Notes du mont Royal

www.notesdumontroyal.com

Cette œuvre est hébergée sur « *Notes du mont Royal* » dans le cadre d'un exposé gratuit sur la littérature.

SOURCE DES IMAGES

Google Livres

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA, QVAE QVIDEM EXTANT, OMNIA, E GRAECO SERMONE IN LATINVM, PARTIM iamolim diuersis autoribus, partim nunc demum per [illegible] quæcunque reliqua fuere, translata.

Cum Argumentis & annotationibus eiusdem, passim adiectis.

LVCIANVS in suum ipsius Librum.

Lucianus scripsi hæc, antiquáq; stultáq; doctus.
Id quoque enim stultum est, quod tibi ualdè sapit.
Nil homini certum est, nec uoto uiuitur uno,
Sed rides, eadem, hic eleuat, ille probat.

PIETAS AD OMNIA VTILIS.

Cum Cæsareæ Maiest. gratia & priuilegio.

FRANCOFORTI, *apud Christianum Egenolphum.*

Inqn. Q.9.27

AVTORES, QVI IN HOC OPERE uertendo elaborarunt.

Thomas Morus.
Petrus Moſellanus.
Anaſtaſius.
Ioannes Sinapius.
Martinus Bolerus.
Ottomarus Luſcinius.
Ponticus Virunius.

Chriſtianus Egenolphus.

Cautum eſt, Inuictiſs. Dn. noſt. Caroli V. Ro. Imper. Aug. Priuilegio atque edicto, nequis hunc autorem: aut quemuis alium cuiuſcunque linguiæ aut diſciplinæ, librum, à nobis editum, intra quatuor annos à quotacunque editione noſtra proximos, excudat, excudiue faciat: aut etiam alibi excuſum intra Rom. Imp. fines importet, aut diſtrahat, pœna eorundem operum amittendorum, & quinque Marcarum auri, partim fiſco Imper. partim nobis fraudatis perſoluendarum, ab eodem conſtituta. Quod hic admonitos omnes ac ſingulos uolumus, nequis deinceps ignorantiam, aut impruden tiam, culpæ, ſi fortè in eam incurriſſet, prætexat.

IACOB.

[illegible]I, AD ORNATISS. VIRVM, PHILIPPVM REIFFENSTEIN, GEN. DN. LVDOVICI COM. Stolburgen. &c. Consiliarium &c. In Luciani translationem, Præfatio.

NON clam me est, Philippe ornatiss. pleroſque doctorum hominum in [illegible] opinio[illegible]i, ut melioribus hisce literarum studijs non parum [illegible]e existiment, autores Græcos ex lingua sua transferre, & eosdem latinè legendos, promiscue ac quoslibet proponere. Principio enim, aiunt, proximis his annis, dum passim & absque delectu ex utraque lingua, Græci, Latinicq; scriptores, in alias conuertuntur, pauciores, qui utramuis rectè ac plenè discerent, extare cœpisse. Deinde autem & illud accidere solere, ut, quia pleraque Græca ita scripta sunt, ut nisi in suo ac proprio sermone legantur, neque gratiam eandem retineant, neque parem potestatem, plurimum interim elegantiæ atque nitoris, optimis atque elegantissimis quibusque translatis decedat. Ac mihi quidem cogitanti, propemodum ita res habere uidetur. Vt enim quisque, non dico ignauissimus, sed diligentiæ atque operæ parcissimus est, ita protinus ad id quod proximum & ante pedes est, diuertit: & relictis ueris, uiuisq; fontibus, ad turbidos interim, & utcunque deductos riuos deflectit. Quo fit ut bona atque humana hæc studia, ex altera sui parte, iampridem intermittantur, & illud amœnum ac suaue eloquentiæ Græcæ, ut ita dicam, uiretum, desertum atque neglectum, paulatim iterum emarcescat. Quæ quidem res, & me dudum ita commouit animo, ut cum nuper ab amico nostro Egenolpho rogatus essem, ut quæ Luciani reliqua, nec adhuc dum conuersa restarent, ea conuertenda Latinè susciperem, & autoris istius uelut lacunas quasdam à superioribus relictas, explerem: ipse quoque aliquandiu subsisterem, & quid faciundum in hac re esset, nonnihil addubitarem. Est enim omnino autor hic talis, ut eadem elegantia, eademq; festiuitate reddi prorsus nequeat: & si Latino sermone, suauitatem illius exprimere coneris, nihilo plus agas, quàm si phœnicopterum, aut psittacum aliquem, detractis propris atque natiuis plumis, alieno, ac translatitio colore spectandum exhibeas. Attamen quia uidebam cum alios non paucos, tum uero in primis Erasmum nostrum Roterodamum, uirum ob excellentiam doctrinæ, & inexhaustam dicendi copiam, omni posteritati memorabilem, in hoc uertendo non parum elaborasse, easq; translationes in manibus passim haberi ac uolui, exemplum atque autoritatem illorum neutiquam fugiendam, aut improbandam putaui. Nam rursus neque illud satis æquum uidebatur esse, tantos lepores, tantamq; rerum propè omnium scientiam, unà tan-

tum lingua includi, & ab uno duntaxat quasi populo, uoluptate & fama omnem parari. Proinde collectis omnibus aliorum uersionibus, quas quidem reperire licebat, & ijsdem argumentis & annotatiunculis quibusdam adiectis, ſicubi res poſtulabat, proximo hoc anno, dum in ſchola Heidelbergenſi eaſdem literas Græcas publicè doceo, quantum à reliquis laboribus ocij mihi ſuppetebat, id omne in hanc operam impendi, & quæ reliqua reſtabant, quæ quidem obſcuriſſima ac difficilima nonnulla erant, Latino ſermone, quoad fieri potuit, expoſui. Rem eo natus, ut quidem dicere te ſcio, non parum arduam, & plus multò audaciæ, quàm laudis præ ſe ferentem. Quis enim non uereatur poſt tot præclaros & excellentes interpretes, ſuum quoque, ut hoc uerbo utar, aſſumentum apponere: & quæ ab alijs uel ob difficultatem, uel ob uerecundiam quoque relicta eſſent, ea tanquam nouus aliquis & nuper natus Hercules, aggredi ſuſtinere? Sed audendum tamen fuit, quandoquidem Audentes fortuna iuuat, ut poëta ait. Neque uero uideo cur mirum adeo, aut inſolens alicui uideatur, ſi ipſe quoque fortunam experiri uolui, ſupraq; uires aliquid meas in me ſuſcepi, quando & Comicos antiquos illos uidemus mutuò ſibi frequenter obieciſſe: quòd fabulas ex Græcis bonis, Latinas facerent non bonas. Nam ſi æquum eſt, ut idem Comicus ait, ignoſcere Quæ ueteres factitarunt, ſi faciunt noui, maior utique uenia nobis danda erit, qui & infeliciore ſeculo quàm illi, & alia atque diuerſa lingua nati ſumus. Iam, ſi qua eiuſmodi fortè ſunt, (ut fortaſſe multa ſunt) ut in ijs uertendis nonnihil à uero aberrarim, cogitari illud quoque decet, quòd omnia ea Græcè quoque talia ferme ſunt, ut ueniam magis interpreti, malè uertenti, quàm culpam promereri debeant. Nam illud demum reprehenſione dignum eſt, non ſi quis inſuetum atque aſperum, ſed ſi quis commune, ac tritum iter ingreſſus, in eo alicubi labatur, aut impingat. Quanquam equidem arbitror, quicquid huius eſt, facilem apud doctos & æquos lectores excuſationem inuenire poſſe: præſertim cum uiderint, me non minore diligentia & cura in difficilioribus iſtis uerſatum eſſe, quàm alios interim in expeditis & planis. Illud uero inuidioſum & graue, quòd quoſdam clamitare audio, autorem impium ac deteſtabilem in uulgus nos edere, cuius ſcripta ſatius multò fuerat ſupprimi, quàm eorum lectione aures pias offendi. Neque enim mala ſerenda eſſe, quando ea ultrò, & ut Græcum prouerbium habet, neque quærentibus nobis obueniant. Nam quis ignorat, inquiunt, Samoſatenſem iſtum deorum pariter & hominum irriſorem, tot retrò ſeculis ob impietatem damnatum, & ab alijs athei, ab alijs etiam apoſtatæ cognomento diffamatum? Sed ueniam nobis dabunt hac quoque in parte lectores. Neque enim nunc primum hoc opus ipſi aggredimur, & ante nos in eodem edendo elaborarunt uiri, quorum autoritatem atque doctrinam nemo

non

non ſequitur, omnes ſibi proponunt, & iam totus propè orbis comprobauit. Deinde autem, quænam inuidia fuerit, ob unum fortaſſe næuũ aliquem, in parte hærentem, totum corpus, uenuſtum alioqui, & numeris, quod aiunt, omnibus abſolutum abijcere? Nam ut liuorem alibi, aut maculam, in ebore, aut marmore ſculpto toleramus, ſi cætera arti reſpõdeant, ita & in autoribus, opinor, uicium unum aliquod diſſimulãdum erit, ſi cætera eiuſmodi ſunt, ut legentibus utilitatem aliquam non paruam afferre poſsint. Impius Lucianus eſt: at contrà ſumma in eo eloquentia, ſumma dicendi feſtiuitas eſt, magna rerum uarietas, magna ſcientia, multa eaq; perfecta & ſolida item doctrina: & ſeu ridendo aliorũ uicia corrigit, ſiue monendo aliquid præcipit ac docet, cum ſumma prudentia, ſummum quoque iudicium cõiunctum. Et ſi dicere licet, in uno eo, omnium aliorum ſcriptorum exemplar. Quas ſanè uirtutes ac dotes adeo uarias ac multas, ob unum aliquod uicium repudiare, quàm ſit æquum aut dignum, iudicandum alijs relinquo: mihi certè ne ipſum quidem hoc pium ſatis uidetur. Niſi uero neq; Liuius aut Cicero, neq; Thucidides aut Plato, neq; denique quiſquam eorũ, qui uel exemplis, uel doctrina communem hominum uitam erudire atque informare poſſunt, legendus propterea fuerit, quia ethnicus, & tãquam paganus, à noſtra ac uera religione abfuiſſet. At etiam de Chriſto religioſè parum ſenſit. At fecerũt hoc alij item multi, quorum tamen ſcripta, & hodie nonnulla legimus, & ab antiquis olim tolerata fuere. Nam ſi protinus, ut quiſque de fide in Chriſtum, de religione ſyncera, ac recta, minus piè ſentit, aut loquitur, ita exterminandus atq; extirpandus erit, non modo ex ueteribus ſcriptoribus haud ita multos retinebimus: ſed fortaſſis nec hodie quidam ferendi erunt. Sed ut hoſti aperto, nemo quicquam credit, ſimulanti amiciciam, multa etiam arcana interdum committimus: ita nemo puto erit, qui alioqui ſanæ mentis ſit, qui, etiam ſi uideat Lucianum, pro inſita atque innata illa dicacitate, non ſolum humanas res, uerum etiam diuinas & ſacras omnes arripere, & ueluti pro ludo quodam habere, ex eo quicquam offendetur, aut illius orationem in exemplum trahet. Denique cur mirum adeo, aut nouum hoc putemus, ſi homo ethnicus, & qui nunc cauſſas agendo, nunc declamando, poſtremo etiam circa principum aulas uerſando, dicendi, cauillandiq; artibus, omnem propè ætatẽ exegit, irreligioſè quædam, & irreuerenter dicta reliquit, cum ne ipſi quidem illi, qui ex profeſſo uitam religioſam ac ſanctam degunt, religioſe omnia faciant, & dicant? Quorũ aliquando mores, & facta, quia non omnino illorũ diſſimilia ſunt, quæ, quoties ſuorum temporum philoſophiam, & uanam iſtam uirtutis, atque doctrinæ ſimulationem irridet, à Luciano deſcribuntur, iam illud quoque in mentem alicui uenire haud immeritò poſſet, num ob hoc quidam illi tantopere ſuccenſeant, quòd in eius dialogis, & deſcriptionibus iſtis, ſimilitudinem atque imaginem

ſui quandam elucere, & perinde ut in tabula depictam cerni, pertimeſcant. Odimus enim ferè, quæ malè facimus, & quoties factorum memoria in oculos incurrit, tanquam uulnera nuper ſanata, necdum ſatis concreta, quemlibet etiam tactum reformidamus. Quare iſtorum quidem accuſatio, haudquaquam eò apud nos ualere debet, ut autorem talem ac tantum è manibus abiiciamus, & tot præclara omnis propè generis ſcripta, Vulcano atq; igni, quòd illis fortaſſe placeat, conſecremus. Ac longiore etiam defenſione forſitan opus mihi foret, ſi ad alium, quàm ad te Philippe candidiſſime, cui opus hoc dedicandum putarem, inſtituiſſem ſcribere: neque enim cuiuſuis aures ad has uulgi opiniones, obſirmatæ ita ſunt, ut iis nihil moueantur, aut eaſdem etiam ultrò contemnant. At uero, quia tecum mihi res eſt, quem & familiariter multos iam annos cognoui, & quid ipſe de rebus ſiue ſacris, ſiue profanis, quod ad hanc cauſſam attinet, ſentire ſoleam, ſatis certò iam olim ſcire confido: nihil neceſſe, opinor, eſt hic nunc longius immorari. Quamobrem ut uela aliquando cõtraham, & orationi huic finem imponam, ego quia iam olim optaui amoris atq; animi erga te mei ſignificationem aliquam tibi dare, neq; tamen hactenus ulla eius rei occaſio ſeſe mihi obtulit, qua id cõmodè potuiſſem: non indignum aut alienum duxi, ſi hanc meam operam, quam in hiſce Luciani reliquis abſoluendis impendi, tuo nomini inſcriberem, tibiq; dedicarem. Nam ut cæteri amantes ſolent, munuſculis quibuſdam, aut aliis interdum rebus idoneis memoriã ſuam, apud eos quorum affectu ac deſiderio tenentur, ſubinde renouare, ita neque nobis inhoneſtum erit, arbitror, ſenſus ac uoluntates noſtras, hiſce, in quibus uerſamur, rebus ac ſtudiis declarare. Neque uero indignum aut inconueniens hoc tibi donum erit: nam ſi naturam atque ingenium tuum ſatis noui, aut huius, aut nullius autoris lectione æquè delectabere. Tanta eius ubiq; facundia, tanta rerũ omnium elegantia atq; feſtiuitas eſt. Proinde accipe à me, quicquid hoc operis tandem eſt, quod à me profectum, ad aliorum labores acceſſit, quod te principio quidem cõſuetudinis ac uoluntatis erga te meæ admoneat: deinde autem & à laboribus curiſq; iſtis grauioribus, in quibus ferè uerſaris, digreſſum excipiat & refocillet. Nam hic profectò inuenies, quod te quomodocũque affectum animo, reficere atque exhilarare poſsit: & ſiue ſeria, ſiue iocoſa, ſiue domi, ſiue in agris: ſiue denique inter ruſticandum, ſiue inter peregrinandum, lectione aliqua oblectare te uoles, unus hic autor ad omnia loca & tempora aptiſsimus erit: ſemperq; aliquid, quod uel legiſſe, uel addidiciſſe te iuuet, quaſi recens ac nouum ſubminiſtrabit.

IN

IN LVCIANI OPVscula omnia Index.

a. priorem. b. alteram chartæ faciem notat.

A.

Abauchus & Gyndanes amici 195 a
Academici. 59 b
Accusatio deorum barbarorum 325 a
Adulatio dominorum doctos se uideri uolentium. 77 a
Adulatores & sectantes cœnas 6 a
Aegyptiorum scribæ 269 b
Aegyptiorum superstitio. 57 b
Aganthonius. 270 a
Agatho. 243 b
Agathocles & Dinias 188 b 270 a
Alcedinis cantus. 15 b
Alexander. 242 b
Amicitiæ fides 288 a
Amicitiæ Græcorum. 188 b
Amicitiæ Scythicæ. 190 b
Amoris indicia. 315 a
Anacreon. 271 a
Annulus magicus. 247 b
Anteas. 270 a
Antigonus. 270 a
Antiochi Soteris historia de pugna contra Galatas 100 b
Antipater. 270 a
Apellis & Regis Persarum factum. 259 b
Aphyæ pisciculi. 66 b
Apollo quo pacto uaticinetur 317 b
Apollodorus. 271 a
Apophras quid. 263 b
Arabum Mithologi 269 b
Archelaus. 270 b
Arenæ usus & commoda. 238 b
Ariarathes. 270 a
Arignotus Pythagoricus 248 a
Aristippi encomion 316 a
Aristobolus 271 a
Artabazus. 270 b
Artaxerxes. 270 b
Asander. 270 b
Aspectus pulchrorum alliciendi uim habet. 267 a
Assentatores & simulati amici 14 a
Astrologia à quibus primum inuenta. 166 b
Astrologiæ utilitas. 167 b
Astrorum potestas ac uis. 167 b
Astrologiæ quæ quis sigillatim obseruarit 167 a
Athenarum encomium. 5 b
Athenienſium classes. 205 b
Athenodorus. 270 b
Athotæ. 269 b
Atreus & Thyestes. 167 a
Attica subsannatio. 3 a
Attalus. 270 a
Audaces atq; improbos fortunã iuuare. 13 a
Aula receptis quæ sustinenda. 71 b
Auri encomion. 213 b
Aurei Darici. 277 a

B.

Bachus exercitum ducit contra Indos. 252 a
Bardylis. 270 a
Belittas & Basthes amici. 192 a
Benè agendi doctrina. 7 a
Brachmanes. 269 b
Branchus & Apollo. 268 b

C.

Calamides statuarius. 287 b
Calumniæ finitio. 260 a
Calumniatorum arma. 261 a
Campus Acherusius siue Elysius. 50 b 118 a
Capita sine robore. 44 a
Carchesium. 172 a
Carneades. 270 b
Castor & Pollux nauigantium numina. 276 a
Ceramicum locus Athenis. 62 b 288 a
Certaminum species & genera. 234 b
Χαίρειν uerbi usus. 80 b
Chaldæi. 269 b
Charixenus Sicyonius. 190 a
Chelidoneæ. 275 b
Chrysippus. 270 b
Ciuitatum propria studia. 219 b
Cinyra. 243 b
Cleanthes. 270 b
Cœlum, domicilium & & uictus deorum. 56 b
Colytta. 289 b
Combabi & Stratonices amor. 315 b
Concubitus Veneris & Martis. 167 b
Concertatio σῖγμα cum ταῦ. 8 b
Concertatio Alcidamantis & Morionis. 290 a
Consilium de non admittenda calumnia. 262 a
Consilium de puniendis malis. 301 b
Contra apathian. 7 a
Crates. 243 a
Cratinus. 271 a
Critolaus. 270 b
Ctesibius. 270 b
Cuncta morti obnoxia. 51 b
Cynici. 58 b
Cypselus. 161 b
Cyrenaici. 59 a
Cyrus. 270 a

D.

Dandamis & Amizocas amici. 191 a
Dædalus. 167 a
De cœlo & rebus sublimibus. 217 b
Decretum contra diuites fastuosos. 51 a
Dedeo. 218 a
Defunctorum iudicia, accusatores & pœnæ. 50 a
De infinito. 218 a
Demetrius & Antiphilus amici. 190 b
Democritus. 270 b
Demosthenis & Homeri collatio. 319 b
Demosthenis laudes. 321 b
Demosthenis mores. 323 b

De mundo. 218 a
Deorum conuiuia. 210 b
Deorum gentilium confutatio. 331 a b
Derceto. 314 b
Deucalion, & de diluuio. 314 a
Deucalionis arca. ibi. b
Diasia Iouis festa. 334 b
Diogenes. 270 b
Diplas, & eius natura. 273 a
Disputatio de prouidentia deorum. 209 a
Disputationis modus & lex. 236 a
Diuitiarum uerus usus in mediocritate. 12 a b
Diuitias stultis & improbis obuenire. 12 a
Diuitiarum accusatio. 13 a
Diuitiarum effectus. 12 b 13 b
Diuitiarum comites seu accidentia. 14 a
Diuitiarum confutatio. 277 b
Diuitias non liberalitate, sed parsimonia retineri. 10 b
Diuitijs plus oneris, q̃ uoluptatis inesse. 306 a
Diuitum fastuosorum hypotyposis. 6 a
Diuitum molestiæ. 215 a
Diuitum atq; potentum notatio. 317 a
Doctus ac sapiens unde iudicandus ac cognoscendus. 86 a
Duplex amor in animis humanis. 320 b

E.

ἀκμὴ totius uitæ aulicæ. 77 b
Empedoclis æreæ crepidæ. 44 b
Empusa. 156 a
Endamidas Arethæus. 190 a
Endimion. 113 b 167 a
Ensis Perſei falcatus. 34 a
Epheſtris. 288 b
Epicharmus. 271 a
Epicurei. 59 b
Epicurei athei. 221 a
Eratoſthenes. 271 a
Europa Agenoris filia. 313 b
Euthydicus & Damon. 189 b
Exitus reſpondere principijs. 7 a
Exitus ac miſſio ab aula, ignominoſa. 77 a
Extremarum uoluntatum ſtultitia. 7 a
Εὖ πράττειν. 81 a

F.

Fabula de Saturno. 303 b
Felicitatis finis quis. 169 b
Fons Sileni. 252 b
Fortuna, fatum & Parcæ an idem. 202 a
Frugalitas & uitæ modeſtia. 7 a

G.

Gallus in auem conuerſus. 112 a
Gelonis os putridum. 88 b
Gloriam quam in hac uita maximi plerique appetunt, uanam eſſe. 51 a
Goëſus. 270 b
Gorgias. 271 a
Gymnaſium. 234 b

H.

Halcionis fabula. 15 b
Hecatæ ſacrificium. 38 a
Hegeſias. 143 a
Hellanicus. 271 a
Heraclitei. 59 a
Hercules apud Pholum. 309 b
Herculis & Theſei habitus. 317 a b
Herculis Gallici imago. 253 a
Hermes Agiræus. 209 a
Heſiodus ex paſtore poëta. 242 b
Hieron. 270 a
Hieronymus. 271 a
Hippodamia & Proci. 336 b
Hiſtoriæ proprium, ſeu officium. 105 b
Hiſtoriam ſcribenti, quæ fugienda. ibid.
Hiſtoriographo quæ potiſſimum ſpectanda. 109 b
Hiſtoriæ proœmia &c. 111 b
Hiſtoria imporentis cuiuſdam amoris. 173 b
Hominum tota genera. 269 b
Hominum ineptiæ circa cultum & religionem. 57 a
Hormum ſaltare. 155 b
Humanitatis imago & deſcriptio. 1 b
Hyperæ. 36 b
Hyporchemata. 156 a
Hippotyphia. 111 a
Hypſicrates. 271 a
Hyſpaſynes. 270 b

I.

Idomeneus Iouis parаſitus. 231 a
Ignorantia & error hominum. 55 a
Imaginis pulchræ compoſitio. 281 a
Indi ex uino in furorem acti. 4 b
Indoctorum uana doctrina. 143 b
Inferorum deſcriptio. 50 a
Inferorum æqualitas. 50 b
In gulioſos. 7 b
In molles. 7 b
In philoſophos amarum. 166 a
In tergore ſedendi conſuetudo. 193 a
In uoluptuarios. 7 a
Iouis origo, ſucceſſus, & res geſtæ. 56 b
Iouis inepta cura. 220 a
Iſocrates. 271 a
Iuſiurandum Scythicum. 192 a
Iuſticiæ querela. 202 b

L.

Libertas hiſtoriæ. 110 a
Literas reſoluerit qua arte Alexander. 149 b
Lunæ diuerſorium. 218 b
Lunæ quærela de philoſophorum contumelijs. 219 b
Lycurgi leges. 167 b
Lycurgus. 271 a
Lyſimachus. 270 a

M.

Macetas, Lõchates, & Arſacomas amici. 192 b
Magorum potentia & ſuperſtitio 49 b 269 a
Mala cognoſcenda ut facilius euitemus. 286 b
Maſiniſſa. 270 b
Medea interficiens liberos. 269 a
Medici & Phrenetici congreſſus. 310 a

Meſori. 333 b
Minerua & Vulcanus. 269 a
Minous menſis. 118 a
Mithridates. 270 a
Mnaſcites. 270 b
Momus quæ in Vulcano reprehenderit. 86 a
Mortuus rediuiuus. 248 a
Morum deſcriptio mulieris pulchræ. 131 b
Mulieres proſtituuntur. 313 b
Muſca Pythagoræ. 256 a
Muſcarum euiuiſcentia. 255 b

N.

Nauis magnæ deſcriptio. 175 b
Negocioſa mathematica. 333 b
Neliothes. 243 a
Neſtor. 269 b 270 b
Neſtor parafitus. 132 a
Neuroſpaſta. 315 a
Niſæi equi. 110 a
Numa. 269 b

O

Operariæ imago & deſcriptio. 1 b
Opum confutatio. 327 a
Oracula etiam ad aſtrologiæ rationem relata fuiſſe. 167 b
Oreſtis & Pyladis hiſtoria. 187 b 268 b
Orion & Cedalion. 269 a
Orphei lyra quæ. 266 b

P.

Pangratium. 234 b
Panegyrici conuentus. 318 a
Pan, & eius de Marathone fabula. 223 a
Panos forma. 324 b
Paſiphaë. 267 a
Patroclus Achillis parafitus. 232 a
Pauonis ſuperbia.
Pauperes immodeſti & intemperantes 307 b
Paupertatis effectus. 13 a
Pentele Pagus Atticus. 205
Periſpatetici. 60 b
Perſeus & Andromeda. 268
Perſeus & Meduſa. 269 a
Phaëton. 113 b 167 a
Phalli. 317 a
Phallorum conſcenſores. 316 b
Pherecides. 271 a
Philemon. 271 a
Philæterus. 270
Philoſophiæ effectus. 6 a
Philoſophi & ruſtici altercatio. 97 b
Philoſophi moribus, quæ conueniant. 168 b
Philoſophi recentiores & fucati, qui ſolũ quæſtum ex philoſophiæ profeſſione ſectantur. 299 b
Philoſophi ſimulati. 6 b
Philoſophorum deſcriptio. 221 a 123 a b
Philoſophorum contentio & pugna. 311 a 312 a
Philoſophorũ incerta & diuerſa doctrina. 49 a
Philoſophorum ignauia. 131 b
Philoſophandi uia quæ potiſſima. 85 a 87 b
Phryxus. 267 a
Pictura Actionis ſcitiſſima. 99 a
Pictura Hippocentauri. 300 a
Pictus equus inuerſus. 321 b
Pitys. 28 a
Πιτυοκάμπτης. 4 a
Plato. 270 b
Plebeiorum res ac ſtudia. 219 a
Podagrici heroes. 285
Pœcilum. 63 a
Polybius. 271 a
Poſſidonius. 270 b Potamus. 271 a
Priuatorum uita optima. 48 b
Prometheus. 3 a 56 b
Promethei affixio. 16 b
Prouidentia diuina. 218 a
Pſetta piſcis. 66 b
Ptolomæi ſpectaculũ, camelus in Aegypt. 3 b
Ptolomæus. 270 a
Pythagoræ metamorphoſes. 112 a 214 a
Pythagoræ uanitas notata. 112 a
Pythagorici. 58 a

Q.

Quamdiu philoſophandum, ut felicitas ſumma illa comparetur. 83 b
Quatenus poetarum dicta accipienda. 174 a
Quæ ſapientis animũ labefactare poſſint. 6 a
Quæ diſcenda ac facienda. 244 b
Quid in encomijs ſequendum. 320 a
Quid ex authoribus diſcendum. 258 a
Quomodo & quatenus philoſophandũ. 311 a
Quo pacto philoſophi legendi. 91 a b

R.

Regum uita, & mores. 219 a
Rhea. 56 b
Rhetorices imago. 243 a
Rhetorices ueræ præcepta. ibidem.
Ritus peragendi feſta. 304 b

S.

Salæthi factum. 78 b
Salratori quæ res neceſſariæ. 157 b
Sardanapalus. 243 b
Saturnus cur ligatus dicatur. 167 b
Saturnaliorum origo & cauſa. 303 b
Satyrorum formæ. 324 b
Sceptici. 60 b
Scientiarum commoda ac præmia. 2 a
Scorpius ſacer. 317 a
Scyphus Neſtoreus. 84 b
Semiramidis ſtatua. 318 a
Seres. 269 b
Seruius Tullius. 270 a
Sidonij mercatoris conſilium. 242 b
Sileni forma. 324 b
Simonides. 271 a
Simulachra Iouis & Iunonis. 317 a
Sinarthocles. 270 b
Socratis comprobatio. 178 b
Solon. 270 b
Somniorum ratio. 213 b
Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæſtum captantes. 14 b
Sophiſtæ quales, & unde. 299 b

Sophocles 271 a
Sordidorum descriptio 11 a
Stat sua cuiq; dies 54 b
Stesichorus 271 a
Stoa contra uoluptatem 125 a
Stoica uia elata 85 b
Stoici. 59 b
Stratonices & Antiochi amor. 315 a
Studia ob inopiam non posthabenda. 2 b
Studia & cognitio liberaliū disciplinarū. 182 b
Studiorum & cupiditatum humanarum descriptio. 54 a
Sycophantæ, hæredipetæ & fumi uenditores. 14 a

T.

Tarquinius 270 a
Tartarus quis sit 167 b
Teres 270 a
Tereus 270 b
Thesei & Helenæ exemplum 336 a
Thesmopolis Stoici fortuna. 76 b
Thesmophoria Cereris festa. 286 b
Tigranes. 270 b
Timæus. 271 a
Tiresias. 167 a. 269 b
Toxaris & Sisinnes amici. 194 b
Tragicorum & Comicorum differentia. 337 b

V.

Vanum studium plura possidendi. 219 b
Veneris cognomina. 263 b. 289 b
Veneris Gnidiæ templum. 175 a
Viæ ad Rhetoricam duæ. 243 a
Viæ omnes cognoscendæ, ei qui ueram eligere uelit. 91 a
Victorum præmia. 136 a
Virtutis icon, & eius uiæ. 87 b
Virum bonum operi alicui intentum esse debere. 80 a
Vlysses fingens insaniam. 269 a
Vocis suauitas & sermonis. 282 a
Vota hominum examinantur. 270 b
Vulgi insciitia. 317 b

X.

Xenocrates. 270 b
Xenophanes. 270 b
Xenophilus. 270 b
Xenophon. 270 b

Y.

ὑγιαίνειν. 81 a

Z.

Zeno. 270 b
Zenothemis & Menecrates amici. 190 a

OPERVM LVCIANI ELENCHVS.

(a) priorem, (b) alteram chartæ faciem notat.

Somnium seu uita Luciani. fol. 1. a
Contra eum qui dixerat: Prometheus es in uerbis. 3 a
Nigrinus, siue de moribus Philosophorum. 4 a
Iudicium uocalium 8 b
Timon, siue Misanthropos 10 a
Halcyon, siue de transformatiõe. 15 b
Prometheus siue Caucasus 16 b

DEORVM DIALOGI.

Promethei & Iouis 19 a
Cupidinis & Iouis 19 b
Iouis & Mercurij 19 b
Iouis & Ganymedis 19 b
Iunonis & Iouis 20 b
Iunonis & Iouis 21 a
Apollinis & Vulcani 21 b
Vulcani & Iouis 21 b
Neptuni & Mercurij 22 a
Mercurij & Solis 22 b
Veneris & Lunæ 22 b
Veneris & Cupidinis 23 a
Iouis, Aesculapij & Herculis 23 b
Mercurij & Apollinis 23 b
Mercurij & Apollinis 24 a
Iunonis & Iatonæ 24 a
Apollinis & Mercurij 24 b
Iunonis & Iouis 25 a
Veneris & Cupidinis 25 a
Deorum Iudicium 25 b
Martis & Mercurij 27 b
Panos & Mercurij 27 b
Apollinis & Bacchi 28 a
Mercurij & Maiæ 28 b
Iouis & Solis 29 a
Apollinis & Mercurij. 29 b

DIALOGI MARINI.

Dotidis & Galatheæ 30 a
Cyclopis & Neptuni 30 b
Alphei & Neptuni 30 b
Menelai & Protei 31 a
Panopes & Galenes 31 a
Tritonis, Amymones et Neptuni. 31 b
Noti & Zephyri 32 a
Neptuni & Delphinum 32 a

Neptunus

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnemonis & Damippi 37 b
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Protesilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Protesilai 45 a
Diogenis & Mausoli 45 b
Nirei, Thersitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antisthenis & Crate. 46 b
Menippi & Tiresiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Sostrati 48 a
Menippus, seu Necyomantia 49 a
Charon, siue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 56 a
Vitarum auctio 57 b
Piscator, seu Reuisiscentes 61 b
Cataplus, siue Tyrannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quod inter salutandum uerbo lapsus fuerat 80 b
Hermotimus, siue de sectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hospes 102 b
Quomodo historia scribenda sit. 104 b
Historia uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Lucianicę respõdens. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris secundus 146 a
Alexander, seu Pseudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, seu Pamphilus 165 a
De Astrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, siue de amicicia 187 a
Lucius, siue Asinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, seu Gallus 211 b
Icaromenippus, siue Hypernephelus 217 a
Bis accusatus, seu fora 222 a
De parasito, siue quòd ars sit, parasitica. 227 b
Anacharsis, seu de Gymnasijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopseudes, siue incredulus 243 b
Hippias, seu Balneum 250 b
Allocutio, seu Bacchis 252 a
Præfatio, seu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, seu cygnis 254 a
Muscæ encomion 255 a
Aduersus indoctum, librorũ; longa supellectile tumentẽ, Sermo. 256 a
De non temerè credẽdo calũnię. 259 b
Pseudologista, siue de Apophrade, hoc est, die atro. 262 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 271 b
De dipsadibus 272 b
Dissertatio cum Hesiodo 274 a
Nauigium, seu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DIAL. MERETRICII.
Glycera & Thais 286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Meliſſa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 288 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Muſarium 289 b
Ampelis & Chryſis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philoſtratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Droſe 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëſſa, Pythias & Lyſias 291 a
Leõtichus, Chenidas & Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b.

SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronoſolon, id eſt, Saturnalium legum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi chariſſimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Sympoſium uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demoſthenis encomion 319 b
Deorum Concilum 324 a
Cynicus 326 a
Pſeudologiſta 338 b
Philopatris, ſeu qui docetur, 331 a
Charidemus, ſiue de pulchritudine. 334 b
Nero, ſiue de foſſione Iſthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samoſatenſis, cognomento blaſphemus, ſiue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis ſuis ridiculà etiam illa eſſe proponit, quæ de rebus diuinis & ſacris prodita ſunt. Dicitur autem uixiſſe temporibus Traiani Cæſaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio cauſidicus, Antiochiæ, quæ in Syria eſt, ſed cum ea res illi non ſatis ex ſententia ſuccederet, ad ſcribendum ſeſe conuertit, ſcripſitq; adeo infinita. Obiſſe autẽ ipſum fama eſt, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuiſſet. Nam in uita Peregrini Chriſtianiſmum quoque inſectatur, & ipſum Chriſtum contumelioſẽ inceſſit, ſceleſtus ille. Quare & rabiei iſtius pœnas ſufficientes in præſenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unà cum ſatana erit. Hæc ille. Addit autem Volateranus, neſcio quo autore, cum ab initio Chriſtianus fuiſſet, poſtea eiuſdem religionis deſertorem factum eſſe, dictitantem ſe nihil ex ea conſecutum, quàm quòd nomen ipſius corruptum eſſet, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samoſata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate ſita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA-

Neptuni & Nereidum 32 b
Iridis & Neptuni 32 b
Xanthi & Maris 33 a
Doridis & Thetidis 33 a
Neptuni & Enipei 33 b
Tritonis & Nereidum 33 b
Zephyri & Noti 34 a

MORTVORVM DIAL.

Diogenis & Pollucis 35 a
Pluto, seu Contra Menippum 35 b
Menippi, Amphilochi, & Trophonij 35 b
Mercurij & Charontis 36 a
Plutonis & Mercurij 36 b
Terpsionis & Plutonis 36 b
Zenophantæ & Callidemidæ 37 a
Cnenonis & Damippi 37 b
Simyli & Polystrati 37 b
Charontis & Mercurij 38 a
Cratetis & Diogenis 39 a
Scipio 39 b
Diogenis & Alexandri 40 a
Alexandri & Philippi 41 b
Antilochi & Achillis 42 a
Diogenis & Herculis 42 b
Menippi & Tantali 43 a
Menippi & Mercurij 43 b
Aeaci, Proteſilai, Menelai, ac Paridis 43 b
Menippi & Aeacis 44 a
Menippi & Cerberi 44 b
Charontis & Menippi 45 a
Plutonis & Proteſilai 45 a
Diogenis & Mauſoli 45 b
Nirei, Therſitæ & Menippi 46 a
Menippi & Chironis 46 a
Diogenis, Antiſthenis & Cratetis 46 b
Menippi & Tireſiæ 47 b
Aiacis & Agamemnonis 48 a
Minois & Soſtrati 48 a
Menippus, ſeu Necyomantia 48 a
Charon, ſiue Contemplantes 52 a
De Sacrificijs 56 a
Vitarum auctio 57 b
Piſcator, ſeu Reuiuiſcentes 61 b
Cataplus, ſiue Tyrannus 67 a
De ijs qui mercede conducti, in diuitum familijs uiuunt. 71 a
Pro eo, quòd inter ſalutandum uerbo lapſus fuerat 80 b
Hermotimus, ſiue de ſectis 83 a
Herodotus, uel Aetio 98 b
Zeuxis uel Antiochus 99 b
Harmonides 101 b
Scytha, uel Hoſpes 102 b
Quomodo hiſtoria ſcribenda ſit. 104 b
Hiſtoria uera 112 b
Tyrannicida 122 a
Declamatio Lucianicę reſpõdens. 125 a
Abdicatus 139 a
Phalaris primus 143 b
Phalaris ſecundus 146 a
Alexander, ſeu Pſeudomantes. 147 a
De Saltatione 154 a
Lexiphanes 161 b
Eunuchus, ſeu Pamphilus 165 a
De Aſtrologia 166 a
Demonactis uita 168 a
Amores 171 b
Imagines 180 a
Toxaris, ſiue de amicicia 187 a
Lucius, ſiue Aſinus 198 b
Iupiter confutatus 201 b
Iupiter Tragœdus 204 b
Somnium, ſeu Gallus 211 b
Icaromenippus, ſiue Hypernephelus 217 a
Bis accuſatus, ſeu fora 222 a
De paraſito, ſiue quòd ars ſit, paraſitica. 227 b
Anacharſis, ſeu de Gymnaſijs 234 b
De luctu 239 b
Rhetorum præceptor 242 b
Philopſeudes, ſiue incredulus 243 b
Hippias, ſeu Balneum 250 b
Allocutio, ſeu Bacchis 252 a
Præfatio, ſeu Hercules Gallicus. 253 a
De Electro, ſeu cygnis 254 a
Muſcæ encomion 255 a
Aduerſus indoctum, libros{que} longa ſupellectile tumentẽ, Sermo. 256 a
De non temerè credẽdo calũnię. 259 b
Pſeudologiſta, ſiue de Apophrade, hoc eſt, die atro. 261 a
De domo 266 a
Macrobij 269 b
Patriæ encomion 271 b
De dipſadibus 272 b
Diſſertatio cum Heſiodo 274 a
Nauigium, ſeu uota 275 a
Tragopodagra 280 a
Ocypus 284 b

DORRIA

DIAL. MERETRICII.
Glycera & Thaís 286 b
Myrtium, Pamphilus & Doris 286 b
Mater & Philinna 287 a
Melissa & Bacchis 287 b
Clonarium & Leæna 288 b
Crobyle & Corinna 289 a
Mater & Musarium 289 b
Ampelis & Chrysis 289 a
Dorcas, Pannixis, Philostratus, Polemon. 290 b
Chelidonium & Drose 291 a
Tryphæna & Charmides 291 b
Ioëssa, Pythias & Lysias 291 a
Leõtichus, Chenidas & Hymnis. 293 a
Dorio & Myrtale 294 a
Cochlis & Parthenis 294 b
De morte Peregrini 295 a
Fugitiui. 299 b

SATVRNALIA.
Sacerdos & Saturnus 303 a
Chronosolon, id est, Saturnaliorum legum lator. 304 a

EPISTOLAE SATVRNALES.
Ego Saturno Salutem. 305 a
Saturnus mihi charissimo. 306 a
Saturnus diuitibus. 306 b
Diuites Saturno 307 b
Symposium uel Lapithæ 308 a
De Syria Dea 213 b
Demosthenis encomion 319 b
Deorum Concilium 324 a
Cynicus 326 a
Pseudologista 338 b
Philopatris, seu qui docetur, 331 a
Charidemus, siue de pulchritudine. 334 b
Nero, siue de fossione Isthmi. 338 b
Palinurus 339 b
Virtus Dea. 346 b

πλῶ.

LVCIANI VITA, EX SVIDA.

LVCIANVS Samosatensis, cognomento blasphemus, siue maledicus, aut atheos potius appellatus, eo quòd in Dialogis suis ridicula etiam illa esse proponit, quæ de rebus diuinis & sacris prodita sunt. Dicitur autem uixisse temporibus Traiani Cæsaris, & deinceps. Cæterum fuit ab initio causidicus, Antiochiæ, quæ in Syria est, sed cum ea res illi non satis ex sententia succederet, ad scribendum sese conuertit, scripsitq; adeo infinita. Obijsse autẽ ipsum fama est, à canibus laceratum, quoniam & contra ueritatem ueluti rabiem exercuisset. Nam in uita Peregrini Christianismum quoque insectatur, & ipsum Christum contumelioſẽ incessit, scelestus ille. Quare & rabiei istius pœnas sufficientes in præsenti uita dedit, & in futurum, hæres æterni ignis, unà cum satana erit. Hæc ille. Addit autem Volaterranus, nescio quo autore, cum ab initio Christianus fuisset, postea eiusdem religionis desertorem factum esse, dictitantem se nihil ex ea consecutum, quàm quòd nomen ipsius corruptum esset, ex Lucio, Lucianus, factum. Fuit autem Samosata, ut hoc quoque addamus, urbs non longè ab Euphrate sita, Comagenes metropolis, ut Plinius & Stephanus.

LVCIA.

LVCIANI SAMOSATENSIS OPERA.

DE SOMNIO SEV VITA LVCIANI,

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Occasio huius narrationis uidetur sumpta esse ex 2. Xenophontis, de dictis Socratis, ubi Prodicus Sophista eodem modo Herculi pueritiam egressso, narrat uirtutem ac uoluptatem apparuisse: & utramq; illum ad se pertrahere contendisse. Consilium autem & scopus in fine ab ipso Luciano explicatur. Nam ut adolescentes præ inopia deficientes, & ad deteriora animum applicantes, reuocaret, & ad literarum studia conuerteret: sermonem hunc ait à se institutum esse.

DESIERAM nuper in ludum ire, factus iam ætate adolescens, cum pater unà cũ amicis cõsilium capiebat, quam nam artem potissimum discendam mihi proponeret. Plerisque igitur uidebatur humanitas seu literarum studium, & labore multo, & tempore longo, & sumptu nõ exiguo, denique & fortuna quadam, opus habere. Nostras autem res cum paruas esse & modicas, tum uero celere quoddam auxilium postulare. Quòd si igitur artem aliquam mechanicam didicissem, fore, ut principio, statim ab ipsa arte, necessaria uitæ compararе possim; neq; necesse haberem, adeo ætate iam prouectus, domi, deq; paterna mensa uiuere: sed non multo pòst etiam ipsum patrem exhilaraturum esse me, referendo domum semper aliquid ab arte quæsitum. Alterius itaq; consultationis caput propositum inde est: Quæ nam ars & optima, & ad discendum facillima, & homine libero maximè digna foret. Deinde & minori sumptu atque instrumento egeret, multum autem & sufficientem quæstum suppeditaret. Proinde alio aliam laudante, prout quisq; animo affectus, aut usu expertus erat, Pater ad auunculum aspiciens (aderat enim is quoq;, statuarius tum habitus optimus, & poliendo marmore inter præcipuos laudatus) minimè fas, inquit, est, aliam artem hic uincere, te præsente: sed hunc acceptum (meq; demonstrabat) abduc tecum, & doce, lapidum artificem probum, & eorundem compositorem, ac statuarium nobis esse. Poterit enim & hoc, natura, ut scis, præditus felici ac dextera. Fecerat autem hanc de me coniecturam pater ex ludicris à me aliquando è cera cõfictis. Quando enim à præceptoribus domum dimittebar, abradens ceram, nunc boues, nunc equos, interdum per louem & homines fingebam, non omnino ineptè, ut tum uidebar patri. Ob quæ tum à præceptoribus quidem plagas accipere solebam, hic autem ad probandam ingenij dexteritatem hæc quoq; in parte laudis ducebantur. Atque adeo bonam ex eo spem de me omnes concipiebant, ut qui breui adeò artem hanc, secundum fingendi illam facilitatem, perdiscere possem. Simul igitur & idonea dies uidebatur ea esse, auspicandæ arti, & ipse tradebar auunculo, non admodum, per louem, iniquè aut grauiter ferens: sed mihi etiam lusum quendam non insuauem ipsa res uidebatur habere: & apud æquales ad ostentationem & laudem facturum esse, si & deos sculpere, & parua quædam simulachra, cum mihi, tum illis, quibus uellem, adornare possem. Ac tum primum quidem illud, & incipientibus solitum fiebat. Celtem enim quandam auunculus mihi tradens, paulatim tabulam lapideam, quæ in medio posita erat, contingere, atq; artem auspicari iubet, tritum illud admonens:

Dimidium facti, qui cœpit, habet.

Cæterum durius impingente me, præ imperitia, ut fit, tabula rumpitur. Auunculus autem indignatus, & scuticam quandam propè iacentem corripiens, nequaquam manſuetè, aut uti docentem conueniebat, excepit atque initiauit me, ita ut mox in lachrymas proœmium artis mihi uerteretur. Aufugiens igitur inde, domum redeo, continuoq; ululando, & lachrymis oculos oppleno, commemorabam ſcuticam, demonſtrabam ulbices, nimiamq; illius crudelitatem accuſabam. Hoc quoque addens, quòd inuidia quadam iſta feciſſet auunculus, uidelicet metuens, ne ſe in arte ſuperarem. Iraſcente itaq; matre, & multa fratri conuicia facíẽte, poſteaquam nox ſuperuenit, dormiui, plenus adhuc lachrymarum, totamq; noctem cogitabundus iacens. Atq; hactenus quidem quæ diximus, ridicula puerilia q; ſunt: quæ uero deinceps audietis, nequaquam contemnenda ſunt, ò uiri, ſed quæ admodum auſcultandi cupidos auditores quoque requirant. Nam ut iuxta Homerum dicam: Venére mihi diuino ſomnia nutu Almam per noctẽ. ita clara & manifeſta, ut nihil ab ipſa ueritate diſtarent. Adhuc igitur etiam poſt tantum temporis interuallum, & habitus eorũ, quæ mihi tum apparuere, in oculis hærent, & ipſa uox auribus quaſi inſonat, adeò tum plana fuerunt omnia. Duæ mulieres manibus corripientes, trahebant me in diuerſum, utraque ad ſe uidelicet, uiolentè admodum & ualidè: parum itaq; abfuit, quin me diſcerperent, dũ inter ſe ambitioſe adeò contendunt. Nam modo hæc ſuperabat, & propemodum totum tenebat me: modo altera, eademq; me ad ſe retrahebat. Clamabant autem ambæ, accuſabantq; mutuo ſeſe: Hæc, quòd me ſuum uidelicet, illa poſſidere uellet: illa uero, quòd hæc fruſtrã aliena ſibi uſurparet. Erat autem altera quidem operaria & uirili aſpectu, ſqualida coma, manus callo paſſim obductas habens, ſuccincta ueſte, & marmoreo puluere oppleta, qualis & ipſe auunculus eſſe ſolebat, tunc cum lapides poliebat. Altera uero facie admodum honeſta, habitum decentem præ ſe ferens, & ueſtes ornatas ac mundas induta. Poſtremo autem permittunt meo iudicio, ut utri earum conuerſandum mihi putem, ſententiam ipſe feram. Ac prior quidem dura atque uirilis illa ſic cœpit: Ego, chare puer, ſtatuaria ſum, ea quam tu heri diſcere cœpiſti, familiaris adeo tibi & cognata à parẽtibus. Nam & auus tuus (addens nomen auí materni) marmorarius fuit, & auunculus pariter & patruus tuus eandem artem exercuere, & per nos inter præcipuos celebrati ſunt. Quòd ſi igitur uoles, delitijs ac nugis, circa quas iſta uerſatur (indicans alteram) abſtinere, ac mecum degere, principio generoſe educaberis, humeroſq; habebis ualidos, & ab omni inuidia alienus eris, neque unquam in terras alienas atq; externas hinc abibis, relicta patria, atque domeſticis tuis. nec etiam ob uerba & orationem modo laudabunt te omnes. Nec uero auerſeris corporis hãc fragilitatem, aut ueſtium ſorditiem. Nam ab his initijs profectus etiam Phidias ille, Iouem ſpectãdum exhibuit, & Polycletus Iunonem fabricauit: præterea Myron laudibus uectus eſt, & Praxiteles in magna admiratione fuit. Adorantur itaq; nunc illi cum ipſis illis Dijs, quos ſculpſere. Quòd ſi igitur horum unus tu quoque fores, quomodo nõ celebris & ipſe apud omnes homines fieres? Patrem certe beatum efficeres, & patriam tuam omnibus ſpectabilem redderes. Hæc atq; etiam plura his, balbutiendo, & pleraque barbarè pronuntiando, dixit Statuaria, ualde ſane ſtudioſe, omnia connectens, & me in ſuam ſententiam adducere cupiens. ſed non ultrà. meminí, pluríma enim me moriam iam effugerunt. Cæterum ubi tandem finem fecit, tum altera illa in hunc fermè modum orditur: Ego uero, ò fili, Humanitas ſum, iam nunc cõſueta ac nota tibi, tametſi ad finem aut plenum nõdum periculum mei feceris. Quanta igitur bona Statuaria iſta tibi præſtatura ſit, ſi eam artem didiceris, ipſa modo enumerauit. Nihil enim aliud niſi operarius eris, corpore laborans, & in eo totam ſpem uitæ poſitam habens, obſcurus ipſe degens, modicum & minimè

minimè generoſum quæſtum faciens, deiectus animo, tenuis ac pauper reditibus. Denicq; neq; amicis expetibilis, neq; inimicis formidabilis, neq; etiam inter ciues beatus habitus: ſed hoc ſolum, opifex uidelicet quiſpiam, & ex multa atq; promiſcua plebe unus, præſtantiorem te ſemper formidans, & dicendo ualentem præ oculis habens ac palpans. Et in ſumma, leporis quandam uitam agens, potentioris cq; lucrum exiſtes. Quòd ſi etiam Phidias uel Polycletus fias, preclaraq; & admiratione digna multa opere præſtiteris, artem quidem laudabunt omnes: at qui ex aſpicientibus tibi ſimilis eſſe optarit, nemo erit, qui modo mētem habebit. Qualis qualis enim fueris, nihil niſi rudis quiſpiam opifex, manibus laborans, & ijſdem uictum queritans, cenſeberis. Contrà autem ſi mihi obſequeris, principio tibi oſtendam multa ueterum uirorum præclara opera, & res admiratione dignas. Deinde & orationes illorum tibi renunciando, & omnium (ut ſic dicam) expertum te reddendo, animum (quod præcipuū in te eſt) exornabo tibi multis ac præclaris ornamētis: Modeſtia ſcilicet, Iuſticia, Pietate, Manſuetudine, æquitate, Prudentia, Fortitudine, amore honeſti, & pulcherrimarum quarumcunq; rerum deſiderio. Hæc enim animi ornamenta ſunt uerè ſyncera atq; perpetua. Neq; autem latebit te, neq; ueterum quicquam, neq; eorum quæ in præſens geri debent. Sed ea, quæ agi conueniet, quæq; decent, me duce longè antè proſpicies. Et in ſumma, omnia quæcunq; ſeu diuina ſeu humana ſunt, patuo tempore docebo te: & qui nunc pauper atq; inops es, iſtius neſcio cuius filius, qui de arte adeò illiberali, neſcio quid conſultas, haud ita multò poſt, nimium felix, nimiumq; beatus omnibus uideberis, dum & honoribus afficieris, & laudibus effereris, & pulcherrimarū quarumcunq; rerum gloria celebraberis. illis etiam, qui diuitijs ac genere cæteris antiſtant, in te animis atq; oculis conuerſis. Ac ueſtitum quidē talem geres (demonſtrans ſuū, gerebat autem admodum ſplendidum) magiſtratibus uero, & primo in conſeſſu honore ante alios dignus exiſtimaberis. Et ſiquādo aliquò peregre abiens proficiſceris, etiam in aliena terra non ignotus aut obſcurus eris. Talibus ſcilicet ornamētis ego te inſignem atq; conſpicuū reddam. Vt eorum quoq; qui te aſpicient, quiſq; proximè aſtantem leniter impellens & commonens, digito te demonſtret, atq; hic eſt ille, dicat. Iam ſiquid ſtudio dignum accidet, quod uel ad amicos, uel etiam ad ipſam ciuitatē pertinebit, omnes in te oculos atq; ora conuertent. Atq; ſi tū aliquid fortè dixeris, pleriq; hiantes auſcultabunt, admirātes & prædicantes tū te ob dicendi uim, & orationis poteſtatē, tum etiam patrē tuum, ob felicitatem prolis. Et quod dici uulgo ſolet, quòd ex hominibus quidā immortales redduntur, id quoq; tibi dabo. Nam poſtquam ipſe ex hac uita deceſſeris, nunquam deſines conuerſari doctis, & conſuetudinem habere cum optimis. Demoſthenem illum certè uides, cuius filius fuerit, & quantum ego eundem reddiderim. Vides & Aeſchinem, qui Tympaniſtriæ cuiuſdā filius erat, & tamē propter me, etiam Philippus rex illum palpauit. Socrates aūt, qui & ipſe inter ſtatuariā hāc artem enutritus fuit, ſimulatq; primū intelligere cœpit meliora, & relicta illa, transfugit ad me, nimirū audis, ut nunc ab omnibus decantetur. Igitur relinquens tantos ac tales hoſce uiros, res adeo ſplēdidas, orationes tā graues ac illuſtres, ueſtitū ornamenta, honorem, famam, laudem, primos aſſeſſus, potentiā, imperia: denicq; & illam, quam ex dicendo conſequeris gloriam, & qua te omnes ob prudentiā prædicabunt, felicitatē, tuniculam aliquam indues ſordidā, habitumq; aſſumes ſeruilem, uectes præterea & celtes & id genus cætera ſculpendi cedendiq; inſtrumēta in manibus habebis, deorſum inclinatus in opus, humi repēs, demiſſus, denicq; modis omnibus abiectus & cōtemptus, nunc q; autem neq; expergiſcens, neq; uirile aut libero homine dignum quicq; cogitans: ſed in opera intentus, ut illa uidelicet proportionibus ſuis conſona, & benē formata tibi reddatur, De te ipſo autē ut & concinnus & ornatus

ἐνίοτε μὲν πλὴν πρόσοδον lego, nō πρέσοδον.

incedas, minimè curam gerens, ſed te ipſis iſtis ſaxis contemptiorem reddens. Adhuc igitur dicente hæc illa, non expectato orationis fine, ſurgens ſententiã tuli, & relicta deformi & operatrice illa, tranſiui ad Humanitatem, admodum gaudens, præcipue poſtquã mihi etiam in mentem uenit ſcuticæ, & quòd plagas ſtatim non paucas incipienti mihi pridie illa inflixiſſet. Porrò relicta illa, principio quidem indigne ferebat, complodebatq; manus, & dẽtibus infremebat, poſtremo autem, quemadmodum Nioben audimus, ita hæc quoq; dirigu it, & in ſaxum mutata eſt. Quòd ſi igitur incredibilia paſſa eſſe uidetur, ne miremini, Somnia enim mirifica ſunt, & mira operari ſolẽt. Altera autem ad me reſpiciens, proinde, inquit, ego tibi hanc iuſticiam rependam, quoniam cauſam hanc benè & rectè iudicaſti. Veni igitur & aſcende uehiculum hoc, (commonſtrato quodam uehiculo, quod alatis equis quibuſdam, Pegaſo ſimilibus uehebatur) ut uideas qualia ac quanta ignoraturus fuiſſes, ſi me nõ ſecutus eſſes. Cæterum poſtquam aſcendi, illa quidem agitare atq; aurigari cœpit, Ego uero ubi iam in ſublime ſublatus fui, obſeruabam & contemplabar, ab oriẽte incipiens, uſq; ad occidentem, urbes uidelicet, & populos, non aliter quàm Triptolemus olim, ſpargens quiddam in terram, quanquã non amplius memini, quidnam illud fuerit, quod tum ſpargebam, niſi hoc ſolum, quòd ſurſum aſpicientes homines laudabant me, & ad quoſcunq; uolando peruueneram, cum multa prædicatione & gratulatione me proſequebantur, & quaſi deducebant. Porrò ubi illa hæc tanta mihi, & meipſum collaudantibus illis demõſtraſſet, reduxit rurſum, non amplius eadem ueſte illa indutum, quam habueram ab initio auolãs, ſed ui debar mihi tum admodum delicatus & ſplendidus redire. Deprehendens igitur & patrem aſtantem atq; expectantem me. Commonſtrauit ei ueſtem illam & me ipſum qualis redirem, ſubmonuitq; eum, quàm parum abfuerit, quin minimè digna de me ille cum amicis ſuis ſtatuiſſet. Atq; hæc quidem memini uidere me, cum primum è puericia egreſſus eſſem, plagarum metu, ceu mihi uidebor, tum exturbatus. Sed interea dum hæc dicuntur, ò Hercules, inquit quiſpiam, quàm longum hoc ſomnium, & iudiciale eſt. Deinde alius quidã hoc eludens: Hiemale, dixit, ſomnium eſt, quando nocte ſunt longiſſimæ. Aut fortaſſis etiam trinoctiale, qualis & ipſe Hercules eſt. Quid igitur in mentem uenit illi, nugari talia nobiſcum, mẽtionemq; facere puerilis iſtius noctis, ſomniorũq; ueterum, & ætate iam obſoletorum. Frigida enim & ingrata eſt omnis inepta ac futilis oratio. An fortè ſomniorum quorundam quaſi quoſdam interpretes eſſe nos credidit? Nequaquam, ò bone. Quoniam neq; Xenophon quondam exponens ſomnium illud, quo pacto ipſi uiſum fuerat in domo paterna, & deinceps: noſtis enim ut coniectationem quandam proponẽs, uiſionem ſuam, aut quòd ita nugari ſtatuiſſet, narrauit: præſertim in bello & ſumma rerum deſperatione conſtitutus, circumſtantibus undiq; hoſtibus, ſed quòd utilitatem quandam ſecum habebat illa narratio. Proinde & ego ſomnium hoc uobis expoſui ea uidelicet gratia, ut adoleſcentes ad meliora ſtudia conuerterẽtur, & humanitatem amplecterentur, & maximè ſiquis eorum præ inopia & pauperta-

Videtur ſomnium hoc intelligere, quod eſt lib 3. Anabaſeos, quo uidit Xenophõ per quietẽ domum ſuã paternã fulmine totam colluceſcere &c.

te peius de ſeipſo ſtatuit, animumq; ad deteriora declinat, ingenium non illiberale, illiberaliter perdendo. Confirmabitur enim talis aliquis, ſat ſcio, & quaſi conualeſcet, ubi ſermonem hunc audierit, idoneum atque ſufficiens exemplum me ſibi proponens, ubi uidelicet ipſe ſecum cogitabit, qualis ego ab initio exiſtẽs ad optima prouectus fuerim, humanitatemq; appetiuerim, minimè deiectus aut fractus animo ob eam paupertatem, in qua tũc fui. Deinde qualis & huc ad uos aſcenderim, qui certè ut nihil aliud aut amplius, nullo tamen ſtatuariorum iſtorum inferior aut obſcurior euaſi.

CONTRA

CONTRA EVM, QVI DIXERAT, PROMETHEVS ES IN VERBIS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologa quædam eſt contra eum, à quo Prometheus in uerbis, appellatus fuerat, qua quantum hanc collationem in ſe admittat, & quantum non, cum acerba quadam regeſtione, reſpondet. Vt autem in ſuperiore narratione ſomnij, generis, educationis, ac ſtudiorum ſuorum rationes expoſuit, ita hic uidetur dictionem & dicendi genus ſuum, quale, & ad quod exemplum comparatum eſſet, indicare uoluiſſe. Nempe, quod ad materiam & res attinet, Comœdiam: quod autem ad compoſitionem & ipſam orationis figuram ſpectat, Dialogos, quales ſcilicet Platonis ſunt, ſeſe imitari.

PROMETHEVM igitur me eſſe ais? Siquidem ea ratione, ô optime, quaſi & mea opera lutea ſint. agnoſco collationẽ, ac fateor me ſimilem illi eſſe, nec recuſo, lutifigulus etiam ipſe dici: tametſi lutum mihi uilius ſit, quale ſcilicet extriuijs colligitur, ſcœnũ propemodum ac fœtulentum quoddam. Quòd ſi uero adeo extollens orationẽ meam, perinde ut artificioſam & fabrefactã, doctiſſimi illius Titanum nomine eam cohoneſtas & laudas. Vide nequis Ironiã dixerit, & quaſi quandã Atticam ſubſannationẽ ſubeſſe huic laudi. Aut unde enim adeo fabrefactum eſt, quod ego facio? Quæ uero iſta nimia & Promethea ſapientia in ſcriptis meis? Nam mihi certè illud ſatis fuerit, ſi nõ omnino terrena atq; fictilia tibi uideãtur, aut digna adeo Caucaſo. At uero quãto iuſtius uos comparari Prometheo poteratis, quicũq; in iudicijs & cauſſis agendis celebres eſtis, cum ueritate certamen inſtituentes? Viua enim reuera, atq; animata uobis opera ſunt. Et per Iouem etiã calor illorũ ignitus eſt. Quod ipſum quoq; ex Promethei rebus ſumptum uideri poſſit, niſi ſi ſic decidatis hic, quod minimè ex luto fingatis uos, ſed quod aurea uobis pleriſq; figmẽta ſua ſint. Nos autem qui ad uulgus prodimus, atq; ibi tales noſtras auſcultationes iactamus, nihil aliud quã ſimulachra quædam rerũ ſpectanda exhibemus. Et in ſumma, circa lutum quidẽ, quemadmodũ paulo ante dixi, ipſa hæc figulina uerſatur, perinde ut & aliorũ figulorũ, præterea aũt nec motus ſimilis ineſt, nec animæ ſeu uitæ aliqua ſignificatio, ſed delectatio quædã inanis, & quaſi quidã luſus, totũ illud negociũ eſt. Vt interim etiam cogitare incipiã, num ita me Prometheũ dicere uolueris, ut Comicus ille Cleonem, noſti ſiquidẽ: Cleon, inquit, Prometheus ille, poſt negocia eſt. Cæterũ etiam ipſi Athenienſes figulos ollarũ, & furnorũ conſtructores, & quicũq; circa lutũ uerſantur, Prometheos uocabant olim, alludentes ad lutũ, opinor, & ad illã, quæ fit in igne, uaſorũ aſſaturam. Quod ſi etiã hoc ſibi uult Prometheus iſte tuus, admodũ directè ac certò iaculatus es, & omnino ſecundũ atticam illã mordendi acerbitatẽ, dixiſti. Quoniam & noſtra opera fragilia ſunt, perinde ut illorũ ollulæ, & modicũ quiſpiam lapillũ inijciens facile contriuerit omnia. Atqui dixerit aliquis, cõſolando nos: nequaq; iſta aſſimilaſſe Prometheo, ſed nouitatẽ hanc, & ea quæ nullo alio exemplo facta, aut ad mutationẽ cõparata ſunt, laudare uoluiſſe te. Quemadmodũ & ille, nõdum exiſtentibus hominibus excogitatos, atq; de nouo inuentos illos tũ finxit, talibus animalibus effigiatis & exornatis, quæ & mouerent facile, & aſpectu gratioſa forẽt. Et in ſumma, architectus ipſe erat, ſed cooperabat tamẽ etiã Minerua illi, quæ & lutũ inſpirabat, & figmẽta illa animata reddebat. Talia quidẽ ille aliquis dicere poſſet, atq; ita in meliorẽ partem dictũ iſtud exponere. Et fortaſſis hæc ſententia etiã dicti fuit: Sed mihi nõ ita ſatis eſt, ſi uidear noua fingere. Quoniam nec uetuſtius aliquid dicere quiſquã poterit eo figmento, ad cuius

mutationem ac formam hoc deductum & quasi progenitum est. Sed tamē nisi & gratiā quandā atq; uenustatem præ se ferat, puderet me sanē, sat scias, illius, & conculcando abolere cuperem. Neq; enim illi eò profuerit apud me nouitas hæc, quo minus conteratur, si deformē existat. Et si quidem non ita sentiam, dignus mihi uideor, qui à sedecim uulturibus attondear, ut qui non intelligā, q; multò deformiora ea sunt, quæ hoc ipsum quod sunt, cum peregrinitate quadam coniunctum habent. Ptolomæus igitur Lagi filius, cū aliquando dūas res nouas in Aegyptum adduxisset, Camelum uidelicet Bactrianā totam nigram, & hominem bicolorē, cuius altera pars planè nigra, altera aūt excellenter candida erat, per totum corpus æqualiter distincta atq; diuisa. Congregatis in theatrum Aegyptijs, exhibuit illis cum alia multa spectacula, tū inter postrema hæc quoq;, camelum uidelicet, & semialbum hominem, putauitq; se magnā admirationem isto spectaculo concitaturum esse. At illi ad cameli quidem conspectum perterriti sunt, & parum abfuit quin exilientes profugissent, quanq; tota ea auro exornata, ac purpura instrata erat, frenum autem etiam gemmis cōpactum habebat, ex Darij alicuius, aut Cambysis, aut etiā ipsius Cyri thesauris depromptum. Ad hominis autem intutum, plerique ridebant, alij autem etiam ut monstrum aliquod ipsum auersabantur. Quare Ptolomæus intelligens se illis non adeo laudem conciliasse sibi, neq; nouitatē apud Aegyptios in admiratione esse, sed præ ipsa quod concinnum atq; compositū, iustaq; forma præditum foret probari, transtulit illos inde, hominemq; nō amplius eodē honore habuit, quo antea. Ac camelus quidem, neglecta atq; relicta tum, mortua est. Hominem autem illum duplicem, Thespidi cuidam tibicini, cum ad pocula benè cecinisset, dono dedit. Porrò uereor, ne & mea, camelus in Aegypto, sint, homines autē adhuc frenum illius, & purpuram admirentur. Quoniā neq; illud, ex duobus optimis compositum, Dialogo uidelicet & Comœdia, per se ipsum satis ualet, ad formam & elegantiā. nisi & compositio inter se consentiens, iustaq; proportione temperata, fuerit. Licet quippe ex duobus pulchris, compositionem alienam atq; peregrinam fieri, quale illud uulgatissimum est, Hippocentauri. Non enim facile dixeris, amabile aliquod animal esse hoc, sed potius contumeliosissimum, si modo conuenit pictoribus credere, exhibentibus temulentiā & cædes illorum. Quid ergo? an nō rursum quoq; benē formatum ac pulchrum aliquid ex duobus optimis compositum fieri potest? Vt ex uino & melle commistū & temperatum, suauissimum equidem aio esse. Quanq; de meis compositionibus hoc contendere nō ausim, quòd ipsæ quoq; tales sint: sed metuo, ne utriusq; pulchritudinem, ipsa temperatura corruperit. Neq; enim omnino cōsueta inter se atq; affinia ab initio Dialogus & Comœdia fuere. Siquidem ille domi & secū ipse, me Hercle, in ambulacris cum paucis quibusdā, disputationes suas habebat. Comœdia aūt tradens se totā Dionysio, in theatro conuersabatur, simulq; ludebat, & ridicula erat, gaudebat salibus & dicacitate, & cū numerositate quadam ad certamen & palmā ueniebat. Interdum etiā anapęstícis uersibus prorsum in sublime euecta, Dialogi sectatores ac socios, ut plurimum, irridebat ac subsannabat, curasq; exercitores, ac uanos sublimium rerum disceptatores, & id genus alia uocitando. Quin & unam hanc adeundi uiam habebat, fugillando illos, & Dionysiacam istā libertatem in ipsos effundendo. nunc in aëre ambulantes, & cum nubibus cōgredientes illos exhibens, nunc pulicum saltus metientes fingens, ut qui scilicet de aëreis & sublimibus istis rebus nimis exiliter argutarentur. Dialogus autem contrà maximè graues ac uenerabiles disputationes habebat, cum de natura rerum, tum de uirtute philosophorū, ita ut Musi eorum illud: *δὶς δὶὰ πασῶν*, hoc est, bis per omnes chordas siue distātias tonorū, nempe à summo atq; acutissimo ad imum atq; grauissimū usq; inter eos disconueniret. Et tamē ausi fuimus nos, hæc ita sese habentia, inter sese coniungere &

Quæ alia de Socrate, & eius discipulis fingat Aristophanes in nubib.

qua

quaſi conciliare, eaq; mutuo coaptare, quæ neq; omnino obſequuntur, neq; facile communionem & ſocietatem aliquam ſuſtinent. Vereor itaq;, ne denuo ſimile aliquid Prometheo iſti tuo feciſſe uidear, ut qui fœminínum cum maſculino commiſcuerim, & ob idipſum nunc reus agar. Imò etiam ne quid aliud tale uidear, decepiſſe fortaſſe auditores, atq; oſſa appoſuiſſe ipſis, pinguedine obducta ac tecta, riſum ſcilicet comicum, ſub philoſophica grauitate. Hoc enim furti fuerat. Abſit hoc unum modo, ut ne in noſtris ineſſe, dici poſſit. Aut unde enim furaremur tale aliquid, niſi uero quiſpiam nos latet, qui eiuſmodi pinuũ incuruatores, & Hircoceruos & ipſe compoſuerit. Veruntamen quid facerem? Perſiſtendũ enim eſt in ijs, quæ ſemel cœperis, quandoquidem mutare conſilium, Epimethei opus, non Prometheí eſt.

NIGRINVS, SIVE DE MORIBVS PHILOSOPHORVM.

[illegible], INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc Dialogo uitam ac mores Philoſophorum deſcribit, conferendo inter ſe uerè Philoſophos & ſimulatos, Et quòd ijs qui ſerio philoſophari cupiunt, urbis Romæ conſuetudo & luxus nequaquam conueniant, oſtendendo. Cuius rei exemplum, Nigrinum, Platonicum philoſophum, & urbanas iſtas adulatorum, cœnas & lucrum ſectantium, inter ſe componit. Quinquam haud ſcias, an etiam ueræ Philoſophiæ ſectatores hic laudando, pro more ſuo ironia utatur. Valde autem quadrat hic Dialogus in noſtræ quoq; ætatis homines eos, qui ornatum & habitum ueterum iſtorum, quaſi ſucceſſores quidam ſunt.

EPISTOLA AD NIGRINVM.

LVcianus Nigríno Salutem. Noctuas Athenas, inquit prouerbium, quaſi ridiculum ſit, ſi quis eò noctuas apportet, quoniam illis ibi abundent. Ego uero, ſi quidem poteſtatem ac uim uerborum exhibere uelim, atq; ita Nigríno ſcribens, líbrum mitterem, obnoxius equidẽ huic ridiculo forem. Nunc autem quando ſolum ſententiã meam declarare tibi uolo, quomodo uidelicet nũc animatus ſum, & quòd non obiter ac leniter oratione tua correptus atque affectus fui, effugero ſanè meritò etiam Thucidídis illud, quo dicitur: Imperitia audaces, res autem cogitata atq; conſiderata, timidos efficere. Manifeſtum enim eſt quòd non imperitia ſolum, uerum etiam amor ac ſtudium orationis, huiuſmodi audaciæ cauſſa eſt. Vale.

Occaſio dialogi ab inceſſu & moribus philoſophi.

VT uero grauis nobis admodũ & ſublimis redíſti? Non igitur neq; aſpicere nos amplius dignaris, neq; cõuerſationem aliquam nobíſcum habere, neq; etiam ſimilibus, atq; ijſdem uerbis nobíſcũ uti, ſed repente immutatus es, & omnino eiuſmodi quíſpiã uideris, quí cæteros omnes præ ſe contemnat. Lubẽs igitur audierim ex te, unde ad hoc inſolentiæ perueneris, & quæ eius reí cauſſa ſit. PHIL. Quid enim aliud, ò amice, ẽq; felicitas? LV. Quid ais? PHI. Nam præter conſilíũ atq; propoſitũ meũ, uenío tibi felix atq; beatus factus, adeoq; illud quod in ſcena uſurpari ſolet, ter beatus. LV. Papæ, adeo breuí? PHI. Atq; admodum. LV. Quid aũt ultrà hic eſt, propter quod etiã ſuperbis, ut non ſummatim modo lætemur, ſed & accuratè ſcire poſſimus, audíto toto negocío? PHI. An non admiratione dignũ tibi uidetur, per Iouem, pro ſeruo líberum, pro paupere diuitẽ, idq; adeo uerè, pro ſtulto aũt & inſano redire modeſtũ. LV. Maximè ígit. Sed nondũ tamen planè intellígo, quid nã illud ſit, quod dicis. PHI. Profectus in urbẽ rectà fui, ut ibi oculoꝝ aliquẽ medicũ circumſpicerẽ. Nã malũ illud, quo ex

Narratio continens occaſionem conuiuij

oculis laborabam, magis ac magis ingraueſcebat tũ mihi. LVC. Scio equidẽ ſin gula, ideoq; etiam optaui, ut in bonum atq; peritũ aliquem incideres. PHI. Cum igitur uiſum mihi eſſet, Nigrinum quoq; illũ, Platonicum philoſophũ, ut quem longo ipſis interuallo non uideram, cõpellare, mane ſurgens, ad ipſum abeo, et pulſata ianua, cũ puer intrò de me renunciaſſet, accerſitus ſum. Atq; ita ingreſſus in ædes, deprehendo, ipſum quidẽ, manibus librum tenentẽ, circum aũt un diq; multas ueterũ atq; doctor̃ hominum imagines iacentes. Poſita aũt in me dio erat etiam tabella quædã, in qua Geometricæ quædã figuræ deſcriptæ e rant. Ac ſphæra calami illius, ad exemplũ & imitationẽ uniuerſi, ut uidebatur, cõpoſita. Admodũ igitur benignè & comiter me amplexatus ille, interrogat quidnam agerẽ. Quibus omnibus illi expoſitis, & ego quoq; per uices ex eo ſci re poſtulabã, & quid ipſe ageret, & nũquid apud ſe ſtatuiſſet, in Græciã denuo nauigare. Ibi uero ille, ò amice, poſteaq; cœpiſſet de hiſce rebus mecũ colloqui, ſuamq; ſententiã explicare, tantam quãdam uerbor̃ ambroſiam mihi affudit, ut mihi planè uideretur Sirenes illas, ſiquæ unq; fuerunt, & Aẽdonas, & Lotũ illum Homeri antiquũ referre. Adeo [illegible] quæ dicebatur. Eò enim uer bis euaſit, ut & philoſophiã laudaret, illamq; quæ ex hac proficiſcitur libertatẽ & contrà iſta, quæ uulgo pro bonis habentur, irrideret, utpote diuitias, gloriã, re gna, honores: præterea aurũ quoq; & purpurã, & cętera quæ admodum ſpecta bilia pleriſq;, antea uero etiã mihi uidebantur. Quæ quidẽ animo ipſe intento atq; aperto accipiens, continuo equidẽ ita affectus fui, ut cui, quod mihi tũ acci derat, comparare poſſem, nõ haberẽ. ſed omnino uarius reddebar, atq; in oẽs partes rapiebar. Ac nũc quidem dolebam, q; confutari atq; refelli uidebam, ea quæ mihi cariſſima fuerant, diuitias uidelicet, argentum & gloriã, ac tantũ non lachrymabar damnatis atq; reiectis illis. Nũc uero eadẽ ipſi mihi uidebanr̃ uilia atq; ridicula eſſe, gaudebamq; rurſum tanq; ex tenebroſo quodã aère prioris ui tæ, ad ſerenitatẽ & magnam aliquã lucem reſpiciẽs. Quare ſanè & oculorum, (quod tum abſurdiſſimũ erat) & eor̃ infirmitatis obliuiſcebar, animo aũt acu tus & perſpicax paulatim magis magiſq; fiebã. Nam ad id tempus minimè ani maduertens, cæcutientem atq; obtuſam illã circumtulerã: progreſſus aũt inde, ad id tãdem adductus ſum, cuius no mine tu paulo ante me criminabaris. Nam & elatus oratione illius, & tanq; in ſublime euectus ſum, & omnino paruũ atq; humile, nihil quicq; cogito. Videtur eñ ſimile quiddã mihi accidiſſe circa phi loſophiam quale Indis circa uinũ accidiſſe fertur. Nã cum primũ illi uinum bi biſſent, nempe natura calidiores, accedente potu adeo forti, continuo admodũ in furorẽ uerſi ſunt, ac duplo q; cæteri magis ex mero inſanire cœperunt. Eodẽ pacto & ipſe tibi, quaſi quodã furore captus, ac uerbis ebrius obambulo. Quan q; hoc quidẽ non eſt ebriũ, ſed ſobrium atq; temperantẽ eſſe. LV. Ego uero opta rim, ſi fieri poſſit, ipſam illã audire orationẽ. Neq; eñ contemnere ipſum, opi nor, fas eſt, præſertim ſi ille qui audire cupit, & amicus eſt, & circa ſimilia ſtudiũ atq; operã aliquando poſuit. PHI. Confide ò bone. nã iuxta Homericũ illud, feſtinantem per ſe ipſum hortaris. Ac niſi præuortiſſes, iã ultrò rogaſſem, ut me narrantem audires. Teſtẽ enim te relinquere apud pleroſq; uolo, q; non præter rẽ inſanio. Pęrcipue cũ & ipſum illius crebro meminiſſe, uolupe mihi ſit, & hãc iam quaſi quandã exercitationẽ apud me inſtituo. Nã etiamſi nemo mihi adſit, tamen ſic quoq; bis uel ter per diẽ reuoluo mecũ ipſe dicta illa. Et quemadmo dum amatores puer̃, abſentibus illis opera aliqua & ſermones ab ipſis habi tos, memoria repetunt, in ijſq; immorando morbũ fallunt, perinde ac ſi illi ipſi amati adſint. Quidam rero etiam colloqui ſecum illos putant, atq; ijs, q; tum ſibi audire uidentur, quaſi paulo ante reuera dictis, gaudent, animumq; memo riæ præteritorum applicantes, neque quieſcere poſſunt, ob ea quæ pro pedi bus & in mora ſunt, ſeſe angendo. Eodem igitur pacto etiam ipſe, philoſophia

non

Exordium, à cõmendatiõe ipſius Nigri ni, et à ſuauitate ac ui oratio nis illius. Hoc eſt, philo melæ. Docilitas.

Amplificatio à ſimili.

II. Exordiũ à cõmendatiõe orationis & eius effectu, quantũ ad ma teriã ſiue ſub iectũ attinet. Amplificatio à ſimili.

non præsente, uerba quæ tum audiui, recolligens, & mecum ipse crebro repetens, non paruum capio solatiũ. Et in summa perinde ac si in pelago, & per noctem alicubi ferar, ad hanc quasi quãdam facẽ aspicio, omnibus illis rebus quæ à me geruntur, utrum illum coram adesse existimans, semper aũt uelut audiens ipsum eadẽ illa sua ad me dicentem. Interdum uero & maximè quando animũ erigo, & in illũ quasi infigo, etiã uultũ illius uidere mihi uideor, & uocis ipsius sonus in auribus mihi relinquitur. Etenim iuxta Comicũ, reuera aculeũ quendam in auditoribus reliquit. LVC. Desine, ò admirande parumper præludere ac dic ab initio repetens iam tandẽ dicta illa, quoniã non mediocriter me expectatione ista excrucias, dũ uerbis ita suspendis & circũducis. PHI. Rectè dicis, atq; ita facto opus est. sed illud quæso, uidisti ne aliquãdo siue Tragicos, siue etiam, per Iouẽ, Comicos histriones malos, istos dico, qui sibilo excipiũt, quiq; pomata agendo corrũpunt, ac postremo theatris ejiciuntur, tametsi ipsæ fabulæ sæpenumero benè se habeant, ac palmã etiam reportent. LVC. Multos noui tales, sed quorsum hoc? PHI. Vereor ne interim & ipse illos imitari uidear, alia quidẽ inordinatè connectens. interdum aũt etiam ipsam sententiã præ imbecillitate ingenij corrũpens, atq; ita progressus, paulatim etiã ipsam damnem fabulam. Ac quantũ quidem ad me ipsum attinet, nõ admodũ ægrè id feram. Cæterum argumentũ illud non mediocri dolore me affecturũ esse uidetur, si mecum unà rescíat, measq; partes dehonestet. Proinde hoc per totã memineris mihi orationẽ, quòd Poëta quidẽ ipse talium peccatorũ uobis innocens sit, ac procul à scena seiunctus alicubi sedeat, neq; quicq; ea curet, quæ in theatro agunt. Ego uero mei ipsius periculũ tibi faciam, qualis scilicet histrio sim, quantũcq; memoria ualeã, quod ad cætera attinet, nihil à nuncio Tragico distans. Quare si quid etiam minus aut parcius iusto uidebor dicere: Vulgare illud tibi, & quod ubiq; in promptu est, occurrat, q scilicet melius hoc fuerat, & quòd ipse poëta aliter fortassis idem dixerat. Me uero si exibilaueris etiã, non admodum quicq; molestè feram. LVC. Vt benè sanè, ita me Mercurius amet, atq; adeò iuxta Rhetorum leges exordium hoc tibi peractũ est. Videris igitur etiã illa additurus fuisse, quòd non ita diu inter uos mutuo cõuersati estis, & quòd neq; ipse uenis ad dicendum paratus, & quòd satius fuerit ipsum illum dicentem audire. Te enim pauca quædam, & quantũ possibile tum erat, memoria collecta & quasi cõportata habere. An nõ hæc quoq; dicturus eras? Nihil igitur opus illis amplius tibi est apud me. Existimes autẽ huius rei gratia, quod ad prooemiũ atque præfationem attinet, omnia te uerbis complexũ, atq; consecutum esse. Quoniam ego iam & uociferari & applaudere paratus sum. Quod si uero longius etiã differes, malignitatis eius inter ipsum certamen meminero, ac tũ acutissimè sibilabo. PHI. Equidẽ & hæc quæ tu modo commemorasti, dicta mihi uelim, & illa quoq;, quòd neq; ordine, neq; ut ille, iusta quadã & continua oratione de omnibus dicturus sum. Omnino emm hoc nobis impossibile est, neq; rursum illius personæ attribuendo sermonẽ, ne alio ac nouo etiam modo histrionibus illis similis fiam, qui sæpenumero aut Agamẽnonis, aut Creontis, aut etiam ipsius Herculis persona assumpta, ac uestibus auro contextis induti, & graue quiddam tumentes, mox ore in immensum diducto, exiguũ & gracile, adeoq; muliebre quiddam loquũtur, ipsa etiam Hecuba aut Polyxena multò demissius. Ne igitur & ipse eodem modo cõuincar, maiorẽ omnino, quàm pro capite meo, personam induisse, ipsumq; ornatum dehonestare, ex nuda tibi uolo, meaq; propria persona colloqui, ne cadẽs alicubi, ipsum illum Heroẽm, quem ago, mecum unà conuellam ac lacerem. LVC. Homo hic nunquã cessabit hodie contra me crebra illa scena atq; tragœdia uti. PHI. At uero cesso quidẽ, Ad illa aũt, de quibus cœperã me nunc conuertã. Principiũ igitur orationis illius, cõmendatio quædam fuit Græciæ, & eorũ hominum, qui Athenis cõmorantur, q cum philosophia scilicet

Alia à simili.

De Pericle hic uersus ex Euopli citatur: ἢ μόνον τῶν ἐμῶν ἐπῶν τὸ κινοῦν ἐγκεκλῆσθαι τοῖς ἐκφοιτῶσιν.

III. Exordiũ ab extenuatione sue, referẽtis uidelicet personæ.

Propositio.

Encomiū Athenarū, & eorū qui ibi philoſophantur.

licet, & paupertate unā educarentur, & neq; ciuium neq; peregrinorum quenquam oblectarentur, aſpicientes, qui uoluptatem importādo ad illos, antiquā illorum honeſtatē uiolaret. Sed ſi quis etiam ueniret ad illos, ita affectus, paulatim & transformarent ipſum, & ueteres mores atq; animos dedocerent, ac ad puritatē ſobrietatemq; uitæ transferrent. Memorabat itaq; quendā ex purpuratis iſtis, & multo auro fulgētibus, qui cū ueniſſet Athenas, admodum inſignis & conſpicuus, magna comitantiū turba ſtipatus, auro, uariaq; ueſte exornatus, ipſe quidē Atheniēſibus omnibus exiſtimabatur ualde beatus eſſe, & perinde ac deus quiſpiam ſuſpiciendus: iſtis aūt miſer atq; infelix quiſpiā uidebatur homuncio ille, ſtatimq; erudire illū aggrediebantur, nō acerbè, neq; etiā apertē interdicentes, ne in libera ciuitate, quocunq; ipſe pacto uiuere uellet, ſed poſtq; & in gymnaſijs, & in balneis quoq; moleſtus erat, obterens ſeruis ſuis, & in angu ſtum cogēs, obuios, ex occulto quidā ſubmiſſa uoce, quaſi lateret, neq; tamen illum perſtringere uellet, ſubiecit: Metui, inquiens, ne ille inter lauandū periret. Atqui pax certè longa balneū iam tenet, proinde nihil opus erat iſto exercitu. Ille aūt audiens, quę res erat, interea erudiebatur. Rurſum aūt ubi ueſtem illam uariam atq; purpureā exuebat ſeſe, urbanè admodum floriditatē atq; nitorem iſtum colorq; irridentes, iam uer adeſt, dicebant, &, unde nobis pauo hic, &, ſortaſſis matris ipſius hæc eſt, & id genus ſimilia. Atq; eodē pacto etiā cætera illius cum riſu carpebant, nunc annulorq; multitudinē, nunc comæ ſuperuacaneā curam, nunc uictus intemperantiā atq; luxuriā notantes. Quare paulatim ad ſobrietatem atq; modeſtiā reuocatus eſt, & longè melior, publicē ita emendatus ac doctus inde abijt. Quòd aūt non puderet eos etiam paupertatē confiteri, referebat mihi uocem quandam, quā aiebat publicè ab omnibus emiſſam, audiſſe ſe in ludis Panathenaicis. Deprehenſum em̄ quendā ex ciuibus fuiſſe, & ad præſidem ludorq; abductum, eo q; in ueſte tincta ad ſpectaculum uenerat. Cæteros aūt, qui hominem uidebant, miſertos illius, ac ueniā precatos eſſe. Atq; ubi præco iam proclamaret, quòd in leges cōmiſiſſet, quia tali cū ueſte ludos ſpectaret, om̄es una uoce, quaſi antea ſuper hoc deliberaſſent, exclamare cœpiſſe, ut uenia daretur talibus induto. Neq; enim aliam ueſtē habere illū. Hæc igitur prædicabat ille mihi, & præterea libertatē quoq; eam, quæ illic eſſet, ac uictus frugalitatem, necnon & ociū, & quòd homines minimē curioſi atq; auidi rerq; eſſent, cuius generis uirtutes infinitę apud illos ſunt. Ac pro certo indicabat mihi, cōuerſationem eorq; hominū philoſophiæ ipſi conſonā eſſe, moresq; puros ac ſobrios cōſeruare poſſe, ſtudioſo uidelicet homini, & qui diuitias cōtemnere didiciſſet. Et qui ſecūdum ea, quæ natura honeſta ſunt, uiuere ſecū ipſe ſtatuiſſet. ei illorq; hominū uitam q; maximè aptam atq; accommodā eſſe. At qui diuitias amaret, auroq; delectaretur, præterea purpura atq; potentia felicitatē metiretur, qui & libertatem nunq; guſtaſſet, & cū ſeruitute enutritus eſſet, aut qui uoluptati toto animo incumbens, huic uni inſeruire atq; obſequi ſtatuiſſet, amans epularū ac menſæ opiparè inſtructæ, indulgens uino ac rebus uenereis, plenus præſtigiarum, deceptionis atq; mendacij. Aut rurſum qui delectaretur audiendo citharaq; ſonitus, aliorq; inſtrumentorq; laſciuos crepitus, gauderetq; cantilenis perditis & eneruatis, talibus uidelicet hominibus cōuenire, loci huius conſuetudinem. Ibi enim rerum chariſſimarum ipſis, omnes plateas, omniaq; fora referta eſſe. Ac licere ipſis omnibus quaſi portis uoluptatem recipere, partim quidem per oculos, partim autem per aures & naſum, partim etiam per gulam, & per uenerea. Qua præterea fluente, perenni ac turbulento quodam flumine, omnes, inquit, uiæ complanantur. Siquidem in unū conueniunt & adulteriū & auaricia, & periurium, & id genus reliquum uoluptatum. Relaxatur aūt atq; auertitur, animo ſubmerſo atq; obruto undiq;, omnis uerecūdia, & uirtus, & iuſticia, quibus locus ille deſertus & uacuus redditus, ſiti aūt ſemper impletus, ſuppulſulat multis ac feris cupiditatibus. Ac talē quidem deſcribebat mihi urbē, taliumq; magi-

A tēperantia & honeſtate uitæ, & à doctrinæ effectu.

Doctrinæ cōfirmatio ab exemplo.

Continentiæ ac paupertatis cōfirmatio eiuſdē ratiōis

Collatio, & reprehenſio Romanæ urbis, & ciuium tēperantiæ, ut quæ philoſophiæ minimè cōueniat.

magistram bonorum. Ego ita, inquit, quando primum ex Græcia reuersus fueram, atque ista iam propius aspiciebam, reuocans me ipsum, & quasi uerbis compellans, rationem poscebam aduentus huc mei, Homerica illa uidelicet mecum ipse dictitans: Cur autem infelix, deserto lumine Phœbi, (Græcia nempe, & felicitate illa atq; etiam libertate,) Venisti, ut uideas, loci huius tumultus, sycophantas uidelicet, salutationes superbas, cœnas, adulatores, homicidia, testamẽtorum expectationes & amicitias simulatas? Aut quid tandem facere decreuisti, cum neq; discedere hinc, neq; cõsuetis & inueteratis hisce uti possis? Hoc igitur pacto mecum ipse consultans, & quemadmodum Iuppiter Hectorem illum, ita meipsum è telis, ut dicitur, subducens,

Verba Tiresiæ sunt ad Vlyssem, ex Odyss. M.

Eoq; hominum cæde atq; tumultibus, eoq; cruore, de cetero domi continere me statui, atq; hanc muliebrem quandam uitam & timidam pleriscq; uisam, proponẽs mihi, cum ipsa philosophia, Platone, & ueritate colloquium habeo. Ac meipsum quasi in quod ã amplo ac populoso theatro collocans, ex sublimi admodũ inspicio atq; contẽplor ea quæ geruntur. quæ partim eiusmodi sunt, ut multũ delectationis ac risum exhibere possint: partim etiã, ut uirum uerè cõstantem ac firmũ tentare ac labefactare aliquo modo queant. Nam si malorum quoq; encomiũ aliquod dicere conuenit, ne credas maiorẽ ullam uirtutis palestram esse, aut uberiora usq; animorũ experimenta fieri, quàm in hac ciuitate, & in ea qua hic uiuitur consuetudine. Neq; enim partũ est resistere tot quidẽ cupiditatibus, tantis autẽ spectaculis atq; auriũ illecebris undiq; attrahẽtibus ac detinentibus, sed oportet omnino Vlyssis exemplo, præternauigare illa, non quidem ligatis manibus, ut ille, nam hoc formidulosum foret: neq; etiã auribus cera obturatis, sed audientẽ atq; liberum, & uerè animũ supra hæc elatum habentem. Licet autem & Philosophiam mirari, conferendo cũ illa tantam hominũ amentiã atq; stultitiã: Bonaq; ista fortunæ contemnere, ubi aspexeris, uelut in quadã scena, ac multiplici, personarũ uarietate, fabula, aliũ quidẽ ex seruo dominũ prodire, alium autẽ ex diuite pauperem fieri: contrã aliũ ex paupere satrapam aut regẽ. rursus alium amicũ huius, alium inimicũ, alium etiam exulẽ esse. Nam hoc certè uel grauissimũ est, quòd, licet fortuna ipsa testetẽ sese in humanis rebus ludere, fateaturq; nihil illarũ certum ac stabile esse, nihilominus tamen, quotidie ista aspicientes, & diuitias expetũt & potentiã: ac pleni obambulant omnes earum rerũ spe, quarum euentus nunq; sequatur. Quod autem uidelicet dixi, quòd ei ridere ad hæc, quæ alibi geruntur licet, atq; animũ oblectare, illud tibi iam exponã. Quomodo enim non ridiculi sint diuites ipsi, qui & purpuras suas spectandas exhibent, & digitorũ annulos ostentant, & omnino multas præ se ferunt ineptias. Quod autẽ omnium absurdissimũ est, etiam obuios aliena uoce salutant, & hoc quasi magno aliquo, cõtenti esse uolunt, si solum ipsos aspexerint. Quid ã uero fastuosiores adorari etiã cupiunt, non à longe, neq; ut Persis mos est, sed necesse est, propius accedentem, & sese incuruantem, animo à longe demisso & humiliato, illiusq; affectu etiã corporis similitudine declarato, pectus aut dextrã deosculari, quod sanè beatũ atq; spectabile uidetur, etiã ijs qui honorẽ hunc nunq; assequũtur. Ille uero stãt in longũ tempus seipsum præbens decipiendũ. Vbi & hanc illorũ laudo inhumanitatẽ, quòd neque ore nos approbãt aut cõpellant. Cæterũ his multò ridiculi magis sunt, ipsi sectantes atq; obseruãtes, qui de media nocte surgẽtes circũcursant totã ciuitatem, & à seruis exclusi foribus, canes & adulatores, & id genus alia audire sustinent. Premiũ uero huius tã acerbæ circuitionis, ipsis onerosa illa atq; multorũ malorũ caussa cœna est. In qua quidem illi, quàm multa ingurgitantes: & multa autem potantes, & multa etiam, quæ proloqui nõ decet, reprehendentes postremo, aut ægre ferentes discedũt: & uel ipsam criminantur cœnã, uel contumeliã aut sordiciẽ accusant. Pleni autẽ & angiportus sunt uomentibus ipsis, & circa

Amplificatio cœptæ descriptionis per distributionẽ I.

Quæ animũ sapientis labefactare possint.

Consolatio et effectus philosophiæ.

II.

Quæ ridicula ac stulta.

Diuitum fastuosorum.

Adulatorum & sectantiũ cœnæ.

circa uilissima quæq; prostibula depugnantibus. Et complures ipsorum in multum diem decumbentes, circumeundi causssam medicis præbẽt. Quidam enim id quod absurdissimum est, neq; egrotando quiescunt, aut ocium ducunt. Ego uerò multò adulatores ipsos magis perditos esse, quàm quibus adulantur, existimo, & propemodum authores illis existere superbiæ ac fastus istius. Nam cũ illorum opulentiam & rerum omnium abundantiam admirantur, aurum laudibus extollunt, uestibula mane complent, & accedentes ipsos quasi dominos appellant, quid quæso etiam cogitare illos consentaneum est? Quòd si uero cõmuni decreto uel paululum modo abstinerent ab hac uoluntaria seruitute, an non putas è diuerso ipsos diuites ad fores pauperum atque mendicorum uenturos esse, ultro rogantes ne ignobilem atque obscuram, & quasi absq; teste latentem ipsorum felicitatem relinqueret. neue paterentur ut inutilem, & ab omni usu remotam, & mẽsarum pulchritudinem, & domorum magnitudinem perire. Neque enim sic ipsas diuitias amant, ut propter diuitias beatos atq; felices sese existimari. Atqui sane res habet, ut nulla sit utilitas possidenti, neque pulchrarum ædium, neq; auri, neq; eboris, nisi sit qui illa admiretur. Oportebat igitur tali aliquauia diminuere ipsorum existimationem, & extenuare potentiam, obijciendo, & quasi propugnaculum aliquod opponendo diuitijs, despicientiam istam atq; contemptum. nunc uero colendo contrà & obseruando ad stultitiam atq; amentiam illos adducunt. Atq; homines quidem indoctos, & ignorantiam manifestè confitentes, huiusmodi factitare, tolerabilius meritò existimetur. At uero eos, qui philosophari quoq; se simulant, multò etiam ineptiora his, magisq; ridicula facere. illud tandem omnium grauissimum est. Quomodo enim me putas animo affectum esse, quoties uideo istorum aliquẽ, maximè eorum qui ætate prouecti sunt, adulatorum turbis immiscerì, & illorum aliquem, qui honores gerunt, satellitum modo deducere atq; sectari. deinde & cum ijs, qui ad cœnam uocare solent, colloquia serere, insigniorem autem, magisq; conspicuum cæteris, ob ornatum & habitum esse. Quod uel maximè indignari soleo, quòd nõ itidem personam ac habitum mutãt, cum utiq; quod ad cætera attinet, eodem modo fabulam agant. Nam quæ in conuiuijs operantur, cui quæso adulatorum illa cõparabimus? an nõ replentur cibo, multò quàm cæteri minore molestia? an non inebriantur magis quàm alij manifestè: à conuiuio autem surgunt omnium ultimi: deinde & plura alijs auferre secum uolunt: si qui uero ipsorum urbaniores paulò sunt, sæpenumero etiam cãtare incipiunt. Atq; hæc quidem pro ridiculis ille censebat. Præcipue uero etiam eorum mentionem faciebat, qui pacta mercede philosophãtur, uirtutemq; ipsam uenalem tanquam de foro proponunt. Ergastula igitur & cauponas illorum scholas uocabat. Censebat enim eum, qui diuitias contemnere, alios docere uellet, principiò se ipsum lucris & quęstu superiorem gerere debere. Quoniam & ipse reuera talia agebat, non solum gratis conuersando ac disserendo cum uolentibus, sed & indigentibus necessaria subministrando, omnemq; omnino diuitiarum abundantiam contemnendo. Ac tantum aberat ab expetendo ea, quæ ad ipsum nihil spectabant, ut ne suarum quidem rerum, quæ illi interim corrumpebantur, curam aliquam gereret, ut qui & agrum, quẽ non procul ab urbe habebat, multis iam annis ne inuisere quidẽ dignatus fuerit. Quin & principio neq; suum esse illum constituebat. Illud, opinor, distinguens ac disputans, quòd natura quidem istarum rerum nullius domini sumus, lege autem & per successionem usum earum in tempus incertum acquirẽtes, temporanei seu momentanei possessores habemur. Ac, posteaquam terminus ille constitutus præterierit, tunc rursum alius easdem à nobis accipiens, nomine illo fruitur. Non parua autem etiam illa præbẽt imitari uolentibus exempla, uictus scilicet frugalitas, exercitiorum iustus modus, personæ ipsius uenerabilitas, et ue

Amplificat adulatorũ dementiã ab effectu & consequentia.

Commonitio ex cõtrario.

Alia amplificatio à personarũ qualitate siue conditione.

Descriptio simulatorum philosophorum.

Ab intempestiuitate.

Ab auaritia.

Redit ad Nigrinũ, quẽ ut ueri philosophi exemplũ proponit. Et ut antè illius orationẽ, ita hic doctrinã & uitã eius commendat.

ſitus mediocritas, & ſuper omnia hæc aptum ad omnia mentis attẽperamentum, morumq́ facilitas. Monebat autem eos, qui cum eo uerſabantur, ne cunctarentur, aut in certos dies extraherẽt, benẽ aliquid facere, id quod multi ſolerent, pręfinientes ſibi, uelut diem aliquam conſtitutam, aut feſtiuitates ſacroꝝ, aut ſolemnes conuentus, tanquã ab illis auſpicaturi, mendacia uitare, & conuenientia facere. Volebat enim liberum, & ab omni cunctatione remotum eſſe illum ad honeſta impulſum ac mentis impetum. Manifeſtò autem apparebat, quòd & tales philoſophos damnarat, qui uirtutis meditationẽ eam putabant, ſi multis neceſſitatibus atq́ laboribus adoleſcẽtes reſiſtere, exercitatione ac uſu aſſuefeciſſent. Atq́ ob id multi ligare atq́ uincire ſe iubebant, alij autem flagellis uerberabant. Qui uero elegantiores paulò erant, etiam ferro ſuperficiẽ corporis radebant. Putabat enim ille multò prius in animis duritiem iſtam, & firmitatem contra dolores ac perturbationes, parandam eſſe. Et qui optimè inſtituere atq́ erudire homines uellet, partim animi, partim corporis, partim etiam ætatis, & prioris educationis rationẽ atq́ obſeruationem quandam habere debere, ut ne, ea quæ uires excederent, imponendo, reprehenſionem incurreret. Multos itaq́ & mortuos ex eo eſſe dicebat, dum præter rationẽ ita ſupra uires intenderentur. Vnum autem etiam ipſe uidi, qui cum iam ea apud illos mala deguſtaſſet, quam primũ ueros ſermones, ueramq́ doctrinam audiuit, irreuocabili curſu aufugiens inde, ad ipſum peruenit, uidebaturq́ multò quàm antea quietiore animo eſſe. Iam uero digrediens ab iſtis, aliorum rurſus hominum mentionem faciebat, perſequendo uerbis & eos qui in urbe fiunt tumultus, & quo pacto alij ũb alijs impellũtur. Præterea & theatra, & Circum, & equeſtres ſtatuas, & equorum ipſorũ nomina, deq́ ijs ipſis in angiportis colloquia. Multa enim reuera equorum paſſim ibi inſania eſt. Iam & multos eorum, qui pro ſtudioſis ac grauibus habentur, reprehendebat. Poſt hæc autem quaſi alterã fabulæ partem attingebat, notando ea, quæ circa funera mortuorum & teſtamenta agitantur, hoc addẽs, quòd unam hanc uocem, Romanorum pueri per omnem ætatem ueram emittant, eam intelligens, quæ in teſtamentis uſurpatur, qua petũt, ne à ſua ueritate depellantur. Illa uero etiam, interea cum ab eo dicerentur, riſu proſequi coactus ſum, quòd & ſecum ſepeliri ignorantiam ſuã uelle eos aiebat, & ſtultitiam ſuam apertè ſcripto etiam teſtari, dum alij ueſtes, quibus in uita precioſioribus uſi ſunt, comburere eodem rogo ſecum mandãt: alij autem & ſeruos certos ad ſepulchra adſtare. Rurſum alij cippos ſiue columnas quoq́ coronari ſertis præcipiunt, ſtolidi uidelicet etiã in ipſa morte manentes. Coniecturam igitur inde fieri, uolebant, inquit, quid in uita ab illis actum ſit, quando talia de ijs quæ poſt mortẽ ſecutura ſint, teſtamentis mandant. Hos enim illos eſſe, qui precioſa ac chara obſonia emere ſolent, uinumq́ in cõuiuijs cum plauſu & odoribus effundunt, qui media etiam hyeme opplentur roſis, raritatemq́ illarum & intempeſtiuum amant. Illud autem quod ſuo tempore & ſecundum naturam fit, pro uili & abiecto faſtidiunt. Hos illos eſſe, qui & unguenta bibunt, quo nomine uel maximè eos carpebat, quòd ne uti quidem cupiditatibus ſcirent, ſed & in hiſce peccarent, finesq́ earum confunderent. Vndiq́ permittentes uoluptatibus animum proterẽdum & conculcandũ. Et hoc quod in Tragœdijs atq́ Comœdijs dicitur, Iam & præter caſam incitati. Solœciſmum igitur uocabat hoc genus uoluptatum. Cæterum ex eadem ſententia etiam illa dicebat, prorſus Momi illius uerba imitatus. Vt enim ille reprehẽdebat tauri artificem deum, qui non præpoſuiſſet oculis cornua: ita ſcilicet & ipſe accuſabat eos, qui coronas geſtabant, quòd locũ, ubi eas adhibere deberent, ne ſcirent. Nam ſi afflatu atq́ odore, inquit, uiolarũq́ roſarumq́ delectantur, ſub naſum eos potiſſimũ coronari oportebat, iuxta ipſam, quã proximè fieri poteſt, reſpirationẽ, ut quàm plurimum inde uoluptatis attraherẽt. Eodem modo &

II. Doctrina de benè agendo.

Contra apathiam.

De frugalitate & uitæ modeſtia.

De ſtultitia circa extremas uoluntates.

Exitus reſpõdere principijs. In uoluptuaries.

Sic Eraſmus hunc locum uertit, in prouerbio: Ne ſis ge, ne præter caſam.

In gulosos.

illos irridebat, qui miram quandam diligentiã in apparandis cœnis adhibent, dum liquamentorũ uarietaten, & bellariorum curiosam atq; immodicam cõpositionem sectantur. Nam rursum & hos dicebat breuis ac modico tempore duraturæ uoluptatis amore, multa negocia sustinere. Indicabat autẽ, quatuor illos digitorum caussa, totum hunc susscipere laborem solere. Tot enim digitorum mensuram æquat uel longissimum hominis guttur. Nam neq; antea, quã eorum quæ tam charo emuntur, quicq; ederunt, ullam uoluptatem eos capere, nec rursum postea quàm illa deuorata atq; absumpta sunt, suauiorem cęteris, illam, quæ fit ex tam præciosis & charis istis, repletionẽ reddi. Restare igitur ut illam, quæ uelut in transcursu percipitur, uoluptatẽ, tam grandi pecunia mercentur. Consentanea autem ipsis dicebat accidere ob inertiã atq; imperitiam istam, quòd ueriores illas uoluptates ignorarent, quas omnes Philosophia suppeditat, & quasi sub ministrat ijs, qui laborare uolunt. Cæterum de ijs quæ in balneis aguntur, multa sanè cõmemorabat, & de multitudine prosequentiũ, et de cõtumelijs, & de ijs qui seruis impositi gestarentur, ac tantum non efferrentur. Vnum autẽ maximè ac præter cętera odisse uerbum uisus est, frequens autem in ciuitate hoc est, & in balneis propemodum familiare ac patriũ. Prætereuntes enim quosdã ex seruis clamare oportet, & admonere, ut pedibus prospiciant, si quid extantius paulò, aut cauũ subituri sint, atq; ita cõmonefacere eos, (id quod absurdissimum est) quo scilicet meminerint, ire sese. Graue igitur atq; intolerandum putabat esse, si cum ederent alieno ore non indigerent, aut manibus, neq; cum audirent, alioꝝ auribus uterentur, oculis autẽ aliorum, ualentes ac sani, ad prospiciendum opus haberent. Ac sustinerent uoces audire, quæ miseris hominibus & excœcatis cõuenirent. Hæc enim ipsa accidere illis in foro, & medio die, & hoc ciuitatem atq; remp. ipsis uelut humeris suis sustinẽtibus. Hæc atq; huiusmodi multa alia uerbis persecutus, dicendi finem fecit. Ego uero hucusq; cum admiratione ac ueluti stupefactus auscultabam illum, metuens ne cõticesceret. Vbi uero hic loqui desijt: illud nimirum, quod Phæacibus olim accidit, ego quoq; passus sum. Longo enim tẽpore ad ipsum aspiciens quasi delinitus atq; permulsus, deinde multa cõfusione atq; uertigine correptus, partim fudore manabam, partim loqui uolens, destituebar uiribus, ac retrò inhibebar. Ipsaq; uox deficiebat me, neq; lingua iam amplius officio seruiebat suo, postremo præ dubio atq; inopia agendi lachrimabar. Neq; enim summam dũtaxat cutem perstrinxerat, aut fortuito aliquo leuiq; ictu, oratio illa tetigerat me, sed altius, & omnino ad uiuum usq; plaga hæc peruenerat. Ac certo admodum, scitéq; librato iactu emissa oratio ipsum, si ita dicendum est, animũ intercidit. Si enim decet, nonnihil & me iam philosophicos attingere sermones, ita equidẽ de hisce existimo. Videtur mihi animus hominis sollertis & ingenioſi, admodum similis esse scopo alicui tenero ac molli. Sagittarij autem in hac uita multi, qui plenas quidem pharetras, uarijs atq; omnis generis orationibus habent, cęterum non omnes certò iaculantur ac destinata feriunt, sed alij ipsoꝝ, neruo nimium intento, uehementiori impetu q̃ satis est, telum emittunt. Et apprehendunt quidem etiam isti uiam, sagittæ autẽ ipsorum in scopo non manent, sed præ uehementia ictus penetrantes ac transuolantes, pertusum modo atq; hiantem uulnere animum relinquere solent. Rursum alijs diuerso huic pacto euenit. Nã præ imbecillitate uiriũ, & quòd laxiore neruo iaculantur, sagittæ ipsis ad scopum usq; non perueniunt, sed soluto impetu, sæpenumero in medio cursu deficiunt ac decidunt. Quòd si uero interdũ etiam scopum contingunt, summum illum quidem, & in superficie tantũ perstringunt, altiorem autem plagã nequaq; infligunt, neq; enim ualido impulsu atq; impetu emissæ fuerunt. At qui bonus iaculator est, atq; huic nostro similis, principio quidem diligenter circumspiciet scopum, ne nimis mollis, nẽue nimis solidus, & transmittẽdo telo durior sit.

In molles.

Cõclusio, quã ut à principio rursum commẽdat orationem à re & effectu.

Amplificatio effectus à simili, & efficiente.

sit. Sunt enim & scopi quidam qui omnino ne uulnerari quidem possunt. Vbi aũt hęc omnia perspecta habet, tum demum tincta atq; infecta sagitta, nõ ueneno, quemadmodum Scytharum sagittæ tinguntur, neq; resina, perinde ut Curetum, sed sensim mordicante pariter & dulci pharmaco inuncta, uerè iaculari solet. Illud autem quod iactum est, benè adeo & pro modo suo satis fortiter impulsum, eoq; penetrans ut iam transiturum esse uideatur, citrã tamen desinat, et manet pariter, & multũ medicamenti illius de se emittit, quod uidelicet dispersum, totum circumquaq; animum ambit & complectitur, atq; hoc illud est, quò & oblectantur, & cur lachrymas inter audiendum emittunt. Quod & mihi accidit, paulatim ac tacitè medicamento illo animum mihi obeunte. Succurrebat igitur mihi Homericum illud ad ipsum dicere:

Sic iace, siqua uiris per te noua lux oriatur,

Quemadmodum enim qui Phrygiam tibiam audiũt, non omnes insaniũt, sed quotquot ipsos ã Rhea corripiuntur, atq; ij audito carmine, prioris affectus ac perturbationis reminiscuntur. Ita & qui philosophos audiunt, non omnes attoniti ac saucij abeunt: sed illi solum, quibus quasi fomes aliquis, philosophiæ cognatus, iam antea, natura insitus atq; innatus fuit. LVC. Quãm grauia & admiratione digna, atq; adeo diuina, ò amice, uerbis commemorasti. Multaq;, reuera, ambrosia & loto saturatus, me non aduertente, fuisti. Quare & interim dum tu ista dicis, nescio quid animo meo accidit, & nunc desinente atq; tacente te, mœrore afficior. Ac ut tuo uidelicet exemplo dicam quoq;, saucius sum. Neq; uero mireris, nosti enim quòd & illi, qui à canibus rabiosis mordentur, non ipsi solũ rabie corripiuntur, sed & siquos alios ipsi in ea insania, eodem illo modo afficiunt ac ledunt, etiam illos mente deiici, atq; in furorem uerti solere. Nam simul cum morsu etiam affectionis istius quiddam in alium transfertur, ac morbus ille fœcunditate quadam subinde alios atq; alios de se procreat, fitq; insaniæ istius omnino multiplex successio. PHIL. Itaq; etiam ipse nobis iam amare confiteris? LVC. Prorsus igitur, teq; iam etiam oro, ut communem aliquam medicinã nobis excogites atq; inuenias. PHI. Ergo Telephi illud necesse erit facere. LVC. Quodnam illud dicis? PHI. Vt ad eum, à quo uulnerati sumus, redeamus, & ab illo medicinam petamus.

IVDICIVM VOCALIVM.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Est (autem) lusus ualde festiuus atq; elegans, ad exemplum iudicialis actionis compositus. Queritur enim σίγμα de ui & iniuria τοῦ, quòd ab eo plurimis dictionibus spolietur, & quasi de sua possessione deijciatur. Exordio beneuolentiam captat simulatione modestiæ, & excusando necessitatẽ suam. Deinde per translationem ad θέσιν uenit. Nullam literarum suo loco et ordine mouendam esse. Hinc Iudicibus admonitis ut pro officio suo agant, & cæterarum ordinem atq; dignitatem cuiusq; conseruent. Narratiunculam subiungit, quæ confirmationem causse continet. Hanc postea longa primum enumeratione aliorum damnorum eidem sibi illatorum amplificat: deinde etiam collatione modestiæ suæ, & illius petulantiæ tum erga se, tum erga cæteros etiã homines, & quàm idem etiam hominibus inuisum ac detestabile sit, docet.

IMPERANTE ARISTARCHO PHALEREO SEPTIMA Octobris, actionem instituit σίγμα aduersus τοῦ.

Constitutis iudicibus septem uocalibus, de ui & rapina, spoliari se dicens omnibus illis uocibus, quæ duplici τοῦ proferri solent.

Exordium, à simulatione modestiæ et excusatione necessitatis.

ACTENVS quidem ò iudices Vocales, nõ admodum grauem iniuriam adfectus ab hoc τῷῶ, quod meis rebus abutebatur, & inde auferebat, unde minimè conueniebat, quod quidem damnum non grauiter tuli, nonnulla etiam quæ dicebantur, audiuisse me dissimulabam, propter modestiam, quam uos ipsi nostis me seruare, cum erga uos, tum erga alias syllabas: postquam uero ad tantam auariciam & amentiam peruenit, ut non modo non sit contentũ ijs quę ego sæpe dissimulaui, uerum iam maiorem uim inferat, ipsa me necessitas cogit ut accusem ipsum apud uos, qui utrunq; nostrũm nouistis. Non autem exiguus metus propter istam miseriam me inuasit. Nam cum prioribus iniurijs, maiores semper addat, prorsus me è domestica sede expellet, ita ut parum iam absit, dum ego ista dissimulo, quin ne inter literas quidem amplius numerer, & in simili quodam uerser metu. Est itaq; æquum, non modo uos iudices, sed omnes etiam reliquas literas huius doli curam gerere. Nam si, ut libet unicuiq; licebit è suo ordine, in alium uiolenter irrumpere, idq; uos, sine quibus nihil omnino scribitur, permiseritis, nõ uideo quomodo, sua quique ordines, iura, iuxta quæ à principio constituti sunt, tuebuntur. Sed non existimo uos unquam ad tantam incuriam uel negligentiam peruenturos, ut ea feratis, quæ cum æquo & iure pugnant. Et ut uos certamen omiseritis, tamen mihi, qui iniuria adfectus sum, negligendum non erit. Atque utinam aliarum quoque literarum audacia ab initio statim, cum cœperunt contra leges delinquere, esset repressa, neque enim litigaret ad hunc usque diem λάμβδα cum ῥῶ, disceptans de uoce κίσηρις & πιφαλαλγία. Neque etiam τῷ γάμμα esset cum κάππα certamen, neque tam sæpe ad manus propè ueniissent in fullonia, de dictionibus γραφεῦ & γράφω disceptãtes. Quin cessasset etiam hoc γάμμα cum λάμβδα contendere, dictionem μόγις illi surripiens, imò suffurans. Adeoq; reliquæ autem literæ, quieuissent seditiones mouere contra leges. Est enim pulchrum unamquamq; literam in eo ordine, quem primum sortita est, manere, transcendere uero eò quo non oportet, eius est, qui ius & æquum soluit. Et qui primus uobis has leges finxit & formauit, siue Cadmus fuerit ille insularis, siue Palamedes Nauplij filius, quanquam nonnulli hanc prudentiam Simonidi tribuant, non ordinem tantum, per quẽ sua quibusq; literis, præsidentiæ dignitas, firmiter permanet, definierunt uidelicet quæ debeat esse prima, quæ secunda, sed qualitates etiam & uirtutes, quas habent singulæ nostrũ constituerunt. Et uos quidem, ò iudices, honore adfecerunt præcipuo, propterea quòd uestro Marte, potestis sonum efficere. Semiuocales uero secundo loco dignati sunt, eo quòd sine uestro accessu exaudiri nequeunt. Ex omnibus etiam literis, quibusdam, omnium postremum locum, decreuerunt, mutis scilicet & uoce carentibus. Has itaque leges per uos uocales conseruari decet. Hoc uero τῷῶ, neque enim possum ipsum turpiori nomine adpellare, quàm quo nominari solet, per Deos, nisi duæ quædam bonæ ex uobis & aspectu decenti, ἄλφα scilicet & ὖψιλον se illi coniunxissent, ne audiretur quidem solum. Hoc inquã mihi maiorem uim quàm nullæ unquam literæ, inferre ausum est. Nã nominibus & uerbis patrijs me extrudere, præterea ex ipsis etiam coniunctionibus & præpositionibus expellere tentat, adeo ut istam immodicam auaricíam porrò ferre nequeam. Verum iam tempus est dícere unde & à quibus res initium sumpserit. Peregrinabar aliquando in Cybelo, id oppidulum est non iniucundum, colonia, sicuti fertur, Athenienſium, adducebãuero mecum fortissimum ῥῶ ex uicinis meis optimum. Diuertebam uero ad comicum quendam poëtam, huic nomen erat Lysimacho, & à maioribus, quantum adparebat, genere erat Bœotius, sed tamen, de se dici uolebat, quòd in media Attica natus esset. Apud hunc hospitem ego huius τῷῶ auariciam deprehendi.

Amplificatio à futuro periculo.

A trãslatione

Exemplũ damni aucta illati alijs quoq;.

Locus cõis.

Propositio.

Narratio, cõtinens causæ cõfirmationẽ

prehendi. Equidem cum hactenus paucis quibuſdam manus intuliſſet, dicendo τετταράκοντα, priuans me meis cognatis, exiſtimabam eam eſſe conſuetudinem literarum, quæ unà mecum eſſent educatæ. Præterea cum τύμπρον & ſimiles quaſdam uoces mihi detraxiſſet, diceretq; eas eſſe ſuas, audiebam patienter, nec uehementer admodum me ea res mordebat, uerum cum ab eis initium ſum piſſet, atque poſtea auſum eſſet etiam dicere κατήλιτρον & κάττυμα & πίττακα, deinceps abiecto omni pudore, βασίλιττα quoque nominare, haud leuiter ſum commotus, & ira accenſus, timens ne quis temporis ſucceſſu etiam σῦκα, τῦκα adpellet, oro autem uos per Iouem [illegible] ira commoto, prę terea omni ope & auxilio deſtituto, ignoſcatis. Neque enim paruum hoc, aut leue eſt periculum in quo uerſor, cum præter quàm quòd aſſuetis & familiaribus literis me ſpoliauit, etiam κίσσαν, id eſt, picam auem meam loquaciſſimam, ex medio ſinu, ut dici ſolet, abreptam κίττα appellauit. Quin & φάσσαν, id eſt, palumbum, unà cum νῆσσας, id eſt, anatibus, & κοσσύφους, id eſt, merulis, abſtulerat, interdicente Ariſtarcho. Eripuit etiam non paucas apes. In Atticam uero ueniens ex media illa regione ὑμιττόν præter iuis raptuit, idq; uobis ipſis & aliis quibuſdam ſyllabis uidentibus. Verum quid ego iſta commemoro, cum me tota Theſſalia expulerit, uelitq; eam Thettalian dicere? toto inſuper mari ſum excluſum. Neque ã betis hortenſibus ſibi temperat, ut iam, quod dici ſolet, ne paxillus quidem mihi reliquus ſit. Quod uero litera ſim, quæ nulli nocere ſtudeam, uos ipſi mihi teſtes eſtis, neq; enim unquam accuſaui literam ζῦτα, quæ mihi σμάραγδον abſtulit, & totam σμύρναν ſurripuit. Nec ipſo etiam ξῦ omnia fœdera & pacta rumpenti, litem intendi, ipſo etiam Thucydide opem illi ferente. Etenim uicino meo ῥῶ uenia danda quòd morbo adfectum ſit, & meas apud ſe μυρρίνας, id eſt, myrtus, plantarit, & quòd melancholiæ malo laborans me in faciem percuſſerit. Et talis quidem litera ſum ego. Hoc uero τοῦ quàm ſit natura uiolentum aduerſus reliquas omnes literas, & quàm à nullis omnino abſtinuerit, cõſideremus, ſed & δέλτα & θῆτα & ζῆτα & propè omnia literarum elementa iniuria adfecit. Accerſe mihi læſas literas. Auditis uocales iudices, ipſum δέλτα, dicere: ſurripuit mihi meam ὑδρηλίχαν, pro qua uult ut dicatur ἐντελέχια, quod ſanè contrarium eſt omnibus legibus. Auditis uociferari θῆτα, & capiti capillos euellere, eo quòd priuatum eſt cucurbita. Auditis ipſum etiam ζῆτα ſuis uocibus συρίζαν & σαλπίζαν ſpoliatum eſſe, adeo ut ne γρύζαν quidem, id eſt, mutire, illi porrò liceat, quis iſta quæſo ferat? aut quæ pœna ſatis magna erit tam ſceleſto? Verum hoc non tantum cognatum ſibi elementorũ genus lædit, ſed iam ad homines etiam, iiſdem moribus ſe contulit. Neque enim permittit ut rectà ferantur linguis. Imò uero Iudices, interim enim res humanæ rurſus me admonuerunt γλώσσης, id eſt, linguæ, Nam expulſum me hac quoque parte, γλῶσσαν facit γλῶττα. ò reuera linguæ pernicioſus morbus τοῦ. Verum rurſum me conferam ad illud, quod cœperam, atque homines defendam in iis, in quibus aduerſus eos delinquit. Nam conatur illorum uoces quibuſdam uinculis conſtringere & diſcerpere, ita ut ſi quis pulchrum quidpiam uidens, idq; καλὸν adpellare uelit, hoc τοῦ ſtatim irruens τὸν καλὸν ipſum dicere cogit, adeo cupit in omnibus præſidentiam obtinere. Rurſum alius quiſpiam dicit, περὶ κλήματος, id eſt, de palmite, hoc uero, eſt enim reuera τλῆμον, id eſt, miſerum, τλῆμα facit quod erat κλῆμα. Et quidem non plebeios tantum homines iniuria adficit, ſed iam etiam magno illi regi, cui fama eſt ipſam terram & mare ceſſiſſe, atque naturas ſuas reliquiſſe, inſidias tendit, & ex ipſo cum κῦρος ſit, τῦρον quendam efficit. Atque in hunc modum uocem hominum lædit. Quomodo uero re ipſa & opere, eoſdem lædat audite, plorant homines, atque ſuæ fortunæ uices deflent, atque ipſum ſæpe Cadmum execrantur, quòd τοῦ in literarum genus induxerit, aiunt enim Tyrannos eius literæ corpus ſecutos, ita

Amplificatio cõfirmatiõis à magnitudine iniuriæ, quã præcedẽtiũ enumeratione amplificat.

Alludit ad dictiones βάλλαττα, σεῦτλον πίττακος. Collatio ſuæ modeſtiæ & aduerſarij petulantiæ.

Alludit ad κόρσην & κοῦρον.

A teſtimonijs diuinarum.

Alludit ad uocẽ κολοκύνθη, quæ interdũ p θ. interdũ p τ. ſcribẽtur.

Quomodo χῶ συρίσσειν, & ψὴν σείειν Dores dicũt.

Cauſſã ſuã probabilem facit ex iis quæ idẽ τοῦ etiam in alios peccarit

Amplificatio à perſonæ qualitate.

Epilogus.

que figuram imitatos, postea simili figura ligna fabricasse, in quibus homines suspendant. Atq; ex hoc, huic tam pernicioſæ fabricæ, peſſimum nomen obuenisse. Propter iſta omnia quot mortibus ipſum τοῦ dignum eſſe iudicatis? Ego quidem exiſtimo meritò hoc ſolùm ad ſupplicium ipſius τοῦ relinqui, ut pœna in ſua illa figura ſuſtineat, propterea quòd crux ab ipſo fabricata eſt, & ab eo nomen illi homines impoſuerunt.

TIMON SIVE MISANTHROPOS.

[redacted] INTERP.

ORNATISSIMO IVRIS VTRIVSQVE DOCTORI THOMAE Ruthallo Secretario regio, pòſt epiſcopo Dunelmenſi, Eraſmus Roterodamus, S. P. D.

VIDE quantùm audaciæ mihi ſuppeditet ſingularis quædam ingenij tui, morumq; facilitas, humaniſſime Ruthalle: qui cum neutiquam ignorem te inter Aulicos primores, uel autoritate, uel gratia, uel ſplendore, uel eruditione præcipuum eſſe: tamen non ueream meas nugas rudes adhuc, uixq; è prima ſcheda repurgatas ad tuam excellentiam mittere. Sed quid facerem? Iam urgebat nauita, uentos & æſtum nulli ſeruire clamitans. Itaque ne nihil mei apud hominem tam noſtri ſtudioſum relinquerem, id quod tum fortè erat in manibus: Miſanthropum miſi, minimum ad uirum unum omnium Philanthropotaton. Is eſt Luciani dialogus, quo uix alius lectu, uel utilior, uel iucundior, uerſus quidem ille iampridem ab alio neſcio quo: ſed ita uerſus, ut interpres hoc modo demonſtrare uoluiſſe uideatur, ſeſe neque Græce ſcire, neque Latine, nec temere adeo quis ſuſpicetur eum interpretem ſubornatum eſſe ab iis, qui Luciano malè uolunt. Tu noſtram hanc audaciam boni conſules, & Eraſmum in eorum numero pones, qui tui ſunt amantiſſimi. Vale, Londini. An. M. D. IIII.

ARGVMENTVM.

HOc Dialogo de Diuitijs tractatur. Quis ſcilicet uerus Diuitiarum uſus ſit, & quomodo retinendæ: Quibus potiſſimum obueniant, & quales reddant poſſeſſores. Occaſio Dialogi à perſona Timonis ſumpta eſt, quem Athenienſes, quòd inhumanus planè eſſet, hominumq; congreſſus ac ſocietatem uitaret, imò etiam publicis malis gauderet, μισάνθρωπον appellarunt, cuius mortui quoque ſepulchrum (ut ſcribit Suidas) inacceſſum & innium factum fuit, cum mare, tanquam ipſum quoque peroſum illius inhumanitatem, inundatione, eam terræ partem, ubi ſepultus erat, à reliqua abſtractam ſeclusiſſet. In quo & tale epitaphium inſcriptum fuiſſe fertur.

Hic iaceo uita miſeraq; inopiq; ſolutus,
Nomen ne quæras, ſed malè tute peri.

Huic igitur Timoni ſimiles reddi & diuites, uidetur intelligere uelle Lucianus, utpote quos diuitiæ & faſtuoſos & inſolentes, & planè barbaros, efficere conſueuerunt. Fingit autem ab initio diuitem fuiſſe, ſed ob liberalitatem, & quòd abſque iudicio in quoſuis benignus eſſet, ad paupertatem redactum eſſe. Quamrem cum Iupiter ex ipſius querela, qua cum illo expoſtulando, in hominum malitiam & ingratitudinem à principio inuehitur, cognouiſſet, miſertus illius, eò quòd & in deos pius fuerat, & multa illis ſacra peregerat, diuitem denuo facere ſtatuit, ac Plutum cum theſauro ad ipſum mittit. Qui principio ire detrectat, oſtendens illum ſua culpa pauperem factum eſſe, & cum talibus hominibus minimè perdurare ſe poſſe, atque æquè odiſſe eos, ut ferreos atq; auraos illos, qui nunquam omnino ſe utantur. Mediocritate enim utendi ſe gaudere, Atq; hic locus eſt diuitiarum, & quomodo conſeruari eædem debeant, docet. Deinde cum Iupiter in ſententia perſiſteret, atque ita Plutus ducente Mercurio ad Timonem proficiſceretur, inter eundum fingitur claudicare, ibi, interrogante Mercurio, cauſſam eius rei reddit, quòd quoties à Ioue mittatur tardè incedat, neq; uideat quorſum eat, neq; norit ad quos eat: quoties autem à Dite mittatur, etiam alatum eſſe. Quo figmento ſignificare uidetur, improbos ac malos ſemper melioribus ſucceſſibus frui, probos autem, & à Ione dilectos aut nunquam, aut tardè in hac uita felices ac diuites fieri. Poſtremo interrogatus à Mercurio cur deformis ac pallidus, tanquam pere amentem ab hominibus, reſpondet, Inſcitia ac cæcitate illorum hoc fieri. Atque ibi cum hos, tum alios effectus ſuos exponit, quæ omnia poſtremo actione, & quaſi ipſa re comprobantur, dum Timonem ab initio, Plurum reijcere atque auerſari fingit, utpote ex paupertate modeſtum ac temperantem iam factum, & agnoſcentem ſuperiora mala, in quæ ex Diuitiarum copia incidiſſet. Mox eundem acceptum cum ſumma cura aſſeruare, timidumq; & in ſolicitum

ſolutos, omnes dios hominesq; nihil aſtare atque contemnere. Additis ad finem etiã Adulatoribus, ſyrmis, aſſentatoribus, ſycophantis, fumi uendſitoribus, & id genus alijs, qui ut corpus umbra, ſic ipſi diuitias atque fortunam comitantur.

IVPITER Philie, hoſpitalis, ſodalitie, domeſtice, fulgurator, iuſiurandice, nubicoge, grandiſtrepe: & ſi quod aliud tibi cognomen attoniti Poëtę tribuunt, maximè quum hærent in uerſu. Nam tum illis tu multinominis factus, carminis ruinam fulcis, metricq; expleſ hiatum. Vbi tibi nunc magnicrepum fulgur, grauifremum tonitru? Vbi ardens, candens, ac terrificum fulmen? Nam hæc omnia iam palàm apparet nugas eſſe, fumumq; poëticum, nec omnino quicquam præter nominum ſtrepitum. Sed decantata illa tua arma eminus ferientia expromptaq;, neſcio quo modo penitus extincta ſunt, frigentq; adeo, ut ne mininam quidem ſcintillulam iracundiæ aduerſus nocentes reliquam obtineant. Itaq; citius quiuis ex his, qui peieraturi ſunt, extinctum elichnium metu erit, quàm flammam fulminis cuncta necantis: uſque adeò titionem quempiã in ſeſe uibrare te putant, ut incendium aut fumum ab illo proficiſcens, nihil quicquam formident: uerum hoc ſolum uulneris inferri poſſe iudicent, ut fuligine compleantur. Quibus rebus factum eſt, ut iã Salmoneus tibi ſit auſus etiam obtonare: neque id admodum ab re: quippe aduerſus Iouem uſqueadeo ita frigidum, uir ad facinora feruidus, audaciaq; tumidus. Quid ni enim faciat, ubi tu perinde ac ſub mandragora ſtertis: qui neque peierantes exaudias, neque eorum qui flagitia committunt, reſpectum agas? Cæcutis autem lippitudine, & hallucinaris ad ea quæ fiunt: auresq; iam tibi obſurdueruut, inſtar horum, qui ætate defecti ſunt. Quandoquidem quum iuuenis adhuc eſſes, acriq; animo, uehemensq; ad iracundiam: permulta in homines maleficos ac uiolentos faciebas. Neque tum unquam tibi cum illis erant inducię. Sed perpetuò fulmen erat in negocio: perpetuò obuibrabatur Aegis, obſtrídebat tonitru: fulgur continenter iaculorum in morem, denſiſſimè ex ædito loco deuolantium torquebatur. Terræ quaſſationes, cribri inſtar frequentes: ad hæc nix cumulatim, neque non grando ſaxorum in morem: atque ut tecum grandius loquar imbresq; rapidi & uiolenti, ac flumen quotidie exundans. Hinc tantum repente Deucalionis ætate naufragium ortum eſt: ut omnibus ſub aqua demerſis, uix unica ſcaphula ſeruaretur: quæ in montem Lycorem appulit, humani generis quaſi ſcintillulas quaſdam ſeruans, unde ſceleratius etiam genus in poſterum propagaretur. Nimirum igitur dignum ſecordia præmium ab illis reportas: quum iam nec ſacra faciat tibi quiſquam, nec coronas offerat: niſi ſi quis obiter in Olympicis: ac ita ne is quidem rem admodum frugiferam facere uideatur: ſed priſcum quendam ritum magis referre, ac penè Saturnum, ô deorum generoſiſſime, te reddunt, magiſtratu abdicantes. Omitto loqui, quoties iam templum tuum ſacrilegio compilarint: quum tibi etiam ipſi in Olympiacis manus admoliti ſunt. Atque interea tu altifremus ille pigritabaris, uel excitare canes, uel uicinos aduocare: ut auxilio accurrentes illos comprehenderent, quum etiamdum ad fugam adornarentur. Sed egregius ille, Gigantumque extinctor, & Titanum uictor ſedebas: quum tibi cæſaries ab illis circuntonderetur, decemcubitale fulmen dextera tenens. Horum igitur, ô præclare, quis tandem erit finis, quæ tu adeo ſecurè deſpicis? Aut quando de tantis maleficijs pœnas ſumes? Quot Phaëtontes, aut Deucaliones, ſatis idonei ſint ad expiandum tam inexhauſtam morum iniquitatem? Etenim ut de communibus ſileam: de ijs quæ mihi acciderunt dicam:

Expoſtulatio cũ Ioue, q; hominũ prauitatem et malician inultam ſinat.

A conſequentibus & exemplo.

Ab anteactis.

A conſequentibus et eucntu

Descendit à generali querela ad speciē

quum tam multos Athenienses in sublime euexerim: ex pauperrimis diuites reddiderim: cunctisq; quotquot opus haberent, suppeditarim, imò semel uniuersas opes in amicos iuuandos effuderim: simulatq; his rebus ad inopiam deueni, iam ne agnoscor quidem ab illis, nec aspicere dignātur me, qui dudum reuerebantur, adorabant, meoq; de nutu pendebāt. Quòd si quando per uiam ingrediens, forte fortuna in eorum quempiam incidero, perinde ut euersam hominis iam olim defuncti statuam, ac temporis longitudine collapsam prætereunt, quasi ne norint quidem. Porrò alij procul conspecto me aliò sese detorquent: existimantes sese inauspicatum, abominandumq; uisuros spectaculum, quem non ita pridem seruatorem & adiutorem suum esse prædicabant. Itaque prementibus malis ad extrema redactus consilia, relicto arrepto, terram exerceo, quaternis conductus obolis: atque hic cum solitudine, cumq; ligone philosophor. Hoc interim lucri mihi uideor facturus, quòd posthac non intuebor pleroſque præter meritum secundis fortunæ successibus utentes. Nam illud uel maximè urit. Iam igitur tandem aliquando Saturni Rheæq; proles excussa profundo isto, grauiq; somno (nam Epimenidem quoque dormiendo uicisti) denuo iactato fulmine, aut ex Oeta redaccenso, ingenti reddita flamma, ira aliquam strennui illius ac iuuenilis Iouis ostende, nisi uera sint quæ à Cretensibus de te, tuaq; sepultura feruntur. IVP. Quis hic est Mercuri, quem audio sic uociferantem ex Attica, ad radicem montis Hymetti, horridus totus, ac squalidus, pelleq; hircina amictus? fodit autem ut arbitror, nam pronus incumbit homo loquax & confidens, mirum ni philosophus est, neque enim alioqui adeo impia, nefariaq; in nos fuerat dicturus. MERC. Quid ais pater, an non nosti Timonem Echecratidis filium Colyttensem? Hic nimirum est, qui nos sæpenumero in sacris legitimis conuiuio accepit, ille repente diues factus, ille qui totas Hecatombas, apud quem splendidè Iouialia festa consueuimus agitare.

Epilogus p exhortatione

Personæ descriptio et occasio Dialogi

IVP. Hem quæ nam ista rerum commutatio? hiccine honestus ille? diues, cui tam frequentes cingebant amici? Quid igitur accidit ut hoc sit habitu? squalidus, erumnosus, fossor conductitius, uti conijcio, quum tam grauem ligonem gerat? MERC. Ad hunc modum illum quodammodo probitas euertit, atq; humanitas, & in omnes quicunque egerent misericordia. At reuera uecordia potius facilitasq;, nullusq; in suscipiendis amicis delectus, quippe qui neutiquam intellexerit. sese coruis lupisq; largiri. Quin magis quū à uulturibus tam multis misero iecur eroderetur, ob id amicos eos necessariosq; iudicabat, quasi beneuolentia erga sese afficerentur, quum illos epulæ magis caperent. Ergo posteaquam ossa penitus nudassent, circunrosissentq;, deinde si qua medulla subesset, hanc quoq; admodum diligenter exuxissent, aufugerunt, exuccum & radicitus defectum destituētes: adeo ut postea ne agnoscant quidem, aut aspiciant, tantum abest ut sint qui suppeditent, impartiantq;. Has ob res fossor, & sago, ut uides, opertus pelliceo urbem præ pudore fugiens, mercede terram exercet, aduersus ingratos atra bile stomachatur, qui quidem sua benignitate ditati, admodum fastuosò nunc prætereant, ac ne nomen quidem an Timon uocetur nouerint. IVP. Atq; profecto uir neutiquam fastidiendus, neq; negligendus, et iure optimo indignatur, qui ijs tantis in malis agat. Quare sceleratos istos adulatores ipsi quoque fuerimus imitati, si eum uirum neglexerimus, qui tantum taurorum & caprarum pinguissimas quasq; nobis in aris adoleuerit. Quarum nidor etiamdum mihi in naribus residet. Tametsi propter negocia maximámque turbam peierantium, tum ui, non iure agentium, neque non aliena rapientium, præterea ob formidinem, quam mihi pariunt sacrilegi, qui quidem tum multi sunt, tum obseruatu difficiles, adeo ut ne minimum quidem nos conniuere sinant. Iampridem profecto ad Atticam regionem oculos detorsissem, maximè posteaquā philosophia & de uerbis digladiationes apud istos increbuerunt:

1.

Nō liberalitate, sed parsimonia diuitias retineri.

Digressiuncula in Athenas, eiusq; mores & philosophos, continēs excusationē neglecti Timonis.

crebuerunt, ita ut pugnantibus inter se istis uociferantibusq; ne exaudire quidem mortalium uota liceat. Vnde mihi necessum est, aut auribus obturatis sedere, aut dirumpi ab eis, conficiq;, qui uirtutem quandam, & incorporea quædam, merasq; nugas ingenti uociferatione connectunt: hęc in caussa fuerunt, ut hunc quoque neglexerim, quum haud mediocriter de nobis sit meritus. Quod reliquum est Mercuri, tu Plutum adducens, quantum potes ad istum abeas. Porrò Plutus unà secum ducat & Thesaurum, & utrique apud Timonem perseuerent. Neque usqueadeo facile demigrent, etiam si quàm maximè rursum illos per bonitatem ex ædibus exegerit. Cæterum de palponibus illis, atq; ingratitudine qua in hunc sunt usi, in posterũ cõsultabo: pœnasq; daturi sunt, si mul- atq; fulmen instauravero. Nam fracti sunt in eo retusa cuspide duo è radijs maximi: quum nuper auidius in sophistam Anaxagoram iacularer, qui suis familiaribus suadebat, nullo pacto esse ullos nos, qui dij uocaremur. Ac illum quidem errore non feriebam, propterea quòd Pericles obtenta manu eum protexerit. Cæterum fulmen in Castoris ac Pollucis templum detortum, tum illud exussit, tum ipsum parum abfuit, quin ad saxum comminueretur. Quanquam interim uel id supplicij satis magnum in istos fuerit, si Timonem conspexerint egregiè locupletem factum. MERC. Quantum habet momenti altum uociferari, & obstreperum audaceméq; esse! Idq; non ijs modo qui caussas agũt, uerum etiam qui uota faciunt conducibile. En mox è pauperrimo dives euaserit Timon, qui se in precando clamosum & improbum præstiterit, Iouemq; reddiderit attentum. Quòd si silentio fodisset incuruus: etiam nunc foderet neglectus. PLVTVS. At ego Iupiter haudquaquam ad istum rediturus sum. IVP. Quid ita non rediturus optimè Plute, præsertim à me iussus? PLV. Quoniam per Iouem iniuria me affecit eijciens, & in multa fragmenta dissecans: idq; quum illi pater unus essem amicus, ac me penè dixerim, fuscinis ex ædibus extrusit, nec aliter q; ij, qui è manibus ignem abijciunt. Num rursus ad istum ibo, parasitis, adulatoribus & scortis donandus? Ad eos me mitte, ô Iupiter, qui mũnus intellecturi sint, qui amplexuri: quibus equidem in precio sim, & maiorem in modum exoptatus. At hi stupidi cum inopia commercium habeant, quam nobis anteponunt, ut ab ea accepto sago pelliceo, ligoneq; sat habeãt, quum quatuor lucrantur obolos, decem talenta contemptim dono dare soliti. IVP. Nihil istiusmodi posthac in te facturus est Timon, quippe quem ligo abundè satis corripuerit, ni si prorsus nullum dolorem sentiunt illius ilia, te uidelicet potius, quàm inopiam esse præoptandam. At tu mihi querulus ad modum uideris esse, qui nunc Timonem incuses, quòd tibi patefactis foribus liberè permiserit uagari, neque includẽs, neq; zelotypus in te. Porrò aliàs diuersa de causa in diuites stomachabare, quum diceres te ab illis repagulis, clauibus, ac signorum obiectaculis impressis ita fuisse conclusum, ut ne prospicere quidem in lucem tibi liceret. Id igitur apud me deplorabas, affirmans præfocari te nimijs tenebris: eoq; pallidus nobis occurrebas, & curis confectus, digitis etiamnum ex assiduo colligẽdi, coaceruandiq; usu contractis, contortisq;: quòd si quando daretur opportunitas, aufugiturum quoq; ab illis te minitabare. In summa rem supra modum acerbã iudicabas in æreo ferreóue thalamo, Danaës exemplo, uirginem asseruari, atq; à sceleratissimis educari pædagogis, fœnore & computo. Proinde absurdè facere aiebas hos, quòd te præter modum adamarent: neq; (quum liceret) frui audèrent, neq; quũ ipsis esset in manu, amore suo securè uterenť: sed uigiles obseruarent, ad signũ ac seram oculis nunq; conniuentibus, neq; usquam dimotis, semper intuentes, abundè magnũ fructum arbitrantes: non quòd ipsis fruendi facultas adesset, sed q; nemini fruendi copiam facerẽt, non aliter quàm in præsepi canis: nec ipsa uescẽs hordeis, nec equum famelicum id facere sinẽs. Quinetiam ridebas istos, qui parcerent, asseruarentq;, & (quod esset absurdissimum) ipsi quidem

Mandatum Iouis.

Alia excusatio, cur nõ statim puniat nocentes iocosè.

Epiphonema Audaces atq; improbos fortunam iuuare

Detrectatio Pluti, à qualitate personæ. I.

Est autẽ collatio prodigorum et auarorũ, ostendens uerũ usum diuitiarũ in mediocritate utẽdi consistere.

Sordidorum descriptio.

quidem ſibi ſubtraherent, uererenturq; contingere, non intelligerent autem fo re, ut aut ſceleratiſſimus famulus, aut diſpenſator, aut liberorum pædagogus furtim ſubiret, ludibrio habiturus infelicem & inamabilem herum, quem poſtea ſinat ad fuliginoſam, & oris anguſti lucernulam, ac ſiticuloſum ſcirpulum uſuris inuigilare. Quid itaq; an non iniquum, quum hæc quondam incuſaueris nunc in Timone diuerſa his criminari? PLV. Atqui ſi rem uere perpenderis, u- trunq; me iure facere iudicabis. Nam et Timonis iſta nimia lenitas, negligentia potius, haud beneuolentia, ſtudiumq;, quod ad me pertinet, meritò uideatur. At è diuerſo, qui me oſtijs ac tenebris incluſum ſeruabant, id agentes, quo ſcili- cet craſſior, ſaginatiorq;, ac uehementer corpulentia onuſtus euaderem: quum interim neq; ipſi contingerent, neq; in lucem producerẽt, ne uel aſpicerer à quo piam, hos dementes & cõtumelioſos in me iudicabam, quippe qui me nihil cõ- meritum tot in uinculis cogerent ſitu carieq; putreſcere, haud intelligẽtes, quo mox demigrent, me alij cuipiã, cui fortuua fauerit, relicturi. Nec hos igitur pro bo, ſed ne illos quidem, qui nimium facile mihi manus admouẽt. Sed qui (quod eſt optimum) mediocritate utantur, uti nec prorſus abſtineãt, neq; penitus pro fundant. Etenim illud per Iouem conſidera Iupiter: Si quis ubi puellulam & formoſam lege duxiſſet uxorem, poſtea neq; obſeruet, nec ulla omnino zeloty pia proſequatur, uidelicet ſinens illam noctu atq; interdiu quocunq; libitum ſibi ire, & quicunq; uoluiſſent cũ his habere rem, uel producat potius ultrò ut adul teretur, fores aperiens, proſtiturusq;, et quoslibet ad illam inuitans, num hic a- mare uidebitur? profecto hoc tu nequaquam dices Iupiter, qui ſæpenumero a- morem ſenſeris. Rurſum ſi ingenuam lege domum deducat, uti liberos legiti- mos progeneret, cæterum nec ipſe contingat florentem ætate, decoramq; uir- ginem, nec alium ſinat aſpicere: ſed incluſam, orbam, ſterilemq; in perpetua uirginitate contineat, idq; præ amore ſe facere prædicet, & hunc quidem præ- ferat, pallore, corpore exhauſto, oculis refugis, num fieri potis eſt, ut huiuſmo di non deſipere uideatur? quippe qui quum liberis oportuerit operam dare, fruiq; coniugio, puellam adeo formoſam atq; amabilem ſinat emarceſcere, per omnem uitam, tanquam Cereri ſacerdotem alens. Huiuſmodi & ipſe indignè fero: quum à nonnullis ignominioſe cædor calcibus, laniorq;, atque exhauri- or: à nonnullis contrà perinde ut ſtigmaticus fugitiuus compedibus uincior. IVP. Quid eſt autem quod aduerſus illos indigneris, quandoquidem utriq; pœ nas egregias luunt? Alteri quidem dum Tantali in morem, neq; bibere ſinun- tur, neque edere: ſed ore ſicco duntaxat inhiant auro. Alteri uero dum his ceu Phyneo cibos Harpyiæ ipſis ẽ faucibus eripiunt. Sed abi iam, Timone multò poſthac uſurus cordatiore. PLV. An ille aliquando deſinet me ceu foraminoſo cophino, priuſquam omnino influxerim, data opera exhaurire, quaſi conetur occupare, quo minus influam: ueritus, ne ſi copioſius infundar, ipſum undis ob ruam? Quo fit, ut in Danaidum doliũ aquam mihi uidear allaturus, fruſtraq; in fuſurus, uaſe non continente liquorẽ: imò prius propemodum effuſo quod in fluit, quàm influxerit. Adeo latus dolij hiatus ad effuſionẽ ac liber exitus. IVP. Proinde ni hiatum iſtum obturauerit, perpetuamq; perſtillationẽ ſiſtere ſtudu erit, te propediem effuſo, facile rurſum ſagum, & ligonem in dolij fece reperiet: ſed interim abite, atq; illũ diuitem reddite. At tu Mercuri fac memineris, ut re- diens Cyclopas ex Aetna tecum adducas, quo fulmen cuſpide reſtituta reſarci ant. Nam eo nobis acuminato opus fuerit. MER. Eamus Plute. Quid hoc? Nũ claudicas? Equidem ignorabam ò præclare: te non cæcũ modo, uerumetiam claudũ eſſe. PLV. Atqui non hoc mihi perpetuũ Mercuri: uerum ſi quando pro ficiſcor à Ioue miſſus ad quempiam, tum neſcio quo pacto tardus ſum, & utro- que claudus pede, ita ut ægrè ad metam pertingere queam: ſene nonnunquã in terim facto, qui me operiebatur. Porrò quũ diſcedendũ eſt, alatum uidebis mul tò

Mediocritas.

Amplificat ſi militudine.

to auibus celeriorem. Vnde fit, ut uix iam amoto repagulo, ego iam præconis uoce uictor pronuncier, saltu stadium transmensus, ne uidentibus quidem aliquoties spectatoribus. MERC. At ista quidem haud uera narras: imò ego tibi permultos commemorare queam, quibus heri ne obulus quidem erat, quo restim emerent: qui hodie repente diuites facti, splendidè uiuant: albis quadrigis uehantur, quibus ante ne asellus quidem suppeditarit. Ii tamen purpurati aurumq; manibus gestantes obambulant. Qui ne ipsi quidem opinor, credere possunt, quin per somnium diuites sint. PLV. Isthæc alia res est Mercuri: neq; enim tum meis ipsius ingredior pedibus: nec à Ioue, sed à Dite ad istos transmittor: qui & ipse nimirum opum largitor est, ac magna donans: id quod ipso etiam nomine declarat. Itaq; quoties est mihi ab alio ad alium demigrandum: in tabellas iniiciunt me, ac diligenter obsignantes sarcinæ in morem sublatum transportant. Interea defunctus ille alicubi in ædium tenebricosa parte iacet, uetere lineo in genua iniecto tectus, de quo feles digladiantur. Porrò qui me sperauerant obtinere, in foro operiuntur hiantes: non aliter, quàm hirundinẽ aduolantem stridẽtes pulli. Deinde ubi signum detractum est, & lineus ille fuiculus incisus, apertæq; tabellæ, iamq; nouus dominus pronunciatus est, siue cognatus quispiam, siue adulator, siue seruulus obscœnus, qui puerili obsequio fauorem emeruerit, etiam tum mento subraso, pro uariis & opiparis uoluptatibus, quas illi iam exoletus suppeditauerat, ingens scilicet præmium ferens generosus quisquis ille tandem fuerit, nonnunq; me ipsis cum tabellis arreptum, fugiens adportat commutato nomine: ut qui modo Pyrrhias, aut Dromo, aut Tibius: iam Megacles, aut Megabizus, aut Protarchus appelletur. Cæterum illos nequicquam hiantes, seq; mutuum intuentes relinquit: ac uerum luctum agentes, quòd eiusmodi Thynnus ex intimo sagenæ sinu sit elapsus, qui nõ parum magnam escam deuorarit. At hic repente totus in me irruens, homo uitæ mundioris atq; elegantioris rudis, pingui, illotaq; cute, qui compedes etiamdũ horrescit: & si quis præteriens loro increpet, arrectis stet auribus: quicq; pistrinum, perinde uti templum adoret: non est deinceps tolerandus iis, quibuscum uiuit: uerum & ingenuos afficit contumelia, & conseruos flagris cædit: experiens, num sibi quoq; similia liceant, donec aut scortulo cuipiã irretitus, aut equorum alendorum studio captus, aut adulatoribus sese permittens, deierantibus Nireo formosiorem esse, Cecrope Codróue generosiorem, callidiorẽ Vlysse, unum autem uel sedecim pariter Crœsis opulentiorem, momento temporis se mel profundat infelix, quæ minutatim multis experiuriis, rapinis, flagitiis fuerant collecta. MER. Ista fermè sic habent uti narras: uerum ubi tuis ipsius ingrederis pedibus, qui tandem cæcus quũ sis, uiam inuenire soles? Aut qui dignoscis ad quosnam Iupiter te miserit, dignos illi uisos qui diuitiis abundent? PLV. Enimuero, credis me reperire istos ad quos mittor? MER. Per Iouem haudquaquam. Neq; enim alioqui Aristide præterito, ad Hipponicum & Galliam accessissem, tum ad alios Athenienses, homines ne obulo quidem æstimandos. Cæterum quid facis quandoquidem es emissus? PLV. Sursum ac deorsum circumcursans oberro, donec imprudens in quempiam incurrero: hic autem quis quis ille sit, qui fortè primus me nactus sit, abducit ac possidet, te Mercuri pro lucro præter spem obiecto ueneranſ atq; adorans. MERC. Num ergo fallitur Iupiter: qui quidem credat ex ipsius animi sententia, ditari abs te hos, quos ille dignos existimarit qui ditescerent? PLV. Et iure quidem optimo fallitur ò bone: quippe qui quum me cæcum esse non ignoret, emittat uestigatum rem usq; adeo repertu difficilẽ, & iam olim è uita sublatã, quam ne Lynceus quidem facile inueniret, quæ nimirũ adeo obscura sit, ac minuta. Itaq; quũ rari sint boni, improbi porrò in ciuitatibus omnia obtineant, oberrans facile in huiusmodi mortales incurro, ac retibus illorum illigor. MER. At qui fit, ut quoties eos de

seria,

n. Quibus ditiæ potißimũ obueniãt, improbis et stultis uidelicet, raro ac tardè bonis ac nobis deſtis. id qđ ſi ſignificare noluit, dũ à Ioue eiectũ & cæcũ exire, & ad ignotos fingit: contrà autem à Dite datum etiam

ſeris,celeriter aufugias,quum uiæ ſis ignarus? PLV. Tum demum acutum cerno,pedibusq; ualeo, ubi ad fugam tempus inuitat. MER. Iam illud quoq; mihi reſponde,qui fit,ut quum ſis oculis captus (dicendum enim eſt)præterea pallidus,poſtremo claudus, tam multos habeas amantes, adeo ut omnes in te defigant oculos? & ſi potiantur,felices uideantur: ſin fruſtrentur, non ſuſtineant uiuere? Ex his equidem non paucos noui, qui ſic perdite te amarint, ut ſe aëreo è ſcopulo piſcoſi in æquoris alta,præcipites abiecerint,rati faſtidiri ſeſe abs te,propterea quòd illos nullo pacto reſpexiſſes. Quanquam ſat ſcio,tu quoque fateberis, ſi quo modo tibiipſi notus es, furere iſtos, qui eiuſmodi amore ſunt dementati. PLV. At enim credis me,qualis ſum, talem iſtis uideri, nempe claudum, aut cæcum, aut ſi quid aliud adeſt mihi uitij. MER. Quid ni ò Plute? niſi

III. *Effectus diuitiarum.*

fortè & ipſi omnes cæci ſunt. PLV. Haud cæci quidem, ò optime, uerum inſcitia errorq; quæ nunc occupant omnia, illis offundũt tenebras: ad hæc ipſe quoque ne per omnia deformis ſim, perſona uehementer amabili tectus inaurata,

I. *Inſcitia & error.*

gemmisq; picturata,ac uerſicoloribus amictus eis occurro: at illi rati ſeſe natiui uultus uenuſtatẽ aſpicere,amore capiuntur,diſpereuntq; niſi potiantur. Quòd ſi quis me toto corpore renudatum illis oſtenderit, dubio procul futurum ſit, ut ſe ipſi damnent,qui tantopere cæcutierint,adamantes res neutiquam amandas ac fœdas. MERC. Quid ergo poſteaquam eò peruentum eſt,ut iam diuites euaſerint,iamq; perſonam ſibi circumpoſuerint,rurſum falluntur? Adeo ut ſi quis illis detrahere conetur,penè caput potiùs,quàm perſonam abijciant? Neque enim ueriſimile eſt etiam tum illos ignorare, auro bracteatam eſſe formã, quum intus cuncta inſpexerint. PLV. Ad id non parum multæ res, ò Mercuri,mihi ſunt adiumento. MER. Quæ nam? PLV. Simulatq; qui me primum nactus eſt,apertis foribus exceperit,clanculum unà mecum introit elatio,uecordia,iactantia,mollities,uiolentia,dolus,atq; alia item innumerabilia: à quibus omnibus poſteaquam eſt animus occupatus, iam admiratur quæ neutiquam

II. *Vecordia,ſuperbia,protervitas,&c.*

ſunt admirãda,& appetit ea quæ ſunt fugienda,neq; cunctorum illorum quæ introierant,malorum patrem ſtupet,illorum ſatellitio uallatum,quiduis potius paſſurus, quàm uti me compellatur reijcere. MERC. Vt leuis ac lubricus es Plute,retentu difficilis,ac fugax,neq; ullam præbens anſam certam quo prenſus teneare: ſed neſcio quomodo anguillarum ac ſerpentum in morem inter digitos elaberis. At è diuerſo paupertas, uiſcoſa, prenſu facilis, totoq; corpore mille uncos gerit hamos,ut qui tetigerint,illico hæreant,nec facilè queãt auelli. Verum interea dum nugamur,rem haud paruam omiſimus. PLV. Quam? MER. Nempe quia theſaurum non adduxerimus, quo uel in primis erat opus. PLV. Iſthac quidem exparte bono ſis animo. Nam non niſi in terra relicto illo ad uos aſcendere ſoleo: iuſſoq; intus manere foribus occluſis,neq; cuiquam aperire, niſi me uociferantem audierit. MER. Iam igitur Atticam adeamus. Tu me conſequitor chlamydi adhærens,donec extremam uiam attigerimus. PLVT. Rectè facis Mercuri,quum me per uiam ducis. Etenim ſi me deſereres, forſan oberrans in Hyperbolum aut Cleonem inciderem. Sed quis hic ſtridor ceu ferri ſaxo impacti? MER. Timon hic eſt,qui proximè montanum & petricoſum

Collatio Paupertatis, & eius effectus.

fodit ſolum? Papæ: adeſt & Paupertas, & Labor ille, tum Robur, Sapientia, Fortitudo, atq; id genus aliorum turba: quorum omnium agmen Fames cogit,longè præſtantius quàm tui ſint ſatellites. PLV. Quin igitur quàm ocyſſime diſcedimus Mercuri? Neq; enim ullum operæprecium fecerimus cum homine eiuſmodi uallato exercitu. MER. Secus uiſum eſt Ioui: quare ne metu deterreamur. PAVPERTAS. Quo hunc nunc Argicida manu abducis? MER. Ad hunc Timonem,ad quem à Ioue ſumus ire iuſſi. PAV. Ita ne rurſum Plutus ad Timonem? poſteaquam ego hunc antea delitijs malè corruptum ſuſcepi: commendansq; Sapientiæ & Labori, ſtrenuũ, multiq; precij uirum reddidi? Adeo

ne

ne deſpicienda, iniuriæq; idonea uobis Paupertas iudicor: ut hunc, quæ mihi unica erat poſſeſſio, eripiatis, tam exactiſſima cura ad uirtutẽ excultum? ut Plutus hic ubi denuo ſuſceperit, per contumeliam & arrogantiam illi manu iniecta, talem reddiderit, qualis erat dudum, mollem & ignauum, ac uecordẽ: rurſum mihi reſtituat, ubi iam nihili factus erit, & reiiculus? MER. Sic ò Paupertas Ioui placitum eſt. PAV. Equidẽ abeo. At uos Labor & Sapientia, reliquiq; conſequimini me. Porrò hic breui cognoſcet, qualis in ſe fuerim, quam nũc relinquet: nempe adiutrix bona, & rerum optimarum doctrix. Qui cum donec habuit cõmercium, ſano corpore, ualentiq; animo perſeuerauit: uirilem exigẽs uitam, & ad ſeſe reſpiciens: ſuperuacua autẽ & uulgaria iſta aliena, ita ut ſunt, exiſtimans. MER. Diſcedunt illi, nos ad eum adeamus. TIM. Quinam eſtis ò ſceleſti? aut qua gratia huc adueniſtis homini operario mercenarioq; negocium exhibituri? uerum haud quaquã læti abibitis, ſceleſti ut eſtis omnes: nam ego uos illico glebis & ſaxis petitos cõminuam. MER. Nequaquam ò Timon, ne ſeuito, neque enim feries mortales: uerum ego ſum Mercurius, hic Plutus. Miſit nos Iupiter, uotis tuis exauditis. Quare, quod benè uertat, opes accipe, deſiſtẽs à laboribus. TIM. Atqui uos iam plorabitis, etiam ſi diſſitis ut dicitis. Siquidem odi pariter omnes, tum deos tum homines. Sed hunc cæcum quiſquis hic fuerit, mihi certum eſt ligone impacto cõminuere. PLV. Abeamus per Iouem Mercuri: quandoquidem hic homo mihi uidetur non mediocriter inſanire, ne malo quopiam accepto diſcedam. MER. Ne quid ferociter Timon: quin exue potius penitus iſtam ferocitatem, aſperitatemq;, ac manibus obuijs excipe bonam fortunã: rurſum diues eſto: rurſum Athenienſium princeps, & ingratos illos deſpicito, quũ ſolus florebis. TIM. Nihil mihi uobis eſt opus, ne obturbate. Sat opum mihi ligo: præterea fortunatiſſimus ſum, ſi nemo propius ad me acceſſerit. MER. Adeóne quæſo inhumaniter? Hæc ego ſæua Ioui refero atq; immania dicta? Atqui par erat forſitan homines tibi haberi inuiſos, ut qui tam multa indigna in te commiſiſſent: deos odio te proſequi nequaq; erat conſentaneum, quum illi tantopere tui curam agant. TI. At tibi Mercuri, Iouiq;, quod me reſpicitis, plurimam equidem habeo gratiam: cæterum hunc Plutum nequaq; recepero. MER. Quid ita? TI. Quoniam pridem innumerabilium malorũ hic mihi fuit autor, quum me aſſentatoribus proderet, inſidiatores in me inuitaret, conflaret odium, illecebris corrumperet, inuidiæ obnoxiũ redderet: denicq; quũ me adeo perfidè ac proditoriè deſtituerit. Contrà, paupertas optima, me laboribus uiro digniſſimis exercens, mecumq; uerè & liberè cõuiuens, & quibus opus erat ſuppeditauit laboranti, & uulgaria iſta docuit cõtemnere, effecitq; ut mihi uitæ ſpes omnis ex me ipſo penderet, demonſtrans quænam eſſent opes uerè meæ: nempe quas neque adulator aſſentans, neq; ſycophanta minitans, neq; plebes irritata, neq; cõcionator ſuffragiorũ autor, neq; tyrannus intentus inſidijs queat eripere. Itaq; iam ualidus effectus ob laborẽ, dum hunc agellum gnauiter exerceo, neq; quic quam eorũ quæ ſunt in ciuitate malorum aſpicio, abunde magnum & ſufficientem uictum mihi ligo ſuppeditat. Quare tu Mercuri, quam ueniſti uiam remetiens, recurre, unà tecum Plutum adducẽs ad Iouem. Illud mihi ſat fuerit, ſi eſſe cerit, ut omnes mortales per omnẽ ætatem eiulent. MER. Nequaq; ò bone, neq; enim omnes ad eiulandum ſunt accommodi. Quin tu iracunda pueriliaq; iſta miſſa face, ac Plutũ excipe: non ſunt reiſcienda munera, quæ à Ioue proficiſcuntur. PLV. Vin' Timon ut contra te partes defendam meas, an grauiter feres, ſi quid dixero? TIM. Dicito, ne multis tamen, neq; cum prooemijs, quemadmodum perditiſſimi iſti ſolent Oratores. Nam huius Mercurij gratia te feram pauca dicentem. PLV. Atqui multis mihi potius erat dicendum, tot nominibus abs te accuſato. Attamen uidẽ, num quain re te quemadmodum ais, læſerim?

Iã eorũ, quæ quaſi uerbis hactenus diſputauit, exẽplum quoq; & actionem ſubijcit.

Effectus paupertatis, modeſtia ſcilicet & diuitiarũ contemptus.

Accuſatio diuitiarũ ab effectu & accidentibus.

Defensio per remotionem criminis in malè utentē.

qui quidem dulciſſimarum quarumq; rerum tibi extiterim author, opiſexq;, autoritatis, præſidentiæ, coronarum, aliarum item uoluptatum: mea opera conſpicuus eras, celebris & obſeruandus. Cæterum ſi quid moleſti ab adulatoribus accidit, non mihi potes imputare: quin ipſe magis abs te ſum affectus contumelia, propterea quòd me tam ignominioſe uiris illis execratis ſuppeditaris: qui te mirabantur, ac præſtigijs dementabant, mihiq; modis omnibus inſidias ſtruebant. Porrò quòd extremo loco dixiſti, te à me proditum, deſertumq; fuiſſe: iſtud criminis in te poſſum retorquere, quū ipſe ſim modis omnibus à te reiectus, præceptisq; exactus ex ædibus. Vnde pro mollichlamyde, ſagum iſtud chariſſima tibi paupertas circumpoſuit. Itaque teſtis eſt mihi hic Mercurius, quantopere Iouem orauerim ne ad te uenirem, qui tam hoſtiliter eſſes in me debacchatus. MER. At nunc uides Plute, in cuiuſmodi hominem ſit commutatus. Proinde audacter cum illo conſuetudinem age. Tu uero ſode ita ut facis. Tu interim thesaurum ſub ligonem adducito. Audiet enim ſi tu accerſieris. TIM. Parendum eſt Mercuri, rurſusq; diceſcendum. Quid enim facias quū dijs compellant? tamen uide, in quas turbas me miſerum conijcies: qui quidem quū ad hunc uſq; diem felicißimè uixerim, tantum auri repente ſum accepturus, nihil commeritus mali, tantumq; curarum ſuſcepturus. MER. Suſtine Timon mea gratia, tametſi graue eſt iſthuc, atq; intolerandum: quo uidelicet palpones illi præ inuidia rumpantur. Ego porrò ſuperata Aetnarim cœlum reuolauero. PLV. Abijt ille quidem ſicut apparet. Nam ex alarum remigio facio coniecturam. Tu uero hic operire, ſiquidem digreſſus Theſaurum ad te tranſmittam, ſed feri fortius: tibi loquor auri Theſaure, Timoni huic audiens eſto, offerq; te met eruendum. Fodi Timon altius impingens. Cæterum ego à uobis digredior. TIM. Age iam ò ligo, nunc mihi tuas uires explica, neq; defatigere, dum ex abdito Theſaurum in apertum euocaris. Hem prodigiorum autor Iupiter, amici Corybantes, ac lucrifer Mercuri, undenam auri tantum? Num ſomnium hoc eſt? Metuo ne carbones reperturus ſim experrectus. Atqui aurum profecto eſt inſigne, fuluum, graue, & aſpectu multo iucundißimum.

Effectum diuitiarum. Fatuus ſcilicet inhumanitas & inſolitia. & τὸ ἀεὶ μὴ καὶ βροντᾷ

Pulcherrima Aurum fruſtitas mortalibus. Quippe quod ignis in morem ardes, noctesq; & dies remides. Ades ò mihi chariſſimum deſideratiſſimumq;, nunc demum credo uel Iouem ipſum olim aurum eſſe factum. Etenim quæ tandem uirgo non exporrecto ſinu uſque adeo formoſum amatorem excipiat, per tegulas illapſum? ò Mida Crœſeq;, ac munera Delphico in templo dicata: ut nihil eratis ſi cum Timone, cumq; Timonis opibus conferaminī: cui ne Perſarum quidem rex par eſt. O ligo, ſagum chariſſimum, uos huic Pani ſuſpendi commodum eſt. At ego quàm maximè ſemotum mercatus agrū, turriculaq; ſeruandi auri gratia conſtructa, uni mihi affatim uixero: ſepulchrū item ubi mihi defuncto parare eſt ſententia. Hæc igitur decreta ſunto, placitaq; in reliquum uitæ: ſeiunctio, ignorantia, faſtidium erga mortales omneis. Porrò amicus, hoſpes, ſodalis, aut ara miſericordiæ, meræ nugæ. Tum commiſerari lachrymantem, ſuppeditare egentibus, iniquitas, ac morum ſubuerſio erat uita ſolitaria, qualis eſt lupis: unus ſibi amicus Timon: cæteri omnes hoſtes, & inſidiarum machinatores. Cum horum quopiam congredi, piaculum: adeo ut ſi quem aſpexero duntaxat, inauſpicatus ſit ille dies. In ſumma: non alio nobis habentur loco, quàm ſigna ſaxea, æreáue: neq; fœcialem ab illis miſſum recipiamus, neq; fœdera feriamus. Solitudo terminus eſto. Cæterum tribules, cognati, populares: poſtremo patria ipſa, frigida quædam & ſterilia nomina, ſtultorumq; mortalium gloriæ: ſolus Timon diues eſto: deſpiciat omnes: ſolus ipſe ſecum oblectetur, liber ab aſſentationibus, & oneroſis laudibus Dijs ſacra faciat: epuletur ſolus, ſibi ipſi uicinus, ſibi particeps, excutiens ſeſe ab alijs. Ac ſemel decretum eſto: ut unus ſeipſum comiter accipiat, ſi moriendum ſit, aut neceſſe

neceſſe habeat ſibi ipſi coronam admouere. Nullumq; nomẽ ſit dulcius, quàm Miſanthropi, id eſt, hominum oſoris. Morum autem notæ, difficultas, aſperitas, feritas, iracundia, inhumanitas: quod ſi quem conſpexero incendio conflagrantem, obteſtantem quo reſtinguam, pice oleoq; reſtinguere: rurſum ſi quẽ flumen undis abſtulerit, iſq; manus porrigens, imploret ut retineatur: hunc quoq; demerſo capite propellere, ne poſſit emicare: hunc ad modũ par pari relaturus eſt. Hanc legem Timon tulit Echecratides Colyttenſis: & concionis ſubſcripſit ſuffragijs idem ille Timon. Age hæc decreta ſunto: hæc fortiter tueamur. Cęterum magno emerim ut id omnibus innoteſcat, quòd opibus abũdo: nam illa res illos præfocauerit: ſed quid illud? Hem quæ trepidatio? undique concurrunt, puluerulenti atq; anheli, haud ſcio unde aurũ odorati. Vtrum igitur hoc conſcenſo colle ſaxis eos abigo, è ſublimi deiaculans: an hac tantum in re legem uiolabimus, ut ſemel cum illis congrediamur: ut magis angantur, faſtidiri, repulſiq; ? Ita ſatius eſſe duco. Itaq; reſtemus quo illos excipiamus. Age proſpiciam: primus eorum iſte quis eſt? Nempe Gnatonides adulator, qui mihi nuper cœnam petenti, funem porrexit, quum apud me ſæpenumero ſolida dolia uomuerit. Sed benẽ eſt quòd ad me uenit: nam primus omnium uapulabit. GNATO. An non dixi Timonem uirum bonum non neglecturos eſſe deos? Salue Timon formoſiſſime, iucundiſſime, conuiuator belliſſime. TIM. Scilicet & tu Gnatonides, uulturum omnium edaciſſime atq; hominum perditiſſime. GNA. Semper tibi grata dicacitas. Sed ubi compotamus? Nam nouam tibi adfero cantilenam, ex his quos nuper didici dithyrambis. TIM. Atqui ele gos canes admodum miſerabiles, ab hoc doctus ligone. GNA. Quid iſtuc? Feris ò Timon? Atteſtor. ò Hercules: hei hei in ius te uoco apud Areopagitas, qui uulnus dederis. TIM. Atqui ſi cunctere pauliſper, mox cædis me reum ages. GNA. Nequaquam, quin tu planè uulneri medere, paululo auri inuncto. Mirum enim in modum præſentaneum id eſt remedium. TI. Etiam manes? GNA. Abeo. At tibi malẽ ſit, qui quidem ex uiro commodo tam ſæuus factus ſis. TIM. Quis hic eſt qui accedit recaluaſter ille? Philiades, aſſentatorũ omnium execratiſſimus. Hic quum à me ſolidum acceperit fundum, tum filiæ in dotem talenta duo, laudationis præmium, quum me canentem reliquis ſilentibus omnibus ſolus maiorem in modum extuliſſet, deierans me uel oloribus magis canorum, ubi me pridem ægrotum cõſpexiſſet: nam adieram oraturus ut mei curam ageret: plagas etiam egregius ille uir impegit. PHILIADES. O impudentiam, nunc demum Timonem agnoſcitis: nunc Gnatonides amicus & cõuiua: enimuero habet ille digna ſe, quandoquidem immemor eſt atque ingratus. At nos qui iam olim conuictores ſumus, æquales ac populares: tamen modeſtè agimus, ne inſilire uideamur. Salue here, fac ut iſtos adulatores ſacrilegos obſerues, qui nuſquam adſunt niſi in menſa: præterea à coruis nihil differunt. Neque poſt hac huius ætatis mortalium ulli fidendum eſt. Omnes ingrati, & ſceleſti. At ego quum tibi talentum adducerem, quo poſſes ad ea quæ uelles uti, in uia accepi, te ſummas quaſdam opes eſſe nactum. Proinde acceſſi his de rebus admoniturus te. quãquam tibi forſitan me monitore nihil erat opus, uiro nimirum adeo prudenti, ut uel Neſtori ipſi, ſi neceſſe eſt, conſilium dare queas. TI. Ita fiet Philiades, ſed age, accede quo te ligone comiter accipiam. PHIL. Viri, caput mihi comminutum eſt ab hoc ingrato, propterea quod eum ea quæ in rem illius erant, admonui. TI. Ecce tertius huc orator Demeas ſe recepit, tabulas dextra geſtans, aitq; ſe mihi cognatum eſſe. Hic una die de meo ſedecim talenta ciuitati dependit: nam damnatus erat, ac uinctus. At quum ſoluendo non eſſet, ego miſertus illum redemi. Porrò quum illi ſorte obueniſſet, ut Erechtheidi tribui diſtribueret ærarium, atq; ego adiens, id quod ad me redibat poſcerem, negabat ſe ciuem noſſe me. DEM. Salue Timon: præcipuũ

Comites, ſeu accidentia diuitiarũ, Adulatores & ſcurræ.

Aſſentatores & ſimulati amici.

Sycophantæ, Heredipetæ, & ſimi uendilores.

generis tui præsidium, fulcimentum Athenienſium, defenſaculum Græciæ. Profectò iamdudum te populus frequens, & utraque curia operitur. Sed prius decretum audi, quod de te conſcripſi: Quandoquidem Timon Echecratidæ filius, Colyttenſis, uir non modo probus & integer, uerumetiam ſapiens, quantum alius in Græcia nemo, nunquam per omnem uitam deſtitit optimè de Rep. mereri: Tum autem in olympicis uicit pugil, & lucta curſuq; die eodem, ad hæc ſolemni quadriga, equeſtriq; certamine. TIM. At ego ne ſpectator quidem unquam in olympicis ſedi. DEM. Quid tum? ſpectabis poſthac, ſed iſta communia addi ſatius eſt. Tum anno ſuperiore apud Acharnẽſes pro Rep. fortiſſimè ſe geſſit, & Peloponenſium duas acies concidit. TIM. Qua ratione? Quippe qui nec unquam arma geſſerim, neque unquam militiæ dederim nomen. DEM. Modeſtè tu quidem de teipſo loqueris, nos tamen ingrati futuri ſumus, niſi meminerimus. Præterea ſcribendis plebiſcitis, & in conſultationibus, & in adminiſtrandis bellis non mediocrem utilitatem attulit Reipub. His de cauſſis omnibus uiſum eſt, curiæ, plebi, magiſtratibus tributim, plebeijs ſingulatim, communiter uniuerſis, aureum ſtatuere Timonem iuxta Palladem in arce: fulmen dextera tenentem: radijs tempora ambientibus, utq; ſeptem aureis coronis coronetur, hæq; coronæ hodie in Dionyſijs per Tragœdos nouos promulgentur. Siquidem hodie, illi Dionyſia ſunt agenda. Dixit hoc ſuffragiũ Demeas orator, propterea quòd cognatus illius propinquus, ac diſcipulus eius ſit. Nam & orator optimus Timon: præterea quicquid uoluerit. Hoc igitur tibi ſuffragium, ſed utinam & filium meum ad te pariter adduxiſſem, quem tuo nomine Timonem appellaui. TIM. Qui potes Demea, quum ne uxorem quidem duxeris unquam, quantum nobis ſcire licuit? DEM. At ducam, nouo ineunte anno, ſi deus permiſerit, liberiſq; operam dabo. Tum quod erit natum (erit autem maſculus) Timonem nuncupabo. TIM. An uxorem tu ſis ducturus, equidem haud ſcio, tanta à me plaga accepta. DEME. Hei mihi. Quid hoc eſt rei? Tyrannidem Timon occeptas? pulſasq; eos qui ſunt ingenui, ipſe nec ingenuus planè, nec ciuis: uerum propediem pœnas daturus, quũ alijs nominibus, tum quòd arcem incenderis? TIM. Atqui non conflagrauit arx ſceleſte. Proinde palàm eſt, te calumniatorem agere. DEM. Verum effoſſo ærario dives effectus es. TIM. Atqui non effoſſum iſthuc, unde ne hæc quidem probabiliter abs te dicuntur. DEM. Verum effodietur poſthac, ſed tu interim omnia quæ in eo condita, poſſides. TIM. Alteram itaq; plagam accipe. DEM. Hei ſcapulis meis. TIM. Ne uociferare, alioqui & tertiam tibi illidam. Etenim res planè ridicula mihi acciderit, ſi quum inermis duas Lacedæmoniorũ acies fuderim, unum ſceleſtum hominem non protriuero. Tum fruſtra uicerim in olimpijs, & pugil & palæſtrites. Sed quid hoc? An non philoſophus Thraſycles hic eſt? profecto ipſus eſt, promiſſa barba, ſubductiſq; ſuperciliijs, & magnum quiddam ſecum murmurans accedit, Titanicum obtuens, cæſariem per ſcapulas fluentem uentilans, alter quidam Boreas, aut Triton, quales eos Zeuſis depinxit. Hic habitu fragilis, inceſſu moderatus, amictu modeſtus, mane mirum quàm multa de uirtute diſſerit, damnans eos, qui uoluptate capiuntur, frugalitatem laudans, at ubi lotus ad cœnam uenit, puerq; ingentem illi calicem porrexit, meraciore autem maxime gaudet, perinde ut Lethes aquam ebibens, à dilucularijs illis diſputationibus diuerſiſſima quæ ſint exhibet, dũ milui inſtar prærípit obſonia, & proximum cubito oppoſito arcens, mento interim condimentis oppleto, dum canũ ritu ingurgitat, prono incumbens corpore: perinde atq; in patinis uirtutem inuẽturum ſeſe ſperet, dumq; uſqueadeo diligenter catinos extergit indice digito, ut ne paululum quidem reliquiarum ſinat adhærere, nunquam non querulus, tanquã deteriorem partem acceperit, uel ſi totam placentam, aut ſuem ſolus omnium accipiat, qui quidem edacitatis

Sophiſtæ in ſapientiæ profeſſione quæ ſint cauenda.

& inſatiabilitatis eſt fructus, temulentus, uinoq; bacchatus, non ad cantum modo, ſaltationemq;, uerum ad conuicium uſq;, & iracundiam. Ad hæc multus in ter pocula ſermo (tum enim uel maximè) de temperantia, ſobrietateq;: atq; iſta quidem loquitur, quum iam â mero malè affectus ridiculè balbutit. Accedit his deinde uomitus. Poſtremo ſublatum eum de conuiuio efferunt aliqui, ambabus manibus tibicinæ inhærentem. Quanquam alioqui ne ſobrius quidem ulli primariorum ceſſerit, uel mendacio, uel confidentia, uel auaricia. Quin & inter aſſentatores primas tenet, peierat promptiſſimè, anteit impoſtura, comitatur impudentia. In ſumma prorſus admirãdum quoddam ſpectaculum eſt, omni ex parte exactum, uarieq; abſolutum: proinde non eiulabit clarius uideli cet, quum ſit modeſtus. Quid hoc? papæ, tandem nobis Thraſycles? THR. Nõ hoc animo ad te uenio Timon, quo pleriq; iſti, qui nimirum opes admirati tuas, argenti, auri, opiparoq; conuiuiorum adducti ſpe concurrũt, multaq; aſſentatione deliniũt te, hominem uidelicet ſimplicem, facileq; impartientẽ id quod adeſt. Siquidem haud ignoras offam mihi in cœnam ſat eſſe, tum opſonium ſua uiſſimum cæpe aut naſturciũ, aut ſiquando lubeat lautius epulari, puſillum ſalis. Porrò potum fons Athenis nouem ſaliens uenis ſuppeditat. Tum pallium hoc quauis purpura potius. Nam aurum nihilo magis apud me in precio eſt, q; calculi, qui ſunt in littoribus. Sed tua ipſius gratia huc me contuli, ut ne te ſub uerterit peſſima iſta, atq; inſidioſiſſima res opulentia: quippe quæ multis ſæpe numero immedicabilium maloꝝ extiterit cauſſa. Etenim ſi me audies, potiſſimum opes uniuerſas in mare præcipitabis, utpote quibus nihil ſit opus bono uiro, quiq; philoſophiæ poſſit opes perſpicere. Ne tamen in altũ ò bone, ſed fermè ad pubem uſq; ingreſſus, paulò ultra ſolum fluctibus opertũ, me quidẽ uno ſpectante. Quòd ſi hoc non uis, tute igitur eas potiore uia ex ædibus eiicito, ac ne obolũ quidem tibi facias reliquum, uidelicet largiens iis, quicunq; opus habent, huic quinq; drachmas, illi minã, alíj talentũ. Porrò ſi qui erit philoſophus hunc æquum eſt duplam aut triplam ferre portionẽ: quanquam hoc quidẽ mihi non mea ipſius gratia poſtulo, ſed quo amicis, ſi qui egebunt, donem: ſat eſt, ſi modo peram hanc largitione tua expleueris, ne duos quidem modios Aeginiticos capientem. Nam paucis contentũ, modeſtumq; conuenit eſſe eum qui philoſophatur, neq; quicquam ultra peram cogitare. TI. Equidem iſta quæ dicis probo Thraſycles: ergo ſi uidetur, priuſquã peram expleam, age tibi caput opplebo tuberibus, poſteaq; ligone ſum menſus. THR. O libertas, ò leges, pulſamur ab impuriſſimo libera in ciuitate? TI. Quid ſtomacharis ò bone Thraſycles? num te defraudaui? Atqui adijciam ultra menſurã Chœnices quatuor: ſed quid hoc negocij? Complures ſimul aduenium. Blepſias ille, & Laches, & Gniphon, breuiter agmen eoꝝ qui uapulabunt. Itaq; quin ego in rupem hanc conſcendo, ac ligonem quidem iamdudum fatigatũ, pauliſper interquieſcere ſino? At ipſe plurimis cõgeſtis ſaxis, procul eos lapidũ grandine peto. BLEP. Ne iace Timon, abimus emẽ. TI. At uos quidẽ nec citra ſanguinẽ, nec abſq; uulneribus.

HALCYON SIVE DE TRANSFORMATIONE. [redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

In hoc dialogo de poteſtate diuina diſputat Socrates, quòd ſcilicet Deo poßibilia ſunt omnia, & quòd nos illius operum atque effectuum cauſſas, intellectu ac ratione conſequi non poſſumus. Eſſe enim nos, quod ad collationem Dei & rerum æternarum attinet, pueros ac ueluti cæcos. Quod autem Deus multa facilè efficiat, quæ nobis impoßibilia uideantur, probat primum à ſigno ſiue exemplo tempeſtatuum, quæ illius prouidentia ſeu adminiſtratione, ex maximis & turbulentißimis ſubitò in ſummam tranquillitatem & ſerenitatem cõuertuntur. Item ab incremento & collatione ætatum hominis, cum æquè mirum ſit ex puero imbecilli ac paruo, ut

rum tantum & tam foricm fieri. Postremo ab effectis & ui naturæ, quæ cum Deo longè inferior sit, tamen ea quæ nobis ratione scilicet ac sensu omnia metientibus, impossibilia uideri poterant, operatur. Occasio Dialogi sumitur à cantu & obiectu Alcedinis: Disputationis autem, à fabula quæ de transformatione illius narratur.

CHAEREPHON.

Occasio Dialogi, à cantu Alcedinis.

Vius modi uox aures nostras accessit ò Socrates, eminus à littoribus, & illo promontorio? quàm dulcis ac iucunda auditu. Quod uero animal cantillans istud dixerim? ferè enim muta esse consueuerũt, propter undas in ripis degentia. SOC. Marina quædam auicula est, ò Cherephon, multum lugẽs atq; lachrymans, qua de iam olim homines istã commenti sunt fabulam: fuisse hanc, aiunt, quondam desponsam Aeoli Græci filiam, suum ipsius maritum iuuenem, luctu ac mœrore

Fabula Halcyonis, occasio disputationis.

prosequi iugalis amicitiæ desiderio, Ceyca illum Trachinium Eosphori Astere nati pulchri patris pulchrum filium. Deinde, diuino quodam consilio pennatam factam, alitis in morem circumuolitare maria, quærentem illum, poste aquam per omnes terras oberrando, inuenire non potuit. CHAERE. Est uero hoc Halcyon quod dicis? nunquam ante hunc diẽ illius uox mihi inaudita est, sed profecta ut peregrina quæpiam, auribus meis allapsa est. Proinde & lugubrem & querulum edit sonum bestiola. Quantulam autem illam auiculam esse credibile est ò Socrates. SOC. Haud magnam admodum, magnum tamen propter amorem, qua maritum complexa est, à superis honorem cõsecuta est. Quo enim tempore nidulatur, producendi fœtus gratia, & homines eos dies festiuitate celebrant, quos uocant Halcyonios, in media etiam tempestate, ab aliis serenitate differentes. Quorum omnium etiam hodiernus dies maximè unus existimandus est. Nonne uides quanta in cœlo constet serenitas, & mare ab omnibus undis & fluctibus sedatè & tranquillè stet, stratum & placidũ, speculo, ut ita loquar, non absimile. CHAE. Rectè dicis, omnino enim adparet hodiernus dies esse Halcyonius, tum etiam heri talis erat. Sed per Deos age, ò Socrates, qui nam credibile esse potest, aut quomodo priscis hominibus fides habenda est, pro certo confirmantibus, ex auibus mulieres unquam factas esse,

Propositio.

aut contrà aues ex mulieribus? Prorsus enim nullo modo tale aliquid fieri posse uidetur. SO. O amicè Chærephon, de rebus possibilibus & impossibilibus uidemur in uniuersum hallucinantes & cæcutientes esse iudices. Quippe rerum causas iuxta humanam potentiam expendimus, quæ nobis ipsis incognita esse solet, atq; incerta & inuisibilis. Inde permulta nobis apparent rerum factu facilium difficillima, & minimè arduorum ardua. Tum quædam propter imperitiam multa, multa autem propter mentis & intelligentiæ infantiam. Reuera enim omnis homo puer est, maximè uero senex, quoniam omne uitæ nostræ tempus modicum est, & ferè nihil aliud quàm puericia, ad uniuersum æuum comparatum. Quid ergo ò bone, Deorum ac dæmoniorum uim atq; potentiam ignorantes, certi aut explorati hac de re pronunciare possint? Vidisti

Argumentũ à signo.

haud dubiè Chærephon, die ab hinc tertio, quanta tempestas sæuierit? adeo ut eam animo saltem repetens, uehementer inhorrescam. Vidisti præterea horrenda illa fulgura & tonitrua, tum inu[redacted]orti[redacted]q; turbines? Suspicatus fuisset quispiam totam terram corruituram. Paulo uero postea admiranda subitò obortæ serenitatis immutatio facta est, quæ etiam in hoc usque

Epilogus amplificatur à minori.

tempus perdurauit. Vtrum igitur maius existimas atq; operosius ex tantis furentium uentorum procellis & turbinibus talem per uniuersum mundum inducere serenitatem, quàm mulierculæ formam transmutatam in auiculæ speciem traducere? Nam & nostrates pueruli ex luto aut cera formas ducere non imperiti, ex eadem materie in manus sumpta sine negocio multas specierum naturas

turas transformando effingunt. Cæterum Deo magna & incomparabili præstantia præpollenti ad nostras uires comparato, promptum ac facilè est omnia talia effecta reddere. Quanto enim totum cœlum tibi uidetur teipsum antecellere magnitudine? Haud dubiè enim dixeris. CHAE. Et cuius hominis intelligentia tanta est, ò Socrates, qui talium rerum aliquid perspicere, aut explicare possit? Neq; enim ista humana uoce explicari possunt. SO. Proinde, maximas quaspiam hominum uires inter se compositas contemplemur in potentia, & imbecillitate excellentes. Etenim uirilis ætas, ad pueros omnino infantes à nati- *Ab incremento hominū ex ætatū collatione.*
uitate quinq; aut decem annos nondum egressos immane quantum & quàm admirandum discrimen habet, quod ad robur & imbecillitatem attinet, in omnibus fermè quæ sunt in uita actionibus. cum in his quæcunque per artes illas celebres & uarias, tum quæcunq; corporis & animi uiribus perficiuntur. Hæc enim puerilis ætas, ut dixi, imbecillitate mentis & intellectus obstante, ne capere quidem potest. Iam unius maturæ & adultæ ætatis uiri robur, inæstimabile quanto interuallo præcellat omnium puerorum uires. Siquidem horum multa millia unus uir haud difficulter subigeret. Etenim puericia in totum omnium expers est, ac sub initium ipso naturæ ductu, inualida atq; inutilis homines consequitur. Quando ergo homo, ut uidetur, hominem in tantum præcellit, quid putabimus uniuersum cœlum nostris uiribus collatum adpariturū ijs, qui hæc contemplando assequuntur. Itaq; multis persuasum, atque credibile uidetur, quanto mundi magnitudo Socratis aut Chærephontis excellit speciem, tanto & ipsum potentia, sapientia & cogitatione similiter anteire, & nostras actiones. Proinde, & tibi & mihi, alijsq; quàm plurimis nostri ordinis hominibus, multa facta sunt impossibilia. Quoniam & tibia canere canendi imperitis, aut legere, aut scribere illiteratis interea impossibilius est, dum imperiti fuerint faciendi mulieres ex auibus, aut contrà aues ex mulieribus. Cæterū, ipsa natura propemodum assimilans animantem sine pedibus, nec alatam, suppositis pedibus & adiectis alis, pulchraq; & omnigena colorum uarietate exornans, apem solertem & industriā absoluit, diuini mellis opificem & constructricem. Ex ouis autem mutis & inanimatis, quod auium effingit genera & uolatilium & pedestrium, & animalium extra aquas degentium, ad quæ diuinis quibusdam, ut sermo est, artibus magni ætheris abutitur. Proinde, Deorum immortalium uirtutes, quæ magnæ sunt & incomprehensibiles, nos mortales & modici existentes, neq; ut omnes reliquas res paulò maiores, & humanæ rationis captum excedentes: sed ne paruas quidem perspicere possumus, in pluribus hæsitantes. Et cum nihil firmiter aut constanter de ijs, quæ nobis accidunt, passionibus referre possumus, neque de Halcyonibus aut philomelis quicquam certi narrare nobis concessum est. Præclaram uero hanc fabulam, quemadmodum à patribus accepimus, & liberis meis ò auicula lamentationum modulatrix traditurus sum super hymnis tuis. Ac tuam cum pietatem, tum amorem erga maritū uxoribus meis Xantippæ & Myrto magnificis uerbis celebrabo, cū alia multa, tum in primis, quem à Dijs immortalibus honorem præcipue consecuta sis commemorans. Nunquid & tu Chærephon pari studio eiusmodi quiddā me cum facturus es? CHAE. Neque uero aliter facere conuenit, ò Socrates. Et quæ iam à te sapientissimè disputata sunt, exhortatione duplici ad æquabilem conuersationem uiros atque mulieres uidentur impellere. SOC. Proinde, consalutata Halcyone, tempus est, ut ē Phalarico ad urbem nos recipiamus. CHAE. Istud ergo ipsum in præsens faciamus.

A quotidiana uitæ usu quo alius alio differt.

Ab effectis naturæ à minore.

Conclusio.

LVCIANI

PROMETHEVS SIVE CAVCASVS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, id quod & in sequentibus fecit, Deorum gentilium uanitatem, & ineptã de illis persuasionem hominum reprehendere atq; irridere uoluisse. Occasionem autem sumpsit ex fabula Promethei, quem poëtæ fingunt, eo quòd Iouem in distributione carnium decepisset, deinde & homines formasset: postremo autem è cœlo ignem surreptum terris intulisset, à Ioue Caucaso alligatum, aquilamq; immissam, quæ epar illius carpendo attereret. Fingit itaq; hic interea dum rupibus affigitur, caussam dicere, & apud Mercurium & Vulcanum, de criminibus obiectis purgare. Primum de distributione carnium, per extenuationem, dicendo iocum fuisse conuiualem non fraudem, neq; tantum supplicium mereri, ex aduersò priora sua merita referendo. Secundo loco de plastice, ubi bifariam respondet, & super eo: an homines in uniuersum finxisse, Dijs damnosum fuerit: & super modo & forma, ostendens non modo nihil incommodi fictionem hominis attulisse Dijs, uerumetiam utilem & propè necessariam fuisse. Deinde & hac forma, ita ut Deos referrent facie, & rationis participes essent, necesse fuisse creari. Vltimo de furto ignis respondet, neq; cœlesti igni quicquam ademptum esse, & ad officium Deorum pertinere, ut homines iuuent: præsertim cum ea re ipsi neq; opus habeant, neq; utantur, homines autem sacrificando indigeant, & ad ipsorum Deorum ministerium adhibeant. Occasio apologæ sumitur ex eo, quòd, cum Prometheus sui misereri Mercurium iuberet, ille contrà meritò eum pati hæc dixerat.

MERCVRIVS.

Exordiũ Dialogi ab occasione loci.

IN tibi Caucasum ò Vulcane, cui miser hic Titan affigendus est. Itaque circumspiciamus, sicubi locus pateat in præcipiti nudatus niue, cui firmius infigantur uincula, & unde suspensus ipse magis promineat, & fiat conspicuus. VVLCANVS. Circumspectandum profectò Mercuri nobis est, ne humili loco, ac prope terram affixus, plasmatis sui (nempe hominum) experiatur auxilia, aut rursus in sublimi propendens, ijs qui in montis radice uersantur, minimè appareat. Quamobrem nisi aliter tibi uisum fuerit, hic in montis medio, supra conuallem, passis hinc atque illinc è regione manibus, cruci affigatur. MERC. Rectè dicis, prærupta enim hic undique sunt saxa, & nemini accessa, quippe propendentia parumper in præceps, tanta proinde angustia, ut nullum penitus recipiant uestigium, quum uix summis hic insistas pedibus. Denique quàm maximè opportuna, in quibus furca fiat. Ne igitur cuncteris Promethee, sed ascende, & præbe te monti affigendum. PROMETH. At uos saltem, ò Mercuri & Vulcane, miserescite mei, qui citra ullam prorsus noxam calamitatem istam incidi. MERC. Miserescite ais, Promethee? Tanquam parum sit tibi Caucaso alligari, nisi nos quoque ambos Iupiter eidẽ pœnæ mox destinet, ueluti mandato suo immorigeros? Sed tu porrige dextram, Vulcane tu reclude & affige, malleo potenter immisso. Præbe lævam, quo & illa ritè implicetur. Benè actum, iam nunc deuolutura tibi aquila iecur depascet, ne quippiam tibi unquam desit premij, pro opere illo tuo, tum pulchro, tum ingenioso. PRO. O Saturne, ò Iapete, & tu tellus parens, Infelix ego quibus afficior pœnis? qui neque facinus unquam graue admiserim. MERC. Nullum facinus ais Promethee? qui primò quidem distribuendarum carnium obiens munus, mirum quàm uafrè egeris atq; improbè, opimam enim partem tibi subducens, Ioui ossibus candido adipe uelatis, imposuisti. Hesiodi ipsius mihi iam in mentem uenit, qui me hercle de hac re uerba facit. Deinde & homines effinxisti, animantis genus, quo non est aliud uersutũ magis ac callidum, & quidem maximè omniũ mulier. Super omnia autẽ ignẽ thesaurum deorũ multò omnium præstantissimũ furtim surripuisti, hominibus

Actio & affixio Promethei, unde occasio dramatis petitur.

Accusatio Promethei.

I.

II.

III.

eiusce

eiuſce uſum tradens. At uero quum tanta admiſeris flagitia, mirum quomodo dicere auſis te quaſi inſontem, & nemini prorſus iniurium uinculis implicari. PROME. Videris quoque & tu mihi Mercuri, iuxta poëtam incuſare innocuum, quandò talia mihi obijcis, quæ ego iure optimo me feciſſe contenderim, ob quæ equidem in Pritaneo publicè alendum me, ſi pro merito mecum ageretur, cenſuiſſem. Verum ſi uacat tibi audire ex me defenſionem minimè inſucundam, ego detortam in me culpam facili conatu diluere curauero, Simul atq; perſpicuum fuerit oratione mea, quàm iniquè aduerſum me Iupiter pronunciauerit. Tu uero quandoquidem tam eloquio polles, quàm iuris ſcientia, Iouis partes tuearis, Denique effingas ut lubet, quòd me haud iniuria prope portas Caſpias Caucaſo iſti affigendum iudicarit, quo miſerrimum Scythis omnibus fiam ſpectaculum. MERCV. Inanem inſumis operam Promethee, ſi prouocare uelis à Iouis in te lata ſententia, tentare enim iſthuc, prorſus exiſtimo inutile. Verum quando alioqui tantiſper mihi hic manendum eſt, dum ex arduo aduolet aquila, quæ epatis tui curam gerat, occaſionem nimirum hæc nobis mora miniſtrabit te auſcultandi declamantem, qui præter aſtū quo cunctos mortales ſuperas, rhetoricen quoque probè calles. PROME. Primum igitur Mercuri tu uelim dicas, quibus de rebus mecum pater tuus expoſtulet, quas dein exaggerare tibi licebit, & longè grauiſſimas facere. Caueto autem imprimis, ne prætermiſſum tibi aliquid excidat. Cæterum tu Vulcane cenſor eſto, ac de cauſſa cognoſcas uelim. VVLCAN. Ita me amet Iupiter, pro iudice accuſator tibi futurus ſum, eo quòd compilato igni, gelidam mihi officinam reddideris. PRO. Partiri igitur uos conueniet actionem, ut tu quæ ad furtum pertinent, in unum congeras: at Mercurius quæ hominum formationi conueniunt, carniumq; diſtributioni impugnare conetur. Nihil autem uideo quod uos remoretur, quum ambo ſitis egregij artifices, & ad compoſite dicendum impendio inſtructi. VVLCAN. Mercurius meam obibit prouinciam, cui hæc non obiter curæ ſunt, utpote rhetori. Nam ego quum haud quaquam in iudicialibus diſſertationibus uerſor, ſed magis circa focum, ibiq; nõnihil eſt quod meæ poſſunt uires, quo pacto oratorem agã non uideo. PRO. Nihil eſt quòd Mercurium de furto dicturum ſuſpicer. Quomodo enim furti me ſuggillauerit, cuius ipſe autor eſt? Vnde neceſſitudo quædam mihi cum Mercurio intercedit, propter idem artificium. Atqui tempus expetit ò Maiæ ſoboles, ſi me culpæ cuiuſpiam arguere uelis, ut modo proponas accuſationem. MERC. Si mihi propoſitum ſit malefacta tua inſectari, longa profectò oratione opus fuerit, & apparatu aliquo, neque enim quaſi compendio quodam recenſere crimina ſatis eſt. Quo pacto uidelicet commiſſo tibi diſtribuendarum carnium officio, regem meliori parte fraudaueris, atque illam pro te ſeruaris. Quodq; homines, quos eſſe minimè decebat, effinxeris. Denique quòd ignem quoque ã nobis ſuſtuleris, ad illos eum perferens. Qua in re abuſus es profectò uir optime, Iouis benignitate, ac uiſus es mihi eam parum intellexiſſe. At uero ſi hæc inficiaberis te admiſiſſe flagitia, longiore tecum utemur ſermone, quo ſimul & dicta tua refellamus, & ut ueritas quàm maximè fiat perſpicua, laboremus. Cæterum ſi ea conceſſeris, quæ de carnium diuiſione diximus, hominibus recens formatis, atq; ablato igni, abundè iam mihi in hac accuſatione ſatisfactum eſt. Quid enim pluribus opus? quandò aliter dicere iam planè ſit nugari. PRO. Siquidẽ iſthuc an ſit nugari poſthac uiderimus. Nunc uero quoniam abſoluta tibi eſt aduerſum me (ut ais) accuſatio, Ego prepotens Mercurij hæc obiecta facilè amoliri tentauero: Et primo quidem audi obſecro quę dicam de carnibus: Cœlũ teſtor, ſi me non Iouis loco nũc pudet, ut recenſeã q̃ ille ſit puſillanimus & querulus, non tam aliam ob cauſam q̃ quia minutula quædam oſſa in portione, quæ ſibi forte obtigerat, offendit, &

Præparatio ad defenſionẽ, ſeruiens dialogi decoro, eademq; uice ex ordij.

Repetit capita accuſationis II. III.

Apologus Prometheꝰ Ad I. caput de carnium diſtributione

& huius rei gratia me tanto nũc tempore à cunctis pro deo habitum, palis hue affigendum misit: Immemor sanè quibus eum iuuerim beneficijs, neque satis probè perpendens cuius momenti sit tantæ indignationis origo atq; materia. Nam quis non uidet puerilem hanc esse iram, ut excandescas, & iniquo feras animo, quia maiorem partem non acceperis? Verũ quanto foret æquius Mercuri conuiualium huiuscemodi fraudum deinceps ne recordari quidem? Et dimissa ira, symposij delictum ueluti lusum æstimare atq; iocum. Quippe quum in crastinum continere odium, & meminisse iniuriæ ueteris, haud quaquam reges deceat, ne dicam deos. Sed agedum tollamus è conuiuijs lepores illos & sales, risum & subdolas captiones, Quid, oro, præter temulentiam, edacitatem, & silentium fiet reliqui? Quæ quum tristia admodum sint, & parum iucunda, decentius exulare crediderim huiuscemodi à conuiuio. Nam Iouem in posterum diem recordaturum, quis oro, putaret huiusce distributionis carnium? in qua nil præter iocum notares ac lusum. Vt ne interim dicam, quòd molestè nõ nihil esset laturus, tanquam his rebus leuiculis potuerit offendi. Nil enim aliud explorare uolebam in ea diuisione, quàm in delectu partium, meliorẽ num Iupiter ab alijs dignosceret. Sed age Mercuri, ut sibi iam aliquid concedamus, minorem portionem ei tradidimus in partitione: adde quòd fœdam, quòd horrendam atq; molestam, & si lubet, finge me omnino portionẽ sustulisse, Quid tum? Nunquid ideò decebat ut cœlum (ceu prouerbio dicitur) terræ misceretur, uincula excogitarentur, & cruces, totusq; caucasus, aquilæ dehinc demitterentur, quæ epar dilaniarent? Fallor si hæc non sunt aperta pusillanimitatis indicia, animiq; ignobilis & propensi in iram. Nam quum hæc agit ob pauculas carnes, quid oro fecisset, si bos integer illi fuisset ademptus? Videre iam licet homines in pari negocio, longè modestius affectos, qui quum dijs immortalibus natura sint inferiores, acrius illos excãdescere par erat quàm deos. At qui nemo hactenus fuit, qui coquum cruci adiudicarit, eam ob causam, quòd carnes elixans, immissum iusculo digitum uisus sit circumlambere, aut ex ueru nõ nihil tostarum carnium uellens uorarit: Magis enim ueniam illis impertiunt, nisi uehementer fuerint irati: tunc enim incutiunt coquo pugnum, aut uerberant genas: uerum qui in crucem ullum sustulerit, inuenias neminem. Et hæc de carnibus, uilis sanè defensio: sed unde multò uilior planè ac turpior in Iouẽ redundet accusatio. Tempus nunc monet, ut de plasmate & hominibus à me formatis, differatur. Qua in re geminam constat sitam esse accusationem, Neque satis compertum habeo Mercuri, cuius nam culpæ me primo reum agas: Num illius, quòd homines haud quaquam procreari debuerint, qui moueren-tur: sed conducibilius foret terram ipsam, unde sunt progeniti, prorsus esse ociosam: An uero, quòd formari quidem homines haud fuerit absurdum, sed lõgè aliter, & fermè ad aliam figuram ac formam, quàm ego illos fabricarim. Ego ad utrumq; facile respondeim, simul atq; ostendere tentauero, quòd nõ modo nulla penitus iactura malóue deorum homines in uitam sunt adducti. uerũetiam quòd in rem eorum isthuc potissimum cedat, magis quàm si (ut iam olim fuit) tellus deserta, & hominibus, qui eam colerẽt, destituta maneret. Sic enim nullo negocio palàm fiet, num ego deliquerim, in hac formæ humanæ renouatione, quam solam constat diuinam esse, & planè cœlestem. Quum itaq; tellus inculta, rudi ac hirta sylua horresceret, ac squaleret situ, adeo ut neq; uspiã gentium uideres aras deorum, templum, statuam, simulachrum, aut aliud huiuscemodi, quemadmodum summa diligentia iam undiq; apparent hæc elaborata, non sine eximia deorum ueneratione. Ego quũ alioqui propensus sum ad prouidendum in communi, ne quid desit, quod ad incrementum rei diuinæ, decus, ac uenustatem pertineat, Tacitus mecum reputaui, nec quicquam posse fieri melius, quàm si pusillum luti acciperem, & inde animãtia effingerem nobis

dijs

à persona.

à circũstantiis facti.

à cõsilio facti

Amplificatio καὶ ἐκβολὴ σφῶ.

à collatione humanorum morum.

Transitio ad II caput de plastice, ad quã bifariam respondet.

I. Nihil damni ex hac fictiõe acceßisse Ioui

à consilio & causa finali.

dijs, forma non admodum absimilia. Quippe uel id erat unicũ, in quo mihi natura diuina deficere uidebatur, quòd nullius collatione felicior appareret atq; perfectior, ueluti modo si eam cum homine conferas, prudentia, ingenio, ac rerum optimarum captu intellectuue præstante, sed mortali tamẽ. Cæterum iuxta Poëtæ dictum terram aquæ commiscens ex liquida molliq; effinxi homines, Mineruam interea adhortatus, ut in opere absoluendo mihi ferret suppetias. Hæc sunt magna illa & ardua, quibus nos deos offendimus, totiusq; mali utcunq; des, hæc summa est, ex luto perfecta nobis sunt animantia, & quod ante hac immotum erat, nos ad mobilitatem perduximus. Iam uero mirum quàm indigne tur Iupiter, ex tali terrestrium animantium formatione. Quasi uero deinceps deorum sustinere cogatur penuriam, & procreatis hominibus, iam futurũ sit, ut dijs suis orbetur: uerum quis unq; tam demens extiterit, ut solitudinem in Iouis curia propter generatos homines aliquando uerisimiliter futuram formidare queat? Nisi fortè id ueretur, ne defectionem moliantur homines, & armis deos lacessant, id quod olim fecerunt gigantes. Itaq; neminem fugit, quà ego sim modestia, ut iam iniquè de me quispiam queratur, uel operibus mea industria absolutis, quòd inde dij immortales offensi sint, ac damnum acceperint. Quin tu Mercuri minimum aliquod profer, et ego conticuero ueluti meritò has daturus sim pœnas. Atqui in promptu est cognoscere, quanta hinc dijs accedat utilitas. Si cõtempleris terram, quæ prius informi situ ac squalore obducta erat, urbibus, agriculturis & mitioribus plantis exornatam, mare nauigatum, insulas habitatas, undique aras & delubra, sacrificia & festiuitates, adeo ut iam passim uiæ & fora, denicq; quocũq; te uertas, prorsus omnia Iouis plena sint. Quòd si ego reipriuatæ intentus, solũ mihi homines rem adeo præclarã effinxissem, profecto quantũ ex fructu conijcere licet, quid ad me inde rediret, uos dij immortales opibus & ditione ne mihi quidẽ conferendi sitis. Verum ego in cõmuni deorũ utilitati consulens, ac cõmodi proprij negligentior, in rem uestrã homines potissimũ produxi. Nam si quæ ad Remp. attinent, ego attenuare molior, quo res meas promoueã. Velim mihi cõmonstres templum Promethei, quẽad modum Iouis & Apollinis, nusq; non uideas. denicq; & tibi Mercuri quædã delubra sunt sacra. Cæterũ isthuc interea tecum expendas uelim, num tibi bonum aliquid appareat, sine omni penitus teste, & nũ oblectare queat habentẽ, possessio, aut opus quod nemo uideat, nemo laudet, nemo admiretur? Quod ideo dixerim, quia nisi fierent homines, iam futurũ erat, ut omnis cunctarũq; rerum decor esset sine teste, & opes nostræ ne à nobis quidẽ ipsis haberentur in precio, quum nemo alius sit, qui harũ admiratione caperetur. Adde, quòd nemo ex nobis felicitatem suã sit intellecturus, si non liceat se cõferre cum illis, qui respectu quodam sunt inferiores, quippe bonorũ nostrorũ expertes. Nam quis unquam rem quandã ceu magnam æstimarit, si non cũ exigua illam dimetiatur? Verum enimuero, quũ optimo iure honorem à uobis pro rebus benè gestis in Rep. sperare debuerim, in crucem à uobis leuatus, mercedem capio mei tam salutaris cõsilij. Sed ais. flagitiosi quidam sunt inter homines, puta mœchi, bellatores, forum mariti, & parentum acerrimi hostes: tanquam apud deos non æquè liceat reperire hanc sceleris multitudinem, & huius rei gratia in cœlum culpam reijcias, ac terram unde dij fuerunt prognati. Nec uero est, quòd dicas hominũ formationem dijs immortalibus facessere negociũ, & augere curã, alioqui ociosis. Sic enim eandẽ ob causam pastor qui gregem curãdam susceperit, in pluuia eã non continebit, quãdo operosum sibi istud uidebitur, quũ alioqui cura illa propter continuã exercitationẽ, non admodũ appareat esse iniucunda. Sed adime obsecro, dijs omnẽ sollicitudinẽ, ut iam nihil sit cui prouideant, quid iam aliud agant, q; torpeant ocio, nectar imbibãt, & uentrẽ distendant ambrosia? Cæterũ malè me habet, q; inuehendo in opus à nobis elaboratũ, fœminas potissimũ repro-

II. *Multũ uero etiã utilitatis inde promanasse à consequentibus ex effectis.*

Obiectio, quã exemplo deinde dilimit.

Alia, quã per inuersionem à simili.

Elegãs amplificatio obiectionis per regestionem.

reprehenderitis, quas tamen impendio adamatis, & modo tauri, modo satyri, & cygni effecti, ad illas uos demittitis, ut ne interim dicam, quòd in cœlum admissas, diuinitatis consortes redditis. Atqui non erat, ais, absurdum ut fierent homines, si modo ad nostram hanc formam similitudine quapiam non accederent. Ego si exemplar aliud nouissem, quod forma præcelleret, ad illius instar homines effigiassem, nisi beluinum magis deceret esse, & prorsus agreste istud animantis genus: sed si hoc dixeris, nõ uideo quomodo uos diuino honore afficerent, aut accumularent sacrificijs. Quæ quàm grata sint uobis, conijcere licet ex eo maximè, quòd non grauamini uel ultra oceanũ summa celeritate profici sci, post inculpatos Aethiopas, siquando senseritis uobis afferri ab illis hecatombas: uerum me qui honorũ huiuscemodi ac sacrificiorũ autor sum atq; origo, nescio quo iure in crucem sustuleritis. Hæc sunt quæ de hominum plasmate sat fuerit commemorasse, Ad ignem transeamus direptum (si placet) fœdã nimirũ & inexpiabilem rapinã. Per Deos autem imprimis te orauerim, ne cum cteris, sed mox mihi respondeas, nunquid ex igne Dij quippiã perdiderint, ex quo ille fuit apud homines? quod quidem uix unq; dixeris: quando sic naturæ cõparatum est, ut ignis nihilo fiat minor, si quis etiam cum alio cõmunicet, denicq; non extinguitur ideo, quia alius inde flammã transtulerit. Itaq; euidentissimum hinc colligo argumentũ inuidiæ, q; quum citra ullam iacturam, igne carere potueritis, ab eius tamen usu arcere in animũ induxeritis eos, qui hoc potissimum egere uidentur. Quo contra oportebat Deos omnes esse bonos, bonarumq; rerum largitores, & ab inuidia longè abesse. Sed quid si omnem prorsus ignẽ suffuratus, detulissem in terrã, adeo ut nihil uobis reliquissem, quanã, oro, iniuria uos affecissem? quibus ignis haud quaquam potest esse usui, quum neq; coquere uobis necessum sit, neq; frigidare ambrosiam, Ad hæc non egetis artificioso lumine: uerum hominibus quum ad alia necessaria ignis habendus est, tum maximè ad sacrificia, quo uidelicet in biuio nidorem uobis parẽt, thura incendant, & pecudum coxas adoleant in aris, uerum quum (ut uideo) ingẽtem uobis lætitiam pariat fumus ille, nihil proinde tam gratum, quòd in epularum uicem uos reficiat, quàm ubi nidor simul cum fumo uolutatus ad cœlũ usq; permeat. Itaq; parum appositè profectò, & nimium absurdè uidemini uaporẽ huiuscemodi nunc incusare. Miror autem cur soli potestatem facitis lucendi hominibus, neq; illi uitio uertitis, quòd in administrando deorum bono tam prodigus sit, atq; intemperans, quum ignis illi sit multò quàm hic noster diuinior & candens magis. Dixi. Vestrum erit Mercuri ac Vulcane, ea quę perperam à me proposita sunt, ad rectitudinem perducere, & rationibus quibus potestis nostra hæc impugnare: dehinc rursus ad respondendum accingemur. MERC. Haud facilè est Promethee cum tam generoso oratore certare: uerum uehemẽter ex re tua fuit, quòd hæc abs te non audiuit Iupiter. Id enim certè scio, sedecim uulturibus negotium dedisset, qui posthac uiscerib⁹ tuis pascerẽtur, adeo grauiter ipsum criminatus es, aliud fermè agens, nam defensionem pro te dicere institueras. Mirum autem profecto quum uates sis, quomodo præsagire nequeris, has te modo daturum pœnas. PRO. Præsciui hęc Mercuri, neq; me prę terit, quòd rursus liberabor. Et nũc Thebanus quidam ueniet tibi amicus, qui eminus iaculetur aquilã, quã supernè polliceris deuolaturam. MER. Vtinã hęc eueniant, solutum te à uinculis uidero, nobis conuiuã additũ, at non carnes partientem. PRO. Bono sis animo, epulabor uobiscũ, & Iupiter me liberabit, nõ exiguæ felicitatis gratia. MER. Ne, oro, graueris dicere quæ sit illa felicitas. PRO. Nostin Mercuri Thetin? Sed quid uerbis opus? prę rat em cælare arcanũ, quo me maneat prę miũ post solutã pœnam. MER. Quandoquidẽ id præstat, tecum recondas licebit. Quin nos Vulcane abimus, iam em̃ non longè abest aquila, at tu Titan prestolare tantisper, dũ tibi Thebanus (ut ais) sagittarius contingat, qui te ab alitis huius laniatu quietum reddat ac liberum.

Altera pars huius capitis quæ & de modo figmenti respondet.

Transitio. III. Caput, de igne è cœlo sublato.

à natura rei.

Ab officio Deorum.

Ab usu ignis

Ab utili ex cõsequẽtibus.

Amplificatio ab exemplo.

Amarum.

DEO-

DEORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS DEORVM.

Dialogi, qui ſequuntur, tam ſuperorum quàm inferorum Deorum, quaſi quandam ſyluam ac ſummam continent, omnium ferè fabularum, quæ partim apud Homerum & cæteros Epicos Poëtas, partim à Tragicis, Aeſchylo, Euripede, Sophocle & reliquis tractantur. Sunt autem uti breuiores, ita argutiores quoq;, ſiue res, ſiue uerba & compoſitionem ſpectes. Adeoq; germanam illam Atticæ eloquentiæ feſtiuitatem & gratiam exprimunt. Videtur autem Lucianus non hoc tantum agere uoluiſſe, ut Deorum gentilium & Homericorum uanitatem argueret, atq; irrideret. Quis enim ueterum, ſaltem mediocriter ſapientum atq; doctorum unquam fuit, qui huiuſcemodi nugis ullam fidem adhiberet, aut numen noſtris & humanis affectionibus obnoxiũ eſſe crederet? Verum illud quoq;, ut (quod in Prometheo ipſe de ſe dicit,) Heroicam illam Dialogi perſonam, & Tragicam grauitatem, Comico riſu temperaret. Et quia in omni genere ſcriptorum uerſatum eſſe oportet eum, qui ueram ac ſolidam eloquentiæ atque doctrinæ laudem aſſequi cupit, quemadmodum ipſe infrà in Lexiphane præcipit, exiſtimo equidem etiam exempli, & exercitationis cauſſa ad hunc modum in hoc genere illum ſeſe exercuiſſe. Nam ut hic Tragicorum & Homericorum fabulas, ita infrà Comicorum quoq; argumenta retractat, & ad Dialogorum feſtiuitatem reuocat. Interim tamen etiam ſeria obiter monet ac docet, ut in Cupidine, ubi tacitè illud indicat, quod Cicero pro Cælio multis uerbis commemorat: Studioſos, puta, & literarum amantes nullis externis ac prauis cupiditatibus alligari ac uinci. Quod idem & Theocritus de Muſis apertè dicit:

Nam quos aſpiciunt illæ (inquit) exhilarantq; uidendo
Nulla uenenoſæ lædunt hos pocula Circes.

PROMETHEI ET IOVIS.

PROMETHEVS.

SOLVE me Iupiter, grauia enim iam paſſus ſum. IVP. Soluam te, ais, quem oportebat grauiores pedicas habentem, & Caucaſum totum ſuper caput incumbentem, à ſedecim uulturibus non ſolum corrodi epar, ſed & oculis carere effoſſis, Eo quòd talia nobis animalia, homines uidelicet, effinxeris: & ignem furtim ſurripuiſti: & mulieres fabricatus es. Nam quibus me ipſum decepiſti, in diſtributione carnium, oſſa pinguedine obdctua, mihi apponens, & meliorem partiũ tibiipſi ſeruans, quid attinet dicere? PRO. Igitur ſufficientem iam pœnam exolui, tantum tempus Caucaſo affixus, peſſimam auium perditam aquilam, nutriens epate. IVP. Ne minimum quidem hoc eorum, quæ te oportet pati. PRO. Atqui non ſine mercede me ſolues Iupiter, ſed tibi ſignificabo ualde neceſſarium. IVP. Blandiendo decipis me Promethee. PRO. Et quid plus habebo? Non enim ignoras rurſus ubi Caucaſus eſt? neq; indigebis uinculis, ſi quo modo uerſutias agẽs deprehendar. IVP. Dic prius, quamnam mercedem perſolues neceſſariam nobis exiſtentem? PRO. Si dixero ad quem locum uadis nunc, fide dignus ero tibi & de reliquis uaticinans. IVP. Quomodo enim non? PRO. Ad Thetin, coiturus cum ipſa. IVP. Hoc quidẽ noſti. Quid igitur poſtea? uideris enim uerum quiddam dicere. PRO. Nihil ò Iupiter rei habeas cum Nerine hac: ſi enim ipſa grauida reddetur ex te, fœtus ſimilia faciet tibi, qualia & tu feciſti Saturno. IVP. Hoc ais, expulſurum me regno? PRO. Vtinam ne fiat, ò Iupiter. Veruntamen tale aliquid coitus ipſius minatur. IVP. Valeat igitur Thetis: te uero Vulcanus ob hæc ſoluat.

CVPIDINIS ET IOVIS

CVPIDO.

AT ſiquid etiam peccaui, Iupiter, ignoſce mihi, puer enim admodum ſum, & adhuc imprudens. IVP. Tu puer autem Cupido? qui antiquior multo Iapeto es? An quia neq; barbam habes, neque canos produxiſti, propterea etiam infans putari cupis? ſenex & uerſutus adeo cùm ſis? CVP. Qua uerò iniuria affecit te, ego ſenex ille, ut tuais: cur me uincire quoque cogitas? IVP. Specta, ò ſceleſte, an parua? qui me ita ludibrio habes. Itaq; iam nihil eſt, quod me non effeceris: Satyrum, taurum, aurum, cygnum, aquilam. omnia hæc feciſti me. At quæ me uiciſſim amaret, nullam planè unquam feciſti: neq; intellexi me, etiam uxori, propter te gratiorem fuiſſe. Sed oportet me præſtigijs uti ad illas, & meipſum abſcondere. Illæ autem taurum, aut cygnum exoſculantur: me uero ſi aſpiciant, moriuntur præ formidine. CVP. Meritò. neq; enim ferunt, ò Iuppiter, ut quæ mortales ſint, aſpectum tuum. IVP. Quomodo igitur Apollinem Branchus ille & Hyacinthus tantopere amant? CVP. At Daphne etiam fugiebat illum, qua nuis comatum & imberbem. Quod ſi autem uoles amabilis eſſe, neq; concutias Aegidem, neq; fulmen geras: ſed quàm ſuauiſſimum te ipſum perhibe, utrinq; demiſſo capillo, eoq; mitra reuincto: ueſtem ſume purpuream, crepidas ſubliga auratas, ad tibiam & ad tympana compoſito greſſu incedè, & uidebis quod plures te ſequentur, quàm Bacchum Mænades. IVP. Apage. Equidem nolim amabilis eſſe iſtoc pacto, ut talem meipſum exhibeam. CVP. Proinde & amare nolis. Nam hoc certè facile eſt. IVP. Quin amare quidem uolo, mi more autem negocio illo potiri. Atq; ob hæc nunc dimitto te.

Hoc eſt, Thoracē ſeu lori cam. ſic enim Martialis exponit li. 7. ep.

IOVIS ET MERCVRII

IVPITER.

ILLAM Inachi puellam pulchram noſti Mercuri. MER. Etiã, Iò dicis. IVP. Non amplius puella illa eſt, ſed iuuenca. MER. Monſtroſum hoc. Quomodo mutata eſt? IVP. Zelotypia mota Iuno, transformauit ipſam. Sed & nouũ aliud quoddam malum inſuper excogitauit. Infelici illi bubulcũ quendam multioculum, Argum nomine, cuſtodẽ addidit, qui iuuencam paſcit, inſomnis ac peruigil ipſe exiſtens. MER. Quid igitur nos oportet facere? IVP. Deuolans in Nemeam ſyluam, illic alicubi Argus paſcit, illum quidem interficito: ipſam uero Iò per pelagus in Aegyptum abducens, Iſim facito, & decætero pro deo ab incolis habeatur, Nilumq; attollat, & uentos immittat, & præterea nauigantes ſeruet.

IOVIS ET GANYMEDIS

IVPITER.

GE ò Ganymedes, peruenimus enim quo oportebat, oſculare me iam: ut uideas non amplius roſtrum aduncum me habere, neq; ungues acutos, neque alas, qualis uidebar tibi modo, cum uolucris eſſe apparebam. GA. Mihi homo, an non aquila modo fuiſti? ac deuolans raputiſti me à medio ouili

ouili? Quo pacto igitur alæ illæ ablatæ tibi sunt? tu uero ipse alius quispiam subito appares? IVP. Sed neq; homo quem uides adulescentule, neque aquila, sed omnium rex Deorum ego ipse sum: qui meipsum ad tempus ita transformaui. GAN. Quid ais tu? Pan ille es? deinde, quomodo fistulam non habes, neque cornua, neq; hirsutus es crura? IVP. Solum enim illum existimas Deum? GAN. Etiam. Atq; adeo sacrificamus ipsi, coleatum hircum ad speluncam agentes, in qua ipse positus est. Tu uero plagiarius quispiã uideris mihi esse. IVP. Dic mihi: Iouis uero nomen non audisti? neq; etiã aram uidisti illius in Gargaro, pluentis scilicet atq; tonantis, & fulgura facientis? GAN. Tu te optime uir ais esse, qui pauloante effudisti nobis copiose grandinem, qui habitare supra nos diceris, faciens strepitum, cui arietem pater sacrificauit. Deniq; quidnam improbẽ tentantem me sursum rapuisti rex Deorum? Iam uero & oues fortassis lupi diripuerunt, desertas illas inuadendo. IVP. Adhuc enim cura est tibi ouium immortali facto, & hic conuersaturo nobiscum. GAN. Quid dicis? An non deduces me tandem in Idam hodie? IVP. Nequaquam. quoniã frastra aquila fuissem pro deo factus. GAN. Igitur inquiret me pater, & indignabitur non inueniens, uerberaq; postea capiam relinquens ouile. IVP. Vbi ille uidebit te? GAN. Nequaquam, desidero uero iam ipsum. Quòd si uero dimittes me, promitto tibi, & alium hircum ab ipso imolatum iri, redemptionis precium pro me uidelicet. Habemus autem triennem illum, & magnũ, qui præit cæteris in pascua. IVP. Quãm simplex hic puer est & minimè malus, atq; idipsum solum, puer adhuc. Verum ò Ganymedes, illa quidem omnia ualere sine, & obliuiscere ipsorum, ouilis uidelicet & Idæ. Tu autem (iam enim cœlestis es) multa benè facies hinc & patri & patriæ. Ac pro lacte quidem & caseo, Ambrosiam edas, & Nectar bibas. Hoc tamen & alijs nobis ipse infundendo præbebis. Quod autem maximum est, non amplius homo, sed immortalis eris, atq; etiam sydus tuum apparere faciam pulcherrimum, & omnino felix eris. GAN. Si uero ludere cupiam, quis colludet mecũ? in Ida enim multi coætanei eramus. IVP. Habebis & hic colluſorem tibi hunc Cupidinem, & astragalos ualde multos. Confide solum, & lætus sis, & nihil desideres inferiorum. GA. Quid uero uobis utilis ero? An oues pascere oportebit & hic? IVP. Non, sed ministrabis uinum, & ad nectar paulopost ordinaberis, & procurabis conuiuium. GAN. Hoc quidem non difficile, scio enim ut oporteat effundere lac, & coronare poculum pastorale. IVP. Vide, rursus hic lactis meminit, & homĩbus se ministrare putat. Hoc uero cœlum est, & bibimus, quemadmodũ dixi, nectar. GAN. Dulcius ò Iupiter lacte? IVP. Scies post pusillum, & cũ gustaueris, nõ amplius desiderabis lac. GAN. Porrò ubi dormiam nocte? An cum coætaneo Cupidine? IV. Non, sed ob hoc te rapui, ut simul dormiremus. GAN. Solus enim non possis, sed suauius dormire mecum? IV. Profecto, cum tali qualis es tu Ganymedes, sic pulcher. GANY. Quid enim te ad somnum iuuabit pulchritudo? IVP. Habet quoddam incitamentum suaue, & facilius inducit ipsum. GA. Atqui pater meus indignabatur mihi condormienti, & narrabat mane, quomodo turbarem ipsius somnũ uolutatus per lectum, calcitrans, & aliquid loquens interea quando dormirem: qua propter ad matrem remittebat me dormiturum sæpiuscule. Quare, si ob hoc, ut ais, rapuisti me, tempus tibi est, ut me denuo in terram deponas, uel molestia afficieris nihil dormiendo. Turbabo enim te continuè, huc atq; illuc me reuoluens. IVP. Atqui hoc ipsum suauissimum mihi feceris, si tecum uigilare cogas. Osculabor enim interea te eò sæpius & amplectar. GAN. Ipse uideris, ego uero dormiam te deosculante. IVP. Videbimus tunc quid agendum. Nunc uero abduc ipsum Mercuri, & posteaquam de immortalitate biberit, duc ut ministret nobis, docens prius quemadmodum oporteat porrigere cyphum.

LVCIANI

IVNONIS ET IOVIS

LUCIANO AUCTORE INTERPRETE.

IVNO.

EX quo aduleſcentulum hunc Iupiter, Phrygium iſtum dico, ab Ida raptum huc adduxiſti, minus aduertis mihi animum. IVP. Etiam ob hunc, Iuno, zelotypa iam es, ſimplicem adeo, & minimè moleſtum? Ego uero putabam multieribus ſolis difficilem te eſſe quæcũq; conuerſantur mecũ? IV. Neq; illa quidem rectè facis, nec conuenientia tibi ipſi, qui omnium deorum dominus exiſtens, relinquens me legitimam uxorem, in terram deſcendis, ibiq; adulteria exerces in aurum uel taurum conuerſus. Verumtamen illæ mulieres tibi in terra manent, Ideo autẽ hoc puero rapto, etiam in cœlum ſubuolaſti, Deorum generoſiſſime. & nũc ille nobiſcum habitat, ante oculos mihi adductus quaſi æmulus, ſcilicet ut pocillaret tibi, ſic enim aiunt. Itá ne uero carebas pocillatoribus? aut defeſſi adeo ſunt & Hebe & Vulcanus miniſtrando? Tu uero etiã calicem non aliter ab eo accipis, quàm ſimul & oſculatus fueris ipſum antea, omnibus aſpicientibus. Et deoſculatio iſta ſuauior tibi eſt ipſo Nectare. Atq; ob id ſæpenumero, neq; ſitiens, petis bibere. Interdum autem etiam ubi deguſtaſti ſolum, porrigere ipſi ſoles. Deinde bibente ipſo arripis calicem, & quantum in illo reliquum reſtat, omne ebibis, ea etiam parte, unde ipſe bibit, & ubi applicuit labia, ut & bibas ſimul & oſculeris. Nuper uero rex ille at q; omnium pater, depoſitis Aegide ac fulmine, ſediſti talis ludendo cum illo, barbam ipſe tantam & tam promiſſam habens. Omnia igitur uideo hæc, quare ne te putes latere. IVP. At quid adeo graue hoc, ò Iuno, adoleſcẽtem adeo pulchrum inter bibendũ deoſculari, oblectariq; utroq; illo, & oſculo uidelicet, & nectare. Quid ſi igitur uel ſemel committam ipſi, quo & te oſculetur, non amplius accuſabis me, quòd oſculũ illius præſtantius nectare puto. IV. Pædiconum uerba hæc ſunt. Ego uero non ita inſanuero, ut labia mea adplicẽ, molliculo iſti Phrygi, adeoq; effœminato, IVP. Ne cõuicieris, generoſiſſima tu, amores meos. nam mulieroſus, & barbarus, & molliculus iſte, ſuauior & deſiderabilior, nolo autem dicere amplius, ne te magis irritem. IV. Vtinam uero & in uxorem illum duxiſſes, mei gratia. Memineris igitur, qualibus mihi, propter egregium iſtum pocillatorem, temulenter inſultas. IVP. Imò uero Vulcanum iſtũ, filium tuum oportebat nobis pocillari, claudicãtem uidelicet, & à fornace uenientem, plenũ adhuc fauillis, depoſito paulo antè forcipe. Et ab illis ipſis digitis, accipere nos calicem, attractumq; ipſum interea oſculari: quẽ neq; mater tu libenter oſculata fueris, præ fuligine quaſi tota illius exuſta facie. Nimirum ſuauia hæc, adeoq; multum etiam pocillator iſte, cohoneſtat deorũ conuiuium, nonne? Ganymedes autem hic iterũ in Idam hinc ablegandus eſt, quippe purus ac candidus eſt, & digitos habet roſeos, etiam ſciẽ porrigit poculum: &, quod te omnium mordet maximẽ, oſculatur dulcius ipſo nectare. IV. Nunc tibi & claudus, ò Iupiter, Vulcanus eſt, & refertus fuligine, atq; nauſea afficeris, cum aſpicis ipſum, ex quo formoſum & capillatum iſtum Ida enutriſt. Olim autem non uidebas iſta, neq; tum fauillæ, neq; fornax ipſa abſterrebat te, quo minus bibere illo porrigente. IVP. Aegritudine Iuno, te ipſam afficis: nihil aliud agis, & mihi amorẽ eò magis incendis, quia zelotypa es. Quòd ſi uero grauaris, à puero formoſo accipere poculum, tibi quidẽ filius miniſtret potũ. Tu uero Ganymedes, mihi ſoli imple calicem, & cum quo libet bis oſculare me, & cum plenum porrigis, & cum rurſum à me illum accipis. Quid ita lachrymaris? Ne metue, Malum enim feret, ſiquis tibi moleſtus eſſe uoluerit.

IVNO.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO BVRGAEO INTERPRETE.

IVNO.

IXIONEM hunc uides Iupiter, quibus nam moribus affectum putas? IVP. Hominem esse utilem Iuno, & combibonem: non enim conuersaretur nobiscum, si indignus conuiuio foret. IVN. At indignus est, contumelioſus certè existens: quapropter non amplius cõuersetur uobiscum. IVP. Quid autem contumeliæ intulit? oportet enim (ut puto) & me scire. IV. Quid uero aliud. Etenim erubesco dicere ipsum, tale est quod sibi sumpsit. IVP. Atqui ob hoc tanto etiam magis dicere debebas, in quantum ille turpia quoq; conatus est. Num igitur sollicitauit aliquam ad stuprum? intelligo enim cuiusmodi turpe sit, quod reformidaueris dicere. IV. Ipsam me, non aliam quampiam Iupiter, longo iam tempore. Ac primum quidem ignorabam quid rei esset, cur attentè adeo in me aspiceret. Ille autem etiam ingemiscebat & sublachrymabatur. Et si quando bibens tradidissem Ganymedi poculum: hic petebat ex eo iam ipso bibere, & capiens osculabatur interea, & ad oculos admouebat, & rursus prospectum in me intendebat: hæc intelligebam amatoria esse, & multo quidem tempore uerecundabar dicere ad te, putabãq; cessaturum à furore hominem. Postquam uero & sermones ausus est mihi adhibere, ego dimittens illum adhuc lachrymantem, & ad genua prouolutũ, obturatis auribus, ut ne contumelias supplicãtis illius audirẽ, abij ut tibi dicerem. Tu uero ipse uide quomodo explores uirum. IVP. Euge, sceleratus ille, in me ipsum, & usq; ad Iunonis nuptias etiã: adeóne inebriatus est nectare. Cæterum nos autores horæ sumus, & ultra modũ amatores hominum, qui quidem & cõuiuatores nostros ipsos fecimus. Digni igitur uenia sunt, si bibentes similia atque eadem nobiscum: deinde & aspiciẽtes cœlestes istas formas, & quales nunquam uiderunt in terra, concupiuerunt frui illis, amore capti uidelicet. Est autem amor uiolentum quiddam, & nõ hominibus solum imperat, sed & nobis ipsis interdũ. IV. Tuus quidem & ualde hic dominus est, & ducit te, & fert naso (ut aiunt) trahens, & sequeris ipsum quocunq; duxerit te, & immutaris facilè in quodcunq; iusserit, & prorsus possessio & ludus Amoris es tu. Et nũc Ixioni, scio, quòd uenia tribuis, ut qui & ipse adulterio cognoueris aliquando illius uxorem, quæ tibi Pirithoum peperit. IVP. Adhuc enim tu meministi illorum, si quid ego lusi in terram descendens. Sed nosti, quid mihi uideatur de Ixione, multandum quidem ipsum nequaquam, neq; à conuiuio extrudendum esse, rusticum enim foret. Sed quia amat, & ut ais, lachrymatur, & intolerabilia patitur. IV. Quid nam ò Iupiter, metuo enim ne & tu contumelioſum aliquid dicas. IVP. Nequaquam. Sed simulacrum ex nube fingentes tibi simile, postq; solutum fuerit conuiuium, & ille uigilat (ut par est) præ amore, ad concubitũ adhibeamus ipsi afferentes. Sic enim ab angẽdo animo fortassis desistet, putãs se consecutum esse desiderium. IV. Apage, ut nunq; quicquam tempestiuũ illi contingat, quando ea ita, quæ super ipsum sunt, concupiscit. IVP. Attamen patere ò Iuno. Quid enim adeo graue tibi accidet ex hoc figmento, si cũ nube Ixion congredietur? IV. Sed nubes ego esse apparebo, & turpitudinẽ istam in me committet propter similitudinem. IVP. Nihil istud dicis, neq; enim nubes hęc unq; Iuno erit, neq; tu nubes. Ixion autem solũ decipietur. IV. Sed (ut omnes homines arrogantes sunt) gloriabitur descendens forsitan, & narrabit omnibus, dicens: coisse cum Iunone, & Iouis riualẽ esse: forsitan etiam dixerit, me ipsum amare: illi uero credetur, quando non uiderunt, quo modo cũ nube coierit. IVP. Igitur siquid tale dixerit, in infernũ præcipitetur, ac rotæ miser alligatus, cum ipsa perpetuò circumuoluetur, & laborem nunquam cessaturum sustì-

BIBLIOTECA STATALE CREMONA

nebit, pœnas uidelicet has pro amore dependens. IV. Non enim graue hoc quidem, ob iactantiam.

APOLLINIS ET VVLCANI.

VVLCANVS.

VIDISTIN' Apollo Maiæ infantulum illum, nuper genitum? ut formosus est, & arridet omnibus, & iam quoq; tale quiddam præ se fert, quasi in magnum aliquod bonum euasurus sit. APOL. Illum ne ego infantem dicam, ò Vulcane, aut in magnum aliquod bonũ euasurum? qui ipso Iapeto antiquior est, quantum ad fraudulentiam attinet. VVL. Et quem adeo iniuria afficere potuerit, iam primum in lucem æditus? APOL. Interroga Neptunum, cuius tridentem surripuerit: aut Martem, nam & huius subtraxit clãm è uagina gladiũ: ut interim de me ipso non dicam, quẽ & arcu spoliauit & sagittis. VVL. Hæccine infantulus & modo natus ille: qui nixdum mouebatur in cunis inter inuolucra. APOL. Scies Vulcane, si modo ad te aliquando uenerit. VVL. Atqui uenit iampridem. APOL. Quid igitur. habes ne omne fabrile instrumentum, nec dum quicquam illius tibi amissum est? VVL. Omne Apollo. APOL. Attamen inspice diligenter. VVL. Per Iouem, forcipem non uideo. APOL. Sed uidebis illum alicubi inter inuolucra in cunis infantis. VVL. Adeó ne aduncas manus habet. perinde ac si in ipso uentre iam tũ meditatus esset furandi rationẽ? APOL. An non audisti ipsum loquentem quoque iam arguta ac uolubilia quædam. Atque hic etiam ministrare nobis uult. Heri autem uocato ad se Cupidine, statim illum palęstra superauit, nescio quo pacto pedes illi subtrahens. Deinde cum ã cæteris laudaretur, interea Veneri surripuit cingulũ, cum illa amplexata ipsum fuisset ob uictoriã. Ioue autem ridente, sceptrũ illius sustulit. & nisi grauius fuisset, et plus ignis habuisset, ipsum quoq; fulmen subtraxisset. VVL. Celerem atq; agilem quendam puerum mihi narras. APOL. Quinimo ~~& Musicum praeterea.~~ VVL. Vndé nam huius rei cõiecturam facis. APOL. Testudine mortua alicubi inuenta, instrumentum ex ea compactũ dedit, Brachijs enim adaptatis, & iugo super inducto, deinde calamis (chordarq; ansulis uidelicet) infixis, fundoq; infrã, & quasi quodam dorso subiecto, atq; inde septem chordis suspẽsis & intentis, iucundũ adeo quiddam modulatur, & concinnum, ut ego quoq; illi iam inuideam, qui iam olim personando cytharam me exerceo. Cæterum ipsa Maia illud quoq; dicebat, quòd ne que in cœlo noctu maneret, sed præ nimio agendi studio ad inferos usq; descẽderet, furaturus scilicet etiam inde aliquid. Alatus autem quoq; est, ac uirgam quandã apparauit, mirificam potestatẽ ac uim habentem, qua animas euocat, & educit mortuos. VVL. Ego illam dedi ipsi, ut esset quasi ludicrũ. APOL. Proinde & mercedem istam tibi rettulit, forcipem uidelicet. VVL. Rectè sanè admonuisti: quare ibo, ut illum recipiam, si cubi ut ais, inter inuolucra in cunis inueniri poterit.

VVLCANI ET IOVIS.

VVLCANVS.

QVID me oportet facere, Iupiter? uenio enim ita ut iussisti, securim habens acutissimam, etiam si lapides opus sit uno ictu dissecare. IVP. Rectẽ sanẽ Vulcane. Sed iam impacta illa, diuide mihi caput in duas partes. VVL. Tentas me, num insaniam? Impera igitur uere, quod uis tibi fieri. IVP. Diuidi mihi Caluariam uolo: si

uero

uerò non obedieris mihi, me experſeris non nunc primum iraſcentem. Verum tamen ferire oportet audacter, & præſenti animo, neque cunctari. Pereo enim præ doloribus, qui mihi cerebrum inuertunt. VVL. Vide Iupiter, ne quid mali faciamus. Acuta enim ſecuris eſt, & non abſq; ſanguine, neque etiam ad Lucinæ morem, tibi obſtetricabitur. IVP. Incute modo Vulcane, audacter. Ego enim noui, quid ſit conducibile. VVL. Inuitus quidem, ſed tamen feriam. Quis enim agat aliquis, te iubente? Sed quid hoc, puella armata hæc eſt. Magne Iupiter, malum habuiſti in capite. Meritò igitur iracundus fuiſti, tantam in cerebri panniculum, uirginem uiuam nutriens, idq; armatam. Nimirum caſtra non caput habuiſti, non aduertens. Hæc uero etiam ſaltat, & cum armis tripudiat, clypeum concutit, ac haſtam uibrat, & quaſi quodam furore concitatur. Et, quod maximum eſt, formoſa admodū, ac maturis nubilis annis, breui adeo iam facta eſt. Ceruleos quidem oculos habens, Sed tamen & huic gratiam addidit galea. Quare ò Iupiter, obſtetricandi premium hoc mihi refer. Deſponde mihi illā. IVP. Impoſſibilia petis, Vulcane, perpetuò enim uirgo manere uult. Ego certè, quantum in me eſt, nihil repugno. VVL. Hoc uolebam. Reliquum quod eſt, ipſe curabo. Ac iam ſimul rapiam hinc ipſam. IVP. Si tibi facilè adeò hoc, facias licet. Veruntamen illud ſcio, quòd amas ea, quæ tibi contingere ne queunt.

NEPTVNI ET MERCVRII.

NEPTVNVS.

LICET ne Mercuri, conuenire Iouem nunc? MER. Nequaquam Neptune. NEP. Attamen intrò renuncia de me ipſi. MERC. Ne moleſtus ſis, inquam, Importunum enim hoc. Quare non poteris ipſum uidere in præſentia. NEP. Num igitur cum Iunone concumbit? MER. Non, ſed diuerſum quiddam eſt. NEP. Intelligo, Ganymedes intus eſt. MER. Neq; hoc, ſed ipſe infirmus aliquantulum eſt. NEP. Vnde hoc Mercuri? Neſcio enim quid graue narras. MER. Pudet dicere, tale quidpiam eſt. NEP. At nihil eo tibi opus eſt apud me, patruus utiq; cum tibi ſim. MER. Peperit paulo antè, Neptune. NEP. Apage. An peperit ille? Exquo? Itaq; latuit ille nos Hermaphroditus exiſtens? At neque uterus eius tumorem aliquem præ ſe tulit. MER. Rectè dicis. Neque etiam ille partum intra ſe habebat. NEP. Noui, rurſum ex capite peperit ſcilicet, quemadmodum & Mineruam. Habet enim ille caput quoddam puerperum. MER. Neque illud, ſed in fœmore geſtauit partum, illum uidelicet ex Semele receptum. NEP. Euge generoſus, ut ille totus nobis, & ex omni parte corporis impregnando, idoneus atque fœcūdus eſt. Sed quænam Semele iſta eſt? MERC. Thebana mulier, ex filiabus Cadmi una. Huic congreſſus prægnantem eam reliquit. NEP. Deinde uero ipſe pro illa peperit? MERC. Atque admodum. Etiamſi tibi alienum ac mirum uideatur. Nam Semelen dolis aggreſſa Iuno, (noſti autem ut ſit zelotypa hæc) perſuadet illi, ut petat à Ioue, quo cum fulmine ac fulgure ad ſe ueniat. Quæ cum uerbis huius inducta credidiſſet, ueniſſetq; Iupiter fulmen ſecū portans, conflagrauit tectū, ipſaq; Semele ex igne periit. Me autē iubet Iupiter, ut inciſa illius aluo, partum ad ſe aſſerā, imperfectū illum quidē adhuc, & intrà ſeptimū menſem conceptū. Quod ubi feciſſem, ille diſſecto fœmore ſuo, intrò illum recipit, ut ibi perficeretur. Atq; ita iam tertio, poſtquam factum illud eſt, menſe, denuò illum peperit, & nunc ex doloribus aliquantulū languidus eſt. NE. Vbi igitur

infans ille iam est? MER. In Nysam hinc ablatum, tradidi illum nymphis enutriendum, Dionysium cognominatum. NEP. Ergo utrumq; Dionysij huius & pater & mater ille est. MER. Ita uidetur. Abeo igitur, ut illi aquam ad uulnus afferam, ac cætera ea, quæ ex more atq; consueto fieri solent, quasi puerperæ procurem.

MERCVRII ET SOLIS.

MERCVRIVS.

AVDIVI ò Sol, ne hodie currum agas, inquit Iupiter, neque in crastinũ neque etiam in diem perendinum: sed intus mane, fiatq; interea perpetua una nox longa. Quare equos quidem iterum soluant Horæ, tu uero restingue ignem, & nunc tandem post longum interuallum temporis te ipsum recrea. SOL. Noua hæc atque omnino aliena denuncians uenis. Sed nunquid transgredi, siue peccare uisus sum inter agendum, & extra fines cursum habuisse? atque id nunc irascitur ille mihi, noctemq; triplo maiorem die facere statuit? MER. Nihil tale, neq; hoc etiam perpetuo fiet: sed ipse nunc opus habet, noctem sibi fieri consueto longiorẽ. SOL. Vbi autem etiam ille est: aut unde ipse emissus es, ut hæc nuntiares mihi? MER. Ex Bœotia, ab uxore Amphitryonis, cum qua concumbit. SOL. Amator illius? atq; ita illi satis non est nox una? MER. Nequaquam. Nasci enim quendam oportet ex hoc concubitu, magnum, atq; multorum certaminum uictorem, deum. Hoc igitur una nocte absolui ac perfici impossibile est. SOL. Sed absoluat atq; ad exitum perducat ille, quod faustum felixq; sit. Veruntamen hæc Mercuri, temporibus Saturni non fiebant, (soli enim hic nos sumus.) Neque ille tum ab uxore Rhea diuertebat, aut seorsim cubabat: neque etiam relicto cœlo Thebis dormiebat. Sed dies quidem tum dies erat, nox autem ad suum certum spacium, secũdum proportionem horarum agebatur: peregrinum uero aut immutatum nihil. Neque ille tum unquam ~~cum muliere~~ mortali quicquam rei habuit. At nunc infelicis mulierculæ caussa, oportet omnia sursum & deorsum ~~uerti~~. Ac equos quidem præfractiores & difficiliores fieri, ob ocium & desidiam, uiam autem asperiorem, eò quòd toto triduo nõ usurpabitur. Homines præterea miserẽ in tenebricoso uiuere. Hoc boni ex amoribus Iouis consequentur illi scilicet, sedebuntq; expectantes, donec ille athletam istum, quem dicis, absoluerit sub longis tenebris. MER Tace ò Sol. Ne quid mali pro his dictis tuis nanciscare. Ego uero ad Lunam hinc abiens, & ad Somnũ, renunciabo etiam illis, quæ Iupiter mandauit: illi quidem, ut ne procedat citius: huic autem, ut ne remittat à se homines, quò ignorent longam adeo noctem hanc fuisse.

VENERIS ET LVNAE.

VENVS.

QVID hæc ò Luna, facere te aiũt, quoties ad Cariam peruenis, ut currum sistas, ac desuper aspectes Endymionem, dormientem sub dio tanquam uenatorem aliquem: interdum autem etiam descendas ad ipsum ex media uia? LV. Interroga ò Venus filium tuum, qui mihi harum rerum autor est. VEN. Sine. Cõtumelioſus ille est. Me quippe matrem ipsius, quibus modis affecit? nunc quidem in Idam adigens Anchisæ caussa Troiani: nunc autem in Libanum ad Assyrium illum adolescentem, quem & Proserpinæ desiderabilem fecit, & me ex dimidia parte, amoribus meis priuauit. Quare iam sæpe illi interminata sum, ni desinat talia facere, fracturam esse

eſſe me ipſius & arcus & pharetram, amputaturam autem etiam alas. Iampridem uero & plagas ipſi in nates incuſſi ſandalio, ſed ille, neſcio quo pacto, tum quidem ſtatim metuens ac ſupplicans, paulo poſt omnium obliuiſcitur. Verū dic mihi, formoſus ne Endymion iſte eſt. Nam hoc quidem ſolatio fuerit maiori huic. LVN. Mihi quidem etiam admodum formoſus ò Venus, uidetur, & maxime quando inſtrata ſuper rupem chlamide dormit, læua tenens ſagittas, palatim è manu prolabentes. Dextra autem circa caput ſurſum uerſus reflexa, decorem affert faciei, cui circūfunditur. Ipſe uero ſolutus ſomno, anhelat ambroſium illum halitum. Tunc igitur tacitè equidem & ſine ullo ſtrepitu deſcendo ac ſummis digitis inſiſtens, ut ne expergefactus ille, perturbari poſſit. Scis igitur quid tibi poſt hæc dictura fuerim, ſed pereo equidem amore.

VENERIS ET CVPIDINIS.

VENVS.

VPIDO gnate, uide quæ facis flagitia. Non iam de his loquor, quæ te impulſore mortales in terra, uel in ſe quiſque uel inuicem alij in alios faciunt: uerum de his ago, quæ apud ſuperos quoq; deſignas, qui quidem Iouem ipſum cogis uarias aſſumere formas, in quodcunq; tibi pro tempore uiſum fuerit, eum uertēs: tum Lunam è cœlo deuocas. Quin & Solem aliquoties compellis lentum apud Clymenem ceſſare aurigandi muneris oblitum: nam quicquid iniuriæ in me matrem etiam committis, audacter ac tanquam tuto facis. Verum tu quidem ò deorum omnium confidentiſſime, Rheam inſuper ipſam iam anum, præterea deorum tam multorum parentem, eò perpuliſti, ut puſionem adamet, atq; in Phrygium illum adoleſcentulum depereat, ac tua iam opera inſanit, iunctiſq; leonibus, adhibitis item Corybantibus, quippe qui & ipſi furore quodam ſunt afflati, per Idam montem ſurſum ac deorſum oberrat, ipſa quidem Attis amore eiulans. Cæterum Corybantum alius ſuum ipſe penem enſe deſecat, alius demiſſa coma per mōtes fertur inſanus, alius cornu canit, alius tympano tonat, alius cymbalo perſtrepit: breuiter, omnis undiquaq; Ida tumultus atq; inſaniæ plena eſt. Proinde cuncta timeo: metuo ne tale quid accidat, quandoquidem te produxi, ut ſiquando reſipiſcat Rhea, uel potius ſi pergat inſanire, Corybantibus imperet, ut te correptum diſcerpant, aut leonibus obijciant. Hic me ſollicitat metus quòd uideam tibi periculum imminere. CVP. Ocioſo animo eſto mater, ſiquidem leonibus etiam ipſis iam familiaris ſum factus, ita ut ſæpenumero, cōſcenſis eorum tergis, prehenſaq; iuba, equitis ritu inſidens, illos agitem. At uero illi interim mihi caudis abblandiuntur, ac manum ori inſertam receptant, lambuntq;, deinde mihi reddunt innocuam. Porrò Rheæ ipſi, quando tandem uacauerit, ut me ulciſcatur, quum in Atte ſit tota? Poſtremo quid ego pecco, qui res pulchras, ut ſunt, offero ac demonſtro? Vos ne appetite res pulchras, quare his de rebus ne in me crimen conferte. Num uis ipſa tu mater, uti neque tu poſthac Martem ames, neque ille te? VENVS. Vt es peruicax, & nulla in re non ſuperas. Attamen horum quæ dixi, aliquando memineris.

NOVIS,

LVCIANI
IOVIS, AESCVLAPII ET HERCVLIS.

IVPITER.

DESINITE, ò Aesculapi & tu Hercules, contendere inter uos iurgijs, perinde ut homines. Indecora enim hæc, & à conuiuio deorum aliena. HER. At tuis, ò Iupiter, medicamentarium istum priore loco accumbere, quàm me? AES. Quid ni, per Iouem, melior quoq; enim sum. HER. In quo igitur ò Attonite: an quòd te Iuppiter fulmine aliquando percussit, eò quòd, quæ nefas erat, feceras: nunc autem ex misericordia iterum immortalitatis particeps factus es? AES. Oblitus uero eti am tu es Hercules, quòd in Oeta conflagrasti, quandoquidem mihi ignem obijcis? HER. Nequaquam æqualia atque similia sunt, quæ uterq; in uita egimus: ut qui ipse quidem Iouis filius sim, tãtos autem labores sustinuerim, expurgata uita, deuictis bestijs & hominibus contumelioſis, uindicta ac pœna affectis. Tu uero radicum incisor es, & circulator, ægrotantibus fortassis hominibus utilis medicamenta adhibendo: uirile autem nihil quicquam opere præstitisti. AES. Rectè dicis, quoniam & inustiones tuas curaui, quando paulo antè ascendisti ad nos semiustulatus, corpore utrinq; corrupto ac perdito, & à tunica ista, & post illam, etiam à flamma. Ego uero quid si nihil aliud, tamen neq; seruiui, quẽ admodum tu, neque lanificium exercui in Lydia, indutus purpura, & ab Omphale uerberatus sandalio aureo, neque uero etiam insaniens, occidi liberos & uxorem. HER. Nisi desinas conuiciari, statim admodum senties, quòd nõ multum tibi profutura sit immortalitas. Quoniam sublatum hinc, è cœlo præcipitem dabo te, ut ne ipse quidem Pæon curauerit te, diminuto atq; effracto tibi cerebro. IVP. Desinite, inquam, & ne perturbate nobis conuersationem hanc, aut ambos hinc ablegabo ~~nose conuiuio~~. Quanquam etiam æquum est ò Hercules, priore loco accumbere Aesculapium, quippe qui & prior mortuus est.

MERCVRII ET APOLLINIS.

MERCVRIVS.

QVID uero tristis es Apollo? APOL. Quoniam ò Mercuri, miser atq; infelix circa amores sum. MER. Dignum quidẽ mœrore hoc: sed tu quo pacto miser atq; infelix es? An ad huc dolore afficit te, id quod cum Daphne accidit? APOL. Nequaquam, sed Amasium doleo, Laconem illum Oebali filium. MER. An mortuus est Hyacinthus? dic mihi. AP. Atq; admodũ. MER. Vnde Apollo? aut quis ita ab omni amore alienus fuit, ut occiderit formosum illum puerum? APO. Meum ipsius factum hoc est. MER. Quid igitur, insaniuistin' Apollo? APO. Non, sed infortunium quoddam inuito mihi accidit. MER. Quomodo? cupio enim audire rationem hanc. APO. Disco ludere discebat, atq; ego unà cum illo ludebam. Cæterum uentorum omnium pessimè perditus, Zephyrus amabat quidem longo iam tempore etiam ipse illum. Verum neglecto eo, & contemptum istum non ferente. Egò quidem, quemadmodum consueueramus, discum in altũ sursum uersus iaculabar. Ille autem deorsum à Taygeto spirans, ablatum hũc in caput puero inflixit, ita ut ex ea plaga & cruor manaret affatim, & ipse puer statim moreretur. Sed ego tum Zephyrum quidem statim ulciscebar, infectando eũ sagittis

ſagittis, fugientemq; ad montem uſq; perſequendo. Puero autem, & tumulum extruxi in Amyclis, quo loco diſcus eum proſtrauit, & florem ex cruore illius, terram induere feci, ſuauiſſimum illum quidem Mercurii, atq; omnium fragrãtiſſimum: præterea & literas quaſdam habentem, quæ mortuum ipſum quaſi deplorant. Num tibi igitur præter rationem mœſtus fuiſſe uideor? MER. Sane uero, Apollo, Noras enim mortalem te comparaſſe amaſium tibi. Quare dolere non debes, mortuo iam illo.

MERCVRII ET APOLLINIS.

MERCVRIVS.

TAN' autem Vulcanum, cum & claudus ipſe ſit, & artem adeo fabrilem & contemptam exerceat Apollo, pulcherrimas duas uxores duxiſſe: Venerem atque Gratiam? APOL. Felicitas quædam hæc, Mercuri. Veruntamen illud equidem demiror, quòd cum illo rem habere ſuſtinent, & maximè quando uident ſudore fluentem, in fornacem demittere atque incuruare ſeſe, multa adeo fuligine facie illius oppleta. Et tamen talis ipſe cum ſit, amplectuntur ipſum, & oſculantur, & unà dormiunt. MER. Hoc & ipſe indignor, & Vulcano inuideo. At tu comã nutri, Apollo, ac cytharam perſona, animum ob pulchritudinem elatum atque ſuperbum præ te ferens: ego autem etiam ob habitudinem corporis & lyram. Cæterum ubi cubitum eundum fuerit, ſoli dormiemus. APOL. Ego uero alias quoque habeo Venerem minus propiciam, ad res amatorias. Quippe etiam, quos duos maximè præter cæteros amaui, Daphnen & Hyacinthum, illa quidem aufugit, atq; odit me, adeo ut in lignum conuerti maluerit, quàm mecum rem habere: hic autem à diſco interfectus eſt, & nunc pro illis, coronas habeo. MER. At ego iam aliquando Venerem. ſed non oportet gloriari. APOL. Noui, atque etiam Hermaphroditum iſtum ex te aiunt peperiſſe ipſam. Veruntamẽ illud mihi dic, ſi noſti: quomodo non æmulatur Venus Gratiam, aut contrà illa Venerem? MER. Quoniam, Apollo, illa in Lemno cum ipſo conſuetudinẽ habet, Venus autem in cœlo. præſertim autem hæc cum Marte plerumq; uerſatur, atq; illum amat. Quapropter non ita multum fabrum iſtum curat. APOL. Atq; hæc putas ipſum Vulcanum ſcire. MER. Scit. ſed quid agat? cum genero ſum adeo adoleſcentem, & præterea militarem ipſum eſſe uideat. Quare ſilẽtium agit, niſi q; minatur quidem, uincula quædam excogitaſſe contra illos ſeſe, iiſq; ipſos comprehenſurum eſſe, circundato ueluti retibus quibuſdam lecto. APOL. Neſcio ſanè, optarim uero ipſe ille, qui ſic cõprehenderetur, eſſe.

IVNONIS ET LATONAE.

IVNO.

VLCHROS enim uero Latona & liberos procreaſti Ioui. LA. Non enim omnes, ò Iuno, tales parere poſſumus, qualis Vulcanus eſt. IV. At hic claudus quidem, utilis certè tamen eſt, artifex optimus exiſtens. ac cœlum nobis exornauit quoque, Veneremq; uxorem duxit, à qua & ſtudioſe obſeruatur.

tur. Contrà autem tuorum liberorum, altera quidem uirilis ultra modum, & montiuaga eſt, & poſtremo in Scythiam quoq; profecta, omnes ſciunt, qualia comedat, hoſpites mactando, ac Scythas ipſos imitando, qui humano carne ueſcuntur. Apollo autem ſimulat quidem omnia ſcire ſeſe, & iaculari, & cytharacanere, & medicum eſſe, & uaticinari, Et erectis uaticinandi tabernis hic in Delphis, illic in Claro & Didymis, decipit conſulentes ſe, obliqua, & in utranque partem quæſtionis propoſitæ inclinantia reſpondendo, ne uidelicet erroris poſſit damnari: atq; ita ex hoc quęſtum facit & diteſcit. Multi enim amentes ſunt, ſeq; ipſos exhibent præſtigijs deludendos. Verum non ignoratur utiq; à prudentioribus, quòd pleraq; falſa ac ficta dictitet. quippe ille ipſe uates ignorabat, quòd interfecturus amaſium ſuum eſſet diſco: neq; prædixerat ipſe ſibi, q; fugitura ipſum eſſet Daphne, idq; adeo formoſum atq; comatum. Quare non uideo, qua cauſſa pulchriores liberos te quàm Nioben illam, procreaſſe putaris. LAT. At uero liberi hi, hoſpitum mactatrix iſta, uidelicet, & mendax uaticinator ille, ſcio, quo pacto mordeant te, dum conſpiciuntur inter deos, & maximè quando hæc quidem ob pulchritudinem laudatur, ille autem cytharam perſonat in conuiuio, omnibus ipſum admiratione proſequentibus. IV. Nequeo riſum continere Latona. Illũ ne admirantur? Quem Marſyas, ſi iuſtè modo iudicare Muſæ uoluiſſent, excoriaſſet meritò, ut qui ipſe in Muſica uicerat. nunc autem circumuentus miſer ille, periit, iuiuſtè ſane damnatus. Hæc autem formoſa tua uirgo, ita formoſa nimirum eſt, ut poſteaquam animaduertit ſeſe conſpectam ab Acteone fuiſſe, uerita ne adoleſcens ille, turpitudinem ipſius euulgaret, immiſerit illi canes. Vt interim non dicam, quòd neq; parturientibus obſtetricatura fuiſſet, ſi uirgo utiq; & ipſa foret. LAT. Valde animo elato es Iuno, eò quòd cum Ioue concumbis, & unà cum eo regnas: & propterea abſque metu contumelioſa es. Veruntamen uidebo te non ita multo poſt rurſum lachrymantem, quando te relicta in terram deſcenderit ille, in taurum aut cygnum conuerſus.

APOLLINIS ET MERCVRII.

APOLLO.

VID rides Mercuri? MERC. Quoniam maximè ridiculæ Apollo, uidi. APOL. Dic igitur, ut & ipſe auditis illis, tecũ ridere poſſim. MER. Venus cum Marte concumbens, deprehenſa eſt, ac Vulcanus comprehenſos illos uinculis cõſtrinxit. APOL. Quomodo? Suaue enim quiddam dicere uideris. MER. Longo iam tempore, opinor, cognitis his, quæ agebãtur, expiſcatus eſt illos, & lecto occultis quibuſdam uinculis circũdato, abiens ad fornacem opus faciebat. Poſt hæc Mars ingreditur ſecretò, ut quidem ipſe putabat. Videt autem ipſum ex alto Sol, & rẽ ad Vulcanum defert. Vbi igitur lectum conſcendiſſent, & in opere eſſent, & iã intra retia tenerentur, circumuoluũtur ipſis quidem uincula, aſtat autem Vulcanus. Illa igitur (nam & fortè tum nuda erat) pudore affecta, non habebat, quo ſe tegeret. Mars uero, ab initio fugere tẽtabat, ſperabatq; ſe uincula illa diſrupturum eſſe. Cæterum poſteaquam intellexit, ſe undiq; captum teneri, neq; effugere quoquam poſſe, ſupplicare cœpit. APOL. Quid igitur, ſoluit ne ipſos Vulcanus. MER. Nondum. ſed conuocatis diſs, ſpectandũ ipſis exhibuit adulterium. Illi autem nudi ambo, & colligati mutuo, inclinatis deorſum capitibus erubeſcebant. Atq; adeo ſpectaculũ hoc dulciſſimum mihi uiſum eſt, cum tantum

tumnon ipſum opus exhiberent. APOL. At faber ille, an non pudore afficitur etiam ipſe, cum ſpectandam ita exhibet coniugij ſui turpitudinem. MER. Non per Iouem, quippe qui etiam arrideat ipſis aſtans. Ego uero, ſi opus eſt uerum dicere, inuidebam Marti, non ſolum quòd cum formoſiſſima dea adulterium exercuiſſet: ſed etiam, quòd colligatus cum ipſa unà eſſet. APOL. Proinde & tu ligari hoc pacto ſuſtineres? MER. Tu uero non, Apollo? Aſpice modo & accedens, collaudabo enim te, ſi non eadem ipſe quoq; optabis, ubi uideris.

IVNONIS ET IOVIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVNO.

QVIDEM erubeſcerem ô Iupiter, ſi mihi talis eſſet filius, effœminatus adeo, & perditus ebrietate. Mitra quidem religata coma incedens, utplurimum autem cum inſanis mulieribus conſuetudinem habens, mollior ipſis illis, ad tympana, & tibias, & cymbala choreas agens: & in ſumma cuiuis magis, quàm patri tibi ſimilis. IVP. At uero hic mitratus, & mulieroſus, non ſolum, ô Iuno, Lydiam ſubiugauit, & eos qui ad Tmolum habitãt, cepit: præterea & Thraces ſub ſe redegit, uerumetiam cõtra Indos profectus, cum muliebri iſto exercitu, & elephantos cepit, & terrà potitus eſt, ipſumq; regem, qui aliquantulum reſiſtere auſus fuerat, captiuum abduxit. Atq; hæc omnia fecit, ſaliens pariter & choream ducens, haſtis utendo hederaceis, ebrius interea, ut ais, atque furore correptus. Quod ſi uero quiſpiam illum conuiciari aggreſſus ſit, cõtumelioſe de ſacris illius loquendo, etiã hunc ulciſci ſolet, uel palmitibus ipſum implicando, uel à matre, perinde ut hinnulum, lacerari faciendo. Vides quàm uirilia hæc, & me patre minimè indigna. Si uero luſibus quoque & delicijs inter hæc indulget, non eſt, quòd inuideas, & maximè ſi quis cogitet, qualis hic ſobrius futurus erat, quando etiam ebrius hæc facit. IV. Tu mihi uideris etiam laudare inuentum ipſius, uitem uidelicet, & uinum: & hoc cum uideas, qualia inebriati iſti factitent, titubantes, & ad contumeliam prolabentes, & in ſumma, inſanientes præ uino. Itaque & Icarium illum, cui primo donauit palmitem, ipſi compotores interfecere, ligonibus cæſum. IVP. Nihil hoc dicis. Non enim uinum hęc, nec ipſe Dionyſius efficit, ſed immoderatus potus, & ultrà quàm decet & ſatis eſt, repleri mero. Cæterum ſiquis moderatè bibat, hilarior ille quidem, & ſuauior fieri ſolet. Qualia uero Icarius paſſus eſt, tale nihil ulli compotorum facilè fecerit. Sed tu adhuc zelotypia affici uideris, ac Semeles reminiſci, Iuno, Siquidem eas res Dionyſij calumniaris, quæ ſunt omnium pulcherrimæ.

VENERIS ET CVPIDINIS.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

VENVS.

VID tandem in cauſſa eſt, Cupido, ut quũ reliquos deos omneis adortus expugnaris, Iouem ipſum, Neptunum, Apollinem, Iunonem, me denique matrem, ab una Minerua temperes, utq; ad uerſus hanc nec ullum habeat incendium tua fax, & iaculis uacua ſit pharetra, tum & ipſe arcu careas, neque iaculari noris? CVP. Equidem hanc metuo, mater: eſt enim formidabilis trucu

lentoq; aſpectu, ac ferocitate quadam ſupra modum uirili: proinde ſi quando tenſo arcu petam illam, galeæ criſtam quatiens, expauefacit me, moxq; formidine tremere occipio, ſic ut arma mihi è manibus excidant. VEN. Atqui Mars an non erat hac formidabilior? & hunc tamen ſuperatum exarmaſti. CVPI. Imò ille cupidè me recipit, atque ultrò etiam inuitat: Verum Minerua ſemper adductis ſuperciliis obſeruat: quin aliquando temerè ad illam aduolaui, facem propius admouens: at illa, ſi quidem ad me acceſſeris, inquit, per parentem Iouem, quouis modo te confecero, aut lancea te transfigam, aut pedibus arreptũ in tartara dabo præcipitem, aut ipſa te diſcerpam. Plurima item id genus comminabatur. Ad hæc acribus obtuetur oculis, poſtremo & in pectore faciem quandam geſtat horrendam, uiperis capillorum uice comatam, hanc nimirum magnopere formido: territat enim me, fugioq; quoties eam aſpicio. VEN. Eſto ſanè, Mineruam metuis, ut ais, atq; huius geſtamen gorgona reformidas, idq; quum Iouis ipſius fulmen non formidaueris. Cæterum Muſæ quam ob cauſam abs te non feriuntur, atq; à tuis iaculis tutæ agunt? num & hæ criſtas quatiunt, aut gorgonas præfendunt? CVP. Has quidem reuereor mater, ſunt enim uultu pudico ac reuerendo: præterea ſemper aliquo tenentur ſtudio, ſemper cantionibus animum intentũ gerunt: quin ipſe etiam non raro illis aſſiſto, carminis ſuauitate delinitus. VEN. Eſto, nec has adoriris, propterea quòd ſint reuerendæ: at Dianam qua tandem gratia non uulneras? CVP. Vt breuiter dicam, hanc ne deprehendere quidem uſquam ſum potis, quippe perpetuò per montes fugitantem: ad hæc alterius cuiuſdam ſui cupidinis illa tenetur cupidine. VEN. Cuius ò gnate? CVP. Nempe uenatu ceruorum & hinnulorum, quos inſectatur ut capiat, ac iaculo figat. Ac prorſum tota rerum huiuſmodi ſtudio tenetur: tametſi fratrem eius, qui nimirum arcu ualet & ipſe, feritq; eminus. VEN. Teneo gnate, eum ſæpenumero ſagitta uulneraſti.

DEORVM IVDICIVM.

IVPITER.

MERCVRI, accepto hoc pomo, abi in Phrygiam, ad Priami filium, paſtorem armenti, paſcit autem in Ida monte, qua parte Gargarum uocant. Ac dic illi: Iupiter, inquiens, ò Pari iubet te, poſteaquam & ipſe formoſus es, & rerum amatoriarum doctus, ſententiam ferre inter deas, quænam illarum omnium formoſiſſima ſit, Certaminis autem præmium, ea quæ uicerit, pomum accipiat. Porrò tempus iſt eſt, ut & ipſæ uos abeatis ad Iudicem. Ego uero ablego à me arbitrium, ut qui ex æquo omnes uos amem, ac, ſi modo poſſibile foret. libenter omnes uos uictrices uidere uellem, præſertim quando & neceſſe eſt, qui uni pulchritudinis ſummam adiudicabit, eum omnino in odium cæterarũ plurium incurrere. Quare equidẽ ipſe uobis idoneus iudex non ſum, adoleſcẽs autem ille Phrygius, ad quem hinc abitis, regio quidem genere prognatus eſt, & Ganymedis huius cognatus. Cęterꝝ ſimplex & mõtanus, neq; quiſq; illũ cognitione hac indignũ meritò putauerit. VENVS. Ego uero Iupiter, etiam ſi Momũ ipſum præſtituas nobis Iudicẽ, præſenti animo itura ſum, ad documẽtum meæ præbendũ. Quid enim adeo reprehenderit ille in me? Sed oportet etiam hiſce

placere

placere hominem. IVNO. Neq; nos, Venus, timemus quicq;, etiam si Mars iste tuus electus sit arbiter: sed recipimus & hunc Parim, quisquis etiam fuerit. IVP. Num igitur & tibi, eadem hæc, filia, placent? quid respondes, auertis te, & erubescis? Est quidem peculiare hoc uirginibus uobis, uerecundia affici erga talia, sed tamen annuis. Abite igitur. Ac uidete, ne infensiores fiatis iudici, quæcũque uictæ fueritis, néue malum aliquod inferatis ipsi adulescentulo. Neq; enim fieri potest, ut æqualiter omnes formosæ sitis. MERC. Procedamus ergo rectà uersus Phrygiam. Ac ego quidem præibo, uos autẽ non lentè & sequimini me, & bono animo este. Noui ego Paridem hunc: adolescens est formosus, & quod ad cætera attinet, amori deditus, & ad talia disceptanda maximè idoneus: nec; ille facile iudicauerit malè. VEN. Hoc quidem totum benè, adeoq; pro me narras, iustum uidelicet esse nobis iudicem. Vtrũ autem & uxore adhuc careat hic, an & mulier quæpiam ipsi cohabitat? MER. Non omnino absq; uxore est Venus. VEN. Quomodo hoc dicis? MER. Videtur quædam cum eo habitare mulier Idæa, sic satis formosa. Cæterum rustica, atq; inter montes malè consueta. Sed non admodum adhibere animum ipsi uidetur. Cuius igitur gratia hæc interrogas? VEN. Nullius sanè rei, sed ita temerè in mentem uenit. MINERVA. Malè legationem obis, heus tu, qui priuatim cum hac consilia confers. MERC. Nihil mali, Minerua, hoc: neque etiam contra uos. Sed interrogabat me, an uxore adhuc careret Paris. MIN. Quamobrem igitur hoc superstitiosè adeo illa curat? MER. Nescio. Aiebat igitur, quòd temerè ita in mentẽ uenisset hoc, neq; ex composito interrogasset me. MIN. Quid ergo, carét ne uxore adhuc? MER. Non uidetur. MIN. Quid autem, Bellicæ ne rei studio aliquo tenetur, atq; amans gloriæ est, an nihil aliud quàm bubulcus est? MER. Verum quidem non possum dicere. Coniecturam autem facere licet, iuuenis cũ sit, etiam has res consequi illum cupere, ac uelle præcipuum in prælijs esse se. VEN. Vides? nihil ego nunc conqueror, nec; crimini uerto tibi, quòd cum hac seorsim nunc loqueris. Querulorum enim hoc, non Veneris. MER. Etiam hæc fermè eadem interrogauit me: quamobrem grauiter ne feras, né ue putes eò minus consecuturam esse te, quòd huic quoq; simpliciter & absq; dolo respondi. Verum interea dum sermones cedimus, iam multum progressi, reliquimus post nos stellas, & propemodum Phrygiam contingimus. Ego uero etiam Idam uideo, adeoq; totũ Gargarum exactè: &, si non fallor, ipsum quoq; iudicem uestrum, Paridem. IVNO. Vbi autem is est, nec; enim ipsa etiam uideo illum. MER. Hac uersum, Iuno, ad sinistram respice, non ad summum montem, sed secundum latus, ubi antrum illuc, & armentum uides. IV. At non uideo armentũ. MER. Quid ais? an non uides buculas secundum meum hunc digitum, ex medijs rupibus progredientes, & quendã à scopulo deorsum currentem, pedum manu tenentem, & prohibentem, ne longius dispergatur armentũ. IV. Video nunc tandem, si modo ille est. MER. Ille uero. Sed quia propè iam sumus, in terrã, si uidetur, demissi, pedibus faciamus iter, ne cõturbemus illum, super nè ex improuiso deuolando. IV. Rectè dicis, atq; ita faciamus. Cęterum postea q; descẽdimus, tuum iam est Venus, ut præeas, ac uiam nobis ducendo commonstres. Tu enim, ut cõsentaneum est, loco; perita es: quippequæ sæpius, ut fertur fama, huc ad Anchisem descenderis. VEN. Non admodũ, Iuno, me tua ista mouet dicacitas. MERC. At igitur ego uos ducam, nam & ipse frequenter in Ida uersatus sum, quando Iupiter amabat adolescentulũ istum Phrygium: ac sæpius huc ueni, ab illo missus, ut quid ageret puer, obseruarem. & cum iam in aquilam conuersus esset, uenã quoq; cum ipso aderam, & unà formosum illum subleuabam. Et si modo satis memini, ab hac ipsa rupe illum in sublime abripuit. Nam hic quidẽ forte tũ fistula canebat ad ouile. Iupiter autẽ à tergo ipsi deuolans, leniter admodũ unguibus circumiectis, et ore in tiarã, quam super caput habebat, impresso, in altũ

ſuſtulit puerum, perturbatum, & ceruice reflexa in ipſum intuentem. Tum igitur ego fiſtulam ſuſtuli, abiecerat enim illam præ timore. At enim arbiter hic propè eſt, quare compellemus ipſum. Saluebubulce. PARIS. Et tu certè adoleſcens. Quis autem ipſe es, qui huc ad nos aduenerís: aut quas nam has adducis mulieres? Non enim eiuſmodi apparent, quæ in montibus uerſari cõmodè queant, formoſæ adeo cum ſint. MERC. At non ſunt mulieres. Iunonem uero, Pari, & Mineruam, & Venerem uides, & me Mercurium uidelicet, Iupiter ad te miſit. Sed quid tremis & expalleſcis? ne metue, nihil enim periculi hic. Iubet autem te iudicem eſſe pulchritudinis ipſarum. Quandoquidẽ enim, inquit, & formoſus ipſe es, & doctus rerum amatoriarũ, cognitionem hanc tibi commendo: certaminis autẽ præmium ſcies, lecto hoc pomo. PAR. Cedo, ut uideã, quid ſibi etiam uelit: Pulchra, inquit, capiat. Quo pacto igitur, ò here Mercuri, potero ego, mortalis cum ſim ipſe ac ruſticus, iudex eſſe tam inopinati ſpectaculi, & maioris adeo, q̃ pro bubulci captu. Nam huiuſmodi cauſſas diſceptare, delicatorũ atq; urbanorũ magis eſt. Quod autem ad me attinet, utra capella formoſior altera ſit, & iuuenca num alia aliã ſuperet, fortaſſis ex arte dijudicare poſſim. Hæ uero & formoſæ pariter omnes ſunt, & nõ uideo, quo pacto aliquis ab una ad aliã tranſferendo, aſpectũ auellere queat. Non enim facilè abſiſtere uult, ſed cuicunq; ſe primo applicat, ei inhæret, & quod præſens eſt, laudat. Inde ſi ad alia ud trãſierit, etiã illud formoſum uidet, & immoratur, & ſemper ab ijs, quæ propiora ſunt, ceu per ſucceſſionẽ excipitur. Et in ſumma, circumfuſa mihi eſt pulchritudo ipſarũ, & totum me cõplexa tenet. Ac doleo, quòd non & ipſe, quẽad modum Argus ille, toto corpore uidere poſſum. Videor autẽ mihi, benè tum iudicaſſe, ſi omnibus pomum hoc reddidero. Nam & rurſum illud quoq; accedit, quòd hæc quidem Iouis ſoror & coniunx eſt: illæ uero filiæ. Quomodo igitur non periculoſum etiã hoc pacto iudiciũ hoc fuerit? MER. Neſcio, niſi quod non licet detrectare Iouis imperiũ. PAR. Vnum igitur hoc, Mercuri, perſuade ipſis, ne ſuccenſeant mihi dũ illæ reliquæ, quæcũq; uictæ fuerint: ſed quicquid peccatũ uidebit, id ſolis oculis imputent. MER. Ita facturas ſe aiunt. Tempus autem iam tibi eſt, ut peragas iudicium. PAR. Faciemus periculũ. Quid enim agat quiſpiam? Cæterum illud primũ ſcire uolo, utrũ ſatis erit ſpectare ipſas, ut nũc ſunt ueſtitas: an uero etiã exuere ſeſe neceſſe erit, ut diligentius inſpici atq; examinari eò poſſint. MER. Hoc tuũ officiũ erit, uidere, utpote Iudicis. Ac imperes ipſis licet, quomodocunq; etiã uoles. PAR. Quomodocũq; etiã uolo? Nudas igitur uidere uolo. MER. Exuite, heus, uos. Tu uero inſpice eas. Ego interim auertam me. VEN. Rectè ò Paris. Atq; prima certè exuam me, ut noris, q̃ non ſolum lacertos habeã candidos, neq; etiam magnos & auguſtos oculos præ me ferendo, ſuperbiã, Aequaliter uero ſum tota, & uniformiter pulchra. MIN. Ne prius ipſam exueris, ò Paris, quàm Ceſtum à ſe depoſuerit. Incãtatrix enim eſt, ne te præſtigijs circumueniat per illum. Et certẽ quidem oportebat, neq; etiam ſtudioſe ita exornatã hic adeſſe, neq; tot coloribus fucatam eſſe, perinde ac uere meretricem aliquã, ſed ipſam formã nudam exhibere ſpectandam. PAR. Rectè ſanè admonent illud de ceſto, atq; etiã depone illũ. VEN. Cur non igitur & tu Minerua, galea depoſita nudum caput ſpectandum exhibes: ſeá concutis conũ, & perterres iudicem. An uereris, ne tibi obijciat & reprehendat cæruleum iſtud oculorum, ſi dempto terribili iſto aſpiciatur? MIN. Ecce tibi galea hæc ablata. VEN. Ecce tibi & Ceſtus hic. IVNO. Sed exuamur tandem. PAR. O Iuppiter monſtrifice, quod ſpectaculum? quæ pulchritudo? quæ uoluptas? qualis uirgo hæc? ut uero regalis illa & uenerabilis effulget, adeoq; uerè digna Ioue. Tuetur autem ſuauequiddam & iucundum, ac blandum & illecebroſum, etiam arriſit. Sed iam ſatis habeo felicitatis huius. Si uidetur autem, etiam ſeorſim unamquamq; inſpicere uolo: quoniam nunc certè ambiguus ſum, neq; ſatis

ſcio

ſcio ad quid etiam me referam, uiſu in omnes partes diſtracto. VEN. Ita faciamus. PAR. Abſcedite igitur uos duæ. Tu uero Iuno hic mane. IV. Maneo. Ac poſteaquã me diligenter inſpexeris, tempus tibi erit & cætera iam ſpectare; nũ pulchra uictoriæ meæ dona propoſita tibi. Nam ſi me, Pari, formoſiorem eſſe iudicaueris, uniuerſæ eris Aſiæ dominus. PAR. At non donis noſtra hæc geruntur. Sed tamen abi, Mox enim agetur, quicquid æquũ uiſum erit. Tu uero accede Minerua. MIN. Adſum tibi. Quod ſi igitur me ò Pari, formoſam eſſe, iudicio declaraueris, haud unquã expugna uictus abibis: bellatorem enim te, & uictoriarum compotem efficiam. PAR. Nihil, Minerua, opus mihi eſt bello, & pugnis. Pax enim, ut uides, in præſentia tenet Phrygiam ac Lydiam, & ab hoſtibus quietum eſt patris imperium. Sed tamen confide, nec enim eò minus feres. tametſi ob munera nequaquam iudicium feramus. Sed indue te tandem & impone galeam, ſatis enim te inſpexi. At nunc Venerem adeſſe tempus eſt. VEN. Eccam meipſam tibi. Ac contemplare ſingillatim unumquodq; diligenter, nihil curſu præteruehendo, ſed immorãdo ſingulis etiam membris. Quod ſi uero placet, ò formoſe, etiam hæc mea dicta accipe. Ego enim iamdudũ aſpiciens te iuuenem adeo et formoſum, qualẽ neſcio an ullum alium nutriat Phrygia, beatum quidem te puto ob pulchritudinem: reprehendo autem, quòd non relictis hiſce rupibus & ſaxis, in urbe alicubi uitã degis, ſed corrumpi pulchritudinem iſtam ſinis in ſolitudine. Quid enim te montes iſti iuuant? aut quid proficiunt pulchritudine iſta tua boues? Decebat autem te iam & uxorem duxiſſe, non tamen ruſticam aliquam & indigenam, quales per Idam paſſim multeres ſunt, ſed ex Græcia aliquam, uel Argiuam, uel Corinthiam, uel Lacænam, cuiuſmodi Helena illa eſt, adoleſcentula & formoſa, & nulla parte me ipſa inferior, & quod maximum eſt, amori quoq; dedita. Nam illa, ſi ſolum etiam aſpiciat te, ſatis ſcio, relictis omnibus, ſeq; ipſa ceu in deditionem tradita, ſequetur, & cohabitabit tecum. Prorſum autem & tu audiſti iam aliquando de ipſa. PA. Nihil etiam, ò Venus. Nunc autem lubens audiero, omne quicquid eſt, de illa, te narrantem. VEN. Eſt hæc filia quidem Ledæ, formoſæ illius, ad quam Iupiter ẽ cœlo deuolauit, in cygnum conuerſus. PAR. Qualis autem aſpectu eſt? VEN. Candida quidem, qualem conſentaneum eſt eſſe, è Cygno prognatam: tenera autem, ut quæ in quo enutrita fuerit, nuda plerumq; exercens ſeſe, & palæſtricæ rei dedita. Adeo igitur magno opere ab omnibus paſſim expetitur, ut & bellum ipſius cauſſa ſuſceptum fuerit, cum Theſeus nondum nubilem illam rapuiſſet. Poſtea uero cum iam ad florem ætatis perueniſſet, optimus quiq; Achiuorum, ad petendas illius nuptias ſeſe obtulerunt. Antepoſitus autem reliquis tum Menelaus fuit, ex genere Pelopidarum natus. Quod ſi autem uoles, ego tibi conficiam has nuptias. PAR. Quid narras? eius ne quæ iam nupſit alteri? VEN. Iuuenis adhuc es, & ruſticus. Ego uero noui, quo pacto talia perficere conueniat. PAR. Quo modo, cupio enim & ipſe ſcire. VEN. Tu quidem proficiſcẽris ad perluſtrandam Græciam, atq; ubi Lacedæmona perueneris, uidebit te Helena. Poſt illa uero, meum iam opus erit, efficere, quo illa amore tui capiatur, teq; ſectetur. PAR. Hoc ipſum etiam incredibile mihi uidetur, ut illa relicto coniuge, cum homine barbaro atq; hoſpite, è patria nauigare, in animum inducat. VEN. Bono animo eſto. Nam huius certe rei gratia, liberos duos habeo pulchros, Amabilitatem & Cupidinem uidelicet, quos tibi tradam, qui tibi duces itineris futuri ſint. Ac Cupido quidem, totus ſubingrediens illi ui coget amare mulierem. Amabilitas autem tibi ipſi circumfuſa, id quod ipſa eſt, & expetibilem te reddet & amabilem. Deinde autem & ego unà præſens, rogabo Gratias, quo & illæ comites ſe præbeant, atq; ita omnes ipſam, ad hoc quod uolumus, impellemus. PAR. Quomodo fortaſſis hoc procedet, incertum adhuc, Venus eſt. Veruntamen animo iam Helenam; & neſcio quo pacto etiam

uidere ipſam mihi uideor, & nauigo rectâ uerſus Græciam, & in Sparta peregrè abſum, & redeo unâ cum uxore, & doleo quòd non omnia hæc iam nunc facio. VEN. Ne prius amaueris Pari, quàm pronubam me & ſponſæ concilia tricem, iudicio hoc remuneratus fueris. Decet enim & me uictoriæ compotem factam adeſſe uobis, & celebritatem peragere nuptiarum pariter & uictoriæ. Omnia enim licet tibi hæc, & amorem, & formam, & nuptias pomo iſto mercari. PAR. At metuo, ne me poſt latum iudicium negligas & contemnas. VEN. Vis igitur, ut iurem tibi. PAR. Nequaquam, ſed tantum promitte denuo. VEN. Promitto igitur, Helenam traditeram me eſſe uxorem tibi, & futuram comitẽ proficiſcenti ad ipſam: deinde & Ilium uenturã eſſe ad uos. Atq; adeo ipſa præſens adero, & ad omnia opitulabor. PAR. Etiam Cupidinem & Amabilitatẽ, & Gratias tecum adduces? VEN. Bonum animum habe: quin & Deſiderium & Hymenæum præterea comites aſſumam. PAR. Ob hæc igitur do tibi pomum, ob hæc accipe.

MARTIS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MARS.

VDISTIN' Mercuri cuiuſmodi nobis minatus ſit Iupiter? quàm ſuperba, quamq; dictu abſurda? Ego, inquit, ſi uoluero, cathenam ex æthere demittam, unde ſi uos ſuſpenſi me ui detrahere conemini, luſeritis operam: nunq; enim me deorſum trahetis. Contrà ego uos, ſi uelim, in altum ac trahere, non uos modò, uerumetiam tum terram ipſam, tum mare pariter ſubuectũ in ſublime ſuſtulero. Ad hæc alia permulta, quæ tu quoq; audiſti. At ego, ſi quidem cum uno quolibet ſingulatim conferatur, ita præſtantiorem eum eſſe, uiribusq; ſuperiorem, haudquaquam negauerim: uerum [illegible] multis pariter in tantum antecellere, ut ei ne pondere quidem uincere queamus, etiam ſi terram ac mare nobis adiunxerimus, id neutiquam crediderim. MER. Bona uerba Mars. Neq; enim ſat tutum eſt iſta loqui, ne quid forte mali nobis hæc petulantia concilíet. MARS. An uero credis apud quemlibet hæc dicturum me? imò apud te ſolum id audeo, quẽ linguæ continẽtis eſſe ſciebam. Sed quod mihi maximè ridiculum uidebatur, tum quum hæc minitantem audirem, haud quicquam apud te reſcere. Etenim me mineram, quum non ita multo antè Neptunus, Iuno ac Pallas, mota aduerſus eum ſeditione, machinarentur comprehenſum illum in uincula cõijcere, quanto opere formidarit, utq; in omnem ſpeciem ſeſe uerterit, idq; cum tres duntaxat eſſent dij. Quod ni Thetis miſericordia commota, Briareum Centimanum illi auxilium accerſiuiſſet, ipſo pariter cum fulmine ac tonitru uinctus erat. Hæc reputanti mihi ridere libebat eius magniloquentiam iactantiamq;. MER. Tace, bona uerba: neq; enim tutum eſt iſta uel tibi dicere, uel audire mihi.

PANOS ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERPRETE.

PAN.

SALVE, pater, Mercuri. MER. Salue utique & tu. Sed quo modo ego pater tuus ſum? PAN. An non Cyllenius ille Mercurius es tu? MER. Atque admodum. Quo pacto igitur filius meus es? PAN. Adulterinus ſum, ex amore tibi natus

tus. MER. Per Iouem Hirci fortaſſe cuiuſdam, qui capram per adulterium cognouit. Nam meus quomodo fueris, qui & cornua habes, & naſum talem, & barbam hirtam, & pedes bifidos, hircinosq; præterea & caudam ſuper natibus? PAN. Quæcunq; in me conuiciando dicis, iis tuum ipſius filium, pater, probroſum ac turpem declaras. imò potius teipſum, qui eiuſmodi generas, & tales liberos procreas. Ego uero extra culpam ſum. MER. Quam autem etiam matrem tuam ais eſſe? Num ignorans, alicubi cum capra adulterium exercui ego? PAN. Non cum capra. ſed tibi ipſe in memoriam reuoca, num in Arcadia quandoq; puellã liberam per uim ſtupraris. Quid mordendo digitum, quæris, ac diu dubitas? Icarij filiã dico Penelopen. MER. Quid igitur illi accidit, quòd pro me, hirco ſimilem te peperit? PAN. Dicam tibi, quæ ex illa ipſa audiui. Quando enim me in Arcadiam ablegabat: O puer, inquit, Mater quidem tua ego ſum, Penelope, ex Sparta nata. Cæterum patrem noris habere te deum, Mercurium illum Maiæ ac Iouis filium. Quòd ſi igitur cornutus ipſe es, ac pedes hircinos habes, ne id ægrè feras. Quando enim mecum rem habebat pater tuus, hirco ſeipſum aſſimilauerat, quo facilius lateret: & ob id ſimilis hirco tu quoq; euaſiſti. MERC. Per Iouem, memini me tale quiddam facere. Ego igitur formoſus ille, qui ob formam ac pulchritudinem animũ elatũ præ me fero, qui adhuc imberbis ipſe ſum, pater tuus uocabor? & ab omnibus riſu accipiar ob præclaram liberorum procreationem? PAN. At uero dedecori tibi pater, non ſum. Nam & Muſicus ſum, & fiſtula cano, admodum pleno ſpiritu. Et Bacchus ille, nihil abſq; me facere quicquam poteſt, ſed & ſocium, & conſiliatorẽ fecit me, & duco ipſi chorum. Iam & ouilia mea ſi uideas, quot & per Tegeam & per Parthenium habeo, admodum delectaret te. Impero autem & Arcadiæ toti. Nuper uero etiam Athenienſibus auxilium ferens, ita præclarè rem geſſi in Marathone, ut ceu donum militarẽ quoddam, rettulerim, antrũ illud, quod eſt ſub arce. Quod ſi igitur Athenas ueneris, cognoſces quantum ibi ſit nomẽ Panos. MER. At dic mihi, duxiſti ne uxorem iam? Hoc enim opinor, dictitãt te. PAN. Nequaq;, pater, amator enim ſum, nec; cum una aliqua rem habere contentus forẽ. MER. Capras uidelicet conſcendis. PAN. Tu quidẽ irrides me, at ego tamen & cũ Echone, & cum Pity rem habeo: præterea & cum omnibus Bacchi Mænadibus, atq; admodum ſtudioſe ab illis obſeruor. MER. Scis igitur, quid te gratificari mihi, fili, primum omnium uelim? PAN. Impera pater, nos autem uidebimus, hæc uti fiant. MER. Et accedas ad me, & prehenſes licet: patrem autem uide ne me appellaris, quoquam audiente.

Pitys pinus eſt, tametſi Gl. ita Latinè nõ tut. hãc autẽ Pan coronari ſolebat.

APOLLINIS ET BACCHI.

APOLLO.

QVID igitur, dicendũ ne eſt, Bacche, fratres eſſe Cupidinem, Hermaphroditum & Priapũ? adeo diſſimiles forma & ſtudijs cum ſint? Nam hic quidẽ formoſus omnino & iaculator eſt, et poteſtate nõ parua cõparata ſibi, omnibus imperat. Ille autẽ mulieroſus ac ſemiuir, ambiguã quoq; faciem præ ſe ferens, ut non facile dignoſcas, adoleſcens ne ſit, an uirgo. Tertius uero, etiã ſupra modum uirilis eſt, Priapus uidelicet. BAC. Ne mireris Apollo, non enim ipſa Venus in cauſſa eſt, ſed patres, qui diuerſi fuere. Quandoquidem & ij qui eodem patre, eademq; matre naſcuntur, ſæpenumero alius uir, alius fœmina, quemadmodum & uos, naſcuntur. APO. Ita ſane eſt, ut dicis: ſed nos tamẽ ſimiles ſumus, & circa eadẽ ſtudia uerſamur, Sagittarij enim ambo ſumus. BAC. Quantũ quidem ad arcũ & ſagittas attinet, eadẽ ambo exercetis, Apollo: Illa uero ſimilia nequaquã ſunt, q; Diana quidem

hoſpites mactat apud Scythas, tu autē uaticinaris, & medicaris ægrotantibus. APOL. An tu putas ſororem delectari Scythis? quæ quidem etiam adornauit, ſi quis Græcus aliquando in Tauricam aduenerit, ut cum eo inde enauiget, iam olim peroſa mactationes illas. BAC. Rectè ſane illa. Sed hic Priapus? Ridiculum enim quiddam narrabo tibi, quod cum Lampſaci nuper eſſem, mihi accidit. Ego quidem ad urbem acceſſeram, ille autem me recepit, hoſpitio apud ſe præbito. Poſteaquam igitur quieti nos dedimus, in conuiuio affatim madefacti, circa mediam propē noctem exurgēs generoſus ille: ſed pudet dicere. APO. Sollicitauit ne te? BAC. Huiuſmodi quippiam eſt. APOL. Quid tu autem porro ad hæc? BAC. Quid enim aliud, quàm riſi. APOL. Rectē ſanè, quòd neq; acerbē, neq; ruſticè quicquam. Venia enim dignus eſt, ſi te formoſum adeo ſollicitauit. BAC. Huius igitur gratia, etiam te, Apollo, ſollicitatum meritò uenerit. Formoſus enim & tu, & præterea comatus, ut uel ſobrius Priapus ille aggredi te queat. APOL. Sed non aggredietur Bacche, me facile. Nam præter comam etiam arcum gero.

MERCVRII ET MAIAE.

MERCVRIVS.

EST uero mater, deus quiſquam in cœlo me miſerior? MA. Caue ne quid iſtiuſmodi dixeris Mercuri. MER. Quid nō dicam? qui quidem tantum negociorum ſolus ſuſtineam, quibus delaſſor, in tam multa miniſteria diſtractus? Nam mane protinus ſurgendum eſt mihi, ſtatimq; uerrendum cœnaculum, ubi dij compotant. Tum ubi curiā in qua conſultant, undiq; ſtrauero, ac ſinguła ita, ut oportet, compoſuero, Ioui neceſſum eſt aſſiſtere, ac perferendis illius mandatis toto die ſurſum ac deorſum curſitare. inſuper quum redeo, puluerulentus adhuc, Ambroſiam apponere cogor. Porrò priuſquam nouitius iſte pocillator aduenirem, ego nectar etiam miniſtrabam. Quodq; eſt omnium indigniſſimum, ſoli omnium ne noctu quidem agere quietem licet, uerum id quoq; temporis neceſſe habeo defunctorum animas ad Plutonem deducere, maniumq; gregi me ducem præbere, tum autem & tribunalibus aſſiſtere. Neq; enim mihi ſufficiebant ſcilicet diurna negocia dum uerſor in palæſtris, dum in cōcionibus præconis uices ago, dum oratores inſtruo, ni hæc quoq; prouincia accedat, ut ſimul etiam umbrarū res diſponam. Atqui Ledæ filij alternis inter ipſos uicibus apud ſuperos atq; inferos agitant. Mihi neceſſe eſt quotidie tum hoc, tum illud pariter agere: deinde duo illi Alcmena ac Semele miſeris prognati mulieribus, ocioſi in conuiuijs accumbunt, at ego Maia Atlantide progenitus illis miniſtro ſcilicet. Quin nūc quum recens Sidone à Cadmi filia reuerſus eſſem: nam ad hanc me legarat, uiſum quid ageret puella: priuſquam reſpiraſſem, & adhuc anhelum de uia, rurſum ad Argos emandauit uiſurum, qui cum Danaē ageretur. Rurſum inde in Bœotiam profectus, inquit, obiter Antiopam uiſito: adeo ut planē iam pariturum me negarim. Quod ſi mihi licuiſſet, lubens profectò feciſſem, id quod ſolent ij, qui in terris duram ſeruiunt ſeruitutem. MA. Miſſa fac iſta gnate: decet enim per omnia morem gerere patri, quum ſis iuuenis: ac nunc quò iuſſus es, Argos contende, deinde in Bœotiam, ne ſi ceſſaris, fueriſq; lentior, plagas etiā auferas: nam iracundi ſunt qui amant.

Hi duo Dialogi qui sequuntur, in alijs circa finem posterioris tomi ponuntur. Quos nos, quia & ipsi Deorum superiorum sunt, cum superioribus coniungendos putauimus.

IOVIS ET SOLIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

IVPITER.

VALIA feciſti autem, Titanum peſſime, qui quæ in terris ſunt, perdidiſti omnia, adoleſcentulo fatuo ac ſtulto, commiſſo curru, qui alia quidem exuſſit, nimis prope terram curſu delatus: alia uerò præ frigore corrumpi fecit, longius ab ipſis abſtracto igne. Et in ſumma, nihil non conturbauit & commiſcuit. Ac niſi ego animaduerſis iis quæ gerebantur, deturbaſſem ipſum fulmine, nullæ ne reliquiæ quidem hominum manſiſſent. Talem nobis puchrum iſtū aurigam atque rectorem currus emiſiſti. SOL. Peccaui, Iupiter, ſed ne offenſior eo fias, ſi credidi puero multa ſupplicanti. Nam unde uel ſperare potui hoc tantum futurum eſſe malum? IVP. An non noras, quàm multa opus habebat diligentia negocium hoc? & ut, ſi quis etiam modicum excidat à uia, pereant protinus omnia? Ignorabas autem etiam equorum uehementiam, ut oporteat ui quadam continere frenum? Siquis enim permittat illis, arrepto eo continuò diuerſi abeunt, quemadmodum uidelicet & iſtum tranſuerſe abripuerūt, nunc quidem ad læuam, paulò autem poſt ad dexteram, interdum etiam in cōtrarium, eius quem cœperant, curſus. & in ſumma ſurſum ac deorſum, quocunque ipſis libitum fuiſſet. Ille autem ignarus neſciebat, quomodo utendum ipſis eſſet. SOL. Equidem omnia hæc ſciebam, & propterea reſiſtebam quoq; aliquandiu, neque illi aurigationem committere uolebam. Poſtquam autem impenſius obſecrabat, lachrymando quoque, & mater Clymene unà cum ipſo in currū impoſitum, ſubmonui, quo pacto oporteret inſiſtere uiæ ipſum, quantum in ſublime agitantem, ſurſum ferri. deinde rurſum per decliue deorſum uergere, & uti habenas regere, neque impetum permittere equis deberet. Dixi autem etiam quantum periculum foret, ſi non recta uia ageret. At ille, puer enim erat, conſcenſo tanto igne, & uaſtæ adeo profunditati ſuperne incumbens, ut conſentaneum eſt, obſtupuit. Equi uero, ut ſenſerunt, non me eſſe eum, qui conſcendiſſet, contempto adoleſcentulo, è uia diuerterunt, & hæc tanta mala perpetrarunt. Ille autem dimiſſis habenis, metuens, opinor, ne excideret ipſe, iugum currus apprehendit ac tenuit. Sed & ille iam pœnas ſuas dedit: & mihi, Iupiter, ſatis ſupplicij, luctus hic eſt. IVP. Satis autem: qui talia auſus ſis? At nunc quidem ueniam tibi tribuo, decætero autem ſi quid ſimile deliqueris, aut talem aliquem ſucceſſorem tibi emiſeris, ſtatim ſenties, quanto igne tuo fulmen noſtrum plus ignis habeat. Quare illum quidem, ſorores ipſius ſepulchro tradant iuxta Eridanum, quo loco etiam decidit, curru excuſſus, electrum ipſi illachrymantes. Deinde & in populos conuertantur præ dolore. Tu uerò compacto curru, fractus enim temo ipſius eſt, & altera rotarum comminuta, aurigare, iunctis denuo equis. Ac uide ut memineris horum omnium.

APOL.

LVCIANI
APOLLINIS ET MERCVRII

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

APOLLO.

OTES ne mihi dicere, Mercuri, uter iſtorum Caſtor eſt, aut uter Pollux? Nam ego quidem nõ facile diſcreuero ipſos. MERC. Ille qui heri conuerſatus nobis eſt, Caſtor erat, Hic autem Pollux eſt. APOL. Quomodo dignoſcis, ſimiles enim ſunt. MER. Quòd hic quidem, Apollo, habet in facie ueſtigia uulnerum, quæ aliquando ab ijs accepit, quibus cum pugillatu certauit, & maximè, quibus à Bebryce Amyce filio uulneratus fuit, quando cum Iaſone in Colchum nauigabat. Alter autem nihil talè præ ſe fert, ſed pũrus eſt atq; integer facie totus. APOL. Operæ preciũ feciſti, qui diſcrimina, quibus internoſci queant, docueris me. Nam cætera certè omnia, æqualia ſunt, oui pars dimidia, & ſtella ſuperne imminens, & iaculũ in manu, & equus utriq; candidus. Quare ſæpe equidem appellaui hunc Caſtorem, qui Pollux erat: & rurſus Caſtorem Pollucis nomine. Sed & illud mihi dic: Cur non ambo pariter nobiſcum uerſantur, ſed ex diuiſo nunc quidẽ mortuus, nunc autem Deus eſt alteruter ipſorum. MER. Fraterno amore hoc faciunt. Nam cum oporteret alterum ex Ledæ filijs mortem obire, alterum autem immortalem eſſe, diuiſerunt ita inter ſe ipſi immortalitatem. APOL. Non ſanè prudenti, Mercuri, diuiſione. Siquidem nec aſpicient ſeſe mutuo, hoc pacto, quod uel maximè, opinor, deſiderabant. Aut quo modo enim? cum alter apud deos, alter apud manes exiſtat? Veruntamen, quemadmodum ego uaticinor, Aeſculapius medetur, tu palæſtricam doces, puerorum exercitator optimus, Diana autem obſtetricatur, atq; aliorum ſuam quiſq; artem habet, uel Dijs, uel hominibus utilem, hi uero quid agent nobis: an inertes atq; ocioſi conuiuabuntur nobiſcum, tam grandes cum ſint? MER. Haud quaquam. ſed iniunctum illis eſt, Neptuno ut miniſtrent & ſubſeruiant, & obſequitare ipſos oportet pelagus: & ſicubi nautas tempeſtate periclitãtes aſpexerint, inſidẽtes nauigio, præſtare incolumes nauigantes. APOL. Bonam, Mercuri, & ſalutarẽ narras artẽ.

DIALOGI MARINI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS MARINOS.

NEque horum Dialogorum diuerſa aut alia ratio eſt, quod ad occaſiones & argumenta pertinet, quàm ſuperiorum. Nam & ipſi ex Homericis ac Tragicis fabulis deſumpti ſunt, & eadem elegantia ac feſtiuitate niteno. Niſi quòd omnes (quod idem tamen & in ſuperioribus propè fit) de rebus amatorijs tractant. Vt de illud quoq; ueriſimile eſt, Lucianum oſtendere uoluiſſe, quod quæcunq; ſub hac tota mundi machina mouentur & uiuunt, inter cæteros affectus, præcipue amori obnoxia ſint, ac uoluptatem appetant. Illumq; adeo generalem quendam omnium tam deorum quàm hominum domitorem eſſe. Quòd autem Deos maximè ex amore deſipere atq; inſanire: deinde & uoluptatibus deditos eſſe ſingat, ex profeſſione ſua facere uidetur. Fuit enim quam quam omnibus Philoſophorum factionibus ex æquo propè infeſtus, ad Epicuream tamẽ magis quàm cæteras, inclinatus, qui & uoluptatem, finem bonorum aſſerebant, & Deorum prouidentiam negabant. Id quod cum alibi paſſim, tum in Demonacte, & in Concilio Deorum animaduertere licet.

DORIDIS

DORIDIS ET GALATEAE

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

DORIS.

ORMOSVM amantem Galatea, nempe Siculum istum pastorem aiunt amore tui deperire. GALA. Ne ride Doris: etenim qualis qualis est, Neptuno patre prognatus est. DOR. Quid tum postea, si uel Ioue ipso sit progenitus, qui usqueadeo agrestis atq; hispidus appareat, quodq; est omnium deformissimum, unoculus? An uero credis genus illi quicquam profuturum ad formam? GAL. Ne isthuc quidem ipsum, quòd hispidus est atq; agrestis, ut tu uocas, illũ deformat, quin uirile magis est. Porrò oculus media in fronte decet etiam, quo quidem nihilo segnius cernit, quàm si duo forent. DOR. Videris Galatea non amantem habere Polyphemum, sed illum potius adamare, sic eum prædicas. GAL. Equidem haud adamo, sed tamen insignem istam uestram insultandi opprobrandiq; petulantiam ferre non queo. Ac mihi nimirum inuidentia quadã isthuc facere uidemini, propterea quòd ille quum forte aliquando gregem pasceret suum, nosq; è littorali specula in littore ludentes cerneret in prominentibus Aetnæ pedibus, quã uidelicet inter montem & mare littus sese in longum porrigit, uos ne aspexerit quidem: at ego omnium una uisa sim formosissima, eoq; in unam me coniecerit oculum. Ea res uos male habet: nam argumentum est, me forma præstantiorem esse ac digniorem, quæ amer: uos contrà fastiditas esse. DOR. An istud tibi putas inuidendum uideri, si primum pastori, deinde luscò formosa uisa sis? quanquam quid aliud ille potuit in te probare, præter eãdorem? Is illi placet opinor, quòd caseo & lacti assueuerit: proinde quicquid his sit simile, id protinus pulchrum iudicat. Alioquí ubi libebit scire, qua sis facie: de scopulo quopiam in aquam, si quando tranquilla steterit, despectans, temetipsam contemplare, uidebis aliud nihil nisi perpetuum candorem: uerum is quidem non probatur, nisi rubor admixtus illi, decus illi iunxerit. GAL. Atqui ego illa immodicè candida, tamẽ eiusmodi habeo amantem, quum interim è uobis nulla sit, quam uel pastor, uel nauta, uel portitor aliquis miretur: cæterum Polyphemus (ut alia ne dicam) etiã canendi peritus est. DOR. Tace ò Galatea, audiuimus illum canentem, quum nuper pruriret in te: sed ò sancta Venus, asinum rudere dixisses: nam lyræ corpus simillimũ erat ceruino capiti ossibus renudato: tum cornua perinde quasi cubiti prominebant, ijs iunctis, inductisq; fidibus, quas ne collope quidem circuntorquebat, agreste quiddam & absonum cantillabat, quum aliud interim ipse uoce caneret, aliud lyra succineret, ita ut temperare nobis nequiuerimus, quin rideremus amatoriam illam cantionem. Nam Echo ne respondere quidem illi uoluit balanti, quum sit adeo garrula: imò puduisset, si uisa fuisset stridulum illius, & ridiculum cantum imitari. Ad hæc gestabat in ulnis amasius iste delicias suas, ursi catulum pilis hirtum, ipsi non dissimilem. Quis autem non inuideat tibi amicum istũ Galatea? GAL. Quin tu igitur Dori, tuum ipsius amicum nobis commonstra, qui meo sit formosior, quiq; doctius ac melius uel uoce canat, uel cithara? DOR. Mihi quidem nullus est amator, neque me hoc nomine iacto, quasi sim uehementer amabilis, ueruntamen istiusmodi amicum, qualis est Polyphemus, nempe totus hircũ olens, tum crudis uictitans carnibus, & hospites, si qui appulerint deuorans, tibi habeas, eumq; tu mutuum ames.

CYCLO

LVCIANI

CYCLOPIS ET NEPTVNI

ALCIATO INTERPRETE.

CYCLOPS.

PATER, qualia paſſus ſum ab execrabili iſto hoſpite, qui me inebriatum excæcanit, ſomno grauatũ aggreſſus. NEP. Quis uero eſt, qui iſthæc facere auſus fuit, Polypheme? CY. Principio quidem ſeipſum Neminem uocabat, poſtquam autem effugit, atq; extra tela, ut dicitur, fuit, Vlyſſem nominari ſe aiebat. NEP. Noui, quem dicis, Ithacenſem illum, ex Ilio autem nauigabat. Sed quo pacto hæc peregit, cum alioqui non ita audax atq; animoſus ſit? CYC. Deprehendi in antro, è paſcuis domum reuerſus, multos quoſdam, inſidiantes uidelicet pecuarijs. Poſteaquam autem appoſui foribus operculum, (ſaxum autem quoddam mihi eſt, perquàm magnum) atque ignem reſuſcitaui, accenſa arbore, quam de monte mecum ferebam, uiſi ſunt, abſcondere ſeſe parare. Ego uero comprehẽſis ipſorum quibuſdam, ut par erat, deuoraui, ut qui prædones eſſent. Hic igitur uerſutiſſimus ille, ſiue Nemo, ſiue Vlyſſes fuit, dat mihi bibere, infuſo quodam ueneno, dulci illo quidem, & fragranti, cæterum ad inſidias ſtruẽdas præſentiſſimo & maximè turbulento. Nam ſtatim omnia uidebantur mihi, poſtea quàm bibiſſem, circũagitari, & antrum ipſum inuertebatur, & prorſum, apud me amplius ipſe non eram. Poſtremo autem ſomno correptus iacui. Ille uero exacuato uecte, eodemq; igne ſuccenſo, inſuper etiam excæcauit me, dormientem. Et ex eo iam tempore cæcus tibi ſum Neptune. NEP. Vtalitè nimis dormiſti, fili, qui non interea exilueris, cum excęcareris. Vlyſſes igitur ille, quo pacto effugit? Non enim, ſat ſcio, potuit dimouere ſaxum à foribus. CYC. At ego amoui ipſum, quo facilius illum comprehenderem inter egrediendum. Ac collocato me ipſo ad fores, extentis manibus uenabar, ſolis dimiſſis in paſcua ouibus, & arieti negocio dato, quænam ipſum agere pro me oporteret. NEPT. Intelligo rem. Sub illis latuit te, clàm ſe ſubducens. At cæteros certè Cyclopas conueniebat te inuocare contra ipſum. CYC. Conuocaui illos, pater, atq; etiam uenerunt. Sed poſtquam me interrogaſſent inſidiatoris nomen, atq; ego dicerem Neminem eſſe, inſanire me arbitrati, relicto me iterum diſceſſerunt. Ita impoſuit mihi execrabilis ille, nomine. Et quod omnium maximè mihi ægrè fuit, contumelioſe obiecta mihi clade hac: Ne pater quidem Neptunus, inquit, leuabit te hoc malo. NEP. Confide fili, ulciſcar enim ipſum, ut ſentiat, etiamſi ęcitatem oculorum mederi non queam, nauigantes certè tamen ſeruare uel perdere, penes me eſſe. nauigat autem adhuc.

ALPHEI ET NEPTVNI

INCERTO INTERPRETE.

NEPTVNVS.

VID hoc, Alphee, quòd tu ſolus aliorum, in mare delapſus neq; cum ſalſugine miſceris, perinde ut ſolent cætera flumina omnia: neq; cohibes teipſum, aquis diffuſis, ſed per mare, uelut cõcretus, ac dulci cuſtodito fluore, incorruptus etiam & purus curſu laberis? Neſcio quo locorum in profundum te ipſo, quemad modum gauiæ atque ardeæ faciunt, ſubmerſo. Ac uideris rurſum emergere quoq; alibi, et te ipſum iterum ſpectandum exhibere. ALP. Amatoria quædam res hæc eſt, Neptune,

Neptune, quamobrem, ne mihi uicio uertas. Amasti autem & ipse sæpenumero. NEP. Mulierem ne, Alphee, an nympham amas, an etiam Nereidum ipsarum unam aliquam? ALP. Non. uerum fontem Neptune quendam. NEP. Vbi igitur terrarum ille manat? ALP. Insularis est, in Sicilia, Arethusam ipsum uocat. NEP. Scio. Non deformem sanè, Alphee, Arethusam amas: sed & liquidus fons ille est, & perpurum scaturiendo ebullit: atque ipsi aquæ etiam calculi gratiam adduht, supra quos tota ea uelut argentea apparet. ALP. Vt uere noſti fontem hunc, Neptune, ad illum igitur abeo nunc. NEPT. Sed abi quidem, & feliciter utere amore, illud autem mihi dic, ubi tu Arethusam cõspicatus es, Arcas ipse cum sis, fons autem ille, in Syracusis manet? ALPH. Properantem me moraris Neptune, curiose nimis interrogando. NEP. Probè dicis. Abi igitur ad amatum. Ac emergens iterum è mari, eodem alueo cum fonte illo misce aris, & in unam aquam redigamini.

MENELAI ET PROTEI.

MENELAVS.

AT in aquam conuerti te Proteu, incredibile adeo non est, marinus utique cum sis: etiam arborem fieri, tolerabile: præterea & in Leonem aliquando muteris licet, tamen ne que hoc supra fidem est. Quòd si autem & ignem fieri te possibile est, cum in mari habites, hoc omnino miror, nec adducor ut credã. PRO. Ne mireris Menelaẽ, Fieri enim soleo. MEN. Vidi equidem ipse. ueruntamen uideris mihi (dicetur enim hic apud te) præstigias quasdam adhibere rei, atq; intuentium oculos decipere: cum interim ipse nihil tale fias. PRO. Et quæ nam adeo deceptio, in rebus sic manifestis, fieri queat? An non apertis oculis uidisti in quam multa ipse me transformauerim? Quòd si uero nõ credis & res hæc tibi falsa uidetur, nempe apparentia quædam inanis ante oculos obuersans, posteaquam ignis factus fuero, applica mihi, heus generose tu, manũ. Nimirum senties, uidear ne tantum ignis, an & urendi uim habeam. MEN. Periculosum est experimentum hoc Proteu. PROT. At tu Menelaẽ uideris mihi nec Polypum uidisse unquam, nec etiam quid pisci huic accidere soleat, scire. MEN. Verum Polypum ipsum quidem uidi, quæ uero accidant illi, libenter ex te cognouerim. PRO. Cuicunq; saxo accedens, acetabula sua applicuerit, atque affixus in hæserit cirramẽtis, illi seipsum similem efficit, mutatq; colorem, imitando saxum, quo uidelicet lateat piscatores, nihil ab illo uarians, neque ob hoc manifestè apparens, sed omnino saxum referens. MEN. Ferunt hæc. Sed tuũ hoc multo magis omnem opinionem excedit Proteu. PRO. Nescio Menelaë, cui nam alteri facilè credas, qui tuis ipsius oculis nõ credas. MEN. Videns equidem uidi, sed tamen res ipsa monstro similis est, eundem uidelicet ignem atque aquam fieri.

PANOPES ET GALENES.

PANOPE.

VIDISTI ne, Galene, heri, qualia fecit Eris ad cœnã in Thessalia, propterea quòd non & ipsa uocata fuerat ad conuiui-

um? GALE. Haud conuiuata equidem uobiſcum tum fui. Nam me Neptunus iuſſerat, tranquillum interea, Panope, ſeruare pelagus. Sed quid fecit Eris, cū præſens non adeſſet? PAN. Thetis ac Peleus conceſſerant intrò in thalamum, deducentibus ipſos Amphitrite ac Neptuno. Interea autem Eris, clam cæteris omnibus (id quod facilè illi tum fuit, aliis bibentibus, quibuſdam autem applaudentibus, uel Apollini cytharam perſonanti, uel Muſis ore modulātibus adhibendo animum.) proiecit in conuiuium, pomum quoddam admodum pulchrum, atq; aureum, Galene, totum. Inſcriptum autem erat his uerbis: Formoſa accipiat. Dum igitur uolutatur hoc, tanquam ex compoſito iactum, peruenit eò loci ubi Iuno, & Venus, & Minerua accumbebant. Deinde ubi Mercurius ſublato illo, legit ea, quibus illud inſcriptum erat: Nos quidē Nereides cum ſilentio ſedebamus: quid enim agendum erat, illis præſentibus? Illæ uero inter ſe cōtendebant, ac quælibet ſuū illud eſſe uolebat. Et niſi Iupiter ſe ipſum interpoſuiſſet, etiam ad manus uſq; res hæc proceſſiſſet. Verum ille, ipſe quidem, inquit, nō feram iudicium de hoc, tametſi illæ ipſum iudicare uellent, ſed in Idam ad Priami filium abite, qui & diſcernere nouit, quę nam formoſior ſit, utpote elegantiæ ſtudioſus & ipſe, & non facile, talis cum ſit, iudicauerit malè. GAL. Quid igitur ad hæc Deæ illæ, Panope? PANO. Hodie, arbitror, in Idam abeunt. GAL. Et quis ueniet paulo poſt, qui nobis renunciet eam, quæ uicerit. PAN. At iam nunc tibi affirmo, quòd nulla alia uincet, uemēte in certamen Venere, niſi arbiter ipſe omnino cæcutiat.

TRITONIS, AMYMONES, ET NEPTVNI.

TRITON.

D Lernam, Neptune, quotidie uenit aquatum uirgo, pulchra omnino ſpecies. ~~Haud equidem~~ ſcio, formoſiorem ullam puellam uidiſſe me. NEPTV. Líberám ne dicis, Triton, an uero ſerua quæpiam eſt, quæ aquam ferre ſolet. TRI. Minimè uero, ſed Danai illius filia, una ex quinquaginta iſtis etiam ipſa eſt, Amymone nomine. Interrogaui enim, & quæ uocaretur, & genus ipſius. Danaus autem duriter admodum educat filias, & opus manu facere ipſas docet, & ad aquam hauriendam mittit, & ad alias res agendas inſtituit, impigræ ipſæ ut ſint. NEPT. Solā ne autem uenire ſolet longam adeo uiam, ex Argis ad Lernam uſque? TRIT. Sola, nam ſiticuloſum ipſum Argos eſt, ut noſti. Quare neceſſe eſt, ſemper aquatum uenire illam. NEPTVN. Non mediocriter affeciſti me animo, ò Triton, qui mihi hæc de puella narraris. Quare eamus ad ipſam. TRIT. Eamus, iam enim tempus quoq; eſt, cum aquatum ire ſolet. Ac propè mediam circa uiam alicubi eſt, pecudo Lernam. NEP. Proinde currum iunge, uel, an hoc lōgiorem rebus moram iniiciet, ſubmittere equos iugo, & currum apparare? Tu uero potius delphinem mihi aliquem, ex ueloci bus illis, huc ſiſte, inequitādo enim illi quàm celerrimè prouehar. TRI. Ecce tibi hunc delphinum omnium uelociſſimum. NEP. Probè ſanè, prouehamur igitur. Tu uero iuxtā natando, conſequere me, Triton. Ac poſtea q; ad Lernam iam aduenimus, ego quidē hic in inſidijs erò: tu autē ſpeculando obſerua, quam dō illam accedentem ſentias. TRI. Eccā tibi, propè eſt. NEP. Formoſa, Triton, & in ipſo ætatis flore, puella hęc, ſed cōprehendenda nobis eſt. AMY. Heus homo, quò me hinc correptā abducis? plagiarius quiſpiam es, ac uideris ab Aegypto,

patruo

patruo noſtro, allegatus eſſe, quare clamando patrem uocabo. TRI. Tace Amymone, Neptunus hic eſt. AMY. Quid Neptunum mihi narras? Cur mihi ô homo, uim facis, atq; hinc in mare abſtrahis? Ego uero ſuffocabor miſera, ſubmerſa aquis. NEP. Bono animo ſis. Nihil graue patiaris, faciam: ſed & fontem cognominem tibi emanare hic ſinam, percuſſo tridente ſaxo, hoc iuxta æſtuarium, & tu ipſa felix atq; beata eris, ac ſola ſororum obita morte, aquam non geſtabis.

NOTI ET ZEPHYRI.

NOTVS.

VM hanc, Zephyre, iuuencam, quam per mare in Aegyptum Mercurius ducit, Iupiter, amore captus, uiciauit? ZEPH. Hanc ipſam, Note, ſed iuuenca tum non erat, ſed puella, Inachi fluuij filia. Nunc autem Iuno talem ipſam effigiauit, æmulatione amoris commota: propterea quòd uidebat Iouem illam prorſus deperire. NOT. Proinde etiam nunc bouem illam amat? ZEPH. Atq; admodum. & propterea in Aegyptum ipſam miſit, nobisq; edixit, ne contur baremus mare, donec illa tranſnataſſet, ut quæ illic paritura ſit: fert autem uterum modo, Deusq; fiet, cum ipſa, tum quod ex ea partum erit. NOT. An iuuencam Deus? ZEPH. Atq; admodum, Note, imperabitq;, inquit Mercurius, nauigantibus, ac noſtra erit domina, ut quemcunq; noſtrum uolet, emittat, uel prohibeat ſpirare. NOT. Colenda igitur obſeruandaq; nobis erit, Zephyre, iam, domina certè cum ſit. Nam, per Iouem, beneuolentior eo pacto nobis erit. ZE. Sed enim iam traiecit, & in terram enatauit. Vides, ut non amplius quadrupes incedat, ſed erectam ipſam, Mercurius denuo mulierẽ, formoſam prorſus reddidit. NOT. Mira nimirum hæc Zephyre, nuſquam amplius neq; cornua illius, neq; cauda, neq; tibiæ biſidæ, ſed amabilis puella eſt. Cæterum Mercurio quidnam accidit, qui ſeipſum mutauit, & ex adoleſcente factus eſt quiſpiam, caninam faciem præ ſe ferens. ZEPH. Ne curioſius perſequamur iſta, quandoquidem melius ille, quæ facienda ſint, nouit.

NEPTVNI ET DELPHINVM.

NEPTVNVS.

AVDO, rectè facitis Delphines, quòd ſemper amantes hominum eſtis. Nam & olim Inonis filium in Iſthmum portaſtis, exceptum à Scironíjs ſcopulis: unde cũ matre præcipitatus fuerat. Et nunc tu Citharœdo iſto Methymnenſi, cum ipſo ornatu & cithara receptò, in Tenarum enataſti, neq; paſſus es indignè à nautis perire illum. DELP. Ne mireris, Neptune, ſi hominibus benè facimus: nam & ipſi ex hominibus piſces facti ſumus. NEP. Atq; equidẽ ob id reprehendo Bacchum, q uos nauali prælio ſuperatos ita transformauit, cum deberet captiuos ſolum in deditionem accipere: quemadmodum & ceteros in poteſtatem redegit. Sed quo pacto cum Arione hoc, quod accidit, ſeſe habet? DELPH. Periander iſte, puto, delectabatur homine, ac ſæpe illum ad ſe accerſe-

bat,artis gratia. Ille autem diues iam factus à tyranno,concupiuit,nauigando in patriam, Methymnam uidelicet, ſpectandas ibi diuitias ſuas exhibere. Ac conſcenſa ad traijciendum naui, hominum quorundam ſceleratorum, poſteaquàm cognitus eſt, multum auri ſecum ferre: ubi ad medium fermè Aegeum peruentum fuit,inſidiari illi nautæ cœperunt. Ille uero (nam auſcultabam omnia, iuxta nauigiũ natando) quoniã hoc uobis ita uiſum eſt, inquit, at me ſaltem aſſumpto ornatu,& decantato prius mihi ipſi funebri aliquo carmine,uolentem ſinite præcipitare meipſum. Conceſſerunt nautæ. Tum ille aſſumpſit ornatum, & cecinit admodum lene ac blandum quiddam, atq; ita in mare præcipitauit ſeſe,tanquam ſtatim omnino moriturus. Ego uero excepto atq; impoſito illo,enatui unà cum ipſo in Tenarum. NEPT. Laudo ſtudium erga Muſicam tuũ. Dignam enim mercedem rettuliſti ipſi pro eo quod auſcultaras.

NEPTVNI ET NEREIDVM.

NEPTVNVS.

RETVM hoc quidem anguſtum, in quod puella delapſa, ſubmerſa eſt, Helleſpontus ab ipſa uocetur, Cadauer autẽ ipſum, uos Nereides acceptũ, in Troadem auferte, ut ibi ab incolis ſepeliatur. NER. Nequaquam, Neptune, ſed hic in cognomini pelago ſepeliatur. Miſeremur enim ipſius, ut quæ miſerabilia maximè à nouerca paſſa fuerit. NEP. At hoc quidem, Amphitrite, fas non eſt, neq; etiam aliàs honeſtum, hic illam alicubi ſub arena iacere. Sed quod dixi, in Troade, in Cherſoneſo mox ſepelietur. Illud autẽ pro ſolatio ei erit, quòd paulo poſt eadem, ipſa quoque Ino parietur, & præcipitabitur, perſequente illam Athamante, in pelagus, ex ſummo Citherone, qua in mare porrigitur, unà cum filio, quem in ulnis geſtabit. NER. Sed & illam ſeruare conueniet, gratiã hanc Baccho faciẽdo, Educauit enim illum Ino, eademq; nutrix illius fuit. NEP. Non decebat, adeo prauam. Sed tamen Baccho non gratificari, Amphitrite, indignum foret. NER. Sed quid accidit huic, quòd ab ariete decidit? frater autẽ eius, Phryxus, tutò uehitur? NEP. Meritò, adoleſcens enim eſt, & contra impetum obſiſtere poteſt. Illa uero, eò quòd inſueta eius rei erat, conſcenſo uidelicet uehiculo nouo & inopinato, & deſpiciẽdo in profundum immẽſum, perculſa animo, & pauore pariter attonita, præterea & uertigine correpta, præ uehementia & impetu uolatus, retinere cornua arietis amplius non potuit, quibus ſe eò uſq; ſuſtentauerat, atq; ita in mare decidit. NER. An non igitur matrem ipſius Nephelen decebat, opem ferre cadenti? NEPT. Decebat ſanè, ſed Parca quàm Nephele multò potentior eſt.

IRIDIS ET NEPTVNI.

IRIS.

Alludit ad nomen ἰρις, quo ipſa Inſula dicta eſt.

NSVLAM iſtam errantẽ Neptune, quæ à Sicilia reuulſa atque undis ſubmerſa, mari innatat. Eam, ita iubet Iuppiter, conſiſtere facias iam atque apparere, & ut tantundem manifeſta atque conſpicua in medio Aegæo inconcuſſe ma-

maneat, fundata firmiter admodum illa. Opus enim illa nonnihil habet. NEP. Fiet hoc, Iri, sed tamen quem usum illi præbebit, manifesta apparens, & nõ amplius fluctuans? IRIS. Latonem in ipsa oportet parere, iam enim malè habet à doloribus. NEP. Quid igitur? an non sufficit illi cœlum, ut in eo pariat? Quod si minus autem illud, at certè nec tota terra partus illius recipere poterat? IRIS. Non, Neptune. Nam Iuno obstrinxit iureiurando magno Tellurem, ne præberet Latonæ parturienti ullum receptaculum. Hæc igitur insula, iuramento non tenetur, Abscondita enim tum fuit. NEPT. Intelligo rem. Igitur subsiste Insula, atq; emerge iterum ex profundo, & nõ amplius fluctues aut titubes, sed immota maneas. Ac suscipe, ò felicissima, fratris mei liberos duos, deorum omnium pulcherrimos. Et uos, Tritones, traijcite Latonẽ in ipsam, omniaq; tranquilla sint. Serpentem autem istum, qui nunc uelut astro exagitat illã, per terrefaciendo, ipsi infantes, posteaquam in lucem editi fuerint, aggredientur, ac matrem uindicabunt. Tu uero uade, renuncia Ioui, omnia bene habere. Stabilita est Insula. Veniat Latona ac pariat.

XANTHI ET MARIS.

IACOBO MICYLLO INTERPRETE.

XANTHVS.

VSCIPE me, ò Mare, grauia enim passus sum, extingue mihi uulnera. MAR. Quid hoc rei est Xanthe? quis te deussit? XAN. Vulcanus. Sed igne candesco prorsus, miser, & efferuesco. MAR. Cur autem iniecit tibi ignem? XAN. Propter filium Thetidis. Postquam enim occidentem illum Phrygas, supplex deprecatus sum. Ille autem ab ira nihil remisit, sed occisorum corporibus etiam obstruxit mihi alueũ, ego misertus miserorum, occurri, ut aquis inundarem atq; inuoluerem illum, quo eo periculo absterritus, ab occidione uirorum cessaret. Ibi igitur Vulcanus, (nam tum forte quadã propè aderat) uniuerso igne, quantum, opinor, usquam habebat, quãtumq; & in Ætna, & siquibus alijs locis, illius est; allato, processit obuiam: ac exussit quidem ulmos, & myricas, assauit autem & infelices pisces & anguillas. Me uero, cum efferuescere fecisset, parũ abfuit, quin totum aridum ac siccum redderet. Vides nimirum quo pacto exustionibus istis deformatus sim. MAR. Turbidus es, ò Xanthe, & calidus, ut cõsentaneum est, cruore, à cadaueribus: calore autem, ut ais, ab igne ueniente. Ac meritò, Xanthe, ut qui contra filium meum impetum feceris, nõ ueritus, quòd Nereidis filius ille esset. XAN. An non igitur decebat misereri me Phrygum, uicinorum adeo meorum? MAR. Vulcanum uero, an non contrà decebat misereri Achyllis, Thetidis adeo filij?

Fortasse, meapotem legendum, id est, pro ἰοὺς, ἰσχνοὺς.

DORIDIS ET THETIDIS.

DORIS.

VID lachrymaris Theti? THE. Pulcherrimam Dori, puellam uidi, in arcam à patre coniectam, tum ipsam, tum infantem ab eo pauloantè genitum. Iussit autem pater nautas arcam illam acceptam, postquam in altum à terra prouecti essent, in mare abijcere, ut ita periret & misera illa, & infans

unà cum ea. DO. Quamobrem autem, ò ſoror, hoc? quandoquidem comperta habes exactè omnia. THE. Pater illius Acriſius, quia pulcherrima erat, in aereum quendam thalamum incluſam, perpetuæ uirginitati deſtinarat. Deinde, uerum quidem dicere non poſſum, Iouem autem aiunt, conuerſum in aurum, delapſum per impluuium ad ipſam eſſe. Accipiente autem illa in ſinum demanantem deum, grauidam ex eo factam fuiſſe. Quod cum pater animaduertiſſet, utpote durus quidam & zelotypus ſenex, grauiter indignatus eſt. Et quia ab aliquo ſtupratam fuiſſe illam arbitratus eſt, conjecit in arcam hanc, cum paulo antè peperiſſet. DO. Cæterum illa quid agebat Theti, quando abripiebatur? THE. Pro ſe quidem nihil dicebat, Dori, ſed tacitè ferebat damnationẽ, pro infante autem deprecabatur, ne morti traderetur, lachrymãdo, atq; illum auo oſtentando pulcherrimum ſanè puerum, Dori. Ille autem præ ignorantia malorum, etiã arridebat mari. Oppleor rurſum lachrymis, cum in mentem illius uenit. DO. Et me flere feciſti. Sed nunquid iam mortui ſunt? THE. Haud quaquã, natat enim adhuc arca circa Seriphum, uiuis illis cuſtoditis. DO. Cur igitur nõ conſeruamus ipſam, piſcatoribus iſtis Seriphijs, in retia immittendo? Qui extractos illos, incolumes præſtabũt ſcilicet? THE. Rectè dicis, atq; ita faciamus, Non enim perire decet, neq; ipſam, neq; infantem, adeò cum ſit formoſus.

NEPTVNI ET ENIPEI.

ENIPEVS.

MINIME uero præclara hæc, Neptune (dicetur enim uerũ) qui circumuenta amica mea, aſſimilatus in formam meã, uiciaſti puellam. Putabat enim illa mecum rem eſſe ſibi, et ob id exhibebat ſeſe. NEP. Tu enim, Enipeu faſtuoſus es & tardus, qui puella adeo formoſa quotidie ad te nante, ac præ amore pereunte, deſpexeris illam, & gauiſus ſis, ſi poſſes illi ægrè facere. Illa uero iuxta ripas mœrore affecta, atq; ibi inambulans, ſeſeq; lauans, non ſemel optabat in conſpectum ſibi uenire te. At tu faſtuoſus deludebas illam. ENI. Quid igitur? an propterea oportebat te prripere amorem mihi, & uelut hiſtrionem alí quem pro Neptuno, Enipeum te gerere, atq; ita decipere Tyrõ iſtam, puellam adeo ſimplicem? NEP. Sero nunc uero nunc zelotypus es, Enipeu, cum priuſ ſuperbum & contemptorem te geſſeris. Ipſa autem Tyro nihil graue paſſa eſt, quando ſe putauit à te uiciatam eſſe. ENIP. Nihil autem? Dixiſti enim abiens Neptunum eſſe te, quod uel maximè dolore affecit ipſam: atq; ipſe eò abs te iniuria affectus ſum, quòd & quæ mea eſſe debuerat, eam uoluptatem percepiſti tu, & præterea compoſito circa uos fluctu purpureo, ſub quo abſconditi iacuiſtis cum puella pro me tute rem habuiſti. NEP. Tu enim non uolebas Enipeu,

TRITONIS ET NEREIDVM.

TRITON.

ALAENA iſta ueſtra, Nereides, quam cõtra filiam Cephei Andromedam emiſiſtis: neq; puellã ipſam iniuria aliqua affecit, perinde ut uos putatis, & ipſa iam mortua eſt. NER. A quo, Triton? Num Cepheus, tanq; illectamento aliquo propoſita puella, aggreſſus illam occidit, ex inſidijs cum multa ui adortus? TRI. Non. Sed noſtis, arbitror, Iphianaſſa, Perſeum illum,

Dana

Danaës puerum illum parũ, quem unà cum matre in arca abiectum in mare ab auo materno, conseruastis, misertæ illorum uidelicet. IPHI. Noui quem dicis. Consentaneum uero, illũ iam adolescentem factum esse, atq; admodum generosum, & pulchrum aspectu. TRI. Hic occidit Balęnam. IPHI. Quamobrem Triton? Neq; enim huiusmodi conseruationis præmia persoluere nobis debebat? TRI. Ego uobis exponam omnem rem, ita ut gesta est. Missus hic fuit ad Gorgonas, ut hoc quasi quoddam certamen regi perageret. Postquam autem peruenit in Libyam. IPHI. Quomodo, Triton, solus ne, an & alios secum socios abduxit. nam alioqui difficile hoc iter. TRIT. Per aërem profectus est. alatum enim ipsum Minerua reddidit: postquam autem eò loci uenit, ubi illæ agebant, illæ quidem dormiebant, opinor. At hic amputato Medusæ capite, iterum auolauit. IPHIG. Quo pacto autem aspexit illas? Aspici enim nequeũt, uel quisquis illas aspexerit, non amplius quicquam posthac aspicit. TRIT. Minerua illi clypeo uelut face aliqua, prælato. (Talia enim audiui ipsum narrantem apud Andromedam, postea & apud Cepheum.) Minerua igitur, inquã, in clypeo refulgente, tanquam in speculo aliquo, exhibuit ipsi spectandam Medusæ imaginem. Postea sinistra, arrepta illius coma, & inspecta imagine, dextra autem sublata harpe, abscidit caput ipsius: atq; ita priusquã sorores reliquæ expergiscerentur, auolauit. Porrò ubi circa maritimam hanc Aethiopiæ oram uenisset, terrę iam propinquior, aliquanto uolans, uidet Andromedam, expositam, in rupe quadam prominente palo affixam, pulcherrimam, ò Dij, promissa coma, & seminudam, longè usque infra ubera. Ac primum quidem misertus fortunæ illius, interrogat caussam damnationis huius. Paulo autem pòst, amore captus, (oportebat enim incolumem seruari puellam) opem ferre illi statuit. Atque ubi iam balęna accessisset, terribilis admodũ, & quasi mox absorptura Andromedam, in altum sublatus adolescens, manu ad capulum admoto, harpam tenens, altera quidẽ ferit, altera autem Gorgona spectandam proferens, in lapidem illam conuertit. Illa igitur mortua est, & diriguere ipsius membra omnia, quæcunq; Medusam aspexerũt: at hic solutis uinculis, quibus uirgo alligata fuerat, suppositaq; manu, suscepit illam, summis pedum digitis descendentem è rupe, ardua illa quidem atque procliui: & nunc cum eadem nuptias peragit in ædibus Cephei, abducetq; illam secum Argos. Quare pro morte, nuptias neq; eas ulgares illa inuenit. NER. Equidem non ita ualde ægresero factũ hoc. Quid eñ adeo nobis iniuriæ fecit puella, si mater ipsius superbè extulit sese tunc, ac pulchrior nobis esse uoluit? TRI. Quòd hoc pacto magnum dolorẽ perceptura fuisset ob filiam, mater certè illius cũ sit. NER. Ne meminerimus Dori, istorę amplius, si quid barbara mulier, suprã, q; decebat, loquax fuit. Satis enim supplicij tulit, quæ tanto in metu, filiæ causa constituta fuit. Gratulemur igitur nuptijs.

Ensis filo alligatus Perſei fuit.

ZEPHYRI ET NOTI.

ZEPHYRVS.

VNQVAM equidem pompam magnificentiorem uidi in mari, ex quo ego sum, & spiro. Tu uero an non uidisti Note? NOT. Quam nam hanc dicis Zephyre pompam? aut quinam sunt qui illam duxerunt? ZEPH. Suauissimo spectaculo caruisti, & quale non facilẽ aliud unquam uideris. NOT. Iuxta rubrum mare occupatus fui, afflaui autem & partem Indiæ nonnullam, quantum uidelicet eius terræ mari adiacet. Proinde nihil eorum noui, quæ tu dicis. ZEP. Quid? Sidonium illum Agenorem uidisti? NOT. Etiam, Europæ patrem scilicet. Quid tum? ZEPH. De illa ipsa narrabo tibi. NOT. Num, quòd Iuppiter iam

olim amare puellam cœpit? Nam hoc etiam pridem sciui. ZEPH. Igitur quod ad amorem attinet, nosti. Quæ uero postea consecuta sunt, ea nunc audi. Descenderat Europa ad littus, ludendi gratia, assumptis secum æqualibus suis. Iupiter autem in formam tauri assimulatus, ludebat unà cum ipsis, pulcherrimus tum apparens. Nam & candidus erat, ut nihil suprà, & cornua habebat reflexa pulchrè, uultumq; præ se ferebat admodum mansuetum ac placidum. Saltabat igitur & ipse in littore, & mugiebat suauissimè, ita ut Europa etiam conscendere ipsum iam sustineret. Cæterum ubi hoc factum est, citato cursu Iupiter quidem unà cum illa in mare prorupit, atq; ibi, uti inciderat, natabat. Illa uero admodum perculsa animo ex hac re, sinistra apprehẽdit ac tenuit cornua, ut ne deberetur: altera autem manu, diffluentem uento uestem continebat. NO. Dulce hoc spectaculum, Zephyre, uidisti, & amatorium, natantem uidelicet Iouem & ferentem secum amores suos. ZEPH. At uero quæ consecuta sunt, suauiora multò, Note. Nam & mare statim compositis fluctibus quietũ fuit, & tranquillitate ultrò attracta, placidum ac planum se ipsum præbuit. Nos autem omnes silentium agentes, nihil aliud quàm spectatores tantũ, eorum quæ fiebant, quasi quidam comites, sequebamur. Cupidines uero iuxtà uolitantes, paulum supra mare, ita ut interim summis pedibus contingerent aquam, accensas ferentes faces Hymenæum cantabant. Nereides autem emersæ undis, delphinũ tergis insidentes obequitabant applaudentes, seminudæ pleræq;. Præterea & Triconum genus, & si quid aliud marinorum, aspectu metuendum non est, omnia illa circum puellam quasi choream ducebant. Nam ipse quidem Neptunus cõscenso curru, & quasi pronubus incedẽs, unà cum Amphitrite lætus præibat, ueluti uiam aperiens natanti fratri. Supra omnes autem, Venerem duo Tritones uehebant in concha recubãtem, ac flores omnis generis aspergentem sponsæ. Atq; hæc à Phœnicia usq; in Cretam fiebant. Postquam autem in Insulam ascendit, ipse quidem taurus non amplius adparebat. Iupiter autem apprehensam manu Europam, in antrum Dictæum abduxit, erubescentem, atq; oculos demittentem. Intelligebat enim iam, ob quam rem ita duceretur. Nos autem incumbentes mari, alius aliam illius partem fluctibus agitabamus. NOT. O beatum Zephyre, te, qui ista hæc uideris. Ego uero interea Gryphas & elephantos, & nigros homines aspiciebam.

MORTVORVM DIALOGI

ARGVMENTVM IN DIALOGOS INFERORVM.

QVanquam ex eadem occasione & hi Dialogi, quibus inferorum querelæ, iudicia, pœnæ, & id genus alia describuntur, exceptis paucis quibusdam, quorum argumenta de suis temporibus sumpsisse Lucianus uidetur, cum superioribus prognati sunt: alium tamen atq; diuersum ab illis finem habent, aliáq; monent ac docent. Suprà enim amores & affectus deorum tractantur. Hic illud indicatur, atq; etiam oculis pene subijciur, quòd apud inferos, & eos iudices, quorum sententiæ post hanc uitam subijciendi omnes sumus, nulla personarum ratio, nulla potentiæ, diuitiarum, honorum, famæ, aut cuiuscũq; fortunæ æstimatio futura est: sed quòd omnes, quod ad conditionem attinet, æquales futuri, & pro eo ac quisq; in hac uita se gerit & meretur, supplicium aut præmium accepturi sumus. Tametsi illud quoq; non ignorem, Lucianum ex ironia magis pleraq; hæc quàm quòd ita animo senserit, dixisse uideri posse, utpote Epicureum, & ut ab aliis uocatur, ἄθεον, qui neq; de diis, neq; de immortalitate animarum rectè quicquam senserit. Verumtamen etiã aliàs, cum de ueris moribus Philosophorum scribit, ut in Nigrino, Demonacte, & cæteris quibusdam, eiusmodi de præsentis uitæ rebus & actionibus præcipit, & tradit, quæ illum haud dubiè de futura quoq; non nihil cogitatione ac sensu præcepisse confirmare possunt. Vtut autem hæc se habent, digni tamen dialogi isti sunt, qui legantur, & ob oculos quàm sæpissi-

me

mè reuocentur uel ob hoc ſolum, ut à cupiditatibus ac rerum externarum deſiderio mentem auocemus, & ad illud reſpicianmus, quod poëta dixit: Puluis & umbra ſumus, quodq; poſt hanc uitam, neq; opes, neq; potentia, neq; ullæ aliæ fortunæ defunctos ſequentur, aut inuabunt.

DIOGENIS ET POLLVCIS.

DIOGENES.

COMMENDO tibi, Pollux, quamprimum ad ſuperos aſcenderis (tuum enim eſt, ni fallor, cras reuiuiſcere) ut, ſicubi uideris Menippum, canem illum, (inuenies autem ipſum Corinthi, circa Cranéum, aut in Lycéo deridentē contendētes iſtos inter ſe Philoſophos, dicas illi: Menippe, inquiens, iubet te Diogenes, ſi ſatis ea, quæ ſuper terrā ſunt, deriſiſti, quo & huc ad inferos deſcendas, ubi multò plura, quæ rideas, habiturus es, Illic enim in ambiguo tibi adhuc riſus fuit, et frequēs illud obiſci potuit. Quis enim omnino ſcit, quæ poſt uitam futura ſint? Hic autem, non deſinès conſtanter atq; perpetuò ridere, quemadmodum ego quoq; nunc facio. Et maximè poſtquam uideris, diuites iſtos ac ſatrapas & tyrannos ita humiles & obſcuros eſſe, ſoloq; eiulatu ab aliis dignoſci. Tum quòd & molles & ignaui ſunt, reminiſcentes eorum quæ in uita gerūtur. Hæc illi quæſo ut dicas, & ut præterea etiam pera ueniat impleta & multo lupino, & ſicubi in triuio poſitam inueniat, Hecates cœnam: aut ouuum ex luſtratione relictum, aut ſimile quippiam. POL. At renunciabo hæc illi, Diogenes. Sed quo melius illum agnoſcere queam, cuiuſmodi facie eſt? DIOG. Senex eſt, caluaſter, pallio indutus lacero, & uento cuiuis peruio: præterea & diuerſorum pannorum aſſumentis uariegato. Ridet autem ſemper, ac plerumque arrogantes iſtos philoſophos acerbē perſtringit. POL. Facile erit inuenire illum, ex his utique ſignis. DIOG. Vis ne ut ad ipſos quoque philoſophos illos aliquid tibi mandem? POLL. Mandes licet, non enim graue neque hoc mihi fuerit. DIOGEN. In uniuerſum, adhortare illos, ut deſiſtant à nugis ſuis, neque de toto contendant, neque cornua ſibi mutuo affingant, neque crocodilos faciant, neque huiuſcemodi ſterilia atque ieiuna interrogare, animum inſtituant. POLL. At indoctum me & inerudītum eſſe dicent, qui doctrinam illorū reprehendā. DIOG. Tu uero plorare illos meo nomine iube. POL. Et hæc nunciabo illis. DIO. Diuitibus autem, ò lepidiſſimum caput, hæc noſtro nomine annuncies quæſo: Quid, ò uani, inquiens, aurum tantopere cuſtoditis? quid autem excruciatis uos ipſos? ſupputantes uſuras, & talentum aliud ſuper aliud accumulantes: quos non plus quām unum obolum habentes, uenire huc paulo poſt oportet? POLL. Dicentur & hæc ad illos. DIOG. Sed & formoſis iſtis, & robuſtis dicas, Megillo puta Corinthio, & Damoxeno paleſtritæ, quòd apud nos neque flaua coma, ne cœrulei nigriue oculi, neq; rubor faciei, amplius ullus eſt: neq; prēterea nerui intenti & robuſti, neq; humeri laborum tolerantes, ſed omnia, unus puluis, ut aiūt, nobis, caluaria forma nudata ſcilicet. POL. Non moleſtū erit, neque hęc ad formoſos & robuſtos illos dicere. DIO. Etiā pauperibus ò Lacon, dicas licet, (multi autē ſunt, quibus & ea res perq; moleſta eſt, & inopiā lugēt) ut neq; lachrymentur, neq; plorent, expoſita illis æqualitate hac, quæ hic eſt: & quòd uidebunt, eos qui illic diuites ſunt, nihilo meliores, quām ſeſe hic eſſe. Lacedæmoniis autē tuis, hæc ſi uidetur, nomine meo obiſcias, molles & enerūatos ipſos eſſe dictitās. POL. Ne de Lacedæmoniis, Diogenes quicq; dicas, nō enim

Mos erat diuitibus ut ſingulis menſibus Hecatæ ſacrificādo in triuijs panes atq; alia quædā ponerēt, quæ poſtea à pauperibus auferebātur, hanc Hecates cœnā dicebāt. Suid. & Athen. li. 7. Athenienſes aūt & theatra & cōciones & cæteros cōuentus hominum luſtrare ſolebāt adhibitis paruis et uilibus quibusdā hoſtiis. Vt Suidas tradit, eō uidetur hic alludere.

enim feram. Sed quæ ad cæteros mandasti, ea illis renunciabo. DIOG. Missos igitur faciamus hos, quando tibi ita uidetur. Tu uero quibus antea dixi, ad eos sermones hos meos deferas.

PLVTO, SEV CONTRA MENIPPVM.

CROESVS.

NON poterimus ferre, Pluto, Menippum hunc, canem, cohabitantem nobiscum. Quapropter aut illum hinc amotum alio loco colloca, aut nos hinc alio commigrabimus. PLVT. Quid autem uobis mali adeo facit, quando eodem modo mortuus est, ac uos? CROE. Postquam nos ploramus & ingemiscimus, illorum reminiscentes, quæ apud superos habuimus, utpote: Midas hic, auri, Sardanapalus autem multæ uoluptatis, Ego uero, thesaurorum, irridet, & cum conuicijs exprobrat ea nobis, mancipia & piacula nos uocitando. Interdum autem etiam cantando, conturbat ploratus nostros, & in summa, ualde nobis molestus est. PLVT. Quid hæc audio de te, Menippe? MEN. Vera Pluto. Odi em̃ ipsos, ignaui ac perditi adeo cũ sint, quibus nõ satis fuit, uixisse malè, sed etiã mortui, insuper cogitatione atq; animo illis, quæ apud superos sunt, inhærent. Delector itaq; ægrè ipsis faciendo. PLVT. Sed non decet. Dolent em̃, non exiguis rebus priuati. MEN. Etiam tu deliras Pluto, qui gemitus istorũ tuo quoq; calculo approbas? PLVT. Haudquaq;, uerum nolim uos discordes ac seditiosos esse mutuo. MENIP. At uero, ò pessimi Lydorum, Phrygum & Assyriorum, ita de me cognoscite, ut qui neq; unquam desiturus sim. Nam quocunq; abieritis hinc, eodem sequar, ægrè faciẽdo, cantando atq; irridendo uos. CROE. An non hæc contumelia est? MEN. Non. sed illa contumelia erant, quæ uos facere solebatis: quando & adorari uos uolebatis, & hominibus liberis pro libidine abutebamini: neq; tum mortis quicquam memores eratis. Proinde plorate nunc, omnibus illis despoliati. CROE. Multis certè, ò Dij, & magnis possessionibus. MID. Quanto equidem ipse auro? SARD. Quanta uero ego uoluptate? MEN. Rectè sanè. ita facite: lugete uos quidem, ego uero tritum illud: Nosce te ipsum identidem connectendo, uobis occinam. decet enim huiusmodi ploratus, si crebrò illis accinatur.

MENIPPI, AMPILOCHI ET TROPHONII.

MENIPPVS.

NOS nimirum Trophoni atq; Amphiloche, quum sitis mortui, tamen haud scio quonam modo phanis estis donati, uatesq; credimini, ac stulti mortales deos esse uos arbitrãtur. TRO. Quid? an nobis igitur imputandum, si per insciciam illi de mortuis huiusmodi opinantur? MEN. Atqui nõ ista fuissent opinati, ni uos, tum quum uiueretis, eiusmodi quædam portenta ostentassetis, tanquam futurorum fuissetis præscij, quasiq; prædicere potuissetis, si qui percontarentur. TRO. Menippe, nouerit Amphilochus hic, ipsi pro sese respondendum esse. Cæterum ego Heros sum, uaticinorq; si quis ad me descenderit. At tu uidere nunquam omnino Lebadiam adijsse, neq; enim alioqui ista non crederes.

MEN.

MEN. Quid ais? equidem niſi Lebadiam fuiſſem profectus, ac linteis amictus, offam ridiculè manu geſtans, per anguſtum aditum in ſpecum irrepſiſſem, nequaquam fieri potuiſſet, ut te defunctum eſſe cognoſcerem perinde atque nos, ſolaq; præſtigiatura reliquos antecellere. Sed age per ipſam diuinandi artem, quid tandem eſt Heros? neque enim intelligo. TROPH. Eſt quiddam partim ex homine, partim ex deo compoſitum. MEN. Nempe quòd neque ſit homo, quemadmodum audio: neque deus, uerum pariter utrunque. Ergo dimidia illa tui, ac diuina pars, quò nunc receſſit? TROPH. Reddit oracula Menippe, in Bœotia. MEN. Haud intelligo quid dicas Trophoni, niſi quòd illud planè uideo, te totum eſſe mortuum.

MERCVRII ET CHARONTIS.

MERCVRIVS.

ATIONEM ſupputemus portitor, ſi uidetur, quantum mihi debeas iam, ne denuo aliquando de eo inter nos contendamus. CHA. Supputemus Mercuri, Satius enim eſt maturè id agere, deinde & minoris negocij. MER. Anchorã ut mandaras, comparaui tibi quinq; drachmis. CHA. Carò, dicis. MER. At per Plutonem, quinq; emi illam: & præterea lorum, quo remum alligares, obulis duobus. CHAR. Pone quinq; drachmas, & obulos duos. MER. Et pro reſarciendo uelo quinque obulos, ego exolui. CHA. Etiam hos appone. MER. Et ceram, ad oblinendas nauigij rimas tibi emi: & clauos præterea, & funiculum, unde Hyperam feciſti, omnia hæc duabus drachmis. CHA. Rectè, laudo, hæc uili emiſti. MERCV. Hæc ſunt, quæ tibi expoſui: niſi ſiquid reliquum eſt, quod me fugit inter computandum. Quando autem hæc redditurum te promittis? CHA. Nunc quidem, Mercuri, non poſſum. Si uero peſtis aliqua, aut bellum, cõfertos & frequentes huc demiſerit aliquos, licebit mihi tum allucrari aliquid ſubtracto clãm nonnihil ex portorio. MER. Proinde ego nunc ſedebo, peſſima quæq; ut eueniant, precando, ut inde fructum aliquem capiam? CHA. Fieri aliter non poteſt, Mercuri. Nam pauci nunc, uides, ad nos deſcendunt. Pax enim eſt. MER. Satius eſt ita eſſe, etiam ſi ob hoc abs te prorogatur nobis debiti iſtius ſolutio. Verum enimuero priſci illi, Charon, noſti quales aduenire ſolebant, quãm fortes atque animoſi omnes, cruore madidi, & uulneribus pleni plerique? Nunc autem aut ueneno aliquis à filio interfectus, aut ab uxore: aut præ nimia uoluptate, tumefacto uentre & cruribus aduenium. Pallidi enim omnes, & ignaui, neque ſimiles prioribus illis. Plurimi autem ipſorum etiam pecuniarum cauſſa ueniunt, factis, ut uidetur, mutuo ſibi inſidijs. CHARON. Omnino enim expetibiles illæ ſunt. MERCVR. Proinde neque ego uidear peccare grauius aliquid, ſi uel acerbius abs te exigam, ea quæ mihi debes.

Hyperæ funiculi ſunt, quibus antemnarum cornua traducuntur. Vnde prouerbium: Omiſſa Hypera, pedẽ quæris. Vide Eraſmum & Suidam.

PLV-

LVCIANI

PLVTONIS ET MERCVRII.

PLVTO.

ENEM ne nosti, istum ætate omnino confectum dico, Eucratem diuitem, cui liberi quidem nulli sunt, hereditatis autem captatores plus quàm quinquaginta millia. MER. Noui. Sicyonium illum dicis. Sed quid postea? PLVT. Viuere illum quidem, Mercuri sine, ultra eos quinquaginta annos quos ætate peregit, alteris totidē accumulatis, si modo possibile sit, atq; etiam pluribus. Adulatores autem ipsius, Charinum adolescentem, & Damonem, & cæteros abripe huc ordine omnes. MER. Atqui absurdum hoc uideri queat. PLVT. Haud quaq;. imò iustissimum. Quam enim ob caussam illi adeo optant illum mori? nisi quia pecuniam illius ambiunt, nulla propinquitate iuncti. Quod autem omniū sceleratissimum est, interea cum talia precantur, tamen obseruant & colunt manifestè utique illum. Ac quæ ægrotante illo, apud se consultent, nemo ignorat: attamen sacrificaturos sese promittunt, si conualescat denuo: & in summa, uaria quædam adulandi ratio illorum hominum est. Quamobrem ipse quidē immortalis sit, illi autem præ ipso abeant frustra hiantes. MER. Ridicula patientur, scelerati cum sint. Sed tamen & ille admodū scitè circumducit illos, & spe pascit inani, & in summa, semper morituro similis, multò ualidus magis est, q̄ quisquam iuuenis. Illi autem hæreditate inter se diuisa, pascuntur, uitam quandam beatam secum ipsi animo præcipientes. PLVT. Proinde ipse exuta senectute, quemadmodum Iolaus ille, in iuuenem redeat. Illi autem in ipsa media spe, diuitijs illis, quasi per somnū spectatis, destituti, abeant iam huc, mali malè mortui. MER. Alias res cura, Pluto, iam enim accersam tibi illos, alium super aliū ordine, septem autem, opinor, sunt. PLVT. Deducas licet. Ille autem mittat singulos præ se, ex sene iterum in adolescentem conuersus.

TERPSIONIS ET PLVTONIS.

P. VIRVNIO INTERP.

TERPSION.

VSTVM ne hoc est ō Pluto, me quidem è uita obīsse triginta cum sim annorum: Tucritum uero senem septuagenarium, & ultrà, adhuc uiuere? PLV. Iustissimum quidem ō Terpsio. Nam & si ipse uiuit, certè ad nullius tamen mortem affectus est: tu uero omni tempore illius hæreditatem expectans, eum mori auidissimè cupiebas. TERP. Nonne opus fuerat, quum senex sit, nequeatq; decætero suis uti diuitijs locum dare iuuenibus? PLV. Nouas ō Terpsio statuis leges: quum ad uoluptatem diuitijs uti nequeat, ipsum è uita decedere. Aliter autem & Parca & natura statuisse uidetur. TERP. Proinde hanc ob huiusce modi accuso ordinem, decebat enim has res successione graduq; fieri, senē primo, deinde qui in ea ætate sequeretur mori. Haud quaq; autē exerceri, aut uiuere, qui senectute decrepitus esset, qui tres duntaxat dentes habeat, cui uix deficiunt oculi, qui curuatus à quatuor famulis deducitur, deguttantes nares, lipposq; oculos habens, nihil denicq; uoluptatis deguſtans, haud aliter existens, q̄ animatum quoddam sepulchrum, ab ipsa iuuentute derisum. Et contrà mori opti-

optimos atq; robuſtimos adoleſcentes. Nam hoc perinde eſſe uidetur, ac ſi farmina ſurſum deferantur. Aut ſaltem ſcire neceſſe foret, quando & ſenum quiſquis obiturus eſſet. nequos, prout eis mos eſt, fallerent. Nunc uero illud accidit, quod prouerbio dici ſolet: Quadriga bouem ſæpiſſimè ducit. PLV. Hæc quidē ò Terpſio, prudentius fiunt, quã tibi profectò uidentur. Verũ & uos quid paſſi eſtis? quòd rebus alienis gaudetis, & ſenibus, filijs orbatis, uoſmet tãtopere in adoptionem tradatis: quamobrem in deriſum adducti, ab illis ſepelimini, quod quidem plurimis fit periucundum. Nam quanto uos magis mori illos peroptatis, tanto plus omnibus quàm gratiſſimũ eſt, ſi ante eos uos mori cõtingat. Etenim nouam quandam in medium adducitis artem, aniculas atq; decrepitos cũ amatis: præſertim quidem, ſi liberis ſint orbati. qui uero liberos habent, illorũ uobis non eſt cura. Atqui ex ijs qui amãtur plurimi, minimẽ ueſtri ignari aſtus etiam ſi ipſis liberos eſſe cõtingat, illos odiſſe diſſimulant, ut & ipſi habeãt amatores. Inde ijs in teſtamento excluſis, qui munera diutiſſime obtulerunt, liberi, ſicuti profectò dignum eſt, omnem eorum ſubſtantiam conſequũtur: at illi triſtitiã affecti, ſuaq; ſpe deluſi, dentibus fremũt. TER. Omnia hæc uera ſunt quæ de me & Tucrito autumas. Quantum enim meorum ille deuorauit, quum ſemper eum mori putarem. Ac quoties ad eum ingrediebar, gemẽdo, & internum quiddam, perinde atq; ex ouo pullus aliquis immaturus, ſtridendo ægritudinẽ ſimulabat. Vnde quanto citius eum ad ſepulchrum duci exiſtimabã, tanto plus illi donorũ mittebam, ut ne ij, qui amore concurrebant, muneribus me præclaris uincerent. Plerumq; etiam prę nimia ſollicitudine inſomnis iacebam, ſingula enumerans, ac unumquicq; diſponens. Eaq; etiam cauſſa interitus mihi fuit, curæ uidelicet & uigiliæ. Ille autem deglutito hoc illectamẽto meo tanto, adſtitit mihi, quando ſepeliebar paulo ante, arridens. PLV. Euge ò Tucrite, diutiſſimè uiuas, unà & diuitijs abundans, & huiuſcemodi homines deridẽs: neq; prius moriaris, quàm hos blanditores cunctos præmittas. TER. Hoc quidẽ ò Pluto periucundum mihi foret, ſi ante Tucritum Chariades uita decederet. PLVT. Boni animi ſis ò Terpſio, & Phido etiã, & Melanthus, & omẽs penitus ipſum præcedent, ſuis ipſorum curis confecti. Hæc ego ſummopere laudo, ò Tucrite diutiſſime uiuas.

ZENOPHANTAE ET CALLIDEMIDAE.

[illegible] INTERP.

ZEN[illegible]

AT tu Callidemides, quo pacto interiſti? Nam ipſe quemadmodum Diniæ paraſitus quum eſſem, immodica ingurgitatione præfocatus fuerim, noſti, aderas enim morienti. CAL. Aderam Zenophantes. Porrò mihi nouum quiddã atq; inopinatum accidit. Nam tibi quoq; notus eſt Prœodorus ille ſenex. ZEN. Orbum illum dicis, ac diuitẽ, apud quem te aſſiduè uerſari conſpiciebam? CAL. Illum ſemper captabam, colebamq;, id mihi pollicens fore, ut meo bono quamprimum moreretur. Verum quum ea res in longum proferretur, ſene uidelicet, uel ultra Tithonios annos uiuente, compendiariam quandam excogitaui uiam, qua ad hæreditatem peruenirem. Siquidem empto ueneno, pocilla tori perſuaſeram, ut ſimulatq; Prœodorus potum poſceret, bibebat autem prolixius, præſentius in calicem inijceret, haberetq; in promptu, porrecturus illi. Quod ſi feciſſet, iureiurando confirmabam, me illum manumiſſurum. ZENO. Quid igitur accidit? nam inopinatum quiddam narraturus mihi uideris. CAL. Vbi iam loti ueniſſemus, puer duobus paratis poculis, altero Prœodoro cui ue

nenum erat additum, altero mihi, neſcio quo modo errans, mihi uenenū, Pto eo doro porrexit innoxium. Mox ille quidem bibit, at ego protinus humi porrectim ſtratus ſum, ſuppoſititium uidelicet illius loco funus. Quid hoc? Rides Zenophanta? Atqui nō conuenit amici malis illudere. ZEN. Rideo profectò, nam elegāter ac lepidè tibi hæc res euenit. Porrò ſenex ille, quid interim? CAL. Primum ad caſum ſubitū atq; inexpectatum ſanè cōturbatus eſt. Deinde ſimul atq; intellexit, id quod acciderat, puta pocillatoris errore factum, riſit & ipſe. ZEN. Rectè ſanè. Tametſi non oportuit ad compendium illud diuertere, ſiquidem ueniſſet tibi populari, uulgataq; uia, tutius certiusq;, etiam ſi paulò ſerius.

CNEMONIS ET DAMIPPI

[illegible] INTERP.

CNEMON.

HOC illud eſt quod uulgo dici conſueuit: Hinnulus leonem. DAM. Quid iſthuc eſt, quod tecum ſtomachare Cnemon? CNE. Quid ſtomacher rogas? Equidem hæredem reliqui quendam præter animi ſententiam, uidelicet aſtu deluſus miſer, iis quos maximè mea cupiebam habere, præteritis. DAM. Sed iſthuc quinam euenit? CNE. Hermolaum nobilem illum diuitem, quum orbus eſſet, imminente morte captabam, aſſidens atq; inſeruiens. Nec ille grauatim officium meū admittebat. At interim illud quoq; mihi uiſum eſt ſcitum, conſultūq;, ut teſtamentum proferrem ac publicarem, quo illum rerum mearū in ſolidum hæredem inſtitueram, nimirum ut ille uiciſſim idem faceret, meo prouocatus exemplo. DAM. At quid tandem ille? CNE. Quid ille ſuo in teſtamento ſcripſerit, id quidem ignoro. Cæterum ego repente atq; inſperato è uita deceſſi, tecti ruina oppreſſus. Et nunc Hermolaus mea poſſidet, lupi cuiuſpiam in morē ipſo hamo cum eſca pariter auulſo. DAM. Imò non eſcam modo cum hamo, quin etiam te quoq; piſcatorem ſimul abſtulit. Itaq; technam iſtam, in tuum ipſius caput ſtruxeras. CNE. Sic apparet, idq; adeo deploro.

SIMYLI ET POLYSTRATI

[illegible] INTERP.

SIMYLVS.

VENISTI tandem & tu Polyſtrate ad nos, quum annos uixeris haud multò pauciores centum, opinor. POL. Nonaginta octo Simyle, SIM. Sed quinam triginta iſtos annos egiſti, quibus mihi fueras ſuperſtes. Nam ipſe periī te fermē ſeptuagenario. POL. Quàm ſuauiſſimē profectò, etiam ſi hoc mirum tibi uidebitur. SIM. Mirum uero, ſiquidem tibi primum ſeni, deinde inualido, poſtremo etiā orbo quicquam poterat eſſe in uita ſuaue? POL. Principio nihil erat quod non poſſem, præterea pueri formoſi complures aderant, tum mulieres nitidiſſimæ, unguenta, uinū mirè fragrans, poſtremo menſæ uel Siculis illis lautiores. SIM. Noua narras, nam ego te planè ſordidum ac parciſſimū eſſe ſciebā. POL. Atqui uir præclare, ex alienis arcis opes mihi ſubſcatebāt. Tum diluculo protinus quā plurimi mortales ad fores meas uentitabāt, ſimulq; ex omni rerū genere, quæ terrarū ubiuis pulcherrimæ reperiuntur, munera deportabantur.

SIM.

SIM. Num me defuncto regnum gessisti? POL. Minimè, uerum amantes habebam innumeros. SIM. Non possum non ridere: tū ne amantes, tantus natu quū esses, uixq; tibi dentes supereſſent quatuor? POL. Habebam per Iouem equidē optimates ciuitatis: quumq; essem tum senex, tum caluus, sicuti uides, præterea lippiens etiam, ac senio cæcutiens: postremo naribus muccosis, tamen cupidissimè mihi inseruiebant, adeo ut is felix uideretur, quemcūq; uel aspexissem modo. SIM. Num tu quoq; quemadmodum Phaon ille, Venerem aliquam è Chio transuexisti, ut ob id optanti tibi illa dederit rursum ad iuuentam redire, ac denuo formosum atq; amabilem fieri? POL. Haud quaquam, quin magis quū talis essem, qualem dixi, tamen supra modum adamabar. SIM. Aenigmata narras. POL. Atqui notissimus est hic amor, quum uulgo sit frequēs, nempe erga senes orbos ac diuites. SIM. Nunc tua forma unde tibi profecta fuerit intelligo uir egregie, nimirum ab aurea illa Venere. POL. Veruntamen non parum multas commoditates ab amantibus tuli, Simyle, propemodum etiam adoratus ab illis. Porrò sæpius etiam quasi procax illis illudebam, excludens interdum nonnullos eorum: interim illi inter sese decertabant, & in ambiendis primis apud me partibus, alium alius anteire nitebatur. SIM. Sed age, de facultatibus tuis quid tandem statueras? POL. Palàm quidem affirmabam, me unumquenq; illorum relicturum hæredem: idq; illi quum crederent futurum, certatim se quisque obsequentiorem atq; adulantiorem præbebat. Cæterum alteras illas ueras tabulas, quas apud me seruaueram, reliqui, in quibus omnes illos plorare iussi. SIM. At postremæ illæ tabulæ quem pronunciabant hæredem? num ē cognatis quempiam? POL. Non per Iouem, imò nouitium quendam ex formosis illis adolescentulis, natione Phrygem. SIM. Quot annos natum Polystrate? PO. Viginti fermè. SIM. Iam intelligo quibus obsequijs ille te demeruerit. POL. At tamen multò illis dignior qui scriberetur hæres, etiam si Barbarus erat ac perditus, quem iam ipsi etiam optimates colunt captantq;. Is igitur mihi extitit hæres, iamq; inter patricios numeratur, subraso mento, barbaroq; cultu ac lingua quin eum Codro generosiorem, Nireo formosiorem, Vlysse prudentiorem esse prædicant. SIM. Non laboro, uel totius Græciæ sit imperator, si libet, modo ne illi potiantur hæreditate.

CHARONTIS ET MERCVRII

MARTINO BOLERO INTERP.

INTERLOCVTORES. Charon, Mercurius, Mortui, Menippus, Charmoleus, Lampichus, Damasias, Philosophus, Rhetor.

CHARON.

VDITE quo loco sint res nostræ. Equidem parua est nobis, quemadmodū uidetis, & carioſa nauicula, & quæ undique perfluit: quòd si in alteram partem se inclinarit, planè submersa peribit, atq; ueſtrūm tam multi simul confluunt, & singuli plurimas sarcinas adferunt. Quòd si cum his nauiculā conscenderitis, uereor ne postea uos facti poeniteat, maximè uero eos, qui nandi sunt imperiti. MORT. Quid igitur faciendum erit, ut sine periculo nauigemus? CHAR. Ego uobis dicam: nudos uos ingredi oportet, atq; ista omnia quæ superflua sunt, in littore relinquere. Nam sic etiam uix capiet uos nauicula. Tibi uero Mercuri deinceps curæ erit, neminem ex illis recipere, nisi nudus sit, & supellectilem abiecerit. Itaq; ad ipsas scalas te statuas, ipsosq; cognoscito, & suscipito, nudosq; ingredi cogito. MER. Rectè dicis, atq; sic faciemus. Quis est ille

primus? MENIP. Ego Menippus sum. Ecce autem peram & baculum in paludē abieci: uerum rectē feci, qui pallium non acceperim. MER. Ingredere ò Menippe uir optime, primumq; apud gubernatorem nauis, locum accipe, in ipsa summitate, quo omnes possis intueri. Verum quis ille formosus est? CHAR. Charmoleus sum Megarensis ille amator, cui osculum unum duobus talentis constitit. MER. Exue igitur istam pulchritudinem, & labia unà cum osculis, istam etiam densam comam, & genarum ruborem, adeoq; totam cutem. Benè se res habet, expeditus es, ingredere nunc. Quis uero ille est purpuratus & diademate præcinctus, grauitatem quandam præ se ferens? Quis es tu? LAMP. Lampichus sum Geloorum tyrannus. MERCV. Quid igitur cum tot sarcinis ueniſti? LAMP. An ne nudum aduentare conueniebat tyrannum? MERC. Nequaquam tyrannum, sed mortuum, itaque depone ista. LAMP. Ecce abieci diuicias. MER. Sed superbiam ò Lampiche & fastum etiam abijce, nam ista si in nauiculam co incidant, uehementer grauabunt eam. LAMP. Igitur sine ut diadema habeam saltem & stragulum. MERC. Nequaquam, imò & hæc relinquito. LAMP. Sit ita. Quid præterea uis? Nam omnia, ut uides, abieci. MERCV. Crudelitatem etiam, & amentiam, & uiolentiam, & iracundiam, atque his similia depone. LAMP. Ecce nudus sum. MERC. Ingredere nunc. Tu uero pinguis admodum & carnosus quis es? DAMA. Damasias ego sum athleta. MERC. Certè, uideris ille esse, scio enim te sæpe in palæstris à me uisum. DAMA. Ita est ò Mercuri, uerum accipe me, nudum existentem. MER. Nequaquam ò bone uir, nudus es tanta carne circundatus: itaque exue eam. Nam si uel alterum tantum pedem in natem posueris, submerges eam. Sed & coronas istas & præconia abijcito. DAMA. En planè nudus sum, ut uides, & simili cum alijs mortuis statura. MER. Sic præstat leuem esse, itaque inscende iam. Et tu ò Crato diuitias abijce, præterea mollicies & delicias, neque feras tecum Epitaphia, neque maiorum tuorum dignitates. Relinque etiam genus, & gloriam. Item ciuitatum de quibus scilicet benè meritus es, publica præconia, statuarum inscriptiones. & dicas, ne tibi magnum sepulchrum construant, nam & hæc grauant, si in memoriam reuocentur. CRATO. Inuitus certè, sed tamen abijciam, quid enim faciam? MERCV. Papæ, Quid tibi uis armatus? aut quid istud trophæum tecum circumfers? CRAT. Quia uici, Mercuri, & res præclaras gessi, propterea ciuitas hoc me honore adfecit. MERCV. Relinque trophæum in terra, apud inferos enim pax est, neque ullis armis opus est. Verum quis ille est, ipso habitu grauitatem quandam præ se ferens? elatus, & contractis supercilijs, propter curas, longa barba, quis est ipse? MENIP. Philosophus quidam est ò Mercuri, imò præstigiorum & nugarum plenus. Itaque & hunc exue, uidebis enim multa, eaq; ridicula, sub palliolo occulta esse. MERC. Depone tu hunc habitum primum, deinde hæc quoque omnia. O Iupiter, quantam ille arrogantiā, quantam insciti am, & quantum contentionum, & inanis gloriæ, quantum quæstionum dubiarum, quantum spinosarum disputationum, & cogitationum perplexarum, circumfert? imò quàm multos uanos labores, & deliramenta non pauca, quantas item nugas, & quantam curiositatem. Sed per Iouem, aurum etiam hoc, & uoluptatem, & impudentiam, iracundiam, delicias & mollicie secum habet: neq; enim latent me ista, etiam si studiose celas. Verum abijce mendacia etiam & superbiam, & opinionem illam, qua existimas te omnibus reliquis præstantiorē esse. Nam si cū rebus omnibus ingrediaris, quæ quinqueremis te acciperet? PHILO. Depono igitur ea, quandoquidem sic iubes. MEN. Sed & barbā hanc deponat Mercuri, grauem equidē & hirsutam, ut uides, capilli sunt trium minarū ad minus. PHIL. Sed quis abradet? MER. Menippus ille, securim accipiens, quibus naues fabricantur, eam resecabit: utetur autem scalis naualibus, quibus superposita barba, resecetur. MEN. Nequaquam Mercuri;

sed

ſed da mihi ſerram. hoc enim erit magis ridiculum. MER. Sufficiet bipennis. MEN. Euge, Humanior nũc adpares, depoſito hircino fœtore: uis ne ut parum etiam de ſupercilijs auferam? MER. Maximè. Nam has ſuper frontem etiam at tollit, neq; ſcio quò ſeipſum extendat. Quid hoc rei eſt? Etiam ploras ſceleſte? & mortem times? ingredere igitur. MEN. Vnum quiddam adhuc grauiſſimũ geſtat ſub alis. MER. Quid Menippe? MEN. Adulationem Mercurij, quæ illi, dum uiueret, multum profuit. PHILO. Igitur & tu Menippe, tuam abijce libertatem, & loquendi audaciam, lætitiam, animi magnitudinem & riſum. An tu ſolus alios omnes ridebis? MER. Nequaquam, ſed retine iſta, leuia enim ſunt & planè facilia portatu, & ad nauigandum proſunt. Tu uero Rhetor, abijce iſtã tantam uerborum contradictionem & antitheſes, & ſimilitudines, item periodos & Barbariſmos, atq; alia ſermonis pondera. RHETOR. En abijcio. MERC. Benè ſe habent res. Itaque ſolue funem, attollamus ſcalas, attrahatur anchora, expande uelum, tuq; nauta clauum dirige, Simus hilares. Quid ploratis ò uos amentes? præſertim tu Philoſophe, qui paulo antè tua barba ſpoliatus es. PHI. Quia exiſtimabam immortalem eſſe animam. MEN. Mentitur, nam alia ſunt, quæ uidentur eum mœrore adficere. MER. Qualia? MEN. Quia non amplius tam opiparas cœnas habebit, neq; noctu exiens, clàm omnibus circumuoluto palliolo capiti, ordine omnia accedet ſcorta, nec mane deceptis adulescentibus ſua ſapientia, pecuniam accipiet, hæc ſunt quæ illi dolent. PHILO. An tibi moleſtum non eſt, Menippe, quòd mortuus es? MEN. Quomodo poſſet eſſe moleſtum mihi, qui ad mortem feſtinaui, nemine uocãte. Verum nonne clamor quidam interim dum nos confabulamur, exauditus eſt? ueluti quorundam in terra uociferantium. MER. Certè Menippe, uerum non uno tantum loco exaudiri tur clamor, ſed quidam in unum cœtum conuenientes, cum uoluptate deridẽt mortuum Lampichum, & illius uxorem mulieres circumſtrepunt, atque illius pueri nuper admodum geniti, multis lapidibus à pueris obruuntur. Quidam Diophantum Rhetorem laudant, in Sicyone funebres orationes recitantem, de hoc Cratone. Et per Iouem Damaſiæ mater ululans, lamentationem inceptat unà cum mulieribus pro Damaſia. Te uero, Menippe, nemo eſt qui deploret, & ſolus iaces tranquillus. MEN. Nequaquam, nam haud ita multò pòſt, audies canes miſerabiliter latrantes propter me, & coruos alas concutiẽtes, quando ad ſepeliendum me conuenient. MERC. Fortis es, Menippe. Sed quia iam transfretauimus, abite uos rectà per hanc uiam ad forum iudiciale. Ego uero & nauta alios tranſuectabimus. MEN. Feliciter naugate ò Mercuri, nos quoque progrediemur. Verum quid præterea de uobis futurum eſt? Iudicium de uobis ferre oportebit, & quidem aiunt pœnas eſſe graues, rotas, aquilas, & lapides, uniuſcuiuſque autem uita examinabitur.

CRATETIS ET DIOGENIS [illegible] INTERP.

CRATES.

MOERICHVM diuitem, nouerásne Diogenes? illum, inquã, ſupra modum diuitem, illum Corintho profectum. cui tot erant naues onuſtæ mercibus, cuius conſobrinus Ariſteas quum ipſe quoq; diues eſſet, Homericum illud in ore ſolebat habere:

Aut me confice tu, aut ego tete. DIOG. Cuius rei gratia ſeſe captabant inuicem Crates. CRAT. Hæreditatis cauſſa, quum eſſent æquales, uterq; alterũ captabãt.

Iamq; testamenta publicauerant ambo, in quibus Mœrichus (si prior moreretur) Aristeam omnium rerum suarum dominum relinquebat, Mœrichum uicissim Aristeas, siquidem ipse prior è uita decederet. Hęc igitur quum essent in tabulis scripta illi inter sese captabant, & alter alterum adulationibus obsequisq; superare contendebat. Porrò diuini, haud scio utrum ex astris id quod futurum sit coniectantes, an somnijs, quemadmodum Chaldæi faciunt: quin & Pythius ipse, nunc Aristeam uictorem fore pronunciabat, nunc Mœrichũ, ac trutina quidem interim ad hunc, interim ad illum propendebat. DIOG. Quid igitur tandem euenit? nam audire est operæprecium, Crates. CRAT. Eodem die mortui sunt ambo: cæterum hæreditates ad Eunomium ac Thrasyclem deuenerunt, quorum uterq; cognatus illis erat: atqui de his nihil prædixerant diuini futurum, ut tale quippiam accideret. Etenim quum Sicyone Cirrham uersus nauigarent, medio in cursu, obliquo orto Iapyge, euersa naui perierunt. DIOG. Rectè factum: at nos quum essemus in uita, nihil eiusmodi alter de altero cogitabamus. Neq; enim ego unquam optabam ut moreretur Antisthenes, quo nimirum baculus illius ad me rediret hæredem (habebat autem egregiè ualidũ, quem ipse sibi parauerat oleaginum.) neq; tu Crates opinor, desiderabas, ut me mortuo, in possessionum mearum successionem uenires, puta dolij ac peræ, in qua quidem lupini chœnices inerant duæ. CRAT. Neq; enim mihi quicquam istis rebus erat opus, imò ne tibi quidem Diogenes: siquidem quæ ad rem pertinebant, quæq; tu Antisthenì succedens accepisti, deinde ego succedens tibi, ea nimirum multò sunt potiora, multoq; splendidiora, quàm uel Persarum imperium. DIOG. Quænam sunt ista quæ dicis? CRA. Sapientiam, inquam, frugalitatem, ueritatem dicendi, uiuendiq; libertatem. DIOG. Per Iouem memini me in istiusmodi opum hæreditatem Antisthenì successisse, tibiq; eas longè etiam maiores reliquisse. CRA. Verum reliqui mortales hoc possessionũ genus aspernabantur, neq; quisquam nos ob spem potiundæ hæreditatis obsequijs captabat, sed ad aurum omneis intendebant oculos. DIOG. Nec iniuria: neque enim habebant, quo facultates eiusmodi à nobis traditas acciperent: quippe rimosi iam, uiciatiq; delicijs, non aliter quã uasa carie putria. Quo fit, ut siquando quis in illos infundat uel sapientiam, uel libertatem, uel ueritatem, effluat illico perstilletq;, fundo quod immissum est continere non ualẽte. Cuiusmodi quiddam & Danai filiabus aiunt accidere, dum in dolium pertusum hausta aquam important: at ijdem aurum dentibus & unguibus, omniq; ui seruabant. CRA. Proinde nos hic quoq; nostras possidebimus opes: illi simulatq; huc uenerint, obulum duntaxat secum ferent, ac ne hunc quidem ulterius quàm ad portitorem.

LVCIANI SCIPIO.

P. VIRVNIO INTERP.

INTERLOCVTORES. ALEXANDER, HANNIBAL, MINOS, SCIPIO.

ALEXANDER.

LIBYCE, me decet præponi, melior equidem sum. HAN. Imò uero me. ALEX. Iudicet ergo Minos, qui semper iustissimus iudex est habitus. MIN. Quis es tu? ALEX. Hic est Hannibal Carthaginiensis: ego autem Alexander Philippi regis filius. MIN. Per Iouem utriq; glorioſi. Sed qua de re uobis altercatio est? ALEX. De præstantia: dicit enim is sese meliorem quàm ego ducem exercitus fuisse: ego uero quemadmodum omnes sciunt, nõ hoc solum sed omnibus fermè qui ante meam ætatem fuere, in re militari præstantiorem me esse affirmo.

firmo. MIN. Dicat ergo uterq; uicissim pro uirili: tu uero ô Lybyce prius loquaris. HAN. Vnum hoc me iuuat, quòd & hic sermonem græcum didicerim, ut neq; etiam hac in re Alexander me superet. Porrò illos maxime laudis dignos puto, qui quum parui à principio fuere, propria uirtute ad magnam gloriam euasere: potentesq; per se ipsi facti, & principatu digni habiti. Ego igitur cum paucis quibusdam Hispaniam primũ inuadens, quum subcõsul essem, fratri additus, maximis rebus idoneus atq; optimus iudicatus. Ibi tũ Celtiberos cœpi, atq; Gallos ipsos deuici. Et quum magnos montes transmigrassem, omnem Eridanũ transcurri, multasq; ciuitates euerti, et planã Italiam subiugaui, & usq; ad suburbia Romę grassatus sum, totq; uno die Romanos occidi, ut eorũ annulos modijs mẽsurari oportuerit, & ex cadaueribus põtes fluminibus fecerim. Atq; hæc omnia peregi nec Ammonis dictus filius, neq; deũ me fingens, aut matris insomnia narrans: sed me hominem fatebar, pugnabamq; cõtra duces magna prudentia, contra milites magna audaciã atq; fortitudine prędditos. Non aduersus Medos, aut Armenos, qui anteq; quispiam sequatur, fugiunt, & facilè cuiuis audenti uictoriam tradunt. Alexander uero regni patris successor, & id fortunæ quodã impetu ampliauit. Qui quum deuicto misero illo Dario, apud Issum & Arbelas uictoriam cepit, antiquam ex patre consuetudinem omittens, adorari sese uoluit, seseq; ad Medorũ delicias inuitari libenter tulit: atq; in conuiuijs amicos interemit, interficientibusq; auxiliũ tulit. Ego autem patriæ dominatus sum, quæ quum me reuocaret, hostiũ magna classe aduersus Libyam nauigante, parui: continuoq; me hominẽ priuatum dedi, & damnatus æquo animorem tuli. Atq; hæc egi barbarus cũ essem, omnisq; Græcorũ disciplinæ expers, & neq; Homerum, ut hic, edidici, neq; Aristotele sophistã magistro eruditus fui, sed solum mea natura optima sum usus. Hæc sunt quibus me meliorẽ Alexandro esse puto. Si uero ea caussa mihi hic præferẽdus est, quòd caput diademate ornauerit, id decorum forsan apud Macedones est: non tamen ob id præstantior hic uideri debet generoso duce, & uiro, qui mentis sententia magis quàm fortuna est usus. MIN. Hic certè orationem neq; ingenerosam, neq; ut Libycum decebat, dixit: tu uero Alexander, quid ad hæc inquis? ALEX. Oportet quidem ô Minos, homini adeo temerario nihil respõdere. Sola enim te fama satis edocere potest, qualis ego rex, qualis hic latro habitus fuerit. Aduerte tamẽ, an parum ipsum superauerim, qui cũ adolescens adhuc essem rẽ aggressus, regnum obtinui, & de patris mei interemptoribus supplicium sumpsi. Atquum Thebas subuertissem, toti Græciæ terror fui, ab ea dux electus. Neq; dignum putaui, Macedonum regno me contentum esse, quòd pater reliquerat, sed totũ terrarum orbem sitiui: durumq; putans, nisi rerũ omnium dominus essem, paucos quosdam mecum agens, in Asiam exercitũ traduxi, & apud Granicum magna pugna uici: Lydiam, Ioniam, & Phrygiã cepi. Et tandẽ quæcunq; transieram subiugans, ueni ad Issum, ubi Darius me expectabat, infinitos exercitus secum agens. Post hæc ô Minos, uos ipsi scitis, quot ad uos uno die mortuos miserim. Dicit enim Charon, tunc sibi scaphã non suffecisse: sed ratibus compositis, illorũ pleroscq; se transportasse: atq; hæc confeci meipsum periculis opponẽs & in pugna uulnerari non timens. Et ut quæ apud Tyrũ & Arbelas gesta sunt omittam, usq; ad Indos ueni, atq; Oceanum mei regni terminum feci, & illorũ hominum elephantes cepi, ac Porum captiuum abduxi. Scythas uero homines certè non spernendos, Tanaim transiens, magna equitũ pugna uici, ac amicos meos remuneraui, inimicos autẽ ultus sum. Si uero Deus hominibus uidebar, parcendum illis erat. Nam rerum magnitudine ut tale aliquid de me crederẽt, inducti sunt: tandem mors me regem occupauit. Hic autem Hannibal apud Prusiam Bithyniæ exulauit, ut crudelissimo & pessimo homini conueniens erat. Nam quo pacto Italos uicit, omitto dicere: nam nõ uirtute, sed malicia atq;

perfidia & dolis id peregit: nunquam autem alicuius claritudinis aut iuſtiſmemor. Sed quoniam, quòd delitioſe uixerim, uituperauit, oblitus mihi uidetur eorum, quæ apud Capuã admiſerit. Ibi enim mulieribus deditus fuit, & uoluptatibus uir iſte mirabilis, belli gerendi occaſiones prodidit. Ego uero niſi ea quæ ſub occidente ſunt, parua quidem putans, uerſus Orientẽ me impuliſſem, quidnam adeo magni perfeciſſem? Qui Italiam abſq; ſanguine capere, ac Libyam, omnemq; eam oram uſq; ad Gades, ſub poteſtatem redigere facilè potuiſſem? Sed hæc ego tanta contentione digna non putaui, præſertim iam antea illis perculſis, ac dominum me agnoſcentibus. Dixi. Tu uero, Minos, iudica. Nam & hæc è multis protuliſſe, ſatis eſt. SCIP. Non, niſi me quoq; prius audias ò Minos. MI. Quis tu uir optime es? aut unde? quòd hiſce claris ducibus te cõferre audes? SCI. Scipio Romanus, qui Carthaginem deleui, & Afros multis magnis prælijs deuici. MI. Audiendus quippe es. SCI. Ego, ò Minos, hæc
» non dicam, quò præferri uelim. Nunquam enim huiuſce generis honoris auidus fui, ſed ſemper eſſe, quàm uideri malui: nec ut, quod iſti utriq; fecerunt, in
» me laudando alios uituperem. Iam puero mihi omne uitium diſplicuit, & bonis artibus à primis annis deditus, humanitatiq; inſeruiẽs, ſcire ſolum turpe putabam: ſed opere ſemper perficere quicquid magnificũ à maioribus natu, aut
» literis didiciſſem, conatus ſum. Ita adoleſcens uixi, ut maxima patriæ ſpes fuerim. Quæ illam fruſtrata non eſt. Nam quum Senatus maximo timore, an eſſet patria relinquenda, conſultaret: uix iuuenis (quũ ei ætati non liceret) in medios ſenes proſilij, & ſtricto enſe, hoſtem me habiturum profiteor eum, qui deſerendæ patriæ ſententiam protuliſſet. Quare uix quartum & uigeſimum annum agens, dux electus, non cum magno exercitu uerſus Carthaginem iui: atque Hannibalem ſecutus uici, eum quoque in turpem fugam conuerti. Et deuicta Carthagine non rei felicitate elatus ſum: eundem me amici, eundem me
» patria poſt uictoriam habuit. Diuites uero in bonis amicis eſſe putaui, non in
» auro. Nam per quatuor & quinquaginta annos, quibus uixi, nihil unquã emi,
» aut uendidi. Ex foro quoq; nunquam diuertiſſem, niſi quempiam mihi aliquo
» modo amicum feciſſem: & ut mercatoribus pecunias lucrari ſtudium eſt, ita mihi ut adipiſcerer homines, omni metallo præſtantiores, cura erat. Quibus qualis fuerim, T. Liuius, cæteriq; hiſtorici teſtari poſſunt. Ac ex Carthagine reuerſus triumphum egi, cenſorq; factus ſum. Aegyptum, Syriam, Græciam percurri. Iterumq; abſens conſul electus, bellum maximum confeci, & Numantiam
» euerti, atq; alia egi. Nunquam me quis aut in proſperis eleuantem fortunã, aut
» in aduerſis opprimentem uidit: quin tanta animi liberalitate uſus ſum, ut quũ
» grandis dominus eſſe potuerim, quatuor & uiginti ſolum libras argẽti reliquerim. Illud non tacebo ſcilicet, me nunquam iniuſtum aut crudelẽ fuiſſe, aut alicuius generis uoluptate corruptum. Et hæc uti inſipiens dixi, non ea ratione,
» quòd præferri uelim retuli, ſed graue erat non monſtrare, ut eſt, Romanos omni genere uirtutis cæteras gentes ſuperaſſe. Itaq; ut uiuus pro patria pugnaui, patriæq; pietatem mihi & rebus cæteris prætuli, ſic nunc apud te ò Minos
» pro patria hæc dicta ſunt. MIN. Per Iouem, ò Scipio, & recte, & uti Romanum
» decet locutus es. Itaq; quum diſciplina militari, rebusq; bellicis hiſce æqualem,
» aut te præſtantiorem diſcamus, te præferendum cenſeo: & Alexander ſecundus ſit, & tertius Hannibal, nec hic quidem ſpernendus eſt.

Hæc omnia (quæ ſignaui) in Græcis exemplis non habentur, ſed à Virunio, uel quiſquis alius hic fuit, affecta uidentur. Nam ſtatim poſt editum Scipionis nomen ac titulum, in Græcis exemplis, ita ſequitur:

MI. Quid igitur & tu dicis? SCIP. Alexandro quidem minorem eſſe me, Annibale autem præſtantiorem. ut qui ipſum perſecutus fuerim, & ad turpem fugã compulerim. Quomodo igitur non impudens iſte uideatur, qui cum Alexan

dro

dró ſeſe comparet, cui ne ipſe quidem Scipio, qui iſtum deuici, cõparare me auſim. MIN. Per Iouem æqua dicis, Scipio: quapropter primus quidem iudicetur Alexander, deinde poſt illum tu, atq; tum, ſi placet, tertius hic Hannibal, quippe qui nec ipſe contemnendus exiſtat.

DIOGENIS ET ALEXANDRI INTERP.

DIOGENES.

VIDhoc rei Alexander, ita ne defunctus es tu quoque, perinde atque nos omnes? ALEX. Vides nimirum Diogenes: tametſi mirandum non eſt, ſi homo cum fuerim, defunctus ſim. DIOG. Num ergo Iupiter ille Hammon mentiebatur, quum te ſuum eſſe filium diceret, an uero tu Philippo patre prognatus eras? ALEX. Haud dubiè Philippo: neque enim obiiſſem, ſi Hammone parẽte fuiſſem progenitus. DIOG. Atqui de Olympiade, etiã conſimilia quædam ferebantur, puta draconem quendam cum ea fuiſſe congreſſum, uiſumq; in cubiculo, ex eo grauidam peperiſſe te: porrò Philippum errare, fallíq;, qui ſe tuum patrem eſſe crederet. ALEX. Inaudieram quidem & ipſe iſta, quemadmodum tu. at nunc uideo, neque matrem, neque Hammonios illos uates, ſani quicquam aut uere dixiſſe. DIOG. Attamen iſtud illorum mẽdacium, Alexander, ad res gerendas haudquaquã tibi fuit inutile, propterea quòd uulgus te ueberatur, metuebatq;, quum deum eſſe crederet. Sed dic mihi, cuinam tam ingens illud imperium moriens reliquiſti? ALEX. Id equidem ignoro Diogenes: celerius enim ẽ uita ſubmouebar, quàm ut eſſet otium de illo quicquam ſtatuendi, præter id unũ, quòd moriens Perdiccæ anulum tradidi. Sed age, quid rides Diogenes? DIOG. Quid ni rideam? an non meminiſti quid Græci fecerint, quum nuper tibi arrepto imperio adularéntur, principemq; ac ducem aduerſus Barbaros deligerent? nonnulli uero in duodecim deorum numerum referrent, ac phana conſtituerent: denique ſacra facerent tanquam Draconis filio? Sed illud mihi dicito, ubi te ſepelierunt Macedones? ALEX. Etiamdũ in Babylone iaceo tertiũ iam diem: porrò Ptolemæus ille ſatelles meus, ſi quando detur otium ab his rerum tumultibus, qui nunc inſtant, pollicetur in Aegyptum deportaturum me, atq; inſibi ſepulturum, quo uidelicet unus fiam ex diis Aegyptiis. DIOG. Non poſſum non ridere Alexander, qui quidem te uideam etiam apud inferos deſipientem, ſperantemq; fore, ut aliquando uel Anubis fias, uel Oſiris. Quin tu ſpes iſtas omittis ò diuiniſſime, neque enim fas eſt reuerti quenquam, qui ſemel paludem tranſmiſerit, atque intra ſpecus hiatum deſcenderit, propterea quòd neque indiligens eſt Aeacus, neque contemnendus Cerberus. Verum illud abs te diſcere peruelim, quo feras animo quoties in mentem redit, quanta felicitate apud ſuperos relicta, huc ſis profectus, puta corporis cuſtodibus, ſatellitibus, ducibus, tum auri tanta ui, ad hoc populis qui te adorabant: præterea Babylone, Bactris, immanibus illis beluis, dignitate, gloria: deinde quòd eminebas conſpicuus, dum uectareris, dum amiculo candido caput haberes reuinctum, dum purpura circumamictus eſſes? nunquid hæc te diſcruciant, quoties recurſant animo? Quid lachrymas ſtulte? an non id te ſapiens ille docuit Ariſtoteles, ne res eas quæ à fortuna proficiſcantur, ſtabiles, ac firmas exiſtimares? ALEXANDER. Sapiens ille, quum ſit aſſentatorum omnium perditiſſimus? Sine me ſolum Ariſtotelis facta ſcire, quãm multa à me petierit, quæ mihi ſcripſerit: deinde quemadmodum abuſus

ſit

ſit mea illa ambitione, qua cupiebam eruditione cæteris præſtare, quum mihi palparetur interim, ac prædicaret me, nunc ob formam tanquã & ipſa ſummi boni pars quædam eſſet, nunc ob res geſtas atq; opes: nam has quoq; in bonorum numero collocandas eſſe cenſebat, ne ſibi uitio uerteretur, quòd eas acciperet. Planè præſtigioſus uir ille quidem erat, ac fraudulentus ô Diogenes: quam quam illud fructus ſcilicet ex illius ſapientia fero, quòd nunc perinde quaſi ſummis de bonis excrucior, ob iſta quæ tu paulo ante cõmemoraſti. DIOG. At ſcin' quid facies? oſtendam tibi moleſtiæ iſtius remedium. Quandoquidem in his locis ueratrum non prouenit, fac ut Lethei fluminis aquam auidis faucibus attrahens bibas, iterumq; ac ſæpius bibas: atq; eo pacto deſines de bonis Ariſtotelicis diſcruciari. Verum enim Cletum etiam illũ & Caliſthenẽ uideo, cumq; his alios cõplureis raptim huc ſeſe ferentes, quo te diſcerpant, pœnasq; ſumant ob ea quæ quondam in illos commiſiſti. Quare fac in alteram hanc ripam te cõferas, & crebrius, ut dixi, bibas.

ALEXANDRI ET PHILIPPI

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

PHILIPPVS.

ON igitur inficiaberis Alexander ex me prognatum te eſſe filium, nam ad Iouem Hammonem genus paternum referens mortem non obiiſſes. ALEX. Neq; uero neſcius eram pater, Philippi Amyntimẽ eſſe filium: ſed quia ad res gerendas ſic mihi uiſum erat cõducere, commento hoc uſus ſum uaticinij. PHIL. Quid ais? Conducibile id tibi uiſum, ut uatibus impoſtoribus fallendum te exponeres? ALEX. Non iſthuc, ſed barbaros in mei admirationem tractos, facilius hoc prętextu noſtro ſubdidimus imperio: quum nemo unus uiribus noſtris hactenus reſtiterit: quippe hac ſola opinione ducti, quòd aduerſus deum ſibi eſſet præliandum. PHIL. Quos tu igitur tanto conatu dignos, uſquam uiciſti? qui cum timidis illis arculis, peltarijs, ac gerris uimineis pugnare ſolitis, ſemper congreſſus es? Atqui Græcos armis domare, Bœotios, Phocenſes, Athenienſes, & id genus alios, operis fuerat ſtrennui atq; magnifici. Arcadum inſuper ſuſtinere armaturam, equitatum Theſſalum, Eleorum iaculatores, Mantineos peltis inſtructos, aut cum Thracibus, Illyricis, Pæonibus ue manum conſerere, operoſum profecto atq; arduum id fuiſſet imprimis. Cæterum Medos, Perſas & Chaldæos delicatos ac plurimo auro conſpicuos, nõ ſatis compertum habeo, quonam modo ante te, duce Clearcho mille uiri bello adorti expugnarint, fœdè in fugam actos anteaquã ad manus uentum fuiſſet. ALE. At uero Scythæ, pater, & Indici elephantes res ſunt non uſqueadeo abiectæ & contemptibiles. Et tamen neq; concitatis inter ipſos inteſtinis odijs, neq; per proditionem mihi uenundari paſſus ſum uictoriam. Sed neq; deieraui unquam, aut per nugas à pollicito receſſi, fidemq; ſolui uictoriæ gratia. Adde, quòd & Græcos alios ſine ſanguine in deditionẽ accepi, Thebanos autem, fortaſſis ipſe audiſti, quomodo aggreſſus fuerim. PHI. Noui hæc omnia ex Clito, quem tu inter epulas, eò quòd nomen meum celebraret, & meas res geſtas cum tuis cõferre auderet, traiecto per corpus telo, tum iugulaſti. Tu uero & Macedonicam chlamydem abijciens, candyn, Perſicum amictum, recepiſti (ut aiunt) & tiaram rectam. Vt ne interim cõmemorem, quòd à Macedonibus, uiris utique liberis, adorari debere te, in animũ duxeris. Et qui, quod maximè omnium erat ridiculum, hominum abs te uictorum mores imitatus es. Tempero mihi, ne memorem alia, quæ turpiter admiſeris,

ſeris, uiris doctis in leonũ clauſtra incluſis, & nuptijs talibus peractis. Quòdque Epheſtionem plus quàm eſſet ſatis, amaris. Vnum eſt quod ſolum laudo abs te geſtum, in Darij uxore uidelicet, forma præſtante, quia ab illius complexu abſtinueris, & genitricis illius, atq; filiarum, ne uim paterentur, curam ſuſceperis. Regium certè id opus extitit, quod tum factitaſſe te accepimus. ALEX. Quomodo autem tibi non probatur, pater, quòd in Oxydracis, gente Indica, lubens me in periculum coniecerim, atq; acceptis plurimis uulneribus, muros primus omnium tranſilierim? PHIL. Non probo, Alexander. Neque id quia pulchrum eſſe negem, uulnerari quandoque imperatorem, & in ſubeundis periculis prætentare uiam: ſed quia ex re tua iſthuc erat minimè. Siquidem pro deo habitus, quos, oro, riſus præbebas ſpectatoribus, quando poſt acceptum uulnus, ab exercitu magno tumultu direptus, mœrens ac eiulans ſanguine fluitabas? Adde quòd Iupiter Hammon, tanquam præſtigiator quiſpiam, & uanus propheta, reus mendacij palàm tum arguebatur. Non enim uideo qualiter riſum contineat, qui Iouis filium uiderit animum deijcere, & in deſperatione rerum efflagitare medicorum auxilia. Denicq; quum iam tandem mortẽ obieris, quem credas obſecro, qui confictam illam adoptionem, qua Iouis dictus es filius, non carpat maledictis? Potiſſimum ubi dei iſtius cadauer porrectum iacere, turgidum ſanè, & iuxta aliorq; corporum morem contactu ſuo omnia labefactans, aſpexerit. Cæterum quòd ais Alexander, tibi fuiſſe conducibile, quo facilius rerum potireris: id profectò multum tibi gloriæ ex benè etiam ac ſtrenuè geſtis eripuit. Nam quanquam inſigniter multa, tamẽ dijs longè inferiora agere uiſus, uacillare ob hoc iudicatus es, & tota ratione deficere. ALEX. Haud quaquam de me iſthuc ſentiunt mortales. Sed cum Hercule me & Bacchо conferunt, ueluti æmulum, pariq; cum illis gloria certantem. Nam & Aornum, à neutro etiam illorum armis ſubactum, ego facilẽ cepi. PHI. Etiamdum uideris iſta ut Hammonis filius dicere? quando nec Baccho quidem cedis, aut Herculi. Sed nec erubeſcere noſti Alexander, ſolitamue dediſcere arrogantiam, teipſum dein noſcere, uel iam tandem ſapere, etiamſi ſerius, ubi fato occubueris.

ANTILOCHI ET ACHILLIS.

OTTOMARO LVSCINIO INTERPRETE.

ANTILOCHVS.

VAENAM ſunt illa Achilles, quæ tu Vlyſſi iamprimum commemorando in mortem executus es, ut minimè generoſa, ac Chirone atque Phœnice, quibus tu aliquando uſus es præceptoribus, parum digna. Audiui enim magis ex re tua futurum tibi uideri, ſi uilis agricolæ munus obiens, inopi, cui nec uictus ſuppetat, loces operam, quã ut omnibus uita functis domineris. Quæ ſi rudis quidam plebeius, ex media Phrygia ortus, atq; immodicus inſuper etiam uitæ affectator diceret, ferendum fortè id eſſet, atq; condonandum nonnihil ruſticitati. Verum ex Peleo prognatum, & ex omni heroũ numero periculorq; contemptorem acerrimũ, in tam abiectam & humilẽ de ſeipſo deſcendere opinionem, fœdũ ſanè atq; pudendũ imprimis. Denicq; ijs quæ in uita ſtrẽnuè geſſeris equidẽ haud ſcio quomodo iſta conueniant. Nam dum in Phthio regnare tibi ad ſenectam uſq; licuiſſet, citra gloriã tamen, tu glorioſam oppetere mortẽ maluiſti, quàm potiri regno. ACHIL. At ò Neſtoris fili, nondum etiam tum facerã rem eam periculum, & quid cui præferrem ignorans, gloriolam hanc infelicem propo-

proponebam uitæ. Atqui ſero iam tandem intelligo quàm egerim imprudenter. Apud uiuos enim reperias fortè, qui res benè geſtas celebrent literarũ monumentis: ſed hic apud manes non uideo quàm frugiferum opus effecerim, ubi unus eſt honos omnium. Sed neq; uires iam adſunt corporis Antiloche, aut forma, interciderunt omnia, pari rerum ſtatu uiſuntur omnia, nullum ſapientiæ, aut alterius rei diſcrimen eſt. Adde quòd nulli iam ex Troianorum mortuis formidabilis ſum, nemini Græcorum uenerandus, prorſus omnium de mortuis exiſtimatio eſt: ſiue boni fuerint, ſiue improbi. Hæc ſunt quæ me angunt, & miſerè ſollicitant, & ob quæ doleo, quòd non potius loco operas & uiuo. ANTI. At uero Achilles, quid agat quiſpiam? quando ſic natura comparatum eſt, ut omnes prorſum cogantur ſemel uitam relinquere, quæ lex quum in uniuerſum iam obtinuit, nec abrogari ullo modo queat, patienter hanc feras oportet. Cæterum aſpice nos, quotquot penes te ſumus: denique & Vlyſſes quoque poſt puſillum adueniet. Vnde ſolatium tibi meritò afferet ſocietas: id quod & aliis in rebus plerũq; uſu uenire ſolet. Non enim ſolus uideris in hæc mala conie&us. En tibi Herculem, Meleagrum, & alios pleroſq;, qui nõ parum multos in admirationem traxere: qui quidem (ni fallor) haud quaquam in uitam uidẽtur redituri, ſi quis eos ad inopes & uictu indigos mittat, ut illis p mercede ſeruiant. ACHIL. Sociorum hæc quidem admonitio eſt: uerum haud ſcio quo pacto eorum, quæ in uita agũtur, memoria, impendiò me excruciat. Arbitror autem & ueſtrũ unumquenq; ita affici, etiamſi non palàm confiteamini: nequiores ſanè in eo, quòd tacitè huiuſcemodi per quietem toleratis. ANTI. Non equidem Achilles, ſed longè tibi præſtamus: quippe qui intelligimus, quàm ſit inutile, de iis rebus uerba facere. Silere enim & æquo animo ſuſtinere omnia, quæ accidunt, datum nobis eſt, ne tibi affectu iſto ſimiles ipſi quoq;, ridiculi omnibus meritò uideamur.

DIOGENIS ET HERCVLIS.

P. VIRVNIO INTERP.

DIOGENES.

VNQVID Hercules hic eſt? Haud quiſquam me hercule alius. Arcus, claua, pellis leonina, magnitudo ipſa, totus denique Hercules eſt. Igitur è uita deceſſit, qui Iouis erat filius? Dic quæſo ò uictorioſe, mortuus ne es? Ego enim quũ terræ ſupereſſem, tibi haud ſecus quàm deo ſacrificaui. HER. Rectè quippe ſacrificaſti. Hercules enim ipſe in cœlo una cum diis immortalibus cõſiſtit, Heben apud ſe habens cruribus formoſiſſimã. Ego uero qui te alloquor, ſua ſum umbra. DIOG. Quidnam dicis amabo? umbra ipſius dei? Fieri enim poteſt, altera eundem ex parte deum eſſe, altera uita deceſſiſſe? HERC. Vtiq;. Illeenim nequaquam mortuus eſt, ſed ego dũtaxat imago ipſius ſum. DIOG. Intelligo rem. Te uirum pro uiro Plutoni pro ſe dedit, & tu nunc pro illo mortuus es. HERC. Sic res ſe habet. DIOG. Quo pacto igitur callidiſſimus cum ſit Aeacus, te nequaq; illum eſſe non nouit, ſed admiſit tanquam ſuppoſititium Herculem. HER. Quoniam ille ipſe eſſe uideor. DIOG. Vera autumas: nam ita perſimilis es, ut ſi ille ipſe ſis. Caueas igitur ne contrà ſit: ut tu quidem Hercules exiſtas, imago uero apud deos immortales Heben in uxorem duxerit. HER. Audax nimium es atque loquax: & niſi à ſcommatibus, quæ in me iacis, abſtinueris, ſenties quãprimum qualis dei imago ſim. Arcus enim nudus eſt atq; paratus. DIOG. Cur autem deçetero te timeam, quum ſemel mortuus ſis? Sed per tuum Herculem dic

quæſo

quæſo, dum ille uiuebat eras ne unà cum ipſo, & tunc imago exiſtens: aut unus quidem eratis in uita, poſteaquam autem è uita deceſſiſtis ſeparati: ille quidem ad deos immortales aduolauit, tu uero umbra, ut dignum uidetur, ad inferos adueniſti? HERC. Etſi fas equidem foret, nequaquam reſpondere uiro ſophiſti cè percunctanti: attamen aures quoque ad hoc porrigas. Quicquid enim Amphitryonis in Hercule erat, idipſum morte affectum eſt, quod nempe ego ſum (ut dixi) totum: quod autem ex Ioue erat, cum dijs immortalibus conuerſatur. DIOG. Perſpicuè nunc intelligo, autumas enim eadem uice Alcmenam duos peperiſſe Hercules: unum quidem ex Amphytrione, alterum uero ex ſummo Ioue: ex quo factum eſt, ut gemini in unius matris utero latereris. HER. Nequaquam ò inſane, idem profectò ipſi eramus ambo. DIOG. Neq; adhuc ad intelligendum id facile eſt, duos Hercules in unum eſſe compoſitos, niſi quis diceret, uos tanquam Hippocentaurum in unum fuiſſe copulatos, hominem uidelicet, & deum. HER. An non & homines eodem pacto ex duobus componi tibi uidentur, animo uidelicet & corpore? Vnde quid prohibet animum quidem ipſum ex ſummo Ioue natum, adeſſe cœlo, me uero mortalem ad inferos ueniſſe? DIOG. Vtique eleganter hæc diſſeruiſſes, ò optime Amphitryoniade, ſi corpus hac tempeſtate eſſes, ſed incorporea es imago: itaq; periculum eſt, te triplicem iam feciſſe Herculem. HERC. Quonam modo triplicem? DIOG. Hoc quidem modo: nam ſi unus in cœlo exiſtit, tu uero apud nos imago, corpus autẽ in Oeta, iam in puluerem uerſum, hæc tria iam ſunt. animaduertas igitur uelim, quẽ tertium corpori eſſe intelligas patrem. HER. Audax es, atq; ſophiſta: ſed quod nomen tibi eſt? DIOG. Diogenis Sinopei imago: ipſe autem, per Iouem, minimè cum dijs immortalibus, ſed cum mortuorum optimis conuerſor, Homerũ atq; huiuſcemodi fabulas deridens.

MENIPPI ET TANTALI.

MENIPPVS.

VID eiulas ò Tantale, aut quid tuam deploras fortunam, ſtagno imminens? TAN. Quoniam ſiti enecor Menippe. MEN. Vſqueadeo piger es atq; iners, uti non uel pronus incumbens bibere noris, uel caua uola hauriens? TAN. Nihil profecero ſi procumbam: refugit enim aqua ſimulatq; me propius admoueri ſenſerit. quòd ſi quando hauſero, oriq; conor applicare, prius effluxit, quàm ſumma rigem labia. Atq; inter digitos effluens aqua, haud ſcio quomodo rurſus manum meam aridam relinquit. MENIP. Prodigioſum quiddam de te narras Tantale: uerũ dic mihi iſthuc ipſum, quorſum opus eſt bibere, quum corpore careas: nam illud quod eſurire poterat, aut ſitire, in Lydia ſepultũ eſt. Cæterum tu quum ſis animus, quinã poſthac aut ſitire queas, aut bibere? TAN Atqui hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ut anima perinde quaſi corpus ſit, ita ſitiat MENI. Age, hoc ita habere credamus, quandoquidem affirmas te ſiti puniri. At quid hinc acerbi tibi poterit accidere? Nũ metuis ne potus inopia moriare? At equidem haud uideo alteros inferos, ſi quis hos relinquat, neq; locum aliũ in quem morte demigret quiſpiam. TANTA. Recte tu quidem dicis: uerum hoc ipſum ſupplicij genus eſt, ſitire, quum nihil ſit opus. MENI. Deſipis Tantale, et uti uerũ tibi fatear, nõ alio potu uideris egere & ueratro mero: nã diuerſum quiddã pateris, ijs quos canes rabioſi momorderint, ut qui nõ aquã, quem admodũ illi ſed ſitim horreas. TAN. Ne ueratrũ quidem recuſa. im bibere Me

nippe,si liceat modo. MEN. Bono es animo Tantale,certum habens nũquam fore,ut uel tu,uel reliquor̃ Maniũ quispiam bibat: Nec enim fieri potest:quan quam non omnibus quemadmodũ tibi,pœna adiudicata est, ut sitiant, aqua illos non expectante.

MENIPPI ET MERCVRII.

ERASMO ROTERODAMO INTERP.

MENIPPVS.

AT ubinam formosi illi sunt,ac formosæ Mercuri? ducito me docetoq̃,utpote recens huc profectum hospitẽ. MER. Haud mihi licet per ocium Menippe, quin tu isthuc ipso ẽ loco dextrorsum oculos deflecte. Illic & Hyacinthus est, & Narcissus ille,& Nireus,& Achilles,& Tyro,& Helena,& Leda.breuiter quicquid est ueterum formarũ. MEN. Equidem præter ossa nihil uideo,caluariasq̃ carnibus renudatas, inter quæ omnia nihil sit omnino discriminis. MERCVR. Atqui hæc sunt quæ poëtæ cuncti mirantur ac celebrant, ossa scilicet quæ tu uideris contemnere. MENIP. At Helenam saltem mihi commonstra: nam ipse quidem haud queam dignoscere. MER. Hæc uidelicet caluaria, Helena est. ME.. Et huius scilicet ossis gratia,mille naues ex uniuersa Græcia, acto delectu,sunt impletæ, tantaq̃ tum Græcorum, tum Barbarorum multitudo conflixit, tot urbes sunt euersæ? MER. Cæterum Menippe non uidisti mulierem hanc uiuã,quod si fecisses,forsan diceres tu quoq̃,uitio dandum non esse.

Pro tali muliere diu tolerare labores.

Alioqui si quis flores etiam arefactos marcidosq̃ contempletur, posteaquam coloris decus abiecerint,deformes nimirum uideantur. At ĩdem donec florẽt coloremq̃ obtinent,sunt speciosissimi. MEN. Proindẽ illud iam demiror Mercuri,si Græci non intellexerunt sese pro re usque adeo momentanea,quæq̃ tam facile emarcesceret,elaborare. MER.Haud mihi uacat tecum philosophari,quare delecto loco ubicunq̃ uelis, prosterne temet ac recumbe, mihi iam aliæ sunt traducendæ umbræ.

AEACI, PROTESILAI, MENELAI AC PARIDIS.

AEACVS.

VAMOBREM,Protesilaë in Helenam irruens, strangulas illã? PRO. Quia huius caussa Aeace,imperfecta quidem domo relicta, & uidua uxore quã nuper duxi,reddita, mortuus sum. AEA. Accusa igitur Menelaũ,qui uos omnes pro tali coniuge recuperanda,contra Troiã duxit. MEN. Nequaquã me, sed multò iustius Paridẽ, qui hospiti mihi, uxorẽ contra omne ius eripuit. Hic enim non modo abste, uerum ab omnibus tum Græcis tum Barbaris meritò strangulari debebat,ut qui tam multis,mortis caussa extiterit. PROT. Melius hoc. Proindemalẽ nominate, Pari,nunquam te dimittam è manibus. PARIS. Iniuriam adeo num facis Protesilaẽ,idq̃ eo magis, quòd eandem tecum artem exerceo. Nam & amori etiã deditus ipse sum, & ab eodem deo quasi iũctus teneor. Nosti autẽ quòd quædam sunt,quę inuitis nobis gerũntur,& nescio quis deus

nos

nos ducit, quocunq; ipsi placet, atque impossibile est, illi repugnare. PROT. Recte dicis. Vtinam igitur Cupidinem ipsum hic comprehendere mihi liceat. AEAC. At ego etiam pro Cupidine tibi respondebo, quæ iusta uidentur. Sic enim ille dicet: Sese quidē Paridi fuisse fortassis causſam amandi, sed mortis causſam tibi fuisse neminem alium, quàm teipsum, Protesilaë, qui clàm uxore nuper ducta, postquam appropinquabatis Troadi, ita omni contempto periculo, & uelut desperatus ante reliquos omnes in littus exiliisti, gloriæ nimirum cupidus, propter quam & primus, in egressu nauium occisus fuisti. PROT. Proinde & ego pro me ipso, tibi, Aeace, respondebo, multò iustiora, quàm tu. Neque enim ego mihi horum causſa fui, sed fatum: & quòd iam inde ab initio ita prædestinatum fuerat. AEAC. Probē. quid ergo istos accusas?

MENIPPI ET AEACI.

MENIPPVS.

ER Plutonem, ò Aeace, expone mihi, quæso, hic quæ apud inferos sunt, omnia. AEAC. Haud facile, Menippe, omnia. Verū quæ summatim & ueluti per capita indicari possunt, hæc accipe: Hic quidem, quòd Cerberus sit, nosti. Deinde & portitorem hunc nosti, qui te traiecit: præterea & lacū, & Pyriphlegethōntem iam uidisti, cum ingressus es. MEN. Noui hæc, & præterea te quoque, quòd hic in uestibulo sedes, atq; aditum obseruas. Etiam regem ipsum uidi, & Furias. Homines uero priscos, quæso, ostende: & maximè eos, qui inter cæteros nobiliores fuere. AEAC. Hic quidem Agamemnon est, ille autem Achilles. Rursum hic Idomenes, qui propius assidet. post hunc Vlysses. Deinceps Aiax & Diomedes, & cæteri Græcorum præstantissimi. MEN. Papæ Homere, ut tibi Rapsodiarum tuarum capita, humi proiecta iacent, ignobilia atque obscura, Cinis ac puluis omnia, & nugæ meræ, denique uerè, ut abs te dictum est capita infirma & caduca. Sed hic, Aeace, quisnam est? AEAC. Cyrus est. ille autem Crœsus, & iuxta ipsum Sardanapalus. Vltra hos autem Midas, & deinceps ille, Xerxes. MEN. Et te, ò sceleste, tota exhorruit Græcia? iungentē pontibus Hellespontum, & per ipsos montes nauibus traijcere affectantem? Qualis uero & ipse Crœsus est? Cæterum, Sardanapalo, quæso, huic Aeace, permitte, ut demulceam caput, inflicto colapho. AEAC Nequaquam. Commi nueres enim ipsi caluariam, muliebris ac fragilis adeo cum sit. MEN. At certè tamen amplexabor illum, utpote semiuirum ac mulierosum planè. AEAC. Vis ne tibi ostendam, & doctos illos? MEN. Per Iouem etiam. AEAC. Primus en hic tibi Pythagoras est. MEN. Salue Euphorbe, siue Apollo, siue deniq; quodcunque uoles. PYTH. Ita sanè, & tu utique Menippe. MEN. Quid? an non amplius aureum istud femur habes? PYTH. Non. sed age cedo, si quid manducabile tibi habet pera ista. MEN. Fabas habet, quare nihil hic est, quod tu manducare queas. PYTH. Da modo. Nam hic apud manes alia dogmata atque instituta didici: nempe, quòd nihil hic inter se similes sunt, fabæ & patrantium testiculi. AEAC. Porrò hic Solon est, filius Execestidis. præterea ille Thales, & iuxta ipsos Pittacus, & cæteri illi, septem autem omnes sunt, ut uides. MEN. Læti hi sunt Aeace, soli atque alacres, præter cæteros. Sed hic oppletus cinere, tanquam subcinericius panis aliquis, hic crebris pustulis quasi sufferue factus, quisnam est? AEAC. Empedocles, Menippe, semicoctus ab Aetna mōte huc profectus. MEN. O Aeripes optime, quid obsecro acciderat tibi, cur teipsum in crate

ἀμενηνὰ κὰρηνα, capita sine robore, clausula frequens apud Homerum.

res Aetnæ iniiceres? EMP. Insania quædam, Menippe. MEN. Non, per Iouē, sed inanis quædam gloriæ affectatio, & fastus, & multa dementia. Hæc te conflagrare fecerunt, unà cum ipsis crepidis, cum dignus minimē esses. Veruntamen nihil tibi commentum istud profuit, deprehēsus enim es & ipse mortuus. Cæterum Socrates ille, Aeace, ubi locorum tandem est? AEAC. Cum Nestore ac Palamede ille plerunq; nugatur. MEN. Cuperem tamen uidere ipsum, si cubi locorū hic foret. AEA. Vides ne caluum illum? MEN. At omnes hic calui sunt, quare omniū æquē notatio hæc fuerit. AEA. Simum istum dico. MEN. Etiam hoc simile omnium est. Nam & simi omnes sunt. SOCR. Mēne quæris Menippe? MEN. Te ipsum Socrates. SOCR. Quo pacto res Athenis se habent? MEN. Multi iuniorum philosophari se profitentur. Ac habitum certè ipsum, & incessum si quis aspiciat, meri philosophi uidentur, admodum multi. Cætera autem uidisti opinor, qualis & Aristippus huc ad te uenerit, & Plato ipse, alter quidē olens unguenta, alter autem in Sicilia tyrannis adulari doctus. SOC. At de me quid sentiunt? MEN. Beatus, Socrates, quīspiam es: quod ad huiusmodi res utique pertinet. Omnes itaq; te admirabilem fuisse uirum existimant, atq; omnia cognouisse hæc (decet enim opinor, uerum hic dicere) cum nihil scires. SOC. Et ipse dicebam hæc ad illos, sed illi tum simulationem quandam, eam rem esse putabant. MEN. Sed quinam isti sunt, circa te? SOC. Charmides, Menippe, & Phædrus, & Cliniæ filius ille. MEN. Euge, Socrates, quoniam & hic artem tuam exerces, neq; formosos istos negligis. SOC. Quid enim aliud quod quidem suauius sit, agerem? Sed huc propius nobiscum recūbe, si uidetur. MEN. Non, per Iouem. Ad Crœsum enim & Sardanapalū, sedeo, prope illos habitaturus. Videor quippe mihi, non pauca habiturus ibi esse, quę rideam, quando plorantes illos audiam. AEAC. Et ego quoq; iam abeo, ne quis mortuorum clām nobis subducat sese. Pleraq; autem alia uidebis Menippe, quando iterum conuenimus. MEN. Abeas licet, nam & hæc Aeace, uidisse sufficit.

Alludit ad id q; Empedocles dicitur æreis crepidis usus fuisse, ut est apud Diogenem.

MENIPPI ET CERBERI.

MENIPPVS.

EVS Cerbere, quandoquidem mihi tecum cognatio quædam intercedit, quum & ipse sim canis, dic mihi per Stygiam paludem, quomodo sese habebat Socrates, quum huc accederet? Verisimile est autem te, deus quum sis, non latrare modo, uerumetiam humano more loqui, si quādo uelis. CER. Quum procul adhuc abesset Menippe, uisus est constanti atque interrito adire uultu, perinde quasi mortem nihil omnino formidaret, tanquam hoc ipsum uellet ijs, quī procul à specus ingressu stabant, ostendere: uerum simulatque despexit in hiatum, uiditq; profundum atque atrum antri recessum, simulq; ego cunctantem etiam illum aconito mordēs pede correptum detraherem, infantium ritu eiulabat, suosq; deplorabat liberos, nihilq; nō faciebat, in omnem speciem sese conuertens. MEN. Num igitur fucatè sapiens erat ille, neque uerè mortem contemnebat? CER. Haud uerè: cæterum ubi uidit id esse necesse, audaciam quandam præ se ferebat, quasi uero uolens id esset passurus, quod alioqui uolenti nolenti tamen omnino fuerat ferendum, uidelicet quo spectatoribus esset miraculo. Equidem illud in totū de uiris istiusmodi uerè possim dicere, ad fauces usque specus intrepidi sunt ac fortes: porrò intus quum sunt, nihil mollius

neq;

neq; fractius. MEN. Cæterum ego quonam animo tibi uisus sum subijsse specu? CER. Vnus mortalium Menippe, sic mihi uisus es subire, ut tuo dignum erat genere, & prior te Diogenes, propterea quòd neutiquam adacti subieritis, aut intrusi: uerum tum ultronei, tum ridentes, atq; omnibus plorare renunciãtes.

CHARONTIS ET MENIPPI.

ARGVMENTVM INTERP.

CHARON.

REDDE naulum sceleste. MEN. Vociferare, siquidem isthuc tibi uoluptati est Charon. CHA. Redde, inquam, quod pro traiectione debes. MEN. Haud quaquam auferre queas ab eo qui non habeat. CHAR. An est quisquam, qui ne obulũ quidem habeat? MEN. Sit ne alius quispiã præterea, equidem ignoro, ipse certẽ non habeo. CHAR. Atqui præfocabo te per Ditem impurissime, ni reddas. MEN. At ego illi fo baculo tibi comminuam caput. CHAR. Num ergo te tã longo traiectu gratis transuexero? MEN. Mercurius meo nomine tibi reddat, ut qui me tibi tradiderit. MER. Belle mecum agatur per Iouem. siquidem futurum est, ut etiam defunctorum nomine persoluam. CHAR. Haud omittam te. MEN. Quin igitur uel huius gratia perge, ut facis, nauim trahere: quanquã quod non habeo, quinam auferas? CHAR. At tu nesciebas, quid tibi fuerit adportandum? MEN. Sciebam quidem, uerũ non erat. Quid igitur? num ea gratia erat mihi semper in uita manendum? CHAR. Solus ergo gloriaberis te gratis fuisse transuectum? MEN. Haud gratis ò præclare, siquidem & sentinã exhausi, & remum arripui, & uectorum omnium unus non eiulaui. CHAR. Ista nihil ad naulum, obolum reddas oportet, neq; enim fas est secus fieri. MEN. Proinde tu me rursum in uitam reuehe. CHAR. Belle dicis, nimirum ut uerbera etiam ab Aeaco mihi lucrifaciam. MEN. Ergo molestus ne sis. CHAR. Ostende quid habeas in pera. MEN. Lupinum siuelis, & Hecatæ cœnam. CHAR. Vnde nobis hunc canem adduxisti Mercuri? tum qualia garriebat inter nauigandum? uectores omnes irridens, ac dicteriis incessens, unusq; cantillãs, illis plorantibus. MER. An ignoras Charon quem uirũ transuexeris: planè liberum, cuiq; nihil omnino curæ sit. Hic est Menippus. CHAR. Atqui si umquã posthac te recepero. MEN. Si receperis ò præclare: ne possis quidem iterum recipere.

PLVTONIS ET PROTESILAI.

PROTESILAVS.

DOMINE, ò rex, ò noster Iupiter, & tu Cereris filia, ne despicite preces amatorias. PLV. Tu uero quid precaris à nobis, aut quis deniq; es? PROT. Equidem Protesilaus sum, filius Iphicli, patria Phylacensis, qui cum reliquis Græcis in expeditione ad Troiam profectus, ac primus omniũ contra Ilium pugnãdo, occisus sum. Precor autem ut dimissus hinc, modicum temporis, in uitã redire denuo permittar. PLVT. Hunc amorem, Protesilaë, omnes mortui amãt: sed nullus tamen ipsorum potitur eo. PROT. At non uitam, ò Pluto, tantopere amo, uerum equidem uxorem, quam nuper ductam, domi reliqui, atq; in bellũ

nauigando profectus ſum, Deinde infelix, in egreſſu nauium, ab Hectore occi ſus ſum. Amor itaq; iſte uxoris, non mediocriter me, ò Domine, enecat, uoloq; ſi uel paululum ab ipſa conſpectus fuero, rurſum huc deſcendere. PLVT. Non bibiſti, Proteſilaë, aquam Letheam? PROT. Bibi equidem, ſed hæc res, præua luit pondere. PLV. Igitur expecta, adueniet enim & illa quandoq;, neque nunc opus quicquam erit, iterum aſcendere te. PROT. Sed morã hanc ferre nequeo. Amaſti autem tu quoq; aliquando, ac noſti, qualis res, Amor ſit. PLV. Et quid adeo iuuabit te, unum diem reuiuiſcere? deinde autem paulo poſt eadem hæc lugere? PROT. Spero me etiam illam adducturum eſſe, ut huc ad uos ſequatur me: quare prò uno mortuo, paulo pòſt duos recipies. PLVT. Haud fas eſt, iſta fieri, neq; etiam ſimile unquam factum eſt. PROT. At ego in memoriam tibi reuocabo, Pluto. Nam Orpheo ob ipſam hãc cauſam Euridicen uxorẽ reddi diſtis, & cognatam meam Alceſtim emiſiſtis, Herculi gratificantes. PLV. Optaris autem cum iſta nuda atque deformi caluaria, formoſæ illi ſponſæ tuæ in conſpectum uenire? Quo pacto autem illa etiam aſpiciat te? quæ ne dignoſcere quidem amplius te poterit? Terrebitur enim, ſat ſcio, atq; aufugiet, tuq; fruſtra tantum iter exanclaueris. PROSERPINA. Proinde mi uir, tu iſti quoque rei medicinam aliquam adhibe. Ac Mercurium iube, ut poſtquam ad lucem peruenerit Proteſilaus, contactum uirga, mox in adoleſcentem formoſum conuertat illum, qualis uidelicet antea fuit, cum ex ſponſæ thalamo prodiret. PLVT. Quoniam, Proſerpina, & tibi hoc uidetur, age perductum hunc iterum ad ſuperos, Mercuri, ſponſum facito. Tu uero memineris, non amplius quàm unũ diem tibi permiſſum eſſe.

DIOGENIS ET MAVSOLI.

DIOGENES.

HE tu Car, quare tandem inſolens es tibiq; places, ac dignum te credis, qui unus nobis omnibus anteponare? MAV. Primum regni nomine ò tu Sinopenſis, quippe qui Cariæ imperauerim uniuerſæ, præterea Lydię quoque gentibus aliquot: tum autem & inſulas nonnullas ſubegerim: Miletum uſque peruenerim, pleriſque Ioniæ partibus uaſtatis. Ad hæc formoſus erã ac procerus, ac bellicis in rebus præualidus. Poſtremo, quod eſt omnium maximum, in Halicarnaſſo monumentum erectum habeo, ſingulari magnitudine, quantum uidelicet defunctorum alius nemo poſſidet, neq; pari etiam pulchritudine conditũ, uiris ſcilicet atq; equis, pulcherrimo è ſaxo, ad uiuam formam abſolutiſſimo artificio expreſſis, adeo ut uel phanum aliquod ſimile haud facile quis inueniat. Num iniuria tibi uideor has ob res mihi placere atq; efferri? DIOG. Num ob imperium ais, ob formam, atque ob ſepulchri molem? MAV. Per Iouem ob hæc inquam. DIOG. Atqui ò formoſe Mauſole, neq; uires iam illæ, neque forma tibi iam adeſt, Adeo ut ſi quem arbitrum de formæ præcellentia delegerimus, haudquaquam dicere potis ſit, quamobrem tua caluaria meæ ſit anteferenda: ſiquidem utraque pariter tum calua, tum nuda: utrique dentes pariter oſtendimus, pariter oculis orbati ſumus, pariter naribus ſimis ac ſurſum hiantibus deformati. Cæterum ſepulchrum ac ſaxa illa præcioſa, Halicarnaſſeis forſitan iactare licebit, & hoſpitibus gloriæ cauſſa oſtentare, tanquam qui magnificam quandam apud ſe ſtructuram habeant: uerum quid hinc commoditatis ad te redeat, uir egregie, nequaquam uideo, niſi forſan illud commodum uocas, quòd

plus

plus oneris atq; nos ſuſtines, ſub tã ingentibus ſaxis preſſus ac laborans. MAV. Itáne nihil illa mihi conducunt omnia? planeq; pares erunt Mauſolus ac Diogenes? DIOG. Imò haud pares, inquam, uir clariſſime: nam Mauſolus diſcruci abitur, quoties earum rerum in mentem ueniet, quibus in uita florere conſueuit: at Diogenes interim eum ridebit. Atq; ille quidem de ſuo illo monumento, quod eſt in Halicarnaſſo, memorabit, ab uxore Artemiſia atq; ſorore parato: contrà Diogenes ne id quidem ſuo de corpore nouit, nunquid habeat ſepulchrum. Neq; enim illi res ea curæ eſt, uerum apud uiros excellentiſſimos ſui memoriam famamq; reliquit, ut qui uitam peregerit uiro dignam, tuo monumento Carum abiectiſſime celſiorem, ac tutiore in loco ſubſtructam.

NIREI, THERSITAE ET MENIPPI.

NIREVS.

CCÈ denique uel Menippus hic iudex erit, uter noſtrũm ſit formoſior. Dic Menippe, an non tibi uideor forma præſtantior? MEN. Imò quinam ſitis, priùs arbitror indicandum, nã hoc opinor, ſcito eſt opus. NIR. Nireus ac Therſites. MEN. Vter Nireus, uter Therſites, nondum enim uel hoc ſatis liquet. THER. Iam unum hoc uinco, quòd tibi ſum ſimilis, neq; tantopere me præcellis, quantoper te cæcus ille Homerus extulit, unum omnium formoſiſſimũ appellans: quin ego faſtigiato uertice, rariſq; & impexis capillis ille, nihilo te inferior uiſus ſum arbitror. Iam uero tempus eſt, uti pronuncies Menippe, utrũ altero formoſiorem exiſtimes. NIR. Mirũ ni me Aglaia Charopeq; prognatũ,

Qui uir pulcherrimus unus,
Omnibus è Graijs Priameia ad Pergama ueni.

MEN. Atqui non item ſub terram opinor, pulcherrimus ueniſti, quippe qui reliquis quidem oſſibus alijs appareas aſſimilis: porrò caluaria hoc uno inſigni à Therſitæ caluaria dignoſci poſſit, quòd tua delicata eſt ac mollicula: quandoquidem iſthuc habes effœminatum ac neutiquam uiro decorum. NIR. Attamen Homerum percontare, qua ſpecie tum fuerim, quum inter Græcorum copias militarem. MENIP. Tu quidem ſomnia mihi narras: at ego ea ſpecto quæ uideo, quæq; tibi adſunt in præſentia: cæterũ iſta norunt, qui id temporis uiuebant. NIR. Quid igitur tandem? an non ego formoſior Menippe? MEN. Neque tu, neque quiſquam alius formoſus hoc loco: ſiquidem apud inferos æqualitas eſt, pareſq; ſunt omnes. THER. Mihi quidem uel hoc ſat eſt.

MENIPPI ET CHIRONIS.

MENIPPVS.

QVIDEM inaudiui Chiron, te deus quum eſſes, tamen optaſſe mortem. CHIR. Vera nimirum ſunt iſta quæ audiſti Menippe, planeq; mortuus ſum, ſicuti uides, quum mihi licuerit immortalẽ eſſe. MENIP. Atquænam te mortis cupido tenebat, rei uidelicet, quam uulgus hominum horreat? CHIR. Dicam apud te, uirum neutiquam ſtultum atque imperitum: Iam mihi deſierat eſſe iucundum, immortalitate frui. MENIP. Quid? an iucundum erat te uiuere, lucemq; tueri?

CHIR. Erat inquam Menippe, nam quod iucundum uocant, id ego neutiquam ſimplex, ſed uarium quiddam eſſe arbitror. Verum quum ego ſemper uiuerē, atq; ijſdem perpetuò rebus uterer, ſole, luce, cibo, tum horæ eædem recurrerēt reliqua item omnia, quæcunq; contingunt in uita, reciproco quodam orbe redirent, atq; alijs alia per uices ſuccederent, ſatietas uidelicet eorū me cepit. Neq; enim in eo uoluptas eſt ſita, ſi perpetuò fruaris ijſdē, ſed omnino in permutando poſita eſt. MEN. Probè loqueris Chiron: cæterum hæc quæ apud inferos agitur uita, quinam tibi procedit, poſteaquam ad hanc tanquam ad potiorem te contuliſti? CHIR. Haud inſuauiter Menippe: ſiquidem æqualitas ipſa quiddam habet admodum populare. Nihil autem intereſt, utrum in luce quis agat, an in tenebris: præterea neq; ſitiendum eſt nobis quemadmodum apud ſuperos, neque eſuriendum, ſed eiuſmodi rerum omnium egentia uacamus. MEN. Vide Chiron ne temet ipſe inuoluas, neue eódem tibi recidat oratio. CHIR. Quamobrem iſthuc ais? MEN. Nempe ſi illud tibi faſtidio fuit, quòd in uita ſemper ijſdem ſimilibusq; rebus utendum erat, quum hic itidē ſimilia ſint omnia, eundem ad modum parient faſtidium. At de integro tibi quærenda erit uitæ commutatio, atq; hinc quopiam aliam in uitam demigrandum, id quod arbitror fieri non poſſe. CHIR. Quid igitur faciundum Menippe? MEN. Illud nimirum, uti ſapiens quum ſis, quemadmodum opinor, & uulgo prædicant, præſentibus rebus ſis contentus, bonicq; conſulas quod adeſt, neq; quicquam in his eſſe putes, quod ferri non queat.

DIOGENIS, ANTISTHENIS ET CRATETIS.

DIOGENES.

QVIVM nunc agimus, Antiſthenes, & tu Crates: quare, cur nō, obſecro, imus deambulatum, rectà, ad ingreſſum & fauces orci, ut ibi ſpectemus eos, qui deſcendunt, qui nam ſint, & quid quiſq; eorum agat? ANT. Eamus Diogenes. Etenim ſpectaculum hoc iucundum fuerit, uidere alios quidem ipſorum lachrymari, alios autem ut dimittantur, ſupplicare: quoſdā autem ægre deſcendere, &, quanquam ceruicem urgente ac impellente Mercurio, reluctari tamen, & reſupinos obniti, nulla neceſſitate aut commodo ſuo. CRA. Ego uero etiam exponā uobis, quæ ipſe uidi in uia, quando huc deſcendebam. DIOG. Exponas licet, Crates, uideris enim quædam omnino riſu digna dicturus eſſe. CRA. Cum alij multi nobiſcum deſcendebant, tum uero inter ipſos maximè nobiles, Iſmenodorus ille diues, ex noſtris, & Arſaces Medorum præfectus, & Armenius Orates. Iſmenodorus igitur, (occiſus enim fuerat à latronibus circa Citheronem, quando Eleuſinē, ut arbitror, proficiſcebatur.) & gemebat, & uulnus in manibus præ ſe ferebat, liberos ſuos paruos, quos reliquerat identidem uocando, ſibiq; ipſi ob audaciam ſuccenſendo, qui cum Citheronem tranſiſſet, ac loca illa circa Eleutheras, deſerta, ac bellis uaſtata, peragraſſet, non amplius quàm duos ſeruos ſecū adduxiſſet, idq; etiam, cum phialas quinq; aureas, & cymbia quatuor, ſecum haberet. Arſaces autem (ſenior enim iam erat, & per Iouem, pro Barbarico illo ritu, facie non adeo inhoneſta aut contemnenda,) grauiter ferebat atq; indignabatur, quòd pedibus incederet, uolebatq; ſibi equum ſuum adduci. Nam & equus unā cum eo mortuus fuerat, una plaga ambobus transfoſſis, à Thracenſi quodam ſcutato, in eo prælio, quod cum rege Cappadocum ad Araxem fluuium commiſſum fuerat. Nam Arſaces quidem, infeſto curſu in hoſtem ferebatur, longē, ut quidē

ipſe

ipſe narrabat, ante alios euectus. Thrax autem expectato illo ſubſiſtens, ac ſcutum præ ſe tenens, uenientem Arſacis haſtam excutiendo diuertit, ipſe autem ſubmiſſa parumper ſariſſa ſua, & equum & inſidentem illum tranſuerberat. ANTIS. Sed quo pacto fieri potuit, Crates, ut uno ictu ambos tranſuerberaret? CRA. Facillimè Antiſthenes, Nam ille quidem curſu ferebatur, contũ quẽdam uiginticubitalem prætentum habens, Thrax autẽ ubi pelta obiecta, plagam excuſſiſſet, & iam cuſpis ipſum præteruecta eſſet, in genu procumbens, excipit ſariſſa uenientis impetum, ac equum ſub pectus uulnerat, quo mox præ furore ac uehementia curſus ſe ipſum tranſadigente, eadem haſta etiam Arſaces per inguina utrinq; ad nates uſq; penetrante, tranſfoditur. Intelligis nimirum quo pacto acciderit, cum non uiri, ſed equi magis hoc opus fuerit. Veruntamen indignabatur ille, quòd non ampliore honore, quàm cæteri, habebatur, uolebatq; eques huc deſcendere. Orates autem, priuatus quiſpiam erat, atq; admodum debilis pedibus, quippe qui neq; ſtare humi, nedũ incedere ullo modo poterat. Accidit autem hoc prorſum Medis omnibus, ut poſtquam ab equis deſcenderint, ueluti qui ſuper ſpinas ingrediuntur, ſummis pedũ digitis, uixatq; ægrè incedãt. Quamobrem, cum per ſe ipſum humi deiectus iaceret, neq; ullo prorſum pacto reſurgere uellet, bonus ille Mercurius ſublatum in ſe hominẽ, ad cymbã uſq; portauit, ego uero ſequens ridebam. ANTIS. Et ego porrò, quando huc deſcendebam, neq; admiſcui me ipſum cæteris, ſed relictis plorãtibus illis, ad cymbam accurrendo, præoccupaui mihi locum, quo commodius nauigarem. Inter nauigandum uero, alij quidem lachrymabantur, alij autem nauſeabant: ego uero inter ipſos ſedens admodum oblectabar. DIOG. Tu quidem Crates & tu Antiſthenes, huiuſmodi ſortiti eſtis itineris comites. Mecum autem Blepſias ille fœnerator, ex Piræo, & Lampis Acarnan, qui mercenarios milites ducta-uerat, & Damis diues ille Corinthius, ſimul deſcendebant. Quorũ Damis quidem à puero ueneno interemptus fuerat. Lampis autem ob amorẽ Myrtij meretricis, ſe ipſum iugularat. Blepſias uero fame miſer perijſſe dicebatur, & apparebat ſanè adhuc pallidus ſupra modum, ac tenuis maximè. Ego uero quanq; antea noram, interrogabam tamen, quo pacto quiſq; mortuus eſſet. Ac Damidi quidem accuſanti filium, nõ iniuſta uero, inquam, paſſus es ab illo, qui talenta cum haberes coaceruata mille, ac ipſe in delicijs uiueres, annos nonaginta natus, adoleſcẽti illi quatuor obulos ſcilicet ſuppeditabas. Tu uero Acarnan, (gemebat enim & ille, ac deuouebat Myrtium) quid amorem accuſas, inquam, & non potius te ipſum? qui hoſtes quidem haud unquam perhorrueris, ſed te ultro periculis offerendo, ante alios in prælium deſcenderis. A puella uero uulgari illa quidem ac fortè oblata, & à lachrymis atq; ſingultibus fictitijs, genero ſus ipſe tu captus fueris. Nam Blepſias quidem ipſe ſeſe accuſat, ob nimiã ſtultitiam, quòd pecuniam uidelicet cuſtodierit hæredibus nulla neceſſitudine ſibi coniunctis, dum uanus ipſe in perpetuum uicturum eſſe ſe putat. Verum mihi quidem non uulgarem uoluptatem præbuerunt tunc lamentantes iſti. Sed iam circa fauces ſumus. Aſpicere nos illuc oportet, atque à longẽ contemplari aduenientes. Papæ, multi certè, & uarij, omneſq; lachrymantes, præter pullos iſtos & infantes. Quin & ætate nimia confecti illi lugent. Sed quid hoc? nũ philtro aliquo uitæ tenentur? Iſtum igitur decrepitũ interrogare lubet: Quid ploras heus tu, tam prouecta ætate mortuus? Quid indignaris bone uir, preſertim cum ſenex huc adueneris? Eccubi rex fuiſti? MENDICVS. Haudquaquam. DIO. Verũ ſatrapa? MEND. Neq; hoc. DIO. Num igitur diues fuiſti: ideoq; malè te habet, q; relictis multis delicijs ac uoluptatibus mori coactus fueris? MEND. Nihil tale. ſed annos quidem circiter nonaginta natus fui, uitã aũt difficilẽ egi, arundine & linea uictũ quæritans, ultra modũ egenus ac pauper, liberis carens,

& præterea claudus quoq;, & parum oculis uidens. DIOG. Et uiuere cupiebas cum talis esses? MEND. Certè equidem, dulcis enim erat lux. Mori autem graue & horrendum. DIOG. Deliras ò senex, & iuueniliter te geris erga necessitatem, & hoc, cum sis coæqualis portitori huic. Proinde quid iam de adolescentibus dicamus, quando etiam decrepiti isti tantopere uiuere cupiunt? quos decebat ipsam mortem etiam consectari, tanquam remedium quoddam, eorum malorum, quæ secum fert senectus? Sed abeamus iam, nequis & nos suspicetur tales esse, qui hinc aufugere cupiamus, quando circa fauces hic nos oberrare uiderit.

MENIPPI ET TIRESIAE.

MENIPPVS.

AN uero & cæcus sis, Tiresia, nõ amplius cognitu facile est. Nobis enim cunctis, æquè sunt uacui oculi, ac solæ illorũ sedes relictæ: quod autem ad cætera attinet, non facile dixeris, qui Phineus, aut qui Lynceus fuerit. At uero, quòd uates fueris, & quòd utrumq; solus teipsum perhibueris, marem ac fœminam, auditis aliquando poëtis, noui. Proinde, per deos, dic mihi, utram uitam expertus es suauiorem, uirne quando fuisti, an cum fœmina? TIRE. Potior multò fuit, Menippe, muliebris uita, expeditior enim, & dominantur quoq; uiris mulieres: neq; ipsis necesse est in bellum proficisci, neq; ad propugnacula stare, neq; in concionibus dissidere, neq; in foro atq; iudicijs contendere. MENIP. Quid? annón audisti, Tiresia, Euripidis Medeam, qualia dixerit, cum mulierum genus deplorando commemorat, quàm miseræ sint, & intolerabilem parturiendo laborem sustineant? Verum dic mihi, (commonefecerunt enim me uersiculi isti Medeæ) peperisti ne ~~etiam aliquãdo, cum mulier esses~~: an uero sterilis, & absq; semine uitam illam degisti? TIR. Quid hoc, Menippe, interrogas? MEN. Nihil acerbè, Tiresia, Verum respondè, si tibi molestum non est. TIR. Non fui sterilis quidem, sed neq; peperi tamen. MEN. Sufficit hoc. Vtrũ enim & uuluam habuisses scire uolebam. TIR Habui scilicet. MEN. Successu autem temporis, uuluáne illa euanuit, & membrum muliebre obturatum est, mammillæq; iterum complanatæ, deinde uirile succreuit, & barbam produxisti: an uero repente ex muliere uir factus prodijsti? TIRE. Non uideo quid sibi uelit interrogatio hæc. Videris autem mihi pro dubio habere, factũ ne hoc ita sit an non. MEN. Quid? an non dubitare, Tiresia, de huiuscemodi rebus cõuenit? sed perinde ac fatuum aliquem, non perpensis, fieri ne possint, an non, protinus pro ueris recipere? TIR. Tum tu igitur neq; cætera credis hoc pacto contigisse, puta cum audieris, ut quædam ex mulieribus aues factæ sint, aut arbores, aut ferę. Philomela uidelicet, aut Daphne, aut Lycaonis istius filia. MEN. Quòd si quando & in illas incidero, tum quid ipsæ dicant quoq; scibo. Tu uero ò optime, ecquid, cum mulier esses, uaticinatus quoq; es tum, quemadmodũm & postea, an uero pariter & uir & uates didicisti esse? TIR. Vides? ut cuncta ea quæ de me feruntur, ignoras: puta quo pacto & litem quandam deorum diremi, & Iuno uisu me priuauit: Iupiter autem in solatium damni eius, uaticinandi artem mihi dedit. MEN. Adhuc ne Tiresia, mendacijs istis caperis? Sed facis hoc more uatum. Consuetum enim uobis hoc est, nihil sani dicere.

AIAC

AIACIS ET AGAMEMNONIS.

MARCO MICYLLO INTERP.

AGAMEMNON.

I tu, dum furore correptus fuiſti, Aiax, te ipſum interfeciſti, nos autem cunctos etiam membris, ut putabas, detruncatis, deformaſti, quid quæſo Vlyſſem accuſas? Ac paulo antè neq; aſpicere ipſum uoluiſti, cum ueniſſet huc uates cõſulturus, neq; alloqui dignatus es uirum cõmilitonem ac ſocium, ſed ſuperbè admodum ac grandi incedens greſſu, prę terijſti. AIAX. Meritò Agamemnon. Ille enim mihi furoris huius autor extitit, ut qui ſolus mecum pro armis iudicio contendere auſus fuerit. AGAM. An uero dignum cenſebas te, qui abſq; aduerſario, atq; abſq; puluere, ut dicitur, ſuperares omnes? AIAX. Quid mihi tali utiq; cauſſa. Nam armatura ea, cognationis quodam iure ad me pertinebat, cum fratris mei patruelis certè fuerit. Deinde uos cæteri, qui multò quàm ille, præſtantiores eratis, detrectaſtis certamen, & ceſſiſtis mihi arma. Iſte autẽ Laertæ filius, quem ego non ſemel in ſummo periculo ſeruaui, cum iam à Troianis propè concideretur, melior eſſe me uoluit, ac dignior qui armis illis potiretur. AGAM. Accuſa igitur, ò generoſe, Thetim, quæ cum tibi debuiſſet armorum ſucceſſionem ac hæreditatem, utpote cognato, tradere, in medium allata illa poſuit. AIAX. Haudquaquam, ſed Vlyſſem, ut qui ſolus ſeſe mihi oppoſuerit. AGAM. Ignoſcendum, Aiax eſt, ſi homo, cum eſſet, appetiuit gloriam, rem dulciſſimam, cuius gratia etiam noſtrum quilibet obire pericula ſuſtinet, præcipue quando & uicit te poſtea, & hoc, Troianis ipſis iudicibus. AIAX. Noui ego quæ me damnarit, ſed fas non eſt, de dijs aliquid dicere. Vliſſem igitur aliud quàm odiſſe, non poſſum, Agamemnon, non ſi mihi ipſa Minerua hoc imperet.

MINOIS ET SOSTRATI.

MARCO MICYLLO INTERPRETE.

MINOS.

RAEDO hic quidem. Soſtratus, in Pyriphlegetontem præcipitetur, Sacrilegus autem ille à Chimera diſcerpatur, Tyrannus uero iſte, Mercuri, iuxta Tityum, in longum extentus, arrodendum & ipſe epar præbeat uulturibus. Vos autem, boni ac probi, abite quàm celeriter in campum Elyſium, inſulas q; beatorum habitate, pro ijs, quæ rectè ac iuſtè in uita feciſtis. SOST. Audi, ò Minos, num tibi iuſta dicere uidear. MIN. An ego denuo nunc audiam? An non conuictus es Soſtrate, quòd & malus fueris, & tam multos occideris? SOST. Conuictus quidem fui, ſed uide, num iuſtè ob id ſupplicio afficiar. MIN. Atq; admodum, ſi modo id iuſtum eſt, pro merito quenq; ſuo pœnam dependere. SOS. At tamen reſpõde mihi ò Minos, Breue enim quiddam interrogabo te. MIN. Dic ſed ne prolixè modo, quo deinceps & cæteros dijudicare poſſimus. SOS. Quæ cunq; in uita egi, utrum uolens ea feci, an ita à Parcis agglomeratum mihi fuit? MIN. A Parca ſcilicet. SOST. Proinde & boni pariter omnes, & nos, qui mali uidemur, eadem agimus, dum illi obſecũdamus. MIN. Ita profecto. Clotho uidelicet illi parentes, quæ unicuiq; iniungit, cum primum natus eſt, quæ agenda

ipſi

ipſi ſunt. SOS. Siquis igitur ui compulſus ab alio, occiderit aliquem, cum non poſſit illi contradicere, à quo compellitur. ut uerbi gratia: ſi carnifex, aut ſatelles quiſpiam, alter iudici parendo, alter, tyranno: quemnam cædis iſtius reum ages? MIN. Quem alium, niſi iudicem aut tyrannum. Quoniam neque ipſum gladium accuſare poſſumus, ſubſeruit enim hic, tãquam inſtrumentum quoddam, animis atque furori accommodatum illius, qui primo cauſſam hanc præbuit. SOS. Rectè ſanè ò Minos, laudo quòd hęc etiam exemplo, quaſi quodam auctario locupletas. Siquis autem, mittente hero, ueniat ipſe aurum uel argentum afferẽs, utri nam ea gratia haberi debet, aut utri beneficium hoc acceptum referendum eſt? MIN. Ei, qui miſit, Soſtrate: nam ille qui attulit, miniſter tantum fuit. SOST. Vidés ne igitur quàm iniuſta facis, dũ ſupplicio afficis nos, qui miniſtri tantum fuimus eorum, quæ Clotho nobis imperauit: & rurſum, dum honore proſequeris eos, qui in alienis bonis ueluti diſpenſatores quoſdam ſeſe geſſerunt. Non enim illud dicere quiſquam poterit, quòd contradicere, aut imperata detrectare licitum fuerit in iis, quæ cum omni prorſum ui ac neceſſitate imperata fuere. MIN. Multa, ò Soſtrate, & alia uideas licet, minimè ſecundum rationem fieri, ſi diligenter expendas. Verũtamen tu ex hac quæſtione hoc boni conſequéris, quandoquidem non prædo ſolum, uerumetiam ſophiſta quidam eſſe uideris. Solue ipſum Mercuri, néue deinceps amplius puniatur. Cæterum illud uide, ne & cæteros manes ſimilia interrogare doceas.

MENIPPVS SEV NECYOMANTIA.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc Dialogo Lucianus illud maximè commendatum uoluiſſe, quod in fine, Menippus ait à Tireſia in aurem ſibi dictum fuiſſe. Priuatorum uidelicet hominũ uitam optimam atq; tutiſſimam eſſe, quod idem Græci noto illo prouerbio dictitant: βοσκ. λαθὲ βιώσας Nam diuitias, poteneiam, gloriam & cætera, quæ mundus appetit, uana omnia & inopia eſſe: præcipue autem diuitum atq; magnorum hominum, ut uitam ipſam periculoſam, & pompis ſolennibus, item tragicis quoq; fabulis ſimilem eſſe, ita miſeros plerumq; ſortiri exitus. quod eo decreto uidetur intelligere uelle, quòd apud inferos contra diuites factũ fuiſſe dicit, quo & corpora illorum ſupplicijs deſtinantur, & animi in aſinos migrare iubeneur. quod & ipſum nimirum eam ſignificationem habet, quòd diuitum animi plerumq; inertes, & omnis doctrinæ expertes eſſe ſoleant. Inſcribitur autem Necyomantia, quaſi dicas, ab inferis ſeu mortuis petitum reſponſum. quo uel maximè apparet, eum Dialogi ſcopum habendum eſſe, qui reſponſo iſto Tireſiæ proponitur. Semper enim ex titulis alter nobiliorem Dialogi perſonam, alter argumenti quaſi quandam ὑλὴν indicat, Platonico more, quem maximè in hoc Lucianus imitatus eſt. Conſtat autem perpetua quadam narratione, qua & cauſſam & modũ ſui ad inferos deſcenſus, & præterea occaſionem, qua edictum illud de diuitibus audierit, commemorat. In hac præcipui quidam loci ſunt & maximè illuſtres: de incerta doctrina Philoſophorum, de Magorum ſuperſtitione & poteſtate, De inferorum locis, ſupplicijs & æqualitate, & poſtrema illa collatio uitæ humanæ cum pompa ſolenni, & cum fabulis Tragicorum. Occaſio & exordium Dialogi ab habitu & percunctatione Menippi ſumuntur.

MENIPPVS PHILONIDES. MEN.

Occaſio Dialogi ab inceſſu & habitu Menippi.

ALVE atrium, domuſq; ueſtibulum meæ: Vt te lubẽs aſpicio luci redditus. PHIL. Num nam hic Menippus eſt canis ille? Non hercle alius, niſi ego fortè ad Menippos omneis hallucinor. At quid ſibi uult hãbitus huius inſolentia? clauа, lyra, leonis exuuiæ? Adeundus tamen eſt. Salue Menippe. Vnde nobis aduenisti? diu eſt quòd in urbe non uidimus. MENIP.

Adſum reuerſus mortuorum è latibulis,

Fori-

Foribusq; tristium tenebrarum nigris:
Manes ubi inferi manent superis procul.

PHIL. O Hercules clàm nobis Menippus uita fũctus est, reuixitq; denuo? MEN. Non, sed me adhuc uiuum recepit tartarus.

PHIL. Quænam causa tibi fuit nouæ huius atq; incredibilis uiæ? MEN. Iuuenta me incitauit, atque audacia,
Quàm pro iuuenta haud paululum impotentior.

PHIL. Siste ò beate Tragica, & ab iambis descendens, sic potius simpliciter eloquere, quęnam hęc uestis, quæ causa tibi itineris inferni fuit, quum alioqui neq; iucunda, neq; delectabilis sit uia? MEN. Res dilecte grauis me infernas egit ad umbras,
Consulerem manes ut uatis Tiresiai.

PHIL. Atqui deliras, alioqui non hoc pacto caneres apud amicos consarcinatis uersibus. MEN. Ne mireris amice, nuper enim cum Euripide atq; Homero uersatus, nescio quo pacto uersibus sic impletus sum, ut numeri mihi in os sua spõte confluant. Verum dic mihi, quo pacto res humanæ hic se habent in terris? & quidnam in urbe agitur? PHIL. Nihil noui. Sed quemadmodum prius actitabant, rapiunt, peierant, fœnerantur, usuras colligunt. MEN. O miseri atq; infelices. Nesciunt enim, qualia de nostris rebus nuper apud inferos decreta sunt, qualesq; sorte iacti sunt in diuites istos calculi, quos per Cerberum nullo pacto poterunt effugere. PHIL. Quid ais? Noui ne aliquid apud inferos nostris de rebus decretum est? MEN. Per Iouem, & quidem multa, uerum prodere nõ licet, neq; arcana quæ sunt, reuelare, ne quis fortè nos apud Rhadamanthum impietatis accuset. PHIL. Nequaquam Menippe, per Iouem, ne amico sermonem hunc inuideas. Nam apud hominẽ tacendi gnarum, & initiatum pręterea sacris edisseres. MEN. Dura profectò iubes, & neutiquam tuta, uerum tui gratia tamen audẽdum est. Decretum est ergo, diuites istos ac pecuniosos aurum tanquam Danaën seruantes abstrusum. PHIL. Ne prius ò beate, quæ sunt decreta dixeris, quàm ea percurras omnia, quæ abs te audire libentissime uelim. Quæ uidelicet descensus causa fuerit, quis itineris dux, deinde ex ordine, & quæ illic uideris, & quæ audieris omnia. Verisimile est enim te, quum res pulchras uidendi curiosus sis, eorum quæ uisu aut auditu digna uidebantur, nihil omnino prætermisisse. MEN. Parendum etiam in his tibi est. Nam quid facias, urgente amico? Ac primũ sanè tibi expediam, quæ res animũ meum ad hunc descensum impulerit. Ego igitur quum adhuc puer essem, audiremq; Homerum atq; Hesiodum, seditiones ac bella canentes, non semideorum modo, sed ipsorum etiam deorum, adulteria quoque, uiolentias, rapinas, supplicia, patrũ expulsiones, & fratrum & sororum nuptias: hæc me Hercle omnia bona pulchraq; putabam, & studiose erga ea afficiebar. Postquam uero in uirilem iam ætatem peruenirem, hic leges rursus iubentes audio poëtis apprime contraria, neq; uidelicet adulteria committere, neq; seditiones mouere, neque rapinas exercere. Hic igitur hæsitabundus constiti, incertus omnino quo me pacto gererem. Neq; enim deos unquã putaui mœchaturos, aut seditiones inuicem fuisse moturos, nisi de his rebus perinde ac bonis iudicassent. Neq; rursus legumlatores his aduersa iussuros, nisi id conducere existimarent. Quoniam igitur in dubio eram, uisum est mihi philosophos istos adire, atq; his me in manus dedere, rogareq; uti me utcunque liberet, uterentur, uitęq; uiam aliquam simplicem ac certam ostenderent. Hæc igitur mecum reputãs ad eos uenio, imprudens profecto, quòd me ex fumo (ut aiunt) in flammam cõiicerem. Apud enim hos maximè diligenter obseruans, summam repperi ignorantiam, omniaq; magis incerta, adeo ut præ his ilico mihi uel idiotarum uita iam aurea uideretur. Alius etenim soli me iussit uoluptati studere, atque ad eum scopum uniuersum uitæ

Occasio argumenti.

Narratio continens causam descensus ad inferos.

Philosophorũ incertæ et diuersæ doctrinæ.

cursum dirigere. In eo ipsam sitam esse felicitatem. Alius rursus omnino labo rare, corpusq; siti, uigilijs, ac squalore subigere, miserē semper ad fectum, contu meliijsq; oboxium assidue, Hesiodi sedulò inculcans celebria illa de uirtute car mina, & sudorem uidelicet, & accliuem in uerticem montis ascensum. Alius contemnere iubet pecunias, earumq; possessionem indifferentem putare. Ali us contrà bonas ipsas etiam diuitias esse pronunciat. De mundo uero quid di cam? de quo ideas, incorporeas substantias, atomos, & inane, ac talem quan dam pugnantium inuicem nominum turbam in diem audiebam, & quòd ab surdorum omnium maxime fuit absurdum, de contrarijs unusquisque quum diceret, inuincibiles admodum ratiões ac persuasibiles adferebat, ut nec ei qui calidum, nec ei qui frigidum idem prorsus esse contenderēt, contrà quicquam hiscere potuerim, atque id, quum tamen manifestè cognoscerem fieri nūquam posse, ut eadem res calida simul frigidaq; sit. Prorsum igitur tale quiddam mi hi accidebat, quale solet dormitantibus, ut interdum capite annuerem, interdū contrà abnuerem. Præterea quod multò erat istis absurdius, uitam eorum dili genter obseruans, comperi eam cum ipsorum uerbis præceptisq; summopere pugnare. Eos enim qui spernendam censebant pecuniam, auidissimè conspe xi colligendis diuitijs inhiare, de fœnore litigantes, pro mercede docentes: o mnia denicq; nummorum gratia tolerantes. Si uero qui gloriam uerbis asperna bantur, omnem uitæ suæ rationem in gloriam referebant. Voluptatem rursus omnes fermè palàm incessebant: clanculum uero ad eam solam libenter co nflu ebant. Ergo hac quoque spe frustratus magis adhuc ægrè molesteq; tuli. Ali quantulum tamen inde memet consolabar, quòd unà cum multis & sapienti bus & celeberrimis uiris ipse insipiensq; essem, atque uerè adhuc ignarus ober rarem. Peruigilanti mihi tandem, atque hisce de rebus mecum cogitanti, uenit in mentem, ut Babylonem profectus, magorum aliquem ex Zoroastridiscipu lis ac successoribus conuenirem. Audieram siquidem eos inferni portas carmi nibus quibusdam ac mysterijs aperire, & quem libuerit, illuc tutò deducere, ac rursus inde reducere. Optimè ergo me facturum putaui, si cum horum quopi am de descensu paciscens, Tiresiam Bœotium consulerem, ab eoq; perdiscerē, (quippe qui uates fuerit & sapiens) quæ uita sit optima, quamq; sapiētissimus quisque potissimum elegerit. Ac statim quidem exiliens quàm poteram celer rimè Babylonem uersus rectà contendi. Quò quū uenio, diuersor apud Chal dæorum quendam hominem certè sapientem, atque arte mirabilem, coma qui dem canum, admodumq; promissa barba uenerabilem. Nomen autem illi fuit Mithrobarzanes: orans igitur obsecransq; uix exoraui, ut quauis mercede uel let, in illam me uiam deduceret. At tandem homo me suscipiens, primum qui dem dies nouem ac uiginti cum luna simul incipiens abluit ad Euphratem, ma ne solem orientem uersus perducens, ac sermonem quempiam longum mussi tans, quem non admodum exaudiebam. Nam (quod in certamine præcones inepti solent) uolubile quiddam atque incertum proferebat, nisi quòd quosdā uisus est inuocare dæmones. Post illam igitur incantationem ter mihi in uul tum spuens deducit rursus, oculos nusquam in obuium quenquam deflectens. Et cibus quidem nobis glandes erant, potus autem lac atq; mulsum, & Choaspi lympha: lectus uero in herba sub dio fuit. At postq; iam præparati satis hac di eta sumus, medio noctis silentio ad Tigridem me fluuium ducens, purgauit si mul atque absterserit, faceq; lustrauit ac squilla, tum pluribus itidem alijs, & ma gicum simul illud carmē submurmurans, deinde totū me iam incantans, ac ne à spectris læderer, circumiens, reducit domū, ita ut eram, reciprocantem: ac re liqua noctis parte nauigationi nos præparauimus. Ipse igitur magicam quan dam uestem induit, Medorum uesti utplurimū similem: ac me quidem his quæ uides, ornauit, claua uidelicet, ac leonis exuuijs, atque insuper lyra. Iussit præ-

II. *Modus descensus. Magorū potentia & superstitio.*

terea

terea ut nomen ſi quis me roget, Menippum quidem ne dicerem, ſed Herculẽ, Vlyſſem, aut Orpheum. PHIL. Quid ita, ò Menippe? neq; enim cauſſam aut habitus, aut nominis intelligo. MEN. Atqui perſpicuum id quidem eſt, ac neutiquam arcanum. Nam hi qui ante nos ad inferos olim uiui deſcenderant, putauit ſi me his aſſimilaret, fore ut facilius Aeaci cuſtodias fallerem, atq; nullo prohibente tranſirem, utpote notior tragico admodum illo cultu emiſſus. Iam igitur dies apparuit, quum nos ad flumen ingreſſi in receſſum incumbimus. Parata ſiquidem ab illo fuerant, cymba, ſacrificia, mulſa, & in id myſterium deniq; quibuſcunque opus erat. Hæc poſtquam ergo quæ prompta erant, impoſuimus, tum nos quoq;

Ingredimur triſtes lachrymisq; implemur obortis.

Atque aliquantiſper quidem in fluuio ferimur: deinde in ſyluam delati ſumus, ac lacum quendam, in quem Euphrates conditur. Tum hoc quoq; tranſmiſſo, in regionem quandam peruenimus ſolam, ſyluoſam atq; opacam, in quam deſcendentes (præibat enim Mithrobarzanes) & puteum effodimus, & oues iugulamus, & foueam ſanguine conſpergimus. At magus interim accenſam facem tenens, haud amplius iam ſum miſſo murmure, ſed uoce quàm poterat maxima clamitans, dæmones ſimul omnes conuocat, Pœnas, Erynnes, Hecaten nocturnam, excelſamq; Proſerpinam, ſimulq; polyſyllaba quædã nomina barbara atq; ignota cõmiſcet. Statim ergo tremere omnia, & rimas ex carmine ſolũ ducere, ac porrò Cerberi latratus audiri, & iã res planè triſtis ac mœſta fuit. *Poëtica hypotypoſis orci carminibus magicis excitati.*

Vmbrarum at timuit rex imis ſedibus Orcus.

Ac protinus quidem inferorum patebant pleraque, lacus Pyriphlegethon, ac Plutonis regia. Tum per illum deſcendentes hiatum, Rhadamanthum prope modum metu reperimus extinctum. Ac Cerberus primum quidem latrabat, commouitq; ſeſe. At quum ego lyram celerrimè correptam pulſaſſem, cãtu ſtatim ſopitus, obdormit: deinde poſteaquam ad lacum uenimus, tranare ferè nõ licuit. Iam enim onuſtum erat nauigium, & eiulatu certè plenum. Vulnerati quippe in eo nauigabant omnes, hic femur, ille caput, alius alio quopiam membro luxatus, uſqueadeo, ut mihi certè ex bello quopiam adeſſe uiderentur. At optimus Charon, quum leonis uideret exuuias, eſſe me ratus Herculem, recepit, transq; uexit libens, tum exeuntibus quoque nobis monſtrauit ſemitam. *Deſcriptio Inferorum.*

Sed quoniam iam eramus in tenebris, præcedit quidem Mithrobarzanes, ego autem à tergo continuus illi comes adhæreo, quoad in pratum quoddam uenimus maximum, aſphodelo conſitum, ubi circumfuſæ undiq; mortuorum ſtridulæ nos ſequuntur umbræ. Tum paulò procedentes longius, ad ipſum Minoïs tribunal acceſſimus. Erat ipſe quidem in ſolio fortè quodam ſublimi ſedens. Aſtabant autem illi Pœnæ, Tortores, mali Genij, Furiæ. Ex altera parte plurimi quidam adducti ſunt ex ordine, longa fune uincti. Dicebãtur autem adulteri, lenones, mœchi, homicidæ, adulatores, ſycophantæ, ac talis hominũ turba quiduis in uita patrantium. Seorſum autem diuites ac fœneratores prodibant, pallidi, uentricoſi ac podagrici, quorum quiſque trabe uinctus erat, ferri pondere duorum talentorum impoſito. Nos igitur aſtantes, & quæ fiunt omnia conſpicimus, & quæ dicuntur auſcultamus. Accuſant autem noui quidã atq; admirabiles rhetores. PHIL. Quinam ergo hi, per Iouem, ſunt, ac ne iſthuc quidem te pigeat dicere. MEN. Vmbrásne unquam iſtas noſti, quas oppoſita ſoli reddunt corpora? PHIL. Quid ni? MEN. Hæ nos igitur quũ primum functi uita ſumus, accuſant, teſtantur, atque redarguunt, quicquid in uita peccauimus, & ſanè quædam ex his dignæ admodum fide uidentur, utpote nobiſcum uerſatæ ſemper, noſtrisq; nuſquam digreſſæ corporibus. Minos igitur curioſe quemlibet examinans, impiorum relegabat in cœtum, pœnas ibi ſceleribus ſuis dignas luiturum. In hos præcipue tamen incenditur, quos opes dum uiue *Iudicia & accuſatores, & pœnæ defunctorum.*

rent,ac dignitates inflauerant,quicq; adorari se ferè expectabant,nimirum breui perituram eorum superbiam fastumq; detestatus: quippe qui non meminissent mortales ipsi quum sint,sese bona quoque mortalia consequutos. At nunc splendida illa exuti omnia,diuitias inquam, genus,munia,nudi ac uultu demisso steterunt,tanquam somnium quoddam,humanam hanc felicitatem recogitantes,adeo ut hæc dum conspicarer nimis quàm delectatus fuerim. Et si quem eorum fortè agnoueram,accessi,atq; in aurem silenter admonui, qualis in uita fuerat,quantoperecq; fuerat inflatus: tum quum plurimi mane fores eius obsidentes,pulsi interim excluside; à famulis,illius expectabãt egressum. At ipse uix tandem illis exoriens puniceus,aureus aut uersicolor,felices ac beatos se facturum salutantes putabat, si pectus dextrámue porrigens, permitteret osculandam. Illi uero audientes ista molestè ferebant. At Minos quiddam etiam iudicauit in gratiam. Quippe Dionysium Siciliæ tyrannum multis & atrocibus criminibus & à Dione accusatum,& graui Stoicorum testimonio cõuictum, Cyrenęus Aristippus interueniens (Nam illum ualde suspiciunt inferi,eiusq; plurimum ibi ualet autoritas) fermè iam Chimæræ alligatũ absoluit à pœna,asserens illum eruditorum nonnullos olim iuuisse pecunia. Tum nos à tribunali discedentes,ad supplicij locum peruenimus. Vbi ò amice & multa, & miseranda audire simul,ac spectare licuit. Nam simul & flagrorum sonus auditur, & exulatus hominum in igne flagrantium, tum rotæ & tormenta, catenæ, Cerberus lacerat, & Chimæra dilaniat, cruciantur q; pariter omnes, captiui, reges, præfecti, pauperes, mendici, diuites. & iam scelerũ omnes pœnitebat. Et quosdam quidem eorum,dum intuemur,agnouimus,uidelicet qui nuper è uita discesserant. At hi se pudentes tum occulebant,nostroq; subtrahebãt aspectui. aut si nos aliquando respiciebant, id seruiliter admodum abiecteq; faciebant, atq; hi quidem quàm olim putas onerosi fastosiq; in uita? At pauperibus malorum dimidium remittebatur,& quum interquieuissent,denuo repetebantur ad pœnam. Sed illa quoq; quæ fabulis feruntur,aspexi. Ixionem,Sisyphum,Phrygiumq; grauiter affectum Tantalum, genitumq; terra Tityum, Dij boni,quantum? Integrum stratus agrum occupabat. Hos tandẽ prætereuntes,in campũ uenimus Acherusium,ubi semideos, heroidasq; reperimus, atque aliam simul mortuorum turbam,in gentes tribusq; dispositam, alios quidem uetulos quosdam ac marcidos,atq; (ut Homerus ait) euanidos, alios uero iuueniles & integros,& hos potissimum ob illam condiendi efficaciam Aegyptios. Verum dignoscere quemlibet haud procliue fuit,adeo nudatis ossibus omnes erant inuicem similimi, nisi quòd uix tandem eos diu intendentes agnouimus. Quippe conferti considebant obscuri atque ignobiles, nullumq; seruantes amplius priſtinæ formæ uestigium. Cum igitur multi simul ossei consisterent, inuicem omnino similes, qui terrificum quiddam per cauos oculorum orbes transpicerent,dentesq; nudos ostenderent,hæsitabam certè mecum,quonã signo Thersitem à Nireo illo formoso discernerem, aut mẽdicum Irum à Phæacum rege, aut Pyrrhiam coquum ab Agamemnone. Quippe quibus iã nihil ueteris permansit indicij,sed ossa fuerunt inter se similia,incognibilia, nullis inscripta titulis,nullicq; unquam dinoscenda. Hæc igitur spectanti mihi, persimilis hominũ uita pompæ cuipiam longæ uidebatur, cui præsit ac disponat quæcq; fortuna, ex his qui pompam agunt,diuersos uariosq; cuicq; habitus accommodans. Alium siquidem fortuna deligens, regijs ornat insignibus, & tiaram imponens, & satellites addens,& caput diademate coronans. Alium serui rursus ornatum induit,hunc formosum effigiat, hũc deformem atq; deridiculũ fingit: nam omnigenũ,ut opinor,debet esse spectaculum. Quin habitus quorũdam plerũq; in media quoq; pompa demutat,neq; perpetuò eodem sinit ordine cultuq; progredi,quo prodierant. Sed ornatu commutato, Crœsum quidem coëgit serui captiui

Cãpus Acherusius siue Elysius.

Aequalitas in ſeruorum.

tiuſq; ueſtes induere. Mæandrium autem olim inter ſeruos incedentem, Polycratis uiciſſim ornat tyrannide. Et aliquantiſper quidem eo cultu permittit uti, uerum ubi iam pompæ tempus præteriit, apparatum quiſq; reſtituens, & cum corpore ſimul exutus amictu, qualis ante fuit efficitur, nihilo à uicino differēs. Quidam tamen ob inſcitiam, quum ſuos fortuna cultus exigit, ægre ferunt atq; indignantur, tanquam propriis quibuſdam bonis priuati, ac nō potius alienis, quibus pauliſper utebantur, exuti. Quin in ſcena quoq; uidiſſe te plerunq; puto hiſtriones iſtos tragicos, qui (ut fabulæ ratio poſcit) modo Creontes, modo Priami fiunt, aut Agamemnones. Idemq; (ſi ſors tulerit) paulo antè tam grauiter Cecropis aut Erechthei formam imitatus, paulo pòſt ſeruus, poëta iubente progreditur. At quum fabulæ iam finis affuerit, quiſq; auratas illas ueſtes exutus, perſonam deponens, & ab altis illis crepidis deſcendens, pauper atq; humilis obambulat, haud amplius Agamemnon ille Atreo prognatus, aut Creon Menœcei filius, ſed Polus filius Chariclei Sunienſis, aut Satyrus filius Theogitonis Marathonius. Sic ſe mortaliū res habent, quemadmodū mihi tum ſpectanti uidebatur. PHIL. Dic mihi Menippe, iſti qui magnificos altoſq; tumulos habent ſuper terram, & columnas, imagines, titulos, nihilóne ſunt apud inferos plebeis quibuslibet umbris honoratiores? MEN. Nugaris tu quidem, nā ſi uidiſſes Mauſolum, Carem illum dico Pyramide celebrem, ſat ſcio, nūquam ridere deſiiſſes, ita in antrum quoddam abſtruſum deſpectim abiectus eſt, in reliqua mortuorum turba deliteſcens. Hoc tantū commodi mihi uidetur ex monumento referre, quòd impoſito tanto pondere, laborat magis & premitur. Nam quū Aeacus ò amice, locum cuiq; metitur, dat autèm cui plurimum haud amplius pedem, neceſſe eſt eo iacere contentū, ſeſeq; ad loci modum contrahere. At uehementius multò riſiſſes, opinor, ſi reges hoſce noſtros, ſatrapasq; uidiſſes apud eos mendicantes, & aut ſalſamenta uendentes, aut primas ipſas literas urgente inopia profitentes, & quemadmodum contumeliis à quouis afficiantur, atq; in faciē cædantur, perinde atq; uiliſſima mancipia. Itaq; Philippum Macedonem conſpicatus, continere me certè non potui: oſtenſus eſt mihi in angulo quodam, detritos calceos mercede reſarciēs. Quin alios præterea multos erat uidere mendicātes in triuiis, Xerxes uidelicet, Darios, ac Polycrates. PHI. Admiranda narras iſta de regibus, peneq; incredibilia. Socrates aūt quid facit ac Diogenes? & ſi quis eſt ſapientum alius? MEN. Socrates profecto etiā ibi obuerſatur, omneſq; redarguit: uerſantur aūt cum illo Palamedes, Vlyſſes & Neſtor, & quiſquis eſt alius inter defunctos garrulus. Inflantur aūt illi etiamnum, atq; intumeſcunt exhauſto ueneno crura. At optimus Diogenes Sardanapalo uicinus Aſſyrio, Midæq; Phrygio, atq; aliis item pluribus exiſtorū ſumptuoſorum numero manet, quos quū eiulantes audit, ueteris fortunæ magnitudinem recogitantes, & ridet & delectatur, ac ſupinus cubans, ut plurimū cantat, aſperanimis atq; iniucunda uoce illorū eiulatus obſcurans, adeo ut id ægrè ferētes, nec Diogenem ferre ualentes, de mutanda ſede deliberent. PHIL. De his iam ſatis quidem: cæterū quodnam illud decretum eſt, quod initio dixeras aduerſus diuites eſſe ſancitum? MEN. Benè admones: neſcio enim quo pacto quū hac de re dicere propoſuiſſem, ab inſtituto ſermone procul aberraui. Dum igitur ibi uerſabar, magiſtratus concionē aduocauerunt, his uidelicet de rebus, quę in cō mune conducerent. Conſpiciens ergo multos concurrere, me quoq; cū illis ſimul immiſcens, unus de numero eorū qui in cōcione aderant, efficior. Agitata ſunt igitur & alia multa: poſtremo uero de diuitibus negociū, in quos poſteaquam plurima fuiſſent obiecta, uiolentia, ſuperbia, faſtus, iniurię, aſſurgens tandem ex populo primas quidam, huiuſmodi decretū legit: Quoniā, inquit, multa diuites perpetrant in uita, rapientes ac uim inferentes, inopesq; omni modo deſpectui habentes, Curiæ populoq; uiſum eſt, ut quū functi uita fuerint, cor-

Obiectio.

Vanā eſſe ea gloriā, quam in hac uita maximi plerique appetunt.

Decretū contra diuites factum.

pora quidem eorum pœnas cum alijs sceleratorum corporibus luant: animæ uero sursum remissæ in uitam, in asinos demigrent, donec in tali rerum statu quinquies ac uicies decem annorum millia transegerint, asini semper ex asinis renati, onera ferentes, atq; à pauperibus agitati. Dein ut liceat illis è uita excedere. Hanc sententiam dixit Caluarius, patre Aridello, patria Manicensis, tribu Stygiana. Hac igitur lege recitata, approbauerunt principes, sciuit plebs, adfremuit Proserpina, allatrauit Cerberus: sic enim rata quæ inferi statuunt, autenticaq; fiunt. Quæ igitur in concione agebantur, erant huiusmodi. Tum ego statim, cuius gratia ueneram, Tiresiam adeo, atq; illi re, uti erat, ordine narrata supplicaui, ut mihi diceret, quodnam optimum uitæ genus putaret. Hic uero subridens (est autem seniculus quispiam cæcus, pallidus, uoce gracili) ò fili inquit, caussam tuæ perplexitatis scio à sapientibus istis profectam, haudquaquam idem inuicem ijsdem de rebus sentientibus, uerũ haud fas est id tibi proloquit siquidem quòd Rhadamanthus interdixit. Nequaquam, inquiã, ò patercule, sed dic amabo, neq; me contemnas, qui in uita te etiam ipso cæcior oberro. Abducens ergo me, procul ab alijs auferens, ad aures mihi inclinans: Optima est, inquit, idiotarum priuatorumq; uita, ac prudentissima. Quamobrem ab hac uanissima sublimium consideratione desistens, mitte principia semper ac fines inquirere, & uafros hosce syllogismos despuẽs, atq; id genus omnia nugas æstimans, hoc solum in tota uita persequere, ut præsentibus benẽ compositis minimè curiosus, nulla re sollicitus, q̃ plurimum potes hilaris uitam ridensq; traducas. Hæc quum dixisset, rursus in Asphodelorum pratum sese corripuit. Ego igitur (nam & nũc uesper erat) age, inquam, ò Mithrobarzane, quid cunctamur? ac nõ hinc rursus abimus in uitam? Ad hæc ille: confide, inquit, ò Menippe, breuem quippe facilemq; tibi monstrabo semitam: & me protinus abducens in regionem quandam magis priore tenebricosam, manu procul ostendẽs subobscurum tenueq;, ac uelut per rimam influens lumen: illud, inquit, Trophonij templum est, atq; illac ad inferos è Bœotia descenditur, hac ascendes, atque illico eris in Græcia. Ego igitur hoc sermone gauisus, salutato Mago, difficile admodum per angustas antri fauces subrepens, nescio quo pacto in Lebadiam perueni.

Summa et scopus totius Argumenti.

CHARON SIVE CONTEMPLANTES.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

EIusdem fermè argumenti est hic Dialogus cum superiore. Nam ut illic Menippus apud inferos uidere atq; audire supplicia & miseros exitus diuitum atq; potentum fingitur. Ita hic Charon apud superos hominum dementiam contemplatur, stulta illorum consilia & actiones deridendo. Quippe qui in his quæ incerta ac momentanea maximè sunt, puta robustate corporis, potentia, diuitijs, fortuna, gloria, & id genus alijs omnem spem atq; fiduciam collocent. Mortis uero, quæ omnium certissima, & mox consecutura est, nullam rationem habeant. Id quod ipse Charon in fine Dialogi apertis uerbis indicat, & paulò suprà quoque, ubi homines stulticiæ suæ admonet, & ad meliorem mentem reuocat. Tractantur autem hæc primo per speciem, propositis exemplis Milonis, Cyri, Crœsi, Polycratis, & aliorum: mox & in genere descriptis hominum & priuatorum & regum affectibus studijsq;, postremo etiam confutata opinione, quam multi de defunctorum honoribus habebant, Et in summa non hominum modores & corpora, uerum & ciuitates & flumina, denicq; omnia morti subiecta esse ostenduntur, quam eo faciliorem cuiq; esse, quo mundanis istis rebus ac opibus minus impeditus aut captus fuerit. Prior pars Dialogi etiam διαλλακτικὴ est, dum Mercurius iam exoratus à Charonte, mones alios alijs imponit, & locum unde prospectus in omnes terras pateat, extruit.

MERCVRIVS, CHARON. MER.

Quid

VID rides ò Charon? aut cur deserto nauigio in hanc lucẽ ascendisti, non admodũ assuetus superum rebus interesse? CHA. Cupido me cepit ò Mercuri, uidendi, & quænam in uita gerantur negocia, & quibus studijs homines teneantur: tum etiã quibus bonis exuti plorent omnes, ubi ad nos descenderint. Neq; enim ex ipsis quisquam citra lachrymas traiecit. Quare exemplo illius Thessali adulescentis, cõmeatu à Dite impetrato, ut unum saltem diẽ à naue abesse liceret, in lucẽ ascendi, ac mihi uideor in ipso plane tempore in te incidisse. Nam peregrinus cũ sim, sat scio, te non grauari, quin obambulando me ducas, singula q; demonstres, ut qui uniuersa iam habeas cõperta. MER. Non est ociũ ò portitor. Nam abeo iam nunc, negociũ quoddam, quod ad mortaliũ statum pertinet ab Ioue summo datũ, expediturus. Ille aũt ad iracundiam propensior est, ut plane uerear, ne cunctantẽ me, uel totum uestræ sortis esse permittat, caligini uidelicet addictũ, uel quemadmodũ nuper Vulcanũ, ita & me correpto pede, è sumo deijciat cœlo: nimirũ, quo & ipse pocillatoris munere fungens, claudicãdo risus moueam. CHA. Despicies ergo me temere & indecore in terra oberrantẽ, præsertim amicus & nauigationis socius, tũ & nostræ reipub. ex parte legatus? Atqui conueniret, ò Maiæ proles, illoq; te etiam nũ meminisse, quòd te uel sentinam exhaurire, uel remũ agitare ne unq; quidem iusserim. Quin tu interim, quanq; adeo robustus es humeris, in nauigij dorso porrectus stertis, aut, si quã fortè ex Vmbris loquacem offenderis, cum hac inter nauigandũ perpetuò confabularis. Ego uero quantumuis senex, remigium agens duplex, solus remigo. At te per patrem obsecro, ò chariſſime Mercuriole, ne me deseras, sed ut nouo aliquo conspecto, redeam, indica quænam in uita geruntur. Quod si tu me neglexeris, nihil planè ab ipsis cæcis differre uidebor. Vt enim illi lubrico gressu per caliginem titubant, ita rursus ego ad lucem tibi hallucinabor: quin tu hanc mihi das gratiã, ò Cyllenie, perpetuò memori futuro. MER. Hæc profecto res uerberum mihi causſa existet, adeo, ut iam hinc commonstrationis huius mercedem non sine tuberibus nobis fore prospiciam: obsequendum tamen. Quid enim facias ubi amicorum quispiam impellat? Principio ergo, ut omnia singulatim & examussim cõspicias, frustra laboras, ò portitor, nam hoc multorũ annorum fuerit negocium: deinde & ipsi mihi uerendũ, ne interim tanquã transfugam Iupiter me abdicet. Tibi uero quo minus mortis munia peragere possis fuerit impedimento, neq; non Ditis imperio detraxerit, cum uidelicet longo adeo tempore umbras adueheres nullas. Postremo & Aeacus, qui portorio colligendo præfectus est, stomachabitur, ut qui tanto tempore ne obulum quidem lucrifecerit. Verum qua uia ipsa rerum capita uidere possis, iam consilium nobis erit captandum. CHA. Ipse ò Mercuri, quod optimum facto fuerit, uideris. Ego uero peregrinus cum sim in terra, quid rerum hic agatur, nescio. MERC. Breuiter, ò Charon, editiore aliquo loco opus erit, ut inde cuncta queas prospicere. Cæterum si in cœlum subuolare tibi foret facultas, non laboraremus. Cũ autem te, cui semper cum mortuorum simulachris commercium fuit, Iouis regiam calcare minimè liceat, iam tempus fuerit, excelsum aliquem montem disquirere. CHAR Nosti, ò Mercuri, quæ ad uos inter nauigandum dicere consueuerim, siquidem ubi & procelloſus uentorum flatus obliquo uelo incubuerit, ut in sublime tollantur fluctus. Ibi uos, quæ est uestra imperitia, iubetis uel uelum trahere, uel pedem pauliſper accommodare, uel etiam ipsius uenti cursum sectari. At ego quietem uos agere iubeo, ipsum enim me, quod optimum sit, non ignorare. Quin ergo & tu idem imitaris, & in præsentia quum sis gubernator, quæ tibi conuenire uisa fuerint, facito. Ego uero, ut est uectorum conditio, tacitus sedebo, per omnia tibi iubenti obsecundans.

Propositio.

Exhortatio à facili & cõditione personæ

à merito & remcõpensatione

Exordium aliud à rei magnitudine ac difficultate.

Consilium de capiẽdo loco unde prospectus pateat.

MER. Rectè admones ò Charon, ipſe enim quid facto opus ſit, ſciero ac ſpeculã nobis idoneam inuenero. Num ergo Caucaſus idoneus, aut hoc altior Parnaſſus, aut utroq; eminentior Olympus ille? Atqui in Olympum mihi intuenti nõ contemnendi cuiuſdam conſilij in mẽtem uenit. Verum ad hanc rem tuo & labore & obſequio pariter erit opus. CHA. Tuum ergo fuerit imperare ò Mercuri, equidem pro mea uirili in omnibns parere conabor. MER. Homerus poeta dicit Aloëi filios, cum & ipſi duo eſſent, ad hæc pueri, ſtatuiſſe olim unà cũ radicibus Oſſam euulſum Olympo ſuperimponere: deinde & huic Pelion, q̃ arbitrarentur hoc pacto ſufficientem ſe gradum & aſcenſum in cœlum habituros. Verum hi aduleſcentuli, cum impij eſſent, audaciæ ſuæ pœnas dederunt. Nos autem qui hæc in deorum iniuriam minimè molimur, cur non & ipſi eadẽ uia ædificamus montem monti adglomerando? quo uidelicet exactiorem & commodiorẽ habeamus proſpectũ. CHA. Et duobus nobis ò Mercuri, uires ſufficerint ad loco mouendũ uel Pelion, uel etiã Oſſam? MER. Quid ni ò Charon? an tu nos abiectiores, magisq; imbecillos infantulis illis iudicas? maximè quũ ſimus dij? CHA. Nequaquam, ſed res ipſa incredibilem quandam magnifici operis oſtentationem continere uidetur. MER. Non iniuria, ruſticus enim es, et in elegantia poëtica minimè uerſatus. At egregius Homerus duobus ſtatim uerſibus acceſſum nobis parauit in cœlũ, adeo facile congeſtis montibus. Porro demiror hæc tibi prodigioſa uideri, quũ tamen Atlanta non ignores, qui uel ſolus cœlum ipſum fert, uniuerſos nos ſuſtinens. Sed & de fratre meo Hercule fortè audiſti, quomodo ipſi illi Atlanti in officiũ ſucceſſerit, ipſeq; ſe oneri tantiſper, dum ille interquieſceret, ſuppoſuerit? CHAR. Audio ſanè huiuſmodi. An autem uera ſint, tu & poëtæ uideritis. MER. Veriſſima ò Charon. Alioqui qua gratia uiri illi ſapientes ementirentur? Itaq;, quod felix fauſtumq; ſit, primum Oſſam eruamus, quemadmodum carmen præſcribit, & ipſe architectus Homerus: At ſuper Oſſam Pelion arboribus denſum. Vides quàm citra negocium pariter & quàm poeticè effecerimus? Age hac mole conſcenſa diſpiciam, num aut hæc faciant ſatis, aut plura ſuperſtruere oporteat. Papæ, quid hoc? Hæremus adhuc in ipſa cœli radice. Etenim ab oriente ſole uix Ionia & Lydia conſpiciuntur. Ab occidente uero non amplius Italia ac Sicilia. Porrò à ſeptentrione ea ſolũ, quæ Iſtro adiacent, apparent. Illinc autem Creta, neq; hæc admodum apertè. Quare, ſicuti uidetur, et Oetam tranſponere oportet. Poſtremo omnibus ſuperimponendus Parnaſſus. CHA. Sic faciamus. At hoc ſolũ uide, ne plus æquo attenuando, opus ipſum tenuius, fragiliusq; reddamus, ita ut tandẽ unà cum ipſa mole deturbati, Homericam illã ædificandi rationem nimis amaram experiamur, nimirum caluarijs ex caſu perfractis. MER. Bono animo es ò Charon, res omnis in uado erit: tu Oetam tranſpone, aduolutetur & Parnaſſus. En iterum conſcendam. benè habet, cuncta iam conſpicio: & tu nunc aſcende. CHA. Manum mihi porrige ò Mercuri, neq; enim paruam ac humilem molem me facis aſcendere. MER. Si ſingula contueri geſtis ò Charon, diſcriminis te cõmittas, oportet. Non enim ita comparatum eſt, ut ſimul & extra periculum ſis conſtitutus, & tamen, quæ cupis, liceat ſpectare. Poſtremo hac mea dextra nitere, ac pedetentim ſcandẽdo, ne in lubrico pedem figas, caue. Nunc omni ex parte res bene ſe habet, quum & tu ſuperaris. Iam uero, quoniam bicipiti uertice prominet hic Parnaſſus, uterque altero occupato conſidamus. Tu autem nunc oculis in orbem mihi ductis, intuere uniuerſa. CHA. Terram uideo amplam, ac paludem quandam ingentẽ, quæ undiq; terram circunfluit. Tum montes ac fluuios & Cocyto & Phlegethonte ampliores. Ad hæc homines admodũ exiles, pariter & horæ nidulos quoſdã. MER. Vrbes illæ ſunt, quos tu nidos arbitraris. CHA. Vides quàm nihil nobis tanto labore ſit effectum? Quin fruſtra ſede mouimus Parnaſſum unà cum Caſtalia, tum Oetam, cæteroſq; monteis omneis.

Accedit ad rẽ et contẽplationẽ omniũ quæ in terris uel geruntur, uel appetũtur

Breuis hypotypoſis terræ

MER.

MER. Quid ita? CHAR. Equidem è sublimi exactè despicio nihil. Desiderium autem erat non urbes solum, neq; montes ipsos tanquam in tabula depictos intueri, uerum & homines ipsos, tum quæ faciant, quæq; loquantur exaudire, haud secus ac prius cum tu obuius mihi factus ridentem conspiceres, ac quidnã riderem, percunctateris. Nam cum ridiculũ quiddam audirem, mirum in modum delectabar? MER. Quod nam hoc erat? CHA. Cum quidam ab amicorum quopiam ad cœnam, opinor, uocatus esset, in posterum, inquit, diem ueniã maximè. Atq; interim dum hæc diceret, tegula quædam, nescio quo deturbante, à tecto in caput huic irruens, ipsum necauit. Risi ergo hominem, ut qui promissa minimè præstaret. Sed & nunc quo magis audiam, magisq; uideam, descẽdendum mihi censeo. MER. Quietus es. nam & huic malo remedium inuenero. Atq; incantatione quadam ab Homero accepta, uidendi aciem acutissimã tibi uel breui reddidero. Ac posteaquã carmina ipsa pronunciarò, memor sis non amplius hallucinari, uerum apertè cuncta contueri. CHA. Dic solum. MER.

Dimoui nubem, uisum quæ texerat antè,
Vt tandem agnoscas, qui sint hominés ue dei ue.

CHA. Quid est? MER. An non iam uides? CHAR. Maximè, cæcus sanè Lynceus ille, si mecum componatur. Itaq; deinceps hoc primũ me uelim doceas, mihiq; percunctanti respondeas. Sed heus tu, uin' & ipsum me Homericis uersibus tecum agere, quo uidelicet intelligas, neq; ipsum me ab Homeri elegantia abhorrere? MER. Vnde tu quæso illius aliquid scire posses, nauta cum sis, & cũ remis rem habeas? CHA. Vides, opprobria sunt hæc in artem. At ego, cum illum uita iam functum trajicerem, multa ex ordine canentẽ audiui, quorũ nonnulla adhuc in memoria hærent. Porrò tempestas non mediocris tum nobis incubuit. Etenim posteaquã cantilenam quandam nauigantibus non admodum prosperam, neque salutarem fuisset auspicatus, carminum ui impulsus Neptunus & nubes conuocauit, atq; tridente uelut uncò quodam hamo iniecto, cum fluctuũ procellas excitauit, tum aliis multis turbis uniuersum miscebat mare, adeo, ut parum abfuerit, quin tempestas, quæ una tum densa caligine imminebat, nauẽ nobis subuertisset. Tum ergo & ille nauseabundus bonam carminũ partem Scyllæ & Charybdi euomuit. Sed & Cyclopi. MER. Non ergo difficile fuit ex tanto uomitu paucula aliqua reseruare. CHA. At dic mihi

Crassus & ille quis est uir magnus conspicuusq;,
Vertice sublimi, atq; humeris latissimus amplis.

MER. Milo Crotoniata, hic est athleta, applaudunt autem ei Græci, quòd taurum sublatum solus per medium ferat stadium. CHA. At quanto iustiori causa ò Mercuri ipsum me laudibus ueherent, qui paulo pòst ipsum tibi Milonem quantus est, correptum in nauiculam imponam: nempe ubi à morte inuictissimo aduersario, lucta superatus, ad nos uenerit, quando nec ipse planè intelliget, qua cruris implicandi ratione sit deiectus. Tum profectò nobis plorabit, recordatus & harum coronarum, & huius applausus. Nunc autem quia, propterea quòd taurũ gestarit, est admirationi, grandia sapit, ac mirificè sibi placet. Quid ergo de ipso arbitrabimur? Num quòd mortem etiam aliquando sibi imminere speret? MER. Quid? ille mortis recordaretur in tanto flore? CHA. Missum hunc face, ò Mercuri, risum nobis haud ita multò pòst exhibiturum, quando uidelicet nobiscum nauigans, ne culicem quidem amplius, nedũ taurum ferre poterit. Sed illud tu mihi dicas uelim, quis alius ille uir grauis, ac seueritate quadam uerendus. nec tamen Græcus, quantum ex peregrino habitu conijci potest? MER. Cyrus ò Charon, Cambysis filius, qui imperiũ quod olim Medi obtinebant, ad Persas transtulit. Atq; idẽ Assyrios nuper deuicit, & Babylonem expugnauit. Ad hoc exercitũ in Lydiam traducere iã parat, hoc iam in animo destinans, ut Cræso superato imperium habeat in omneis. CHA. At Cræ-

Tacita reprehẽsio per collationem.

Digressio de Homeri uersibus.

I. Robur corporis.

II. Potentia.

III. Diuitiæ.

Crœsus ubi tandem ille? MER. Illorsum oculos deflecte in magnam illam arcem, quæ triplici muro est septa, Sardis ille. An non Crœsum ipsum uides in aureo sedentem solio, accum Solone illo Athenienſe differentem? Vis auscultemus qua de re uerba faciant. CHA. Volo ò Mercuri. CROE. O hospes Athenienſis, quia iam diuitias nostras uidisti, thesauros scilicet. & quantum nobis auri sit rudis, tum & aliam suppellectilem præciosam, dic mihi, quem nam omnium hominum felicissimum arbitraris? CHAR. Quid tandem dicet Solon? MER. Ocioso es animo. nihil ò Charon uel ingenerosum, uel contemnendum, SOL. Felices quidem ad mòduu pauci. Verum ex his quos ego noui, Cleobin & Bitonem sacerdotis filios arbitror felicissimos extitisse. CHA. Argiuæ sacerdotis hic dicit, qui nuper postquam matrem nehiculo insidentem ad sacrarium usque, ipsi iugum subeuntes, adduxissent, è uiuis statim excesserunt? CROE, Esto, habeant illi felicitatis primas. At quis tenebit secundas? SOL. Tellus Athenienſis, qui præterquam quòd benè uixit, mortem etiam pro patria obire non recusauit. CROE. Ego uero, ò scelus, non tibi uideor felix esse? SOL. Nondum ò Crœse statui, quòd necdum ad uitæ metam peruenerís. Rectissimus enim eius rei index ac certissimus mors ipsa existit, & uita ad finem usq; feliciter perducta. CHAR. Optime facis ò Solon, quòd nostri non es oblitus, quoniam cymbam ipsam his de rebus iudicare cẽses. Sed qui nam illi, quos Crœsus emittit, aut quid humeris gestant? MER. Aureos Pythio lateres dicat, oraculi eius mercedem, cuius beneficio paulo pòst peribit. Est enim uir ille plus æquo uatibus deditus, adeo ut omnino ex ipsis pendeat. CHA. Et illud est aurum splendidum scilicet, quodq; subpallidum refulget rubore: nunc enim, quum antè iã sæpe de eo audierim, ipsum primum uideo. MER. Hoc celebre illud est nomẽ, cuius gratia tantopere pugnatur. CHA. Atqui non uideo quonam precio commendetur: nisi hoc fortè ad rem pertinet, quòd, qui ferunt, eo grauantur. MER. Non enim nosti, quot huius gratia bella, quot insidiæ, quot latrocinia, quot periuria, quot cædes, quot uincula, quamq; longinqua nauigatio, quot mercaturæ, quot seruitutes. CHA. Propter hoc ne ò Mercuri, quod parum ipsi æri præstat? Nam æs noui, ut qui à singulis uectoribus, quod & tu ipse non ignoras, obulũ cum delectu accipiã. MER. Est ita, ut dicis, ò Charon. Verum æs, quia magna est eius copia, non est in precio. Aurũ uero, & huius quidem parum, hi qui terræ uenas scrutantur, ex immenso profundo effodiunt. Attamen ex terra prouenit, quemadmodum & plumbum, & reliqua metalla. CHA. Insignem quandam hominum stultitiam narras, qui tanto amore prosequuntur rem tum pallidam, tum etiam grauem. MER. At Solon ille, aurum minimè mirari uidetur, ut & planè uides. Nam cum Crœsum ipsum, tũ uero maximè hominis barbari iactantiam deridet, adeo ut uideatur etiã mihi hac ipsa de re Crœsum uelle percunctari. Quamobrem auscultemus. SOL. Dic mihi, ò Crœse, putás ne laterũ horum indigere Apollinem? CROE. Per Iouem. nullum enim ipsi est donariũ Delphis suspensum tam magnificum. SOL. Arbitraris ergo te deum beatum reddere, si inter alia multa, tuo beneficio & aureos lateres possideat? CROES. Quid ni? SOL. Magnam mihi paupertatẽ in cœlo narras, ò Crœse, si deos, cum fortè desiderent aurum, ex Lydia aduehere oportebit. CROES. Vbi enim alibi auri proueniret tantum, quãtum apud nos? SOL. Rursus illud mihi dicito: ferrum in Lydia nascitur? CROES. Non temere. SOL. Potioris ergo rei indigetis. CROE. Qui nam ferrum præstantius auro? SOL. Si citra stomachum respõdere uelis, facile quidem intellexeris. CROE. Interroga tu modo ò Solon. SOL. Vtri præstantiores, an qui seruant ac defendunt, an qui seruantur & defenduntur. CROES. Qui seruant profectò. SOLON. Quid ergo. Si quemadmodum quidam narrant, futurum, Lydos Cyrus adortus fuerit, aureós ne gladios militi tuo facies, an ferro tum erat opus? CROES. Ferro sanè, ferro. SOL.

Locus cõmunis de felicitate, & contra diuitias.

Alius locus, de donarijs dijs consecratis.

Et

Er ſi huius copiam non apparaueris, futurum ut egregium illud aurum captiuum ad Perſas abeat. CROE. Bona uerba ò homo. SOL. Dij meliora uelint, quã ut hæc hoc modo fiant. Verum tu hac uia uideris ferrum auro nobilius fateri. CROES. Ferreos ergo lateres Deo me conſecrare iubes, aurum autem reuocare? SOL. Neque ferro ille indiguerit. Sed ſiue æs ſiue aurum dicaris, alijs ſanè futuram prædam ac poſſeſſionem ſuſpenderis, & id quidem aut Phocenſibus, aut Bœotijs, aut Delphis ipſis, aut etiam prædoni alicui tyrãno. deus autem aurifices tuos planè nihil moratur. CROES. Semper tu quidem diuitias mihi inuides & oppugnas. MERC. Non fert delicatus hic Lydus, ò Charon, uerborum & libertatem & ueritatem. Quin ei peregrina quædam res & noua uidetur hominem obſcuro loco natum ac pauperem, ea quæ urgeant, intrepidè dicere. Atqui haud ita multò poſt Solonis recordabitur. Nimirum quando eum à Cyro captum, in conſtructum rogum oportebit conſcendere. Nam quæ cuique Parcarum fuſo ſint decreta, ipſam Clotho nuper legentem audiui, in quibus & hæc erant ſcripta: Crœſum quidem à Cyro captiuum duci, ipſum autem Cyrum à Maſſagetide illa necari. Viden' Scythicam illam fœminam, candido uehentẽ equo? CHA. Per Iouem. MER. Tomyris ea eſt, quæ ſua ipſius manu Cyri caput detruncatum in utrem cruore refertum intrudet. Sed & filium Cyri uides adoleſcentem? Cambyſes ille eſt. Is patre defuncto in imperium ſuccedet. Ac ubi mille modis errarit, & in Lydia & in Aethiopia, tandem inſania correptus, occiſo à ſe Api, migrabit è uita. CHAR. O riſum inexhauſtum. Sed num quis uel aſpicere ſuſtineat ipſos, adeo ſibi præ cæteris placentes? aut etiam cui credibile uideri poterit, illum ſcilicet paulo poſt fore captiuum? Hunc autem caput in utre ſanguine pleno habiturum? At qui nam is eſt ò Mercuri, cui pallam purpuream fibula nectit? quem corona adornat, cuiq; cocus piſcis uentre diſſecto, annulum exhibet, in gente mari ſepta, regis ſe nomine iactat? MERC. Belle ò Charon, quod interim occinis. Cæterum Polycratem Samiorum tyrannum uides, qui ipſe ſe modis omnibus felicem putat. Verum & hic tandem ab aſſiſtente famulo Mæandrio, Oroëtæ ſatrapæ proditus, in crucem ſuffigetur. Miſer ſanè, qui uel temporis momento ex uniuerſa felicitate exciderit. Nam & hæc nuper ex Clotho audiui. CHAR. Præclarè, ò Clotho, ita & ipſos in crucem ſuffige, & eorum capita generoſe detrunca, quo ſe homines tandem agnoſcant: ſed & tuo beneficio in ſublime adeo ferantur, nimirum ut poſtea quanto altiori ruina, tanto grauiori dolore decidant. Porrò quod ad me attinet, quemcunque horum nudum in nauigio agnouero, eum maximè ridebo. Quando neque purpuram, neque regium capitis tegmen, denique neque ſolium ſecum adferat aureum. MERC. Et horum quidem fortuna ſic ſe habebit. Sed & uaſtam quandam multitudinem uides, atque ex hac alios nauiganteis, alios bella gerenteis, alios in foro litiganteis, alios terram aratro proſcindenteis, alios fœneranteis, poſtremo alios mendicanteis? CHA. Turbam quandam uideo uariam, ac promiſcuam, & uitam perturbationum plenam. Ad hæc ciuitates conſpicio apum examinibus ſimiles, in quibus proprium quendam peculiaremq; ſinguli habent aculeum, quo ſibi uicinos pungunt. Quinam autem ex ipſis uelut crabrones, aguntq; feruntq; imbecilliorem, ac uiribus inferiorem. At agmen illud, quod ex improuiſo ipſos circumuolitat, qui nam ſunt? MERC. Spes, ò Charon, & metus, & amentia, tum uoluptas, auaricia, ira, odium, atque id genus alia. Ex his autem, ignorantia infimæ turbæ eſt permiſſa. Atque in eadem cum ipſis repub. degit ira, odium, æmulatio: tum & imperitia, hæſitantia, auaricia. Porrò metus & ſpes ipſos ſuperuolitantes: ille quidem horrorem incutit, aliquando uerò tantũ trepidare facit: hæ autem ſupra caput in altũ uergentes, ubi quiſpiã apprehendere cõnetur, in ſublime uolantes, aufugiũt, illis inhiantibus relictis, quod ipſum & Tantali

apud

Mt. Formid.

Cõmini de ſcriptio ſtudiorũ & cupiditatũ humanarum, & primo priuatorum.

apud inferos ab aqua pati uides. Quòd ſi in aciem intenderis, conſpicies in alto & Parcas ipſas expenſo ſingulis adnere tenuia quędam fila, quibus uniuerſum mortalium genus ſubnixum dependet, uideri quaſi quoſdam araneorum nexus ab ipſis fuſis in ſingulos demiſſos? CHA. Equidem filum ut plurimum, admodum tenue ac fragile cuiq; è ſublimi innexum uideo, hoc quidem illi: illud uero alij. MERC. Rectè uides ò portitor. Nam ab ipſo fato imminet interitus: illi ab hoc, huic autem ab alio. Atque hunc hæredem fore eius, cuiuſcunque filum fragilius fuerit. rurſus autem illum huius. tale enim quiddam connexio illa portendit. Vides ergo cunctos à tenui filo ſuſpenſos. Atq; hic quidem ex ipſis in altum ſubtractus, ſublimis eſt. uerum paulo pòſt, ubi ponderi tanto ſuſtinendo non amplius par fuerit, filo dirupto decidens, ingentem excitabit ſtrepitum. Alius autem, qui paululum tantum à terra fuerit ſubductus, tametſi cadat citra tamen ſtrepitum iacebit, adeo ut ruinam uix ipſi exaudiant uicini. CHA. Nimis quàm ridicula ſunt hæc ò Mercuri. MER. Atqui ne uerbis quidem ullis pro dignitate conſequi poſſis, quàm ſint ridicula, maximè ardua ipſorũ ſtudia, & quòd nonnunquam, interea dum multa ſpe aluntur, intereunt, ab optima ſcilicet morte arrepti. Cuius nuncij & miniſtri, ut cernis, admodũ ſunt multi, puta febres, tum feruidæ, tum frigidæ (latinis ueteribus querceræ dictæ) tabes, pulmoniæq;, tum gladij latrocinia, aconita, Iudices quoq; actyranni. Et horum nihil omnino mentem eorum ſubit, tantiſper ſanè, dum conatus eorum feliciter proceſſerint. At ſi quando ſua ſe ſpe falſos ſenſerint, tum illud ohe frequens in ore pariter & eheu, eheu, & hei mihi, hei mihi. Quòd ſi iam inde ab initio ſecum perpenderent, mortales ſe eſſe, ac poſteaquam paululum hoc temporis in uita fuerint peregrinati, hinc relictis rebus terrenis omnibus, uelut è ſomno migraturos, profecto & prudentius circumſpectiusq; uitam ducerent, & cum emoriendum eſſet, minus angerentur. Nunc autem, quia præſenti rerum ſtatu uſuros ſe perpetuò ſperant, cum miniſter aut uocarit, aut abducere fuerit conatus, irretitos uel febre, uel tabe, ſtomachantur, & ducenti reluctantur. Propterea ſanè quòd abſtrahendos ſe è bonis præſentibus ne expectarint quidem. Sed enim quid non faceret ille, qui domum magno ſtudio ædificando operari os urget, ſi proſpexerit eam quidem finẽ habituram, ipſum autem ſe cum iamdudum faſtigium impoſuerit, deceſſurum. domo ita relicta hæredi, ut is fruatur: ipſe autem miſer, ne ſemel quidem in ea cœnet. Iam qui ſtirpe uirili auctus conuiuio excipit amicos, patris nomen, nempe ſuum, puero imponit. ſi præſciret puerum ſeptem annos natum, emoriturum. nunquid ob prolem tibi uideretur gaudio ferri tam immodico? Verum in cauſſa eſt, quod in eum quidem intuetur, cui in filio res proſperè cadunt, cui patrem eſſe contingit, uel athletæ, uel eius qui uicerit olympia. Vicinum autem, qui natum cremandum effert, nõ inſpicit, neq; nouit quo funiculo, quámque tenui ſibi ſit ſuſpenſus. Quin & eorum qui de finibus digladiantur, quanta ſit turba, uides, & quàm multi coaceruent pecunias, qui tamen, antequam ipſis frui liceat, ab imminentibus, quos dixi, tum nuncijs, tum miniſtris auocantur. CHA. Video iſthæc omnia, & mecũ ipſe cogito, quidnam ſit eis in uita iucundum, aut quid tandem ſit illud, quo ſpoliati tantopere ſtomachentur. MER. Quin etiam ſi ipſorum reges, quos uel omnium feliciſſimos eſſe apparet, introſpiciat quiſpiam diligenter. Nimirum, præterquam quòd inſtabili & ancipiti fortunæ ludo iactantur? inuenerit eis inhærere triſtia longè plura iucundis: tot timoribus, tot turbis, tot odijs, tot inſidijs, tot iris, tot adulationibus, miſeri illi inuoluuntur. Prætermitto & luctus, & morbos, tum & affectus, qui ex æquo tum uulgo & his dominantur? uſque adeo, ut non minoris fuerit & temporis & negocij, horum hic recenſere mala, quàm & priuatorum. CHA. Tibi ergo ò Mercuri dicere uolo, cuinam mortales adſimiles mihi uideantur, atque horum uita omnis: Vidiſtin' aliquando bullas

illas

Stat ſua cuiq; dies, breue et irreparabile tempus Omnibus eſt uitæ

Tollũtur in altum, ut lapſu grauiore ruant.

II. *Publicarum perſonarum.*

illas in aqua, torrente aliquo cum ſtrepitu ſcaturiente, exiſtentes? Tumores illos inflatos dico, quibus cogitur ſpuma. Earum ſanè quædam ſunt paruæ & exiles, quæ iam ſtatim diſſolutæ euaneſcant. Aliæ uero diutius durant, atque aliis ad ſe coactis, uehementer inflantur, ac in maximum ſurgunt tumorem. Tandem & hæ diſſoluuntur omnino, pereuntq; Neque enim ſecus fieri poterit. Hæc tibi hominum uita. Singuli flatu tumeſcunt, ita ut alij ſint maiores, alij autem minores. Poſtremo alij quidē momentaneam, moxq; deficientem ſentiant inflationem, alij uero prius deficiant, quām omnino conſtituantur. At omnes deſtrui & euaneſcere neceſſe eſt. MER. Nihil tu quidem infelicius, hominū naturam, ſimilitudine expreſſiſti, quām uel ipſe Homerus, qui uniuerſum mortalium genus arborum foliis comparat. CHA. At cum tam fragilis ſit eorū conditio, uides tamen, ut inuicem auidè contendant pro imperijs, pro honoribus, poſſeſſionibusq; certando: cum tamen ipſos, uniuerſis his poſt ſe relictis, unico tantum obulo onuſtos ad nos uenire oporteat. Vis igitur, quoniā in edito conſiſtimus loco, quām poſſum magna uoce acclamando, eos adhorter: Primum quidem, ut à conatibus & ſtultis & uanis abſtineant, Deinde, ut mortem ſemper præ oculis habentes, hunc uitæ curſum tranſigant. In hanc ſententiam uerba proclamans: O ſtulti, quid tanto ſtudio in his rebus molimini? Deſiſtite à laboribus, neque enim perpetuò uiuetis. Nihil ex his, quæ hic præclara habentur, perpetuum eſt: nec aliquid iſtorum, quum moriendum eſt, ſecum auferre quiſquam poterit. Quin neceſſe eſt, hominem quidem (quiſquis is tandem fuerit) nudum abire, domum autē atque agrum, & aurum in aliorū tranſire manus, ſemperq; dominum mutare. Hæc atque eiuſmodi alia, ſi, unde exaudiri poſſint, ipſis inclamarem, an non putas uitæ eorū magnæ fore utilitati: ita, ut etiam prudentiores longè inde fieri queant. MER. O beate, neſcis quàm fortiter eos, tum ignorantia, tum error occupauerit? adeo ut eorū aures ne terebro quidem amplius aperire queas. Tāta obturarunt cera, haud aliter, ac ſociorum aures & Vlyſſes, ueritus ne Sirenū cantus exaudirent. At quinam audire poterint, etiam ſi uocem in tantū intendas, ut rumparis? Nempe quod apud uos obliuionis fons poteſt, idem hic præſtat ignorantia. Quanquam ſunt in eis & pauci quidam, qui, quoniam ceram in aures non accipiunt, ad ueritatem ipſam declinant, atq; in ipſis rebus cernentes acutū, quales ſint, agnoſcant. CHA. Vel illis ergo ſolis acclamarem. MER. Superuacaneū fuerit, ea quæ ſciunt, ad eos dicere. Vides quomodo à uulgi turba ſemoti, rideant, quæ alij factitarint. Tū neutiquam conuenit ipſis cum uulgo, adeo, ut iam nunc appareat, ipſos fugā è uita ad nos adornare. Verū omnibus odioſi ſunt, eo quòd iſtorū imperitiam redarguant. CHA. Belle ò generoſi uos, tametſi ò Mercuri, admodū ſunt pauci. MER. Vel hos eſſe fuerit ſatis. Sed nunc deſcendamus. CHA. Vnum adhuc diſcere deſideriū eſt, quod ubi docueris, perfectam ſanè doctrinam dederis. nam contueri geſtio, in quæ cadauera reponant, dum interrā defodiunt. MER. Sepulchra, conditoria & monumenta hæc uocant. Cæterū tumulos illos ante urbes uides, tum columnas, & pyramidas. Omnia illa mortuorū ſunt receptacula, cadauerumq; tentoria. CHA. Quid ergo ſaxa illi coronant, unguentoq; inungunt? alij præ tumulis cōſtructo rogo, ac fouea effoſſa ſumptuoſas illas exurūt cœnas, & uinū mulſumq; (quantū coniecturis aſſequi poſſum) in ipſas foueas infundunt? MER. Equidem ignoro, ò Portitor, quid hæc ad eos, qui apud inferos agunt, pertineant. Verū illis perſuaſum eſt, umbras ab inferis reduces cœnare quidem, utcunq; poſſe, circū nidorē uolitando, bibere autem è foueis mulſum. CHA. Illos adhuc bibere, uel eſitare, quarū caluariæ ſunt ariditſimæ? At qui ridiculū eſt, me tibi hæc dicere, qui quòd quotidie ipſos deducas, probe noſtran, ubi ſemel terrā ſubierint, denuo uelut poſtliminio iure ad ſuperos remeare queant. Quin & ipſe maximè ridicula paterer, tot negocijs occupatus, ſi eos

Amplificatio per collationē.

Commonitio Charontis.

Ignorantia et error, quibus hominū animi excæcātur

Cōfutatio opinionis de defunctorū honoribus.

traiiciendo non deducere ſolum, ſed reducere oporteret, ſiquando uellent bibere. O ſtulti, quæ eſt hæc amentia? Non ſcitis q̃ latè diſtantibus finibus uiuentium & mortuorum res ſunt ſeiunctæ, quoq; pacto ſe res habeant apud nos. Vbi

Mortuus eſt æque tumuli qui neſcit honorem,
Et qui ſortitur ſpectandi funera ſaxi.
Atq; honor unus adeſt & regi Agamemnoni, & Iro
Therſitæ, & ſimilis Thetidos formoſus Achilles.
Vmbræ nam pariter ſiccæ nudæq; pererrant
Aſphodeli campos confracto uertice cunctæ. MER.

Papæ, quàm multa ex Homero hauris. Sed quia me ſubmonuiſti, Achillis ſepulchrum tibi uolo indicare. Vides illud quod prope mare ſitum eſt, illic Troianum eſt Sygeum. E regione autem conditus eſt Aiax in Rhetæo. CHA. Non magnifica neq; inſignia ſunt monumenta. Verum celebriores urbes mihi commonſtra, de quibus infernè tam magnifica audimus, Ninum ſcilicet Sardanapali urbem, Babylonem, Mycenas quoq;. tum & Cleonas ſimul, & Iliũ ipſum, nam illinc oriundos multos memini traiſcere, adeo ut totis iam decem annis neque nauem ſubduxerimus, neq; ea interim refrixerit. MER. Ninus quidem, ô portitor iam eſt euerſa ita ut ne ueſtigium eius ſit reliquum, neq; ubi ſita fuerit olim facile dixeris. Babylon autem tibi illa eſt tot turribus benè munita, quæq; magno illo ambitu eſt ſepta, haud ita multò pòſt & ipſa deſideranda, quemadmodum nunc Ninus. At Mycænas & Cleonas me ſanè commoſtrare pudet. Omniũ uero maximè Ilium, alioquin, ubi deſcenderis, ſat ſcio, præfocaris Homerum, propterea quòd tam magnificis uerſibus has nugas decantare non eruerit. Veruntamen & quondam extiterunt felices, nunc autem mortuæ ſunt & ipſę: urbes em̃ ô Portitor, perinde ac homines emoriũtur. Et quod longè mirabilius, ſolidi etiã fluuij, ita ut Inachi ipſius in Argo ne monumentum quidem reliquum appareat. CHA. Vah quæ laudes Homere, quanq; ſuperba nomina

Ingens Ilium ac
Mœnibus amplum. Tum
Structæ bellè Cleonæ.

Non boies tantum, uerũ & urbes, & propè cũcta mortí obnoxia eſſe

VI. *Monumẽta et gloria rerum geſtarum.*

Sed interim dum fabulamur, qui nam illic dimicant, & qua pro re ſe mutuo cædunt? MER. Argiuos uides & Lacedæmonios ô Charon, atq; ſemimortuũ Imperatorem Othryadem ſuo ipſius nomine trophæum inſcribentem. CHA. At pro quo eis eſt pugna? MER. Pro eo ipſo agro, in quo pugnant. CHA. O hominum amentiam, qui haud ſciunt ſe, etiam ſi nunc quiſq; eorũ totum Peloponneſum poſſideat, unius tamen uix pedis locum ab Aeaco accepturus. Campũ autem aliàs aliį colent, ſæpe etiã hoc trophæo per aratrũ reuulſo. MER. Hæc quidem hoc modo ſe habebunt. At nos iam hinc deſcendamus, ac montibus his in ſuas ſedes repoſitis, regrediamur. Ego quidẽ quo ſum ire iuſſus, tu uero ad nauem. Equidem poſt paulum ueniam, & ipſe tibi umbrarum gregem mecũ adducens. CHA. Probè feciſti ô Mercuri, atq; in eorum album adſcriberis, à quibus beneficio me affectum perpetuò agnoſcam: quandoquidem tua ope in hac peregrinatione plurimum ſum adiutus. O qualia infelicium hominum ſtudia. Reges, lateres aurei, magnifica ſacrificia, prælia, Charontis aũt nulla habetur ratio.

Epilogus & ſcopus Dialog.

DE SACRIFICIIS.

ARGVMENTVM.

DEridet hoc ſermone Lucianus uanitatem & ſuperſtitionem hominũ circa colẽdos deos, ut qui primũ de dijs impia quædã opinentur ac ſentiant. Deinde uoſdẽ multò ineptiore ac alieniore cultu, q̃ pro natura

ac dignitate numinis prosequantur. Propositio est, Ridicula esse ea, quæ homines tum sentiunt de Dijs, tum circa illorum cultum faciunt. Id confirmat expositione, primum earum opinionum, quæ de dijs traduntur, quam ueluti caussam superstitionis istius esse ostendit. Deinde & rituum, quibus tum Græci, tum Aegyptij, quos cæteris multò ineptijs istis anteire indicat, uti solent. Et hunc quasi quendam effectum, ex superioribus opinionibus sequi, uidetur uelle intelligere.

NIMVERO si quis recensere uelit, quæ stultissimi mortales factitant in sacris, in festis diebus, in adeundis salutandisq; dijs: tum quas res ab illis petant, quæ uota faciant, cu iusmodi sint, quæ de illis sentiunt, statuuntq;, equidē haud scio, sit ne quisquam animo curis ita confecto, usqueadeo mœsto, quin risurus sit, ubi perpenderit negocij, tũ absurditatem, tum amentiam. At multò ante quàm ridere incipiat, opinor, secum illud expendet: utrum pios istos appellari conueniat, an contrà dijs inimicos, atq; infelices, ac Genios malos, qui quidem numen ipsum rem usqueadeo humilem atq; abiectam existimãt esse, ut humanis egeat obsequijs, utq; adulatione capiatur ac gaudeat: rursum ut stomachetur, atq; iracundè ferat, si negligatur. Nam Aetolica illa mala, simulq; Calydoniorum calamitates, totq; hominum cædes, ad hæc & Meleagri interitum, hæc omnia à Diana autore profecta esse prædicant, quæ uidelicet grauiter ferret, quòd ab Oeneo non esset ad sacrificiũ adhibita. Vsqueadeo nimirum alte dolor hic animo illius insederat, quòd sacris epulis esset frustrata. Quin illam iam mihi uidere uideor, ut erat id temporis, in cœlo solitariam, reliquis dijs ad Oenei conuiuiũ profectis foras, miseris modis gerentem sese, ac miserabiliter eiulantem, quòd ab eiusmodi festo esset abfutura. Contrà Aethiopes illos fortunatos, ac multis modis felices quis dixerit, si modo Iupiter illis gratiam referret pro humanitate, quam in initio poëmatis Homerici in ipsum exhibuerant, duodecim perpetuos dies epulis acceptum, idq; quũ reliquis etiam dijs comitatus ad conuiuiũ ueniret. Vsqueadeo nihil, ut apparet, quicquid faciunt illi, gratis faciunt: uerum sua bona uendut mortalibus, atq; emere quidem ab illis licet omnia, puta bonam ualetudinem bucula, diuitias bobus quatuor, tum regnũ bobus centum. Præterea sospitem ab Troia in Pylum reditum tauris nouem. Iam ex Aulide ad Ilium transmittendi facultatem regia puella. Nam alius quidam ne id temporis urbs caperetur, à Minerua mercatus est bobus duodecim, ac peplo. Verisimile est autem, esse præterea quædam, quæ uel gallo, uel corolla, uel solo thure ab illis redimi queant. Hæc igitur quũ non ignoraret, opinor, Chryses ille, utpote tum sacerdos, tum senex, diuinarumq; rerum egregiè peritus, posteaquam re infecta rediisset ab Agamemnone, tanquam qui pridem Apollini mutuum dedisset beneficium, ita nunc imputat ac reposcit uicem, quin cõuiciatur etiam propemodum, nempe quũ sic ait: Equidem Apollo egregie, templum tuum, quum id temporis adhuc esset incoronatũ, sæpènumero coronis ornaui, deinde tam multas tibi in aris adoleui coxas taurorũ, pariter atq; caprarum, At tu contrà, me negligis, quũ huiusmodi patiar iniurias, proq; nihilo ducis hominem benè de te meritum. Qua quidem oratione intantum ille pudefactus est, ut protinus arrepto arcu, ac suprà nauium stationem sese collocans, pestem in Græcorum copias iacularetur, ne mulis quidem et canibus intactis. Sed quoniam de Apolline incidit mentio, referam de eodem & alia, quæ de illo sapientes isti tradunt, non illa quidem, quoties quàm infeliciter amarit, non Hyacinthi cædem, neq; Daphnes superbiam, uerum quemadmodum damnatus etiam fuerit, & ob Cyclopes interfectos in exilium exactus. Vnde factũ, ut è cœlo in terram demitteretur, humana iam sorte usurus, nostrisq; malis factus obnoxius. Præterea autem quemadmodum in Thessalia mercenariam operam

Propositio.

Amplificatio propositionis à finitione numinis

Cõfirmatio p expositionẽ, quæ & causam cõtinet tã te superstitionis.

Epiphonema

Amplificatio à cõsequentibus

Redit ad expositionẽ, & apposite rei cõfirmationẽ

ſuam locarit apud Admetum, tum item in Phrygia apud Laomedontem, atq; apud hunc quidem haud ſolus, uerum cum Neptuno, quum ambo propter egeſtatem lateres componerent, inq; conſtruendis mœnibus operam præſtarent. Ac ne mercedem quidem ſolidam à Phryge illo tulerunt, uerum debebat illis adhuc de ſumma, ut ferunt, plus triginta drachmas Troiani nomiſmatis. Quid enim? An non hæc in Deorum honorem fabulantur poëtæ? atque his etiam multò diuiniora de Neptunò, de Prometheo, de Saturno, de Rhea, denique de uniuerſa fermè Iouis familia, idq; inuocatis, ut adſint canentibus in exordio poëmatum, Muſis, à quibus tandem uelut afflati numine, id quod appareret, huiuſmodi quædam cantant. Quemadmodum Saturnus ut primum Cœlum patrem ſuum execuiſſet, ipſe in eo regnauerit, deinde liberos ſuos deuorarit, ſicuti ferunt feciſſe & Argiuum illum Thyeſtem. Deinde quemadmodum Iupiter furtim occultatus à Rhea, ſaxũ pueri loco ſubiiciente, in Cretam ſit ablegatus, atq; inibi à capella nutrice ſit alitus, itidẽ uidelicet, ut Telephus à cerua, Cyrus Perſa, is qui prior regnauit à cane narratur enutritus. Poſtea quẽadmodum expulſo patre, atq; in uincula coniecto, ipſe potitus ſit imperio. Duxerat autem uxores complureis quidem alias: ſed poſtremo loco Iunonẽ germanam idq; iuxta Perſarũ & Aſſyriorum inſtitutum. Tum autem quod eſſet in amores propenſus, atq; in Venerem effuſus, facile cœlum liberis expleuerit. Quorum alios ex ſuæ ſortis deabus crearit: alios contrà nothos, ex mortali terreſtriq; genere ſuſtulerit. Quũ interim generoſus ille, nunc in aurum, nunc in taurũ, nunc in cygnum aut aquilam uerteretur: ac in ſumma plures ſibi formas aſſumeret, quàm uel Proteus ipſe. Porrò Mineruam è ſuo ipſius capite progenuit, hãc planè ſub ipſo cerebro complexus. Nam Bacchum imperfectum adhuc (ut aiunt) è matre etiamnum cõflagrante ſurreptum, in ſuum femur illatum defodit. Deinde urgente partu, execuit. Nec his diſſimilia de Iunone etiam canunt. Nempe hanc citra uirilem congreſſum, ſubuentaneo cõceptu grauidam puerum ædidiſſe Vulcanum: atq; eum quidem non admodum fortunatum, uerum excuſorem ac fabrum ęrarium: quiq; perpetuò tum in igni, tum in fumo uerſetur, ac ſcintillis oppletum: quippe cuius ars in fornacibus exerceatur. Tum autem ne pedibus quidem integris: claudicare enim è ruina, quum à Ioue præceps datus eſſet è cœlo. Quod ni Lemnij pro ſua bonitate eum, dum adhuc ferretur in aëre, ſuſcepiſſent, perierat nobis Vulcanus: non aliter quã Aſtyanax è turri deiectus. Quanquam quæ de Vulcano narrant, toleranda uideantur. Cæterum de Prometheo, cui non cognitum eſt, quàm atrocia ſit paſſus, propterea quod ſupra modum humanæ gentis amans fuerit? Siquidem hunc Iupiter in Scythiã deportatum, ſuper Caucaſum montem cruci ſuffixit: adhibita illi aquila, quæ iecur illius aſſidue circumroderet. Hic itaque pœnas pendit. Porrò Rhea (nam ſunt hæc quoque ſimul referenda) annon indecorè atque indignè facit? Iam annus quum ſit, & ætate exacta, iiſq; rebus intempeſtiua: deinde tam multorum mater deorũ, dum pueros adhuc adamat, eosq; zelotypia proſequitur: dumq; Atten ipſum leonibus ſecum circumuectat, præſertim quum iam utilis eſſe nõ queat? Itaque quinam poſthac uitio uertat aliquis, uel Veneri quòd adulteretur: uel Dianæ, quòd ad Endymionem frequenter medio è curſu diuertens deſcendat? Sed age miſſas faciamus has fabulas: atque ipſum cœlum conſcendamus, poëtico illo more ſubuolantes: ea nimirum uia, quam unam pariter cum Homero Heſiodus commonſtrat, contemplaturi, quem in modum ſingula apud illos ſint ordinata. Ac primum quidem quòd forinſecus ſit ferreum: uel ab Homero, qui id ante noſtram ætatem dixit, audiuimus. Quòd ſi ſuperas, ac ſublato paulum capite ſurſum aſpexeris, ac planè in ipſum quaſi dorſum peruenerís, ibi ſimul & lumen apparet candidius, & ſerenior ſol, & aſtra fulgentiora, nihilq; uſquam oculis occurrit niſi clarus dies, ac ſolum undique aureum.

III. De Iouis origine, ſucceſſione & rebus geſtis.

III. De Prometheo.

V. De Rhea.

VI. De Cœlo, & domicilio, et victu deorũ.

Cæte-

Cæterum introgredienti, primo loco manſitant Horæ: quippe portas ſeruant. Poſt eas Iris ac Mercurius: utpote miniſtri ac Iouis & internũcij. Deinde Vulcani fabrilis officina, omnigeno referta artificio. Poſtea deorum ædes, ac Iouis ipſius regia: quæ quidem omnia Vulcanus pulcherrimè fabricatus ſit. At uero dij iuxta Iouem aſſidentes (conuenit enim opinor, ut in ſupernis illis ſedibus magno ſtrepitu, faſtuq; uiuatur) in terram deſpiciunt: & quoquo uerſum intento capite, circũſpectant, ſicũde ſubuolantem ignem uideant, aut nidorem in aere ſurgentem, circaq; fumum rotantem ſeſe. Quod ſi quis fortè ſacrum faciat, epulantur omnes fumo inhiantes, ac muſcarum in morem ſanguinem exugentes circum aras effuſum. Alioqui ſi domi cibum capiant, nectare atq; ambroſia uictitant. Nam olim homines etiam ab illis in conuiuium ſunt adhibiti, unaq; cum eis potarunt: nempe Ixion ac Tantalus: uerum illi quoniam uim & raptũ pararent, eſſentq; futiles & garruli: ob id in hunc quoq; diẽ pœnas luunt. Porrò reliquo mortalium generi cœlum iam inacceſſum eſt, atq; occultum. Et in hũc quidem modum uiuitur à dijs. Proinde uidelicet & iam mortales ipſi in colendis illis conſimilia quædam atq; iſtis conſentanea moliuntur. Nam primum lucos illis attribuerunt, tum & montes dicarunt, præterea aues conſecrarunt: deinde ſuam cuiq; arborem aſſignarunt. His factis per regiones illos diſtributos colunt, eosq; uelut in ciuitatem ſuam receptãt. Nempe Apollinem Delphi Deliq;: Mineruam Athenienſes, quæ quidem Græcis Athena dicta, uel ipſo uocabulo ſe ei Reip. familiarem eſſe teſtatur. Argiui Iunonem: Mygdonij Rheam: Venerem Paphij. Rurſum autem Cretenſes Iouem affirmant, non modo uixiſſe apud ſeſe, nutritumq; fuiſſe: uerum etiam ſepulchrum illius oſtendunt. At nos ſcilicet interim tam multis iam ſeculis fallimur: qui quidem opinemur Iouem tonare, pluere, reliquaq; omnia peragere. Et illud nos latuit, eum iam olim fuiſſe defunctum, & apud Cretenſes ſepultum. Deinde uero phanis in honorem illorum erectis, ne tectis uidelicet aut penatibus careãt, formas illorum exprimũt, adhibito ad id uel Praxitele, uel Polycleto, uel Phidia. At hi quidẽ artifices, haud ſcio ubinam uiſam, eorum effigiem repræſentant. Ac Iouem quidem barbatum fingunt, Apollinem uero ſemper puerum. Mercurium iam puberſcentem, primamq; ducẽtem lanuginem. Neptunum nigro capillitio, cæſijs oculis Mineruam. Attamen qui templa ingrediuntur, non iam arbitrantur ſe ſe uidere, uel ebur ab Indis aduectum, uel è Thracum uenis effoſſum aurum: uerum ipſum Saturni Rheæq; filium à Phidia in terram hoſpitem adductum, iuſſum Piſanorum in ſolitudine cuſtodem ac ſpeculatorem aſſiſtere: idq; hoc contentum præmio, bonicq; conſulentem, ſi intra quinq; perpetuos annos, dum olympia celebrantur, interim obiter illi ſacrificet aliquis. Tum autem conſtitutis aris, deſignatis ſacrorum ſeptis, puris uaſis collocatis, uictimas offerunt: bouem aratorem agricola, agnum opilio, capram caprarius. Eſt qui thus, eſt qui placentulam offerat. At ſi quis pauper: is ita deo litat, ut dexteram duntaxat ſuam ipſius exoſculetur. Iam uero quum immolant (nam ad illos redeo) primum ſertis coronant pecudem, multoq; antè explorant, num legitima ſit, & ſacris idonea: ne quid fortè mactent ex his, quæ religio repudiat: deinde ad aram applicant, ac ſub oculis dei iugulant, flebile quiddam emugiẽtem, beneq; ſicuti licet conijcere, ominatam: denicq; uoce iam leuiore ad ſacri tibias reſpondentem. Quis uero non facile coniectet gaudere deos, quum iſta ſpectent? Quin & in frontiſpicio poſita ſcriptura denunciat, ne quis intra pura uaſa cõſiſtat, qui manibus ſit impuris. Atqui ſacrificus ipſe ſanguine fœdatus, neq; aliter quàm Cyclops ille pecudem incidit, inteſtina educit, cor reuellit, cruorem aræ circũfundit. Et quid tandem non obiens, peragensq; quod ad pietatem, ſacrorumq; ritum pertineat? Poſt omnia demum incenſo igni, capram ipſam pariter cũ pelle deportatam imponit: ipſam item cum lanis ouem. Nidor interim ille ſacer

Hactenus opiniones uanas de dijs recẽſuit, tanq; cauſſam ſuperſtitionis. Iã & hominũ ineptias circa cultũ & religionẽ tanq; effectum deſcribit.

Amplificatio uanitatis à repugnantibus

atq; diuinus ſurſum fertur, atq; in ipſum uſq; cœlũ ſubuectus, paulatim diffunditur. Iam uero Scythæ reliquis omnibus hoſtijs omiſſis, ut quas uiles atq; humiles exiſtiment, ipſos homines mactant Dianæ, atq; eo ritu deam placant. Verum hæc fortaſſis modeſta uideantur: cumq; his ea quæ factitant Aſſyrij, quæ Phryges, quæ Lydi. Verum, ſi in Aegyptum proficiſcaris: ibi demum, ibi uides permulta religioſa, planeq; cœlo digna. Puta Iouem arietino uultu: Mercurium illum optimum facie canina: Panem uero totum hircum. Ad hæc alium Ibim, alium Crocodilum, alium etiam Simiam. Quod ſi his quoq; de rebus

II. *Aegyptiorũ ſuperſtitio.*

Quo planè pernoſſe queas didiciſſe libebit,

complureis ſophiſtas audies: tũ ſcribas, ac prophetas, mento raſo, qui tibi narrent (Sed prius, ut dici ſolet: Fores occlude prophane.) Quemadmodum uidelicet quondam ea ſeditione territi, quam mouerant hoſtes atque gigantes, in Aegyptum deuenerint: ut illic in poſterum tuti ab hoſtibus latitarent. Et ob eã cauſſam alius hircum induerit, alius arietem, nimirum præ formidine, alius feram, alius auem. Atq; hinc eſſe, ut dij nunc etiam eas obtineant formas, quas id temporis aſſumpſerant. Nam hæc diligenter mandata literis, idq; ante annos plus decies mille in adytis illorum repoſita ſeruantur. Porrò ſacrorum peragẽdorum idem fermẽ apud illos ritus, niſi quòd hoſtiã luctu proſequuntur: iamq; mactatæ circumfuſi membra laniant. Sunt qui ſepeliãt duntaxat, poſtea quàm occiderint. Nam Apis ille, qui quidem deus apud illos eſt maximus, ſi quando moriatur, quis uſqueadeo magni faciat cæſariem ſuam, qui non eam detondeat, ac nudo capite luctum præ ſe ferat: etiam ſi uel purpuream Niſi comam habuerit? Eſt autem hic Apis deus ex armento iam antea ſuffragijs deſignatus: utpote multò formoſior ac uenerabilior reliquis illis priuatis & gregarijs bubus. Hæc igitur quum ſic habeant, & tamen à uulgo uera ſeriaq; credantur: mihi quidem poſtulare uidentur, non qui reprehendat, ſed uel Heraclitum potius aliquem, uel Democritum: quorum hic amentiam eorum rideat, ille deploret inſcitiam.

Epilogus.

VITARVM AVCTIO.

MARTINO BOLERO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum huius Dialogi planum eſt, uel ex ipſa inſcriptione. Deridet enim philoſophos, enumerando omnes propè illorum ſectas, & exagitando ea, quæ in unaquaq; earum ridicule maximè docentur. Fingit autem uenales illas proponi hominibus à Ioue, mercatorum exemplo, ut, quemadmodum illi, cum mancipia, iumenta, aut etiam alias res uendunt, uſum ac pretium cuiuſq; indicant, ita ipſe quoq; occaſione hac mores, doctrinam, ac totam denique uitæ omnium rationem, maiore licentia exponere atq; irridere poſſet.

INTERLOCVTORES. Iupiter, Mercurius, Mercator, Pythagoras, Diogenes, Democritus, Heraclitus, Socrates, Chryſippus, Philoſophus.

IVPITER.

Exordiũ ab ipſa actione & more uendentium.

V quidem compone ſcamna, & locum adorna, his qui adueniunt, tu uero uitas (id eſt philoſophorum ſectas) adducito easq; ordine ſiſte. Veruntamen exornatas prius, ut formoſæ adpareant, & quàm plurimos emptores allíciant. Tu autem Mercuri, quod felix fauſtumq; ſit, proclama, & aduoca emptores, ut iam adſint ad forum, proclamabimus autẽ omnis generis Philoſophicas uitas, & uariarum ſectarum.

Quòd

Quòd ſi quis in præſentia pecuniam numerare nequit, is ſaltem conſtituto aliquo, qui pro ſe ſponſor ſit, in futurum annum ſoluat. MERCV. Multi accedunt, itaque non oportet differre, neque diu detinere eos. IVPI. Vendamus igitur. MERCV. Quem uis ut primum producamus? IVPI. Ionicum illum comatum, grauitatem enim quandam præ ſe fert. MERC. Heus tu Pythagorice, deſcende, teq; conſpiciendum præbe, his qui cõgregati ſunt. IVP. Proclama. MER. Optimam uitam, maximeq; uenerandam, uendo: quis emet? quis maior homine eſſe uult? quis cupit uniuerſitatis, adeoq; omnium rerum harmoniam cognoſcere? quis uult reuiuiſcere? MERCAT. Forma certè eſt non illiberali: uerum quid potiſſimum ſcit? MER. Arithmeticam, Aſtronomiam, prodigiorum ſcientiam, Geometriam, Muſicam, præſtigiorum artem, uatem uides ſummum. MERCA. Licet ne eum interrogare? MER. Quod fauſtum ſit, interroga. MERCA. Cuias es tu? PYTHAG. Samius. MERCA. Vbi uero inſtitutus es? PYTHAG. In Aegypto apud ſapientes, qui illic ſunt. MERCAT. Age quòd ſi te emam, quid me docebis? PYTHA. Nihil equidem docebo te, uerum commonefaciam. MERCA. Quomodo? PYTHA. Primum quidem animam tuam puram faciam, repurgans eam à ſordibus, quibus nunc immerſa eſt. MERCAT. Equidem finge me iam purum eſſe, quis modus eſt commonefaciendi? PYTHA. Principium quidem eſt, longa quies & taciturnitas, & totis quinque annis nihil loqui. MERCA. Ergo, bone uir, Crœſi te filium erudire conuenit, ego enim loquax, non ſtatua eſſe uolo: uerum quid poſt illud ſilentiũ, & quinquenniũ fiet? PYTHA. In Muſica, & Geometria exercebere. MERCA. Rem ſanè gratam narras, ſi prius quàm ſapiens fiam, citharœdum me eſſe oportet. PYTHAG. Poſt hæc numerandi artem addiſces. MERCAT. Nunc etiam numerare ſcio. PYTHAG. Quomodo numeras? MERCAT. Vnum, duo, tria, quatuor. PYTHAG. Vides decem eſſe ea, quæ tibi uidentur quatuor, & perfectum trigonum, noſtrumq; iuſiurandum. MERCAT. Per maximum igitur iuramentum quatuor, nunquam neque diuiniores neque ſanctiores ſermones audiui. PYTHAGO. Poſt hæc uero hoſpes, de terra, aëre, decq; aqua & igne ſcies, cuiuſmodi ſit illis impetus, quam habeant formam, & quomodo moueantur. MERCAT. Formam ne habent ignis, aër, & aqua? PYTHAGO. Certè minimè obſcuram, neque enim ſine ſpecie & forma moueri poſſent. Præterea ipſum etiam Deum numerum eſſe, & harmoniam cognoſces. MERCA. Mira narras. PYTHAGO. Ad hæc teipſum quoque unum uideri, ſcies, neque pro eo, qui es, conſpici. MERCA. Quid narras, alius ſum, & non is, qui nunc tecum colloquor. PYTHAGO. Nunc quidem ille es, quondam uero, in alio corpore, & alio ſub nomine uidebaris, & temporis progreſſu rurſum aliud corpus indues. MERCAT. Ità ne dicis? Immortalem me fore, ſubinde alias atq; alias formas induendo, uerum de his ſatis. Iam quod ad rationem uictus adtinet, qualis es? PYTHAGO. Nullum quidem animal edo, reliqua uero omnia, præter fabas. MERCAT. Quamobrem odiſti fabas? PYTHAGO. Nullo quidem odio illas proſequor, uerum quia ſacræ ſunt, & mirabilem quandam naturam obtinent, ab illis abſtineo: primum quidem planè genitales ſunt. Et ſi fabam adhuc uiridem exuas, uidebis eam omnino uirilibus membris ſimilem naturam habere: elixam autem ſi deponas, certis noctibus ſanguinem feceris. Et, quod maius eſt, Athenienſium lex eſt, fabis magiſtratus eligere. MERCA. Præclarè & religioſe omnia dicis, uerum exute te ueſtibus. Nam nudũ te uidere cupio. O Hercules, aureum illi femur eſt, deus aliquis, & nõ mortalis eſſe uidetur: itaq; omnino illum emam. Quanti illũ æſtimas? MER. Decẽ drachmis. MERCA. Habeo, tanti acceptũ. IVP. Scribe nomẽ emptoris, & unde ſit. MER. Ex ea parte Italiæ eſſe uidetur, quæ circa Crotonem & Tarentum, atq; eius locũ

I. Pythagorici.

Græciam ſita eſt. Atqui non unus tantum, ſed propè trecenti communiter ipſum emerunt. IVP. Abducant, alium adducamus. MER. Vis ſqualidum illũ ex Ponto? IVP. Omnino quidem. MER. Heus tu peram dependentem habens ex humeris, accede, & totũ hũc conſeſſum circumeas. Vitam uendo planè uirilem, uitam optimam & generoſam, uitam liberam, quis emet? MERCA. Quomodo inquis, preco, an liberum tu uendes hominem? MERCV. Maximẽ. MERCA. An non times, ne te accuſet tanquam plagiarium, aut in Areopago litem intendat. MER. Non eſt illi curæ quòd uenditur, omnino enim ſe liberum eſſe putat. MERCA. Quis autem illius tam ſordidi & miſerè adfecti uſus eſſe poteſt? niſi foſſorem fortè, aut lixam ex ipſo facere aliquis uelit. MER. Non hoc tantum, imò ſi ipſum quoq; cuſtodem domus conſtitueris, multò fidelior erit, quàm ullicanes, ſiquidem & ille canis appellatur. MERCA. Cuias autem eſt? aut quam artẽ profitetur? MER. Ipſum interroga, iſtud eñ præſtiterit. MERCA. Timeo uultum ipſius ſeuerum admodum, & triſtem, & ne me accedentem allatret, aut per Iouem mordeat. Nonne uides quomodo lignum ſuſtulerit, & cõtractis ſupercilijs minaciter frementi & irato ſimilis appareat. MER. Ne time, cicur enim eſt. MERCA. Primum quidem ò bone, dic unde es? DIOGENES. Vndeuis. MERCA. Quomodo dicis? DIO. Mundiciuem uides. MERCA. Quem uero imitaris? DIO. Herculem. MERCA. Cur igitur & leoninam non induis? Nam baculo illum quidem refers. DIO. Hoc quidem palliolum leoninæ pellis uice mihi eſt, pugno autem non ſecus atq; ille aduerſus uoluptates, idq; nemine imperante, ſed mea ſponte facio: ſic enim uitam meam repurgare conſtitui. MERCA. Euge quàm præclarum inſtitutum, uerum quid maximè te ſcire dicamus, aut qualem artem nouiſti? DIO. Homines liberos facio, præterea medeor illorum adfectibus. In ſumma, ueritatis & audaciæ in loquendo propheta eſſe uolo. MERCA. Age ò propheta, ſi te emam, qua re me exercebis? DIO. Primũ cum te accepero, exutum delicijs palliolo amictum in egeſtatem concludam. Poſtea ad labores compellam, tum humi dormire, aquam bibere, atq; ijs rebus quæ caſu offeruntur, ueſci faciam. Quòd ſi pecuniam habes, hanc, meo conſilio in mare abijcies. Neq; tibi uxor, liberi, aut patria curæ eſſe debebunt: quin iſta omnia tanquam deliramẽta exiſtimare oportet, & relicta patria domo, ſpecum aut deſertam turriculam, aut dolium inhabitabis: peram præterea lupulo & libris opiſtographis refertam habebis: hoc modo inſtructus, uel magno aliquo rege felicior eris. Quòd ſi uapulabis, aut ab aliquo torquebere, nihil horũ moleſtum eſſe putabis. MERCA. Quid narras? num cæſus non dolebo? neq; enim teſtudinis aut carabi cutem circumfero. DIOG. Iſtud Euripidis imitari te oportet, paucis tantum immutatis uerbis. MERCA. Quale hoc eſt? DIO.

II. Cynici.

Id eſt, locuſtæ marinæ.

Dolente mente, lingua ſit dolens nihil.

Hæc uero ante omnia tibi adeſſe neceſſe eſt, impudentem te eſſe oportet & audacem, & omnibus ſine delectu, tã regibus quàm priuatis maledicere, ita enim fiet ut omnes in te oculos conijciant, teq; fortem eſſe exiſtiment. Barbara quoq; uox, & abſonus ſonitus tibi ſit, quiq; canino planè ſimilis exiſtat. Vultus ſit intentus, tum ingreſſus ſit, qui talem uultum deceat. In ſumma beluini & agreſtes planè ſint tibi mores, pudor autem & manſuetudo & modeſtia procul abſint, ruborem quoq; omnem de facie abſtergas, loca autem quæq; celeberrima, & in quibus maxima eſt hominum frequentia, accedito, & in his ipſis ſolus, ſine ullo commercio eſſe uelis, neq; amicum, neq; hoſpitem accedẽdo, his enim rebus hoc regnum ſolueretur. In conſpectu uero omnium ea facias, quæ ne priuatim quiſquam alius facere auderet, & in re uenerea exercenda, ea quæ ſunt maximè ridicula eligito. Poſtremo, ſi tibi uidetur, crudum aliquem Polypum, uel Sepiam deuorando, morere. Hæc eſt illa felicitas, quam tibi procuramus. MERCA. Apage, ſceleſta enim & inhumana ſunt iſta quæ narras. DIOG. Sed heus tu, ne

mo

mo non iſta facillimè aſſequi poteſt. Neque enim ad gloriam conſequendam opus erit eruditione, orationibus, atque his nugis: uerum compendiaria ad illam uia eſt, etiamſi ex uulgo aliquis fueris idiota, coriarius uidelicet, aut ſalſamentarius aut faber, aut numularius, tamen nihil uetat, quo minus te mirentur, ſi modo inſigniter impudens & audax fueris, atque omnibus egregiè conuiciari didiceris. MERCAT. Ad has artes tui minimè indigeo. Nauta uero, aut hortulanus fortaſſe per occaſionem fieri poſſes, præſertim ſi te ille ad maximum duobus obulis uendere uelit. MERCA. Recipe eum, etenim libenter liberamur ab illo, qui clamoribus ſic nos obtundit, prorſuſq; omnes iniuria & contumelijs adficit. IVPI. Alium accerſe, Cyrenæum illum purpura amictum, & coronatum. MERCV. Agite, animum aduortite omnes. Res ſumptuoſa eſt, quæq; diuitibus indiget, Vita eſt hæc iucunda, uita ter beata. Quis cupit delitias? quis emet molliſſimum? MERCAT. Accede tu, & dic quid noris, emam enim te ſi utilis fueris. MERCV. Ne obturba, ò bone, neque interroga ipſum, ebrius enim eſt, itaque non poterit tibi reſpondere, lingua, ut uides, titubans. MERCAT. Quis mentis compos, emat tam corruptum & immodeſtum mancipiũ? quodq; tot unguenta olet, quàm uero greſſu lubrico & ratione carente incedit. Sed uti que Mercuri dic, quibus artibus præditus ſit, aut quæ tractare ſoleat. MERCV. In ſumma, conuiuator eſt, & compotor egregius: quin ad exercendas impudicas & laſciuas ſaltationes, unà cum tibicina, ad modum idoneus eſſet amatori cuidam & perdito hero. Quod ad alia adtinet, parandorum bellariorum gnarus eſt, & in adornandis edulijs exercitatiſſimus. Breuiter, uoluptatis artifex eſt: inſtitutus enim eſt Athenis, atque Siciliæ tyrannis ſeruiuit, apud quos in magno precio fuit. Summa uero propoſiti ſui ſeu doctrinæ eſt, omnia contemnere, & omnibus rebus uti, undique uoluptatem conquirere. MERCA. Tempus eſt ut alium emptorem, nempe diuitem, & multas habentẽ pecunias, quæras, ego enim minimè idoneus ſum, qui tam hilarem uitam emam. MER. Ille ò Iupiter, quantum apparet, ineptus nobis manebit. IVPI. Traducito, atque alium adduc, uel potius duos iſtos, quorum alter, Abderites ſcilicet, ridet: alter uero Epheſius, plorat, ſimul enim uendi uolunt. MER. Deſcendite in medium. Optimas uitas uendo, omnium ſapientiſſimos proclamo. MERCAT. O Iupiter quanta diſſimilitudo: alter enim non deſinit ridere, alter autem aliquem lugere uidetur, omnino enim plorat. Heus tu, quid hoc ſibi uult, cur rides? DEMOCRITVS. Interrogas? quia mihi omnia, quæ uos facitis, ridicula uidentur, adeoq; uos ipſi etiam. MERCA. Quid narras, nos omnes tu derides? atque omnia noſtra opera nihili facis? DEM. Sic ſanè eſt. Nam in illis nihil eſt præclarum, aut ſtudio dignum. Inania enim ſunt omnia, & atomorum cumulus, & infinitum quidpiam. MERCA. Nequaquam, imo tu uanus es reuera, & experientia cares. O contumeliam, nondũ deſinis ridere? Tu uero, ò bone, quid plo ras? multò enim melius erit, ut exiſtimo, tecum quàm cum Democrito loqui. HERACLITVS. O hoſpes, ego omnes humanas res calamitoſas & deflendas eſſe exiſtimo, atq; in illis nihil non eſſe fato obnoxium, ideoq; miſeret me ipſarum, & deploro eas. Neq; magnifacio præſentia, futura uero puto planè ærumnoſa fore: conflagrationes dico, & totius mundi calamitatem: iſta ſunt quæ ego deploro, quòdq; nihil ſolidum eſt, ſed quodammodo omnia in cyceonem conuoluuntur, tum quòd eadem res delectat & offendit, eſtq; cognitio, ignorantia, magnum, paruum, atque ſurſum deorſum feruntur omnia, & per uices mutantur in ludo huius ſeculi. MERCAT. Quid eſt ſeculum? HERA. Puer, ludens, ludens talis, contendens. MERCAT. Quid uero homines ſunt? HERA. Dij immortales. MERCAT. Quid uero Dij? HERA. Homines immortales. MERCAT. Heus tu ænigmata loqueris, an griphos componis? planè enim tam quam Apollo, nihil explicas. HERACLIT. Nihil uos curo. MERCAT. Igitur neq;

iii. Cyrenaici.

iiii. Heraclitus.

Potio eſt ex multis compoſita.

neque quiſquam mentis compos te empturus eſt. HERA. Ego uero à pueris iubeo plorare omnes, tam eos qui me emunt, quàm qui non emunt. MERCAT. Hoc certè malum parum differt ab inſania, neutrum horum emam. MER. Et illi quoq; apud nos manebunt, cum non ſint uendibiles. IVP. Alium accerſe. MERCV. Vis ne Athenienſem illum facundum? IVPIT. Maximè. MERCV. Heus tu huc ueni. Vitam bonam & prudentem proclamamus, quis emet ſanctiſſimum hominem? MERCAT. Dic mihi, quam potiſſimum noſti artem? V. Academici. SOCRATES. Pæderaſtes ſum, & in rebus, quæ ad amorem ſpectant prudens. MERCAT. Quanti igitur emam te, nam pædagogo indigeo, eſt enim mihi puer egregius. SOC. Quis magis idoneus me eſſe queat, qui cum formoſo puero uerſetur. Neq; enim corporum amator ſum, Animam enim formoſam eſſe exiſtimo, & quanquam ſub eodem palliolo mecum recumbant, audies illos, uel ipſis teſtibus, nihil graue à me perpeti. MERCA. Incredibilia ſunt quæ dicis, pæderaſtes cum ſis, tamen nulla de re te eſſe ſollicitũ, quàm de anima, præſertim cum copia fiat, ut ſub eadem ueſte iaceatis. SO. Atqui per canem & per platanũ iuro, rem ſic habere. MERCA. Hercle, quanta abſurditas deorum. SO. Quid ais? An non uidetur tibi canis eſſe deus? Nonne uides quantus ſit in Aegypto Anubis, atq; ille in cœlo Sirius, necnon apud Inferos Cerberus? MERCA. Recte dicis. Ego uero peccaui, uerum quale habes genus uitæ? SO. Mihi ipſi ciuitatem quandam extruo, peregrina autem utor politia, measq; præſcribo leges. MERCA. Vnum aliquod ex tuis dogmatibus audire cupio. SO. Audi ergo maximum quidem illud, in quo mea de uxoribus ſententia comprehenſa eſt: uidetur mihi nullam debere cuiuſquam eſſe propriam, uerum unamquanque paſſim debere accedere ad eum, qui eam adpetat. MERCA. Quid ais? Num abrogandæ ſunt leges de adulterio? SO. Per Iouem non illas ſolum, uerum omnes reliquas nugas ea de re conſtitutas. MERCA. Quid uero tibi de pueris iam maturis uidetur? SO. Et illi quidem optimatibus, qui aliquid præclari geſſerunt, præmium erunt, ut eos ament ſcilicet. MERCA. Papæ quanta libertas, quæ ſapientia? uerum quæ eſt tuę doctrinæ ſumma? SO. Ideæ, & eorum quæ exiſtũt paradigmata. Quæcunq; enim uides, terram ipſam, quæq; ſuper terram ſunt, cœlum, mare, horum omnium imagines obſcuræ exiſtunt extra totius uniuerſitatem. MERCA. Vbi autem exiſtunt? SO. Nuſquam. Nam ſi alicubi eſſent, non eſſent. MERCA. Non uideo iſta, quæ tu dicis paradigmata. SO. Meritò, cæcus eſt enim tibi animæ oculus, ego uero omnium uideo imagines, & te latentem & me alium: in ſumma, duplicia uideo omnia. MERCA. Ergo emendus es, ſapiens cum ſis, & acutè cernas. Age ſcire uolo, quid tu à me exigas pro ipſo. MERCV. Da duo talenta. MERCA. Emi ita ut dixiſti, pecuniam uero in poſterum numerabo. MERCV. Quod igitur tibi nomen eſt? MERCA. Dion Syra cuſius. VI. Epicurei. MERCV. Age quod felix fauſtumq; ſit, recipe eum. Te iam uoco Epicure. Quis emet illum? Eſt enim illius riſoris diſcipulus, necnon illius qui ebrius eſt, quos haud multò antè proclamauimus, unius autem cuiuſdam rei cognitione illos uincit, multò magis enim impius eſt quàm ulli. Quod uero ad cætera adtinet, ſuauis & gulæ amans eſt. MERCA. Quo precio uenditur? MERCV. Duabus minis. MERCA. Accipe: uerũ ut hoc quoq; ſciam, quibus delectatur eduliis? MERCV. Dulcia edit & mellita, maximè uero ficus. MERCA. Benè ſe res habet, emam enim illi totas maſſas caricarum. VII. Stoici. IVP. Alium accerſe, illũ corpore hirſuto, uultu ſeuero, ex Stoa. MER. Rectè dicis, uidetur enim magna ipſum multitudo, quæ ad forum adcurrit, expectare. Ipſam uirtutem uendo, uitam perfectiſſimam. Quis cupit omnia ſcire ſolus? MERCAT. Quid tu dicis? MER. Quia ſolus ille ſapiens eſt, ſolus bonus, ſolus iuſtus, fortis, rex, rhetor, diues, legislator, & quæcunq; alia ſunt his ſimilia. MERCA. Num, ò bone, & coquus ſolus eſt, & per Iouũ coriarius, & faber, & his ſimilia? MER. Sic uidetur.

MERCA.

MERCA. Accede, ô bone, & dic mihi tuo emptori, qualis nam sis? ante omnia autem, num tibi doleat, quòd uenderis & seruis. CHRYS. Nequaquam, neque enim in nobis hæc sunt, quæcunq; uero in nobis non sunt, ista indifferentia esse solent. MERCAT. Non intelligo quid dicas. CHRYS. Quid ais? non intelligis, quòd horum quædam sunt prælata, quædam uero rursus non prælata. MERCA. Ne nunc quidem intelligo. CHRY. Merito quidem, neq; enim assuetus es nostris nominibus, neq; imaginationem habes, quæ facile adprehendat. Verũ studiosus Dialecticæ contemplationis, non hæc tantum nouit, uerum etiam qualiter & quantũ accidens, & præter accidens inter se differant. MERCA. Per Philosophiam quæso, ne inuideas explicare quidnam accidens sit, & præter accidens, nescio enim quo modo perculsus sim præ numero uocum istarum. CHRY. Citra inuidiã dixero, Si quis claudus existat, illiusq; pede, quo claudicat, ad lapidem ex inopinato uulnus acceperit, is certè accidens habet claudicationẽ, uulnus autem præter accidens accepit. MERCAT. O argutiã, præter ea uero quidnam scire te potissimum profiteris? CHR. Retia sermonum, quibus capio & obstringo, denicq; tacere cogo, eos qui contra me disputant, planè frenũ quoddam illis imponẽs, isti uero tantæ orationis ui nomẽ est Syllogismus celeberrimus. MERCA. Hercle fortẽ quendam & inexpugnabilem syllogismũ refers. CHRY. Vide ergo, est ne tibi puer? MERCA. Quid ni? CHR. Quid si hunc ad flumen forte ambulantẽ Crocodylus rapiat, postea uero se redditurũ polliceatur, hac lege ut illi uerum dicas, quidnam de puero reddendo apud se decreuerit: quid tu dicis ipsum in animo constituisse. MERCA. Quæstionẽ rogas, ad quam difficile admodum est respondere, dubito enim utrũ dicere debeam, quo puerũ recipiam. Sed per Iouem quæso te, responde tu, & puerũ mihi serua incolumẽ, ne prægustat, ipsumq; deuoret. CHR. Bono es animo: etenim & alia quædam docebo te, quæ plus admirationis habent. MERCA. Quænam sunt ista? CHR. Istum inquã colligentem sermones, tum quoq; illũ dominantem, præterea illam quæ supra omnes est, Electram, tandem opertũ illum sermonem. MERCA. Quis ille opertus sermo, aut quæ illa tandem Electra est, de quibus dicis? CHR. Electram illã dico Agamemnonis ualde celebrem, quæ quidem eandem rem simul norat & non norat. Astante enim illi Oreste adhuc incognito, nouit quidẽ Orestem suum esse fratrem, quòd uero ille Orestes est, ignorat. Rursus uero opertum illũ adeoq; omnino mirabilem audies sermonem. Responde mihi: nostin' tuum patrem? MERCA. Maximè. CHR. Quid igitur, si prope te statuerem aliquem coopertum, atq; interrogarem: Nostin' hunc? quid diceres? MERCA. Scilicet me nõ nosse, dicerem. CHR. Sed ille ipse pater erat tuus. Itaq; si istum non nosti, palàm est te patrem tuum non nouisse. MERCA. Nequaquam, uerum ego detracto uelo, num uerum sit explorabo. Sed quisnam tuæ sapientiæ finis est? aut quid tandem facturus es, si ad uirtutis summum perueneris? CHR. In his quæ in natura prima sunt, uersabor. Dico aũt: diuitias, sanitatem, & his similia. Primum autem oportet multos labores impendere, libris enim exiguis literis descriptis incumbere oportet, & interpretationes congerere, & Solœcismis & absurdis uocibus impleri. In summa, nequaquam decet sapientem fieri, prius quàm ter ex ordine helleborum bibas. MERCAT. Egregia sunt ista tua, & forti uiro digna: Verum auarum fœneratorem esse, ista enim tibi ineſſe uideo, num illa dicemus esse uiri, qui helleborum biberit, & iam ad uirtutem idoneus sit? CHRY. Certe, solum enim sapientem fœnus exercere decet. Quandoquidem enim illius proprium est, syllogismis concludere: usuras autem colligere, & fœnus computare, atque Syllogismis colligere, parum differre uidentur. Sed quemadmodum hoc solo studioso competit, ita quoque illud, nec decet illum fœnus simpliciter, quemadmodum alij solent, accipere, uerumetiam alterius quoque fœnoris fœnus. Nisi fortè ignoras, fœnus aliud esse primum, aliud

προηγμένα & ἀποπροηγμένα Cicero, prodita & præputa uertit. uide 3. de finib. bonorum.

secundum

ſecundum, uelut quandam illius progeniem. Vides aũt, & ſyllogiſmum quendam uulgo iactari, Si primum fœnus acceperit, accipiat etiam ſecundum. Verum accepit primum, igitur & ſecundum accipiet. MERCAT. Num ergo & de mercede quem tu à iuuenibus quos inſtituis, capere ſoles, ſimília dicenda ſunt? quippe cum manifeſtum ſit ſolos ſtudioſos mercedem à uirtute accepturos eſſe. CHRY. Diſcis, certè non mea cauſſa accipio, uerum illius gratia qui dat. Nã cum alius ſit effuſor, alius uero comprehenſor, me quidem ipſum comprehenſor ut ſim, præparo, diſcipulum uero ut fiat effuſor. MERCAT. Atqui contrarium dicis, iuuenem eſſe comprehenſorem, te uero qui ſolus diues es, effuſorem. CHRYS. Heus tu ſcommate me perſtringis? ſed uide tu ne te petam ſyllogiſmo ineuitabili. MERCA. Quid uero mali ex hoc telo accidet? CHRYS. Dubitatio, & ſilentium, præterea mentis & intellectus ſubuerſio: & quod omnium eſt maximum, ſi uoluero, in lapidem te conuertam. MERCAT. Quomodo lapidem feceris, neque enim Perſeus, ò bone, mihi eſſe uideris. CHRY. Hoc modo. Lapis eſt corpus. MERCA. Certè. CHRY. Quid uero? Nonne & animal corpus eſt. MERCAT. Imò maximè. CHRY. Tu uero animal es. MERCA. Sic uidetur. CHR. Lapis igitur es, cum corpus ſis. MERCAT. Nequaquam, Sed per Iouem ſolue me, & de nodo hominem me fac. CHRYSIP. Non eſt difficile factu, igitur rurſus ſis homo. dic uero mihi: Nonne omne corpus animal eſt? MERCAT. Non. CHRY. An uero lapis animal eſt? MERCA. Non. CHRY. Tu uero corpus ne es? MERCA. Maximè. CHRY. Corpus autem cum ſis, animal ne es? MERCA. Euge effeciſti, ut iam mea crura non aliter atq; Niobis refrigerata & ſaxea facta ſint, uerum coẽmam te. Quantum pro ipſo numerabo? MER. Duodecim minas. MERCA. Accipe. MERCV. Solus ne ipſum emiſti? MERCA. Non per Iouem, uerum illi omnes quos uides. MERCV. Certè multi ſunt, & fortes habentes humeros, & digni ſermone colligente. IVP. Quid moraris? alium aduoca. MER. Peripateticum accerſo, te inquam honeſtum & diuitem. Age, te quidem aptiſſimum qui uendaris, quippe qui omnia ſolus noris. MERCAT. Qualis nam ille eſt? MERCV. Modeſtus, æquus, uita benè compoſita: &, quod maximum eſt, duplex exiſtit. MERCA. Quomodo dicis? MER. Alius quidem foris apparet, quàm intus eſſe uidetur. Itaque ſi ipſum emes, memento, ut hunc internum, illũ uero externum adpelles. MERCA. Quid uero potiſſimum nouit? MER. Nouit triplicia eſſe bona: animæ ſcilicet, corporis, & rerum externarum. MERCAT. Humana ſapit. quanti uero uenditur? MER. Viginti minis. MERCAT. Pluris certè. MER. Nequaquam, equidem & ipſe pecuniam habere uidetur. Itaq; non eſt quòd in illo emendo poſſis eſſe celerior, quàm deceat: præterea non ita multò pòſt diſces ab eo, quamdiu uiuat culex, & quàm profundè ſol radios immittat in mare: denique qualem animã habeant oſtrea. MERCA. O Hercules quanta argutia. MER. Quid ſi audias alia multa his acutiora, de ſemine uidelicet & generatione, deq; embryonis formatione in utero, & quo modo homo riſibilis ſit, aſinus uero animal, quod neque ridere, neque ædificare, neq; nauigare poſſit. MERCA. Plane admiranda ſunt ea quæ narras, & ualde utilia dogmata. Itaque emam ipſum uiginti minis. MER. Quis adhuc reliquus eſt? Scepticus ille. Heus tu Pyrrhia accede, ilico proclamandus es, iam enim multi abeunt & diffluunt, atque in paucis erit uenditio. Veruntamen quis emet illum? MERCA. Ego. Sed primum dic mihi, quid noſti? PHILOSOPHVS. Nihil. MERCA. Quid ita? PHIL. Quia omnino nihil mihi uidetur exiſtere. MERCA. Igitur neq; nos aliqui ſumus. PHIL. Nec hoc quidem ſcio. MERCA. Neque tu aliquis exiſtis? PHIL. Hoc ego multò magis ignoro. MERCA. O ignorantiam. uerum quid ſibi uolunt hæ ſtateræ? PHIL. Sermones in illis trutinor, & ad æqualitatem redigo: poſtquam autem illos planè ſimiles & æquale pondus habere cognouero, tunc ignoro, quis horum uerior ſit. MERCA. In aliis autem rebus, quid potiſſimum

Id eſt, digni q colligãt manipulos, aut opus in agris faciãt, alluſione facta ad ſignificatiõem propriam, & θερίζειν.

VIII. *Peripatetici.*

IX. *Sceptici.*

mum facere ſoles? PHILO. Omnia facio, præterquam quòd fugitiuos non perſequor. MERCAT. Quid? An ne hoc tibi impoſſibile eſt? PHILO. Quia ò bone non comprehendo. MERCAT. Iure, tardus enim & piger eſſe uideris. Verum quis tuæ ſapientiæ finis eſt? PHILO. Ignorantia, & nihil neque audire neque uidere. MERCAT. Num ergo & ſurdus ſimul & cæcus es? PHILOSO. Imò ſenſu etiam & iudicio careo: breuiter nihil à uerme differo. MERCAT. Propterea emendus es. Quanti illum æſtimas? MERCVR. Attica mina. MERCAT. Accipe. Heus tu quid ais? ego te emi. PHIL. Non eſt certum. MERCA. Nequaquam, emi, & pecuniam numerauí. PHILO. De eò nunc cogito, atq; iſtud conſidero. MERCAT. Atqui ſequere me, quemadmodum ſeruum decet. PHILOS. Quis nouit num uera ſint quæ dicis? MERCA. Præco, & Attica mina, & illi qui adfuerunt. PHILO. An aliqui etiam nobiſcum ſunt? MERCA. At ego te iam cõiectum in piſtrinum, perſuadebo tibi ſecundum peiorem cauſam, me tuum eſſe herum. PHILO. Ea de re nunc mecum delíbero. MERCA. Sed per Iouem iam pronunciaui & ſententiam tuli. MERCV. Tu quidem deſine te huic opponere, atq; ſequere eum, quandoquidem te emit. Vos autem cras aduocabimus, proclamaturi idiotas, & fabriles, atq; uiles uitas.

Alludit ad λόγους ἄτλας & κριτὰς quos uocant.

PISCATOR SEV REVIVISCENTES.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus, quaſi quædam Apologia ſuperioris eſt, quantũ ad Luciani perſonam attinet. Exponit enim ille cauſam hic, cur toties in Philoſophos inuehatur: Nempe quòd plerique ſimulato nomine, pro ueris falſos ſe gerant, quæſtumq; magis, quàm uirtutem ſectentur. Series argumenti ita ſe habet: Fingunturr Philoſophi illi uetuſtiores, Pythagoras, Socrates, Plato, Ariſtoteles, Chryſippus, Diogenes, atq; alij, ad ulciſcendum Lucianum cum propter alia conuicia, tum quòd proximo Dialogo uenales eos propoſuerat, idq; etiam uiliſſimo precio, ab inferis redire, ac reuiuiſcere, commeatu in unum diem impetrato. Qui cum illum ſaxis perſecuti, in fugam conuerſum cepiſſent, occidere primum ſtatuerunt. Ille uero prouocando ad ipſam Philoſophiã, eoq; obtento, ut cauſſam ſibi dicere liceret, poſtquam à Diogene, utpote Cynico, & cæteris liberiore, communi omnium nomine accuſatus eſſet, tanquam qui communioſiſſimè omnes Philoſophiæ cultores, uiros de tota uirtute & rebus mortaliũ optimè meritos, proſcidiſſet, ita ſeſe defendit, ut diceret ſe minimè negare obiecta, ſed conſilio & ratione adductum, & hæc, & plura etiam hus feciſſe: non quidem in ueros philoſophos, ſed in eos, qui nomine tantum illo ſeſe iactarent, cum interim non modo Philoſophiam ueram ignorarent, ſed planè diuerſa etiã à præceptis & regulis illius factitarent. Proinde ſe non modo ſupplicio nullo dignum eſſe, ſed contrà etiam præmijs tanquam ueræ Philoſophiæ amatorem atq; aſſertorem donari debere. Hoc iudicio ita peracto, cum ille non ſolum ab accuſatione liberatus, uerumetiam in ſocietatem eorum, à quibus antè accuſabatur, aſcitus fuiſſet, à Philoſophia deinceps & falſi illi philoſophiæ ſimulatores citarentur, ut ſuæ profeſſionis cauſſam redderent. Qui cũ iudicium hoc omnes fermè declinaſſent, mittitur Lucianus unà cum Elencho, ut illos inquirant, ac bonos quidem honoribus afficiant, malos autem adempto habitu ſtigmate inurant. ſed priuſquam id fieret, Lucianus ſeu Parrhiſiades (ita enim ſeſe apud Philoſophiam appellat) puta quo iam re ipſa comprobaret, quod uerbis antea dixerat, accepto hamo, eoq; auro, Carycis & placentis abſcondito, quaſi piſcator aliquis, allectos & attractos ſimulatores iſtos capit, captos autem de communi reliquorum conſenſu de ſaxo præcipites mittit. Habet autem Dialogus hic duos titulos, quorum alter ab ijs, quæ à principio geruntur nomen accepit, alter ab exitu ſeu Cataſtrophe ſumptus eſt. Simillimusq; quod ad argumentum & eius tractationem attinet, alicui ueteris Comœdiæ fabulæ eſt.

SOCRATES.

NIICE, iniſce lapides crebros execreandum in hunc, proꝫce glebas, adiſce teſtas, percute fuſtibus calumniatorem, uide ſis ne effugiat, & tu Plato iacta, & tu Chryſippe, tu quoque, agite, omnes pariter in illum obarmemur.

Pera ut reddat opem peræ, baculusꝫ bacillo,
Siquidem communis eſt hoſtis, nec quiſpiam è nobis exiſtit, quem non iniuria affecerit: tu uero ò Diogenes, ſi unquã aliàs, præcipue nunc baculo utere, non deſinas, dignas conuiciator pœnas luat. quid hoc rei eſt? nũquid Ariſtippe defeſſi eſtis? atqui minimè oportebat,

Eſte Cati, atqꝫ acris nemo nunc immemor iræ.

Ariſtoteles, accelera, quin propius accede, benè habet, capta eſt fera. deprehenſus ne es ſcelerate? porrò confeſtim intelliges quos nam uiros maledictis tuis laceſſieris, uerum quale nam fatum ipſum manebit? ſiquidem uarium quoddã mortis excogitabimus genus, crudelitate cuius omnes exaciari ualeamus, etenim æquum eſt, ſepties eum ſingulis nobis morte pœnas expendere. PLATO. Mihi quidem per Iouem erutis oculis, abſciſaꝫ lingua, cruci fuffigendus uidetur, prius tamen flagris cæſus. Tibi uero Empedocles quid? EMPEDOCLES. In Aethnæ crateras præcipitandus, ut meliores cõuicijs inceſſandos haud eſſe ad diſcat. PLATO. Quinimo optimum eſſet, ſi Penthei uel Ophei inſtar, inter petras dilaniatus inueniretur, ita ut particulam unuſquiſqꝫ digrediens ſecum auferre poſſet. LVCIANVS. Minimè, uerum mihi parcatis obſecro. SOCRATES. Arctius aſtringe, amplius non dimittẽris, num quid Homerus dicat, uides:

Non eſt tuta fides hominum generiꝫ leonum.

LVCIA. Atqui & ego quoqꝫ per Homerum uos oro, forſitan enim illius reuerebimini carmina, meqꝫ uerſus connectentem haud ſpernetis.

Me uirum capite haud hominem prauum, hæc quoqꝫ dona
Suſcipite, æsqꝫ aurum, quæ curant & ſapientes.

PLATO. Verum neqꝫ nobis aduerſum te Homerica deerit reſpõſio, audi igitur.

Nec mihi mente fugam tu perſuadere ualebis,
Poſtquam te teneo, & licet aurea uerba loquaris.

LVCIA. Hei malorꝫ, ſiquidem ſpes maxima Homerus, nos fruſtratur, ad Euripidem igitur mihi confugiendum erit, ſiquidem ille me forſitan ſaluabit,

Ne ſupplicem interficite, haud fas occidere eſt.

PLATO. Atqui numquid & hæc ſunt Euripidis?

Sceleſta qui patrarunt, mala decet pati.

LVCIA. Igitur iuxta uerba hæc me interficietis? PLATO. Rectè per Iouem, inquit enim ille idem:

Effrenioris & exlegis dementiæ extremum infelicitas occupat.

LVCIA. Proinde quoniam omnino me interficere decreuiſtis, nullumqꝫ mihi reſtet effugium, Agite, ſaltem hoc mihi indicate, qui nam eſtis, quæue tam intoleranda à nobis perpeſſi ſitis, ut tam intolerantes iraſcamini, ac me mortis cauſa ceperitis. PLATO. Quibus nos affeceris contumelijs, à teipſo ſceleratiſſime perquire, bellulisqꝫ illis tuis ſermonibus, in quibus Philoſophiã ipſam cõuicijs laceſſiuiſti, erga nosqꝫ iniurius fuiſti, cũ tanquam ex conciliabulis, uiros ſapientes præconio diuulgares, & quod maximum eſt, liberos: quapropter indignatione moti, ꝓpter te emerſimus, ac tantiſper inferos dereliquimus, Chryſippus iſte, ac Epicurus, Ego quoqꝫ Plato, & Ariſtoteles ille, ſilensqꝫ hic Pythagoras, necnõ Diogenes, omes deniqꝫ quos ſermonibus tuis infamaſti. LVCI. Reſpira ui, ſiquidẽ non me interficietis, ſi intellexeritis qualis nam ego erga uos extiterim, quapropter lapides abijcite: quin potius reſeruate, nã contra meritos uſui erunt. PLATO. Nugaris, te etenim hodie perire neceſſe eſt, iamqꝫ adeo ob perpetrata

petrata ſcelera, lapideum indues amictum. LVCIA. Atqui uiri optimi, quem ſolum ex omnibus laudare oportebat, familiarem ueſtrum, beneuolum, & cõuenientem, quin ſi proloqui moleſtũ non eſt, ſtudiorum ueſtrorũ procuratorem, ut intelligatis, interficietis, ſi me occideritis, qui tot propter uos labores exanclaui, uidete igitur ne inſtar philoſophorũ qui nunc ſunt agatis, ut ingrati, iracũ di, ac perfidi erga uirum beneficũ uideamini. PLATO. Proh impudentiã, nunquid tibi ob cõuicia gratias debemus? uerè hic cum mancipijs ſibi rem eſſe exiſtimat, quandoquidẽ ob tantas iniurias, uerborumq; debacchationẽ, beneficia nobis enumerare conatur. LVCIA. Vbi nam ego, uel quãdo uos iniuria affeci, qui ſemper Philoſophiã admiratus, ac uoſipſos ſummis extuli laudibus, cũ ſermonibus quoq; à uobis derelictis aſſiduè cõuerſatus ſum, quin & hæc ipſa quę proloquor, unde quam à uobis accepi, ac inſtar apiculæ decerpens, hominibus oſtendo? at illi laudant, ac uniuſcuiuſq; florẽ, unde, à quo, & quemadmodũ collegerim agnoſcunt, meq; oratione ob florigeram hanc meſſem cõmendant, ſed uerius uoſipſos, ac prata ueſtra amœniſſima, qui tam uaria & uerſicoloria produxiſtis, extollunt: quæ ſi quis rectè ſecernere, connectere, ac cõcinnare nouerit, ita ut minimè alterũ ab altero diſcrepet, nunquid cũ tam egregię quis à uobis affectus fuerit, obloqui conabitur uiris benefactoribus, quorũ gratia exiſtimationis alicuius eſſe reputat? ni eiuſdem ſit naturæ, cuius et Thamyris uel Eurytus, ita uel muſas, à quibus canẽdi normã acceperit, canendo, uel Apollinem iaculationis præceptorẽ, iaculando prouocare audeat. PLA. Verum generoſe, hæc omnia Rhetorũ more, ac maximè rebus cõtraria protuliſti. ſiquidem proteruiorem tuã oſtendunt audaciã, manifeſtamq; præ ſe ferunt iniuſticiam ac ingratitudinem, ſi cũ à nobis, ut ipſe fateris, iacula acceperis, ea contra nos iacula tus es, hunc unũ ſcopum obſeruans, ut nos omnes cõuicijs laceſſes, talem ſiquidem à te cõſequimur gratiã, quoniam prata illa florida tibi reſeruauimus, nec ut decerperes, ſinuq; repleta diſcederes inhibuimus, ideo maximè ob hãc noxam mori dignus es. LVCIA. Videte, iræ aures præbetis, & quæ iuſta ſunt minimè conſideratis: ego uero me nunq; in Platonis, uel Chryſippi, ſeu Ariſtotelis, aut reliquorũ ueſtri ordinis iram incidere poſſe exiſtimaſſem: ſed longe ab illis mihi diſtare uidemini, uerũ ò admirandi, ne indemnatũ, cauſaq; nõ cognita me interficiatis, quamuis & id uos deceat, ne uehementia ac manifeſta uiolentia graſſari uideamini, iure ſcilicet cõtrouerſias diſſoluere, rationes dãtes pariter & accipientes, iudicem eligere, meq; uel unà omnes accuſare, aut qui omnium uice id agat eligere. Ego uero obiectis reſpondere ſum paratus, & ſi aliqua in re iniurius eſſe cõuictus fuero, ac ita de me ſtatuerit iudicium, merita expendam ſupplicia, uosq; uiolentum nil pepetrabitis: ſi uero crimina diluere uidebor, ac inſons et ab omni culpa alienus eſſe inueniar, me iudices dimittent, uos uero in eos qui uos deceperunt, ac contra nos inſtigarunt, iram conuertetis. PLA. Hoc illud eſt, equum in campum ut iudices eludere queas, educere conaris. ſiquidẽ te Rhetorem & cauſidicum uehementem, in oratiõibusq; admodum callidum eſſe dicunt. Proinde quemnam iudicem fieri cupis? quem muneribus, ut pro te ſentẽtiam ferat (qualia iniuſta multa perpetrare cõſueuiſtis) corrumpere haud ualeas. LVCIA. Confidite, huius enim rei gratia nullum arbitrum ſuſpectũ, uel ancipitem, ſeu qui pro me iniuſte calculũ ferat, mihi euenire deſidero, & ut certius id cognoſcere poſſitis, Ego Philoſophiam ipſam unã uobiſcũ iudicem eligo. PLA. At quiſnam accuſabit, ſi nos iudicauerimus? LVCIA. Voſmetipſi ac cuſate & iudicate, neq; enim illud timeo, quoniã tam iuſta antecello cauſa, tãq; luculenter & abundè me reſponſurum confido. PLATO. Quid faciemus ò Pythagora et Socrates? nam uir iſte quoniam iudicio experiri dignum ducit, haud abſurdè prouocare uidetur. SOCRATES. Quid uero aliud quàm ut ad iudicium pergamus, aſſumptaq; Philoſophia, quid nam reſponſurus ſit audiamus. nam

absq; cognitione quid cõnari, non ad nos, sed potius ad uiros quosdam iracundos, & qui iusticiam in manibus sitam cõtinent, spectare uidetur, præbebimus enim occasionem obloqui uolentibus, si uirum lapidabimus, nec pro se respondere permittemus, & hæc nosmetipsi iusticiæ ualedicentes. Proinde quid Anito & Melito accusatoribus meis, uel qui me tum damnarunt iudicibus, respondebo, si hic inauditus occubuerit, & aquæ omnino compos nõ fuerit. PLA. Recte ò Socrates, admones, ad Philosophiam igitur pergamus, & illa quidem diiudicet, nos uero quicquid statuerit, amplectemur. LVCIA. Euge uiri sapientissimi, meliora hęc & iustiora, lapides uero, ut dicebam, seruate, siquidem paulo post in iudicio indigebitis. Verũ ubi nam Philosophiã quis inueniet? ubi enim habitet non noui, quamuis longo circumerrauerim tempore, domũ ut eam cõuenire possem quærens, inde in quosdã, uilibus amictos uestibus, barbasq; promissas gestantes incidi, qui cum ad eandem se pergere assererent, eos scire existimans, interrogaui. at illi, quoniã me longè plus ignari essent, ne de ignorantia redargui possent, uel omnino nil respondebant, uel ianuã aliam pro alia ostendebant: ego uero in hunc usq; diem, domũ reperire haud quiui. Sæpius uero ipse suspicans, uel ductore quopiam, ad quasdam ianuas peruenI, certissimè tũ inuenisse sperans, à multitudine ingredientiũ & egredientiũ cõiecturam sumẽs, qui omnes seuerítatem quandam præ se ferebant, forma erant decora, uultu uerò meditabundi: hosce insecutus, & ipse quoq; sum ingressus. ibi uiraginem cõspexi quandam, nõ incuriosè, sordidè, uel inconcinnè excultam: uerum quã primum deprehendi, eam dependulos cincinnos minimè ornando negligere, uestitusq; cultum studiosè affectare. & quamuis tam exquisitis mundicijs ornata esset, cultum tamẽ decoris gratia dissimulare nitebatur, apparebat & fucus quidam, lenocinium q;, & uerba perquã meretricia: ab amatoribus uero laudata, admodum gaudebat, & si quis aliquid dedisset, auide suscipiebat: opulentiores quoq; iuxtà se locabat, amatores autẽ inopes nec aspicere dignabatur. Sæpius quoq; cũ se casu denudasset, torques aureas, anguillis crassiores conspiciebam. Hæc cum uidissem, cõfestim ad pedes sum conuersus, oppido q; miseratione cõmotus, ob infelices illos, non naribus sed barbis ad illã pertractos, ac Ixionis instar, pro Iunone Idolo cõgredientes. PLA. Hæc quidem rectè dixisti, nõ enim manifestum nec cunctis notum est hostium, atq; haud necesse erit ad illius accedere domum, hic enim in Ceramico ipsam opperiemur, illa uero iam aderit, ex Academia reuertens, ut etiam in Pœcilo obambulet, id enim quotidie facere cõsueuit. quin potius iam præsto est: uides ne ex effigie decorem, mansuetudinẽ ex aspectu, ipsam uerò cogitabundam placidè incedere? LVCIA. Multas effigie, incessu, & uestitu similes uideo, atqui inter has omnes solum una uera est Philosophia. PLATO. Rectè loqueris. uerum quænam sit, cum solum loqui cœperit, ostendet. PHILOSOPHIA. Papæ, cur Plato, Chrysippus quoq;, & Aristoteles nec nõ reliqui omnes, ipsa mea disciplinarum capita apud superos? Cur rursus in uitam? ecquis uos ex inferis læsit, iracundis similes estis. quisnam hic existit, quem comprehensum ducitis? nunquid fur est? seu homicida? uel sacrilegus? PLATO. Ita per Iouem ò Philosophia, & omnium sacrilegorum inquinatissimus, qui te sanctissimã maledictis incessere conatus est, pariterq; nos omnes, quotquot abs te quippiam didicimus, ac posteris utendũ dereliquimus. PHILO. Itaq; maledicente quopiã indignamini? cum sciatis quæ nã ego à Comœdia in Dionysijs audire soleo, attamen ipsam amicã esse duco, neq; in ius uoco, seu accedens incuso, uerũ conuenientia, & festo cõgruentia ludere permitto: noui etiã quòd nil ob scõmata redditur deterius, sed econtra quodcunq; bonũ existit, tanq; aurũ cum erutum incidit, clarius relucet, fitq; splẽdidius. at uos nescio quem ad modũ iracundia ac indignatione accensi estis? proinde cur eũ strangulatis? PLA. Vnum hunc postulãtes diem, cõtra illum emersimus, ut ob cõmissa male facta

Oratores ad aquæ mẽsurã perorabant.

Ceramicus locus Athenis, ubi q; in bello ceciderant, sepeliebantur. à uarietate picturarũ Pœcilus dictus porticus, nam ibi bella uaria quæ Athenienses aduersus hostes gesserãt depicta erant. meminit Pausanias.

facta dignas persoluat pœnas. Fama etenim cognouimus, qualia contra nos in uulgus sparserit. PHILO. Igitur eum indemnatum ac inauditum interficietis? atqui dicere quid uelle uidetur. PLATO. Minimè. uerum negocium omne tibi committemus, ut cognita caussa, quicquid uisum fuerit, statuas. PHILO. Quid tu ais? LVCIA. Hoc idem ò Hera Philosophia, quandoquidem sola ueritatem inuenire potis es, uix enim multis obtinui precibus, ut tibi caussa delegaretur. PLATO. Nunc ò execrande, ipsam dominam appellas, pauloantè uero rem esse turpissimam philosophiam asserebas, cum in tanto theatro, etiã pro duobus obulis unumquemq; singulatim uenalem proponeres, meministi ne sermonũ? PHILO. Atqui uidete ne non philosophiam iste, uerũ præstigiatores uiros, sub uestri nominis obtentu multa ac fœda committentes maledictis insectatus sit. LVCIA. Quamprimum cognosces, si saltem respondentem audire uelis, tãtum modo ad Arium abeamus pagum, seu potius in arcem ipsam, ut tãquam ex specula, cuncta pariter quæ in urbe sunt, manifestè pateant. PHILO. At uos ò amicæ, in Pœcilo tantisper deambuletis porticu, adero etenim quàmprimum dijudicatum fuerit. LVCI. Quæ nam ò philosophia, hæ sunt? nam & ipsæ admodũ ornatæ esse uidentur. PHILO. Virilis hæc uirtus ipsa, illa uerò modestia, penes quam iusticia: at anteſignana disciplina, dubio uero colore, & uix apparens illa, ueritas est. LVCI. Non uideo quam nam dicis. PHILO. Nonne inornatam illam cernis, nudam inquam, subter fugientem semper ac subterlabentem? LVC. Vix nunc tandem cerno. uerum cur & non has ducis? ut penitus repleatur cõsessus: siquidem ueritatem, & patrocinium ad iudicium pariter ascẽdere uolo. PHILO. Rectè per Iouem: sequimini igitur & uos, non enim difficile erit unicũ iudicare iudicium, præcipue cum de nostris agetur. VERITAS. Abite uos. nil enim mea refert ea audire, quæ pridem qualia sint noui. LVCI. Verum ò Veritas, ut iudicio adsis, ac singula diligenter exquiras, maximè nostra interest. PHILO. Nunquid famulicium hoc, mihi admodum beneuolum deducam? LVC. Valde quidem, & quemcunq; uolueris. PHILO. Sequimini ò ingenuitas, loquæ dicq; libertas, ut miserum hunc homuncionem amatorem nostrum, ac nullo prætextu iusto periclitantem, saluare possimus: at tu Elenche illic remane. LVCIA. Minimè ò Hera, quin ille quoq; ueniat, & si quis alius. haud enim cum fortuitis necesse est me depugnare feris, uerũ cum arrogantibus difficillimæq; redargutionis hominibus, & qui semper effugia quædam inueniant, ita ut necessarius sit Elenchus. PHILO. Igitur & admodum necessarius, melius si & Demonstrationem tecum assumas. VER. Sequimini omnes, quandoquidem ad iudicium necessarij uidemini. ARIST. Cernis ne ò Philosophia? quemadmodũ propter nos Veritati subblanditur. PHILO. Nunquid ò Plato, Chrysippe, & Aristoteles, ueremini ne sui caussa, cum Veritas sit, mentiatur? PLATO. Non hoc, sed admodum callidus est, & blandiculus, ita ut illi persuadere posset. PHILO. Confidite, nil iniqui, cum Iusticia hæc adsit, fieri poterit, abeamus igitur: uerũ dic mihi tu, quod tibi nomen est? LVCI. Mihi Parrisiades, Alethionis Elenxiclei. PHIL. Patria uero quænam? LVCI. Syria ò Philosophia, iuxta Euphratẽ. Sed quid hoc est? noui enim quosdam ex his meis aduersarijs, nõ minus quàm ego sim, barbaros genere, moribus uero, & disciplina, non Solenses, uel Cyprios, seu Babylonios, aut Stagiritas. Siquidem quãtum ad te pertinet, nil refert, si quis uoce sit barbarus, dummodo iustè ac rectè sentire uideatur. PHILO. Benè dicis. uerum & hoc quæro: quam nam artem nosti? quoniam & id scire decet. LVCIA. Arrogantiæ sum osor, & uersutiæ osor, & mendacij osor, & insolentiæ osor, omnesq; eiusmodi coinquinatorum hominum odi species, sunt enim, ut nosti, perquam multæ. PHILO. Hercules, odij plenam exerces artem. LVCIA. Recte dicis. cernis etenim quibus nam odio sim, & quemadmodũ propter eam periclitor. uerum & contrariam admodum probè noui artem, eam

Locus Athenis ubi Orestes caussã dixit, & ubi quæ ad rempſpectabant se ueriſimè administrabãtur

Audax locutor ueridici gloriosi redargutoris ſtilum.

inquam, quæ ab amare exordium sumit, sum enim ueritatis amator, & honesti amator, & synceritatis amator. ac omniũ quæ ad amare spectare uidentur, uerũ pauci admodum hac arte sunt digni. Qui uero ex aduerso sunt constituti, ac odio magis familiares infiniti, periclitor igitur illam quidem ob segniciẽ iam discere, hanc uero etiam nimiũ callere. PHILO. Atqui haud oportebat, eiusdem enim ferunt esse & illa, & ista, ita ut indiuisibilis sit ars: unica etenim est, quamuis binæ esse uideantur. LVCIA. Melius tu hæc ò Philosophia, nosti: meum uero ita se habet, ut prauos odio habere, bonos autem laudare & amare consueuerim. PHILO. Age, quo oportebat iam deuenimus: hic in Mineruæ iudicabimus uestibulo. Heus sacerdos, dispone sedilia: nos interim deã adorabimus. LVCI. Obsecro Pallas, contra arrogantes mihi auxiliũ ferto, ac recordare, quanta ipsorum periuria quotidie audis, sola enim tanquam speculatrix quæ perpetrant uides, nunc tempus illos ulciscendi adest: si uero me uictũ cernes, nigrosq; superare, tuum adijce calculũ meq; saluato. PHILOS. Agite iam consedimus, uestras parati audire querelas: uos uero ex omnibus quempiã eligatis, qui egregiè accusare ac redarguere nouerit, quandoquidem impossibile est uos omnes pariter loqui. Tu aũt Parrisiades dehinc respondebis. REVIVISCENTES. Quis igitur è nobis, ut potissimum hanc agat causam idoneus erit? tua ò Plato excellẽs prudentia est admiranda, eloquentia uero redundans, et Attico lepore referta, flexanima et uenusta, cognitio aũt ac diligentia, necnon tempestiua demonstrationum inductio, hæc omnia copiose tibi adsunt: quapropter accusationẽ susci pe, & pro cunctis, quæ digna sunt, eloquere, ac omnium illoq; nunc reminiscaris, & in hoc unum confer, si quid aduersus Gorgiam, aut Polũ, seu Prodicum, uel Hippiam à te dictũ est, uehementior hic existit, expedi igitur ironias, & sales, copiosasq; illas & iocundas comitates: quin si uidebitur, nonnunquã exupe res, ut magnus Iupiter alatũ impellat currum, ac indignatione moueatur, ni ille debitas expendat pœnas. PLA. Minimè, sed uehementiorẽ quendã eligamus, Diogenem hunc, uel Antisthenem, aut Cratetẽ, seu te Chrysippe: non enim elegantiæ perpolitæ in præsenti, nec cõscribendi acrimonię est tempus, sed redargutionis cuiusdã, ac iudicialis exercitationis. Rhetor enim est Parrisiades. DIO. Proinde ego ipse accusabo, non eñ sermonibus nimiũ longis opus est arbitror, accedit quòd præ cunctis reliquis iniuria sim affectus, pauloantè precio duorũ obuloq;, præconis uoce uenalis expositus. PLA. Diogenes ò Philosophia, pro cunctis loquendi prouinciã subibit. uerum ò generose memineris, te accusatione ista non solum rem tuã, sed communẽ agere: si enim inuicem in quibusdam discrepamus, tu id nunc minimè scruteris, nec quis rectius sentiat inquirere curabis, sed ob hoc solum, quoniam Philosophia ipsa iniuria sit affecta, ac malè in Parrisiadis audierit sermonibus, indigneris. opiniones uero, in quibus dissidere uidemur, omitte: pro ea re, quæ omnibus cõmunis est, digladiare. uide sis, te solũ præposuimus, ac nunc in te cuncta nostra periclitanť, ut uel maximè syncera uideantur, uel talia, qualia ille designauit esse credanť. DIO. Confidite, nihil prætermittemus, pro omnibus uerba faciã. proinde, & si Philosophia sermonibus cõmota, natura eñ mansueta ac mitis est, ipsum absoluere statuerit, non tamen mea deerunt, illi eñ, quòd baculos haud frustra geramus, ostendã. PHIL. Minimè hoc, uerũ potius sermone: satius eñ lingua, quàm ligno, rem agere. ne igitur cuncteris, iam enim effusa est aqua, conciliũq; in te oculos coniecit. LVC. At reliqui quoq; ò Philosophia, cõsideant, ac uobiscũ dijudicent. Diogenes uero solus accuset. PHILO. Verum nunquid uereris, ne contra te calculũ ferant? LVC. Minimè. plures enim superare uolo. PHILO. Generosa hæc tua, desedete igitur. tu uero Diogenes loquere. DIO. Quales nam circa uirã ò Philosophia, uiri extiterimus, tute optime nosti, uerbisq; minimè indiget. nam ut de me sileam, quis nam ignorat quanta bona Pythagoras iste, & Plato, & Aristoteles, &

Morologum.

Chry-

Chryſippus, reliqui denicq; in uitæ humanæ uſum contulerint? uerum quibus nam contumeliis, qua muis tales extiterimus, ſceleſtiſſimus hic Parriſiades nos laceſſierit, iam dicere pergam. Cum em̃ Rhetor, ut aiunt, fuiſſet, derelicto foro ac illius exiſtimatione, quicquid uehementiæ ac oratorij uigoris cõſecutus eſt, uniuerſo illo contra nos ſe inſtruens, non deſinit maledictis inſectari, præſtigiatores ac deceptores ſubinde uocans, multitudinicq; ut nos derideat & contemnat, tancq; nullius ſimus momenti, perſuadet, quinimo multoq; iam odium non in nos ſolũ, ſed contra te quoq; ò philoſophia ſuſcitauit, potiſſima etiã tua, mendacia ac nugas appellans, & quæ nos edocuiſti, ſubſannatione inceſſens, ita ut à ſpectatoribus laudetur, ac non uulgariter illi applaudeat, nos uero intoleran dis afficiamur iniurijs. uulgus ſiquidem eiuſce utplurimum eſt naturæ, ut cum res cauillatione ac maledicentia agatur, gaudeat, præcipue, cum ea quæ abſolutiſſima eſſe uidentur, mordicus arripiũtur, quemadmodũ olim gaudebat, cum Ariſtophanes, & Eupolis, irriſionis gratia, Socratem hunc in ſcenam introduc terent, Comœdiasq; abſurdas quaſdam de illo cõmentarentur. Et illi quidem contra uirum unũ talia ſunt auſi, ac in dionyſijs, cum id facere conceſſum eſſet, ſcommataq; pars quædam feſtiuitatis uiderentur, forſitanq; deus, cum lepidus quiſpiã eſſet, delectaretur. at iſte deliberatè ac multo ſtudio inſtructus, in optimos quoſq; inuectus eſt, librũ enim ingẽtem blaſphemijs quibuſdam refertum conſcripſit, magnaq; uoce Platoni, Pythagoræ, Ariſtoteli huic, Chryſippo illi, mihi, omnibus denicq; maledicit, cũ id nec feſtiuitas permittat, nec priuatim alia qua in re à nobis læſus fuerit. parcendum enim ſibi foret, ſi talia iniuriam repellendo, non inferendo ageret. & quod omnium grauiſſimum exiſtit, ſub tui nominis prætextu, talia ò philoſophia facere audet. necnon eodem conatu, dialogo familiari noſtro auxiliatore, & mimo contra nos utitur: quinetiam Menippo, uiro nobis amico, perſuaſit, ut quàmplurimũ in comicis illis cauillis ſibi aſſiſtat: qui ſolus non adeſt, neq; nobiſcũ, prodita ſocietate, accuſat: pro quibus omnibus pœnas luere eſt dignus. Quid enim contra hæc dicere poſſet? cũ exactiſſima quoq;, coram tot teſtibus carpere auſus fuit: in quorũ utilitatem hoc quoq; redundabit, ſi ipſum pœna affectum ſpectauerint: nemo enim dehinc philoſophiam tã facile contemnere audebit. Proinde in hac re quietem agere, & iniuriam tolerare, non modeſtiæ, ſed extremæ ignauiæ & amentiæ indiciũ cenſendum eſſet. Cæterum poſtrema cui nam ferenda ſunt? Siquidem nos tanquã mancipia in uenalicium deducens, ac præconis, ut aiunt, uoce diuendidit, non nullos precio ingenti, quoſdam mina Attica, me uero ſceleſtiſſimus ille, obulis duobus, ita ut circũſtantibus riſum moueret: eã ob cauſam indignatione perciti, in illũ manus iniecimus, teq; rogamus ut nos turpiſſimis affectos iniurijs ulciſcaris. REVIVIS. Euge ò Diogenes, pro cunctis, ut decebat, egregiè peroraſti. PHILO. Deſinite inuicẽ laudare, infunde reſponſuro: tu uero Parriſiades dicere pergas, nunc em̃ tibi aqua defluit, ne igit̃ cuncteris. PARRI. Non omnia mea, ò Philoſophia, in accuſatione ſua Diogenes recenſuit, uerũ magna ex parte, quæ difficiliora erãt, neſcio qua ratione ductus, prętermiſit. tantũ uero aberit, ut me illa minus dixiſſe negem, uel prę meditatã excuſationẽ quandam prætendã, ut ſi qua ille idẽ rẽticuit, uel ego antea haud protulerim, nunc uel pręcipue expedire uidear. ira em̃ intelliges, quos nã arrogantes & præſtigiatores appellans diuulgauerim, aut maledictis meis laceſſierim: proinde hoc ſolũ mihi cõſiderate, nunquid in cunctis ueritatẽ dixero: quod ſi blaſphemi, uel aſperi quid in ſe oratio habere uidebit̃, non me redarguendũ, ſed rectius ut arbitror illos, qui talia cõmittunt, accuſandos eſſe puto. Ego ſiquidẽ confeſtim ac percepiſſem, quãtis incõ modis rhetores degrauari neceſſum eſſet, deceptiõibus ſcilicet, mẽdacijs, temeritate, clamore, preſſionibus, infinitis denicq; aljs, hæc quidem, ut decebat, cuncta declinaui, ad tuaq;, ò Philoſophia, bona aſpirans, quantum mihi uitæ

Verte Horæ logum.

adhuc reliqui eſſet, tãquam ex fluctuatione ac tempeſtate, in tranquillum quendam ſubiens portum, ſub tua protectione uiuere expetebam. ac poſteaquam ad ueſtra tantum modo tranſgreſſus eſſem, te quidem pro ut cõueniens erat, ac reliquos omnes, qui uitæ optimæ inſtitutores fuiſſent, admirabar, tanquam qui manus ad eos feſtinantibus porrigerent, ad optimaq; & utiliſſima adhortarentur. Si quis ſolum ea tranſgreſſus non eſſet, ſeu neglexiſſet, uerum firmiter regulas quas tuliſſetis inſpexiſſet, ad illasq; uitam ſuam direxiſſet, ac inſtruxiſſet, quod quidem per Iouem inter nos pauci facere conſueuerũt. Cum uero quàm plurimos cernerem, philoſophiæ amore minimè teneri, uerũ ob huius rei gloriolam ſolam, prompta hæc ac uulgaria, & quæcunq; omnino faciliter imitantur, admodum rectè, bonorum inſtar uirorum aſſimilare, barbam inquam, ac inceſſum, necnon induuium. Cæterum uitam ac eorum actus formæ contradicere, uobisq; penitus contraria exercere, ac profeſſionis dignitatem corrumpere, indignabar, uidebaturq; mihi res admodum ſimilis eſſe Tragico mimo, qui mollis eſſet ac muliebris, Achillem uero, ſeu Theſeum, uel Herculem ageret ipſum: cum tamen neq; heroicè incederet, uel loqueretur, uerum ita ſub tali laſciuiret perſona, ut nec Helena uel Polyxene, cum id earæ modeſtiæ minus conueniret, tolerare poſſent. taceo Herculem Callinicum, qui, ut mihi uidetur, quam primum conuerſus, claua talem uerberaſſet, ipſum inquam ac perſonam illam, quæ tam effœminate eum repræſentando contaminaſſet. Talia igitur cum uos ipſos quoq; ab illis perpeti uiderem, non tuli hypocriſeos impudentiam, ſi cum Simiæ eſſent, heroum perſonas aſſumere, uel Cumanum illum aſinũ imitari auderent, qui leonina indutus pelle, leo quoq; ipſe uideri uolebat, cũ aduerſus Cumenſes ignaros admodum horrendè & aſperè rugiret, donec hoſpes quidam ipſum non leonem, ſed aſinum eſſe deprehendiſſet, uerbis redarguiſſet, fuſtibusq; inſecutus uerberaſſet. Proinde quod maximè intolerandum mihi uidebatur, id erat: nemo non hominum, ſi quempiam ex illis flagitioſum, ſeu turpe aut impudicum aliquid committere uidiſſet, confeſtim Philoſophiam ipſam, ſiue Chryſippum, aut Platonem, ſeu Pythagoram, uel cuiuſcunq; cognomen, nõ doctrinam delinquens ille aſſumpſerat, accuſabat: & quoniam ille coinquinatè uiuebat, homines malè quoq; de uobis, multis antea ſeculis defunctis, coniectabantur. non enim de uiuentibus uobis inquiſitio fiebat, ſed iam expedibus ſublatis, omnes uero manifeſtè cernerent, quàm moleſta & impudica ille committeret, uos quoq; indicta cauſſa condemnabant, ac pari calumnia dilacerabant. Ego uero cum hæc cernerem, ferre non potui, uerum eos redarguebam, à uobisq; ſecernebam: uos uero honore propter hæc me dignum, in iudiciũ rapitis. Nunquid igitur ſi initiatum quempiam uiderem, occulta deorum prodentem, ac in publicum efferẽtem myſteria, ideoq; indignarer, & reprehenderẽ, me impium eſſe exiſtimaretis? atqui minus iuſtè, quandoquidem certaminũ quoque præfecti, Mimos qui uel Palladis, aut Neptuni ſeu Iouis aſſumpſere perſonam, non tamen cõmode, nec ex deorum egere dignitate, flagellare conſueuerunt: at ij minimè iraſcuntur illis, ſi flagelliferos, quempiam perſona ornatum, ſeu forma decoratum, uerberare iuſſerunt, uerum ut arbitror uapulantes potius laudare conſueuerunt. Seruum enim, uel nuncium, minus aptè repræſentare, paruus error. At Iouem ipſum, ſeu Herculem haud pro dignitate ſpectatoribus oſtendere, turpe ac piaculo ſimile eſſe uidetur. quinimo & hoc omniũ eſt abſurdiſſimũ, quòd cum multi ex eis dogmata ueſtra exactè calleant, ita tamen uiuunt, ac ſi ideo tantum illa legerint, ac meditando operã impenderint, ut contraria exercere poſſint. Cancta enim quæ dicunt, ueluti pecuniæ, ac gloriæ contemptum, ſolumq; honeſtum bonum eſſe arbitrari, ira uacuum eſſe, & ſplendida quæq; deſpici debere, bonis æqualiter perfruendum eſſe, honeſta per deum admiranda, ſapientiæ & ueritatis ſunt plena: at ij qui hæc ipſa ſub mercede docent

Herculem ſaltantẽ & Cerberũ ab inferis extrahentem meminit Heſychius.

cent,& diuites admirantur,& argento inhiant,canículis iracundiores, leporí-bus timidiores,símijs blandiores,asinis petulãtiores,felibus rapaciores, gallis contentioſiores,ita igitur affecti, quid aliud quàm riſum mouẽt, inuicem circa diuitum ianuas ſe cõculcantes,cœnasq; diuerſas appetentes, & in illis ipſis mo leſtè laudantes,ac ultra honeſtatem ſe ingurgitãtes,cuncta reprehendentes, & inter calices illepida & abſona philoſophantes, merũ denicq; minimè ferentes. Idiotæ uero,quos conuiuio intereſſe contingit, rident ſcilicet, ac Philoſophiæ quoniam piacula talia producat, inſultant. Eſt & illud omnium abſurdiſſimũ, quòd cum unuſquiſq; nullius ſe rei indigere affirmat, ſed ſolũ ſapientem diuitẽ eſſe uociferatur,paulo tamen pòſt accedens poſtulat,& ſi non accipit indigna-tur, pariter ac ſi quis regiè ornatus, arduam geſtat Tiaram,necnõ diadema, & reliqua ſigna regia, friuolarum tamẽ rerũ indigus mendicet. Proindè cum ipſi quid accipere debent, multus quod omnia communia eſſe conueniat ſermo, & quòd indifferentes diuitiæ,& aurum uel argentum nil à littoralibus differat la pillis. At cum uetus quiſpiam amicus & familiaris, auxilij indigens accedit, & paucula quędam ex multis poſtulat,taciturnitas,& indigẽtia,& ruditas,& di-ctorum in contrarium palinodia,uariíq; de amicicia ſermones illi, necnon uir-tus ac honeſtum,quo nam abeant ignoro:ſunt enim uerba hęc uerè pennata,et penitus euaneſcentia,quę illi fruſtrà in quotidiana conuerſatione,umbratili in ter ſeſe iactitant pugna. eo uſq; enim unuſquiſq; eorum amicus exiſtit, quouſq; nec de argento,neq; de auro,ſeu de cõmodo agitur, quod ſi quis obulum tantũ modo oſtenderit,confeſtim pax ſoluitur,ac omnia turbantur implacataq; red-duntur,libri excidunt,& uirtus aufugit. quemadmodum & canibus euenit,in ter quos ſi quiſpiam os proiecerit,confeſtim exiliunt,ac inuicem mordent,& il li qui prior os rapuit,allatrant.Fertur Aegyptius rex quidã Simios ut tripudi-arent inſtituiſſe,animaliaq; (nam admodũ ad res humanas imitandas ſunt ap-ta) celerrimè didiciſſe, ut perſonata ac purpurata ſaltarent, eratq; admodũ uiſu res digna,donec ſpectator quiſpiam urbanus,nuces è ſinu depromptas,in me-dium abijceret,id Simiæ uidentes,tripudij oblitæ,id quod erant,Simiæ pro ſal tatoribus euaſerunt, perſonas conterebant, ueſtitum diſcerpebant, inuicemq; pro fructibus depugnabant,ita ut Pyrriches ordo diſſolueretur, à theatroq; ri-deretur. talia & hi perpetrant, quos ego conuicijs inſectatus ſum, nec unquam redarguere, & comicis morſibus impetere deſinam. uerum non ita inſanio, ut in uos,ſeu uobis ſimiles (ſunt enim ſunt profectò nonnulli qui uerè philoſophi am amplectantur) blaſphemiæ quid, uel ſiniſtrum euomam, quamuis ſi quid haberem quod dicerem, nunquid hoc uos ad uitam reducere deberet? at uero ut glorioſi illi, ac deo inimici odio habeantur, admodum dignum exiſtimo.

Proinde tu Pythagora, & Plato, & Chryſippe, & Ariſtoteles, nunquid tales uobis congruere, uel in humanæ uitæ uſum familiare, ſeu conueniens quid o-ſtendiſſe dicitis? ita per Iouem inquiunt, Hercules & ſimia, an quia barbas nu triunt,& ſeueritatem præ ſe ferre,philoſophiam quoq; exercere uidentur,ideo uobis ſimiles erunt? quinimo pertuliſſem ſi ad ſimulationem ipſam quoq; apti fuiſſent,nunc uero citius cultur luſcinſam imitabitur,quàm illi philoſophos: Proinde quæ pro meipſo dicẽda erant expoſui.at tu ueritas, nunquid uera ſine teſtificare. PHILOS. Nunc longius ò Parriſiade abſiſte,quid nobis agendum è-rit, quomodo uobis uir dixiſſe uidetur? VIRTVS. Egò quidem ò Philoſophia interim cum iſte peroraret,terram ſubire optabam,adeo uera omnia protulit. Siquidem audiens unumquemq; qui talia faceret, agnoſcebam,interimq; dicta aliqua in hunc,alia uero in eum,qui grauia perpetraret, referebam. etenim per quàm manifeſtè uiros, tanquam pictura quadam cuncta conferens, expreſſit, ac non ſolum corpora, ſed & animas ipſas admodum exactè deſignauit. PHI-LOSOPHIA. Et ego quoque ò uirtus admodum erubui. uos uero quid dicitis?

RHE-

RHESVS. Quid aliud, quàm à crimine eum absolui, inter amicosq; & benefactores nostros asscribi debere. plane etenim nobis idem quod Iliēsibus euenit, qui hunc tanquam Tragœdum quempiam aduersus nos excitauimus, qui Phrygē decantaret calamitates. Canat igitur, & dei inimicos tragicè exagitet. DIOGE. Et ego quoq;, ò Philosophia, admodum uirum laudo, ac cuncta quæ illi obieci, execror: & quia generosus est, amicum eum facio. PHILO. Euge ò Parrisiades, quoniā in omnibus superior euasisti, ab accusatione te absoluimus, dehinc uero noster eris. PARRIS. Hanc primam adoraui: uerum aliud magis Tragicum opus mihi superesse puto. Siquidem ò ualde ueneranda Victoria, quotidie uitam meam uenerabilem reddis, nec coronare desinis. VIRTVS. Nunquid igitur & illos citemus, ac à secūdo iam ordiamur cratere? ut pœnas ob ea, propter quæ in nos iniurij fuere, expendant, Parrisiades autem unumquèq; accusabit. PARRIS. Rectè, ò Virtus, elocuta es: quapropter heus tu minister Syllogisme, ocyus in urbem deflectere, Philosophosq; ut præsto sint, citare pergas. SYLLOGISMVS. Audi, tace, philosophos ut in arcem ascendant, ac de uirtute, philosophia, ac iusticia rationem reddant cito. PARRI. Vidēs ne? pauci citationi obedientes conueniunt, partim uero iudicium timent, at plurimi ocioſi non sunt, circa diuites enim uersantur: si uero cunctos aduenire cupis, dejjs præconium ò Syllogisme, pronuncia. PHILO. Minimè, uerum tu Parrisiade ex arbitrio tuo illos conuoca. PARRIS. Atqui minimè hoc difficile erit. Audi, tace. quicunq; se philosophos esse dicunt, & quicunq; nomen hoc ad se spectare arbitrantur, ad distributionem in arcem ueniant, singulis enim minæ dabuntur duæ, sesamina placenta. Quicunq; uero barbam profundam ostenderit, ille & caricarum massam accipiet: nemo uero, seu modestiam, uel iusticiam, aut continentiam afferat, siquidē hæc si non aderint, necessaria sunt minimè. quinq; præterea syllogismos unusquisq; apportet, non enim fas absq; his sapientem esse. duo denicq; auri talenta in medio exponentur, quibus illum donabimus,

Qui uerbis omnes possit contendere contrā.

Papæ, quàm refertus est impellentium multitudine ascensus, quemadmodum ob duas tantum accelerant minas, apud Pelasgicum quidam, & iuxta Aescula pij templum alij, circa Arion pagum quoq; multi, nonnulli & penes Tali sepulchrum, quin reliqui admotis scalis, per geminorum ædē turmatim, ut pœnas dent, irrumpunt, & per Iouem apum instar racematim, ut Homeri uerbis utar, sed & hinc quàm plures, illinc quoq; innumeri,

Leui Athenis iuxta arcē

Quot folia & flores nascuntur tempore uerno.

Atqui breuiter considentium clangore repleta est arx, ac undiq; pera, barba, assentatio, impudentia, baculi, gulositas, Syllogismus, auaricia, ac pauci illi, quicunq; ad primum illud conuenerant præconium latētes, & ignoti reliquorum multitudini intermixti, sub aliarum formarum similitudine delitescunt. Est & hoc ò Philosophia molestissimum, & in quo te maximè quis reprehendere queat, quòd minime notas & signa illis inussisti. siquidem præstigiatores isti, sæpius ad persuadendum, uerè philosophantibus sunt aptiores. PHILO. Paulo pòst hoc fiet, uerum iam animum aduertamus. PLATONICVS. Primos nos Platonicos ipsos accipere decet. PYTHAGORICVS. Minimè, sed nos Pythagoricos, prior enim erat Pythagoras. STOICVS. Desipitis, præstantiores nos, qui à porticu. PERIPATETICI. Minimè quidem, uerum nos ex Peripato, in rebus sumus priores. EPICVREI. Nobis Epicureis placentas date, & caricarū massas, de minis uero expectabimus, donec ultimi accipere debeant. ACADEMICI. Vbi duo sunt talenta? siquidem nos Academici ostendemus, quantum alijs simus contentiosiores. STOICI. Non nobis Stoicis præsentibus. PHILO. A contentionibus desistatis, uos uero Cynici ne inuicem impellatis, neue baculis uerberetis, nam propter alia uocati estis: ego enim Philosophia, nunc unà cum Virtute &

Veri-

ueritate dijudicabimus, qui nam sint qui uerè philosophentur, inde qui nostris institutis uiuere inuenientur, felices erunt, & optimi esse iudicabuntur. At sub dolos illos, nilq; ad nos spectantes, malos malè perdemus, ne dum sibijpsis contraria committunt, arrogantia tamen efferantur. uerū quid hoc est? fugitis nec ita per Iouem, multi per confragosa desiliunt, adeo ut penitus euacuata sit arx, præter paucos illos, qui iudicium haud formidantes remansere. uos uero minis triperam, quam Cyniculus fugiēdo abiecit, tollatis. Sed quid in illa latet? num quid lupini? seu libri? uel panes tosti? PARRIS. Minimè, sed aurum hoc, & unguentum, ac culter sacrificulus, speculum quoq; & tali. PHILOS. Euge ò generose, hæc tibi exercitij erant uiatica? cum illisq; omnibus conuiciari, ac alios docere audebas? PARRISIA. Nobis itaq; illi tales. cæterarum uos considerare decet, quo pacto error hic tollatur, ac homines cognosci queāt, qui nam ex illis boni, & qui rursus alterius uitæ existant. tu uero ò ueritas inquire, tua enim interest, ne tibi mendacium prævaleat, néue propter errorem, uiri mali, bonis inter mixti, deliteant. VERITAS. Hac in re ex Parrisiadis arbitrio, quóniam probus ac nobis beneuolus esse uidetur, teq; Philosophia præcipue admiratur, ita agemus. secum Elenchum assumat, & omnes qui se philosophari profitentur, conueniat, ac quemcunq; inuenerit, legitimū & uerę Philosophiæ alumnum, illum corona coronet oleagina, & in Prytaneum cōuocet, Si uero alicui (quemadmodum multi sunt) uiro execrando, ac Philosophiæ hypocritę, obuiam factus fuerit, attritam dilaceret uestem, barbamq; Tragica abradat nouacula, frontiq; stigmata imprimat, uel inter media inurat supercilia. sit uero deustionis figura, uulpis uel Simia. PHILOS. Euge Veritas, siquidem Elenchus ò Parrisiade talis erit, quales & aquilarum pulli, contra solem esse feruntur, non per Iouem tamē ut ij quoq; luminis splendore probentur, ac æstimentur, uerum coram illis aurum, gloriam, ac uoluptatem exponas, & quemcunq; uideris ea negligere, ac minimè eorum aspectu moueri, Is erit qui oleagina coronetur. quem uero fixè intuentem, manumq; ad aurum protendentem uidebis, hunc ut inuretur, abdu cas, abrasa tamen prius barba. PARRISIA. Hæc ò Philosophia ut censes erunt, ac confestim perquàm multos eorum, simia, uel uulpecula notatos uidebis, paucos uero coronatos, quinimo si placuerit, nonnullos per Iouem uobis huc reduxero. PHILOSO. Quid ais? nunquid fugientes reduces? PARRIS. Et maximè, si sacerdos parumper funiculum hunc & hamum, quos ex Pyræo piscator sacrauit, mihi commodare uoluerit. SACERDOS. En accipe, pariter & calamum ut cuncta habeas. PARRIS. Nunquid ò Sacerdos & Caricas aliquas mihi suppeditabis, ac auri pauxillum? SACER. Accipe. PHILOSO. Quidnam uir hic facere intendit? PARRIS. Hamum placenta & auro inescare, in summitateq; muri confidens in urbem demittere. PHILOSO. Quid agis ò Parrisiade? nunquid ex Pelasgico lapides piscari decreuisti? PARRISI. Tace ò Philosophia, ac præda dam expecta, tu uero Neptune uenator, ac optime Amphitrite, uarios nobis mittito pisces. uerum lupum quendam maximum cerno, quin potius auratam. LIBERTAS. Minimè, sed felis, hians enim ad hamum natare uidetur, aurum subolet, propè iam adest, tetigit, captus est, attrahamus. PARRISI. Et tu ò Elenche pariter nunc funiculum apprehende, attractus est. Age ò optime, inspiciamus quis nam piscis existat, hiat iste, Hercules quales nam dentes, quid hoc rei est? nunquid ò generose circa petras liguriendo discurrens, captus es? ubi prædari sperabas, ibi tu præda facta es. at nunc omnibus à branchijs appensus, manifestus eris. extrahamus illecebras huic, & hamum, uacuus en hamus, placēta iam cum auro in uentrem descendit. DIOG. At per Iouem euomuit, quapropter & alios inescemus. PARRI. Benè habet. quid ais ò Diogenes? tu hunc quis nam fuerit nostin? num ad te attinet? DIOGEN. Minimè. PARRISIAD. Proindequo

Lupus marinus. meminit Aristoteles et Plinius.

Felis gulosus Graca mastelam interpretatus est, piscis rapax.

precio

precio dignum hunc asserere oportet? ego etenim paulo antè duobus obulis eum appreciaueram. DIOG. Nimium dicis, mollis enim est, & turpis, & morosus, & iners, uerso capite, hunc tu à petra præcipitato, & alium demisso hamo attrahe. atqui uidesis ò Parrisiade, ne tibi calamus inflexus abrumpatur. PARR. Confide ò Diogenes, tenues sunt & Aphyis leuiores. DIOG. Et per Iouem leuissimi quoq; subinde tamen extrahe. PARR. En quis nam alius hic latus, tanquam semisectus piscis accedit? Pisetta quædam in hamum impegit, deglutiuit, capta est. DIOG. Attrahatur. quis nam est? PARR. Platonicum se asserit. PLATO. Et tu execrande ad aurum accedis? PARR. Quid ais ò Plato? quid cũ illo agamus? PLATO. Ab hac eadem petra & ille. DIOG. Ad alium capiendum consideas. PARR. Proinde perquàm bellulum quendam accedere uideo, uelut in profundo apparet, colore uario, ac uittas quasdã aureas in humeris habentem, cernis ne ò Elenche? Aristotelem hic refert, accessit: atqui rursus abijt, diligenter arbitratur: iterum redit, degustauit, captus est, extrahatur. num hic tibi Aristoteles cognitus est? ARISTOT. Ne me ò Parrisiade de ipso interroga, nã quis sit ignoro. PARRIS. Nunquid igitur & hunc ò Aristoteles per petras? ARISTO. Et maximè. DIOG. Sed ecce multos hic conspicio pisces, paricolores, spinosos, in superficie asperiores, Echinis magis aculeatos, uerriculo aliquo opus esset, uerumnon adest, satis erit si unum ex grege tantum extrahamus, atqui ad hamum accessit, qui ipsorum est ferocissimus. ELENCHVS. Conside, si uidetur, ac prius funiculum longè ferro circumda, ne dentibus adrodant, & aurũ deglutiant. PARRIS. Desedi, at tu Neptune capturam secunda, Papæ, pro illecebris depugnant, partim congregati Caricas circumrodũt, alij uero deuorantes, ab auro detinentur, benè habet, adhæsit quidam admodum robustus. Age dic, cuius tu cognomen refers? Atqui ridiculus sum, piscem loqui cogens, muti siquidem sunt. Cæterum tu Elenche dic quem nam hic magistrum habet? ELEN. Chrysippum hunc. PARRIS. Intelligo, quoniam aurum, ut arbitror, nomini conuenire uidetur. At tu Chrysippe per Mineruam refer, nosti ne uiros, uel talia ipsos facere doces? CHRYSIPPVS. Contumelioſe per Iouem ò Parrisiades interrogas, qui nobis quicquam cum ijs, qui tales existant conuenire suspicaris? PARRIS. Euge generosus es ò Chrysippe, igitur & iste cum alijs in caput præcipitetur, quoniam spinosus est, ac timendum, ne si à quopiam comestus fuerit, guttur offendat. PHILOS. Satis ò Parrisiades piscatus, ne quis (ueluti multi solent) abrupto auro & hamo aufugiat. indeq; sacerdoti abs te repetere sit necesse. Proinde nos ad deambulationem pergamus, tempus quoque instat, ut & uos eò, unde uenistis, reuertatis, ne ultra præscriptum tempus moram ducere uideamini. tu uero Parrisiades, & Elenche per Gyrum ad cunctos accedatis, & quemadmodum iussi, aut illos coronate, aut inurite. PARRI. Fient hæc ò Philosophia. ualete uirorum optimi, nos uero ò Elenche proficiscamur, ac iussa exequamur, uerum quo primum pergere necesse erit? nũquid in Academiam uel Stoam? ab Lyceo exordium faciamus, nil hoc refert, attamẽ hoc noui, quocunque gentium perueniemus, paucis equidem coronis, multis uero indigebimus cauterijs.

Aphyæ pisciculi, quos parit limus, uermiculorũ instar scaurientes meminit Aelianus. Plinius uero Aquas à latinis appellari dicit, q; ex aquis et pluuia procreentur.

Pisetta piscis latus meminit Aristoteles et Suidas.

Echinus latinè Erinaceus spinis aculeatis.

CATAPLVS SIVE TYRANNVS.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

VTi suprà in Menippo, diuitum exitus ac pœnas descripsit, recitato etiam decreto, quo animæ illorum in asinos migrare iubentur, ita hic sub Megapenthis personâ, Tyrannorum uitam, mores, exitus, & quæ tandem post hanc uitam, animorum supplicia & cruciatus illos maneant, exponit. Amplificatis his etiam artibus est

theſi quadam, dum ſutorem Micyllum, & Philoſophum Cyniſcum, uirumq; pauperem, alterum etiam uirtuti ac ſapientiæ deditum, cum illo cpõnit. Illud uidelicet innuens, quòd, qui potentiam & diuitias ſectantur, & uitam plerumq; peßimam atq; nequißimam agunt, & mortem quàm grauißimam animo patiantur. Contrà autem, qui à rebus iſtis mundanis, iiſdemq; malorum omnium principijs & cauſis, animum remotum ac liberum habent, quiq; uirtutem præ ijs, quæ uulgus appetit & miratur, colunt, illos & mortem contemnere ſolere, neque ullis conſcientiæ flagris facilè perterreri. Tractat autem hæc, pro more ac inſtituto ſuo, fabuloſo rurſum dramate quodam, ficta umbrarum transfretatione apud Acherontem. in qua dum & tyrannus hic traijciendus foret, mora cæteris, renitente ac mortem deprecante illo, injiciur Quam rem Charonte atq; alijs grauiter ferentibus, tandem Mercurius collo attractum illum, in naucm compellit, adiuuantibus ad id pauperibus illis Cyniſco & Micyllo. Porrò ubi tam traiectum eſſet, rurſus apud Rhadamanthum eodem pacto iudicium ſubterfugere uelle idem fingit. ſed tamen & ibi in medium protractus, & à Cyniſco accuſatus, extremo tandem ſupplicio damnatur.

CHARON. CLOTHO. CHARON.

GE uero ò Clotho, nauis quidem hæc iamdudum nos expectat parata, & ad nauigationem commodé admodum inſtructa? Siquidem & ſentinam exhauſimus, & malum erexímus, tum & uelum eſt paſſum, ac remi ſuo loco collocati omnes, ita ut, quòd in me eſt, obſtet planè nihil, quin anchora ſubtracta iam hinc ſoluamus. Verum Mercurius qui iam diu adeſſe debuiſſet, ſolus eſt in mora. Itaque, quũ hodie iam ter traiecíſſe licuiſſet uectoribus, ut uides, adhuc uacuum eſt nauigium? Et iam ad ueſperam uergit dies: nos autem nondum ne obulum quidem demeruimus. Porrò Pluto, ſat ſcio, me huius moræ autorem ſuſpicabitur, idq; quum apud alium ſit negocij culpa. Ille autem bonus & egregius umbrarum dux, quemadmodum & alius quiſpiam ex umbris hauſto apud ſuperos obliuionis fonte, ad nos redire oblitus eſt. Et ut conijcio, cum ephœbis luctatur, aut cytharam pulſat, aut fabulas aliquas denarrat, ſcilicet quàm ſit bellus nugator oſtentans. Vel etiam interim, dum regreditur inter uiam furãdi ſtudio forſan occupatur. Nam ex artibus quas profitetur, hæc uel præcipua eſt. Ad hunc ergo modum pro ſuo arbitrio líberè nobiſcum agit, nihil etiam ueritus, quòd media ex parte eſt noſter. CLO. At quid noſti ò Charon, an negocio aliquo detineatur, Ioue uidelicet poſtulante, ut in procurandis Superum rebus plus quàm iuſtum tempus inſumat? Herus autem eſt & ille. CHAR. At non ita ut ultra iuſtum modum communi mancipio debeat impe ritare: quando nos, cum abeundi tempus eſſet, ne unquam quidem eum detinuimus. Sed ego rei cauſam propemodum coniecturis aſſequor: nempe apud nos malua tantum eſt cum líbamentis, & placentulæ, ſilicernia q. Cætera uero caligo, & nebula, tenebræq;. In cœlo autem, præterquam quòd clara ac lucida ſunt omnia, Ambroſia multa, pariter & Nectar affatim ſuppetit, adeo, ut mihi quoq; hoc nomine ſuauius lubentiusq; apud illos cũctari uideatur: quin & à nobis ſubuolare conſueuit, perinde ac ſi è carcere aliquo aufugeret. Vbi uero deſcendendi fuerit tempus, lentè admodum, & pedetentim uix tandem accedit. CLO. Mitte iram iſtam ò Charon, ſiquidem hic propè adeſt, complureis ſecum adducens: imò ut cernis, denſam turbam uelut gregem uirga præ ſe agit. Sed quid hoc? uinctum herclè quendam in ipſis conſpicio? Tum alium riſu diffluentem. Porrò alium quendam pera ſuccinctum, ac baculum manu geſtantem, aſperumq; ac toruum quiddam obtuentem. Deniq; alijs, ut gradum addant à tergo imminentem. An non & Mercurium ipſum uides ſudore perfuſum, pedibus puluere conſperſis, tum & cerebro anhelantem, adeo, ut os ei ſuſpiríjs ſit diſtentum? Quid hoc rei eſt ò Mercuri? Hem quæ eſt hęc trepidatio? Nobis certè uehementer perturbatus uidére. MER. Quid aliud ò Clotho, quàm quòd, dum

ſceleſtum hunc aufugientem proſequor, penè acciderit, ut ego ad hanc nauem hodie non fuiſſem rediturus. CLO. At qui nam eſt, aut quid ſibi quærens, conatus eſt transfugere? MER. Hoc quidem eſt uel cuiuis manifeſtum, quòd diutius uiuere cogitauit. Eſt autem uel rex quiſpiam, uel tyrannus, quantum ex eius eiulatu conijcere licuit. Nam ingenti quadam ex felicitate ſe deiectum querebatur. CLO. Et quum filum, quod ei erat innexum, iam defeciſſet, ſtultus tamen ille, quaſi ſuperuiuere queat, aufugit? MER. Aufugit narras? Quod ſi non generoſiſſimus hic, qui baculum manu geſtat, mihi fuiſſet auxilio, ſicq; ipſum comprehenſum uinculis alligaſſemus, è noſtris profectò manibus egregiè effugiſſet. Etenim ex quo eum mihi tradidit Atropos, per omnem uiam retrahere, atque obniti nunquam deſtitit. Quin pedibus ſolo oppoſitis, ita ſe affirmauit, ut inter ducendum nobis non parum negocij exhibuerit. Aliquoties autem ſupplicabat, ac deprecabatur, ingentia daturum ſe poſſicens, ſi uel paululum dimitteretur. Ego uero cum hominem ea quæ contingere non poſſent, ambire uiderem, ut & me decuit, minimè dimiſi. At ubi iam ad ipſum hoſtium uſq; peruenimſſemus, ipſeq; umbras ut moris eſt, Aeaco adnumerarem, & ille uniuerſas ad ſummam à ſorore tua tranſmiſſam, recenſeret, perditiſſimus hic, neſcio quomodo clàm nobis aufugerat. Itaque quum ſummæ unus deeſſet, Aeacus adductis ſuperciliis, non in omnibus, inquit, paſſim tu furandi artificium intende. Sàtis tibi ſit, quod eiuſmodi ludos in cælo reddere conceditur. Vmbrarum autem res omnino ſunt plane, neque quicquam nos aliquà uia fallere poteſt. Quatuor ſupra mille, ut uidet, ſumma habet inſcriptos, tu uero uno minus adducis? Niſi forſan excuſas, quòd te circũuenerit Atropos. Ad hunc ego ſermonem rubore perfuſus, quæ in uia acciderant, in memoriam reuocare cœpi. Et cum oculis in orbem ductis, hunc nuſquam cernerem, facile animo collegi, eum transfugiſſe. Quare uiam quæ rectà ad Tænarum reducit, quàm potui celeriter, remetior, hic autem optimus uir ſua ſponte me comitabatur. Itaque uelut è carceribus emiſſi celeri curſu uolantes ipſum iam in Tænaro deprehendimus, uſqueadeo parum abfuit, quin effugiſſet. CLOT. Et nos ò Charon Mercurium adhuc ignauiæ damnamus? CHAR. Quid ergo diutius cunctamur? quaſi non ſatis ſit moratum? CLOT. Probè dicis, inſcendant. Ego uero, ſumptò in manus libello, ingredientes ſingulos, qui & unde nati, quoq; modo uita functi ſint, ex more dignoſcam. Tu autem ò Mercuri ipſos excipe, & omnes ſuo ordine collocato. Verum tu infantulos iſtos primum inijce, quid enim mihi interroganti quiuerint reſpondere? MER. En tibi ò Portitor ſunt hi numero trecenti, præter eos qui à parentibus ſunt expoſiti. CHAR. Papæ, quæ eſt hæc ſoli fertilitas, egregius es umbrarum ductor, uuas immaturas nobis adducis. MER. Vin tu ò Clotho, ab his, indefletos introducamus? CLOT. Vetulos iſtos dicis? maximè. Quid enim attinet, ut quæ ante Euclidem hucuſque contigerunt ſciſcitando, ipſa mihi negocia faceſſam? Vos qui plus ſexaginta annos nati eſtis, adeſte. Sed quid hoc? Itan' eorum aures annis ſunt obturatæ, ut me non exaudiant inclamantem? forſan & hos ſublatos importare oportebit. MERCVR. En duodequadraginta flaccidi omnes & appriſme maturi, ac in ipſo planè tempore decerpti. CLOTHO. Per Iouem quandoquidem iam omnes ſunt uuæ paſſæ. Saucios ò Mercuri, nunc adducito. Vos quo mortis genere, uitam clauſeritis, mihi primum dicite. Sed cur non ipſamet, quæ cuique veſtrum ſint inſcripta, inſpicio? Octoginta in prælio cadere heri apud Medos decretum erat, atque unà cum his & Oxeartis filium Gobarem. MERCVR. Adſunt. CLOTHO. Præ amoris impatientia ſibijpſi mortem conſciuere ſeptẽ. In primis autem Theagenes philoſophus, propterea quòd ſcorto Megarenſi, cuius amore flagrabat, potiri non poſſet. MERC. En tibi propè adſunt. CLOT. Porrò ubi illi, qui de imperio certando, mutuis ſe cædibus confecere?

MER.

MER. Hic aſtant. CLO. At quem adulter, in hoc iuuante uxore, neci dedit, ſi ubi eſt? MER. En tibi hic adeſt. CLOT. Quos iudicum ſententia capitis damnauit tandem adſint, eos inquam, qui carnificinam ſenſerunt, quiq; in crucem ſunt adacti. Tum ſexdecim illi, qui à latronibus ſunt iugulati, ubi ſunt ò Mercuri? MER. Adſunt faueq; illi, quos uides. Mulieres porrò non & eas unà uis adduci? CLO. Maximè, pariter & eos, qui naufragio perierunt. Simul enim & eadem mortis ratione, uitam exiuerunt. Sed & quos febris interemit, hos ſimul adducito. Tum Agathoclem medicum. Sed ubi nam philoſophus Cyniſcus quem Hecates cœna ac ouis luſtralibus, cumq; his ſepia cruda deuoratis uitam finire decretum erat? CYN. Iamdudum hic tibi aſſiſto ò tu præclariſſima Clotho. Verum hoc interim mecum admiror, quonam iniuriæ genere maieſtatem tuam læſerim, quod me tam longo tempore apud ſuperos errare permiſeris. Nam uniuerſum colum ferè uni mihi adglomeraſti. Ipſe certè quãquam filum ipſum dirumpere ſæpe ſum conatus, tamen quũ neſcio quomodo infragile eſſet, quod moliebar, efficere non potui. CLO. Equidem te humanorum peccatorum uelut inſpectorem ac medicum relinquebam. Iam autẽ quod felix fauſtumq; ſit, inſcende. CYN. Minimè gentium. priuſquã uinctum hunc inſcende recompulerimus: uereor enim ne te precib' ſuis à ſententia dimoueat. CLO. Age, uideam quis eſt. MER. Megapenthes Lacydæ filius, tyrannus. CLO. Inſcende tu. MEGAPENTHES. Nihil minus ò regina Clotho, potius autem ad ſuperos me remeare pauliſper ſinito. Quod ſi feceris denuo, ultro me huc recipiam, uel nullo uocante. CLO. At quid nam eſt, cuius gratia tantopere in uitã redire geſtis? MEGA. Equidem domum ſemiperfectã reliqui, quam ut prius per te liceat ad faſtigium perducere, uehementer oro. CLO. Nugas agis, quin mox inſcendis? MEGAP. Non multum temporis flagito ò Parca, diem hunc ſaltem mihi apud ſuperos agendum concede., quo tempuſculo de pecunijs noſtris uxori nonnihil iniungam, atq; ubi defoſſum theſaurum habuerim, demonſtrẽ. CLO. Fruſtra laboras, ſtat ſententia. MEGA. Ergo tantum auri peribit? CLOT. Quin tu hac gratia animo es ocioſo: Nam Megacles potietur tuus conſobrinus. MEGAPEN. O inſignem contumeliam, ille mihi inimicus, quem ego præſegnicia non occidi? CLO. Ille ipſe, qui non modo non paulo plures, quàm tu uiuet annos, uerum & pellices tuas, & ueſtes, & quicquid eſt auri nanciſcetur. MEGA. Præter æquum facis ò Clotho, quòd hominibus inimicis, & hoſtiliter infeſtis meas fortunas attribuis. CLOT. Quaſi uero tu non eadem hac uia quæ Cidimachi erant, nactus eſſes, non ſolum ipſo occiſo, ſed & liberis eius in conſpectu ſpirantis adhuc & palpitantis mactatis. MEGAPEN. Sed iam tum mea erant. CLOT. Itaque tui dominij tempus iam effluxit, MEGAPEN. Auſculta ò Clotho, quę tibi priuatim ſemotis arbitris dicere uolo: uos hinc pauliſper abſcedite: Si me effugere permiſeris, auri puri mille talenta me tibi hodie daturum repromitto. CLOT. Ridiculum caput, adhuc aurum, & talenta habes in memoria. MEGAPEN. Sed enim, quando ita uis, duos crateras addam, quos occiſo Cleocrito mihi uendicaui. Eorum uterque auri puri, defecatiq; centum æquat talenta. CLOT. Corripite hominem: neque enim apparet eum ſua ſponte ingreſſurum. MEGAPEN. Teſtor uos, murus manet imperfectus, & nauium ſtatio inchoata: Quæ omnia, ſi quinque ſaltem dies amplius uiuere licuiſſet, ad faſtigium perduxiſſem. CLOT. Securus es, alius extruet. MEGAP. Atqui hoc ſaltem æquum poſtulare uideor. CLO. Quid hoc? MEGAPEN. Vt tantiſper ſupereſſe liceat, dum Piſides ſub iugum miſero, & Lydis tributum imperauero, dumq; mihi ipſi magnificentiſſimo monumento erecto, inſcripſero, quæcunque in uita geſſi, uel magna, uel egregij Imperatoris uirtute digna. CLO. Quid? tu non unam poſtulas diem, ſed fermẽ uiginti annorum moram. MEGAPEN. Atqui ſponſores uobis exhibere ſum paratus, & tam breuis moræ, & mei re-

ditus. Quinetiam.si cordi fuerit,obsidem pro me relinquam Agapetum.CLO. O sceleſtum, eum ne, quem relinquere in terris ſuperſtitem ſemper tibi in uotis erat? MEGAP. Olim iserat animus. nunc autem, quod melius eſt, uideo. CLOT. Veniet & ille tibi haud ita multo pòſt,ab eo, qui nunc regem agit, è medio ſublatus. MEGAP. Cæterum illud ſaltem non negabis ò Clotho? CLOT. Quid hoc tandem eſt? MEGAP. Equidem ſcire geſtio, ut ſeſe res mea habitura ſit poſt me. CLOT. Auſcultà,tametſi,ubi audieris, ſatiſcio, animo magis angeris. Principio uxore tua Midas ſeruus potietur, quam iam antè quoque non ſe mel conſtupraſſet. MEGAPEN. Ille ne ſceleroſus, quem equidem dum uxori gratificari ſtudeo, manumiſi. CLOT. At filia tua in pellicum gregem, eius qui iam tyrannidem exercet, adnumerabitur. Porrò imagines & ſtatuæ, quas olim ciuitas tibi erexit, iam euerſæ omnes, ſpectantibus riſum mouent. MEGA. Hoc mihi expedias uelim: Nullus amicorum meorum illis,qui hoc faciunt obſiſtit? CLOT. At quiſnam tibi amicus erat, aut ex qua cauſa iuſta quempiam tibi conciliaras? Neſcio quòd qui uos uelut deos adorant, & quæcunque uel feceritis, uel dixeritis, laudant: aut timore, aut certè ſui compendij ſpe ea omnia faciunt. Nimirum imperij ipſius amici, ac interim tempori ſeruientes, MEGA. Atqui ſi quando in conuiuijs ex more uinum libarent, magna uoce omnia mihi bona præcabantur, adeo ut ſi fieri poſſet, unuſquiſque eorum etiam pro me mortem ſubire paratus eſſet. In ſumma, per nihil aliud, quàm nomen meum iurabant. CLOT. Propterea ex cœna, quam heri cum quodam eorum cœpiſti, ſtatim mortem oppetiſti.Nam poculum tibi poſtremo temperatum, huc te demiſit. MEGAPEN. Hoc illud eſt, quòd amarum quiddam guſtaram. Sed quid ex eo ſcelere ſibi uoluit? CLOT. Nimis multa percunctaris, quum iamdudum inſcendendi tempus fuiſſet. MEGAPEN. Vnus adhuc reſtat ſcrupulus, qui me omnium maximè ſollicitat, cuiuscũ gratia in uitam uel tantillum reſpicere geſtiebam. CLOT. Quid hoc tandem eſt, ingens enim aliquod fore apparet? MEGAPEN. Carion famulus meus ſtatim, ut me mortuum aduertit, circa ueſperam conclaue, in quo iacebam, ingreſſus, cum deſerta omnia offendiſſet (nec enim quiſquam mei curam gerebat) attractis foribus tanquam nemo adeſſet, pellicem meam Glycerium ſubegit, cum qua opinor, iam multo antè rem habere conſueuerat. Poſtea uero cum iam animum uoluptate expleſſet, oculis in me defixis: Tu quidem, inquit, homuncio ſceleſte, ſæpe mihi nihil commerito uerbera non pauca inflixiſti. Et cum dicto, comam mihi uellicabat, ac caput tuberibus opplebat. Tandem autem, quum rictu ampliter diducto, in me deſpuiſſet, ac ut in impiorum regionem faceſſerem, iuſſiſſet, abiuit. Ibi ego, quanquam ira ſuccendebar, tamen, quia iam frigidus & exanguis eram, hominem ulciſci non potui. Porrò ſceleſta famula, cum aduenientium quorundam ſtrepitum ſenſiſſet, ſcilicet ut me lugere uideretur, oculis ſputo inunctis, eiulando, nomenq; meum lugubri uoce inclamando, abſcedebat: quos ſi prehendero. CLOT. Quin tu minis omiſſis celeriter inſcendis? Iamdudum enim tempus,ut in iudicium concedas. MEGA. At quis contra hominem regem pronunciare audebit? CLOTHO. Contra regem quidem nemo. Verum contra umbram Rhadamanthus, quem in ſententijs, pro cuiuſque merito ferendis, mox æquiſſimum experieris. Quare in præſentia non amplius cunctare. MEGAP. Priuatum ſaltem, & unum ex pauperibus iſtis facias, licebit. Imò pro rege ſeruum, modo reuiuiſcere ſinas. CLOTHO. Vbi is, qui baculo armatus eſt, & tu Mercuri. Quin hominem correpto pede intrò trahitis? Neque enim uoluntarius inſcenderit unquam. MERCV. Sequere nunc fugitiue, cape hunc Portitor unà cum illo altero, atque ut malo fortiter adalligetur, cura. MEGA. Atqui conuenit honeſtiſſimo me ſedere loco. CLOT. Quid ita uero? MEGAP. Quòd rex fuerim, per Iouem, & ſatellites habuerim complureis. CLOT. Et iniuria te uelli-

pellicabat Carion, hominem sæuum adeo, ac intractabilem? Iam certè tyranni dem admodum acerbam experieris, nimirum huius gustato baculo. MEG. Et Cynisçus mihi baculum illidere audebit? Non ego te nuper, quòd liberius & asperius quàm pro maiestate, obiurgasses, tantum non cruci adfixi? CLO. Propterea & tu nunc hic manebis malo astrictus. MICYLLVS. Dic mihi ò Clotho, quando uobis mei nulla est cura, an quia pauper sum, propterea me postremũ inscendere oportet? CLO. Tu uero quis tandem es? MICY. Equidem sum Micyllus sutor. CLO. Quid? quòd tam grauiter fers moram? Non uides quã multa se daturum polliceatur hic Tyrannus, si uel paulum in uitam remittatur. Vnde mirari succurrit, cur non & tibi mora sit iucunda. MIC. Ausculta rem paucis Parcarum optima. Non admodum me delectat munus illud Cyclopis, uide licet in hunc modum polliceri.

Post omneis alios, tandem ipse uorabitur Vtis.

Siue enim primum siue postremum, ijdem me dentes manent. Sed enim neq; aliàs meæ res, ut diuitum se habent. Nostra enim & illorum uita (quemadmodum aiunt) perpendiculo inter sese distant. Quandoquidẽ tyrannus, qui in uita horrendus omnibus & suspiciendus uidebatur, nunc auro, argento, uestibusq; exutus: tum & equis, cœnis, pueris floridis, & mulieribus formosis post se relictis, eorum desiderio non iniuria cruciatur, ac ã tot commodis se abstrahi fert grauiter: quibus, nescio quomodo, anima ipsa, uelut glutino hæret affixa, neq; se facilẽ finit auelli, ut quæ eis iamdiu inhæserit. Quin magis tanquam uinculũ aliquod est infragile, cui ipsos illigari irretiriq; contingit, adeo, ut ubi quispiam eos abducere pararit, plorent. Ac cum in cæteris sint feroces, in hac tamẽ uia quæ ad inferos ducit, meticulosi deprehenduntur. Itaq; subinde dant terga & ad ea quæ procul in luce apud superos gerũtur, respicere gestiunt. Sicut stultus hic faciebat, qui non solum in itinere aufugere conabatur, uerum etiam hic mortem frustra deprecatur. At ego, ut qui in uita pignus haberem nullum, nõ agrũ, non domũ magnificè extructam, non aurum, non supellectilẽ, non nomis gloriam, non imagines, ad mortẽ expeditus meritò eram. At statim ut mihi solũ innuit Atropos, abiectis & subula, & loro geniculari, tantũ crepidã quandam manu portans uoluntarius sequebar. usqueadeo haud grauatim, ut dum præ festinandi studio subsulto, neq; calceos subligarim, neq; atramentũ absterserim: imò uero præcurrebam, quæ ante me essent, spectare gestiẽs. Neq; enim ã tergo mihi erat relictum quidquam, quod me uel conuertere, uel reuocare põtuisset. Et per Iouem, quæcunq; hic apud uos uideo, mirum quàm mihi placeant: nam pares honorum gradus hic dari, nec quẽquam uicino præstare, res mihi omnium longè suauissima uidetur. Deinde cõiecturam facio, ne æs quidem alienum hic à creditoribus reposci, neq; tributum cuiquam pendi, neque, quod omnium maximum est, hyberno tempore quenquam rigere, neq; ægrotare, neque potentiores in humiliores pugnos ingerere. Postremo pace consistunt omnia, & in contrarium tota uitæ ratio uersa. Siquidem nos pauperculi ridemus, discruciantur autem & plorant diuites. CLO. Ergo quum iamdudum ridẽtem te conspexerim, quid tandem sit, quod potissimum tibi risum mouerit, audire percupio. MIC. Ausculta dearum mihi maximè uerenda. Cum apud superos propter tyrannum habitarem, quæ apud eum fierent, nimis quàm accuratè inspectabam. Ac tum quidem feliciter ex æquo cum dijs uiuere mihi uidebatur. Nam cum purpuræ florem spectarem, & comitãtium turbam numerarem, aurum ac pocula gemmis distincta mirarer, lectos argenteis pedibus suffultos stuperem, beatum planè hominem prædicabam. Ad hæc eorum, quæ in cœnam apparabantur, nidor sæpe me prurire faciebat. Iam uero quum pro maiestate in publicum prodiret, & se ipse subinde erigens, uelut resupinaret, obuijsq; stuporem inijceret, cæteris mortalibus pulchrior, & fortunæ beneficio toto penè

regio cubito ſublimior uidebatur. Sed ubi iam uita functus eſſet, ipſe quidem iſtis delitijs exutus, ridiculo fuit omnibus, ego uero meam ſtultitiã multò magis ridebam, qui eiuſmodi non hominem, ſed hominis probrum, ad ſtuporem uſq; miratus fuiſſem, cuius felicitatem ex epularum tãtum nidore æſtimaſſem? quenque ob ſanguinem, qui Laconici maris teſtudinibus innaſcitur, beatum prædicaſſem. Neque uero hic ſolum mihi ludo fuit, uerum etiam cum Gnipho nem illum fœneratorem gementem uiderem, & quòd pecunijs, dum licuiſſet, uſus non fuiſſet, propriam ſortem deplorantem: imò, quòd ne ſemel quidem illis â ſe guſtatis, uerum luxu perdito Rodochari relictis, è uiuis exceſſiſſet (hic enim quia genere proximus erat, in hæreditatem lege uocabatur) Hæc inquã, cum cernerem, riſum ſiſtere nullo modo potui, præſertim recordatus, quàm in uita pallidus ſemper & ſqualidus obambulaſſet, & uultu, præ curarum magnitudine, triſti. Deinde, quòd ſolis digitis opulentus fuiſſet, quibus talenta & milliones ſupputare conſueuiſſet, ea paulatim & minutatim corradendo, quæ fortunatiſſimus Rodochares, haud ita multo pòſt, fuerat egregiè diſtracturus. Sed quid iam non hinc ſoluimus? Etenim ſi quid reliquum eſt, hoc internauigandum ridebimus, quando & hos plorantes uidere licebit. CLO. Ascende tandem, ut anchoram Portitor ſubtrahat. CHAR. Quid hic? quò fertur? inibi operire. Cras te prima luce traijciemus. MIC. Iniquus es ô Charon, qui me umbram iam penè exoletam relinquis. Age, age, ut lubet. Equidem tibi diem dicam apud Rhadamanthum. Hei miſero mihi, iam nauigant. at ego hic ſolus relinquor. Atqui cur non ad eos natando còntendo? Neque enim cũ iam antè ſim mortuus, periculum eſt, ne denuo ſubmerſus præfocari queam. Deinde, ùt maximè nauigare liceàt, ne obulus quidem eſt, quo naulum reddam. CLO. Quid hoc rei ô Micylle, quin iſthic manes? haud fas eſt Micyllum iſta ratione transfretare. MICYL. Et quid ſi citius quàm uos, ripam attigero? CLOT. Nequaquam. Potius naue adacta, eum recipiamus. Tu Mercuri corripe hominem. CHAR. At ubi nunc ſedebit, cum, ut cernis, plena ſint omnia. MERCVR. Si uidebitur, Tyranni humeris inſidat. CLOT. Quãm hoc appoſitè Mercurio uenit in mentem. Aſcende ergo, atque ſceleſti huius dorſum fortiter proculca. Nos autem proſperiter nauigemus. CYNISCVS. Aequum fuerit ô Charon, ut iam hic tibi, quod uerum eſt, detegam: Equidem obulum, quem pro traiectu debebo, ſoluere non potero, quando præter peram, quam uides, & baculum, habeo planè nihil. Cæterum ſi uel ſentina ſit exhauriẽda, uelagendus remus, en tibi adſum paratus. Porrò Charontem Cyniſci non pœnitebit, dummodo agilem & firmum dederis remum. CHAR. Remiga. Nam à te uel hoc lucri facere, fuerit ſatis. CYN. Non & cantu remiges accendere profuerit? CHA. Per Iouem, ſiquidem nauticam aliquam cantilenam tenes. CYNIS. Teneo, & quidem multas. Verum, ſicuti tute uides, obſtrepunt hi plorando, ſic ut cantus ipſe interturbetur. DIVES. Hei mihi, quæ reliqui prædia. ALIVS. Heu quàm fertiles agros. Me miſerum, qualem reliqui domum. ALIVS. Ve, ue infantulis meis. AGRICOLA. Quis nunc uuas decerpet è uitibus, quas hoc anno plantaui? MER. Tu uero Micylle, nihil ploras? Atqui fas non eſt quenquam citra lachymas pernauigare. MIC. Bona uerba. Nam cum ſecundo flatu nauigem, quid plorem, non uideo. MER. Attamen pro more pauliſper ingemito. MIC. Quin hac gratia, quando ita uis, plorabo. Hei mihi quot lora reliqui, hei crepidas antiquatas. Eheu marcidos calceos. Non ego infelix poſthac â mane ad ueſperam uſq; ſine cibo peragam. Nec hyemis tempore ſine calceis & ſeminudus oberrabo, dentes præ frigoris acerbitate complodendo. Quis tandem meam habebit ſubulam? quis aciculam? Satin' lamentatum ô Mercuri? Iam enim iam ripam fermè attigimus. CHAR. Age uero prius naulum

reddite

reddite. Tu redde, ab alijs omnibus habeo. Obulum redde Micylle. MIC. Io caris ò Charon, aut quemadmodum aiunt, in aqua scribis, qui à Micyllo obulum expectes. Ipse certè antequam huc uenissem, quadrangulus ne esset obulus, an rotundus, ne noueram quidem. CHA. Egregiam uero & quæstuosam nauigationem hodiernam. Abscedite tamen. Ego uero ad equos, boues & canes, reliquaq; id genus animalia me recipiam. nam & ea trajicere oportet. CLO. Mercuri, tu hos exceptos abducito. Equidem in aduersam ripam renauigabo, Indopatem & Heramitrem aduectura, quandoquidem hi de agrorum finibus rixando, mutuo se confecerunt. MER. Heus uos, progrediamur. imò uero omnes uno agmine me sequimini. MIC. O Hercules, quæ est hæc caligo? Vbi nunc formosus ille Megillus? Aut quo nam indicio quis Phryne formosiorem Symmachen hic dignosceret? Hic enim paria & eiusdem coloris omnia, adeo ut nihil sit neque formosum, neque formosius. Quin palliastrum meum, quod ante hac fœdum uidebatur, æquè nunc est in precio, ꝙ ipsa regis purpura. nempe quòd ambo sint obscura, ac eisdem tenebris obducta. Tu autem Cynisce ubi tandem es? CYNIS. En tibi Micylle hic adsum, sed si commodum uidetur, pariter eamus. MIC. Probè dicis, dextram mihi injice. Dic mihi, quando Eleusinijs sacris initiatus es, non tibi hæc similia uidentur illis, quæ istic fiunt? CYNIS. Rectè confers. En adeo quædam facem gestans accedit, obtuens terrificum quiddam & minabundum. An non est Erinnys? MIC. Apparet certè ex habitu. MERCVR. Excipe hos ò Tisiphone, supra mille quatuor. TISIPHONE. Atqui iamdudum Rhadamanthus hic uos expectat. RHADAMANTHVS. Adduc ipsos ò Erinny. Tu uero Mercuri, ut est præconis munus, editis nominibus, singulos accerse. CYN. O Rhadamanthe, per patrem te obsecro, meam caussam primum omnium cognoscas. RHADA. Qua gratia? CYNIS. Omnino gestit animus accusare quendam de malis, quæ in uita me conscio commisit. Alioqui ni prius qui sim, & qua ratione uitæ cursum transegerim, fiat manifestum, non dignus ero, cui fides adhibeatur. RHADA. Quis ergo es? CYNIS. Cynicus sum, ò præclare, professione Philosophus. RHADAM. Huc ades, & primum ad iudicium assiste. Tu uero accusatores accerse. MERCV. Si quis Cynisci huius est accusator, huc prodeat. RHADA. Nullus accedit, quanquam hoc satis non est, ò Cynisce, sed uestimenta detrahe, ut de te, notis tuis inspectis, pronunciem. CYNIS. At ubi Cynicus notis esset inustus? RHADAM. Quot scelera quisque uestrum in uita patrarit, tot notas, sed quæ non facile appareant, in anima circumfert. CYNIS. En tibi nudus assisto, quare notas quas dicis, inuestiges licebit. RHADAM. Hic per omnia est purus, præter treis quatuór ue cicatrices admodum obliteratas, ac uix dum conspicuas. At at quid hoc? uestigia certè, & inustionum signa. Verum haud scio quomodo sunt deleta, imò uero in totum excisa. Quid hæc ò Cynisce? aut qui denuo purus es factus? CYNIS. Equidem rem tibi indicabo: Olim cum per imperitiam uitiosus essem, atque hoc nomine complureis commeruissem notas, sapientiæ studio me ipse dedere cœpi. Cuius beneficio, haud ita multò pòst uniuersas maculas ex animo absterfi. RHADAM. Bono profecto & præsentissimo es usus remedio. Sed iam hinc in Beatorum Insulas abito (illic enim inter optimos locum habebis) si prius Tyrannum, de quo dicis, accusaris. Alios aduoca Mercuri. MIC. Quod ad meam causam attinet, parum sanè est, & breui cognitione indiget. Iamdudum enim hic tibi nudus adsum. Quare me introspicias, licebit. RHA. At quis tandem es? MIC. Sum Micyllus sutor. RHA. Euge ò Micylle purus es omnino, & ne pũctulo quidẽ notatus. Concede & tu ad hunc Cynicũ. Accerse nunc tyrannũ. MER. Megapenthes Lacydę filius prodeat. Quorsum te agis? accede. te uoco tyranne. quin ipsum ò Tisiphone, in me

dium proijcis, capite interram ſtatuto. Benè habet. Tu nunc ò Cyniſce, & hominem de ſceleribus conuince. Iam enim hic tibi propter adeſt. CYN. Principio quamuis in accuſando ne uerbis quidem opus fuiſſet, quandoquidem cuius monetæ ſit, uel ab ipſis notis agnoſcere potes, tamen quo res fiat ſole clarior, & ipſum tibi uirũ detegere, ſermonecꝫ depingere conabor. Ac flagitia quæ ter ſceleſtus nebulo tantiſper dum priuatam agebat uitam, peregit, equidẽ cenſeo prætermittenda. Sed ubi partim hominum perditiſſimorum atqꝫ audaciſſimorum, quos in hoc ſibi conciliarat, fauore, partim ſatellitum collecta manu, tyrannidem arripuit, plus ſexcentos indicta cauſa trucidauit. Deinde cum hac uia ſingulorum ciuium opes exhauriendo, diuitias ſummas corraſiſſet, nullã libidinis ſpeciem intentatam reliquit. Quin genus omne cum iniuriæ, tum crudelitatis in miſeros ciues exercuit, uirgines uitiando, aduleſcentes ſtuprando. Breuiter, modis omnibus in ſubditos debacchando. Iam pro faſtu, pro ſuperbia, proꝫ eius in obuios omneis fremitu, ſupplicium factis dignum ſumere nõ poſſis, quando minori periculo in ſolem, quàm in hunc defixis oculis tueri licuiſſet. Porrò noua ſupplicia & ad crudelitatem eius explendam recens inuenta, quis poterit recenſere? qui ne ab intima quidem familiaritate coniunctis abſtinuerit? Quòd ſi ab eo interemptos huc aduocaris, facile comperies hæc haud quaquam à me calumniandi ſtudio confingi. Imò uero non uocati & uoluntarij, ut uides, hic adſunt, ipſumꝫ circumſiſtentes malè urgent. Hi omnes ò Rhadamanthe, huius crudelitate uitam amiſerunt: quorum alij formoſarum uxorũ gratia, inſidijs ſunt circumuẽti: alij quòd liberorum ſuorum, quos ad iniuriam uiolenter abducebat, nomine ſtomacharentur, ſunt trucidati: alij, quòd opibus illorum inſidiaretur. Porrò alij, quòd boni eſſent & prudẽtes, quibus haud quaquam cum illius factis conuenire poterat. RHAD. Quid ad hæc dicis ſacrilege? MEG. Cædes, quas dicit, equidem perpetraui. Cætera uero omnia, nempe adulteria, læſam puberum pudicitiam, uirginum ſtupra, hæc omnia Cyniſcus falſò criminatur. CYN. Quin & horum teſtes proferam ò Rhadamanthe. RHAD. Quos eos dicis? CYN. Mercurie ius mihi Lucernam aduoca & Lectum. Hæc enim in medium progreſſa, quæ ſeſe conſcijs hic ter ſceleſtus patrarit, teſtabuntur. MER. Et Lectus & Lucerna Megapenthis huc aſſint. Benè ſane quòd obſequuntur. RHAD. Exponite ergo uos, quæ uobis teſtibus commiſerit hic Megapenthes. Tu Lecte dic prior. LECTVS. Vera planè ſunt omnia, de quibus à Cyniſco accuſatur. Me tamen ò here Rhadamanthe, hæc dicere ſane pudet, eiuſmodi ſunt, quæ ſupra me patrauit. RHAD. Itaqꝫ eum teſtimonio tuo apertiſſime damnas, cum eius facinora ne dicere quidem ſuſtineas. Et tu iam Lucerna da teſtimonium. LVCERNA. Equidem quæ interdiu ſint facta, neſcio: neqꝫ eẽ aderam. Verum quæ noctu uel in alios fecit, uel ipſe eſt paſſus, horreo dicere. Cæterum nephanda multa, & quouis iniuriæ genere ſuperiora ſæpenumero ſpectaui, adeo ut & ipſa quidem aliquoties extingui geſtiens, oleum ultro non adbiberim. At ille, quo mihi lucem modis omnibus conſpurcaret, etiam abominandis facinoribus me inuitam adhibuit. RHAD. Satis eſt teſtimoniorum. Sed purpuram hanc exue, ut & notarum numerum cõſpiciamus. Papæ, hic totus eſt liuidus & inſignis, imo præ cicatricum crebritate cœruleus. Nũc autem quo tormenti genere eſt puniendus, in Phlgethontem ne inijciendus, an tradẽdus Cerbero? CYN. Minimè. ſed ſi tibi eſt cordi, nouum quoddam ſupplicium & hoc planè dignum, indicabo. RHAD. Dic modo. Nam ego tibi uel hoc nomine magnam habebo gratiam. CYN. Mos eſt ni fallor, ut qui moriuntur, ex obliuionis fonte bibant? RHAD. Eſt quidem. Sed quid tum? CYN. Hic ergo ſolus à potu arceatur. RHA. At qua gratia? CYN. Hac uia graueis ſanè & moleſtas dabit pœnas. Videlicet cum recordabitur, & qui fuerit, quantaqꝫ apud ſuperos potentia præualuerit. Inprimis autem ubi delitias illas ſuas in animo

recolere

recolere cœperit. RHADA. Probè dicis. Itaq; ad eum modum damnatus esto. Et ad Tantalum uinculis alligator, semperq; in animis uersato, quæ, dum uixit, peregit iucundè.

DE IIS QVI MERCEDE CONDVCTI, IN DIVITVM FAMILIIS VIVVNT.

ARGVMENTVM.

Aulicæ uitæ molestias & incommoda, oratione hac depingit Lucianus, quamq; indigna ea sit homine, præsertim docto & liberaliter instituto, exponit. Cõsentaneis etiam caussis ijs, quibus sese tuentur, qui hoc uitæ genus sectantur, & in seruitutem ultrò sese præcipitant. Exordium ab attentione incipit, amplificando rei magnitudinem, fidemq; faciendo dictis, ab eorum persona, qui in eadem uita diquandiu uixerunt. Mox & beneuolentiam captat, Timoclis, cuius ad quem scribit ab officio amicitiæ, indicans se hæc propterea illi scribere, ut quia illum iam olim de hac uita suscipienda, consilia agitare intellexerit, ne quid olim, si res malè cadat, & illũ consilij sui pœnitere incipiat, accusare sese possit, ut à quo admonitus, aut reuocatus nõ fuerit, præsertim quando sciat hanc uitam non modo per se difficilem atq; periculosam esse: uerum etiam homini philosopho, aut quocunq; deniq; disciplinarum genere docto, minimè conuenire. Exordio in hunc modum peracto, confutationẽ statim subiungit earum caussarum, quibus sese tueri solent qui hoc uitæ genus ultrò amplectuntur. Diluit autẽ omnes eas per inuersionem, ostendens ea maximè uel sequi, uel negari, quæ illi cumprimis euitare, uel consequi student, ac postremo etiam turpe esse homini docto & ingenuo, ob solam spem uoluptatis alicuius, in uoluntariam seruitutem sese dare. Atq; hinc iam ad ipsam rem accedit, propositis per diuisionem ijs, de quibus dicturus sit. Principio igitur recensẽt quanta incommoda, quantæq; molestiæ perferendæ sint, antequam in aulam recipiaris. Deinde, quæ & quanta toleranda, atq; adeo deuoranda, ubi iam receptus fueris, circa prima conuiuia, circa factionem mercedis, circa seruitutem reliquam, quæ mox exceptum atq; perdomitum, paulatim in contemptum adducit, & ad adulandum impellit. Præterea & metu periculiq; inuoluit, ob quæ uariæ exinde quærelæ, & uitæ mutatæ pœnitentia sequuntur. Atq; hæc omnia non domi solum perferenda esse indicat, uerum etiam foris, ubi interim multò sordidiora ministeria imponuntur, etiam à mulieribus, quibus æquè ac uiris adulandum est. Post hæc & circa munerum compensationes, quo pacto nuncij ac dispensatores conciliandi, & circa mercedis solutionem, quanta cum molestia exigenda illa, quamq; aliorum etiam inuidia accipienda sit, & postremo, quàm ignominiosi exitus plerosq; maneant, fœues iam & exhaustos, cum etiam aut turpiter ab aula profugunt, aut reijciuntur. Quæ omnia ad finem, uelut in tabella quadam proposita, breui sed elegãti admodum imagine depingit, & ob oculos ponit. amplificatis etiam in media passim oratione ijs, quæ maximè urgere aut commendare uoluit.

QVID tibi primum amice, aut quid postremum, quemadmodum uulgo dici consueuit, recensẽam, ex his quæ tũ facere, tum pati coguntur, qui mercedis gratia sese in alienas domos, conuictumq; tradunt alienum, quiq; in locupletum istorum amicitiam accensentur, si modo eiusmodi illorum seruitutem conuenit amicitiam appellare? Noui enim permulta, atque adeo pleraque omnia, quæ illis ibi soleant accidere, non per Iouem quòd ipse ea experimento cognorim (neque enim mihi unquam experiũdi incidit necessitas, ac nequando incidat, Dij prohibeant) sed quòd complures, qui in hoc uitæ genus inciderant, apud me soliti sint commemorare; partim qui in ipsis etiamdum malis constituti, quæ & quanta ferrent, deplorabant: partim qui tanquam è carcere quodam profugi, non absq; uoluptate recordabãtur cõmemorabantq; ea, quæ fuerant perpessi. Imò iuuabat reuocare ob oculos, quas ærũnas effugissent. Atque hi quidẽ digniores mihi uisi sunt, quibus fides haberetur: ut qui eius sacrificij (ut ita dixerim) omnis omniaq; mysteria perdidicissent, cũctaq; ab initio ad finem

Exordium ab attentione et rei magnitudine.

Fide expositione parat à conditione personarum.

finem uſq; perſpexiſſent. Hos igitur haud quaquam indiligẽter, nec ὀſcitanter audire ſoleo, ueluti naufragium quoddam, ac prẽter ſpem obiectam ſalutem enarrantes. Cuiuſmodi ſunt iſti, qui in templis deraſo capite, cõplures ſimul obambulantes, immanes undas, procellas, ſublatos in cœlum fluctus, iactus, malos fractos, gubernacula reuulſa narrant. In primis autem geminos Caſtorem & Pollucem apparentes (nam hi peculiariter ad hanc Tragœdiam pertinent) aut alium deum quempiam repente, quemadmodum in fabulis fieri conuenit, exortum: ſummiſq; antennis inſidentem, aut iuxta clauum adſiſtentem: qui nauim ad littus aliquod molle dirigeret: ad quod appellens futurum eſſet, ut & ipſa paulatim ac lentẽ ſolueretur: & ipſi tutò in ſolum deſcenderent, idq; ope fauoreq; diuino. Atq; iſti igitur permulta id genus ad præſentem commoditatẽ exaggerantes, commemorant: quò uidelicet à pluribus ſtipem accipiant: ſi nõ calamitoſi modo, uerumetiam dijs chari eſſe uideantur. Porrò ij dum eas quas in tectis tulerunt tempeſtates referrẽt, atq; immanes illas undas, quinetiam decumanos fluctus, ſi fas eſt dicere: & quemadmodum primũ à littore ſoluerint mari tranquillo: quantumq; moleſtiarum perpetua nauigatione ſint perpeſſi: dum ſitiunt, dum nauſeant, dum ſalo perfunduntur. Denicq; quemadmodum infelici nauigio in cautem quampiam ſub undis latentem, aut in ſcopulum aliquem præruptum, & aſperum illiſo, fractoq; miſeri ægrè enatarint, nudi, cunctarumq; rerum inopes. Hæc inquam quũ referrent, mihi quidem uiſi ſunt permulta præ pudore ſubticere, uolentesq; ac ſcientes obliuiſci. At ego etiam illa, præterea autem & alia nonnulla ex illorum narrationibus coniectans deprehendi quicquid ærumnarum cum eiuſmodi conuictibus coniunctum eſt. Quæ quidem omnia haud grauabor optime Timocles, tibi percenſere. Iampridem enim mihi uideor animaduerriſſe, te de capeſſenda hac uitæ ratione cogitare. Nam olim quum his de rebus ſermo incidiſſet: mox ex his qui præſentes erant, quiſpiam mercenarium hoc uitæ genus laudare cœpit: fortunatiſſimos eos affirmans, quibus contigiſſet horum uti familiaritate, qui apud Romanos eſſent optimates: tum conuiuijs adeſſe opiparis, idq; immunes: præterea ſplendidis in ædibus diuerſari: tum peregrinari omnigena cũ commoditate, uoluptateq;, alba interim in rheda (ſi forte libeat) reſupinatos. Inſuper ob hanc amicitiam, obq; commoditates quibus afficiuntur, etiam mercedẽ capere: id uero non mediocre uideri. Iſtis enim haud dubiè citra ſementem ac culturam (quod aiunt) cuncta prouenire. Hæc igitur atque id genus alia quum audires, animaduerti quemadmodum ad ea inhiaueris, quamq; auidè ad eſcam os apertum porrexeris. Proinde nè quid mihi certè in poſterum poſſis imputare, neq; expoſtulare queas: quòd quum te conſpiceremus tantum unà cum eſca deglutientem hamum, non reuocaremus, neq; priuſquã in guttur demergeretur, reuulſerimus, neq; præmonuerimus: uerum poſteaquam ceſſaſſemus, donec eo iam adacto atque infixo trahi iam, ac ui duci conſpiceremus, tum quum nihil opis afferri poſſit, fruſtra adeſſe nos atq; illachrymari. Hæc inquam, nequando poſſis dicere: quæ ſi dicantur, meritò profectò dicantur, neq; à nobis refelli poſſent, quo minus peccaſſe uideremur, ut qui prius iſta non indicaſſemus: audi nunc ordine omnia. Ac rete quidem ipſum cuiuſmodi ſit, quamq; nullũ habeat exitum, non intus medijs in ſinibus inuolutus, ſed foris tutò atq; per ocium antè contemplator, uncí æris aculeum, reflexã hami aciem, ac tridentis cuſpides manu tentans, malaq; admotas experiens. Quod niſi uehementer acuta, niſi ſic illigantia, ut ex fugiẽdi nulla ſit facultas, niſi dira uulnera factura uideantur, acriter trahentia, & inexplicabiliter retinentia, nos quidem inter formidoloſos, atq; ob id etiam pauperes, famelicosq; adſcribito: ipſe uero ſumpta fiducia, uenatum iſtum, ſiui detur aggreditor, Lari in morem totam eſcam hiatu deglutiens. Atque in uniuerſum quidem forſitan tua cauſa omnis hic ſermo dicetur. Quanquam non ſolum

Amplificatio ex contrario.

Beneuolẽtiæ captatio à perſonæ eius cui ſcribit inſtituto, et ſua erga illum beneuolentia.

Aſſeueratio.

ſum de uobis philoſophis, aut his quicunq; uitæ inſtitutum ſibi delegerunt cũ uirtutis ſtudio coniunctius, uerumetiam de grammaticis, rhetoricis, muſicis: breuiter de omnibus, qui in doctrinæ profeſſione uerſari, quæſtũq; facere propoſuerunt. Cæterum quum omnia ſint inter iſtos communia, eademq; prorſus accidant omnibus, palãm eſt philoſophorum conditionem non eſſe à reliquis eximiam. Imò hoc illis turpius iſta contingere, quum ſint cum aliis communia, ſi ij qui conducunt, non aliis præmiis eos quàm reliquos dignos iudicent, nihiloq; magis quãm cæteros in honore habeant. Sed quicquid erit, quod narrationis ſeries aperiet, eius culpam potiſſimum in ipſos conferre par eſt, qui eiuſmodi faciunt: deinde in eos, qui talia ſuſtinent. Ego uero culpari nõ debeo, niſi fortè ueritas & libertas in cõmemorando reprehenſionem mereatur. Ac reliquũ quidem hominum uulgus, puta palæſtricos quoſpiam, aut adulatores imperitos, ſordidoq; animo, ac ſuopte ingenio humiles & abiectos homines, ne operæ precium quidem fuerit ab eiuſmodi conuictu dehortari, quippe nequa quã obtemperaturos: neq; rurſum æquum ſit illis uitio uertere, quòd non relinquant ſuos conductores, etiam plurimis ab illis contumelijs affecti. Sunt enim ad eã uitæ rationẽ accommodati, factiq;, neq; ea uidelicet indigni. Præterea ne habeant quidem aliud quippiam, ad quod ſeſe conuertant, & in quo ſeſe exercea.nt, adeo ut ſiquis eam uitã illis adimat, ignaui illico, conſiliq; inopes, deſidioſi atque inutiles reddantur. Quamobrem nec ipſi rem aliquam indignã patiantur, nec illi contumelioſe facere uideantur: ſi (quod aiunt) in matellam imminxerint. Etenim ad eaſipſas contumelias iam inde initio præparati, conferunt ſeſe in familiam, atq; hæc ſola illis ars ſuppetit, ferre & perpeti quicquid acciderit. Cæterum eruditorum nomine, de quibus inſtitueram loqui, meritò indignandum, enitendumq;, ut quàm maximè fieri poteſt, eos inde reuocatos, in libertatem uindicemus. Videor autem rectè facturus, ſi quibus de cauſis ſe quidam ad hoc uitæ genus conferunt, eas cauſſas excuſſero, parumq; idoneas, atq; efficaces eſſe demonſtrauero. Siquidem eo pacto omnis illis præripietur excuſatio: ſummusq; ille titulus, quo ſuam ſpontaneam ſeruitutem ſolent obtexere. Iam igitur plerique paupertatem & rerum neceſſariarũ inopiam proponunt: atque eam umbram ſatis idoneam exiſtimant, qua ſuum factũ prętexant, quòd ultrò ad eam uitam acceſſerint. Ac ſibi ſufficere credunt, quum aiunt, ſe quidam ignoſcendum facere: qui id quod eſt in uita moleſtiſſimum, nempe paupertatem, ſtudeant effugere. Poſtea in promptu Theognis, atque illud plurimum in ore:

Nam quemcunq; uirum paupertas enecat.

Et ſi quæ alia terricula abiectiſſimi quique poëtæ de paupertate prodiderunt. Equidem ſi uiderem ex huiuſmodi conuictu paupertatis effugium aliquod uerẽ contingere, non admodum anxiè cũ eis de uehementer amplectenda libertate diſceptarem. At poſteaquam eiuſmodi quædam accipiunt, cuiuſmodi ſunt ægrotantium alimenta (quemadmodum egregius ille dixit orator) qui queãt effugere, quo minus in hoc ipſum parum rectè ſibi conſuluiſſe uideantur, nimirum ſemper illis manente eodem uitæ illius argumento? Semper enim manet paupertas, ſemper accipiẽdi neceſſitas, nihil quod ſeponat, nihil ſupereſt quod reſeruetur. Verum quicquid datum fuerit, ut detur, ut uniuerſum etiam capiatur, prorſus omne inſumitur, ita tamen, ut ne id quidẽ in uſus ſufficiat. Rectius autem futurum fuerat, ſi nequaquam cauſas eiuſmodi comminiſcerentur, quæ paupertatem ſeruãt aluntq;, atq; eatenus duntaxat opitulantur, uerũ quæ illam tandem aliquando tollãt. Ac forſitan tibi hoc uolebas Theogni quum diceres eam in altum mare, ac præruptis de ſcopulis præcipitẽ dari oportere. Quod ſi quis ſemper pauper, ſemper egens, cũ ſemper mercede cõductus mereat, hoc ipſo ſeſe arbitretur aufugiſſe paupertatem: non uideo qui fieri poſſit, quo minus

Amplificatio à perſonæ officio.

A collatione pſonarũ & cæterorũ, q̃ in aulis ſeruiunt.

Accedit ad cauſſã, & prõmo confutatis cauſſis, qbus pleriq; addu cti ſeruiũt, in ſtultiq; ſuis defendunt.

Paupertas prima Cauſſa

Diluitio per inuerſionem.

Cõmunitio à contrario.

hic

I. Cauſa. Cõditio uitæ uel ætas uel ualetudo corporis.

hic ipſe ſeſe fallere uideatur. Rurſum alij negant ſeſe paupertatem formidaturos, ſi modo reliquorum hominum in morẽ poſſint ſuo labore, ſuaq; induſtria ſibi uictum ſuppeditare. At nunc ſibi fractas eſſe corporis uires, ſeu ſenio, ſeu morbis: eoq; ad eam uitam mercenariam facilem uidelicet atq; cõmodam confugere. Age igitur, inſpiciamus num uera prædicent, & num ea quæ dantur ex facili illis ſuppetant, non multo, neq; adeo maiore labore cõſtent, quàm uulgo ſuus uictus. Nam id quidem etiam uotis expetendum, uti citra laborem, citra ſudorem, nullo negocio paratum argentum accipias. Verum quàm hæc ab ſint â uero, iſtud profecto ut dignum eſt, ne dici quidem ſatis poteſt: tantum laborum, tantum ſudorum in eiuſmodi conuictibus exhauriendum, ut hic ne ualetudo quidem ad id par ſit, quippe quum quotidie ſexcenta non deſint negocia, quæ corpus conficiant, adq; extremam uſq; defectionem delaſſent. Verum hæc ſuo loco dicemus, quum etiam reliquas illorum incommoditates commemorabimus. In præſentia ſat erat oſtendere, qui ſe aiunt hac de cauſſa in ſeruitutem addicere ſeſe, ne iſtos quidem uera dicere. Supereſt iam ut eam cauſam referamus: quæ quidem ut eſt ueriſſima, ita ab illis minimẽ profertur. Nempe ipſos uoluptatis gratia, et amplis illis ſpebus incitatos, ultro inuadere familias diuitum, auri argentiq; uim & copiam admiratos: præterea quòd felices ſibi uideantur ob conuiuia, reliquas eius uitæ delitias: ſperantes futurũ, uti mox, nemine uetante, affatim aurum biberent. Hæc nimirum ſunt quæ illos adducunt: atq; ex liberis ſeruos conſtituunt. Non rerum neceſſariarum uſus, quem prætexebant: ſed rerum non neceſſariarum cupiditas, atq; ingentium illarũ & amplarum opum admiratio. Enimuero quemadmodum miſeros iſtos, atq; infelices amantes, callidi quidam & ueteratores amaſij receptant & faſtidienter ducunt, lactantq; uidelicet, quo iugiter amantes, ambiant ipſos atq; inſeruiant. Cæterum ex amoris fructu, ne ſummo quidẽ oſculo impertiunt. Intelligunt enim copia facta diſſoluendũ amorẽ. Id igitur ne fiat, præcauent, diligenterq; ſui copiam ſubtrahunt. Alioqui ſpe ſemper retinent amantem: metuentes, ne deſperatio minuat cupiditatis ardorem: amantemq; ab ſe alienet. Proinde ſemper arrident, pollicenturq;, ſemper facturi ſunt, ſemperq; gratificaturi: ſemperq; ingentium ſumptuum rationem habituri: donec imprudentes ambo ſenuerint, atq; utriq; iam præterierit ætas: huic ad amandum, illi ad dandum. Atq; ita omni uita nihil illis peractum eſt ultra ſpem meram. Atqui uoluptatis cupiditate nihil non ferre, id quidem forſitan non uſqueadeo uitio uertendum: quin magis uenia danda, ſiquis uoluptate capiatur, & hanc undequaq; conſectetur, quo poſſit ea potiri: quanquã turpe forſan ac ſeruile, ſi quis ea gratia ſemet in ius tradat alienum: propterea quòd uoluptas, quæ ex libertate percipitur, multò ſuauior eſt, quàm ea quã ille libertatis iactura ſectatur. Atramen hoc quoq; aliquo pacto ignoſcendum illis ſit, ſi modo conſequantur. Verum enimuero ob ſolã uoluptatis ſpem, multas perferre moleſtias, equidem & deridiculum arbitror, & ſtultum: maximè quum uideant labores certos eſſe, manifeſtos & ineuitabiles: porrõ illud quod ſperatur, quod quidem nihil aliud tandem eſt quàm uoluptas, ne tam longo quidem tempore contigiſſe. Præterea autem, nec ueriſimile uideri, ut contingat aliquando, ſi quis modo rem recta reputet uia. At Vlyſſis quidem ſocij, dulci quadam guſtata loto, reliqua negligebant, ac præſenti uoluptate deliniti, honeſta contemnebant, ut non prorſus cum ratione pugnarit in illis honeſtatis obliuio: nimirũ animo uoluptatis illius ſenſu occupato. Verum ſi quis famelicus alij cuipiam loto ſeſe ingurgitanti, neq; quicquã inde impertienti, aſſiſtat, idq; ſolam ob ſpem, quòd credat fore, ut & ipſi aliquando deguſtandam lotum porrigat: aſſiſtat, inquam, ad hunc modum, recti atq; honeſti oblitus, diſj boni quàm hoc ridiculum, planeq; uerberibus quibuſdã Homericis dignum. Ergo quæ iſtos ad diuitum conuictum adducunt, & quibus im-

Dilutio per inuerſionem.

III. Cauſſa. Spes uoluptatis diuitiarũ.

Dilutio I. Quòd neq; hæc illos perficiat, argumẽto à ſimili amplificato

II. Argumẽtum ab inhoneſto. per hypotheſin.

Amplificatio p collationem à contrario.

pulſi

pulsi ſeſe illis dedunt, ad quodcunq; lubitum fuerit utendos, hæc ſunt, aut his fermè ſimillima. Niſi ſi quis & illos commemorandos eſſe iudicat, quos hæc una res ad id commouet, quod glorioſum arbitrantur, cum illuſtribus atq; opulentis uiris habere conſuetudinem. Sunt enim qui hoc quoq; præclarum ac magnificum ſupraq; plebem eſſe exiſtiment. Nam ego quidē, quod ad me propriè attinet, recuſarim uel cum Perſarum rege conuiuere duntaxat, conuictorq; uideri, ſi nullus ex eo conuictu fructus ad me redeat. Quum itaq; cauſſa eius uitæ ſuſcipiendæ ſic illis habeat, age iam conſideremus apud noſmetipſos: primum cuiuſmodi ſint illis perferenda priuſquam admittantur, priuſquam obtineant, Deinde cuiuſmodi in ipſa iam uita conſtituti patiantur. Poſtremo quæ tandē cataſtrophe, quis fabulæ exitus illis contingat. Neq; enim illud dicere poſſunt: hæc tametſi moleſta ſint, tamen aſſueſci facile, neq; ad id multo opus eſſe labore, ſat eſſe ſi uelis modo: poſtea reliqua omnia factu fore facilia. Imò neceſſe eſt, ut primum diu ſurſum ac deorſum curſites, mane excitatus aſſidue pro foribus obuerſeris, ut perdures, quum protuderis, quum excluderis, quum improbus interdum atq; importunus uideris, cum ianitori malè Syriſſanti, ac nomenclatori Libyco ſubiſceris, quumq; nominis tui memoriam mercede redimere cogeris. Quin etiam ueſtitus tibi eſt apparandus ſuprà tuæ rei facultatem, pro dignitate eius cuius conuictum ambis, delegēdus color, quo ille potiſſimum gaudeat, uti ne diſcrepes, néue oculos illius offendas. Poſtremo uti gnauiter aſſectere neceſſe eſt, uel antecedas potius, à famulis protruſus, ac ueluti pompam quandam expleas. at ille interim complures iam dies ne aſpicit quidē te. Quòd ſi quando res tibi feliciſſimè uerterit, ſi te reſpexerit, ſi accerſiuerit, dixeritq; quicquid illud fuerit, quòd illi fortè in buccam uenerit, tum demique, tum plurimus ſudor, tum multa oculorum caligo, tum intempeſtiua trepidatio, tum ſannæ eorum qui adſunt, hæſitantiam tuam ac perplexitatem ridentium. Quæ quidem non raro accidit, ut quum oportuerit reſpondere, quis fuerit rex Achiuorum, mille naues illis fuiſſe reſpondeas. Atque id ſi qui ſunt modeſti pudorē uocant: immodeſti timiditatem nominant: improbi inſcitiam. Ita fit, ut tu primam hanc diuitis comitatem, tibi periculoſiſſimā expertus, ita diſcedas, ut tantam animi tui imbecillitatem ipſe condemnes. Porrò ubi multas iam noctes inſomnes duxeris: ubi plurimos dies cruentos egeris: haud quidem Helenæ gratia per Iouem, neq; ob Priameia Pergama, uerum ſpe quinque obulorum, contigerit autem & deus quiſpiam tragicus, qui tibi ſit auxilio: iam illud reſtat, ut exploreris excutiariſq;, num literas noris. Atq; ea quidem diſceptatio non inſucunda eſt ipſi diuiti: quippe qui laudatur interim, ac felix eſſe prædicatur. Cęterum tibi uidetur, de uita ipſa, deq; omni fortuna tum certamen eſſe paratum: propterea quòd tibi uenit in mentem, idq; meritò, futurum ut alius nemo ſit admiſſurus, ſi prius ab hoc reiectus ac repudiatus uideare. Interim in uarias curas diſtraharis oportet: dum inuides iis qui pariter ex æquo tecū examinantur. Fingē enim & alios eſſe, qui eiuſdem fortunæ tibi ſint competitores: te uero tibi uideri cuncta parum abſolutè reſpondiſſe, metuentem interim ſimul & ſperantē ac miſerè de illius uultu pendentem: qui ſi quid parū probet eorū quæ dixeris, periſti. Sin arridens auſcultat, hilareſcis & ſpe bona fultus conſiſtis. Porrò conſentaneum eſt, eſſe non paucos, qui tibi aduerſentur, atq; alios in tuum locū uelint inducere. Horum unuſquiſq; clanculū uelut ex inſidijs in te iaculatur. Iam uero illud conſidera: quale ſit uirū promiſſa barba, cana coma, examinari, nun quid bonæ rei didicerit, & aliis quidē didiciſſe uideri, aliis ſecus. Superior interim uita, & omnis anteacta ętas tua curioſius diſquiritur. Quod ſi quis aut ciuis inuidia, aut uicinus leui quapiam de cauſſa prouocatus te deferat, & adulterū dicat uel pæderaſten: is protinus, iuxta uetus illud prouerbium, ex Iouis tabulis eſtis. Porrò ſi pariter omnes benè de te prædicēt, ſuſpecti, leues, ac largitionis

IIII. Cauſſa. Gloriæ cupiditas, quā ſtatuat regiſtiōe eorū quæ perferenda ſunt.

Propoſitio ſe quentis orōis p diuiſionem I.

Quæ faciēda ferendaq; antēq; in familiā admittantur.

I. Salutatio & aſſectatio.

II. Exploratio uitæ, & an ſe doneus ſatis ſit.

III. Inuidia cōpetitorum et delationes. Amplificatio à conditione perſonæ.

redempti uidebuntur. Nam admodum omnia tibi cõstent oportet. Nihil prorsus sit, quòd tibi queat obsistere, alioqui nunquã obtinueris. Age sanè, hoc quoque contigit, ac bona quapiam fortuna cuncta tibi feliciter cesserunt, & probauit ipse doctrinam tuam, & amicorum præcipui, quibusq; ille huiusmodi in rebus plurimam habet fidem, non dehortantur. Ad hæc uult etiam uxor. Non referatur domus præfectus, neq; item dispensator. Nemo tuã insimulauit uitam, dextra omnia & omni ex parte benè promittunt sacra. Vicisti igitur ò fortuna te, & coronatus es Olympia. Quin Babylonem magis cepisti, aut Sardium arcem occupasti. Habebis copiæ cornu & gallinaceum lac emulgebis, iam sanè par est, ut aliquando præmia capias, maxima uidelicet, & quæ laboribus tantis respondeant, ne corona tua frondea duntaxat sit, simul ut merces haudquaquã contemnenda præstituatur, eaq; commodè ad usum citraq; negocium persoluatur, utq; reliquus item honos tibi præter ministrorum uulgus suppeditetur. Cæterum à laboribus illis, à luto, à cursitationibus, à uigilijs, in ocium te recipias, uti id quod uulgo solent optare mortales, porrectis pedibus dormias, nihilq; iam facias præter ea sola, quorũ gratia primũ receptus es & in quæ cõductus, ita eñ consentaneũ fuerat Timocles, neq; ingens malũ erat futurũ, si quis subdita ceruice ferat iugum, leue nimirũ et portatu facile, quodq; est omniũ maximum, auro illitum. Atqui longè secus res habet, imò nihil horum reperietur. Siquidem in medijs ipsis id genus conuictibus, sexcentæ res accidunt, uiro ingenuo neutiquam tolerandæ. Quæ quum audieris, ipse tecum ordine reputato, num quisquam ea perpeti queat, cui quidem cum eruditione uel minimum commercij fuerit. Exordiar autem, si uidetur, à primo conuiuio, unde consentaneum est, te consuetudinem illam auspicaturum. Primum igitur, adest tibi quispiam, qui te iubeat ad conuiuium accedere, famulus non incomis, qui tibi prius placandus, datis in manum, ne uidearis inciuilis, ut minimum quinq; drachmis. At ille Accissans, secq; quum maximè cupiat, cupere dissimulans: Apage inquit, Egóne quicquam abs te? Addit & illa, absit, dij prohibeãt. Tandem flectitur atq; obtemperat, ac discedit, te latè diducto rictu subsannans. Tu porrò nitida sumpta ueste, mundissimeq; cultus, lotus accedis, sollicitus interim, ne prior alijs aduenias: nam id inurbanum, quemadmodum postremum uenire, graue. Proinde media inter utrũq; obseruata opportunitate ingrederis, teq; sanè quàm honorificè excipiunt. Tum arrepta manu te quispiam iubet accumbere, paulò suprà diuitem, inter duos fermè ueteres amicos. At tu perinde atq; in Iouis ædes ueneris, nihil non admiraris, & ad omnia quæ geruntur, suspensus inhias, propterea quòd noua tibi atq; inusta sint cuncta. Interim familia te spectat, omnesq; qui præsentes sunt, quid agas obseruant. Neq; uero ea res curæ non est ipsi diuiti, quippe qui famulis aliquot præmonitis negocium dederit, ut oculis obseruent, quemadmodũ te geras in pueros aut in uxorẽ, num subinde ex obliquo respectes. Ac reliqui quidem conuiuæ, simulatq; te uident propter imperitiam ad ea quæ fiunt attonitum, ac stupefactum, deridենt clanculũ, coniectantes te nunquam antea apud aliũ quempiã cœnasse, nouumq; tibi esse, ut mantile apponatur. Proinde, sicuti uerisimile est, præ hæsitantia sudes oportet, ac neq; cũ sitias, audeas potum poscere, ne uinosus uideare: neq; uarijs appositis opsonijs, & in ordinẽ quendam extructis, scire possis, cui prius aut posterius manum admoueas. Quare ad eum qui proximus accumbit respectes necesse est, atq; eundem imitatus, cõuiuij rationem & ordinẽ discas. Alioqui anceps sedes, & uarians, animoq; penitus perturbato, & ad omnia quæ illic geruntur obstupescens. Atq; interim quidẽ, diuitis admiraris felicitatem, propter auri uim & eboris, tantasq; delicias. Interim tuam ipse deploras infelicitatem, qui quum nullius sis rei, tamen uiuere te credas. Nonnunquã & illud in mentem uenit, fore ut admirandam & expetendam quandam uiuas uitam, quippe qui sis omnibus

Transitio cũ amplificatiõe gratulationis

II.

Quæ in ipsa aula receptis iam sustinenda sint.

Insolentia cõuiuiorum.

Amplificatio à cõsequẽtib.

omnibus delitijs illis fruiturus, cunctorumq; ex æquo futurus particeps. Arbitraris enim te semper bacchanalia festa celebraturum. Quin & adolescentuli formosi præministrantes, ac silentio arridentes, suauius in posterum hoc uitæ genus pollicentur, ut Homericum illud nunquam desinas in ore habere:

Haud uitio uerti debet si Troia pubes
Armatiq; simul Danai, sub Marte laborum
Pondera tanta ferant: Ob tantam uidelicet felicitatem. Accedunt ad hæc inuitatiunculæ ad bibendum. Ac postulato perquam ingenti scypho quis piam, prębibit tibi, præceptorem, aut aliud quiddam deniq; te appellans. At tu recepto scypho quid uicissim oporteat respõdere, propter eiusmodi morum imperitiam ignoras, iamq; rusticanus, & inelegans esse uideris. Cæterum ea propinatio multorum ueterum amicorum inuidiam in te concitauit, è quibus non nullos iamdudum tuus accubitus clanculum urebat, quòd modo cum aduenéris, ijs anteponare, qui multorum annorũ seruitutem exhauserint. Protinus itaque talia quædam de te inter illos dicta feruntur: Illud scilicet malis nostris derat, ut etiam ijs qui nuper in familiam commigrarunt, posthabeamur. Et solis Græculis patet urbs Romana. Et quid habent, quamobrem nobis debeant anteponi? Num mirificam quandam utilitatem adferre uidentur, quum uerbula quædam misera dicunt? Rursus alius, hæc: An non uidisti, quantum biberit, quemadmodum cibos appositos auide corripiens deuorarit? Homo inelegans ac fame enectus, qui ne per somnium quidem unquam fuerit albo pane saturatus, multò minus alite Numidica, aut Phasiano, è quibus nobis uix ossa reliqua fecit. Porrò tertius, fatui, inquit, priusquam quinq; abeant dies, uidebitis hunc nihilo pluris fieri quàm nos. Nam nunc quidem non secus atq; calcei noui solent, in precio est, & habetur charus: uerũ ubi crebro iam fuerit calcatus, lutoq; deformatus, tum miserè sub lectica abijcietur cimicibus, quemadmodũ nos, oppletus: Atq; inter illos talia permulta de te iactantur. Ex quibus aliquot iam tũ etiam ad calumniandum insimulandumq; te incitantur. Omne igitur illud cõuiuium tui plenum, ac plerisq; de te sermones. Tu uero propter insolẽtiam atq; insuetudinem plus quàm sat est, hauris uini tenuis & acris, eoq; iamdudũ aluo tibi cita discruciaris: uerum neq; decorum tibi ante alios è conuiuio discedere, neq; rursum manere tutum. At producta interim in longũ potatione, dum sermo alius ex alio nascitur, dum spectacula alia post alia proferuntur in conuiuium (nam uniuersum fortunæ suæ strepitum tibi cupit ostentare) nõ mediocriter discruciaris, cui non liceat, neq; uidere quæ geruntur, neq; auscultare, si quis uoce cithara ue canat egregiè dilectus adolescentulus. At laudas tamẽ inuitus: cæterum animo illud optas, ut aut terræmotus repens ortus ea cũcta discutiat, aut incendium aliquod renuncietur, quo simul conuiuium tandem aliquando dirimatur. Habes amice primum illud scilicet & suauissimum conuiuiũ, quod mihi quidem haud quaquam suauius sit cepis, cãdidoq; sale, libere quum uelim ex his, & quantum uelim edenti. Verum ut ne tibi cõmemorem ructus acidos, qui deinde sequũtur, ut ne nocturnos uomitus, mane uobis erit de mercede pacto transigendum, quantum, & qua anni parte te oporteat accipere. Ergo præsentibus duobus aut tribus amicis, accersito te, & considere iusso, sic loqui incipit: Facultates nostræ cuiusmodi sint, iam perspicere potuisti, quàm nullus in his fastus, sed citra ostẽtationem, moderata ac popularia omnia, sed mediocria omnia ac plebeia. Sic autem animum inducas uelim, ut existimes omnia nobis fore communia. Nam ridiculum profecto, si quum charissimam possessionum mearum partem, puta meã ipsius uitam, aut per Iouem, liberorum etiã (si fors illi liberi fuerint erudiendi) tibi credam, non aliarum item rerum te mecum ex æquo dominum ac possessorem existimem. Cæterum quando certi quippiam est præfiniendum, equidem uideo uitæ tuæ frugalitatem, & animum paucis

Ab emulatione & inuidia aliorum.

A periculo ualetudinis.

n. Pactio mercedis.

contentum. Neq; non intelligo haud mercedis adductum ſpe, te in noſtram ue niſſe familiam: uerum aliarum gratia rerũ, puta noſtræ in te beneuolentiæ cauſa, tum honoris, qui tibi præter omnes continget. Attamen præſiniedum eſt aliquid. Quin ipſe magis quod uidebitur ſtatuito, habita ratiõe, uir amiciſſime, munerum etiam illorum quæ quotannis feſtis diebus à nobis accepturus uideris. Neq; enim uel iſta nobis fuerint neglectui futura, etiam ſi nunc hæc pactione non complectamur. Scis autem complures per annum eiuſmodi munerum occaſiones incidere. Horum igitur habita ratione, moderatius nimirũ præmium nobis præſcribas. Præterea decet etiam uos homines eruditos, pecuniam negligere. Hæc ille dicens, totumq; te uaria ſpe labefactans, mitem ſibi ac tractabilem reddidit. Tu porrò qui dudum talenta, ac multa nummũm millia somniaras, ſolidos agros, & familias, ſentis quidem tacitus apud te hominis ſordes ac parſimoniam: nihilominus blanditur tibi pollicitatio tamen, atq; illud: communia futura ſunt omnia, ratũ & uerũ fore arbitraris: ignarus eiuſmodi dicta:

Summis è labijs, non imo è corde profecta.

Tandem præ pudore ipſe ſtatuendi ius defers. Verum ille facturũ ſeſe negat. Cæterum examicis præſentibus quempiam in eo negocio ueluti mediũ intercedere iubet, qui ſalarij modum pronunciet eum: qui neque ipſum grauet, ut cui plurimas tum alias in res magis his neceſſarias ſumptus ſit faciendus: neq; rurſus ei qui laturus eſt, ſit omnino indignus. Atq; is ſeniculus quiſpiam, diuitis æqualis, unà cum illo à pueris adulando educatus: Eho tu inquit, num inficias ire potes, quin unus ſis qui in hac urbe uiuunt omniũ fortunatiſſimus, cui primum contigerit, quod plurimis miſerè cupientibus, uix à fortuna dari poſſit: nempe ut in huius hominis conſuetudinem admittaris, ut communes penates habeas, ut in familiam inter Romanos primariam recipiaris? Id nimirum tum Crœſi talenta, tum Midæ diuitias ſuperat, ſi modo modeſtus eſſe noris. Equidem non paucos noui magnominis uiros, qui cupijſſent, etiam ſi quid ultrò dandum fuiſſet, gloriæ duntaxat cauſſa, cum iſto uiuere, & familiares apud hũc atq; amici uideri. Quapropter haud inuenio, quibus modis tuam prædicem felicitatem, qui quidem ad hanc tam expetendam fortunam, etiam præmio addito admitteris. Proinde, mihi ſatis eſſe uidetur, niſi planè es inſolens, ſi tantum accipias, ſimulq; pronunciat, ſanè minimum quiddam, præſertim ad ſpes illas tuas: attamen boni conſulas neceſſe eſt. Neq; enim iam poſſis effugere, quum intra retia tenearis. Frenum igitur recipis, muſſitans, ac diſſimulans, ac initio quidem non magnopere illi reluctans, facileq; ſequeris, ut quod nõ ad modum te torqueat, neq; ſtringat, donec illi tandem paulatim aſſueueris. Tum uero ij qui foris ſunt mortales, hoc ipſo nomine tuam fortunam admirantur, quòd te conſpiciant intra cancellos uerſantem, ac nullo prohibente introeuntem, prorſus præclaris illis opibus delitijsq; domeſticum quendam ac familiarem eſſe factum. At ipſe nondum uidere potes, quamobrem illi te felicem exiſtiment, niſi quòd gaudes tamen teq; ipſe fallis, ſemper futura meliora fore exiſtimans. Cæterum contrà atq; ſperaris euenit, & quemadmodum adagio dicitur: iuxta Mandrabuli morem negocium procedit, in ſingulos (ut ita dixerim) dies, deterius ac retro relabens. Vnde paulatim uelut in luce dubia, tum demũ diſpiciens intelligere incipis, aureas illas ſpes, nihil aliud fuiſſe, quàm ampullas quaſdam inauratas, labores autem eſſe graues, feros, ineuitabiles, ac perpetuos. Sed quinam iſti ſint, forſitan me rogabis. Neq; enim uideo inquies, quid in hac conſuetudine ſit adeo moleſtũ, neq; intelligo iſta quę commemoras, grauia atq; intoleranda. Audi igitur uir egregie, nõ moleſtiam modo negocij perpendens, uerũ fœditatem, humilitatem, prorſusq; ſeruilitatem, uel præcipue interim conſiderans. Principio memineris ex eo tempore, te iam neque liberum, neque ingenuum poſſe uideri. Noueris enim te hæc omnia, genus, libertatem, pro-

m. *Seruitus eſſe quens cõditi one acceptã.*

progenitores ante limẽ relinquere, quũ in huiuſmodi ſeruitutem temetipſum addicens in ædes ingrederis. Siquidem libertas tibi comes ire recuſarit, ad uitam tam indignam, tam humilem te conferenti. Seruus itaq; (tametſi nomine ipſo grauiter offenderis) ſeruus inquam, uelis nolis, futurus es: neq; unius ſeruus, uerum complurium, operamq; ſeruilem præſtare cogeris, obſtipo capite, à diluculo in ueſperam uſq; idq; mercede uili atq; indigna. Adde, quòd ne placebis quidem ad modũ, neq; domino ſatisfacies, neq; ab illo magnifies, ut qui non à puero fueris ad ſeruitiũ inſtitutus, ſed ſero didiceris, atq; ætate multum aliena cœperis ad id erudiri. Excruciat autem te priſtinæ libertatis memoria, animo recurſans, facitq; ut interdum reſilire conere, reluctereriſq;, atq; ob idipſum fit, ut ſeruitus tibi moleſtior accidat. Niſi fortè illud tibi ad libertatem ſufficere putas, quòd non fueris Pyrrhia aut Zopyrione patre prognatus: aut quòd non ſic, uti Bithynicum aliquod mancipium, uociferante præcone diuenderis. Atqui tum uir egregie, cum inſtante nouilunio, Pyrrhijs & Zopyrionibus immixtus, manum itidem, ut alij ſeruuli protendis, capisq;: quodcunque illud tandem eſt quod datur, hæc uidelicet eſt auctio. Nam præcone nihil opus erat homini qui ipſus ſui fuerit præco, quiq; ipſe ultrò ſibi multo tempore dominũ ambierit. Age iam ò ſceleſte (cur enim non dicam, præſertim in eum qui ſe philoſophum eſſe dicat?) ſi quis te pirata inter nauigandum captũ, aut ſi quis prædo in ſeruitutem tradidiſſet, teipſum deplorares, tanquam indignam fortunæ iniuriam patientem. Aut ſi quis manu iniecta, te duceret in ſeruitutem aſſerens, leges inclamares, omnia faceres, acerbè ferres, &, ò terra, ò dij, magno clamore uociferareris. Nunc uero, quũ ipſe te, ob paucos obulos, id ætatis in qua etiam ſi ſeruus natus eſſes, tamẽ tempeſtiuũ fuiſſet, iam ad libertatem aſpirare, cum ipſa uirtute ac ſapientia ultrò adductum uendideris, nihil illa reuereatus, quæ permulta ab egregio Platone, Chryſippo, Ariſtotele diſſeruntur, quũ libertatem laudant, ſeruitutem damnant: an non te pudet, quum inter homines aſſentatores, & emptitios, ac ſcurras uerſans ex æquo cum illis æſtimaris, quũ in tanta Romanorũ turba, ſolus peregrino in pallio uerſaris, quumq; Romanam linguam perperam ac barbarè ſonas: præterea, quum agitas conuiuia tumultuoſa, magna hominum turba conferta, quorum pleriq; collectitij, quidam ſunt & improbi? Atq; inter hos laudas odioſe, bibiſq; præter modum: deinde mane ad tintinabulum expergefactus, diſcuſſa ab oculis dulciſſima ſomni parte, unà ſurſum ac deorſum circumcurſas, heſterno luto etiamdum tibijs adhærente? Vſqadeó ne te lupini, aut holerum agreſtium tenuit penuria? Vſq; adeo tibi defuerunt fontes frigida manantes aqua, ut per deſperationem ad iſta deuenires? Haud puto. Quin potius palàm eſt, te, non frigidæ aquæ, neq; lupini, ſed bellariorum, atq; opſoniorum, uiniq; odorati cupiditate captũ eò ueniſſe. Quæ dum lupi piſcis in morem auidius appetis, tuo merito euenit, ut hamus tibi fauces transfixerit. Itaq; præſto ſunt huius intemperantiæ, gulæq; aut toramenta. Ac perinde atq; ſimia à trunco reuinctus collo, reliquis quidem omnibus riſui es: at ipſe tibi delitijs affluere uideris, cui contigerit, affatim expleri caricis. Cæterũ libertas, ingenuitas, unà cũ ipſis gentilibus, ac tribulibus, hæc nimirum euanida cuncta, atq; iſtarũ rerũ ne memoria quidem ulla: quanquam hoc quoq; ferendum, ſi uita iſta cum hac turpitudine duntaxat eſſet coniuncta, quod è libero ſeruũ uideri facit, non labores etiam accederent, cum illa ſeruorum colluuie communes. Sed uide, num quæ tibi imperantur, leuiora ſint his, quæ Dromoni aut Tibio mandantur. Nam doctrinæ quidem, cuius rei cupiditate ſimularat te in familiam ſuã aecerſiſſe ſeſe, perquàm exigua illi cura eſt. Quid enim (ut dici ſolet) commercij aſino cũ lyra? An non uides uidelicet, quàm miſerè macerentur immodico deſiderio, uel Homericæ ſapientiæ, uel Demoſthenicæ grauitatis ac uehementiæ, uel Platonicæ ſublimitatis? Quo-

Obiurgatio amplificata à minori et perſonæ qualitate

Amplificatio ſeruitutis ab accidentibus, & cauſſæ inuerſione.

tum me hercle ex animis si quis aurum, argentum, atq; harum rerum curas tollat, nihil fuerit reliquũ, præter fastum, molliciem, lasciuiam, luxum, ferocitatem, imperitiã. Atq; ad ista nihil prorsum opus te. Verum quoniam tibi barba ingens propendet à mento, quoniamq; uultu ipso graue quiddam & uenerandum præ te fers, tum quia pallio Græcanico decenter amictus es, noruntq; iam omnes te grammaticũ esse, seu rhetorem, seu philosophum, pulchrum ille sibi putat, ut & eiusmodi quispiam, anteambulonum suorum pompæ permixtus esse uideatur. Futurũ enim hac re, ut Græcanicarũ disciplinarum studiosus reliquæq; omnis doctrinæ neq; negligens, neq; rudis esse putetur. Vnde fit ut in periculum uir egregie uenias, ne non tam ob admirãdas illas artes, quin magis ob barbam palliumq; conductus esse uideare: proinde ut perpetuus apud illum conspiciaris oportet, neq; absis unquã, uerum ut diluculo relictis stratis, in famulitio temet exhibeas conspiciendum, neq; locum in acie deseras. Porrò ille iniecta nonnunquam tibi manu, quicquid fortè in mentem inciderit, de hoc tecum nugatur, obuijs ostentans, quàm ne per uiam quidem ingrediens, incursus sit literarum, quin ut illud ipsum etiam otium, quod inter inambulandum datur, in re quapiam honesta collocet. At tu miser interim, nunc cursim, nunc gradatim, nunc scansim plerunq;, nunc descensim (nam scis huiusmodi esse urbem) obambulans, tum sudas, tum spiritum anhelus trahis. Deinde illo intus cum amico quopiam, ad quem accessit, confabulante, quũ tibi interim locus desit, ubi uel assidere queas, librum uidelicet stans in manũ sumis, quoq; fallas tædium, legis. Post ubi ieiunum te sitientemq; nox occupauit, incommodè lotus intempestiuè, puta nocte ferme concubia, ad cœnam accedis, haud perinde deinceps in precio habitus, neq; conspiciendus his qui adsunt. Verum si quis aduenerit recentior, tu post tergum reijceris. Itaq; in angulum aliquem abiectissimum retrusus, accumbis, testis duntaxat ac spectator eorum quæ apponuntur, canum ritu ossa circumrodens, si fors ad te perugniat, uel aridum maluæ foliũ, quo reliqua inuoluunt, si fastidiatur ab ijs qui supra te accumbunt, præ fame libenter arrepturus. Audi iam & aliud cõtumeliæ genus. Quid quòd ne ouum quidem soli tibi apponitur. Neq; enim conuenit, ut tu semper eadem requiras, quæ hospitibus atq; ignotis ministrantur, quandoquidem hæc tua sit inscitia atque inurbanitas. Neq; auis eiusmodi tibi apponitur, qualis alijs, uerum diuiti illi pinguis & succulenta. tibi pullus dimidiatus, aut palumbus aliquis aridus atque insipidus, non auis uidelicet, sed manifesta contumelia ludibriumq;. Neq; uero raro fit, ut siquando desit alibi, minister repente te inspectante submoueas ea, quæ tibi erant apposita alijs apponat: illud tibi ad aurem immurmurans, tu profecto noster es. Quod si quando interim diffecetur, uel porca fœta, uel ceruus, aut structorem tibi modis omnibus propitium habeas oportet, aut certe Promethei partem feres: nempe ossa adipe circumtecta. Nam quòd ei qui supra te accumbit patina sinitur adstare, quoad satiatus repudiet, te contrã tam celeriter prætercurrat, quis tandem isthuc ferat, qui modo sit ingenuus, cuiq; tãtum insit bilis, quantum uel ceruis adest? Atq; illud equidem nondum dixi, quod reliquis suauissimum ac uetustissimũ uinum bibentibus, tu solus malum quoddam & pingue bibis. Proinde illud semper curas, ut auro argentóue bibas, ne colore prodente, palàm fiat, te usq; adeo contemptum neglectumq; esse conuiuam, quanquam benè tecum ageretur, si uel illud ipsum ad satietatem usq; bibere liceret. At nunc ubi crebrius poposcerís, minister audisse dissimulat. Adde iam multas interim & alias esse res, quæ te discrucient, imò nihil esse fermè, quod non sit acerbũ, maximè quũ tibi cinædus aliquis antefertur, quin pluris te fit is, qui saltandi docet artem, qui iocos Ionicos contexit, Alexandrinus quispiam homunculus. Nam quí tibi speres tu ut in accubitu æqueris ijs, qui uoluptates & amatoria submistrant? qui literulas in pectore gestant? Proinde in obscuro quopi

III. *Quotidianus uictus.*

V. *Contẽptus et reiectio post Cinædos & saltatores.*

quoptam conuiuij latibulo tectus, præcp pudore abstrusus, suspiras, uti conie-
ctandum est, tecp ipsum deploras, ac fortunam incusas tuã, quæ tibi ne pauxil-
lulum quidem lepõris ac uenustatis asperserit. Ac prorsus ita uideris affectus,
ut optes poëta fieri, ut amatorias conscribas cantiones: aut si id non contingit,
uel eam assequi facultatem, ut possis ab alijs conditas dignè canere. Vides enim
quibus in rebus situ est, ut quis efferatur, plurimicp fiat. Quin & illud ferre que
as, ut magi quocp, aut arioli personam (si necesse sit) induas, ex horum genere,
qui amplas hæreditates, qui imperia, qui cumulatas opes pollicentur. Quando
quidem hos quocp uides nõ mediocriter à diuitibus amari, plurimicp fieri. Eocp
uel unũquodlibet horũ fieri percupias, uti ne prorsus rejiculus, atcp inutilis ap-
pareas. Atqui ne ad ista quidẽ docilis es infelix: proinde submittas te oportet,
mussitescp ac tacitus feras, clãm apud te plorans, ac neglectui habitus. Etenim
si te famulus aliquis susurro deferat, qui solus omnium non laudaris puerũ he- VI.
ræ saltantem, aut cithara canentem, ista scilicet ex re non leue discrimen impen- Adulatio ri-
det. Quapropter terrestris in morem ranæ sitiens uocifereris necesse est, id ope- diculorum.
ram dans, ut in laudantium numero insignis ac præcipuus appareas. Quin sæ-
picule, silentibus reliquis, tibi ficta quædam laus proferenda: quæcp multam sa
piat assentationem. Iam uero magnopere ridiculum est, cum esurias interim si-
tiascp, unguentis collini, ac uertice gestare coronã. Siquidem id temporis non
dissimilis uidere sepulchrali columnæ, uetusti cuiuspiam cadaueris, quæ gesta-
re solet ea, quæ manibus inferuntur. Nam huic infuso unguento, impositacp co
rona, ipsi & bibunt, & edunt apparatas epulas. Porrò si etiam zelotypus quispi VII.
am fuerit, sintcp illi uel pueri formosi, uel uxor puella: necp tu prorsus à Venere Pericula &
Gratijscp fueris alienus, profecto nõ satis tuta res, necp periculum negligendũ: metus.
propterea quòd regis plures sunt oculi, qui quidem non uera solum uident: sed
semper ueris aliquid addunt ad cumulũ, ne conniuere uideantur. Quas ob res
uultu demisso tibi est accumbendum: quemadmodum in Persicis conuiuijs fie
ri mos est, uerito, ne quis eunuchus sentiat te in concubinam aliquam conjicien
tem oculos: moxcp alter eunuchus, cui iamdudũ arcus in manu tensus est, quia
uideris quæ uidere nephas, inter bibendum, malam iaculo transfigat. Iam per
acto conuiuio, ubi paululum dormieris, ad galli cantum expergefactus: O me VIII.
miserum inquis, ò infortunatum, cuiusmodi quondã conuictus: quos amicos Pœnitentia.
reliqui: tum uitam tranquillam & ocij plenam, somnum quem meapte cupidi-
tate metiri soleo, deambulationes liberas, atcp ex his in quale barathrũ memet
præcipitem dedi? Et deum immortalem: cuius tandem rei gratia? Aut quod
nam istud magnificum præmium? At ne fieri quidem potuit, ut mihi unquam
aliãs plures commoditates suppeterent, quãm tum suppetebant. Tum autem
accedebat libertas, atcp omnia pro meopte arbitrio faciendi facultas. Nunc po
rrò iuxta id quod prouerbio iactatum est: Leo chordula uinctus sursum ac deor
sum circumferor. Quodcp omnium est miserrimum, maximecp deplorandũ,
necp efficere possum ut placeam, neque gratiam emeteri queo: propterea quòd
harum rerum sum imperitus ac rudis, maximè compositus collatuscp cum his,
qui hæc uelut artem profitentur. Proinde insucundus sum, ac neutiquam ap-
tus conuiuijs, quippe qui ne risum quidem concitare norim. Quinetiam sentio
me non raro molestum esse & importunum, quum adsum, maximè, quum ip
se seipso festiuior esse conatur, nam illi tetricus uideor. In summa, nullam inue
niõ uiam, qua me illi accommodem. Etenim si meam ipsius autoritatem ac se-
ueritatem tueri pergo, iniucundus uideor, ac propemodum horrendus ac re
fugiendus. Contrà si risero, uultumcp quàm possum maximè ad hilaritatem
composuero, fastidit illico ille, & auersatur. Ac prorsus tale quiddam mi-
hi uidetur, quale sit, siquis in persona tragica Comœdiam agere tentet.
Postremo quam tandem aliam uitam mihi uiuam demens, posteaquam hinc

præsentem alteriui ixerim? Dum hæc tecum loqueris, iam sonuit tintinabulũ, iamq; ad eadem tibi redeundum est, obambulandum, standum, sed ceromate inunctis ante femoribus poplitibusq;, si modo uelis par esse certamini, præmioq; tollendo idoneus. Deinde conuiuium idem & eadem apparatũ hora. Iamq; adeo diuersa uiuendi ratio superioriq; contraria, tum insomnia, sudor, defatigatio, paulatim quasi suffossis cuniculis inducunt uel tabem, uel pulmonis exhulcerationem, uel intestini tormina, uel egregiam illam podagram. Reluctaris tamen sedulo, ac frequenter quũ ualetudo poscat, uti lecto decũbas, ne hoc quidem licet, eo quòd assimulari morbus, quo munia officiaq; iusta defugias, existimatur. Hinc præter omneis perpetuò palles, semperq; iamiam morituro uidere similis. Et hactenus quidem de his quæ domi ferenda sunt. Quod si quando fuerit peregrinandũ (ut ne interim referã alia incommoda) sæpe fit, ut pluuio cœlo, ubi postremus ueneris (nam is locus tibi sorte contigit) uehiculũ operiaris, donec nullo iã reliquo loco ubi diuerseris, proximè coquũ, aut heræ comptorem te reclinãt, ne stipulis quidem affatim substratis. Neq; uero tibi referre grauabor, quod mihi Thesmopolis iste Stoicus narrauit sibi accidisse, rẽ profecto nimisquàm ridiculam, quæ tamen eadem possit & alij cuiuis accidere. Conuiuebat enim cũ opulenta quadã ac delicata muliere ex illustribus istis & urbanis. Eam, quũ aliquando peregre proficisceretur (nam id primum aiebat sibi maximopere deridiculum accidisse) in curru sibi uiro nimirũ philosopho adiunxisse cinædũ quempiam, picatis cruribus, derasa barba. Quem illa honoris (ut coniicio) gratia secũ ducebat. Quin nomen quoq; cinædi commemorabat. aiebat enim Chelidoniũ uocari. Iam primũ illud cuiusmodi fuerit, uide: iuxta uirum seuerum tetricũq;, tum senem canoq; mento (Scis autem quàm profundam ac uenerabilem barbã habuerit Thesmopolis) assidere nihili hominem &, effœminatum, picturatis oculis, lubrico uultu, fracta ceruice, non Chelidonem per Iouem, id est hirundinem, sed uulturẽ magis, reuulsis barbæ plumis. Quod ni magnopere illũ fuisset deprecatus, ne faceret, futurũ fuisse ut flammeũ etiam in capite gestans assideret. Præterea autem perpetuo hoc itinere molestias innumerabiles pertulisse sese, illo cantillãte garrienteq;, demũ (nisi idem hominem coërcuisset) in rheda etiã saltante. Addebat secundo loco tale quiddã sibi fuisse mandatũ. Accersito illi mulier, Thesmopoli inquit, ita tibi dij benè faciant, magnũ quoddã officium abs te requirã, quod caue recuses, neq; expectes ut quicq; te sim rogatura studiosius. Atq; hoc (ut est credibile) omnia se facturum pollicito: hoc inquit, te rogo, quandoquidem uideo te uirum probũ, diligentem & amantem. caniculam, quam nosti, Myrrhinam, in uehiculũ recipe, eamq; mihi serua, curans ne quid illi desit. Nam misera grauida est, atq; adeo propemodum iam propinqua partui. At isti sceleſti & immorigeri ministri, non dicam huius sed ne mei quidem ipsius magnopere rationem habent in peregrinationibus. Quare ne te putes mihi mediocre beneficiũ facturum, si charissimã mihi iucundissima mq; caniculam seruaris. Recepit Thesmopolis quũ illa tantopere rogaret, ac propemodum etiam fleret. Porrò spectaculum erat supra modum ridiculum. Canicula è pallio prominens prospectãsq; paulò infra barbam ac subinde immeiens (tametsi hæc quidem Thesmopolis reticuit) ac gracili uoce latrans (huiusmodi enim catellæ iam in delitijs sunt) neq; non philosophi mentũ obstringens, maximè si quid pridiani iuris inhæreret. Porrò Cinædus assessor ille, quum non insulse super conuiuium dicteria quædam iecisset in eos qui aderãt, ac denique & ad Thesmopolim usq; dicacitas peruenisset: de Thesmopolide, inquit, unum hoc possum dicere, eum è Stoico Cynicum iã nobis esse factum. Equidem audiui caniculam etiam peperisse in Thesmopolidis pallio. Huiusmodi delicijs illudunt, uel (ut uerius dicã) huiusmodi contumelijs ac ludibrijs tractant eos, qui cũ ipsis uiuunt, paulatim eos cicures ac mãsuetos ad ferẽdas cõtu-

IX. *Transitio ad ea quæ foris p ferenda, atq; hæc sub exemplo Thesmopolis Stoici cõmemorat.*

melias

melias reddentes. Præterea autem & Carcharorum Oratorem noui, qui iussus super cœnam declamabat, neutiquam inerudité per Iouem, imò grauiter & absolutissimè, ac laudabatur interim ab illis bibentibus, quum non ad aquæ modum, sed ad uini amphoram oraret. Atq; eam molestiã, ob ducentas drachmas perpeti ferebatur. Verum hæc quidem fortassis utcunq; toleranda. Porrò si dies ipse, aut poëticus fuerit, aut historicus, qui sua ipsius scripta in conuiuio recitare gaudeat: tum uero maximè futurũ est, ut discrucieris ac dirũparis. Nempe quum admirari, quũ assentari, quum nouos quosdam laudandi modos comminiscí necesse habes. Sunt autem qui & formæ nomine studeant admirandi uideri. Eos nunc Adonidas, nũc Hyacinthos appelles necesse est, etiam si illis naris nonnunquam cubitali hiet specu. Quod ni laudaris, protinus in lapidicinas Dyonisiacas asportaberis, tãquam qui illi tum inuideas, tum insidieris, maleq; uelis. Ad hæc & sapientes & rhetores sint necesse est. Quod si etiã rustice quippiam dixerint, tum uero iuxta illud, quod dici solitum est: Atticæ atq; Hymetti plenam orationem uideri uolunt, atq; in legem abire, ut deinceps ita loquantur homines. Quanquam quæ uiri faciunt, ferri forsitan queant. At uero mulieres (nam mulieribus etiam illud studio est, ut doctos aliquot in suo conuictu conductitios habeant, quiq; sese mercede affectentur) quandoquidem hoc quoque ad reliquum cultum elegantiamq; pertinere putant, si dicantur eruditæ, si philosophi, si carmina componere Sapphicis haud multò inferiora, ob hæc sanè hæ quoq; conductitios Rhetores, Grammaticos, Philosophos circunferũt. Hos autem audire solent (id quod ipsum est ridiculum) tum temporis, quũ uel comuntur, aut capillos in orbem religant, uel in conuiuio: Nam aliàs non suppetit illis ocium. Porrò sæpenumero fit, ut interim dum Philosophus quippiã differit, interueniens ancilla, literulas ab adultero porrigat. Ac præclari illi de pudicicia sermones intermittuntur, opperientes donec illa rescripserit adultero, atq; ita redeat ad auditionem. Porrò siquando post multum tẽporis instantibus saturnalibus, aut panatheneis, miseta quępiam umbella tibi mittatur, aut tunicula semiputris ac detrita, tum denicq; plurima missitentur oportet. Atq; aliquis qui statim subauscultarit, herum id facere destinantẽ, pręcurrit, ac primus rei index, abienscq; non exiguũ precium aufert qui renũciarit. At mane plus tredecim te adeunt idem apportãtes nunciij: quorum quiscq; commemorat quàm multa dixerit, quemadmodum submonuerit, quemadmodum adhortans commodiora subiecerit. Omnes itaq; donati præmio discedunt, at non sine murmure tamen, qui non plura dederis. Porrò salarium ipsum sex fermè obolorum. Idq; si tu postules, grauis atq; importunus haberis. Proinde quo illud aliquando auferas: primum ipsi hero aduleris, supplexq; fias necesse est: deinde captandus & dispensatoris fauor, nam hoc quoq; quoddam est seruitutis genus. Neque uero negligendus is, quem in consiliũ adhibet, neq; item amicus. Deinde quod acceperis, iamdudum debebatur uel uestiario, uel medico, uel cerdoni ciui piam. Vnde fit ut sera atq; intempestiua, eoq; inutilia præmia tibi accedant. Cæterum inuidia ingẽs. Iamq; etiam calumniæ quædam paulatim struuntur in te, apud hominem qui iam non inuitis auribus accipiat, siquid aduersum te dicat. Quippe qui perspiciat te laboribus assiduis iam detritũ, & ad obeunda munia famulatus claudicantem, atque obaudientem, ac podagra subinde grauari. Proinde posteaquam id quod erat in te florentissimum decerpsit, æuiq; partem maximè frugiferam ac præcipuũ corporis uigorem detriuit, iamq; te lacerum panniculum reddiderit, tum modis omnibus circumspicit in quod sterquilinium te portatum abijciat, atq; alium perferendis laboribus idoneum, in tuũ substituat locũ. Ibi insimulatus, uel quod pusionem illius tentaris: uel quod hornio senex uxoris ancillam uirginem uitiaris: uel alio quouis impositio crimine, noctu obuolutus ac præceps datus extruderis, discedisq; desertus ab omnibus, atq; omni-

X. *Adulatio dominorum dotes se uideri nolentium.*

Mulierum.

XI. *Compensatio munerum.*

XII. *Difficultas exigendæ mercedis.*

XIII. *Exitus ac missio ignominiosa.*

omnium inops rerum optimam podagram unà cum senecta comitem ducens. Cum interim quæ quondam sciueris, tanto temporis spacio dedidiceris, tũ uentrem culeo reddideris ampliorem, tibiq; parauerís inexplebile quoddam & implacabile malum. Etenim gula ea quibus assueuit, flagitat. Quæ cum negantur, indignatur. Adde quòd præterea nemo te posthac recepturus est in familiam, utpote cuius iam præterierit ętas, quicq; similis euaseris equis senio affectis, quorum ne pellis quidem perinde ut aliorum animantium est usui. Quin ex hoc ipso quòd eiectus es, calumnia quàm potest proximè ad ueri similitudinem conficta, facit ut aut adulter, aut uenefícus, aut aliud quippiam tale uidearis. Nam accusatori uel tacenti fides habetur. Tu uero Græculus, moribus leuibus, & ad omne facinus facilis. Siquidem huiusmodi nos omnes esse ducunt, idq; iure optimo: uideor enim mihi caussam aduertisse, quamobrem eiusmodi de nobis obtineant opinionẽ. Nam plerique qui in familias accedũt, propterea quòd alioqui nihil bonæ rei didicerunt, diuinationẽ ac maleficia profitentur, cõciliationem amoris, abductiones in hostes, atq; id quũ faciunt, doctos sese affirmant, palliis amicti, barbisq; neutiquã contemnendis onusti. His rebus fit, ut non iniuria eandem de reliquis omnibus habeant opinionẽ, quãdo eos quos præcipuos esse iudicant, uideant tales. Maximè uero, posteaquã animaduerterint, quã sint in cõuiuijs, reliquoq; conuictu adulantes, quàm ad lucrũ humiles ac seruiles: deinde eiectos eosdem iam oderunt, neq; id iniuria, ac modis omnibus adnituntur, ut eos funditus perdant, si quo modo possint. Verentur enim, ne cuncta illa uitæ suæ mysteria in uulgus efferant, quippe qui nihil non exactè norint, quicq; illos nudos conspexerint. Ea res igitur illos malè angit. Omnes em̃ similes sunt pulcherrimis istis libris: quorum aurei quidẽ umbilici, purpurea foris pellis: cæterum intus aut Thyestes est liberos in cõuiuio comedẽs, aut Oedipus matris maritus, aut Tereus cũ duabus pariter sororibus rẽ habens. Eiusmodi sunt & illi, splendidi, conspicuiq;. Porrò intus sub purpura uarias occulunt Tragœdias. Quorum unumquemq; si euolueris, explicueriscq;, fabulã non mediocriter longam reperies, Euripidis cuiuspiam, aut Sophoclis. Contrà foris nihil nisi purpura splendida, aureiq; umbilici. Harũ itaq; rerũ sibi conscij oderũt illos, atq; insidias parant, si quis penitus ab illis defecerit, qui eos probè cognitos depingat, qualesq; sint, euulget. Iam uero libet mihi Cebetis illius exemplo & imaginem quandã huius uitæ tibi depingere, ut eam contemplatus scire queas, nũ ex usu tuo sit eam adire. Equidẽ magnopere cupiã uel Apellem quempiã, uel Parrhasium, uel Aetionem, uel Euphranorẽ ad hanc depingendam tabulã adhibere. Verum quoniam fieri potis non est, ut aliquẽ artificẽ tam egregium atq; absolutum nanciscamur, in præsentia tenuẽ quãdam pro mea uirili imaginẽ adumbrabo. Ergo pingatur uestibulum sublime atq; inauratũ, neq; id humi situm in solo, uerum procul à terra in ædito collis fastigio. Præterea inaccessum fermè & abruptum, lubricoq; aditu, ita ut plerunq; qui se iam ad summum usq; uerticem penetrasse sperant, lapso pede præcipitati ceruicem frangant. Intus autem Opulentia sedeat, tota (sicuti uidetur) aurea, maiorem in modum formosa, atq; amabilis. Porrò amator ubi uix tandem cõscendit, iamq; ad fores accesserit, obstupescat, oculis in aurum defixis: deinde Spes, quæ & ipsa speciosa uultu est, ac uersicoloribus amicta, manu prehensa introducat, mirè iam ipso ingressu attonitum. Atq; ab eo quidem tempore Spes usq; illum antecedat, ducatq;, tum aliæ mulieres illum excipientes, puta Fallacia, Seruitusq;, tradant Labori. At is miserum penitus defatigatum tandem Senectæ tradat iam morbidũ, colorecq; commutato. Postremo Contumelia, arreptum illum ad desperationem pertrahat. Ex hoc quidem tempore Spes auolans euanescat. Tum ille non per aureum illud atrium, per quod ingressus fuerat, sed per posticum quoddam, & occultum exitũ extrudatur nudus, uentricosus, pallidus, senex, læua quidẽ pudorem

ἐικὼν totius uitæ suprà descriptæ.

rem occultans, dextra uero seipsum strangulans. Occurrat autem exeunti Pœnitudo frustra lachrymans, & miserum bis etiam conficiens. Atq; hic quidem esto picturæ finis. Cæterum tu Timocles optime, ipse diligenter consideratis singulis expende, num è re tua sit ut in hanc imaginem per aureas illas fores ingressus, per illas longè dissimiles tam turpiter excutiaris. Quicquid autem feceris, memineris sapientis illius, qui dixit: Deum in culpa non esse, uerum qui sua sponte delegerit.

APOLOGIA PRO IIS, QVI MERCEDE CONDVCTI, SERVIVNT.

PETRO MOSELLANO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

HAec Apologa est, non in genere omnium eorum, qui mercede conducti seruiunt, sed libri seu Orationis superioris propriæ, & autoris ipsius, Luciani. Nam postquam scriptum illud æditum, senior iam in aulam atq; familiam Cæsaris sese conuulerat, & conditionem procuratoris, ut uidetur, principis, in Agypto accepe-rat, ut infrà ex ipsa Oratione quoq; patet. Hoc igitur factum suum, quia cum superiore scripto prorsus pugnare uidetur, defendit primum à diuisione seu diuersitate conditionum, quòd longè alia res sit, principi operam suam locare, quàm apud diuitem aliquem priuatum seruire. Deinde quòd non omnes mercenarios miseros dixerit, sed solum eos, qui prætextu doctrinæ & literarum, seruiant: se uero alio pacto mercedem accipere, quã illos, nempe cum præter salarium ingens, etiã in magna existimatione uiuat, publicisq; rebus procurandis præfuturus, tam certam quoq; spem, totius alicuius prouinciæ, aut regni aliquando administrandi, propositam habet. Denicq; quòd cum nemo quicquam ferè gratis faciat, & tamen bonum uirum conueniat, certo alicui operi intentum esse, neq; ignauiter feriari, neq; ipse adhuc dum eò perfectionis uenerit, ut omnem mercedem, aut honorem prorsus contemnere queat. Atq; huic defensioni, præmittit Sabini (eius ad quem scribit) accusationem per prosopopeiã, qua seipsum fingat ab illo grauiter accusari, ut qui suprà quidem de seruitute apud diuites, optime atq; utilissime scripserit, nunc autem contrà, quasi mutata sententia, idem uitæ genus ingressus sit, perinde quasi aliud lingua sonare uoluerit, aliud animo senserit, exaggerata hac uitæ, scriptorumq; diuersitate ac repugnantia, multis uarijsq; tum similibus tum exemplis. Exordium autem per præoccupationem, à simulatione admirationis, quam & ipsam à circumstantijs ætatis & causse amplificat.

AMDVDVM apud me ipse cogito, præclare Sabine, quæ tibi nostrum de ijs, qui mercede conducti seruiunt, libellum legenti uerisimile est in mentẽ uenisse, quæq; credibile est te dixisse. Nam quòd in eo legendo risum non tenueris, mihi uel in primis constat. Sed quæ inter legendum ad singula à te subinde sint obiecta, ea nunc nostris à te iam lectis conor accommodare. Quare si non frustra diuinandi artem didici, audire mihi uideor te sic tecum submurmurantem: Et quis hic tandem est, qui cũ hæc ipse scripserit, & graui adeo accusatione aulicam uitam ineessat, postea tamen omniũ oblitus, uelut testula, quod aiunt, transmutata sua sponte in seruitutem manifestariam adeo & illustrem, se ipse confecit. Quot Midæ? quot Crœsi? quot Pactoli uel toti hunc hominem à sententia diducere adeo potuerunt, ut dulcissimam illam libertatem, in qua iam inde à pueris est enutritus, repudiet, & tametsi iam non procul ab ipso abest Aeaco, imò tantum non alterum pedem in Charontis cymba habet, tamen præbeat sese alieno arbitrio huc atque illuc distrahendum, perinde ac si collario quopiam aureo foret innexus, non aliter quàm à diuitum illorum ac delicatorum collo amuleta illa, & corallia dependent. Longè ergo latéque, hoc uitæ genus, in quo nunc es, à scriptis dissidet tuis, iamq;

Exordium à præoccupatione & simulatione admirationis.

Amplificatio ab ætate.

famq; hoc sanè uideri posset, quod prouerbio dicunt: flumina sursum incedere, omniumq; rerum ordinem inuerti, atq; cuncta in deterius recantari. Idq; nō Helenæ placandæ gratia per Iouem, neq; eorum quæ apud Ilium gesta sunt nomine, sed quòd uerba, quæ antè probè dici sunt uisa, nūc ipso autoris opere subuertantur. Hæc sanè te ueri simile est tecum dixisse. Nec pigebit forsan te, & ad meipsum eius generis consilium adferre, idq; non intempestiuum, neq; importunum, sed amicum, & quale tibi uiro, cum bono, tum erudito congruat. Itaq; si tuam personam, quam induere iam paro, feliciter gessero, optimè quidem nobiscum actum putabo, atq; in hoc eloquentiæ præsidi Mercurio sacrificabo. Si uero quod sequor, parum assequor, tuæ partes erunt, quæ mihi desunt, explere. Iam ergo fuerit tempus, ut quasi scena transformata, & actoribus permutatis, ipse quidem uocem teneam, meq; tibi salutis gratia secandum, et, si et hoc necesse fuerit, urendum præbeam. tu uero medicinas adornes, simulq; acum, unà cum ustorio habeas in promptu. Nunc igitur tu, ò præclare Sabine, dicendi uice à me accepta, sic mecum agis: Olim quidē, ò amice, hic tuus libellus non immeritò erat in precio, & quemadmodum, qui tum audiuerunt, nobis narrarunt, cum uulgo ceu magnum quiddam ostentabatur, tum præcipue eruditorum manus occupabat, quotquot eiusmodi rerum studiosi, literas tractare operæprecium ducunt. Neq; id admodum est mirum, quandoquidem, præterquā quòd ipse dictionis tuæ color culpa caret, & narratio planè est uaria, miraq; est rerum experientia, maximam quoq; habet gratiam, quòd omnia à te non scitè solū, sed & dilucidè recensentur. Super omnia uero est, quòd quæ scripsisti utilia sunt, cum omnibus, tum maximè eruditis, uidelicet, ne per rerum insciti in seruitutem posthac sese conijciant. At cum iam sententia planè in diuersum mutata, aulicam hanc uiuendi rationem præstare statueris, & libertati longum ualere dixeris, tum iambicum illud seruile nimis, & generoso animo indignū, sumpseris imitatione exprimendum.

A fine.

Accusatio sub persona Sabini.

A collatione superioris orationis & præsentis muto.

Vbi est lucrum natura adacta seruies.

Videndum tibi erit, ne quispiam te id libelli legentem fortè auscultet, imò summa ope curandum, ne cuiquam ex ijs, qui præsentem uitæ tuæ statum norunt, tua scripta legenda exhibeas. Ad hæc feceris operæprecium, si à Mercurio illo inferorum legato, uotis impetres, quo is omniū aures, qui antè de hoc libello quippiam audiuerunt, obliuionis fonte aspergat. Alioqui simile quiddam tibi accidet, quod iuxta fabulam illam Corinthiam Bellerophonti. Vt enim ille literas in suam perniciem tulit, ita tu librum aduersum te ipse scripsisti. Quod ad me attinet, qua defensionis facie saltem æqua, aduersum accusatores uti possis, non uideo: præsertim, si actionem suam nonnihil iocis & ridiculis condiant. Nimirum ut scripta tua, atq; item libertatem, quā præ se ferunt, laudent: tē uero scriptorem seruientem uideant, & sponte tua collum iugo subdentem. Itaq; non iniuria agerent, si libellum ipsum, uel altero generosiori scilicet, assererent, te uero interim uelut Graculum alienis exultare plumis: uel si tuus esset, similē quidem tuam esse causſam dicerent Salæthi illius iudicio, qui cum contra adulteros legem durissimā Crotoniatis tulisset, et per hoc multis admirationi esset, paulo pòst cum fratris sui uxore in adultetio fuit deprehensus. Quare non inepte quispiam te Salæthum illum diceret, nisi quòd illius factum non paulò est tolerabilius, qui q̄d fecit (ut & ipse dum causſam diceret, fatebatur) amore captus fecit, et uoluntarius, nihil reluctās, in ignē animo magno insilijt. Tametsi Crotoniatæ hominis miserebantur: &, si luberet, exulandi facultatē permittebant. At tuum negocium multis partibus est absurdius, qui uitæ quidem eiusmodi seruilem conditionem accuratè etiam libris æditis es persecutus, & grauiter incusas, si quis in diuitis alicuius famulitiū incidat, seq; ipse uelut uinculis astringi sustineat, interim nihil non molestum, cum faciens, tum patiens, attamē ipse

Amplificatio ab exemplo Salæthi.

in

In extremo ſenectutis gradu, & certè longè ultra limen illud Homericum progreſſus, ingeneroſum adeo & abiectũ ſeruitutis genus elegiſti, atq; obid tantũ non ſerio triumphas. Ergo qui tibi male uolunt, quanto magis inſignis ac conſpicuus appares, tanto te aiunt magis omnium riſui obnoxium: uita nimirum tua tantum ſcriptis ipſis reclamante. Et quid attinet nouã accuſandi rationem aduerſum te quærere, poſt celebrem illam & admirandã Tragœdiã, quę dicit:

Sapientem eum odi, qui ſibi ipſe non ſapit.

Tametſi & alia multa, quibus te adoriantur, accuſatoribus tuis ſuppetũt. Nempe alij ſimilem te facient Tragicis actoribus, quorum quiſq; in ſcena quidem eſt uel Agamemnon, uel Creon, uel etiã Hercules ipſe, foris aũt depoſitis perſonis, fiũt Polus aut Ariſtodemus, ſcilicet ad agendas fabulas mercede conducti, qui, ut uiſum fuerit ſpectatori, iã ejiciuntur, iam exibilant, interim aliqui & flagris cæduntur. Porrò alĩ idem tibi contigiſſe dicent, quod ſimiæ, quam magna illa & celebris Aegypti Regina Cleopatra habuiſſe dicitur. Ea enim ſaltationũ genera probè edocta, cum aliquandiu compoſitè modulateq;, non ſine magna ſpectantium admiratione, ſaltantis habitum exhibuiſſet, ac decorum ſeruaſſet, iamq; Hymenæum uoce ac cithara canentibus reſpondiſſet: poſteaquam caricas ne an nucem neſcio, procul iacentem conſpexiſſet, perſona abiecta, imò prę feſtinatione diſcerpta, modulis, & ſaltationibus longũ ualere iuſſit, nucem uero correptam arrodere cœpit. Non aliter & tu non hiſtrio quiſpiã, ſed ipſe pulcherrimarum rerum autor, & uelut legumlator, oſtenſo alterius uitæ ſplendore, quaſi nuce quadam, te ipſe ſimiam eſſe prodidiſti, ut qui ſummis tantum labiis ſis philoſophus, quiq; nihil quidem ueritus inferorũ portas, alia quidem mẽte occultes, alia uero lingua depromas. Vt nõ immeritò quis de te diceret, quæ ſcribas, quibusq; te uendites, ea labra quidem tua rigaſſe, palatum autem interius aridum reliquiſſe. Quam ob rem ſtatim ante pedes quoq; ultricem pœnã ſenſiſti, qui cum antè audacia procaci humanarum rerũ neceſſitatibus inſultaris, ipſe tamen haud ita multo poſt, libertatem uelut ſub præconibus abituraris. At qui apparet Adraſteam, iam tum tibi à tergo aſſiſtẽtem, ea quibus tu partim te ipſe uenditabas, partim alios incuſabas, egregiè riſiſſe. Quippe, quæ dea cum ſit, non ignorarit futurum, ut & ipſe mutata ſententia in ſimile uitæ genus transires. Tum quòd nõ prius in tuum ipſius ſinum inſpueris, quãm eos accuſares, qui ob uarias fortunæ uiciſſitudines eiuſmodi facere ſuſtinent. Iam ſi quis, uerbi gratia, Aeſchinem poſt grauem illam orationem, qua Timarchũ accuſauit, fingat ipſum in idem incidiſſe ſcelus, ac per hoc in ſimile crimen uocatũ, quantus quæſo hinc ſpectantium riſus fuerat futurus, quòd Timarchũ quidem eius peccati gratia, ad quod hominem ætas tulit, grauiter inceſſuit, ipſe uero iam ſenex eadem in ſeſe commiſit? Deniq; ſimilis uideris illi Pharmacopolæ, qui cũ remediũ contra tuſſim uenditaret, & qui eo uterentur, eos ſtatim eo malo liberari polliceretur, miſer tamen ipſe, eius morbi uehementia interim concuti cernebatur. Hæc atq; id genus alia quiſpiã accuſando tibi obijceret, præſertim in hac materia adeo copioſa, quæq; mille anſas aduerſario præbeat. Cæterũ nunc apud me ipſe cogito, quam uiam me expurgandi mei apud te inuenire queam. Num ergo optimũ fuerit, ut me ad malum hoc, mea uolũtate coactũ confitear, dorſum uerberaturo aduertam, improbitatem non negem, ſed ad communem illam excuſandi rationem confugiam, nimirũ fortunæ fatiq; ineuitabilem neceſſitatem meo facto prætexens. Atq; interim ab obiurgantibus ueniam deprecer: ob id, ſpero, noſtræ cauſſæ æquioribus, quòd non ignorent, quàm nihil ſit in noſtra ipſorũ manu, quodq; potẽtioris alicuius numinis, Fortunę ſcilicet aut Fati arbitrio, uel contra noſtram uoluntatem impellimur, adeo, ut crimen nullum in nos hæreat, quantũuis aliquid, uel dicamus uel faciamus. Aut hæc uia nimis eſt uulgaris, ut ne tu quidem (quanquam amiciſſimus) huiuſmodi excuſa-

A collatione Tragicorũ hiſtrionum.

A conſilio & euentu.

Ab exemplo κατ' ἀνθρωπον.

Reſpõſio per occupationẽ.

A facto.

tionis obtentu me ſinas elabi, etiamſi patronum habeam Homerum, eiuſq; carmina hæc decantem.

Fatorum nexus fugiſſe, haud dixero quenquam

Tum illud:

Filum Parca dedit naſcenti matris ab aluo,

Itaq; ſi hac ratione tanquam parum proba, neq; fide digna poſthabita, illud dicerem, neq; pecuniæ cauſſa, neq; ſpe aliqua alia ineſcatum me, præſentem ſeruitutem ferre, ſed ipſius principis prudentiã, fortitudinem & magnanimitatem, admiratũ, rebus eius intereſſe uoluiſſe. hic uereor ne ad prioris criminis inuidiam adulationis quoq; nota accedat, uidearq;, quod aiunt, clauũ clauo pellere, & crimen minus maiori uelle obſcurare, quatinus adulatio malorum omniũ maximè eſt ſeruile, & ob hoc peſſimum cenſetur. Quid ergo, ſi neq; hæc neq; illa uidentur dicenda, nobis reſtat: niſi ut ingenuè fateamur, nihil nobis eſſe ſincerum ac ſanum, quo deinceps uitium noſtrum palliemus? Vna forſan anchora ad hoc nobis ſupereſt, quam in aquam nondum dimiſimus, uidelicet, ſenectutem noſtram ac morbum in miſerationem uocare, pariterq; paupertatem cauſari, quæ ut euitari queat, hominem nihil non tum facere, tum pati perſuadet. Quo loco non intempeſtiuũ fuerit Medeam illam, quæ eſt apud Euripidem, in auxilium aduocare, quæ huc progreſſa lambica illa nõnihil huc detorta, pro me tibi occinat:

Haud neſcio quãm ſint mala hæc, quæ nunc paro,
Sed mentis imperio reclamat pauperies.

Nam illud Theognidis quis ignorat, tametſi nullus citem, non uitio dare, ſi quis ſe ipſe, uel in profundũ mare demergat, uel è rupe præcipitet, modo paupertatis onus hoc pacto excutiat. Hæc ferè ſunt quæ quis in eiuſmodi cauſſa pro ſe dicere poſſet, etiamſi nihil eorum admodum decoram gerat perſonam. Tu uero ò amice, quantum ad me attinet, bono animo es, quandoquidem in mea defenſione id genus auxilijs nullis ſum uſurus. Neq; enim, ſpero, tanta fames unquam urgere poterit Argiuos, ut de caua Arabia ſerenda cogitẽt. neq; ipſi nos iuſta adeo excuſatione deſtituemur unquam, ut ſi quando accuſemur, eiuſmodi latebras quærere cogamur. Quin illud mihi conſidera, quã magno hæc interſeſe diſcrimine diſtent, uidelicet in prædiuitis alicuius familiam adſcriptũ, ſeruire ſeruitutem, eaq; omnia perferre, quæ libellus ille meus recenſet, & publicè rem populi tractantẽ, ac pro uirili remp. adminiſtrantem, hoc nomine ab Imperatore ſalariũ accipere. Age contemplare hæc, & utrũq; per ſe, ac ſeorſim perpende. Reperies certè res ipſas, iuxta illud Muſicorũ prouerbiũ: δὶς ἀπ' ἀμφοῖν, hoc eſt, longiſſimo interuallo inter ſeſe diſſidere. Tum duas has uitæ rationes tantũ inter ſe conuenire, quantum eſt affinitatis plumbo cum argento, æri cum auro, anemonæ cũ roſa, homini cum ſimia. Siquidem ut illic, ita & hic merces accipitur, & accidit utrobiq;, ut alteri ſit parendum. Cæterũ in ipſa negocij ratione ingens eſt diſſonantia. Quandoquidem illic ſeruitus eſt manifeſta, & qui illorum conditionem accipiunt, emptiçijs illis & manuarijs ſeruis, non admodũ præſtant. At qui remp. tractant, & in uſum ciuitatis nationumq; totarũ ſtrenuam operã collocant, nullo iure, ob ſolam mercedem in calumniã uocari poterint, inq; crimen cũ illis commune trahi. Alioqui fieri non poterit, quin hac ratione & præfecturæ omnes exautorentur, ut neq; tot ac tantarũ gentium præſides, neq; ciuitatum rectores, neq; ordinum militariũ ductores, imò nec ipſi totius exercitus imperatores, rectè facere uideãtur. Quando horũ omnium laboribus propoſita ſunt præmia. Cæterum unius mercedis nomine, non oportet, opinor, uel bona omnia euertere, uel mercedẽ accipientibus, æqualem conditionis gradũ tribuere. Deniq; mercenarios miſeræ uitæ obnoxios illic dicebam, non omnes, ſed qui doctrinæ prætextu in diuitũ famulitio ſeruiunt, eos tanquã

A pſona & qualitate principis. II.

Ab ætate et inopia rerum. III.

Reiectio quadam ueræ et propriam defenſionẽ facti tranſit.

1. Argumẽtũ à diuiſiõe et diuerſitate conditionũ.

Amplificatio à cõſequẽtib.

II.

Interpretatio dicti, & quo modo mercedẽ accipiat.

ærumno-

ærumnosos miserabar. At nostrum negocium, ò amice, modis omnibus est diuersum. Quanquam enim quæ ad domesticam uitam pertinent, nobis cum illis sunt cõmunia, publicè tamen summi imperij participes sumus, eiusq; administrandi prouinciam cum rege partimur. Ipse ego, si diligenter expendas, Aegyptiaci regni portionem non minimam sub manibus habeo. Dum nunc pœnas statuo, nunc iusta tributa impero, nunc dictorum factorumq; omnium rationaria conscribo, nunc litigantium acta certa lege perpendo. Ad hæc principis ipsius decreta ad certissima simul, & rectissima quæque summa fide perduco, eademq; diligenter adseruata, subditis trado, reipub. cura in omne æuum conseruanda. Deinde proponit merces non uulgaris, sed à principe: nec ea exigua, sed talẽtis numerata. Post hæc, modo recta uia res procedat, supereſt spes, neq; hæc contemnenda; uidelicet, ut prouinciæ alicui quasi iam emeritus præficiaris, aut Regium aliquod negocium tibi demandetur. Iam uero gestit animus in hac loquendi libertate paulò magis progredi, & crimen ab accusatoribus supra modum exaggeratum, itidem copiosius refellere. Equidem apertè pronuncio, neminem quicquam facere gratis, ne si uel maximarum rerum administratores obieceris: quãdo nec ipse princeps mercedis est expers. Non hic dico tributa, nec uectigalia, quæ per singulos annos à subditis penduntur: uerum principi maxima fuerit merces, si à laudatis laudetur, si nomen eius ab omnibus celebretur, si beneficiorum nomine numinis uice adoretur. Porrò imagines, templa & aræ, & quæcunq; eius generis à subditis suis habent, mercedis loco sunt & ipsa. Nimirum pro curis, proq; solicitudine, qua commune ciuium bonum procurant, cunctaq; in melius prouehunt. Et, ut magnis parua componam, si initio iam inde ab ipsius uelut acerui cacumine sumpto per singula quibus compositus assurgit, descendas, uidebis sanè nos non nisi magnitudine & paruitate, à summis differre: cætera mercenarij simul omnes sumus. Itaque si hanc tulissem legem, neminem quicquam facere debere, non iniuria iniquitatis reus essem. Sin hoc in nullo libelli nostri angulo à me est dictum, & bonum uirum operi alicui intentum esse decet, qui posset operam suam collocare quis rectius, quàm ut ad optima quæq; promoueat amicos, ac in medio omnium lucroq; de se det periculum, quanta fide, quaue diligentia, qua postremo animi beneuolentia, negocia commissa queat expedire. Ne uidelicet locum habeat illud Homericum:

Telluris inutile pondus.

Locus cois: Neminẽ quicquã gratis facere, & tamẽ bonũ uirũ operi alicui intemũ esse debere.

Atqui meos obiurgatores meminisse oportet, quòd cum me reprehendunt, haud quaquam sibi res est cum sapiente quopiam (si modo est aliquis hoc dignus nomine) Sed eo qui sit unus è media plebe, ex literarum exercitatione mediocrem nominis celebritatem nactus: attamen qui ad supremam illam uirtutem, quo non nisi summatibus datur adytus, non ad modũ sit institutus. Quanquam ne hoc quidem nomine grauius dolere debeo per Iouem, cum in nullum unquam inciderim, qui omnes sapientiæ, quam profitebatur, numeros expleret. Te uero, quòd hanc uiuendi rationem nobis uitio uertis, non possum non mirari, qui iam olim eidem crimini obnoxium non obiurgaris, cum non sine ingenti mercede dicendi facultatem, publicè agendis causis locarem. Quo tempore tu peragrata simul Gallia, ad occidentalis oceani spectaculum profectus, forte fortuna in nos incidisti, cum inter quæstuosos Rhetores & nobis erat locus: Hæc sunt, mi amice, quæ obijcienti tibi, quanquam mille negocijs districtus, utcunq; respondi. Nimirum ut uideas, quàm non in postremis habeam, si tuo suffragio candido plenoq;, nostra causa probetur. Nam quod ad alios pertinet, etiam si simul omnes accusent, mihi tamen suffecerit illud:

Haud curat Hippoclides.

m.
A conditione persone & qualitate.

LVCIANI

PRO EO, QVOD INTER SALVTANDVM VERBO LAPSVS FVERAT.

IACOBO MICYLLO INTERP.

ARGVMENTVM.

RESpondet hac Apologa, pro errato, quòd inter ſalutandum ipſi acciderat, cum mane & in prima ſalutatione, quando χαῖρε, hoc eſt Aue ſeu Salue dicendum fuerat, ipſe ὑγίαινε, hoc eſt, Vale dixiſſet. Orationis ſtatus eſt iuridicialis aſſumptitius. Fatetur enim & ipſe peccaſſe ſe, quia ordinẽ inuerterit, & quod poſtremum dici conueniebat, à principio uſuparit, Sed tamen culpam hanc mitigat atq; eleuat. Primũ uſu ac poteſtate ipſorũ uerborum, oſtendens τὸ χαῖρειν nõ in principijs tantum à ueteribus, ſed etiã in fine atq; diſceſſu uſurpatum fuiſſe, ὑγιαίνειν aũt utroq; loco frequenter à multis, à quibuſdam etiã in principio ſemper poſitum fuiſſe, deinde & efficatiorem atq; auſpicatiorem uim ac ſignificationem habere. idq; probat multis & poëtarũ & aliorum teſtimonijs adductis. item hiſtoriarum exemplis, ubi uel eodem errore, ὑγιαίνειν pro χαίρειν poſitum fuiſſet uel aliàs uſurpatum, commodum aliquod utentibus attuliſſet. Poſt hæc ordinis inuerſioni opponit eueniſſe tum erroris, quòd tale uerbum, pro alio, dixerit, cuius uis ſeu poteſtas, hoc eſt, ualere ſeu ſanum eſſe, cuiuis tempori, niſi matutino tantum, conueniat, & quòd hæc ſalutatio cæteris potior atq; efficatior ſit, Deniq; & principes hoc idem primum atq; præcipuum ſuis mandare, ut ſalutis ſeu ualetudinis curam gerant, & priuati quoq; in reſalutando ſaluos eſſe iubeant. Hinc & cauſſam erroris ſiue euentus huius, in Deum aliquem tranſfert. Animi autem conſternationem, quæ cauſſam errori dederit, à conſueto, & obiecto ſeu cauſſa defendit. Deinde & uoluntatem principis pro ſe interpretatur ficta conformatione, idq; argumento à conſequentibus, & exemplo ducto. Ad finem, ficta alia ac noua obiectione, orationem in uotum ſeu precationem definit. Exordium à loco communi ſumitur.

Exordiũ à loco communi.

DIFFICILE ſanè eſt, homo cum ſis, alicuius Dei impulſionẽ ac uim euitare. Multò autem difficilius defenſionem inuenire errati eius, quo quis præter rationem, & ceu numine quodam impellente, lapſus eſt. quòd utrunq; mihi nunc accidit, qui cum ad te ueniſſem, quo te ex more, primo mane ſalutarem, deberemq; cõſueta iſta uoce uti, ac te ſaluere iubere, ego aureus ille, neſcio quo pacto oblitus, ualere te iuſſi, uerbo & ipſo non malo, aut ominoſo, ſed intempeſtiuo tamen, ut quod ueſperi, non aurorę conueniat. Ipſe igitur confeſtim ſudaui atq; erubui, uarieq; meipſum geſſi, cum quid agerem, non haberem: At cæteri quotum aderant, alij quidem lapſum me eſſe lingua, ita ut conſentaneum erat, alij præ ætate delirare, alij uero ex heſterna crapula repletum atq; ebrium adhuc eſſe exiſtimabant: tametſi tu ipſe, animo maximè æquo accipiebas id, quod tum acciderat, ne riſu quidem modico, notando linguæ erratum. Viſus igitur mihi ſum, operæ quoddam precium facturus eſſe, ſi conſolationem aliquam mihi ipſi componerem, ne nimis ægrè ob lapſum hunc animo afficerer, néue intolerabile putarem, ſi ſenex aliquis, præſentibus tot teſtibus, nonnihil ab eo, quod decorum fuerat, aberrando deflexiſſem. Nam quantum quidem ad ipſam linguã attinet, defenſione aliqua opus, puto, non erat, præſertim quando in tam bonã & auſpicatam precationem errando prolapſa fuerit. Incipienti itaq; mihi, ab initio ſtatim uidebar in difficilem quæſtionem incurſurus eſſe. At uero ubi iam progreſſus aliquantulum fuiſſem, offerebãt ſe multa, quæ commodè dici poſſe uidebantur. Quæ tamen non antea dicam, quàm de ipſo uerbo Saluere, de uerbo Bene agere, & de uerbo ualere, quæ conſentaneum atq; æquũ erit, expoſuero. Verbum igitur χαίρειν (quod ſaluere nos dicimus) antiqua uox eſt, & in ſalutationibus iam olim uſurpata, ueruntamen non mane tantum, neq; in primo ſolũ congreſſu, ſed etiam cum, qui antea ſe mutuo nunquam uiderant, alius in alium incideret, ſalutatione hac uti ſolebant. Quale illud eſt:

Propoſitio.

I. χαίρειν & eius uſus.

Verbũ χαίρειν ubiq; ſaluere expoſitum.

Salue

Salue, ô, soli, rex, istius Tirynthij.

Deinde & à cœna, cum iam ad mutuas confabulationes uentum esset, ut apud Homerum:

Salue Peliде, nil cœnæ æqualis eges nunc

quo tum Vlysses usus est, quando in legatione missus, oratorio modo mandata illi exponebat. Præterea & cum à se mutuò iam discedere uellent, eadem utebantur. Quale est illud:

Saluete, atq; deum me agnoscite, morte carentem.

a Certum autem tempus nullum præfinitum fuit salutationi huic, neq; ut nūc, matutino solum tempore usurpabatur, quandoquidem & in infaustis et abominabilibus rebus, eadem aliquando usi quidam reperiuntur. Vt apud Euripidē Polynices, iam moriturus:

Saluete (inquit) nam totus tenebris iam tegor.

Neq; etiam amicorum inter se nota tantum, siue indicium erat, sed & ad eos, quibus infensi erant, adhibebatur, cum significare uellent, nihil rei sibi mutuo cū illis posthac fore. b Nam hoc, cum μακρὰν χαίρειν, hoc est, longum saluere dicunt, intelligunt, nempe nullam amplius curam alterius alteri futurā esse. Primus autem hoc uerbo usus fertur Philippides, is qui uno eodēq; die, narratur, ex Marathone cursu itinere peracto, Athenas uictoriā annunciasse, et ad magistratus quo loco consederāt, atq; anxij de euentu pugnæ cogitabāt, dixisse: c SALVETE, Vincimus. eoq; dicto, statim concidisse mortuus, peracto iam nuncio, unā cum ipso illo uerbo expirans. In epistolæ autem initio Cleon ille, Atheniensium tribunus, cum ex Sphacteria scriberet, primus omniū, hoc uerbum præposuit, gratulari uidelicet illis uolens, ob uictoriam eo loco partam, & quòd Spartanos captos, in potestatē redegisset. Ac prorsus certè, post illū, Nicias dux, cū ex Sicilia scriberet, antiquam epistolaꝝ formam retinuit, statim ab ipsis rebus exordiendo. Quin & admirabilis ille Plato, uir fide dignus ac legislator hutiuscemodi rerum, uerbum hoc saluere, planè ualere iubet atq; omnino improbat, ueluti malum ac prauū, & quòd nihil serium aut dignum præ se ferat. Contrā autem τὸ εὖ πράττειν, hoc est, benè agendi uerbum pro eo introducit, tanq; cōmune, tam corporis quàm animi benè rectēq; affecti, symbolum, siue indiciū. Ac missis ad Dionysium literis, reprehendit ipsum, q; cum ad Apollinem uersus quosdam cōposuisset, deum ipsum saluere iussisset, quippe q; hoc ipso Pythio indignum foret, & nō modo dijs, uerumetiā ne hominibus quidem paulò dexterioribus decorum. Diuinus certè quidem Pythagoras ille, tametsi ipse nihil propriū suoꝝ scriptorum nobis relinquere post se uoluerit, quantū tamen ex Oecello, Lucano & Archita, & cæteris ipsius discipulis, coniecturā facere licet, nec uerbum Benè agere, ab initio literis suis præmisit, sed ab ὑγιαίνειν, quod est, ualere seu sanum esse, exordiri iubebat. Cuncti itaq; illi, qui professionem atq; doctrinā ipsius secuti fuere, quoties missis inter se mutuo literis graue aut seriū aliquid scriberēt, Valere siue sanos esse sese, statim ab exordio iubebant, tanq; et hoc ipsum uerbum tam animę q; corpori accōmodatum maximē foret, summatimq; comprehenderet, uniuersa hominis bona. Prēterea & triplex ipsoꝝ triangulus iste qui alternatim inter se iunctus, quinquelinearē figuram constituit, quo symbolo, ac ueluti nota quadam, ijdem ad eos, qui eiusdem professionis erant, eandēq; doctrinam sectabantur, uti solebant, Valetudo siue Salus ab ipsis appellatur. Et in summa, ipsum quidē Valere, putabant, esse, uerum neq; Benē agere, neq; saluere omnino idem quod ualere. Sunt aūt & qui Quaternionē, maximum ipsorum iusiurandū, aut perfectissimum ipsis numeꝝ perficere * dicant, alij uero etiam salutis seu ualetudinis principium uocarunt, inter quos & Philolaus est. Et quid attinet uetustiores cōmemorare, quando & Epicurus, qui alioqui θεὸς χαίρων, hoc est, gaudendi uerbo, admodum gaudebat, uoluptatemq; cæteris rebus

imum, ppter cōmodū uersionis, quanq; nō ignorē à Martiale atq; aliis frequēti-us per Auere reddi, quando salutātis est. Nā alioq; et Gaudere significat, interdū et ualere, ut infrà, cum discedētiū mutuo est. Vt et τὸ ὑγιαίνειν, quod nos ubiq; uale re uertimus, et saluē siue sanū esse interim significat. ad quas sē gnificatiōes infrà in græcis testimonijs, quæ citātur trebræ alluſiones fiūt, præsertim, cum à principio ponitur.

a Atq; in his exēplis Saluere eodem modo ponitur ut apud Virgil. Salue æternū mē hi maxime Palla etc.

b Atq; hoc Latini lōgū ualere uertūt, ut Virg. Et lōgū formose uale, uale inq; etc.

c Quanq; hic τὸ χαίρειν nonnihil & ad gaudēdi significationē alludit, ut et in sequenti exemplo.

II.

Εὖ πράττειν.

Et hic ad gaudēdi significationē Plato alludit, uide epistolas.

III.

ὑγιαίνειν.

* Et huc fortassis pertinet, quod in carmine illo Pythagoræ, aureo legitur. καὶ μὴ

τ' ἀμετέρᾳ ψυχᾷ πρᾳοτάτην ἐπάγειν πάγαν ἀενάου φόωτος. ὄφ

omnibus anteponebat, in epistolis, quas de rebus paulò grauioribus scribebat (sunt autem eæ perquàm paucæ, & nõ nisi ad præcipuos amicorum datę) ita tim à principio ualere iubebat. Frequens autẽ & in Tragœdia & Comœdia, ueteri illa quidem, reperias idem hoc uerbũ, à principio fermè positũ. Nã illud

Vale, & multum mihi salue

docte prudenterq; ualendi uerbum, auere, siue saluere illi præpositum habet. Alexis autem

Quo loco ὑγίαινε ponitur, ut apud latinos, Saluum sis. ut et in sequẽti exẽplo. Hoc est χαῖρε, qđ et gaudere significat, ut suprà quoq;.

O here, uale (inquit) ut tardè admodum aduenis.

Et Achæus:

Venio peracta re graui, at tu mihi uale.

Philemon quoq;:

Primum (inquit) ualere cupio, dein agere benè.
Saluere tertio, ultimo debere nil.

Nã qui cõuiuiale illud carmẽ cõposuit, cuius et Plato meminit, an nõ et ille ait?

Equidem hoc iudico primum,
Valere, dein pulchrum uideri,
Post esse ditem.

Verbi autem saluere siue auere, omnino ne meminit quidem. Et ut notissimũ quoq; illud, & quod omnibus in ore est, tibi dicam.

Superũm antiquissima diua salus.
Tecum, mihi liceat
Viuere quod supereſt.

Quare si antiquissimis salus seu Valetudo est, meritò etiam ipsius opus, hoc est ualere, saluumq; ac sanum esse, reliquis omnibus anteponendũ est. Infinita autem & alia exempla, tum ex poëtis, tum ex historicis & philosophis, cõmemorare tibi possim, ubi idem hoc uerbũ, ualere, antepositum reliquis atq; prælatũ reperitur. Quæ tamen omnia in præsentia omittã, ne mihi scriptum hoc in loquacitatem quãdam ineptã ac puerilem adeò prolabaꝫ, uidearq; ipse clauo alio alium trudere uelle. Pauca uero ueteris historię, quantũ adhuc memoria teneo quantumq; ad hanc præsentẽ causam pertinere propriè uidetur, non incõmodum huc adscribi posse existimaui. Nam cũ Alexander Magnus pugnã illam ad Issum initurus esset, quemadmodũ Eumenes Sardianus in epistola ad Antipatrum refert, mane in tabernaculum eius ingressus Hephestio, siue tũ ita oblitus sui fuerat, siue consternatus, quemadmodũ & ego, siue etiã numine aliquo impellente, idem tũ, quod ego, dixit: ὑγίαινε βασιλεῦ, hoc est, Vale rex, tempus iã est in aciem educi exercitum. Conturbatis aũt cæteris, qui tũ aderant, ob inopinatam ac nouã salutandi formam, ac ipso Hephestione, propemodũ ptæ metu emoriẽte, Alexander respondens, recipio, inquit, omen. Nã nos, saluos atq; integros è pugna reuersuros esse, hoc uerbũ mihi nunc pollicetur. Antiochum aũt, cognomento Soter, quando cũ Gallis conserturus prælium esset, per quietem uidit astare sibi Alexandrũ, & iubere, ut tesserã hanc ante pugnam militibus daret, ὑγιαίνειν uidelicet. Ac sub hac tessera seu nota militari, præclarã illam uictoriam mox consecutus est. Prẽterea & Ptolomęus, Lagi, missis ad Seleucũ literis, planè ordinem inuertit, à principio quidẽ epistolæ ualere illum iubens. Pro eo aũt ubi alij Vale scribunt, in fine τὸ χαίρειν, hoc est, auere subscribens, quẽ admodum Dionysodorus tradit, is qui epistolas illius collegit. Non iniquũ autem fuerit & Pyrrhi Epirotæ illius mentionẽ facere, qui post Magnũ Alexandrum, secundas in re militari tenuit, uariasq; fortunę mutationes ac uices pertulit. Hic igitur, cum deos, precando, sacrificando, donariaq; consecrando quotidie ueneraretur, nunq; tamen uel uictoriã ab illis, uel regni alicuius ampliorem maiestatem, uel gloriam, uel diuitias abundantiam, postulauit, sed unum hoc ὑγιαίνειν, hoc est, ualere ac sanum esse, precari solebat, ut qui putaret, quamdiu hoc

Hactenus de usu uerborũ, et cui tẽpori à quibusq; accõmodata fuerint. Ită et exempla eorum recẽset, q uel simili errore aliqñ lapsi fuere, uel meditatò, eodẽ quo ipse, uerbi usi magnũ ex eo cõmodum cõsecuti sunt.

I. Hephestionis et Alexãdri.

II. Antiochi.

III. Ptolomæi Lagi.

IIII. Pyrrhi.

hoc uno frueretur, & cætera facillimè euentura sibi esse. Ac rectissimè, opinor, sentiebat, illud nimirum secum reputans, quòd cæterorum bonorum omnium, nullus fructus foret, quàmdiu unus τὸ ὑγιαίνειν, hoc est, sanitas ista corporis atq; animi sola abesset. Sed iam satis de eo, quo quicque horum uerborum tempore, pro priè dici, solitum fuerit, à nobis expositum est. Fortassis aliquis dixerit quispiam: Tu uero, immutato ordine illo, etiã si nihil aliud dixisses, tamen iure optimo accusandus ac reprehendẽdus fores, pinde ac si quis galeã tibiæ, aut rursum ocreas capiti alligatas imponat. Verum: ò optime (responderem & ego illi) meritò sanè hæc diceres, si quod in uniuersum tẽpus foret, quod sanitate siue salute opus non haberet. Nunc autem & Mane, & meridie, & noctu quoq; salute ac sanitate semper opus est, & maximè principibus uobis, qui multis occupati negocijs estis, eoq; ad plura corpore integro ac sano necesse habetis. Præterea autem ille qui χαίρειν, hoc est, Aue, seu gaude dicit, auspicato tantum principio utitur, ipsa res non aliud, quàm precatio siue optatio quædam est: at qui ualere iubet, ille & utile quiddam facit, & omnium eorum admonet simul, quæ ad sanitatem siue salutem aliquid conferunt, neq; solum comprecatur, uerum etiam denunciat atq; imperat. Quid autem, an non & in libello mandatorum seu negociorum, quod semper & à rege quoq; accipitis, hoc primum esse solet, quod uobis præcipitur, quo sanitatis atq; salutis uestræ curam habeatis? Ac meritò sanè. Neq; enim ulla uestri utilitas, ad res cæteras obeundas foret, nisi integri ac saluti essetis. Sed & ipsi uos, si modo Romanum sermonem, ego quoque non nihil intelligo, cum salutantes, uicissim uerbis accipitis, salutis nomine plerunque respondere illis soletis. Atq; hæc omnia dixi, non quòd de industria, omisso uerbo χαίρειν, pro eo τὸ ὑγιαίνειν dicere studio quodã affectarim, sed quia hoc ipsum inuito mihi accidit. Aut quomodo enim non ridiculus forem, si & aliena lingua loquerer, & tempora salutationum immutarem? Gratiam autem & Dijs ago, quòd mihi erratum hoc, in aliud longè auspicatius uerbum conuersum fuit, atque ipse in melius, errando prolapsus sum. Et quid si hoc Salutis, aut etiam Aesculapij ipsius prouidentia quadam factum est? qui tibi per me salutem ac sanitatem promittere ita uoluerit? Nam quo pacto ipse equidem, nisi Deo aliquo impulsus, quicquam eiusmodi committerem, qui antea per omnem ætatem nullo simili pacto turbatus atque animo perculsus fuerim? Quod si uero & humanam quandam defensionem pro eo quod accidit, afferre conuenit, nihil nouum aut peregrinum, hoc est, si, cum admodum in eo elaborauerim, ut ex optimo atque potissimo tibi notus fierem, deinde ex nimia cupiditate ac festinantia in diuersum, animi consternatione quadam, incidoram & à recta cogitatione atque animi conceptu, facile etiam deturbauerit aliquem, militum multitudo atque frequentia, quorum alij quidem aduersos prorudunt & impellunt, alij autem ordinem salutantium impediunt & disturbãt. Tu uero, sat scio, quantumuis alij dementiã, aut inscitiam, aut etiã delirationẽ quandam, factum hoc interpretantur, pro uerecundiæ & simplicitatis quodam symbolo atque indicio ipse accepisti, animiq; nihil forense aut uafrum, nihil artis aut calliditatis, habentis signum esse existimasti, quando certè nimia in his rebus audacitas, nõ multum à temeritate atq; impudentia distat. At ipse quidem optarim, ut ne unquam contingat mihi in hunc modum errare: q si uero aliquando contingat, ut id in faustam & auspicatã comprecationem aliquam semper euadat. Temporibus igitur primi Augusti, etiam tale quiddam accidisse dicitur, Nam cum ipse forte quadam iudicio cuidã præsedisset, ac causa recte atq; legitimè iudicata, hominẽ quendam iniustè calumnioseq; delatũ, à maximo quodam crimine absoluisset, ille, gratiam agere uolens, alta uoce proclamauit: Gratiã tibi, inquiens, Imperator habeo, q malè atq; iniustè iudicasti.

Obiectio immutati ordinis, cui respõdet, primo à ui et potestate uerbi, q ea ob tempori conueniat.

II. *A collatione salutationum*

III. *A proprio exẽplo et usu eorũ, à quibus reprehenditur.*

II. *Intelligit, qd cũ saluere alique latim iubet, illi cõtrà saluũ esse, qd et ipsum ὑγιαίνειν significat, iubere. Trãslatio erroris, in deũ aliquem. Alia definitio, qua et perrore et animi perturbatione respondet.*

I. *A consuetudine.*

II. *A remotione causæ. Conformatio, qua uoluntatem principis ipse interpretatur à consequentibus. Ab exemplo.*

Ibi cum cęteri qui circa Auguſtum erant, grauiter indignarentur, hominemq; diſcerpere ac lacerare uellēt: Deſiſtite, inquit ille, ab indignatione. Neq; enim linguam ipſius, ſed animum examinare atq; inſpicere æquum eſt. Ita tum ille. At tu, ſiue animum inſpicere & cōtemplari uoles, beneuolum reperies, ſiue linguam, neq; ipſa inauſpicatum aut ominoſum aliquid dixit. Cæterū uideor hoc loci iam conſtitutus, non immeritō & aliud quiddam uereri debere. uidelicet, ne qui me putent ex compoſito erraſſe hoc pacto, quo hanc apologiæ ſcribendæ cauſam haberem. Atq; utinam quidem, ò optime Aeſculapi, eiuſmodi hęc appareat oratio, ut non apologiæ ſpeciem, ſed oſtentationis alicuius captatam occaſionem præ ſe ferat.

Alia obiectio κατ' ἀνθύπ. cui reſpōdendo oratio nē concludit κατ' ἀνάκλ.

HERMOTIMVS, SIVE DE SECTIS.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hic Dialogus didacticus eſt. Diſputat autem de ſectis philoſophorum, quænam optima ſit, & ad felicitatem, quam omnes promittunt, certiſſimè ducat. Et quia impoſsibile apparet, ex tam multis, tamq; diuerſa ſentientibus, quid optimum atq; ueriſsimum ſit, eligere, tandem concluditur, Satius eſſe non philoſophari, quàm fruſtra ætatem ac operam in eo, quod aſſequi nequeas, conſumere. Series Dialogi ita ſe habet. Occaſionem & exordium ab inceſſu & habitu Hermotimi, Stoicæ philoſophiæ ſectatoris, ſumitur, qui, quoniam uiginti iam annos perpetuos philoſophos audierat, neq; tamen adhuc mediam ad uirtutem uiam ſuperauerat, diſputationi occaſionem & materiam ſubminiſtrat. Prima igitur quæſtio tractatur, quanto omnino tempore opus ſit, ad uirtutem & felicitatem conſequendam, Luciano longitudinem illius ut nimiam accuſante, Hermotimo autem cōtrà præmia, & mercedem tanti laboris opponente. Atq; hoc diſputationis prohœmio, & quaſi quadam ſylua præmiſſa, mox ad principalem quæſtionem uenitur, puta quænam philoſophorū ſecta certiſſima atq; optima ſit, & quomodo eadem deprehendi debeat. Ibi Hermotimo Stoicam præferente, eiuſq; rei rationes quaſdam non ſatis idoneas adhibente, à Luciano deridetur magis quàm confutatur. Idem autem mox totam hanc diſputationem quaſi de integro ordiur. Ac primo quidem Virtutis Icone quadam propoſita, oſtendit, cum multi adeo ſint, qui uiam ad illam pollicentur, in tam diuerſa turba, tamq; graui cauſa optimum & certiſſimum ducem quærendū atq; eligendum eſſe. Quem cum alter ex Stoicis ſumendum eſſe, rurſum diceret, eiuſq; rei argumentum etiam hic non ſatis idoneum afferret, Lucianus per proſopopœiam reliquorum philoſophorum, ſe ipſos immeritō, cauſſa indicta, damnari, ac Stoicis, iſtis recentioribus, præponi, querentium, apologiam ſubiungit, Hermotimumq; reprehendit. qui quos nunquam cognouit ac legerit, tęmere adeo damnet. Et hunc locum ita concludit, ut dicat, quoniam in incerto ſit, quænam philoſophandi uia aliis præferri debeat, omnes æquè relinquendas eſſe. Hinc uarijs ſimilitudinibus utring; res agitur, Hermotimo defendente Stoicam uiam, & contendente, apud unum aliquem deprehenſa ueritate, non eſſe opus, alios ultrà conſulere, contrà autem opponente Luciano, ſed apud unū aliquem, nondum inuentam ac deprehenſam illam eſſe, & ob id paſſim omnes perſcrutandos & cognoſcendos eſſe. Quo obtento, iam & de tempore agitur, quo ad cognoſcendos omnes opus ſit, quod tam longum præfinitur, ut impoſsibile uideatur, uel partem illorum, etiam per omnem ætatem ab uno aliquo euolui atq; cognoſci poſſe. Rurſum igitur quod ſuprà concluditur, quoniam impoſsibile ſit omnes euoluere, & tamen idem neceſſarium, ſi ueram uiam ad uirtutem deprehendere uelis, ſatius eſſe in totum ab illis abſtinere. Et hinc quoq; ad ſimilitudines deueniunt, Hermotimo contrà hanc longitudinem temporis contendente, non eſſe neceſſe, ut omnium omnia ſcripta euoluantur, ſed ex parte cognoſci ac iudicari totum poſſe. Luciano autem contrà negante, nil ſi ſi totum idem uniforme ſit, & antea aliquando, quale ſit, uiſum ac cognitum fuerit, Nam philoſophiam ipſam non unius generis eſſe, ſed de multis ac diuerſis rebus tractare. Poſt hæc idem alijs quoq; argumentis oſtēdit difficultatem eligendi & iudicandi, tum de ipſis uijs, tum de ducibus & præceptoribus. Deinde ut maximè de uia & duce conſtet, inanem tamen ac uanam ſpem propoſitam eſſe. & hæc multis ſimilitudinibus paſſim amplificantur. Poſtremo per fictionem conceſſo eo, ut Stoicorum optima uia ſit, teſtimonio ipſius Hermotimi comprobat, neminem adhuc illorum inuentum fuiſſe, qui, quod promitteret alijs, ipſe præſtitiſſet. Denicq; & mores & uitam illorum cum officio & effectu uirtutis pugnare, quod & exemplo cuiuſdam Stoici præceptoris confirmat. Concludit igitur philoſophandum hoc pacto non eſſe, id quod mox Hermotimus facit, ex pœnitentia, priore uita atq; habitu reiectis.

Quantum

LVCIANVS:

QVANTVM cum ex codice, tum properandi ſtudio coniecturam facere licet, Hermotime, ad præceptorem gradum maturanti ſimilis eſſe uideris. Volutas uero ſedula agitatione inter progrediendum aliquid in animo, cum ipſa labia cõmouere ſoleas ſenſim & tacitè ſubmurmurando. Quinetiam ipſam manum iã in hanc iam in alterã partẽ tranſfers, quaſi orationem aliquam apud te digeras. Quæſtionem autem aut alioqui ex obliquis illis captiunculis quiddam componis, aut etiam diſceptationem ſophiſticam comminiſceris. Ita, ut neq; per uiam incedens otium agere ſuſtineas, ueꝝ ſemper in negocio feruens & ſedulus nunquam non quid piam ſeriæ rei cõficis, adeo, ut itineris quoq; laborem ad diſciplinarũ exercitiũ referre ſoleas. HER. Sanè per Iouem Luciane, tale quiddam eſt quod dicis. Cõmodum enim heſternæ diſputationis conuerſationẽ, quæq; ille ad nos diſſeruerat ſingula recogitando inter eundũ in memoriam reuocabã. Aequum uero eſſe opinor, ne quod tempus uacuũ laboris temere & negligenter prætereamus, præſertim cum nobis obſcurum non ſit ueriſſimũ eſſe quod medicus dixit Hippocrates, nimirum hanc uitam anguſtis circumſcriptã eſſe terminis, ipſam uero artem infinitę prolixitatis. Sed enim hoc ipſum ille de arte Medica protulit, quæ quidem res multò minore labore perdiſcitur. Cæterum Philoſophia multo tempore haud ita comprehẽſu facilis eſt, niſi quis ſumma uigilantia inconniuenter & perpetuò oculos habuerit in eam coniectos. Atqui neq; de paruis rebus aut ludicris in periculũ uenimus, aut eñ oportet miſeram & ærumnoſam in promiſcua priuatorũ multitudine ætatem agere, aut philoſophiæ ſtudijs exultum, uitã felicem degere. LVC. Enimuero ipſa præmia quæ dixiſti, ò Hermotime, admirationis plena ſunt, et quantiuis precij exiſtimãda. Porrò opinor illa ipſa fermè te contigiſſe, neq; ita procul à te eſſe ſepoſita, ſi quo modo fas eſt coniecturã facere ex temporis longitudine, quod in philoſophiæ ſtudijs perdiſcendis contriuiſti. Inſuper etiã ex labore, quẽ mihi non mediocrẽ iam olim impendiſſe uiſus es. Quippe, ſi rectè cõmemini, hic fermè annus eſt uigeſimus, ex quo te nihil aliud rei facere conſpexi, q̃ præceptores frequentantẽ, & quãplurimum libris prono & obſtipo capite intentũ. Adhæc diſſertationũ philoſophicarum cõmentarios deſcribentẽ, ſemper diutinis curis & cogitationibus pallidum, et exucco corpore prorſus aridũ, adeo ut ſomni quoq; parciſſimus mihi uiſus ſis, ea tua eſt in ſtudijs urgendis frequentia & ſedulitas. Hęcitaq; cũ mecum memoria repeterẽ, breui fore ſpero, ut exoptatã felicitatẽ apprehendas, atq; adeo, niſi nobis ignaris impoſueris, iãdudum cũ illa cõuerſatus es. HER. Vndè nã hanc animo ſpẽ cõcipis, ò Luciane, qui ad uiã prolato iam primũ capite prò ſpicere incipio. Ipſa porrò uirtus, ſi qd Heſiodo crẽdimus, ualde procul ſita eſt, ad quã pertingendã, ut uia eſt longa, ita nõ minus ardua & aſpera, non parũ ſudoris & laboris uiatoribus exhibens. LVC. Ergo nondũ ſatis tibi ſudatũ eſt, neque ſatis confectũ itineris? HER. Mihi quidẽ non uideẽ, nihil eñ præpedimento mihi eſſe uiderẽ, quo minus non q̃ omnia felix eſſem, ſi unq̃ mihi conceſſum fuiſſet in ſummo faſtigio cõſiſtere, nũc uero Luciane tantũ adhuc incipio. LVC. Atqui principiũ ille ipſe Heſiodus dimidiũ totius eſſe dixit. Itaq; ſi iuxta mediũ te ingreſſum eſſe dixerimus, fortaſſe nõ multũ à uero aberrabimus. HER. Nullo modo, ne hoc quidem dixeris, quantumuis multũ nobis confectum ſit. LVC. Proinde ubi tandem in itinere te conſtitutum eſſe rectè dixerimus? HER. In ipſo montis radice conſiſtentem, ò Luciane, modo porrò ire conantem. Eſt uero omnino uia lubrica & aſpera, ac planè eò opus eſt, qui manu protenſa aſcendentem ſubleuet. LVC. Nunquid igitur præceptor tuus ad hoc tibi ſatis idoneus eſt, quemadmodum Iupiter Homericus, cathena quadã aurea ex ſummo demiſſa, [illius] ipſius orationes, opinor, quibus te uidelicet ſubductũ, cum ad ſe, t[e]

Exordium ab occaſione.

Occaſio diſputationis ex diuturna auſcultatione.

Ratio auſcultationis à deſcriptore inſtituta.

ad Virtutem subleuare queat, præsertim cum ipse multò ante ascenderit. HER. Hoc ipsum profecto Luciane quod dixisti, à præceptore sedulò factum est. Etenim quantum ad illius operam attinet, iam olim subductus sum, & cum illis cõuersationem habui, quantũ uero ad me attinet, nondum ascẽdi. LVC. Atqui bonum animum habere oportet, optima spe mente concepta, ad itineris finem & felicitatem in summo propositã conspicientem, maximè uero illo animosis inclamationibus cohortante & inclamante. Ueruntamen ualde scire possim, quę nam spes ab illo tibi ostensa sit, superato iam cacumine? An mox futurũ coniectandum sit, te in summo forè post mysteria, aut omnino post Panathinea. HER. Perexiguum est quod dicis, Luciane. LVC. An post quinquennium iam subsequens? HER. Et hoc quidem modicũ est cum ad uirtutem exercendam, tum ad felicitatis possessionem consequendã. LVC. Proinde ad summum post decennium. Nisi extremè pigri & lenti haberi uelitis, cum neq; tanto tempore ad uirtutis fastigium ascendere queatis, quanto unus aliquis ter à columnis Herculeis ad Indos usque haud difficulter ire atque redire possit, & si non recta aut citrà intermissionem perpetua profectione iter faceret, uerũ apud populos iacentes in medio paulisper cõmoratus oberraret. Et quo nam modo tandẽ credibile est, petrã, supra quam uobis Virtus habitare creditur, altiorem decliuioremq; esse illa Aorna Indica, quæ paucis in diebus ab Alexandro summa ui euersa est funditus. HER. Dissimile prorsus est quod adfers ò Luciane, neq; em eadẽ res est quã tu confingis, quæ tam in exiguo temporis spacio conficiat aut capi queat, non si infiniti Alexandri ad unũ omnes suas uires coniunxerint. Quoniã multi qui cõscendere moliebant, fuerunt, iam uero non parũ multi ualde forti ascẽdunt animo, & proficiunt partim quidem non nimiũ, partim uero altius. Cæterum, ubi mediũ itineris iã attigerint, multis perplexi difficultatibus, protinus omnia fastidiunt, et reuertunt grauiter anhelantes, multoq; sudore perfluẽtes, itineris laboribus absterriti. Quicunq; aũt omnibus nauiter superatis incõmodis & discriminibus in finẽ usq; animose perdurauerint, illi tandem ad fastigiũ usq; conscendũt, & ex illo felices facti, uitam quandã admirandam per reliquã ætatem exigunt, alios quidem mortaliũ non secus atq; formicas è sublimi contemplantes. LVC. Papæ ò Hermotime, quantulos homunciones nos esse ostendis, qui neq; Pygmæis quidem ipsis nos conferre dignaris, sed in totum humi repentes, in cauernis terræ degere cõfingis, nõ iniuria alta, & quæ sursum sunt sapis. Nos uero infimæ plebeculæ extrema fex, & quotquot per humũ repẽtes sumus, post deos etiã uos supplicibus uotis deueneramur in alto cõstitutos, animumq; properandi addentes conscendentibus. HER. Vtinã saltem ascendendi facultas unq; nobis daretur, uerum multũ adhuc uiæ conficiendæ supereſt. LVC. At tu nondũ exposuisti, quanto tẽporis spacio opus sit, ut in cõplexu uirtutis interquiescas. HER. Neq; ipse admodũ hoc ipsum exacte calleo ò Luciane, opinor tamẽ nõ minus uiginti annis peropus esse, quibus exactis, omnino me in summo fastigio futurũ esse confido. LVC. O Hercules, perlongũ est quod dicis. HER. Siquidẽ de maximis rebus nobis labor est propositus. LVC. Fortasse illud uerũ esse nõ ualde negauerim. Quòd aũt uiginti annos adhuc uicturus sis, quo nã modo præceptor tuus certũ te reddidit, nedũ sapiens existens, uerũ etiã fatidico spiritu præditus, aut unus ex illis, qui Chaldaica disciplina sunt imbuti? Aiunt itaq; & hęc sciri posse, neq; em ueri simile est, adeoq; iniquũ esset, ut tu uitæ tuæ incertus, nũ unq; in humanis agens uirtutẽ amplecturus sis, tantos labores temere susciperes, tot ppessis diu noctuq; difficultatibus, præcipue uero cũ prorsus ignores, nũ in ppinquo summitatis te consistentẽ imminẽs Parca pede correptũ, atq; ab omni spe potiundæ uirtutis deiectũ deorsum detractura sit. HER. Apage ista, qppe nefas et irreligiosũ est talia loqui o Luciane. Atq; abũdè sat est, si unicã tm̃ diculã sapiẽs factus, felicitate illa pfruar. LVC. Er[illegible]p tantis exant

Elcuatio studij tãq; inanis à simili.

Dilutio à negatione, et euentu.

Redit ad primã quæstionẽ q̃diu philosophandũ sit, ut felicitas sũma illa cõparetur.

exantlatis laboribus unius dieculæ ſpacium tibi ſatis eſſe uidetur? HER. Mihi equidem breuiſſimum etiam tempuſculum ſatis eſt. LVC. Cæterum illam ſupernè contingendam felicitatem, cuiuſmodi nam ſit, cuius gratia dignum exiſtimas nihil non perferendum eſſe, unde nam habes perſpectam & cognitam, neq; enim ipſe unquam in uirtutis uſq; cacumen aſcendiſti? HER. At ego præceptori differenti fidem habere ſoleo, cui hæc ad unguem explorata eſſe dubiũ non eſt, cum præ omnibus ſit in ſummo uirtutis faſtigio excelſiſſimus. LVCIA. Dic uero per Deos, qualia nam illic eſſe, aut cuiuſmodi tandem felicitatem gnauiter aſcendentes manere adfirmabat? Nunquid confertas diuitias? an dignitatem & gloriam? aut uoluptates quaſpiam non aſtimandas? HER. Bona uerba ò amice, neq; enim hæc quicquam faciunt ad uitam uirtuti uacantem. LVCI. Quæ igitur ſunt illa bona, ſi ne hæc quidem hi, qui ad exercitij finem deuenerunt habituri ſunt? HER. Sapientiã, animi magnitudinem, ipſiuſq; honeſti et iuſti pretium, præterea autem omnium rerũ exactam & abſolutã cognitionem certò & conſtanter perſuaſum nihil ſapientem deſideraturũ. Porrò diuitias, dignitates, uoluptates, & cætera quæcunq; ſunt corporis, hæc inquã, in uniuerſum infrà relinquit. Quibus exutis & abiectis, omni euicta difficultate, in ſummitatem emergit, non ſecus atq; Herculem in Oeta monte combuſtũ, ad Deos migraſſe tradunt, et ipſum deum factũ. Etenim illecum à ſe abieciſſet, quicquid à matre humani atq; mortalis contractũ acceperat, ſeruata pura & incorrupta diuinitate, probè prius extructæ pyræ incendio purgatus, in cœlũ ſubuolaſſe creditur. Ad hunc modum illi quoq; philoſophiæ opera & adminiculo tanquã igni quodam perpurgati, omnibus illis reciſis, & à ſe amputatis, quæ uulgi animis digna precio & admiratione uidentur, parũ recto & ſano utentis iudicio, conſcenſo cacumine felicem & beatã degunt uitam, diuitiarũ, dignitatum & uoluptatum ne memores quidẽ amplius. E ſublimi deridentes eos potius, à quibus hæc alicuius momenti eſſe ducuntur. LVCI. Ita ſanè per Herculem Oeteũ Hermotime, eſt quædã animi excellètia, magnitudoq; & felicitas, quæ penes ipſos eſt. Cæterum hoc mihi quæſo ediſſere, an nunq; è faſtigio illo Virtutis, ubi uelint, regrediantur poſtliminio, rebus quas à tergo reliquerunt uſuri? An omnino neceſſarium eſt ſemel delatos in uerticem, ibidem perpetuã uitam agere, cum ipſa Virtute ſuauiter conuerſantes, medio ungue oſtenſis diuitijs, honoribus & uoluptatibus. HER. Non ſolum hoc illis liberũ eſſe ſcias ò Luciane, ſed quencunq; Virtute conſummatum conſpexeris, eundem neq; iracundiæ, neq; timori, neq; ullis cõcupiſcentijs turpiter deditũ eſſe aut ſeruire putato. Nõ, ſi rebus inſigniter dubijs factetur, aut triſtitia affectus fuerit, ullũ animo dolorem concipit. LVC. Sed enim ſi fas foret, me nihil reueritũ ueritatem proloqui: uerũ ſatius eſſe opinor, optabiliora & iucũdiora afferre in mediũ, neq; religioſum eſt ſe accuratiore indagine ea perquirere, quæ fiunt à ſapientibus. HER. Nequaq;, imò quicquid habes audaciter dicito. LVC. Vide mi amice, quã omnibus modis ad dicendũ pigrè & cunctanter affectus ſim. HER. Atqui nihil eſt ò generoſe, quod apud me ſolũ dicere reformides. LVC. Enimuero alia omnia, quæ dixiſti Hermotime, haud difficulter perſuaſus, ita ſe habere credidi, nimirũ ſapientes eſſe philoſophos, & magno animo præditos, neq; non æqui ſeruantes. Et me hercule nõ mediocrẽ tua oratione perſenſi dulcedinẽ. At ubi eoſdẽ affirmabas & diuitiarũ contemptores, atq; etiam dignitatis & uoluptatũ negligentes eſſe, neq; moueri iracũdia, neq; triſticia cõturbari, non potui (ſoli eẽ ſumus) nõ uehementer addubitare, cũ in mentẽ ea mihi uenirẽt, quæ nõ multò antè uidebãtur fieri. Atq; eẽ ſi placet, producã quendam? & ſi hoc non parũ tibi eſſe uidet, etiã nullo ædito nomine? HER. Nunquã facias, uerũ nominatim perſtringe eundẽ, quicunq; tandẽ fuerit. LVC. Ille ipſe præceptor tuus, uir cũ aliàs quidẽ ueneran-

Cauſſa tanti laboris & effectus.

Effectus cõſtatio ab exemplo.

dus, tum grate penè confecta. HER. Quod igitur ſe indignum admiſit ſceleris?

LVC.

LVC. Hoſpitem illum Heracleotem, qui multò iam tempore in ñſdem philoſophiæ ſtudijs diſcipulus eius fuit, flauicomum & contentioſum illum nouiſti? HERM. Noui quem dicis, Dioni, ni fallor, illi nomen eſt. LVC. Illum ipſum dico, proinde cum fortaſſe non reddidiſſet illi mercedem in tempore, ad prætorẽ paulò antè rapuit miſerum, pallio eius collo iniecto uociferans & excandeſcẽs admodum. Et niſi è familiaribus quidam è manibus furioſi adoleſcentem eripuiſſent, qui fortè fortuna ei rei interfuerãt, periculũ erat, ne nares miſero mordicus auulſiſſet ſenex, adeo impotenter debacchabat incenſus iracundia. HER. Semper quidem & aliàs durus & implacabilis eſſe conſueuit, ſi quis non in tempore pactam mercedem Luciane numeret, nunquam tamen aduerſus illos non paucos, quibus uſuræ pendendæ gratia mutuo dedit utendam pecuniam, quicquam tale deſignauit, ſiquidem ad præſcriptum tempus præſentaria pecunia ſemper reddunt fœnora. LVC. Quid? ſunt ne ò beate, qui illi pendant fœnora? An dum etiam illi à philoſophia diligentiſſimè perpurgato earum rerum faciendarum cura eſt, quibus in Oeta relictis nihil opus habet? HER. Equidẽ hæc ſui gratia, ut tu fortaſſe falſo ſuſpicaris, non facit, ſed ſunt illi infantes pueri, quorum, ne olim preſſi inopia grauiter egeant, curam habere cogitur. LVC. Atqui conueniebat ò Hermotime, ut & illos ad uirtutem ſubduceret, quo communi cum illo felicitate poſthabitis diuitijs unà fruerentur. HER. Non eſt mihi ſanè hiſce de rebus tecum diſputãdi otium Luciane, accelero enim ut ipſum iam audiam, ne per omnem ætatem in obſcuro mihi deliteſcendum ſit. LVCIA. Bono animo eſto ò bonè, quippe hodie â philoſophicis commentationibus uacatio promulgata eſt. Itaq; quod reliquũ eſt itineris, tecũ unà conficiam. HER. Quomodo dicis? LVCI. In præſentia quidem ipſius tibi non dabitur uidendi aut audiendi copia, ſi qua fides inſcriptioni habenda eſt. Siquidem tabella quæpiam præ foribus ſuſpenſa literis maiuſculis in hunc loquebatur modum: Hodie philoſophicis diſſertationibus non uacabimus. Porrò tuum præceptorem apud Eucratem, filiæ ſuæ natalitia celebrantem, heſterna nocte cœnitaſſe dicebant. Multa præterea in ſympoſio ſuper rebus philoſophicis commentatũ eſſe, ad hæc aduerſus Euthydemũ peripateticum nonnihil exaſperatũ eſſe, ſuſceptа cũ eo ipſo his de rebus contentione, pro quibus nunquam non cum Stoicis digladiari ſolent Peripatetici. Præ nimia uero uociferatione, etiam capitis dolorem, & uehementem quidem cõtraxiſſe, & in multam uſq; noctẽ ſudaſſe, producta in longũ diſputatione. Quinetiam iuſto largius, ut arbitror, poculis ſemet inuitauerat, cũ hi qui aderant frequentius, ut par eſt, præbibentes eundem philoteſijs prouocaſſent. Inſuper in ipſa cœna immodeſtiori crapula quà ſeni conuenerat, ſemetipſum onerauit, adeo ut domũ reuerſus multa euomere coge retur. Solas uero carniũ portiunculas, quas puero à tergo aſſiſtẽti in conuiuio adſeruandas dederat, numeratas recepit, ne quẽ intromitteret magnopere interminans. Hæc itaq; è Mida famulo eius audiui, diſcipulis quibuſdã commemorante, qui & ipſi, cum illorũ eſſent non pauci, domum regreſſi ſunt. HERM. Vter uero illorũ Luciane, obtinuit uictoriam, præceptor meus an Euthydemus? Nunquid etiam tale quippiã Midam commemorantẽ inaudiſti? LVCI. Initio quidem Hermotime, aiebat illos penè per omnia fuiſſe pares, ipſum uero finem uictoriæ tandem penes uos fuiſſe, ita ut ſenex longè fuerit in pugna ſuperior. Euthydemum porrò incruentum haud quaquam abiſſe, nempe qui per magnum in capite inflictũ uulnus haberet. Cũ enim immodicè eſſet arrogans, & contentioſus, nec perſuaderi uolebat, neq; ſeni ſe præberet facile redarguendum atq; conuincendũ, præceptor tuus ille uir optimus eidem iuxtà accũbenti inuſitata magnitudine & põdere ſcyphum Neſtoreũ, quem fortè tenebat in manibus, fortiter incutiendo, in caput illiſit, atq; hac quidem ratione uictoriæ palmam ſuperato aduerſario obtinuit. HERM. Macte animo præceptor, atqui haud

Dilutio exempli à cauſſa.

Inuitat ad diſputationẽ, ficta opportunitate otij, cũ deſcriptione quadã præceptoris Hermotimi, cuius exemplo, mox ad cõfutãdos Stoicos utetur.

Iliad λ. Vide Neſtorei poculi deſcriptionem.

haud sanè alio modo æquum erat agere cũ his qui recusant cedere melioribus. LVC. Probabilia quidem admodum sunt quæ dicis, Hermotime, Quorsum enim attinebat, ut Euthydemus hominem senem exasperaret, alienum ab iracũdia, animoq; longè præstantiorem, scyphum insuper tam grãdem & grauem tenentem in manibus. Sed enim otium iam agimus, quid obstat, quo minus mihi tuo familiari exponis, quo nam modo sub initium philosophari inceperis, ut & ipse, si fieri possit, communem uobiscum professionem suscipiam, nunc primum facto ad eandem exordio? Neq; enim temere me excludetis à communi itinere hominem familiarem. HER. Si modo hæc res tibi cordi esset Luciane, breui uidebis quantum excellas omnes cæteros, pueros, sat scio, opinaberis omnes alios præte, tantum ipse ingenio & intelligentia præpollebis. LVC. Mihi uero abunde satis esset, si post uiginti annos iam exactos, talis euaderem, qualis tu nunc es. HER. Profecto & ego ipse cum in tua essem ætate, tunc primum ad philosophiam animum appuli, iam fermè annos quadraginta natus, à quibus te non multum abesse arbitror. LVC. Rem ipsam putasti Hermotime, tot enim annos iam habeo. Quare si eam iam comprehensam tenes, age & me adducito, haud enim iniusta postulo. Et primum quidem, hoc mihi responde, est ne philosophiæ candidatis relicta & cõcessa contradicendi libertas, si quod parum rectè dictum illis uidebitur, aut non hæc libera est natu iunioribus? HER. Haud admodum. tibi tamen si quid uolueris, interea & quærendi & contradicendi facultatem liberam facio, ita enim facilius perdisces singula. LVC. Euge sanè per Mercurium, ò Hermotime, dic mihi: est ne unica uia ad philosophiam adducens uidelicet Stoicorum uestrorum. Nisi enim falsa audierim, etiã alios complures esse certum est. HER. Et ualde quidem multi sunt, uidelicet Peripatetici & Epicurei, & qui Platonis titulo philosophiam profitentur. Sunt item complures quoq; Diogenis & Antisthenis assectæ, tum etiam ipsius Pythagoræ imitatores, & alij his quoq; lõgè numerosiores. LVC. Vera sunt hæc, omnino enim illorum magnus est numerus. Vtrum autem Hermotime, eadem omnes uno ore dicant, an diuersa? HER. Diuersissima. LVC. Prorsum tamen unũ alicubi esse uerum, in quo consentiant omnes, credibile est: ita, ut non omnia pugnent, quæ ab illis pro uero affirmantur. HER. Admodum. LVC. Proinde age ò amice, hoc mihi expedi, cui nam fidem habuisti tu sub initium, quando ibas philosophiæ operam daturus, cum multas uideres ianuas tibi apertas & patentes, omnibus alijs progrediendo deuitatis, in Stoicorum potissimum diuerteris, tanquam hæc sola uera fuerit, ac illa quæ compendiosam ad uirtutem uiã ingredientibus exhiberet, alijs omnibus in obliqua & deuia ducentibus? Quibus nam argumentis, aut coniecturis hæc tum potuisti deprehendere? ac mihi nõ eum qui nunc es, in animo cõcipe siue semisapientẽ, siue absolutæ sapientiæ Hermotimũ, qui nunc præ multis millibus optima discernere & iudicare possit. Sed ita responde ac quispiã homo idiota, qualem tunc agebas, aut ego nunc possim. HER. Quid sibi hæc tua uerba uelint Luciane, haud intelligo. LVC. At qui non admodum obliquũ est quod percontabar, cum multi sint philosophiæ principes, uidelicet Plato, Aristoteles, Antisthenes, præterea maiores nostri Chrysippus & Zenon, alijq; complures quotquot tandem sunt, cui nam inquã credidisti, posthabitis & omissis alijs, ut ea ex omnibus desumens, quę quidem à te selecta sunt, sustineas iuxta illa philosophiæ studijs incumbere? Nunquid etiam te, ut Cherephontem, Apollo Delphicus, ad Stoicorum placita delegauit, ubi prædixisset oraculo illos ex omnibus longè esse optimos? Siquidem illi mos erat, alium ad aliam philosophiæ rationem & formam cohortandi, quippe cui probè perspectum erat, ut opinor, quæ cuique potissimum congrueret. HER. Nihil tale est ò Luciane, neque de his unquam deum cõsului. LVC. Quid? an indignam æstimabas hanc rem diuina consultatione, aut ipse sufficiens tibi

II. *Quæ nã philosophãdi uia potißima sit, & quæ certißime ad uirtutem & felicitatem ducat.*

uidebare, qui quòd optimum erat & præstantissimum, per te ipsum possis eligere, non consulto Deo monitore. HERM. Ita mihi quidem uidebar. LVCIA. Quin igitur & nos isthuc ipsum doces, quo nã modo statim ab initio queamus noscere, quæ optima sit & uerissima philosophandi ratio, & quã quispiam, præ termissis aliis, rectissimè eligeret. HER. Ego haud quaquam isthuc dicere gra-
Rationes quibus adductus Stoicã uiam prætulerit. uabor, cum multos uiderem ad eandem certatim uiam affectantes, facile æsti-
mabam Stoicam philosophandi rationem cæteris esse præstantiorem. LVCIA. Quorum igitur numerosior erat turba, Epicureorum, an Platonicorũ, an Peripateticorum? Proinde illos numerasti ueluti in ferendis colligendisq; suffragijs usuuenire solet. HER. Atqui non numeraui, sed coniecturis deprehendi.
Cõfutatio ab absurdo. LVC. Vt quid igitur me tantopere cupientem non doces, sed uana spe lactas, ac decipis, affirmans de tantis rebus coniectura & multitudine fretum iudicasse.
HER. Non solum hoc quidem ò Luciane, sed omnes quoq; cæteros mortales sæ-
Alia ratio. penumero affirmantes audiui: Epicureos quidem esse corruptos delitijs, uoluptatumq; extremè amantes. Peripateticos autem ad rem attentiores, parandis cumulandisq; diuitijs inseruire, & quosdam ex illis immodicè cõtentiosos. Porrò Platonicos arrogantes, & nimio fastu turgidos, gloriæq; cupientissimos. Cæterum de Stoicis multorum semper idem fuit testimonium, uidelicet quòd uiriles essent, masculo animo præditi, & nihil illos fugeret. Et quòd eam uiam ingressus, solus rex, solus diues, solus sapiens, breuiter in uniuersum nihil non esset. LVC. Videlicet ista tibi de illis dixerunt alij. Neq; enim uerisimile est hæc illis de se ipsis prædicantibus, suaq; superbè collaudantibus te credidisse. HER. Non. uerum hæc ab alijs prædicata audiui. LVC. Facile tamen conijcio hæc diuersæ sectæ & opinionis affirmasse neminem. Quarean illi quos tu te audiuisse prædicas, è numero philosophantium fuerint, nescio. HER. Ne ñ quidem.
LVC. Proinde homines idiotas hæc dixisse credibile est. HER. Et ualde quidẽ.
Confutatio eiusdẽ ratiõis. LVC. Vide obsecro, ut iterum me deceptum ab omni spe deijcere sõleas: neq; uerum sermonem exponis, sed existimas te cum Margito quopiam insulso & stupido uerba facere, ut plane persuasum haberem, Hermotimum uirum singulari præditum cum ingenio tum industria, annos nũc natum quadraginta, hominibus tamen idiotis de sapientiæ studio, deq; uiris philosophiæ candidatis credidisse, illorumq; inductum testimonio & prædicatione rectiore uia philosophantium electionem fecisse, neq; enim ista tibi prædicanti facile crediderim.
III. *Ratio.* HER. At ne hoc quidem te fugiat Luciane, me non solum credidisse alijs, uerum mihi quoq; ipsi. Etenim conspiciebam illos honestè & ornatè incedentes, splendido & decenter amictos, nunquam non certis commentationibus cogitabundo animo intentos, aspectu tetricos & terribiles, demissa barba, & longa coma uenerandos, nihil molle aut parum uirile, aut citra delectum aliquid admittentes, quod quidem alijs stuporem induceret, aut planè uideretur impudens & Cynicum: sed in media & regia uia constitutos, quæ quidem ab omnibus affir-
Confutatio à superiori exemplo. mabatur esse optima. LVC. Nunquid igitur & hæc illa, quæ paulo antè præceptorem facientem, me uidisse testabar, ipsos designantes uidisti? uidelicet fœnori & usuræ seruientes, amarulenter & contentiosè mercedem à discipulis exigentes, in conuiuijs aut colloquijs immodestè & pertinaciter digladiantes, aliaq; quæcunque indecorè plerumque peccare consueuerant. Aut fortasse harum rerum nullam curam habendam esse existimas, modo uestitus sit probè mundus, & nitidè compositus, & barba profunda, prolixaq; in capite cæsaries? Quare in posterum, ut uideo, hic nobis certus erit canon & regula, rectoq; philosophantes exactè cognoscendi, quem uidelicet proponit Hermotimus, oportetq; omnino ex habitu mũdiore, grauioreq; incessu, & capillo prolixiore optimorum cognitionem sumere. Itaque cui hæc deesse uiderimus, neque ille tetricus fuerit, aut perpetuis intentus cogitationibus obambulauerit, repro-

bandus

bandus & nihili æstimandus est. Sed uide Hermotime, ne & hæc illudendi gratia ad me dixeris, periculum faciendo, num deceptum me esse sentiam. HER. Quorsum istud dicis? LVC. Quòd hæc, ò bone, rectius statuarum sit cognitio atque indagatio, quàm tu ab habitu sumendam esse dixisti. Omnino enim illæ habitu ferè sunt elegantiore, & amictu ornatiore, quas aut Phidias quispiam, aut Alcumenes, aut Myron ad pulcherrimum absolutæ formæ archetypũ expresserit. Quòd si etiam maximè inde coniectura capienda est in illis digno scendis, quid ille aget, qui usu captus philosophiæ perdiscendæ desiderio tenetur? Qui enim fieri posset, ut in habendo delectu non tota uia aberret, cum neque habitus neque incessus perspiciendi facultatem habeat. HER. Ego uero ò Luciane, non ad cæcos uerba facio, neque illorum mihi quicquam curæ est. LVCIA. Atqui conueniebat, ò bone, ut tantarum rerum, adeoq; omnibus necessariarum cognitu, communis quædam esset cognitio. Sed enim quando ita tibi uidetur à Philosophiæ commercio, cæci excluſi maneant, posteaquam orbati sunt oculis, tametsi cum primis operæ pretiũ mihi uidebatur, illos præ omnibus alijs Philosophiæ studio incumbere, ne acceptam amissi usus calamitatem ferrent immoderatius. Cæterum illi qui probè uident, etiamsi fuerint perspicacissima oculorum acie præditi, quo nam pacto ea quæ in animo tecta sunt, peruidere possunt, ab illa externa ueſtitus mundicie? Nisi enim me fallat animus, tale quiddam est quod dicturus sum, nimirum te parandæ & colligendæ sapientiæ cupidine, cum istiusmodi uiris conuersari, utq; ea indies aucta cumulatius euadas melior. HERMO. Et maximè quidem. LVCIA. Qui igitur tibi promptum fuit, atque adeo factu possibile, ut ab ijs ipsis, quas dixisti cognitionibus, philosophantem aut secus perspiceres? Neque enim ista perinde solent propalàm esse conspicua, sed sunt abstrusa ualde, atque adeo in obscuro reposita, quæ multis uix orationibus & congressibus, postremum uero operibus consimilibus licet animaduertere. Qualia enim Momus in Vulcano reprehenderit, opinor aliquando inaudiuisse te: quod si me fallit opinio, audi iam nunc, sic enim habet fabula: nimirũ Mineruam, Neptunum, & Vulcanum contentionem inter se suscepisse, de artificij principatu & præstantia, atque ipsum quidem Neptunum taurum effinxisse, Mineruam uero domum excogitasse, porrò Vulcanus hominem composuit, fabricauitq;. Cæterum ubi iam ad Momum uentum esset, quem certaminis arbitrum & expensorem elegerant, & ille singulorũ opera diligentissimè inspexisset, in alijs quidem, quæ reprehenderit superuacaneum fortasse foret referre. Illud tamen in hominis opificio potissimum calumniatus est, atq; ipsum quidem Architectum Vulcanum non mediocriter perculsit, quòd artifex non in pectore ostiola quædam addidisset, quibus apertis & recluſis, perspicuum fieret omnibus, quid ille uelit, aut in animo strueret & cogitaret: num mentiretur, an uerum diceret. Atque ille quidem uelut cæcutiens, sic de hominibus statuit. Tu uero nobis ipso etiam Lynceo es perspicatior, qui, sicuti uidetur, per pectus ipsum, quæ intus sunt cernis, suntq; tibi aperta omnia, adeo ut non solum certò teneas, quid quisque uelit aut cogitet, uerumetiam uter sit melior aut deterior. HERMOT. Tu quidem Luciane ludos ex me facis, ego uero Apollinis ductu & auspicio delectum habui, neque prorsus electionem moror, atque hæc quidem satis Hermotimo. LVCIA. Attamen ne sic quidem mihi dignaris exponere, ò amice, sed me in ima uulgi fece uersantem superbè contemnis. HERMOT. Nihil fortasse illorum tibi placebit, quæ dixero. LVCIA. Nequaquam, ò bone, uerum nihil eorum uis dicere, quod me delectaturum esset. Et quia tu me cælas de industria, nobis inuidens, ne fortè tibi pares euadamus, si Philosophiæ indagandæ studio operam nauaremus, periculum faciam, si quo modo fieri possit, ut per me exactam iudicandi rationem, minimeq; fallibilem delectus habendi uiam inue-

Alia p absolutionem.

Vnde iudicãdus ac cognoscendus sit doctus ac sapiẽs.

Amplificat fabula.

Redit ad caput quæstiõis latius ac plenius exponen

do illam, ficta Icone Virtutis et eius uiæ

niam. Quocirca tu, si uolueris, arrectis auribus attento fac sis animo. HERM. Prorsus isthuc uolo, ò Luciane, fortassis quiddam scitu dignum dicturus es. LVCIAN. At uide, ne naso me suspendas, si illud omnino rusticè & ineptè proposuero. Ita enim facto opus esse uideo, posteaquam tu, qui harum rerum es multò peritior, illud manifestius & disertius explicare grauaris. Itaque Virtutem urbis instar esse fingas uolo, quæ ciues habeat honestissimè & integerrimè Rempub. administrantes, quemadmodum tuus quoque præceptor, qui isthuc aliquando peruenit, idē hoc affirmare non dubitat: præterea summa sapientia uiros exornatos, magno infractoq; animo præditos, iusticiæ seruantissimos, modestia admirandos, parum infra Deorum conditionem consistentes. Cuiusmodi multa apud nos designantur, rapina, uiolentia, iniuria, habendi cupidine, eorum flagitiorum, ne tantillum quidem quenquam audere in ea urbe conspiceres. Sed pacati & concordes Reipublicæ munia simul obeunt & administrant. Nec iniuria, ea enim quæ aliis in urbibus seditionum, & factiosarum contentionum concitandarum occasionem suppeditant, quorumq; gratia alter alterum clandestinis petit insidijs, ea, inquam, omnia è medio illorum sublata & remota sunt. Neque enim aut aurum, aut uoluptates, aut honores habent in precio, tanquam alicuius momenti ista apud illos habenda sint, uerum iam olim hæc in uniuersum, tanquam parum necessaria existimantes, ad benè gerendam Rempublicam, urbe eiecerunt. Itaque tranquillam quandam & omnibus modis felicem degunt uitam, bonis legibus, æqualitate, libertate, & omnibus denique bonis institutam. HERMOT. Quid igitur ò Luciane, an non tibi uidetur æquissimum esse, ut omnes certatim eius urbis ciues fieri desiderent, ita ut itineris tam laborioſi molestiam pro nihilo reputent, neque temporis longinquitate uicti, animum despondeant, certò & constanter persuasum habentes, se omni euicta difficultate in ciuium numerum relatum iri, eiusq; politiæ se participes futuros. LVCIA. Sanè per Iouem, ò Hermotime, omnibus omnes neruos in hoc intendendos esse arbitror, cætera uerò negligenda, ne patriæ tenaciter nobis inhærentis magna cura habenda est. Neque ualde moueri decet, aut frangi animo parentum, aut liberorum nos detinentium complorationibus. Sed & illi pari opera ad eandem profectionem nobiscum suscipiendam cohortandi sunt. Quòd si aut sequi nos recusauerint, aut per ætatem non potuerint, illis relictis & posthabitis, rectà ad urbem omnium felicissimam animoſe tendendum erit, reiectis etiam uestimentis, si eisdem amicti detineremur, illic haud dubiè conuestiendi. Neque enim periculum est, ne quis te eo nudo corpore delatum excluſurus sit. Iam enim & alias uirum multa canicie reuerendum differentem audiui, quinam illic se res haberent, meq; magnopere cohortabatur ille, ut me ei ad urbem eunti comitem adiungerem, si quidem pollicebatur itineris ducem se fore, & quòd me ciuitate donare uellet, unumq; ex tribulibus facere eius adscriptum sodalitio, adeo ut nulla non ex parte benè & feliciter agerem. Cæterum ego id ætatis rectè monenti non obtemperabam, stulticia & rudibus annis dehortantibus, nondum enim egressus eram annum quintum & decimum, fortassis si secutus fuissem, iam in suburbio aut præportis consisterem. Porrò de ciuitate, si rectè commemini, cum alia multa, tum hæc quoque prædicare solebat, quemadmodum omnes eius urbis incolæ essent aduenæ & peregrini, nec ullus esset indigena. Quin etiam illud addebat, non parum multos in eadem Repub. uersari barbaros, & seruilis conditionis homines informes, modicos, pauperes, breuiter neminem non eius Reipub. fore participem, quem penes modo uoluntas esset, eò tendendi. Quandoquidem illis morem ciuitate donandi aduenas affirmabat non sumi, aut ab externa cultus & ueſtitus elegantia, aut à corporis proceritate & formositate, neque à generis splendore, aut claris maioribus, sed ea pro

nihilo

nihilo æstimari apud illos. Oportere tamẽ eos, qui ciuitatis ius indipiſci uelint, intelligentia inſtructos eſſe, rerumq; honeſtarum tangi cupidine, labore non frangi, nullis uoluptatum illecebris capi, neque effœminari, aut emolleſcere rebus dubijs & difficilibus inter eundum ingruentibus. Quiſquis itaq; hæc præſtiterit, expoſuitq;, ubi primum urbem attigerit, actutum in ciuium communionem aſſumitur, quicunque tandem fuerit parem experturus honorem. Porrò peior, an melior, an nobilis, an ingeneroſus, an ſeruus, an liber, aut an prorſus infimæ ſortis & conditionis homo ſit, in ea ciuitate, ne nominantur quidẽ. HERMO. Hinc perſpicere potes Luciane, quòd non temere, aut pro rebus ficulneis, tantos ſudores perferam, cum adeo felicis & exoptatæ Reipub. ciuis fieri concupiſcam. LVCIA. Et ego quidem harum rerum communi tecum cupiditate teneor, atque haud ſcio, an quicquam ſit, quod perinde præ his mihi uotis expetendum putem. Iam ſi in propinquo urbs ſita foret, & omnium proſpectui expoſita, iam olim, ut ſcis, nulla animi ambiguitate præpeditus, eam fuiſſem ingreſſus, inq; ea multum iam temporis uerſando contriuiſſem. Poſteaquam uero, quemadmodum uos perhibetis, nimirum tu & Heſiodus ille rapſodus, ualde procul hinc remota eſt, operæpretium mihi eſſe uidetur, ut & uiam ipſam, quæ rectà nos ad urbem ducat, inueſtigemus, nec minus operæ & ſtudij in duce quàmoptimo deligendo ponamus. An non ita quoque tibi faciendum uidetur Hermotime? HERMOT. Et quī nam alia ratione eò quis perueniret? LVCIA. Nonne uides igitur immenſam multitudinem promittentium & affirmantium, ſe uiæ peritos eſſe? Multi enim ad hoc parati circũſtant, quorum nemo non ſe indigenam eſſe perſancte deierat. Cæterum non eſſe unam tantum uiam, illud apparet liquidò, ſed innumeras & ualde diuerſas, nec quicquam habentes, in quo inter ſe conueniant. Nam hæc quidem ad occidentalem plagam uergit, illa ad ſolem exorientem, mox altera ad Septentrionem uiatorem ducit, altera uero rectà ad meridiem. Rurſus, hæc quidem per florida prata, & molles plantas ſub umbra amœna & delectabilis, nihil habens aſperitatis aut difficultatis. Altera autem petricoſa, & omnibus modis aſpera, multum exhibens uiatoribus, cum ſitis, tum ardoris, tum etiam laboris & moleſtiæ. Et tamen omnes illæ cum multæ ſint, ad eandem urbem, quæ una eſt, tendere perhibentur, tametſi ſint inter ſe diuerſiſſimæ. Inde incredibilis animum meum habet perplexitas & hæſitantia, etenim in quancunq; forte fortuna incidero, uirum quempiam circa ingreſſum diuerticuli conſiſtentem offendo, antiqua Virtute & fide admirandum, ſtatim in introitu accedenti manus porrigentem, uehementerq; cohortantem, ut ipſius uiam ingrediar, uſq; adeo certatim unuſquiſq; illorum ſe compendioſæ uiæ gnarum eſſe iactat idẽtidem. Alios uero tota uia aberraſſe, neq; unquam eò peruerniſſe, neq; aliorũ inſequentium duces eſſe poſſe. Tandem ubi proximum acceſſero, audio & illum de uia ſua magnifice pollicentem, aliosq; malitioſe uituperantem. Ad eũ quoq; modũ facit is, qui huic uicinus eſt, & ſic deinceps omnes reliqui. Hinc itaq; uiarũ multitudo & diuerſitas non mediocriter me conturbant, animũq; meũ incertum diuerſe diſtrahunt, maximè uero duces ipſi præter modum uociferantes, dum quiſq; ſua immodicis laudibus deprædicat. Neq; enim calleo in quam declinãs, aut quem potiſſimum ex ducibus ſecutus, urbem accedere queam. HER. At ego te Luciane, ab omni hæſitatione liberabo. Etenim haud facile, ſi ijs qui ante nos idem itineris confecerunt, fidem habueris, aberrabis. LVC. Quibus tu habendum fidem dicis? aut quem ex ducibus ſequuti ſunt, aut per quam uiam ingreſſi ſunt? Iterum enim nobis ſub alia forma eadem apparet animi perplexitas, à rebus ad homines translatis. HERMOT. Quo nam modo iſthuc dicis? LVCIA. Quoniam quidem qui in Platonis uiam digreſſus eſt, & illo duce ſe in uiam dedit, illam haud dubiè laudaturus eſt. Rurſus qui Epicurum ducem ſi-

Hactenus uitutis Imaginẽ deſcripſit, iã & de uia ad ipſam.

Redit ad quæſtionẽ ſuperiorẽ, quæ nam uia philoſophandi potiſſima ſit.

bi ſequendum elegit, Epicuri, ita omnino alius aliam commendabit. Tu uero ueſtram omnibus aliis præferes. Aut non ita futurum eſſe Hermotime credendum eſt? HERMOT. Et cur non? LVCIA. Proinde, ab ancipiti animi perplexitate me non liberas, cum etiamnum ignorem ex uiatoribus, cui nam potiſſimū fides adhibenda ſit. Video enim unumquenque illorum, & ipſum & ducem eius unius tantum uiæ feciſſe periculum, ac illam laudare affirmantem, hanc ſolam eſſe quæ perducat ad urbem. Ego autem num uerum dicat, ſcire non poſſum. Quòd enim ad finem aliquem delatus ſit, & ciuitatem quandam conſpexerit, fortaſſe illi haud difficulter conceſſerim. Cæterum num illam uiderit, quam oportebat, in cuius Repub. ego & tu uerſari concupiſcimus, in Corinthum delati, ille autem Babylonem profectus, Corinthum ſe uidiſſe putarit, quod quidem etiamnum mihi incertum eſt. Neque enim ille qui aliquam ciuitatem uidit, ſtatim & Corinthum uidit, ſiquidem non ſola Corinthus eſt ciuitas. Quod autem omnium maximè me facit animi incertum & ambiguum, illud eſt, quòd ſciam neceſſario unam atque adeo ueram eſſe uiam, ſiquidem nec plures quàm una Corinthus eſt, aliæ autem quoquo gentium magis uiatorem quàm in Corinthum perducunt. Niſi quis uſqueadeo delirus eſſet, & mente captus, ut putaret, & eam quæ ad Indos tendit, & in Corinthum recto tramite perducere. HER. Quonam pacto hoc fieri poſſet ò Luciane? cum alia, aliò tendat. LVCIA. Proinde, ò bone Hermotime, non mediocri opus eſt conſilio in eligendis, cum uiis, tum ducibus. Neque illud uulgo iactati prouerbij committendum eſt, ut quocunque nos pedes duxerint, eo inconſultò abeamus, quomodo ita haud dubiè præcepti pro Corintho ad Babylonios, aut Bactras abiremus. Atqui ne hoc quidem uale de mihi conſultum factu uidetur, ut fortunæ tantam rem committamus, tanq; optimam fortaſſe adprehendentes, ſi citra omnem uiarum exactam perueſtigationem, in unam aliquam quamcunque tandem temerè irrueremus. Nihil enim obſtat, quo minus & fieri poſſit, & fortaſſe iam olim in tanta temporis longinquitate factum eſt. Haud quaquam uerò æquum eſſe opinor, ut tam inconſideranter de rebus adeo magnis ſpem abiiciamus, aut ita in anguſtum coactam conſtringamus, uirgultea ſcapha (quod aiunt) Aegeum aut Ionium tranſmittere uolentes. Neque enim recte aut probabiliter fortunā incuſaremus, ſi ſagittando & iaculando non prorſus aſſecuta ſit ueram illam uiam, unam nimirum inter tot infinitas, falſas & erroneas exiſtentem. Quod nec Homerico quidem ſagittario conceſſum fuit, qui cum debuiſſet columbam arcu fixam deijcere, linea uincula rupit, opinor autem fuiſſe Teucrum. Sed enim hoc multò magis rationi conſentaneum eſt, ſpem habere multa uulnerandi, & iaculo petendi, quàm omnino illud unum ex omnibus. Quoniam periculum non mediocre eſt, ſi pro recta & compendioſa uia, in unam ex erraticis & deuijs imprudentes incideremus, ſperantes fortunam meliorem pro nobis electuram eſſe: opinor autem in tali re comparatione utendum & demonſtrandum eſſe. Neque enim promptum & facile eſt reuocare curſum, ſaluumq; & incolumem retrò euadere, ſi quis ſoluta nauli mari ſeſe mel commiſerit: uerum neceſſarium eſt, in pelago fluctuum arbitrio iactari & circumferri, nauſeantem ut plurimum, & metu perculſum, capiteq; marinis fluctibus grauatum. Aequum uero fuerat, ſub initium priuſquam uela uentis permiſiſſet, conſcenſa ſpecula explorare ſi mare eſſet nauigabile, & ſecundus flaret uentus, Corinthum nauigare uolentibus. Et per Iouem quidem gubernator quiſpiam optimus ſummo cum iudicio illi deligendus fuerat, præterea nauis ſatis firma conquirenda, quæ tantis fluctibus & curſui par eſſe poſſet. HERMOT. Eſt quidem Luciane, quod dicis non improbandum. Verum enimuero hoc ſatis certò ſcio, quòd ſi etiam per circulum omnes ad unum

Amplificatio à ſimili.

Alia à fine.

acceſſe

ceſſeris, non tamen alios inuenies, neque duces meliores, neque gubernatores maiori peritia prædito s quàm Stoicos. Atque ſi animus tibi eſt aliquando Corinthum peruenienti, illos ſequendos eſſe putabis, per Chryſippi & Zenonis ueſtigia incedendo, alioqui fruſtra hanc uiam tentabis. LVCIAN. An non ſentis, ò Hermotime, commune quiddam te dixiſſe, haud dubiè enim hoc ipſum dixerit, & quiſque qui communem cum Platone uiam ingreditur, & qui Epicurum ducem ſequitur: inſuper & alij, me uidelicet Corinthum nunquam uenturum, niſi cum illorum aliquo itineri memet accingam, ita ut neceſſarium mihi eſſe uideam, aut omnibus ſine diſcrimine credere, quod abſurdiſſimum eſt, aut omnibus iuxtà diffidere, quod quidem multò tutiſſimum eſſe opinor, donec uera pollicentem inuenerimus. Age uero, ſi quemadmodum nunc ignarus ſum, etiamnum certum non habens, qui nam ex omnium philoſophantium ordine & numero uerum diceret, ueſtræ ſectæ me addicerem, habita tibi fide uiro amico & familiari, attamen Stoicæ ſaltem philoſophiæ perito, tantumq; unicam illam uiam ingreſſo. Poſtea uero Deorum aliquis ab inferis in uitam reuocaret Platonem & Ariſtotelem, præterea etiam alios omnis generis philoſophos. Illi autem circumſiſtentes interrogarent, & per Iouem quoque in ius pertractum contumeliæ accuſarent, dicentes: Quid uero paſſus es optime Luciane, aut à quo perſuaſus Chryſippum & Zenonem nobis, qui multò antè fuerimus, propoſueris, homines heri & paulo antè natos, cum nos neque ſermonis participes feceris, neque prorſus quæ loquamur tentaris. Quòd ſi hæc ab illis dicerentur, quid nam illis reſponderem? An ſatis mihi fore exiſtimas, ſi dixero me ab Hermotimo uiro familiari ita perſuaſum eſſe? Atqui dicerent, ſat ſcio, nos uero Luciane, quis ille ſit Hermotimus iuxta cum imperitis ignoramus, ſed neque ille nos nouit. Quare æquum non fuit, omnibus in totum repudiatis, nos indicta cauſſa condemnare, fidem dantem uiro unicam tantum in philoſphia uiam, ſed neque illam fortaſſe exactè ſatis perſpectam habenti. Sed enim legum conditores ò Luciane, ad hunc modum non imperant faciendum iudicibus, nimirum ut altero tantum audito, alteri facultas pro ſe loquendi ea quæ ex uſu ſuo eſſe intellexerit, non cõcedatur. Verum utrunque iuxtà audiendum eſſe præſcribunt, quo facilius diuerſis ſermonibus inter ſe examinatis & perpenſis, quæ uera, quæ falſa ſint inuenire queant. Quòd niſi ſic factitatum fuerit, permittit lex adpellandi libertatem, ut in aliud iudicium ea tranſferantur, quæ illos loqui par eſt. Aut ſi quiſpiam fortaſſe illorum me interrogaret: Dic mihi, inquiens, ò Luciane, ſi quis Aethiops qui nunquam alios homines conſpexiſſet, quales nos ſumus, propterea quòd nunquam peregre extra patriã profectus ſit, in quadam corona & conuetu Aethiopum pertinaciter affirmaret, diceretq;, nuſquam gentium homines albos aut flauos reperiri, neq; ullius alterius coloris quàm nigros, nũquid alijs fidem ſuis dictis faceret? Diceret autem ad illum quiſpiã ex ſenioribus Aethiopibus, Tu uero unde hæc cognita & explorata affirmas audaciſſime, neq; enim unquã à nobis ſuſcepta ad exteros populos profectione peregrinatus es, neq; per Iouẽ qualia apud exteras nationes ſint unquam perueſtigaſti, aut preſens oculorum teſtimonio didiciſti. An uero hunc ſenem non rectè & grauiter ſentire prædicarem? Aut quid tu conſilij in mediũ adfers Hermotime? HER. Imò uero tuæ ſententiæ aſſentior, iuſtiſſime enim mihi uidetur eius temeritas ita poſſe compeſci. LVC. Et quidem mihi ò Hermotime. Cæterũ quod poſthac dicturus ſum, quomodo tibi mecum conueniat, ſcire non poſſum. Mihi quidem & illud iam ualde perſuaſum eſt. HER. Quale nam illud eſt? LVC. Nempe uir ille probabili inductiõe inferet dicturus, ergo abſurde propoſitus eſt nobis quiſpiã Luciane, qui ſaltẽ Stoicorũ placita calluerit, quẽad modũ amicus ille tuus Hermotimus. Cum aũt nunq; peregre profectus, neq; ad ad Platonis Academiã ſe cõtulerit,

Redit ad id, qd ſuprà propoſitum fuit, Stoicã uiã eſſe optimam. Confutatio à reiectione cauſſæ.

Proſopopœia cæterorum philoſophorũ ſeſe contra Stoicos defendentium.

A iuſto et formã iudiciorũ

Ab abſurdo ex ſimili.

A modo et officio indicatis.

neque apud Epicurum diuerterit, neque omnino cum alio quoquam familiaritatem contraxerit. Itaque si dixerit, nihil ita pulchrum, aut ita uerum inueniri apud omnes reliquos, qualia Stoicorum sunt, & quæ ab illis asseruntur, an non iure optimo temerarius & audax tibi uideri debeat, de omnibus definiendi & pronunciandi autoritatem sibi sumens, maximè uero cum tantum unius sectæ peritus sit, neque unquam ex Aethiopia, uel alterum pedem protulerit. Quid uero existimas illi respondendum esse? Num ueriſſimũ illud nos uidelicet Stoicis addictos, illorum philosophiam perdiscere, iuxta quam dignum putemus philosophari. Neque tamen nobis obscura sunt ea, quæ dicuntur ab alijs. Siquidem præceptor noster & illa inter disserendum proponit, refellens subuertensq; illa satis argutè. Num uero existimas hoc responso audito, tacituros esse Platonicos & Epicureos, tum etiam alios? An non in risum soluti iure optimo ad me dicerent, qualia nam facit familiaris tuus Hermotimus, ò Luciane? qui dignatur aduersarijs de rebus nostris fidẽ habere, prorsus existimans, eiusmodi esse omnia nostratia, qualia ipsi falsò confingunt & dictitant, quorũ aut ipsi imperiti sunt, aut ipsam ueritatem de industria cælantes obfuscant improbi. Aut igitur si uiderit aliquem ex athletis exercentem se priusquam in harenã descenderit, calcitrantem in aẽra, aut pugnis inanem quampiam plagam inferentem, quasi cæderet aduersarium, illum ideo statim proclamabit præfectus certaminis esse inuincibilem? Aut non potius existimabit perfacile & tutum esse, ita pueriliter & iuueniliter Thrasonem gloriarum plenum agere, nullo aduersario illi repugnante: ipsam autem uictoriam tũc primum decernendam esse, quando aduersarium fortiter deuictum prostrauerit, & superior certando euaserit, altero lassitudine confecto, alioqui uero nequaquam. Proinde, neque Hermotimus ab his, quibus præceptores sui aduersum nos absentes, in umbra dimicant atque digladiantur, illos uictores esse putet, aut ea quæ à nobis asseruntur, tam sine negocio posse refelli, aut subuerti. Quoniam illud persimile esset puerorum ædiculis, quos illi ut infirmas parare solent, ita protinus subuertunt ac diruunt. Aut per Iouem etiam his, qui exercitio sagittandi sunt occupati, qui stipulis quibuspiam colligatis, & super contum fixis, nec ita procul positis emisso telo iaculantur: ac si quando forte fortuna collimantes scopũ tetigerint, stipulasq; præfixas iaculo penetrauerint, ilico exclamant, quasi re magna peracta, si telum per sarmenta euolarit. Cæterum nequaquam ad hunc modum Persæ facere consuenerunt, sed neque Scythæ quotquot illorum arcu & arte iaculandi præcellunt: uerũ initio ipsi equis insidentes, obequitando emittunt iaculum. Deinde etiam ea ipsa faciunt mobilia, ad quæ arcu collimant, non stabilia, aut sagittam expectantia donec inciderit, sed cum plurimum fugientia, nempe feras, & maximẽ uolucres feriunt. Quod si nonnunquam scopus quoque feriendus est, emissi teli firmitate & impetu, lignum transuersim obiectum, aut scutum bouinis corijs confectum præponentes, transfigunt: at tunc quidem bonam spem habent, fore, ut eorum tela etiam per arma, ubi usus erit, penetrent. Quapropter ò Luciane, dic nostris uerbis Hermotimo, præceptores eius sarmentorum seu stipularum fasciculos, propositos telis petere; deinde ambitiose gloriari homines armatos se deuicisse: insuper aduersus imagines nostras depictas pugilum more depugnare, quibus etiam, ut par est, superatis, nos prostratos esse existiment. Atqui unusquisque nostrum ad illos dicere possemus, quod ab Achille dictum est de Hectore: Ille meam haud quaquam galeam, cristasq; comantes Aspicere audebit. Hæc quidem uno ore dicturi sunt omnes, singulatim autem alius alia. Plato haud dubiè mihi uidetur aliquid narraturus, eorum quæ facta comperit in Sicilia, quorum non pauca habet comperta. Siquidem perhibent Geloni Syracusiorum Tyranno os fuisse putridum, infectumq; grauceolentia, id quod per multum temporis illum

Obiectio cui respõdet, à persone qualitate.

Amplificatio à simili.

Alia à collatis omnibus.

Alia ab exemplo Gelonis.

latuit

latuit, cum nemo auderet ob hoc ipsum reprehendere uirum præpotentem tyrannide, donec illi mulier peregrina adducta, rem ut se haberet, sumpta audacia exposuisset. Qua re ille inflammatus iracundia, uxorem suam accessit, graui ter cum ea expostulans, quòd illi non palàm fecisset fœtidi oris graueolentiam, cum eius uicioſæ animæ probè fuisset consci a. Illa uero orauit sibi habendam esse ueniam, propterea quòd nunquam àntea ullum alium uirum sit experta, neque cum quoquam tam propè congressa, ita ut pro certo putarit, in uniuersum omnes uiros, non aliam animam ore exhalare. Itaque Hermotimus, quia cum solis Stoicis commercium habuit, proculdubio diceret Plato, non iniuria nescius est, qualia nam aliorum sint ora. Non dissimilia fortasse & Chrysippus diceret, & his etiam multò plura, si illo indemnato & indicta causa relicto, ad Platonis Academiam à quodam eius assecla persuasus me reciperem. Iam, ut tandem pauci simis uerbis totius rei summam complectar, ita statuo, dum quidem in incerto fuerit, quæ nam uera sit secta philosophandi, nullam esse eligendam: propterea quòd non careat contumelia, si hac electa, aliam neglexerit. HERMOT. Per societatem domesticam Luciane age, Platonem quidem & Aristotelem, quin etiam Epicurum, & alios missos faciamus. Neque enim ex dignitate mea est, ut aduersus illos ego conflicter. Cæterum nos duo, ego inquam & tu, accuratè discutiamus, num res philosophica tale quiddam sit, cuiusmodi ego esse affirmo. Aethiopas autem, aut Gelonis uxorculam, quorsum nam opus erat, ex Syracusis usque ad nostrum colloquiũ accersere? LVCIA. Sanè illos quidem missos faciamus, quandoquidem tibi ad nostram disceptationem, parum utiles & superuacanei uisi sunt. Tu uero dic modo, appares enim similis quiddam admirandi dicturo. HERMO. Mihi equidem prorsus uidetur Luciane, omnibus modis fieri posse, eum, qui tantum modo Stoicorum dogmata perdidicerit, ex illis ad unguem cognitis, uerum nosse, tametsi aliorum decretis posthabitis nequaquam singula perdiscendo excuserit. Considera uero, tecum ad hunc modum ratione inita, si quis hoc tantum ad te dixerit, duabus dyadibus numerum quaternarium absolui. Ergo tibi iam circumeundum est, & uiritim exquirendum ab alijs omnibus, quotquot arithmeticæ non sunt rudes, ne fortè quispiam inter illos sit qui dicat, bis duobus quinque aut septem constitui? An non ilico tibi planum sit eum uirum uera dicere? LVCIA. Ili co quidem, ò Hermotime. HERMOT. Qui igitur tibi fieri posse non uidetur eum, qui solum in Stoicorum scholam inciderit ueritatem dicentium, illorumq; sermonibus planè persuasum, aliarum non amplius egere ductu & auspicijs, cum certus iam factus sit, nunquam fore, ut quatuor quinque fiant, non si infiniti Platones, aut Pythagoræ diuersum affirmauerint. LVCIA. Nihil aduersum, quod aiunt, dicis, ò Hermotime, cum ea quæ omnibus iamdudum sunt certa & persuasa, rebus dubijs & incertis assimulare non dubites, longè lateq; inter sese dissidentia. Quid autem respondes? esse ne aliquem quo cum tu sermonem sociaris contendentem duas dyadas coniunctas, aut septenarium, aut undecenarium numerum constituere? HERMOT. Haud quaquam ego, nisi fortasse per insaniam deliraret, negans ex his non nisi quatuor excrescere. LVCIAN. Quid autem incidisti ne aliquando (& per Gratias uerum dici uolo) in Stoicum aliquem, & Epicurum, de rerum principijs, & bonorum fine inter se non dissidentes? HERM. Nunquam. LVCIAN. Proinde etiam atque etiam uide, ne tuis falsis & euanidis rationibus me fraudulenter decipias, maximè uero amicum tuum existentem. Cum enim nos subinde quæramus, quinam in Philosophiæ studijs uera loquantur, tu nihil cunctatus hoc præoccupatum Stoicis artributisti, dicens, illos esse, qui bis duo quatuor esse statuerint, quod quidem obscurum est, num ita se res habeat, fortasse enim dicerent Epicurei, aut Platonici, uestram hanc esse compositionem, nos autem quinque, aut septem illa esse dicimus.

Finis & scopus disputationis.

III.

Alia defensio Stoicorũ, contrà hãc quæstionẽ: an ex una aliqua ueritas cõparari possit, an omnes cognoscendæ.

Confutatio ab æqualitate similitudinis.

An

Ab exemplis dogmatum.

An non uidentur hoc ipſum tibi egregiè præſtare, cum uobis hoc ſolum quod honeſtum eſt bonum eſſe putantibus, Epicurei uoluptatem ſummum bonum eſſe ſtatuant. Et cum uos pertinaciſſimè contendatis, omnia eſſe corporea, Plato tamen eius opinionis eſt, ut cenſeat in rerum natura, nonnihil quoq; eſſe incorporeum. Et quod primo loco dixi, nimium auidè illud, quod in dubio uerſatur, tanquam minimè dubitanter proprium illud Stoicis habendum tradidiſti. Iam cum alij hoc ſibi uendicent, dicantq; illud eſſe, ſanè ibi tum ſummo iudicio opus eſſe opinor. Porrò autem ſi apud omnes in confeſſo eſſet, ſolos Stoicos uerè autumare, bis duo eſſe quatuor, alijs mea quidem ſententia concedendum eſt. Quamdiu uero ea de re inter ipſos contentioſe digladiãtes anceps eſt controuerſia, omnes ex æquo audiendi ſunt, aut compertum habere uideri, nos ad gratiam ferre iudicium. HERM. Non uidere mihi Luciane intellexiſſe, quid dicere uoluerim. LVCIA. Ergo craſſius & manifeſtius explicandum tibi erit aliud quippiam dicturo, tantum uide ne tale aliquid dehinc adducas.

Alia defenſio p diuiſionẽ à ſimili.

HERM. Scies actutum cuiuſmodi ſit quod dico. Ponamus enim duos aliquos in Aeſculapij, aut Dionyſij fanum ingreſſos, deinde phialam quandam è rebus ſacris eſſe ſublatam, atque deperditam, haud dubiè iam ſummopere neceſſarium eſt, ut ambos inueſtigatione habita perſcrutemur, uter nam illorum phialam in ſinu abditam habeat. LVCIA. Maximè. HER. Omnino autem alterum habere neceſſe eſt. LVCIA. Et cur non, ſiquidem deperdita eſt. HERM. Proinde, ſi apud priorem amiſſam phialam inueneris, alterum nequaquam exuendũ eſſe putas, iam enim palãm eſt illam non habere. LVCIA. Sanè palãm eſt. HER. Et ſi in prioris ſinu reperta non fuerit, alterum habere ſanè conſentaneum eſt, neque hic longa perſcrutatione opus eſt. LVCIA. Certè enim habet. HERMO. Ergo nos quoque, ſi apud Stoicos phialam iam inuentam habemus, alios perſcrutandos eſſe ſuperuacuum & indignum exiſtimamus, habentes quod dudum tantopere quærebamus: aut quam ob rem inani labore nos ipſos amplius defatigaremus? LVCIA. Nullius profecto gratia, ſi reperta phiala penes uos fuerit, illaq; incerta pro certo compertum habetis, illud ipſum eſſe, quod erat deperditum: aut planè uobis cognitum eſt donarium.

Confutatio ab inæqualitate ſimilitudinis.

Iam uero, ò amice, non ſaltem duo ſunt, qui templum ingrediuntur, ut neceſſarium ſit alterum habere rem furto ſubtractam, uerum profecto illorum magna eſt copia. Deinde non minus obſcurum eſt, quid illud tandem ſit, quod deperditum eſt, num phiala quæpiam, num ſcyphus, num corona. Quotquot enim ſacerdotes ſunt, ſubinde alius aliud eſſe affirmat: quippe qui neque de ipſa materia unanimiter conſentiunt, uerum hi ex ære, alij ex argento factum, partim autem aureum, partim uero argenteum illud eſſe dictitant. Itaque planè operæ precium eſſe uides, detractis ueſtimentis omnes in templum ingreſſos exui, ſi animus eſt rem amiſſam inuenire. Quanquam enim apud primum aurea phiala tibi reperta fuerit, nihilo ſecus tamen & cæteri pari opera ſunt exuendi. HERMO. Quam ob rem, ò Luciane. LVCIAN. Propterea quòd incertum ſit, num phiala illud ipſum ſit, quod erat amiſſum. Tametſi uero & hoc uno ore omnes confeſſi fuerant, haud tamen omnes auream fuiſſe phialam confirmabunt. Porrò autem ut maximè inter omnes conſtet, auream phialam eſſe amiſſam, tamen ne ſic quidem alios perſcrutandi finem facies, neque enim tibi conſtabit, num Dei ſit illa ipſa, aut non reputas infinitas eſſe phialas aureas. HERMOT. Sanè cenſeo. LVCIAN. Igitur omnibus modis neceſſarium eſt perſcrutantem omnes accedere, & illis quæ apud quenquam inuenerit in medium depoſitis, conijcere, quid nam ex eiſdem diuinum donarium potiſſimum ſit exiſtimandum. Etenim quod omnium maximè dubio inuoluit animum, illud eſt, quod unuſquiſque exutorum aliquid apud ſe habeat, hic ſcyphum, ille phialam, alius coronam, & hic quidem ex ferro fabricatam, alter autem

tem auream, tertius argenteam. Nondum uero clarum est & perspicuum, num hæc sit res sacra, quòd habetur. Quare magnam tibi impositam esse uides necessitatem dubitandi, quem nam ex tanto numero sacrilegij insimules. Vbi uero omnibus essent paria & similia, iuxta foret incertum cognitu, qui nam diuina donaria sustulisset, sunt enim harum rerum possessiones etiam priuatæ. Cæterum ignorantiæ caussam unam esse arbitror, quòd nullo titulo inscripta sit deperdita phiala. Ponamus enim amissam esse phialam, quę si Dei nomine, aut eius qui illam templo dicatam consecrauit, foret insignita titulo, minori in perscrutando labore defatigaremur, & ea quæ inscriptiuncula notata foret reperta, finem faceremus alios exeundi & perturbandi. Opinor autem Hermotime, iam te sæpenumero gymnicis certaminibus interfuisse. HERMOT. Et rectè quidem opinaris, iam enim persæpe interfui. LVCI. Nunquid igitur etiam aliquando iuxta Athlothetas consedisti? HERMOT. Per Iouem nuper in Olympijs lęuum latus iudicum sedendo claudebam, Euandrida Elei filio inter ciues suos spectaculum mihi præoccupante. Cupiebam enim singula propius inspecta cognoscere, quæ fierent circa iudices. LVCIA. Proinde, etiam illud exploratum habes, qua sortiendi ratione uti soleant, cui nam cum quoq; luctandum, aut Pancratio decertandum sit. HERM. Planè perspectum habeo. LVC. Longè itaque promptius & melius tu expedies, qui ista propius & curiosius sis contemplatus. HERM. Apud priscos quidem præsidente in certaminibus Hercule, laurea folia. LVC. Ne mihi quæso priscorum instituta per censeas, Hermotime, sed quæ ipse cõram conspexisti, cedo. HERMOT. Initio quidem urna argentea Deo sacra in medium proponitur, in eam paruæ quædam sortes conijciuntur, fabacea fermè magnitudine literis inscriptæ. Inscribuntur autem duæ utraque uidelicet litera α, deinde in alteras duas scribitur β, mox in alias γ, ac deinceps iuxta eandem rationem inscribuntur, & reliquæ pro numero athletarum, si plures fuerint, ita ut semper binæ sortes ijsdem sint insignitæ literis. Accedit deinde quisque ex athletis susceptis uotis Ioui supplicans, immissaq; in urnam manu, unam ex sortibus extrahit, & post illum alius. Quibus singulis assistens flagellifer protensa manu obstat, ne legantur literæ, quæ à singulis extractæ sunt. Cæterum ubi iam singuli singulas sortes habuerint, tum demum Alytarches, ut ego opinor, aut unus ex iudicibus, neque enim amplius memoria teneo, circumeundo contemplatur, & explorat sortes in circulo consistentium. Atque ita eum quidem, qui α habuerit, cum altero sortem α inscriptam habente, aut luctu, aut Pancratio decertaturum committit. Deinde pari ratione etiam eum, qui β habet extractum cum altero eiusdem literæ, qui tenor committendi seruatur, etiam in alijs consimilium literarum sortes habentibus. Et hæc est ratio componendorum athletarum numero illorum æquali seu pari existente. nimirum si octo aut quatuor, aut duodecim illorum fuerint. Quòd si dispares accesserint, quinque uidelicet, aut septem seu nouem, tum litera quæpiam superuacua sorti inscripta, unà cum alijs in urnam mittitur, non habens literam sibi respondentem. Quicunque ergo illam extrahendo consecutus fuerit, alijs ad ultimum usque præsidet, expectans donec alij finitis certaminibus decertauerint, neque enim habet literam suæ oppositam. Estq; ista non mediocris athletæ felicitas, quippe qui ad huc uiribus integer, cum defessis congressurus sit. LVC. Iam quidem paulisper interquiesce: etenim illud est, cuius egebã maximè, ergo illorũ iam nouẽ sunt, omnesq; immissa in urnã manu, sortem extraxerunt, tu uero age iã circũeundo (prospectatore eẽ certaminis iudicis officiũ tibi deferam) contemplare literas. Haud quaq; eẽ credo prius te cognituru, quis ex illis prędes dicẽdus sit, q; ad omnes ueneris, & illos inter se cõposueris. HER. Quorsũ uero ista dicis Luciane.

Supiori similitudini oppositalium.

LVC.

LVC. Horſum uidelicet, quòd nullo modo fieri poſſe uideatur, ut ílico reperiatur litera illa declarans præſidem, fortaſſe enim inuenire potes literam, incertus tamen eris, num illa ſit, neq; enim ulla exceptiõe prædictum eſt α, aut μ, aut ι, fore eam literam, quæ præſidem ſit conſtitutura. Atqui ubi in α incideris, alius α habens tibi quærendus eſt, quo inuẽto, illos inter ſe ad congrediendum cõponis. Deinceps in β prolapſus, alterũ β ubi ſit ſtudes inueſtigare, quod inuento aduerſum eſt. Ac ita quidẽ agis cum cęteris omnibus, donec ille tibi relictus fuerit, qui ſolitariam habuerit literam, nullum aduerſarium indicantem. HER. Quid autem ſi ad illũ forte fortuna prima, aut ſecunda uice delatus fueris, quid tum faciendum tibi uidetur? LVC. Nihil equidem, uerum tu græcorum iudex ſcire poſſim quid facturus ſis, an actutum eundem pro præſide ſis proclamaturus, aut potius putes omnes in circulo neceſſario accedẽdos & inſpiciendos eſſe, num uſpiam conſimilis penes aliquem relicta eſſet litera, ita ut niſi omnium ſortes uiritim tibi inſpectæ fuerint, nunquam cognoſces præſidem. HER. At qui perfacile ſcire poſſum Luciane, nouem illorum exiſtentibus. Etenim ſi ſ, primo aut ſecundo loco inuenero, planè certus ſum, eum fore præſidem, qui eo ſortem inſcriptam habuerit. LVC. Quo nam pacto ò Hermotime? HERM. Ad hunc quidem modum, illorum enim duo α habere certum eſt, conſimiliter etiam alij duo β, ſibi uendicant. Iam cum adhuc quatuor ſint reliqui, duos illorũ γ, alteros δ, extraxiſſe, dubium non eſt. Et iam qnatuor literæ in octo athletas diſtributæ & abſumptæ ſunt. Pro certo igitur conſtat tantummodo ſupereſſe ε, quod qui extraxerit, præſes haud dubiẽ conſtituitur. LVCIA. Vtrum igitur Hermotime, collaudem ne ego te ob ſingularem ingenij tui induſtriam, an placet, ut ea refellam, quibuſcunq; tandem probabiliter cõtradici poſſe reor? HER. Ita per Iouem, uehementer enim animi pendeo, etiam atq; etiam cogitans, quidnam his ratione probabili poſſis contradicere. LVC. Equidem tu, quemadmodum literæ pinguntur ex ordine, dixiſti, ueluti primo loco α ponitur, ſecundo β, ac deinceps aliæ, ſecundum illarum ſeriem, uſq; ad unam illam, in qua terminatur athletarum numerus. Et ſanè facile aſſentior tibi ita fieri in Olympicis certaminibus. Quid autem ſi non ſeruato literarum ordine quinq; ex omnibus indiſcriminatim eligeremus, uidelicet ipſum χ, deinde σ, mox ζ, poſtremo κ, & θ. Quatuor itaq; literæ octo ſortibus inſcribentur, ipſum autem ζ ſuper nonã ſolum, quo præſes nobis indicabitur. Quid ergo iam facies ſtatim ſub initium literula ζ, inuenta? Quomodo uero cognoſces præſidem exiſtentem eum qui illam habuerit, niſi omnes accedens, nihil huius ſimile inueneris? Neq; enim tibi integrum erit, quemadmodum nunc ex illarum ordine cognoſcendi præſidis coniecturam facere. HER. Rem arduam ex me interrogas, ad quam ut tibi reſpondeam, mihi promptum non eſt. LVC. Age ſi placet hoc ipſum alia ratione conſiderandum tibi proponam. Quid ſi nullis literarum figuris, ſed ſignis quibuſdam & characteribus ſortes connotarentur, cuiuſmodi per multa literarum loco depingunt Aegyptij, puta homines caninis, aut leoninis capitibus. Aut illa quidem, ſi uidetur, miſſa faciamus, cũ ſint peregrina & exotica, & à noſtro inſtituto prorſus aliena. Age uero ſimplicia illa & uniformia ſortibus inſcribamus, quemadmodum fieri poteſt aſſimulantes, nimirum binis ſortibus homines, deinde binos equos alteris binis, mox duos gallos, poſtremo duos canes. Porrò nonæ, tanquam præſtantiſſimę, leonis imago inſculpta ſit. Proinde ſi mox initio in ſortem leoninam ferentem imaginem incideris, quibus nam cõiecturis perſuaſus, dices eam eſſe, qua præſes deſignatur, niſi omnes accuratè circunſpiciendo perluſtraueris, num quis etiam alius præter hunc adſit, habens ſortem leoniferam. HER. Nihil habeo Luciane, quod tibi ad hæc reſpondeam. Non iniuria, neq; enim uideo, quid poſſit apte reſpondi, adeo, ut ſi animum induxerimus, aut eum inuenirẽ, penes quẽ ſacra ſit phiala, aut quæ inter athletas

præſi-

præſidis loco habẽdus ſit, aut cuius ductu & auſpicio feliciſſimẽ in Corinthum urbem illam florentiſſimam peruenire queamus, omnes neceſſario accedendos eſſe putem, ſummaq; diligentia detractis ueſtimentis, omnibus tentatis ſolertiſſimẽ exquirendos, etenim uix etiam ſic ueritatem indagantes perueſtigabimus. Quòd ſi quis mihi unquam futurus eſſet cõſiliarius fide dignus ſuper rebus philoſophicis, contendens omnino operã eſſe nauandam philoſophiæ ſtudijs, ille demum ſolus erit, quem eorum quę dicuntur ab omnibus, ad unguem peritum eſſe cognouero. Reliquos autem omnes ut inutiles, & nulla re dignos contemnam, nihil fidei illis habiturus, donec etiam unius fuerint neſcij, quæ fortaſſe ex illis eſſe poſſit omnium optima. Neque enim ſiquis adducto homine formoſo dicat, hunc ex omnibus hominem eſſe formoſiſsimum, ſtatim ille ſuis uerbis mihi fidem facturus eſt, ut credam eum uera loqui, niſi certum habuero, omnes homines illi uiſos eſſe: fieri enim fortaſſe poteſt, ut hic homo nõ ſit contemnendæ elegantiæ: quod autem ſummæ ſit inter omnes formæ & ueuſtatis, ſcire haud quaquam poſſum, nondum uiſis omnibus. Nos porrò nõ formoſo tantum egemus, ſed formoſiſſimo, quem niſi inuenerimus, parũ ſudatum, & nihil actum eſſe putabo. Non em̃ contenti erimus, in qualemcunq; tandem amabilis & honeſtæ formæ hominem inciderimus, uerum ſummam illã qua maior eſſe non poteſt, formæ elegantiam perueſtigamus, quam neceſſariò unam eſſe negare non potes. HER. Vera ſunt hæc. LVCIA. Quando ergo aliquem mihi produces, totius in philoſophia itineris peritum, quemq; ea non fugiant, quæ cum à Pythagora, tum à Platone, præterea quę ab Ariſtotele, Chryſippo & Epicuro, alijſq; omnibus dicuntur & affirmantur. Denique, qui una uia ex omnibus electa experimẽto edoctus pro certo cõpertum habeat, eam ſolam eſſe uiam, quæ rectà ducat uiatores ad felicitatem tanto perquæſitam. Etenim, ſi talem quempiã quærendo cõſecuti eſſemus, deſineremus nos moleſtis onerare negocijs. HER. Haud quaquam Luciane, eiuſmodi uir inuentu facilis eſt. LVC. Quid igitur faciemus Hermotime, neque enim animus abijciendus eſt, propterea quòd eiuſmodi ducis inopia in præſentia laboramus. Ergo illud aggrediamur, quod factu mihi uidetur multò cõſultiſſimum & tutiſſimum, ut quiſque ab initio exorſus, omnes ſectas percurrat, eaq; accurata & diligenti indagine cõſultando examinet, quæ dicta ſunt ab omnibus. HERM. Quantum quidem tua uerba intelligo, ita facto opus eſſe uidetur, niſi quòd illud quod nõ multo antẽ à te dictum eſt, cum his mihi pugnare uidet̃, uidelicet arduũ & graue eſſe, eũ qui uni uiæ iam ſeſe tradiderat expanſis denuo uelis recurrere. Quomodo enim fieri poteſt, ut is qui in priori iam occupatus detinetur, reliquas omnes percurrat. LVCI. Illud equidem paucis tibi expediam, nimirum Theſei inſtitutum imitabimur, filoq; à tragica illa Ariadne accepto, nullum non Labyrinthum ingrediemur, nec dubito quin ſine negocio, tantum ductu fili ita nobis licebit regredi: HERMO. At unde tandem nobis illa Ariadne comparebit, aut unde filum parabimus? LVCIA. Bonum habe animum ò amice, iam enim uideor mihi reperiſſe, cuius ductum ſequuti haud dubiè egrediemur. HERMO. Quod nam igitur illud eſt? LVC. Certè meum non eſt quod dicturus ſum, ſed cuiuſdam ex ſapientibus uiri ſummi, nempe illud: ſobrius eſto, & memẽto diffidendum eſſe. Etenim, ſi minimè leuiter & facile perſuaſi, quibuſuis auditis fidem habuerimus, ſed more iudicum, alijs quoque fandi copiam conceſſerimus, fortaſſe haud difficulter horum Labyrinthorum inextricabiles errores effugiemus. HERMO. Benè ſanè dicis, illud quoque nobis faciendum intelligo. LVCIA. Videlicet, cæterum ad quem illorum omnium primum nos conferemus? aut non permagni illud intereſſe putas? Ab eo tandem quicunque ſit incipiamus, nempe à Pythagora, quandoquidem ita ceſſit. Quantum uero temporis ſtatuemus omnibus Pythagoricæ philoſophiæ placitis perdiſcendis ſuf-

Adaptatio ſimilitudinis et finis quæſtionis. Oẽs eſſe cognoſcẽdas uias, ei qui uerã eligere uelit.

Amplificatio à ſimili.

γνῶμη, quæ monet quo pacto philoſophi legendi ſint.

Quo et quanto tẽpore qui q; philoſophi cognoſcendi.

fecturum? Volò autem annos, in quibus ſub initium Pythagoricæ ſectæ candidatis conſileſcendum eſt, excipi. Opinor omnino cum illis quinq; ſatis fore triginta, aut ad minimum omnibus modis uiginti peropus eſt. HERM. Ponamus ita eſſe, deinceps uero totidem alij Platoni concedendi ſunt, ac mox nihilo pauciores Ariſtoteli. LVC. Non pauciores profecto. HER. Chryſippo aũt quot impendendi ſint, non eſt q; multis te interrogẽ. Iam enim certus, antea ex te audiui quadraginta uix ſuffecturos eſſe. LVCI. Ita ſanè. Deinde Epicuro & alijs. Quòd aũt non nimium illis tribuere uidear, hinc perdiſces facillime, apud animum tuũ conſiderando, quot nam ſint octogenarij cum Stoici tum Epicurei, atq; etiam Platonici ingenuè fatentes, nondũ cuncta ſuę ſectæ ſibi eſſe explorata & cognita, ita ut in diſciplinarum cognitione, nihil in ipſis deſiderari queat. Quòd ſi alij in hoc tergiuerſari uidentur, nõ tamen, ut opinor, hoc negabit Chryſippus & Ariſtoteles & Plato. Potiſſimum aũt præ cunctis Socrates, illis certò nõ poſtponendus, qui omnium teſtimonio profeſſus eſt, ſe nõ tantum omnia, ſed in uniuerſum nihil noſſe, aut hoc tamen ſe ſcire, quod neſciret. Computemus igitur ſubducta ratione ab initio, uiginti Pythagoræ attributi ſunt, deinde totidem alij Platoni, mox nihilo pauciores alijs conceſſimus. Quot ergo in ſumma iſti ſunt anni ſimul comprehenſi, ſi decem ſaltem in philoſophia diſciplinarum ſectas conſtituerimus. HER. Plures quàm ducenti ò Luciane. LVC. Ergo ſi tibi conſultum factu uidetur, quarta pars annorum auferatur, ſaltem quindecim ſtudijs noſtris ſatisfacere putantes, aut omnino partem dimidiam. HERMOT. Tu quidem multò melius hac de re, quid faciendum ſit, ſtatues. Ego hoc probè perſpicio, perquàm paucos, ad hunc modum, omnes ſectas percurſuros, tametſi ſtatim ab ineunte puericia philoſophiæ ſtudium exorſi fuerint. LVCIA. Quid autem faciendum ſuades Hermotime, cum ita ſe res habeat? An ſubuertenda & refellenda ea exiſtimas, quæ iam antè haud dubitanter confeſſi ſumus, neminem uidelicet unquam electurum, id quod ex multis omnium eſt præſtantiſſimum, niſi omnium facto periculo ſingula deguſtauerit. Adeo ut qui magiſtra experientia delectum nõ habuerit, ei oraculo magis aut reſponſo Veritatem inueſtigandam eſſe. An non iſtiuſmodi inter nos dicta ſunt? HERMOT. Sanè. LVCIA. Proinde ſummopere neceſſarium eſſe uideo, tantum temporis nos ætatem agere, ſi unquam omnibus pertentatis rectè eligere cõſilium eſt, ſamq; acto delectu philoſophiæ incumbere, qua percepta & cognita felicem uitam uiuere queamus. Prius uero quàm ita fecerimus, in tenebris, quod aiunt, ſaltaremus, in quæcunque inciderimus illiſo pede impingimus. Et quodcunque primum in manus nobis uenerit, illud quod quærimus eſſe exiſtimabimus, propter ueritatis ignorantiam. Quòd ſi etiam maximè bona fortuna ad illud delati fuerimus, conſtanter tamen nunquam ſciemus, num id ſit quod tantopere à nobis quæſitum eſt. Sunt enim non parum multa his ipſis ſimilia, ſingulis affirmantibus hoc ipſum eſſe multò omnium ueriſſimum. HERMOT. Haud ſcio, ò Luciane, quàm mihi uideare argumenta perſuaſionis bonarum q; rationum plena inter diſputandum producere, uerum enimuero non mediocriter me perturbas iſta differendo, nimiumque argutè & anxiè diſquirendo, quod ad rem parum attinet. Fortaſſe autem uideor etiam in auſpicatò hodie pedem domo extuliſſe, cum egreſſus tibi obuiam uenerim, qui me prope ſpei portum conſiſtentem, ineuitabilem animi deſperationem inieciſti, Veritatis inuentionem impoſſibilem eſſe oſtendens, tantum uidelicet temporis requirentem. LVCIAN. Cur ergo hoc ipſum, ò amice, non multò iuſtius cum patre tuo Menecrate, & matre tua, quodcunque tandem illi nomen fuerit, neque enim teneo, expoſtulas? aut potius cum natura omnium noſtrum parente, quòd te quoque non ut Tithonum annoſum & longæuum conſtituerit, ſed præfinito deſtinarit homini uitam etiam

Quo et quanto tẽpore qui q; philoſophi cognoſcendi. et hic locus finẽ diſputationis ſeu ſcopũ (de quo ſupra) confirmat, uidelicet q; impoſſibile ſit, omnes philoſophorũ doctrinas & uias cognoſcere, ut ex ijs quæ uera ſit, eligatur.

longiſ

longissimam centum annorum numerum non excedentem. Cæterum, ego te cum considerando repperi, quod è disputatione nostra potissimum potuit elici. HER. Nequaquam, uerum tu semper quidem conuiciator es, atq; haud scio qui nam factum sit, ut tu extremè odio habeas philosophiam, eosq; qui sapientiæ studijs sunt addicti, salibus & dicterijs delusos naso suspendas. LVCIA. Cuiusmodi nam res sit Veritas ò Hermotime, uos lõgè melius & promptius, qui sapientia ornati estis, expedietis, nimirum tu & præceptor tuus. Ego saltem hoc me planè scire arbitror, hanc non nimium auditu iucundam, & dulcem esse mortalibus, quoniam longè lateq; mendacio est inferior & uilior. Est enim hoc apud homines multò in speciem formosius & præcellentius, atque hoc nomine quoque auditu iucundius & dulcius. Illa uero, quia nihil in se habet insynceritatis aut adulterini, cuius sibi esset conscia, magna cum libertate disserit inter homines, eamq; ob rem plerisque intolerabilem adfert molestiam. Quemadmodum & tu nunc indignaris, nec mea dicta fers humaniter, quibus tecum super hisce rebus Veritatem erui, tibiq; planè indicium feci, cuiusmodi ea sint, quorum utrique iuxtà immodico & amore & desiderio teneamur, quã prorsus illa nactu non sint facilia. Veluti si statuam aliquam non informem in fando amore deperires, eaq; te posse potiri, in animum induceres, suspicans esse hominem. Ego uero intuitus, aut lapideum, aut æreum esse simulachrum pro mea in te beneuolentia tibi significarem, rerum quarum potiundarum nulla esset relicta copia, te amore capi, ac tu iniquum tunc & maleuolentem me tibi censeres, quia nolim te decipi absurda & monstrosa, nec spei consentanea sperantem. HERM. Eò igitur hæc tibi dicta sunt Luciane, quasi putes nullam operam philosophiæ studijs nobis nauandam esse, sed oportere nos socordiæ & inertiæ addictos priuatam uitam in terris agere. LVCIA. Et quando aut ubi ista me dicentem audiuisti? Ego quidem non eò, quasi non sit philosophandũ ista dico, uerum quandoquidem omnino philosophiæ studendum est, uiæ autem ad illam sint non paucæ, quarum nullum non perhibetur compendiosissimum esse ad Virtutem diuerticulum, tametsi etiam num in incerto sit, quæ ex illis uera sit, diligentem & exquisitam diuisionem faciendã esse existimo. Qui enim fieri posse sperem, multis nobis propositis, ex illis eligere quod optimum est, nisi quis omnia faciendi periculi gratia accesserit. Deinde, num longa adhuc superfit peregrinatio, aut an finis iam instare uisus sit. Cæterum quid tibi uidetur? iam enim de integro te interrogabo, num eum qui subinitium tibi occurrerit, sequeris? cumq; illo communibus philosophiæ disciplinis inuigilabis atque ille te certum faciet? HERMO. Quid uero tibi amplius respondeam? qui neges quenquam rectè discernere posse, nisi phœnicis annos uixerit, omnesq; per orbem periculum faciendo accesserit. Neque dignum ducis fidem habere illis, qui iam olim harum rerum sunt expertissimi, neque multis illis ista collaudantibus, suoq; testimonio comprobantibus. LVCIA. Quos tu mihi multos illos narras, num qui harum rerum sunt probè gnari, & ijdem iam omnium facta indagine periti. Quòd si quispiam talis esset, mihi quidem uel unus sufficeret, neque multis opus haberem. Porrò si imperitos dixeris, nunquam illorum multitudine adduci potero ad credendum, donec de omnibus nullius ignari definiendi facultatem sibi parauerint. HERMOT. Proinde, tu solus Veritatem perspexisti, cæteri uero quotquot philosophantur, in uniuersum omnes uecordes sunt, & sine iudicio. LVCIA. Tu quidem Hermotime, falso me mendacij coarguis, cum dicere nõ uerearis, quòd me ipse cæteris omnibus anteponam, aut omnino in numero eruditorum haberi contendam, parumq; memor esse uidere eorum, quæ per me antè dicta sunt. Neq; quidem me præ aliis Veritatem dinoscere contentiose uociferor, uerum ingenue fatcor, me cũ aliis omnibus iuxtà ignarum esse. HER. Atqui Luciane, quòd ais omnes acce-

Redit ad propositionẽ mitigando illam diuisione.

dendos esse, eorumq; experimentum sumendū, quæ dicuntur ab alijs, neq; alīa rationem meliorē eligendorum supereſſe, fortaſſe non ualde improbarim. Cæterum cuiq; experiētiæ tot annos impendi oportere, perquām ridiculum mihi uidetur, quāſi uero non & ē paucis cuncta perdiſci queant. Mihi equidem iſta perpendenti, haud quaquam graue, aut operoſum hoc uidetur, quodq; multo exercitio eget minimè. Siquidem aiunt quendam ex ſtatuarijs, opinor autem fuiſſe Phidiam, tantum ab ungue leonis conſpecto æſtimaſſe, in quantam magnitudinem totus leo exurgeret, ſi iuxta unguis rationem fuiſſet ſculptus atq; formatus. Neque mihi dubium eſt, quin & tū, ſi quis tantum hominis manum tibi commōſtraret, reliquo corpore obuelato, nihil cunctatus actutum ſcies hominem eſſe, quod abſconditum eſt, & ſi totum corpus non uideris. Ita quoque rerum capita, de quibus multus eſt multorum ſermo, ſine negocio in exiguo etiam puncto diei perdiſces. Accurata autem, & exacta harum rerum cognitio, cui conſequendæ longa perquiſitione opus eſt, nullo modo ad electionem melioris requiritur, uerum etiam ab illis quæ dixi, indicium facere licebit. LVCI. Papæ, quām firma ſunt & fortia quæ dixiſti Hermotime, contendens ex partibus totum cognoſci poſſe. Quanquam ego me tuæ ſententiæ diuerſum audire memini, ut qui totum cognouerit, etiam partem perſpectam habeat. Porrò qui partem ſaltem, is non ſtatim etiam totum habet cognitū. Iam tu hoc mihi quoq; reſponde, quomodo Phidias, quondam leonis ungue cōſpecto, cognoſcere potuit leoninum eſſe unguem, niſi antè alias totum leonem uidiſſet? An uero tu hominis manu ſaltem uiſa dicere poſſes hominis eſſe, cū antea hominē neq; uidiſſes neq; cognouiſſes unq;? Cur aūt taces? Nunquid uis, ut ego pro te reſpondeam, ad quæſtionē tibi propoſitam, uidelicet, quòd nullo modo poſſes? adeo ut periculum ſit, ne Phidias infecta re abeat, leone ne quicquam incepto & exculpto. Nihil enim iſta ad Bacchum, quæ à te proponuntur, faciunt. Aut quomodo hæc inter ſe ſunt ſimilia? Neque enim tibi & Phidiæ alia cognoſcendarū partium cauſſa fuit, quàm prior totius cognitio, hominis dico & leonis. Cæterum in philoſophia, nempe quam tradunt Stoici, quonā pacto ex aliqua parte cognita, etiam reliqua cognoſces? Aut quomodo illa ut honeſta & pulchra demonſtrabis? Neque enim totum nouiſti, cuius illa ſunt partes. Quòd autē dicis, totius philoſophiæ capita, auditu facile poſſe comprehendi, etiam immodica diei portiuncula, nimirum quæ rerum ſint principia, qui fines, quam opinionem de Dijs habeant philoſophi, præterea quid animam eſſe ſentiant. Et quod nonnulli omnia corporea eſſe affirment, rurſum alij etiam pleraque incorporea eſſe contendant. Tum quod pars illorum uoluptatem, pars autem neſcio quod honeſtum, ſummum bonum, felicitatemq; eſſe ſtatuant, atque id genus ſexcenta alia. Hæc, inquam, auditu facile diſcerni & definiri poſſe, nihilq; in his excutiendis & ſtatuendis eſſe operæ, noſſe autem eum qui uera dicat, uide ne unius ſaltem dieculæ particulam requirat, ſed multorum potius dierum opus & labor ſit. Aut quid animi illis fuiſſe putas, qui de his ipſis rebus, aliquot librorum centurias & Chyliades conſcribere non grauati ſunt, nimirum non ob aliam cauſſam, quàm ut perſuaſum facerent omnibus uera eſſe, ut mea fert opinio, pauca illa & modica, quæ tibi uidentur facilia, nulloq; labore comprehenſibilia. Iam uero omnino uate tibi opus eſſe opinor ad meliorum electionē faciendam, niſi, ut dixi, exercitij impigro ſtudio illud conſecutus fueris, ut in deligendo accuratè uniuerſa diſcutias, & unumquemque totum ad unguem exploratum cognoueris. Haud enim ualde negauerim hoc pacto philoſophiam in compendium contrahi poſſe, neque habituram multas uariarum rerum comprehenſiones, neque ullam moram aut cunctationem, ſi conſtitutum uatem omnium rerum capita percenſentem audieris, & inter audiendum ad ſingula mactatis hoſtijs ſacra feceris. Hoc enim pacto infinitis

labo

Confutatio tēporis, quod à Luciano præfinitū fuerat ad ſingulos cognoſcēdos.

Diluit obiectionē ab ipſius argumēti ſerie, et ab inæqualitate exempli.

Amplificatio à ſigno.

laboribus Deus te ſubleuabit, poſteaquam ex oblatis extis tibi commonſtrauerit, quæ nam potiſſimum tibi eligenda ſint. Quòd ſi autem uolueris, & aliud multò minoris negocij compendium eligendi tibi ſubijciam, quod ſecutus, neq; uictimæ tibi offerendæ ſunt, neq; ullus ex ſacerdotibus magna mercede conducendis tibi aſciſcendus eſt: uerum coniectis in urnam literulis, cuiusque philoſophorum nomina habentibus, iube puerum aliquem impuberem floreſcente ætatula, ad urnam accedentem extrahere, eam literam, quæcunque primum illi ſub manum uenerit, ac tandem inſpecta literula ducem cognoſces, quem tibi in philoſophia ſequendum exiſtimo. HERM. Iſta quidem Luciane, ſcurrili dicacitate à te, & non ex animo, dicta ſunt. Tu uero reſpõde mihi, nunquam ne ipſe uinum commercatus es? LVCIA. Et perſæpe quidem. HER. Nunquid ergo per orbem circuire ſoles, quotquot in urbe ſunt caupones, deguſtãs, licitans, atque expendens uina? LVCIA. Nequaquam. HERM. Opinor enim illud, cui ſub initium bono & digno incideris, auferendum tibi eſſe. LVC. Ita per Iouem. HERM. Proinde à modica illa & tenui deguſtatiuncula, pronunciare iam potes de toto uino cuiuſmodi ſit. LVC. Haud dubiè poſſum. HERMO. Porrò ſi diceres, aſſiſtens cauponibus, poſteaquam uini ſeſtarium coëmeretuerim: Agite ò amici, date quæſo unuſquiſq; ueſtrum totum dolium mihi ebibendum, ut omnibus exhauſtis certum habeam, qui nam ueſtrum generoſiora uina uenalia habeat, & unde mihi uinum ſit commercandum. Quòd ſi hæc inquam, diceres, an non iure optimo pro inſano ab illis deridendus eſſes? atq; ſi illos acriter inſtando perturbandi finem non faceres, fortaſſe etiam aqua ab illis perfundere. LVCI. Sanè opinor, & profectò meritis meis digniſſima patererer. HER. Non ſecus ſe quoq; habent res philoſophicæ, quid enim neceſſarium eſt totum uas exhaurire potando, cum etiam à modica illa deguſtatiuncula nobis promptum ſit noſſe, quale ſit futurum. LVC. Quàm lubricus es, ò Hermotime, quanq; tergiuerſando laberis è manibus. uerum profectò tua tergiuerſatione parum promouiſti, cum enim ſperares te effugiſſe, in eaſdem plagas incidiſti. HER. Quorſum iſta dicis? LVC. Quoniam rei per ſe planæ & indubitatæ, omnibus certæ & cognitæ, nempe uino, longè diſſimillima aſſimulando comparas, & ea quidem de quibus nemo non incertus animi ambigit in obſcuro conſiſtentibus. Ita ut ego me Hercule dicere nequeam, quatenus tibi uinum & philoſophia ſimilia uideantur. Niſi fortaſſe in hoc ſolo, quòd & philoſophi in quæſtu habeant diſciplinas uænum expoſitas, quemadmodum caupones uinum, quas quidem commiſcentes doloſe & fraudulenter adulterant, & maligna menſura diuenditant. Ad hunc uero modum, quod dicis, conſiderabimus. Ais aũt uinum in uaſe exceptum, totum eſſe ſui ſimile, & profectò nihil abſurdi in hoc à te dictum eſt. Atquiſi quis etiam deguſtauerit illud, hauſto ſaltẽ modico, ſtatim compertum habet, quale totum ſit dolium, & hoc in confeſſo eſt apud omnes, nec eſt quòd quicquam tibi in his contradicam: uide uero etiam poſthac, philoſophia eiusq; alumni, nempe præceptor tuus, num eadem quotidianis prælectionibus ad uos diſſerit, ijſdemq; de rebus nunquam non uerba facere conſueuit, an non ſubinde alio tempore alia uobis ſolet præponere? Eſſe enim non parum multa philoſophiæ abſtruſa myſteria, iam olim amice, nemini obſcurum eſt. An non uero tu etiamnum, ut par eſt, inſtar Vlyſſis apud illũ perduras circumeundo & oberrando, ſi ſemper ſonat eadem, per eadem, at fortaſſe ſatis eſt, ſi ſemel quippiam inaudieris. HERM. Et cur non. LVC. Qui nam igitur fieri potuit, ut tu primo guſtu ſtatim noſceres uniuerſa? Neq; enim ſemper eandem cantilenam nobis ſolet occinere, ſed ſubinde noua nouis differendo agglomerat. Non ò amice, ut uinum quod ſemper idem eſt, adeo ut niſi totum uas ſtrenue exhauſeris, nequicquam inebriatus obambulabis. Planè eñ in fũdo mihi uiſus eſt Deus philoſophiæ adyta abſtruſiſſe, ſub ipſam fecẽ uſq;.

Irriſio.

Aliud ſimile, quo idẽ cõtendit ex parte cognoſci totũ poſſe.

Reſpõdet eadem ut ſuprà ratione, inæqualẽ eſſe collationem.

Itaq; totum dolium postremo exhaurias necesse est, si unquam consilium tibi fuit nectarea illam potionem inueniendi, quam aridis faucibus iam olim auidissimè sitire mihi uisus es. Porro autem eam persuasionem tibi persuasisti, ut putes tale quippiam esse philosophiam, ut si saltem leuiter illam primoribus, quod aiunt, labijs degustaueris, statim fore, ut omnibus sapientiæ numeris euadas absolutissimus. Quemadmodum perhibent de diuinatrice illa in Delphis quæ simulatq; sacra fluenta degustauerit, actutum afflata numine accedentibus respondet oracula. Atqui non ita se habet philosophiæ studium. Itaque te, quẽ ultra medium iam dolij ebibisse constat, adhuc incipere perhibeas. Quare uide ne rectius huic philosophia comparari queat. Dolium enim & cauponem, adhuc tibi sinemus, nihil autem insit uini, sed potius, omnium frugum confusum quoddam seminarium, in summo quidem triticum, cui subsint fabæ, quibus deinde subiectum sit hordeum, mox lentes, quinto cicera, postremo aliæ quæpiam diuersorum seminum species & genera. Iam si institorem accederes, seminum mercatorum gratia, illéque à summo tritici aliquot grana inspicienda in manum tibi traderet, posses ne igitur conspectis granis dicere, cicer esse mundum, & lentes probè purgatas, fabas autem inanes. HER. Nullo modo. LVCI. Proinde, neque philosophiam ab uno aliquo eorum quæ quis dixerit uniuersam pernosces, cuiusmodi tota sit. Neque enim una aliqua res est, quale est uinum, cui quidem tu illam, tametsi ualde inæquali comparatione contuliſti, contendens similem esse totam primo gustui. Quod autem diuersum quiddam uisum est, curiosa perscrutatione non eget. Etenim, si quis uinum aceto sum, aut alioqui malum emerit, duorum obulorum iacturam facit. Porrò autem in media plebe uersari, sicut & tu dixisti statim initio nõ mediocre malum est. Alioqui qui totum uas epotare uoluerit, ut uini sestarium coëmat, damno cauponem afficiet, tam inciuiliter & insolenter degustando. Nihil autem tale philosophia patitur, uerum tametsi nimis multa biberis, uas tamen non imminuitur, neque ullam iacturam facit cauponam exercens. In idem enim loci fit it exhaustum negotium laborq;, iuxta prouerbium, & contra fit atq; in Danaidũ dolio, illud em̃ quicquid infusum fuerit, non continet, sed protinus hac atq; illac perfluit. Hinc uero etiã si multa abstuleris, multò tamen plura relinquuntur. Cæterum aliud quiddã non dissimile de philosophiæ gustu tibi proponã, tu uero caue putes, in philosophiæ cõtumeliam ista me dicere, si dixero illam simile esse exitiali & pernitioso pharmaco, cuiusmodi est cicuta, aut aconitum, aut aliud tale quippiam. Neque enim illa tametsi sint lætalia & mortifera, statim mortem inferunt, si quis modico quopiam de illis ablato, summo ungue degustauerit: uerum si non tantum, quantum ad conficiendam mortem necessarium est, & qua ratione fieri oporteat, & cum quibus sumendum sit certè non moreris. Tu autẽ contendis ad totius cognitionem parandã minimum quodq; sufficere. HER. Sint sanè ista Luciane, quemadmodum ipse uolueris, quorsum igitur centum annos nobis uiuendum autumas, et tantorum negocio⁊ molem sustinendam, quasi uero alioqui nobis philosophari non foret integrum. LVC. Non profectò Hermotime, neq; hoc tibi graue & arduũ auditu uideatur. Etenim si sub initium uera dixisti, uitam uidelicet breuem esse, artem uero longã, nunc nescio qui fiat, ut tu grauiter succensere soleas, nisi, priusquam sol diurnũ cursus pensum absoluerit, nobis Chrysippus, aut Plato, aut Pythagoras euadas HER. Insidiose imponis mihi ô Luciane, meq; in angustum constringis, nihil unquam mali à me passus, nimirũ præ inuidia, quòd ego quidem in disciplinis nonnullum operæpretium fecerim, te ipsum uero nihili pendens dare soles neglectui, nullis disciplinis liberalibus animum excolens tantus ætate existens. LVCI. Scis igitur quid faciendum tibi putem? Mihi quidem tanquam

Superiorẽ si militudinẽ diluit alia.

Aliud acerbius paulò, cũ præfatiũcula

atra

atrabilli percito, & insanienti ne dicto audiens esto, neue metem adhibeas; sed sine nugari me liberè. Tu uero ut quidem iam facis in præsentia, porrò, perge uiam tuam, atq; ad illa quæ initio decreuisti persequi, alacriter contende. HER. Atqui tu nullam mihi permittis deligendi copiam, tam uehementer & uiolenter me urges nisi omnium experimentum sumpsero. LVC. Si quidem planè peritum esse oportet, ut ne quid interim dicam aliud. Quòd autem me uiolentum dicis, uidere mihi insontem & inculpabilem iuxta Poëtam incusare, nisi dum altera tibi inuenta fuerit oratio pro te faciens, nunquam quod iam illatũ est aufertur à uiolentia. Ecce his multò etiam uehementiora tibi proponeret oratio, tu uero illa omissa me fortasse incusares. HERM. Qualia nam? demiror enim si quid etiamdum abstrusum illi relictum sit. LVC. Parum esse ait, neq; sufficere, omnia perspexisse, illaq; obiter perlustrasse, ut possis iam optimum eligere, uerum adhuc opus esse re quapiam maxima. HER. Qua tandem? LVC. Critico quopiam ò admirande, excussoq; iudicio, menteq; acuta & solerti, intelligentia insuper summa & acri, qualem esse summopere necessarium est, de rebus tantis iudicantem. Aut semel nequicquam uniuersa uisa sunt, quinetiam permultum temporis huic rei tribuendum esse confirmat, quod omnibus exactè & diligenter excutiendis & indagandis sufficiat, omnibusq; in medium propositis, eligere oportere cunctantem & tardantem, nullo modo autẽ differentis annos spectandos esse, neque habitum suspiciendum, neque opinionem sapientiæ reuereri oportere, sed in morem Areopagitarum cuncta esse facienda, quibus mos est, noctu & in tenebris cognoscendis causis dare operam, ut non in dicentes, sed in ea quæ dicuntur defigant oculos. Ad hunc quidem modum tibi eligenti promptum erit philosophari. HER. Iuxta uitæ rationem tu dicis, ex his enim quæ dixisti, nullius hominis uita satis longa esse potest, ut omnia percurrat, & unumquodq; non oscitanter perspiciat, perspectaq; iudicet, iamq; iudicata eligat, delectuq; habito, philosophetur. Hac enim sola ratiõe, uerum inuenire posse contendis, alioqui nequaquam. LVC. Vereor ad te dicere ò Hermotime, ne hoc quidem satis esse, uerum adhuc mihi uidemur nosmetipsos fallere, existimantes aliquid certi et firmi nobis inuentum esse, cũ tamen nihil inuenerimus. Quemadmodum hoc ipsum non raro usuuenire solet piscatoribus, qui cum in capturam retia eiecerint, & aliquid graue ac ponderosum senserint, attrahunt rete, sperantes piscium copiosam multitudinem concluſam esse. Deinde, postquam attrahendo nimium delassati fuerint, aut ingẽs lapis, aut uas aliquod arena refertum, præter spem illis adparet. Proinde, etiam atq; etiam tibi considerandum est, ne & nos tale quippiam subtraxerimus. HERMO. Non intelligo quid sibi ista uelint retia, planè tamen ĩsden me irretitum inuoluis. LVCIAN. Proinde ego te rursum extricare conabor. Neque enim mihi dubium est peritia natandi te præcellere, si quis etiam alius. Etenim ego, etsi ad uniuersos uenerimus experimenti sumendi gratia, & illud aliquando fecerimus, nondum tamen planum & certum esse existimo, penes quem illorum, illud quod quærimus deliteſcat. Possibile enim est, ut eius omnes in totum ignari sint. HER. Quid agis? an opinaris penes nullum illorum esse? LVCIAN. Incertum est, nunquid non uidetur tibi fieri posse, ut mentiantur omnes, ipsaq; ueritas alia quæpiam res sit, quæ penes nullum horum inueniri queat? HERMO. Qui nam fieri posse credam? LVCI. Ad hunc modum, sit enim nobis certus aliquis numerus ex composito constitutus, nempe uiginti. Iam si quis uiginti fabas in manum sumeret, & ea clausa decem quospiam interrogaret, quot nam fabas in manu sua concluſas haberet. Illi autem ducti cõiectura, hic quidem septem, ille triginta, alter uero decẽ aut quindecim, prorsusq; alius aliũ numerũ diuinaret. Possibile eñ est aliquem forte fortuna uerũ dicere, an nõ uerisimile tibi uidetur? HER. Sanè. LVC. Ergo ne hoc quidem factu impossibile credendũ est, ut oẽs

Aliud argumentũ à difficultate.

Aliud ite exiusdẽ rationis

Amplificatio à simili.

ex æquo alius alium numerum dicat, falsum tamen, & à quo longè latéq; absit certus ille numerus, adeo ut nullus ex illis dicat uirum in manu sua habere uiginti fabas. Quid autem tu ad ista respondes? HERM. Fieri posse. LVC. Non alia ratione quotquot philosophantur felicitatem quærere insistunt, cuiusmodi nam tandem res sit, planéq; alius aliud quiddam esse somniando confirmat. Hic quidem uoluptatem, ille honestum, alius alia quæpiam de illa comminiscitur. Consentaneum autem est, unum quiddam ex illis esse felicitatem. Contrà uerisimile est, præter hæc omnia aliud quiddam esse. Ac nos planè uidemur cõuerso rerum ordine, secus quàm oportet, ante inuentum principium ad finem festinare. Oportebat autem prius, ut mea fert opinio, manifestum esse, ueritatem esse cognitam, esseq; ex philosophantium numero aliquem, qui eandẽ certò cognorit. Deinde primum quærere, cui potissimum fides adhibenda sit. HERM. Ergo ea ista dicis Luciane, quòd & si omnem philosophiam excusserimus, nunquam tamen facultatem nobis parabimus ueritatem inueniendi. LVC. Quid me interrogas, ò bone, quin potius istum sermonem exquiris, & fortasse respondebit tibi, nunquam hoc fore, quoad incertum fuerit, Num unum quiddam illorum sit, de quibus illi uerba faciunt. HERM. Proinde nunquam, ut tu contendis, philosophiæ dabimus operam: sed necessarium omnino esse uideo, ea abdicata, priuatam quandam uitam cum uulgo nos agere. LVCIA. Illud quidem accidit, quod dicis philosophari promptum non esse, estq; ei qui quidem homo sit ineuitabile. Iubes enim, ut is qui philosophiæ operam daturus sit, statim initio optimam quanq; deligat. Ipsius autem delectus habendi, ratio in hoc solo accuratè tibi uidetur cõsistere, si tota philosophia perlustrata, elegerimus quàm uerissimam, Deinde numerum quoq; annorum computando, quantus unicuiq; perscrutãdæ satis est, longè latéq; excidisti omni spe frustratus, ipsum negocium producens, atq; reijciens in aliud seculum, ita ut ipsa ueritas uniuscuiusq; uitæ ultra præstitutum tempus uix deprehendi queat. Postremo, ne hoc quidem ut ambiguum unquam perpendisti, cum incertũ esse dicas, num à philosophis iam olim inuenta sit ueritas, nec ne. Cæterum tu Hermotime, posses ne iureiurando interposito confirmare, ab illis inuentam esse? ego quidem nequaquam iurare uelim. Non illibenter uero & alia multa tacens prætergredior, quæ & ipsa indagatione non indiligenti discutienda forent. HER. Qualia nam sunt illa? LVC. Nonne audis Stoicos aut Epicureos, aut Platonicos dicentes, esse partim quidem, qui teneant omnium rerum rationes: partim uero illarum prorsus esse rudes & imperitos, ex quibus permulti sunt fide longè spectatissima. HER. Vera sunt hæc. LVC. Proinde, discernere peritos, ab imperitis, semet tamen peritos perhibentibus, nonne res tibi uidetur plena laboris & negocij? HER. Ita profectò. LVC. Oportebit itaq; te, si uolueris Stoicorum optimum cognoscere, tametsi non ad omnes, ad plurimos tamen illorum accedere eorundemq; periculum facere, melioremq; præceptorem præstituere, qui prius multis sit exercitatus, quiq; censoria quadam eligendorum præceptorum facultate animum tuum imbuat, ne uidelicet tibi imponat, deterior per electionem cæteris prepositus. Atqui hoc tibi quoq; considerandum uenit, quantum hoc requirat tẽporis, quod ego de industria prætermisi, ueritus, ne tu meis uerbis commotus stomacharere. Et sanè quòd maximum iuxta ac summopere necessarium est, in talibus puta rebus hisce dubijs & ambiguis, unum illud esse opinor. Insuper sola fides & spes non fallax & inconstans tibi relicta est ueritatis, eiusq; inuentionis cõsequendæ, alioqui nihil aliud, quàm ut discernere queas, & seiungere à ueris quæ falsa sunt, utq; possis in morem argentariorum discernere ea quæ proba sunt, & non adulterina, à fucatis & factitijs. Hanc inquã facultatem & artem consequutus, conferre te potes ad supradictorum perpensionem: sin minus, planè tibi persuasum esto, nihil obstaculo esse, quo minus nõ

Aliud argumentũ, à difficulta e eligendi præceptoris.

ab

ab unoquoq; nare (quod aiunt) traharis, aut prælatum & floreſcentem oliuæ ramum te ſequi, perinde ut oues. Magis autem aquæ cuius in menſa uſus eſt aſſimulabere, in quamcunque enim partem te quiſpiam traxerit, ſummo digito duceris. Aut per lotem arundini cuipiam fluuiali iuxta littus enatæ, ad quemcunq; flatum ſemet flectenti, & ſi tenuis & permodica quæpiam aura flauerit, illam ilico commouere ſolet. Non ſecus tecum quoq; agetur præceptore quopiã inuento, qui de demonſtrationibus & rebus dubijs diſcernendis alicuius artis gnarus te docuerit, ceſſabis haud dubiè temetipſum onerare negocijs. Siquidẽ actutum quod optimum eſt tibi comparebit, ipſaq; ueritas arte illa compendiaria & demonſtratiua eruetur, neque non mendacium deprehenſum redarguetur. Tuq; iam certo & conſtanti iudicio delectu habito philoſophiæ perdiſcẽdæ nauabis operam, atq; ter exoptatam felicitatem conſequutus, conuerſationem cum illa ſociabis iucundiſſimam, uniuerſis bonis in totum ſemel fruens et abundans. HER. Euge ò Luciane, quanto iám præſtantiora, & ſpem non mediocrem oſtendentia quàm dudum dixiſti. Eſtq; nobis omnino, ut par eſſe uidetur, eiuſmodi uir quiſpiam ſtudioſe conquirendus, cuius opera earũ rerum cognitionem & iudicium nobis paremus, & quod maximum eſt, infallibilem demonſtrationem. Hoc pacto confido fore, cætera deinceps comprehenſu facilia nec nimium operoſa aut laborioſa futura, quæq; non multũ ſint requiſitura exercitij. Atq; ego quidem magnas tibi iam habeo gratias, propterea quòd nobis tandem compendiariam quandam & optimã uiam inueneris. LVC. Atqui iure optimo nullæ mihi abs te habendæ ſunt gratiæ, neq; enim quicquam meo labore inuentũ tibi demonſtraui, quo ſpem tibi firmiorem, aut ei te uiciniorẽ feciſſem: ſed multò magis ab omniſpe remoti excidimus, quàm ante fueramus. Ac prorſus iuxta uulgo iactatũ prouerbium nobiſcum agitur: Cum multũ laborauerimus, in eodẽ loco ſumus. HER. Quorſum iſthuc Luciane? uidere quidam ſupra modum triſte & admirandum dicere. LVC. Quoniã ò amice, tamet ſi inuentus nobis fuerit is, qui polliceatur ſe quandam ſcire demonſtrationem certam & infallibilẽ, ſeq; docturum alium, non ſtatim propterea, ut opinor, illi fidem habebimus, ſed alium aliquẽ quærere conabimur, qui iudicio exactè habito, diſcernere ualeat, nũ uir ille uera polliceatur. Iam ubi etiã illum ex ſententia nacti erimus, nihilo ſecus tamen etiamdum incerti erimus, num ille quẽ ad cognoſcendum aſciuimus, probè cognoſcere poſſit rectè iudicantẽ, nec ne, & ſic iterum deinceps ad priorem alio ad cognoſcendum appoſito nobis opus erit. Nos enim, unde nam tanta prædiți intelligentia, ſciremus diſcernere eum, qui optimorum iudicium habere poſſit? Vides ne quouſq; protendatur, & q; immenſum fiat, anxio & ſuſpenſo animo eſſe eum, qui comprehendere neque at. Quandoquidem ipſas quoque demonſtrationes, qualeſcunque tandem inueneris, dubias & incertas eſſe comperies, nihil habẽtes in ſe firmitudinis. Plurimæ igitur ex ipſis per alias non minus dubias ad perſuadendũ nos certè eſſe per uim adigentur. Aliæ autem rebus omniũ confeſſo manifeſtis obſcuriſſima coniungentes, & ne tantillum quidem cum illis participantia, illorum tamen demonſtrationes eſſe perhibentur. Veluti ſi quis contenderet, ita demonſtrari poſſe Deos eſſe, quòd in illorũ cultum & honorẽ aræ paſſim conſtructæ cernerentur. Proinde, ò Hermotime, neſcio quo nam modo, quemadmodum ij, qui in circulo currunt, ad ipſius initij carceres, & omnium rerum deſperationem deuenimus. HERMO. Quàm inſigni me afficis iniuria Luciane, cum pro theſauro non niſi carbones mihi exhibeas. Et quemadmodum ueriſimile eſſe uidetur, tot anni quos ſtudijs philoſophiæ impendi, mihi plane ſine fructu periere: inſuper etiam labor ille, & ſudor immodicus nequicquam exhauſtus eſt. LVCIAN. Sed enim ò Hermotime, multò minus animo perturbato diſcruciaberis, ſi cogitaueris te non ſolum rerum ſperatarum deſiderio falli et fruſtrari, uerũ

Aliud ab inutili doctrina philoſophorũ, & ſpe fallaci diſcentiũ

uerum omnes, ut habet prouerbium, de asini umbra digladiantur philosophi. Aut, potest ne quispiam per hæc omnia, quæ dixi uagari & discurrere, quod quidem nullo modo fieri posse iam ante ipse confessus es. Nunc autem non ab simile quiddam mihi uidere facere, quàm si quis perfundendo lachrymas fortunam culparet, quòd illi in cœlum non liceret conscendere. Aut, quòd non perinde ut monstra natantia mare ingressus à Sicilia natãdo apud Cyprum emergeret. Aut, quòd non in sublime sublatus remigio alarum uno die è Græcia ad Indos usq; extremos peruolaret. Caussa autem eius tristiciæ ea est, quòd sperauerit, ut opinor, aut uisum aliquando somnium eiusmodi, aut rem à seipso ita sibi confictam, cum parum sub initium expenderit, num ea in optatis haberet, quæ consequi poterat, neq; essent præter hominis naturam. Præcipue uero te ò amice, multa & admiranda uersantem in somnijs, cum pupugisset ratio, è somno te exilire fecit. Deinde in illam commotus, excanduisti, uixdum aperiens oculos, somnumq; non facile discutiens præ uoluptate eorum quæ uidisti. Patiuntur idem tecum persæpe, qui inanem quandam uoluptatem & eu nidam sibi confingunt, cum interea sibi uidentur ampliter esse nummati, effodientes thesauros, regnantes & dominantes, breuiter, quantum ad omnia alia attinet, felicem uitam agentes. Qualia perquãm multa Dea illa sine negocio operatur, nempe uotum existens liberale & magnificum, nulli rei quamlibet absurdæ contradicens, adeo ut si quis alatus fieri concupiscat, aut Colossea mole esse conspicuus, aut optet montes prorsus aureos inuenire. Quòd si igitur hęc ab illis in animo uersantibus puer accedens postularet aliquid rerum necessariarum, uidelicet unde panis esset coëmendus, aut quid nam responsi dandũ sit, pro locatis ædibus pensionem flagitanti, qui multo iam tempore expectasset, adeo inflammantur iracundia, ac si ab interrogante & odiose interturbante omnibus illis bonis uel cum puluisculo sint exuti atq; dispoliati, ac propemodũ pueri interpellantis nasum solent mordicus abripere. Veruntamen, ò amice, nead hunc modum uelis quoq; erga me animatus esse, si te thesauros effodientem & uolantẽ, cogitationesq; quaspiam naturæ nostræ non consentaneas animo concipientem, eaq; sperantes, quæ nullo modo te cõsequi posse uideo, amicus tibi existens, non patiar aut permittam per omnem uitam, nequicquam somnio iucundo fortasse illo & dulci, somnio tamen congredientem oblectari, cum uehementer cupiam te regressum ad sanitatem agere quiddã, quod magis ex usu tuo esset. Cumq; te emittere cogitem, ut reliquum ætatis, quod superest ad communes cum alijs uitę actiones sapientius institutum componeres. Nam quod hactenus fecisti, & nũc facis, atq; etiam tecum uersaris in animo, nullo discrimine à fabulosa Hippocentaurorum & Chimerarum, Gorgonumq; narratione discerni potest. Præterea quæcunq; alia cum à somnijs offeruntur, tum à poëtis & pictoribus confinguntur, quæ neq; fuerint unquam, neq; pòst unquã fieri possunt, quibus tamen promiscua uulgi multitudo credit, et non mediocri uoluptate ista uidendo aut audiendo adficitur, quia peregrina sunt, & auditu admiranda, nec passim obuia. Et tu, fabulatore quopiam audito confirmante mulierem quandã esse supra modum formosam, quippe quæ ipsas Gratias pulchritudine superet, quæq; planè cœlesti quadam forma prædita sit, non prius apud animum tuum expendens, num uera diceret, & num uspiam gentium esse putanda sit, eiusmodi tam amabilis formæ mulier, statim eandem miserè deperires, quemadmodum perhibent Medeam ex solo somnio exarsisse in amorem Iasonis. Hoc autem quod maximè ad amorem te illexit, aliosq; quotquot eius simulachri desiderio inflammati sunt, illud erat, ueluti mihi coniecturam facienti res apparet, quòd is qui de muliere memorabat, posteaquam statim initio narrationis creditus est uera dixisse, priori orationi non aliena aut dissimilia induxisse uideretur. In hoc enim solum attenti estis, & per hoc nare uos trahit

Amplificatio à collatione.

Alia à caussa impellente.

hit, poſteaquam ſemel illi ſub initium anſam ſuppeditaſtis, uosq; ad dilectam perduxit, per eam quam prædicebat rectam uiam. Nulla enim difficultate conficiuntur, & reliqua, ut ego quidem opinor, neque quiſquam ex uobis iuxtà ingreſſum cõuerſus exquirebat, num uerus ſit, & an obliuione ſeu errore ductus eam uiam ingreſſus eſſet, quam deuitare oportebat. Verum ille eorum qui præceſſerunt ſequendo inſiſtit ueſtigijs, ueluti oues præcedentem paſtorem, aut arietem conſequuntur, cum æquum fuerat ſtatim in ingreſſu perpendere, nunquid in eam uiam diuertendum fuerat. Illud autem quod dicturus ſum, manifeſtius fortaſſe & facilius intelliges, ſi tale quiddam non abſimile priori perſpexeris. Quòd ſi enim quiſpiam ex poëtis Herculea audacia nihil non affirmare audentibus diceret, olim fuiſſe tricipitem quendam & ſenis manibus inſtructũ hominem. Iam ſi ſtatim initio iſta non gratiatim credenda ſuſceperis, neq; habita ratione diſcuſſeris, num fidei conſentanea dixerit, ſed nihil cunctatus, conſtanter credis ita ſe habere, pari ratione & reliqua inferet, uidelicet quòd etiam ſenos habuerit oculos, neque non ſenas auriculas, præterea quòd tres uoces ſemel pariter emiſerit, quodq; per tria ora cibum ſumpſerit, quòd triginta digitos habuerit, non quemadmodum quiſque noſtrũm decem in utriſque manibus. Tum quoties illi belligerandum erat, tres manus tenebat unaquæque aut peltam, aut parmam perſicam, aut clypeum. Tres autem aliæ, illa quidem ſecũdùm ancipitem ferebat, altera haſtam uibrabat, tertia gladio utens depugnabat. Et quiſnam hæc illi affirmanti fidem habere dedignabitur? Valde enim hæc omnia principio ſunt ſimilia & conſentanea, de quo ſtatim ſub initium conſiderandum fuerat, num iſta omnia citrà contradictionem ſuſcipienda & concedenda erant, ita ſe conſtanter & pro certò habere. Porrò autem ſi ſemel illa conceſſeris, etiam cætera conſequuntur. Nec iam facile eſt illis fidem denegare, poſteaquam iſta à principio prius conceſſo, non diſcrepant, ſed planè cum illo conueniunt, cuiuſmodi & uos patimini. Siquidem præ magnitudine amoris & alacritatis, non expendentes ea, quæ circaquenque ingreſſum uobis obijciũtur quo pacto cuncta ſe habent, ſubindè porrò progredimini, rerum conſequẽtiæ ductu protracti, parum, aut nunquàm in deliberationem ſumentes, num quod priori uidetur conſentaneum etiam falſum eſſe poſſit. Velut, ſi quis diceret, bis quinq; ſeptem eſſe, & tu illi fide habita, perſuaſus, apud te non numerares, haud dubiè conſimili quoq; ratione inferet, ter quinq; eſſe quatuordecim, quod quidem faciet, quouſq; libuerit, aut ſibi uiſum fuerit. Qualia permulta admiranda illa geometria factitare cõſueuit. Etenim illa ab his qui primum eam artem exordiuntur, cum poſtulata quæpiam exotica & abſurda efflagitet, eaq; ipſa ſibi concedi contendat, nullo modo ſubſiſtere queuntia ſigna nõnulla indiuiſibilia, literulasq; quaſpiam informes, aliaq; eius generis conſimilia eiuſmodi fundamentis putridis ſubſtruit, uolens ad demonſtrationem faciendam uera adducere, tametſi à falſis facto initio, artem exordiatur. Non ſecus uos quoque unamquanq; ſectam exorſi, cæteris quibusq; deinceps ſequentibus fidem habetis, ueritatis certam cognitionem illorum conſequentiam, licet falſam eſſe exiſtimãtes. Interea partim quidem ueſtrum ſpebus, ne quicquam amplis & magnificis animo cõceptis, immoriuntur ante aliquanto, quàm ueritatem cõſpexerint, eosq; à quibus illis turpiter impoſitum eſt, didicerint. Partim uero tametſi ſagaciter ſubodorati fuerint, ſe miſeris modis deceptos eſſe, ſero tamen cum iam penè ſenio ſint confecti, piget illos ab incepto regredi, uerentes ne tanti nàcu cum ſint, confiteri cogantur, ſe puerilibus negotijs hactenus fuiſſe occupatos. Proinde, pudore obſtante in ſtudijs ſemel cœptis perſeuerant, ea immodicè collaudantes & commendantes. Et quoſcunque perſuadere poſſunt, ad ea pertrahunt, ut non ipſi ſoli decepti uiuant, ſed conſolatiõnem habeant ex his, qui eadem fraude illecti, communibus cum illis malis conflictantur.

Amplificat ſimilitudine quadam.

Etenim

Etenim & illud acutè perſpexerunt: quòd ſi ueritatem ſemel ingenuè fatere-
tur, fore, ut non amplius uenerandi haberentur, quemadmodum in præſentia,
neq; ſupra plebeiam ſortem in ullo precio æſtimarentur: ſed ne tantillum qui-
dem, ut prius, ullo honore habito, honeſtè conſalutarentur. Quare haud quaq;
libenter iſta fatendo commemorant, cum non ſint neſcij à quibus rebus illis ex
cidendum foret, & æquali cum alijs omnibus, honore & ſorte fruendum. Vix
enim fieri poteſt, ut in perquàm paucos illorum incidas, qui magnitudine ani-
mi præditi, ſe deceptos eſſe confirmare audeant, alioſq; ab inauſpicato inſtitu-
to auertere atque dehortari ſimilia tentare quæ ſtatuiſſent. Quòd ſi in eiuſmo-
di uirum unquam incideris, illum ſanè, ueritatis amantem, & uirum bonum,
& iuſtum, atque etiam ſi uis, philoſophum compellato. Hunc enim ſolum hu-
ius nominis cõpellatione dignum exiſtimauerim. Cæteri uero aut nihil de ue-
ro compertum habent, utcunq; ſibi eius gnari & periti eſſe uideantur, aut ſi ali
quid explorati habuerint, illud tamen præ paruitate animi & pudore, & deſi-
derio, quo præ alijs in præclara hominum opinione & precijs haberi concupi-
ſcunt, occultant ſedulo. Et ſanè per Mineruam, quęcunq; hactenus à me diſpu
tata ſunt, miſſa faciamus hoc ipſo loco abiecta, & ſit ſempiterna quædam omni
um illorum obliuio, qualem fuiſſe perhibent earum rerũ, quæ ſub Euclide du-
ce Athenis peractæ ſunt. Cæterum ponamus philoſophiam Stoicam præ om
nibus alijs ueram & rectam eſſe, diſpiciamusq; num illam ullo modo queant cõ
ſequi, aut num hi fruſtra laſſitudine afficientur malè locata opera, quicũq; eius
conſequendæ deſiderio capti ſunt. Etenim promiſſiones magnificas, & illas
quidem admirandas audio, uidelicet per omnia felices & beatos fore, quicun-
que ad ſummum philoſophiæ faſtigium unquam conſcenderint. Solos enim il
los omnibus bonis haud dubiè ſemel potituros perhibent. Sed enim quod de-
inceps dicturus ſum, tu me longè exactius ſcire potes, num unquam cum eiuſ-
modi Stoico tibi commercium fuerit, atq; inter Stoicos ſummo illo, nimirum
quem nullus affectus animi, ulla triſticiæ nebula perturbaret, quem nullæ uo-
luptatum illecebræ commouerent, qui non inflammatus iracundia, aliquando
in furorem erumperet, qui inuidiæ contagio nõ eſſet infectus, qui diuitiarum
amore & deſiderio non tangeretur, ſed illas pro nihilo duceret, breuiter qui q;
omnia felix eſſet, quam regulam & amuſſim certiſſimam eſſe oportet, uitæ pla-
nè uirtuoſę. Etenim in quo uel minimum quiddam deſideratur, ille etiamdum
imperfectus habendus eſt, tametſi cæteris omnibus abundet, hoc tamen cum
conſecutus non ſit, nondum exoptatæ & tantopere quæſitæ felicitatis parti-
ceps dicendus eſt. HERMOT. Nullum quidem talem unquam me uidiſſe, mihi
ſum conſcius. LVCIA. Euge Hermotime, quandoquidem lubens mendacium
non dixeris. Ad quem ergo finem intentus, philoſophiæ perdiſcendæ impen
dis operam, cum neq; præceptorem tuum, neq; illius, neq; ullum alium ex prio
ribus, neq; ſi ad decem retrò ſecula deſcenderis, quẽquam Stoicorum perfectè
ſapientem uideas, & per hoc quoq; fuiſſe felicem? Neque enim, ut opinor, hoc
à te rectè dicetur, ſufficere, ſi quis ſaltem felicitati proximus fuerit, poſteaquã
nihil inde fructus & utilitatis capi poſſit. Nihilo ſecus enim extra uiam ſub dio
uerſatur is, qui iuxta oſtium foris ſtat excluſus, quàm qui eminus adhuc labore
itineris conficitur. Niſi, quod ueriſimile eſt, illum non mediocri perturbatio-
ne diſcruciari, uidẽtem in propinquo ea quibus priuatus eſt. Deinde, ut quàm
proximè etiam felicitatem accedas (illud enim tibi concedam) tanta laborando
perfers, temetipſum miſeris modis abſumens & conficiens, atq; ita tantum æta
tis per ſocordiam & ſupremam negligentiam tibi elapſum eſt, immenſo labo-
re & uigilijs multis attenuato, & obſtipo capite in terram defixo. Quinetiã de
integro, ut ais, alios uiginti annos ad minimum laboribus temetipſum exerce-
bis, ut euadas octogenarius. Quis autem oſtricta fide ſponſor tibi factus eſt, te

certò

Redit ad Stoicã uiã κατ' ἀνάλογον, oſtendens, etiã illa uera et optima exiſtẽte, tamen nõ eſſe fruſtra adeo in illa tempus terendũ, quia nihil re ipſa præſtẽt, eorũ quæ uulgo pollicentur.

Anthypopho ra per ſimile.

certò tot annos uicturum? Nihilominus tum eorum in numero habeberis, qui felicitatis nondum sunt compotes, nisi tu solus putes illud te constanter consecuturum, & insectando capturum, quod ante te non parum multi & boni, multoq; uelocitate præstãtiores omnibus uiribus consectantes comprehendere nõ potuerunt. Sed esto, si uidetur te comprehendisse, iamq; uotis tuis optata omnino contigisse, tamen omnium primum bonum illud cuiusmodi nam sit, non possum perspicere, num tantis laboribus pro illo consequendo impensis & exhaustis, dignum & conueniens æstimari debeat. Deinde, non uideo quàm illo per reliquam ætatem iucundè & dulciter frui possis, tantus natu cũ sis, quippe iam incuruatus senio, & ad omnem uoluptatem capiendam parum aptus, & accommodus, iam capulo uicinus, & alterum pedem (quod aiunt) loculo insertum habens. Nisi fortasse, ò generose Hermotime, ad aliam uitam uarijs laboribus temetipsum exerceas, ut in illam iam delatus uiuas mollius & suauius, certior iam factus, quemadmodum uita in posterum instituenda sit. Quod mihi perinde uidetur factum, atq; si quis deambulatiuncula & exercitijs quibuspiam se præpararet atque instrueret, quo maiore cum uoluptate cœnaret, donec nescius præ fame necaretur. Cæterum ne hoc unquam mihi animaduertisse uidere, ut opinor, solidam uirtutem in actione consistere, uidelicet in rectè & sapienter factis, & ijs quæ fiunt magno animo. Vos autem summi nempe philosophi, quos per uos quoties dixero innuere soleo, posteaquam in his inuestigandis & faciendis parum estis occupati, uoculas quaspiam miseras consectantes meditamini, connectentes syllogismos & perplexitates, atque in his maiorem uitæ partem sine fructu conteritis. At quicunq; in connectendis promptior fuerit & dexterior, huic uictoriæ palmam unanimi consensu defertis. Quo nomine, ut ego quidem opinor, etiam præceptor tuus tantopere uobis est in admiratione & existimatione multa, uir quidem ætatis decrepitæ, quia suos asseclas unà secum sermonem sociantes, perplexis & captiosis quæstiunculis probè calleat inuoluere, tenens quid quærendum, & quo quisque pacto Sophisticis nugis sit circunducendus, optimus nimirum dolose & callidè agendi, inq; non euitabiles laqueos conijciendi magister exercitatissimus. Hoc planè nihil aliud esse confirmare ausim, quàm neglecto fructu circa corticem occupatos esse, adeo ut tantum folia in disputationibus uestris uicissim decutere uideamini. Aut fortasse alia quæpiam sunt Hermotime, quæ uos à summo mane ad uesperam usque facere credendum est? HER. Non profecto, sed ea ipsa sunt quæ facticare solemus. LVC. An non igitur rectè quis dixerit, uos relicto corpore solam umbram uenari, aut neglecto uiui serpentis tractu, saltem exuuium consectari? Aut potius huic persimiles in agendo, qui infusam in mortarium aquam ferreo pistillo magno conatu tunderet, rem quampiam summopere conducibilem se facere existimans, ignarus tamen quòd etiam si humeros, ut aiunt, uerberando decutiat, tamen aquam quamlibet contusam manere aquam. Permitte uero, ut ego te deinceps liberè interrogem: dic mihi, num in uotis habeas excepta eruditione in cæteris omnibus per omnia præceptori tuo esse similis, nempe ut ita sis ad iracundiam propensus, ita morosus, ita sordidus, ita contentiosus, denique intantum uoluptatibus deditus, tametsi per Iouem ita paucis esse uideatur. HER. Quibus tandem. LVCIA. Si placuerit Hermotime, ea tibi commemorabo, quæ uirum quempiam multa canicie infectum super philosophia disserentem audiui, ad quem permulti iuuenes sapientiæ comparandæ gratia certatim commigrant. Cum enim à quodam ex discipulis mercedem exigeret, uehementer incanduit, affirmans ultra præscriptum tempus solutionem debiti sibi prorogari, quod ante decimum sextum diem dissoluendum fuerat. Ita ẽ pactum esse, & ob hoc quidem indignabatur. Cum autẽ forte fortuna astaret ibidem eius iuuenis auunculus, homo rusticus, & nostrarum rerũ minimè pe-

Alia confutatio ab eleuatione præmij propositi.

Amplificatio à simili.

Alia à uirtutis effectu seu fine, cũ quo effectus Stoicæ philosophiæ comparat.

Amplificatio collationis.

Cõprobat exẽplorei gestæ.

ritus, Desine, inquit, uir admirande, te magna iniuria ad fectum esse contestari, si uoculas à te commercantes, nescio quas, mercedem tibi nondum reddiderimus. Ea enim quæ nobis fecisti, etiamdum ipse integra habes & possides, necq; quicquam tibi imminutum est disciplinis tuis. In cæteris autem quibus sub initium adolescentem tibi offerens, eundem desiderabam imbui, nihilo melior tua opera factus est. Quippe qui mei uicini Echecratidis filiæ raptæ per uim uitium intulit: & sanè pœnam dedisset damnatus iudicio, nisi ego à uicino pauperè talento mulctam redemissem. Porrò autem ipsi matri nuper incussit alapas, quòd ipsum in manifesto furto deprehẽdisset, sub sinu cadum efferentem, ut haberet, nisi fallor, unde cum sodalibus bibens deponeret symbolũ. Etenim quantum ad iracundiam & furorem, & impudentiam, & audaciam, & proloquenda mendacia, aliaq; uicia attinet, superioribus quidem annis longè melius sese habebat, quàm nunc, cum his ipsis sit omnium contaminatissimus. Atqui planè mihi persuaseram in hisce uitandis & dediscendis, illum præcipue à te adiutum & formatũ iri, magis quidem, quàm quòd illa perdisceret, quæ quotidie ille ad nos, quibus illa audire superuacaneum est, in mensa consueuit disserere, quemadmodum Crocodilus rapuisset puerum, patriq; pollicitus esset se redditurum, si respondisset nescio quid. Aut, quòd cum dies sit, necesse esset noctem non esse. Nonnunquam & cornua nobis affingere solet generosus ille, nescio quo pacto sermonem connectens. Nos autem his auditis ridere solemus, maximé uero quando obstructis auribus, sedula agitatione secum meditatur, habitus & dispositiones quaspiam, præterea Catalepses & imaginatiões, multa denique id genus nomina percurrendo. Quinetiam non raro ipsum dicentem audiuimus: Deum in cœlo non esse, sed per omnia certatim penetrare, nimirum per ligna, per lapides, per animantia usque ad ea, quæ sunt omnium despectissima. Cæterum matrem illum interrogantem, cur ad hunc modum delirans ista secũ nugaretur, subsannare solet. Sed si eas nugas, inquit, exactè perdidicero, nihil uideo obstare mihi, quo minus non solus diues, non solus rex sim, cæteri uero mihi collati, mancipia & hominum purgamenta existimandi sunt. Hæc cum dixisset uir ille, uide mi Hermotime, cuiusmodi responsum ille dederit philosophus, quàm uero maturum & senile. Atqui nisi me ille, inquit, accessisset, nonne putas quod longè peiora flagitia admisisset, aut per Iouem etiam traditus fuisset torquendus carnifici. Nunc autem frenum quoddam illi iniecit Philosophia iuxta ac uerecundia, & ob hoc ipsum modestior uobis nostra opera factus est, & moribus adhuc tolerabilis. Illud enim pudorẽ illi incutit, quòd indignus habitu & nomine philosophiæ appareat. Cæterũ quæ à nobis abstulit, ea illum in disciplina continent, ita ut iustus esse uidear, si mercedem à uobis accepero, etsi illum haud multò meliorem reddiderim, nam in his quæ nõdum admisit, philosophiam reueritus est. Posteaquam nutrices quoque talia de pueris dictitare soleant, nempe præceptoris ædes illis adeũdas esse. Siquidem nusquam alibi locorum pueris relicta est copia bonum quiddam perdiscendi, sed necq; mali quippiam unquam in se admittunt, quamdiu sub præceptorum custodia militauerint. Ego quidem omnes officij mei partes in excolendo iuuene mihi implesse uideor, iam quicunque tibi placuerit nostrarum rerum non imperitus, illo tecum assumpto cras me accedas, & uidebis quàm promptè & expedite interroget alios, quamq; ingeniosè & argutè ad quæsita respondeat, tũ quantam eruditionem sibi mea opera pararit, & quos iam libros euoluerit, de prologis ac syllogismis, de complexionibus & officijs, deq; alijs multis & uarijs. Cæterum quòd matrem pugnis ceciderit, atq; etiam raptas uirgines uiciarit, quid ad me attinent? necq; enim me illi pro pædagogo constituistis. Hæc quidem homo senex de philosophia disserebat. Tu fortasse & ipse Hermotime diceres, abunde satis esse, si ob hoc ipsum philosopharemur, ne quid eorum quæ

mala

mala & uiciosa sunt facerémus. An non uero initio longè ampliori spe inducti philosophandum nobis esse existim[illegible] non ob hoc saltem, quòd paulò quàm priuatus quispiam ex uu[illegible]res efficimus? Cur igitur non & ad hoc dignaris dare responsum? HERMO. Quid uero aliud tibi respondeam, quàm quòd propemodum etiam mihi lachrymandum esse intelligo, usq; adeo me commouit oratio tua nimium uera. Et iam quidem grauiter lugeo, me miserum tantum temporis frustra insumpsisse & contriuisse, ad hęc mercedem tã grandem pro laboribus impendisse. Iam enim tanquam ex ebrietate profunda ad sobrietatem reuersus uideo, cuiusmodi illa sint, quorum amore capiebar tum quantas ærumnas prò illis consequendis ego miser exhauserim. LVC. Flé tu quidem & lachrymis haud opus est, ò bone, longè autẽ præstabilius & prudentius esse opinor, quod in fabulis Æsopus commemorat. Ait enim quendã in maris littore consedisse, conãtem singulas undas pernumerare: cumq; undarum mutuo se trudentium, multitudine obrueretur, animoq; grauiter ãgeretur, quòd eas numero complecti non posset, aduenies callida uulpes, non insidoneo consilio hominis perturbationẽ subleuauit. Quid discruciaris, inquit, propter undas quæ prætergressæ sunt, hinc numerare incipias oportet, illas missas facito. Et tu, quandoquidem ita tibi uidetur, posthac magis ex usu tuo feceris, si communem cum alijs uitam uiuere decreueris, ac ita quidem cũ multis in Repub. uersaberis, nihil absurdum aut fastuosum animo concipiens aut sperans. Nec est quòd pudore afficiaris, quòd ia primum decurso uitæ spacio, rectè sapere incipias, aut mutato consilio ad meliora te recipias. Proinde hæc omnia, ò amice, quæcunque à me dicta sunt, nolim putes me de industria præmeditatum & instructum aduersus Stoicos, quasi mihi cum illis essent susceptæ inimicitiæ, dixisse, sed communem aduersus omnes orationem esse putato. Neque alia contra te protulissem, si aut Platonis, aut Aristotelis te sectatorem esse testatus esses, cæteris indicta caussa, contemptis & posthabitis. Nunc autem posteaquã Stoicos cæteris omnibus anteferebas, aduersus Stoicam omnẽ disputationem quoq; nostram instituimus, nihil alioqui simultatis, aut dissidij aduersus illam susceptum habentes. HERM. Benè sanè dicis. Iam itaq; abeo, ut ego me totum unà cum uestitu & habitu commutem. Videbis igitur in breui, non ueluti nunc me neque barba tam densa & profunda horridum, neque ita afflictam & asperam uictus rationem, uerum molliora omnia, magisq; libero homine digna sequentem, fortasse neq; purpuram induere grauabor, ut omnibus fiat perspicuum, mihi priores nugas non amplius curæ esse. Atque utinam etiam ex intimis cordis penetralibus euomere ea omnia possem, quæcunque ab illis unquam audita deuorauí. Et ut pro certo scias, neque helleborum ebibere formidabo, propter hoc ipsum contrà quàm Chrysippus cõsueuit, ne quid eorum unquam posthac, quæ dixerunt, mihi in mentem ueniat. Cæterũ tibi Luciane, non mediocrem habeo gratiam, quòd me hactenus iactatum & circumlatum à turbido torrente & aspero, iuxtaq; fluxum una cum undis fluitantem extraxeris, assistens iuxta Tragœdorum prouerbium: Deus ex improuiso ostensus. Videor autem mihi non absurdè facturus, si & caput rasero, quemadmodum facere soliti sunt, qui & naufragijs enatant incolumes, ita ut salutis meæ festiuitatem hodie concelebrem, posteaquam tantarum nebularum caligo ab oculis meis discussa est. Porrò autem conspectum philosophi posthac, & si inuitus inter eundum alicui obuiam uenero, non secus deuitabo extra uiam declinando, quàm rabiosos canes fugere soleo.

Cõclusio qua fingitur Hermotimus pœnitentia ducti prioris uitæ adeo frustra consumptæ.

Mitigatio per translationẽ.

LVCIANI

HERODOTVS VEL AETIO[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Ostendit hac præfatione Lucianus, se exemplo Herodoti, & post hunc Aëtionis pictoris adductum, ut in conuentu totius Macedoniæ, exhibere se, ac specimen aliquod sui præbere uoluerit. Esse enim compendiosiorem hanc uiam ad laudem & gloriam comparandam, quàm singulas ciuitates circumeundo, magno negocio, multoq; tempore tandem inclarescere. Exordium *à uoto incipit, post narratione utriusq; & Herodoti, & Aëtionis exemplum exponit, quæ quia maiorem scripti huius partem absoluit, utriusq; nominis titulum quoq; dedit.* Hinc Adaptatio *sequitur, qua suum institutum cum superioribus exemplis comparat, amplificata per collationem, præsenti conuentu cum Olympico, à loci & hominum qualitate. Postremo petit, ut illorum exemplo, se quoque pro aliquo mediocri Oratore habeant, non cum optimis ac uetustißimis illis, sed cum præsentibus conferendo.*

Exordium à uoto.

VTINAM uero & alias Herodoti uirtutes mihi imitari concessum fuisset, non omnes dico, quibus ille præditus præcelluit, maior enim uoto hæc res fuerat: uerum unam ex omnibus, uidelicet aut orationum elegantissimarum mundiciem, aut illarum numerosam concinnitatem, aut propriam & naturalem linguæ Ionicæ dictionem, aut sententiarum grauitatem & præstantiam, aut quæcunq; alia, quæ & infinita sunt & elegantia, ille uno quasi fasciculo cõprehensa possidet, omnem imitationis spem excedentia. Cæterum, quæ cum libris à se elucubratis fecerit, tum quemadmodũ passim in breui temporis spacio apud Græcos in notitiam uenerit, mihi & tibi & alteri cuicũq; tandem imitatu haud quaquam fuerit difficile. Cum enim relicta patria soluisset ex Caria, recto cursu in Græciam delatus est, ubi de se ipso eam cogitationem suscepit, quo pacto & celerrimè & minimo cum negocio inclarescceret, ac famigerabilis fieret, cum ipse, tum eius quoq; elucubratæ uigiliæ. At enim obambulantem nunc quidem Athenienſibus, nunc autem Corinthijs recitare historiarum monumenta à se condita, mox Argiuis aut Lacedæmonijs, partim laboriosum esse existimabat & longum: partim cunctationem & moram non mediocrem in illo fore prospiciebat. Voluit ergo negocium omne in compendium contrahere, neque ita particulatim innotescere, noticiam modicè & pedetentim congregans & colligens. Callidè uero obseruabat, si uspiam locorum Græcos unà congregatos omnes deprehenderet. Commodũ itaq; instabant magna olympia, Herodotus autem, hanc solam sibi uenisse occasionem arbitratus, cuius maximè erat cupidus, frequentissimis ludis obseruatis, iamq; ex omnibus locis collectis Græcorum optimatibus progressus in Opisthodomum, non spectatorem sed certatorem se ipse exhibebat, cantillans historias memoriæ à se proditas, ac præsentium aures orationis suauitate demulcens, donec & Musarum nominibus eius libri nobilitari & uocari cœpti sint, & illis nouem existentibus. Proinde, iam omnes illum nouerant multò profecto magis quàm Olympicorum certaminũ uictores. Nec quisquam erat, cui Herodoti nomen inauditũ fuerat, quem non nulli ipsi audiuerant in Olympia, alij uero ex ijs, qui ex ludis regressi fuerant audita et ipsi perceperunt. Tum uero ubicunque in publico saltem apparuisset, certatim commonstrabatur digitis: Hic ille est Herodotus, qui pugnas Persicas lingua Ionica condidit atque conscripsit, qui uictorias nostras uenustissimè concelebrauit. Talem ipse laudem historiarum nomine consecutus est, in uno conuentu ab omni populo totius Græciæ commune nactus suffragium, non ab uno per Iouem præcone ebuccinatus est, sed in omnibus quaqua uersum ciuitatibus

Narratio.

tatibus, unde quisq; erat eorum, qui ad ludos publicos confluxerant. Hoc cum animaduertissent postea ad parandam cognitionem uiam esse compendiosissimam & Hippias illius gētis Sophista, & Prodicus Cius, & Anaximenes Chius, tum Polus Acragantinus, alisq; complures, orationes semper habuerunt, & illi in ludis publicis, unde breui notitiam sibi parauerunt. Quorsum uero tibi priscos illos percenseo, & scriptores, cum & hæc inter uetera commodè locū habere possint. Etenim perhibent Aëtionem quoq; pictorem Roxanes & Alexandri depictas in tabula nuptias, in Olympiam pertulisse, ac imaginem spectandam ostentasse, adeo ut Proxenides, quem tunc certaminum iudicem Græci constituerant, artis præstantia delectatus, Aëtionem generum sibi asciuerit. Sed quæret aliquis, quod nam tantum adfuerit picturæ miraculum, per quod adductus Proxenides, Aëtioni peregrino filiam suam nuptum tradiderit. Est equidem imago in Italia, quam egomet uidi, adeo ut tibi quoque de ea comper tam ueritatem dicere possim. Thalamus est supra modum elegans, & lectus nuptialis uestimentis instratus. Hunc iuxta locata est Roxane uirgo corpore & facie uenustissima, terram modestè intuens, Alexandri assistentis præsentiam honorificè reuerens. Cæterum Cupidines quidam ridentes, alter quidem à tergo stans digitis redimiculum aufert à capite, ac Roxanen sponso cōmonstrat. Alter nimium seruiliter à plantis aufert sandalium, ut iam decumberet. Alius Alexandri chlamyde inuolutus, illum ad Roxanen pertrahit, ualde uiolenter annixus: Sed enim ipse rex coronam quandam puellæ porrigit. Adest præterea & Parochus sponsæ ductor Hephæstion, ardentem facem tenens in manibus, formoso admodum adolescēti innixus, hunc ego hymeneum esse opinor, neq; enim nomen adscriptum fuerat. Ex alia autem parte tabulæ, alij Cupidines in armis Alexandri colludebant, duo quidem hastam illius ferētes, eos imitabantur, qui ferendis oneribus grauari uidentur. Alij duo unum aliquem iacentem super clypeum, penè ipsum, ut regem trahunt, scuti loris inuoluti. Porrò unus in thoracem supinè iacentem ingressus, insidias tendenti similis esse uidetur, ut illos ex improuiso perterrefaciat, ubi trahendo ad se peruenissent. Neq; uero hæc ludicra sunt aut puerilia, & in quibus exprimendis temere elaborasset Aëtion, sed quibus Alexandri ad res bellicas amorem adumbrare uoluit, & quòd eadem opera & Roxanes amore flagrarit, & armorū curam per obliuionem non abiecerit. Quanquā uero & aliàs ipsa imagine nuptiale quiddam reuera ostensum est, nempe Proxenidę natam antè Aëtioni fuisse desponsam, illaq; in matrimonium ducta abijt, lusis succisiua opera Alexādri nuptijs, sub rege sponsæ ductore, pro nuptijs cōlore & penicillo expressis ueras nuptias præmium reportans. Proindè Herodotus, regredior enim ad illum, satis superq; sufficere Olympiorum ludos existimauit, ad faciendam fidem Græcis eum scriptorem esse admiratione non indignum, qui Græcorum gesta illis recitaret, quemadmodū ipse factitare solitus est. Ego uero, ac per Iouem Philiū uos precor, ne insanire me suspicemini, neq; mea me cum illius conferre uelle. Propitius sit mihi uir ille. Verum hoc mihi cum illo nō dissimile accidisse arbitror. Etenim quo tempore primum in Macedoniam suscepta peregrè profectiōe ueni, apud me ipse cogitabam, strennuè mihi aduigilādum esse, eaq; iam tenebar cupiditate omnibus innotescendi, ac quām plurimis Macedonum uigilias meas ostendendi. Porrò autem singulas adeuntem ciuitates, interea ingrauescente ætate consenescere, haud quaquam facile factu apparebat. Sed enim, si conuentu uestro obseruato, deinde progressus in mediū, orationem propalàm habuissem, sperabam omnibus ex sententia succedentibus uoti me compotem futurum. Vos itaq; conuenistis, ex singulis equidem ciuitatibus quiq; præstantissimi, neq; non ipsa summa uniuersorum Macedonum delectissima. Excepit uestrum conuentum ciuitas omnium optima, qua cum nulla ex parte Pisa

Aëtion.

Tabula & pictura Actiōis

Adaptatio sui instituti ad exēpla superiora.

Collatio præsentis cōuentus et Olympici ueteris.

conferenda est, neque ea, quæ illic est loci angustia, neque tabernacula aut tu-
A conditione hominum. guria & suffocatio. Iam neq; conuentum celebrantes uulgaris sex aut turba est, magis cupida spectandi athletas, nempe uulgus Herodoti negligens, sed pro-
Petitio. fecto cum rhetorum tum scriptorum atq; Sophistarum omnium celeberrimi, adeo ut parum mihi deesse uideatur, quo minus & mea actio perinde ut Olympiorum celebris habenda sit. Cæterum si me cum Polydamante, aut Glauco, aut Milone compositum contemplamini, ualde audax homo uobis esse uidebor. Sin uero ab illis memoria longè lateq; auocata, in hoc solum intenti fueritis, fortasse non admodum uobis flagellandus esse uidebor, ita ut in tanto stadio & hoc mihi sufficiat.

ZEVXIS VEL ANTIOCHVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Apologia quædam, scriptorum Luciani, est, qua ille ostendit non tantum nouitati seu peregrinitati studere se, sed & rerum, sententiarumq; elegantiæ, deinde & aptæ compositionis harmoniæ. Cæterũ quòd sola nouitas illorum in admiratione sit, fieri communi quadam hominum natura, qui sola nouitate plerũq; detineantur, interim aliorum nulla habita ratione. Idem enim & Zeusidi olim in pictura Centauri, in quam præter nouitatem argumenti, multã artem impenderat, & Antiocho, in pugna contra Galatas accidisse, hostibus nouitatem & insolentiam elephantorum, non ipsius apparatum pertimescentibus. Tractatur autem eadem fermè ratione, qua & superior oratio: nisi quòd hic ipsa caussa à principio ponitur, exempla autem, eáq; amplificata sequuntur. Etiam tituli eadem ratione, ut suprà, impositi sunt.

Orditur statim ab expositione ipsius caussæ. HABITA nuper in consessu uestro oratione, domum me cõferebam. Permulti autem exiis, qui orationi interfuerant me accesserunt. Nihil enim prohibere opinor, quin & ista uobis meis iam familiaribus exponam. Itaque accedentes porrecta dextra me consalutabant, & admiratione prosequentibus similes esse apparebant. Multo autem itinere comitatu suo me deducentes, alius aliunde exclamabat, laudabatq;, donec pudore quoq; me suffunderent, uerentem, ne longè lateq; à dignitate laudum, quas in me congerebant relinquerer. Caput autem & summa laudationum hæc illis fuit. Et omnes uno ore unam eandemq; sententiam præ se ferebant, confirmantes orationum mearum compositionem & sententiam peregrinam esse, ac multum in sese complecti nouitatis. Multò uero satius est, eadem illa uerba commemorare, quibus illi tum usi fuere. O nouitatem, inquiunt. O Hercules dictionem inauditam. Homo promptus & agilis. Certè nemo dixerit quicquam orationum tuarum cogitatione perinde esse nouum. Equidem illi id genus uerba permusta faciebãt, prout quisq; inter audiendum oratione mea affectus aut cõmotus fuerat. Aut quæ alioqui talia mentiendi & assentandi aduersus me caussam habuissent, hominẽ peregrinum, quem aliãs contemptui habentes, non magnifaciebant. Verumtamen ego, neq; enim tacitum dissimulabo, non mediocriter illorum laude discruciabar. Tandem uero illis abeuntibus, cum ad me redissem, mente atq; animo sic mecum agitaui. Ergo tantum hac gratia & uenustate scripta mea condita sunt, quòd ad consuetam dicendi rationem formata non sint, nec iuxta communem loquendi uiam fluant, uerborum uero elegantium nihil in illis admixtum est, ad ueterem sermonis regulam & canonem positorum, nulla præterea sententia argutè dicta exornata sunt, nulla industria, nulla Atticę linguæ uenere perpolita, aut compositionis harmonia, aut arte ad amussim elaborata, sed ab

his

ſis omnibus longè lateq; diſcrepant. Neq; enim hæc ipſa ã præſentibus laudata ſunt, ſed uerborum nouitas illorum iudicio peregrina & aliena uiſa eſt. Ego ue ro ſtolidus hoc ipſo eos, ſi unquam ad me collaudandum ſubſilirent, potiſſimũ adductum iri putabam. Veriſſimum enim illud Homeri eſſe perſuaſum habebam: nouam quamq; cantilenam audientibus eſſe gratiſſimam. Non tamen tantum laudis neq; adeo ſummam, nouitati concedi uolebam. Verum hanc non aliter atq; cumuli loco adiici, & nõnihil ſanè ornatus ad gloriam afferre. Sed ita ut quæ uera laude & auditorum applauſu digna haberentur, illa eſſent. Itaq; nõ modicè commouebar, penè eò adductus, ut illis fidem haberem, unum atq; adeo ſolum inter Græcos eſſe cõfirmantibus. Atq; id genus alia. Theſaurus autem iuxta prouerbium, nobis carbones erant. Ac propemodum ut præſtigiator quiſpiam ab illis laudor. Volo itaque uobis pictoris inſtitutum denarrare. Zeuxis ille omnium pictorum præſtantiſſimus, popularia & communia illa nequaquam pingere ſolitus eſt, aut admodum pauca, nempe heroas aut Deos, aut bella, ſemper autem noui aliquid comminiſcendi illi conſuetudo fuit. Cæterum inter alia audaciæ ſuæ egregia facinora & Hippocentaurum fœminam ipſe Zeuxis adumbrauit, alentem adhuc uberibus pueros Hippocentauros gemminos nimium infantes. Illius picturæ exemplum nunc Athenis repoſitum conſeruatur, ad ueram imaginem accuratiſſimè expreſſum. Ipſum porrò archetypum Sylla Romanorum Imperator unà cum alijs rebus aliquot præcioſis in Italiam miſiſſe ferebatur. Deinde iuxta Maleam Laconiæ promontorium, ut opinor, fracta naui oneraria atq; ſubmerſa periſſe omnia, atque ipſam etiam picturam. At enim ueræ imaginis imago mihi uiſa eſt. Ac ipſe, quoad eius fieri poterit, eandem oratione uobis adumbrabo, non per Iouem, quòd pingẽdi uel deperitus ſim, ſed quòd adhuc in recenti mihi hæreat memoria, quippe quã nuper admodum Athenis in pictoris cuiuſdam ædibus uiderim. Ipſa quoque admiratio, qua tunc artem diligenter cõtemplando proſequebar, non parũ nunc mihi adferet adminiculi ad cuncta manifeſtius declaranda. In ceſpite nimium floreſcente & uiridi Centaurus ipſa facta eſt, ea parte qua equam refert, tota humi poſita, pedes poſteriores retrò extendit. Qua uero parte mulieris gerit imaginem, ea ſenſim ſubſurgit, uſq; ad cubiti longitudinem. Pedes anteriores nè illi quidem porrectim extenſi ſunt, ueluti iacentis in latere, uerum alter quidem geniculatim inflexo ſimilis eſt, ungula retrò tracta incuruus exiſtens. Alter autem contrà exurgit, & ſolum attingit, quemadmodum ferè ſunt equi, ſubſilire molientes. Cæterum infantes, alterum quidem ante ſe habet in ulnis complexum, quem humano more nutrit, muliebrem mammam in os illi inſerens. Alterum uero ex equino lactat ubere, quemadmodum pulli à matribus lactari ſolent. In ſuperiore parte tabulæ, ueluti è ſcopulo Hippocentaurus quiſpiam, uidelicet mulieris illius infantes utrinq; nutricantis maritus, prominenti capite ridens proſpicit, haud quaquam toto adparens corpore, uerum media parte equi, leonis catulum in dextra retinens, quem ſuſtollit in hoc, ut pueros ludicra cum riſu perterrefaceret. At reliquæ picturæ partes, propter quas non ubique accurata artis præſtantia nobis idiotis comparere ſolebat, nihilo ſecius tamen ſumma induſtria erant elaboratæ, uidelicet linearum ductibus atque extenſionibus rectiſſimis, colorum commixtionibus ſcientiſſimis, neque non tempeſtiuarum adiectionum circumductionibus. Inſuper decentibus inumbrationibus, neque neglecta magnitudinis ratione, & menſurarum totius operis æqualitate atque harmonia, quæ omnia admirari ſolent pictores, quibus ſtudium eſt, ea omnia cognoſcendi. Ego uero eam in Zeuxide uirtutem & induſtriam præcipua laude extollebam, quòd in uno eodemq; argumento habita diuerſitatis ratione, artis diſcrimen egregiè indicarit. Virum quidẽ per omnia adornauit horridũ atq; terribilẽ, ac uehementer agreſtẽ, horrentẽ capillitio-

Odyſ. lib. 8.

Adaptatio exemplorũ, quibus oſtendit nullo nouitatẽ placere, et præ cæteris negligi.

Tabula & picturæ ciuſdem.

Amplificatio artis à laude.

cute hirtum & hispidum, non per equinam tantum partem illius, sed per alterã quoque, qua humanam refert speciem. Plurimum autem sublimibus illum fecit humeris, uultum ridentis præ se ferentem, prorsus tamen ferinum & non tantum ac immansuetum. Talí quidem imagine uirum expressum extulit. Porrò, fœminam ad equæ pulcherrimæ imaginem adumbrauit, quales cum primis sunt illæ Thessalæ indomitæ, necdum sessoris patientes. Dimidiam uero mulieris partem, summa formauit elegãtia, extra ambas auriculas, eas solas informes reliquit, & horridas. Porrò autem corporum iunctura atque commixtio, quatenus muliebris pars cum equina coit atque coniungitur, sensim & nõ densè subsurgens, atque ex lento accessu deriuata, spectantium fallit oculos, ex altero in alterum perducta. Alter autẽ ex infantibus, non secus atq; pater agrestis est, & iam in ætate tenera aspectu sæuus atq; terribilis. Neque hoc, ut mihi perpendenti uisum est, admiratione singulari carebat, tum quòd admodum puériliter ad leoninum catulum respicerent, interea uterq; dependens ab ubere, colore matrem referentes. Hæc ergo cum singulari artificio Zeuxis expressisset, ipse quidem in eam ueniebat cogitationem, ut putaret ob artis eximiã præstantiam atque excellentiam, omnes in stuporem & admirationem spectantes se ducturum. Illí autem actutũ exclamabant. Aut quid aliud facerent, pulcherrimo incidentes spectaculo? Enimuero laudibus certatim extollebant omnes, quemadmodum & nuper me illi, nempe inuentum peregrinum, neq; non nouum picturæ consilium ignotum prioribus. Vt uero Zeuxis animaduertit, q̃ argumenti nouitate tantum illorũ detinerentur animi, eosq; ea ipsa ab arte perpendenda abduceret, ita, ut neglectui darent exactam rerum expressarum diligentiam, affatus discipulum: Age, inquit, ò Miccion, inuolutam picturam atque sublatam domum auferte, etenim illi nos tantum ob insuetam artis materiam collaudant, eorum uero quorum elegãtia exornata est, quæq; arte magistra absoluta sunt, nullum illi dignantur habere respectum: sed uincit operis diligẽtiam argumenti nouitas. Ad hunc quidem modum Zeuxis, & fortasse quãm par erat, commotius. Cæterum Antiocho, cui cognomen erat Soteri, & illi non dissimile quiddam accidisse fama est, in ea pugna quam ipse aduersus Galatas habuisse dicitur. Si uultis, & hanc uobis historiam ordine, ut gesta est, percensebo. Cum non ignoraret & corporis uiribus & audacia Galatas esse præditos, inusitata mq; illorum multitudinem uideret, tum phalangem fortiter cõiunctam, à tergo uero æneis thoracibus indutos bellantes, præterea in profundum semper armatos uigintiquatuor ordinatos, in utrunq; autem cornu equitatum, qui uiginti millibus equitum constabat, dispertitum esse, porrò è medio octoginta currus falcatos erupturos, ac cum illis bigas bis totidem, Hęc inquã cum uideret, spem ualde malignam animo concipiebat potiundæ uictoriæ, tanquam illis inuictis existentibus. Siquidem ipse modicè instructo exercitu, neq; ampliter, neq; pro belli dignitate & adparatu aut magnitudine, sanè perquàm paucos ducens aduenerat, ac illos quidem ut plurimũ scutatos & nudos. Sed enim ex ijs qui nudi erant, plures quàm dimidia pars exercitus numerabantur. Itaq; iam de petendo fœdere, ferendisq; pacis conditionibus, & bello conuenientissimè componendo secum agitabat. Atqui Theodatas Rhodius, uir excelsi & generosi animi, instruendæ aciei non imperitus, cum prẽsto esset, regẽ perturbato animo esse nõ sinebat. Et erãt Antiocho undecim in exercitu elephanti. Hos Theodatas iussit interea, quoad eius fieri possit, habere quàm occultissimè, ne ex acie apparentes conspicui fierent hostibus. Vbi uero tuba signum datum esset, ac iam infestis signis concurrendum, & manus conserendæ forẽt, ac hostium equitatus impressionem faceret, & Galatæ aperta phalange currus immitterent, tunc unà cum quatuor elephantis utrinque equitibus esse occurrendum docebat. Octo autem reliquos aurigis & curribus esse immittendos.

Alterũ exemplũ Antiochi.

Hoc

Hoc enim facto, inquit, illorum equi perterrebuntur, ac retro fugientes in ipsos Galatas illapsi impetum facient. Nec opinionem eius rei prædictæ euentus frustratus est. Cum enim antea nullum elephantum uidissent cum ipsi Galatæ, tum equi illorum, adeo nouo & inopinato elephantorum spectaculo animis consternati sunt, ut longè adhuc à beluis constituti, posteaquam solum rugientes audissent, dentesq; candore relucentes uidissent, ueluti ex toto nigro corpore, tum etiam proboscides ad prædam & direptionem faciendam sublatas, prius quàm ab arcubus tela extorsissent, uersis retro habenis, nulloq; seruato ordine aufugerunt. Sed enim pedites aliquantisper alterna cæde semet hastis confodientes, conculcabantur ab equitibus in illorum ordinẽ illapsis. Cur rus autem subuersi, & illi deinceps denuo in suos non citra sanguinem fereban tur, ac planè iuxta illud Homeri: *Amplificatio periculi per hypotypoſim*

Subuersi currus passim iacuere supini.

At uero equi posteaquam semel à recta uia auersi declinassent, elephantorum impetum non sustinentes, sessores dorso excutiebant. Currus strepebant proscindentes per Iouem atque dissecantes acutis falcibus, quoscunq; ex amicis cõprehendissent. Non pauci uero ut in tali tumultu eiecti prosternebantur. Hos elephanti insequebantur, pedibus proterentes atq; conculcantes, simul atq; in altum proijcientes proboscidibus, unaq; rapientes, ac dentibus correptos transuerberantes. Ad extremum illi summa ope annitentes Antiocho uictoriam pepererunt. Cæterum Galatæ, alij quidem dimicando occiderunt ingenti clade edita, alij autem uiui capti in uictoris potestatem peruenerunt, exceptis perquã paucis, quotquot præuenientes fuga in montes semet abdiderant. Porrò autem Macedones quicunq; cum Antiocho in prælium descenderant Pæana canebant, ac alius aliunde accurrentes regem coronabant uictorem & clamãtes. At ille profusis, ut fertur, lachrymis: Pudore afficimur, inquit, ò milites, quibus salus in hisce undecim stetit beluis, adeo, ut nisi spectaculi nouitas hostium animos perculisset, quid nos erga illos futissemus? In trophęum nihil aliud quã elephantum iussit sculpere. Itaq; iam hora est considerandi, ne & mea perinde censeantur, ut Antiochi adparatus bellicus. Etenim omnia alia pugna digna æstimanda non sunt. Quidam aũt elephantes & peregrina terriculamenta spectantibus metum & trepidationem incutientia, ac plena præstigij, ea ab omnibus laude extolluntur. Porrò, quibus ego confidebam, ea non admodum in illorum sunt sermone. Sed quia mulier centaurus depicta est, hoc solum est quod mentis stuporem, & admirationem inducit spectantibus, & quemadmodum est nouum & monstrosum illis esse uidetur. Cætera uero ne quicquam à Zeuxide facta sunt. At non frustra, etenim uos cum fingendi & pingendi artificij rudes non estis, singula arte magistra spectantes, expendite, num solum ista digna sint, ut theatro spectanda commonstrentur.

HARMONIDES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Commendat se amico, ex principibus cuidam suo, adductus, ut ipse fingit, exemplo Harmonidæ, qui cũ magistrum suum de paranda gloria & immortalitate consuluisset, monitus ab eodem fuerit, ut artem quam à se didicisset, non omnibus Græcis, nam id impossibile fore, sed optimatibus ac præstantissimis quibusq; ostentaret, sic enim fore, ut cum illi ipsi laudati fuerint, ubicunq; ipsum laudarent, ueram ex eo gloriam ac laudem consequeretur. Statuisse igitur se, eodem pacto, et huic commendari se, suaq; debere. ut qui primum ea præstantia, eoq; iudicio sit, ut quod ipse suo calculo approbasset, deinde & cæterorum omnium probaretur, amplificando hanc personæ illius excellentiam, per collationem. Deinde & ex eadem patria secum natus sit, ut

uel

uel eo nomine fauere ac patrocinari sibi debent. Postremo & à scriptorum ratione facilitatem ac meritum causæ ostendit. Ordiur statim ab expositione exempli, cuius occasione adductum ac motum sese fingit. Concludit autem Orationem per comprecationem & uotum, à Dijs precando, ut cœptam laudem suam crescere ac perpetuam esse ueliint. Titulus eadem ratione, qua in superioribus inditus est.

Occasio commendationis ab exemplo.

HARMONIDES tibicen quodam tempore Timothem magistrum suum interrogauit, Dic mihi, inquit, ô Timothee, quomodo mea arte possum euadere clarus et nobilis? Aut quid faciendum mihi existimas, ex quo in uniuersæ Græciæ cognitionem uẽturus sim? Nam alia quidem omni me studio & beneuolentia iam edocuisti, nempe exquisitum tibiæ & accommodum usum. Mox lingulam tenui & modulanti spiritu insufflare, infrà autem digitos apte adhibitos crebro sustollere ac deprimere. Deinde ad numeros ingredi, & modos facere concinnos, chorosq; congruos. Postremo, conseruare singulorum concentuum proprietates. Quiddam in Phrygio attonitum, in Lydio turbulentum, grauitatem in Dorico, in Ionico suauitatem. Hæc, inquam, omnia te magistro didici. At enim quæ maxima sunt, & quorum gratia tibiæ cognoscendæ desiderio laboraui, nondum uideo, quomodo ab illa mihi paranda sit gloria, & apud multos celebris opinio, utq; in multitudine cum existimatione aliqua clarus & conspicuus obambulem, ac prætereuntium digito commonstrer. Tum sicubi propalàm apparuero, statim omnium oculi in me conuertantur, ac me nominatim collaudantes dicant: Hic ille est Harmonides tibicen omnium præstantissimus. Quemadmodum quo tempore & tu, ô Timothee, primum ab ædibus patrijs ẽ Bœotia profectus, tibicinẽ agens Pandionidi, uictoriam in Aiace furente reportabas, ac melodiã tuo cognomine nobilitaras, nemo fuit, qui nomen tuum ignorasset, ac Thebanum illum Timotheum. Sed & nunc ubicũque saltem in publico apparueris, certatim ab omnibus ad te curritur, ueluti ad Nocturnam reliquæ auiculæ sturnatim & graculatim conuolitant. Et hæc sunt, quorũ nomine aulœdus fieri optauerim, tum quorũ gratia tantũ laborem strenuè exhauserim. Quandoquidem tibia canere per se citra famæ & existimationis accessionem, haud ualde concupiscerem, si in obscuro mihi delitescendum foret, tametsi hac arte ad amussim exornato, non si Marsyæ aut Olympo similis euasurus essem delitescens. Siquidem incelebris & occultæ, quod aiunt, musices nullus est respectus aut utilitas. Atqui tu, inquit, & ista me doce, quo modo mihi me ipso rectè utendum sit, tum etiam arte. Ac tibi duplici nomine habebo gratiam, cum propter tibiæ peritiam, qua me excoluisti, tum, quod maximum est, propter gloriam, quam ex illa consecuturus sum. Ad hæc autem illi ita respondit Timotheus: Atqui, ô Harmonide, rei, inquit, non uulgaris aut mediocris amore & cupiditate ardes, id quod scire potes, nempe laudis & gloriæ, utq; fama celebris sis ac uulgo notus. Hanc autem quanquam tibi ad hunc modum in medium multitudinis progresso, artem ostentando, consequi in animo est, multi ac longi laboris opus aggrederis, tamen ne sic quidem uniuersi te cognoscent. Etenim ubi gentiũ, aut theatrum, aut stadium ita magnum inueniri potest, in quo omnes Græci tibia canentem te audiant? Vt aũt aliquo pacto illis innotescas, ac tui uoti desiderio tandem potiaris, & hoc ego tibi subijciam. Vtere tu quidem arte tua, & in theatris nonnunq;, parum tamen tibi curæ sit promiscua uulgi multitudo. Porrò compendiaria & facillima ad parandam gloriam uia hæc est. Si collectis Græciæ optimatibus, & paucis illorum, quicunque dignitate & autoritate præcellunt cæteros, atque indubitanter uiri magni sunt, & admirandi, & aliorum omnium anteſignani,

quorũ

quorum fides in utraque fortuna ſpectata ſit, iſs, inquam, ſi artis tuæ egregium ſpecimen exhibueris, illiſq; laudis ſuæ teſtimonio te cohoneſtauerint, omnibus græcis in puncto temporis te longè, lateq; innotuiſſe putato, & paſſim inclaruiſſe. Et uide in quod compendium tantam rem tibi contraxerim. Nam ſi ij, qui omnibus noti ſunt, & quos nemo non admiratur, tibicinem præclarum & celebrem te eſſe cognoſcẽt, quorſum tibi uulgi iudicio aut opinione opus eſt, tantum eos ſequentis, qui meliores ſunt rerum expenſores & iudices? Siquidem popularis iſta multitudo, ferè ſemper quæ optima ſunt ignorat, cum maior illius pars manuarij ſint opifices. Cæterum, quemcunque illi laudibus illuſtrauerint, qui reliquos uitæ ſplendore et dignitate anteeunt, eundem neq; quam temere laudari planè perſuaſum habent. Itaque magnorum uirorum inducti præconio, laudant & illi. Quippe in ipſis quoque certaminibus multi ſpectatores athletis nonnunquam clarè ſolent applaudere, non raro etiam ſibilis illudere, penes tamen ſeptem, aut quinque, aut quocunque tandem fuerint iudicandi, poteſtas repoſita eſt. His magiſtri ſui conſilijs parum obſecutus eſt Harmonides. Etenim inter tibias, ut fertur, cum primum in muſices certamen deſcendiſſet, magna contentione inſufflans, in ipſam tibiam inſpirando exhalauit animam, & incoronatus atque exanimis eadem ratione prima & ultima uice tibia canendi uſus in ſcena corruit, celebrante populo Dionyſia. At ſanè Timothei tam prudens oratio, non tibicinibus, neque ſolum Harmonidæ mihi dicta eſſe uidetur, uerum omnibus quicunque appetentes ſunt gloriæ, ingenij aut artis ſuæ ſpecimen publicè exhibentes, ac multitudinis laudem ſupplicitèr ambientes. Quare, quo tempore & ipſe non diſſimilia de rebus meis agitabam animo, quæreremq; quo pacto quàm ocyſſime apud omnes inclareſcerem, prudentiſſimum Timothei conſilium ſecutus, conſiderabam, qui nam in Repub. omnium foret præſtantiſſimus, cuiq; plurimum fidei apud alios foret repoſitum, tum qui præ omnibus alijs eſſet acceptiſſimus. Proinde, talis tu nobis apparere debebas iuſto omnium ſermone, ueluti uniuerſæ uirtutis caput & ſumma, ac talium rerum gnomon & recta regula. Porrò, ſi mea tibi ſpectanda & excutienda offerrem, tuq; ea proſecutus eſſes laudibus, eſſent haud dubiè ita apparitura. Egoq; iam uotis tantopere ſperatis potitus eſſem in uno calculo omnes aſſecutus. Aut quem tibi in eligendo præferens, non iure optimo deliquiſſe in habendo delectu exiſtimarer. Itaque iuxta prouerbium, in uno uiro iecimus aleam. Sed me hercle non aliter factum eſt, atque ſi omnibus ubique hominibus meam in dicendo facultatem oſtendiſſem. Quippe in confeſſo eſt, quòd & ſeparatim ſingulos & collectim uniuerſos ipſe ſolus morum bonitate atque ingenij gloria exuperaris. Lacedæmoniorum reges alijs omnibus unicum tantum calculum ferentibus, ipſi ſoli præ cæteris duos ferre ſoliti ſunt. Tu uero & Ephoros, præterea & ſenes, in ſumma, uniuerſos calculorum multitudine in diſciplinis excedis. Quin etiam in primis tu candidum & ſaluti ferè ſemper ſuffragantem calculum addere conſueuiſti, quod non mediocrem in præſentia mihi addit animum, alioqui propter audacis facti magnitudinem iure optimo metuenti. Sed & illud per Iouem non uulgariter me conſolatur, quòd mea non prorſus à te ſint aliena, qui & ex ea urbe ſum oriundus, quam tu perſæpe primum quidem priuatis officijs tandem etiam publicis iuuiſti perbenignè et liberaliter. Itaq; ſicubi et nunc in peiorem mihi partẽ calculi uergerint in oratione, ac paucior erit meliorum & candidorum numerus, tu adiecto Minerue ſuffragio, ex te ipſe defectum ſuppleto, tuiq; familiaris cenſorem & correctorem te egiſſe putato. Atqui ne hoc quidem contentus ero, ſi antehac multi me admirati ſint, ſi iam per ora uirũm clarus ego, & celebris uolitem, ſi orationes meæ audientium laudibus reſpondeant. Omnia illa uẽtoſa & euanida,

Propoſitio qua ſe cõmendat amico ex principibus uni.

Ratio I. à præſtantia & iudicio perſonæ eius cui ſcribit.

Amplificatio perſonæ à collatione.

II. à cõmuni patria.

ut

III. *A ratione scriptorum.*

ut est in prouerbio, sunt somnia, & uerborum umbræ. Cæterum ipsa ueritas in præsens certissimis argumentis declarabitur. Ille exactus erit mearum lucubrationum finis & terminus, nec amplius ambiguitati locus relinquetur, ne tantū quidem, quod uel ullius mentem aliquo dubio distrahat, sed aut optimum iuxta disciplinas æstimandum est, quod tibi apportet gloriam, aut omnium. Sed meliora proferenda, & magis ominatiora, ad tantum certamen eunti. Videamur uero ò superi, hominum opinione & existimatione non indigni, ac eā quę nobis ab alijs euentura est, laudem confirmate, ut in posterum fidēti animo, ad ampliorem perueniamus. Quippe omne studium minus reformidandum est ei, qui magna olympia deuicerit.

Conclusio παρ' ὃ χλιὼ

SCYTHA SEV HOSPES.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Laudat Macedonicos quosdam ciues, patronos, ut uidetur, suos, ut à quibus maximè adiutus atque apud cæteros promotus fuerit. Facit autem hoc collatione quadam Anacharsidis Scythæ & Solonis Atheniensis, ad quem cum alter Athenas profectus, à Toxare, populari suo adductus fuisset, & humaniter acceptus ab illo, & breui toti ciuitati notus atq; acceptus factus est. Eodem igitur pacto & se, cum in Macedoniam uenisset ab omnibus, ut ad illos, de quibus encomium hoc instituit, diuerteret, ijsdemq; sese commendaret, admonitum fuisse, ait. Vt enim apud Athenienses aliquando Periclem, Aristotelem & Solonem, quasi cæterorum omnium instar fuisse, ita hos inter Macedonas reliquos excellere. Titulum, ex eadem ratione, qua superiores, hæc quoq; oratio habet. Cætera plana sunt.

Exempli narratio, qua quos laudare instituit, cū ueteribus Solone cō parat, eosq; quasi omnū aliorū instar quoddā facit.

ON fuit primus Anacharsis, qui ex Scythia Athenas usque peregre profectus est, græcanicæ disciplinæ perdiscēdæ desiderio, sed ante illum & Toxaris, uir & multæ sapientiæ, & elegantiæ ac rerum optimarum studiosus admodū. Sed qui domi nō erat de sanguine regio, neq; ex ijs qui tyaras gestare solent, uerum unus è uulgo Scytharum & populariū, cuiusmodi sunt, qui apud illos uocantur Octipedes, quo significant aliquem duorum boum & unius plaustri esse dominum. Hic ergo Toxaris haud iterum postliminio ad Scythas regressus est, sed Athenis manens diem suum obijt, ac non multō pòst etiam heros esse uisus est, atq; hunc peregrinum medicum Athenienses non secus, atq; unum colunt ex heroum numero. Hoc enim nomen cum heros esse declaretur, possidere cœpit. Sed enim causſam cognominis, & quam ob rem in heroum catalogum relatus sit, unusq; ex Aesculapianis uisus sit, non alienum fortasse est percensere ut cognoscatis. Non Scythis tantū moris est immortalitate donare homines, & ad Zamolxim ablegare mortuos, sed Athenienſibus quoque licitum est in Græcia Scythas Deos facere. Quo tēpore sæua pestilentia populus Atheniensis infestabatur, uidere uisa est Architelis uiri Ariopagitici uxor sibi Scytham astitisse, dixisseq; fore, ut Athenienses à pestifero contagio liberarentur, si angiportus uino conspergerent. Hoc cum sæpius fieret, neq; enim Athenienses mulierculæ uerba audita dederunt neglectui, factum est, ut non amplius pestis in eos grassaretur, siue uaporibus quibusdam noxijs uini odore extinctis, siue aliud quiddā maioris efficaciæ norit heros Toxaris, quippe medicus existens ista Athenienſibus facienda suaserit. Itaq; curationis merces etiam nunc illi persoluitur, nam niuei coloris equus ad eius monimentum quotannis immolatur. Quo loci monstrauit Dimænete illum accedentem ea quæ de uino spargendo diximus imperasse. Et inuentus est eo loco Toxaris esse sepultus, ipsa inscripti-

one

one cognitus, tametsi non integra appareat. In primis uero quòd super colum nam uir ornatu scythico sculptus fuerat, læua arcum intensum, dextra uero, ut uisus est librum tenens. Etenim adhuc plus quàm dimidio corpore conspicitur, & arcus totus unà cum codice. Reliquas uero partes statuæ unà cum fronte temporis longinquitas iam deuastauit. Est autem non procul ab ædibus Dipyli, à læua in Academiam ingredientibus tumulus non magnus, & statua humi sita, uerum subinde recentibus sertis redimita. Aiuntq; nonnullos febre laborantes iam ab illo subleuatos esse, & per Iouem à uero non abhorret, quippe qui totam ciuitatem quõdam peste grauatam liberauerit. Sed regrediamur ad id, cuius gratia illius mentionem fecimus. Adhuc quidẽ in uiuis erat Toxaris, Anacharsis autem cum nuper soluisset è patria, ex Pyreo in urbem uenit, uelut hospes & barbarus, non mediocriter animo perturbato, omnia ignorans, ad multa meticulosus & trepidus, pendens animi quid ageret. Siquidem non obscurè intelligebat à uidentibus, se haberi ludibrio; propter habitus peregrini insolentiam, & eandem linguam sonare callentem inueniebat neminem. In summa, iam illum susceptæ profectionis pœnitebat, constitutum habens in animo, uisis tantum Athenis, actutum retrò abire in patriam, conscensoq; nauigio iterum soluere in Bosphorum, unde non multum itineris illi conficiendum restabat in Scythiam. Ad hunc modum hæc secum reputanti, Anacharsidi dæmon quispiam bonus illi fit obuiam, ut reuera credendum est, nempe Toxaris in Ceramico. Ad quod primum illum pertraxit habitus, quem uidebat sibi esse patrium. Deinde haud difficulter cogniturus erat, & ipsum Anacharsis, nempe ex illustri ortum genere, quiq; inter Scytharum primates non infimum locum obtineret. Porrò autem, Anacharsis unde cognoscere potuisset popularem sibi esse Toxarim, more Græorum exornatum, mentum habentem detonsum, incinctum, nullo ferro munitum, iam multa facundia facetum, & lepidum, atque ex ipsis Atticis unum indigenam? Adeo iam transformatus erat longinquitate temporis. Verum Toxaris Scythica lingua affatus illum: Nonne tu, inquit, Anacharsis ille es Dauceto patre prognatus? Lachrymatus est præ gaudio Anacharsis, propterea quòd eiusdem linguæ hominem inuenisset, planeq; callentem quis esset, aut quem apud Scythas dignitatis locum obtineret, & interrogauit: Tu uerò unde me nosti, ò hospes? Cui ille, inde ego sum, inquit, è uobis oriundus ex Scythia, nomen mihi est Toxari, non exclaris illis ducenti generis originem, ut per hoc tibi notus esse queam: Num, inquit, ille tu es Toxaris, de quo ego inaudiui, Toxarim quendam amore uisendæ Græciæ, relictis domi uxore, & infantibus filijs, Athenas esse profectum, & nunc ibi uersari, inq; magno esse precio apud optimates? Ego, inquit, ille ipse sum; si qua etiam nunc apud uos de me fama superstes est. Proinde, inquit Anacharsis, scias me tuum factum esse discipulum, ac amoris tui æmulum, quo huc perductus es scilicet ut uiderem Græciam. Itaque huius negociationis gratia peregre profectus, uenio infinitis malis perfunctus apud gentes in medio sitas. Et nisi tu mihi factus fuisses obuiam, iam decretum erat, priusquam sol occidisset, me retrò ad nauem uoluisse referre gressum, usque adeo consternatus eram animo, peregrina & incognita omnia conspiciens. Sed age per Acinacem & Zamolxim deos nobis penates, tu me assumptum ò Toxari, ut hospitem circumducito, ac mihi pulcherrima quæque, quæ Athenis sunt, commonstrato. Deinde, siqua etiam passim in reliqua sunt Græcia admiranda & uisenda, cum leges optimè constitutas, tum uiros quosq; integerrimos. Ad hæc mores & ludos publicos, & uitam illorum, & Rempub. Quorum indagandorum gratia prior tu, exin ego post te tantum itineris exhausimus. Et ne permittas ut his omnibus nondum uisis mihi retrò pes mouendus sit. Hoc equidem, inquit Toxaris, minimè amanter dixisti, uix tactis

pede liminibus, mox te rediturum post liminio. Atqui bonũ habe animum, neque enim, ut tu tecum cogitas, abibis, neque te facile dimissura est ciuitas. Neque uero adeo modica habet erga retinendos hospites demulcimenta aut illectamenta, uerum multò magis te susceptum ita tractabit, ut neque uxoris amplius, neque liberorum, siquos interea nobis absente suscepisti, admodum memor futurus sis. Cæterum, ut quàm celerrimè uniuersam Athenienſium urbem uisam cognoscas, aut potius omnẽ Græciam, & ea quæ apud Græcos maximè uisenda sunt, ego tibi effectum reddam. Agit hic uir multæ & admirandæ sapientiæ, & quidem indigena: sed qui diu multumq; susceptis peregrinationibus, & in Asiam & in Aegyptum profectus sit, ac cum optimis quibusq; mortalibus uitæ consuetudinem habuit. Cætera homo non admodum diues, uerum infimæ penè fortunæ mendicus. Videbis senem adeo populariter exornatum. Veruntamen cum propter sapientiæ excellentiam, tum aliarum uirtutum, quibus præditus est, præstantiam, ab omnibus certatim colitur, adeo ut etiam pro legum autore eo utantur in constituẽda Repub. neque iuxta eius præcepta uiuere dedignantur. Hunc si amicicia tibi iunctum possederis, ac planè cuiusmodi uir sit, perdidiceris, uniuersam Græciam in te habiturũ haud dubitanter existima. Et quod caput est nosse, sic habe, ex omnibus bonis hic repositis, non maiori me tibi gratificari posse, aut officio aut obsequio, quàm si huic te quàm commendatissimum reddidero. Ne igitur cunctemur, ô Toxari, inquit Anacharsis, sed me assumens quantotius ad illum ducito. Sed enim illud uereor, ne difficilis accessu sit, tuumq; erga me studium tanquam superuacaneum respuat. Bona uerba, inquit ille, uideor enim illi rem omnium gratissimam facturum, beneuolentiæ erga hospitem ostendandæ occasionem sibi offerens. Tantum uero me sequere, statimq; qua sit erga hospites reuerentia, tum quàm à comitate non auersus, tum quæ alia eius bonitas, & ingenij amœnissimi suauitas, cognosces. Quin potius bona fortuna duce ille ipse nos accedit, nempe illi, qui cogitabundus secum loquitur. Et cum dicto Solonem allocutus: Venio, inquit, maximum tibi munus adducens, uirum peregrinum, egentem amiciciæ. Est autem genere & natione Scytha, unus apud nostrates, ex nobilibus & summo loco natis. Omnibus uero in patria relictis, huc uenit nobiscum conuersaturus, eaq; quæ per Græciam sunt præstantissima uisurus. Porrò ego eius rei compendium illi inuentum curaui, quo pacto facillimè simul & expeditissimè uniuersa perdisceret, & optimis quibusq; innoteſceret. Aliam uero ad hæc consequenda uiam compendiosiorem non tenebam, quàm si hunc tibi adductum familiarem feciſſem. Itaque, si Solonem ego planè pernoui, sic facies, ac illum in bonorum notitiam & studium perduces, & germanum ciuem Græciæ esse ostendes. Et quod tibi paulo antè dixi, Anacharsi, omnia iam uiso Solone conspexisti. Hoc sunt Athenæ, hoc est ipsa Græcia. Neque amplius hospitem te esse puta, omnes te nouerunt, omes certatim amore te prosequuntur. Tantum tibi in hoc sene bonorum repositum esse ne dubites. Omnium in Scythia relictorum te capiet obliuio, iuncta cum illo conuersatione. Habes peregrinationis tuæ præmia, ac amoris finem tantopere desideratum. Hic tibi græca est regula, neque non Atticæ philosophiæ index certissimus. Quare hoc tibi persuade, eum esse multò felicissimum, quicunque cum Solone uersatus fuerit, eoq; amico utitur, Perlongum esset referre, quantum cum Solon sit delectatus munere, tum quibus uerbis responderit, ita ut in reliquum tempus dulcissimè simul, & coniunctissimè conuixerint, alter quidem illorum, nempe Solon, docens & instituens rebus pulcherrimis, & amicum Anacharsin in omnium familiaritatem aggregans, Græcorumq; optimatibus adducens, tum per

omnia

omnia diligentissimè curam agens, quo pacto quàm iucundissimè in Græcia in precio habitus præcelleret. Alter autem admirandam illius sapientiam attonito animo admiratus, ne altero quidem pede uolens à senis latere discedebat, Itaq; quemadmodum illi pollicitus fuerat Toxaris, ex unico Solone in puncto temporis uniuersa cognouit, ac omnibus innotuit, & illius gratia à cunctis familiariter colebatur. Neque enim mediocri laude Anacharsis uirtutes solebat extollere Solon, uerum hominibus & hoc moris erat, ut quemadmodum Solonis legislatori libenter dicto audientes erant, amore quoq; & beneuolentia prosequebantur, quoscunque ille aliquo precio dignos esse existimabat, ac prorsus eosdem in reliquum uiros optimos esse credebant. Solus uero ex Barbaris Anacharsis initiatus est, ac ciuitate donatus, si Theoxeno fides habenda est, qui præter cætera & hoc de illo literis ac memoriæ prodidit. Sed neq; ut opinor, retrò ad Scythas Anacharsis abijt, nisi Solone mortuo. Vultis igitur fabulæ finem iam imponam, ne sine capite obambulet? proinde iam tempus est cognoscendi ciues, cuius rei gratia mihi Anacharsis ex Scythia, & Toxaris in præsentia uenerunt in Macedoniam, ad quos Solonem quoq; adultæ ætatis hominem ab Athenis adduxi. Siquidem aio, & me non dissimile quiddam cum Anacharside passum esse. Ac per Gratias uos obsecro, ne indignabundo animo mihi uicio uertatis similitudinem, si utro regio memetipse comparauero. Barbarus enim ille fuit. Cæterum nos Syros ulla in re Scythis deteriores non facilè dixeris. Atqui neque res meas cum regia magnificentia componere annitor simili tudine, nisi quantum ad ea quæ dixi[illegible] um in uestram urbem hospes immigrassem, statim animo obstupefactus sum, uisa & eius amplitudine & pulchritudine, ac incolarum multitudine, aliaq; potentia & splendore omni cognito. Itaque multo tempore animo hærebam attonitus ad hæc, nec poteram cuncta abundè satis admiratione prosequi. Cuiusmodi quiddam & insularis ille iuuenis conspectis Menelai ædibus passus est. Neque uero alium ego obtinebam animum intuitus urbem tanto uigore uigentem, ac iuxta poetam illum omnibus bonis florentem, quibus ciuitas felix & beata solet affluere. Hoc iam affectus animo, deinceps de ijs quæ agenda forent mecum deliberabam. Iam enim olim constitutum habebam, oratione uos & laudibus illustrare. Quibus enim alijs ostendi, silentio tam præclaram ciuitatem præteriens? Quippe quærebam, neque enim ueritatem prudens celabo, siqui essent, qui reliquos dignitate anteirent, & quos aggressus aliquis, ac historia de illis memoriæ prodita, adiutoribus uteretur ad omnia. Ibi uero mihi nō unus, quemadmodum Anacharsidi, & ille quidem barbarus Toxaris, sed plures, aut potius omnes eadē tantum non ijsdem syllabis respondebant. Multi quidem & alij præclari & industrij uiri, ō hospes, in hac urbe habitant, nec temere alibi eiusmodi uiros inuenies perinde bonos. Duo tamen cum primis sunt longè optimi & præstantissimi, generis splendore & dignitate omnibus longè superiores. Cæterum disciplinarum cognitione ac dicendi facultate Atticæ Musæ eos non absurdè compararueris. Populi mirus erga illos fauor, & studium singulare existit. Et hoc quoque quod in ciuitate optimum & præstantissimum esse constat, illorum bonitatem & obuiam erga hospites humanitatem, nullamq; in tanta magnitudine inuidentiam, ac reuerentiam cōiunctam cum beneuolentia, tum animi mansuetudinem & morum facilitatem quibusuis accedētibus expositam, ipse haud dubiè alijs uerbis celebrabis, paulo pòst harum rerum facto periculo. Atque ut minus impensius ex una eademq; familia sunt pater & filius. Alter quidē non alius, quàm si Solonem, aut Periclem, aut Aristidem animo conceperis. Alter uero filius, te saltem conspectum actutum domum abducturus est. Adeo præstanti corpore uisendus est, & mascula quadam forma decorus & amabilis. Quòd si modo ore in uocem soluto loqui inceperit, ducet te reuinctum ab auri-

Adaptatio suæ causæ.

Telemachus scilicet.

Collatio & Amplificatio personarum.

bus, tantam dicendi uenerem, & uerborum ſuauitatem iuuenis in lingua ſitam poſſidet. Quinetiam uniuerſa ciuitas ad audiendum inhiat, quoties ad populū uerba facturus progreditur. Cuiuſmodi aiunt Athenienſibus quondam accidiſſe in Clinię filio adamando, præter quàm quòd non multo pòſt eos amoris ſummè pœnituerit, quo Alcibiadem complexi fuerant. Porrò hunc non ciuitas ſolum arctiſſimè diligit, uerumetiam reuerenter habere non dedignatur. In ſumma, unicum hoc nobis populare bonum eſt hic uir, & ingens commoditas omnibus. Hic, ſi te & eius pater ſuſceperint, & tecum amicitiam & ſocietatem fecerint, totam ciuitatem deuinctam habebis. Tantum autem ad illum manus extendenda eſt, nec amplius res tuæ erūt in ambiguo. Hæc per Iouem ab omnibus dicebantur, etſi iureiurando oratio mea mihi confirmanda ſit. Ac mihi iam earum rerum facienti periculum, ne minimam quidem partem dicendo aſſecutus eſſe uideor. Itaque neque deſidiæ, neque moræ indulgēdæ locus eſt, ut ait Poëta Ceius, uerum omnes rudentes pariter mouendi ſunt, præterea nihil non dicendum & faciēdum, quo in amicitiam illorum inſinuemur. Quod quidem ſi ex ſententia conſecuti fuerimus, tranquilla ſunt omnia, & nauigatio non improſpera, ac mare placidum, & portus in propinquo conſtitutus.

QVOMODO HISTORIA SCRIBENDA SIT.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Dida ſcalicus liber eſt, continens præcepta ac regulas de hiſtoria ſcribenda. Diuiditur autem in duas partes. In priore expoſito fine ſeu officio Hiſtorici, & confutatis iis, qui duplicem Hiſtoriæ finem faciunt, Vtile uidelicet & Delectabile, mox uicia recenſet, quæ tum in uerbis, & compoſitione, tum in ipſis rebus uitanda ſint. & hoc ſub exemplis aliorum, quo quis modo aut genere peccarint, oſtendendo. In poſteriore autem parte primum, quæ afferre ad hanc rem, quæq; antea quaſi domi ſuæ comparata habere debeat, is, qui ad ſcribendam Hiſtoriam accedit, exponit. Deinde regulas primum de rebus, deinde de expoſitione & phraſi uerborum, poſtremo & de partibus operis tradit. Etiam hic exemplis aliorum præcepta ſua confirmando. Ordiuntur autem ab Occaſione, quam collatione Abderitici morbi amplificat.

Exordium à collatione.

BDERITIS, aiunt, Lyſimacho iam regnante, morbum incidiſſe, optime Philo, huiuſcemodi quendam: Febricitarī principio quidem cœpiſſe, per urbem uniuerſos, primo ſtatim die febri continua ac ualida grauiter correptos. Circa ſeptimum autem diem aliis quidem multus è naribus profluens ſanguis, aliis uero exortus ſudor, etiam ipſe imodicus, febrim diſſoluit ac finiſt. Cæterum ridicula quædam perturbatione mentes illorum, idem hic morbus inuoluit. Omnes enim quaſi ad Tragœdias agendas impellebantur, & Iambica perſonabant, multumq; uociferabantur. Maximè autem Euripidis Andromedam, canticis referebant, & Perſei ſermonem per uices recitabant. Plenaq; adeo ciuitas erat pallidis, & macilentis illis, ſeptimanis Tragœdis, notum illud

At ò tyranne hominumq; diuorumq;, Amor. & cætera quæ ſequuntur, magna uoce exclamantibus, & hoc in longum uſque, donec ſuperueniente iam hyeme, frigus nimium obortū ab inſania ac nugis iſtis, cohiberet ipſos. Cauſſam uero eius rei uidetur mihi præbuiſſe, Archelaus Tragicus poeta, qui illis temporibus celebris erat, qui media æſtate, multoq; æſtu, Andromedæ fabulā ipſis egerat. ita ut multi ex theatro redirent febricitātes, & mentibus euerſi, poſtea in eandem Tragœdiam delaberentur, obuerſante illorum memoriæ

Andro-

Andromeda, ac Perseo una cum Medusa, singulorum animis & cogitationibus obuolante. Vt igitur alterum cum altero comparetur, quemadmodū uulgo dicunt, Abderiticum illud malum etiam hoc tempore plerosq; doctorum inuasit: non ut ipsi quoq; Tragœdias agant, nam in hoc minus delirarent, alienis lambicis, ijsq; haud malis occupati: sed ex quo obuia illa, & uelut ante pedes expolita, semel moueri cœpere, puta bellū istud aduersus Barbaros, & uulnus in Armenia acceptum, continuæq; uictoriæ illæ, nemo unus iam est, qui non historiam scribere uelit. Imò uero Thucidides, & Herodoti, & Xenophontes, cuncti nobis facti sunt: &, ut apparet, uerum illud tandem fuit, quod dicit: Bellum omnium pater est, quandoquidem & historiarum scriptores tam multos procreauit, idq; una hac plaga. Hæc igitur, o amice, posteaquam uiderem atq; audirem, Sinopensis illius in mentem uenit. Quando enim Philippus rex ferebatur cum exercitu iam aduentare, Corinthij omnes trepidi, turbare cœperūt, & pro se quisq; sedulò facere, alius quidē arma apparando, alius aūt saxa cōportando, alius muros ciuitatis reficiendo, alius propugnacula & turres suffulciendo, denicq; alius aliud aliquid, quod ad rem pertineret subministrando. Diogenes autem, cum hæc aspiceret, quoniam ipse nihil haberet, quod ageret: nemo enim ipsum ad ullum aliquod ministerium adhibebat, cincto circum se pallio, serio admodū & ipse dolium suum, in quo tum fortè habitabat, sursum ac deorsum per Cranium uolutare cœpit. Ac rogante quopiā, ex familiaribus, et, quid hoc, inquiente, Diogenes agis? Voluto, respondit ille, etiam ego dolium meum, ut ne solus ociose feriari uidear, inter tot laborantes. Et ego igitur, ô Philo, ut ne solus mutus forem, in hoc loquaci ac strepero seculo, neque perinde ac comicum aliquod satellitium, cum silentio hians præterueherer, non abs re facturum me esse arbitratus sum, si, quoad possibile mihi esset, etiam ipse dolium uolutarem: nō historiam scribendo, neq; etiam ipsas res gestas commorando, non ita temerarius equidem sum, neq; etiam hoc de me timeas licet. Noui enim quantum periculum hoc sit, si quis per saxa ac rupes uolutet, & maximè tale, quale meum est doliolum, ne ualidè quidem satis etiam fictum ac coctum, adeo ut siquis exiguum aliquem lapillum ipsi illidat, statim admodum testæ colligendæ illi sint. Quid igitur decretum mihi est? & quo pacto bellum tutò capessam, ipse extra teli iactum constitutus? Dicam equidem tibi. A fumo quidem, & fluctibus, & curis, quæcunq; historiam scribentem circumstant, abstinebo meipsum. Admonitionem autem quandam paruā, & præceptiones hasce modicas scribentibus subministrabo, ut exædificationi saltem unā cum illis adsim, etiamsi ab inscriptione abfuero, summo tantum digito uidelicet lutum attingendo. Quanquam neq; admonitione plerisq; opus esse sibi ad hanc rē putant, non magis, quàm arte aliqua ad uadendum, aut uidendum, aut edendum sed planè facillimum ac promptum, et cuiusuis hominis esse existimant, historiam scribere, si quis modo exponere uerbis possit, quod utcunq; in mentem uenit. Cæterum nosti & ipse, ô amice, quòd hoc neq; facillimorum quippiam sit, neq; eorum, quæ negligenter ac temere componi possunt, sed si quid aliud usquam, inter ea quæ oratione traduntur, multa cura opus habet, hoc certē habet, si quis, ut Thucidides ait, historiam quasi perpetuam possessionem adornet. Scio igitur paucos fore, quos mea hæc oratio conuertet, imo quibusdā etiam molestus uidebor, illis maximē, quibus iam opus suum absolutum est, & historia in publicum emissa. Quòd si uerò etiam laudata est ab ijs, qui tum audierunt eā, insania profecto fuerit, sperare illos immutaturos aliquid, aut transcripturos esse, eorum, quæ iam semel edita atq; autoratæ, & quasi in regiam aulam relata sunt. Sed tamen non abs re fuerit, etiā eos ipsos admonere hic, ut si quando bellum aliud exortum fuerit, uel Galatarum cōtra Getas, uel Indorum contra Bactrianos, neq; enim aduersum nos puto quisquam aliquid mouere sustic-

Adiutio exempli.

Occasio contra filij.

Propositio operis.

Attentio à difficultate rei.

nebit, cunctis iam perdomitis & sub iugũ missis, melius ac rectius componere, tamen possint, adhibita hac quasi quadam regula, si modo recta eadem ipsis uti debitur: sin minus, ipsi quidẽ tamen eodem cubitu, quemadmodũ & nunc, metiantur negocium, medicus autem non admodum ægre feret, si omnes Abderitæ isti, uolentes ac ultrò Andromedæ fabulam agant. Porrò quando duplex huius consilij opus est, alia enim eligere ac sequi docet, alia uero uitare. Principio age dicamus quæ nam fugienda sint ei, qui historiam scribet, & à quibus integrum ac purum maximè prębere se debeat. Deinde quibus rebus utendo nõ aberrauerit à recta uia, & eò quo tendit, ducente: nempe quo exordio incipiendum sit, quo ordine res quæq; iungendæ inter se, & componẽdæ sint, quis modus singulis adhibendus, quæ silentio prætereunda, quibus immorandum, & quæ cursu præteruehi satius sit, quomodo exponenda eadẽ, & coaptanda sint. Atq; hæc quidem & his similia, posteriore loco tractabimus, nunc autem uicia ea cõmemorabimus, quæ malè scribentes, aut componentes sequi solent. Quę igitur communia scriptorum uicia sunt, in uerbis, in sonoritate, in sententia, & cæteris malè & insciтè compositis, longum fuerit persequi, & à præsenti instituto etiam alienum. Nam cõmunia, ut dixi, omnium sermonũ uicia sunt, quæ in uerbis & concinnitate uocum peccantur. Quæ uero in historia peculiariter quidam peccant, ea facile deprehendas, obseruãdo, id quod & mihi sæpenumero usu uenit inter auscultandum, & maximè si omnibus illis aures apertas præbueris. Sed non intempestiuũ fuerit, interea etiam, exempli causſa, quædam eiusmodi, repetere & commemorare, quæ iam ita composita atq; edita habẽtur. Ac primum quidem illud, quantum peccent, consideremus. Nam plerisq; ipsorum, neglecto eo, ut rem ipsam, perinde ut gesta est, exponant, in laudibus Imperatorum & ducum immorantur, suos quidem in cœlum extollentes, contrà autem hostes, ultra modum deprimentes, ignari uidelicet, quòd non angusto aliquo Isthmo diuisa & interscpta sint, historia & encomium, sed magno quodam muro per medium eũre, distincta. Et, musicorum illud, δὶς διὰ πασῶν, hoc est, bis per omnes chordas: quod dici solet, inter se distãt. Siquidem ille qui Encomium scribit, hoc unũ spectat, ut quibuscunq; modis possit, eũ quem laudandum suscepit, extollat atq; oblectet, etiã si per mendacium fortè id consequatur, quò tendit, parũ id curat. At contrà historia, nihil falsum inseri sibi, ne pauxillum quidẽ permittit, non magis, q̃ arteriam dicunt medicorũ pueri, eam quæ trachea siue aspera uocatur, quicq̃ potus aut cibi in se recipere. Rursum nescire ijdem uidentur, q̃ & poëtice quidẽ & poëmata, aliud promittunt, aliud historiæ regulasq̃ diuersas habẽt. Nam illic quidẽ libertas nullius alterius arbitrio subiecta est, unaq̃ hæc lex est, quicquid poëtæ ipsi uisum fuerit, Diuino enim spiritu agitur, & à Musis dependet, illarũ numine afflatus, & siue equos alatos curruí iũgere uoluerit, siue alios super aquam, aut in summas aristas, cursuros per illas attollet, nemo uetat, neq; etiam quando Iupiter ipsorum ex una cathena alligata, in sublime attraxerit pariter terram & mare, quicq̃ ex eo sibi metuũt, ne uidelicet dirupta illa, conterantur ac pereãt omnia illa deorsum præcipitata. Sed & si Agamemnonẽ laudare uolunt, nemo prohibet quo minus illũ Ioui similẽ faciant, & quod ad caput, & quod ad oculos pertinet: quod aũt ad pectus attinet, fratri ipsius Neptuno, & quod ad balteum, Marti: & omnino compositum quendam ex omnibus dijs oportet esse, filium illum Atrei & Aëropes. Neq; enim sufficit Iupiter, neq; Neptunus, neq; Mars, ut singuli illius pulchritudinẽ ac formam compleant. At uero historia, si quam huiuscemodi adulationẽ recipiat, quid aliud, quàm pedestris quædam poëtice redditur, grandiloquẽtia ista uerborum carens. Cæterum reliquas illas præstigias ac uanitates nudas, absq; uersibus, & ob hoc etiam magis conspicuas, ostentans. Magnũ igitur hoc, imò magis, plus quàm magnum uicium fuerit, si quis nesciat ea quæ historiæ propria

Diuisio.

Quæ uicia fugienda sunt historiã scribẽti

Proprium, siue officium historiæ.

pria sint, ab ijs quæ sunt poëtices, separare, sed introducit in historiam, alterius ornamenta & fucum, fabulas uidelicet & laudes, & eos, qui in his rebus ueritatis excessus fiunt. non secus, ac si quis athletæ alicui istorum ualidorum, & uehementer robustorum, purpuram induat, ac cæteris ornamentis meretriceis eum exornet, præterea & fuco, & cerussa faciem eius oblinat. Vt enim, Dij boni, omnino ridiculū redderet, deformando ipsum ornatu illo? Atqui nō hoc dico, quasi non & laudandum in historia interdum sit, sed suo loco & tēpore laudandum, modumq; rebus adhibendum esse censeo, ne qua molestia afficiantur, ij qui in posterum hæc eadem aliquando legēt. Et in summa, ita hæc omnia moderanda sunt, quasi posteris, non præsentibus scribātur, ut & paulò pòst ostendemus. Porrò qui putant rectè diuidi in duo historiam, puta in iucundum & utile, & ob hoc & encomium in eam introducunt, tāquam quod & iucundum sit, & delectet legentes: uides nimirum, quantum à uero aberrēt. Primum quidem diuisione mala atq; adulterina utentes. Vnum enim opus est historiæ, & unus finis, utilitas, quæ ex sola ueritate conciliatur. Iucūdum uero, si & ipsum sequatur, melius quidem hoc, perinde ut si forma seu pulchritudo athletam: sin minus, nihil uetat ab Hercule prognatum esse Nicostratum illum, Isidori filiū, generosus cum sit, & utroq; colluctatore suo fortior, etiam si ipse quidē, quod ad faciem attinet, turpissimus uideatur. Alcæus autem formosus ille, Milesius colluctetur cum eo, amasius quoq;, ut aiunt, ipsius Nicostrati existens. Quare historia, si quidem obiter, & uelut auctarij modo, iucunditatem additam habeat, complures amatores ad se allíciet; sed quatenus perfectum atq; integrū, idq; solum habet, quod peculiare ac proprium ipsius est, ueritatis expositionem dico, non magnam pulchritudinis rationem aut curam habet. Præterea etiam illud dicere non indignū fuerit, quòd neq; iucundum adeo in historia, quod ualde fabulosum est, & ad laudem maximè inclinat, utrobiq; auditoribus esse solet, dum non de fece hominum, ac multa promiscuaq; plebe hoc intelligamus, sed de ijs, qui iudicantium more, atq; adeo, per Iouem, sycophantarum modo auscultant, quos nihil subterfugere facile potest, utpote ipso etiam Argo acutius ac toto corpore undique omnia intuentes, mensariorum autem more, singula eorum quæ dicuntur, accuratè ac diligenter explorantes, ita ut alia quidem uelut adulterina reijciant, ea uero quæ proba sunt & legitima, & quæ typum seu formam accuratè & expressè referunt, recipiant atque approbent. Ad quæ etiam respicere decet, eos qui historiam componunt, aliorum autem nullam aut paruam habere rationem, etiam si rumpantur laudatores. Si uero neglectis hisce, studebis historiam supra modum delectabilem facere, admixtis fabulis, laudibus, & cæteris huiusce modi adulationibus, celerrimè similem illam reddes Herculi in Lydia. Vidisse enim alicubi te consentaneum est, pictum illum Omphalæ seruientem, atque admodum alieno ornatu ac habitu indutum. Illa uidelicet pelle ipsius Leonina uestita, & clauam manu tenente, eoq; Herculem scilicet præ se ferente. Ipso autem in crocoto & purpura, lanam trahente, & uapulante ab Omphale sandalio, & quod turpissimum spectaculū est, uestitu cum corpore non cōueniente, neq; ad proportionem illius quadrante, atq; ipso deo uirilem illum corporis habitum, turpiter adeo effœmināte. Ac multi quidem fortassis etiam hæc tua laudabunt, pauci uero illi, quos tu contemnis, suauiter admodum, & ad satietatem usque ridebunt, aspicientes indoctam ac dissonam, maleq; cohærentem rei compositionem. Nam quod uniuscuiusq; rei proprium est, id pulchrum est. Hoc si mutaueris, deforme idipsum, usu reddetur. Omitto hic dicere, quòd ipsæ quoque laudes, uni fortassis alicui iucundæ ac delectabiles sunt, ei puta, qui laudatur: cæteris uero molestæ, & maximē, si immodicos ueri excessus siue Hyperbolas habuerint, quales

I. Respōdet eorū obiectioni q̄ duplicē historiæ finem faciunt.

A remotione.

II. Ab ipsius laudis effectu.

III. A personis eorū q̄ laudentur.

ipſas plericq; faciunt, dum beneuolentiam eorum, quos laudant, uenantur, & eò uſq; immorantur illis, donec omnibus adulationem hanc manifeſtam reddãt. Necq; enim ſecundum artem hoc facere norunt, necq; adulationem tegunt, ſed irruentes, conferta omnia & incredibilia, & nuda expuunt, quare necq; illud conſequuntur, quod maximè intendunt. Nam qui laudantur ab ipſis, oderunt multò magis ipſos, & auerſantur, ut adulatores, recte ſanè facientes, & maximè ſi uiri li ac generoſo animo præditi ſunt. Quemadmodum Ariſtobulo accidit, qui ſingulare certamen Alexandri & Pori conſcripſit. Eo enim ipſo legente, hunc potiſſimum locum, quo pugnam hanc deſcripſerat (putabat enim ſe maximam apud regem gratiam hoc pacto initurum eſſe, aſſignatis illi falſò rebus quibuſdam præclariſſimè geſtis, & effictis operibus ueritatem excedentibus) Alexander accepto libro (nam tum fortè in flumine Hydaſpi nauigabant) proiecit præcipitem in aquam, & te, inquiens, eodem modo decebat Ariſtobule, præcipitari, qui talia pro me ſingulari certamine pugnaueris, & elephantos ſagitta interfeceris. Et certè indignaturus ita fuerat Alexander, ut qui nec architecti illius audaciam ferre potuerit, pollicentis ſe montem Atho, ad illius imaginem efficturum eſſe, montemq; ipſum illius ſimilitudine exornaturum, ſed ſtatim pro adulatore homine illo agnito, non amplius, necq; ad cæteras res, eodem, ut antea, uſus eſt. Vbi igitur delectabile illud, in hiſce manet? niſi ſi quis uehemẽter amens adeo foret, ut oblectaretur huiuſcemodi laudibus, quarum uanitas & cõfutatio ante pedes, & in promptu eſſet, perinde ut homines deformes interdũ ſolent, & præcipue mulierculæ, quæ pictoribus mandant, ut ſe quàm pulcherrimas pingant. Arbitrantur enim melius habituram ſibi eſſe faciem, ſi pictor ipſis & plurimum ruborem illinat, & multum candoris intermiſceat pigmento. Tales plericq; ſcriptorum hodie ſunt, qui & proprium & utile, quod ex hiſtoria ſperandum fuerat, palpando tractant, quos odio habere conueniebat, ut qui in præſenti adulatores manifeſti & inertes ſint, & in poſterum, ſuſpectum reddant totum negocium propter nimios ueritatis exceſſus, & incredibilitatem. Quòd ſi uero quiſpiam exiſtimat, omnino iucunditatem per totam hiſtoriam admixtam eſſe debere, præſtet cętera illa, quæ reuera delectabilia ſunt, inter reliqua ornamenta orationis, quibus plericq; neglectis, ea quæ nihil ad rem pertinent, ingerunt atq; inuoluunt. Ego uero etiam narrabo, quæ non ita multò ante memini me audire, cum in Ionia hiſtoriarum ſcriptores, atq; adeo per Iouem in Achaia quoq; nuper quoſdam auſcultarem, idem hoc bellum exponentes. Ac per Gratias, nequis pro dubijs aut incertis ea habeat, quæ dicentur. Nam uel iureiurando affirmare auſim, ſi modo urbanum foret, iuſiurandum inſerere commentario, uera illa eſſe. Ac unus quidem ipſorum, ſtatim à Muſis exordiebatur, inuocando deas, ut ipſæ ad opus hoc deſcribendum adeſſe uellent. Videsne quàm ſcitum principium, & in promptu hiſtoria, & tali orationis figuræ conueniens? Deinde paulum progreſſus, Achilli quidem, noſtrum Imperatorem comparabat, Therſitæ autem regem Perſarũ: ignorans uidelicet, quòd Achilles multò melior futurus ipſi fuerat, ſi Hectorem potius quàm Therſitẽ interfeciſſet, & ſi prior quidem bonus quiſpiam fugeret, perſequeretur autem ipſum multò clarior alter. Poſthæc adducebat & pro ſe ipſo encomium quoddam, & quòd dignus eſſet, qui conſcriberet res geſtas, adeo præclaras ac ſplendidas, uideri ſe uolebat. Hinc autem deſcẽdens, etiam patriam ſuam, Miletum laudabat, illud addens, quòd rectius faceret ipſe quàm Homerus, quoniam ille nuſquam patriæ ſuæ mentionem feciſſet. Poſtremo ad finem Procœmij pollicebatur nominatim, ac planis uerbis, ſeſe noſtras res in maius ſublaturum, Barbaros autem contrà, etiam ipſum per ſe debellaturũ atq; oppreſſurum eſſe. Ac hiſtoriam quidem in hunc modum incipiebat, ſimul & cauſſas, unde id bellum cœpiſſet, commemorando: Nam ſceleſtiſſimus ac peſſimè perditus iſte, Volo-

geſus,

Probat exemplo Alexãdri

Subijcit exẽplaniciorum

gesus, bellum mouere cœpit, ob talem causſam. Atq; hic quidem in hunc mo-
dum. Alter uero quidam Thucidídis imitator ſummus quiſpiam, & ad arche-
typum ſeu primum exemplar, admodum benè comparatus, etiam principium
perinde, ut ille, ſuo proprio nomine appoſito, fecit, feſtiuiſſimum illud quidem
omnium principiorũ, et atticum animum planè ſpirans. Vide enim, Creperius
inquit, Calpurnianus Pompeiopolita, conſcripſit bellum Parthorũ ac Roma-
norum, quo pacto illud inter ſe geſſerunt, ſtatim ab eo exorſus, quãdo illud pri
mum moueri cœptum eſt. Quare poſt tale utiq; principium, quid tibi cætera
amplius dicã? quomodo uidelicet in Armenia perorauerit, Corcyrenſem illũ
oratorem ſe ipſum exhibendo, aut qualem Niſibenis peſtẽ immiſerit, quia par-
tes Romanorũ ſequi noluerãt, à Thucídide mutuatus omnia prorſus, excepto
ſolo Pelaſgico, & longis muris, in quibus tum habitarunt illi, qui temporibus
illis peſte laborabant. Cætera uero etiã ab Aethiopibus exorſus eſt: quare & in
Aegyptum deſcendit, & in terram regis multam, in illaq; ibi manſit, rectè ſa-
nè faciens. Ego itaq; relicto illo, ſepeliente adhuc miſeros Athenienſes Niſibe,
abij, ſatis ſciens, etiam ea quæ, me digreſſo, dicturus poſtea eſſet. Nam rurſus
etiam illud abundè multum nunc eſt, putare, hoc eſſe Thucídidi cõſentanea at
que ſimília dicere, ſi parum reueritus, ea quæ ſunt ipſius illius dixerit quiſpi-
am. ut, μικρὰ κἀκεῖνα hoc eſt, parua & illa. &, ὡς καὶ αὐτὸς ἂν φαίης. id eſt, ut eti-
am ipſe dixeris. &, οὐ δι' αὐτὸν τὸ εἶναι. id eſt, non ob eam cauſſam, per Iouem.
&, κἀκεῖνα ὀλίγου δεῖν παρῆλθεν. hoc eſt, Etiam illa parum abfuit, quin præterirẽ.
Nam idem hic ſcriptor, multa quoque armorum & tormentorum genera iiſ-
dem nomínibus, quibus ea Romani uocant, perſcripſit, & foſſam, itidem ut il
li, & pontem, & ſimília, dixit. Ac mihi cogita, quanta hæc hiſtoriæ dignitas,
& quàm Thucídidi hoc conueniens ſit, inter Attica nomina, Italica iſta, perin
de ut purpuram interponi, exornantia, & decentia, & omnino conſonantia.
Alius uero quiſpiam ipſorum, quaſi quoddam commentarium actorum, nu- 111b
dum, in ſcripta relatum, ualde pedeſtre ac humi ſerpens: perinde ac ſi miles ali
quis, aut faber, aut caupo, qui unà cum exercitu circumuagaretur, ea quæ in ſin
gulos dies acta fuiſſent, annotaſſet, compoſuit. niſi quòd priuatus hic modeſti
or certè fuit, quippè qui ipſe quidem ſtatim qualis eſſet, manifeſte apparuerit,
alteri autem alicui, maiori gratia prædito, quiq; hiſtoriam aliquando aggredi
poſſet, materiam ſubminiſtrarit. Hoc unum in eo reprehendere ſoleo, quòd ita
Tragicè inſcripſit libros ſuos, magis, quàm pro ipſorum ſcriptorum fortuna,
in hunc uidelicet modum: Callimorphi, medici haſtatorum legionis ſextæ, hi
ſtoriarum Parthicarum &c. & ſubſcriptus infrà erat unicuiq; libro numerus.
Ac per Iouem, etiam Prooemium plus quàm frigidum fecerat, ita colligẽs, Fa
miliare ac proprium Medici eſſe, hiſtoriam ſcribere: ſiquidẽ Aeſculapius A-
pollinis filius foret, Apollo autem Muſarũ dux, & omnis eruditiõis princeps.
Deinde q; & Ionica lingua exorſus ſcribere, mox, neſcio qua ſententia, quoue
animo ſtatim admodum ad cõmunem tranſijt, ἰατρικὴν, hoc eſt, medicam artem,
& experientiã, & quæcunq;, & morbum, pro ἰατρικὴν, & πεῖραν, & ὀπόζε, & νόσον
& πείρω, & ἰήσασα, & νοῦσον dicens, cęteta autem cum multitudine conſueta atq;
eadem, ac plurima etiam uelut ex triuio deſumpta. Si uero & ſapientis uiri me 111a
miniſſe me decet, ipſum quidem nomen in obſcuro poſitum ſit, ſententiam au
tem dicam, & ſcripta paulo antè Corinthi edita, omni ſpe potiora. A principio
enim ſtatim, in prima exordij periodo, diſputabat cum lectoribus, ſermonẽ o-
mnino eruditum ac ſapientem exhibere ſtudens, q; ſoli uidelicet ſapienti cõue-
niret hiſtoriam ſcribere. Deinde poſt paulũ, ſequebatur alius ſyllogiſmus, dein
de itẽ alius, & prorſus per omnes figuras diſputando rationabatur, illi exordi
um iſtud adulatoriũ uidelicet uſq; ad ſatietatem, & encomia iſta moleſta ac ual-
de ſcurrilia, ſyllogiſtica tamẽ & diſputatoria, & cõtracta ſeu cõdenſata etiã illa.

Et ſane etiam illud perquàm ineptum uidebatur mihi, & uiro philoſopho, & barba cana promiſſaq; minimè dignum, quòd in proœmio dicebat, principem noſtrum hoc præter cæteros præcipuũ & quaſi ſeorſim habiturum eſſe, quòd eius res geſtas etiam philoſophi iam memoriæ prodere dignarentur. Nam tale, ſi modo fieret, conueniebat cogitandum nobis relinqui potius, quàm ipſum
V. dicere. At uero neq; illius fas eſt obliuiſci, qui tali principio exorſus eſt: Venio dicturus de Romanis ac Perſis. & paulo poſt: Neceſſe enim erat Perſis ma
„ lè euenire. Et rurſum: Fuit Oſroës, quem Græci Oxyroën nominant. & alia
„ id genus multa. Vides igitur, ut ſimilis hic illi fuerit, in eo, quòd ille Thucidi-
VI. dem, hic autem Heſiodum bene admodum aſſimulabat. Iam alius quidam, celebris & decantatus ob dicendi uirtutem, Thucididi & ipſe ſimilis, aut etiã melior paulò illo, omnes ciuitates, & omnes montes, campos præterea & fluuios interpretatus eſt, quàm planiſſimè ac ualidiſſimè, ut ipſi uidebatur. Illud autem in inimicorum capita uertat malorum auerruncator Hercules. Tanta enim frigiditas inerat, quæ & Caſpias niues, & glaciem Gallicam ſuperaret. Clypeus igitur Imperatoris uix toto libro ab illo deſcribebatur, & Gorgon in umbone, & oculi eius ex nigro & albo & cœruleo compoſiti: præterea & balteus arcum cœleſtem imitans, & dracones inter ſe implicati, & capillorum more dependẽtes. Nam Vologeſi bracca, aut frenum equi, ò Hercules, quot millia uerſuum unumquodq; horum abſoluebat. deinde qualis fuerit coma Oſroæ, natantis per Tigrim, & in quale antrum effugerit, tectum uidelicet, ex Hedera, & myrto, et lauro, quæ eodem loco creuerant, & quaſi in unum coaluerant, atq; idem illud opacum & umbroſum fecerant. Conſidera igitur, quàm hæc ad hiſtoriam neceſſaria ſint, & quàm non abſq; his, ea quæ illic geſta ſunt, ſcire potueramus. Nam præ imbecillitate, quæ inter ea quæ utilia ſunt cognitu, diſcernẽdo laborant, aut præ ignorantia, dum quid potiſſimum dicendum ſit, neſciunt, ad huiuſcemodi locorum & antrorum deſcriptiones diuertũtur. Ac quoties in multas ac præclarè geſtas res incidunt, ſimiles eſſe uidentur, ſeruo recens locupleti facto, qui domino ſuo nuper in bonis ſucceſſit, qui neq; ueſtem nouit, quo pacto induere debeat, neq; cœnam ex more ac legitimè capere nouit: ſed ſæpenumero irruens, gallinis, & ſuillis, & leporinis appoſitis, pro iis pulmento aliquo aut ſalſamento opplentur adeo, dum ingurgitando rumpantur. Hic igitur, de quo antea dixi, etiam uulnera deſcripſit admodum incredibilia, & mortis genera aliena, puta quo pacto in digitum pedis maiorem uulneratus quidam, cõfeſtim deceſſerit: & quod, inclamante ſolum duce exercitus, Priſco, ſeptem & octo hoſtium mortui fuerint. Præterea & in numero occiſorum, ab hac parte, etiam contrà quàm in Imperatorum epiſtolis ſcriptum continet, mentitus eſt. Nam circa Europum hoſtium quidem cecidiſſe millia trecenta ſeptuaginta, & ſex ſupra ducentos ait, Romanorum autem non amplius duobus, ſaucios autem factos fuiſſe nouem: quæ haud ſcio, an ullus ſanæ mentis, ferre queat. Iam & illud dicendum, quod neq; ipſum paruum eſt. Nam præ nimio ſtudio Atticæ elegantiæ, & quod uideri cupiebat, uocem omnino ad eius linguæ proprietatem quàm accuratiſſimè emundaſſe, uolebat eodem pacto & Romanorum nomina efferre, eademq; inter Græca tranſcribre. Vt Cronon quidem Saturnum uocabat, Phrontin autem Frontonem: Titanium, Ticianum, & id genus alia multò magis ridicula. Præterea idẽ hic, de morte Seuerianí ſcripſit, quòd cæteri quidem omnes decepti ac falſi ſint, qui putarunt ipſum gladio interfectum eſſe, quando inedia & cibi abſtinentia perierit. Nam hanc mortem illi facillimam, & minimè grauem uiſam fuiſſe, neſciẽs uidelicet, quòd totum illud, quod ille paſſus eſt, trium, opinor, dierum fuit. Qui autem inedia moriuntur, etiam in ſeptimum uſq; diem plerisq; ſufficiunt. Niſi ſiquis hoc credere uolet, quòd Oſroës aſſiterit expectans, donec Seuerianus fame interiret, & ob hoc

ante ſeptimum diem, in aciem non eduxerit. Porrō eos, qui & poëticis nō minibus, optime Philo, in hiſtoria utuntur, quo nam loco ponamus? eos puta, qui dicunt, ἐλέλιξε, hoc eſt, ſtridorem dedit machina impulſa, & murus cadens, uehementer ἐκλόνησε, id eſt, fragorem dedit. Et in altera parte præclarę huius hiſtoriæ, Edeſſa igitur, ita armis περισωμαχεῖτο, hoc eſt, circumcirca perſonabat, & ὄτοβος erat, hoc eſt, fremitus, qualis maris intempeſtuoſi eſſe ſolet. Et, omnia illa κόραβος, id eſt, tumultus ac ſtrepitus erant. Et, ipſe dux ἐμεριμνίζεν, hoc eſt, animo huc atq; illuc uerſabat, quo pacto potiſſimum muros inuaderet. Deinde autem inter hæc, adeo humilia & abiecta nomina, adeo plebeia & mendicis conuenientia multa infarta erant, in quibus uelut rimæ aut lacunæ cęterę obturarentur, quale eſt illud: ἐπεστάτει στρατοπεδάρχης τοῦ κυρίου, hoc eſt, ſcripſit caſtrorum præfectus, domino. Et, οἱ στρατιῶται ἠγόραζον τὰ ἐγχώρια, id eſt, milites emebant neceſſaria. Et, ἅμα λελουμένοις αὐτοῖς ἐγίγνοντο. hoc eſt, iam lotis, ad ipſos uenerunt, & id genus alia. Vt mihi hæc res perſimilis uideatur eſſe Tragœdo, qui altero quidem pede, calciamento alto & grandi incedat, alterum autem ſandalio ſubligatum habet. At uero & alios quoſdam reperias, qui procœmia ſplendida ac tragica, & excellenter longa compoſita habent, ut ſperes ex eo, quæ ſequentur, omnino mirabilia quædam auditurum te eſſe. At mox corpus ipſum hiſtoriæ exiguum quoddam & ingenioſum ſubtexunt. Vt & hoc non diſſimile uideatur puero aut infanti alicui, ſicubi fortē uidiſti cupidinem ludentem, perſonam Herculis amplam & magnam, aut etiam Titani alicuius induentem. Statim igitur, qui auſcultant, acclamare ipſis ſolent, notum illud, Parturiunt montes &c. Decet autem non ita, ſed ſimilia inter ſe omnia, & eiuſdem coloris eſſe, & capiti reliquum corpus, reſpondere, ut non aurea quidem ſit galea, Thorax autem omnino ridiculus, ex pannis alicunde uetuſtis, aut pellibus putribus conſutus: deinde & clypeus ſalignus, & tibiæ marinis conchis munitæ. Videas enim perquàm multos huiuſmodi hiſtoriarum ſcriptores, qui Rhodij illius Coloſſi caput, nani alicuius ſeu pumilionis corpori imponāt. Vt rurſum alios, qui corpora ſine capitibus introducunt, abſque procœmijs, & ſtatim ab ipſis rebus incipientes, qui & Xenophontis ſectatores in hoc uideri uolunt (quoniam & ipſe ſic exorſus eſt. Darij & Paryſatidis filij naſcuntur duo &c.) & aliorum ueterum, ignorantes, quòd quædam procœmia ui ſeu poteſtate ſunt, quæ pleroſque latent, ut alibi oſtendemus. Quanquam hæc omnia adhuc tolerabilia ſunt, quæcunque uel circa compoſitionem uerborum, uel reliquam diſpoſitionem peccantur. At uero circa ipſorū quoq; locorum deſcriptiones mentiri, idq; nō ſolum paraſangas aliquot, ſed & totas māſiones, quantum unius diei itinere caſtra promoueri ſolent, illud quæſo cui honeſto aut pulchro comparabimus? Vnus igitur quidā, adeo oſcitanter ac deſidioſe res ipſas collegit, utpote neq; Syro aliquo cōſulto, neq; notū illud, quod uulgo dici ſolet, Epicureorū fabulis de his ipſis rebus auditis, ut cum de Europo mentionē faceret, in hunc modū dixerit: Europus, inquiens, ſita quidē eſt in Meſopotamia, manſionibus duabus ab Euphrate diſtans: deduxerunt aūt eam coloniā Edeſſæi. Neq; hoc illi ſatis fuit, ſed & patriā meam Samoſata, idem generoſus ille, in eodem libro ſublatā, unà cum ipſa arce et muris in Meſopotamiā tranſtulit, ita ut tota ambiret ac terminaretur utroq; flumine, utrinq; altero, quaſi citē illius prēterlabendo radente, & tantū non ipſos muros alluente. Ridiculū aūt etiam foret, ſi tibi nunc Philo, apologiā aliquā cōtexam, quod neq; Parthus, neq; Meſopotamita ſim: inter quos relatum me, egregius iſte ſcriptor collocauit. Quin & illud ualde ſcilicet credibile, idem hic de Seueriano dixit, appoſito etiam iureiurando, quod quæ dicat ex quodam audierit eorum, qui ex ipſo eo opere effugerunt. Neque enim gladio illum mori uoluiſſe, neq; uenenum bibere, neq; laqueo collum innectere, ſed mortem quandā excogitaſſe Tragicam, & quòd

In Anabaſi Xenophontis.

Hactenus de uicijs uerborū et cōpoſitiōnis, ijā quæ in rebus peccantur.

I. Vicium, Mendacium.

Id eſt, duorū dierū itinere.

ad

ad audaciam attineret, omnino externam ac peregrinam. Fortè nim habuiſſe ipſum admodum magna uitrea pocula, ex uitro pulcherrimo facta. Poſtquam igitur omnino decretum illi fuiſſet mori, fracto ex ſcyphis maximo, uno quodam cruſtorum uſum eſſe ad cædem, inciſo uidelicet gutture, uitro. Atq; ita neque gladium, neq; lanceam repperit, quo moreretur, dūmodo uirilis ipſi, & heroica mors obtingeret. Poſtea aūt, quoniam Thucidides funebrem orationem quandā habuit, pro iſs, qui primi tum eo bello occubuerunt, ipſe quoq; Seuerianō talem habendam eſſe cēſuit. Omnibus enim ipſis cum Thucidide, eo, qui nihil in culpa fuit eorum malorum, quæ in Armenia acciderant, æmulatio atque contentio eſt. Sepulto igitur Seueriano, magnificè, adducit ad tumulum Afranium quendam Centurionem, æmulū Periclis, qui talia ac tanta rhetorico more de illo perorauit, ut ego, per Charites, multum admodum lachrymarum pręriſu effunderem, & maximè, quando rhetor iſte Afranius, ad finem Orationis lachrymans pariter, cum miſerabili ploratu ſumptuoſarum cœnarum, & propinationum illarum mentionem faciebat, deinde & Aiacis quendam colophonem imponebat. Nam gladio euaginato, generoſè admodum, & ut Afraniū decebat, aſpicientibus omnibus, ſeipſum ad tumulum iugulauit, non indignus per Bellonam, qui multo antè mortuus fuiſſet, ſi talia rhetoricatus eſſet. Atque hoc dixit idem aſpicientes omnes, tum qui aderant, admiratos fuiſſe, laudaſſeq; Afranium ſupra modum. Ego uero etiam cætera illius damnabam, ut qui tantum non offarum & ollarum meminiſſet, & placentarum memoria illachrymaretur. Hoc tamen præter cætera reprehendi, quòd non ſcriptore ipſo & actore fabulæ huius, ante ſe iugulato, mortuus fuerat. Multos autem & alios conſimiles his, commemorare tibi, amice Philo, poſſem, ueruntamen paucis quibuſdam adhuc additis, ad alteram promiſſionis partem, tranſibo, puta ad id cōſilium, quo pacto rectius ac melius hiſtoriam ſcribere quiſpiam debeat. Sunt enim quidam, qui, quæ rerum geſtarū maximæ, & memoria digniſſimæ ſunt, prætermittant, aut quaſi in tranſcurſu tantum attingant, præ imperitia autem & ineptitudine, & ignorantia eorum quæ dicenda uel tacenda ſint, ea quæ minima ſunt, admodum prolixè & laborioſe immorando uerbis exponunt, non aliter ac ſi quis Iouis Olympici, uniuerſam pulchritudinē ac formam, quę tanta ac talis eſt, non uideat, nec laudet, neq; etiam iſs, qui de ea neſciunt, quicquam narret, ſed ſubſellij rectitudinem, & expolitionem, et crepidinis concinnitatem admiretur, & hæc admodum cum multa diligentia & cura exponat. Equidē audiui quendam, qui pugnam eam quæ ad Europum cōmiſſa fuit, ne totis quidem ſeptem uerſibus prætercurrebat, uiginti autem menſuras, aut etiam amplius, aquę conſumpſerat in frigidam, & nihil ad nos pertinentem narrationē, quo uidelicet pacto Mauritanus quidam eques, Mauſacas nomine, præſiti errans per montes deprehenderit Syros quoſdam, agreſtes, prandium apponentes, et quòd principio illi metuerint ipſum: deinde uero, intellecto, quòd examicis unus eſſet, receperint ad ſe hominem, & cibum præbuerint. Nam et illorum fortè quendam, aliquando in Mauritaniam profectum fuiſſe, cum ipſius frater in ea terra militaret. Poſt hæc fabulæ longæ, & narrationes, quo pacto ipſe in Mauruſia uenatus eſſet, & ut uidiſſet elephantos multos in eodem loco paſcentes, & quòd parum abfuerit, quin à leone deuoratus fuiſſet: deinde & quantos piſces emerit Ceſareæ. Atq; ita egregius iſte hiſtoricus, relictis tot cædibus circa Europum factis, tot præliorum motibus, & fœderibus neceſſarijs, & cuſtodijs, aliſs aliſs oppoſitis, uſq; in profundam ueſperam ſubſtitit aſpiciens Malchionem, Syrum iſtum, Cæſareæ ſcaros ingentes uidelicet ementem. Et niſi nox occupaſſet ipſum, fortaſſis & ad cœnam cum illo ueniſſet, ſcaris iſtis iam apparatis. Quæ, niſi ille tam diligenter hiſtorię tradidiſſet, magnas nimirum res ignoraturi nos fuiſſemus, & damnum hoc Romanis intolerabile fuiſſet, ſi Mauſacas

II. Vicium, *præteritio neceſſariarū et tractatio nō neceſſariarū.*

ſacas iſte ſitiens, potum non inueniſſet, ſed incœnatus ad caſtra reuerſus eſſet. Atqui quàm multa alia longè magis neceſſaria, uolens ego nunc prætereo: quemadmodum & tibicina quædam uenit ex propinquo uico ad eos, & ut do na mutuo inter ſe dederunt, Mauritanus uidelicet ille Malchioni lanceam, hic autem contrà Mauſacæ fibulam: atq; alia multa talia, quæ pugnæ illius ad Eu ropum ipſa adeo capita & ſummaria ſunt. Proinde meritò dixerit quiſpiam, ta les ſcriptores, roſam quidem ipſam non uidere, ſpinas autem quæ iuxta radicẽ enaſcuntur, diligenter contemplari. Iam alius quidam, ô Philo, admodum & hic ridiculus, qui alterum pedem ne extra Corinthum quidem unquam protu lerat, neq; ad Cenchreas uſq; peregre profectus fuerat, nedum Syriam aut Ar meniam conſpicatus, in hunc modum exorſus eſt, memini enim: Aures, quàm oculi minus fide digni ſunt. Proinde ſcribo quæ uidi, non quæ audiui. atq; ita diligenter omnia uiderat, ut diceret, dracones Parthorum (ſignum autem hoc multitudinis ipſor̃ eſt, mille enim dracones uiuos, draco producit) ingẽtes eſſe, generariq; in Perſide paulò ſupra Iberiam. Hos autem antea quidẽ ex haſtis ſiue longurijs ſuſpenſos illos, in altũ attollere, eoq; terrorem ijs qui à longe ad uentarent, facere ſolere, in ipſo uero prælio, quando iam congreſſi ſunt, ſolutos illos in medios hoſtes immittere: nimirum multos noſtrorum hoc pacto deuo ratos eſſe, alios autem implicantibus & compungentibus ipſos, illis, ſtrangula tos & confractos: aſtitiſſe autem ipſum atq; hæc uidiſſe, in tuto tamẽ, nempe ab arbore quadã excelſa ſpectando. Et rectè ſanè fecit, quòd propius ad feras iſtas non acceſſit: neq; enim nos tam egregium ſcriptorem, & qui eminus ipſe, præ clara ac magna adeo in hoc bello effecerit, nunc haberemus. Nam & pericula multa ſubijt, & uulneratus eſt circa ſuram, à Cranio uidelicet iter faciẽs ad Ler nam. Atq; hæc Corinthijs audientibus recitabat, ſatis ſciẽtibus illis quidem, q̃ ne in pariete pictum quidem bellum unq; uidiſſet. Sed nec arma ille quidẽ no rat, neq; machinas, quales eſſent, neq; ordinum aut acierum nomina, prorſus e nim ſtudio habuit πλαγίαν, hoc eſt, obliquam, uocare, phalangem, ἐπὶ κέρως au tem, hoc eſt, protentis cornibus, id, quod exporrecta fronte educere dicitur.

Aliud exem plum.

Alius autem ſuauiſſimus quidam cuncta à principio ad finẽ uſq; geſta, quęcũq; in Armenia, quæcunq; in Syria, quæcunq; in Meſopotamia: præterea quæ ad Tigrim, quæq; in Medis acciderant, ne totis quidẽ quingentis uerſibus cõple xus ſcripto edidit, eoq; facto hiſtoriam compoſuiſſe uideri uolebat. inſcriptionẽ uero, parum abfuit, quin lõgiorem ipſo libro inſcripſerit, uidelicet hoc modo: Antiochiani certaminis, Apollinis ſacri, uictor (nam curſus certamine, quod Dolichum uocant, puer olim uicerat) eorum quæ in Armenia, in Meſopota mia, & in Medis à Romanis nunc geſta ſunt, hiſtorica narratio. Iam & quen dam ego audiui, qui quæ futura eſſent, hiſtoriæ cũmendarat, & Vologeſi capti uitatem uidelicet, & Oſroæ cędem, quemadmodum leoni obijciendus eſſet, & poſtremo omnium etiam multoties ullum deſideratũ à nobis triumphũ. Adeo omnino uatis in modum ſeſe gerens, properabat iam tum ad finem ſcribendi. quin & ciuitatẽ idem iam in Meſopotamia condidit, magnitudine maximam, & pulchritudine pulcherrimam: adhuc tamen ſpeculatur & deliberat, an eam Nicæã à uictoria conueniat nominari, an uero Homonœam, an etiã Irenœam. Et ob hoc quidem adhuc in dubio pendet, & ſine nomine præclara illa ciuitas nobis eſt, nugis multis & faſtu hiſtorico referta. Quæ uero in India poſthac a gentur, etiam ea promiſit ſe iam nunc ſcripturum eſſe: præterea et deſcriptionẽ maris exterioris, nauigantibus traditam. Neq; promiſſiones modo hę ſunt, ſed & prooemium Indicæ hiſtoriæ iam compoſitum eſt, & tertium tagma, ſeu tertius liber. Ac Galli quidem & Maurorum pars quædam modica, cũ Caſſio, omnes iſti iam Indum fluuium traiecerunt. Cæterũ quid facturi ſint, aut quomodo excipient elephantorum incurſus, non multo poſt egregius iſte ſcriptor, à Mu

Aliud exem plũ eiuſdem rei.

ſuridæ, aut ex Oxydracis, ad nos ſcribet. Huiuſcemodi multa, præ inſcitia & imperitia nugantur, ea quæ uſu dignißima ſunt, neq; uidentes, neq; etiam ſi uideant, pro dignitate exponere ſcientes. Excogitantes autē & effingentes, quicquid temerè in linguam, ut aiunt, uenerit. Etiam numero librorum præterea ſuperbientes, & maximē inſcriptionibus. Nam rurſum & hæ omnino ridiculæ ſunt, ut iſtius, neſcio cuius, Parthicarū uictoriarū libri tot, uel tot. & rurſum: Parthidos primus, ſecundus, &c. ut Atthidos ſcilicet. Alius etiam urbanius paulò. Nam legi Demetrij cuiuſdam Sagalaſenſis Parthonicica. Non quòd pro riſu habeam, & illudam hiſtoriis adeo præclaris, ſed utilitatis cauſa hæc cōmemoro, quòd quiſquis hæc atq; huiuſmodi alia euitarit, is bonam partē hiſtoriæ rectè ſcribendæ conſecutus iam ſit, imò pauca adeo illi etiam deſunt, ſi modo uerum illud eſt, quod Dialectica tradit, quòd eorum, inter quæ medium nullum eſt, altero eleuato, alterum contrà deprimitur. At uero area ipſa, dixerit quiſpiam, purgata probè iam eſt, ac ſpinarum, quicquid fuit, & rubi exciſi, reliquorum aut ruinæ ac rudera, iam exportata ſunt, & ſiquid aſperum antea fuit, id totum ſublatum & complanatum eſt, quare tempus iam eſt, ut ædificium aliquod ſuperſtruas, etiam ipſe, quo oſtendas, non modo aliorum euertendis, generoſum eſſe te, uerum etiam per te ipſum excogitando atque inueniendo tale aliquid præſtare poſſe, quod & dexteritatem quandam præ ſe ferat, & a nemine, ne Momo quidem, reprehendi ac carpi queat. Aio igitur, eum qui optimè conſcribere Hiſtoriam uolet, duo hæc precipua domo ſecum & de ſuo afferre debere: Prudentiam quandam ſiue intellectum ciuilem, & poteſtatem dicendi. Quorum alterum quidem, nulla doctrina traditum, naturæ donum quoddam eſt. Dicendi autem poteſtas, multa exercitatione, aſſiduoq; labore, & imitatione ueterum comparanda erit. Atq; hæc quidem extra artem ſunt, neq; me conſultore opus habent. Neq; enim prudentem ſiue intelligentē & acutum reddere eum, qui non natura talis fuerit, libellus hic meus promiſerit, quoniā magni ſanè æſtimandus, imò omnibus anteferendus foret, ſi transformare, & quaſi nouo quodam ornatu induere, huiuſcemodi, ille poſſet, puta uel ex plumbo, aurum reddere, uel ex ſtanno argentum, uel ex Conone, Tiſormum, uel ex Leotrophide, Milonem efficere. Verum artis & conſilij utilitas ea eſt, non ut ea ſuppeditent, quæ antè adſunt, ſed ut illis rectè ac conuenienter uti doceant. Quo pacto nimirum & Iccus, & Herodizes, & Theon, & ſiquis alius artis paleſtricæ magiſter, atque exercitor fuerit, pollicerentur tibi. Perdiccam hunc acceptum (ſi modo hic eſt ille, qui nouercam amauit, & ex eo contabuit, & non potius Antiochus Seleuci filius, Stratonices illius amore captus.) Olympionicen reddere, qui cum Theagene, Thaſio illo, aut Polydamante Scotuſſæo, certamine congrederetur, non ut naturam & ingenium ad eam rem ſuppeditarent, ſed ut materiam iam antè à natura datam, & ad hanc palæſtræ exercitationem ſuſcipiendam idoneam atque habilem, per artem multò meliorem redderent. Quamobrem abſit & nobis hæc inuidioſa promiſſionis, ut artem aliquam rei adeo magnæ ac difficilis, nos inuenißſe dicamus. Neque enim quemuis acceptum, reddere hiſtoricum nos uelle dicimus, ſed ei, qui natura intellectu bono præditus, & ad dicendum quàm optimè exercitatus fuerit, uiam quandam oſtendere rectam (ſi modo talis ulla appareat) qua utendo, citius atque aptius ad finem & ſcopum uſque quo tendit, peruenire poſſit. Non enim neque illud dixeris, eum, qui intelligentia præditus fuerit, arte ac doctrina earum rerum, quas ignorat, opus non habere. Nam ſi absque doctrina & inſtitutione, cythara ludere poſſet, etiam tibia canere, ac cætera omnia ſciret. Nunc autem, niſi doctus ab aliquo, nihil quicquam eorū manu facile attingit, at demonſtrante aliquo uiam ac ratione, & diſcit facillime, & rectè idem adminiſtrat per ſe ipſum. Proinde nobis quoq; nunc talis diſcipulus tradatur

Vulgo ſic. Poſito contrariorum altero, tollitur alterum.

II. Part. Quæ ſcribēti hiſtoriā potiſſimū ſpectanda ſint.

Tiſormus Actolus qdā fuit, corpore pcero, et robuſtate incredibili, q et Milonē uiribus ſuperauit. uide Cæliū lib. 11. cap. 20. Leotrophides uero corpore tenui ac macilēto fuit, unde et prouerbiū Macilentior Leotrophide, huius & Suidas meminit.

tradatur, qui & ad intelligendas res, & ad dicendum non sit degener. sed acutum tueatur, possitq; rebus uti, si committantur illi, ac animum habeat militarem, sed tamen cum ciuilitate coniunctum: & experientiam, quam ducis militaris esse conuenit. Denique, per Iouem, & in castris aliquando uersatus sit, & milites ipsos, seu cum ad prælia exercentur, seu cum re ipsa in aciem educuntur, conspicatus sit: præterea & arma norit, & machinas quasdam, & quid sit diductis cornibus, & quid, exporrecta fronte instruere aciem, quomodo cohortes, & quomodo turmæ constituantur, unde, & quid, erumpere, & quid item circumducere equitem, sit, sciat. Et in summa, neque eorum quispiam sit, qui domi desidentes, nusquam foras ipsi progrediuntur, neque facile credat, ijs, quæ solum ab alijs narrari audiet. Maxime autem, & ante omnia, libero animo sit, ut neque metuat quenquam, neque ab ullo speret quicquam, quoniam similis hoc pacto foret, malis iudicibus, qui uel ad gratiam, uel ad odium, accepta mercede sententiam ferunt. Quin neque curet magnopere, neque Philippum oculo ab Astere, Amphipolitano isto sagittario priuatum circa Olynthum, sed talem, qualis re ipsa est, spectandum proponat: neque illi Alexander gratiter se excruciet, ob Cliti cædem, crudeliter in ipso conuiuio perpetratam, si plane ac manifeste coloribus suis depingendus sit: neque item Cleon illum perterrefaciat, eo quod multum in concione potens sit, & suggestum, siue tribunal quasi possessionem suam detineat, quo minus hominem exitiosum, & insanum hunc esse dicat, denique neque tota Atheniensium ciuitas, absterreat illum, ne non, ubi de cladibus in Sicilia acceptis historiam composuerit, omnia ista commemoret, quo pacto, & Demosthenes captus fuerit, & Nicias mortem obierit, quomodo exercitus siti laborarit, & qualem aquam biberint, & ut inter bibendum plerique trucidati fuerint. Existimabitur enim (id quod iustissimum est) ab ijs qui sana mente prædita sunt, non ipse in culpa esse, si ea, quæ infeliciter, aut stulte gesta sunt, ita ut gesta sunt, narrabit. Non enim ipse talia fingit, sed uerbis tantum indicat, atque exponit. Quare etiam siue prælio nauali superati fuerint, non ille tamen is est, qui eos submergit: siue in fugam conuersi fuerint, neque idem ille est, qui eos persequitur: nisi si, cum optandum fuerat, nequid tale eueniret, ille hoc intermisit. Quandoquidem, si tacendo hæc, aut in diuersum narrando, corrigi aut emendari possent, facillimum fuerat Thucididi; uni ac tenui calamo, inuertere quidem Epipolarum munitiones, submergere autem Hermocratis triremem, & exectabilem istum Gylippum confodere interea, dum uias obstruit, & fossis intercludit. Denique & Syracusanos in Lapicidinas conijcere, Atheniensibus uero copiam facere, tum Siciliam, tum Italiam, cum prima illa Alcibiadis spe, circumnauigandi. Verum enim, opinor, ea quæ semel facta sunt, neque Clotho reuoluet denuo, neque Atropos in diuersum mutabit. Proinde Historici opus unum est, ut quæque perinde ac facta sunt, exponat. Hoc autem facere non poterit, donec uel Artaxerxem metuerit, medicus ipsius existens, uel sperat Candyn purpureum, & torquem aureum, & equum ex Nisæis illis aliquem, se accepturum esse, mercedem uidelicet laudum earum, quæ scriptis inseruisset. At neque Xenophon illud faciet, iustus scriptor, neque Thucidides, sed siue priuatim oderit quosdam, multò magis necessarium putabit esse, id quod publicum est, ueritatem q; pluris faciet, quàm inimicitiam, siue etiam amauerit, tamen non parcet illi, quisquis peccauerit. Vnum enim hoc, ut dixi, proprium historiæ est, ac soli immolandum ueritati, ei qui ad Historiam scribendam accedet, cætera uero omnia postponenda. Et in summa, Vlna una, & mensura certa est, aspicere non ad præsentes auditores, sed ad eos, qui in posterum in his scriptis legendis uersabuntur. At si quis continuò beneuolentiam & fauorem captat, merito

1. Præcepta de libertate.

De Epipolis, Hermocrate, & cæteris, Thucidides lib. 6. & 7.

Nisæi equi ue locuate cõmendantur, à loco Persidis Nisæo uocabuli. Suidas.

in parte adulatorum recenſebitur, quos olim Hiſtoria ſtatim ab initio auerſata eſt, non minus, quàm Comendi artem, Gymnaſtice. Alexandri igitur hoc quoque dictum refertur: Libenter, inquit, in uitam pauliſper redirem ò Thneſicrates, poſt mortem, ut cognoſcerem quo pacto hæc legerent homines, qui tum erunt. Nam ſi nunc ea laudant, & amplectuntur, mirum non eſt, putant enim non paruo illectamento uidelicet iſto, quiſque ſibi beneuolentiam apud me conciliaturos eſſe. Homero itaque, quanquam fabuloſa plurima de Achille ſcripſerit, nonnulli tamen eò adducuntur, ut illi iam & fidem adhibeant, unum hoc argumentum ad demonſtrationem ueritatis magnũ exiſtimantes, quòd non de uiuo illo ſcripſit. Non enim cauſam aliquam uident, cuius gratia mentiretur. Talis igitur mihi ſit Hiſtoricus ille, ut & metu careat, & nullis muneribus corrumpatur, & liber ſit, & dicendi libertatem, ac ueritatem amet, & quemadmodum Comicus ille ait: Ficus ficus, ligonem ligonem nominet, non odio, neq; amicicię quicquam tribuens, non parcens, aut miſereſcens, aut erubeſcens, aut exorari ſe facile patiens, æqualis iudex ac beneuolus omnibus, eò tamen uſque, dum ne alteri plus æquo aliquid tribuat, hoſpes in libris, ac peregrinus, ſuis legibus uiuens, nullius imperio ſubiectus, non quid huic, aut illi placiturum ſit, ſecum cogitans, ſed id quod actum eſt, exponens. Thucidides igitur, benè admodum lege hoc conſtituit, & uirtutes ac uicia Hiſtoricorum inter ſe diſcreuit, qui cum uideret Herodotum in ſumma admiratione eſſe, adeo ut & Muſæ uocarentur ipſius libri, poſſeſſionem tamen ait ſe ſcribendo compoſiturum eſſe, quæ in perpetuum duret, potius, quàm quæ ad præſens certamen comparetur, neque ſe id quod fabuloſum ſit, amplexurum, ſed ueritatem rerum geſtarum relicturum poſteris eſſe: deinde & utilitatem addit, & quem finem is, qui rectè ſapit, hiſtoriæ ſtatuere debeat, ut ſi quando etiam rurſus ſimilia quædam incidant, inquiens, ad hæc deſcripta reſpicientes, rebus ciuitatis rectè uti poſſint. Ac animo quidem & ſententia tali præditus, hiſtoricus ille mihi accedat. Voce autem & expoſitionis ui, uehementi illa quidem, & aſpera, & circuitionibus continua: deinde & aggreſſionibus, flexa & rotunda. Præterea & reliqua oratoriæ facultatis grauitate, non ita ualde inſtructus, & acuminatus, ſcripturam exordiatur, ſed ſedacior paulò & tranquillior ſit. Ac ſententiæ quidem inter ſe iunctæ ac ſociatæ & denſæ ſint: dictio autem, plana & ciuilis, quàm ſignificantiſſimè manifeſtans, id cui adhibetur. Nam ut menti ſcriptoris ſcopum hunc proponimus, libertatem dicendi uidelicet, & ueritatem, ita & uoci eius unus hic ſcopus & primus propoſitus ſit, ut planè indicet, & quàm lucidiſſimè rem ipſam declaret: uerbis, neque obſcuris, & extra communem uiam poſitis, neque etiam uulgaribus iſtis, & tabernarijs, ſed ita, ut & à pleriſque intelligantur, & ab eruditis laudentur. Iam uero & figuris, & exornationibus utatur, minimè moleſtis, minimeq; affectatis: quoniam perinde ut ius aliquod, orationem quoque rectè conditam exhibere debet. Ac ſententia quidem etiam cum poëtice communicet, eiuſq; partem aliquam contingat, in quantum grandiloqua & in ſublime elata etiam illa eſt. Et maximè quoties aciebus & pugnis, & nauali bus prælijs concurret. Opus enim tunc erit poëtico quopiam uento, qui ſecundo flatu uela impleat, & ſublimem, ac per ſummos fluctus nauem ſublatam prouehat. At dictio tamen, humi incedat, cum pulchritudine quidem ac magnitudine eorum quæ dicuntur ſimul elata, & ijſdem quàm maximè licet, aſſimilata, cęterum neq; peregrinitatem præ ſe ferens, neq; intempeſtiue exultans, quaſi quodam furore concitata. Periculũ enim eſt ipſi, ne, quod uel maximum eſt, prorſus de ſtatu mentis emoueatur, & in Corybantem iſtum poëtices impingat. Quare maximè tamen fidendũ freno eſt & ratione utendi, illud

Alludit ad locum Platonis in Gorgia, q Comẽdi artẽ gymnaſticæ opponit, inter adulatorias artes uidelicet.

II. *Quæ in uerbis et cõpoſitione ſpectari debent.*

illud ſcientes, quod & in uerbis non mediocre malum Hippotyphia eſt. Proinde ſatius fuerit, ſententia tunc ſuper equo incedente, expoſitionem ſeu dictionem humi iuxta currere, ephippio adhærentem, ut ne à tergo relinquatur, curſu præterueƈta. At uero & compoſitione uocum temperata, ac media quadam utendum eſt, ita ut neƈ nimium diſtrahantur ac diſſocientur, nam hoc aſperũ foret, neƈ rurſum numeroſe omnia, id quod pleriƈq; ſtudent, continuentur. Alterum enim uicioſum, alterum autem auditoribus moleſtum eſt. Ipſæ uero res non ut fortè ſeſe offerunt, ita conſtruendæ ſtatim ſunt, ſed diligenter ac laboriоſe de ijſdem ſæpius etiam interrogare decet, ac maximè præſentem & coram intuentem. Quòd ſi autem hoc fieri nequeat, tum ijs aduertere animũ, qui ſyncerè & incorruptè magis narrare uidebũtur, & quos putaueris minimum uel ad gratiam, uel odio detracturos aliquid, aut etiam addituros eſſe, rebus geſtis. Iamq; etiam hic quiſpiam ſit, qui & coniecturis colligere facile, & quod probabilius fuerit, conſtituere poſſit. Ac poſteaquam iam omnia, aut etiam plurima collecta habuerit, principio capita rerum, & quaſi ſummarium aliquod, contexat, delinietq; corpus quoddã rude & informe, & nullis adhuc articulis expreſſum. Poſtea autem ſuperaddito ordine, & formam inducat, & colorem dictioni adhibeat, & ſingulis explicandis immoretur, & eadem numeroſitate quadã concinnet: & in ſumma, ſimilem ſe tum gerat Homerico Ioui illi, qui nunc quidem equeſtrium Thracum terram aſpicit, nunc autem rurſum ad Myſorũ terram oculos deflectit. Eodem enim pacto & ipſe nunc quidem ad res Romanorum ſeorſim aſpiciat, indicetq; nobis quales eę apparuerint, ex alto intuẽti ſibi: nũc autem rurſum ad res Perſarũ ſe conuertat, poſtea etiam utroſq; pariter contemplatur, puta cum inter ſe pugna congreſſi fuerint. Etiam in ipſa acie non ad unam tantum partem reſpiciat, neq; ad unum aliquem equitem, aut peditem, niſi Braſidas quiſpiam fuerit, qui de naui proſiliat, aut Demoſthenes, qui ſcalas reſcindat, & aſcenſum in terram prohibeat. Ac duces quidem primum omnium intueatur, & ſi quid hortati fuerint, illud quoq; audiat, & quomodo, & qua ſententia, atque conſilio aciem inſtruxerint, uideat. Poſtquam autem iam manus conſertæ fuerint, communis utriuſq; partis contemplatio ſit, ac tum uelut in trutina appendeat & examinet, ea quæ geruntur, ſimulq; & perſequatur fugientes, & fugiat cum cedentibus. At omnibus hiſce modus quiſpiam adhibeatur, ne ad ſatietatẽ uſq;, nẽue ineptè, nẽue etiam iuueniliter progrediatur, ſed cum facilitate quadam abſoluat ſeſe. Atq; his hic alicubi ſubſiſtere iuſſis, ad illa tranſgrediatur, ſi feſtinat. Deinde rurſum huc redeat, abſolutus atq; paratus futurus, quandocunq; illa reuocauerint. Ac ad omnia feſtinet, & quatenus fieri poteſt, eadem tempora omnibus tribuat, tranſuoletq; ex Armenia quidẽ in Medos, hinc autem curriculo uno in Iberiam, inde in Italiam, ita, ut nullam occaſionem prætermittat. Præcipue autem ſpeculo ſimilem animum gerat, liquido uidelicet ac ſplendido, & qui centrum accuratè impreſſum habeat, & quaſcunq; operum formas receperit, tales eaſdem etiam ſpectandas exhibeat. Peruerſum autem & obtortum, aut colore diuerſum, aut ſpecie mutatum nihil reddat. Non enim perinde ac oratoribus ſcribunt, ſed ea quidem, quæ dici debent ſunt, & mox dicentur: facta enim iam ſunt. Cæterum ordinare oportet, & exponere ipſa. Quare non, quid dicant, quærendũ ipſis eſt, ſed quomodo dicant. Prorſus autem putandum eſt, eum qui hiſtoriam ſcribit, Phidiæ, aut Praxiteli, aut Alcameni, aut alteri cuipiam illorum ſimilem eſſe oportere. Non enim neque illi aurum, aut argentum, aut ebur, aut aliam materiam faciebãt, ſed illa antea præexiſtebat, & quaſi ad eam rem præparata erat, ſuppeditantibus illam Eleis, aut Athenienſibus, aut Argiuis. Illi uero fingebant tantum, & ſecabant ebur, & poliebant, & conglutinabant, & concinnabant, atq; auro incruſtabant. Et hoc artis illorum erat, materiam uidelicet commodè exædificare. Idem fer

Hippotyphiã Græci pro ingenti faſtu & nimia gloriæ affectatiõe accipiunt. Nam ὑπὸς in cõpoſitione auget, τύφος, aũt ſuperbiã & faſtũ ſignificat.

III. *Collocatio rerum.*

Intelligit ea quæ in oppugnatiõe Pylẽ acciderũt. de quibus Thucidides libro 4.

mè igitur & Hiſtorici opus eſt, ut uidelicet ea quæ facta ſunt benè ac rectè componat, & quàm fieri poteſt clariſſimè ſpectanda exhibeat. Ac quando is, qui ea ſic ſcripta, recitari audiuit, putat ſe poſtea etiam uidere, quæ dicta ſunt, atq; inde ea laudat. tum demum opus hoc exactum & abſolutum erit, propriamq; ac ueram laudem hiſtorico illi Phidiæ, ſiue artifici ſuo rettulit. Porrò omnibus ita ita adornatis atq; paratis, etiam abſq; proœmio interim exordiri licebit, quando uidelicet non admodum urget ac poſtulat ipſa res, præoccupari quædam, & quaſi ad futurum opus præfatione aliqua præparari. Potentia uero ſeu tacitè etiam tunc proœmio utetur, indicante uidelicet ac manifeſtum faciente, de quibus rebus dicendum ſit. Quando aũt etiam apertè proœmio utetur, à duabus rebus tantum exordium ſumat, non ut Rhetores à tribus, ſed beneuolentiæ loco prætermiſſo, attentionem & docilitatem pariat auditoribus. Aduertent enim ipſi animum, ſi oſtenderit, quàm de magnis, aut neceſſarijs, aut ad ipſos pertinentibus, aut utilibus deniq; rebus dicturus ſit. Docibilia aũt & plana poſteriora faciet, ſi cauſſas præmittet, ac rerum, quæ geſtæ ſunt, capita ac ſummas quaſdam præſcribet. Atq; huiuſmodi proœmijs optimi hiſtoriarum ſcriptores uſi ſunt. Vt Herodotus quidem: Ne res geſtæ longinquitate temporis interirent, magnæ adeo, & admiratione dignæ, & præterea Græcorum uictorias & barbarorum clades declarantes &c. Thucidides aũt, quòd magnum etiam ipſe bellum illud futurum exiſtimaret, et memorabile maximè, & maius, q; omnia ea quæ antea geſta fuiſſent. Magnum autem proœmium erit, quando rebus æquale & conſonum erit, ſiue productum fuerit, ſiue abbreuiatum.

IIII. *De proœmijs hiſtoricis & cæteris partibus.*

Tranſitio uero ad narrationem mollis ac placida ſit. Nam omnino omne reliquum corpus hiſtoriæ, longa quædam narratio eſt, quare & narrationis uirtutibus exornari debet, leniter atq; æqualiter procedens, atq; ipſa ſui ſimilis, ita ut neq; extet alibi, neq; hiatus aut concauitates aliquas habeat. Deinde & perſpicuitas eluceat, dictione, quemadmodum dixi, & complexione rerum adornata. Abſoluta enim & perfecta omnia faciet, & primo ad finẽ perducto, mox ſecundum inferet, continuatum illi, & in morem cathenæ coaptatum, ut neq; pertuſum, aut interruptum ſit, neq; narrationes plures, mutuo ſibi adiacere uideantur, ſed ſemper quod primum eſt, ſecundo non modò uicinum ac proximum ſit, uerum etiam cum eo communicet, & per extrema commiſceatur.

Breuitas in omnibus utilis eſt; & maximè ſi non inopia quadam fuerit rerum dicendarum, & hanc ſuppeditari oportet, non tam à nominibus ac uerbis, quã ex ipſis rebus. Dico autem, ſi præterueharis curſu, ea quidem, quæ parua ſunt, & minus neceſſaria, exponas aũt & explices copioſe ea quæ ſunt magna. Imò uero & prætermittenda multa. Neq; enim ſi conuiuio accipias amicos, atq; omnia apparata fuerint, ob hoc inter media bellaria, & auiculas, & patinas tã multas, & ſues feros, & leporina, & ſumina uel uuluas, ſaperdam quoq; appones, & pulmentum, etiamſi & illud apparatum & coctum habeas. ſed quæ uiliora ſunt, miſſa facies. Maximẽ autem temperantia quædam adhibenda eſt, in deſcriptionibus montium, aut murorum, aut fluuiorum, ut ne uim ac poteſtatem uerborum ineptè ac præter rem oſtentare uelle uidearis, tuumq; ipſius negocium agere, hiſtoria omiſſa, ſed modicè adhibitis illis, utilitatis & perſpicuitatis tantum gratia, mox inde digrediaris. Viſco ſeu glutino quod in hac re eſt, atq; uniuerſa tali guloſitate euitata. Quemadmodum et Homerus utpote magnanimus fermè, ut uides, facit. Quanquã enim poëta eſt, prætercurrit tamen Tantalum, & Ixionem, & Tityum, & reliquos. At ſi Parthenius, aut Euphorion, aut Callimachus eadem tractaret, quãm multis, putas, uerſibus aquam ad uſq; labia Tantali adduxiſſet? deinde quàm multis idem Ixionem uolutaſſet? Quin & Thucidides ipſe modicè hac orationis figura uſus, uide, quàm mox ab eadẽ iterum recedat, quoties uidelicet aut machinamentum aliquod exponit, aut ob

V. *De modo adhibendo.*

ſidionis

ſidionis ſpeciem, quæ neceſſaria, atq; utilis ſit, declarat, aut etiam ciuitatum formas, aut Syracuſanum portum deſcribit. Nam cum peſtem illam narratione proſequitur, atque etiam longior eſſe uidetur: tum ipſas res conſidera, cognoſces enim hoc pacto breuitatem, & ut fugientem illum, res geſtę tum apprehendant, ac retineant, ut quæ multæ ſint. Quòd ſi quando autem & dicentem aliquem introducere opus erit, curandum eſt ut maximè perſonę decora, & rei conueniẽtia ac propria dicat, deinde ut quàm planiſſimè etiam hæc. Niſi quòd tibi permittitur tunc rhetoricari quoq;, & oſtentare uerborum & orationis grauitatem. Nam laudes quidem, aut reprehenſiones, omnino parcæ, & circumſpectæ, & calumnijs minimè obnoxiæ: præterea & cum demonſtratione quadam, & breues, & non intempeſtiuæ texendæ ſunt. Nam extra iudicium ac forum illi ſunt, de quibus hæ dicunt. Alioqui in eandem cum Theopompo culpã incurres, qui inuidioſe nimis accuſat plurimos, & eam rem in ſtudium & exercitationem quandam uertit, ut accuſare magis, quàm hiſtoriæ tradere, res geſtas uideatur. Iam uero & fabula, ſiqua fortè incidat, dicenda quidem erit, nõ tamen credenda omnino, ſed in medio relinquenda, ijs, qui quoquo modo uolent, coniecturam de ea facturi ſint. Tibi uero, extra periculum ſit, neq; in hanc uel in illam partem magis inclinet. In uniuerſum autem, illud memineris (ſæpius autem idem dico) & non ad præſens ſolum tempus reſpiciens, ſcribas, ut ij qui nunc ſunt, te laudent, & honoribus afficiant, ſed in omne ætuum intentus illis potius, qui in poſterum uicturi ſunt, hiſtoriam componas, atq; ab illis mercedẽ ſcriptionis depoſcas, ut dicatur et de te aliquando: Ille uero uir liber fuit, & ad dicendum fiducia plenus, nihil neque adulatorium, neq; ſeruile, ſed ueritatem in omnibus ſecutus. Atque hoc ſi quis modeſtè ſapiat, ante omnes præſentium ſpes merito ponat, breues adeo ac momentaneas exiſtentes. An non uides Gnidium illum architectum, cuiuſmodi fecerit? Cum enim extruxiſſet illam in Pharo turrim, maximum atq; pulcherrimum operum omnium, ut ex ea faces incenſæ nauigantibus uiam dirigerent, in multum uſque maris, & ne deferrentur illi in Parætonium, locum omnino (ut aiunt) periculoſum, & unde non facilè redire atque effugere licet, ſi quis intra anguſtias ac ſepta illius delatus fuerit. Hoc igitur opus poſtquam exædificaſſet, intus quidem in ſaxis, ſuum ipſius nomen inſcripſit, ſuperne autem calce illita, atque ita priore inſcriptione occultata, nomen eius, qui tum regnauit, ſuperinſcripſit, ratus id, quod & euenit poſtea, paruo admodum tempore futurum eſſe, ut literæ iſtæ foris inſcriptæ, una cum calce illita reciderent, & euaneſcerent, appareret autem interior titulus, hic uidelicet: Soſtratus Dexiphanis filius, Gnidius, Dijs ſeruatoribus, pro ſalute nauigantium, &c. Hoc pacto neque hic ad illud tempus quod tum erat, neque ad uitam ſuam, quæ modica ac breuis erat, reſpiciebat, ſed ad hoc præſens, & in perpetuum, donec turris ea ſuperſtes futura eſt, ars quoq; illius manebit. Oportet igitur & hiſtoriam eodem modo componi, cum ueritate magis in futuram ſpem, quàm cum adulatione ad gratiam & dulcedinem ijs, qui eam in præſentia nunc laudant. Atque hæc tibi regula & amuſſis hiſtoriæ iuſtæ. Qua quidem ſi qui examinando ac perpendendo utentur, benè res habet, & commodum hæc à nobis ſcripta ſunt: ſin minus, uolutatum eſt in Cranio dolium.

Libro 2.

De hac turri uide Strabonẽ lib. 17. Fuit aũt Paretonium paulò ſuprà Alexandriã uerſus Libyã, ut Plinius ait.

LVCIANI
HISTORIAE VERAE
LIBER PRIMVS.

ARGVMENTVM.

VT suprà Historiæ præcepta & regulas tradidit, ita in his duobus libris, exemplum eiusdem proponit, non quidem rerum uerè gestarum, sed fictarum, simul ut formam aliquam operis, ceu uidetur, proponeret, simul ut animos à rebus seriis auocatos, paulisper reficeret & delectaret. Quid autem in his narrationibus potissimũ spectandũ sit, nempe qua occasiõe, quoue consilio argumentũ hoc tractarit, ipse in proœmio exponit.

Præfatio.

MOS est athletarum, ac eorum, qui summa diligentia corpus exercent, non modo bonę habitudinis, ac exercitationis habere rationem, uerumetiam, quod magnam exercitationis uim habere arbitrantur, nonnunquam remissioni corporis acquiescere. Idem literarum studiosis fieri oportere censeo, ut cum grauibus ac seriis legendis defatigati fuerint, ad animi laxamentum aliquantisper declinẽt, donec ad futurum laborem robustiores ac uegetiores efficiantur. Maximum uero ex hoc ocio atque quiete fructum caperent, si talium rerum lectioni uacarent, quæ non modo tenuem ac ieiunam, uerum neq; rudem, neq; inconcinnam speculationem præ se ferrẽt, quale quiddam & de his scriptis sensuros suspicor. Neq; enim solum materiæ nouitas atq; festiuitas, neq; id quòd multa ac uaria mendacia uerisimiliter ac probabiliter confingũtur, eos ad legendum alliciet, uerum id præcipue, quòd omnis fermè narratio, neminem, aut ex antiquis, aut scriptoribus aut philosophis, qui monstruosa quædam, & fabulis similiora quàm ueris, literis mandarunt, sine morsu reprehensionis prætermisit. Quorum quidem omnium nomina subiecissem, nisi ea tibi ex ipsa lectione perspicuum & manifesta fore, intelligerem. Ctesias enim Ctesiochi filius Cnidius mira quædam de Indorum regione conscripsit, atque ea quidem quæ neq; ipse audiuerat, neq; ab alio qui uera narraret, acceperat. Iambulus quoq; de his quę in mari magno sunt, multa præter fidem ac opinionem hominum suis libris inseruit, omnibus quidem apertum commentus mendacium, non tamen insuauis materiæ compositor. Multi præterea hos imitati in eadem ratione scribendi uersati sunt, qui errores suos ac peregrinationes, ac immensa beluarum corpora, & feritates hominum, & inusitatos mores enarrarunt. Huius uero scurrilitatis artifex & inuẽtor extitit Homericus ille Vlysses, qui apud Alcinoum uentorum seruitutem, & unoculos, crudaq; uorãtes homines, & multorum capitum animalia, sociosq; meretricum ueneficijs permutatos, multaq; monstris similia rudi Phæacum populo est mentitus. In quæ quidem cum incidissem, non multum sanè his ob mendacium succensebam, quum hoc genus sermonis ab his, qui se philosophos esse profitentur, usurpari uiderem. Illud uero non parum in eis admiratus sum, si quum falsa dicerent, id alios latere existimarent. Quapropter & ipse præ rerum nouarum studio, uolens posteris aliquid relinquere, ne solus expers sim libertatis in fabulis dicendis (nihil enim memoratu dignum, quod uerè narrare possem, mihi contigerat) ad mẽdacium me transtuli, atq; ut mea quidem fert opinio, multò tolerabilius quàm cæteri. Nam quum hoc ipsum, quod mentior, uerè dicam, idcirco me aliorum reprehensiones iure ac meritò effugere existimaui, quoniam nihil me ueri narraturum polliceor. Ea igitur scribo, quæ neq; ipse uidi, neq; passus sum, neque ab alijs audiui, quæ præterea omnino non sunt, neq; ab initio esse potuerunt. Quare qui hoc legerit, nullam his fidem adhibeat oportet.

Narrationis initium.

Egressus olim ab Herculeis columnis, & in occidentalem Oceanum delatus secun-

ſecundis quidem uentis nauigabam. Cauſa autē peregrinationis, & argumentum, animi curioſitas, & nouarum rerum deſiderium, quodq; ſcire cupiebam, qui ſit Oceani finis, quiq; homines ultra Oceanum inhabitent. Huius igitur gratia, commeatum & ſupellectilem multam impoſui, aquamq;, quantum ſatis erat, ac coætaneos quinquaginta eiuſdem animi mecum adiunxi, & armorum copiam paraui, gubernatoremq; optimum magno precio conducens accepi in nauem. Erat autem nauis mediocris, ad magnam ac uiolentam nauigationem robuſta. Die igitur & nocte ſecundē nauigantes, terra adhuc apparente, non adeo multa ui agebamur. Sequenti die ſimul ſole oriente uentus increuit, & fluctus intumuere, caligoq; ſuborta eſt, neq; iam demitti uelum poterat. Cum uento igitur conuerſi, & committentes nosipſos tempeſtati, hyemauimus diebus nouē & ſeptuaginta. Octuageſima uero die, oriente iā ſole, repente conſpicimus non longē Inſulam ſublimē, & arboribus conſitam. Circa eam fluctus non aſperi frangebantur, etenim procellæ iam maxima pars quieuerat. Adeuntes igitur & deſcendentes, ut ex multa maris moleſtia, ſuper terrā ſtrati diu iacuimus. Tandē exurgentes, ex nobis ipſis ſtatuimus triginta quidē cuſtodes, qui naui adſtarent, uiginti aūt mecum qui aſcenderent, quæ in Inſula erāt exploratū. Progredientes igitur circiter ſtadijs tribus à mari per ſyluam, uidemus columnam quandā æream, græcis literis inſcriptā, caducis tamen, & conſumptis, quæ indicaret eò uſq; Herculē & Bacchū deueniſſe. Erant aūt & prope ueſtigia duo in ſaxo, unum quidē inſtar iugeris magnū, alterum aūt minus, ut mihi quidē uideretur, Bacchi fuiſſe quod minus erat, Herculis aūt quod maius. Venerantes igitur locum proceſſimus. Non iam longē aberamus, quū ecce flumini adſtetimus, uino fluenti ſimillimo, profecto illi quod in Chio Inſula naſcitur. Erat & fluxus inundans & multus, ita ut alicubi nauibus eſſet tranſitus. Nobis ergo maior addita eſt fides, ut literis crederemus, quas antea ſculptas in columna uideramus, animaduerſis ſignis de Bacchi peregrinatione. Cupiēs tamen & fluminis initiū inueſtigare, aſcendebam contra fluctum, & fontem quidem nullū, multas tamen ac magnas uites uuis onuſtas inuenimus. Earum aūt cuiuſq; radicitus uinum ſcatebat lucens, quod in unū confluens flumen efficiebat. Videbamus & in eo piſces, & colore & guſtu uino ſimiles. Nos igitur cepiſſemus ex illis aliquot ac uoraſſemus, cōtinuo temulenti euaſimus, quos etiam præcidentes, fece plenos inueniebamus. Deniq; re animaduerſa cōmiſcentes eos, qui ex aqua naſcunt piſces ac comedentes, uinalē uehementiā temperauimus. Tunc et flumen tranſcientes, qua uadibile fuit, uitiū portentoſam rem inuenimus. Nam truncus inferior, qui à terra ſurgebat, ferax erat & craſſus, ſuperior aūt mulieres erant, ab utero ferè ſurſum perfecta omnia habentes. Talē apud nos Daphnem ſcribunt, Apolline iam cōprehendente in arborē uerſam. A ſummis aūt earū digitis exoriebantur palmites uuis pleni. Quin & capitibus pro comis inerant clauiculi, & folia, & uuæ. Eæ ergo ad nos accedentes ſalutabant, et dextras protendebant, quædam quidē Lyda, quædam Indica, plurimq; Græca lingua loquentes, oreq; nos deoſculabantur: uerū qui oſculum ſuſceperat, ilico ebrius ac nutabundus reddebatur. Fructum aūt decerpi non ſinebant ſed eo euulſo dolebant, & quidem cum clamore. Gliſcebant autem uehemēter nobis commiſceri, duoq; ex nobis cum illis coiuiſſent, ab eis nō amplius ſoluti, ſed ex pūdendis connexi ſunt. Traxerunt enim repente ex eadem ſpecie naturam, & conradicati manſere. Iam & ipſis palmites digiti emittebant, & clauiculis circumplexantibus uuæ plenæ erumpebant. Derelinquentes igitur eos in nauim confugimus, & cum conueniſſemus, iſs qui ibi remanſerant cum alia, tum et derelictorum comitum commixtionem cum uitibus enarrauimus. Acceptis ergo amphoris aquas hauſimus, item & è flumine uinum, inq; uicino littore noctem duximus. Mane autem ferebamur, & non uiolentis flatibus.

Cir-

Circa meridiem uero, non iam apparente insula, repente turbo factus est, qui nauem circumuoluens, & in sublime eleuãs, ad ter mille ferè stadia non iam in pelagus deposuit, sed sublatam suspendit, ingruensq; uelis uentus, et sinu facto deferebat carbasum. Septem igitur dies, ac totidem noctes per aëra decurrentes, octaua die inspicimus terram quandam magnam in medio aëris, uelut insulam lucidam, & circularem, multa luce micantem. Ad hanc ergo delati, portumq; ingressi descendimus. Explorantes autem regionem, inuenimus eam habitatam, & cultam: & die quidem nihil uidebamus, nocte autem apparebãt & aliæ non procul insulæ, quædam ut uidebantur maiores, minores quædam, igni colore similes. Erat & alia subtus terra, urbes in se habens & flumina, & maria, & syluas, & montes, quam hanc, quæ à nobis incolitur, imaginabamur. Volentes ergo ulterius procedere, comprehensi fuimus, in Equiuultures (sic enim illos dicunt) incidentes. Hi autem Hippogypi homines sunt, equorum loco uulturibus insidentes. Magni etenim sunt uultures, & ut plurimum tribus capitibus innixi. Hinc autem discat quis illorum magnitudinem. Maloe tenim onerariæ nauis unaquæque ala maior, & robustior est. His igitur Equiuulturibus imperatum est circũuolantibus terram, si quis aduena inueniretur, ad regem agere, qui & nos comprehendentes ad regem duxere. Is uero ut inspexit, ex ipsis, ut opinor, uestibus coniecturã capiens: Græci certè, inquit, uos aduenæ. Assentientibus autem nobis, quomodo, inquit, aduenistis, tantum aeris superantes? Et nos illi omnem rem retulimus. Tum ille incipiens, nobis, quæ sibi contigerant, narrabat. Endymion. Quòd uidelicet homo esset, nomine Endymion, in nostra ortus terra, raptusq; olim dormiens eò delatus fuerit, ubi & regioni imperaret. Esse autem terram illam dixit, quæ infrã à nobis Luna uidetur. Sed bono animo nos esse iussit, neq; periculum ullum suspicari. etenim, ait, cuncta uobis aderunt necessaria. Si autem uicero bellum, inquit, quod nunc solem incolentibus infero, omnium felicissimè apud me uiuetis. Hinc nos interrogauimus, qui essent hostes, & quæ odiorum causſæ. Tum ille: Phaëthon, inquit, Phaëthon. eorum qui in sole sunt, Rex, etenim ille etiam habitatur, quèmadmodum & luna, multo iam aduersum nos bellum gerit tempore. Cœpit autem ea, quam audietis ratione. Ego olim pauperrimis quibusq;, qui in meo erant regno, collectis, uolui coloniam in Lucifernm deducere, desertum tunc & nullis habitatũ. Phaëthon autem inuidia stimulatus, transitum prohibuit, medio in itinere occurrens, Equiformicis aduectus. tunc quidem uicti (non enim apparatu æquales eramus) secessimus. Nunc autem iterum uolo bellum inferre, & coloniam emandare. Quòd si uultis mecum communicare cum exercitu, ex regijs ultoribus dabo unum unicuiq;, & cæteram armaturam. Cras autem faciemus exitum. Ita, inquam, quando tua hæc est sententia, fiat. Tunc apud eos conuiuio excepti mansimus. Mane autem exurgentes statuebamur in aciem, nunciabãt enim exploratores, hostes appropinquare. Magnitudo quidem exercitus centum millia erant, absq; peditibus & externis auxilijs, item absq; impedimentis & machinarum fabris. Horum autem octuaginta millia Equiuultures erant, qui autem ab Lachanopteris ferebantur, uiginti millia. Est autem ales hæc maxima, oleribus pennarum loco obsita. Qui uero ex his uelociores erant, pennas habebant lactucæ foliis maximè similes. Ibi uero & cum his Cenchroboli ordinati sunt, & Scorodomachi. Aduenerunt & à septentrione auxilia Psyllotoxotæ quidem numero triginta millia, Anemodromi autem quinquaginta millia. Horum sanè psyllotoxotæ magnarum pulicum sessores sunt, unde & appellationem trahunt. Pulicum uero magnitudo, ut duodecim elephantes. Porrõ Anemodromi pedestres quidem sunt, feruntur autem uento absq; alis per medium aëra. Modus autem quo feruntur talis est. Subcingunt se talares tunicas, easq; uento sinuantes, uelorum in morem, ac uelut naues aguntur. Hi in pugna

scutis

ſcutis armari plurimum ualent. Dicebantur autem aduẽtare ab his, quæ ſuprà Cappadociam ſunt ſtellis, Struthobalani quidem numero ſeptuaginta millia, Equogrues quinquaginta millia. Hos ego non uidi, non enim uenerant, quare neq; eorum naturas ſcribere auſim. Portentuoſa quędam, ac incredibilia de his dicebantur. & is quidem erat Endymionis exercitus. Omnium autem armatura eadem erat. Galea quidem è fabarum ſpoliis. Magnæ autem apud illos fabæ & duriſſimæ. Thoraces autem ſquamei omnes, & ſquamis quidem lupinis, etenim lupinorum ſiliquas conſuentes thoracas faciunt. Sunt aũt ſiliquæ ipſæ, ut cornu, duræ, ſcuta & enſes quales Græcorum. Vbi uero occaſio data eſt, ſic in aciem deducti ſunt. In dextro quidẽ cornu Equiuultures, & rex optimos quoſque circa ſe habens, cum quibus & nos eramus, in læuo uero Lachanopteri. Porrò inter utrumq; auxilia, ut cuique magis placuit. Erat & peditatus myriadum ſex millium. Hunc ſtatuere in aciem in hunc modũ, araneę apud illos mulęæ, ac magnæ ſunt: nam Cycladibus Inſulis unaquæque multò maior. Has iuſſit intexere medium aëris, quod à Luna in Luciferum diffunditur. Idq; ut primum perfecerunt, campus ſubſtratus apparuit, in quo peditatum ſtatuunt. Ducebat autem hunc Nycterion Eudianactis filius. Hoſtium autem læuum quidem Equiformici, & in his medius Phaëthon. Beſtiæ autem magnæ ſunt alatæ, hisq; quæ apud nos ſunt formicis, præter magnitudinem, non diſſimiles. Harum maxima duorum iugerum menſuram implet. Pugnabant autem non ſolum qui deſuper inſidebant, ſed & ipſæ cornibus maximè. Dicebant eſſe horum numerum penẽ quinquaginta millium. In eorum autem dextro Aërocuſices ferè quinquaginta millia, ſagittarij omnes magnis in culicibus inſidẽtes. Poſt hos autem Aërocordaces, expediti quidem illi ac pedeſtres, uerum belliçoſi. Etenim procul raphanos iaculabantur maximos, percuſſuſq;, neque paruum ſubſiſtere poterat: moriebatur enim confeſtim uulnere quodam fœtore infecto. Namq; ſagittas maluæ ueneno delibutas ferebant. Hos iuxta Caulomycetes poſuerunt armis accinctos, & cominus pugnantes, numero decem millia. Dicuntur autem Caulomycetes, quoniam ſcutis quidem fungeis utuntur, haſtilibus uero aſparagorum uirgultis. Steterunt autem poſt hos & Cynobalani, quos ij miſerunt, qui canem ſtellam inhabitant, quinquaginta millia numero, & hi uiri non humanis, ſed caninis uultibus ſuper alatas glandes pugnabant. Dicebant autem ab ipſis hoſtibus, & alia auxilia defeciſſe à lacteo orbe emittenda, iaculatores ſcilicet ac Nubecentauri: ſed hi commiſſo iam prælio, aduenerunt, quod utinam non feciſſent. Qui uero funda utebantur, omnino non aduenerunt. Quare iratum Phaëthonta tradunt, omnem illorum regionem igne uaſtaſſe. Et is quidem Phaëthontis exercitus erat. Poſtquàm uero ſigna erecta ſunt, & aſelli ruditu undique conſtrepuere (nam his tubarum loco utuntur) committentes prælium, pugnabant, & Solarium quidem læuum confeſtim fugit. Neque enim ſufferre ualuit inſtantes Equiuultures, noſq; inſequebamur cædentes, dextrum autem illorum cornu ſuperius euadebat, noſtro, quod in læuo erat, propulſato. Exeuntes autem Aëroculices inſequebantur uſque ad peditatum. Hinc auxiliantibus illis, defecerunt è regione declinantes, idq́ue maximè, ubi ſenſerunt ſuos, qui in læuo fuerant, manifeſtè deuictos. Fuga uero inſigni facta, multi quidem capti, plurimi uero confecti occubuere, in ipſaſq; nubes ſanguis mukus defluebat, ut inficerentur, ac rubræ apparerent, quales apud nos uidentur occidente ſole. Multus & in terram decidit, ut cogitarem, num tale aliquid olim contigiſſet, quum Homerus ſuſpicatus fuerit, Iouem in Sarpedonis morte ſanguineas guttas pluiſſe. Conuerſi autem à cæde duo trophæa ſtatuimus, unum quidem in aranearum telis, & pedeſtris pugnæ, alterum autem pugnæ in aere ſupra nubes. His iamdudum exactis, nunciatum eſt ab exploratoribus,

Nube

Nubecentauros aduentare,et irrumpere,quos Phaëtonti antea aduenisse oportuerat. Iicq; ubi aduenere spectaculum præbuere insolitum & inexpectatum,homines erant alatis equis commixti.Magnitudo quidem hominum quãta Rhodiorum colossi ã medietate sursum, equorum autem similis ualidæ onerariæ nauis. Equidem eorum numerum non scripsi, ne cui incredibile id fiat, tantus erat.Ducebantur autem à sagittario, qui est in zodiaco. Vbi autem amicos deuictos sensere,ad Phaetõtem quidem miserunt ut iterum rediret, ipsi autem in aciem structi in lunares turbatos irruunt,inordinatos quidem, ob eam quã hostibus fecerant fugam,& iam spolia diuidentes,omnemq; nostrorum multitudinem in fugam uertunt. Ipsum autem regem insequuntur usq;ad ciuitatem, atq; ex illius auibus conficiunt plurimas. Deiecerunt autem & trophæa, ac omnem aranearum contextum. Campum decurrerunt, mecq; ceperunt, & è comitibus duos. Iam autem & Phaethon aderat, & sub illis alia trophæa statuerunt.Nos autem ad solem ipso die ducebamur, araneæ telæ fragmento manibus post tergum ligatis. Hi ciuitatem obsidere omnino noluerunt,conuersi uero medium aëris uallauerunt,ut de cætero splendor à sole ad lunam minus perueniret. Vallum autẽ erat duplex, nubeum, ut lunæ defectio manifesta fieret; & iam continua nox cuncta teneret. Qua in re pressus Endymion,mittens orauit,ædificium demolirentur,neq; se paterentur in tenebris uersari.Promisit autem & tributa persoluere,secq; auxiliarem & amicum fore,neq; in posterum bellaturum: insuper & obsides offerebat. Phaethon uero congregato bis cõcilio, primo quidem in ira perstitit,postremo mutauit sententiam,ac pacis conditiones acceptæ sunt huiusmodi: Fœdus inierunt Solarij & horum Socij cum Lunarijs,eorumq; socijs his legibus,ut intermurale deijciant Solarij,neq; posthac Lunam inuadant,statutoq; precio captiuos reddant. Lunarij autem dimittant stellas liberas,armaq; posthac Solaribus non inferant: uicissim autem auxilientur,si quis inuaserit,uectigalium conditionem pendat,annuatim rex Lunariorum amphoras roris decem millia, obsidesq; è suis det decies mille. Colonia in Luciferum communis fiat, & ex utrisque qui uolet, participet. Sculpantur autem fœdera columna electrina, eriganturq; in medio aeris in confinijs. Qui uero pepigere ex Solarium quidem parte Pyronides, & Therites,& Phlogius; Lunarium autem Nyctor,& Menius,& Polylampes. & talis quidẽ pax secuta est. confestim murus euersus est,& captiuos restituere. Vbi autem ad Lunam ipsi regressi sumus,obuiauerunt nobis socij,& cum lachrymis salutauerunt nos, & Endymion ipse. Atqui suadebat is quidem, nos ibi secum maneremus,& in colonia communicaremus, se enim daturum filium in uxorem mihi pollicebatur suum quem habebat. Nam apud eos mulieres nullæ sunt. Ego autem haudquaquã parui,sed petebam dimitti in mare. Qui ut persuaderi non posse animaduertit,septem conuiuio acceptos diebus,tandem dimisit. Quæ interea in Luna uersatus uiderim,quæue noua & inaudita cognouerim,dicam. Primum quidem eos non generari ex mulieribus, sed maribus, nam masculis nuptijs utuntur,sed nec quid sit fœmina omnino sciũt. Nam ad quintum & uigesimum usq; annum omnes mulierum habentur loco, eo autem supra non habentur,sed habent. Concipiunt non in uentre, sed in crurium posteriori parte. Vbi autem fœtus conceptus est,tumet crus, tandem suo tempore præcidẽtes educunt mortua,tum eadem ad uentum hiantia exponentes mulcent,& ad uitam excitant. Inde & mihi uidetur ad Græcos illud gastrocnemiæ uocabulũ deuenisse,quod apud illos uentris loco sura concipit. Maius quiddam & his enarrabo:Genus hominum apud illos est,qui dicuntur arborei,idq; hoc modo nascitur: Testiculum hominis præcidentes,in terram plantantium more defodiunt. Inde autem exoritur arbor carnea maxima, ut phallus. Ramos quidem habet & frondes, fructus uero cubitales glandes. Vbi autẽ eæ maturæ fuerint

decer-

decerptas cudunt, atq; in homines effingunt. Pudenda autem habent appoſititia, quidam eburnea, pauperes autem ligneà quibus coëant, & uxoribus miſcentur. Poſtquam autem ſenuerit aliquis non moritur, ſed ut fumus ſolutus euaneſcit in aerē. Cibus eſt omnibus unus: ſtructo etenim igne, ranas aſſant ſuper prunas. Multæ apud illos ſunt ranæ per aëra circumuolantes. His autem aſſatis circunfuſi uelut ad menſam lambūt euaporatum ex illis fumum, ac ueſcuntur, & cibo quidem tali aluntur. Potus autem illis eſt aer expreſſus in calicem, liquorem ex ſe ut rorem reddens. Non egerunt autem, neq; mingunt, neq; perfoſſi ſunt ea parte qua nos: ſed ne pueri quidem natibus rem obſcœnam præſtant, uerum poplitibus ſupra ſuram. nam illic perfoſſi ſunt. Pulcher apud illos habetur caluus, & ſine coma, comatos autem abominantur. Apud eos uero, qui cometas inhabitant ſtellas, comati contrà formoſi habentur. Aduenerunt enim quidam qui nobis illorum mores narrauerunt. Barbam autem ad genua demittunt, & in pedibus ungues non habent, ſed unodigiti ſunt omnes. In ſpeciem caudæ braſſica natibus cuiuſq; illorum innaſcitur prolixa, ſemper germinans, quę & reſupino cadente non frangitur. Emungunt & melama riſſimū, qui ſiquando uel labori inſudant, uel luctantur, corpus lacte oblinunt, ut & caſeus ex eo coaguletur, melle paululum diſtillante. Oleum autem è cepis educunt, maximē pingue, ac redolens ut unguētum. Vineas habent plurimas, & aquæ feraces: uuarum autem acini ſunt uelut grando quæpiam, & mihi quidem uidetur ubi uētus inciderit, uites illas quati, fractisq; uuis grandinem huc ad nos mitti. Ventre ut ſacculo utuntur, in eum quantum cupiunt mittentes. Apertilis etenim uenter eſt illis, & iterum clauſilis, neq; in illo inteſtinum ullū, aut epar apparet, ſolum autem denſus eſt intus & pilis obſitus, ita ut & paruuli ubi frigent, in eum ſubeant. Amictus autem diuitibus quidem uitreus & mollis, cæteris æreus contextus. Nam ea loca metallorum ſunt fœcunda, idemq; aqua macerata metalla ut lanam exercent. Quales autem habeant oculos omnino non auſim ſcribere, ne fortè me quis mentiri putet ob ſermonis abſurditatem, tamen & id quidem dicam. Oculos exemptiles habent, ut qui uelit ſuos exemptos ſeruet eos apud ſe donec illis ad uiſum egeat, quos cum repoſuit, cernit. Et multi cum fortè proprios perdiderint, ab alijs mutuantur, & uident. Sunt & locupletes qui plures habeant, occultos quidem & reconditos. Aures illis ſunt platani folia, præter eos qui ex glandibus formantur. illi enim ſolum ligneas habent aures. Cæterum & miraculum aliud in regia conſpicatus ſum: Speculum maximum ſupra puteum poſitum eſt, non adeo altum. In puteum ſi quis deſcenderit, omnia audiet, quæ apud nos in terra dicuntur. Si uero ſpeculum intueris, omnes quidem urbes, omnesq; gentes uides, non ſecus ac ſi omnibus intereſſes. Tunc & ipſe meos uidi, & patriam omnem: an uero & illi me uiderint, ſatis exploratum non habeo. Quod ſi fortè quis non credet hæc ita ſe habere, cum eō peruenierit ſciet, me uera dixiſſe. Tunc ſalutato rege & ijs, qui circa illum erant, nauem aſcendentes ferebamur. Abeunti autem mihi dona dedit Endymion, ueſtes quidem uitreas duas, æreas autem quinque, lupineam q; panoplíam, quæ omnia poſtea in ceto amiſi. Miſit & nobiſcum Equiuultures mille, qui nos deducerent ſtadijs quingentis. Nauigantes autem circa terram illam, prouincias quidem plurimas & alias prętерlapſi ſumus, appulimus uero ad Luciferum nuper inhabitatum, ubi deſcendentes aquas hauſimus. Hinc zodiacum introëuntes, ad lævam quidem ſolem prætergrediebamur, circa illius terræ marginem nauigantes. Neq; enim deſcendimus, & quidē ſocijs id ſummè cupientibus. Erat enim uentus, qui nos à terra propelleret, quanquam uideremus regionem fœcundam, ac pinguem, & irriguam, ac bonorum multorum plenam. Atqui Nubecentauri, hi uidelicet qui Phaethonti militabant, ſpeculati nos longē, ac delapſi uolauerunt ad nauem, quumq; ſocios eſſe

didiciſſent, abiere, iam enim & Equiuultures diſceſſerant. Nauigantes autem ſequenti nocte ac die, circa ueſperam peruenimus ad lucernarum urbem (ſic enim illam uocant) iam iter noſtrum ad inferiora ſecantes. Hæc autem ciuitas medio inter Pleiades, ac Hyadas ſtellas aëre ſita eſt, zodiacoq; multò inferior. Deſcendẽtes autem neminem quidem inuenimus, lucernas uero multas decurrentes, & in foro & ſecus portum deambulantes nonnullas quidem paruas, & ut ita dicam, egenas, ex magnis autem ac potentibus paucas, & has ualde illuſtres ac nobiles. Domus illis, & lychneones ſeorſum unicuique erant, & hominum more appellabantur, & uocem emittentes audiebamus, neque nocebant, ſed potius ad diuertendum inuitabant. Nos tamen formidare, nec noſtrum uel unus apud illos cœnare, aut capere ſomnum eſt auſus. Palatium aũt illis in media ciuitate extructum eſt, ubi per totam noctem earũ ſedet princeps, nomine unamquanq; compellans. Quæcunque uero non paret, condemnatur ad mortem ut tranſfuga: mors autem eſt extingui. Aſtantes autem nos conſiderabamus quæ fiebant, ſimulq; lucernas reſpondentes audiebamus, cauſasq; quare abfuiſſent dicentes. Hic & lucernam noſtrã agnoui, et allocutus rogabã, quomodo ſe haberent domeſtici noſtri, ea autem mihi omnia enarrauit. & noctem quidem illam ibi manſimus. Sequenti uero die ſoluentes, ſecus nubes nauigabamus. Hic & Nephelococcygiam uidimus urbem, uidentesq; admirati ſumus. neq; in eam deſcendimus, non enim permittebat aura. Imperat autem illis Coronus Cottyphionis filius. Tum ego Ariſtophanis poëtæ recordatus ſum, hominis quidem ſapientis & ueri, ac in his quæ ſcripſit fruſtra non credi ti. Tertia autem ab illa die, & oceanum iam manifeſtè uidebamus, terram aũt nuſq;, præter aërias illas, quæ iam ipſæ quidem igneę & micãtes mihi uidebantur. Quarta autem die circa meridiem molliter aſpirante aura & ſubſidente in mare deponimur. Vt uero aquam attigimus, mirè ac ſuprà modum læti fuimus, & omnibus prandium ex iis quę ſuppetebant exhibuimus, & deſcendentes natabamus. erat enim tranquillum mare. Sed ut uidetur, ſæpenumero mutatio in melius, maiorum malorum conſueuit eſſe principium. Etenim nobis duos tantum dies feliciter nauigantibus, illucente tertia ad orientem ſolem, repente beluas uidemus, & cete cum multa alia, tum omnium maximũ, & quingentorum & mille ſtadiorum magnitudine. aduenie bat autem hians, & mare procul turbans, ſpumaq; undique circumfuſum. Dentes exerebat phallis noſtris multò longiores, acutos omnes, ut pali, ac ebore candidiores. Nos igitur cum poſtremum nobis mutuo uale dixiſſemus, & amplexi eſſemus, præſtolabamur, & cum reſorberet, unà cum naui ipſa nos deglutiuit. Non autem contigit in dentes offendere, ſed per eorum raritatem nauis delapſa intrò decidit. Vbi autem intus fuimus primo quidem obſcurum erat, & uidebamus prorſus nihil. Tandem eo hiante uidemus cetum magnum, undiquaque altum latumq;, & ciuitatis capacem, quæ uel decem hominum milia capere poſſit. Erant præterea paſſim & parui piſces, & alia quædam animalia conciſa multa, nauiumq; uela, & ancoræ, & hominum oſſa, & onera. Circa medium uero & terra & colles erant, ut conjicio, ex eo quem abſorpſerat limo, accumulati. Igitur & ſylua in his innata erat, & arbores omnigenæ, oleraq; accreuerant, ac cuncta cultis agris ſimilia. circuitus autem terræ ſtadij ducenti & quadraginta. Erat autem uidere & marinas aues, laros, & alcyonas in arboribus nidificantes. Tunc uero plurimum lachrymati fuimus. Deniq; cũ ex iſſem comites, nauem fulcimus, ipſiq; è ſilicibus excitantes ignem, & accẽdentes, cœnam ex his quæ aderant fecimus. Aderant enim omnigenum piſcium carnes, aquamq; adhuc ex Lucifero etiam habebamus. Sequenti uero exurgentes die, ſi quando hiaſſet cetus, nonnunquam montes uidebamus, quandoque ſolum cœlum, quandoq; Inſulas. nam ſentiebamus eum concitè ferri ad omnem pelagi partẽ.

Ariſtophanes In Auibus.

Poſt-

Poſtquam autem manſione iam aſſueti eramus, accipiens è comitibus ſeptem, deambulabam per ſyluam, cuncta luſtrare ac explorare uolens. Necdum quinque ſtadijs totis digreſſus, inueni ſacellum quoddam Neptuni, quemadmodū teſtabatur inſcriptio, ac paulo pōſt & ſepulchra multa, & columnas deſuper, iuxtaq; fontem perſpicuæ aquæ, & canis etiam latratum audiuimus, longeq; apparebat fumus, & domum quampiam coniiciebamus. Feſtinanter igitur accedentes, offendimus ſenem & adoleſcentem, ſedulè ac diligenter ſulcum quendam facientes, ac per eum aquam de fonte deriuantes. Læti ergo ſimul ac territi conſtitimus: illi uero idem & nobiſcum meritò paſſi, ſine uoce ſtetere. Tandem uero aliquando: Qui uos eſtis aduenæ, inquit ſenex, num ex marinis eſtis dijs, an infelices homines nobis ſimiles? Etenim nos homines, & in terra nutriti, marini nunc ſumus, fluctuamusq; hac belua circūcluſi, neq; quid de nobis ſit, ſatis nouimus: mori quidem uidemur, uiuere tamen arbitramur. Ad hæc ego, & nos, inquam, ō pater, adſumus hic homines aliunde profecti, ipſa cum naui nuper abſorpti. Acceſſimus autem nunc uolentes ſcire, quæ in ſylua ſint, quomodo ſe habeant, multa enim nobis & denſa uiſa eſt. Deus autem, ut uidetur, nos duxit te ut uideremus, ſciremusq; nos in hac belua incluſos eſſe, non ſolos. Sed narra nobis tuam ipſius fortunam, quiſquis es, & unde huc introieris. Is autem inquit: non dicam, neq; quæ apud me ſunt ſcietis, ni prius hoſpitio recepti, ex præſentibus bonis fruamini, ſimulq; aceptos nos duxit in domum. Cum autem nobis olera & glandes appoſuiſſet, ac piſces, uinumq; infudiſſet, poſtquā ſaturi fuimus, rogabat quid nobis accidiſſet. Cui ego omnia, ut ſeſe habebant enarraui, nimirum tempeſtatem illam, & quid in inſula contigiſſet, tum nauigationem in aëre, atq; bellum, cum reliquis alijs, uſq; ad id quòd à ceto abſorpti fuerimus. Ille uero ſupra modum admiratus, & ipſe ex parte quid ſibi contigiſſet enarrabat, aiebatq;: Genere quidem hoſpites, ſum Cyprius. Egreſſus autem ad mercatum cum filio quem uidetis, alijſq; meis familiaribus multis nauigabam in Italiam, naui quidem magna, ac uarijs mercibus onuſta, quā forte in ore ceti diſſolutam uidiſtis. Igitur in Siciliam uſq; feliciter nauigauimus. Inde uiolento flatu ablati poſt tertiam diem in oceanum delati fuimus, hic in cetum incidentes, & ipſa cū naui ac comitibus abſorpti, cęteris morientibus duo nos euaſimus. Sepultis autem ſocijs templum Neptuno ereximus, eam quam uidetis agimus uitam. Olera quidem ex horto legimus, ueſcimur uero piſcibus ac glandibus. Multa autem, ut uidetis, eſt ſylua, & ſanè uineas habet plures, è quibus nobis uinum exoritur dulciſſimum, fontemq; nō minus optima quàm frigidiſſima aqua. Lectulum autem ſubſternimus è frondibus, ignemq; ſuccendimus copioſum, aduolantesq; uolucres aucupamur, piſcamur & uiuos piſces, ad beluæ branchias ſollicitatos, ubi abluimur, ſi quando cupimus. etenim ſtagnum ſalſum eſt non procul, uiginti ſtadiorum circuitu, quoduis piſcium genus continens, in quo & natamus, & nauigamus parua in cimba, quam ipſe compegi. Annos autem ā ceti abſorptu ſeptem & uiginti numeramus, & alia quidem utcunq; ferre poſſemus: ſed incolæ, & uicini moleſti uehementer ſunt & onero ſi, feriq; & agreſtes. Papæ inquam ego, & alij etiam ſunt in ceto? multi quidē inquit, & inhumani, ac uiſu deformes. Nam occidentalem, & extremam ſyluæ partem, Tarichanes inhabitant, gens oculis anguillinis, & facie Carabea, bellatrix, temeraria ac mordax. Aliam quæ ad dextrum eſt latus, Tritonomendites tenent, ſuperioribus quidem partibus hominibus ſimiles, inferioribus uero ſelibus. Atqui alijs minus immites ſunt. Ad læuam uero Carcinochires, & Thynocephali, mutua inter ſe amicicia & fœdere iuncti. Mediterraneam deniq; Pygradæ ac Pſittopodes, genus bellicum, ac celerrimum. Quæ ad orientem, ad beluæ uidelicet os uergunt, deſerta ut plurimum ſunt, & à mari ſtagnantia: tamen & hæc ego teneo, uectigal pendens Pſittopodibus, oſtrea quingenta.

Hæc autem ſic ſe habet regio. Nos autem proſpicere oportet, quomodo poſſimus tot cum gentibus congredi, & quo iure uiuere. Quot, inquam ego, omnes hi? Plures, inquit, mille. armis autem quibus utuntur? nullis, inquit, niſi piſcium oſſibus. Igitur, inquam ego, feliciter dimicabimus, ſi nos his bello congrediamur, utpote nos armati cum inermibus. Si em̃ eos ſuperabimus, poſthac ſine timore uiuemus. Quæ ut probauimus, abeuntes ad nauem accingebamur. Belli autem cauſa futura erat, quòd penſio non perſolueretur, iam pacti tempore imminente. Et illi quidẽ miſere, tributa poſtulantes: is uero ſuperbè reſpondens, nuncios perſequutus eſt. Primi igitur Pſittopodes & Paguradæ Scintharo (ſic enim uocabatur) indignati, cum tumultu ingruebant. Nos uero aggreſſum præuidentes, ſtetimus armati, inſidias ſtatuentes hominum quinq; & uiginti. Præceptum autem erat his qui ex inſidijs erant, ubi prætergreſſos hoſtes uidiſſent, inſurgerent, quod & fecere. Nam inſurgẽtes à tergo cædebant illos, nos uero et ipſi uiginti quinq; (ſiquidem Scintharus eiusq; filius cõmilitabant) obuiauimus, committentesq; manum ira & uiribus decernebamus. Denique conuerſos in fugam, ad ſuas uſq; latebras inſequuti ſumus. Cæſi autem ex hoſtibus ſunt nonaginta, ẽ noſtris uero unus, & gubernator, tergũ triglæ coſta perfoſſus. Die igitur illa & nocte manſimus in prælio, trophæumq; ſtatuimus, arida Delphini ſpina in ſublime erecta. Sequẽti uero die aderant & alij, quæ facta fuerant ſentientes. Dextrum quidem cornu Tarichanes, quos & Pelamus ductitabat, læuum Thynocephali, medium Carcinochires tenebant: nam Tritonomendites quieſcebant, neutri parti addicti. Nos uero congreſſi apud Neptuni templum obuiauimus, manumq; conſeruimus, multo clamore uſi. Reſonabat autem cetus, ut antra ſolent. His item in fugam uerſis, erant enim expediti undiq;, & in ſyluam fugatis, ex illo terra potiti ſumus, neq; poſt multum præconem miſſo, ſuſtulerunt ſuos in bello mortuos, fœdera & amicicias poſtulantes. Nobis uero de amicicia uel fœdere non eſt uiſum, ſed poſtera die conuerſi in eos, funditus omnes cecidimus, præter Tritonomendetes. Siquidem hi ut uidere quæ contigerant, dilapſi per ceti branchias deſiliere in mare. Igitur prouinciam ingreſſi iam hoſtibus uacuam de cętero absque timore habitabamus, palæſtris, alijsq; gymnaſijs plurimum ac uenationibus dediti. Quandoque uineas exercebamus aut ex arboribus poma legebamus, omnino his ſimiles, qui in maximo & ineuitabili carcere concluſi delitijs & uoluptatibus indulgent. Annum autem & menſes octo ibi exegimus. Nono autem menſe, quinta die menſis, circa ſecundum oris hiatum (tunc enim id ſemel unoquoque anni tempore faciebat, ita ut nos coniectura aſſequeremur, quatuor ea eſſe anni tempora) Ad tertium igitur, ut prædiximus, oris hiatum, confeſtim uocem ac tumultum audiebamus, ut nautarum præcipientium ac remigantium. Turbati igitur ad ipſum beſtiæ os prorepſimus, ſtantesq; intra dentes aſpiciebamus omnia, ſpectaculum, quod quidem uiderim inuſitatiſſimum: Homines magnos dimidij ſtadij ſtatura, magnis Inſulis, non ſecus quàm triremibus nauigantes. & quanquam ſciam me non ueriſimilia narrare, dicam tamen. Inſulæ erant in longum quidem porrectæ, arduæ tamen, ſingulæ centum ſtadiorum ambitu, in quibus nauigabant ex uiris illis circiter uiginti octo. Horum aliqui utrinque inſulæ lateribus inſidentes ordine remigabant, cupreſſis magnis, ipſis cum ramis ac frondibus, tãquam remis. Ponè autẽ ad ipſam puppim, ut uidebatur, gubernator, ut in colle quodam ſublimi ſtabat, æreum regens gubernaculum, longitudine ſtadij unius. Ad prorã uero ex his armati circiter quæ dragínta pugnabãt, hominibus, præter comã, omnino ſimiles. Ipſa enim coma ignis erat, & ardebat, ut galeæ uſu non ſanè opus eſſet. Pro uelis uero uentus in ſyluam incidens, quæ plurima cuique inerat, ſinuabat inſulam & deferebat, quò gubernator ipſe cupiebat. Erant & in his pręfecti ad remigium incitantes,

ac ocyus mouebantur, quemadmodum longæ naues consueuerunt. Primum igitur duos uidebamus aut tres, postremo autem sexcenti apparuere, stantesq; seorsum committebant prælium ac pugnabant. Multæ quidem inter se commissæ obtritæ sunt, multæq; dissolutæ submersæ sunt. Aliæ connexæ certabãt fortiter, neq; facile ab inuicem soluebantur. Qui autem ad proram constituti pugnabant, omnem ostendebant industriam, conscendentes & cædentes, neminem autem uiuum ceperunt. pro ferreis autem rostris polypos magnos inuicem connexos iaciebant, qui & syluis complicati tenebant insulas. Iaciebãt etiam ac cædebant ostreis, quorum unum currum impleat, & spongijs iugereis. Hos autem ducebat Aeolocentaurus, illos Thalassopota. Pugnare autem ipsis ut uidebatur, contigit prædæ gratia. etenim dicebatur Thalassopotes multos Aeolocentauri delphinorum greges surripuisse, ut erat audire, ex eo quòd sibi inuicem exprobrarent, & regum nomina conclamarent. Tandem uicerũt qui ab Aeolocentauro stabant, & Insulas submerserunt centum circiter & quadraginta, tresq; ipsis unà cum hominibus ceperunt. cæteræ uero puppi collisa fugerunt. Sanè hi paululum illos insecuti, uespere facto ad naufragia cõuersi, plurima obtinuere, suaq; recepere. etenim Insulæ non minus octuaginta perierãt. Statuerunt autem trophæum insularis pugnæ in capite ceti, unam ex hostium Insulis suspendentes. Nocte quidem illa circa bestiam commorati sunt, retinacula ad illam alligantes, & ancoris non procul iactis. Nam utebantur ancoris magnis uitreis fortissimis. Postera autem die supra ceti tergum litantes, suosq; ibi tumulantes, abiere læti, & ut pæana canentes. Hæc igitur in insulari pugna gesta sunt.

HISTORIAE VERAE
LIBER SECVNDVS.

INTEREA non iam amplius illum ferens in ceto uictum, mansionisq; illius tædio affectus, quærebam qua nam arte nobis pateret exitus. Et primum quidem non inutile uisum, ad dextrum latus fodere, perq; defossum foramen tentare fugam. Incipientes igitur pertundebamus. Vbi uero progressi ad quinq; stadia effodimus, nihil proficientes, ab opere destitimus. Tum syluam exurere uisum est, ut sic cetus moreretur. quod si fieret, facile liceret egredi. Igitur ab extremitate incipientes comburebamus, & dies quidem septem, ac totidem noctes calorem nõ sensit. Porrò octaua ac nona intelleximus illum ægrotare, quia hiabat non solita cum uehementia, cum neq; hiatum suspendebat ac protrahebat, sed confestim comprimebat. Decima autem & undecima moriebatur, ac malè olebat. At duodecima uix sensimus periclitari nos, & in cadauere concludi, ni hiante ceto cuneos submitteremus, quo fauces in posterum non præcluderẽtur. Itaq; maximis trabibus illius diuulso ore nauem parabamus, aquæ plurimum inferentes, & ad necessitatem cætera. gubernator futurus erat Scintharus. Postera autem die iam ille mortuus erat. Nos uero attrahentes nauem, & per raritatem dentium educentes, ac explicantes, leniter in mare demisimus. Ascendentes autem in dorsum apud trophæum Neptuno immolauimus, ibiq; tribus diebus mansimus (erat enim tranquillitas) quarta uero nauigantes abscessimus. Hinc nos multis ex nauali pugna cadaueribus obuiauimus, & impegimus, ubi & corpora dimensi mirabamur. Diebus autem quibusdam nauigauimus multa aëris temperie usi, tandem uiolento spirante Borea frigus magnum secutum est, ab eoq; totum glacie astrictum est pelagus, nõ modo in superficie, sed & in profundum & altè, ad passus trecẽtos, ut descendentes super gla-

ciem curreremus. Quum autem uetus perstaret, nec amplius ferre possemus, tale quiddam commenti sumus. Qui uero in ea re consilium dederat, erat Scintharus. Igitur in aquam antrum maximum fodientes, in eo latitauimus diebus triginta, ignemq; accendebamus, ac uescebamur piscibus: siquidem fodiendo plurimos inueniebamus. Vbi uero commeatus defecit, egressi infixam nauem euulsimus, ac uelum expandimus, trahebamurq;, ut nauigantes molliter ac leniter per glaciem delapsi. Quinta autem die tepore glacies soluebatur, iterumq; omnia in aquam soluta. Iam uero & circiter stadia trecenta nauigaueramus, quum ad Insulam delati, non adeo magnam, & eam desertam aquas hausimus (iam enim defecerant) taurosq; syluestres ibi duos arcu confecimus. Ipsi autem tauri cornua non in fronte, sed in ipsis habebant oculis, ut Momo placuit. Momus.
Post paulum in pelagus deuenimus, non aqueum, sed lacteũ, & in ea insula apparebat alba referta uitibus. Erat autẽ Insula caseus maximus uehementer coagulatus, quemadmodum postea comedentes didicimus. Eius autem circuitus stadiorum uiginti quinq;, & uites uuis scatebant, ex quibus lac, non uinum expressimus. Templum aũt erat in media Insula Galateæ Nereidi sacrum, sicut ostendebat epigramma. Quamdiu igit̃ in Insula consedimus, escam quidem nobis ac cibum terra suppeditauit: lac aũt ex uuis expressum, potum. Regnare autem in regionibus illis dicebatur Tyro Salmonei filia, cum è uita discessisset eo à Neptuno honore accepto. Exactis aũt in Insula diebus quinq;, sexta egressi sumus portum, tranquillo quidem mari abundis, ac aura quadã impellente. Postò octaua die nauigantes non amplius per lac, sed in salsa ac cœrulea aqua, uidemus homines multos supra mare decurrentes, omnino nobis similes & corporibus & magnitudine, præter solos pedes, siquidem hos suberinos habebant. Quare, ut existimo, & Phellopodes appellati sunt. Mirabamur autem cum uideremus eos nõ demergi, sed supra fluctus extare, intrepideq; incedere. Qui & accedentes salutarunt nos Græca uoce, dicebant aũt se in Phello patriam suam properare. Comitabantur aũt aliquousq; nos præcurrentes, postea conuersi ab itinere ibant, felicem nobis nauigationem cõprecati. Post paululum uero & Insulæ multæ apparuere. Propè quidem à læua Phellò, ad quam illi properabant, quæ ciuitas super magno ac rotundo subere habitabatur. Longè autem, & ad dextram magis, quinque maximæ insulæ, & altissimæ, ubi ignis accendebatur multus. Ad proram autem una lata & humilis, distans stadijs non minus quingentis. Iam uero non procul aberamus, cum mira quædã nos afflauit aura, dulcis & odorifera, qualem historicus Herodotus à felice Arabia spirare dicit. nã qualis à rosis, narcissis, hyacinthis, lilijs, uiolis, myrto, uel lauro redolere consueuit, talis nobis odor aspirauit, à quo deliniti, bonicq; aliquid longis ex laboribus sperantes, iam in Insulam prope aduenimus. Hic & portus uidemus plurimos tranquillos, & magnos, nitentiaq; flumina leniter in mare prorumpere, prataq; & syluas, & canoras aues, partim quidẽ per littora canentes, multas autem super ramis. Aër autem lenis, ac placidè spirans regioni circũfundebatur. Hinc suaues quędam auræ spirantes leniter syluã mouebant, ut ex motis ramis dulces, & perpetui cantus æderentur, similes ijs qui in locis desertis obliquis fistulis reddi solent. Atqui audiebat uox quædam promiscua non tumultuosa, sed qualis in cõuiuio reddi posset, cum quidã fistula canunt, alij probant, alij ad fistulam, aut citharam saltant. His illecti deferebamur in portum, egressiq; nauem, Scintharum in ea & ex socijs duos dimisimus. Procedentes autem per florens quoddam pratum in custodes incidimus, ac ministros, qui nos roseis uinculis uincientes (id enim apud eos maximum est uinculum) ad principem adduxere, à quibus & per uiam intelleximus, eam esse beatorum Insulam, regnareq; in ea Creticum Rhadamanthum: ad quem ubi adducti fuimus, stetimus in ordine iudicandorum quarto loco. Erat aũt prima causa de Aiace Telamonio, an illi

ſſli in heroum numero eſſe liceat, an non. Accuſabatur autem quòd furijs actus, ſeipſum necaſſet. Deniq; multò prius habito ſermone uiſum eſt Radamãtho, hauſto elleboro, ac demum reſipiſcentẽ, tradere eum Hippocrati Coo medico, indeq; iam in heroum conuiuium recipi. Secunda autẽ cauſa amoris erat, Theſei ſcilicet ac Menelai pro Helena certantium, utri illa cohabitare debeat. Et Rhadamanthus quidem eam Menelao adiudicauit, qui coniugij huius gratia tantis olim laboribus ſeſe obiecerit, periculisq;. Etenim Theſeo ipſi alias eſſe mulieres, Amazonem ac Minois filias. Tertia uero de præeminentia inter Alexandrum Philippi filium, & Hannibalem Carthaginienſem: uiſum eſt Alexandrum præcellere, eiq; ſedes poſita eſt apud Cyrum Perſem primũ. In quartam autem cauſam nos adducti ſumus, & is quidem interrogauit, quidnam in cauſa eſſet, quòd adhuc uiui ad ſacrum illum locum deueniſſemus. Nos autẽ ex ordine cuncta illi enarrauimus. Tum nobis paululum è loco ſummotis, ſecum diu penſitabat, & de nobis communicabat cum aſſeſſoribus. Conſederant aũt ei cum alij multi, tum & Athenienſis Ariſtides, cognomento iuſtus, cui ut placuit decreuit, ut daremus pœnas curioſitatis, & peregrinationis, poſtquã moreremur. Nunc uero præſcripto tempore licere nobis in inſula apud heroas uerſari, indeq; abire. Præſcripſit autem receſſus terminum, non amplius quã menſium ſeptem. Hinc ſua ſponte defluentibus ſertis à nobis, ſoluebamur, ac in urbem adducebamur, ad beatorum cõuiuium. Ipſa autem ciuitas tota aurea, murus uero ſmaragdo lapide cingitur. Porrò portæ ſeptem ſunt, omnes ex integro ligno & amomo. Pauimentum uero ciuitatis, & quæ intra mœnia eſt terra eburnea: omnium autem deorum templa beryllo lapide cõſtructa ſunt, & altaria in eis maxima, uno è ſimplici lapide Amethyſto cõſtant, in quibus & dijs immolant. Circa ciuitatem uero fluuius defluit unguento optimo, huiuſq; latitudo regalium cubitorum centum: altitudo, ut commodè nare poſſes. Porrò ipſius balnea, domus magnæ ſunt uitreæ, cynamomo ſuccenſæ. Atqui pro aqua ros tepidus in peluibus ſeruatur. Vtuntur autem ueſtibus purpureis, tenuiſſimis aranearum telis. Ii corpora non habent, ſed & impalpabiles ſunt, & abſque carne. Formam autem & effigiem ſolam habent ac oſtendunt. Incorporei tamen cum ſint, ſtant, mouentur, intelligunt, uocemq; emittunt, omnino q; uidetur eorum anima nuda quædam circũuagari, corporis ſimilitudine circunducta. Si quis autem non tetigerit, non credet quòd uidetur non eſſe corpus. Sunt enim ut umbræ rectæ non nigræ. Seneſcit nemo, ſed ea ætate, qua ſe eò contulit, permanet. Deniq; hic haud quaquam eſt nox, neq; dies admodum clara, ſed quale crepuſculum eſſe ſolet, iam aurora apparente ante orientem ſolem. talis lux terram habet. quare & unum ſolum anni tempus nouere. Semper em̃ apud eos uer eſt, unusq; uentus ſpirat zephyrus. At locus cunctis quidem floribus, omnibus manſuetis plantis & umbroſis uiret. Quæ illic ſunt uineæ duodecies quotannis ferunt, & ſingulis menſibus uuas reddunt: mala uero granata ac mala, cæteraq; poma terdecies ferre dicebant. Nam menſe, qui apud eos Minous appellatur, bis ferre fructum. pro frumẽto uero ſpicæ in ſummitate paratos panes emittunt, ut fungos. Fontes ſunt per ciuitatem, aquæ quidẽ quinq; & ſexaginta, ac trecenti: mellis uero alij totidem, unguenti quingenti. Verũ & hi minores ſunt: flumina lactis ſeptem, & uini octo. Conuiuium aũt celebratur extra ciuitatem in campo, qui Elyſius uocatur. Etenim pratum eſt pulcherrimum, & circa illud nemus omni arborum ſpecie conſitum, umbram diſcumbentibus faciens: ſtratum autem ſubſternunt e floribus. Miniſtrant quidem ac cuncta afferunt uenti, præterq; quòd uinum non miſcent, ſiquidẽ eo non indigent. nam circũ conuiuiũ arbores ſunt uitreæ magnæ, è micante uitro: harũ fructus pocula ſunt omni ſpecie operis ac magnitudinis. Vbi aũt quis ad conuiuiũ acceſſerit, unũ uel ex illis duo decerpta menſis apponit: ea confeſtim uino replentur. Pro

Minous mẽſis.

Elyſium cuius pul.

ſertis

ſertis uero luſciniæ, canoræq; uolucres, cæteræ flores è proximis pratis ore le-
gentes, cum cantu eos ſuperuolant, aſperguntq;. Porrò unguntur ad hunc mo
dum: Denſæ nubes unguentũ combibentes è fontibus ac flumine, ſupraq; con
uiuium ſparſæ, ſenſim exprimentibus uentis, tenuiſſimum quiddam uelut ro-
rem diſtillant. In cœna autem muſicæ & cantilenis uacant. Canuntur autem in
primis Homeri uerſus, qui & ipſe adeſt, et cum illis continuatur, ſupra Vlyſſem
diſcumbens. Choreę aũt ſunt è pueris & uirginibus. præſunt uero illis & conci
nunt Eunomus Locrus, & Arion Lesbius, & Anacreon, & Steſichorus. Nã
& hunc apud eos uidi iam ipſi Helena reconciliata. Vbi autem ij quieuerunt,
ſecundæ choreæ ſuccedunt è cygnis, philomenis, ac hirundinibus. Poſtquam
& illæ canere cœperint, iam tota ſylua reſonat præſidentibus uentis. Hoc autẽ
maximum ad lætitiam habent, fontes duo ſunt circa conuiuium, unus quidem
riſus, alter uero uoluptatis. Ex horum ambobus in initio conuiuij omnes bi-
bunt, deinde reliquum læti ac ridentes exigunt. Volo & ex inſignibus uiris,
quos apud eos uidi, dicere. Omnes quidem ſemideos, & qui ſub Ilio militaue-
re, præter Locrenſem Aiacem, nam hunc ſolum dicebant in impiorum loco
ſupplicio affici. Barbarorum autem utrunq; Cyrum, Scythamq; Anacharſim,
& Thracem Zamolxim, Numamq; Italicum, necnon & Lacedæmonium Ly-
curgum, & Phocionem, & Tellum Athenienſes, & præter Periandrum ſapi-
entes omnes. Vidi & Socratem Sophroniſci filium cum Neſtore & Palamede
nugantem: circa quem Hyacinthus Lacedæmonius, & Theſpieus Narciſſus,
Hylas, alijq; formoſi. Videbatur autem Hyacinthum amare, idq; multis argu-
mentis. Ferebatur autem illi ſuccenſere Rhadamanthum, & ſæpenumero cõ-
minatum, ſi pergeret ineptire, ſe illum ex inſula eiecturum, aut niſi omiſſa ſimu
latione conuiuaretur. Solus Plato non aderat, ſed conditam à ſe ciuitatem habi
tare dicebatur, ubi repub. & legibus quas tulerat, uteretur. Porrò Ariſtippus
& Epicurus primi apud illos habebantur, cum hilares eſſent & læti, compoto-
resq; ſuauiſſimi. Aderat & Phryx Aeſopus, quo homine pro morione utun-
tur. Atqui Diogenes Sinopenſis tantum à priſtinis moribus degenerauerat,
ut Laidem meretricem duceret uxorem, & ſubinde ſurgeret ac temulentus ſal-
taret, debacchareturq;. Stoicorum autem aderat nemo: nam adhuc illos rectũ
uirtutis uerticem aſcendere aiebant. Quin & id de Chryſippo audiuimus, illi
non prius fas eſſe ut Inſulam ingrederetur, quàm iam quartò ſe elleboro pur-
garet, Academicos dicebant uelle quidẽ uenire, continere ſe tamen, & adhuc
conſiderare: neq; enim ſatis adhuc capere, num uſquam talis Inſula ſit, nec ne.
Verum, ut conijcio, Rhadamanthi iudicium haud dubiè metuerũt, utpote qui
forum iudiciarium ſuſtulerint. Quanquam non paucos ex illis excitatos fama
erat, ut eos qui illuc præceſſerant ſubſequerentur, uerum præ pigritia defeciſſe
neq; potuiſſe aſſequi, ſed è medio itinere redijſſe. Hi igitur inter eos qui aderãt
erant maximè memorabiles. Enimuero Achillem, & poſt illũ Theſeum in pri-
mis colunt. Quod uero ad coitum & Venerem pertinet, commiſcentur fœmi-
nis ſimul & maribus palàm, & ſpectantibus omnibus, idq; haudquaquam tur-
pe arbitrantur. Solus uerò Socrates deierabat, ſe innocẽter cum iuuenibus uer
ſari, & quidem cum omnes illum peierare ſcirent. Siquidẽ Hyacinthus & Nar-
ciſſus fatebantur, ille autem negabat. Fœminæ ſunt omnibus communes, ne-
que quiſquam uicino inuidet, ſed ſunt certè in hac re maximè Platonici. Pueri
quoq; uolentibus ſe exhibent, nihil reluctantes. Vix autem duos, aut tres totos
dies ueneram, cum accederem Homerum poëtam: nam utriq; ocium erat, & cũ
alia multa, tum illud rogabam, cuias eſſet, dicens, illud maximè apud nos ad
hunc uſq; diem eſſe in controuerſia. At ille ſe neſcire reſpondit. Nam quidam
Chium, alij Smyrneum, alij Colophonium eum arbitrantur, ipſe uero ſe Baby-
lonium eſſe aiebat: ſiquidem à ciuibus ſuis non Homerum, ſed Tigranem uoca-

tum

tum fuisse, postea uero cum apud Græcos obsidis officio functus esset, pristinã appellationem mutasse. Rogabam præterea, num & ĩs uersus, qui uulgo reiici untur, ab se conscripti essent, nec ne. Ille autem omnes suos esse asseuerabat. Ibi ego Zenodoti & Aristarchi grãmatici frigidas ratiocinationes non potui nõ damnare. Vbi autem hæc abundè disseruit, iterum rogabam, quamobrem ab ira poëmatis sui initium sumpserit. Sic enim, inquit, mihi in mentem uenit, ni hil studio agenti. Tum & illud scire cupiebam, an, quod multi uolunt, Odysseam Iliade priorem scripsisset. Ille uero negabat. Nã quõd cæcus non esset, quod & de eo affirmant, mox cognoui. Videbam enim, quare nõ erat opus illum per contari. Quin idem aliàs sæpe agebam, ubi illi uacare uiderem. Cum autem illum adirem, rogaremq́, ipse contrà promptè ad omnia respondebat, maximè uero post caussam quam uicit. Nam illũ calumniæ Thersites accusauerat, quòd se in poësi conuiciis agitasset. Vicit autem Homerus, caussam agente Vlysse. Aduenit & circa illa tempora Pythagoras Samius septies mutatus, qui in tot animalibus uixit, & animæ errores cõsumauit. Erat autem eius dextra pars aurea. & uisum est, ut communi cum illis republica uteretur. Dubitabatur autem adhuc, utrum Pythagoræ, aut Euphorbi nomine appellandus esset. Empedocles uero, nam & ipse uenit semielixus, & toto corpore excoctus, non receptus est, quanquam id multis precibus postularet. Procedente autem tempore instabat certamen, quod apud illos Thanatusia appellantur. Præfuit Achilles iam quintum, Theseus uero septimum. Porrò quid in totum actum sit, lõgum esset commemorare: uerum summam, ac capita rerum perstringam. Lucta quidem uicit Carus, qui ab Hercule stabat, & pro corona cum Vlysse decertabat. Pugilum æqualis fuit pugna, Arij Aegyptij, qui Corinthi sepultus est, & Epij, qui sibi mutuo congressi erant. Nam apud eos Pancratij nullum præmiũ propo nitur. Porrò quis cursu uicerit, non satis memini. Ex poëtis, ut uerè dicã, quanquam longè excelleret Homerus, uicit tamen Hesiodus. Præmia aũt omnibus erat corona ex pauonum pennis contexta. At iam absoluto certamine nuncia tum est, eos qui in impiorum loco plecterentur, ruptis uinculis, & superata custodia, in Insulam irrumpere. Eorum duces esse Phalaridem Agrigẽtinum, & Busyridem Aegyptium, Diomedem Thracẽ, & Scironem, & Pityocampten. Vt uero hæc animaduertit Rhadamanthus, statuit heroës in aciẽ super littus. Ducebat autem exercitum Theseus & Achilles, & Aiax Telamonius iam iam ad se reuersus. Commixti ergo inter se pugnabant, uicerunt́q; heroës, Achille uel in primis rem strennuè gerente. Fortiter se gessit & Socrates in dextro cornu constitutus, multòq; fortius, quàm quum adhuc apud Delium pugnaret. Nam ingruentibus hostibus haud quaquam fugit, sed uultu intrepido cõstitit. quamobrem præmio donatus est, nimirum luculento & amplo horto, in quem conuocatis aliis disserebat: quem locum Necracademiam appellauit. Comprehensos igitur & colligatos eos, qui uicti fuerant, remiserunt multò grauius puniendos. Eam autem pugnam scripsit & Homerus, & mihi abeũti libellos dedit ad nostros homines deferendos. Verum hos unà cum reliquis postea amisi. Erat poëmatis initium ferè in hũc modum: Nunc mihi Musa refer pugnam heroum extinctorum. Cum igitur fabas coxissent, quemadmodum illis mos est, ubi bello rem præclarè gesserint, Epinicia celebrarunt, & festum solenne egerunt. Solus Pythagoras à conuiuio illo abstinuit, & ieiunus procul desidebat, abominatus fabarum esum. Iam uero mensibus sex exactis, septimoq́ ad medium deducto, res nouæ ac insperatæ exortæ sunt. Nam Cinyrus Scinthari filius, iã grandis & formosus, Helenam multo iam tẽpore deperibat. Ipsa aũt cõtrà manifestè adolescentẽ ad insaniã usq; redamabat. Siquidẽ in cõuiuio sub inde alter alteri annuebat et præbibebat, solicq; ex cæteris surgẽtes in sylua deerrabant. Tandẽ præamore & impatiẽtia consiliũ cepit Cinyrus rapiẽdi Helenã.

Thanatusia.

Necracademia.

Illa

Illa uero hoc probabat, ut cederent, ac in uicinam quampiam ex insulis proficiscerentur: nimirum in Phellò, aut Tyroëssam. Addiderunt & huic cõsilio coniuratos è meis comitibus tres audacissimos. Nam hæc patri non indicauerat. Sciebat enim quòd ab illo acriter increparetur. Itaq; cum ipsis oportunum uisum esset facinus perpetrarunt. Vbi enim nox aduenit, nam tum fortè non intereram, sed in conuiuio distertebam, illi clam alijs correpta Helena, maturè se proripuerunt. Menelaus autem, cum circa medium noctis excitatus, thorum uacuum sensisset protinus clamore sublato, & fratre secum accepto, ad regiam Rhadamanthi profectus est. Porrò illucescẽte die aiebant exploratores nauem procul distantem apparere. Itaq; Rhadamanthus, cum quinquaginta heroës in nauem Asphodelinã, & ex integro & solido ligno cõstructam, collocasset, iussit eos persequerentur. At illi cum magna alacritate remis incumberent, tandẽ circa meridiem eos deprehendunt, cum iam in lacteum Oceanũ subirent, haud procul à Tyroëssa insula. tantum enim aberant ut elaberentur. Cum igitur nauem rosea catena reuinxissent, reuersi sunt. Helena itaq; flebat & erubescebat, operiebaturq;. Verum Rhadamanthus habita prius cum Cinaro diligenti quæstione, num & alij quipiam conscij fuissent, postquam ullum fuisse negauit, uinctum hominem ex pudendis, & malua prius benè cæsum, in impiorum locum amandauit. Decreuerunt & nos ante præscriptum tempus ex Insula ablegare, data unius proximæ diei mora. Ibi ego grauiter ferre, & lachrymari, utpote qui eiusmodi felicitate relicta, rursus erraturus essem. At illi eõtrà consolabantur me, quòd futurum dicerent, ut propediem ad se essem rediturus. Iamq; mihi in futurum sedem & locum optimis quibusq; uicinum ostendebant. Ego uero accedens Rhadamanthum obnixè orabam, ut quæ mihi futura essent prædiceret, & de nauigatione certiorem redderet. Is autem me quidem in patriam rediturum respondit, uerum multis prius erroribus & periculis exantlatis. Tempus autem quo essem rediturus addere noluit, sed ostensis uicinis Insulis, apparebant autem numero quinq;, & alia sexta longius, hæ, inquit, adiacentes sunt impiorum, in quibus uides ignis plurimum accensum. Sexta autem illa somniorum est ciuitas. Post hanc & Calypsus est Insula, uerum nondum tibi adhuc apparet. Vbi uero has præternauigantes, tum deuenies in magnam illam continẽtem, quæ è regione est ei quæ à nobis incolitur. Illic multa passus, multasq; gentes prætergressus, & inter Barbaros incultosq; homines peregrinatus, tandem in alteram terram deuenies. Hæc ubi dixisset, euulsam è terra maluæ radicem mihi porrexit, iubens ut hanc adorarem, cum in maximis periculis uersarer. Admonuit autem, si unquam in hanc terram incolumis redirem, ignem gladio ne foderem, néue lupinis uescerer, néue puero suprà decem octo annos nato congrederer. quorum si memor essem, benè sperarem de reditu ad Insulã. Ibi demum quæ ad nauigationem pertinent paraui, cumq; oportunum esset ex illis cibum cepi. die deinde proxima accedens Homerum, orabam, ut mihi duorum uersuum epigramma conderet. Quod ubi fecit, columna beryllii lapidis erecta iuxta portum inscripsi. Erat autem epigramma huiusmodi:

Lucianus charus diuis hæc cuncta beatis
Vidit, & hinc iterum patrias remeauit ad oras.

Manens autem & diem illam, sequenti proficiscebar, deducentibus heroibus. Hic & Vlysses accedens nesciente Penelope, mihi literas dat in Insulam Ogygiam ad Calypso ferendas. Misit & mecum Rhadamanthus portitorem Nauplium, ut si ad insulas appelleremus, nemo nobis manum iniiceret, uelut ijs, qui ad mercatum quempiam alium nauigarent. Vbi uero progressi odoratum aërem præteriissemus, continùo nos terrerimus, nescio quis odor, excepit, uelut bituminis, & sulphuris, picisue, cum simul ardent. Nidor autem erat grauis, intolerabilisq;, uelut ab exustis hominibus. Erat et aër obscurus & caliginosus, ãquo distil-

diſtillabat ros quidam piceus. Quin & uerberũ ſtrepitus exaudiebatur, & mul torum hominum eiulatus. Ad alias igitur non applicuimus. Illa uero quã aſcen dimus talis erat. Tota in girum præceps eſt, & exuſta, cautibus & ſaxis aſpera. Arbor autem aut aqua ne inerat quidem. Irrepſimus tamen per præcipitia, & per ſpinoſam, & aculeis plenam ſemitam eũaſimus, tranſiuimusq; regionis te tram fœditatem. Procedentes autem ad carceres, & ſupplicij locum. Primum quidem loci naturam admirati ſumus. Siquidem uniuerſum ſolũ gladijs & mu cronibus efflorebat, circum quod fluuij duo decurrebant, unus cœno, alter ue ro ſanguine, & item alius intus igne, & quidem ingens & immenſus: fluebat autem uelut aqua, & inſtar maris agitabatur. Habebat etiamnum & piſces per multos, quorum aliquot torribus erant ſimiles, nonnulli uero minuſculi car bonibus igniti, quos Lychniſcos uocabant. Aditus autem unus erat, & perquã anguſtus. Ianitor adſtabat Timon Athenienſis. Ingreſſi tamen duce Nauplio, uidebamus eos qui ſupplicio afficiebãtur, inter quos reges & priuati erant plu rimi, quorum etiam nonnullos agnouimus. Vidimus & Cinyrum fumo enec cari, & à pudendis pendere. Addebant & ductores ſingulorum uitas, & cauſ ſas ob quas ſupplicio afficerentur. Maxima uero omnium pœna eos immine bat, qui in uita quippiam ementiti eſſent, neq; ueritatem literis mandaſſent. In ter quos erat Cteſias ille Cnidius, & Herodotus, & alij non pauci. Hos ergo cũ uiderem, bono animo eſſe cœpi. nam nullius mendacij mihi conſcius eram. Ita que ad nauem maturè reuerſus, neq; enim tale ſpectaculum ferre amplius pote ram, ſalutato Nauplio diſceſſi. Neque ita multum poſt apparebat non procul ſo mniorum inſula, obſcura illa & uix uiſu conſpicua. Habebat autem & ipſa ſom nijs aliquid ſimile. cedebat enim accedentibus nobis & ſubterfugiebat, ac lon gius ſe ſubducebat. Cum ergo tandem eam cõprehendiſſemus, & in portũ qui ſomnus dicitur, delati eſſemus, prope eburneas portas, ubi ædes eſt Gallinaceo ſacra, ſub obſcurã ueſperam deſcendimus, cumq; in portã progreſſi fuiſſemus, ſomnia multa, uariaque, uidebamus. Verum de ipſa ciuitate libet ante omnia commemorare, quoniam de ea nemo adhuc conſcripſit, ſolus autem Homerus eius meminit. non ita accurate exacteq; deſcripſit. Circa hanc undique circum iacet ſylua. Arbores autem ſunt papauera procera, & mandragoræ, in quibus magna uis ueſpertilionum ſedet. Sola enim hæc auis in ea inſula naſcitur. Flu men autem iuxta præterlabitur, quod ab illis Nyctiporus appellatur. Sunt fontes duo iuxta portas, quibus & nomen eſt, uni quidem Negretus, alteri ue ro Pannychia. Ipſa autem ciuitatis mœnia alta ſunt, uariaq;, iridis colore ſimilli ma. Enimuero portæ ſunt, non duæ, ut uoluit Homerus, ſed quatuor. Nã duæ Molliciei campum reſpiciunt, hęc quidem ferrea, illa uero teſta conſtructa, per quas horrenda, & ſæua, immitiaq; ſomnia emitti aiebant. Duæ uero alteræ ad portum & mare, ex quibus quædam corneæ erant, quædam, per quas tranſiui mus, eburneæ. Ingreſſis autem ciuitatem ad dextram eſt templũ Noctis. Nam illam ex deis in primis colunt, & Gallinaceũ, cui iuxta portũ ſacellum dedicatũ eſt. Ad ſiniſtram uero Somni regia. Is enim apud eos regnat, duobus à ſe ſatra pis & præfectis cõſtitutis, Taraxione Mataeogenis, & Pludocle Phantaſionis filio. In medio autem foro fons eſt quem Careotin appellant, delubra duo ad iacent, Impoſturæ uidelicet & Veritatis. Vbi & illorum eſt adytum & ora culum, cui præfectus erat Antipho ille ſomniorum hiſtrio, hunc apud Som num honorem ſortitus. Somniorum autem neque natura, neque forma ea dem eſt. Nam quidam procera erant & formoſa, ſuauiaq;, quidam uero bre uia & deformia. Nonnulla etiam aurea, ut uidebantur, ſordida item & abiecta nonnulla. Erant & inter illa alata aliquot, & monſtroſa, alia uelut in pom pam inſtructa, nimirum in Reges, aut Deos, aut aliquid eiuſmodi. Quin & ex illis non pauca agnouimus, utpote ea, quæ olim apud nos uideramus.

Quædam etiam nos accedebant, ſalutabantq́, uelut familiaria iam & domeſtica, qui cum nos excepiſſent, ac ſopiuiſſent, ſplendidè planè, ac eleganter tractauerunt, apparato magnifico alio diuerſorio, pollicita reges aut ſatrapas ex nobis ſe factura. Nonnulla & in ſuam quemq́ patriam abduxere, & domeſticos oſtendere, rurſusque eadem die reduxere. Diebus ergo triginta, & totidem noctibus dormientes, commeſſantesq́ apud ea manſimus. Hinc tonitru cum ingenti fragore repente ædito excitati ac conſternati, ſaturi diſceſſimus. Inde poſt tertiam diem in Ogygiam delati deſcendimus. Hic ego primum reſignatis literis, quæ ſcripta erant legebam. Erant autem fere huiuſmodi:

VLYSSES CALIPSONI S.

NOlim te ignorare, quod ubi primum abs te diſceſſiſſem, rate inſtaurata poſtq́ naufragium feciſſem, et uix à Leucothea in Phæacum regionem ſeruatus fuiſſem, à quibus domum remiſſus fui, me multos uxoris procos deprehendiſſe, qui rebus noſtris abuterentur ad uoluptates ſuas, quos cum omnes confeciſſem, tandem ipſe à Telogono, quem ex Circe ſuſceperam, è medio ſublatus ſum. Nunc autem in beatorum ſum inſula, uehementer dolens ob relictam, qua apud te uſus ſum, conſuetudinem & oblatam abs te mihi immortalitatem. Quod ſi per occaſionem licebit, hinc arrepta fuga, ad te ueniam. Et hęc quidem quæ per literas ſignificabantur. de nobis præterea, ut hoſpitio excipe remur. Ego autem procedens parumper à mari, inuenì antrum tale quale Homerus deſcripſit, ipſamq́ lanificio dantem operam. Poſtq́ uero literas accepit, admiſitq́, primum quidem abunde fleuit, tum nos ad hoſpitium inuitauit, ſplẽdideq́ excepit, interim de Vlyſſe multa ſciſcitata, & Penelope cuiuſmodi forma eſſet. Num ita caſta eſſet, quemadmodum de ea Vlyſſes iactauerat. Nos autem ea, quibus potiſſimum eam delectari cõiiciebamus, reſpondimus. Digreſſi igitur ad nauem prope littus obdormiuimus. Mane autem ſoluimus uehemẽtius uento inſurgente. Tandem poſt biduì tempeſtatem, die tertia, incidimus in Colocynthopiratas. Homines autem immanes ſunt hi, ferìq́, qui ex uicinis inſulis nauigantes infeſtant. At uero naues magnas habent cucurbitinas, ſex cubitorum longitudine. Nam ubi exaruerint, excauata una, & medulla illius egeſta nauigant. ſiquidem malis harundineis utuntur, & pro uelo cucurbitæ folio. Impetu ergo in nos facto, duabus inſtructis claſſibus oppugnabant, & è noſtris complures ſauciabant, uice lapidum cucurbitarum grana iaculati. ut plurimum enim cominus depugnabant. Circa meridiem uero à tergo Colocynthopiratarꝝ uidemus adnauigare Caryonautas. erant autem inter ſe hoſtes ut poſtea declauerunt. Nam ut eos adeſſe ſenſerunt, nobis neglectis in eos conuerſi, nauibus conflictabantur. At nos interea ſublato uelo, illiſq́ pugnantibus inter ſe relictis, cepimus fugam. Manifeſto autem uidebantur ſuperiores futuri Caryonautæ, utpote qui numeroſiores eſſent. Nam illis claſſes erant quinque, pugnabantq́ nauibus aliquanto fortioribus. Siquidem naues habebant corticeas, è putamine nucum per medium ſecto excatauóque. Magnitudo autem putaminis cuiuſq́ in longum decem & octo cubitos protendebatur. Vbi uero ab ijs ſubducti fuimus, eos qui ſaucij fuerant, curauimus, & poſtea in armis ferè ſtetimus, ſemper inſidias quaſpiam ſubueriti, neq́ id quidem immerito. Nondum enim occiderat ſol, cum ab Inſula quadam deſerta circiter uiginti uiri, delphinibus prægrandibus inſidentes nobis adequitabant. Erant autẽ hi prædones, quos firmos ac ſtabiles ferebant Delphines, perinde ac equi ſubſultantes, & hinnientes. Cum autem iam propè adſtarent, hinc atq́ hinc diuiſi, nos aridis ſepijs, & cancrorum oculis feriebant. Verum cum nos ſagittaremus & iacularemur, non potuerunt ſubſiſtere, ſed magna parte eorum ſaucia, ad Inſulam confugerunt. Circa mediam uero noctem cum tranquillum eſſet mare, non aduertentes in Alcyonis nidum mirę magnitudinis incidimus. Erat enim

eius

eius circuitus stadiorum sexaginta. Insidebat autem illi Alcyon, fouebatq; ouã nido haud multò maior, quæ cum auolaret, parum abfuit quin alarũ uento nauem submergeret. fuga enim se proripuit, edita tristi quadam & lamentabili uoce. Nos igitur iam die apparente uidemus nidum ingenti nauí símilem ex arboribus congestum. Inerant autem & oua, quorum unumquodq; Chio dolio erat capacius. Atqui & pulli iam intus conspiciebantur, & crocitabant. Cum igitur unum ex ouis securibus præcidissemus, pullum implumem uiginti uulturibus ampliorem eduximus. Vbi uero propè ducentis stadijs à nido digressi fuimus, mira & inusitata prodigia nobis obuenere. Nam qui in prora erat, cheniscus subitò alas emisit, & exclamauit. Porrò gubernator Scintharus cum iam caluus esset, capillos produxit, & quod est omnium inusitatissimũ, ipse malus nauis germinauit, & ramos propagauit, atq; in uertice fructum edidit. Erãt autem eius fructus sici, & uuæ permagnæ, necdum satis maturæ. Hæc posteaq; uidimus, non iniuria turbati sumus, deos precati, ut portentosam uisionem auerterent. Nondum autem quingentis stadijs processeramus, cũ uideremus syluam magnam & frondosam pinis & cupressis. Nos autẽ arbitrabamur continentem esse, uerum erat gurges, cui fundus non erat, arboribus quæ radices non haberent totus consitus. Ipsæ tamen arbores immobiles stabant ac erectę, ac si supernatarent. Cum ergo accessissemus propius, & totam rem animaduertissemus, dubitabamus quidnam fieri conueniret. Nam per arbores nauigare haud facile erat, quòd densæ ac cõtiguæ essent, neq; reuerti facile uidebatur. Itaque ascendens in altissimam arborem, contẽplabar quomodo se haberent quæ sequerentur, atq; syluam uideo supra quinquaginta stadia, aut paulò pauciora porrectam, aliumq; uidi Oceanum succedere. Tum ibi uisum est nobis nauem in arborum frondes, erant enim densæ, & si fieri posset, in aliud mare transferre. quod & fecimus. Nam nauem magno fune colligauimus, ac in arbores conscendimus, eamq; ægrè in altum eduximus. quam cum super ramis demisissemus, explicatis uelis uelut in mari uento impellente nauigabamus. Hic & mihi Antimachi poëtæ uersus in mentem uenit. Nam & quodam loco ille ait: *Antimachus.*

Iis qui syluosum tentant per cœrula cursum.

Superata tamen aliquando sylua ad aquã deuenimus, ubi demissa naui per puram & lympidam aquam nauigabamus, donec ad hiatum quendam magnum qui aqua hinc atq; hinc diuisa contigerat, peruenimus, quemadmodum in terra à terræmotu nonnunquam uoragines fieri uidemus. Nauis autem mox detractis uelis facile constitit, quanquam parum abfuit quin in præceps delaberetur. At nos prospicientes uidemus uoraginem perquàm horrendam & incredibilem, ad mille ferè stadia patere. Nam aqua uelut utrinq; diuisa stabat. Circũspicientes autem ad dextram uidemus procul pontem extructum, aqua duo maria iungente, quantum ad superficiem attinet, & ex alio mare in aliud defluente. Incumbentes igitur remis ad illud delati sumus, ac multo labore præter spẽ traiecimus. Hinc nos suscepit mare placidum ac mite, Insulaq; non magna, ad quam facilis erat accessus. Hanc autem incolebant Bucephali homines feri ac agrestes, cornutiq;, cuiusmodi apud nos Minotaurum fabulantur fuisse. Descendentes igitur ibamus aquatum, & si usquam fieri posset, commeatum comparaturi. iam enim nobis defecerat. Et aquas quidem illic non procul inuenimus, & præterea nihil apparebat, nisi fortasse quòd mugitus creber non longè exaudiebatur. Arbitrati igitur boum esse gregem, paululũ procedentes in homines incidimus. At illi ubi nos uiderunt, mox insectati sunt, & tres è comitũ numero ceperunt, reliqui uero ad mare confugimus. Hinc nos unã omnes armis instructi, neq; enim socios inultos negligere consiliũ erat, irruimus in Bucephalos, qui iam interfectorum carnes inter se diuidebant. Terrefactos igitur ad unũ persequuti sumus, & circiter quinquaginta interfecimus, captis ex illis

duobus uiuis, ac iterum reuerſi ſumus, captiuos nobiſcum trahentes. Porrò cõ meatus nihil offendimus. Quare nonnulli ſuadebant, ut captiui iugularentur. At mihi non probabatur, uerum uinctos ſeruaui; donec legati à Bucephalis repeterent, redimerentq; captiuos. Intelligebamus autem eos ex nutibus, & triſti quodam mugitu, quem edebant, uelut ſupplicantes. Erat autem redemptionis precium, multi caſei, & ſicci piſces, & cepe cum ceruis quatuor, quorum unicuiq; tres duntaxat eſſent pedes, duos quidem in parte poſteriore: nam qui in anteriore erant in unum concreuerant. His conditionibus redditis captiuis, unum tantum diem commorati, receſſimus. Iam inde nobis piſces apparebant, & aues præteruolabant, & eiuſmodi alia, quæ terræ uicinæ ſigna ſolent eſſe, occurrebant. Neque uero multum pòſt homines uidimus, qui nouo & inſolito more arte nautica uterentur. Ipſi enim ſimul & nautæ & naues erat. Libet autem nauigationis modum indicare: Reſupinati ſuper aquam iacebant, erectis in altum pudendis: nam illa grandia ferunt, ex illis linteum extendebãt, & manibus pedem tenebant, ac incidente uento nauigabant. Poſt hos & alij ſuperibus inſidentes, iunctis duobus delphinis remigabant equitabantq;, alij præcedentes ſubera trahebant. Hi nulla nos iniuria affecere, neq; fugerunt, ſed intrepidè & pacatè uehebantur, nauis noſtræ figuram admirati, & undiq; circumſpectantes. Sub ueſperam autem appulimus ad Inſulam non admodum magnam, quæ, ut arbitrabamur, à mulieribus græca lingua loquentibus habitabatur. Nam nos acceſſerunt, & exceperunt, ſalutaruntq;, meretriciè admodum comptæ, ornatæq;, ac formoſæ omnes & iuuenculæ, talares tunicas ſecum trahentes. Inſulæ quidem nomen erat Cabaluſa, ciuitatis uero Hydamardia. Suſceperũt itaq; nos mulieres, & ſecum quemq; ſingulæ abduxerunt, ac hoſpitem fecerunt. Ego uero cunctabundus ſubſtiti, nihil enim fauſti ominabar: circumſpiciens diligentius, uideo multorum hominum oſſa, & caluas paſſim iacere. Vt autem clamorem ſuſcitarem, & ſocios conuocarem, ac ad arma proſilirem, non placuit: uerum accepta in manus malua enixè orabam eam, ut ex præſentibus malis euaderem. ac paulo pòſt cum miniſtraret hoſpita, uidi non mulieris crura, ſed ungulas aſini. Ibi mox & eam educto gladio corripio, & uinctam de omnibus interrogo. Illa autem, & ſi inuita, faſſa eſt tamen ſe mulieres eſſe marinas, quæ Onoſceleæ appellantur, ueſciq; peregrinis hoſpitibus. Vbi eã inquit, eos iam temulentos reddidimus, illis concumbentes dormientes inuadimus. Hæc poſtquam audiſſem ego, illam quidem uinctam reliqui, uerum ſuprà tectum aſcendi ipſe, & uociferabar, comitesq; conuocabam. Qui ubi conueniſſent illis totam rem indicabam, & oſſa oſtendebam, atq; intrò ad uinctam ducebam. At illa protinus in aquam uerſa eſt, & euanuit. Ego uero experiri uolens gladium in aquam condidi, illaq; mox ſanguis effecta eſt. Ocyus igitur nauem repetentes abnauigauimus. Hinc poſtquam illuxit dies conſpecta terra, coniecimus eſſe eam, quæ noſtro orbi oppoſita eſt. Procidentes itaque atq; precati, quid eſſet futurum diſpiciebamus. Quibuſdam autem placebat aſcendere duntaxat, & rurſum redire: aliis uero illic relicta naui, ad terræ mediterraneum proficiſci exploratum incolas. Interea cum hæc cogitaremus, oborta uehemẽs tempeſtas, nauem littori impactam comminuit. Nos uero ægrè enatauimus, armis, & quod quiſque poterat, ſecum correptis. Hæc autem & huiuſmodi fuere, quæ mihi, donec ad alteram terram ueniremus, contigere: nimirum quæ in mari, & inter nauigandum, in Inſulis, & in aëre, & quæ poſtea in ceto, & cum ab illo exiſſemus, quæ apud heroës & Somnia. Poſtremo quæ apud Bucephalos & Onoſceleas, cætera autem, quæ in terra acciderunt, ſequentibus libris enarrabo.

Tyran-

TYRANNICIDA.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ad Argumentum Declamationis attinet, infrà ab ipso autore ponitur. Cæterum genus orationis Iudiciale est. Status Qualitatis. De eo enim potissimum quæritur: Dignús ne sit præmio Tyrannicidæ, qui filium tyranni occidit, an non. Incidit tamen legalis quoq;. Nam & de eo, qui tyrannicida uocandus sit, & de legis sententia disputatur. Exordium attentione & docilitate comparanda fermè cõsumitur, dum & summam petitionis, & rei magnitudinem pariter ac nouitatem exponit. Nisi quòd interim & beneuolentiam sibi ex merito facti, & aduersario ex suspitione inuidiam parat. Narratione, grauitatem atq; sæuiciã tyrannidis primum persequitur, eiusq; omnem caussam in filium tyranni transfert, ut uideatur uidelicet certo consilio filium ante patrem aggressus esse, deinde & modum peractæ cædis & consilium suum exponit. Hinc Propositio siue petitio sequitur. Post quam Confirmatio, in qua principio petitionem suam commendat amplificatione euentus & bonorum, quæ ex hoc facto secuta sint, cum aduersarij obiectione comparata. Deinde uerbis legis opponit diffinitionem tyrannicidæ, à genere comprobatam, puta quòd non solum is, qui sua manu & gladio tyrannum occidit, hoc nomine dicendus sit, sed etiam qui per alium, & quocunq; modo illũ tollit. Postea etiam à fine legis argumentatur contra scriptum. Vltimo locum, quem Rhetores à summo ad imum uocant, siue etiam communem, tractat: in quo consilium siue uoluntas, conatus, actio, eáq; per comparationem, aut effectionem amplificata, postremo & euentus considerantur. Peroratio autem locis patheticis constat, nam ipse quidem pro se affectus mouet à modo & instrumento actionis; à tyranni autem persona, hypotyposi quadam, seu descriptione dictorum ac factorum illius. Ad finem Propositionem repetit; & sui beneficij ueluti memoriam quandam in auribus auditorum relinquit.

VVM duos eodem die tyrannos occiderim Iudices, alterũ quidem ætate iam affecta, alterum æuo florentem, & ad scelerum successionem capessendam paratum, unicum tamen pro ambobus præmium petitum uenio, qui quidem unus omnium quotquot unquam tyrannicidæ fuerũt, unico uulnere duos maleficos fuerim amolitus, necicp dederim, filiũ uidelicet ense, patrem indulgenti charitate, qua filium adamabat. Itacp tyrannus pro his quæ commisit, abunde magnas pœnas nobis dependit: quippe qui & uiuus aspexerit, filium prius morte sublatum, & quod est omnium maximè nouum, compulsus sit denique ipse sui tyrannicida fieri. At filius illius mea quidem manu peremptus est, cæterum occisus alteram ad eædem operam mihi suam commodauit, dum qui uiuo patri scelerum socius fuerat, eiusdẽ post mortem (quatenus licuit) extitit parricida. Ego itacp sum is qui tyrannidem sustuli, paritercp mecum gladius, quo cuncta confecta sunt, meus: tametsi cædis ordinem commutarim, ac morem modũcp nouarim conficiendi sceleratos: nempe hunc qui ualentior erat, ac sese defendere poterat, ipse perimens, porrò senem soli gladio reseruans. His igitur de causis & amplius quiddam à uobis me consequuturum arbitrabar, præmiacp latum, quæ numero æquarent eos qui essent interempti: utpote qui non præsentibus modo malis uos leuarim, uerumetiam futurorum formidine, quicp stabilem pepererim libertatem, nullo relicto qui scelerum capessat successionẽ. Verum interim tantis rebus strenuè peractis, in discrimen adducor, ne præmio fraudatus à uobis discedam, ac ne solus nõ feram mercedem, quam leges à me seruatæ præstituunt. At qui contradicit, is mihi uidetur non Reipub. studio (quemadmodum ait) hoc facere, sed quod extinctos esse illos grauiter ferat, atque eum qui illis mortis autor extitit, ulcisci conetur. Vos igitur Iudices, mihi paulisper attendite, dum tyrannidis mala, tametsi ipsi optimè nostis, commemoro. Siquidẽ hoc pacto futurum est, ut & beneficij mei magnitudinem intelligatis, & ipsi plus capiatis uoluptatis, reputantes nimirum quibus sitis leuati

Exordiũ, quo dociles & attentos facit.

Beneuolentiã captat à sua persona.

Aduersario inuidiã cõcitat

Narratio, qua magnitudinẽ tyrannidis exaggerat & oẽm eius causam in filium transfert.

malis. Neq; enim quemadmodum alijs quibusdam sæpenumero accidit, itidẽ & nos simplicem tyrannidem atq; unicam seruitutem sustinebamus, nec uniusdomini uiolentiam tolerabamus: uerum soli omnium quos similis habuit calamitas, duos pro uno tyrannos habebamus, & in geminas contumelias distrahebamur infelices. Porrò senex multò erat moderatior, quippe ad iras lentior, ad supplicia segnior, & ad cupiditates tardior: utpote cui iam ætas uehementiam impetus cohiberet uoluptatumq; cupiditates refrenaret. Quin ad suscipienda malefícia filij instinctu nolens impelli ferebatur, ipse alioqui non admodum tyrannicus, nisi quòd illi morem gerebat. Siquidem indulgens in filium supra q̃ credi queat, erat, id quod re declarauit, ita ut filius illi esset omnia. Illi parebat, per uim faciebat quicquid ille iusserat: supplicio afficiebat quoscunq; præcepe-rat, ac prorsus in omnibus illi obsequundabat. In summa, filius in patrem tyrannum quendam agebat, pater filij cupiditatũ satelles erat. Tametsi huic propter ætatem honorem cedebat adolescens, soloq; imperij nomine temperabat, tamen res & caput tyrannidis erat ipse. Et quanquam tutamentum præsidiũq; principatui ab illo mutuaretur, sceleru tamen emolumentis solus fruebatur. Ille erat qui satellites continebat, qui custodias obtinebat, qui tyrannidem affectantes è medio tollebat, qui insidias formidabat, ille qui castrabat ephebos, qui coniugia uiolabat, illi uirgines producebantur. Tum si quæ cædes, si quæ exilia, si quæ pecuniarum expilationes, delationes, contumeliæ, ea omnia iuuenis temeritate gerebantur. Porrò senex illi obsequebatur, comitemq; sceleru sese præbebat, ac comprobabat duntaxat filij sui flagitia. Itaque quum ea res nobis erat intoleranda, propterea quòd quum animi cupiditatibus ex imperio potestas accedit, nullum flagitijs modum imponunt: tum illud i primis discrucíabat, quòd prospiceremus diuturnam, uel æternam potius seruitutem eam futuram, & per successionem alij post alium domino tradendam Rempub. populumq; homini scelesto hæreditatis instar obuenturum. Nam id alijs spem non exiguam facit, quod apud sese reputant, quòd inter sese dicunt: at mox coercebitur, at mox demorietur, paulo põst liberi sumus futuri. Verum de his nihil eiusmodi sperabatur, quin potius iam intuebamur paratum tyrannidis hæredem. Vnde factum est, ut ne aggredi quidem quisquam fortium ciuium, & qui eadem quæ ego, animo statuisset, auderet. Sed desperabatur ab uniuersis libertas, atque inexpugnabilis tyrannis uidebatur: quippe quum esset cum tam multis confligendum ac dimicandum. At me nihil ista deterruerunt, neque perpensa negocij difficultate refugi, neque ad suscipiendum discrimen trepidaui: uerum solus, solus inquam, aduersus adeo ualidam uariamq; tyrannidem: uel non solus potius, sed gladio comite conscendi: quippe qui mihi sit auxiliatus, mecumq; ex parte tyrannum interemerit, quum mors mihi interim ob oculos obuersabatur: at è diuerso perpendenti, quòd publicam libertatem mea cæde redempturus essem. Ergo ubi in primam irruissem custodiam, neque mediocri negocio satellites submouissem: occidens interim, in quem incurrissem, & quicquid obsisteret amoliens, ad ipsum negocij caput ferebar, ad unicum tyrannidis robur, ad nostrarum calamitatum fontem. atque irrupto arcis propugnaculo, quum uiderem illum fortiter tuentem sese, multisq; uulneribus resistentem, tamen occidi. Et iam tum erat sublata tyrannis, iam tum mihi confectum facinus. Ex eo tempore liberi oẽs, nisi quòd reliquus adhuc erat senex solus, inermis, nudatus custodijs: iamq; amisso magno illo suo satellite desertus, neq; deinde dignus forti dextra. Ibi nimirum mecum ipse Iudices, hæc animo reputabam. Cuncta mihi pulchrè habent, cuncta confecta sunt, cuncta eò quò destinaram, perducta. At eum qui reliquus est, quo tandem modo pœnas dare conuenit? Me quidem meaq; dextera nequaquã est dignus, præsertim si post splendidum facinus iuuenile atque magnificum interimatur, priorem illam cædem dedecq

Consilium & molimen cedit.

dedecoraturus. Carnifex aliquis quærendus est illo dignus, uerum post calamitatem, ne uel hanc ipsam lucrifaciat: uideat, discrucietur, appositum habeat ensem, huic reliqua mando. Hæc ubi mecum statuissem, ipse quidem illinc discedo: at ille peregit id quod ego prædiuinaueram, tyrannum occidit, summamq; meæ impositi fabulæ. Adsum igitur, popularem administrationem uobis adportans, cunctisq; bono iam ut animo sint edicens, ac libertatē annūcians. Iam meis fruimini factis: uacua, sicut uidetis, sceleratis hominibus arx: imperat nemo, quin & magistratus creare liberum est, & causas agere, & ex legibus contradicere. Atq; hæc omnia uobis mea contigerunt opera, meaq; fortitudine, ui delicet ex una illa cæde, postquam pater iam uiuere non quibat. Æquum itaq; censeo, ut his pro meritis debitum mihi à uobis præmium donetur, non quod lucri auidus, aut sordidus quispiam sim, nec is qui mercedis gratia de patria benemereri statuerim: uerum quòd præmio cupiam officia mea comprobari, neque repudiari, aut inglorios fieri conatus meos, si uelut irriti præmioq; indigni iudicentur. At hic contradicit, negatq; æquum facere me, qui decorari munere, præmiumq; ferre cupiam. Necq; enim tyrannicidam esse me, necq; quicquā à me pro legis sententia confectum esse, uerum facinori meo deesse quiddam, ad hoc ut præmium postulem. Percontor igitur illum, quid præterea requiris à me? nonne uolui? nonne ascendi? nonne occidi? nonne libertatem peperi? num quis imperat? num quis iubet? num quis minitatur dominus? num quis nocentium manus effugit meas? haudquaquam dixeris, sed omnia plena pacis omnes restitutæ leges, libertas manifesta, Democratia stabilis, inuiolata connubia, pueri tuti, uirgines absq; periculo, publicamq; felicitatem solennibus festis celebrat ciuitas. Quis igitur horum omnium autor? quis est qui illa sustulit? hæc peperit? Etenim si quisquā præ me dignus honore sit, cedam præmiū, desistam à petendo munere. Quòd si solus omnia peregi, audens, periclitans, ascendens, interimens, excrucians, alterū ultus in altero, quid mea calumniaris officia? quur facis ut populus parū erga me gratus existat? At enim num occidisti tyrannum? Porrò lex tyrannicidæ præmiū decernit. Verum dic mihi, nūquid interest utrum ipse interimas, an mortis causam ministres? Mea profecto sententia, nihil: uerū hoc solū spectauit legis conditor, libertatem, Democratiam, sceleratorū; sublationē. Huic honorem decreuit, hoc præmio dignum iudicauit, quòd quidē inficiari non potes, quin mea contigerit opera. Etenim si occidi eum, quo occiso, ille non poterat uiuere, nimirū ipse cædem peregi, ego occidi, sed illius manu. Itaq; ne discepta de cædis modo, neq; illud expende quem admodū interierit, uerū an iam perierit, & an quod periit, id à me sit profectū. Quandoquidē & illud excussurus mihi uideris, atq; his aduersus benè de Repub. meritos calumniis usurus, Si quis non gladio, uerum lapide, ligneue, aut alio quouis pacto peremerit. Quid porrò si fame tyrannū obsedissem, ad mortis necessitatem compellens? num ibi quoq; requisiturus eras à me cædem, mea ipsius manu peractā? aut desiderari adhuc quiddam diceres, ad id ut legi factū à me satis uideatur: atq; id quū scelestum acerbius etiā atq; atrociore mortis genere trucidassem? Vnum hoc dūtaxat specta, hoc require, hoc excute. Quis nocentium reliquus? aut quæ metus expectatio? aut quod calamitatū uestigium? Quòd si purgata omnia, si pacata, profecto sycophanticū est, modum rei gestæ calumniantē præmio frustrari uelle, quòd ijs quæ uirtute confecta sunt, debeatur. Equidē & illud memini dissertum in legibus, nisi forte propter diutinā seruitutem oblitus sum eorū quæ ab illis dicuntur. Causam mortis esse duplicem: puta, si quis ipse occidat: aut si non ipse quidem occidit, neq; manu facinus peregit, uerum compulit, præbuitq; mortis occasionem. Ex æquo & hunc quoque lex censet supplicio affici oportere, idq; iure optimo. Necq; enim statuit minus ualere oportere audaciam quàm facinus: ac postea superuacaneum est cædis ra

Petitio.

Confutatio

Frequentatio

I. Argumētū à finitione tyrannicidæ.

Amplificatio à collatione effectus.

Finitionē probat à genere & causa efficiente.

tionem uſamq; ſpectare. Deinde hunc qui ſic occiderit, tanquam hõmicidam pœnas oportere dare cenſebis, ac nequaquam abſoluẽdum eſſe. At me qui per omnia conſimili modo Remp. iuui, noncenſes ea capere oportere, quæ ijs debentur, qui beneficio iuuerũt. Neq; enim illud dicere poſſis, me quidem imprudentem feciſſe, ſed exitum quendam commodum fortuito fuiſſe conſequutum præter animi ſententiam. Nam quid præterea iam formidaſſem, eo qui ualidior erat interempto? Cur autem gladiũ in uulnere reliquiſſem, niſi planè quod erat euenturum, idipſum prædiuinaſſem? Niſi forſan illud dices, hunc qui extinctus eſt, tyrannum non eſſe, neq; hanc appellationem in illum competere: neque uos multum præmij hoc nomine, ſi ille fuiſſet occiſus, decreturos fuiſſe. At qui iſtud dicere non queas: an tyranno interempto, ei qui cædis cauſſam miniſtrauit, præmium negabis? O curioſitatem, de illo laboras quo pacto inter ierit, quum interim libertate fruaris? Aut ab eo qui Democratiam reſtituit, neſcio quid ſuperuacaneũ præterea requiris? Atqui lex (uti fateris) caput rei geſtæ ſpectat. Quæ uero ad id conducunt, ea omnia miſſa facit, neq; iam ultrà curioſius excutit. Quid enim, an ſi tyrannum exegerit quiſpiam, non is iam tyrannicidæ præmium cepiſſet? cepiſſet opinor, idq; iure optimo: ſiquidẽ & hic proſeruitute libertatem peperiſſet. At id quod à me patratum eſt, non exilium habet, non in poſterum inſtaurandæ tyrannidis metum: uerum abſolutam ſublationem, totiusq; generis internitionem, omneq; malum radicitus exciſum. Et mihi per deos, iam ab initio ad finem uſq; (ſi uidetur) rem totam perpendite, nũquid eorum quæ ad leges pertinent ſit prætermiſſum, & num quid in me deſideret ex his, quæ tyrannicidæ oportebat adeſſe. Principio mentem prius oportet ſuppetere fortem & amantem Reip. quæq; pro communibus cõmodis periculum adire non recuſet, quæq; priuato ſuo interitu multitudinis incolumitatem auſit redimere. Num hac parte quicquam mihi defuit? Num frangebar animo? Num quum præſcirem per quæ pericula mihi perrumpendum eſſet, per ignauiam refugi? Profecto non potes dicere. In hac interim parte tantum commorare, atq; æſtima, an non uel uoluiſſe tantum iſta, ac ſtatuiſſe, præclarũ facinus futurum fuiſſe uideatur. Ac putato me ſolius animi, uoluntatisq; argumento præmium poſtulare, tanquam qui beneficio iuuerit. Tum ſi uoluntati meæ facultas defuiſſet: uerum alius poſt me tyrannum occidiſſet, dic mihi: nũ abſurdum aut præter æquum fuerat dare præmium? Minimè. Si dicerem, cites, uolui, ſtatui, aggreſſus ſum: uoluntatis experimentum dedi, ſolus dignus ſum qui præmium feram. Quid tum reſponſurus fueras? Nũc porrò non hoc dico, ſed inſuper aſcendi, periclitatus ſum, atq; innumerabilia priuſquam iuuenem occiderem, patraui. Neq; enim uſq; adeo facilem, factuq; procliuem eſſe rẽ exiſtimetis, cuſtodias perrumpere, ſatellites opprimere, unumq; hominem tã multos amoliri. Quin iſthuc penè maximum eſt omnium quæ ſunt in tyrannicidio, totiusq; negocij caput. Nam ipſe iam tyrannus non magna res eſt, neq; expugnatu, neq; confectu difficilis: uerum ea quæ tuẽtur continentq; tyrannidem, quæ quidem ſi quis ſuperarit, is nimirum cuncta quæ deſtinauit, peregerit, & perpuſillum eſt, id quod ſupereſt. Sed ad tyrannos peruenire nunquam mihi contigiſſet, ni prius qui illum cingunt cuſtodes oppreſſiſſem, omnesq; ſatellites antè debellaſſem. Nihil adhuc addo: uerum in his rurſum immoror. Cuſtodiam oppreſſi, ſatellites ſuperaui, tyrannum incuſtoditum, inermem, nudum reddidi. Vtrum his rebus confectis, non tibi uideor honore dignus? an adhuc cædem ipſam à me requires? Quinetiam ſi cædem quæris, ne ea quidem deſiderabitur. Non ſum incruentus: uerum cædem peregi, magnam ac ſtrenuam: nempe iuuenis ætate ac uiribus florentis, atq; omnibus formidandi, per quem ille ab inſidijs erat tutus, cui uni fidebat, qui complurium ſatellitũ inſtar erat. An non igitur, quæſo te, præmio dignus uideor. ſed mentis rebus geſtis hone-

re

A uoluntate.

II. Argumẽtũ. A fine legis.

à minore.

III. Locus à ſummo ad imum.

I. Voluntas & conſilium.

II. Conatus.

re fraudabor? Quid enim si satellitem unum, atque adeo quid si Tyranni ministrum quempiam interemissem? Quid si seruum aliquem charum? an non hoc quoque magnum uisum fuisset, conscendisse, mediaq; in arce, mediis in armis, aliquem è tyranni familiaribus iugulare? Nunc & hunc ipsum qui occisus est, cuiusmodi sit, considera. Filius erat tyranni, uel tyrannus potius crudelior, dominus intolerabilior, ad supplicia dirior, ad contumelias uiolentior, quodq; est maximum, hæres ac successor omnium, quicq; in longum nostras calamitates posset prorogare. Vin' hoc solum mihi confectum esse? Ipsum uero tyrannum uiuere adhuc, fuga ereptum? Iam horum nomine præmium, postulo. Quid dicitis? Non dabitis? An non & illum uerebamini? An non dominus, an non grauis, an non intolerandus erat? Porrò nunc negocij caput de nicq; ipsum perpendite. Etenim quod hic à me requirit, hoc quàm fieri potuit, pulcherrime confeci, tyrannumq; aliena cæde occidi, non simpliciter, nec uulnere uno, id quod fuerat optatissimum illi, uidelicet tantorum facinorum sibi conscio, sed posteaquam illum prius multo dolore excarnificassem, tum quo nihil habebat charius, miserabiliter prostratum coram oculis ostendens: puta filium in ipso æui flore, tametsi scelestũ quidem illum, attamen & ætate uigẽtem, & patri similẽ, sanguine taboq; oppletum. Hæc nimirum sunt parentum uulnera, ij gladij ueroq; tyrannicidarum, hæc mors digna crudelibus tyrannis, hæc ultio tantis sceleribus congruit. Cæterum protinus interire, protinus excidere sibi, neq; huiusmodi ullum spectare spectaculum, profecto nihil habet tyranni eo supplicio dignum. Neq; enim ignorabam uir egregie, non ignorabam inquam, neq; quenquam alium latuit, quãta ille charitate filium sit prosequutus, adeo, ut illo extincto, ne paululum quidem temporis sibi in uita morandum esse fuerit ducturus. Atqui haud scio, an omnes patres hunc ad modum affecti sint erga liberos: uerum hic etiam ultra reliquos habebat quiddã, idq; meritò, quippe qui cõspiceret illum unicũ esse qui curaret seruaretq; tyrannidem, quicq; solus pro patre pericula susciperet, & tutamen imperio adderet. Itaq; si non ob charitatem, certè ob rerum desperationem sciebam illum protinus exiturum è uita: perpensurum enim, iam nihil esse quur uelit uiuere, adempto tutamine, quod illi filius ministrauerat. Nimirum effeci, ut hæc omnia illum agminatim circunsisterent, forma, dolor, desperatio, formido, quicq; in posterum imminebant metus: his aduersus illum auxilijs sum usus, atq; ad id extremum illum cõsilium adegi. Interijt itaq; uobis orbus, excruciatus, plorans, lachrymans. Luxit luctum, non illum quidem diuturnum, uerum qui satis magnus esset patri. Postremo quod est omnium acerbissimum, ipse sibi necẽ conscisiuit, quod quidem mortis genus, præ cæteris miserrimum, multoq; atrocius, quàm si per aliũ inferatur. Vbi mihi gladius? Num quis alius eũ agnoscit? Num cuius alterius hoc gestamen erat? Quis eum in arcem adduxit? Ante tyrannum quis eo est usus? Quis eum ad illum misit? O ensis particeps, successorq; meorum egregiè factorum, post tanta pericula, post tantas cædes contemnimur, & indigni præmio iudicamur. Nam si huius tantum nomine præmium à uobis postularem: si sic dicerem Iudices: Tyrannum quum mori uellet, quũ id temporis inermem se deprehendisset, meus hic illi gladius inseruiuit, & ad consequendã libertatem auxilio fuit uniuersis, hunc quoq; laude, præmioq; dignum iudicassetis. Porrò domino tam popularis rei non gratiam retulissetis? Nónne inter eos qui de Republica benemeriti sunt, scripsissetis? Nónne gladium inter sacra monumenta consecrassetis? Non illum secundum Deos ueneraremini? Nunc mihi considerate, quæ ueri simile est fecisse Tyrannum, quæ dixisse, priusquam sibi mortem conscisceret. Quum iuuenis à me trucidaretur, ac multis etiam uulneribus confoderetur, idq; in his corporis partibus, quæ conspicuæ magis, magisque sint oculis obuiæ, uidelicet ut quàm maximè discruciaret eum,

III. *Amplificatio rei per cõparationem.*

IIII. *Euentus*

Amplificatio à modo.

Peroratio amplificata affectibus.

Confirmatio

Hypotyposis & pathopœia patris.

qui genuerat, quoq; primo statim conspectu perturbaret, miserabiliter inclamabat, parentem implorans non adiutorem, nec opitulatorem: quippe qui senex iam esset, atq; inualidus: uerum domesticarum cladium spectatorem. Nam ego interim discesseram, autor qui fueram totius tragœdiæ, relinquens actori cadauer, scenam, gladium, reliqua quæ ad actum fabulæ pertinebant. At ille astans ubi filium conspexit, quem habebat unicum: semiuiuum, sanguinolentum, cæde conspersum, tum uulnera perpetua, plurima ac lætalia, hunc ad modũ exclamauit: O nate extincti sumus, interempti sumus, tanquam tyranni iugulati sumus. Vbi mactator? Cui me seruat? Cui me relinquit? qui quidem iamdudum propter occisum te filium extinctus, nisi fortè me tanquã senem contemnit, ac lenro supplicio me conficit: producitq; mihi mortẽ, reddítq; mihi cædem longiorem. Atq; hæc locutus ensem quærebat. Nã ipse inermis erat, propterea quod per omnia filio fideret: uerũ ne is quidem deerat, ut qui iamdudũ fuerit à me paratus, atq; ad facinus futurum relictus. Euulso igitur è cæde gladio, atq; è uulnere exempto, ait: Dudum me occidisti, nunc finẽ malis impone gladie. Ades patri lugenti solamen, senilemq; manum & infelicem adiuua, iugula. Tyrannum occide, luctu libera: utinam prior in te incidissem, utinam in cæde priorem occupassem locũ. Occidissem quidem, sed tanquã tyrannus duntaxat, sed qui crederem mihi superesse ultorem: nunc autem tanquam orbus occumbo, nũc tanquam cui desit etiam mactator. Atq; hæc ubi diceret, gladiũ adegit, tremens neque sat potens. Cupiebat quidem, uerum non suppetebant uires ad facinus exigendũ. Quot hic supplicia? Quot uulnera? Quot mortes? Quot tyrannicidia? Quot præmia? Postremo spectastis omnes iuuenem dudum prostratum, nec exiguum profecto, neq; mediocrium uirium opus, ac senem huic circumfusum atq; amborum sanguinem commixtum, libertatis illam & uictorialem uictimã meiq; gladij facinora. At gladius ipse in medio amborum: declarans quàm nõ indignum se domino præstitit: testansq; quòd mihi fidam nauasset operam. Id si à me ipso fuisset patratum, minus fuerat futurum. Nunc autem illustrius est ipsa nouitate. Atq; ego quidem sum is, qui tyrannidem sustuli. Cæterum actio in multos est distributa, quemadmodum in fabulis fieri consueuit. Ac primas quidem partes egi ipse. Secundas autem filius. Porrò tertias Tyrannus ipse. Nam gladius omnibus inseruiuit.

Concludit repetitione petitionis, et commemoratione meriti sui.

DECLAMATIO

NON ILLA QVIDEM VERSA, sed quæ superiori Declamationi è Luciano uersæ respondeat.

ARGVMENTVM.

EIusdem generis hæc cum superiore, eiusdemq; status est, sed aduersaria. Vt enim illic contenditur præmium esse dandum tanquam tyrannicidæ, ei qui filium tyranni interfecerat: ita hic negatur eum satisfeciſſe legi, aut tyrannicidam esse, qui non ipsum tyrannum, sed filium tyranni occidisset. Exordio beneuolentiam captat, à persona Iudicum, deinde calumniæ aduersarij, qua in suspitionem adductus fuerat, quasi ipse quoq; tyranni di faueret, quia illi præmium dandum negabat, respondet per absolutionem primum, deinde & per insinuationem ex locis coniecturalibus, eleuata interim illius persona, atq; ipso uicissim in suspitionem, ex modo actionis uocato. Post exordium Propositio sequitur cum attentione, & admonitione Iudicis, quorsum in hac causſa maximè spectare debeat, atq; inde ad confutationem uenitur. In qua primum refelluntur ordine capita illa, quæ alter in argumento ab imo ad summum tractarat, puta Voluntas, Conatus et Effectus. Ac uoluntati quidem opponit uoluntatem legis, ut quæ non quid quisq; uoluerit, sed quid effecerit, spectet, neque cogitationes, sed facta præmijs compenset. Conatum uero eleuat uarijs ac multis similibus & exemplis, ostendens in nullo pacto, aut contractu, aut certamine, aut alijs denicq; id genus rebus satis esse, conari aliquid & cœpisse, sed tra-

stari

stari oportere. Effectum conditionem sequi, non conatum. Et quòd alter etiam conatum in legibus spectari dixerat, id distinguit, ostendens diuersam esse rationem præmiorum & pœnarum. In maleficijs interim & uoluntatem puniri, in beneficijs autem nunquam præmium dari, nisi ei, qui quod lex proponit, re ipsa effecerit. Postremo & patriæ gratis inseruire ac officium præstare ciues debere. & illum satis mercedis pro conatu suo retulisse, laudem & gloriam. Effectum autem refellit, quia non simpliciter id effecerit, quod lex iubet, sed fortuna seu numine ita ferente, cædem filij, mortem patris consecutam esse. Non enim quia ipsius gladio tyrannus postea se ipsum confecerit, ob id ipsius hoc factum esse. Deinde etiam incertum fuisse exitum, & quid nam pater, occiso filio facturus fuerit, & hic consilium quoq; petituris subuertit, primo ut incertum et periculosum, neq; certis rationibus firmatum. deinde etiam ut fictum, & post euentum rei, demum simulatum. Deniq; non idem esse occidere, id quod lex iubet, & mortis caussam qualemcunq; præbere. idq; iterum multis similibus probat. Atq; hoc loco disputationem supra cœptã renouat, de eo quatenus uoluntas in legibus spectatur, & in quibus per se sufficiat, nempe in maleficijs & non in beneficijs, & ob id neq; hic præmium illi deberi, ut qui ceperit, non absoluerit beneficium. Confutatis igitur hoc pacto uoluntate, conatu & effectu, quarto loco id aggreditur, quod petitor in narratione potissimum amplicat, puta filium fuisse caput & causam tyrannidis, eoq; sublato, etiam tyrannidem sublatam fuisse. Ac primo quidem filium ostendit non fuisse tyrannum, neq; tyrannidis caput, confutatis signis, & cæteris rationibus, quæ alter ad eam rem probandam adduxerat. Deinde, ut maximè fuerit, legem iubere ipsum tyrannum, non ut quisq; tyranno similis, aut nocentior etiam est, occidere. Et hic multis uerbis de autoritate legum disputat, & quod non temere uerba legum huc aut illuc deflectenda sint, alioqui multa pericula et incommoda ex eo secutura esse. Postremo etiam ipse locum ab imo ad summum tractat, & ut alter uoluisse, egisse, effecisse se dixerat, ita hic contrà neq; animum ad rem gerendam habuisse illum, neq; recta uia aggressum esse, neque deniq; id quod lex iubet, perfecisse ostendit. Et sub hæc orationem concludit, breui ἀναπεφαλαιώσει, & confirmatione seu prosopopœia, legum, reipub. & deorum quoq;, expostulantium cum petitore, ut iniquè & præter meritum, præmium petente.

MIHI causſa hæc Iudices, apud concionem popularem, quæ ſtudijs potius, quàm exacto rerum iudicio duci conſueuit, eſſet agenda, ac non magis apud Iudices ex honeſtiſſimis ordinibus delectos; nimirum grauiſſimos ſapientiſſimoſq;, nonnihil profectò uererer, ne omnium animis noua hac & inſperata lætitia geſtientibus, atque (ut ita dixerim) exultantibus, nec ſatis attentos, nec dociles eſſem auditores habiturus. Porrò fauentes, beneuolosq; multò minus: quippe qui frontem modo, quaſiq; perſonam huius negocij intuentibus, non faciem ipſam propius contemplantibus uideri fortaſſe poſſim, in communi totius ciuitatis gaudio, tum autem in cauſſa tam populari, uelut importunius obſtrepere atque obturbare. Enimuero quum omnis affectus inutilis eſt ad rectè iudicandum, tum ingens, intemperans, atque exundans lætitia, non ſolum iudicium omne funditus tollere ſolet, uerumetiam noſtri ſenſus non raro nobis eripere: præſertim (ſi quemadmodum hæc noſtra) poſt graues diutur nasq; calamitates, ac ueluti tempeſtatem ſæuiſſimã repente præterq; ſpem (quaſi portus quidam) fuerit obiecta. Quid autẽ tam acerbum liberæ multitudini, q; ſeruitus? Quid tam dulce, quid tam exoptatum, quàm libertas? Itaq; nõ rebus modo ipſis, ſed uel inanibus harum rerum uocabulis, plebis animus queat ad quidlibet impelli: maximè primis his aliquot diebus, dum gaudiorũ adhuc ueluti æſtus quidam impotens, omnia ſurſum ac deorſum miſcet, dum lætitiæ temulentia, dum gratulandi dulcis quædam ebrietas pectus occupans, animum ad cogitandum inſtituere non ſinit. Verum ueſtra Iudices ſingularis ſapientia perſpicacitasq;, non hoc tantum ſcrupulo me leuat, uerum & hanc mihi fiduciam ſuppeditat, uti ſperem futurum, ut hoc contradicendi munus, quod equidem nec inuidentia, nec fauore in Tyrannidem (ſicut iſte calumniabatur) ſed ſolita mea, & (ut opinor) nota Reipub. charitate ſuſcepi, uobis non modo nõ inuidioſum, ſed fauorabile, plauſibileq; uideatur. Etenim poſtquam uidere rem manifeſta quadam Deorum beneuolentia, poſt diuturnam ac miſerrimã illam

Captat beneuolentiã à perſona Iudicũ.

Locus cõmunis.

Reſpõdet aduerſarij calũniæ, per abſolutionem.

illam ſeruitutem, toties Reip. uotis expetitam libertatem aliquando contigiſſe, nihil prius curandum nobis eſſe iudicaui, quàm ut gratos nos exhiberemus in eos, à quibus nobis tam egregia felicitas eſſet profecta, quo uidelicet munus ſuum huic urbi proprium, perpetuumq; facere uellent, & conſtabilire, tuericq; quod largiri non eſſent grauati, meminiſſemusq; ijſdem in manu eſſe, ut eriperent ingratis, quod optantibus dediſſent. Sunt autem uel primæ gratitudinis partes, intelligere uidelicet, cui beneficium acceptum ferre debeas. Et hac una ratione mortales diuinæ beneficentiæ gratiam referre poſſumus: ſi beneficium acceptum agnoſcamus: ſi celebremus, ſiad illos autores referamus. Necq mihi committendum putaui, ut dum nimium candidi in ciuem eſſe uolumus, in deos ingrati impijq; reperiamur. Necq enim iſthoc nomine nunc perinde laboratur, ne hoc præmij pereat ærario, & huius lucris accreſcat (quanquam id quoq; longa iam tyrannide exhauſtius eſt, quàm ut inde temere dari præmia conueniat immerentibus) Illud agitur, ne dij immortales, qui huius malè conſulta, nobis uerterunt benè, hoc tantum munus à nobis tanquam ingratis repoſcant, ſi, quod ipſis ſolis debetur honoris, laudis, gratiæ, id illis fraudatis, in hominem contulerimus. At quem hominem obſecro? Nempe qui quum priuatus contra leges iuuenem occiderit, atq; hac temeritate ſua reſtitutæ libertatis periculoſam occaſionē modo præbuerit, idq; adeo imprudens (uti mox docebimus) non ueretur pulcherrimum tyrannicidæ titulum dijs eripere, ſibi arrogare: Reipub. diem dicere, ac leges ipſas in ius uocare: ciuitatem ingratitudinis reamagere, niſi ſibi totam hanc felicitatem ferat acceptam. Nullum quidem iudices facinus ſpecioſius tyrannicidio, nullum dijs dignius: uerum hoc impudentior, qui ſibi laudem tam eximiam uſurpat immeritus. Nullum præmium honeſtius illuſtriusq;, quàm quòd tyrannicidæ debetur. Sed hoc impenſius accuratiusq; ſpectandum, ne temere decernatur indigno. Permulta ſiquidem, permulta ad id requiruntur, ut hoc tam egregio titulo, ut hoc tam diuino præmio dignus quis eſſe uideatur: quorum nihil in hūc competere, paulo pòſt euincemus. Proinde quum non tolerandæ improbitatis mihi uideatur, qui legibus tum homicidij, tum temeritatis pœnas debeat, eum à legibus præmium omnium maximum petere: petere dixi, imò flagitare: & ita flagitare, ut etiam ſi unum ex huius arbitrio dependerint, tamē multa inſuper iſti creditori ſint debituræ. Quæ cuncta quum poſtulare iure potuiſſet: maluit tamen homo uerecundus, unico perſoluto, reliqua ſibi deberi: ut haberet nimirum, quod obnoxiæ Reip. quoties libido ſit, poſſit improperare. Tum illud utrum riſu potius, an odio dignum exiſtimem, quòd in tribunalibus, quòd apud ornatiſſimum ſeueriſſimorum iudicum conſeſſum, Thraſonem quendam nobis è comœdia retulit? Senſiſtis iudices, ut è corona plericq; riſum tenere nequierint, dum perſonatus iſte Hercules tragœdiam illam ſuā nobis recitabat: de ſeſe terq; quaterq; tyrannicida, de ſapiente illo gladio commilitone ſuo, qui per ſe prudens ſenem interemit: digno uidelicet, qui inter ſydera collocetur, domino in deorum numerum relato. Dij boni, quibus phaleris, quibus fucis, quibus ampullis facinus illud nobis ſuum ornauit, iactauit, exaggerauit? quàm militari iactantia, quàm Stentorea uoce, quàm faſtuoſo uultu, quàm arrogantibus ſupercilijs, quàm ſtupidis oculis, ſuum ipſe uobis encomium detonabat? Quæſo Iudices, ut etiam nunc hominis uultum diligenter attendatis: nónne uobis minitari uidetur? nónne dicere? ni mihi præmium decreueritis, haud feretis impune, incolumi diuino illo meo, ac fortiſſimo gladio, qui uel ſine me, meas uices, ubi lubebit, acturus eſt. Quis tandem iſtam ferat iactantiam, uel in eo, qui uerè tyrannum occidiſſet? Hæc quoq; me cauſſa Iudices (neque enim inficiandum eſt) commouit, ut huius obſiſterem petitioni, uel magis, ut immoderatam arrogantiam, ut odioſam huius imputationem retunderem. Videbam iam inde ab initio, quum certatim

Amplificatio à loco communi.

Eleuat pſonā aduerſarij & factū ipſum.

Suſpitionem mouet eidē à modo actiōis.

Effictio.

tatim uniuersa ciuitas dijs libertatis autoribus grataretur, ut hic sese ira tumes in medium ingesserit, quàm indignè tulerit uictimas dijs seruatoribus immolatas. Sibi hunc honorem eripi, sese unicum esse restitutæ libertatis autorem proclamabat, leges, aras, focos, omnia publica, priuatacq; suæ dextræ, suo magnifico gladio deberi. Agite quid futurum denicq; Iudices auguramini, si ad huius intolerabilem iactantiam, uestra autoritas, uestra comprobatio, si præmissa quasi pignus accesserit? Quid, nisi ut tyranno submoto, alter quidam huic ciuitati paretur, qui uentosæ linguæ, gloriæcq; quasi tyrannidem quandam exerceat? Qui quotidie nobis odiosam istam suam tragœdiam ingerat, quotidie dextram istam Herculanam, & gladium prodigiosum minitetur? Vtrum est hoc Iudices tyrannide liberari, an mutare Tyrannum? Videtis ipsi quàm minaci fronte me iam obtueatur. Quid mihi succenses? Quid minitaris oculis? Quid terres supercilio? An mihi non licebit libertate in cõtradicendo (tuo scilicet munere) uti, quum tu sic abutare? qui liberum tibi putaris (id quod etiam in proscenio leges fieri uetant) crimen tam atrox, tam capitale in ciuem impingere, tantum quia libuit, idq; apud Iudices iratos, in tam frequenti ciuium corona, quod nequeas uel leuissimo confirmare argumento. Siquidem quàm reliqua gloriose, tam illud impudenter dicebas, mihi nullam fuisse causam, quare tibi contradicendi partes susciperem, nisi quo tyranni necem, quæ me discruciaret scilicet, ulciscerer. Quo quidem tuo exemplo si uicissim in te liberet uti, mox intelligeres quàm atrocia, quanto probabilius in te possint retorqueri. Nam tuũ istud tam inuidiosum (quemadmodum tu quidem existimabas) conuicium, me longè minus etiam territabat, quàm (quod uulgo dicunt) ex pelui redditum fulgur. Etenim præterquam quòd neq; affinitas, neq; cognatio, neq; necessitudo, neque emolumentum, neq; prorsus alia res ulla mihi cum tyranno intercessit, quur mea referret illum uiuere, sine quibus rebus nullam in quenquam criminis hærere suspitionem, tu quoque scires, nisi nunquam tribunalia uidisses, ac nisi hodie deuium te lucelli spes fecisset iureconsultum: equidem arbitror, meam fidem, integritatem, pietatem, totamq; meam uitam sic huic Repub. spectatam esse, ut isto crimine tibi potius improbitatis odium, quàm mihi suspicionem ullam conciliaris. Vides quàm multis adductus sim causis, ut tibi obsisterem. Denique (si scire uis) bona ciuium pars id à me enixissimè flagitauit, ut sui patrocinium aduersum te capesserem, negantes sibi uideri tyrannide liberos sese, nisi te à tyrannicidæ prę mio deiicerem. Non quòd pudeat hominẽ debere hanc felicitatem: tametsi id quoque durum, ei debere qui sic imputet. Sed debere arroganti, sanè quàm molestum est: at debere, cui non debeas, isthuc uero non grauissimum modo, uerumetiam stultissimum. Equidem ne lenoni quidem, uel uerbo refrager, si modo is promereatur: sed obnoxium esse tam importuno imputatori, tum qui nihil iuuerit, id uero bis miserum est, bis stultum est. Nullus enim insolentius exprobrat beneficium, quàm qui quod non dedit, id uult dedisse uideri. Sed finge mihi nullã esse causam quur tibi me opponerem, nisi quia sic animo subitum sit meo, profecto nihil habes quod mihi iure succenseas. Etenim quum apud Iudices tam sanctos agatur: si uere præmium meruisti, non tibi honorem eripio, uerum etiam uehementer illustro, quando non paulò magnificentius est tyrannicidæ præmium euicisse, quàm tulisse. Sin minus, æquus ueniam dabis, si boni ciuis fungor officio, si nullo meo emolumento Remp. debiti præmij ream defendo, si stulticiæ crimen, si imprudentiæ infamiam à ciuitate depello, si non sino, ut nostro omnium periculo hæc urbs in deos existat ingrata. Postremo si deorum immortalium causam ago, quibus honorem debitũ tu conaris interuertere, ut uel hinc facile liqueat, quanta religione reliquã causam egeris, qui statim ingredienstam impudenter sis calumniatus: Contradicit, igitur contra Remp. fauet tyranno.

Apostrophe, qua calumniã aduersarij repõdet, uteriũ ex locis conieturalibus.

Translatio, qua actionem suã defendit.

Frequentia causarum.

Quam

Quanquam ego illud quoq; liberæ ciuitatis esse iudico, hoc loco uel tyrannorũ causas citra fraudẽ agere licere. Neq; tamen à uobis postulo Iudices, ut uel mihi prosit in caussa hoc meum erga Remp. studium, uel huic obsit tam insolens arrogantia: imò non deprecor inuidentiæ suspitionem, non refugio uel atrocissimam illam, quam iste mihi conabatur impingere, inuidiam, ut tyranno fauisse uidear, nisi certioribus, quàm ut à quoquã refelli possint, argumentis euinco nisi demum & aduersario persuadeo, modo ne tergiuersetur, ut quàmmaximè ciuiliter quis agat, nullum ei deberi præmium: Sin exactius, seueriusq; pœnã etiam ab ipso deberi. Quæ quidem dum quàm potest breuissimè facio, quæso Iudices, ut me attentis animis atq; auribus audiatis. Meministis Iudices, ut iste inter dicendum subinde nobis conatus sit ob oculos ponere, id unum spectare iusserit, quantis malis tyrannide simus leuati. Hoc passim inculcabat, hac re bonam orationis partem occupabat, nihil nos aliud perpendere uoluit, nisi quòd grauem seruitutem toleràssemus, nunc optata libertate frueremur. Nimirum id tantum uos spectare uoluit, quod ad hoc iudicii nihil attinebat. Neque enim hoc in quæstionem uenit, quàm misera sit tyrannis, quàm optãda libertas. Sed de illo cognoscitis Iudices, quũ libertas huic urbi sit restituta, quanta hinc laudis portio huius uirtuti debeatur, & an id quod euentu cũ huius facto coniunctum est, idem cum eius merito coniunctum uideri oporteat. Relegam autem eadem uestigia, quibus ipse in caussam ingressus est, quod equidem refellendi genus simplicissimum esse puto: sequarq; partes illas, quibus iste rem secuit, id nimirum agens, ut quemadmodum ingeniosi conuiuatores ijsdem carnibus alio atq; alio modo coquendis, condiendisq; efficiunt, ut multa opsoniorum genera uideantur, itidem iste nobis ex unico homicidio multa faciat tyrãnicidia, Repetam igitur ordine gradus illos, quibus iste facinus suum sibi uisus est mirificè attollere, & in quibus idem restitabat. Quòd si me deturbante, uel in uno quolibet consistere poterit: tum ipse sese uictorem pronunciet licebit.

Propositio cũ admonitione, quorsum animus in hac causa intendẽdus sit.

Diuisio capitum.

Quot tyrannicidia, inquit, quot præmia? Primũ quòd uolui, deinde quòd conatus sum. Tum autem quòd filium occidi plus quàm tyrannum. Postremo, quòd pater ob mortem huius sibi necem consciuit. Principio quòd uoluit Iudices, quis non leuius esse uideat, quàm ut sit refellendum? nisi quòd iste tanta uoce intonabat, toties inculcabat, quòd tyrannum uoluisset occidere, atque id (ut nihil iam accideret) tamen præmio dignum asseuerabat. Quid autem tam ridiculum, quàm nudæ uoluntatis præmium à lege flagitare? quæ adeo nihil ad se pertinere putat, quid uelint, aut in animo statuant homines, ut neque pœnam irrogent, si quid uelis modo perperam: neq; præmium ostendant, si quid officiose uelis: uerum id unumquenq; uoluisse interpretantur, quod nulla ui coactus effecerit. Ergõne, inquies, non magna facti pars est uoluisse, quod quidem arduis in rebus uel solum sufficere solet? Rectè sanè. Sed apud deos modo: quippe quibus solis perspicuum est, quid nolis aut uelis, ab his præmium expectandum, si quid præclarum animo conceperis. Lex hominum uices agit, & quid in obscuris illis sinuosi cordis specubus mortales agitent, adeo sua referre nihil putat: ut non dicam abdita aut suspicioſa, sed ne ea quidem admittat quæ populari sunt opinione famaq; iactata. Postremo ut non nisi comperta recipiat, non audiat nisi quæ sunt certissimis argumentis deprehensa, probata, euicta. Cedo, quod est facinus tam nefarium, cuius simplex uoluntas in crimen unquam est uocata? Ista iudicia Aeaci, Rhadamanthiq; tribunalibus seruantur. Hic mihi non quid uolueris, sed quid feceris adferto. Quòd si nulla lex ulli flagitio supplicium minatur, quod in animo statueris, quæ tandẽ est impudentia, pro merito quod præstare uolueris duntaxat, perinde quasi præstiteris, à lege quasi præmium postulare? Quæ quidem quum ad id unum sit comparata, ut maleficia uel deterreat, uel coërceat, multoq; magis ad eius partes pertineat,

Confutatio I. Voluntatis, cui opponit uoluntatẽ legis, quæ facta nõ cogitationes spectet.

nocentibus erogare pœnam, & bene merentibus largiri præmia (id qd mox co pioſius demõſtrabimus) poſteaq; in criminibus non accipit inſimulationẽ mẽ te uoluntatis, quæſo te, in petendis præmijs oſtentationem uolũtatis admittet? Quis aũt eſt ciuiũ uel quantũlibet ignauus, qui non uelit tyrannũ occidere, ſi tu tò liceat? Quis nõ uel leno, ſaltẽ emolumenti cauſa uelit? Denicq; quis nõ facile ſimulare poſſit uoluiſſe ſe: uidelicet quo præmiũ gratis auferat? Vis itaq; dicam, quantũ hoc totũ habeat momẽti, uoluiſſe occidere? Nempe perinde eſt, quaſi te ſomniãris occidiſſe. Par pari penſari cõuenit. Qui præſtitit beneficiũ, ei lex benefiiũ repẽdit: at q̃ benè uoluit tantũ, ei quid debet, niſi ut uiciſſim benè uelit reſp. I nunc, & hoc in gradu nos iube conſiſtere. Rem tã eximiã, inquis, animo uerſaui, ſtatui, decreui: an præmiũ negabitis? Non fraudaberis præmio, ſi iſthoc nomine poſtules: uerũ illud interim præmij feres, uelut homo nimiũ perfrictæ frontis, irriſus, exploſus, exibilatus diſcedes, quẽ non puduerit id à lege poſtulare, quod ne leno quidẽ auſit à quoq; petere, ut rem pro uoluntate auferat, nemo tam uecors qui concedat, ut uoluntatẽ neſcio quam, hoc eſt, minus q̃ uerba precio redimat. At nõ uolui tantũ, inquis: uerũ & periclitatus ſum, aſcendi, ſubmoui ſatellites. Primum iſthuc tu quidem conſultè facis, q̃ de gradu illo deſiliſti, in quo nimis profecto incõmodè ſtabas, quanq; ne in hoc quidem multò cõmodius conſtiteris. Nam etiã ſi paulò minus abſurdum uideat, haud ità multò minus impudens tamen eſt, quũ lex palàm præmiũ decernat ei, qui factum præſtiterit, te q̃d conatus modo ſis, præmium poſcere. Ergo ne hoc quidẽ iuris erit apud te legibus, q̃d per illas eſt ciui priuato cum ciue priuato? Age quid ſi quis ciuium tecũ inijſſet contractum, ita ut ille pecuniã ſtipulatus, tu condtionem pactus eſſes, mirũ ni ſuo utercq; periculo, atq; is nondũ præſtita conditione, nummos his uerbis abs te petat: Cedo mercedẽ, conatus ſum, tentaui, adniſus ſum: an non protinus impudenti homini reſpondebis: Cedo conditionẽ? Nã de tuo conatu quid mea refert? quandoquidẽ effectum abs te pactus ſum, non conatũ. Puta totidem uerbis tibi nunc reſpondere legẽ: Agnoſco contractũ, non muto pacta: debeo præmiũ, ſed ſi tu conditionem præſtitiſti, ſi tyrannũ occidiſti. Verbis aut obligantur, aut abſoluunt̃ homines. Si conato pollicita ſum præmium, non grauabor dare: ſin ei qui facinus peregiſſet, q̃d tãdem ius eſt te ferre quod ex ſtipulatus, me non ferre quod ſum pacta. In priuatis ac minutis contractibus nemo tã improbus inuenitur, ut lucrũ conditione promiſſum poſtulet, non præſtita cõditione, nemo tam ſtultus ut det, ſi quis poſtulet: & tu à Rep. maximum omniũ præmium poſtulas, q̃ conatus modo ſis? Nihil mihi niſi nugas adfers, donec illud unũ audiã, quod te præſtare oportebat. Volui, inquis, aſcendi, perrupi cuſtodias, ſubmoui ſatellites, quantulum iã eſt illud quod ſupereſt? Quid adhuc deſideras? Nempe nihil in te deſidero præter illud, cui ſoli debebat præmium. An non intellexiſti in iſtiuſmodi contractibus duplex eſſe periculũ: quorum alterum ad hunc tãtum, alterq; ad illum propriè pertineat: uidelicet perſoluendæ mercedis, & præſtandæ conditionis. Ego meo periculo præmij dependendi onus recipio, neq; tua referre putes, neq; refert q̃ anguſta mihi res, unde corradendum quod debeã precium. Tu itidem conditionẽ tuo ſuſcipis periculo, neq; mea quicq; intereſt, quo ſudore, quo periculo ſit ea tibi præſtanda. Totam iſtam curã, totum hoc negocium tibi relinquo. Quòd ſi ego iã præſtita abs te conditione cõmemorem tibi in agris meis malè pueniſſe ſegetes, merces naufragio periiſſe, nihil auelli à malis debitoribus, non ſine graui diſpendio conflari poſſe pecuniam, quã tibi debeã, dic obſecro, nonne nugas agere me dices, negans horum quicq; ad te pertinere? Hoc uno modo poſſe ſatisfieri tibi, ſi pecunia numeretur. Neq; quiſquam eſt iudex tam iniquus, quin te tuo uti iure fateatur. Et mihi pulchrè ſatisfactum exiſtimas, ſi tu mihi tragœdiã adferas, quantũ adieris periculi, quantum ſudorum, quantum uigiliarũ exhauſeris, dum ſtudes

II. *Conatus etiã opponit ius pactorum.*

A ſimili.

A minori.

Aliud ſimile.

prẽstare conditionẽ? Res est (mihi crede) calumnioſior, ſcrupuloſiorq́, q̃ ut legibus tam occupatis conueniat, alienã expendere uoluntatem, alienos penſicularí conatus: quor̃ ſuos quiſq́ nimio ſolet æſtimare, non ſuos difficile eſt adamuſſim perpendere. At facti, facilis eſt æſtimatio. Proinde ea in legis cognitionem cadit: hinc reliqua omnia cõſueuit metiri. Tametſi non piget interdũ æqui boniq́ rationẽ habere. Verum in his litibus, quæ de uetere illa formula pendẽt inter bonos benè agier oportet: at in cõtractibus, quę neq́ ui, neq́ dolo coierũt, quid eſt quòd à præſcripto recedatur, niſi quis uelit omnino à pactis diſcedere?

Ab exemplo certantiũ in ludis ſolẽnib.

Quid uis? Circũſpice, & ſi potes uſq́ inuenire exemplum, non nego prẽmium. Sæpenumero in pugilũ Olympicis, ſæpe in certamine ſpectator (opinor) ſedi-ſti. Cedo, num quando uidiſti quenq́ tam impudentem, qui palmã ſibi hoc nomine uẽdicaret, q̃ ſtrenuè certaſſet? Non arbitror, atq́ id in re penè ludicra, certè ad uoluptatẽ cõparata. Et tu in tam ſerio omniumq́ ſplendidiſſimo negocio id tibi poſtulas, q̃d in ſcenicis illis pudeat uel impudentiſſimũ tẽtare? Age quoties & illud uidiſti euenire, ut qui ſeſe fortiſſimẽ, doctiſſimeq́ geſſiſſet in curſu, is à præmio longiſſimè abeſſet, & ignauiſſimo faueret euẽtus? Habeat ille ſanè, q̃d cauſetur, excidiſſe habenas, conſternatũ equum, fractã rotã, iactet ſe uel arte, uel uiribus tanto præcellentiorẽ, quanto Therſitæ præſtitit Achilles, niſi metã prior attigerit, profecto poſtulandi præmij ius nullũ habebit, fortunã ſuã incuſare licebit. Cæter̃ Agonothetæ non indignabit: propterea q̃ hoc animo in certamen deſcenderit, ut eius uteretur cõdicione, id eſt, ita demũ præmium ferret, ſi uirtuti fortuna fauente uiciſſet. Alioqui ſi conatui, non tantũ effectui prę mium deberet, tot palmis eſſet opus, quot in Olympicum certamen ueniſſent. Quanq́ in huiuſmodi ludis, qui ſolennitatis uoluptatiſq́ gratia proponunt, fit interdum, ut uictis quoq́ præmia ſtatuant, non honoris, ſed ſolatij gratia: uerũ ſeriis in rebus, atq́ adeo periculoſis, quænam obſecro lex unq́ mercedem ſtatuit, niſi ſi quis facinus peregiſſet: & ita peregiſſet, ut omneis numeros implerit? A quo tu quantũ abſis, mox audies: nã nunc de conatu tantũ agimus. Lex igit

Ab exemplis militarium donorum.

ciuicam promittit coronã ei, qui ciuem in bello ſeruarit. Quis unq́ ad hunc honorem uel aſpirauit, q̃ ſe telis obiecerit, quòd non ſine multis uulneribus diſceſſerit? Profecto niſi ciue ſeruato, nemo ciuicã petit. Quis unq́ his uerbis muralem petijt: Acriter contendi Iudices, ut mœnia ſuperarẽ. Omnia feci, ſed depulſus ſum. Quantumlibet eniſus ſit, niſi conſcenſo muro, nemo tã inuerecundus ut muralem coronã ſibi deberi dicat. Obſidionalem nemo flagitat, niſi depulſa obſidione. Poſtremo nullus honos petit, niſi ab eo qui id effecerit, ad q̃d honor

A ſimili diuo

inuitat. Qui nauim in tempeſtate deſertã ad littus perduxerit, huic ex lege uendicatio eſt ear̃ rer̃, quæ naui uehebant. Quorſum attinet hic tuam iactare peritiam, ſudores, pericula, conatus? Nihil non feceris, quo nauẽ in tutum reducerés, ſed uictus tempeſtate deſeruiſti, audebis quicq́ ex his quæ ſunt in naui, tibi uendicare? Aut ſi auſis, futur̃ ſperas, ut quiſq́ te uel pilum ſinat attingere? Nõ opinor. Siquis unq́ ouationẽ, ſupplicationem, triumphũ obtinuit, q̃ ad uictoriam omnibus neruis eſſet eniſus, q̃ gnauiter ſe geſſerit in bello, niſi ſuperior diſceſſerit, niſi prẽſcriptũ à lege numer̃ hoſtium fuderit, aude & tu tibi prẽmium promittere, q̃ tyrannicidiũ ſis aggreſſus. Quòd ſi nemini hominũ memoria cõtigit, deſine tibi noua ſpe blandiri, deſine inaudito exẽplo poſtulare, q̃d ſperare ſit improbiſſimum, dare poſtulanti ſtultiſſimũ. Noli nobis cõmemorare, quanto capitis periculo murũ arcis conſcenderis, qua uirtute ſatellitium tyrannicum perruperis, alios depuleris, alios occideris: quor̃ maximam partem tibi liberũ eſt fingere. Ad obtinendũ tyrannicidę præmiũ, duobus duntaxat uerbis eſt opus, tyrannũ occidi. Quantũuis conatum exaggeres, alleues, attollas, nõ niſi tyrannicidæ debet præmium. Alioqui quid dices ſi eodem illo die, quo tu arcem conſcendiſti, & multi pariter aggreſſi, ſua quiſq́ uirtute freti; quor̃ nemo tamẽ

tyran

tyrannum interemiſſet: utrum omnes tyrannicidæ præmio potientur ex æquo, nempe quia conati? Age quid ſi multis ſtrenue rẽ aggreſſis, uni cuipiam, qui ſit omniũ ignauiſſimus (ut non ſemper uirtuti reſpondet fortuna) eum contingat interficere, an nõ præteritis reliquis hic unus honorẽ auferet? Quamobrẽ tandem? Non quia plus adierit periculi, ſed quoniam id cõfecit, cui lex honorẽ decreuit. Hic tu fortaſſe rurſus incipies deplorare, fruſtra ſumptã operã, negabis æquũ eſſe uirtutis egregios conatus merito fraudari præmio, niſi fortunæ ſuffragio adiuuentur. Sed quæ tandẽ poteſt eſſe iniqua conditio, quam nemo compelli tur accipere, niſi cui cordi ſit? Quantũlibet iniqua conditio proponit, eam nimirum facit æquiſſimã, quiſquis ſuapte ſponte recipit. In aleæ ludo (ſi fas eſt hoc exemplum conferre) quid iniquius, & quo uel ſummum artifice ab imperitiſſimo ſuperari, ſi modo iactus cõmodè cadat. Atq; id adeo nemo tanq; iniquum cauſatur: propterea quòd cui luſus huius lex non probatur, ei liberum erat non ſuſcipere. Itaq; lex quid præſtari uelit, id palãm atq; in medio pponit. Quid abs te præſtari poſſit, id tibi relinquit expendendũ. Illa nihil mauult, & ut res quãmoptimè cadat: & ſi poſteaq; nihil iam intentatũ reliqueris, quo minus effeceris, per fortunã ſtetit, intelligis (opinor) nihil habere te, quod legi ſuccenſeas. Fortunã, ſi ita lubet, in ius uoca, cũ lege nihil tibi rei: quæ ut nihil promittit, ita nihil debet, niſi præſtanti. Nec uero exiſtimemus iudices, iſtud à maioribus qui hanc legẽ tulerunt, ſine ſumma ratione fuiſſe factũ, ut conato præmiũ non eſſe ſtatuendũ putarint: uidelicet illud cauerũt, non tantũ ne ancipites iſtas & inexplicabiles huiuſmodi de conatu lites inuitarent, uerumetiã & intelligerent tyrannicidij conatũ non poſſe, niſi ſummo ciuitatis periculo ſuſcipi. Vnde futurũ proſpiciebant, ut ſi conatui præmiũ ſtatuiſſent, temeritate conantiũ reſp. ſubuerteretur potius quã reſtitueretur. Etẽ tyrannis quid aliud eſt & graue capitale & ciuitatis hulcus huic ſi quis medeatur, ei merces digna propoſita eſt, quã ita demũ ferat, ſi remediũ præſentaneum attulerit. Verũ huic malo neminẽ oportet admoliri manũ, niſi certũ artificẽ, qui ſua diligentia peritiaq; fretus, non ſinat hoc licere fortunæ, ut dum ipſe ſalutẽ dare conatur, illa uitam penitus eripiat. Quid? utrũ tu igitur in eiuſmodi diſcrimine conatũ præmio iudicas inuitandũ eſſe: an potius pœna deterrendũ, niſi quod conatus eſt quiſpiã, idem præſtiterit? Nec illud te ſubleuat, & mihi uidebare ratiocinando colligere, quũ lex in maleficijs pœnã irroget ſimplici ſceleris molitioni, par eſſe ut multò magis in benefactis conatus habeat rationem: nam oportere legẽ multò propenſiorẽ uideri ad cõpenſandam uirtutẽ & ad retaliandam culpam. Atq; uide & hic tota erras uia. Principio nõ animaduertis hoc tyrannicidij facinus toto genere à reliquis diſcedere, propterea & aliorum molitio cum priuato molientis periculo modo coniuncta eſt: huius cũ publico reip. diſcrimine copulata, ut temere moliri tyrannicidiũ nihil aliud ſit, & temeritate priuata rem omniũ prodere. Deinde lex nec in quouis crimine, nec qualemcunq; conatũ in quæſtionẽ uenire ſinit, uerũ in paucis duntaxat, quæ uel propter inſignẽ atrocitatem hoc odij merentur, uel eiuſmodi ſunt, ut prius exitiũ adferant, & conatus dent ſignificationẽ: quod genus parricidiũ, ueneficiũ, proditio. Poſtremo nõ uides nihil eſſe ſimile, totaq; natura ratiõeq; diſcrepare, pœnæ legitimã irrogationẽ, & honoris largitionem. Nam alterũ quidem propriè legũ munus, alterũ quaſi quædam de iure conceſſio, legiſq; candor (ut ita dixerim) quidã eſt. Hoc ita habere ſic demum intelliges, ſi reputes & multa ſint quæ lex iubeat, addita pœna ni pareas: & multa item uetet, niſi obtẽperaris ſupplicium minitans: contrà, uix unũ atq; alterũ eſſe, ad quæ præmio ſollicitet. Quædã em eiuſmodi ſunt, ut durum ac ſeruile uideat ad ea metu mali adigi: quo de genere ſunt, uxorẽ ducere, operam dare liberis. Hic lex nimirũ urbanius ac uerecundius tecũ agit, patris, non magiſtratus ſumit habitũ, precio ad id inuitat, qd alioqui gratuitò te præſtare decebat. Rurſus alia tametſi id genus ſunt, ut à quo

Obiectio.

Aequitati opponit deliberãdi poteſtatẽ

A conſilio legislatoris.

Similitudo tyrannicidij.

Confutatio obiectionis. à diſſimili & periculo.

Locus de diſparatione præmiorum & pœnarum.

uis non improbo ciue pręstari uelle oporteat, tamen & fortiora uidentur, quæ ut à multis pręstari queãt: & periculosiora, & ut multi uelint suscipere: nam in humanũ uidetur cuiq; uitæ suę contemptũ imperare: ad hæc igitur pręmio animat, quasiq; calcar addit uirtuti. Proinde non oportet hanc legũ indulgentiam longius trahere, & ad quę semel ipsa astringit. Nec mirandũ est si attentior, si uigilantior, si exactior est in proprio naturaliq; munere suo, & in eo in quo proximi causa descendit. Huic astipulatur illud, q̃ nouis etiam criminibus exemplũ, aut nouũ noua lege solet institui, aut à simili lege mutuo sumi. Nec tamen idem fieri cõsueuit, si quis qd noui facinoris cum laude patrauit, ut pręmiũ à simili constitutiõe decernat: nisi lex extet, quę nominatim honorem statuat eius facto, qd roget, uix habebit: quod postulet, haud quaq;. Cur enim legi necesse sit passim ciuiũ suorũ officium mercede redimere: quandoquidem ne sit impunita improbitas, id publicitus omniũ refert: at probus esse nemo gratis potest. Quid aũt est qd non uel gratus patriæ debeat ciuis? cui si uel animã impenderis, quid mirandũ, si quod acceperas, id restituis? Vt supplicio dignus sis, nisi parenti pietatis officiũ persoluas, non præmiũ illico tibi debeat, si persoluas. Itidem, si quid in leges cõmittas, nõ potes effugere supplicium: at non statim illæ tibi præmiũ debiturę sint, si quid cũ officio feceris. Nam si ciues omnes sese in officio continerent, ne opus quidem esset ullis legibus: quippe quę non ad bonos mores cõparatæ, sed malis è moribus natæ sunt, id qd uerè uulgo dictitant, ac pharmaci uice funganť. Finge itaq; nullas esse leges quemadmodũ de aureo Saturni seculo fabulanť poętę, suo quenq; sponte fungi officio: an tu hic clamabis perire benefacta, q̃ nulla lex præmiũ decernat? Vti lex nõ minatur nisi improbis, ita non pollicetur optimis ciuibus. Quorsum enim opus promisso, quum uirtus absoluta abundè seipsa contenta sit? Proinde petere qd illa nõ sit pollicita, profecto plus q̃ impudentissimũ est: improbè flagitare quòd ea candidè ciui literq; promiserit, ciuis est probitatis non satis spectatæ. Tu quid merueris, paulo post excutiet: interim finge sanè pręcipuã quandam utilitatem attulisse, cui tamen ex lege præmiũ non debeatur. Vtrũ protinus clamitabis infrugiferũ fuisse officiũ ciuitatem in ius uocabis, plebem ingratã uociferabere, minitabere iudicibus, nisi tibi mercedem ex animi tui sententia decernant? An potius ipsam uirtutem abundè magnũ sui pręmiũ iudicabis? Oblectabis te cõscientia recti. Hunc esse maximum fructũ officij duces, q̃ de alijs citra tuum emolumentũ benemerendo ad deorum benignitatem uidearis accedere? Nimirũ hęc tibi futura sunt satis, si modo ciuis sis optimus. Quòd si non contentus istis, aliud adhuc nescio quod præmium desideres, certè maximo proximũ est gloria: hoc tu iam propemodũ tulisti. Quanto metiris precio, uolitare per ora mortaliũ, celebrari, laudari, digitis notari mille, oculos omniũ in te cõiectos circumferre? Ista, inquã, uel maxima præmij pars: nam pecunia sanè q̃ exiguũ momentũ adfert. Tu conatus dũtaxat es, permagna portio, uel caput potius ipsum tuo deest facinori. At cũ interim his rebus frueris, dum non occiso tyranno, tamen uelut tyrannicida celebraris, quæso te, quantula pars abest è tuo pręmio quod laturus eras, etiã si tyrannũ occidisses? Postremo isthuc ipsum pręmiũ, penè dixerim, inuidendũ mihi uidet, quod iã tibi licuit toties Reip. tyrannicidiũ imputare, quod in celebri iudicio tibi cõtigit honestissimũ pręmiũ flagitare, & in tam frequenti theatro spectãte rep. magnificã istam tuã tragœdiã peragere. Mihi uidetur Iudices, beneficij tulisse gratiam, quisquis exprobrare beneficiũ potuit. Tu fortunæ, tu deorũ munus imputas ciuitati, & sunt fortassis qui tibi libertatem acceptã ferant. An hæc tanta præmia cõtemnis? quę uel uero tyrãnicidę sufficere debuerãt, nisi lex maluisset prę mio conatũ ab effectu distinguere. Quanq; nullũ me hercle pręmiũ magis congruit ei, qui tyrannũ conatus sit occidere, nec occiderit, & ut illi cõtingat tyrannicidę pręmiũ sperare, nec ferre tamen. Hiccine erat ille gradus, in quo nos tecũ cõmorari iubebas? Quanq; hoc nomine suus conatus minus pmeretur pręmiũ,

De officio patriæ gratis præstando.

Collatio mercedis & gloriæ.

quod aliorum prōpoſito fortuna modo defuit, tibi uoluntas, ut ais. Effeciſti quod uoluiſti: id quod erat neceſſe, nec feciſti, nec uoluiſti. Sed iam dudum aliū gradum (ut uideo) circumſpectas, in quem te recipias: nam in hoc quām citra omnem præmij ſpem conſiſtas, intelligis. Age ſequemur te per omnia, & alio unde alio fugitantem perſequemur, nec uſquam ſinemus conſiſtere. Atqui nō tantum aggreſſus ſum, inquis, uerumetiam occidi, nempe filium: atque id facinus in duo ſecas tyrannicidia, & quòd filium ſuſtuleris pluſquam tyrannum, tum tyrannidis ſucceſſorem: & quòd parenti, necato filio, mortis cauſam miniſtraris. De illo mox nunc hoc cuiuſmodi ſit inſpiciamus. Patentem ais abs te, iugulato filio, eadē occiſum opera: negas enim referre, qua uia peremeris, modo ſuſtuleris: imò ſplendidius iſthuc uideri uis, quòd tuo quidem enſe, uerum ipſius dextera ſit interemptus. Hæc tam honeſta Iudices, oratio poſſit parum attentum fallere, præſertim hoc rem fucis illis ſuis & phaleris uenditante, dum nobis ob oculos ponit ualidum illum florentemq; iuuenem, ſic patri adamatū, crebris uulneribus confoſſum: parentem ſenem miſerum, illi circunfuſum, eodem exanimatum enſe, ſanguinem utriuſq; inter ſe confuſum. Iſta quidem dictu ſplendida, ſed quid ad tuam cauſſam attinent? Nemo tam cæcus qui nō uideat, nemo tam effrons qui neget, ſpectaculum illud multò omnium iucundiſſimum extitiſſe ciuitati, quum ſenem tyrannum iuueni uideret incumbentem, exanimem exanimi, & in altero gauderet ſeſe leuatum malis præteritis, in altero futurorum metu. Hæc quum per ſe maxima, quū Reip. ſint gratiſſima, quid attinet uerbis exaggerare? Illud unum in hoc iudicio uertitur, utrum tibi acceptum ferri oporteat, quòd pater ſine controuerſia tyrannus occiſus eſt, an fortunæ ſuperſtmeq; dexteritati. Quòd enim tuo gladio peremptus eſt, id uero quā eſt futile nihiliq;. Quid ſi tuo gladio ab eo qui eum utendum abs te rogaſſet, tyrannus eſſet necatus, num tu protinus tyrannicidæ præmium petitum uenires? Lex occiſori pollicetur honorem, tu eum iugulaſti, de quo certè controuerſum eſſe poterat, tyranni nomine cenſendus eſſet necne: eum de quo nihil erat dubitationis reliquiſti. Si prudens, prudens excidiſti à præmio: ſin metu, multò minus etiam cauſſæ eſt poſtulandi muneris. Verum illud tute uehementer urgebas, uti prudens uolensq; reliquiſſe uiderere. Sed quod tandem erat iſtud tuum conſilium, quum tibi ſic in manu eſſet, non toto metu liberare Remp. ſed ultorem tui facinoris, & uerum certumq; tyrannū relinquere? intelligebas (ut ais) omne negocium confectum extincto iuuene, propterea quòd modis omnibus futurum præſcires, ut ſenex illico ſibimet eodem gladio necem conſciſceret. Videte Iudices, in manifeſtiſſimo mendacio qua rima conatur elabi: niſi diuinandi ſcientiam commentus fuiſſet, non poterat hinc explicare ſeſe. Siquidem hæc uel augur, uel haruſpex, uel uates diceres, fortaſſe nōnullos inuenires, qui iſta prædicanti fidem eſſent habituri. Nunc quid impudentius? quid uanius? quid ueri diſſimilius? quàm aſſeuerare, id certum præſciſſe te, quod tale ſit, ut quiuis alius exitus potius fuerit expectandus? An coniecturis es aſſequutus id euenturū quod euenit? At quid aliud efficiconiecturis poterat, niſi ut uel ſperares, uel ſuſpicarere? Porrò in re tam ancipiti, quæ dementia erat ſpem incertā ſequi, diſcrimen certum negligere? Sed audiamus obſecro certas illas coniecturas, quibus hic noſter uates præſenſit inopinatum omnibus exitum. Iam ætate feſſus erat, inquis, iam uiribus defectus, nec obtineri iam autumabat poſſe tyrannidem adempto filio. Tum indulgētius amabat, quàm ut filio uellet eſſe ſuperſtes. Nónne ſentis hæc adeo non eſſe naturæ rerum conſentanea, ut iam omnibus uideantur eſſe confutata, uel priuſquam refellantur? Vtrum ſeni mentem ullam fuiſſe putas, an non putas? Si non putas, fieri potuit ut illi tutum uideretur, quod neutiquam erat tutum, atq; ita protinus toto falleris augurio: ſin putas ſapuiſſe, quur erat quòd uſqueadeo diffideret? Quaſi uero tyrannis uiri

111. Effectus eſt cædes filij.

Electio inſtrumenti.

A ſcripto ſeu uerbis legis.

Ab incerto euentus. Cōtrà conſilium aduerſarij ut periculoſum et incertum.

Elenchi coniecturæ et ratiōnes aduerſarij.

I. *Ab accidentibus et ijs quibus conseruatur tyrannus.*

bus duntaxat uniushominis, ac non multò magis ingenio, uersutia, calliditate largitione, crudelitateq; contineatur: quæ omnia si magis in senem quàm in adolescentem competunt, quur tu in diuersum torques augurium? An non illa ætas usu rerum callentior est? an non altius dissimulat? an nō cauet diligentius? an non prospicit oculatius? iracscitur implacabilius? tenacius iniuriæ meminit? meliusq; in longinquum consulit? His solis rebus imperium tyrannicū administratur. In militiæ duce quantulum est illud momentum, quod corporis uires adferunt? at in tyranníde profectò multò minus. Cur magis illum terret ademptus filius, quàm extinctus satelles quispiam audacior? quum arx superesset approbè munita, superessent opes, arma, satellitum ingens agmen, tot in ciuitate factiosi potentesq;, qui non solum tyranni partes adiuuabāt, uerum etiam tyrannos agebant: quos equidem spero nunc nobis non esse metuendos (nolim enim infausta ominari) at ita tamen, ne nimiū securè negligantur. Vsqueadeóne senem cruda uiridiq; (quod omnes norunt) senecta callidū, animosum, ambitiosum, non stultū, una filij mors cōsternauit, ut rebus desperatis protinus è uita sibi migrandum duxerit? præsertim quū ille patris dominatum nihilo reddiderit tutiorē, sed multò inuidiosiorem, sídq; ob libidinem, atq; ætatis insolentiam temeritatemq;, adeo ut expedierit prope modū illi ad stabiliendam tyrannidem filium è medio tolli. Etenim quo propius ad iusti regni speciem accesserit tyrannis, hoc minus est inuidiæ obnoxia, magisq; tuta. Iuuenis ille solū hoc augebat, quod maximè tyrannos solet euertere. Vera illa tyrannidis munimenta in callidi senis pectore erant collocata. Sed tenerius adamabat filiū, quā ut defuncto posset superesse. De matercula quapiā priuata loqueris, an de uiro sene, callido, crudeli, denique tyranno? Quid ego iudices, in eo sermone argumentis coarguendo summam operā, quem ipsa natura, quem mos, quem cōmunis omnium sensus repudiat? Quis unquam isthuc audiuit? tyrannū usqadeo pio in liberos fuisse animo, ut non dicam commori uoluerit, sed cōuiuere commodè quiuerit? Credite mihi, priuatorum isti sunt affectus, Tyrannus neque quid natura, neq; quid pietas, neq; omnino quid sit officium nouit. Exuit hæc omnia, simulatq; tyrannum induit. Omnia commodis, omnia metu omnia necessitate metitur. Solos hos amat (si quos tamen ille amat, qui uel deos ipsos odit) quos aut metuit, & tollere nōdum expedit, aut quorum opera ministerioq; ad fulciendum imperium indiget. Quòd si ullos ille posset amare, similes certè sui diligeret, impios, uiolentos, rapaces, sceleſtos, quando nihil ad conciliandā charitatem efficacius morum similitudine. Atqui ne improbi quidem illi chari sunt, nisi quatenus adiuuant, adeo ut præposterū, uel peruersum potius quendam Stoicum tyrānus exprimat. Neq; enim quisquam tā Stoicus fuit, ut æque uacarit omnibus affectibus atq; tyrannus: hoc modo illos discernit, quòd philosophus honesto metitur sua consilia, hic commodo. An ille ullum pietatis igniculum in quenquam mortalium sentire potuit, qui in patriam uitę parentem altricemq;, qui in cœlites omnium bonorū autores tam sit impius, ut illam crudelissima opprimat seruitute, horum phana despoliet, iura contemnat? Verum ut largiamur tibi nonnihil, sinamusq; te priuatos affectus in tyrānicum pectus, hoc est, ignem in flumen transferre, an tandem persuadebis illud, usqadeo indulgenter illum adamasse filium, usqadeo in eum omnes uitæ suæ spes, uoluptates, opesq; semel cōtulisse, ut illo sublato, ne minimam quidem uitæ causam sibi reliquā esse putaret? Repete, non dicam ex hac ciuitate, uerum ex uniuerso mortaliū genere: non ex hoc seculo, sed ab orbe condito, & ab ipso (si uis) Promethei simulacro. Quotus quisq; fuit pater, quota quæq; matercula, quæ ob liberorum necem sibi fatū accersiuerit? Naturalis hic dolor, & quem nemo ferè non modestè ferat. Priuatis parentibus uel indulgētissimis, muliercularum intemperantissimis affectibus mediocris luctus sufficit, tyranni in filium charitati

II. *A remotione causæ.*

Locus cōmunis & descriptio tyranni.

Collatio causæ et effectus.

non

non nisi solam mortem satisfacturam esse tu Lynceus prævidebas? Age, hoc quoq; tibi donamus, uicerit homo tyrannus priuatorum in liberos pietatem, uicerit indulgentia materculas omneis: qui tibi compertum esse potuit, utrò se dolor paternus inclinaret? In rabiem, an in desperationem? Quo diligebat impotentius, hoc erat probabilius, ut senex natura ferus, ciuibus infensus, uel maxime uellet esse superstes, uel ob id denicq; quo ueterem illam iram, nunc filij nece acerrimè exasperatam irritatam Reip. supplicijs saturaret. Quòd si aliàs uitæ pertæsum fuisset, hæc nimirum una causa poterat illum in uita retinere. Quid autem senili animo uindictæ cupidius? An nescis quàm impotentes ætas illa concipiat impetus, quo rapiatur æstu, quo flagrare soleat incendio, si quando atroci insigniq; contumelia lacessatur? Quæ uero potuit esse atrocior, quàm filij cædes sic amati, ut tu quidem ais? Hæc nimirum quicquid in illo fuerit unquam crudelitatis, quicquid sæuiciæ, quicquid immanitatis: si qua sanguinis sitis, si qua suppliciorum fames, denicq; si quid tyrannicum, id omne semel de integro poterat excitare, quasiq; renouare. Mitiora etiam animalia, data orbitatis iniuria, in rabiem solet agere: & tu in tyranno (quo nullum animal immitius) nihil tale metuendum esse certissimus augur existimasti, quod in Tigribus uidemus euenire? Quòd si tibi uni compertum erat, tyranno sic indelicijs esse filium, quid igitur aliud tua fiebat opera, nisi ut sæuissima illa Tigris, rapto catulo, in rabiem uersa, in miseram hanc ciuitatem dilaniandam discerpendamq; insiliret? Id si non euenit, magna dijs gratia, tibi magnum debetur malum: qui quantum ad te pertinet, tam diram belluam in nostra capita fortunasq; immiseris. Elige nunc utrum malis, an uerum fateri, nihil fuisse tyranno cum nostris affectibus commune, an confingere sic adamasse, ut matercularum quoq; uicerit delicias. Certè neutrò modo tua constabit diuinatio: quæ ni si constiterit, non est quod ad eius rei laudem aspires, quæ fortunæ commoditate te imprudente euenerit. Postremo donemus & hoc tibi, ut præsciueris, & certum præsciueris, deo uidelicet quopiam te certiorem faciente (nam aliò qui fieri nequaquam potuit) perinde est ac si non præscieris, quum præscientiæ tuæ fidem legi facere non possis. Profer quibus prædixeris id euenturum quod euenit: doce quis deorum quando isthuc tibi prænunciarit, nihil habes quod dicas. Verum posteaquam rem felicitet euenisse uideres, tum demũ post factum uates esse cœpisti, quemadmodum uulgo tum fieri, tum dici consueuit; post euentum stultos etiam sapere: & quo fortunæ beneficiũ uerbis in te transmoueres, tragœdiam istam nobis comminisci cœpisti, causas reperisti, quibus præscisse uideare: Sed dij boni, quàm non bonum poëtam te præstitisti, qui tã inconsistentia, tam cum natura pugnantia finxeris, sæuissimum tyrannum ob pietatem erga filium ultrò uitam fugisse: ob unius capitis necem tutum sibi nõ putasse in uita commorari, quum omnia superessent quibus tyrannis & paratur & obtinetur, sublato eo in quo omne tyrannidis præsidium collocarat, repente rebus suis diffisum ad inferos abijsse. Age, mitto nunc argumenta, hæc omnia uera, non ficta credemus esse, tametsi ne fucum quidem ullum habent ueri, si mihi ex omni hominum memoria uel unum tyrannum potes nominare, qui liberos suos sic adamarit, ut non spadones ac pallacas longè prætulerit: qui sic illis indulserit, ut nõ suspectos haberet obseruaretq;: qui sic illis sit fisus, ut non in barbaris quibusdam latronibus, ac seruis stigmaticis plus quàm in illis fiduciæ posuerit. Ego tibi permultos referre possim, qui filios sic oderint, ut uiuos esse pati non possent: adeo metuerint, ut ne cibum quidem una capere uellent: adeo diffiderẽt, ut tum demum se tutos esse putarent, si quis illos è medio submouisset. Nullus inutilior tyranni satelles quàm filius. Ex extrema barbarie conductitios mauult ille sicarios, fugitiuos, homicidas, sacrilegos: his uitam suam mauult committere, qui sua patria frui non possint, & alienam

Amplificatio à periculo rei

Aliud argumentũ à descriptione tyranni, et eorũ fatellitũ & tyrannis.

euertere gaudeant, qui barbaricis ferinisq; uiribus antecellant, & gigantes illos impios referant, qui propter animi cupiditatem non difficile ad quiduis periculi ſuſcipiendum perducuntur, & propter ingenij feritatem à nullo facinore abhorrent. Hi ſunt idonei tyrannorum miniſtri, hi fiducia, munimentum, præſidiumq; tyrannidis multò tutiſſimum: hos ſi quis ademerit, cauſſam uideatur dediſſe, cur rebus tyrannus diffidat. Nam filius qua tandem ratione dominatū ſuſtinebat: Aetate? at utilior ætas grandior: Robore? unus erat: Prudentia? magis ſapit ſenecta: Cuſtodijs quas obtinebat? at ſi aduerſus patrē obtinebat, mors illius ſeni etiam optanda. Si patris nomine, quid niſi unus ſatelles ademptus erat? Nam cuſtodiæ quò deficerent, niſi ad eum cui alebantur? Tutior igitur erat futurus tyrannus amoto filio. Res enim tyrannò ſuſpecta, filius uiolentus & inſolens, propterea quòd reliqui illi Barbari ſolo lucro contenti ſunt. Filius illud præmium ſpectat, tyrannidis ſucceſſionem. Nec ullus pietati locus, ubi mentem poſſidet dira regnandi libido. Ibi contemptis naturæ legibus, & filiū horret pater, & patris interitū optat filius. Sed dicturis iamdudū neſcio quid: mane, præſenſi, nihil inexpugnatum omittam. urges, Niſi præter modum adamauit filium, niſi diffiſus eſt, cur ſibi mortem conſciuit? Iſthuc uero meritò demirandum, quippe quòd præter omnium, ac tuam etiam ſpem euenit. Verum ego nihil ad me pertinere puto, ut tibi rationem reddam, quid illi dij in mētem immiſerint, ut ſibi uim adferret: hoc tantum euincere ſat eſt, te nullis coniecturis hunc exitum certò præſcire potuiſſe, quantumlibet amarit filium: tametſi cauſſa non admodum obſcura. Iam deorum ſi qui fuerunt huic infenſi Reipſtras diuturna noſtra calamitas ſatiauerat. Iam propitios noſtra uota, noſtra ſacra commouerant: aderat illud fatale tempus, quum impius ille ſenex dijs atq; hominibus dignas admiſſorum pœnas daturus erat. Iam aderāt ultrices Erynnes, aderant Furiæ, facibus & hydris omnibus armatæ: hæ illi mentem ademerunt, hæ uanam formidinem incuſſerunt, hæ attonitum ad ſponteam ſui cædem impulerunt. Nihil minus arbitrabatur quàm fugiſſe, qui filium peremerat, quàm una cæde contentum fore, qua quidem una in re iure potes gloriari, quòd tyrannum uehementer fefelleris. Virū eſſe putabat, qui hoc facinus peregiſſet. Credebat eſſe talē, quales audierat eſſe ſolere tyrannus, qui magno ſuæ uitæ contemptu, tyranni caput impeterent: qui non adorirētur facinus, niſi ratione probè perſpecta, qua poſſent perficere. Hanc ſuſpicionem Pan ille, aut ſi quis alius eſt deus, nouis terriculis exagitabat. Arbitrabatur inſtare ſibi carnificem, ſenſit adeſſe neceſſitatem illam fatalem, quam neminī nocentium uitare licuit. Itaq; quod huius urbis pietati, quod deorum bonitati debetur, cur tu id phaleratis dictis in te tranſferre conaris? Vbi diſcrimen erat ſubeundum, ibi fugitabas: nunc ubi res præter ſpem pulchrè cecidit, tutumq; putas, fortunæ laudem in te deriuas. Sed finge diuerſum exitum fuiſſe conſequutum, pone tyrannum ira percitum, paſſim ciues ad exquiſita ſupplicia rapere, proſcribere, iugulare, in exilium agere, poſſeſſionibus exuere. Quid hic dices? non ſines, opinor eorū malorū cauſam in te tanq; in autorem referri, & fortunę argumento culpā deprecaberis. Negabis tibi imputandum eſſe, ſi quid fortuitò præter propoſitū euenerit. At nunc nonne iniurium eſt, quòd boni, fortunæ commoditate præter ſpem euenit, id totum in te ueluti autorem uelle traducere? Etenim te nihil expectaſſe minus, quàm id quod euenit, uel ipſa res clamitat. Si hoc animo conſcendiſſes arcem, ut filium, non patrem occidiſſes, credi poterat te talem quandam ſpem animo concepiſſe: nunc caſu neſcio an metu potius in iuuenem incidiſti, & tum denique diuina iſta mens & futurorū præſaga, ſed quæ non niſi poſt euentum ſua prodat oracula, te corripuit. Quum eſſet fugiēdum, ibi demum Iudices, in re tam tumultuoſa, ſecum uelut ocioſus cōſultare cœpit, utrum ſenem ſua dextra dignum exiſtimaret, ibi demum præuidere cœpit, fore ut pater ipſe

Aliud à perſona filij.

Obiectio quā diluit, alis cauſa euentus allata.

Contra cōſilium petēti ut fictum, καὶ ἀνθυπόκρισιν.

ſibi

ſibi manus adferret. Et quo commentum tam impudens ludices, efficiat paulò probabilius, quæ nec uidit, nec uidere potuit, ea perinde deſcripſit, nimirũ (ut iactat) poëta, quaſi ſpectator aſtiterit, quid in mentem uenerit tyranno, quid dixerit, quid fecerit, quomodo ferrum ſtrinxerit. Eiuſdem profecto impudentiæ fingere præſciſſe ſe, quod eſſet euentu conſequuturum, & quod non uideris, id ita narrare quaſi uideris. Quanto melius tuo commento, id eſt, fabulæ ſua fides conſtitiſſet, ſi ita finxiſſes: te quũ perempto iuuene, ſtricto gladio ad ſenem ire deſtinaſſes, repente à tergo adfuiſſe Palladem illam Homericam, & iam euntẽ capillis reuocaſſe te: uetuiſſe ne tam luculentum facinus ſenili cæde obſcurares, ſeſe citra tuam operam curaturam, ut ille ſuapte manu, ſed tuo gladio peremptus, gloriæ tuæ nihil tenebrarum offunderet, ſed multum etiam adderet lucis: dehinc abditum te per rimam contemplatum, uel (quod eſt te dignius) repente deam ſepſiſſe te nebula, ut tyrannicæ necis tutus & ocioſus ſpectator aſſiſteres, nec prius illinc diſceſſiſſe, quãm negocium omne confectum uidiſſes: Hæc ſi confinxiſſes, paulò minus malum poëtam te præſtitiſſes. Sed ocium, opinor, non ſuppetebat ad omnes fabulæ parteis commodè tractandas, uidelicet lucri cupiditate te protinus ad præmium poſtulandum rapiente. Nunc uel ipſa te prodit inconſtantia, figmentiq; coarguit. In arcem aſcendiſti, quo tyrannum occideres, neque tum præuidebas, quod ſole ipſo clarius uideri uis. In medio negocio ſubito, neſcio quis deus, oculos tibi reſtituit, ut uideres futurum id quod accidit. Porrò ſi ueris fidem facere uoluiſſes, narrare debueras quemadmodum nocturnus explorator furtim arcem conſcenderis, in ædes clanculum irrepſeris, forte fortuna obuio nemine, non dicam ut tolleres aliquid, ſed ut experireris, ſi quod tutò facinus poſſes deſignare: hæc molienti commodum fauiſſe fortunam: itaque quum adoleſcentem ſolum atque incuſtoditum offendiſſes (ut eſt ea nimirum ætas ſecurior, periculiq; minus cogitans: præterea diuturna tyrannis iam magnam metus partem exuerat) tum haud ſcio (ut mores illius erant) multo uino ſepultum, atque immodica libidine defeſſum, fortiter iugulaſſe ſcilicet, & ſomnum illi cum morte, id eſt, germanum (ut ait Homerus) cum germano coniunxiſſe: deinde ubi iam cardines procul ſtridere cœpiſſent, exaudito uidelicet morientis gemitu, ibi te metu exanimatum ita fugiſſe, ut non uacarit gladium è uulnere tollere, quem nec parricidæ, nec ſicarij ſolent relinquere, ne deprehendantur. Interea domi latitaſſe te, iamdudum de fuga cogitantem, & longinquas aliquas, femotasq; mundi latebras animo circumſpectantem, in quibus abditus poſſes irritati patris ſæuitiam fallere. Iamq; te ad ſpontaneum exilium accincto, repente in uulgus exiiſſe famam, liberam eſſe ciuitatem, tyrannum unà cum filio iugulatum, reliquos metu fugiſſe, autorem ignorari facinoris: Ibi repente ad nouam tuæ fabulæ cataſtrophen immutaſſe te animum, & qui prius de ſalute fueras ſollicitus, protinus ad præmij ſpem arrectum fuiſſe, lucriq; auiditate, priuſquam tibi ſatis eſſet excogitata ratio, qua totam huius inopinati euentus laudem in te traduceres, proſiliſſe in medium: id quod uidimus, clamitaſſe tuum illum eſſe enſem, tuum facinus, non unum præmium tuæ uirtuti fore ſatis. Hæc nemo non credidiſſet, ſunt enim rerum naturæ conſentanea, uſu comprobata, omnium opinione recepta. At tu dum ſedulõ quidem, ſed tamen parum ex arte, tuam nobis præſcientiam niteris perſuadere, quàm multa comminiſceris, non dicam tota facie à tuo diſtantia, uerumetiam cum ſenſu communi, cum more, cum natura penitus pugnãtia? primum tyrannum tam maternè filiũ adamaſſe, ut ſine eo uiuere noluerit: ſic ob unius mortẽ metu fuiſſe conſternatũ, ut in uita manere non ſit auſus: ſic illi toto pectore fiſum, ut ipſe nullas circũ ſe cuſtodias haberet: adeo fracti animi fuiſſe, ut tam chari pignoris truculenta cæde non potuerit ad ultionẽ inflammari: tam inualidũ, ut tua dextra fuerit indignus: tam inermem, ut nitu

Aliud argumentũ à qualitate fictitiæ.

illi

illi gladium reliquisses tuum, defuturum fuisset, quo se iugularet. Non uides q̃ non competat tam insignis in tyrannum pietas, tam secura in eam ætatem fiducia, tantus metus in hominem, excepto filio, reliquis omnibus præsidijs munitum, tanta cõsternatio in hominem tot periculis exercitatissimum, tanta imbecillitas in iratum? Quid igitur erat, cur tu senem illum tantopere contempseris, ut indignum habueris, qui tua ista magnifica dextera iugularetur? Tũc indignum iudicabis quem occideres, quum eum Respub. non putarit indignum quem formidaret, quem maximo suo cum dolore ferret. Non talem illum Iudices, non talem sensimus, ut cuiquam contemnendus uideri debuerit. Neq; tu eum unquam contempsisti, nisi fortè contemnere est, misere formidare. Sciebas arcem armis refertam, sciebas superesse satellites, quorum uel unus (si seni uires deerant) sufficiebat iugulando tibi. Non ignorabas (id quod nemo nostrũ nescit) quantum uirium illi partim exercitatio, partim ingenij feritas etiã in illa senecta reliquerat. Tum non te fugiebat, frigidum illud senium sic interdum acri dolore inflammari, ut iuuenibus etiam ualidissimis sæpenumero fuerit intolerandum, si quando solitum illud robur quod ætatis gelu uelut obtorpuerat, magno aliquo animi motu recanduit. Quis autem tam inualidus est, ut non illi pudor, ira, dolor ingens uires suppeditet? Hoc erat uidelicet cur tu filium q̃ũm patrem malueris occidere, quòd illum inopinantem, inermem, dormientem fortuna obiecit. Cum hoc pugnandum erat, armato, uallato, irato deniq;. Hoc erat cur gladium relinqueres, ratus ne tantis per quidẽ morari tutum dum reciperes, metuens uidelicet ne tãtillum sarcinæ te redderet in fuga tardiorem. Reliquisti inuitus, quo tyranno prodi posses: sed prodi maluisti quàm deprehendi. Neq; ego nunc formidinem tuam accuso, imò miror magis quòd pedibus consistere, quòd fugere potueris, quum audires moueri tyrãnicam familiam, stridere arma: intelligeres tibi non cum puero, sed cum uigilantibus uiris, accinctis, armatis, sobrijs, irritatis, deniq; cum rabioso patre dimicandum esse: non quòd illum usq; adeo filij mors commoueret, sed quòd arbitraretur, & haud scio an uerè, se petitum fuisse, dexteram tuam errasse tãtum in filio. I nunc & spera, non dicam hos Iudices uiros omnium perspicientissimos, sed uel è media plebe quenquam esse tam muccosis naribus, cui non subboleat, imò qui non planè odoretur, præsentiatq; totam hanc fabulam abs te confictam. Et quod poëtæ solent, quum hærent in explicando tragœdiæ argumẽto, hanc uelut i deam diuinationem arte quadam induxisti, quo præsensionem tuam iudicibus probares, sine qua uidebas præmium obtineri non posse. Sed occasionem, inquit, ministraui paternæ mortis, qui gladium quo se feriret reliquerim: atq; id solum non modo satis esse putat ad petẽdum præmium, uerum etiam meritum esse, ut ipse ensis inter arma deorum consecretur, dominus pro deo præsenti colatur. O hominem suauem, si has spes uerè concepit: impudentem, si quum non speret, postulat. Itáne tyranno gladius erat defuturus, nisi tuum illum reliquisses? Tu in arcem arma, hoc est, in syluam ligna portanda putasti? Nisi fortè tuum illud ferrum magicis precaminibus erat imbutum, ut ultrò ad mortis adegerit necessitatem: an uero nihil referre putas, quam præbeas occasionem, quomodo, quo animo? Primum, gladium reliquisti, quo nihil minus deest Tyranno: nunquam ferrum abest, non in cubili, non in triclinio, non in sacris: reliquisti metu trepidus. Tua quidem in re illud interim demiror, qua fronte eum gladium tuum ausis appellare, quem habueris pro derelicto. Metu, inquam, exanimatus reliquisti, quem postea receptum optabas: reliquisti rem ancipitem. Quid si tyrannus illum eundem ensem in ciuium iugulos distrinxisset? quid si eodem lectos aliquot ex huius urbis iuuentute adolescentes filio suo inferias mactasset? Si tyrannum occidisti, quia tuo occisus est gladio, & horum omnium indigna cædes ad te pertinebit: quippe cuius en-

se

Aliud ab incredibili ex circũstantijs.

Persona.

Rei.

Instrumenti.

ſe peracta eſt. Id ſi non euenit, nihil ad te pertinet, nam anceps occaſio quam in partem cadat, id dijs in manu eſt: ſi bene uerterit, nihil gratię debeꝫ ei qui dedit imprudens: ſin malè, temeritas imputatur. Neqꝫ enim culpa uacat, qui periculoſam miniſtrat occaſionem: quæ ſi feliciter, mirẽtur omnes: ſin infeliciter, merito accidiſſe dicant. At quanto probabilius erat, futurum ut tyrannus tuo enſe alios in uſus abuteretur. Scio me iudices hæc pluribus refellere uerbis, quã neceſſe uideatur, quippe tam friuola: uerum id mihi propoſitum eſt, nullum illius argumentum non excuſſum, non exagitatum, non reuictum prætermittere. Quare quæſo ne pigeat ita ut antehac feciſtis, patienter atqꝫ attentè cognoſcere, dum hunc ab gradu firmiſſimo deijcio. Hic ſibi uehementer fidebat, hunc acriter urgebat locum. Negabat uitari poſſe, quin præmium deberetur quod patri necis cauſam miniſtraſſet, ſi non relicto gladio (nam hoc opinor argumentum iam habet pro derelicto) certè necato filio. Nam ita in legibus diſſertum aiebat, nihil intereſſe utrum manu ſua quis occidat, an mortis cauſam prębeat. Addebat, æquum eſſe, ut quum in maleficijs cauſam datam imputarent leges ad ſupplicium, multò magis idem obſeruarẽt in benefactis ad præmium. Hæc aiebat meminiſſe ſeſe in legibus eſſe diſputata, illud addens Thraſonicũ, niſi ſibi diuturna ſeruitus legum memoriam obliteraſſet. Non tu legum oblitus propter diutinam deſuetudinem, ſed nunquam quid ſibi uelint leges inquiſiſſe uideris. Bis enim hic erras, qui neqꝫ cauſæ datę rationem, neqꝫ dantis animum diſcernas, id quod legibus traditum eſt, nec animaduertis longè diuerſam eſſe rationem maleficij & beneficij imputandi. Quid ais noue iuris interpres? Itáne ſatis eſſe iudicas uel ad pœnam, uel ad præmium, qualemcunqꝫ quomodocunqꝫ cauſam dediſſe? Nihil igitur refert, Hector an Aiacem occiderit manu, an gladium illum dederit, quo ſe poſtea confodit? Atqui hanc laudem nunquam ille ſibi uendicaſſet: tametſi probabile uideri poterat, in eũ uſum hoſti ab hoſte datum fuiſſe ferrum. Quin ergo fabros ærarios omnes uel ad pœnam uocamus, uel ad præmium, quoties armis in eorum officina perfectis, aut iugulantur ciues, aut ſeruantur? Poſtremo quur hoc quod tu petis præmium, non enſis ipſius tui opifex petit potius? Tyrannus gladium erat habiturus, te non porrigente: tu porrigere non poteras, niſi huius induſtria tibi miniſtraſſet. Age ſi tu, ſi inter uenandum temere miſſo, fortè tyrannum uicinum interfeciſſes, clamaret ſibi tyrannicidæ deberi præmium, an potius nihil tibi deberetur laudis, quòd imprudens & inſcius iaculum torſiſſes? Imò in ius potius uocandus eſſes, qui miſſi teli temeritate ciuem (quod in te fuit) occideris: nam quòd in tyrannum incidit, id nihil ad te. Quid ſi caupo uinum lene ac ſuaue, quale Polyphemo dedit Vlyſſes, tyranno uendidiſſes, atqꝫ ille eius dulcedine captus, auidius ſeſe ingurgitaſſet, eaqꝫ re concepta febri deceſſiſſet, auderes ne caupo, uini titulo tyrannicidæ præmiũ flagitare? At quis non te cum tua flagitatione, ut temulẽtũ, ut noqꝫ madidum exploderet? Cæterum quanto frigidiore titulo nũc ideꝫ poſtulas? Vtcunqꝫ coniecturis præcipi poterat: ut ætas uinoſa tam illicibili uino auidius, intemperantiusqꝫ frueretur, crapulã conſequeretur morbus, reſertim in ſene: morbum mors, uulgo hæc eueniũt. Tu eam tyranno mortis cauſam dediſti, cuius nullũ extat in hominum memoria exemplũ. Quis enim ante hac ob filij necẽ ſibi manus intulit? Accedam propius. Finge te tyranni coquũ eſſe: probẽ callere palatum domini, medicos interdicere cibũ, quo tamen ille oppidò cupiens ueſcatur: interminari morbũ capitalem, ni temperet: id te nõ fugere, eum cibum tu arte tua, cupedijs & condimentis magis ac magis illecebroſum reddis. conſequitur edentem morbus, quem prædixerant medici: emoritur tyrannus, liberatur ciuitas. Hiccine coquus è culina in forum proſiliens, & adhuc iure madens, fuligine niger, tyrannicidæ præmium poſtulabis? Mortarium, conſillum, & ollas oſtentabis, arma ſcilicet quibus tyrannide expugnaris?

An idẽ ſit eam ſam mortis *præbere, atqꝫ occidere.*

A diſſimili.

Amplificat exemplo.

A conſequẽti

Simile.

Aliud.

Noq

Non eris (opinor) tam impudens in ea cauſa, qua tamen iſta tua multò eſt abſurdior. Nam illi uoluntas occidendi non defuit, probabilem præbuit cauſam. Tu nec in hoc iugulaſti filium, quo pater ultrò uitam relinqueret, & cauſam deſti, ad quiduis potius quàm ad iſtud idoneam. Accipe exemplum tuo ſimilius, quàm ouum ſit ouo (quod aiunt) ſimile. Quid ſi tyranni amicam, quam ille miſerè ac perditè deperiſſet, occidiſſes: eaq; cognita re tyrannus ſibi uitam abrumperet, auderes ad præmium aſpirare: auderes dicere, te certum præſciſſe, fore, ut tyrannus ſponte fugeret è uita? Certè quanquam plures amicas extinctas ſequuti ſunt, quàm filios, nemo tamen tibi crederet, nemo tibi præmium decerneret, tuum factum periculoſum & anceps dicerent: omnes fortunę gratias haberent, cuius commoditate res ea feliciter ceſſiſſet. Tibi abundè magnum præmium exiſtimarent, ſi commiſſi uenia donatus diſcederes. Primum igitur diuerſam imputandi maleficij, & aſſcribendi beneficij rationem conueniet diſtinguere, deinde cauſæ æqualitatem, poſtremo animum: atq; ita demum liquebit, quid tibi lex debeat. Nam quòd aiebas legem prolixiorem eſſe oportere ad reddendum præmium, quàm ad infligendam pœnam, id in priuilegijs, quæ in exemplum non uocantur, fortaſſe locum habet. In iure communi longè ſecus eſt. Siquidem (uti ſuperius demonſtrauimus) nulli nocenti lex non minatur pœnam: paucis benefactis præmium oſtendit. Tum in maleficijs etiam conatũ ſimplicem ſupplicio proſequitur, in benefactis ſemper exitum requirit. Nec mirũ, nec iniquum, ſi lex eſt diligentior in eo negocio, ad quod unum eſt nata atq; inſtituta, quàm in eo, in quo temporis ratione tanquam alienas ſibi ſumit partes. Ergo in utroq; communiter ſpectat, ut cauſa ſit idonea: deinde ut animus adſit non tantũ caſus. Hoc rurſum intereſt, quòd in benefactis nec cauſa idonea, nec animus idoneus ſatisfacit legi, niſi his acceſſerit euentus item idoneus. In malefactis, ſi quid nocendi animo tentes, non expenditur nec euentus, nec cauſa: ſed ex animo factum tuum lex metitur. Sic enim iudicat, tibi nihil ad ſcelus defuiſſe præter fortunam: qua te ſubleuari, quod tandem ius ſit? In euentu ſimul & cauſam datam & animum expendit. Si animum uicioſum comperit, nihil moratur cauſam, quàm ſit idonea, putat animum & euentum ad pœnam commerendam ſufficere. Sin animo ſimplici data eſt cauſa mali idonea, & non conſequitur euentus: lex quaſi conniuet ad id, & non putat ad ſuam cognitionem magnopere pertinere. Sin euentus eſt conſequutus, etiam ſi de animi uicio doceri non poteſt, tamen temeritatis & negligentiæ nomine pœnam irrogat: partim propter ſuſpectam dantis uoluntatem, partim ut hæc latebra peccantibus eripiatur, imprudens feci, diſcantq; homines uel ſuo periculo cauere, quod alieno faciant periculo. Ergo qui prudens & ſciens, certam atq; euidentem noxæ cauſam dederit: eũ perinde lex cenſet, quaſi facinus manu peregerit. Veluti ſi quis hoſtem opibus copijs q; iuuerit, perinde eſt ac ſi ipſius arma contrà ferat. Siquidem id ſuppeditauit, ſine quo bellum geri non poterat. Aut ſi quis inimicum ſuum per dolum nauigio ſolutili imponẽdum curet, ut naufragio intereat: aut in conclaue penſili teſtudine inducat, ut ruina opprimatur: aut iuxta lectulum ægroti, loco pharmaci uenenum ponat, futurũ ſperans ut eo hauſto pereat, tamet ſi non bibit ægrotus, tamen ueneficij poſtulari poteſt qui poſuit, propter uicioſam animi uoluntatem. Nam uehementer erat probabile id euenturum, quod ille moliebatur. Huic ſi detrahas nocendi uoluntatem, nihil illi cum lege rei futurum eſt. Si detracta nocendi uoluntate, apponas euentum: nõ effugiet temeritatis crimen, niſi illum inculpata ignorantia abſoluerit. Porrò ſi in loco non ad id deſtinato, puta in uia publica, aut in fundo alieno, arcu temet exerceas: lex tecum non agit, niſi ſi quem occideris, aut uulneraris, aut ſi cui damnum dederis. Cæterum quod facis, tuo facis periculo. Quòd ſi quid horum conſequutũ eſt, cum lege tibi res eſt. Neq; tibi tua patrocinabitur imprudentia: quippe quæ

culpa

Aliud.

Nona diſputatio, quatenus cauſa et uoluntas in legibus ſufficiant, & quando euentus ſpectari ſoleat.

culpa temeritatis non uacet. Siquidem in te fuerat præcauere, quod probabiliter poterat prætimeri. Vides quãto discrimine dissita sint, inter quæ tu nihil interesse dicebas. Primum non statim imputatur ad præmium, quod ad pœnam, idq; nõ à malignitate legum latoris, sed partim ex ipsa rei natura proficiscitur, partim à legum officio. Deinde discernitur animus, causa data dijudicaturi spectatur euentus. Age nunc si libet, tuam causam, qua tuum facinus æstimari uis, expendamus. Finge te certam, ineuitabilem mortis causam tyranno dedisse, sed imprudentem, nulla tibi sit præmij petitio. Quis enim insciens benemereri dicitur? Fortibus uiris præmia dantur, non fortunatis tantum. Nam euicimus iamdudum, opinor, ne posthac affirmes te in hoc iugulasse filium, ut pater sibi necẽ consciscceret: quod euentum ne uates quidem quisquam præscire poterat, tu nec suspicari. Imò posteaquã rem plenã discriminis, fortunæ arbitrio cõmissi sti, quia benè successit, hoc nõmine lex te nõ postulat: at idem si malè euenisset, temeritatis pœnas eras debiturus. Neq; em tibi succurreret inculpata ignorantia. Quid enim æquẽ formidandum erat, quàm ne tyrannus, simulatq; occiso filio se peti insidijs persensisset, omnia tyrannidis mala in nos conduplicaret? Iã ut de animo res tibi constet, causam dedisti non solum nõ idoneam, uerum etiã periculosissimam Reip. Vin' hoc tibi argumento euidentissimo demõstrari? Finge te quempiam è ciuibus uicio occidisse: tum extincti patrem id facere, q̃d modò fecit tyrannus. Vtrum tu duplici cædis crimine teneberis, an simplici: Simplici opinor. At uxor & mariti mortẽ imputabit, qui necato filio, seni causam mortis dederis: atq; his fermẽ tuis argumentis utetur. Indulgentissime filiũ adamabat, in illum omnem familiæ curam reclinauerat, illo se oblectabat. atq; hæc de priuato sene cum fide dicet, quæ tu de tyranno nimis durè (ne dicam ridiculè) dicebas. Addet ea te scisse, præuidisse futurum, ut ille uitam fugeret orbatus filio, in quo uno omnia uitæ oblectamenta collocarat. Non tibi defuisse iugulandi senis uolũtatem, sed hoc tantũ egisse, ut miserabilius sua dextra perimeretur, ut odium tuum plenius miseri patris malis exaturares. Ideo iuuenem necasse, in hunc usum gladium in uulnere reliquisse. Vides quãto sunt hæc probabiliora in hoc, quàm in tuo negocio: & tamẽ negabis paternam necem ad te pertinere, atq; animi suspicionem, causæ qualitate purgabis. Negabis causam idoneã fuisse, cur ille sibimet manus adferret. Te nec præscire, nec timere potuisse id, quod sit consequutum: quod rarum extet exemplum patris, ob filij necẽ sponte fugientis è uita. Alioquí futurum fuisse, ut & mater sibi fatum accerseret: quippe quam impotentius amare sit consentaneum, ac minus aduersum dolorem animi uiribus ualere. Hęc non dubitares tibi profutura, ad alterum crimẽ depellendum, & prodessent dubio procul. Atqui quod in maleficijs ualet, ne quid imputetur, id multò magis in hac causa ualet, ne quid acceptum feratur. Ibi te liberaret à uoluntatis suspicione, quòd causas parum idoneas dederis, hic ex causis multò minus idoneis propter personam tyranni, uideri uis non modò quod euenit, fuisse suspicatus, uerumetiam certum præscisse. Ibi temeritatis põ stulari non poteras, propterea quòd tametsi uitio abs te data est causa, tamẽ idõnea non sit ad id quod euenit. Imò ipsi tota res imputabitur, & legibus pœnas dabit, sepultura prohibitus, quòd ciuitati citra causam idoneam, ciuem unum ademerit. Tibi non nisi unius filij mors imputabitur, etiam si mater quoq; & filiæ & sorores, & tota tribus huius necem fuerit imitata. Hic poterat, nisi feliciter euenisset: quippe ubi summum Reip. periculum & uerteretur, & prætimeri probabiliter posset. Venio nunc ad quartum illud præsidium, Iudices, quod iste tutissimum, ac penè inexpugnabile iudicabat: unde ego illum ita deturbabo, ut nõ solum sit non habiturus, quo tyrannicidij & huius laudis arcẽ obtineat: uerum uix etiam latebrã inuenturus, ubi temeritatis ac maleficij pœnam effugiat, quo nimirum intelligat, quàm non inimicè, non curiosè (ut aiebat) secũ

Adaptatio præiecticis cau sæ.

IIII.

An propter filium, ut tyrãnidis ois autorẽ et causã, occisum, præmiũ debeatur.

agam: ut quum possim in crimen ac pœnam uocare, sat habeam ab honore non promerito secludere. Ait sibi deberi præmium, uel hoc uno nomine, quòd iuuenem occiderit, iam pluspuam tyrannum, tum tyrannidis paratum hæredē, etiamsi hunc euentum dij nō dedissent, ut senex ipse uitam abrumperet. O deploratam impudētiam. Tu tibi præmium peteres, si tyrannum suæ furiæ nō essent ultæ? Dij quid uis potius dederint, quàm isthuc quod tu fingis. Sed tamen fingamus interim oratione, quandoquidem id tutò licet: tametsi ad solam mentionem inhorrescit animus. Tūne, inquam, occiso filio, relicto sene uiuo, tyrannicidæ prēmiū peteres? An potius nec ipse superesses, qui possis petere: nec esse Resp. quæ dare posset? Nam tu aut exquisitis supplicijs exanimareris, aut in extremis Orcadis exul delitesceres: nos pro tyranno iam immanissimum carnificem pateremur: & tuū caput ubicunq; terrarū latitares, diris imprecationibus deuoueremus, qui nos tua incogitantia, uel præcipiti magis lucri cupiditate in tantam malorum tempestatem coniecisses. Sed re filius erat tyrannus (inquis) patri præter inane nomen nihil erat reliquū. Quid ego audio? duos igitur hæc ciuitas tyrannos alebat? Nam de patre nemo unquam dubitauit, quin tyranni uocabulum mereretur. Quando aūt antehac unquam fando auditum est, duos una in ciuitate sedisse tyrannos? id quod magis etiam natura repudiat, quàm eadem in corpore gemina capita. In ijsdem aluearibus duo se reges pariter non ferunt. In armentis taurus tauro cedere cogitur. In ijsdem lustris non cōuenit duobus inter se leonibus: & tyrannus (quo nullum animal efferacius) parem in eadem urbe patitur? Nō uides necessario fieri, ut è duobus, aut alter alterum oppugnet, aut alter alteri cedat? Vtrum tu fuisse mauis in patre, an in filio? Si iuuenis aduersus senem obtinebat tyrannidem, quid à Repub. præmium postulas? Tyranni partes adiuuisti, non Reipub. Sin patri cessit: quid tandem illum uocare potes, nisi tyranni uel præfectum, aut satellitem? Quandoquidem senilem tyrannicam appellationem ne tu quidem audes detrahere. Verum ut quoquo modo tyrannidem omnem in adolescētem oratione deriuares, quàm multa tu quidem non ex re, sed pro causæ tuæ cōmoditate comminiscebaris? Cæterum quàm in his confingendis decori, quod in personis situm est, nullam habuisti rationem? Sic enim (ut memini) inducebas in fabulam senem iam ætate mitem, et qui omnem tyrannidis acerbitatem ob senectam exuisset: non secus atq; mala, quæ natura acerba, tempore mitescunt, & in alium abeunt succum. Porro iuuenem ferocem, illo incolumi gerentem tyrannidem, iamq; patri uiuo succedentem. Priuatus paterfamilias non fert filium se uiuo successorem: & tu uis isthuc credi in tyranno? Ille non sinit ullum è liberis rem domesticam exanimi sui libidine moderari: & tyrannus sese ueluti abdicans imperio, negocium omne in adolescentem rejecerat? Nō dubito, quin & ipse uideris, quàm dura sint ista, & quàm à communi sensu abhorrentia. Verum quid faceres, nisi tales personas induxisses, exitum inuenire tragœdia tua non poterat? Quæso te, an unquam auditum est Tyrannum ætate mitescere? Quando tu desines ea quæ sunt priuatorum, quæ bonorum principum, tyrannis tribuere? Vt eodem igni cera mollescit, limus durescit: ita ætate plerisq; redduntur mitiores ac temperantiores, tyrannus magis exasperatur. Vt tempus nonnullis pomis amaritudinē adimit, ut uinis nonnullis acorem conciliat: itidem tyrannis non adimit fœuitiam ætas, sed exaggerat. Vis ipsissimam tyrannici ingenij tibi demonstrem imaginem? Spinam cogita, quæ quo magis senescit, eo pungit acrius. Echinos cogita, qui quo plus habent ætatis, hoc testa sunt asperiore. Vulgaribus ingenijs fortasse nonnulla uitia senecta uel detrahit, uel certè mitigat, etiam si plura irritat, nonnulla parit. At tyrannorum mentibus ad scelus, ad crudelitatem natis, scelere & immanitate imbutis atque educatis, præter uiciorum omnium incrementum adferre senecta quid potest? Nisi fortè libidinē adimit?

Confutatio à cōsequētibus.

A conditione filij, à quo tyranni dē remouet ab incredibili.

Ab absurdita te fictionis.

Ab ætatis accidentibus ex persona pris.

Quan-

Quanquam iſta Tyrannidis quantula tandem eſt portio? Sed eſto fuerit ſanè propter ætatem ad uoluptates ſegnior, uerum erat faſtidioſior: unde fit, ut imbecillior ſit ad coitum, ad raptum auidior. Fortaſſe pauciores huic execabãtur ephebi, ſed inſigniores. Pauciores producebantur uirgines, ſed exquiſitiores. Quur non autem & plures? uidelicet quo ſenile faſtidium optione & uarietate uinceret. Hoc ita eſſe, quot ego tibi teſtes citare poſſem, qui quo nobiliores ſunt, quo fortuna præſtantiores habent liberos, hoc magis eis à flagitioſiſſimi ſenis cupiditate metuebant. An tu putas unà cum uiribus ſeneſcere libidinem? Multò ſecus habet. Imo quantum ætas improborum hominum facultati detrahit, tantum adijcit cupiditati. Quanquam tyrannicũ animum his in rebus non tam uoluptatis uſus capit, quàm noſtra delectat contumelia. Vt frigeat in ſene tyranno Venus, certe feruet uigetq; malitia, ſæuitia, nocendi libido. Poſtremo totum illud uitiorum agmen, quæ propria tyrannorum ſunt, cupiditas, rapacitas, improbitas, impudentia, impietas, iracundia, uiolentia, impotentia, ſuſpicio, fraus, perfidia, crudelitas, implacabilitas, immanitas, periurium (Quid autem oportet omnia commemorare nobis omnibus heu nimium nota?) horum inquam nullum non ætate fit acerbius, propterea quòd iuuenta nonnunquam naturæ bonitate uincitur: præterea quædam mala nondum didicit: at ſenecta, ſi quid pudoris, ſi quid humanitatis, ſi quid melioris ingenij à natura inſitum eſt, id omne multo ac diuturno flagitiorum uſu penitus exuit, & prorſum in immaniſſimam quandam feram abijt. Id ita euenijſſe, Iudices, in execratiſſimo illo ſene, quid ego coner argumentis docere, quum ſua cuiq; memoria abũdè ſatis exemplum ſuppeditet? Quòd ſi iuuenis ſeſe gerebat inſolentius, uidelicet patris abutens imperio: num tu hunc continuo tyranni nomine donabis? Ergo ex eadem tyrannide ſexcentos tyrãnos facile reddideris. Nã quis eſt omnino in tyranni familia, uel extremũ mancipium, qui non ipſe penè tyranno ſit ferocior, uiolentior, ſceleratior? Filius, inquit, emolumentis imperij potiebat: patri præter nomen nihil ceſſit. Quaſi uero non ſit iſthuc omni tyrannidi commune. Lõgè minima fructuum pars, qui ſolent ex tyrannide capi, ad ipſum redire tyrannum. Quemadmodum in latrocinio fieri conſueuit: prædæ communiter in omnes diſtribuuntur, uel in eos potius quorum opera capiuntur. Alioqui non cohærebit cohors illa ſcelerata: niſi dux ille, quiſquis fuerit, plus etiam permittat ſuis, quãm ſibijpſi. Solum nomen ſibi propriè uendicat. Et in nullos eſt tyrannus indulgentior, quã in ſcelerum miniſtros: quippe quorũ opera ſentiat ſuum imperium cõtineri. Proinde ſub unius umbra ſatelles omnis, omnis miniſter, familiaris, leno, tyrannidem quandam in ciues exercet. Ridiculè fecero, ſi hoc quoq; coner argumentatione probare, Iudices. Vidimus, ſenſimus, experti ſumus, niſi fortè tam diutinæ calamitatis memoriam, tam pauculi dies obliteraſſent. Neq; enim eſſet res uſqueadeo miſera tyrannis, ſi unius modo foret toleranda uiolentia. Quot ferendi latrones, quot ſacrilegi, quot ex extrema barbarie aduenæ, feris quã hominibus ſimiliores? Neq; deſunt, qui ſe ſimulent apud tyrannum ſceleribus ſuis gratiam promeritos eſſe, quo nimirum hoc nomine metuantur à ciuibus. Horum igitur unumquemlibet tyrannum appellabis, & pro quolibet occiſo tyrannicidæ præmium petes? Non in tantum omnem exeus pudorem opinor. Sed pater ætate feſſus, omnem dominatum in filium tranſtulerat, quicquid tyrannicum in urbe gerebatur, id iuuenis uiolentia committebatur. Sed iſthuc quantum abſit ab imagine ueri, quis tam cæcus, ut non uideat? quis tam obliuioſus, ut non poſſit experimento refellere? Ego tibi complures nominare ſatellites poſſum filio inſolentiores. Ad hæc, ueriſimillimum eſt nullius inſolentiam minus approbaſſe ſenem quàm filij, uel quòd odit omnem tyrannidis affectatorẽ omnis tyrannus, uel quòd intelligit ex illius factionibus longè plus inuidiæ odijq; ſibi conflari (Callidiſſimi autẽ tyranni eſt,

Cõfutatio ſignorũ à ꝓpria tyrannorum.

II.

tatenus legitimum imitari regnũ, quatenus obtineri tyrannis possit) uel quòd pater etiam pessimus, tamen liberorum nonnihil offenditur uitijs, & ad crudelitatis ministeria alienis quàm suis uti mauult. Quòd si clam patre rapinas, raptus, atq; id genus facinora designabat filius, profectò nõ tyrannum agebat, sed insolentem satellitem. Sin approbante patre, quasiq; per illum exercente tyrannidem, utri tandem par erat imputari cõmissa, huic per quem gerebantur, an ei cuius autoritate arbitrioq; fiebant? Nõ arbitror obscurum, quin huic cui in manu erat nutu ne fierent uetare. Quid autem non agunt per alios tyranni? Nam ipsi quidem neque pueros emasculãt, neque uirgines abripiunt, neque proscribunt, neque bona diripiunt, neque phana dispoliant, neque hæreditatibus manum injiciunt, neque compilant ærarium, neque tormentis excruciant, neq; quenquã iugulant, neq; armis uicos expugnant: neq; incendunt uillas. Totum hunc tyrannicũ ludum per ministros exercent. In unum tamen tyranni nomen inuidia cõpetit, in unum occidendũ lex præmium instituit, in unum stringendi ferri ius facit, illos suæ cognitioni reseruat. Quorsus ut quisq; sua opera tyrannó profuit, ita aliud atq; aliud uocabulum imponi potest, certè tyranni uocabulum nemini cõgruit, nisi uni illi, sub cuius ueluti clypeo, tota illa pernicioßissimorum hominũ colluuies latitat. Arbitror uobis, Iudices, sæpenumero auditum esse, id quod eleganter à doctissimis uiris est scriptum, tyrannis non lõgas modo, uerum etiã plurimas esse manus, plurimos oculos, eosq; acerrimos, plurimas aures, easq; longissimas. Omnino prodigiosum quoddam est animal tyrannus, multoq; Titanibus illis Briareo & Encelado portentosius, centenis capitibus, centenis linguis, centenis manibus, pedibusq;. Quot enim habet scelerum ministros, totidem habere membra uidetur. Atq; ut ex mẽbris corpus, ita tyrannis ex huiusmodi constat ministris. Verum ut illud quod corpus appellatur nihil est aliud, quàm quiddam omnibus ex membris aggregatum, ità in tyranni de unum quippiam est, quod neq; pes sit, neq; manus, nec ullũ aliud membrum, contineat autem uniuersa: at ita contineat, ut ab ijs possit separari, idq; tyrannus uocatur. Proinde exaggera quãtumlibet iuuenis insolentiam, uiolentiamq;, præfectum arcis uoces licebit, oculum nomines licebit, aut si mauis dextram: aut si ne id quidem satis, præcipuum tyranni caput dicas licebit: tyrãnum certè uocare nequaquam potes. Vnum enim illud portentum tyranni nomine censet, cuius autoritate, titulo q; cuncta hæc membra ueluti animãtur: idq; unum forti ciui permittit occidere. Non uult te in oculum aliquem inuolare: nõ finit ut caput aliquod amputes, ne tale quiddam eueniat, quod de Lernæa hydra fabulantur poëtæ, ut pro uno capite resecto, duo pestilentiora subnascantur: pro uno excusso oculo, plures acriores succedãt: pro una rescissa dextera, multæ robustiores subpullulent: unius uitæ te dominum, arbitrumq; constituit, qui sibi sit ausus tyranni uindicare nomen: quo sublato futurum sit ut membra reliqua quasi destituta spiritu, emoriãtur, aut certè sanẽtur: At quid ego tecum iam accuratis argumentationibus ago? Possum illico tuis te uerbis reuincere, ac ueluti tuo te laqueo capere. Iuuenem paulo antè magnum patris satellitem nominabas. Non inficiabere. Rursum alio loco dicebas omnem tyrannidem occupasse filium: solius appellationis honorem cessisse. Qui cõuenit eũdem & satellitem & tyrannum appellari? Tum si cessit, nõ igitur usurpauit tyranni nomẽ. Contractus autem uerbis aut rati sunt, aut rescindũtur. Lex hac tecum formula contraxit. si quis tyrannum occiderit, præmiũ ferat. Quid tu mihi iuuenis flagitia cõmemoras? Id te lex uoluit occidere, quodcũq; illud esset animal, quod tyrannus diceretur. Magnum (ut ipse fateris) satellitem occidisti, non tyrannũ: quid tibi cum lege rei est? At rem, inquis, legis sequutus sum, nõ syllabas: eum interfeci, qui caput erat tyrannidis, paratus hæres paterni dominatus: libertatem peperi, seruitutem sustuli: hoc lex sensit, huius rei autori præmium præstituit.

Opponit uerba legis.

Satel-

Satellitem, inquam, occidisti, nihil moror quantum, quàm grauem, quàm ferocem, quàm sceleſtum: ſatellitem tamen occidiſti tyrannidis, non caput aut ſi caput, unum è pluribus. Sed hæc omnia tibi ex animi ſententia largiamur: fierit ſanè res tota tyrãnidis filius: pater nihil niſi uocabulum quoddam inane tyranni: quemadmodum in fabulis habetur, Echo nympham, nihil aliud quàm meram quandam fuiſſe uocem ſine corpore: Qui tibi licuit in re tanta, à uerbis legis diſcedere? præſertim ita dilucidis, ut perſpicuum magis nihil eſſe poſſit, & commentitiam interpretationem domi tuæ natam in iudicium adferre? Ego Iudices, nullum in Remp. exemplum pernicioſius induci poſſe iudico, quàm ſi conſueſcant homines calumnioſi à præſcripto legum recedere: & interpretamento, quod ad prætexendum facinus quiſq; ſuum maximè idoneum commiſciſci queat, id Iudicibus obijcere. Quis autem unquam meminit de legis ſentẽtia quæri ſolere, niſi quum in ſcripto quiddam apparet ambiguẽ, obſcuréue dictum: aut quum ex uerbis & euẽtu abſurditas quæpiam extitit, eaq; manifeſta? In priore non cuiuſuis commentum, ſed iuris prudentium reſponſa, ſed Iudicũ ſententia recipi ſolet. In hoc poſteriore, neceſſitas ipſa compellit aliquantiſper à legis uocibus deflectere: & æquitatem iuris potius, quàm uerba ſpectare. Duplex itaq; periculum uidetis Iudices: alterum ne ſuperſtitioſa cauillatione literarum legis ab eo quod lex ſpectauit abducamur: alterum ne paſſim à præſcripto diſcedendo, leges omneis & iudiciorum religionem ſubuertamus. Quorũ illud quidem multò leuius eſt: propterea quòd uix unquam accidat, ut legislator obſcurè quid uoluerit, explicuerit: aut abſurdum quiddam exoriatur. Hoc multò periculoſiſſimum, pernicioſiſſimumq;. Etenim quæ tandem lex futura eſt, quam uerſutus calumniator, quo pœnam effugiat, non facile poſſit aliquo commento ſubuertere? Neq; quiſquam non elabetur è iudicio ueſtro nocens, niſi qui ſit uſqueadeo nullius ingenij, ut ne friuolam quidem aliquam commentatiunculam queat inuenire. Atq; ut cuiq; commodum erit, aut animi libido feret: ita pro ſene iuuenem, pro tyranno ſatellitem, pro homicidio tyrannicidiũ: & paſſim aliud pro alio interpretabitur. Veſtra interim Iudices religio, ueſtrũ iuſiurandum, qua tandem ratione ſeruabitur: quibus nihil futurum eſt certi, quod in cognoſcendo ſequamini: uerum ambiguas diuerſasq; litigatorum cõiecturas ſpectare neceſſum erit? Ergo quum in omni cauſa maximopere cauendum eſt, ne ſine grauiſſima ratione à legis præſcripto diſcedatur: tum in hac nõ periculoſum modo, uerum etiam abſurdiſſimum: quum legis uerbis nihil poſſit eſſe dilucidius: ſententia nihil æquius: interpretamento quòd præter legis mentem inducitur, nihil peſtilentius. An credimus legis huius autorem uſque adeo infantem, & uerborum inopem fuiſſe, ut dicere non potuerit: qui quouis modo Tyrannidem ſuſtulerit, huic præmium eſt, ſi modo iſtuc ſenſiſſet? Neq; uero fugit illum, totam tyrannidem per ſatellites & præfectos exerceri ſolere, permultósque in his eſſe uel Tyrannis ipſis ſceleratiores: atque ut ita dixerim, Tyrannicos magis, et omnino ſupplicio digniores: niſi & omnium omnia miniſtrorum ſcelera Tyranno imputarentur. In unum tamen illum, qui hoc nomine cenſetur, tibi ferro graſſandi facultas data eſt. In reliquos non tibi permittitur idem: nõ quòd illos uita dignos iudicet lex, ſed quòd unius cæde totam tyrannidem tolli uelit, non multorum cæde reddi duriorem. Tuum erat legi ſimpliciter parere: neq; eius uerba quaſi plumbeam quandam regulam ad tuum facinus accommodare, uerum ad illius præſcriptum factorum tuorum rationem inſtituere. Præſertim in hoc exemplo, quo non aliud poteſt admitti peſtilentius, ut ex legis arbitraria interpretatione, quem uelis interficiendi tibi pro tua libidine licentiam ſumas. Non illud hic ſpectandum, iudices, quàm inuiſus Reipub. ſit, qui occiſus eſt, quàm maiore etiam ſupplicio dignus: uerum id etiam atq; etiam perpendere oportet, exemplum præter leges iugulandi homines, ſe-

Conceſſio. Etiã ſi filius tyrãnus maximus fuerit, tñ occidendũ non fuiſſe.

Locus à legibus, eas nõ temere à uerborũ ui deflectẽdas & interpretãdas eſſe.

A periculo.

A conſilio legislatoris.

Aliud à periculo.

mel in ciuitatem receptum, semel uestris sententijs approbatum, denique præmio compensatum, quo tandem licentiæ sit processurũ. Quod iste sibi in tyranni filiũ licere uoluit, hoc alius sibi uolet in ditissimũ quenq; ciuium licere. Quis quis pauper à locuplete contumelia afficietur, protinus tyrannum eum appellabit, & ueneno aut ferro adorietur. Postremo si cui magistratus non placebit, si cui iudex erit inuisus, non dubitabit è medio tollere. Porrò ad facinoris defensionem, Sophistam quempiam aut sycophantam consulet (si ipse ingenio stupidiore fuerit) & nouam legis interpretationẽ uobis adducet: dicet nil aliud sensisse legislatorem, quàm ut huiusmodi ciuium genus non nomine, sed re tyrannidem agentium, ferro, igni, ueneno tollatur è medio. Atq; ita breui futurum est, ut quod in uno factum semel & probauimus, & gauisi sumus: id in multis sæpius & doleamus, & improbemus. Credite mihi, non mediocre discrimen, neq; conuenienter accipiendum, ut titulo reperto, priuatus hominẽ indemnatum interficiat. Id ita esse facile liquebit, siquidem animaduertimus, nihil omnium esse, quod lex parcius, circumspectiusq; permiserit. Etenim (si memini) tribus dũtaxat temporibus lex indulsit, ut quis citra iudicium hominem occidat. Primum adulterum, sed in uxore deprehensum: id quod intemperanti & insuperabili mariti dolori donatum est. At ita si corpus utrunq; pariter interimat, si argumentis idoneis deprehensum fuisse doceat. Deinde in ui depellenda. At ita si demõstreste mortem effugere nequiisse, nisi mortem intulisses: id lex ita interpretatur, quasi sese tueri potius sit isthuc, quàm alium occidere. Vter q; tamen facti sui rationem reddere compellitur, statim sese prodere, nec expectare donec in ius trahatur: atq; (ut ita dicam) ultrò semet reũ facere cogitur. Quòd si omnia cõstabunt argumenta: ita demum à lege dimittitur, ut uenia, non laude dignus esse uideatur. Postremo in tyrannicidio: ubi propter periculi suscepti magnitudinem lex præmium quoq; proponit: at ita, si eum quem tibi lex isto uelut insigni tyrannici nominis denotauit, fortiter occideris: non si scelestum alio scelere sustuleris: neq; patietur te ius occidendi permissum, latius quàm ad unicum tyranni caput trahere, nisi si quis obsistat, ut per illius necem tibi necesse sit ad illum penetrare. Iamq; hoc factum tuum secũda illa ratione defenditur. Huic tertio generi fortasse proxima uideatur hostem in bello feriendi facultas: quam tuæ tamen libidini lex non permisit. Nisi palàm hostis sit declaratus, nisi in Imperatoris uerba iuraris, nisi ille aciem eduxerit, nisi signa canere iusserit, tibi fraudi futurum est, hostem interfecisse. Tu dicturus es: Hostem occidi, nam plus quàm hostilia faciebat, nomen hostis tantum aberat, re hostem agebat. Lex respondebit, suarum partium fuisse, hostem declarare, ac tuo fortasse scelere fruetur: uerum ne serpat exemplum, pœnas de te sumet. Quid autem aliud abs te factum est? Vnum tibi lex nominatim designauerat: tu illius uocabulum tuapte autoritate in alium transfers, quod nisi in unum non potest competere: neq; traduci debet ab eo cui lex attribuerit, ne tibi fas sit aliquando quem uoles magistratum, quem uoles iudicem, quem uoles ciuem, tyranni appellare. Neque uero sine grauissimis causis lex tot uinculis astrinxit hanc in uitã alterius licentiam. Perpendit nihil maius eripi cuiquam posse, quàm uitam: uidit in extincto facile uarias causas confingi etiam impune posse, quandoquidẽ ille non sit refutaturus, qui iacet. Vidit quàm multis titulis suum quisq; dolorem posset prætexere, si post occisum hominem ulla causa recipiatur, præter eas quæ legibus sint expressæ. Quid quòd grauatim sibi quoq; lex permisisse uidetur, ut hominiuitam eripiat: quàm comperta, quàm multa requirit argumenta, quã multa concedit reo, quàm malignè agit cum actore, quem nõ nisi suo periculo uult accusare: quantum spacij largitur ei qui defertur: quàm liberam iudicij reiectionem. Quantum igitur à mente legis abesse putas, ut cuilibet permittat, uel pro suo priuato dolore, uel domestica iuris interpretatione, hoc est subuersione, in cuius-

A uoluntate & fine legis.

Amplificatio à rei qualitate

Epilogus.

cuiuſquam uitam graſſari? Neq; ad rem pertinet, quantum criminum aceruum exaggeres, quantumuis etiam uerorum, addo notorum: dicas parricidam, ſacri legum, inceſtum, proditorem, peculatorem, ueneficum interfeci. Tyrannum lex iubet occidi. Atqui hic unus multis tyrannis erat ſceleratior, peſtilentiorq; ciuitati. Ad iſta tam multa crimina lex tibi uerbo reſpondebit. Nihil moror q̄ fuerit ſceleroſus, qui periit: in unum tyrannum tibi ius feceram occidēdi, in reliquos in ius trahēdi. Si detuliſſes: auditus, reuictus, damnatus ā me palām pœnas dediſſet, omniq; Reip. ſalubri exemplo fuiſſes. Nunc tu priuata libidine interficiens, pro ſaluberrimo exemplo, perniciſſimum in ciuitatem induxiſti, & legum inſtaurationem, ā legis uiolatione auſpicaris: hoc eſt, malis malo mederi ſtudes. An me clām eſſe putas, quām multi ſint in hac turba uita indigni, morte digniſſimi? At eos meæ cognitioni, non tuis manibus ſeruo: ſunt fora, ſunt tribunalia, ſunt iudices, ſunt carceres, ſecures, carnifices. Quur tu mihi præire conaris? quur nullo mandante magiſtratum occupas? & dum Tyrannicida uideri uis, tyrannum imitaris? Nam quo alio nomine tantopere mihi eſt inuiſus ille, niſi quòd mihi parere recuſat, & præire conatur? Ei demum ferrum tractare licebit, cuius manibus ego permiſerō. Si iuuenem occidiſſes, quōd non alia patuiſſet ad tyrannum uia, darem neniam neceſſitati: nunc occidiſti, non obſiſtentem, non auxilium ferentem patri, ſed patris opem implorantem. Huius unius cæde contentus diſceſſiſti, tyrannum nec impetiſti, in quem unum tibi ius feceram. Meum erat expendere, utrum ex uſu Reipub. fuerit, an iuuenis occideretur: malueram illum exquiſitioribus excruciatum ſupplicijs, exemplum omnibus ædere. Neq; hæc dicō Iudices, quaſi parū gaudeam pariter cum patre ſublatum filium: utinam eadē opera ſimul omnes ſint oppreſſi, quibuſcunq; tyrannus placet. Sed quis prohibet, ſimul & gaudere, q̄ deorum bonitas nobis hanc rem benē uerterit, et tamen non committere, ut huius temeritas, ſi iudicio comprobetur, in legem atq; in exemplum trahatur? Nec de iuuenis iniuria uindicanda nunc agitur, ſed de legis uiolatæ maieſtate. Non enim par eſt, ut cuiquam perſonæ præter ius extincti odium in ſcelere ſuffragetur. Neq; tam ſpectandum in quem commiſſum ſit facinus, quām quo exemplo commiſſum. Alioqui quur non eadem opera fas ſit in tyranni nepotes, pallacas, pueros, uxores, liberos, lenones graſſari? Bonam Tyrannidis partem uxor ſæpenumero ſuggerit. Ad ſummam immanitatem nonnunquam liberus aliquis, aut uernula inſtigat: quur non & hos iugulas, ſi tibi ius eſt æſtimatione priuata meritorum ciuem iugulare? Quid quòd eſt aliquid tyranno nocentius, in quod tamen haudquaquam tibi ius ſit occidendi. Finge eſſe qui totam hanc urbem, templa, domos, curiam conatus ſit incendere, imò qui iam cō pluribus locis ignem ſubiecerit, ſed incendium ſubitò exorto imbri reſtinctū: autorem non obſcurum, uerū abditum latitare. Eum fortè fortuna repertum, manu tua trucidas. Num lex tuū factum approbabit? Nō opinor. Atqui tyranno ille quanto erat nocētior? Tanto nimirum, quanto eſt atrocius ciuitatem ſemel funditus euertere, quām expilare: ciues uniuerſos uno igni finire, quām in pauca quædam ſæuire capita. Ex tamen in unum tyrannum ſtringendi ferri poteſtas priuatim permittitur. Illum deferēdi modo ius habes. Hic in re tam aperta legis mentē calumniari, & nouo interpretamento tuū facinus palliare: quid tandem aliud eſt, q̄ legum autoritatem euertere, atq; id per cuniculos quoſdam agere, quòd tyrannus palam ac ui facere conſueuit? In recipienda lege fas eſt populo cauſam, æquitatemq; legis excutere. Cæterum receptæ, & longo iam uſu comprobatæ, ſimpliciter oportet obtemperare. Neq; enim exiſtimandum eſt maiores illos noſtros, uiros ſine controuerſia ſapientiſſimos, ita ſine grauiſſimis rationibus inſtituiſſe, ut priuatim interficiendi Tyranni facultas unico capite finiretur. Primum ad iugulandi licentiam, feneſtram aperiendam

Amplificat confirmatiōē

Præoccupatio.

Redit ad argumentum ſibi peritum. Non quicquid tyranno nocētius aut æq; nocens occidendum eſſe.

Redit ad autoritatem legis.

ciuibus non putauerunt: deinde perspiciebant tyrannidem fatale quoddam esse Reip. malum, quod minore noxa toleraretur, quàm malè exagitaretur: neq; posse semel tolli, nisi tyrãni ipsius cæde. Quo submoto, uidelicet qui legibus imperabat, non parebat, iam nihil opus esse priuata audacia, nimirum illis in reip. administrationem uindicatis. Quod si tyrannus in ius uocari potuisset, ne hîc quidem tuæ dextræ arbitrio permisisset. Videbant & illud: tyrannidem nonnullam habere monarchiæ legitimæ speciem: hoc tantũ interesse, quòd in monarchia populus regi paret, rex legibus: in tyrannide omnia unius libidini subiecta sunt. Rex publicam spectat utilitatem, tyrannus priuatim suam: unde publicitus expedit, ut tyranno ueluti principi legitimo ciuitas pareat, donec idoneus aliquis uindex extiterit, qui legum autoritatem in pristinum statum restituat, atq; id unius (si fieri potest) capitis iactura. Nam hac moderatione in fatalibus illis pestibus, quæ totum Reip. quasi corpus corripiunt, legum prudẽtia consueuit uti: ut exemplo magis, quàm admissi talione morbo medeatur: ne dũ ciuitatem sanare studet, magnam ciuitatis partem interimat. Hinc est quòd in seditionibus publicis non nisi in ipsos autores consueuit animaduerti, reliquis quos tempestas illa cõmouerat, dari uenia: aut uix etiam dari uenia, qui in publico Reip. tumultu quietem egissent. Quæ potest aũt pestis esse fatalior, quàm tyrannis? Quæ sese latius in ciuitatis membra diffundit? Quota quæq; urbis pars ab hoc uicio syncera potest esse? Omitto iam quicquid est ambitiosorum, ære alieno obstrictorum, scelere contaminatorum, barbarorum (nam hæc tota sentina hominum tyrannide gaudet, ut in qua nullis maiora, quàm sceleratis sint præmia) bonos etiam ciues hoc malum inuoluit, dum uel timent fortunis suis, uel rectum iudicant seruire tempori. In hoc itaq; rerum statu leges non extinctæ, sed oppressæ modo, cautim & circumspicienter agunt, intelligunt hoc uulcus citra summam ciuitatis perniciem exasperari non posse, unius capitis dispendio commodè sanari posse. Quare docto cuipiam medico præmium ostendunt, digitò demonstrant, quod membrum secari uelint, quibus abstineri. Caput indicarunt illæ, tu dextram secuisti. Illæ tyannum, tu tyranni satellitem occidisti. Quo præmio dignus? Nempe eo, quo qui morbo inscitè exagitato, totum hominem in extremum uitæ discrimen adducat, quo qui hominem legibus uetantibus occidat. Correctio. Neq; ego nunc te cædis reum ago, aget alius fortassis, cuicunq; lubitum erit: uerum illud modo consilium fuit, ostendere tibi quàm insignitæ sit impudentiæ in ea causa, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam eximiam tibi uendicare laudem, tam egregia poscere præmia, in qua nequeas obtinere, si modo tecum exactius ac seuerius agatur, ut graueis pœnas effugias. I nunc & curiosum me uoca: qui tam candidè, tamq; ciuiliter tecum agam: ut quum te possim in graue discrimẽ uocare, sat habeam legis & Reip. causam defendere, ne circumuenta præmium dare cogatur ei, qui nihil boni sit promeritus. Id quod non iudicibus modo (quibus isthuc iamdudum liquere puto) uerum tibi etiam ipsi cupio persuadere: & facturum me cõfido, si modo tantisper animum possis attendere. Locus ab imo ad summum. Vin' igitur, ut quemadmodum tu faciebas, itidem et nos summatim totam causam ob oculos reuocemus? dispiciamusq; quàm multa tuo in facto desiderentur ad id, ut legi satisfeceris: & quantum tu sis hallucinatus, quum multa diceres etiam superesse? Tria quædam requirit lex, & ita requirit, ut si quodlibet horum desit, aut pœnam tẽ, aut certè nihil gratiæ debere se credat. Quorum ego non unum aliquod, sed unumquodque deesse docebo. Quod si facio, utrum æquo animo cedes præmio, an impudenter petere persistes? Ergo rem accipe. Nisi tria hæc tibi constiterint, non est quòd tyrannicidæ præmium peras: Animus, uia, & effectus. 1. Animus. Animus duo quædam cõplectitur. uel quid speraris, uel quid proposueris. Nam si tyrannum per imprudentiã occidisses, si prẽter propositum, non magis profecto præmium tibi debeatur, quã

ſi quis tyranno amiciſſimus idem feciſſet, nam idem potuit accidere. Tu porrò quid propoſiti in arcem attuleris, ipſe uideris: ita demum legi perſuaſum erit, te uoluiſſe occidere tyrannum, ſi occideris. Non occidiſti, atq; id etiam quum tibi in manu fuerit (ut ais) ſi libuiſſet interficere. Lex negat ſua referre, utrum tyrannicidij propoſitum in arcem non attuleris, an allatum repente mutaris. Iam quid ſperaris, excutiamus. Quanquam iſthuc leges non ita ualde curioſe penſi culantur: ſed tamen in tam abſoluto facinore partes omneis conſtare oportet. Quid enim ſi Tyrannum interfeciſſes, quo tyrannidem ipſe occupares, utrum præmium ſperares? an ſupplicium metueres? Quid ſi quo priuatum animi tui dolorem ulciſcereris, tyrannum occidiſſes, atq; id eſſet palàm, num præmium auderes poſcere? Quid, ſi latrones tyrannum forte fortuna obuium obtruncaſſent, num ad hunc honorem aſpirarent? Quid ſi quis tyranno priuatim infenſus, magna te pecunia conduxiſſet, quo ei tyranno uenenum dares, dediſſesq;, num quæſo, tyrannicidæ præmium poſtulares? Ego hic tecum non ago comiè ſturis: nihil dico in uitam tuam, quæ quidem obſcurior eſt, quàm ut tu aliquis tam glorioſus quicquam de ea auſus fueris dicere: illud unum affirmare nõ dubitem, qui tyrannum quum tutò licuerit, non occidit, planè noluit occidere. Qui eum occiderit, cuius mors extremum exitium Reip. uideretur allatura, potius quàm ullam commoditatem: is aut priuatum dolorem ulciſci uoluit, non libertatem publicam uindicare, aut emolumentum ſuum ſequutus eſt Reip. periculo, non ſuo periculo Reipub. ſtuduit prodeſſe. Poſtremo non poteſt niſi gloriæ ieiunio adductus uideri, qui tam inſolenter ſe iactat. Non poteſt non uideri lucrum ſequutus, qui tam improbè præmium flagitat. An non uides igitur quantopere hac parte à tota legis mente diſſentias? quem illa tuæ uitæ periculo ſua cauſa uoluit occidere, eum tu non ſolum uolens præteriſti, uerumetiã periculoſe in Remp. irritaſti: quem ſua cauſa noluit occidi, eum tu maximo noſtro periculo tui compendij, aut animi fortaſſe gratia iugulaſti. Sed finge te animum tyrannicida dignum ad facinus attuliſſe, lucri perinde ut uitæ contemptorem: magni tamen refert, qua ratione tyrannidem tollere aggrediaris. Iam eñ omnia tibi ex animi tui libidine largior, quæ tamen nemo alius tibi cõceſſurus eſt. Te in filio iugulaſſe patrem, in non tyranno tyrannum. Largior iſthuc Delium aliquem tibi prædixiſſe, ut certum præſcire potueris, quod ipſe etiam uix diuinare Delius potuerit. Licuiſſe tibi patrem occidere, ſi libuiſſet, uerum hoc pœnæ genus tibi magis placuiſſe. Suſtuleris ſanè tyrannidem, idq; noua quadã & inuſitata ratione. Vides quàm multa tibi dono. Tamen obſiſtam tibi, nec finam ferre præmium, propterea quòd ea uia ſuſtuleris, quæ legi non probatur, quæ non expediat moribus ciuitatis, quæ non ſit forti uiro digna. Age quid ſi tyranni filium infantem in cunis iugulaſſes, & rurſum adfuiſſet Delius ille, per quem certum præſcire poſſes, fore ut necato puero pater ſibi mortem accerſeret, atq; id eueniſſet, utrum te tanquam tyrannicidam ſuſpiceret Reſpub. an potius tãquã immanem & ferum hominem execraretur, qui in eam ſæuieris ætatem, cui etiam ab hoſte armato parcitur, quæ leonibus etiam miſeranda uidetur? Quin ergo? Vtetur tuo malefitio Reſp. ceterum exemplum haud quaquam probabit. Quid ſi tyranni uxorem, quam ille miſerè deamaret, per uim conſtupraſſes, atq; ille eius impatiens contumeliæ, furere è uita: utrum tyrannicidij laudem flagitabis, an raptus & adulterij ſupplicium potius formidabis? Res obſcura non eſt, Conferam tuo facto propiora. Quid ſi Tyranni medicus quum eſſes, ueneno ægrotanti dato, illum ſuſtuliſſes, utrum ut ueneficum odiſſet te Reſp. an ut uirum fortem admirabitur? Tyrannum ſublatũ gaudebit, factiorationem, modumq; deteſtabitur. Quid ſi quum te tyrannus familiariter uteretur, tu in conuiuio prætextu neceſſitudinis uenenum porrigeres? Denicq; ſi per magicas imagines ac maleficas quaſdã deuotiones tyranno uitã ademiſſes?

Actio. II.

utrum

utrum à lege præmium, an pœnam expectares? Atqui tyrannidem utcunq; sustulisti. Euentu gaudet lex. Verum exemplum tam pernicioſum in Rempub. non recipit: ut conſuescant ciues ſcelus ulciſci ſcelere, patrem in filio iugulare. Vides quantum momenti ſit in modo, uiaq;, ut factum tuũ approbetur? Quod lex permittit ut fiat, non ſtatim permittit, ut id uia qualibet efficias. Adulterum ferro occidere licet: ueneno aut incantamentis non licet. Cur ita? Quia peſtilẽs exemplum omnino tractare uenena. Nec id ulla cauſa quantumuis honeſta, ſinit in ciuitatem irrepere. Quid quòd ne hoſtem quidem ueneno, aut malis artibus interficere fas eſt? Nam nuſquã non improbat maleficia lex: & uenenotincta tela etiam in bellis interdicta ſunt. Quòd ſi modus facti ſpectatur in his, in quibus nullum petitur præmium, quanto magis id fiet in his, in quibus ſum mũ petitur. Lex triumphum ſtatuit ei, qui certum hoſtium numerum fuderit. Fuderit aliquis non acie, ſed aquis et pabulo ueneno tinctis. Vtrum ciues hunc æquis oculis ſpectare poterunt triumphantem, an potius ſicuti ueneficũ oderint, auerſabuntur, execrabuntur? Quid quòd priuatis etiam in rebus uia, modusq; perpẽditur: quo magis idem oportebit, tum in publico, tum in ſplendidiſſimo facinore, ut à quo conueniat omnem ſceleris ſuſpicionem abeſſe? Age illud tecum reputa, ſi medico mercedem pactus eſſes, quo te morbo leuaret, atq; ille nõ pharmacis, ſed maleficijs & incantamentis morbum exemiſſet, utrum præmium dabis, an magis hominem in ius trahes? iniuriæ malis artibus datæ reum ages? Clamabit ille, morbo te leuaui, qua uia quid iſthuc tua refert? Hoc tãtum ſpectabas, ut morbo liber eſſes, ei rei merces eſt promiſſa. Ingratum te uocabit, qui niſi ſua opera, ne eſſes quidem, qui præmium negare poſſes. Tu protinus reſpondebis, opinor, medico te præmium eſſe pollicitum, non mago, neq; debere quicquam, niſi rem malam ei, qui beneficium malè dederit. Quanquam ne dediſſe quidem uidetur, qui malum malo tollit. Id enim mutare eſt incommodũ, non amouere. Dices enim animo nocitum, dum corpori ſubuenitur. Atq; iſtã lítem uinces, etiam iniquo iudice. Atqui eadem, aut melior etiam, & uincibilior eſt tecum cauſa legi, quàm quæ tibi futura fuerat cũ medico. Nam ibi de priuata mercedula diſceptaretur, hic de publico honore. Ibi falſus eſt unus, hic legis fraus facta, per quam cautum oportuit, ne quiſquam ciuium circumueniatur. Ibi ſalus data, certa quidem & efficaci, ſed ſuſpecta & improbata uia: hic nefario ſcelere (quur enim non ſic appellatur homicidium, quod in ciuem cõtra legem admiſſum ſit?) non libertas reſtituta, ſed in extremum diſcrimen adducta Reſp. quandoquidem tuũ factum perinde habet, ac ſi medicus quiſpiam ad curam mercede conductus, uenenum pro remedio miniſtret: quod tamen ægrotanti (ita ut non raro cõſueuit accidere) per occaſionem morbum adimat. Qui reualuit, ſuis fatis acceptum feret quod uiuat. tibi mortem, tametſi uitarit, imputabit. Neq; ſua referre putabit, utrum imperitia, an perperam, ac ſtudioſe pro pharmaco uenenum porrexeris: propterea quòd tui fuerat officij, aut non ſuſcipere negocium, aut fidem ſimul, & artem, & induſtriam, ac diligentiã, & quicquid à probato artifice ſolet requiri, ad curam adferre. Sed age, ſinimus adhuc poſſidere te, quod dudum ſumus largiti: ut planè iſta uia tyrãnum occideris, etiam ullum Reip. diſcrimen. Lex non approbabit facinus tuum: niſi non tantũ à crimine, uerumetiam ab omni criminis ſpecie procul abfuerit: ne uidelicet ea quæ in hoc potiſſimum adhibita eſt in ciuitatem, ut maleficium omne ſecludat, incolumitatem ſuam quam conueniebat, aut Deo cuipiam, aut certè Dijs ſimillimo homini acceptam referri, ſceleri debere dicatur. Non approbabit, inquam, niſi Tyrannum ipſum, quem nominatim indicauit ipſa, quaq; permittit uia ſuſtuleris: ne per rimam iſtam periculoſum exemplum in Remp. irrepat. Poſtremo non niſi ferro, non clancularijs ac maleficis artibus: niſi uirtute, niſi manu, niſi uitæ tuæ manifeſto contemptu tyrannum trucidaris. Neq; enim hoc

tantũ

tantum ſpectat lex, ut Tyrannus in præſens ſubmoueatur: uerum illud multò magis reſpicit: ut omnes mortales intelligant in ea ciuitate uiros eſſe fortes, qui non uereantur uitæ ſuæ diſpendio patriæ commodis conſulere: ac præclari exemplo facinoris, omnes etiam in poſterum ab affectatione tyrannidis deterreantur: cum uideant in ea ciuitate nullum eſſe Tyrannis ſatis tutum præſidium: quandoquidem illud nemo neſcit, qui uitæ ſuæ ſit contemptor, eum eſſe alienę uitæ dominum. Nam quod omnino ſatellitiũ, quæ excubiæ, qui parietes, quæ arx, quæ arma aduerſus huiuſmodi animum Tyranni caput defendant: qui patriæ libertatem ſua uita benè credat emi? Poſtremo autem: ut maximè tibi conſtet animus, ut conſtet uia, id quod eſt totius negocij caput, non effeciſti. Tantũ enim abes ut tyrannum occideris: ut quantum in te fuit, tyrannidem maiorem in modum auxeris, interfecto tyranni filio. Quid autem refert, malicia, an ſtulticia Remp. in diſcrimen adduxeris? Nam illo quod uulgo dicunt nihil uerius: Intempeſtiuam beneuolentiam nihil ā ſimultate differre. Tantùm abeſt ut occideris tyrannum: ut ne ſuſpicari quidem potueris id euenturum, ut ipſe ſemet occideret. Sed iuuenem occidiſti patre inſolentiorem: quid tum poſtea? ſi patri & huius ſcelera lex imputat? Magnum proinde tyranni ſatellitem, non Tyrannum occidiſti. Sed paratum tyrannidis hæredem occidiſti: in tyrannidem ſuccedit, qui prior, qui potior eſt in occupando. Verum eſto ſanè, certum hæredem ſuſtuleris: igitur qui tyrannus erat futurus, interemiſti. Atqui quod futurum eſt, id nondum eſt. Porrò lex eum qui iam tyrannus ſit, tolli iubet: non quę aliquando futurum diuines. An qui ſtatuam ex pacto debeat, & rudem truncum præſtiterit, fidem perſoluiſſe uideatur? Non arbitrabor. Vbi nunc igitur ſunt illa tam multa, quæ tibi ad præmium poſtulandum ſupererant? Vides quām ne unum quidem omnium tibi conſtet, quorum nihil oportebat deeſſe. Volui, inquis: id demum uoluiſſe te lex credit, quod effeceris. Poſtea ẽ re nata propoſitum eſt commutatum. Hoc igitur præmij tibi debetur, quod ei, qui in Olympijs medio è curſu, relicta meta, ad carceres reflectit habenas. At periclitatus es. Proinde id laudis auferes, quod is qui ſudauit in Olympijs, nec uicit. Sed occidiſti denique: uerum eum, quem neq; lex permittebat arbitrio tuo, neq; ex uſu publico fuerat occidi. At benè uertit ciuitati, quod feciſti. Numini igitur gratia debetur, tali, qualem Palladem Articis fuiſſe ferunt: de qua prouerbium extat: quòd Athenienſium malè conſulta, in bonum exitum uertere conſueuit. Non tu leges ſeruaſti, ſed ſuſtuliſti: non libertatem reſtituiſti, ſed numen aliquod huic urbi propitium, quod euentum tuæ temeritati debitum, ſua commoditate à nobis auertit, quod tuam ſtultitiam nobis uertit in occaſionem reſtituendæ libertatis. Non ego ingratum erga te populum conſtituo, imò tu populum ingratum in Deos reddere laboras: quem quum ſemel in periculum uocaris, ne pro ſimplici Tyrannide duplicatam pateretur, nunc rurſum in diſcrimen trahere conaris, ne ab iratis ſuperis in priſtinam ſeruitutem, aut grauius aliquod infortunium retrudatur. Quid tu te fucis & phaleratis dictis in alienum meritum inſinuas? Quid tibi in eo negocio laudem uniuerſam tendicas, ex quo præter pœnam temeritatis, nihil ad te redire meritò poſſit? Si Reipublicæ, ſi Iudicibus probare potes, animum tuum Tyrannicida dignum, qui nullum periculum uitæ Reipublicæ cauſſa recuſarit: ſi facinus non ſcelere, non pernicioſo exemplo, ſed legitima uia peregiſti, ſi fortuna tuis egregijs conatibus benè expeditum dedit euentum: aude Tyrannicidam te uocare: aude pulcherrimum, ac penè diuinum munus à Republica poſcere: aude nobis ſeruatas leges, reſtitutam ciuitatem: aude templa, aras, focos, fortunas omneis, tutos pueros, inuiolatas uirgines, impolluta matrimonia, denique hoc ipſum quod hic lege & apud Iudices agimus, exprobrare: aude mihi minari, quòd obſtiterim: aude ciuitatem ingratitudinis inſimulare, niſi laudem

Inſ. Effecti.

Peroratio.

promc-

promeritam persoluerit: aude Iudices, uel iniquos, uel corruptos clamitare, nisi suis sententijs præmium tibi decreuerint. Contrà: si suspectum quid uolueris, si periculosum, si contra leges, si cum scelere coniunctum quod feceris: sit pudor, ac desine tandem improbe præmium flagitare, quod nulla ratione promeueris: pœnam, si sapis, incipe deprecari. Isthuc fortassis ab æquitate Iudicum, à ciuitate deorum munere læta, queas impetrare. Neque enim putes unum me te à præmio deterrere. Imaginare isthac in caussa pariter & leges, & Rempub. & deos tibi aduersari. Puta leges his tecum uerbis agere: Si nos uerè restitutas uideri uis, sine nostram autoritatem primum in hac tua causa ualere. Longè plus laudis ex hoc iudicio referes: si nobis cesseris: si parueris: si tuam cupiditatem nostro submiseris arbitrio: si primum exemplum in te ciuibus ædideris, reuixisse nos: si monstraris ciuitati iam non ex sceleratorum libidine, sed ex nostro præscripto cuique uiuendum esse. Atq; altera ex parte Rempub. hac tecum oratione uti puta. Si ciuem bonum mihi præstare studes, noli hanc stultitiæ notam mihi inurere: ut in posterũ re cognita, dicar ebrietate quadam gaudiorum ei præmium decreuisse, cui pœna magis deberetur: noli mihi deos, quos uix denicq; tam diutinis uotis, tot sacris, tot precibus, tot meis malis placaui, commoui, propitios reddidi, denuo per ingratitudinem iratos atq; infensos reddere. Sine ut mihi per te liceat, saltem illorum beneficio frui. Quòd si te neque leges, neque Respub. commouet: certè Deorum orationem uereri debes, quos ita tecum agere putato. Quid tu te in nostræ laudis possessionẽ ingeris? Quid honori nostro inuides? Quur non sinis nos in hanc ciuitatem perpetuò benignos esse? Quur tu ipse tam ingratus existis? Ciuitas hæc semel mihi restitutam libertatem debet, tu bis debes, cõmoditati nostræ: & quòd Rempub. seruauimus, cuius tu pars es, & quòd commoditate nostra tuam periculosam stultitiam, uel scelus potius in maximam felicitatem uerterimus. Etenim nisi nos dextri, propitijq; adfuissemus, quid aliud tu quã perieras, & per te Respub. Quòd si planè contendis, ut præmium aliquod feras, abundè magnum præmium à nobis persolutum est, quod per nos res à te malè instituta, benè uerterit. A legibus merito maior relata gratia, si nostræ prosperitatis respectu, temeritatis simul & sceleris ueniam condonarint. A ciuitate satis amplam laudem feres, si ea patiatur, ut in restitutæ libertatis historia tuum quoque nomen admisceatur. Hac laudis parte contentus desine nobis debitum uelle præripere, ciuitati munus nostrum eripere, legibus autoritatem adimere. Sed finem facio, nimirum extillata iam aqua. Quod superest, nunc uestræ partes sunt Iudices, statuere, utrum secundum leges, secundum Deos, secundum Rempub. sententiam dicere, an secundum hunc glorioſum ostentatorem pronũciare uelitis. Vtrum hanc urbis felicitatem huius temeritati, huius sceleri acceptam ferre malitis, sæpius exprobrandam, & breui fortassis à superis iratis (id quod abominor) auferendam: an in Deos quibus sine controuersia tota debetur, referre, eorundem pietate seruandam, augendam, beneq; fortunandã. Vtrum magis ex usu sit, ut primo hoc iudicio statim leges circumuentæ dicantur, an ut appareat legum restitutarum seueritatem, & Iudicum sapientiam aduersus unius iniquam postulationem ualuisse.

ABDICATVS.

ARGVMENTVM.

Quidam abdicatus artem medicinæ didicit. Patrem insania laborantem, reliquis medicis desperãtibus, dato pharmaco cum sanasset, denuo receptus est in familiam. Post hæc nouercam insania correptam, sanare iussus, abdicatur.

Argumẽ

ARgumentum Orationis infrà patet. Porrò genus Iudiciale eſt, Status qualitatis. Sub hac enim & Abdicationis cauſſæ Quintilianus ponit, quarum duas ſpecies facit: alteram, Criminis perfecti, & alteram imperfecti, ad quam & præſens cauſſa hæc pertinet. Exordium maximè ex parte querela conſtat. Nam & de iniquitate patris conqueritur, qui ſe non ſecundum artem, ſed ad præſcriptum curare iubeat, & de ingratitudine, ut qui pro beneficio reſtitutæ ſanitatis, eam ſibi nunc gratiam referat, ut iterum abdicare cogitet, hanc querelam perſonarum, ſuæ & nouercæ uidelicet, conditionibus amplificat, Inuidiæ paternæ accuſationis etiã occurrens à conſueto & more patris, id quod ſtatim ab initio facit. Exordium Propoſitio ſequitur, cui Narrationem ſubmittit, non tam exponendæ actionis gratiã, quàm ut anteactam uitam ſuam, & beneficium in patrẽ collatum Iudicibus commendet. Confirmatio tribus locis conſummitur: primo, quo oſtendit non licere patri, ut in familiam receptum, denuo abdicet, à cauſſa legis & uoluntate legislatoris, quod argumentum ſimilitudine et fictionibus, ſeu κατ' ἐνάργειαν. amplificat. Secundo, quo iniquum eſſe docet, ſe, tam benè meritum de patre iterum abdicari, & pro præmio, pœna affici. Hic locus uariè amplificatur, ex qualitate beneficij, à conditione perſonæ, à difficultate & accidentibus artis, à natura & lege & cæt. Poſtremo, neq; cauſſas abdicationis ſatis idoneas aut efficaces eſſe probat. Neq; enim ſe quicquam peccaſſe, neq; nunc cogi debere, ut arte ſua ubiuis utatur, idq; exemplo reliquarum artium, & ob artis huius conditionem & præſtantiam, deinde ex ſua perſona, qui illam non impenſis patris, ſed tum, cum à familia alienus eſſet, didicerit, alioqui etiam neceſſitatem quandam rei abſurdam conſecuturam eſſe. Deniq; non poſſe curari hunc morbum. quo loco multa de qualitate corporũ, morborum & medicinæ in genere diſputat, oſtenditq; etiam ſi aliàs ſanabilis hic morbus eſſet, in nouerca tamẽ ſuſpitionis periculum ſibi metuendum eſſe, ſi quid ipſum fallat, aut ars deſtituat. atq; ita Orationem concludit, admonens patrem periculi ſuperioris, ne quod ne iterũ per iram & indignationem recidat, cauere ipſum iubet.

AVD quaquam noua ſunt hæc Iudices, neq; miranda, quę in præſentia facit pater, neque nunc primum ad hunc iraſcitur modum, uerum hæc lex illi facilis eſt, & aſſuetus ad hanc cauſam accedit. Verum illud mihi nouo calamitatis genere accidit, quòd cum nullum proprium ſit crimen, quod mihi poſſit imponi, tamen in periculũ uocor, ne pœnas dem artis nomine, niſi huic iubenti per omnia parere poſſit. Qua quidem re quid fieri poſſit abſurdius? uti curem ex præſcripto, non iam quatenus ars ualeat, ſed patris arbitratu. Quare optarim equidem ut medicorum ars, eiuſmodi quoque remedium aliquod haberet, quod non modo laborantes inſania, uerum etiam præter æquum iraſcentes liberare poſſit, nimirum quo liceat & patris iracundię mederi. Nunc autem ipſa quidem inſania leuatus eſt, cæterum iracundia magis etiam exaſperatur. Quodq; eſt omnium grauiſſimum, erga cæteros omneis ſanus eſt, in me unum inſanit, à quo morbo fuit liberatus. Videtis igitur cuiuſmodi mercedem curationis feram, cum rurſum ab illo abdicor, iterum alienor à familia, ceu ob idipſum ad breue tempus receptus, ut maiore infamia ſæpius eiicerer domo. At ego quidem in his quę præſtare queam, ne expecto quidẽ patris iuſſum, ut qui pridem non accerſitus ad opitulandum acceſſerim. Verum ubi res eſt eiuſmodi, ut nulla omnino ſpes ſit, tum nec aggredi uelim. Porrò in hac muliere multò etiam minus auſim, neq; id temere. Siquidem reputo quæ in me facturus ſit pater, ſi res non ſucceſſerit, cum iam abdicet nondum aggreſſum curationem. Quare doleo Iudices, nouercæ uicem, grauiter laborantis. Erat enim proba. Deinde patris nomine, quem huius morbus excruciat. Maximè tamen mei ipſius cauſa, qui uidear immorigerus patri, cum non poſſim quæ iubeor præſtare. partim ob morbi magnitudinem, partim ob artis imbecillitatem. At ſanè non arbitror æquum eſſe ut abdicer, ſi quod efficere non queam, id ne recipiam quidem. Itaque quibus de cauſis prius abdicarit me, facile fuerit ex hoc negocio conijcere. Quanquam ad illas, opinor, ſatis reſpondi, ipſa pòſt acta uita. Ad hæc autem quæ nunc obijcit, pro uirili ſum reſponſurus, ſi prius de ſtatu meo pauca uobis expoſuero. Ego intractabilis ille, & immorigerus, patrem

Inuidiã paternæ actionis remouet à cõſueto.

Querela de indignitate rei, et ingratitudine patris.

Amplificatio à ſua perſona

A perſona nouercæ & periculo.

Docilitas.

Propoſitio.

Narratio. dedecorans, & indigna genere meo patrans, id quidem temporis multa id genus uociferanti, ac sine fine occlamanti, paucis contradicendum esse duxi. Verum domo cedens, existimaui mihi grauissimi iudicij instar fore, uerumq; calculum, ita actam deinde uitã, ut appareret me ã paternis illis criminibus quàm longissimè abesse, sed potius honestissimis studijs dedisse operam, cumq; optimis uiris habuisse consuetudinem. Iam uero & eiusmodi quiddam prospicieb ã ac suspicabar fore, ut aliquando pater, qui non admodum animo constaret, mihi sine causa succenseret, falsaq; in filium crimina strueret. Neque deerant qui ista morbi initium interpretarentur, minasq; ac tela paulo pòst irruituri mali. Nempe odium absq; causa, mores asperos, conuicia parata, censuram seueram, clamorem, iracundiam, in summa, omnia plena bilis, unde usu uenturum credebam, ut mihi aliquando arte medicinæ foret opus. Proinde foras profectus, ac probatissimorum, quos in peregrinis regionibus nancisci potui, medicorũ usus doctrina, plurimo labore, uehementiq; animi studio artem perdidici. Porro domum reuersus, offendo patrem manifesta iam insania laborantem, & abhuius loci medicis desperantibus destitutum, qui non altius introspiciunt, nec admodum exactè morbos dijudicant. At ego sanè, sicuti par erat facere frugi filium, neque superioris abdicationis iniuriam recordabar, neque ut accerseret operiebar. Neque enim erat quicquam, quod illi propriè imputare possem. Verum peccata illa omnia fuerant aliena. Nempe quemadmodum modo dicebam, ipsius morbi. Ergo cum inuocatus accessissem, non sum equidem protinus medicatus, neque enim hic nobis mos est, neque id præcipit ars, uerum illud omnium primum iubemur obseruare, sanabilis ne sit morbus, an insanabilis, atque artis terminos prætergressus. Actum si eiusmodi fuerit malum, ut commode possimus aggredi, aggredimur, totoq; adnitimur studio, ut ægrotũ seruemus. Quòd si uiderimus iam inualuisse, superasseq;, nec manum admolimur omnino, idq; uetustam quandam legem eorum, qui primi medicinæ prodiderunt artem, secuti: qui negant tentandos esse morbos, qui iam inualuerũt. Itaque cum patrem adhuc intra spem esse perspicerem, neque malum supra artis uires esse, diu obseruatis ac pensitatis singulis, ita demũ aggrediebar, ac pharmacum fidenti animo porrexi. Multi sanè eorum qui tum aderant, suspectam habebant administrationem pharmaci, calumniãtes curationem meam: iamq; parabant in ius uocare me. Aderat autem & nouerca pauida atq; diffidens, non id quidem odio mei, sed quòd metueret, utpote probè sciens illum grauiter laborare. Nam sola nouerat omnia, quippe familiaris & assiduè cõuiuens ægrotanti. Attamen ego nihil his rebus deterritus, sciebam enim futurum, ut mihi signa non mentirentur, neque falleret ars, adhibui curam, obseruato tempore idoneo. Quanquam erant amici nonnulli, qui mihi consilium darent, ne viderem, ne fortè si res malè successisset, maiorem aliquam calumniam mihi accerserem, quasi patrem ueneno ultus essem, memor iniuriarũ, quibus me affecerat. In summa, ille protinus conualuit, pristinæ redditus sanitati, cognouitq; omnia. Familiares admirabantur: denicq; laudabat & nouerca, ac palàm omnibus utriusque nomine gaudebat, tum mihi laudem assecuto, tum illi ad sanam mentem reuerso. Atque hic quidem, nam illud de eo testari possum, neq; contatus, neq; quopiam his de rebus in consilium adhibito, simulatque rem omnem è familiaribus cognouit, irritam fecit abdicationem, ac denuo me filium fecit, seruatorem ac beneficum appellans, confitens sese certum experimentum mei cepisse, decq; illis antè factis semet excusans. Id factum compluribus attulit uoluptatem, nimirum quotquot aderant probi. Cæterum urebat eos, quibus abdicatio filij iucundior fuerat reuocatione. Proinde uidebam tum non eodem modo ea re gaudentes omnes, sed erat cuius & colorem illico uerti sensi, & oculos turbari, & uultum iracundum, quemadmodum ex inuidia, odioq; solet accidere.

Nos

Nos igitur ut eſt conſentaneum, in complexibus et animi gaudijs uerſabamur, utpote utroq; alteri reddito. Cæterum nouerca paulo pòſt ægrotare protinus cœpit, morbo, Iudices, graui & impotenti. Nam ſtatim obſeruabam, ut naſcebatur malum. Neq; enim ſimplex erat, aut leuis inſaniæ ſpecies, quin potius uetus quídam morbus, qui iam pridem delituerat in animi domicilio, erupit, uictorq; in apertum prodijt. Sunt autem nobis cum alia multa ſigna, inſanabili laborantis inſania, tum illud commune in hac obſeruaui mulierè. In cæteros placatior eſt ac mitis, atq; illis præſentibus conquieſcit morbus. Quòd ſi quem cõſpexerit medicum, ímò ſi uel audierit tantùm de medico, in hũc ſupra modum incenditur. Quod & ipſum argumento eſt, illam graui & inſanabili teneri malo. Hæc cum perſpicerem, equidem acerbè ferebam, miſerebarq; mulieris, ut debui, præter meritum tanto laborantis infortunio. Pater uero ob imperitiam, neque enim nouit, uel originem mali, quo tenetur, uel cauſſam, uel morbi magnitudinem, iuſſit uti medicarer, ac ſimile pharmacum exhiberem: arbitratus idem eſſe inſaniæ genus, eundem morbum, eandem ægrotationem, quæ ſimilem curandi rationem admitteret. Verum ubi id quod erat ueriſſimum dico, fieri nullo pacto poſſe, ut mulier ſeruetur, fateorq; me morbo imparem eſſe, indignatur ac ſuccenſet, aitq; me ſtudio detrectare, ac mulierem deſtituere, mihi crimini uertens artis imbecillitatem. Atque huic quidem accidit, quod ſolet ijs qui dolent. Succenſent enim omnes ijs, qui liberè uerum loquuntur. Tamẽ ego ſanè pro uiribus illi reſpondebo, tum meo ipſius nomine, tum artis. Ac primum quidem à lege ſumam initium, per quam hic me parat abdicare, ut intelligat ſibi non eſſe poſthac eandem abdicandi facultatem, quæ prius fuit. Neque enim legislator omnibus, ò pater, iſtam poteſtatem permittit, neq; uti quoſlibet filios, neque quoties libuerit, abdicent, neque quibus libet de cauſis. Verum quemadmodum patribus conceſſit, certis de cauſis irasci, ita proſpexit & liberis, ne id immerentibus accidat. Eaq; gratia iuſſit, ne libera eſſet, ac citra iudicium uindicta: ſed ad Iudices uocat, æſtimatores conſtituit, qui neque per iracundiam, neque per calumniam, quod iuſtum ſit iudicent. Nouerat enim frequenter accidere multis, ut ob cauſas iniquas ad iram commouerentur: hic quidem alicui falſæ calumniæ credens: ille famulo fidem habens, aut uxori cuipiam inimicæ. Quare noluit rem iniudicatam agi, neq; indefenſa cauſſa liberos ſtatim capi, uinciq;: uerum & aquam infundit, & ratio redditur, & nihil inexcuſſum relinquitur. Quandoquidem ſolum hoc autoritatis datur patri, ut ad Iudices uocet: uerum iudicandi autoritas, an meritò accuſet, id penes uos, qui iudicio præſidetis. ac nondum ſpectate crimen, quod mihi imponit, cuiusq; gratia nunc indignatur: uerum illud prius expendite, num poſthac illi ius ſit abdicandi, qui ſemel abdicauerit, iamq; ſit uſus facultate, quam lex cõcedit, atq; hãc paternam poteſtatem expleuerit, deinde rurſum in familiam receperit, ac ſuperiorem abdicationem irritam fecerit. Nam ego certè iniquiſſimũ iſtud eſſe dico, ut liberorum quoque ſint infinitæ pœnæ, ut multæ condemnationes, ac metus perpetuus: utq; lex nunc irato inſeruiat, mox deinde faciat irritum, quod actum eſt: rurſum ut eodem modo ualeat: in ſumma, ut ius ſurſum ac deorſum torqueatur, utcunq; patribus pro tempore uiſum fuerit. Verum initio quidem æquum erat uti concederet, cumq; indignante pariter indignaretur, ac punendi ius faceret ei, qui genuiſſet. Porrò ubi ſemel poteſtatem abſumpſerit, ac lege ſit abuſus, iracundiam expleuerit, poſt hæc rurſum in familiam receperit, & in hanc opinionem diſceſſerit, ut frugi putet, in his perſeueret neceſſum eſt, neq; poſtea reſiliendum, aut retractanda ſententia, neq; reſcindendum iudiciũ. Neque enim ſcire poterat, opinor, is qui natus fuerat, frugi ne, an contrà eſſet euaſurus. Atq; hanc ob cauſſam permiſſum eſt, ut genere indignos abdicent, quos cum educabant, cuiuſmodi eſſent futuri neſciebant. Cæterum ubi non coactus

Confirmatio.

Locus cõis de cauſa et poteſtate iudiciorum.

1. Locus. Non licere patri ut iterum abdicet.

A cauſa et ũtilitate legis.

sed suapte sponte atq; autoritate ex sese comprobatum recipit, qua deinde ratione possit mutare factum, aut quis legis usus supereſt? Etenim ipse legislator hunc ad modum tecum egerit. Hic si improbus erat, dignusq; quem abdicares, quid accidit uti reuocares? Cur denuo in familiam reduxisti? Cur legem irritã fecisti? Nam liber eras, tibiq; in manu erat ista non facere. Neq; enim tibi concedendum est, ut legibus tuo arbitratu abutaris, utq; iudicia utcũq; mutatus sit animus tuus, eò trahantur. Neq; uti nunc irritentur leges, nunc rursum ualeant, iudices interim testes sedeant, uel ut rectius dicam, ministri tuæ uoluntatis, modo punientes, modo absoluentes, quandocunq; tibi uisum fuerit. Semel genuisti, semel educasti, pro his semel item abdicare potes, atq; ita potes, si istud meritò facere uidearis: uerum ut hoc fiat sine fine, ut perpetuo, ut frequenter, ut facile, id uero supra patris ius est. Quare per Iouem Iudices, ne permittatis huic, ut qui sua sponte receperit, superioris iudicij sententiam irritarit, iram damnarit, rursum ad eandem prouocet pœnam, & ad patriam recurrat potestatem, cuius tempus iam excessit, euanuitq; priuilegium, nec huic uni quicquã ualens, quippe antehac consumpta. Etenim illud considerate, quemadmodum in reliquis iudicijs, ubi Iudices sortibus ferunt sententiam, si quis perperam pronũciatum existimat, permittitur alios adire Iudices. Porrò si qui ipsi suapte sponte Iudices, constituerint, delectisq; arbitris causſam commiserint, posthac non idem licet. Etenim siquis, quorum sententijs initio stare non cogebatur, hos sponte delegerit, iam æquum est boni consulere quæ statuerint. Itidem sanè tu quoque, quem antea liberum erat non recipere, nisi dignus maioribus uideretur, hunc si probum arbitratus esse, denuo recepisti, iam deinde non erit abdicandi ius. Siquidem indignum esse, in quem ista denuo fiant, ipse testatus es, iam de integro frugi filium esse confessus. Itaque non conuenit pœnitere receptionis, sed firma reconciliatio sit oportet, nimirum post toties pronunciatam sententiam, ac rem bis iudicatam, primum cum abdicares, iterum, cum ipse mutasti consilium, meq; in familiam reuocasti, rescissis decretis superioribus, confirmans illa quæ postea sunt placita. Proinde perseuera in his quæ proximè statuisti, tuumq; ipsius iudicium serua. Pater sis oportet, quandoquidem id abste decretum, id probasti, id ratum fecisti. Ego quidem si natura non essem filius, sed adoptatum abdicare uelles, ne tum quidem existimarim tibi licere. Quod enim initio liberum erat non facere, id semel factum, iniquum est rescindere. Porrò eum qui primum natura sit filius, postea iudicio, sententiaq; accersitus, quæso num par est rursum expellere, & eadem familiaritate priuare sæpius? Age quid si fortè seruus essem, ac tu quidem primum improbum esses ratus, in uincula cõiecisses, deinde ubi cognitum est me nihil peccasse, manumisisses, nũ tibi liceret, utcunq; contigerit irasci, rursus in eandem reuocare seruitutem? Minimè liceret. Istiusmodi igitur acta, leges firma uolunt esse, ac perpetuò ualere. Ego cum pluribus etiã argumẽtis docere possim, non esse ius huic abdicare denuo, quem semel abdicatum, sponte sua receperit, tamen finem faciam. Nunc spectate cuiusmodi filium parat abdicare. Atq; illud nondum dicã, me tum imperitum abdicatum fuisse, nunc abdicari medicum (nihil em̃ mihi in hac causſa suffragetur ars) tum iuuenẽ, nunc ætate prouectum, ut ętas etiam ipsa fidem faciat, me nihil peccasse. Nam leue fortasſis hoc quoq; uerum tũ quidem, etiam si nullo commisſo peccato, ut ego quidẽ dixerim, sed nec benemeritus, alienabar à familia. Nunc porrò cum nuper salutem dederim, ac beneficus extiterim, exigor. Qua re quid fieri potest ingratius? ut mea seruatus opera, tantoq; elapsus à discrimine, protinus sanationem illam huiusmodi factis penset, nulla meritorũ habita ratione, sed usqueadeo facile mãdarit obliuioni, atq; in solitudinem abigat eum, qui iure sit obsecutus, cum præter ius ejiceretur, neq; solum non memi. nerit iniuriæ, uerum etiam & salutem attulerit, & sanæ menti restituerit?

Conformatio legislatoris.

Amplificatio à simili.

Epilogus.

A fictione.

Aliud à ficti one.

Transitio.

II. Locus. Iniquũ esse se abdicari.

A meritis.

Neq;

Neque enim exiguo Iudices, neq; uulgari in hunc collato beneficio, tamen huiusmodi malis nunc uideor dignus. Porrò quanquam hic ignorat, quo in statu nunc fuerit, uos tamen omnes nostis, quid facientem hunc, simul & patientem, & quibus affectum modis, ego curādum susceperim, ac medicis reliquis desperantibus, fugientibus familiaribus, nec propius accedere audentibus, talē reddidi, ut etiam accusare possit, ut de legibus disserere. Quin magis si exemplum quæris pater, cum propemodum talis esses, qualis nunc est uxor, ad pristinam sanitatem reuocaui. Quare non est æquum, ut pro his officijs, huiusmodi mihi gratia reponatur, utq; in me unum tantum modo sanus sis. Etenim te non mediocribus à me beneficijs affectum esse, uel ex his ipsis liquet, quibus me criminaris. Nam quem ob hoc odio persequeris, quòd uxorem extremo laborātem periculo, grauissimeq; affectam non sanem, qui fit, ut eundem non multò potius charissimum habeas, quum simili morbo liberarim? non gratias agas, tam acerbis ereptus malis? At tu, quod quidem est ingratissimum, simulatq; ad te rediisti, protinus in ius trahis: salute donatus, punis, & ad uetus recurris odiū, eandem recitas legem. Egregiā igitur mercedem persoluis arti, dignamq; pro remedijs refers gratiam, qui quidem aduersus medicum tantum sanus es. Vos autem Iudices, huic concedetis, ut de benemerito pœnas sumat, ut salutis autorem expellat, ut eum qui sanitati restituerit, oderit: ut per quem reuixit, ulciscatur. Haud profecto concedetis, siquidem quod æquū est, facietis. Etenim si maximum aliquod flagitium in præsentia commisissem, tamen superioris beneficij nomine non mediocriter mihi debebat: cuius respectu memoriaq; conueniebat hunc præsentem iniuriam negligere, & ob illa priora facile ignoscere: maximē si tam ingens sit beneficiū, ut omnia superet, quæ postea possint accidere. Quod equidem mihi in hunc cōpetere puto, quem seruaui, qui mihi totius uitę debitor est: cui præstiti ut sit, ut sapiat, ut intelligat: præsertim cum cæteri omnes iam desperarent, seq; morbo impares esse faterentur. Nam & illud, opinor, ad meriti mei cumulum accedit, quòd cum id temporis filius non essem, cum nihil esset causæ, quæ me cogeret curationem suscipere, uerum cum liber essem, atq; alienus, à naturali causa solutus, tamen haud dissimulaui, sed ultroneus, in uocatus, iniussus adij, succurri, adnisus sum, sanaui, restitui, meum ipsius patrē seruaui, de abdicatione me purgaui, iram beneuolentia sedaui, legem pietate sustuli, magnoq; beneficio reditum in familiam emi, atq; in tempore adeo periculoso fidem erga patrem demonstraui, meq; ipsum artis auxilio insinuaui, ac tristibus in rebus legitimus filius apparui. Quām multa enim me fuisse passum arbitramini, quantum & exhausisse laborum? dū adsideo, dum obseruio, dum opportunitates capto, nūc cedens patris uehementiæ, nunc artem ad mouens, ad breue tempus concedente morbo. Est autem hoc omnium quæ sunt in arte medicorum periculosissimū, huiusmodi medicari, ac propius accedere ad hos, qui ad eum sunt affecti modum. Fit enim non raro, ut exæstuāte malo, rabiem in proximos exerceant. Me tamen nihil horum piguit, neq; grauatus sum, uerum aderam, modis omnibus cum morbo luctans, postremo superaui pharmaco. Ne uero quisquam hoc audito, protinus apud se cogitet: Quis aut quantus labor miscere pharmacum. Etenim multa prius sunt faciēda, præstruenda uia dando pharmaco, præparandum corpus, quo facilius recipiat medicationem, deq; omni corporis habitu sollicitus sit medicus oportet, inaniens, extenuans, cibis idoneis alens, mouens ad omne quod conducit, Somnos accersendi rationes excogitans, solitudines arte reperiens. Quibus in rebus ægroti cæteri facile pareant. At qui laborant insania, ob animi libertatem intractabiles sunt, ac gubernatu difficiles, ipsiq; medico periculosi, neq; qui facile cura expugnentur. Proinde sæpenumero cum effecerimus, ut iam speremus proxime adesse morbi finem, leue aliquod erratum incidens, renouato malo, cuncta illa superiora

Amplificatio beneficij à morbi difficultate.

Obiectio ingratitudinis.

A fictione.

Alia amplificatio à sua cōditiōe et difficultate artis.

Enumerati labores et molestias artis medicæ.

facile ſubuertit, curationem impedit, artem fallit. Eum igitur qui hæc omnia ſu
ſtinuerit, qui cum morbo tam graui ſit luctatus, qui malum malorum omniũ
expugnatu difficillimum uicerit, huic ut iterum abdicet permittetis, utq; leges
in benemeritum interpretetur ſuo arbitratu concedetis, atq; eum cum ipſa natu
ra bellum gerere ſinetis? Ego naturę parens Iudices, patrem mihi ipſi ſeruo, cu
ſtodioq;, etiam ſi hic quidem iniuria me afficiat. Quod ſi filium benemeritum,
leges, ut ait, ſecutus, perdit, & à familia alienat: hic nimirum liberorum oſor e
rit: ego pius in patrem. Ego naturam amplector. Iſte naturam contemnit, faſq;
& ius uiolat. O patrem iniuſtè proſequentem odio. O filium iniuſtius aman
tem. Nam mihi ipſi uicio uerto, patre compellẽte, quòd odio habitus, eum præ
ter cauſam amo, & magis amo quàm oporteat. Atqui natura comparatum eſt,
ut patres liberos ament magis, quàm liberi parentes. Verum hic ſtudio tum le
ges contemnit, quæ filios nihil cõmeritos familiæ ſeruant, tum naturã, quæ pa
rentes ad uehemens natorum deſiderium incitat. Non ſolum enim cum plures
habeat in me beneuolentiæ cauſas, maiorem, uti debebat, beneuolentiã non ad
iungit atq; addit, aut quod eſt minus, me ſaltem imitatur, meumq; æmulatur a
morem: ſed ò calamitatẽ, quin inſuper odit amantem, charitate proſequentem
expellit, benemerentem lædit, complectentem abdicat, legesq; liberis fauẽtes,
ceu liberis infenſas, in me torquere conatur. O bellum, quod contra naturam le
gibus moues pater. Non ſunt iſta, non ſunt inquam, quemadmodum tu uis: le
ges benè cõditas, malè interpretaris pater. Non pugnat natura cum lege, in his
quæ ad beneuolentiam pertinent. Hic inter ſeſe conſentiunt, & altera utriq; au
xilio eſt ad defendas iniurias. Contumelia afficis benemeritũ. Offendis naturã.
Cur legibus quoq; ſimul cum natura facis iniuriam? Quæ cum honeſtæ, iuſtæ,
liberorum amantes eſſe cupiant, non pateris eſſe: quippe quas aduerſus unum
filium, tanquã aduerſus multos fæ; ius tentes. Nec finis in ſupplicijs quietem
inuenire, quę uelint in beneuolentia liberorũ erga parentes conquieſcere: quam
quam alioqui ne poſitas quidem aduerſus eos, qui nihil peccarint. At ſanè leges
ingratitudinis actionem concedunt in eos, qui benemeritis non retulerint gra
tiam. At qui non ſolũ non refert gratiam, uerumetiã punire conatur ob ea ipſa
quibus adiutus eſt beneficio, conſiderate num quicquã facere poſſit iniquius?
Itaq; non poſſe hunc iam abdicare denuo, qui paternam poteſtatẽ ſemel exple
uerit, ac lege ſit uſus: præterea non eſſe æquum, eum qui tanta præſtiterit bene
ficia, expellere, familiaq; exigere, ſatis opinor demonſtratum. Nunc aũt ad ip
ſam abdicationis cauſam ueniamus, & crimen cuiuſmodi ſit expendamus. Ac
rurſum ad mentem eius qui legem condidit, recurramus neceſſe eſt. Etenim ut
iſtud tibi donemus ad breue tempus, licere quotieſcũq; uelis abdicare, utq; præ
terea poteſtatem iſtam tibi largiamur, etiam aduerſus benemeritũ, haud tamẽ
ſimpliciter opinor, neq; quibuslibet de cauſis abdicabis. Neq; hoc dicit legis cõ
ditor. Quicquid utcunq; criminatus fuerit pater abdicaro, ut ſatis ſit tantũ uolu
iſſe queri. Nam ſi id eſſet, quid opus erat iudicio? Verum uos iſtud expendere
iubet Iudices, num grauibus ac iuſtis de cauſis iraſcatur pater, nec ne. Hoc igi
tur in præſentia conſiderate. Exordiar autem ab ijs, quæ protinus huius inſani
am ſunt conſecuta. Iam primum omnium quod fecit ſanæ mẽti redditus, illud
erat: Reſcidit abdicationem. Ego ſeruator, beneficus, breuiter omnia eram. In
his, niſi fallor, nihil adhuc eſſe poterat, quod cum crimine uideretur eſſe cõiun
ctum. Deinde quid eſt omnium quod accuſat? Quod obſequium, quam curam
filio dignam prætermiſi? Quãdo foris cubui? quas intempeſtiuas potationes,
quas comeſſatiões obijcis? Qui luxus? Quis leno pulſatus eſt? Quis accuſauit?
Nemo profecto. Atqui hæc ſunt, ob quæ præcipue lex permittit abdicare. Cæ
terum cœpit ægrotare nouerca. Quid iſtud mihi uertis crimini? morbiq; pœ
nam à me poſcis? Non poſco, inquit. Sed quid? Quòd eam curare iuſſus
recuſas,

Alia ampli-
ficatio à natu
ra et honeſta-
te.

Alia, à lege.

Tranſitio.
III. Locus.
Nullo iure ſe
abdicari.

Ab antecẽ-
tia.

recusas, ob hoc dignus fueris qui abdiceris, quippe immorigerus patri. Ast ego quidem cuiusmodi sint ista quæ iubet, in quibus quia non possim obsequi, uideor immorigerus, paulisper differam. Sed illud prius in totum dico. Neque lex huic concedit, ut quiduis imperet, neque mihi necesse est in omnibus omni no parere. Quædam enim mandata sunt huiusmodi, ut si non parueris, non sis obnoxius pœnæ. Quædam id genus, ut nisi obtemperaris, ira, supplicioq; sis dignus: ueluti si ægrotes ipse, & ego non curem. Si quid rerum domesticarum curandum sit, & ego negligam. Si quid rem rusticam curandam mandes, atq; ego recusem. Hæc omnia atq; id genus alia, probabiles adferunt causas paternæ querelæ. Porrò cætera nostri sunt arbitrij, nempe quæ ad artes, & artium usum pertinent: Maximè si nulla in re fiat iniuria patri. Iam si cui pictori præcipiat pater: Hæc pinge fili, illa nequaquam. Rursum musico: Hanc pulsa harmoniam, illam ne pulsa: Tum fabro ærario: Ista cude, illa ne cude: num quisquam hunc patietur abdicare filium propterea, quòd non ex ipsius arbitrio artem exerceat? Nemo opinor. Atqui medendi ars, quanto est honoratior, utilitaq; conducibilior, tanto conuenit esse liberiores qui hac utuntur, ac iustum est ut ars aliquo gaudeat priuilegio in exercẽdi facultate, ut neq; cogatur usquam, neque ferat imperium, res sacra, deorum doctrina, uirorum eruditorum cura: neque in seruitutem trahatur legis: neque timori, pœnisq; tribunalium, neque calculis, ac patris minis, & indocti hominis iræ sit obnoxia. Proinde si tibi palãm ac simpliciter ad hunc modum respondissem: Nolo curare cum possim, sed artem soli mihi didici, ac patri, cæteris omnibus imperitus esse uolo: quis est tyrannus usqueadeo ferox, ut cogat etiam nolentem uti arte? Siquidem istiusmodi officia blanditijs precibusq;, ni fallor, non legibus, ira, iudicijs, conuenit elicere: persuadere medico oportet, non iubere, ut uelit, non ut metuat: neque ad sanandum adigendus est, sed ultrò ac lubens accedat oportet, immunis à compulsione patris. Immunis est ars ipsa, quandoquidem ciuitates quoque publicitus honores, præminentias, immunitates, priuilegia medicis tribuunt. Hæc igitur in genere poteram artis nomine respondere, etiam si tu me illam docuisses, si multum studij, multum pecuniarum insumpsisses, ut discerem, & unam hanc curationem, etiam si eiusmodi esset, ut præstare possem, recusassem. Nunc illud cogita, quàm rem modis omnibus ingratam & iniquam facias, qui non sinas me, à meipso mihi partis libere uti. Hanc ego artem tum cum non essem filius tuus, perdidici, neque tuis subiectus legibus. Atque hanc tamen tibi didici. Huius fructum primus sensisti, quum nihil adiumenti cõtuleris ad eius cognitionem. Quem præceptorem mercede conduxisti? Quem pharmacorũ apparatum comparasti? Nullum omnino. Verum inops, ac rerum necessariarũ indigẽs, à præceptoribus mei misertis sum edoctus. Nam abs te patre huiusmodi mihi dabatur ad discendum uiaticum, molestia, solitudo, egestas, familiariũ odium, cognatorum auersatio. Pro istis itaq; factis postulas uti arte mea, uiscq; earum rerum esse dominus, quas mihi parauit tum cũ mihi non esses dominus. Boni cõsule, si quid antehac ultrò, nullo prouocatus officio, benè dete sum meritus: cum nullo nomine ullam abs te gratiam possem reposcere. Cæterum non conuenit sanè, ut meum beneficium mihi in reliquum tempus pariat necessitatem: ut quod uolens beneficio iuui, uertatur in occasionem, ut postea nolenti præcipias: iamq; in consuetudinem trahatur, ut qui semel sanauerit aliquẽ, semper deinde curet omnes quoscunq; uoluerit is, qui sanatus est. Etenim ad istum modum fieret, ut quos curaremus, eos dominos nobis creauerimus, nosq; met ipsos illis tradiderimus, mercedis loco seruitutem accepturi, & ad omnia, quæ iusserint obtemperaturi. Qua re quid esse potest iniquius? Quoniam te grauiter adeo laborantẽ restitui, ob id existimas tibi ius esse arte utẽdi mea? Atq; hęc quidem dicere poteram; si mihi hic imperasset ea, quæ meæ sint facultatis, atq;

A qualitate causæ.

A similli.

A conditione artis.

A sua persona & instrumento artis.

A consequentibus.

A qualitate rei imperatæ.

ego non omnino modis omnibus,uel inuitus obtemperaſſem. At nũc tandem perpendite,cuiuſmodi ſint huius imperata. Quandoquidem,inquit,me laborantem inſania,ſanaſti: inſanit autem & uxor,eodemq; tenetur morbo (ſic em opinatur) & à cæteris medicis ad eundem modum deſtituta eſt: tuq; potes omnia,id quod re demonſtraſti: ſanato hanc quoq;,ac morbo leuato. Id ſi quis ſimpliciter ad hunc audiat modum, uehementer æquum uideatur, præſertim illiterato,artisq; medicinæ imperito. Sin autẽ me auſcultetis artis nomine reſpondentem,intelligetis nimirum nec omnia eſſe noſtræ facultatis,neq; conſimiles morborum naturas,nec eandem medendi rationem,nec eadem remedia in omnibus efficacia. Ac tum palàm fiet, quantum interſit, nolis quippiam, an non poſſis. Vos interim patienter auſcultate me,hiſce de rebus philoſophantem:existimantes nec inelegantem fore,nec extra cauſam,nec alienam à re,nec intempeſtiuam de his diſputationem. Iam primum naturæ corporum,ac temperaturæ, haud quaquam eædem ſunt:tametſi maximè in confeſſo eſt, iiſdem ex elementis conſtare. Verũ alia de his,alia de illis magis aut minus participant: idq; loquor adhuc de corporibus uirorum,quæ neq; ſimilia ſunt omnibus, neq; eadem temperatura, neq; eadem conſtitutione. Vnde neceſſario conſequitur, ut morbi quoq; tum magnitudine,tum ſpecie differentes,his accidant: utq; alia ſanatu ſint facilia,atq; ad curationem ſponte propenſa:alia rurſum prorſus deſperata: ut quæ & facillimè corripiantur, & grauiſſimè à morbis prehendantur. Proinde ſi quis exiſtimet,quamlibet febrim,aut quamuis tabem, aut peripneumoniam,aut inſaniam,quolibet in corpore unam atq; eandẽ eſſe genere:is non uideatur ponendus inter ſobrios: neq; doctos:neq; inter eos,qui in rebus huiuſmodi exquirendis elaborarunt. Quin idem malum in hoc corpore facile ſanabitur, in hoc minimè. Quemadmodum uidelicet triticum, ſi idem in diuerſos eſicias agros:aliter proueniet in plano ſolo,profundo,irriguo,aprico,uentis ſalubribus expoſito,exculto,nimirum ubere,læto,copioſoq; fructu: Rurſum aliter in monruoſa petricoſaq; terra,aliter in opaca, aliter in ſubiecta montibus. In ſumma: pro cuiuſq; loci diuerſa natura, uariè proueniet. Itidẽ & morbi, pro ratione corporum,in quæ inciderint,aut maiores & uberiores,aut minores eueniunt. Verum his omiſſis pater, nec omnino diſcuſſa re, uult quamuis inſaniam in quouis corpore conſimilem eſſe, ſimilemq; deſiderare curationem. Super hæc tam multa, muliebria corpora plurimum differre à uirorum corporibus uel ad morbi corruptionem,uel ad ſanandi ſpem,aut deſperationem,facile fuerit cognoſcere. Siquidem uirorum corpora benè compacta ſunt, neruoſa: laboribus,agitationibus,uita ſub dio acta,exercitata. Contrà fœminarum,flaccida, malè compacta,in umbra alita: Candida ob ſanguinis inopiam, caloriſq; penuriam, & humoris ſuperuacanei abundantiam. Quare facilius corripiuntur,quàm uirorum: utpote morbis expoſita,nec ferẽtia curationem: præcipue uero ad inſaniam procliuiora. Nam cum multum habeant iracundiæ ac leuitatis,facileq; commoueantur: porrò corporis exiguæ ſint uires: facile in hoc malum prolabuntur. Proinde non conuenit, in utriſq; eandem à medicis ſanandi rationem requirere. Cum intelligatis,hęc ab illis longiſſimo diſtare interuallo: iam ab ipſo protinus ortu diſcreta:tum tota uitæ ratione,tum actionibus omnibus,tum ſtudijs atq; exercitijs uniuerſis. Quare cum dicis. Inſania laborat: adde hoc quoq;: laborat mulier. Neq; confundas hic omnia ſub unam & eandem inſaniæ referens appellationem. Verum diſcretis iijs,quemadmodum & natura diſcreuit,quid in quoq; præſtari poſſit conſidera. Nam nos,quemadmodum initio dixiſſe memini, illud in primis ſpectamus: ægroti corporis naturam, ac temperaturam: & cuius qualitatis magis ſit particeps, calidius an frigidius, uigens an ætate deficiens,magnũ an puſillum,craſſum an macilentum: reliquaq; id genus omnia. Quæ ſi quis penitus expenderit, is demum erit idoneus cui

Locus cõis de natura & generemorborũ & medicinarum.

fides

fides habeatur, uel deſperanti, uel recipienti. Quandoquidem & inſaniæ innumerabilia ſunt genera, & cauſæ complures: nec uocabula quidem eadem. Neq; enim idem, deſipere ac delirare, rabire & inſanire. Verum hæc omnia nomina ſignificant magis aut minus obnoxium eſſe morbo. Porrò cauſæ aliæ ſunt uiris, aliæ fœminis. Rurſum inter ipſos uiros, aliæ iuuenibus, aliæ ſenibus: puta iuuenibus immodica fermè repletio: ſenibus autem importuna calumnia, ira impotens, quæ ſæpenumero incidit aduerſus domeſticos. Hæc initio perturbant animum: deinde paulatim uergit in inſanim. Porrò mulierum corpora & multæ res infeſtant, & facile in morbum adducunt: præcipue uero ſi quem oderint uehementius, aut ſi inuideant inimico, ſecundis rerum ſucceſſibus uenti: aut ſi quid moleſtum ſit: aut ſi cui ſuccenſeant. Hæc paulatim ſubgliſcentia, multoq; alita tempore, tandem in inſaniam euadunt. Eiuſmodi rerum aliquid uxori quoq; uſu uenit pater: & haud ſcio, an nuper aliquid illi ægritudinem alli quam attulerit. Nihil enim illa oderat, quanquam morbo ſanè tenetur, neq; his malis ullius medici cura poterit eripi. Quòd ſi quis alius ſe facturum receperit aut ſi quis eam liberarit: tum me oderis licet, uelut iniurium. Tametſi ne illud quidem uerebor dicere pater: Etiam ſi non prorſus eſſet, ut eſt, deſperandum: ſed adhuc aliqua ſalutis ſpes leuis oſtenderetur, nec ſic quidem facile manū admouerem: neq; ſtatim auderem miniſtrare potionem: uidelicet ueritus fortunam, ac multorum hominum obtrectationem. Vides, ut omnes arbitrantur, priuignos inuiſos eſſe nouercis omnibus, etiam ſi probæ fuerint: easq; hanc ceu communem quandam mulierum inſaniam inſanire. Quare facile ſuſpicatus fuiſſet aliquis, ſi malum hoc ſecus euenisſet, neq; profuiſſent remedia, perfidam ac doloſam fuiſſe curationem. Atque uxoris quidem res pater ad hunc ſeſe habent modum: idq; loquor, quòd prorſus exploratum habeo: nunquam melius eſt habitura, etiam ſi millies biberit pharmacum: eoq; non operæ precium conari, niſi me in hoc ſolum urges ut fruſtrer: idq; uis, ut fœdam mihi famam accerſam. Patere, ut mihi eiuſdem artis profeſſores inuideant. Quòd ſi me rurſum abdicaris, ego quidem etiam ſi ab omnibus deſerar, tamen tibi nihil imprecabor graue. Sed quid ſi (quod auertat deus) redeat morbus: (ſolent iſtiuſmodi fermè mala irritata recurrere) quid erit mihi faciundum? Curabo, ut noſti, tum quoq;: neque unquam defuturus ſum officio, quod liberis natura præſcripſit: neq; generis, quoad in me fuerit, obliuiſcar. Deinde ſi reſipueris, num credere debeo futurum, ut me denuo recipias, illud uide. Iam iſta quum facis, accerſis morbum, peſtemq; refricas: heri ac nudius tertius è tantis elapſus malis, contendis, uociferaris: quodq; grauiſſimum eſt, iraſceris: ad odiū propenſus es: leges reuocas. Hei mihi pater, iſtiuſmodi fuerāt ſuperioris inſaniæ tuę procœmia.

A periculo e ueneno et per ſona nouercæ

Peroratio.

Contumelia.

Iudex.

PHALARIS PRIMVS

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Phalaris Agrigentinorum tyrannus fuit. Cui faber quidam Perillus ſiue Perilaus, taurum æreum obtulit ita factum, ut in eum homines damnati conijcti, ſuccenſo igne torrerentur, atq; inter cruciandum, dum ea efferarentur, mugitus boum ederent. Hunc taurum fingitur hic Delphos mittere, ut ibi in templo inter cætera donaria, deo conſecraretur. Et quid apud omnes pro crudeliſſimo atque immaniſſimo idem habebatur, & ob id metuebat, ne donum hoc Delphi, ut ab impio & nefario profectum, reijcerent, Oratione hac contra ſumendi hanc de ſe ſparſam, per Legatos ſeſe defendit. Oratio generis iudicialis eſt, ſtatus qualitatis. Nam & tyrannidem occupaſſe, & nocentes quoſdam puniſſe, ſe fatetur, ſed id iure ac neceſſitate quadam factum oſtendit. Exordium à uoto incipit. Narratione conſilia & cauſſas ſuſceptæ tyrannidis, & quo modo eandem geſſerit. Poſtremo etiam quæ neceſſitate, ad ſupplicia ſumenda, & cuſtodiam corporis comparandam, compulſus fue-

rit

rit. exponit, quæ & ipſa confirmandi uicem habent. Poſt hæc autem Confirmatio ſequitur, qua ſe à crimine crudelitatis defendit, Argumentis à ſimili, à legibus & cauſſa, à ſignis & comparatione ſumptis. Eleuando interim etiam tyranni nomen & inuidiam ab exemplis, & exaggerando neceſſitatem puniendi, ob multitudinem periculorum in dies in hoc genere ſuccreſcentium. Peracta cauſſa, ad commendationem muneris tranſit, quam à cauſſis & honeſtate dedicationis trahit. Peroratio ex perſona Legatorum fit, quæ aſſeueratione dictorum, & ipſorum obteſtatione perficitur.

Exordium, à uoto.

ISIT nos huc Legatos, ô Delphi princeps, noſter Phalaris, taurum hunc Apollini adducturos, ac uobis pauca quædã auditu non inidonea, cum ſuper duce noſtro, tũ ſuper oblato munere uerba facturos. Itaq; quorum gratia huc profecti uenimus, hæc ſunt. Cæterum, hæc uobis exponenda nobis in mandatis dedit. Ego, inquit, ô Delphi, talem de me apud omnes Græcos eſſe exiſtimationem qualis ſum, at non qualem me odio proſequẽtium, aut inuidorum mendax fama apud ignotos traduxit, præ omnibus rebus permutatione facta amplecti uelim. Maximè uero omnium apud uos talem de me opinionem eſſe optarim qui & cæteros uitæ ſanctimonia antecellitis, & Pythij aſſeſſores eſtis, ac tãtum nõ Dei familiares atq; domeſtici. Etenim perſuaſiſſimũ habeo, ſi me uobis purgauero, atq; oſtendero, fruſtra crudelitatis ſuſpitionẽ de me incidiſſe, etiam aliis omnibus me per uos purgatum fore. Porrò autem, ipſum Deum eorum quę dicturus ſum teſtem inuoco, quem nullo modo poſſum decipere, aut falſo & ficto ſermone circumducere. Fortaſſe enim, hominibus imponere haud operoſum eſt, at deo uerba dare, maximè uero huic, id uero nullo modo fieri poteſt.

Ratio.

Atteſtatio qua fidẽ facit oratori

Narratio, qua uitã et actiones ſuas expo nit.

Cæterum, ego inter Acragantinos non ex obſcuris ſum maioribus, uerum ſi quiſquam alius, ex illuſtri loco natus, ac liberaliter educatus, tũ ingenuis diſciplinis, & artibus imbutus, urbi memet popularem exhibere non deſtiti, ijs uero qui mecum in eadem uerſabantur Repub. æquum & modeſtum me præſtiti. Violentiæ autem, aut illatæ iniuriæ, aut contumeliæ, aut præcipitati iudicij, nemo me unquam ſub prioribus uitæ annis inſimulauit. Verum, cum argumẽtis non dubijs perſpicerem eos qui diuerſam à me in adminiſtranda Repub. rationem ſequebantur, uitæ meæ moliri inſidias, ac omnibus modis mei ẽ medio tollendi occaſionem captare ac quærere (noſtra uero ciuitas ſeditionibus factioſis diſſecta ferueret) unicum illud effugium in tantis rerum difficultatibus ſecuritatemq; reperi, pariter & ciuitati tuendæ ſalutem, ſi occupato per uim principatu, illorum ferociam refrenarem, eosq; à ſtruendarum inſidiarum ſtudio ſedatos retraherem, eademq; opera ciuitatem popularium factionibus flagrantem ad modeſtum & tranquillum ſtatum adigerem. Et erant ſanè non parum multi hoc meum inſtitutum collaudantes uiri & modeſti, & amantes Reipub. quibus & mea ſententia & inſtituti iam conatus neceſſitas non fuit obſcura. Horum itaq; uſus & opera, & conſilio haud difficulter uos compos reddebar. Ex illo itaq; illi quidem non amplius rebus nouandis, aut turbis concitandis ſtudentes inter ſe diſcordanter diſſidebant, ſed iuſſis obtemperabant. Ego uero imperium obtinebam, ipſa autem ciuitas ſua libertate carebat. Cæterum, cædes aut inſectationes aut proſcriptiones ne in eos quidem à quibus ſæpenumero inſidioſe petitus eram, uſurpaui aut exercui. Atqui operæprecium audere eiuſmodi, in tuendo principatus imperio potiſſimũ. Etenim humanitate, comitate, & manſuetudine, præterea ex honoris & dignitatis æqualitate mirificam in ſpem ueniebam, fore, ut ad obediendum omnes pertraherentur. Statim igitur omni ſimultate depoſita, cum inimicis in priſtinam & gratiam et concordiam redij, ac illorum plurimis, & in dandis ineundisq; conſilijs, & conuerſatione domeſtica utebar familiariſſimè. Porrò, cum ipſam urbẽ animaduerterẽ magi-

Cauſa & cõſilij occupatæ tyrannidis.

Modus adminiſtrationis.

magiſtratuum negligentia, atq; incuria corruptam, multa furentium, aut potius communes ciuitatis opes rapientium, & aquæ ductus reparaui, & ædificiorum ſumptuoſis extructionibus exornaui, ac muro circumducto firmaui, prouentusq;, quotquot magiſtratuum curam communes erant, acceſſione nō modica cumulaui, iuuentutis rectè educandæ impendio magnam curam habui, ſenes peculiari reuerentia proſequebar. Populum uero, ſpectaculis ac largitionibus, præterea ſolennitatibus, atq; epulis publicis mihi deuinctum detinui. Virginum uero, contumelioſas corruptiones, aut epheborum ſtupra abominanda & nefaria, aut iniurioſas ſatellitum immiſſiones, aut comminationes tyrannicas ita auerſabar, ut ne audire quidem fas putarem. Iam uero, de dimittēdo quoque imperio, principatuq; deponendo mecum inito cōſilio deliberabam, ſi quo modo tranquillè atq; ſecurè à curarum fluctibus liberatus quieſcerem. Etenim principem agere, ac res omnes ut rectè fierent adminiſtrare, prouinciā grauē, ac odioſam eſſe exiſtimabam, & rem non ſine inuidia laborioſam. Sed enim ne poſt hac tali adminiſtratione egeret ciuitas, in ea cogitatiōe ſuſcepta adhuc uerſabar. Ac iam olim ea animo cogitabundo quærebam. Porrō autem, ciues mei concitata ſeditione iam aduerſus me inſurrexerant, deq; ſtruendarū inſidiarū ratione, faciendaq; defectione deliberabant. Quinetiam clandeſtinis conſpirationibus iam coniurauerant, armaq; collegerant, pecunias priuatis impenſis comportauerant, ciuitates finitimas ad ferendum miſſis copijs auxilium acceſſiuerant, iamq; in Græciam ad Lacedæmonios atq; Athenienſes legatos petitum ſubſidium miſerant. Quōrum aūt criminum reum me facturi eſſent, iam illis deliberatum erat, tum quemadmodum ad mortem memetipſum mihi conſciſcendam adacturi forent, atrociter comminabantur. Præterea quæ ſupplicia excogitabant, his qui publicè puniendi forent, occultè non tulerunt. Atem quòd nihil tale, præter illorum ſpem atque ſententiam perpeſſus ſim, dijs immortalibus acceptum refero, quorum opera mihi detectæ ſunt inſidiæ. Omnium uero maximè Pythio, cuius beneficio et inſomnia mihi oſtenſa ſunt, illiq; miſſi quorum iudicio ſingula cognoui, atq; ſagaciter deprehēdi. Ego uero, hoc loco uos, ò Delphi, in hoc ipſo metu, quem nunc ipſa oratione quàm acerbus fuerit facile ſentitis, uolo ſuper his, quæ tunc acta ſunt, cōſilium mihi detis, quo tempore nulla munitus cuſtodia fermē captus, rebus difficillimis urgētibus ſalutem quærebam. Proinde, pauliſper animo ſaltem ſuſcepta Acragantem uerſus peregrinatione ad me, uiſiſq; illorum apparatibus, ac minis auditis, dicite, quid nam faciendum ſit? Humanitate ne erga illos amplius utendum eſt, conceſſaq; impunitate perditorū ciuium malignitati & nefarijs conatibus parcendum, & diſſimulanter ferēdum ſcelus illorū eſt, tametſi mihi actutum extrema perpetienda forent? Magis aut conueniebat, ut nudus à cruentis ciuibus miſeram cædem ſuſtinerē, eosq; qui mihi fuerūt chariſſimi coràm crudeliter peremptos perire cernerē? An uero talia hominis fuiſſent nimiū inſenſati, ſed conſentaneum erat generoſiori, uiroq; digniore cogitatiōe animo cōcepta, hominisq; prudentis & iniuria affecti iracundia ſuſcepta illos proſequi. Mihi uero ipſe è preſentibus periculis emerſo, in poſterū ſecuritatem preparare. Hæc ſat ſcio mihi facienda ſuaſiſſetis. Quid ergo ego poſt hæc feci, q accerſitis reis atq; noxijs, & cōceſſa illis fandi atq; reſpondēdi copia, & adductis argumētis, ſingulisq; diligenter & accuratè exploratis atq; cōuictis, poſtea q; nihil amplius inficiari poterant, meritū de illis ſumpſi ſupplicium, uehementer excandeſcens, non q; mihi perniciem machinati fuerant, ſed q; in illo propoſito me permanere non ſiuiſſent, quod ab initio proſequendū mihi conſtituerā. Et iam ab illo tempore me ipſe comitatu ſatellitum ſtipatū cuſtodire nō deſino, atq; ex illis quotquot ex occulto inſidioſe me petiuerint, ſupplicio afficere pergo. Deinde homines crudelitatis me accuſant, nō ualde reputantes ab utro noſtrū primum huius mali initiū ſubin-

Conſiliū deponēdæ tyrānidis & miſidiatores euertendi ſum.

Communicatio, qua æquitatem facti ſibi colligit ex cauſis.

Ex circumſtantijs.

Propoſitio

Confirmatio. ſub introductum ſit, ea quæ in medio euenere, & quam ob rem de ciuibus nefa-
rijs ſumptum ſit ſupplicium negligenter complectentes, pœnas tamen ſcelera
tis ciuibus irrogatas in crimen uocant, easq; quę ſibi in illis excruciandis cõmit
ti uiſæ ſunt crudelitates. Non diſſimile factum, ſi quis apud uos ſacrilegum
A ſimili. quendam præcipicio mulctatum uidiſſet, cæterum quæ nefarie deſignaſſet, nõ
I. reputaret, quemadmodum noctu in templum ingreſſus ſublatis furtim præcio
ſiſſimis quibusque donarijs fanum religioſiſſimum impie depeculatus eſſet, ac
etiam ſtatuis manus ſceleratas admouiſſet, magnæ tandem crudelitatis uos ac
cuſaret, quod cum & Græci & ſancti eſſe perhibeamini, ſupplicio affeciſſetis
hominem græcum prope templum. Etenim non ita procul ab urbe fertur eſſe
petra, huic deſtinata ſupplicio. At uos, ut opinor, eiuſmodi hominis ſtolidita-
tem riſu proſequuturi eſſetis, ſiquis hæc aduerſus uos dicere auderet, alij au-
tem omnes ueſtros aduerſus impios maleficos crudelitatem collaudabunt. In
Locus pro ty ranno. ſumma, populi non perpendentes, qualis nã ille ſit, qui rebus imperio præeſt ſi
ue iuſtus, ſiue iniuſtus, ſimpliciter ipſum nomẽ tyrannidis proſequunt odio, ip
ſiq; tyranno extreme infenſi ſunt, tametſi Aeacus aut Minos, aut Rhadaman-
tus principatũ geſſerit, omnes tamen ex æquo è medio tollere approperãt, ma
los illorum ante oculos ſibi proponentes, bonos uero communi accuſationi in
Ab exemplo. nocenter obnoxios eodem odio complectẽtes. Cęterum, audio apud uos quoq;
in Græcia multos fuiſſe tyrannos ſapientes, ſub hoc uicioſo, ut uidetur, nomi-
ne commodos & manſuetos omnibus ſeſe utendos præbuiſſe, è quorum nume
ro nonnullorum orationes quoq; breues & ſuccinctæ in delubro ueſtro unã
II. cum ſtatuis ac muneribus Pythio repoſitæ continentur. Reſpicite autem ad le-
A legibus & cauſa. gum ſcriptores etiam irrogandarum pœnarum rationi & conſuetudini pluri-
mum tribuentes, quaſi cæterarum rerum nulla expectanda ſit utilitas, niſi me-
tus malefactoribus eſſet propoſitus, ac certa ſpes conſtituta luendi pro flagitijs
ſupplicij. Cæterum nobis tyrannis in hoc longè maior impoſita eſt neceſſitas,
Tyrannorum pericula amplificat ſi militudine. qui cæteris neceſſario præſumus, quicũ communem cum nobis odioſe inuiden-
tibus tum necem machinantibus conſuetudinem agimus, ubi ne perſonati qui
dem ullam ſecuritatis utilitatem ſentimus, ſed omnis noſtra res perinde ut fa-
bula, quæ de hydra fertur ſe habet. Quanto enim plures præciderimus, tanto
plures nobis puniendi occaſiones ſuppullulant. Eſt autem operæpretium, ut
iſta feramus, ac capita ſubinde recreſcẽtia ſemper recidamus, & per Iouem iux
ta Iolai inſtitutum igne quoque abſumamus, ſi ſalui rerum potiri cupimus. Ete
nim, eum qui neceſſitate coactus ſemel in hæc inciderit, & ipſum materiæ non
diſſimilem eſſe neceſſe eſt, aut ſceleratis ciuibus parcentem, perire funditus. In
ſumma, quem putatis uſqueadeo mentis eſſe agreſtis, efferatæq; immanitatis
hominem, cui uoluptati ſit alios flagellis cædere, aut cruciatorum audire gemi
tus, aut cædes & carnificinas ſpectare, niſi uehementem infligendarum pœna-
III. rum cauſſam haberet? Quoties igitur dum alij flagris cęderentur lachrymatus
A ſignis. γνώμη. ſum? Quoties autem meam ipſius fortunam lugere ac deplorare cogor, grauius
ego ſupplitium & diuturnius ſufferens? Etenim uiro natura bono, neceſſitate
» autem ſæuo & amarulento, multò durius eſt de alijs ſumere, quàm de ſe ſumi
» ſupplicium. Si uero liberè quod ſentio proferendum eſt, ego profecto, ſi mihi
» daretur optio, utrum uelim nonnullos innocenter punire, aut me ipſum poti-
» us mortem oppetere, planè perſuaſum habete, quòd nihil cunctatus mori poti-
» us eligerem, quàm homines nihil mali præter æquum commeritos ſupplicio
afficere. Dixerit uero aliquis, præoptas potius ò Phalari, ipſe iniuſtè interire,
quàm iuſtis ex cauſſis pœna affligere inſidiatores, uelim profecto hoc. Rurſus
Cõmunicatio enim uos Delphos in conſilium uoco, utrum præſtabilius eſſe putatis iniuſta
morte oppetere, an iniuſtè ſeruare eum qui exitium machinatus ſit. Nemo, ut
opinor, adeo uecors eſt & egens animi, qui non uiuere potius præeligat, quãm

ſeruatis

ſeruatis hoſtibus interire. Et quot nam ego ex ijs, qui manus mihi admouere conati ſunt, ſeruaui? Quorum de numero eſt Achantus ille cum Timocrate & Leogora, ueteris quæ mihi cum illis fuit conſuetudinis & amicitiæ recordatus. Cęterum, ſi ita ueſter fert animus, atq; adeo uobis cordi eſt meos mores noſſe propius, eos qui in Acraganta frequenter commeant hoſpites interrogate, cuiuſmodi ego me erga illos gerere ſoleam aut oſtendere, & num humanum & liberalem me præbeam accedentibus. Qui exploratores etiam in portis conſtitutos habeo, neque non auditores, qui nam & unde nauigarint, ut certior factus pro dignitate honorem habens dimittam illos. Nonnulli quoque ſtudioſe & ſua ſponte me uiſunt, Græcorum quidem ſapientiſſimi, neq; noſtram conuerſationem reſpuunt aut ſubterfugiunt. Quemadmodum nuper ſapiens ille Pythagoras ad me uenit, cum longè alia de fama mea inaudiſſet. Poſtea uero quàm omnia ſecus ſe habere comperit, diſceſſit collaudans me inſcitiæ, ob crudelitatem uero neceſſariò mihi exercendam mei miſereſcens. Poſtremo putatis ne eum, qui erga peregrinos tam humano affectus eſt animo, aduerſus domeſticos tantam exercere iniuſticiam, niſi præter modum iniuria afficeretur? Hæc ferè ſunt, quibus me uobis abundè purgatum eſſe opinor, uera profecto & iuſta, ac multò magis laude, ut ego mihi perſuadeo, quàm odio digna. Sed enim de miſſo donario, iam tempus eſt ut audiatis, unde nam & qua ratione tantum hunc p ſſederim, ſtatuarij opera nõ locata. Neq; enim tam dementis ſum animi, ut tales poſſeſſiones mihi deſiderandas eſſe putem. Sed erat quidam Perilaus noſtratis gentis homo, egregius quidem & ingenioſus artifex, cæterum natura malus & improbus. Ille tota uia cum à ſententia mea aberraſſet, putauit ſe mihi rem admodum gratam facturum, ſi nouum quoddam ſupplicij genus excogitaſſet, quaſi præ omnibus rebus præcipuam in ſumendis ſupplicijs uoluptatem cupientiſſimè caperem. Iam uero boue fabricato, ad me uenit ferens illum, aſpectu ſanè pulcherrimum, atq; accuratiſſimè ad ueri bouis imaginem expreſſum: Tantum illi motus & mugitus deerant, quo minus uiuus eſſe putaretur. Viſo autem illo, ſtatim exclamabam: dignũ munus Pythio, mittendus eſt hic taurus Apollini. Porrò Perilaus aſſiſtens, quid ſi, inquit, ſapientiam quæ in illo eſt perdiſceres, ac uſum cui præbeat? Nimirum eſt. Et cum dicto taurum per dorſum aperuit. Si quem, inquit, cruciatibus torquere uolueris coniecto illo in machinam, ac dorſo iterum concluſo, haſce tibias naribus bouis admotas accommoda, ignem autem ſuccendere iubeas. Ac ille quidem incluſus plorabit, uociferaturq; inuſitatis & ineffugilibus detentus doloribus, cæterum uociferatio per tibias, cantum tibi abſoluet nimium ſtridulum, & lugubre quiddam modulabitur: quinetiam inſuper mugitus ciebit triſtiſſimos, ita, ut ille inter modulandum tormentis crucietur, tu uero ſingulari uoluptate afficieris. Porrò, ego his auditis crudelem machinam extremè auerſatus ſum, & immanem illam inſtrumenti indolem prorſus reſpui, conueniensq; & debitum illi ſupplicium impoſui. Et age, inquam, ò Perilaë, ne uana uideatur eſſe tua promiſſio, ipſe nobis in taurum ingreſſus, ueram artis tuæ induſtriam comprobato, ac uociferantes imitare, ut certò cognoſcam, num ea quæ iactas carmina per tibias cantata exaudiantur. Perilaus nihil cunctatus his dictis promptè obtemperat. Ego autem, poſtquam ingreſſus eſt, concluſo tauro, ignem iuſſi ſuccendere. Recipe, dixi, debitum arti tuæ tam admirandæ præmium, ut magiſter muſices ipſe primas omnium canas. Ac ille enimuero iuſtiſſima paſſus eſt, ſua ipſius excellenti fruens induſtria. Porrò autem ego uiuentem, & adhuc ſemiuiuum ſpirantem iuſſi eximere, ne ſi immoreretur, nece ſua opus contaminatum impiaret, illum inhumatum per ſcopulos præcipitari imperaui. Taurũ uero piaculis mundatum deo dedicandum legaui, omnemq; de illo hiſtoriam iuſſi adſcribere, dedicantis mei nomen, Perilaum artificem, illius immanem

Clementiæ exempla.

IIII.
A ſignis alia ud.

V.
A minori.

Epilogus.

Tranſitio.

Cõmendatio donarij.

ſententiam, meam in puniendis maleficis æquitatem, conueniens ſupplicium, primos artificis concentus & modulationes, præterea primam muſices experientiam. Vos autem Delphi iuſtè facietis, ſi pro me unà cum legatis ſacra feceritis, taurumq; deo in eleganti delubro dedicaueritis, ut omnibus perſpicuum fiat, quo ego aduerſus crimínoſos ſim animo, tum qua acerbitate ulciſci ſoleam ſuperuacuas illorum ad perpetrandam maliciam cupiditates. Itaque hoc ipſo ſolo facto ſatis ſuperq; quibus moribus prędítus ſim, manifeſtatum eſt, Perilao ſupplicijs affecto, ac tauro dedicato, neq; amplius ad aliorum torquendorum muſicam reſeruato, quem nihil aliud modulatum eſſe pro certo affirmo, præter quàm ſolos mugitus artificis. Quodq; in ſolo ipſo artis periculum fecerim, ac ſtatim barbaram illam & inhumanam muſicam compeſcuerim. Atque hæc quidem in præſens deo offerre líbuit. Dedicabo uero illi & alia ſæpenumero, ubi tantum íllius munificentía conſecutus fuero, ut amplius pœnarum acerbitate erga noxíos non egeam. Hæc equidem, ò Delphi, quemadmodum â Phalaride facta ſunt, ſingula quàm ueriſſimè percenſuímus. Iuſti uero utiq; habendi ſímus, ſi fidem uobis faciẽtes, ueritatis teſtimonium illi preſtiterímus, quippe qui harum rerum non imprudentes nullam nunc mentiendi occaſionẽ aut cauſſam habeamus. Quod ſi quoq; neceſſe eſt, pro uiro nos eſſe ſupplíces, quem falſo multi ſuſpicantur eſſe improbum, quippe qui inuitus & coactus in malos animaduertit, ſupplicamus uobis nos Acragãtini, qui & Græci ſumus, & ex antíquo Dores, complectamini humanitate ueſtra uirum amicíciam uobiſcum iungere cupientem, ac eum qui multum & publicè & priuatím unicuique ueſtrum benefacere & prodeſſe ſtudeat. Aſſumite igítur uos ipſi tantum, deoq; dedicatum offerte, ac pro Acragante ipſiusq; Phalarídis ſalute precãtes, uota facite. Et nolite nos infecta legatione dímittere, ne & íllum contumelía afficiatis, eademq; opera deũ elegantíſſimo iuxta ac iuſtíſſimo munere priuetis.

Peroratío ex perſona legatorum.

PHALARIS SECVNDVS.

ARGVMENTVM.

Declamatio breuis, ſed arguta eſt, qua ex Delphicis ſacerdotibus quidam ſuadere fingitur, quò donum Phalaridis, de quo in ſuperiore Oratione agitur, in templum recipiatur, ac deo conſecretur. Genus cauſæ Deliberatiuum eſt, Status negocialis. Exordium habet denſum, ut in quo una ferè periodo, & ſuſpitiones eas, quibus fauore aliquo adductus, aut aliàs corruptus, ad ſuadendum acceſſiſſe uideri poterat, à ſe remouet, et ſola beneuolentia, ſtudioq; communis utilitatis ad dicendum ſe progreſſum eſſe, docet: deinde & dociles & attentos eadem breuitate facit. Poſt Exordium Propoſitio ſequitur. Hanc confirmat primum ex locis honeſtatis oſtendens, impium ac propè ſacrilegum fore, ſi donum hoc à templo excludatur. neque enim quenquam poſthac quicquam oblaturum eſſe, & deum ſuis ſacris, ac debito cultu priuatum iri. Deinde ex iura uoluntatem ipſius dei eſſe, ut qui certis indicijs ac ſignis declararit, gratam iſtam legationem ſibi eſſe. Hinc, quod de crudelitate tyranni ábijciebatur, diluit, confutatis teſtimonijs à condicione perſonæ & incertitudine: & contrà ab officio admonet, ut ſacra magis procurent, & deo operentur potius, quàm iudicijs uacent. Poſt hæc ad locum utilitatis tranſit, docetq; contra communem utilitatẽ fore, ſi dona excludantur. Nam ex his omnem prouenũ eſſe Delphorum, & omnem item famam & gloriam. Denicq; nullo ueterum exemplo hoc fieri. Et ſi maximè in deliberationem hanc rem uocare uelint, officio eos uti debere, iuſtè ac liberè iudicantium, non ex affectu aliquorũ æſtimare. Peroratio, repetitione argumentorum, cum admonitione eorum incommodorum, quæ ex hac re eos ſecutura ſint, & quòd nihil temere innouandum ſit, perficitur.

Cum

VM antehac nulla mihi, ô uiri Delphi, neq; cum Acragan tinis ciuibus hospitalitas interceſſiſſet, neq; cum ipſo Phalaride priuatim ulla domeſticæ familiaritatis contracta eſſet ſocietas, neque aliam haberem erga illum aut peculiarem cauſſam ſociandæ beneuolentiæ, aut olim iungendę cum illo amicicię ſpem, tantum uero miſſos ab eo legatos audierim æqua & modeſta perorantes, callideq; proſpicerem, & quid piè à uobis fieri poſſit, & quid publicæ utilitati conducibile foret, cum primis uero quid Delphis non indecorum factu futurum eſſet, ſurrexi in medium oratione mea uos cohortaturus, ne & uirum principem, & pie agentem contumelia temere afficeretis, neq; munus ipſum, quod Deo iam deſtinatum eſt, à uobis alienaretis. Præſertim trium maximarum rerum perpetuô monimentum futurum, artis præſtantiſſimæ, cogitationis crudeliſſimæ, & iuſti ſupplicij. Itaque ego quod & in incerto habetis, quid hac de re ſtatuendum ſit, quodq; magiſtratus deliberandum uobis propoſuerint, num munus ſuſcipiendum, an iterum retrô ablegandum ſit, parum religioſum eſſe arbitror. Multô autem potius impietati nullum modum relinquetis neque enim aliud hæc res erit, quàm nefarium ſacrilegium, quod turpitudine ſua omnia longè lateq; excedit flagitia. Nec minus impium erit factu, Deo donaria dedicare uolentibus, ne facultatem quidem offerendorum munerum cõcedere, quàm ea quæ Deus iam oblata poſſidet depeculari. Præcor autem uos, cum & ego unus ſim è Delphorum numero, ac ex æquo publicæ gloriæ particeps, ſi conſeruata fuerit, tum diuerſæ opinioni obnoxius, ſi quid in præſens aduerſus exiſtimationem noſtram perperam admiſſum fuerit, ne templum oblatis piis & religioſis hominibus, neque ciuitatem noſtram omnium mortalium contumeliæ atque calumnijs traducendam obijciatis, quaſi ea quæ Deo offerenda mittuntur ſycophantijs illudentem, calculisq; & iudicio donaria dedicantes rectificantem. Siquidem nemo quicquam poſthac muneris offerre audebit, certior factus, Deum nulla beneuolentia ſuſcepturum, quod prius Delphis non uiſum ſit probabile. Proinde Pythius iam ante non iniquam de miſſo donario tulit ſententiam. Si enim aut Rhalarim odio haberet, aut eius munus contemptim auerſaretur, facile ac promptum illi fuerat illud unà cum nauiculis onuſtaria, qua allatum eſt in medijs Ionij maris fluctibus ſubmergere. Iam uero, ille à ueſtra ſententia longè lateq; diſſentit, cum & ſereno cœlo illis Ionium trajicere præſtitit (quemadmodum ipſi teſtificantur) ac ſaluos in Cirram uſque pertulit. Quo facto ſatis manifeſtum eſt, monarchæ pietatem ſibi non improbari. Oportet autem, & uos diuinæ ſententiæ adiectis calculis, & hunc taurum reliquis templi ornamentis adiungere. Quandoquidem haud dubiè res foret omniũ abſurdiſſima, ſi quis adeo magnifico & excellenti munere huc miſſo, ueſtris calculis ab ingreſſu templi arceretur, ac præmiũ impietatis auferret, uidelicet indignus iudicatus, qui donum offerret Apollini. Cæterum, illius cuius diuerſa eſt à me ſententia, quemadmodum ex Acragante huc delatus nauigio, cædes quaſpiam & iniurias, & rapinas, & deprædationes à tyranno factas nimium tragica uociferatione extulit, dicens propemodum omnia ſibi corã uiſa eſſe oculis, quem non ignoramus ne ad portũ quidem uſque peregrè profectum eſſe. Non autem diſſentaneum eſt talia ne ijs quidẽ omnino credere, qui iſta ſe perpeſſos eſſe commemorant. Etenim nobis obſcurum eſt, num uera prędicent, ne quo modo eos, de quibus nihil certi nobis compertum eſt, iniuſtè ſceleris accuſemus. Quod ſi tale quippiam in Sicelia quoq; peractum eſt, quid hac de re Delphos ſollicitè curioſos eſſe attinet, niſi prô ſacerdotum officio iudicũ partes nobis præpoſterè uendicemus. Et iam nobis ſacrificandum erat, atq; cæteris omnibus deus colẽdus, ac ſiquis miſiſſet donaria, ea dedicare noſtri fuerat

Captat beneuolentiã à: è motiõe ſuſpitionis, & uoluntate erga remp. ſua.

Attentio.

Propoſitio

Confirmatio.

I.

A pietate & religione.

Amplificatio ex cõſequentibus.

II.

A uoluntate dei, quã ex ſignis probat.

Amplificatio ab abſurdo.

Obiectioni ſibi ſtiũ occurrit à qualitate perſonarum.

A locorũ diſtantia et prõprio officio.

officij. Nunc hic expendentes ſedemus, ſiqui ex illis qui trans Ionij cõtinentẽ incolunt, legitimè an ſecus adminiſtrent imperia. Atq; alior quidem res prout ipſi uoluerint ſe habeant. Porrò, nobis perneceſſarium eſſe opinor, ne noſtra ipſorum nobis ignota ſint, tum qui olim rerum noſtrarum ſtatus fuerit, & quo modo nunc in præſens eædem ſe habeant, & quid magis ex uſu noſtro ſit facere. Nam quod in præcipitijs & arduis cautibus habitemus, ac ſteriles petras colere ſoleamus, Homerus monitor nobis non eſt expectandus, qui nobis hęc palã faciat, ſed iſta corã ipſi oculis intuemur, tum quãtum ſemper in terra uerſemur cui portus ſit profundus haud obſcurè animaduertimus. Cæterum, templum ipſum & Pythius & oraculum, tum ſacrificantes & pietatis operibus ſeruientes, ij ſunt Delphorum campi, ij prouentus, inde abundantia, inde cõmeatus nobis abundè et affatim offunditur. Par enim eſt, ut apud uos quod uerũ mihi uideẽ tacitum non habeam aut diſſimulanter prætereã, & quod à poëtis dicitur, citra ſementẽ, citraq; orationẽ nobis omnia proueniunt, dei agricolæ opera. Qui non ſolum ea quæ apud alios bona naſcunt nobis ampliter et cumulatè exhibet, ſed ſiquid pręcioſi aut rari apud Phryges eſt, aut Lydos, aut Perſas, aut Aſſyrios, aut Phœnices, aut Italos, aut apud ipſos denique Hyperboreos, omnia certatim ad Delphos perferunt. Ac nos ſecundo loco poſt deũ ab omnibus mirificè colimur, parataq; rerum copia affluentes felicẽ uitam agimus. Sed hæc iã olim uobis ignota non ſunt. Quod aũt ad pręſentem deliberationẽ attinet, danda eſt nobis opera, ut in hoc uitę ſemel inſtitutæ tuẽdo propoſito cõſtanter perſeueremus. Nullus, ut mea fert opinio, memoria tenet ullo tempore de quoquã donario apud nos latam eſſe ſententiã, neq; quenq; à ſacrificãdo aut donario dedicando fuiſſe excluſum aut prohibitũ. Eamq; ob cauſam, opinor, delubrũ Apollinis tantopere auctũ eſſe, in tantũ, ut iam ſupra modũ abundet muneribus. Oportet itaq;, neq; in præſens quicq; temere innouare, neq; aliquid pręter morem patriũ conſtituere. Sed nec amoris reſpectu iudicanda ſunt nobis donaria, nec generis ratione ea quæ mittunt æſtimanda, unde nam aut à quo, aut cuiuſmodi ſint quæ huc legantur. Suſcepta aũt munera nulla curioſitate delubro ſacranda ſunt, ac ambabus manibus per nos inſeruiendũ eſt, cum deo, tũ pietatis gratia huc ueniẽtibus. Videmini uero mihi, ò uiri Delphi, ſuper rebus quas in præſentia deliberationi expendendas ſubiecíſtis conſultiſſimè facturi, ſi primũ omnium eam cogitationẽ ſuſceperitis, de qualibus nam ac quantis rebus conſilium ineatis. Principio em̃ ſuper deo ipſo ac templo, tũ ſacrificijs atq; donarijs, ſuper ritibus ac moribus antiquis ſimul atq; legibus uetuſtis ac gloria uaticinij. Exinde ſuper uniuerſa ciuitate, ac rebus priuatim & publicè omnibus Delphis conducentibus. Pręter hæc omnia cõſultantes non contemnendũ in diſcrimen uenietis apud omnes homines aut fruendæ gloriæ, aut tolerãdæ infamiæ. His profecto nihil maius (ſiquidẽ rationis cõpotes eſtis) aut perinde neceſſariũ eſſe exiſtimabitis. De quibus igitur in præſens conſultamus hæc ſunt. Non equidẽ ſolum Phalaris, neq; taurus ille, neq; æs tantum, ſed omnes reges ac principes, quotquot nunc templi utuntur opera. Præterea aurum, argentũ, & quæcunq; alia præcioſa, multa ac ſæpenumero deo dedicanda uenſunt. Primũ enim iuxta dei conſiliũ expendere cõuenit. Cuius ergo rei gratia non ut ſemper nobis moris fuit, neq; ut iam olim conſueuimus de dedicandis muneribus faciemus? Aut quid in antiquis cõſtitutionibus cenſoria nota reprehendentes, rebus nouis ſtudemus? Et quod nunq; ex quo hanc urbem incolimus, ac Pithyus interrogatus reddidit oracula, & tripos loquit, & ipſa ſacerdos diuino afflatur numine, fecimus, nunc faciendũ conſtituemus, iudicãtes uidelicet ac expendenteis eos, qui huc miſſitant munera. Quin potius illud apud animũ ueſtrum cogitatis expoſco illo more & inſtituto, quo munerũ offerendorũ facultas intercluſa fuit, nemini, quantis bonis templum auctũ & cumulatum ſiet, omnibus offerentibus,

ac

III. *Ab inutili, ex circũſtantijs, loco & effectu ſacrorum templiq;.*

IIII. *A nouitate rei, & q; contra ueterũ exemplu fiat.*

V. *Ab officio indicantium.*

Peroratio, qua et capita argumentorũ repetitur et Delphos admonet ne qd temere innouent, ſed potius cõmunem utilitatẽ conſiderent.

ac quibuſuis pro ſubſtantiæ ſuæ modulo donarijs Deum cumulatibus. Quòd ſi nobis ipſi iudicum & cenſorum prouinciam ſumemus miſſorum huc munerum, uereor, ne cito eorum qui nobis probandi aut expendendi ſunt, penuria laboremus, nemine ſcilicet ſufferente ſemetipſum reum obiectare iudicio, & in hoc ipſum impenſas & ſumptus facientem, ut iudicetur, decꝫ omnibus in periculum ueniat. Aut cui humaniter patiendum exiſtimatis, ſi donariorum dedi candorum libertate indignus eſſe iudicabitur?

ALEXANDER SEV PSEVDOMANTIS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica narratio eſt, uitã & res Alexandri cuiuſdam impoſtoris, qui ſe Podalirij filium faciebat, et pro uate uenditabat, exponens, lectu iucundiſſima, nõ per ſe modo, uerum etiam quòd ſub huius præſtigatoris exemplo, aliorum atq; ſimilium, quorum nonnullos ſuperior ætas quoq; tulit, ſcelera atq; impoſturæ deprehendi, coarguiq; poſſunt. Procemio, difficultatem ſuſcepti operis collatione quadam amplificat, inſtitutumq; ſuum, exemplo defendit. Hinc ad Narrationem deſcendens, à deſcriptione perſonæ orditur. Cætera plana ſunt.

VT quidem chariſſime Celſe, leuem fortè quandam ac facilem prouinciam tibi mandare uideris, cum iniungis ut Alexandri Abonotichitæ impoſtoris uitam, commenta, neque non audaciam præſtigiasq; libro complexus, uolumen ad te tranſmittam. Verum ſi quis ea conetur omnia ad plenum enarrare, id profecto non minoris ſit negocij, quã Alexandri eius, cui Philippus fuit pater, res geſtas literis prodere: tantus fuit ſcelere, quãtus ille uirtute. Attamen ſi candidè ignoſcenterq; legere uoles, & quod narrationi deerit, id ex te imputare atque addere: conatum hunc te autore capeſſam, & Augiæ bubile, ſi non omne, at certè pro mea uiríli repurgare nitar, paucis aliquot elatis cophinis: nimirum ut ex his coniecturam facias, quantus, quamq; immẽſus fuerit ſimus uniuerſus, quem ter mille boues multis annis reddere potuerint. Sed amborum interim nomine calumniam uereor, tuo pariter ac meo: tuo, qui iubeas memoriæ literarumq; monumentis tradi uirum longè ſceleratiſſimum: meo, qui ſumam operam in huiuſmodi narratione, rebusq; geſtis hominis, quem nequaquam oportebat ab eruditis legi, ſed in frequentiſſimo quopiam & ampliſſimo theatro ſpectari à ſimijs aut uulpibus diſcerptum: quanquam ſi quis hoc crimen nobis impegerit, poterimus & ipſi nos exemplo quodam ſimili tueri. Etenim Arrianus ille diſcipulus Epicteti, uir inter Romanos cum primis laudatus, ac per omnẽ uitam in literarum ſtudio uerſatus, cum ſimile quiddam fecerit, pro nobis quoque reſponſurus eſt. Nam is quidem Tillibori latronis uitã deſcribere non eſt grauatus, Nos uero multum crudeliorem latronem memorię prodemus, quippe qui non in ſyluis ac montibus, ſed ipſis in urbibus ſit latrocinatus: neque qui Mínyam tantum, aut Idam ſit pergraſſatus, necꝫ paucas quaſdam Aſiæ partes, uidelicet deſertiores depopulatus, ſed qui uniuerſam (ut ita dixerim) Romanorum ditionem ſuo complerit latrocinio. Ac primuum tibi depingam hominem effigiem eius quoad potero proximẽ uerbis adumbrans: tametſi non ſum admodum pingendi peritus. Corpore igitur, ut interim & hoc tibi repręſentem, procerus erat, & aſpectu decorus, planecꝫ ſpecie diuina quadam ac maieſtatis plena, colore candido, barba non admodũ hirſuta, coma partim natiua tectus, partim appoſiticia: ſed hac adeo ſcienter efficta, ut uulgus ferè non ſentiſceret imitatam aſciticiamq; eſſe. Oculi uehementer acres ac uerſatiles, tum diuinum

Exordium, à difficultate rei, quã collatione quadam amplificat.

Defendit inſtitutũ ſuũ, exẽplo ſuperiorũ ſcriptorũ

Collatio utriuſq; argumenti.

Deſcriptio perſonæ à qua ad narrationem paulatim deſcendit.

quídam relucentes. Vox dulcíſſima pariterq; clariſſima. In ſumma quo ad has res, nulla ex parte poterat improbari: ac figura quidem hominis erat huiu ſmodi. Cæterum mens atq; animus, ò malorum depulſor Hercules, & auerſor triſtium Iupiter, ſeruatoresq; Dioſcuri, in hóſtes potiùs contingat incidere, quàm cum eiuſmodi quopiam habere cõmercium. Siquidem ingenio, ſolertia, acumine longè præſtabat cæteris mortalibus. Tum curioſitas, docilitas, memoria, et ad diſciplinas ingenij felicitas, horũ unumquodq; ſuprà quàm dici poſſit illi ſuppetebat, quibus tamen peſſimam in partem eſt uſus. Et quũ haberet arma tam egregia ſibi ſuppeditata, illico nimirum omnium qui eſſent ſceleribus nobilitati, facile ſummus euaſit, uel ſupe[illegible], Phrynonda, Ariſtodemo, Soſtrato. Nam ipſe cum aliquando Rutiliano ſcriberet genero, modeſtiſſimeq; de ſe loqueretur, Pythagoræ ſemet adſimilabat. Atqui ueniam mihi dabit Pythagoras, uir ille quidem ſapiens, ac mente diuina: cæterum ſi huius ætate uixiſſet, puer (ſat ſcio) præ hoc uiſus fuiſſet. Sed heus tu per Gratias, caue putes hæc in Pythagoræ contumeliam me dicere, quaſi uelim eos ſimilitudine rerum geſtarum committere. Verum ſi quis deterrima quæque & probroſiſſima, quæ de Pythagora per calumniam feruntur (quibus equidem haudquaquam fidem perinde ut ueris habuerim) ſi quis tamen conferat in unum, ea nimirum omnia, uix etiam minimam particulam adæquent Alexandrinæ uerſutiæ. Prorſum enim imaginare mihi, & cogitatione finge, quãm maximè uariã ingenij temperaturam, indolemq; ex mendacio, dolis, periurijs, maleficijs confuſam, promptam, audacem, uerſatilem, & ad efficiendum quæ cogitaſſet nullum refugientem laborem, appoſitam ad perſuadendum, cuiq; facile fides habẽda uideretur: tum quæ mirè ſimularet optima quæq;, ea quæ à mente eſſent diuerſiſſima, præ ſe ferret. Primum igitur nemo cum illo congreſſus eſt, qui non hac cum opinione diſceſſerit, ut eum mortalium omnium optimum æquiſſimumq;: præterea ſimpliciſſimum minimeq; fallacem iudicaret. Accedebat ad hęc omnia grandium rerum conatus, quum nihil puſillum cogitaret, ſed ad maxima ſemper appelleret animum. Ita quum eſſet adoleſcentulus adhuc, formoſus admodum, ætate uidelicet tenera, ac uelut herbeſcente: id quod licebat partim è ſtipula coniicere, partim audire ex his qui ita prędicabant: paſſim ſeſe proſtituebat, ac mercede ſui copiam faciebat ijs quibus lubitum fuiſſet. Inter multos autem incidit in hunc amans quidam præſtigiator, ex eorum numero, qui magiam & diuinas incantiones profitentur, tum illectamenta ad conciliãdam in amoribus gratiam, malorum immiſſiones in hoſtes, rationem eruendi repetiendiq; theſauros, hæreditatum ſucceſſiones. Hic ubi cõſpiceret benè ingenium puerum, atq; ad ſubminiſtrandum arti negocioq; ſuo propenſiſſimum: ut pote qui non minus illius adamaret maleficium, quàm ipſe huius formam: erudiſt eum, ſemperq; deinceps pro adiutore miniſtroq; eſt uſus. At is publicitus quidem & apud uulgus medicum ſcilicet agebat: didicerat autem apud Thoonis Aegyptij coniugem

Pharmaca mixta, ſalubria multa, at noxia multa.

Quorũ omnium ſucceſſor hic atq; hæres factus eſt. Porrò doctor ille & idem amator, natione Tyanæus erat, uidelicet ex eorum numero, qui cũ egregio Apollonio Tyanæo illo erant uerſati, totamq; illius tragœdiam pernouerant. Vides quanam è ſchola tibi hominem refero? Verũ ubi iam barba plenus eſſet Alexander, Tyanæo illo uita defuncto, in egeſtatẽ redactus, defloreſcente ſimul & forma, unde uictum parare licuiſſet, nihil poſtea paruum agitabat animo. Sed inito commercio cum Byzantino quopiam, annaliũ ſcriptore uiro, qui in certamina deſcendunt, omniũ ingenij longè ſceleratiſſimi: Cocconas, opinor, erat cognomen: circũibant, impoſturis ludificãtes, ac pingues homines (ſic enim illi peculiari magorum lingua uulgus appellant) detondentes. In his Macetim mulie-

rem

Hactenus pſonam ac faciẽ hois depinxit deinceps ad animũ & eius prauitatẽ accedit.

Amplificatio p collationẽ.

Vniuerſalis quædam & generalis uitiorum deſcriptio.

Quæ adoleſcens geſſerit. I.

Quando & quæ à quibus didicerit, et quibus cum uerſatus fuerit.

II. Quæ ſub uirilem ætatem.

rem opulẽtam nacti ſunt, natu quidem grauiorem illam, quàm ut a moribus eſſet idonea, ſed quæ ſtuderet etiam dũ amabilis haberi. Ab hac uictus copia ſuppeditabatur, atq; hanc ex Bithynia in Macedoniam uſq; ſunt conſequuti. Nam illi patria erat Pella, qui locus olim floruit ſub Macedonicis regibus: nũc à paucis, iiſq; obſcuris & humilibus incolitur. Ibi quũ conſpicerent immani magnitudine dracones placidos admodum ac manſuetos, adeo ut à mulieribus alerentur, & cum pueris unà cubarent, & calcãtes ferrent, neq; cõmouerentur, ſi quis ſtringeret premeretq;: denicq; perinde atq; infantes lac è papilla ſugerent (nam ſunt id genus apud illos permulti, unde ueriſimile eſt, olim illam de Olympiade fabulam increbuiſſe: quũ Alexandrum conciperet, huiuſmodi dracone quopiam opinor, cum ea concumbente) mercati ſunt ex his ſerpentibus unum, qui eſſet pulcherrimus, obolis ſanè paucis. Atq; (ut Thucydidis utar uerbis) hinc iã bellum oritur: nimirum quum duo facinoroſiſſimi, et immani audacia prædíti, neq; non ad maleficia promptiſſimi, ſocietatem inijſſent, facile perpenderunt, hæc duo potiſſimum in hominum uita tyrãnidem obtinere, ſpem ac metũ: quorum utroq; ſi quis ad commoditatem uteretur, fore ut is illico diteſceret. Siquidem utriq; iuxta, uel ei qui metu laboraret, uel huic qui ſpe teneretur, uidebant præſcientiam quàm maximè neceſſariam eſſe, ſummeq; deſiderari: atq; hac uia Delphos olim fuiſſe ditatos, factosq; celebres: præterea Delum, Clarũ, & Branchydas: nimirum hominibus per hos quos modo dixi tyrãnos, nempe ſpem ac metum, ad ſacra confluentibus, ac futura prædiſcere cupientibus, atq; huius rei gratia hecatombas immolantibus, auerosq; dedicãtibus lateres. Hæc ubi inter ſeſe uerſaſſent, ultroq; ac citro agitaſſent, uiſum eſt uaticiniũ oraculumq; conſtituere: etènim ſi res ea proceſſiſſet, ſperabãt ſe protinus diuites atq; felices fore. Quod quidem negocium magnificentius etiam illis ſucceſſit, quàm expectauerant initio, & uel ſpe melius euenit. Hinc iam ſpectare cœperunt: primũ quidẽ de loco, deinde quonam exordio, quáue ratiõe negocium oporteret auſpicari. Cocconas igitur Chalcedonem opportunam eſſe cenſuit, utpote regionẽ, à negociatoribus frequentatam, tum Thraciæ Bithyniæq; confinem, neq; longè diſſitam ab Aſia Galatiaq;, cunctis item imminẽtibus populis. At è diuerſo patriam ſuam prætulit Alexander: nam aiebat, id quod erat res, ad huiuſmodi negocioꝝ auſpicationem aggreſſionemq; hominibus opus eſſe craſſis & ſtolidis, & qui uiderentur admiſſuri: cuiuſmodi Paphlagones affirmabat eſſe hos, qui ſupra Aboni murũ incolunt, nempe ſuperſtitioſos pleroſq; ac ſtolidos: qui ſi quis tantum apparuiſſet, tibicinem aut tympaniſtam, aut qui cymbala pulſaret ſecũ adducens, cribro (quod aiunt) uaticinans, illico uehemẽter omnes in illum inhient, & perinde ut cœlitũ quempiam intueantur. Hac de rẽ quum controuerſiæ nonnihil inter illos fuiſſet, tandem ceſſit Alexander. Itaq; profecti Chalcedonem (nam id oppidum uiſum eſt hac parte habere nonnihil ipſis conducibile) in Apollinis templo, quod eſt apud Chalcedonios uetuſtiſſimũ, æreas defodiunt tabellulas, quæ dicerent, breui admodũ Aeſculapium unà cum patre Apolline in Pontum aduenturꝝ, atq; Aboni murum inhabitaturum. Eæ tabellæ quum eſſent de induſtria repertæ, facile effecerunt, ut hic rumor in omnẽ uſq; Bithyniam ac Pontum dimanaret, multò aũt ante alios in Aboni murum: nam hi protinus ſtatuerant etiam templum erigere, iamq; fundamentis locum effoderant. Hic igitur in Chalcedone relictus Cocconas, ancipitia quædam atq; ambigua obliquaq; conſcripſit reſponſa. Deinde paulo pòſt diem obit, à uipera (ſi uti opinor) ictus: in huius demortui locum accerſitur Alexander, ac ſuccedit iã comatus, cæſarieq; promiſſa, tunicam indutus purpuream albo intermixtam, ſupra eam ueſte amictus candida, falcem tenens exemplo Perſei, à quo ſe maternum genus ducere prædicabat. At perditiſſimi illi Paphlagones quũ ambos illius noſſent parẽtes obſcuros atq; humiles, tamẽ oraculo crediderũt ita canẽti:

Cauſa et occaſio rei gerẽdæ

Conſiliũ, ex effectu ſpei ac metus.

Conſultatio de loco.

Principium impoſturæ.

Cocconæ mors, in eius locũ Alexander, & quomodo idẽ p diuino habere cœperit.

Perſides genere gratus Phœbo iſte uidetur:
Diius Alexander Podalirí ſanguine cretus.

Hic nimirum Podaliríus líbidínoſus erat, ac natura mulieroſus, adeo ut à Trícca ad Paphlagoniam uſq; in Alexandri matrem ſit incitatus illectusq;. Repertum eſt aliud oracului, quaſi Sibyllæ prædiuinantis.

Ad maris Euxini littus, iuxtaq; Sinopam
Tirſide erit quidam Auſonia de gente ſacerdos:
Qui prima ex monade, tribus ac decadis, referabit
Quinq; alias monades, uicenaq; ter repetita
Quadrorbem numerum, referentem nomina diui,
Qui ueniet laturus opem mortalibus ægris.

ἰδιάζ propter Λ. Λ. Ε. Ξ. cũ quibus litteris ἀνὴρ cõpoſitũ, Alexandrũ cõſtituit. Significat aũt A. 1. Λ. 30. E. 5. Ξ. 60. qui numeri additi 96. cõſtituũt, numerũ in quatuor et uiginti quater diuiſibilẽ. Inſtrumẽta futuræ actionis.

Alexander itaque multo pòſt in patriam irruens cum eiuſmodi Tragœdia, cõſpicuus erat ac ſplendidus: quum interim furore afflatum ſeſe nõnunquam adſimulabat, ore ſpuma cõpleto: id quod ille facile efficiebat, radiculæ (ea eſt herba lauandis lanis idonea) radice commanducata. Cæterum illis diuinum quiddam, ac formidandum ſpuma uidebatur. At multò antea ſibi finxerant, paraueranteq; è linteis confectum draconis caput, quod ſpeciem quandam humanã præ ſe ferret, colorum fucis mirè adſimulatum, quodq; pilis equinis os & aperiret, & clauderet. Tum lingua (ſicut eſt draconũ) biſulca atra prominebat, quæ & ipſa pilis agebatur. Porrò Pellæus ille draco iam pridem erat in promptu, domiq; alebatur: quum res poſtularet, tum ab illis proferendus, unaq; in partẽ Tragœdiam acturus, uel princeps potius huius futurus fabulæ. Iam uero ut erat maturum aggredi, tale quiddam machinatur: noctu ueniens ad templi fundamenta nuper effoſſa. Conſtiterat autem in eis aqua, ſiue quòd ea indidem alicunde deſtillauerat, ſiue quòd ex æthere deciderat: illic ouum antea excauatũ deponit, quod quidem intus occultabat fœtum recens ædítum ſerpẽtis. Id quũ altè demerſiſſet in abditas luti cauernas, rurſum illinc diſceſſit. At mane quum in forum proſiliſſet nudus, niſi quòd ſubligari circum pudẽda tectus erat, eoq; inaurato: tum falcem illam geſtans, ſimulq; ſolutam uentilans, iactansq; comã, eorum more, qui à Cybele deorum matre afflati conueniunt, ac numine rapiuntur: conſcenſa ſublimi quapiam ara concionabatur, ciuitatem eam beatam eſſe prædicans, quæ mox deum propalàm eſſet oſtenſura mortalibus. Porrò qui aderant (nam concurrerat uniuerſa prope ciuitas) unà cũ mulieribus, ſenibus, pueris, admirabantur, ac uota facientes adorabant. At ille uoces quaſdam ſonans incognitas, nihilq; ſignificantes, cuiuſmodi ſint Hebræorum aut Phœnicum, attonitos eos reddebat, ut qui nihil intelligerent eorum quæ dicebat niſi ſolum hoc, quòd Apollinem Aeſculapiumq; paſſim admiſcebat. Sub hæc ad inſtitutum templum curriculo fugiebat, accedensq; ad foſſam ac fontem illum quem iam ante conditum oracului præſtruxerant: ingreſſus aquam, magna uoce canebat laudes Apollinis et Aeſculapíj, inuitabatq; deum, uti dexter ac felix in ciuitatem aduenìret. Deinde phialam poſtulat, eam porrectam à quopiam, facile immergens, unà cum aqua lutoq; haurit & ouum illud, in quo nimirum ille deum concluſerat, candida cera ceruſſaq; commiſſuram operculi ferruminans. Id quum manu cepiſſet, affirmabat iam Aeſculapium tenere ſeſe. Interim illi ſtupidis defixisq; intuebantur oculis, expectantes quidnam eſſet futurum poſtea, iamdudum admirantes ouum in aqua repertum. Porrò poſteaquã fregiſſet idem caua uola compreſſum, ac ſerpentis illius fœtum excluſum excepiſſet, ſimulatq; mouentem hunc ſeſe conſpicerent ij qui aderant, ac digitis circunuoluentem, protinus uocem tollebant, deumq; conſalutabant, ac ciuitatem eam fortunatam eſſe dictitabant: ſingulíq; affatim uotis implebantur, theſauros, opes, proſperam ualetudinem, aliaq; id genus ab illo flagitantes bona. Hic ille rurſus curſim ſeſe domum abripuit, unà ſecum aſportans, modo ędítum in

lucem

lucem Aesculapium, bis natum scilicet, cum semel duntaxat nascantur homines: atq; eum non ex Coronide per Iouem, id est, cornicula (nam id matris nomen fertur) neq; ex cornice, uerum ex anſere progenitum. Populus autem uniuersus cõsequebatur, omnes afflati deo, atq; ob spes animo cõceptas furore correpti. Interdiu igitur se domi continebat, sperans fore, id quod & euenit, ut fama permoti, Paphlagonum pars maxima concurreret. Ergo posteaquam urbs ita esset hominibus referta, ut iam redundaret: sed quibus omnibus iam tũ cerebrum, tum cor esset exemptum, nec ulla parte similes uiderentur uiris pane uictitantibus (ut loquuntur poëtæ) uerum qui præter solam figuram nihil à pecudibus distarent: in ædiculis quibusdam, in lecto residens, eo uidelicet ornatu, qui uatem mirè deceret: imponit in sinum Pelleum illum Aesculapium, qui quidem erat, ut dictum est, maximus pulcherrimusq;. Hunc totum ubi collo circũdedisset, caudam foras prominere sinẽs (Erat aũt ingens adeo, ut cum per pectus illius effunderetur, pars tamen humi traheretur) solum aũt caput sub alis abditum teneret, illo nimirum omnia ferente: linteaceum illud draconis caput, altera in amictus parte contextum ostẽdebat, quod prorsum illius esse draconis uideretur, qui à pectore prominebat scilicet. Iam uero mihi cogita, ædiculas non admodum illustres, nec ad satietatem usq; luminis capaces: tum turbam hominum contenarum, quiq; aliis ex locis alij concurrissent, tumultuantes: ac prius etiam quàm ista uiderent, mẽte attoniti stupefactiq;, deniq; spebus illis sublati: quibus ingressis, non mirum si res uisa est portentosa, uidelicet ex modo pusillo serpente, intra pauculos dies tam immanem extitisse draconẽ humana specie, atq; eum insuper mansuetum tractabilemq;. Protinus aũt ad exitum properabant, & priusquam exactius essent contemplati, protrudebantur abijs, qui noui semper ingrediebantur. Porrò è regione ianuæ, per quam intrabatur, patefactum erat & aliud ostium, per quod exiretur. Cuiusmodi quiddã & Macedonas in Babylone fecisse ferunt in Alexandri morbo, quum ille grauiter iam ægrotaret: illi obsessa regia desiderarent eum intueri, ac supremum alloqui. Atq; hoc spectaculi scelestus hic non semel, uerum crebrius exhibuisse dicitur, maxime si qui diuites aduenissent recentiores ac nouitij. Hoc loco, mi chariſſime Celse, si uera fateri uolumus, æquum est ueniam dare Paphlagonibus ac Ponticis illis hominibus, nimirum crassis et ineruditis, si delusi sunt, qui draconem manu cõtingerent: nam hoc quoque largiebatur Alexander ijs qui uoluissent: quumq; conspicerent in dubia malignaq; luce imitatum illud illius caput, os scilicet nunc aperiens, nunc claudens, tanto artificio, ut res planè Democritum aliquem requireret, aut certè Epicurum Metrodorũue, aut alium huiusmodi quempiam, qui prorsus adamantinam aduersus hæc atq; id genus alia, mentem obtineret: qui nullo pacto crederet, quicq; uel quid esset rei coniecturis colligeret: uel si uiam etiam modumq; præuestigare non quiret, illud tamen antea sibi persuasum haberet, fugere quidem sese modum rationemq; prestigiaturæ: cæterum quicquid esset negocij, prorsus simulatum fucatumq; esse, ac ne fieri quidem ulla ratione potuisse. Paucis ergo diebus cõfluxit tum Bithynia, tum Galatia Thraciaq;: eorum qui renunciabant, unoquoq; ut fit, affirmante sese primum nascentem uidisse deum, deinde paulopost eundem contrectasse iam grandem admodum factum, uultu etiam homini adsimilem. Accedebãt ad hæc picturæ, imagines, signa deum referentia, partim ex ære, partim argento efficta. Postremo nomen etiam inditum: nam Glycon appellatus est, idq; iussu diuino carmine prodito. Ad hunc enim modum eloquutus est Alexander:

Proœmiũ actionis, quo sibi uiã ad cætera strauit.

Fidẽ facit narrationi ex circũstantijs loci & hominum.

Sum ille Glycon: hominum lux, ex Ioue tertia proles.

Ast ubi iam maturum esset, ut cuius rei gratia hactenus omnia fuerant excogitata, responsa quoq; redderet ijs, qui requisiuissent: diuinaretq;, accepta uidelicet ansa ab Antilocho, qui apud Cilices uatem egerat. Nam is quoq; post patris

Principiũ actionis. & cõfiliũ ab exemplo captum.

Amphiarei

Amphiarei interitum, posteaq; quàm ille inter Thebanos extare desijsset, patria pulsus, atq; in Ciliciam profectus, haud incommodè rem gessit, quum Ciliciibus euentura prædiceret, binos obulos pro singulis accipiens responsis. Ab hoc, inquam, arrepta ansa, prædicit Alexander omnibus qui aduenerant, fore ut deus ipse responsa daret, eiusq; rei diem quendam certum prælocutus est. Iussit autem ut quisque quod uideretur, quodq; maximè discere uellet, id in libello conscriberet, eumq; funiculis obuinctum, cera, argilláue, aut simili re quapiam obsignaret. Se uero receptis libellis, cum subisset adyta (iam enim oraculum erat extructum, & apparatæ cortinæ) ordine per præconem ac theologū euocaturum eos qui tradidissent: dehinc ubi de singulis esset edoctus à deo, libellos redditurum, ita ut traditi fuerant obsignatos: subscripto illis responso pro cuiusque argumento, deo nimirum respondente, quacunque de re quis esset scisscitatus. Erat autem hic dolus, homini cuiusmodi tu es, aut etiam (si modo dictu non est inuidiosum) cuiusmodi sum ego, manifestarius, neque difficilis animaduersu, uerum idiotis, quibusq; nares essent mucco obsitæ, minimeq; emunctæ, prodigiosum, planeq; incredibile quiddam esse uidebatur. Etenim quum uarias esset cōmentus artes, quibus signa tollerentur, quæ quisque scisscitabatur, ea legebat: atq; ita quæ uiderentur, ad interrogata respondebat. Deinde rursum obuincta obsignataq; reddebat, non sine summa admiratione eorum qui recipiebant. Plurimus enim hic inter illos erat sermo, qui tandem scire potuisset iste, quæ ego illi tradidi, sanè quàm diligenter obsignata signis, imitatu neutiquam facilibus, nisi reuera deus esset quispiam, cui cuncta sint perspicua. Sed iam quibus artibus effecerit, forsitan à me requires. Accipe, quo uidelicet impostura eiusmodi deprehendere queas, & coarguere. Prima ratio sic habebat Celse charissime. Eam ceræ partem quæ post signum hærebat, acu candefecta liquefactam diducebat: tum ubi legisset, rursum calefactam acutam ceram, eam quæ à tergo funiculi fuerat, signo eodem manente, facile coagmentabat. Porrò secundus modus constat per id, quod collyrium uocant. Id conficitur ex pice Beryttia, bitumine, ac lapide perspicuo trito, cum cera & mastiche. Confectum igitur ex his omnibus collyrium igni calfactum, inuncto prius suillo pingui, signo applicabat, ac symboli figuram excipiebat. Id simulatq; siccum esset factum (siccabatur autem protinus) commodè resignabat libellos: quibus prælectis, impositio cæræ denuo, perinde atque ē lapide signum idem imprimebat, ad archetypi similitudinem mirē effictum. Post hæc iam tertiam accipe rationem: Calce in gluten iniecta, quo uulgo codicillos adglutinant, atque ex his confecta ceu cera, mollē adhuc eam admouebat signo, statimq; detrahebat. Nam illico siccescit, adeo ut cornu uel ferro potius reddatur solidius. Hac ad imprimendum signum uti cōsueuerat. Sunt præter has & aliæ complures uiæ, quas omnes referre nihil necesse est, ne parum uidear modestus, maximè quum tu in his quos de magorum artibus conscripsisti commentarijs tum pulcherrimis, tum utilissimis, quicq; modestos reddere queant, si quis in eis euoluendis uersetur, abundè multa retuleris, longeq; his nostris copiosiora. Reddebat igitur oracula, diuinabatq;, nō mediocri ad eam rem utēs ingenio, arteq; negocium reddens probabilius, dum alijs obliqua quędam & ambigua responsa det ad ea quæ proponebantur, alijs penitus obscura. Quandoquidem & hoc oraculis ille conuenire iudicabat. Alios item deterrebat, alios adhortabatur, prout sibi magis conducere coniectasset. Nonnullis remedia morborum, uitæq; rationes præscribebat, cum sciret (ut initio diximus) complura atq; efficacia pharmaca. Maiorem autem in modum Cytmides ab illo probabantur, id est nomen confictum emplastri, ursino adipe confecti. Porrò spes, rerumq; successus & incrementa, neq; non hæreditatum obuentus semper in aliud tempus reijciebat, illud interim addens; Cuncta hæc tum obtingent, cum ipse uolam, quumq; ue-

Qua arte obsignatas literas resoluerit

Modus respōdendi.

tes

tes meus Alexander me rogabit, procp uobis uota fecisset. Denique merces erat unicuicp responso præstituta, nempe drachma cum obulis duobus. Ne uero pusillum aut exiguum fuisse putes amice hunc quæstum, quum in annos singulos ad septuaginta aut octoginta millia redierit, usque adeo auidis & insatiabilibus hominibus, ut singuli supra decem aut quindecim rogationes traderent. Cæterum ea quæ capiebat, non ipse solus solitus est insumere, nec rursum ad congerendas opes in thesaurum reponere, uerum complureis et alios habebat secum adiutores & ministros, tum qui scitarentur, qui uersibus oracula cõderent, qui responsa seruarent, qui subscriberent, qui obsignarent, qui interpretarentur, quorum unicuicp pro dignitate meritocp lucrum impartiebat. Ad hæc nonnullos foras & in longinquas regiones emandarat, qui famã eius oraculi inter gentes dissiparent, affirmantes ipsum etiam prædicere reuocarecp fugitiuos, fures ac prædones indicare, thesauros effodiendos ostendere, morbo laborantibus mederi, quosdam etiam uita defunctos in uitam reuocare. Concurrebatur igitur undiquaque, magnocp tumultu concitati adproperabant, sacrificabatur, dicabantur munera, eacp duplicata, prophetę discipulocp dei. Iam eñ et tale quoddam oracului exierat,

Quibus sociis & auxiliis usus.

Muneribus decorare meum uatem atcp ministrum
Præcipio: nec opum mihi cura, at maxima uatis.

Verum ubi iam plericp, quibus mentis plusculum inerat, non secus atcp ex alta ebrietate resipiscentes, conspirassent in illum, præsertim ex his, qui studebant Epicuro: iamcp paulatim in oppidis deprehenderetur uniuersa præstigiatura, fictuscp fabulæ apparatus: horrendum quiddam in eos ędidit, dicens impijs & Christianis impleri Pontum, qui non uererentñ in sese turpissimè maledicere: eos iussit lapidibus pellerent, si modo uellẽt propiciũ habere deum. Porrò super Epicuro huiusmodi quoddã oraculũ prodidit: Sciscitanti cuipiam, quid ageret apud inferos Epicurus: plumbeis, inquit, cõpedibus uinctus in cœno desidet.

Quã arte aduersarios & philosophos retuderit.

Et adhuc miraris, si magnopere creuit eius celebritas oraculi, cũ uideas interrogationes adeuntiũ, quàm sint prudentes, quamcp eruditę? Modis aũt omnibus bellũ erat illi cum Epicuro seuũ & irreconciliabile, idcp iure optimo. Nam cum quo tandem iustius bellũ gerat, homo præstigiator, & monstris ac portentis amicus, ueris inimicissimus, quã cum Epicuro, uiro uidelicet qui rem naturã perspectam haberet, quicp unus quid in his esset uerũ uideret? Nam Platoni, Chrysippo aut Pythagoræ erat amicus, atcp alta cũ illis pax intercedebat: At intractabilis ille Epicurus (sic enim appellat eum) erat illi plurimũ inuisus, atcp id merito: quippe qui hæc omnia ridicula ac ludicra duceret. Quã obcausam inter urbes Ponticas Amastrim in primis habebat exosam, eo quòd acceperat eos, qui cum Lepido erant, alios item horũ consimiles quàm plurimos ea in ciuitate uersari. Necp uncp Amastrino cuiquã oraculum reddidit: quin ubi conaretur etiã fratri proconsulis respondere, deridiculè profecto discessit, cum nec ipse quemadmodum idoneũ oraculum fingeret, inueniret, nec haberet qui sibi in tempore poſſet componere. Nam cum illi de stomachi dolore conquerenti, uellet præscribere, uti suillum pedem cum malua præparatum ederet, hunc in modũ ait:

Maluaca porcorum sacra cunimato Sipydno.

Crebrius autem (uti iam diximus) draconem ostendebat ijs qui uellẽt, haud totum tamen, sed caudam potissimum, ac reliquũ corpus oculis exponens: caput uero ne uideri posset, abditum in sinu seruabat. Verum quo magis etiam redderet attonitam multitudinem, pollicitus est sese exhibiturum ipsum deum loquentem, citracp interpretem ædentem oracula. Deinde non magno negocio, gruum arterijs contextis, ac per lineum illud draconis caput, quod erat arte adsimulatum, insertis, alio quopiam per has foris insonante, responsitabat ad ea quæ proponebantur, uoce nimirum per linteaceum illum Aesculapium

Autophona responsa quæ & quomodo data.

ad

ad aures promanante. Huiuſmodi reſponſa ἀυτόφωνα dicebantur, id eſt, ipſius uoce reddita: neq; quibuslibet, neque paſſim dabantur, uerum ſplendidis modo atq; opulentis, et qui grandia largirentur. Itaque quod Seueriano redditum eſt, ſuper expeditione in Armeniam ſuſcipienda, ex Autophonis erat. Adhortans enim illum ad incurſum eius regionis, ſic ait:

Exempla reſponſorum.

Parthis Armenijſq; citato Marte ſubactis,
Romam urbem repetes, & claras Tybridis undas:
Vertice ſerta gerens radijs diſtincta ſerenis.

Deinde poſteaquam uecors ille Gallus perſuaſus, incurſionem feciſſet, euenijſſetq; ut unā cum exercitu cæderetur ab Othryade, hoc oraculum ā monumentis ſuſtulit, atq; aliud in eius locum ſubſtituit huiuſmodi:

Agmen in Armenios ne duc: neq; enim expedit iſthuc:
Ne tibi fœmineis uir amictus ueſtibus, arcu
Exitium immittat, uitaq; ac lumine priuet.

Siquidem & hoc interim callidiſſimè fuerat commentus, ut poſterioribus ſubſtitutitijſq; reſponſis, ea quæ perperā maleq; euenijſſent, ſarciret ac mederetur. Sæpius enim ægrotis priuſquam morerentur, prędixerat fore ut reualeſcerēt: quibus morientibus, alterum oraculum illico paratum erat, quod ſuperiori diuerſa caneret:

Poſthac deſine opem morbo petere exitiali:
Mors etenim manifeſta, nec euitare licebit.

Porrò cum non ignoraret, qui in Claro ac Didymis, Malloq; reſponſa ferebāt ipſos quoq; huiuſmodi quadam arte diuinandi celebres haberi, eos ſibi reddebat amicos, pleroſq; conſultores ad illos remittens, his uerbis:

Nunc Claron ito, mei uocem patris auditurus. Et rurſus:
Branchydica accedas adyta, atq; oracula quæras. Et iterum:
Mallon abi, Amphilochi quærens oracula uatis.

Tranſitio ad ea quæ cū Romanis & cæteris externis acta.

Et hactenus quidem de ijs, quæ intra patriæ fines uſq; ad Ioniam, Ciliciam, Paphlagoniam, Galatiamq; deſignauit. Vt uero & in Italiam oraculi fama permanauit, inq; ipſam Romanorum urbem: iam nemo omnium erat, qui non alius alium anteuertere ſtuderet, dum hi quidem eò proficiſcuntur ipſi, illi uero mittunt, potiſſimum hi, qui potentia atq; autoritate plurimum in Rep. pollebant: quibus princeps quaſiq; ſignifer extitit Rutilianus, uir aliās quidem honeſtus ac probus, tum compluribus in prælijs Romanorum ſpectatæ uirtutis: ſed qui in his quę ad deos pertinent, parum ſanè ſaperet, ut cui prodigioſa quædam de illis eſſent perſuaſa, adeo ut ſicubi lapidem uel inunctum, uel coronatum conſpexiſſet, continuò procideret atq; adoraret, ac diutius aduolutus uota faceret, bonaq; ac læta ab illo poſtularet. Hic igitur ſimulatq; de oracuło inaudiſſet, parum aberat quin omiſſo quem tenebat exercitu, in Aboni murum auolarit: alios autem poſt alios eò legabat. Porrò qui mittebantur, ſeruuli nimirum idiotæ quidam facile decepti, domum redibāt, referentes partim quæ uiderant, partim tanquam uidiſſent, audiſſentq;: permulta inſuper accumulātes illis, quo domino fierent commendatiores. Inflammarunt itaque ſenem infelicem, & in uehementem inſaniā impulerunt. At ille paſſim ad omnes amicos accedens, quos habebat quum plurimos, tum potentiſſimos, enarrabat, partim ea, quæ ab ijs quos miſerat, accepiſſet, partim quæ ex ſeſe effinxerat. Et ad eum modum iſte compleuit urbem, concitauitq;, quām plurimis item aulicis expauefactis atque attonitis. Qui protinus & ipſi cupiditate flagrare cœperunt, ut aliquid ſuis de rebus audirent. Porrò Alexander aduenientes comiter excipiebat, ac xenijs, alijſq; magnificis donatos muneribus, ad eum remittebat: hoc agens, uti nō ſolum renunciarent oracula, uerumetiam dei laudes canerent, ac portentoſa quædam de oraculo, deq; ipſo mentirentur. Excogitarat autē ter ſceleſtus ille quid-

Rutilianus Romanus.

dam

damneutiq; inſcitum, & ingenioſius, quàm ut in uulgarem competat latronem. Etenim reſignatis libellis, ac perlectis: ſi quid offendiſſet in ijs, quę proponebãtur, ita ſcriptum: ut cum periculo ac diſcrimine eius qui ſcripſiſſet, ſi proferretur, coniunctum uideretur, apud ſe detinebat, neq; remittebat, quò uidelicet ob noxios, ac propemodum ſeruos ob metum ſibi redderet eos, qui miſerant: quũ in mentem illis ueniret, cuiuſmodi de rebus conſuluiſſent: Intelligebat autem eſſe conſentaneum, ut qui opibus ac potentia præcellerent, eiuſmodi rogationes eſſent propoſituri. Ab his munera quàm plurima ferebat: quippe qui non ignorarent ſeſe intra caſſes eius teneri. Libet autem aliquot ex his reſponſis cõmemorare, quæ Rutiliano reddidit. *Huic ſciſcitanti de filio, ex uxore priore ſuſcepto, qui iam per ætatem maturus eſſet, ut diſciplinis erudiretur, quem inſtituendo in literis illi præceptorem deberet adhibere, ita reſpondit.*

Pythagoram, egregiè; canentem prælia uatem.

Deinde paucis pòſt diebus, extincto puero, ipſe quidem hærebat: nec habebat quod *incuſantibus* reſponderet: oraculo uidelicet ita re præſenti confutato. At Rutilianus optimus ultrò occupans, defendebat oraculum, affirmans hoc ipſum portendiſſe deum, qui iuſſiſſet neminem quidem è uiuis adoleſcentulo deligi præceptorem, ſed Pythagoram potius, atq; Homerum iam olim defunctos, quibus cũ credibile eſſet eum iam uerſari. Quid igitur Alexandro uitio uertere conuenit, ſi iſtiuſmodi homunculos dignos habuit, quibus fucum faceret? Rurſum eidem percontanti, cuius tandem animam eſſet ſortitus, ait:

Principio fueras Pelides, deinde Menander,
Deinde is qui nunc es: pòſt fax phœbea futurus.
Octoginta æuum ac centum produxeris annos.

At hic ſeptuagenarius interijt, in inſaniam uerſus, haud expectato dei promiſſo, quanq; hoc quoq; oraculum ex Authophonis erat. Eidem item de uxore ducenda percontanti, aliquando incunctanter ac palàm reſpondit:

Ducito Alexandro natam, Lunaq; puellam.

Siquidem iam olim rumorem diſſiparat, filiam quam habebat, è Luna ſibi ſuſceptam fuiſſe, Lunam enim ipſius amore captam fuiſſe, quum dormientem aliquãdo conſpexiſſet: nam id illi familiare eſt, & formoſos ſomno ſopitos adamare, Porrò Rutilianus uir prudentiſſimus, nihil cunctatus, protinus accerſit uirginem, nuptias conficit, ſponſus iam ſexagenarius, concumbitq; ſocrum ſuam Lunam ſolidis Hecatombis placans: tamq; ſibi unus è cœlitum numero uidebatur. Ashic ubi ſemel in Italia rem eſſet aggreſſus, maiora indies ad hæc excogitabat, & in omnes Romanæ ditionis partes, qui perferrent oracula, dimittebat, prędicens ciuitatibus cauendam eſſe peſtilentiam, incendia, terræmotus, ſe certa remedia traditurum, ne quid horum accideret, pollicebatur. Iamq; quũ peſtilentia increbuiſſet, unum quoddam tale oraculum, Autophonon & hoc quoquò uerſum gentium prodiderat, unico carmine comprehenſum.

Intonſus nubem peſtis depellit Apollo.

Atq; hunc uerſiculum uidere erat paſſim pro foribus deſcriptum tanquam aduerſus peſtilentiam remedio futurum. Verum ea res plurimis diuerſam in partem euenit, propterea quòd fortuna quadam ſic accidit, ut eæ domus, quibus hic uerſus eſſet inſcriptus, potiſſimum deſolarentur. Nec; uero me putes illud dicere, carmen in cauſa fuiſſe ut interierint, uerum caſu quodam ad hunc modum accidit. Et haud ſcio, an plerique freti carmine, negligentius ac ſecurius uixerint, nihil aduerſum peſtem, præter oraculum adhibentes: perinde quaſi ſyllabas pro ſeſe pugnantes haberent, & intonſum Apollinem telis peſtem propellentem. Exploratores item ex ſua coniuratione quàmplurimos Romæ conſtituerat, qui ſibi qua quiſq; mente eſſet, indicarent: ac priuſquam oraculum adijſſent, illi ſignificarent quid nam eſſent percontaturi, quidq; potiſſimum cu-

pereuiderentur, ut etiam priusquam aduenissent ij, qui mittebantur, ille iam ad respondendum instructus ac paratus esset. Atq; hæc quidem & id genus alia machinamenta, aduersus Italicas urbes præstruxerat. Nã præter hæc & initiationes quasdam instituerat, tædarum per manus tradendarum gestationes, & sacrorum ceremonias, quæ quidem tribus ex ordine diebus continenter peragerẽtur. Ac primo quidem die Athenienſium ritu, denunciatio fiebat huiusmodi. Si quis impius, aut Christianus, aut Epicureus mysteriorũ explorator accessit, discedat. Cæterum qui deo credunt & parent, sacris feliciter initientur. Sub hæc protinus exigebantur, illo præeunte, dicenteq; Foras pellantur Christiani. Tum multitudo acclamabat uniuersa: Foras pellantur Epicurei. Dehinc Latonæ puerperium agebatur, & Apollinis natiuitas: tum Coronidis nuptiæ: demum nascebatur Aesculapius, Altero die Glycon in lucem emergens, deiq; exortus, Porrò tertio die Podalirij cum Alexandri matre coniugium agebatur. Dadis autem is appellabatur, idq; ex re, propterea quòd faces quædam incenderentur. Postremo loco, Lunæ atq; Alexandri amores, ac nascens Rutiliani coniunx. Atuerõ facem gestabat, mysteriaq; agebat Endimion Alexander, cum hic dormiens scilicet, in medio iaceret: descenderet autem in eum ẽ tecti fastigio, tanquã m è cœlo, Lunæ uicem agens, Rutilia quædam formosissima cuiusdam è Cæsareæ domus præfectis uxor, quæ nimirum ut amabat Alexandrum, ita uicissim ab illo amabatur. Ac sub oculis perditissimi illius mariti: tum complexus agebantur, tum oscula, idq; in propatulo. Quod nisi complures fuissent tædæ, forsan nonnihil & eorum quæ fieri solent infra sinum, patratum fuisset. Paulopòst rursum introibat ornatu sacerdotali, multo cum silentio. Deinde ipse primus clara uoce sonabat, Io Glycon. Assonabant autem benè canori scilicet homines: nempe præcones aliquot Paphlagones, Carbatinis calceati, plurimum alij nidorem ructantes, Io Alexander. Porrò subinde inter gestandas tædas, atq; inter mysticas saltationes, femur illius de industria renudatam, aureum apparebat: pelle, sicuti conijcio, inaurata circundata, atq; hac ad tædarum fulgorem relucente. Itaq; quum duobus quibusdam ex eorum numero, qui desipienter sapientes sunt, super hac re uerteretur altercatio: utrum Pythagoræ animum possideret, uidelicet ob femur aureũ, an alium Pythagorico illi consimilem, atq; eam controuersiam ad ipsum Alexandrum retulissent: rex Glycon oraculo litem dissoluit.

Sacra & ritus peculiares ab eodem instituta, & quæ circa eadem flagitiose commissa. I.

Pythagoræ mens emoriturq;, oriturq; uicissim,
Vatis at est animus diuina è mente profectus.
Hunc pater auxilio misit iustisq; pijsq;.

Et rursum:

Tecta Iouis repetet, Iouiali fulmine tactus,

Porrò cum cunctis alijs denunciaret, ut ã puerili concubitu temperarent, ceu re nefaria, uir ille egregius tale quiddam ipse machinatus est. Pontícis ac Paphlagonícis urbibus imperabat, ut tertio quoq; anno mitterent, qui deo dicarentur, eiusq; laudes apud se canerent. Verum mitti oportere spectatos ac selectos: nempe nobilissimos & ætate florentissimos, formaq; eximios. Quibus inclusis perinde ut emptitijs ad libidinẽ abutebatur, modis omnibus in eos debachari solitus. Præterea legem quoq; condiderat, ne quis maior annis octodecim sese admoto ore complecteretur, nẽue cum basio salutaret, sed reliquis manum duntaxat osculandam porrigens, solis ætate, formaq; floridis osculum dabat: atq; his quidem inde cognomen inditum, ut intra osculum constituti dicerentur. Atq; in hunc modum uecordibus ac stupidis mortalibus illudens, perpetuò deinceps suas nequitias exercebat, passim constuprans uxores, passim liberis abutẽs. Quin magnũ quiddã, cunctisq; optandũ uidebatur, si cuius uxorem uel aspexisset modo. Porrò si quam etiam osculo dignatus fuisset, nemo nõ

Conſecratio puerorum. II.

ita

ita putabat, quicquid esset bonarum felicitatum, id omne semel in eam domũ influxurum esse. Erant insuper, atq; eæ non paucæ, quæ sese etiam peperisse ex illo iactarent, quod ita esse mariti suo testimonio confirmabant. Lubet etiam Dialogum tibi referre Glyconis & sacerdotis, uiri cuiusdam Tyanei, cuius sapientiam ex his quæ scisciatus est, coniicias licebit. Hunc equidem legi pridem aureis descriptum literis, Tŷ, in ipsis sacerdotis ædibus. Dic, inqt, mihi rex Glycon, quisnam es? Sum ille, inquit, minor Aesculapius. Num alius ab illo prior? quid ais: Haud fas est ut isthuc audias. Sed quot annos apud nos permansurus, atque oracula redditurus? Ad millesimum tertium, Deinde quò demigraturus? Ad Bactra, atq; in eas regiones. Siquidem oportet & barbaros meo conuictu, meaq; præsentia frui. At reliquæ sortes, puta quæ in Dydimis, Claro, Delphisq; redduntur: utrum ab autore proficiscuntur Apolline, an uana sunt quæ illic æduntur oracula? Ne isthuc quidem scire quæsieris, nefas enim. Cæterum ego quis tandem post hanc uitam futurus sum? Camelus, deinde equus, post hæc uir sapiens, acuates non inferior Alexandro. Atq; hæc Glyconis cũ sacerdote confabulatio. Postremo & oraculum carmine comprehensum ædidit, quum non ignoraret illum amicum esse Lepido:

Exemplum dialogi, sacerdotis cuiusdam & Glyconis.

Ne pare Lepido, namq; huic fatum instat acerbum.

Mirum etenim in modum metuebat Epicurum, sicuti superius dictum est, nimirum ut artificem ac sapientem, suis artibus atq; imposturis hostem, atq; infensum. Itaq; ex Epicureis quempiam, ausum se multis præsentibus coarguere propemodum in uitæ discrimen adduxerat. Siquidem adiens ille, clara uoce dicebat: Tu nimirum Alexander Paphlagoni cuidam persuasisti, ut seruos suos apud Galatiæ præfectum capitis accerseret, hoc nomine, quasi filiũ ipsius, qui tum Alexandriæ erudiebatur, occidissent: Atqui uiuit adolescens, incolumis q; reuersus est, famulis iam supplicio affectis, qui tua opera bestijs traditi perierunt. Porrò huiusmodi quiddam acciderat. Cum adulescentulus amne aduerso in Aegyptũ nauigasset, ad inundationem usq; subducto nauigio: persuasus est, uti pariter in Indiam nauigaret. Itaq; dum diutius abesset, infelices illi eius ministri rati uidelicet, uel in Nilo nauigantem interisse puerum, uel à latronibus (nam id temporis permulti grassabantur) esse peremptum, reuersi sunt domum, renunciantes quemadmodum è medio sublatus esset. Deinde proditum oraculum, damnati serui, sub hæc adest adolescentulus, peregrinationem suam enarrans. Atq; hæc quidem ille. At Alexander indignatione percitus, q; coargueretur, neq; ferẽs opprobratam sibi uanitatem, iussit ut qui adessent, lapidibus illum impeterent: alioqui & ipsos impios futuros, atq; Epicureos appellandos. Dumq; illi iam lapidare cœpissent: Demostratus quidam, qui diuersabatur in ponte: primus hominem sui corporis obtegens obiectu, morti subduxit: alioqui lapidibus obruendum, idq; iure optimo. Quid enim oportebat unum intertam multos insanientes, sanum esse, atq; à Paphlagonum stultitia malum sibi accersere? Et illi quidem hæc euenerunt. Cæterum aduocatis iuxta oraculorum ordinem ijs qui proposuerãt (nam id fiebat pridie q; responsa redderet) præcone rogante, an uaticinari uellet, si cuipiam illorum ex adito respondisset, in malam rem, huiusmodi hominem neque tecto quisquam excipiebat, neq; igni, aquáue impertiebat: uerum erat illi solum aliud alio uertendum, tanquam impio, deorumq; contemptori, atq; Epicureo: quod quidem probrum omnium erat grauissimum. Quapropter unum etiam Alexander quiddam designauit ridiculum. Nactus perculiares Epicuri sententias, librum (ut scis) longè pulcherrimum, summatim Epicureæ disciplinæ decreta complectentem, medium in forum deportauit, ac lignis ficulnis exussit, tanquam autorem ipsum exureret scilicet: ac cinerem abiecit in mare, oraculo insuper eam in rem ædito.

Aliud periculosum, Epicurei cuiusdam

Edico decreta senis comburere cæci,

Haud perpendit ſceleſtus ille, qtantum adferret is liber commoditatum, ſi quis in eo legendo uerſarentur, quantamq; illis quietem, tranquillitatem libertatemq; pareret: propterea quòd à pauoribus, ſpectris, ac prodigijs liberaret: tum ſpes inanes, atq; immodicas adimeret cupiditates, mentem ſanam ac uerſitatem inſereret, planè luſtraret animum, non tæda quidem, aut ſquilla, aut aliis id genus nugamentis: imò recta ratione, uero, ac libertate. Accipe iam facinus quoddam hominis ſceleratiſſimi, unum inter omnia multo impudentiſſimum. Quum iam non mediocrem in Regiam aditum ſibi patefeciſſet, inq; aulam Cæſaream, præſertim Rutiliano rem adiuuante, atque approbante: quum bellũ quod in Germania gerebatur, maxime flagraret, diuo Marco cum Marcomannis & Quadis conſerente, oraculum diuulgauit, quo iubebat, uti duos leones uiuos in Danubium immitterent, uarijs cum odoribus, ac ſacris quibuſdam magnificis, ſed præſtat ipſum oraculum referre:

Alia reſponſorum exempla, quorum euentus omnino diuerſi fuere.

Gurgitibus fluuij turgentis ab imbribus Iſtri
Immiſiſſe duos Cybeles edico miniſtros:
Monte feras alitas: tum quantum alit Indicus aër
Florum atq; herbarum benè olentum, moxq; futura eſt
Et uictoria, pax & amabilis, & decus ingens.

Ea quum eſſent facta, quemadmodum ille præſcripſerat: leones quidem ſimulatq; in hoſtium regionem enataſſent, Barbari canes quoſpiam aut lupos eſſe rati, fuſtibus arcebant. At noſtrorum protinus maxima ſtrages eſt conſequuta, uiginti fermè milibus ſimul extinctis. His cõſimilia ſũt ea, quæ in Aquileia contingerunt, quum parum abfuerat, ut urbs ea caperetur. At is ad id quod euenerat Delphicam illam reſponſionem, Croeſoq; redditum oraculum, frigidè ſane detorſit: dicens deum quidem prædixiſſe uictoriam, haud tamen explicuiſſe, utrum Romanorum eſſet futura an hoſtium. Tandem quum plurimi iam eam in urbem confluerent: premereturq; Abonotichitarum ciuitas multitudine eorum, qui ad oraculum uentitabant, neq; ſufficeret ſuppeditandis ijs, quæ ad uictum erant neceſſaria, comminiſcitur oraculorum genus quoddam id, quod nocturnum appellabatur. Siquidem libellis indormire ſolet, ut aiebat ipſe, deinde, tanquam in ſomnio diuinitus edoctus reſpondebat: nihil certi tamen, Sed ambiguè plerumq;, ac confuſim: maxime ſi quos libellos conſpexiſſet accuratius atq; obſeruãtius obſignatos. Ad hũc eñ modũ citra ullũ reſignandi periculum, quicquid temerè in mentẽ ueniſſet, ſubſcribebat: ratus & hoc ipſũ oraculis conuenire. Erant autem ad id nõnulli cõſtituti interpretes, qui mercedem non exiguam colligebant ab ijs, qui eiuſmodi capiebant oracula, ut enarrarent ea, explicarentq;, atq; hoc illorum munus conductitium erat. Nam interpretum quiſq; talentum Atticũ pendebat Alexandro. Nonnunq;, quum neq; cõſuleret quiſquã, neq; miſſus eſſet aliquis: imò quũ ne eſſet quidẽ huiuſmodi quippiã: tamẽ oraculũ ædebat, uti ſtultos mortales redderet attonitos. Quod

Nocturna oracula.

Interpretes oraculorum.

Hunc age quære tuã qui tectus in ædibus, acte (genus illud erat.
Clam prorſum, uxorem uultuq; oculiſq; decoram
Stuprat adulterio, ſeruorum ex agmine primus.
Ipſe cui ſolus ſuaſiſti hæc omnia demens.
Eius enim florem libaſti, hoc dedecus ille
Nunc tibi compenſans, cum coniuge dormit heriſli.
Quin ijdem tibi iampridem letale uenenum
(Vt neq; quæ faciant, poſſis audire, nec unquam
Cernere luminibus) tectè furtimq; pararunt.
Inueniesq; tuo ſub lecto pharmaca, iuxta
Parietem, ſub ceruicali condita, porrò
Iſtis conſcia criminibus tua ſerua Calypſo eſt.

Quis

Quis Democritus principio non commoueretur, ubi nominatim & autores, & loca palam audisset designari? Verum illico despuisset, simulatq; cognouisset, quo hæc artificio generentur. Insuper & Barbaris non raro respondit, si quis patria lingua sciscitaretur, puta Syriace aut Gallice, quocies difficile erat inuenire conterraneos eorum, qui rogationem proposuissent: proinde receptis libellis, multum intercedere solet interualli, priusquàm oraculum redderet quo uidelicet interim per ocium posset & soluere tutò libellos, & nanciscì, qui cuncta possent interpretari, Quod genus erat & illud Scythæ cuiusdam redditum oraculum. *Exempla barbaris redditorum.*

Morphi ebargulis in umbram chnenchicranc, relinquet lucem.

Aliàs rursum, quum nec adesset item quispiam, neq; tale quicquam omninò contigisset, citra carmen eloquutus est: Redito unde ueniſti. Siquidem is qui te misit hodie, periit, interemptus à Diocle uicino, accedẽtibus latronibus, Magno, Celere, ac Bubalo, qui nunc etiam comprehensi tenentur in uinculis: Cæterum pauca nũc accipe ex his quæ mihi ipsi responsit. Sciscitato an caluus esset Alexander quum libellos palàm atq; accurate obsignassem, responsum noctur num subscribitur: Sabar Dalachi Malach Attis alter erat. Rursum quum diuersis libellis eandem rogationem proposuissem, puta cuiatis esset uates Homerus, idq; alio atq; alio nomine: alteri subscripsit, uidelicet deceptus à puero: qui rogatus qua gratia uenit: ut remedium, inquit, peterem aduersus laterum dolorem. *Exempla, eorum quæ ipsi Luciano responsa de suis.*

Cytmide te iubeo, ac Latonæ rorè perungi.

Alteri uero ubi sciscitanti ei dictum esset, utrum mihi satius esset in Italiam nauigio, an pedestri itinere proficiscì, respondit: nihil quidem quod ad Homerum attineret.

Carpe uiam pedibus, rate ne sulcaueris undas.

Multa id genus aduersus illum sum machinatus, quorum de numero fuit & illud, unica rogatione proposita libello pro more inscripto talis cuiusdam rogationes octo, nomen aliquod ementitus, missis drachmis item octo: præterea quod fieri solitum esset adiungens. At ille persuasus, partim missa mercede, partim inscriptione libelli, ad unicam rogationem, ea erat huiusmodi, quando deprehendendus esset impostor Alexander, octo misit oracula: sed quæ neque cœlum (quod aiunt) neque terram attingerent, uerum absurda & intellectu difficilia omnia. Quod ille ubi in posterum persensisset, præterea quòd Rutilianum à matrimonio conatus essem auertere, suasissemq; ne prorsus in diuinationi spes reponeret suas: oderat me uidelicet, ita uti par erat, sibiq; acerrimum hostem iudicabat. Quodam itaque tempore percontanti de me, Rutiliano ita respondit.

Noctiuagis gaudet scortis, spurcoq; cubili.

In summa, iure optimo me inuisissimum habebat. Proinde quum me in oppidum aduenisse sensisset, meq; Lucianum esse illum cognouisset: adduxeram autem milites duos, alterum lancea: alterum conto armatum, quos quidem à Cappadociæ præside mihi tum amico acceperam, quo me ad mare usq; deducerent: accersit illico, sanè quàm comiter multaq; cum humanitate. Ego quum aduenissem, complures apud illum reperio: porrò bona quadam fortuna & milites unà mecum adduxeram. Tum ille manum mihi porrigit osculandam, quemadmodum uulgo facere consueuerat: ego admotus, perinde atq; osculum daturus acri morsu corripio, ita ut parum abfuerit, quo minus illi manum mancam reddiderim. Itaq; qui præsentes erant, præfocare me accedere conati sunt tanq̃ hominem sacrilegum: quippe qui iam inde ab initio grauiter tulerant, quòd Alexandrum illum, non autem prophetam, compellassem. At ille oppido quàm generosè obnitens compescuit illos, pollicitusq; est se facile me placidum redditu- *Congressus Alexandri & Lucianì.*

rum declaraturumq; quantum posset Glycon, qui nimirum & hos qui maxime sæuirent ferocirentq;, sibi redderet amicos. Moxq; ablegatis omnibus, me cum expostulauit, negans se clam esse quæ suasissem Rutiliano. Ecquid me læsisset ut ista in sese facerem, quum possem illius opera apud illum magnas ad res promoueri? Equidem hanc hominis humanitatem commoditatemq; libenter accipio, perpendens nimirum, quo forem in periculo constitutus: paulòq; pòst prodibam, iam illi factus amicus. Ea res profecto ijs qui uidebant, uehementer erat stupenda, quòd tam facile fuissem commutatus. Posthæc quum iam nauigare statuissem, missis Xenijs ac muneribus permultis (eram autem fortè solus cũ Xenophonte, patre cum reliquis meis in Amastrim præmisso) pollicetur & nauim præbiturum sese, & remiges qui nos aueherent. Etenim arbitrabar hæc animo simplici, atq; officioſè fieri: uerum ubi iam in medio essemus mari, uideremq; gubernatorem lachrymantem, & nescio quid reliquis nautis contradicentem, non optimæ de euentu spes me ceperunt. Erat autem illis ab Alexandro mandatũ, ut tollentes nos in mare præcipites darent. Quod si contigisset, facile quod mecum gerebat bellum, illi debellatum fuisset: sed is qui lachrymabatur, effecit ne quid in nos grauius patrarent. Ac mihi quidem ita loquutus est: Annos natus, uti uides, sexaginta, quum antehac piè atq; incul patè uixerim, haud quaquam uelim in hac tam grandi ætate, præsertim quum uxorem & liberos habeam, homicidio manus impiare: indicãs uidelicet, cuius rei gratia nos suscepisset, quæq; sibi mandasset Alexander. Expositis autem nobis in Aegialos, quorũ etiam egregius meminit Homerus, retrò legit cursum: ibi fortè nactus præternauigantes legatos quosdam Bosporanos Eupatoris regis nomine in Bithyniam proficiscentes, deportandi uectigalis gratia, quod in singulos pendebatur annos: cum exposuissem illis, quod me periculum circumuallaret, atq; illi se mihi commodos facilesq; præberent, receptus in nauigium incolumis in Amastrim perueni: tantillum ab fuerat ut perierim. Ex hoc nimirum tempore & ipse aduersus illum arma capiebam, omnemq; (quod aiunt) mouebam funem, quo hominem ulciscerer, quem iam tum ante mihi structas insidias oderam, procq; summo ducebam hoste, propter morum impietatem. Iamq; ad accusationem intenderam animum, non paucis mecum facientibus, maximeq; qui erant ex Timocratis Heracleotæ schola philosophi. Verum qui tum Bithyniæ Pontoq; præsidebat nos cohibuit, penè supplicans & obsecrans uti desisteremus. Etenim ob necessitudinem quæ sibi cum Rutiliano intercederet nequaquam posse supplicio afficere: nec si manifesto in crimine deprehẽdisset. Atq; ita quidem ab iracundia destiti, meq; repressi: non in tempore rem aggressurus, cũ iudicem haberem ad eum modum affectum. Sed quid? an non & hoc inter alia facinus audax Alexandri: à principe Romano postulare ut Abonu murus, commutato uocabulo, Ionopolis appellaretur? utq; nomisma nouũ signaret, altera quidem parte Glyconis obtinens imaginem, altera uero Alexandri, qui insignia aui Aesculapij, ac falcem illam Persei, unde maternum ducebat genus, teneret. Porrò cum esset de sese uaticinatus, oracuło prodito, fatis decretum esse, ut annos uiueret centum & quinquaginta, dehinc fulmine ictum, interitu maxime miserando periturum: nondum septuaginta natus annos interijt, uidelicet (uti conueniebat Podalirij filio) pede ad inguen usq; putrefacto, & uermibus scatens. Quo tempore simul & illud deprehensum est, quòd caluus esset: quum medicis caput humectandum præberet, ad mitigandum cruciatum, id quod haudquaquam facere potuissent, nisi detracto galericulo. Hunc habuit exitum Alexandri tragœdia, atq; hæc fuit totius fabulæ catastrophe, ut res uideri possit prouidentia quadam esse gesta, quum casu nimirum ad hunc modum euenerit. Restabat illud, ut et epitaphium uita acta dignum ei constitueretur: neq; non certamina quædam agerentur ab ijs, qui in uaticinium coniurauerant

Mors Alexandri.

fauerant, uidelicet impostoribus insignibus ac præcipuis ad Rutilianum arbitrum sese conferentibus, ut is pronunciaret, quem ex ipsis oporteret in oraculi successionem capessendam eligi, atq; sacerdotali prophetica q; corona redimiri. Erat autem in hoc numero simul & Pætus, qui artis professione medicus, tum canus quum esset, ista faciebat, neq; medico, neq; homini cano decora. At Rutilianus certaminis arbiter, incoronatos eos remittebat, ipsi sibi diuinandi autoritatem seruans, posteaquàm inde iam demigrauerat. Hæc amice ex plurimis pauca, quo degustamentum hominis præberem, scribenda putaui, cum uti tibi gratificarer, homini familiari atq; amico, quem q; ego unum omnium maximè suspicio: id q; pluribus nominibus, uel propter sapientiam singularem, uel ob amorem ueri, uel ob morum mansuetudinem ac moderationē, uel ob uitæ tranquillitatē, postremo comitatē atque humanitatem erga hos, quibus cum uiuis. Tum uero (quod quidem tibi fuerit etiam incundius) ut Epicurum ulciscerer uirū uerè sacrum, ingenio q; diuino, qui q; solus quæ uerè sunt honesta & nouerit, & tradiderit: qui q; solus extiterit, qui liberos reddere solitus sit eos, qui secū haberent consuetudinē. Denique arbitror fore, ut ijs qui in hanc lectionem incíderint, liber hic nonnihil utilitatis afferre uideatur, dum quædam redarguit, quædam in opinionibus horum, qui & rectè sentiunt, confirmat ac stabilit. *Conclusio & dedicatio operis.*

DE SALTATIONE.

ARGVMENTVM.

Defendit hac Oratione saltandi artem Lucianus, contra Cratonem quendam, à quo studium eius rei reprehendebatur, ut effœminatum ac molle, ac uiro, præsertim philosopho indignum. Colligit autem honestatem ac dignitatem artis, Primum ab antiquitate, multis ac uarijs exemplis ostendens, quantum in usu saltandi studiū ueteribus fuerit, & quātopere eo omnes propè gentes iam inde ab initio delectati sint, quibus item laudibus eam artem cum poëtæ tum alij quidam celebrarint. Confutata interim Tragœdiæ, Comœdiæ q; præstantia, quarum certamina atq; actiones Crato saltationibus anteposuerat. Deinde & præstantiam artis à difficultate commendat, docens multarum ac uariarum rerum peritum, multisq; tum ingenij tum corporis dotibus saltatorem præditum esse oportere. Inter quæ & effectum ac uim artis prosequitur, docens non oblectare tantū eam, uerum & corporis agilitatem quandam decentem atq; utilem inde comparari, roburq; & uires augeri. Deinde & animi quandam sapientiam ac mores hominum formari. id q; exemplis tum philosophorum, tum barbarorum quorundam amplificat. Postremo & uicia saltatorum aliquot recensет, & præcipue quantum nocet, ut aliàs: ita uel in primis in hac arte Cacozelia seu nimia affectatio, exemplis docet, quæ res & ipsa ad difficultatem artis confirmandam pertinet. Exordium ab occasione sumitur. A quo mox Cratonis reprehensio sequitur, qui studium huius rei in Luciano reprehendit, à personæ qualitate & modo rei, addita etiam amplificatione quadam à collatione, quam antequam ad rem accedit, Lucianus, ab inæqualitate refutat, ipsumq; Cratonem indignè & absurdè facere ostendit, qui rem nec uisam, nec cognitam, temere reprehendat. Atq; ita ad argumentum, illo auscultandi operam pollicente, descendit.

LVCIANVS.

OSTEAQVAM tu Craton, iam olim acerba quadam accusatione adornata, ac diu multū q; meditata in ius uocasti cū saltationes, tum ipsum saltandi artificium, insuper autem & nos reos feciſti tali gaudentes spectaculo, quasi in re friuola & muliebri multum ponamus operæ, audi obsecro, quantum à recto aberraris, tum quemadmodum deceptus per imprudentiam rem omnium in mortalium uita optimam innocenter accusaris. Et equidem uenia tibi habenda est, si statim sub initium asperæ uitæ temet assuescens, & tantum quod durum *Exordium ab occasione cum docilitate.*

fuerat, bonum existimans, rerum ductus imperitia, ista accusatione digna censueris. CRA. Cum uir sies, ò optime, & maxime disciplinis liberalibus innutritus, necnon in Philosophiæ studijs mediocriter uersatus, posthabeas autem ò Luciane rerum optimarum exercitium, & priscorum illorum conuictum, cæterum sedere sustineas in theatro omnium posticas sannas excipiens, & hominem effœminatum spectans mollibus uestimentis indutum, ac cantilenis lasciuis & turpibus perstrepentem, tum prisci seculi mulierculas amatorias imitantẽ, nempe libidinosissimas Phædras & Parthenopas, & Rhodopas. Et hæc oĩa cum pulsationibus & lasciuis et obscœnis carminib. & pedũ strepitu, hæc in quam res est perquàm ridicula, & quæ hominem ingenuum, qualem te esse conspicio, minime deceat. Quare ego cũ certior factus essem huic tam turpi te incumbere spectaculo, non tantum me tui puduit, sed uehementer etiam discruciatus sum animo, si Platonis & Chrysippi & Aristotelis oblitus sederes, non dissimilia cum ijs passus quorum aures penna leuiter perfricantur. Maxime uero alijs innumeris disciplinis existentibus, & spectaculis grauibus & serijs, si quis omnino choraules exigat, ac cytharœdos artificiosè canentes requirat. Cũ primis uero cũ grauem aliquam spectãdo tragœdiam, aut plenã hilaritatis comœdiam, non minorẽ uoluptatem capere possis, de quarũ palmario certamina quoq; poëtis proponi solent. Multa itaq; & accurata, ò generose, defensione apud eruditos tibi opus erit, si nolis per omnia uideri excidisse, & è bonorum grege exactus esse. Atq; istud mihi ingenuũ factu uideã, mihi cum ijs constanti negatione medearis, neq; sub silentio fateariś aliquid tale te magnifice deliquisse. In relĩ quũ uero caue, ne nobis ignorãtibus ex uiro quem olim egisti, in Lidenquãpiam aut Baccham amissa pristina facie transmuteris. Qua in re non tibi solum sed & nobis cũlpa imputanda foret, si non Vlyssis in morem à loto degustata abstractum ad consueta literarum & Philosophiæ commercia & studia te reduceremus, priusquam omnino deceptus à Sirenibus in theatro excubantibus occuperis. Iam illæ solis insidiantur auribus, eamq; ob rem hasce nauigio prætereuntibus cera opus est. Ceterum, tu & ab oculis uidére prorsus illarum præstigijs esse subactus. LVC. Papæ ò Craton, quàm uerò robustum in nos canem solutis loris concitasti. Nisi quòd exemplum sumptum â lothophagis, & comparationem tractam â Sirenibus parum scite, atq; adeo ineptissime mihi in duxisse uideris, ad ea quæ mihi acciderunt. Etenim ijs qui lotum degustauerant, ac Sirenas cantillantes audierant, exitio fuit manducationis & auditionis prolubium. Mihi uero præterquam quod uoluptatem spectando cepi mirificam & iucundissimam, etiam finis peruenustè cecidit. Neq; enim in obliuionem rerum domesticarum, aut negotiorum præsentium incognitionem delapsus sum, sed si mihi ingenuè ueritas fatenda est, longè sapientia excultior, ac in rebus humanis multo solertior atq; prouidentior ex theatro regressus sũ. Magis autem illud Homeri in præsentia adducere perpulchrum esse existimo, quòd is cui illud uisum sit spectaculum, multorum gnarus simul oblectatus abiuit. CRA. O Dij immortales, Luciane qualia pateris, quem istorum ne pudeat quidem, sed iactanter etiam laudi tibi ducere uideris. Igitur quod hac in re grauissimum est, nullam spem curationis aut remedij nobis ostendisti, qui laudibus efferre audeas tam execranda & turpia. LVC. Age hoc mihi responde Craton: istud de saltatione, tum ea quæ fieri in theatro consueuerunt, coram ne tibi uisa sunt, ut ea ita crebro probrosis dictis insecteris. Aut an potius spectaculi prorsus expers atq; ignarus, nihilosecus tamen illud, ut turpe atq; execrandum (ut ais) existimas? Quod si enim aliquando ea præsens uidisti, iam nobis & tu hac stulta spectandi curiositate paria fecisti. Sin non, uide ne parum modesta & nimis temeraria tua uideatur esse insectatio, ea in crimen uocans, de quibus nihil habes comperti. CRA. Ergo hoc mihi adhuc supererat, ut in tam profunda bar-

Reprehensio saltationum à personæ conditione ac modo rei.

Saltationi opponit tragœdiarum & comœdiarum certamina, quam collationem infra Lucianus refutat.

Amplificatio à collatione.

Confutat hanc collationem.

Confutatio reprehensionis ab absurdo.

barba & cano capite ſederem inter mulierculas, & inſanientes illos ſpectatores, applaudens & præconijs ineptiſſimis acclamans homuntioni cuipiam perdito nulla neceſſitate lachrymas profundenti? LVC. Eſt equidem hoc tibi ignoſcendum ò Craton, illud tamen pro certo exploratum habeo, ſi meis monitis morem gerens tantum tempuſculi ſpectandis ſaltationibus impertires, quantum uel periculo faciendo ſufficeret, nihil tibi poſthac rebus omnibus fore prius aut antiquius, quàm ut loco commodo occupato, ſeruire queas ſpectaculis, unde exactè & uidere, & clarè audire poſſis omnia. CRAT. Nunquàm ergo forma fiam amabilis, ſiquid tale unqnàm prudens ac ſciens fecero, ſemper autem membris hirſutis & barba incompta atq; horrida, ut me nunc tui ex animo miſeret, omnibus modis inſanientis. LVC. Vis ergo, ò amice, omiſſis blaſphemijs atq; conuitijs, arrectis auribus attentè mihi dare operam nonnihil ſuper ſaltatione, eiusq; uirtutibus diſſerenti, tamen quemadmodũ non ſolum oblectamento ſit ſpectantibus, uerumetiam emolumento, tum quantis de rebus hominum animos cõmodè admoneat & erudiat: præterea quemadmodũ ſpectantiũ mentes aptè componat, pulcherrimas exercens ſpectaculis, ac optimis præceptis imbuens: ad hæc communem quandam corporis & animæ pulchritudinem oſtẽdens? Etenim quæ illi accedunt à Muſica & modulationibus, hæc inquam oĩa facere, non dedecori aut uituperio, ſed illi potius laudi tribuenda ſũt. CRAT. Quanquàm mihi in præſentia otiũ non eſt, inſanientem hominem auſcultãdi, ſuum ipſius morbum laudibus efferentem, attamen ſi nugis & inanibus fabularum cõmentis me oppleretibi conſultũ factu uiſum eſt, paratus ſum in hoc tibi officioſe inſeruire, & aures præbere, uel ſine cera inutilia uerba obaudire ualẽs. Quare compreſſa uoce hanc tibi operam dabo. Dic uero quodcunq; aĩo tuo tibi tum fuerit, quaſi nemine auſcultante. LVC. Euge ò Craton, iſtuc ipſum oĩum maxime mihi egenti in optatis fuit. Paulo enim pòſt ipſa re comperies, num nugæ tibi cenſendæ ſunt, quæ in mediũ producturus ſum. Ac principio quidem illud planiſſimè mihi ignorare uidére, quàm nõ nouitium inuentũ ſit ſaltatio, neq; heri aut nuper natũ & inceptũ, puta apud maiores noſtros aut illorũ. Sed qui ſuper ſaltationis ortu, quàm ueriſſima perſcrutati ſunt, affirmant illam unà cũ mundi ac oĩum rerum generatione natã eſſe, & cũ amore deo illo uetuſtiſſimo in lucẽ prodijſſe. Etenĩ ipſa ſyderũ chorea, & errantiũ cum non errantibus conſunctio, eorũdemq; modulata atq; concinna participatio, & illa bella, tũ pulchrè inſtituta harmonia primogenitæ ſaltationis argumẽta fuere, & inditia certiſſima, Ea uero temporis progreſſu ſubinde incrementis aucta maioribus, neq; nõ additiões melioris inuẽti ſortita nõ modicas, ſũmo nũc abſoluta uidẽt eſſe faſtigio, ac res eſſe oĩariã uaria, & oĩb. modis conciña & cõgruẽs, tũ bonũ multiplicis ornatus & ſcientiæ. Hoc uero ſaltãdi artificio aiunt Rheam potiſſimũ oblectatã, in Phrygia quidẽ Corybantas, in Creta autẽ Curetas ſaltare iuſſiſſe. Neq; uero modicũ cepit ex illorũ cõpendiũ. Quippe circũ ſaltãtes Iouẽ illi ſeruarũt incolumẽ, ita ut Iupiter nõ grauatè fateat & ſalutis contributæ præmia ſe illis debere, p illorũ ſaltationẽ patrios dẽtes effugiẽs. Porro aũt hæc ſaltatio ab armatis deſaltabat, gladios ad ſcuta collidẽtibus, ac bellicũ quiddã & attonitũ ſaltãtibus. Mox uero inter Cretẽſes, ut quiſq; maximè nobilitate præcellabat, ſũmo ſtudio hãc rem exercẽtes, præſtantiſſimi ſaltatores reddebant, nõ tm̃ hoies priuati & humili loco orti, ſed nobiliores q̃q; & regij ſanguinis & primates in populo. Home. q̃q; Merionẽ nõ ſuggillare, uerũ pulcherrio laudis teſtimonio ornare uolẽs, ſaltatorẽ noĩauit. Itaq; in tm̃ claritudinis & notitiæ ob ſaltãdi periti am apud omnes uenerat, ut hæc non Græci ſolum de illo cõperta tenerent, ſed & Troianis hoſtibus non ignota forent. Videbant enim, ut mea eſt opinio, eius in bellando agilitatem, & concinnũ membrorum motũ, quæ ex ſaltatione in uſũ cõuerſa peculiariter poſſidebat. Verſiculi Homeri ad hunc loquũtur modũ.

Propoſitio & ὕλη totius orationis.

1. Arg. de Antiquitate.

Exemplo Syderum. 1.

Corybantum & Curetum II.

Cretenſium. III.

Amplificat teſtimonio Homeri.

Te cito Merione, quamuis ſaltare peritum Stra- *Iliad. 13.*

Strauiſſem in dura confoſſum cuſpide pugna,

Tametſi eundem non ſtrauerat, ut enim in ſaltando ſemet magno ſtudio exercuerat, ſic facile, ut opinor, effugiebat iacula in eum contorta atq; emiſſa. Iam quanquam & alios complures ex heroibus enumerare poſſim, eo ipſo ſaltandi ſtudio diligentiſſime exercitatos, quicq; ex hac ipſa re artem fecerint, ſufficere tamen ſuſpicor uno à me producto Neoptolemo, Achillis filio, qui uſq; adeo hoc præcelluit artificio, ut cum ſpeciem quoq; ſaltandi pulcherrimam ſibi adieciſſet, Pyrrhichiñ nomen ab illo acceperit. Achilles quoq; ipſe his de filio ſuo inauditis, maiori gaudio ſuffuſus eſt, ut ego extimo, quàm propter eius formæ præſtantiam & membrorum robur inſuperabile. Atqui interea ſemper Ilion fuit inexpugnabile, donec illius ſaltatione captum concideret, & direptum ſolo æquaretur. Lacedæmoniq; quoq;, qui Græcorum præſtantiſſimi eſſe cenſebãtur, cum à Caſtore & Polluce Caryatiſſare perdidiciſſent, quæ ſaltationis ſpecies à Cariis urbe Laconiæ ducta erat, omnia cum carminibus facere ſoliti ſunt, adeo ut ad tibiarum quoq; modulos & rhythmum & moderatum pedis ingreſſum prælium committere illi genti moris fuerit. Ac primum quidem conſerendarum manuum ſignum Lacedæmoniis tibia dare ſolitum eſt, Proinde de omnibus quoq; reportant uictoriam, muſica & modulorum concinnitate illos ducente. Videres itaq; illorum Ephœbos nihilo minore cura ſaltationi, quàm armis exercendis dare operam. Vbi enim iam ſummis colluctati ſunt digitis, ac mutuis ictibus ſemet ceciderunt, quieſcunt parumper, & omne illorum certamen in ſaltationem ſolutum conuertitur. Quorum in medio tibicen locatus eſt tibiam incinens, ac pedibus inſtrepens, Cæterum illi per ordinem alter alterum ſequentes, omnigenas figuras corporis agilitate exprimunt ad rhythmum ingredientes, alias quidem bellicas, alias uero ſaltatorias, quæ Bacho & Veneri gratæ ſunt. Quinetiam cantus, quem inter ſaltandum modulantur, Veneris & Cupidinum cognomento nobilitatus eſt, quaſi unà cum Venere & Cupidinibus communi choreæ ſaltationi indulgerent. Et altera quidem cantilena, dum enim canuntur, rationem quoq; & præcepta ſaltandi in ſe complectitur. Procul, aiunt, ò pueri, promouete pedem, & ſaltate perfectius. Non diſparia faciunt, quibus Hormũ ſaltare curæ eſt. Hormus autem genus ſaltationis eſt, adoleſcentibus uirginibusq; commune, alternatim ad choream diſpoſitis, ut planè hormum, hoc eſt ſegmentum referant. Solet autem adoleſcens chorum ducere more iuuenili ſaltans, quo poſtea in adoriendis hoſtibus uſurus ſit. Sequebatur hunc puella modeſtia quadam conſpicua, quæ fœmineum ſaltum decenter admodum peragebat, ut hormum ex temperantia & fortitudine compoſitum rectè dicere poſſimus. Cæterum quæ Homerus ſuper Ariadne in clypeo memoriæ prodidit, deq; choro, quem illi Dædalus inſtituerat, ea, ut iam olim tibi lecta, præteribo ſilentio. Præterea duos illos ſaltatores, quos eodem in loco Poeta Cibeſteteras uocat chorum ducentes. Rurſus quæ in clypeo memorat, in medioq; duos iuuenes agitare choreas cernere erat, tanquàm rem omnium pulcherrimam ſaltationẽ Vulcanus clypeo addidiſſet. Etenim Pheacas ſaltatione, ut par erat, uehementer fuiſſe oblectatos mirum uideri non debet, cum tantis affluerent delitijs, ac in omni rerum abundantia & fortunæ indulgentia uictitarent. Quare Homerus Vlyſſem ex omnibus quæ uiſenda apud Pheacas conſpexerat, hoc cum primis admirantem teſtatur, agilesq; pedum motiones ſpectantem. Iam in Theſſalia eo uſque progreſſum eſt ſaltationis exercitium, ut populi præſides & anteſignanos illorum præſaltatores uocare non dubitarint. Cui rei etiamnum ſtatuarum inſcriptiones, & tituli ſuo ſuffragantur teſtimonio, quas ijs, qui in bello optimam nauaſſent operam erexerunt. Prætulit, inquit, præſaltatorem ciuitas. Et iterum, Elationi poſuit hanc imaginem populus, propterea quòd pugnam probè deſaltarit. Mitto illud, apud ueteres nul-

Neoptolemi.

Lacedæmoniorum.

Hypotypoſis ſaltantium Laconum.

Hormus quid.

Alia Homeri exempla.

las

fas unq; fuisse celebratas festiuitates aut ceremonias citra saltationem, qui ppè quas ab Orpheo & Museo optimis tunc saltatoribus constitutas fuisse satis certè constat, qui & hoc ut cætera omnia ut honestissimũ quidq; legibus sanxisse, uidentur initiari cum rythmo & saltatione, Quòd autem hoc ita se habeat, reticenda erant orgia, propter prophanos nondum initiatos. Illud autẽ omnes audiũt, quòd ij, qui linguæ uicio atq; incontinentia mysteria prodidissent, plericq; eos desaltasse dictitarent. Porrò autem in Delo nulla sacra peragebãtur, cui saltatio non fuisset adhibita, sed & cũ illa & musica cuncta persoluebantur. Ingressi uero puerorum chori, tibia & cythara præcinentibus saltabant, quos subsecuti optimi facto delectu choreis excipiebãt. Itaq; & cantilenas illiusmodi choris conscriptas hyporchemata nominare consueuerunt, talibusq; lyra impleta fuerat. Quid uero Græcorum gentes tibi commemorem, cum Indi quoq; posteaquàm mane è strato surrexerint, Solem precibus uenerati fuerint, non quemadmodũ nos deosculata manu perfectam precationem esse arbitramur, uerũ illi ad orientem conuersi, saltatione solem consalutant, sed cũ silentio seipsos conformantes, dei choream imitariq; effingere conantur. Et hæc Indorũ est precatio, & chori & sacrificiũ. Duabus uero uicibus ad hunc modũ Deum placare solent, nempe mane & uesperi. At enim Aethiopes non alia quàm saltandi ratione illatis iam signis bellũ ingrediuntur, nec quisquàm Aethiopũ uel sagittam excussam emitteret auulsam à capite (hoc enim uice pharetræ utuntur, radiorũ instar tela capiti circũponentes) nisi prius saltauerit, & saltatione hosti terrorem incusserit. Consentaneum uero esse opinor, posteaquàm totam Indiam & Aethiopiam peragrauimus, ut in uicinam Aegyptũ oratione diuertamus. Etenim uetus illa fabula Protheũ Aegyptiũ nihil aliud, quàm saltatorem fuisse eximiũ mihi planè confirmare uidetur, hominem effingendi imitãdiq; peritũ, qui q; semet in uarias rerũ facies demutare & transformare potuerit, ut modo in aquas tenues dilapsus abiret imitando, modo ignis celeritatem & uehementiã agilitate corporis, mox leonis immanitatem, ac Pardalis impetũ, deinde arboris motũ flexibilem, postremo in sũma quicquid collibuisset, exprimeret. Cæterũ, fabula eas Prothei proprietates ad inusitatiorem opinionem detortas, eam eius naturam fuisse cõmenta est, quasi ea ipsa quoq; fieret quæcunq; saltãdi arti fictio imitaretur. Qua facultate & eos qui hodie saltationibus nauant operam præditos esse animaduertimus, uideasq; illos eodem tempore diuersissimis modis immutari, ac planè ipsius Prothei esse emulos. Et si quid coniectura assequẽdũ est, & Empusam suspicor, quæ & ipsa in uarias rerũ facies semet transfundere dicta est, non aliam quàm saltatricem fuisse, fabularum inuolucro significare uoluisse homines. Adhæc iustum esse opinor, ne Romanorum quidem saltationem præterire tacitam, quam nobilissimi quiq; illorũ, quos uocant Salios (est autem nomẽ sacerdotij) Marti Deo bellicosissimo saltant grauissimè, & religiosissimè. Neq; uero Bithynicæ fabulæ cõmentũ ab Italorũ instituto abhorret admodũ, perhibentiũ Priapũ Deũ bellicosũ, unũ, ut opinor, ex Titanibus, aut Idæis dactylis, illud opus factũ, rebus militaribus instituendũ fuisse, quem Mars à Iunone offerente acceptũ adhuc puerũ, dutũ porrò, & rudem & suprà modũ uirilem, non prius amorũ peritũ reddidit, quàm perfectũ eundem saltatorem effecisset. Quamobrem & merces illi à Iunone destinata est, ut ab illo semp decimam partem spoliorum in bello partorum reciperet. Vt autem Dionysiaca & Bacchica tibi expediam, opinor te non expectaturum ut audias, cuius tota actio nihil aliud quàm saltationem complectitur. Cum itaq; tria sint celeberrimarum saltationum genera. Cordacis & Scinnidis & Emmeliæ, quibus Bacchi ministri Satyri inuentis, à se ipsis cuiq; nomen indiderunt, Et hac saltãdi arte utens Bacchus Tyrrhenos & Indos, & Lydos deuictos subiugauit, ac gentes adeo bellicosas ipsis saltẽ thyrsis desaltauit. Quo circa, ò admirande,

Eorumq; in sacris solemna fuerunt.

Hyporchemata.

Indorum.

Aethyopum.

Aegyptiorũ.

Empusa.

Saltorum apud Romanos.

Priapus.

uide

uide ne parum pium aut religiosum sit, in crimen uocare exercitium adeo diuinum & mysticum, & cui colendo tanti Dij nauarint operam, quodq; in illorum honorem & cultum toties peragitur, insuper quod tantum oblectamentum simul atq; institutionem adeo utilem exhibere solet. Illud ego demiror, non ignorans Homeri atq; Hesiodi te amatorem esse maximum, iterum enim ad Poëtas me conferam, qua fronte illis contradicere audeas, præ omnibus saltationem summè laudantibus. Siquidem Homerus eum res mortalium longè iucundissimas iuxtà ac elegantissimas uno quasi fasce coniunctim efferret, nempe somnū, amorem, cantum atq; saltationem. Hanc tamen solam præclaro nobilitauit encomio, inculpata eadem nominata, asscribens per Iouem cantui dulcedinem, quæ utraq; saltandi artificio adesse uidemus, & dulces modulos, & saltationem inculpatā, quam uituperare cogitas. Rursus alia in parte suæ poëseos ita inquit.

II. Argu. à laude qua à ueteribus celebratur saltatio.

Exemplū Homeri.

Iupiter hunc belli reddit uirtute potentem.
At leuibus membris alium saltare peritum,
Est quem dulcisona sustollit uoce canendi.

Suauis profecto est uocum modulatio, quæ saltationi adiuncta est, ac munus quod à Dijs immortalibus præstari potuit longè pulcherrimum. Ac mihi adparet Homerus omnes res mortalium in duo tantum diuisisse, nempe in bellum & pacem, cæterum rebus bellicis tantum hæc tanqnam præstantissima studia pacis opposuisse. At uero Hesiodus, qui non ab alio percensente hoc auditu percepit. Sed ipse statim sub auroræ exortū Musas saltantes uiderit, in carminis sui initio de illis hoc sūmum et elegantissimū referre non est ueritus encomiū, nimirū eas circa fontem floridū mollibus saltare pedibus, iuxta patris aram agentes tripudiū. At tu, ò generose, tantum non cum Dijs ipsis pugnans, saltationem conscindis contumelijs conuitijs. Cęterū, ipse Socrates, uir omnium sapientissimus si Pythio hoc illum testimonio cohonestanti fides habenda est, non tantū saltationem laudibus extulit, sed illam quoq; discere non erubuit aut grauatus est, plurimū tribuens uenustæ concinnitati & elegantiæ, tū apto motui, neq; non mouentis afformationi. Nec ueritus est iam natu grandior saltationē inter seria habere disciplinas, uidebaturque non parum huic rei perdiscendæ impensurus operæ, quem leuiora ac uiliora perdiscere non piguit, sed tibicinarū quoq; scholas frequētare solebat, neq; à meretrice muliere Aspasia quiddam audire dedignatus est. Atqui ille artem non ita pridem natam uidit, necdum tanta elegātia & pulchritudinis accessione auctam & elatā. Qui si nunc eos quoq; opera in summū usq; fastigium euecta est, spectaret, fat scio illum omnibus reliquis post habitis, hisce tantum spectaculis operam daturum, neq; pueros quicquàm perinde atq; saltationem docturum. Videris autem mihi laudans Comœdiam atq; tragœdiam, oblitus esse, in utraq; illarum proprium quoddam saltationis genus exerceri, ac tragicā quidē esse Emmeliam, comicā uero esse Cordaca. Nonnunquàm usurpari & tertiā, nempe Sicinniden. Postea uero quàm in principio saltationi tragœdiam, & Comœdiam tibicinasq; & cytharam anteferre non dubitaris, tanquam ista in certamen ueniant, atq; per hoc grauia dicenda sint, age uicissim ista singulatim excutiamus. Tibias aūt & cytharam relinquamus. Etenim et istæ saltationis partes sūt ducendis choreis subseruiētes. Porrò autē ipsam tragœdiā primum ab habitu contemplemur, cuiusmodi sit, quàm turpe & minimè iucundum spectaculū, homo lōgitudine deformi, atq; incomposita exornatus, altis calceamentis ingrediēs, caput larua minaci obductū habēs, tū peramplo ore hyāte, quasi spectatores esset deuoraturus. Mitto ascititia pectora, & uētres factitios, adiunctam & arte compositam corporis crassitudinem, ne longitudine discors compositio in tenui corpusculo magis reprehendenda ueniat. Deinde indecora histrionis uociferatio, iam se ipsum inclamantis, iam uerberantis, aliquando etiam iambicos uersiculos cantillantis, & quod turpissimum est, grauissimas

Hesiodi.

Socratis.

Collatio tragœdiæ & Comœdiæ quibus saltationem anteponit.

calamita

calamitates modulantis, ac ſola uoce ſemetipſum reprehendendum exhibentis. Quippe alia priſcorum poëtarũ induſtria inuenta ſunt. Et quàm diu quis Andromachen agit, aut Hecubam, tolerabilis eſt contio. Vbi uero ipſe Hercules carmine lugubri in ſcenam ingreſſus eſt, ſui oblitus, neq; leoninam, neq; clauam, quæ præponitur, ueneratur, adeo ut ſanæ mentis homo quiſpiam iure optimo talem actionem ſolœciſmũ uitioſum poſſit reprehendere. Iam quod cum primis quoq; in ſaltatione damnaſti, uiros hiſtriones mulierum mores imitari, hoc equidem commune quoq; eſt et tragœdiæ & comœdiæ uitium. Etenim in utraque plures introducuntur mulieres quàm uiri. Quinetiam Comœdia partem perſonarum omnium maximè ridiculam & oblectationis plenam huic tribuit, uidelicet lampadum & tibicinarum & coquorũ perſonas. Sed enim ſaltationis habitus, quàm decens ſit & modeſtus, quorſum attinet dicere, cum cæcis quoq; iſta ſunt perſpicua. Larua ipſa pulcherrima & ſubiectæ fabulæ reſpondens, non immane hiat, ut illæ, ſed ſaltationi per omnia conuenit. Habet enim permultos ſub illa uociferantes. Olim uero ipſi quoque ſaltatores canebant, & unà ſaltabant. Deinde animaduertentes continuo motu grauari anhelitum, & per hunc turbari cantilenam, uiſum eſt factu longè conſultius, ut alijs ſaltantibus ſuccinerent. Porrò autem argumenta utriſq; communia ſunt, neque ulla in re à tragicis diſtinctim ſeparata ſunt ſaltatoria, quàm quòd multipliciori uarietate exornata ſunt illa, maioriq; ſtudio perdiſcenda, atque infinitas mutationes habentia. Quòd autem ſaltationum nulla ſunt certamina, hanc ego cauſſam eſſe opinor, quòd certaminum authoribus res maior & grauior uiſa ſit eſſe ſaltatio, quàm ut de ea exactè pronunciari poſſit. Vt præteream ciuitatem in Italia Chalcidici generis præſtantiſſimam, & hanc quemadmodum ornamentum aliquod, certamini quod apud ipſos decertandum præponitur, adieciſſe. Iam uero ſuper ijs reſpondere tibi ſtat ſententia, quæ oratione mihi omiſſa ſunt, quæ non pauca eſſe uideo, ne quam ignorantiæ aut imperitiæ opinionem apud te incurram. Neque mihi obſcurum eſt, complures ante nos de ſaltatione libellos conſcripſiſſe, ac omnem ſuam in ſcribendo operam et induſtriam in hoc poſuiſſe, ut omnia ſaltationis genera atque ſpecies numero cõprehenderent, earundemq; nomina percenſerent, tum cuiuſmodi unaquæq; illarum, aut quo authore foret inuenta, quo inſtituto magnam multiplicis ſcientiæ opinionem ſibi adiuncturos exiſtimabant. Ego uero hanc ambitioſam ſuper hiſce rebus contentionẽ & ineptum & ſeræ cognitionis, & mihi ipſi in præſens minimè tempeſtiuam & accommodam eſſe arbitror, eamq; ob rem illa ſuperſedeo. Deinde & hoc te cogitare uelim, ac tenere memoria, quòd neque in præſentia ſtatuerim, omnem ſaltationem à prima ſtirpe repetitam uelle indagare, neque hunc orationis meæ ſcopũ eſſe propoſitum, ſaltationum nomina numero complecti uelle, præter paucas illas quarum initio meminí, tanquam generoſioribus propoſitis. Verum hoc orationis meæ caput & ſumma futura eſt, ut eam ſaltandi rationem quæ nunc conſtituta in uſu uerſatur, laudibus illuſtrem, planumq; faciam, quantum cum uoluptatis tum fructus in ſe complectatur, & quàm non nuper primum incepta ad tantum uenuſtatis & elegantiæ culmen & faſtigiũ peruenerit, nec minus de ſe exhibens reuerentiæ. Quippe priores illæ perinde ut radices & ſaltationis fundamenta fuerunt. Eius autem floridam uenuſtatem et fructum abſolutiſſimum, qui nunc omnium perfectiſſimè cunctis augmentis ematuruit, illũ nunc in præſens oratione noſtra explicabimus, poſthabita Thermayſtridæ & gruum ſaltatione, & alijs præſenti parum conuenientibus. Sed ne Phrygiam quidem illam ſaltandi ſpeciem aptam conuiuijs et compotationibus, & quæ tantum ebrietate duce exerceri ſolet, hominibus ruſticis ſæpenumero ad tibiam mulieb riter ſaltantibus ſaltus duros & laboriosos, et quos eti amnum agreſtium ſtudio relictos uidemus, præ ignorantia obticui, ſed quia à præſenti ſaltatione omnibus modis aliena eſt, nec quicquàm cum illo cõmune habet. Quandoquidem ipſe quoq; Plato in legibus, nonnullas illius ſpecies commendat, nonnullas uerò in totum reprobat, diuidens eas iuxta uoluptatem & utilitatem

Obiectioni reſpondet.

Hactenus ex antiquitate et ueterum uſu laudauit ſaltationẽ. Iam ex difficultate artis, eiuſdẽ dignitatem oſtendit.

Repetitio propoſitionis cũ cõmonitione.

exigens ex illis quæ sunt indecentiores, anteponens autem & admirans reliquas. Et de ipsa quidem saltandi ratione hæc dicta sufficiant. Etenim singulis persequendis orationem extendere, absurdum mihi uidetur, & ineptum. Iam uero ea quæ saltatorẽ eximium habere oportet, tum qua ratione ijs quæ perdidicit rectè uti, quibusq; rebus artem possit assequi, tibi expediam, ut cognoscas quàm non ista ars omnino sit comprehensu facilis, & cuiusuis ingenio obuia & exposita, sed oĩm disciplinarum exactissimè cognitarum adminiculo excolenda sit, non musices tantum, uerumetiam rhythmices & geometrices, cum primis uerò philosophiæ tuæ naturalis & moralis. Solum uero dialecticam illi tanquam superfluam & parum accommodam existimatum est. Neq; uerò abhorret à rhetorica, sed & illius est particeps, quatenus mores atq; affectus demonstrat, quorum iudicandorum cupidi sunt etiam rhetores. Sed nec à graphica excluſa est, & plastice, uerum harum in membris exprimendis concinnitatem magnopere imitari uidetur, adeo ut ne Phidias quidem in tantum, aut Appelles in ea uidetur præcellere. Ante omnia uerò præsens & singularis in saltatore requiritur memoria, eiusq; filia Polymnia, ut omnium rerum callentissimè memor sit. Etenim iuxta Calchantem Homericũ saltatorem scire necesse est, quæ sint, quæ fuerint, quæ mox uentura trahantur. Ne quid rerum prorsus ignoret, sed memoriam habeat promptam & expeditam. Caput autem argumenti est, imitationis atq; demonstrationis scientia, ac rerum mente conceptarum explicatio, neq; nõ obscurorum perspicua declaratio. Et quod de Pericle literis ac memoriæ prodidit Thucydides, eum uirum collaudans, hanc summam & clarissimam esse saltatoris laudem, nosse quid deceat, & id ipsum explicare posse. Explicationem autem habitum, perspicuitatem ego dico. Cæterum, ad hanc rem potissimum facere uidetur omnis illa rerum priscarum historia, ut à me prædictum est, cum prompta memoria, tum decenti gesticulationi coniuncta demonstratio. Statim enim à chaos & prima terræ generatione facto exordio, cuncta illi ad unguem cognita esse necesse est usq; ad Cleopatræ Aegyptiæ tempora. Hoc enim seculorum interuallo circũscripta est nobis multiplex illa saltatori paranda cognitio. Media omnia perfectissimè callebat cœli sectionem, Veneris partus, Titanum pugnam, Iouis incunabula & natiuitatem, Rheæ fraudulentam impostura, lapidis suppositionem, Saturni uincula, trium fratrum regna per sortem diuisa. Deinde Gigantum seditiosam rebellionẽ, ignem furto Promethei subtractum, Hominum formationẽ, Promethei supplicii amoris utriusq; robur & uiolentiã. Post hæc Deli errationẽ, et Latones ex partu dolores, & Pythonis cædẽ, et Tityi insidias, ac mox quẽadmodũ mediũ terræ aquilarũ uolatu inuentũ sit. Adhæc Deucalionem, ac magnũ illud id ætatis naufragium, tum unicam illã arcam humani generis reliquias conseruantẽ. Præterea quemadmodũ denuo ex lapidibus homines prognati sunt. Mox Iachi dilaniationẽ, & Iunonis dolũ, & Semeles conflagrationẽ, & Bachi utranq; stirpem. Tum quæcunq; de Minerua referuntur in fabulis, quæcunq; de Vulcano, atq; Erichthonio, ac disceptationẽ illam de Attica, & primũ in Areopago iudicium. In summa totum illum sermonẽ Atticum fabulosis narrationibus refertissimũ. Præcipue tamen memoria teneat Cereris errorem, atq; inuentam proserpinã, & Celei hospitalitatẽ, & Triptolemi agri culturam, & uitium plantationem factã ab Icaro, & Erigones ærumnas, præterea quæcunq; de Borea, quæcunq; de Orithyia, & Theseo & Aegeo memoriæ prodita sunt. Adde his Medeæ susceptionẽ, eiusq; denuo in persas fugã, ac regis Erichtei filias, et natas Pandionis, tũ quæcunq; in Thratia perpessæ sunt et fecerũt. Deinde nõ ignorãdus est illi Acamas, nõ Phyllis, nõ primus raptus Helenę, tũ Castoris atq; Pollucis aduersus urbẽ expeditio, neq; nõ mors Hippolyti, et Heraclidarũ reditus. Iure eĩm & ista in fabulis atticis cẽlebuntur. Et hęc quidem ex rebus gestis Atheniẽsiũ sanè quàm pauca exẽpli gratia ex multis à me prętermissis percurri. Deinceps uero memoria quoq; tenenda est Megara, & Nisus & Scylla, & crines purpurei, & Minois regis Cretensium discessus, ac erga benè de se meritam ingratitudo.

Quarum rerum cognitio saltatori necessaria.

Qui-

Quibus postea annectenda sunt eũ Citherone quæcunq; Thebanis ciuibus acta sunt, & Labdacidarum ærumnæ, & Cadmi peregrinatio, & bouis procubitus, & dentes serpentini, et Spartanorũ retributio†. Et rursus, Cadmi in serpentẽ transmutatio, & ad lyram præcinentem murorum substructio, & murorum instauratoris insania, & uxoris eius nempe Niobes sibi ac suis exitiosa iactãtia, & in luctu silentiũ, tum quæcunq; de Pentheo, quæcunq; de Acteone, quæcunq; de Oedipode, quæcunq; de Hercule cum omnibus illius certaminibus literis prodita sunt, eiusque liberorũ per insaniam facta internitio. Deinde Corinthus, & ipsa plena fabulis, Glaucam et Creonta habens. Et ante illos Bellerophontem, & Sthenobœam, Solisq; & Neptuni pugnam. Post hæc autem Athamantis furentem insaniam, ac nubis liberorum in ariete fugã aëriam. Inus & Melicertæ susceptionem. Adhæc neque Pelopidarum facta saltatori negligenda sunt, neque Mycenæ, & quæcunq; in illis memorabiliter gesta sunt. Et ante illos Inachus & Io, & ipsius custos Argus, & Atreus, & Thyestes, & Aerope, & uellus aureum, & Pelopiæ nuptiæ, & Agammemnonis interfectio, & Clytemnestræ supplicium. Iam adhuc ante illos septem principum aduersus Thebas expeditio, & generorum exulum Adrasti susceptio, & oraculum de illis proditum, præterea ducum in bello cæsorum interdicta sepultura, et propter hanc Antigones & Menecei miserabilis interitus, Insuper quæcunq; feruntur in Nemea Hypsipyle et Archemorus saltatori monimenta cum primis necessaria. At etiam quæ ante illa tempora acciderunt exactè callebit, Danaæ uirginitatem, Persei natiuitatem, certamen quod aduersus Gorgonas suscepit. Adde illis & Aethiopicam narrationem, Cassiopæam & Andromedam, & Cepheum, quos inter astra annumerauit quoq; hominũ id ætatis credulitas. Quinetiam illa non ignorabit prisca facta Aegypti & Danai, & insidias quibus petitæ sunt nuptiæ. Non pauca uero eius generis suppeditabit & Lacedæmon, uidelicet Hyacinthum & Apollinis riualem Zephyrum, & pueri exitium ã disco illatum, enatumq; ex illius sanguine flosculum, & gementem in eodem inscriptionem αι αι, & Tyndarum à morte reducem, & Iouis ob hoc ipsum aduersus Aesculapium excandescentiam. Præterea paridis apud Menelaũ hospitium, & Helenæ raptum post factum propter pomum iudicium. Planè enim existimet Spartanæ historiæ & Iliacam esse adiunctam copiosam profecto & multiplicem. Itaq; iuxta unum quenq; apud Troiam occisorum fabula agenda scenæ præponitur. Consentaneum uero est, ut horum subinde memor sit, cum primis uero eorum, quæ mox à raptu usq; ad græcorum procerum in patriam reditum peracta sunt. Neq; Aeneæ erroris obliuiscatur, neq; Didonis amoris. Inter quæ locum quoq; habebunt, quæ de Oreste circumferuntur fabulæ, tum qualia satis fidenter ausus est in Scythia. Sed nec illa, quæ antehac gesta sunt, inepta putabit, Achillis in Scyro cum uirginibus conuersationem, Vlyssis insaniam, Philoctetæ à Græcis derelictionem. In summa, totam Vlysseam errationem, & Circen, & Telegonum, & Aeoli in uentos imperiũ, aliaq; usq; ad procorum supplicia. Ante hæc uero quibus sycophantijs Palemedi perniciem machinatus est, & ira Nauplij, & Aiacis furentis insania, & alterius ad petras naufragium facientis exitium. Quinetiam Elis multas occasiones præbebit saltare conantibus, Oenomaum, Myrtilum, Saturnum, Iouem, primos olympiorum Athletas. Atqui nec Arcadia fabularum expers est, Daphnes fugam, Callisthus ferinam uitam, Centaurorum temulentiam. Panòs parentes, Alphei amorem, & Hyphali peregrinationem exhibens. Iam si oratione in Cretam descenderit, permulta inde sumet saltatio, Europam, Pasiphaën, thauros utroscq; Labyrinthum, Ariadnen, Phædram, Androgeum, Dædalum, Icarum, Glaucum, Polyidi uaticinium, Talo, æneum Cretæ custodem. At si in Aetoliam diuerteris, habet & illic non pauca quæ mutuo sumet saltatio, Altheam, Meleagrum, Atalanten, Dalum†, fluminis cum Hercule luctã, Strenum procreationem, Echinadum, & post insaniam retributionem, Alcmæonis habitationem, Deinde, Nessum & Deianiræ Zelotypiam, cui adplicanda est Herculis in Oeta monte pyra & conflagratio. Habet etiam Thratia non parum multa sal-

† Seminatorum ortus.

† Titionem seu torrem.

tanti neceſſaria, nempe Orpheum, & illius factam à mulierculis dilaniationem, eiuſq; caput loquens, idemq; unà cum lyra natans. Præterea Hænum & Rhodopen, tũ Lycurgi ſupplicium. Porrò, Theſſalia adhuc plura his ſubminiſtrabit, Peliam, Iaſonem, Alceſtim, claſſem quinquaginta nauibus congregatam, Argo, & loquacẽ eius carinam. Inſuper res in Lemno geſtas, Aeetam, Medeæ ſomniũ, Apſyrti dilacerationem, tum omnia illa quæ inter nauigandum acciderunt. Poſthæc autem Proteſilaum & Laodamiam. Rurſus ſi in Aſiam poſtliminio te contuleris, multam ibi inuenies fabularum copiam. Statim enim tibi occurret Samus, mox Polycratis calamitas, atq; filiæ eius uſq; ad Perſas erratio. Quinetiam his adhuc antiquiora nimirũ Tantali loquax incontinentia, tum Deorum apud eundem conuiuiũ, & Pelopis carnea depaſtio, eiuſq; elephantinus humerus. In Italia uero Eridanus & Phaëton, & populi lugentes ſorores & electrum lachrymantes. Sciet eiuſmodi quoq; Heſperidas, & cuſtodem aurei fructus Draconem, & Atlantis laborem, & Gerionem, tum boum ex Erythia abactionem. Neq; ignorabit omnes fabuloſas formarum transformationes, quæcunq; in arbores aut animantes, aut aues tranſmutatæ ſunt, & quot ex mulieribus uiri facti ſunt. Dico autem Cenea & uatem Thireſiam. Super hæc in Phenitia Myrrham, & luctum illum Aſſirium qui gemmus eſt. Et hæc habebit cognita, et adhuc recentiora, quæcunq; poſt Macedonum imperium auſus eſt Antipater, & Seleucus ob amorem Stronices. Aegyptiorum quæ magis erunt arcana cognoſcet quidem, ea autem ſaltando repræſentabit ſignificantius. Epaphum dico & Oſirim, præterea Deorum in animalia tranſmutationes. Ante omnia uero ea quæ circa amores illorũ uariè & mirificè contigerunt, quæq; de Ioue ipſo feruntur fabulæ, tum in quaſcunq; facies ſemet tranſfigurarit. Omnẽ uero inferorum tragœdiam tanquàm digitos unguesq; ſuos tenebit, tum ſuppliciorum genera, & quæ cuiuſq; cauſſa extiterit Et Pirithoi & Theſei indiuulſam uſque ad inferos amicitiam. Vt autem, uno quaſi faſce ſummatim perſtringam omnia, nihil quod ab Homero & Heſiodo, tum ab reliquis poëtis eximijs & excellentibus maximè tragicis dictum eſt, ignorabit. Hæc admodum pauca ex multis, aut potius ex innumeris iſtam ſyluam, rerumq; ſaltationi neceſſariarum ſaltem capita aliquot percenſui. Reliqua uero cum Poëtis, tum ipſis ſaltatoribus demonſtranda reliqui, ac tibi quoq; iuxta dictorum ſimilitudinem indaganda. Quæ omnia in numerato parata ſaltatori reponenda ſunt, ut cum tempus exegerit, nullo negotio poſſit expromere. Quoniam uero imitatrix eſt ſaltatio, motibuſq; & geſticulatione ea quæ canuntur ſemet expreſſurã pollicetur, ſummopere illi neceſſarium eſt, quod & rhetores factitare conſueuerunt, ut perſpicuitatem exerceat, ut unumquodq; quod ab illà demonſtratum fuerit, ita clarè, ita perſpicuè ob oculos poſitum repræſentetur, ut nullius enarratoris egeat opera. Sed quod Pythico oraculo proditum eſt, oportet ſaltationis ſpectatorem & mutum ſaltatorem intelligere, & nihil loquentem audire. Id quod Demetrio Cynico quoq; accidiſſe fama eſt Quandoquidem & ipſe non ſecus atq; tu in iuditium uocare ſolebat Orheſticen, dicens tibiæ & fiſtularum & ſtrepituum ſuperuacuum quoddam eſſe ſaltatorem, quippe qui argumento confíciendæ fabulæ parum afferret, motũ modo inſulſum & uanum adhiberet, ab omni ratione atq; intelligentia ſeiunctum. Cæterum homines, qui hac in re præſtigijs illuderentur, ueſtitu ſerico, perſonatuq; aptè acommodato, tibiaq; & laſciuis cantilenis, & canentium modulata concinnitate quibus exornaretur nequaquàm ſaltatoris eſſe officium. Saltator ergo Neronis tempeſtate eximius & celebris, nec, ut ferebatur, imprudens, ſed ſi quis etiam alius, hiſtoriarum memoria & mouendi eleganti artificio præcellens plurimum, præcatus eſt Demetrium ſapientiſſimis, ut mihi uidetur, precibus, ut eum ſaltantem ſpectare uelit, deinde ſi uideretur reprehenderet, ac ſaltationem acerbiſſimè accuſatam exibilaret atq; exploderet. Pollicebatur adhæc ſe nullis tibijs & cantilenis adhibitis ſaltaturum, quem admodum & fecit. Etenim ſtrepitibus & tibijs & choro impoſito ſilentio, ipſe per ſe ſaltauit Veneris & Martis adulterium, Solem furtiui concubitus proditorem

Agilitas Saltatoris et perſpicuitas geſticulationis.

Probat exemplo Demetrij Philoſophi et teſtimonio.

rem

rem, Vulcanum mœchantibus insidias machinantem, ac uinculis utrosque & Martem & Venerem illaqueantem, Deos spectaculo assistentes, Venerem sub fuso rubore pudefactam, subuerentem & meticulosius Martem supplicantem. Præterea quascunq; alias hæc fabula partes complectitur. Adeo ut Demetrius ipsa artificiosa saltatione iam exhilaratus maxima laude saltatorem extulerit. Exclamabat enim uoce quàm potuit acutissima in hæc uerba prorumpens, Audio ô homo cuiusmodi facias, neque enim tantũ uideo, sed mihi uidere ipsis loqui manibus. Quoniam uero circa Neronis tempora nostra uersatur oratio, animus est uiri barbari super eodem saltatore tibi referre testimonium, quo laudem præclarissimam saltandi artificio attributam esse cognoscas. Quippe è barbaris quidem homo regius è Ponto cum ex negocio ad Neronem Romam uenisset, unaq; cum alijs hunc spectasset saltatorem, adeò saltantem perspicuè, ut quanquam nihil eorum quæ canebantur audire poterat (Erat enim lingua semigræcus quispiam) omnia tamen callidè intelligeret. Iam uero cum iterũ ad suos regressurus esset barbarus, eumq; Nero benignius atq; amantius inuitaret, & si quid uellet postulare, liberaliter iuberet secq; promptè daturum polliceretur. Da mihi, inquit, hunc saltatorem; et me hoc munere plurimum exhilarabis. Percontante uero Nerone, cui rei domi tuæ utilis tibi futurus est? Sunt mihi, inquit, uicini barbari lingua dispares, ad illos intelligendos interpretum parare copiam haud mihi promptum & facile est, Itaque, si alicuius egens ero, ille innuens singula quæq; mihi interpretabitur. Tantum consecuta erat agilis saltationis imitatio, cum clara & manifesta apparuisset. Cæterum, exercitium iuxta quod immorandũ est, & saltationis scopus est repræsentatio, ut dixi, eadem opera & rhetoribus exercenda, maximè uero ijs qui declamationibus, quas uocãt, uacant. At hæc quoq; in saltatoribus præcipuè laudi datur, ut personis in scenam introductis, saltator per omnia gestu respondeat, neque ea quæ dicuntur ab introductis optimatibus, aut tyrannicidis, aut mendicis, aut agricolis discrepent, sed in uno quoq; illorum demonstretur proprietas & excellentia. Volo itaq; & alterius tibi barbari orationem ea ipsa de re percensere. Etenim cum quinque personas uidisset saltatori adparatas, tot enim partibus seu actibus constabat fabula, unum uidens saltatorem, quærebat, qui nam reliqui essent futuri, qui alias personas saltando repræsentarent. Postea uero quàm certior factus est, ut illum omnia saltatione sua repræsentaturum, Fefellisti nos, inquit, ô optime, quòd cum corpus unum tibi sit, animas plures habeas, Et hæc quidem barbarus. Non iniuria uero & Itali, saltatorem Pantomimi nomine cohonestarũt, ab ipso penè facto ad hoc introducti. Nec inelegans habenda est illa poëtica cohortatio, ô fili, Polypi mentem obtinens in omnibus uersari urbibus, saltatori equidem perneccessaria, quem rebus adhærentem oportet semetipsum quibusq; factis applicare. Præcipue uero mores & affectus se demonstraturam & simulaturam pollicetur saltatio, nunc quidem amantem, deinde insanientem introducens. Mox alium insanientem, alium animo perturbatum, ac omnia talia ualde concinnè & modestè. Et quod omnium maximè mirandum est, una eademq; die, nunc quidem Athamanta furentem, nunc Ino metuentem exprimit, Et alias ipse ille Atreus est, alias Thyestes, post pusillũ Aegistus, deinde Aerope. Et omnia hæc unius hominis artificiose refert industria. Alia quidem spectacula & disciplinæ unam quampiam rem ostendunt, aut enim tibia est, aut cithara, aut uocis modulatio, aut fabula tragica, aut plausibilis aliqua comœdia. Cæterum saltator hæc omnia simul comprehensa in se complectitur, & est uarium quendam & mixtum ex omnibus illius uidere apparatum, tibiam, fistulam, pedum strepitũ clangorem cymbali, repræsentatoris uocem concinnam, canentium concentum cõsonum & unanimem. Præterea alia quidẽ alterutrius in homine partis sunt opera, alia enim sunt mentis, alia corporis. Cæterum, in saltatione ista mixta sunt. Etenim mentis demonstrationem corporei exercitij actione ipsis rebus quæ fiunt ineſſe uidemus. Maximi uero omnium ducenda est rerũ quæ geruntur sapientia, et quòd

Aliud Barbari cuiusdam.

Aliud alterius Barbari.

Pantomimi.

Effectus ex uis sus artis.

Sobrietas & prudentia saltatorum.

nihil citra rationem cõmittitur. Quo circa Lesbonax Mytilenęus planè uir honestus ac bonus saltatores Chirisophos, id est, manu sapientes nominare solitus est, ibat q; frequenter ad illorum spectacula, quasi melior à theatro subinde esset reuersurus. Thimocrates aũt eius præceptor, uiso quondã semel non de industria assistens saltatore suis rebus indulgente. Quali me, inquit, spectaculo priuauit uerecundia, quam è Philosophia hauseram. Quod si uera sunt quæ de anima Platonem disseruisse constat, tres eius partes pulcherrimè ostendit saltator: uim irascendi, quoties iratũ expri mit: desyderandi, quoties amantẽ repræsentat: raciocinãdi, quãdo singulos affectus quasi frenis quibusdã coërcitos explicat. Et hoc in omnes saltationis partes, quemadmodũ tactus inter sensus corporeos, dissemināt̃ est. Porrò aũt cũ pulchritudinis tantã rationem habere soleat, atq; inter saltandũ decentis & concinnę formositatis, quid aliud quàm Aristotelis pulchritudinẽ confirmare uidetur, eandẽ collaudantis, atq; inter bona tertio loco cõstituentis. Audiui uero aliũ super saltantium personarum silentio longè iuuenilius differentẽ, quod eo Pythagoricæ disciplinę dogma subobscurè significari uideatur. Præterea cũ aliæ uitę actiones, illę quidẽ oblectationẽ, aliæ uero utilitatẽ exercentibus suppeditent, soli saltationi utraq; hęc iuxtà adesse uidemus ac utilitatẽ longè præstãtiorem, quatenus cũ uoluptate illa exhibetur. Quanto enim hoc spectatu iucũdius, quàm uidere pugnis decertantes iuuenes, ac sanguine diffluẽtes, aliosq; luctãtes in puluere, quos nõ raro saltatio et longè tutius simul atq; decẽtius & maiori cũ uoluptate demonstrat. Quocirca apti decentesq; in saltando motus, ac corporis inuersiones et circunductiones, insuper saltus & resupinationes quibus utitur, aliis equidẽ sæpenumero fuere oblectamento spectantibus, ipsis aũt hæc eadem exercentibus saluberrima. Etenim illud ego gymnasijs pulcherrimũ & maximè omniũ conducibile haud dubiè dixero, quòd corpus emolliant, et mẽbra flexibiliora iuncta ac leuiora efficiant, et ad omnẽ mutationem promptiora instituant, neq; mediocri robore corpora solidius confirmant. Qui ergo saltatio res erit non omniũ elegantissima, quę et mentem acuat, & corpus exerceat, spectantes oblectet, multas res priscas homines doceat, tibijs, cymbalis, numeroso carminũ concentu animũ quantũ ad oculos & aures attinet ex æquo demulcens. Itaq; si perfectã uocũ modulationem requiris, ubi alibi inuenies aut chorũ plenioręm aut concinniorem? Quòd si tibiæ aut fistulę sono dulcissimo caperis, sufficiens in saltatione quoq; fruendi tibi parata est copia. Mitto dicere quòd moribus quoq; emẽdatis multo euades melior, crebro hisce utẽs spectaculis, quoties uideris theatrũ abominari & odio psequi male facta, contrà lachrymis deflere innocenter affectos iniuria. In summa totã spectantiũ uitam emendari. Quod aũt pręcipua in saltatoribus laude extollendũ est, illud iam dicturus sum, mẽbrorũ robur atq; mollitiem rectè exercere, utrunq; iuxtà mihi admirandũ uidetur, ut si quis in eodem argumento iam robur herculeũ, mox Veneris tenerã & delicatã ostenta ret mollitiem. Iam uero oratione tibi ostensurus sum, qualem & corpore, & animo optimũ saltatorẽ esse oporteat. Et sanè mentis dotes tam magna ex parte executus sum. Quippe memoria præcellere, ac pręcipua ingenij indole clarũ, adhęc solerti & acuta intelligentia prædituũ esse, illũ oportere aio, & qui potissimũ temporis rationem habere possit, prętera aũt ut poẽmatũ ingeniosus censor sit, tũ cantuũ atq; carminum præstantissimorũ peritus expensor, uitioseẽ uero factorũ reprehensor argutus. Cæterũ corporis modum iuxta Polycleti canonem adumbrabo, ut neq; impense altus sit, neq; pręter modum crassus, neq; breuis nimium aut humilis, neq; natura depressus, Nanus aut Pomilio, sed moderatæ staturæ per omnia. Neq; carnosus admodum, & obesus, absurdũ enim est, neq; rursus corpore impense tenui, hoc enim aridi cadaueris præ se fert imaginem. Memorabo uero tibi populi cuiusdam ad hutusmodi notanda non inertis exclamationes. Anthiochia ciues habet ingeniosissimos, quibus studio est saltationem omnibus alijs anteponere exercitijs, adeoq; dictorum & factorum obseruantes sunt, ut nihil omnino earum rerum illorum subterfugere possit iudicium. Ergo cum corpusculo admodum modiculo saltator in

scenam

A iucundo et egli.

Affectus q; quæ saltationẽ consequuntur.

Hactenus ingenij dotes, iam et corporis recenset in saltatione.

ſcenam ingreſſus ſaltaret, Hectorem, uno ore omnes exclamauerunt. Aſtia nacten uidemus, ubi autem Hectorem manſiſſe dicemus? Rurſus alio tempore quopiam præter modum longo Capanea ſaltare conante, idemq; Thebanorum muros adiecturus eſſet, Tranſcende, inquiunt, muros, nihil tibi ſcalis opus eſt. Quinetiam impendio corpulentum & obeſum ſaltatorem falſe ſubſannarunt, qui cum ingentem ſaltum facere adniteretur, Theatrum nobis, inquiunt, ſuffulciendum fuerat. Contra, nimium arido & tenui tanquàm malè habenti, benè ualere certatim precati ſunt. Horum profecto non concitandi riſus gratia mentionem adduxi, ſed ut cognoſceres multas quoque gentes magno ſtudio ſaltandi coluiſſe artificium, adeo ut & uitia & uirtutes in illo potuerint ſagaciter deprehendere. Sit ergo ſaltator corpore per omnia mobili & ſoluto ſimul atque firmo, ut & flecti poſtulante tempore, & firmiter conſiſtere ſi opus ſit, poſſit. Quod autem ſaltatio à manuum geſticulatione in certaminibus proponi ſolita aliena non ſit, ſed particeps ſit & Mercurij & Pollucis & Herculis æditarum in certamine uirtutum, deprehendere poteris haud obſcurè, ſingularum imitationum periculum faciendo. Herodoto authori graüiſſimo ea quæ oculis adparent certiora uidentur quàm quæ percipiuntur auribus.

Saltationi & oculorum & aurium iudicium præſto eſt. Vſquæadeo uero mouet ſaltatio, ut quidam miſere & perditè puellam quandam deperiens in theatrum ingreſſus, conſpectis quorum cauſſa amor eſſet malis, mentis ſanitatem receperit, ac nuncupatis uotis theatro egreditur fronte iam ſerenata hilarior, quaſi pharmacũ quoddam priorum malorum obliuionem inducens, & iuxta Poëtam dolorem & acerbitatem omnem abſtergens hauſiſſet. Quod autem iſta populo fuerint familiaria, ac quiſque ſpectantium ea quæ inter ſaltandum demonſtrantur callidè, cognoſcat, argumento ſunt ſpectatorum profuſæ non raro lachrymæ, quoties caſus aliquis acerbus & miſerabilis productus fuerit. Bacchcia ſaltatio in Ionia præcipue, & Põto tanto certè ſtudio celebris, quam & ſatyricam uocant, uſque adeo hominibus ea detentis uoluptati eſſe conſueuit, ut ſtatutis temporibus cæterarum rerum obliti omniũ perpetuos dies deſideant, ſpectantes Titanas & Corybantas, & Satyros & bubulcos. Saltabantq; id genus ſaltationes nobiliſſimi quiq;, ex ſingulis ciuitatibus primores atq; principes, non reuerentiæ gratia, ſed potius ob hoc ipſum magnos ſeſe ferebant, magis quàm ob generis claritudinem, & obſequia, & dignitates, quæ debebantur nobilibus. Poſtea uero quàm uirtutes ſaltatorias percurri, audiiam nunc de inceps & ſaltatorum uicia. Sed enim quæ corpus plerunq; comitantur iam oſtẽdi, mentis autem uicia ad hunc ferè modum, ut opinor, obſeruabis. Permulti enim illorum propter inſcitiam (fieri enim non poteſt, ut omnes ſapientia exornati ſint) turpibus inter ſaltandum ſoloecíſmis delinquunt. Illi quidem dum citra rationem mouentur, ac nihil, ut aiunt, ad chordam. Alia quippe pes, alia rhythmus loquitur. Cæterum alij quidem ſaltando à rhythmo non diſcrepant, res autem parum aptè & tempeſtiuè ſaltationi accommodant, quorum ego permulta uidens memini. Quidam enim Iouis parentes ſaltans, nec non Saturnum deuorantem liberos, Thyeſtæ calamitates adſaltabat. Rurſus alius Semelen percuſſam fulmine repræſentaturus, Glaucen illi aſſimilabat, tempore longe poſteriorem. Atqui nequaquàm eiuſmodi ſaltatorum gratia, ſaltationem reſpuendam eſſe cenſeo, neque ipſum odio proſequendum exercitium, ſed illi potius, ut ſunt, imperiti habendi ſunt. Laudandos atem eos qui legitimè ac iuxta rhythmum ſatis artificioſe cuncta obeunt. In ſumma, oportet ſaltatorem omnibus numeris eſſe abſolutiſſimum, ut totum quod agit ſit concinnum, ſit aptè accommodatum, ac intra menſuram cohibitum, ſibipſi non diuerſum, à ſycophantæ morſu alienum, reprehenſioni minimè obnoxium, & quo nihil deſyderari poſſit. Eſt præterea ſumamopere neceſſarium, ut ſaltator optimis cogitationibus temperanter inſtructus ſit, acuto ingenij acumine docilis, mente ad deliberandum profunda, ſumma uerò in illo requiritur hu-

Redit ad affectus artis.

Vicia ſaltatorum ex quibus rurſum dignitas affectus artis colligitur.

manitas. Statim enim ſolidam à ſpectatoribus laudem cõſequitur, quoties quiſque uidentium ſua ipſius acta illo repræſentante cognouerit. Magis uero uelut in ſpeculo, in ſaltatore ſe ipſe conſpexerit, tum qualia paſſus ſit, quæque quondam factitare illi ſtudio fuerint. Neque enim tunc præ uoluptate homines ſe cohibere queunt, ſed certatim ad effundendas laudes proruunt, quiſque ſuæ ipſius animæ ſimulachra conſpiciens, ac ſemet ipſum cognoſcens. Planè enim Delphicum illud uerbũ, Noſce te ipſum, ex eiuſmodi reportant ſpectaculo. Atque è theatro diſcedunt, poſtea quàm quæ expetenda, quæq; fugienda ſint, perdidicerint, & eorum quæ prius ignorabant, periti euaſerint. Accidit uero quemadmodum in orationibus, ſic pari quo

Nimia affectatio artis.

que ratione in ſaltationibus ea quæ multis uitio datur Cacozelia, hoc eſt, mala affectatio, imitationis modũ tranſgredientibus, ac prout quàm par fuerat actione excedentibus. Et ſi magnum quiddam demonſtrandum eſt, illud præter modum demonſtrantibus, rurſus ſi quid molle ac tenerum repræſentandum eſt, illud plus ſatis effœminantibus. Porrò actiones graues atq; uiriles ad immanitatem uſque ferinam euehentibus. Quod ego quondam ſaltatorem facientem uidens memoria te-

Exemplũ Cacozeliæ.

neo, antea quidem mirum nec non celebrem ſaltandi artificem, cætera ſanè prudentem, nec hominum opinione indignum. Verum haud ſcio quo caſu tunc in ita deformem repræſentationem immoderata affectatione delapſus ſit. Quippe, cum illi Aiax deſaltandus eſſet, mox furens poſt uictoriam, tantum à ſaltationis decoro excidit, ut nullo modo Aiacis furentis inſaniam repræſentare, ſed ipſe oĩm iudicio planè furere atque debacchari uideretur. Vnius enim ferreis calceamentis inſtrepentiũ ueſtimentum uiolenter diſcidit, alterius è Muſicorum numero correptam tibiam, Vlyſſis iuxta ſtantis, ob potitam armorum uictoriam geſtientis capiti illidens incuſſit. Et niſi tyara obſtitiſſet, & plagæ uiolentiam excepiſſet, infelix ille Vlyſſes periiſſet, ad uerberantis ſaltatoris pedes prolapſus. Atqui uniuerſa ſpectantium corona ſimili morbo ueſaniæ correpta unà cum Aiace pariter inſaniebat, & exilientes uociferabantur, ac ueſtes à ſe proijciebant. Itaq; uulgus, neq; nõ idiotæ, decori non admodum obſeruantes, neque quod benè, neque quod ſecus ſit diſcernere queuntes, hæc omnia ad ſummam doloris exprimendi affectationem pertinere arbitrabantur. Ciuiliores uero, tametſi rem probè callebant, ac non parum ob factum pudore ſuffunderentur, neq; tamen illud reprehendebant ſilentio. Ipſa porrò laude ſaltatoris amentiam honeſtę contegebant, planè perſpicientes hæc non Aiacis, ſed ſaltatoris ueſania eſſe perpetrata. Neq; uero generoſus ille hiſce contentus quietem egit, ſed aliud quiddam multo magis admiſit ridiculum. Progreſſus enim in medium ſenatorũ inter duos conſules conſedit medius, admodum metuentes, ne unum ex illis correptum flagellis quemadmodum arietem cederet. Quam audaciam partim ex illis admirabantur, partim ridebant. Nonnulli uero ſuſpicabantur, ne ex immodica inſaniæ affectatione uero furoris morbo implicatus eſſet. Et ſanè perhibebant illum, poſtquàm à tanta ueſaniæ temulentia ſobrius eſſet factus, in tantum ob hæc quæ turpiter admiſerat, affectum eſſe pœnitentia, ut præ nimia mentis mœſtitia ægrotus decumberet, reuera ita propter immodicè affectatam inſaniam perturbatus. Atqui ne ipſe quidem hoc occultè aut diſſimulanter habuit, ſed ſatis manifeſtè declarauit. Siquidem poſtulantibus iterum æqualibus, ut Aiacem in illorum gratiam deſaltaret, adhibito repræſentatore, inquit ad theatrum, ſatis ſuperq; eſſe ſemel inſaniuiſſe.

Maximè uero omnium eius animum diſcruciauit emulus. Cum enim idem Aiax illi ex compoſito deſaltandus eſſet, adeo modeſtè & temperanter eius repræſentauit inſaniã, ut magnam inde laudem reportaret, ſaltationis fines nuſquam egreſſus, neq;

Concluſio à cauſſa tegẽdæ affectationẽ.

repræſentando furenter in quenquam debacchatus. Hæc tibi ò amice, pauca ſanè ex perquam multis decerpta oſtendi ſaltationis ſtudia atq; exercitia, ne prorſus indignè aut dolenter patiaris, ſi iſta libenter & magna cum uoluptate ſpectare ſoleam. Cæterum, ſi animus eſt, te mecum eiuſmodi participem eſſe ſpectaculi, ſat ſcio illius illecebris te captum iri, iuſuper etiam tripudiaturum. Itaq; nihil opus eſt, ut illud Circes dicto-

Odyſſ. π.

dictum tibi occinam, obstupui quòd te nil pharmaca nostra bibentem demulxere. Haud dubiè enim demulceberis, & per Iouem neq; asini caput, neq; porci cor habebis, uerum mens tibi firmior erit & cultior. Tu uero præ uoluptate quam spectando mirificam capies, non multum Ciceoni potando tribues. Nam quod Homerus de Mercurij uirga aurea affirmat, quòd illius adminiculo quorũ oculos uoluerit in somnum soluat, rursus alios dormientes excitet, hoc planè efficit saltatio, et oculos demulcens, & excubare faciens, & mentem ad singula humanæ uitæ acta accuratius discutienda excitans. CRA. Atqui iam tuis me Luciane dictis persuasisti, iamq; mihi patent & aures & oculi. Et uide ò amice ut memoria teneas, ut si quando posthac in theatrum ueneris, & me tecum unà pariter spectatum abducas, ne tu solus inde nobis sapientior regrediaris. Odyss. 1

LEXIPHANES.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Deridet hoc dialogo Lucianus Cacozelos istos, & affectatores obscuri, atq; inusitati sermonis, qui dum uerbis plerumq; obsoletis, & ab ultima uetustate repetitis, interdum etiam nouis et à se confictis, omnia obscurant, & quasi quibusdam tenebris inuoluunt, egregiè eloquentes, ac docti perhiberi cupiunt. Ficto adhoc exemplo Lexiphanis cuiusdam, quem, dialogum quendam: ad imitationem (ut ipse quidem uideri uult) symposij Platonis compositum, recitantem introducit, adeo ineptum atq; ridiculum, ut propter uerborum obscuritatẽ, quæ tamen eiusmodi sunt, ut uix ab ipsis illis, antiquæ comœdiæ scriptoribus, ex quibus pleraq; ea desumpta sunt, si redeant, intelligi satis posse uideantur: res quoq;, & ipsum argumentum eiusmodi sint, ut non facilè quicquam fragidius excogitari queat. Quo illud nimirum indicare uoluit, affectatores istos, dum non res, quas dicant, sed uerba, ad quæ res accomodent, quærunt, in utroq; pariter ridiculè ac stultè sese dare solere. Subijcit tamen ad finem paræneses quasdam, quibus eundem hunc Lexiphanem, rectam eloquentiæ, ac studiorum bonorum rationem edocet. Quale quiddam infrà quoq; in Rhetorum didascalo facit, ubi duplicem ad eloquentiam comparandam uiam proponit: alteram asperam quidem, sed ueram ac rectam, alteram autem compendiosam ac facilem, sed ad nouum atq; affectatum istud genus, cuius exemplum hic proponit, ducentem. Semper autem hoc hominum genus apud omnes odio habitum fuit. Quid enim detestabilius, quàm id quod omnium prestantißimum à natura accepimus, & quo solo à cæteris animantibus differimus, ita corrumpere ac deformare, ut iam neq; affectum amplius suum habeat (quem enim moueant, aut doceant non intellecta?) neq; ad id adhiberi queat, ad quod ab initio comparatum est. Proinde & olim, legimus Augustum Cæsarem ob hoc uicium Mecœnatem, & item Caium nepotem reprehendere solitum, & apud Athenæũ irridentur cum alij quidam, tum Dionysius, qui uirgnem μίνευδρον, & boucm γεφύτευν, & porcum ἴεκχον, et alia id genus nouis atq; affectatis uerbis dixisset. Nostra quoq; ætate Dialogus Oscorum atq; Volscorum ille, indicio est, quantum ab hoc dicendi genere, doctorum ingenia semper abhorruerint. Porrò quod ad uersionem attinet, equidem ueniam à lectoribus precor audaciæ huius meæ, qui scriptum adeo tenebricosum, & alicubi, ut uidetur, non satis integrum quoq;, uertendum mihi sumpserim, præsertim in tanta ueterum authorum paucitate, atq; penuria, sine quibus pleraq; intelligi hic rectè non possunt. Quod sanè haud unquam facturus fuissem, nisi instituti operis, & amici eius, cui hanc operã locaui, maiorem, quàm famæ rationem habendam putassem. Nam illud ingenuè fateor me non pauca planè adhuc assecutum non esse, & pleraq; per coniecturas, & modica quædam uestigia incedendo, leuiter, et quasi per quandam transennam, ut dicitur, magis aspexisse quàm deprehendisse. Ob quæ etiam si reprehendendus fuero, illud tamen non omnino contemnendum effecisse me puto, q; per hoc alijs ac doctioribus quibusdam, ansam inuestigandi atq; ultrà contendendi prebuisse uideor. Neq; uero illud me latet, quòd hoc argumentum, non simplicibus uerbis uertendum atq; tractandum fuerat, & quòd simili aliquo dictionis genere ludendum, & græcis respondendum erat, propterea quòd hic nihil aliud quàm uerba, & eorum siue antiquitas, siue obscuritas spectanda uenirent, reb. ipsis, ne tantilli quidem, eos, qui hæc latine legant, iuuantib. sed tamen cum in eo genere ipse mihi nihil tribuam, neq; me dignum aliquid prestare posse, uideam, malui equidem quibuscunq; uerbis ac modis reddere hæc. Cætera autem, quæ ad ludum & festiuitatem pertinent, illis relinquere, qui & ingenio plus ualent, & in eo genere aliquando periculum fecerunt.

LVCI

LVCIANVS.

LEXIPHANES, formosus ille, cum libro scilicet.

LEX. Per Iouem Luciane, scriptum est hornum quoddam meorũ, calidum adhuc. LVC. Iam enim quippiã de squaloribus nobis scribis? LEX. Haud equidem. Neque uero squalorẽ dixi, sed uenustas quędam est scriptũ adhuc recens ita appellare, Tu aũt uideris, aures sordibus oppletas habere. LVC. Ignosce amice, Nam multũ affinitatis inter se habent calor, & squalor. Sed dic mihi, quod nam argumentũ scripti istius est? LEX. Conuiuium in eo uicissim instituo contra Aristonis illum. LVC. Multi quidem Aristones sunt, sed tu quantũ ex symposio colligere licet. Platonem uideris mihi dicere. LEX. Rectè sentis, cæterũ quod dicitur ut * facile cuiuis alteri inexplicabile fuisset*. LVC. Proinde mihi pauca ipsius libri recita, ut ne omnino expers sim epuli istius. Nectar em̃ quoddam pocillatur us ex ipso nobis esse uidére. LEX. Cauillatorem igitur hũc abs te in humũ proijce. Ipse uero auribus factis permeabilibus ausculta iam, absit aũt obturatrix ista Cypselis. LVC. Dic audacter. Nam mihi quidam neq; Cypselus neq; Periander in auribus residet. LEX. Aduerte itaq; interea, quo pacto peragam, Lycine, orationem. An ea principium cõmodum utiq; habeat, ac multum eloquentiæ prę se ferat, * stilo haudquaquam trito, atq; obuio composita, præterea autem & uerbis bonis ornata. LVC. Apparet huiusce modi esse. Præsertim tua cum sit, sed incipe tandem. LEX. Proinde cœnabimus postea, inquit Callicles. Exin uespertinum illud (quod solet) in Lyceo* obambulabimus. Iam nunc aũt tempus est ungendi, pro meridiano atq; æstiuo more, & ad solis splendorem apricandi, ac postquam lauerimus, panem esitandi. Atq; adeo abeundum iam est. Tu uero puer, strigilem mihi. ac * uestẽ pelliceam linteaq; & saponem, ut mittas in balneum atq; * ablutor iam ut afferas. Habes autem humi iuxta * armariolum duos obulos. Sed & tu quid ages, Lexiphanes. Veniesne, an amplius hic demoraberis. Tum ego. Iam olim, inquam, lauaturio. Nam & ægrè incedo, & ex ijs quæ circa anũ sũt, malè habeo, mula * clitellaria uectus uidelicet. Apparabat enim mulio, tametsi claudicaret ipse. Sed & in ipso agro absq; labore non fui. Deprehendi enim operarios cantillantes, æstiuam cantionem, eos nimirum, qui patri meo sepulchrum extruebant. Postquam igitur cum illis unà fodissem, & cum ijs quoq; qui ripam aggerebant, ipse parumper manũ operi admouissem, illos quidem reliqui, & frigoris causſa, & quia * uredo quędam erat. Scis aũt quòd in frigore uehementi uredines generentur. Ego uero obambulans culta agrorũ etiam allia repperi inter ipsa enata. Ac * terræclauis aliquot effossis, scaphisq; herbis, & Bracanis elui collectis, præterea & hordeo coëmpto (nondum autem prata floreſcentibus uitibus fragrabãt, ut pedibus incedere liberet) sublatus in mulã, attriui summum podicem. Et nunc ex eo ægrè & cum dolore incedo, & sudo frequenter, & corpore langueſco, opusq; habeo quàm plurimum in aqua pernatare. Iuuat autem post laborem ablui. Proin & ipse puerum curriculo ablegabo, quẽ

uer

Calidũ uerti propter consonantiam uocũ caloris & squaloris, nam ἀυχμὸς eum squalorem significat, qui ex nimia siccitate prouenire solet. Vnde & pro peste quæ ex nimio æstu contrahitur, positũ reperitur. νέωχμον autẽ id quod nuper factum est. Videtur autem & prauã pronunciationem affectatoris istius notare.

κνῆλις aurium sordes significat. Cypselus autem & Periander Corinthiorum reges uetustißimi fuere, quorum & Pausanias meminit.

ἔυλεξις. quam uocem ipse infrà in Rhetorũ didascalo exponit. Τὸ δ' ἑνὸν ἑρμηνεῦσαι.

περιδινήσομεν, quod uolutabimur proprie magis significat.

Βύρσον græce.

τὸ ἐωθινὸν λουτρόν.

ἐγγυοβύκην, græce et notat Hesychius ἐγγύαν etiam ὀφωνίαν significare.

In græco est ἀσφάδη & ἀσφοβηλάτης quorũ alterum nonnulli pro mulo, seu iumento, alterum pro ephippio seu sella, nõ pro mulione accipiunt. uide Suidam.

κεῦμα. Cuius uocis & Athenæus in hac significatione meminit lib. 3. ubi & ipse de affectatoribus huiusmodi tractat.

γιγαρτῆλα & græcè, apparet autem bulbi genus esse. Bracana uero agrestia holera unt, ut apud Suidam.

uerissimile est, aut apud *Lecithopolim, aut certè apud eũ qui * sacculos distrahit, me expectare. Atqui edictum illi fuerat, ut ad [a] Selga obuiam ueniret. Sed in tempore ecce cum ipsum, adest, mercatus panem [b] Colostratum, & alios subcineritios, & cæpas uirescentes, & Fucas, & * Oebũ istum, & [c] leporinam & binis intestinum illud multiplex & rugosum, & [d] Phoctas. Euge Atticion, rectè abs te factum, quòd magna itineris peragendi parte me subleuasti. Ego uero, inquit, ille [e] Sillus propemodum, here, factus sum, dum te circumspicio. Cæterum ubi tu heri cœnasti? Num apud Onomacritum. Haud quaquam per Iôuem inquam ego, sed rus ibam, ubi fripæ aggerem protendi. Scis autem quàm studiosus agrorum sim. Vos autem fortasse putabatis me [f] cottaborum strepitus exercuisse me. Sed ingressus, hæc atq; alia suauiter condito, ac mactram e munda, ut [h] Thridacinas nobis pinsatis. Ego autem abiens in sicco, & ad solem ungar. [i] Et nos, inquit, Philinus, ego ui delicet & Onomarchus, et Hellanicus hic sequemur. Nam & gnomon medium iam horologium umbra designat, et periculum est ne in aqua ista impura, & aliorum eluuie co inquinata, lauandum nobis sit à tergo [k] Carimantum inter fecem uulgi, confertis illis undiq; nos trudentibus. Ibi tum Hellanicus. Ego uerò, inquit, etiam ægrè intueor, & mihi pupillæ oculorum, quasi quodam atramento offusca tæ sunt, & nicto frequenter, & lachrymas subinde emitto atq; ipsi mihi oculi medicinam gestiunt. Ac opus habeo Aesculapij filio aliquo, medicinæ ocularis probè perito, qui miscendo atq; infundendo medicamentum aliquod, rutilare mihi faciat oculos, & non amplius lippitudine laborare, aut humidum & aquosum uidere. Atq; huiusce modi quędam inter nos uerbis prosecuti, omnes qui tum aderamus, abiuimus. Et postquam uenimus ad gymnasium, exuti uestibus, alius quidem pancratio, alius autem lucta, & palęstra recta exercebatur, alius pinguiter perunctus membra uariè distorquebat, alius iaculo [l] cõtendebat alius plumbeos quosdam lapides obnixe atq; uibratim tenens, manu iaciebat. Deinde ubi mutuo exercuissemus nos, atq; alter alterum postergassemus, gymnasioq; satis illusissemus. Ego quidem & Philinus, postquam in labro calido abluissemus nos, abiuimus. Reliqui uerò, ubi caput frigida tinctum, Delphinum more immersissent, mirabili quodam modo inter aquas iuxtà adnatabant. Reuersi autem iterum, diuersis locis diuersa agitabamus. Ego quidem sublígatis crepidis, caput fricabam dentato strígile. Non enim in cepi[m], sed in Scaphij modum tonsus eram, ut qui non multò antè mentum ac uerticem detondissem. Alius autem calida [n] glutiebat, alius uentrem [o] reiectabat alius raphanis in tenues partes concisis, absorbebat lassas ac pisculentas illas offellas. alius agrestes [p] oliuas commanducabat, alius etiam hordeum ingurgitabat. Atq; ubi iam tempus erat, in cubitus inclinati, cœnabamus. Positæ autem erant & sellæ & grabatula quedam. Proin cœ

*Hoc est. quæ pisa, uel etiam oua uendit.

* Nam Suidas χρυμάτια ἡ σκευοθήκην ait, & Pollux à quibusdam peram dici affirmat.

a Vtrum corruptum hic aliquid sit nescio, certè quid uelit, non puto facilè à quoquam intelligi posse.

b Sic interpretari placuit πυρίαλφ, quem tamen alij pro ipso πύου, hoc est colostra accipiunt. Idem & πυρίσφθος dicitur. Comment. in Aristoph. Vespas. Athen lib. 14. & Pollux li. 2. ca. 12.

c Gaza interim fucas, interim squillas uertit apud Aristotelem. Athenæus lib. 7. φυκίδας uocat.

d Neque de Oebo, neq; de Phoctis reperio quicquàm. pro λαγάνιον autem λαγώνιον lego, quòd & apud Hesychium legam, quanquam neque de hoc adeò contendo.

e Hoc est strabùs, à συλλάειν, quod propriè significat subsannandi causſa, oculos recutere, seu retorquere, Vnde & Silli uersus. Pollux.

f Ὑπόστεγ. i. πρόχυμα, quod contra aquæ impetum opponitur. Suprà ἀνάπηρα idem dixit. Vide Hesychium.

g De Cottaborum ludo Athen. lib. 10. n. & 15 Pollux li 6 ca. 19 & Suidas meminit, & Plautus. Vide ne crebri in te Cottabi crepent.

h Hoc nomine μάζης quoddam genus Attici uocant.

i Inde ξηρόλοιφος locus Cõstantinopoli fuit, cuius alibi mentio fit.

k ἐν λατρίῳ, Vide Hesychium. Carimantes autem quos dicat, non satis intelligo, nisi si accipiamus sordidos quosdam, & mercenarios, qui caput obligatum habeant, aut onera gestent, quales ab Hesychio & καρμοίρους dicuntur.

l τῷ κορύνῃ ἀντιβάλλε. Vide Hesychium.

m κάπη & σκαφίον tonsuræ species erant. Scaphium quando tota coma ad cutem usque detonsa erat, Cepium autem seu cepus quando ad frontis ornamentum capilli resecti erant, ut Cõment. Aristoph in Aues tradit.

n ἐνθερμοτραχεῖ, fortasse id quod Plautus dixit thermopotare.

o τὴν νῆσιν ἄμει, significat autem νῆσις ieiunium, & item intestinum ieiunum inter stomachum & uentrem.

p φαυλίας, Ita Suidas exponit, quanquam Hesychius genus multi grandioris esse dicat.

na quidem collatitia erat. Apparata autem erant multa, & uaria, *bifida uidelicet ſuilla, & laterum pulpamenta, & ſuminis quædam, & ſuis nuper enixæ inteſtinum illud quo fœtus recipit, & epar*è ſartagĩe, & alliatum, et Abyr tace[a], & ſimilia quędam condimenta opipara, deinde & [b] Thrymmatides & frictillæ ficulnis foliis inuolutæ, & ex melle dulciaria. Ex natatilibus autem & marinis cartilaginea multa, & quæcunq; oſtraceis teguntur & offæ ponticæ, eorum quæ [c] Sportulis ſiue naſſis excipiuntur, & anguillæ cipaides, & gallina altilis, et gallus, [d] qui canere deſijt. Etiam piſcis erat [e] paraſitus. & ouem totam in furno aſſatam habebamus, bouiſq; iam grandioris atq; æuo confecti, pernam anteriorem. At uero panes aderant [f] ſiligĩnei, non mali, & alij nouilunares, poſt feſtũ, ceu prędterito uadimonio dilati, & holera, tum [g] ſubterranea, tum in altũ excreſcentia. Vnũ autem erat, non uetus, ſed ex ijs, quæ in utribus offerũtur, quod iam miſtum quidem deſierat eſſe, nondum tamẽ ad plenum coctũ erat. Pocula uero poſita erant, omnis generis in Delphinide [h] menſa, puta crater ille occultator frontis, clauatus. Mentoreum opus, habẽs anſam prehenſu facilem, & [i] Bambelius & [k] Dirocypelum & fictilia multa, qualia [l] Thericles coquebat, multicapaciaq;, atq; alia lati oris, quorum quædam ex phocæa, alia uero è Gnido aduecta fuerunt. Omnia uerò tenuia, [m] fragiliaq;, ac teneras teſtas habentia. Erant autem ibi et cymbia, & paruæ phialæ quædam, & pocula quædam [n] grammatica, ita ut plenus eſſet [o] abacus. At uerò [p] lebes furnarius ebulliens, in caput nobis euertit carbones. Bibimus autem continuis hauſtibus, & iam inebriati eramus, atq; exinde ungebamur [q] cancharide, & introduxit nobis quiſpiam Podocypam & Trigoniſtriam, atq; exinde alius quidem intabulatũ aſſultans, irrumpendi locum quęrebat, alius autem crepitu ac plauſu digitorum [r] ludebat, alius porrò cum riſu lumbos laſciuiter [s] agitabat. Atq; interea ubi iam laſſeſſemus, commeſſantes ad nos intrò irruperunt, ultrò non accerſiti. Megalonymus, cauſarum ac litium ſectator ille, & Cherea aurifex, is qui tergum uariegatum habet, & Eudemus [t] Oocataxis. Ego uerò interrogabam eos, quid nam accidiſſet eis, cur tam ſerò uenirẽt. Cherea igitur, [u] ſegmẽtum quoddam inquit, et inaures & pedicas filiæ meæ apparabã, & ob hoc ad repetia uobis ueni. At ego, inquit, Megalonymus, alijs rebus occupatus fui. Dies enim fuit, haudquaquam iudicialis, ut ſcitis, & nefaſtus. Proinde, utpote ſilentio in foro exiſtente, neq; perorare licuit, neq; per diem dicendo, aquam & clepſydram diſpenſare. Cum audiſſem autem quòd imperator conſpiciendum ſeſe prębberet, acceptis ueſtibus inuſitatis, & bono ſtamine textis, ſubligatiſq; calceis antea *non geſtatis, proripui me ipſum foras. Atq; exinde ſtatim incidi in † Daduchum et Hierophantem

* Intelligo pedes, eò quòd bifidi ſunt.

* Id eſt frixum, Propriè tamen λοβὸν extremam partem epatis uocant.

a Intritum quoddam Barbaricũ eſt. Vide Suid.

b Pollux inter placentas recenſet θρυμματίδες. De Thrijs autem Commentator Ariſtophanis in Equitibus copioſe.

c τῶν ἐκ σαργάνης. de cuius ſignificatione Heſychius,

d Capum intelligo.

e Ipſa quidem uox paraſiti, quid ſignificet, notũ eſt, ſed quorſum ſpectet, piſcis paraſitus, puto obſcurum eſſe.

f σιφάϊοι .ſ. pro Ἰφάϊοι Atticè, Eſt autem τίφοι, ut Heſych. exponit ὁ λυγὸς, quæ à Latinis quoque olyra, quibuſdam autem ſiligo dicitur. Vnde τιφάϊοι panes, quorum & Athenæus meminit lib. 3.

g ὑπόγεια τε καὶ ὑπερφυῆ. niſi quis malit parua ac magna accipere.

h Obſcurum quam intelligat, niſi ſi tripodem, qualis ἡ Δελφικὴ fuit.

i Poculum eſt anguſti oris, inter bibendum ſonitum edens. Athenæus & Pollux.

k Vt apud Homerum ἀμφικυπέλλου. de cuius Etymologia Athenæus li. 11.

l De Thericleo poculo, uide item Athenæum.

m ἀνεμοφόρητα, hoc eſt, quæ uento ferri queant

n Hoc eſt, literis inſcripta, quorum ipſorum quoque meminit Athenæus eodem li. 11.

o τὸ κυλικειον, ſic enim malim, niſi quis κυλίκιον pro ora ſeu labro poculi accipiat, & τὸ μεσόν ad γράμματα referat.

p ἱπνολέβης, quod Athen. li. 3. à Romanis miliarium dici ait, uas ad calefaciendam aquam cõparatum.

q Quodnam ungentum hoc ſit, obſcurum. Podocypa autem & Trigoniſtria, nomina pſaltriarũ uidentur eſſe, Nam Trigonis & Heſychius & Pollux meminere.

r λικόνδα à λικεῖν uidelicet, cuius uerbi Athenæus meminit li. 1.

s De hoc Pollucem uide lib. 4. cd. 14.

t Suidas proprium hoc eſſe tradit, quanquam apud illum ὠοσκάταξις legitur, ego tamen cognomentum magis eſſe puto ab ouis uel frangendis, uel deuorandis, uel ſimili aliquo factum.

u λαβύρινθος. Pollux τῆ λῆρον. per u habet.

* ἄχρηστα & ἀφόρητα, tametſi eæ uoces pro prię mutiles, & geſtu inhabiles ſignificent.

† Eum qui geſtat lampada, ut ſacerdotes Promethei, Vulcani &c.

phantem,ac cæteros arcanis ac turpibus operantes,qui Diniam obtorto collo ad magiſtratum rapiebãt, reum facientes,quòd ipſos nominaſſet,idq; cum ſciret, quòd ex eo tpe quando initiati fuiſſent, & ſine nomine forẽt & innominabiles, utpote ſacrinomines iam facti. At neſcio,inquam, quemnam hunc Diniam dicas. Vocabat igitur me nomine. * Eſt inquit, in tabernis aleatoriis homo perditus, * ex egenis ac uilibus iſtis, ſemper comatus ac ſqualidus,endromidũ,aut bancidarũ † calceamento ſubligatus,ac ueſte manicata indutus. Quid igitur,inquam,dedit ne pœnas aliquo modo, an calcibus inſultans,aufugit. At uero ille, inquit Megalonymus, qui antea inter tibias & cantores perſtrepebat, iã immobilis ac tacitus eſt. Nam imperator ſegregatum, & ã reliqua grege ſeorſim amotum, circundatis illi manicis, & intento uinculo collari, in pedicis ac tibialibus tormentis degere hominem fecit, Quare in uinculis exiſtens, pedebat nonnihil miſer ille præ timore, & crepabundus erat, pecuniamq; pro redimenda uita dare uolebat. At me, inquit, Eudemus, ſummo diluculo accerſeri ad ſe fecit Damaſias, is qui olim quidem athleta fuit, multasq; uictorias rettulit, nunc autem præ ſenectute iam ã certaminibus abſtinet. Noſti ęream ſtatuam in foro poſitam. Ac alia quidem picando, alia inflammando peregi. * Domum enim deducturus hodie fuerat filiam ſuam ad nouum maritum, iamq; adeo exornabat illam. Cum interea anxium * quoddam malum interueniens, diremit feſtũ. Nam filius ipſius Dion neſcio qua cauſſa, mœrore affectus, imò deorum odio aliquo agitatus, ſtrangularat ſeipſum. Ac ſatis ſcitote, perĩſſet ille, niſi ego ſupueniẽs ablaqueaſſem ipſum, & à reſti ſoluiſſem, diu geniculatim aſſidens, & compungens hominẽ huc, illuc, ceu infantem in cunis, uerſans & undequaq; explorans ac tentans ſicubi cõcretum adhuc guttur haberet. Quod autem potiſſimũ profuit, illud erat, quòd ambabus manibus comprehendens illius latera, * ui cõpreſſi. Tum ego, num illum, inquam, Diona dicis, cinędum, & ſcortum propendens habẽtem, mulieroſum, † & lentiſcum ſubinde rodentem * adoleſcẽtem, maſtrupantem, & obſcœnè tractantem, ſi quem probè mutoniatum ſenſerit ipſum admittens. at ille certè etiam delicatus & guloſus ♣. At dea m, inquit Eudemus, admiratus, Diana enim ipſis eſt in media aula poſita, Scopadęum opus. Ad hanc procidentes & Damaſias, & uxor eius, uetula iam, & capite admodum cano, ſupplicabãt ei, ut miſereretur ſui. Illa autem ſtatim annuit. Et nunc Theodorum, ſeu potius Artemidorum adoleſcentem hunc habent. Conſecrarunt autem illi, cum alia quædam, tum ſagittas, & arcus, quoniam his delectatur. Sagittaria enim & iaculatrix, & bellatrix Diana eſt. Bibimus igitur, inquit Megalonymus. Etenim & lagenam hanc uini uetuſtioris uenio uobis afferens, & recentis

* ἐγκεφαλὶς ἄλως, quod ſi ab ἐγκάπτειν & τὸ ἅλου deriuetur, cæparum helluonem ſignificabit. Sed tamen apud Heſychium κατωτὶς ἄλως per ω legitur, pro eo, ut ipſe ait, ὃς μετὰ τῶν τὰς ἄλφιτα μὴ διδόντων τυγχάνει ἁλόμενος. quod neq; ipſum quale ſit, ſatis planũ eſt. ἀυτολήκυθος autem & ἀυτοκάβδαλος ab Heſychio exponuntur.

† Endromides curſorum ſunt, & propriè Diænæ. Bancides autem Croceæ, muliebres. Pollux.

Neſcio corruptus ne ſit locus, an mutilatus.

* μέρμερον. ſed haud ſcio an τερμέριον potius legendum. de quo etiam in prouerbijs Eraſmus.

* τὰ ἄκρα, latera uerti, propterea quòd & in acie latera, τὰ ἄκρα dicuntur, ut Pollux.

† μύρτωνα, ἀπὸ μυρτίου, ſcilicet genitali muliebri.

* σχινοβώκτου. quo nomine notabantur qui ea legantiæ & cultui muliebriter ſtudebant.

♣ λεκανὶς, ἀπὸ λεκίδος, ſeu λέκεος, qd patinam ſignificat, ut Pollux. Coniecturaliter tamen, quanquam haud ſcio an corruptus locus ſit, uideneur eum deeſſe quoq; nonnulla.

Vt à dea ſeu Diana reſtitutum, & uita donatum.

caſei maſſas, & oliuas humi collectas. Cuſtodio autem ipſas ſub ſigillis carioſiſ-
mis, & oliuas alias natatiles *, & lutea hæc pocula, acutiſeſtacea ac deſtillantia a
ut ex ipſis bibamus, præterea & placentã ex inteſtinis concinnatam, & quibuſ-
dam quaſi Crobylis intextam b. Tu uero puer plus aquæ infũde mihi, ne capite
grauari incipiã, & exinde ob id mangonẽ *, ſeu caſtigatorem cõtra te accerſam.
Scitis enim quàm grauiter cõcitari ſoleã dolore, & caput habeo denſum, nec fa
cile uaporibus peruiũ. Poſt potum aũt nugabimur mutuo, qualia & quæ con-
ſueuimus. Non eñ intempeſtiuũ ſcilicet hoc, temulenter agere. Tum ego, lau-
do, inquã iſthuc. Emolumentũ enim quodcunq; etiam ſumus. Atticæ proprieta
tis, haud poſtremum. Rectè dicis, inquit Callicles, nam nugis mutuo prouocare
nos, uoluptatem ♣ quandã affert. Ego uero, inquit Eudemus, frigus eñ eſt, me
raciori uino malim intus ſtipari. Nã frigoris impatiens ſum, et tepefactus, líben
tius audiuero * digitis geſticulãtes iſtos, tibicinẽ puto & Barbitædũ. Quid hęc
ais Eudeme, inquam, an tu ſilentiũ nobis imperas, tanq; ore carẽtibus & lingua
ſpoliatis? Mihi uero & lingua iampridẽ dicturit, adeoq; iã animo prouehebar,
quaſi antiqua uobis narraturus quædã & ablaturus omnes uos lingua. Sed tu ſi
mile quiddã feciſti mihi, ac ſi quis nauem onerariã, tribus inſtructã uelis, ſecun-
do uento nauigantem, implentibus lintea Notis, proſperè labentem, & per ſum
mos fluctus euntẽ, retinaculis quibuſdã ancipitibus ancoris ferreis, naualibuſq;
pedicis demiſſis retineat, & curſus impetũ inhibeat, inuidens uidelicet tranquil
litati. Ptoinde, inquit ille, tu quidem ſi placet, nauiga, & nata, & curre per undas
intempeſtas. Ego aũt interea bibens, de terra, ut Homericus ille Iupiter de rupi
bus alicũde, aut de ſummo cœli uertice ſpectabo & te iactari fluctibus, et nauem
ipſam de puppi à uento aquis immerſari. LVC. Satis ò Lexiphanes & potus &
lectionis iſtius. Ego eñ tibi ebrius iã ſum, & nauſeo, & niſi q; primum euomue-
ro iſta omnia, quæcunq; recitando perſecutus es, ſat ſcias, uideor mihi mox inſa-
nus ac furioſus fore, obſtrepentibus mihi undiq; uerbis iſtis, quæ mihi modo of
fudiſti. Quanq; à principio ridere in mentem ueniebat mihi illoꝝ gratia. Verũ
poſtq; ea multa, atq; omnino ſimilia erant, miſerabar tui ob miſeriã, & infelicita
tem iſtam, cũ uiderem in labyrinthum quendam irremeabilem incidiſſe te, mor
bumq; ægrotare maximũ, imò uero atra bile percitũ. Cogito iraq; apud me ip-
ſum, unde tam multa mala collegeris, & quã longo tempore, & ubi deniq; con-
cluſum habueris tantum examen abſurdaꝝ, ac diſtortaꝝ uocum, quarum alias
quidem ipſe finxiſti, alias aũt defoſſas alicunde eruens, iuxta Iambicum illud:

Pereas miſerias qui eligis mortalium. tantum cœnũ undequaq; cogens
in me exhauſiſti. Porrò uideris mihi neminem amicum, aut familiarem, aut be-
neuolum habere, neq; etiã in uirum liberũ, & qui loquendi libertate uteretur in
cidiſſe unq;, qui uera monendo, liberaret te à morbo iſto intercutaneo, quo qui
dem correptus es, & præ malo illius, periculũ, ne diſrumparis, ſuſtines. tibi ipſi
aũt benè habito corpore eſſe uideris, et calamitatem iſtã pro bona ualetudine du
cis, ac ab iis quidem qui nihil intelligunt, laudaris, quando illi quid tu patiaris,
ignorant, ã doctis aũt miſeratione dignus putaris. Sed commodũ Soſipolim hũc
medicum accedere uideo, age huic tradendo te, & ſuper morbo diſſerendo reme
dium aliquod inueniamus tibi. Intelligens eñ uir eſt, ac multos iã ad ſe receptos
itidem ut te, ſemiſanos & infatuatos à morbo infuſo pharmaco liberauit. Salue
Soſipoli, atq; hunc Lexiphanem, quæſo ad te receptũ, ſodalem, ut ſcis, noſtrum,
nugis aũt in præſentia quibuſdã, & peregrino circa ſermonem morbo correptũ,
periculumq; ſuſtinentem, ne prorſus pereat, ſerua, quocunq; tandẽ modo. LEX.
Nequaq; Soſipoli me, ſed hunc Lycinũ, qui maniſeſtè deſipit, & homines men-
te præditos parũ ſapere exiſtimat, ac iuxta Mneſarchi filiũ, Samium illũ, ſilen-
tium, ac linguæ ignauiã nobis intendit. Sed per Mineruã haud unq; erubeſcen
tem, aut trepidam, & per magnũ feraꝝ debellatorem Herculem, ne tanti ipſum

quantum

Pro anti quiſ ſimis accipio

* *Fortaſſe eas quæ et hodie ex uino uel a qua aſſatis car nibus p ſalſa- mento adhi- bentur.*

a ὑγρὸν ὀξαλμὴν ἀπὸ πίσσης ἀλείφ- ειν δηλιέ- κει.

b *Fuerũt aũt Crobyli certæ quædã textu- ræ capillo- rũ, in acutum deſinentes, an tiquorũ Athe nienſiũ geſta- men, ut Com menta. Thuci didis in lib. 1*

* πεισθόβοτ ον, *quo nõie et mangonem et puerorum moderatorem ĩtellig poſſe puto.*

♣ *fortaſſis à λαλᾶν ἁδ'ε δη & γάνυ- σθαι.*

* χειροσόφους, *quos ip ſe infrà in Rheto. didaſ. exponit ὀρ- χήσεως, id eſt ſaltatores.*

quantum Gry, uel phuy faciamus. Moneo autem omnino ne obuiã quidem ueniendum ipsi esse. Videor mihi uero etiam ringi *, cum talia increpãtem audio. Ac iam utiq; abeo, ad sodalem Cliniam, quoniã audio uxorem eius iã diu mensibus non laborasse †, & ex eo ægrotare illam, quia non fluxit. Quare non amplius ne inscenditur quidem, sed inaccessa, & inarabilis est. SOS. Quid aũt? an ægrotat, Lycine, Lexiphanes? LYC. Ipsa hæc, Sosipoli, ánnon audis, qualia loquitur, ac nobis, qui nunc cum eo conuersamur, relictis, quasi ante mille annos nobiscum sermocinatur, distorquens linguã. Ac aliena atq; externa hæc componens, omnemq; operam in illis sumẽs. Perinde ac si magnum quiddã foret, si peregrinis uerbis utatur, & consuetã atq; receptam monetam sermonis adulteret. SOS. Per Iouem haud paruũ quendam morbũ narras Lycine. Subueniendum itaque homini est, quauis arte. Atq; adeo diuino quodam instinctu, insanor; ac bile per citorum alicui pharmacum hoc mixturus, domo abij, ut epoto hoc uomeret. Age primus ipse bibe Lexiphanes, ut sanus nobis & mundus fias, tali uerborũ abiurditate euacuatus. Verũ obedi mihi, ac bibe, & minus difficilis eris. LEX. Nescio quidnã etiã facietis mihi, Sosipoli, tu et Lycinus hic, obtrudẽtes mihi pharmacum hoc epotandum. Metuo itaq; ne ruina quædam mihi sit sermonũ potio hæc. LYC. Bibe, & ne cũctare, ut humana deinceps sapias ac loquaris. LEX. Ecce obedio, & bibo, Pheũ. Quid hoc rei est? Quantus tumultus uentris? Equidẽ diuinatorẽ quendã dęmonẽ uideor mihi imbibisse. SOS. Incipe igit uomere, Papæ. Primũ hoc μὲν *. Deinde post illud exiuit κἄτα istud. Postea & ἀπ' ὀς & ἀμυγίων, & λῦσι, & ἀίσσθην, & continuũ illud ἄττα. At coge tamen, & insere in fauces digitos. nondũ uero κἄτα istud euomuisti, necq; σκορδινᾶσθαι illud, aut τινταζ ἔσθαι aut σκίνδασθ. multa adhuc intus abdita latẽt. Satius aũt fuerit, si per inferiora quoq; secernant nõnulla. συμπτοδία siquidem ista, magnũ strepitum faciet, unà cum spiritu erumpens. At iam quidem mundus hic est, nisi siquid remansit reliquũ in inferioribus intestinis. Tu uero post hac acceptũ eum, Lycine, dedoce, atque instítue, quę decet loqui. LYC. Ita faciemus Sosipoli, postq; nobis uia iam ad eam rem abs te patefacta est. Ac tecũ deinceps, Lexiphanes, cõsultatio mihi est. * Quòd si igitur cupis uerè ob dicẽdi potestatem laudari, ac in multitudine hominum celebrari, huiuscemodi quidem omnia fuge, atq; auersare. Vbi aũt exorsus fueris ab optimis poẽtis, & sub præceptoribus eos legeris, transi inde ad oratores, cum iam cum illor; sermonem instituere uis, ad Thucididis & Platonis scripta in tempore accede, multũ adeo et in pulchra comœdia, & in graui tragœdia te ipsum exercitando. Ex his emim ubi pulcherrima quæq; decerpseris, eris aliquis dicendo. Nam nunc certè, non animaduertens, similem te præbuisti ijs, quæ à lutisigulis ad forũ finguntur, foris quidem illitus minio ac cœruleo, intus aũt & luteus & fragilis existens. Hæc si feceris, & nõ recusauerís aliquandiu ob inscitiã refelli, neq; etiam dediscere erubueris, bono animo esto, uersaberis in multitudine, & non quemadmodum nũc, irrideberis, neq; etiã in ore peiore conditione melioribus eris, Græcum atq; Atticũ uocitantibus te, qui ne cum barbaris quidem, inter manifestissimos recensęri dignus sis. Ante omnia uero illud memineris mihi, ne imiteris Sophistar;, eor; qui paulò ante nostram ætatem fuere, uilissima quæq;, neue etiã depascas illa, perinde ut nunc, sed talia quidem, proculca pedibus: imitare aũt uetera exemplaria. Neq; uero demulceant te anemonæ uerbor;, sed iuxta legem athletarum, solidus tibi cultus, consuetus ac familiaris sit. Præcipue aũt Gratijs, & perspicuitati sacrifica: à quibus plusq; nimis nunc à tergo relictus es. Et fastus autem, & iactantia, & mala ista scribendi cupiditas, præterea & tumidũ istud atq; insolentem te gerere *, uerbaq; plus æquo dilatare, procul absit. Et acerbum illud irridere aliorum scripta. & putare quòd tum demum primus ipse futurus sis, ubi aliorum omnium uerba & orationes calumniosẽ reprehenderis. Iam uero neq; illud paruum, imò uero maximũ

* ἐπτύσθαι græcè.

† ἀκκέθαρται ἀντὶ τοῦ ἐπτόηται. cuius uerbi etiã Athenæus mentionem fecit lib. 3.

ἐγγεγλυφθαι βοῦλομαι, quod & Eupolis græci uocãt, Suidas.

* Id est, numquam atq; exinde. Inquit. aliquo modo optimè. uidelicet. quædam, propè. Protendere membra cum oscitatione. Curiosè agere Vnguibus rapere, & insẽstũ esse. unde & Scyllæ nomẽ uidetur factum. Id est, petulantia et lasciuia * Parœneses de recta dicẽdi ratione.

uicium committis, quòd nõ antea ſententias ac res, quãm uerba paratas habeas, ac poſtea uerbis eas exornas, ſed ſicubi uerbum alienum ac peregrinum reppereriſti, aut ipſe fingens pulchrum putaſti eſſe, huic poſtea quæris ſententiam accommodare, ac damnum quoddam exiſtimas, ſi illud nonalicubi intruſeris, etiam ſi ad id, quod dicitur, minimè eo opus ſit, quemadmodum paulo antẽ ὀνμαλλῶα * illum, neſciens quidem quid ſignificaret, proiecíſti, cum ille cum argumento nihil conueniret. At qui idiotæ & indocti quidem omnes obſtupuerant, præ peregrinitate perculſis atq; attonitis illorum auribus: at qui docti erant, amborum cauſſa & tui, & eorum, qui te laudabant, ridebant. Illud uero omnium maxímè ridículum eſt, quòd cum plus quàm Attícus uideri cupias, & ſermonem ad uetuſtiſſimam dicendi formam diligenter exercuiſſe, talia quædam, imò uero plurima íntermiſces uerba, quæ ne puer quidem, qui nuper diſcere cœpit, ignorare queat. Qualia ſunt illa: πῶς ὦιε, κατὰ γῆς δ' ἴναι ἀνχόμην, ἐκόνων σν ἰπιδ'ανευμίνδ. Cum * χιτώνιον quidem etiam uirilem ueſtem dici putabas, δουλάρια autem maſculos pediſſequas appellabas. Quæ quis non nouit? quòd uidelicet χιτώνιον quidem muliebris ueſtitus, δουλάρια uero, de fœminis tantum dicantur. At que alia multa, longè his clariora. quale eſt ἴπταδ, & ἀπαντώμινθ, & καθαβὰς ílud, quæ ne ínquilina quidem attici ſermonis ſunt. Nos autem ne poẽtas quidem laudamus, qui uerbis obſcurioribus, & minus uſitatis. * poémata ſcribunt. Tua uero, ut pedeſtrem orationem cum carmíne conferamus, perinde ut Doſiadæ Ara, & Lycophronis Alexandra ſeſe habent, & ſi quid iſtis ſermone etiam miſeriore ſcríptum eſt. Quòd ſi igitur hæc imitatus fueris, & dedíceris, optimè de te ípſo ſtatueris. Sin autem nihil animaduertens iterum in auiditatem iſtam prolapſus fueris, ego quidem admonitioni atque officio meo ſatisfeciſſe uidebor, tu uero teipſum accuſabis, ſi utique etiam intellexeris, deteriorem eſſe eſſe te factum.

* Heſychius meminit ὄν μαλλαενννκᾶ cuiuſdã, aitq; paræmiã eſſe qua ὁ μηδὲν ſignificetur.

Id eſt, quomodo putas, ſubterrã ire optabam, quando audiebam te recitantem.

* Id eſt tunicam. Seruulas. Volauit. Obuiam ueniens. Sedens.

* κατὰ γλῶτταν. ut etiam Quintilianus lib. 1. cap. 14.

EVNVCHVS SEV PAMPHILVS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Hiſtorica quædam narratio eſt, qua Dioclis & Bagoæ, peripateticorum philoſophorum, inter ſe contentionem exponit, Eunuchus autem inſcribitur, quòd potiſſima contentionis pars in eo neríetur: utrum Eunuchus debeat, aut poſſit philoſophum agere, Cum alter ab indignitate rei, & ab accidentibus philoſophiæ profeſſionis hoc negaret, alter autem exemplis, & fine ſeu officio philoſophi, item à conſequentibus ſeſe tueretur. Vbi interim tacitè illud quoque indicat Lucianus, quòd ea tum ætate philoſophi ex uicijs & ſceleribus magis, quàm ex doctrina, & uitæ integritate cenſebantur. Exordium ab admiratione trahitur, qua attentos facit, amplificando conditionem & profeſſionem perſonarum, & rei qualitatem.

Vnde

NDE nobis aduenis Luciane, seu quidnã rides? Semper tu quidẽ & aliãs consueuisti nobis hilaris ac festiuus occurrere, uerũ istuc maius aliquid solito uidet esse, de quo risũ nec cõpescere queas. LVC. E foro tibi adsum ò Pamphile: porrò mox efficiã, ut tu quoq; mecũ rideas, simulatq; audieris cuiusmodi litis adfuerim actioni, duobus philosophis inter sese contendentibus. PAM. Iam istuc ipsum profectò ridiculũ est quod ais, philosophos inuicem lites agitare. Nam etiam si quid magni fuisset negocij, inter ipsos modestè citraq; pugnam controuersiam compositam oportuit. LVC. Quid ais? tranquillè componant illi, qui quidem solida plaustra conuicijs onusta, alter in alterum effuderint, uociferantes miraq; peruicacia contendentes? PAM. Videlicet de disciplinis atq; opinionibus Luciane, ita ut assolent, dissentiebant, quòd erant diuersæ factionis. LVC. Nequaquam, imò aliud quiddam erat hoc de quo dissidebant: nam eiusdem sectæ erant ambo, eiusdemq; scholæ, & tamen orta inter eos lis erat. Porrò iudices qui cognoscebant, primates erant huius Reip. natuq; maximi ac sapientissimi. Breuiter, apud quos pudescat aliquis etiam parum aptè quippiam eloquutus, nedum ad tantam prouectus inuerecundiam. PAM. Quin tu igitur litis argumentum exponis, quo uidelicet ipse etiam cognoscam, quæ res tibi tantum risum concitarit? LVC. Scis Pamphile salarium, idq; neutiquam exiguum ab imperatore fuisse constituum singulis philosophorum generibus: puta Stoicis, Platonicis, Epicureis: cumq; his etiam Peripateticis: ita ut unicuiq; sectæ præmiũ esset æquale. Cæterum demortuo ex his quopiam, alius aliquis in eius locum subrogandus est, qui sit optimatum calculis probatus. Porrò præmiũ illud, neq; bubula pellis erat quæpiam, quemadmodum ait poëta, nec porcellus: uerum singulos in annos decies mille mummum, quos accipiunt, uti doceant iuuentutem. PAM. Memini quidem ista. Quin aiunt nuper ex illis diem obijsse quempiam: alterum (ni fallor) è Peripateticis. LVC. Hæc ipsa Pamphile Helena, propter quam illi inter sese singulari certamine conflictabant. Et hactenus quidem nihil etiam ridendum erat in illis præter hoc, quòd quũ philosophos esse se profiterentur, ac pecunias pro nihilo ducere: tamen earum gratia perinde atq; pro patria in discrimen adducta, pro religione maiorum, pro monumentis progenitorum decertarent. PAM. Atqui Peripateticorum istud est decretum: non admodũ esse negligendas pecunias: uerum eas in tertio quodam bonorum ordine esse ponendas. LVC. Rectè dicis. Nam ista quidem aiunt. Proinde bellum hoc ex maiorum iudicio, sententiaq; illis extitit: uerum quæ postea consequuta sint, iam ausculta. Primum complures quidem alij in defuncti illius funebribus ludis decertabant: sed inter hos præcipue duo uiribus pares: puta Diocles ille senex: nosti quem dicam, contentiosum illum inquam: præterea Bagoas, qui quidẽ ea specie est, ut Eunuchus esse uideatur. Inter hos initio de doctrina, deq; philosophiæ decretis atq; opinionibus est decertatum: uterq; sui specimen ac documentum dedit, quòd esset Aristotelicæ factionis, quodq; eius placita sequeretur ostendit. At per Iouem in hoc certamine, neuter altero superior erat. Lis igitur huc deflexit deniq;. Diocles desinens iam eruditionis suæ periculum ac specimen ostendere, ad Bagoam descendit, ac uitam illius in primis carpere est aggressus. Bagoas itidem huius uitam uicissim taxabat. PAM. Idq; meritò Luciane. Siquidem eius rei magis erat habenda ratio. Proinde si ego fortè iudex causæ sedissem, magis in hoc ut mihi uidetur, futurus eram occupatus: potiusq; spectasse, uter moribus esset præstantior, quàm uter ad disputandum ac dicendum promptior: atq; illi potius quàm huic uictoriam adiudicassem. LVC. Rectè dicis: Equidem isti tuæ sententiæ meum & ipse calculum addo. Verum ubi iam conuicijs, ubi maledictis essent satiati, tan-

Exordium ab admiratione qua attentos facit, amplificatione rei à modo & personarum professione petita.

Narratio à causa litis.

Modus & persona.

dem Dioclesillud aiebat nefas esse, uel conari aut proponere Bagoam, uti eum philosophiæ studio, cumq; pulcherrimis illius præmijs commercium haberet, qui quidem Eunuchus esset. Imò hoc hominum genus, non solum ab eiusmodi contubernio secludi oportere, uerum ab ipsis etiam sacris, ac uasis puris, breuiter ab omnibus publicis cætibus eijci: ostendens inauspicatum quoddam & oc cursu infaustum spectaculum fore, si quis mane domo egressus, uel uideat istiusmodi quippiam. Atque hac de re multis uerbis disserebat, affirmans Eunuchũ neque uirum esse, ueque mulierem, sed quiddam utrinq; compositum & conflatum, planèq; monstrum ab hominum natura speciéq; alienum. PAM. Nouam accusandi rationem nobis narras Luciane. Iamq; & ipse ridere compellor, crimen audiens tam inauditum. Sed alter ille quid? Num obticebat? An uicissim & ipse quiddam ausus est ad ista respondere? LVC. Initio quidem pudore ac metu (nam id est istis familiare) diutius obticebat, erubescẽs interim, palamq; præ se ferens id quod erat. Tandem autem tenuem quandam ac muliebrem ædens uocem, negabat æquũ facere Dioclem, qui se quòd Eunuchus èsset, ob id à philosophia secluderet, cum qua fœminis etiam esset commercium. Allegabantur, Aspasia, Diotima, Thargelia, quæ causam illius adiuuabant. Præterea Academicus quidam Eunuchus natione Gallus, qui paulo ante nostram ætatem maximi nominis apud Græcos floruisset. Porrò Diocles etiam illum ipsum siquidem extaret, ac simili negotio sese misceret, prohibiturum sese respondit, nihil expaue factum opinione, quam apud uulgus obtinebat. Ad hæc quum ipse quædam dicteria in illum iaciebat, tũ referebat in eum, quæ à Stoicis maximeq; Cynicis dicta ad risũ concitandum erãt idonea, de corpore mutilo atq; imperfecto. Hac in re iudicum cognitio uersabatur. Denicq; totius causæ iam illud caput esse cœpit: Num Eunuchus idoneus esset censẽdus, qui ad philosophiam admitteretur, quiq; iuuenibus præfici postularet, quum alter interim formam etiam ac corporis integritatem, in philosopho requirendam esse diceret. Maxime uero uti barbam altam ac promissam gerat, quo uidelicet ijs, qui discendi cupidi aduenirent, uir grauis appareat, & is cui fides haberi debeat, neq; indignus uideatur decem illis drachmarum milibus, quæ forent ab imperatore capienda. Cæterum Eunuchorum conditionem etiam quàm Spadonũ tresse uiliorem. Nam illos aliquando uirile quiddam expertos fuisse, at hunc ab ipso statim ortu fuisse exectũ planeq; animal esse quoddam uariũ atq; anceps, non aliter quàm cornices, quæ neq; inter columbas, neq; inter coruos numerari queant. Alter contrà responderet eo iudicio nõ de corporis agi figura, uerum de animi uirtute, proinde mẽtis qualitatem expendi oportere, deq; dogmatum cognitione quærendum esse. Eius rei testis citatus Aristoteles, qui quidem Ermeam eunuchum Atarne oriundum tyrannum supra modum sit admiratus, adeo ut illi perinde atq; Dijs Sacra fecerit. Ausus est & illud addere Bagoas, multo magis idoneũ esse eunuchum, cui adolescentes erudiendi credantur, quòd ab hoc nulla in illos calumnia possit hærere, neq; Socraticum illud crimen in hunc competat, quòd adolescentulos corrumpat. Deinde quæ ille potissimum in mentum imberbe fuerat cauillatus, ea hic facete, ut ipsi quidem uidebatur, reiecit. Etenim si è barbæ prolixitate, inquit, philosophos æstimare conuenit, nimirum hircus ante omneis primas tenebit. Hic tertius quidam assistens (nomen hominis silebitur) atqui iudices, inquit, hic malis leuibus, ac fœminea uoce, reliquoq; corporis habitu eunucho adsimilis, si quis uestes detrahat, egregiè uir esse uidebitur. Alioqui mentiuntur qui ferunt eũ aliquando in adulterio deprehensũ, membra in mẽbris, ut legum tabulæ loquuntur, habentem: atq; id quidem temporis ad Eunuchum confugisse, eaq; reperta latebra absolutum fuisse, quum iudicibus crimen persuaderi non posset, ut qui è specie hominem iudicarent Eunuchum. At nunc mihi palinodiam canturus uidetur, idq; propter ostentatum præmium.

Vtrum Eunuchus debeat aut possit Philosophum agere.

Defensio ab exemplis.

Accusatio ab accidentibus.

Defensio à fine & officio.

A Consequẽtibus.

Noua obiecti & occasio suspensæ sententiæ.

Hæc

Hæc quum dicerentur, omnibus, ut par erat, risus est obortus. Porrò Bagoas magis etiam perturbabatur, omnem in speciem sese uarians, atq; in innumerabiles uersus colores, tum frigido sudore fluens: ac neq; decorum sibi existimabat adulterij crimen agnoscere, ueque rursum eam accusationem inutilem ad præsens certamen arbitrabatur. PAM. Profecto deridicula sunt ista Luciane, neq; uulgarẽ uobis, uti coniectandum est, uoluptatem præbuerunt. Verum quo tandem res euasit? Et quid super his pronunciarunt iudices? LVC. Non erat eadem omnium sententia. Verum alijs quidem uisum est, uti nudato illo, quemadmodum in emptitijs seruis fieri consueuit, inspicerent, num in ijs quæ ad penem pertinent, philosophari posset. Alij uero sententiam dixere multo magis etiam hac ridiculã nempe ut accersitis è lustro mulieribus aliquot iuberẽt illum cum illis congredi ac uiri officio fungi, astante interim è iudicibus quopiam, qui quidem esset natu maximus, fideq; spectatissima, qui inspiceret, num philosophum præstaret. Hæc ubi omnium risu fuisset excepta, neq; quisquam omnino adesset, cui non doleret aluus risu concussus, uisum est, ut integra causa in Italiam reijceretur. Et nunc alter, ut aiunt, ad eloquentiæ ostentationem semet exercet, atq; instruit, & accusationem quàm elaboratissimam meditatur, adulterij crimen aggrediens, id quod ipsi maxime aduersatur. Quod quidem & hic facit, iuxta malorum rhetorum morem, quum ex ipso crimine aduersarium inter uiros recenset. Contrà Bagoas diuersa cura, quemadmodum audio, & assidue uirum agit, negociumq; præ manibus habet, Postremo uicturum sese sperat, si modo docere possit, se nihilo deteriorem esse æquas ineuntibus asinis. Id enim amice uisum est optimum philosophiæ documentum, atque una demonstratio, quæ refelli non queat. Proinde optarim, ut filius qui mihi est adhuc admodum adolescens, non animum & linguam, sed penem haberet ad philosophiam idoneũ. *Amarum in philosophos.*

DE ASTROLOGIA.

D. [redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Astrologiæ defensio quadam est, à dignitate uidelicet, quam ab antiquitate, & præstãtia eorum, qui illam ab initio coluere trahit, & à certitudine, quam ex similibus, & signis, ratiocinatione quadam colligit. Recenset autem principio uarias gentes & populos, à quibus illa inuenta, tractata, ac locupletata fuerit. Deinde & homines, & quid quisq; in illa singulatim uel obseruarit, uel tractarit. Quo loco & fabulas plerasq; Græcorum Poëtarum, de Orpheo, Tyresia, Atreo, Thyeste, Bellerophonte, Phryxo, Dedalo, Endimione, Phaëtonte, ac cæteris quibusdam explicat. Postremo & utilitatẽ artis tradit, quo futuris rebus per hanc obseruatis, & mala facilius tolerare, ut pote præuidentes illa, possumus, & bonorum spe nos ipsos confirmare. Exordio deniq; facit, statim proposito de quo, & qualiter dicturus sit, & obiurgat eos qui artem, ob imperitiam utentium ac profitentium reprehendunt.

E cœlo, deq; astris est nobis institutus sermo. Non de ipsis quidem astris, neq; ipso de cœlo, uerum de diuinatione ac ueritate, quæ ab illis in hominũ uitam proficiscitur. Neq; rursũ mihi libellus hic se traditurũ aut docturũ profitetur, quo pacto diuinationem hanc esse qui liceat. Sed illud queror, doctos omneis cum in cæteris omnibus exerceãt sese, suisq; oĩbus tradãt, solam Astrologiam nec habere in præcio, nec exercere. Atqui hoc doctrinæ genus uetustum est, *Propositio.*

neq; nuper ad nos peruenit, ſed inuentum eſt priſcorum regum, quos Dij amabant. At huius ætatis mortales non ſolum inſcitia ſocordiaq;, uerumetiam odio laboris, diuerſa ab illis ſentiunt. Cumq; forte inciderint in eos, qui falſa prædicunt, tum & aſtra culpant, & ipſam Aſtrologiam habent exoſam, neque ſalutarem eam, neq; ueridicam arbitrantes. Sed autē magis falſam atq; inanem, haud rectè, ſicuti mihi quidem uidetur, ſentientes. Neq; enim ob imperitiā fabri, ars ipſa culpatur, neq; ob cantoris inſcitiam, ipſa muſica parum eſt erudita: quin illi potius artium ſunt ignari, Cæterum ars unaquæq; ſuapte natura ſcita eſt. Primum igitur Aethiopes hanc rationem mortalibus tradiderūt. In cauſa fuit partim gentis eius ſapientia. Nam cæteris quoq; in rebus Aethiopes reliquos homines antecellunt ſapientia, Partim regionis quam incolunt opportunitas, propterea quòd apud eos perpetua ſit cœli ſerenitas, tranquillitasq;, neq; patiuntur anni mutationes, ſed eadem temperie uiuunt, ltaq; cum primum uident lunam non ſemper eodem uultu apparentem, ſed uaria ſubinde ſpecie, & in aliam atq; aliā uerti formam, uiſa eſt illis ea res admiratione atq; diſquiſitione digna. Deinde cum inquiſiſſent, reppererunt hanc eſſe earum rerum cauſam, quòd lunæ non eſſet lumen proprium, ſed à ſole mutuatum. Inuenerunt autem & reliquarum ſtellarum motus, harum quas nos errones appellamus, nam ſtellarum hæ ſolæ mouentur, naturamq; earum ac poteſtatem, & effectus, quos unaquæq; præſtet nominibus quoq; inditis, non illis quidem utcunq; uiſum eſt, conflictis: ſed qua notæ rerum eſſent. Hæc igitur in cœlo perſpexerunt Aethiopes, mox Aegyptijs finitimis artem imperfectam tradiderunt. Porrò Aegyptij diuinādi rationem, quam ab illis dimidiatam acceperant, in maius prouexerunt: quippe qui menſuram etiam, ad quam unaquæq; ſtella moueretur, indicarint. Ad hæc annorum, menſium, horarumq; numerum inſtituerunt. Ac menſes quidem illi luna metiuntur, atq; eius recurſu finiunt. Annum uero ſole, & huius circuitu metiuntur. Quin his etiam maiora oſtenderūt. Nam ex uniuerſo cœlo reliquis q; ſtellis, & errantibus & fixis, neq; ſimul cum cæteris ſeſe mouentibus, duodecim partes effecerunt in his quæ mouentur, & unamquāq; ſuis animantibus repræſētarunt, partim marinis, partim homine, partim feris, partim uolatilibus, partim pecudibus. Vnde & ſacra [illegible] Neque enim omnes Aegiptij, ex omnibus duodecim partibus diuinabant, Sed alij aliis utebantur partibus. Itaq; arietem colunt, qui ad Arietem ſpectabant: piſcibus non ueſcuntur, qui Piſces annotarant. Nec hircum mactant, qui Capricornū uiderant, atque alij item alia uenerabantur, quæ quiſque inuenerat. Quin taurum etiam ob honorem cœleſtis Tauri colunt. Nam Apis apud illos, res in primis ſacra, regionem ſortitus eſt, & qui eam incolunt partem, oraculum quoq; dicarunt, ſignum uidelicet diuinationis, quam à cœleſti tauro petunt, Ac non multo poſt Libyes quoq; artem hanc ſunt aggreſſi. Siquidem & oraculum quod eſt apud illos Ammonis, ad cœlum, & huius ſententiā refertur, iuxta Ammonem, quem illi arietis ſpecie fingūt. Calluerunt autem hæc omnia & Babylonij, atq; hi quidem affirmant ſe primos omnium fuiſſe. Verum ut ego exiſtimo, multo poſterius ad hos ſcientia peruenit. At uero Græci nec ab Aethiopibus, nec Aegyptijs de Aſtrologia quicquam audierunt. Verum illis Orpheus Oeagro Calliopeq; prognatus, primus iſta monſtrauit, non ille quidem admodum dilucidē, neque rem clarē docuit, ſed præſtigijs ac myſticis inuolucris obtexit. Sic enim illi uiſum eſt, Nam concinnata lyra Orgia inſtituit, ſacrasq; cantiones decantabat. Porrò lyra cum ſeptem haberet chordas, concentum mobilium ſtellarum repræſentabat. Hæc conquirens atq; hæc agitans Orpheus, omnia delinebat, omniaq; uincebat. Neque enim illam hominis lyram ſpectabant, neq; illi alterius muſices ſtudium erat, uerum hæc magna illa Orphei lyra. Hiſce rebus cum Græci honorem habere uellēt, locum illi in ipſo cœlo deſignarunt, & compluſ

A ſimili.

A quib. principio hæc ars inuenta, culta & locupleta: a fuerit.

Aegyptij.

Libyes.

Babilonij.

Græci.

Orphei Lyra quæ ſit uelligenda.

cula

culæ ſtellæ uocantur Orphei lyra. Quod ſi quando Orpheum uideris uel ſaxo expreſſum, uel coloribus effictum, ſedet in medio, canenti ſimilis, manibus tenens lyram. Circum hunc animantiũ innumera multitudo, inter quæ & homo, & taurus, & leo. Cumq; horæ ſingula uideris, fac horum mihi memineris, cuiuſmodi ſit illius cantus, cuiuſmodi lyra, cuiuſmodi taurus & cuiuſmodi leo Orpheum audiant. Quòd ſi eorũ quæ dico, cauſas intelligas, tum & in cœlo horæ unum quodq; contemplator. Fertur aũt & Tireſia genere Bœotius, diuinandi gloria multum celebris fuiſſe. Hunc Tireſiam ex Græcis aiunt dixiſſe, ſtellarũ erraticarum alias eſſe fœminas, alias mares, nõ tamen eadem efficere. Vnde eundem antipiti quoq; ſexu fuiſſe fabulantur, aliquando fœminam, aliquando marem. Porro Atreo & Thyeſte de regno paterno decertantibus, iam tum maximã Aſtrologiæ, cœleſtisq; doctrinæ curam fuiſſe Græcis, palàm eſt. Ac publico conſenſu ſtatuerũt Argiui, ut uter ſcientia præcelleret, is imperio potiretur. Ibi Thyeſtes arietem illis in cœlo demonſtrauit, atq; hinc aureum arietem Thyeſtæ fuiſſe proditum eſt fabulis. At Atreus de ſole, deq; uario illius exortu locutus eſt, oſtendens nõ eodem modo ferri ſolem & mundum, ſed contrario inter ſe curſu rapi. Et qui nunc uidetur occaſus, cum ſit occaſus mundi, Solis exortum eſſe. Hæc locutum Argiui regem crearunt, magnamq; doctrinæ laudem eſt aſſecutus. Equidem & de Bellerophonte ſimilia ſentio. Nam alatum equum illi fuiſſe, non admodum credo. Verum arbitror illum hanc diſciplinam ſectantem, ſublimiaq; cogitantem, & inter aſtra uerſantem, in cœlum non equo aſcendiſſe, ſed animo. Eadem de Phryxo Athamantis filio dixerim, quem aureo ariete per aërem uectum fabulantur. Quin & ipſum ſane Dædalum Athenienſem, etiam ſi res eſt noua auditu, tamen haud exiſtimo eum ab Aſtrologia fuiſſe alienũ. Sed cum ipſe ea maximè eſt uſus, tum filiũ ſuum eandem perdocuit. Aſt Icarus cum iuuentutis calore & inſcitia, non ea diſquireret, quæ conueniebãt, ſed ad ipſum uſq; polum animo tolleretur, delapſus eſt à uero, totaq; aberrauit arte, & in mare præceps decidit rerũ immenſæ profunditatis. De quo Græci ſecus fabulantur, qui ex huius nomine ſinum eius maris Icariũ fruſtra uocant. Fieri poteſt, ut Paſiphaë quoq; cum ex Dædalo de Tauro audiſſet inter ſtellas apparente, deq; ipſa Aſtrologia, in artis amorem inciderit, ob id exiſtimant factũ, ut Dædalus illam tauro copularit. Sunt aũt qui ſcientiam in portiones partiti in ſingulis partibus ſinguli elaborarint, alij in ijs quæ ad lunã, alij quæ ad Iouem, alij quæ ad ſolẽ pertinent congerentes, neq; non curſum ac motũ, & uim illorũ. Atq; Endymion lunæ rationem tradidit. Phaëton ſolis curſum deprehendit, non ille quidem uerè, ſed moriens imperfectã artem reliquit. Hæc qui ignorant, Phaëtontem ſolis filium credunt, fabulamq; de illo haudquaq; ueram narrant, adijſſe Solem patrẽ, ac poſtulaſſe ab eo, ut ſibi liceret lucis currũ moderari, illum id conceſſiſſe, monuiſſeq; qua ratione foret aurigandũ, Phaëtontem uero conſcenſo curru, partim ob ætatem, partim ob imperitiã ita egiſſe, ut aliquando eſſet uicinus terræ, aliquando longo ſemotus ſpacio à terra, interim mortales frigus atq; æſtus intolerabilis conficiebat. Ob hæc indignatũ Iouem ingenti fulminis telo percuſſiſſe Phaëtontem. Eum deiectũ ſorores circunſtantes magno luctu proſequebãtur, donec immutarent formas, quæ nunc ſunt populi, ac lachrymarũ uice, quibus fratrem deplorabant, electrum deſtillant. Haudquaq; hæc ita geſta ſunt, neq; pium eſt his habere fidem, neq; Soli fuit filius, neq; illi filius interijt. Sed narrãt Græci & alia permulta fabuloſa, quibus ego non admodum credo. Nam qui conſentaneũ eſt, credere Aeneam Veneris fuiſſe filiũ, aut Minoa Iouis, aut Aſcalaphum Martis aut Autolicum Mercurij? Verum hi homines pij dijſq; grati fuerunt, eoſq; naſcentes, hunc Venus, illum Iupiter, alium reſpiciebat Mars. Etenim qui patres familiãs ſunt mortalibus, in hoc progignendi genere, ij ueluti parentes ſibi ſimilia producunt omnia, & colorem, & formam, & facta, & animum.

Tireſias.

Atreus & Thyeſtes.

Bellerophon.

Phryxus.

Dædalus.

Paſiphaë.

Quæ quis ſtellarum obſeruarit.

Endymion.

Phaëton.

Aeneas.

Minos.

Aſcalaphus.

Autolycus.

At

At rex quidem Minos Iouis auſpicijs Aeneas formoſus Veneris fauore natus eſt. Fur Autolycus. At ea furacitas illi ex Mercurio cõtigit. Iam uero nec Saturnum Iupiter coniecit in uincula, nec in tartara præcipitem dedit, neq; cętera machinatus eſt, quę putant homines. Verũ Saturnus extremus mouetur, proculq; à nobis ſemotus eſt. Segnis illi motus, neq; facilis animaduerſu mortalibus, atq; hanc ob cauſam illum ſtare dicunt, ceu uinculis alligatum. Cæterum ingens aëris altitudo tartarus appellatur. Sed potiſſimũ ex Homeri poëtæ Heſiodiq; carminibus liceat intelligere priſcorum fabulas cum Aſtrologia conſentire. Siquidem ubi Iouis catenam narrat, ac Solis iacula, quæ quidem ego radiorũ ictus eſſe conijcio, tum urbes quas in clypeo finxerat Vulcanus, præterea choreã, & uineam, ad hæc quæcunq; de Veneris ac Martis adulterio dixit, deq; detectione, haud aliunde, quàm ex hac ſcientia ſunt conficta. Quandoquidem Veneris & Martis concurſus, Homericæ cantilenæ præbet argumentum, in alijs autem uerſibus utriuſq; diuerſum effectum deſcripſit, Veneris, cum ait illi:

Tute Venus iucunda magis connubia cura.
Porrò de belli negocijs.
Cuncta cito hæc curæ fuerint Martí atque Mineruæ.

Hæc cum intelligerent ueteres illi, maxime diuinationibus utebantur, nec eam ocioſam eſſe putabant, adeo ut nec urbes conderent, neque mœnia circunducerent, neque quenquam occiderent, neque ducerent uxores, priuſquam de ſingulis à uate reſponſum accepiſſent. Deniq; nec ipſa deorum oracula, ab arte aſtrologica erant aliena. Verũ apud Delphos uirgo prædicendi munus adminiſtrat, quæ cœleſtem illã Virginem repræſentat: ac Draco ſub trípode uocẽ ędit, quoniam & inter ſtellas Draco conſpicitur: in Didymis uero templum eſt Apollinis, et hoc, ſicuti mihi uidetur, ex his Didymis, id eſt, geminis, qui cœlo ſunt, appellatum. Vſqueadeo uero diuinatio uiſa eſt illis res ſacra, ut Vlyſſes etiam cum errando feſſus uellet certò de rebus ſuis cognoſcere, ad inferos penetrarit, non quo uideret umbras & locũ inamœnum, ſed quòd cuperet cũ Tireſia colloqui. Qui ſimulatq; in locum peruenerat, quem Circe mõſtrarat, foueam fodit, oues mactauit, cumq; cõplures eſſent umbræ, atq; inter has matris quoq; ſanguinem bibere cupientes, non prius permiſit ulli, ne matri quidem, q̃ Tireſia guſtaſſet, coactusq; eſſet ſibi uaticiniũ ædere: potuitq; interim matris umbrã uidere ſitientem. Ad hęc Lycurgus Lacedęmonijs omnem Reip. adminiſtrationem è cœlo temperabat, ac legem illis dedit, ne quando in bellum prodirent, ante pleniluniũ. Non em̃ exiſtimabant eandem eſſe ciuitatis adminiſtrationem, creſcente luna & euaneſcente, propterea q; omnia ab illa regerent. Porrò Arcades ſoli hæc non receperunt, nec in precio habuerunt Aſtrologiã, ſed ijdem ob imperitiã & ſtultitiã aiunt ſe luna antiquiores eſſe. Proinde cũ noſtri maiores uſqueadeo fuerint Aſtrologiæ ſtudioſi, huius ętatis homines partim aiunt fieri nõ poſſe, ut homines finem inueniant diuinandi ſcientiæ, propterea q; neq; certa ſit, neq; uera, neq; Martem aut Iouem noſtra cauſa moueri in cœlo, uerũ illis humanarũ rerum nullã eſſe curam, neq; quicq; eſſe eis cum his negocijs cõmercij, uerum ſecundũ hos neceſſitate circũaguntur: partim dicũt Aſtrologiã non eſſe quidem mendacem, at inutilẽ. Non em̃ mutari uaticinio quæcunq; fatis decreta inſtant. At ego ſanè utriſq; reſpondere poſſum, ſtellas in cœlo ſuo quidem motu uolui, cæterũ obiter eius motus effectũ ad nos peruenire. An uis equo currente, et gallinis aut hominibus tumultuantibus, lapides ſubſilire, ſtipulasq; moueri uentis curſu cõcitatis, ſyderũ uero uertigine nihil præterea effici: tũ ab igni exiguo calor ad nos permanat, neq; noſtra tamen cauſa quicquam erit ignis, neq; illi curæ eſt æſtus noſter, ab aſtris autem nihil ad nos defluit? At ſanè fieri nõ poteſt, ut per Aſtrologiam ex malis bona faciamus, neq; mutare quicquam earũ rerum, quæ ab illis ad nos demanant. Sed hanc utilitatem ars adfert utentibus. Bona multo antè deſectant eos, qui uentura præſcierint; mala uero facile cũ nõ imprudentibus uene

Saturnus, & cur ligatus dicatur.

Quis ſit Tartarus.

Concubitus Veneris & Martis.

Etiã oracula ad aſtrologiæ rationẽ relata fuiſſe.

Lycurgus legeſ.

De uiribus & poteſtate aſtrorũ.

A ſimilibus & ſignis.

Vtilitas artis

rint, accipiuntur. Neq; enim in illos irruunt, sed quia meditata expectataq; sunt leuia mitiaq; uidentur. Hæc mea est de Astrologia sententia.

DEMONACTIS VITA,

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

ORATIO *demonstratiui generis est, quæ historicæ ac didascalicæ tamen dictioni propior, quàm encomiasticæ. Describit autem Genus, uitam, studia, eruditionem & professionem Demonactis philosophi, quæq; idem & priuatim & publicè fecerit, & ab alijs passus fuerit. Præterea & apomnemoneumata seu acta illius memorabilia, aut aliàs argutè ac salsè responsa, in quibus recensendis, potissimam orationis partem consumit. Postremo etiam quæ circa mortem & sepulturam illius acta, quibusq; officijs & honoribus illum Athenienses et reliqui Græci prosecuti sint. Exordio autem eos potissimum facit, laudando suam ætatem, quòd ea quoque uiros memoria ac laude dignos, & ueteribus illis, Herculi & Socrati simillimos, procreârit. Cuiusmodi sint Demonax hic & Bœotius ille Sostratus. de quo alibi ipse fecerit mentionem.*

QVIDEM consentaneum erat & nostram ætatem non in totum expertem fore uirorum laude et memoria dignorũ, sed ijs quoq; qui & eximijs corporis uirtutibus, & mentis sapientiæ studio excultissima præcelluerunt florere. Dico autem cum in Bœoticum Sostratum ista referẽs, quem Græci Herculem uocare soliti sunt, & esse existimabãt, tum maxime in Demonactem philosophum, quos ego & ipse uidi, & uisos magna admiratione suspexi. Cum altero quoq; nempe Demonacte aliquandiu cõiunctam conuersationem habui. Sed enim ut tam Sostrati in alio quopiam libello diligenter perscriptam executus su, mdeclarata eius & animi magnitudine, & excellenti fortitudiue. Insuper quæ eius fuerit in monte Parnaso sub ipso dio uiuendi ratio, quod stratum laboriosum, quæ alimenta in montibus conquisita, quæ opera à nominis celebritate non abhorrentia. Adhęc quanta in tollendis è medio latronibus, pericula exhauserit, tum quanta per inuia faciendis itineribus, aut per traiectu difficilia præbendo transitu pertulerit. Iam uero æquum mihi uidetur de Demonacte nonnihil in lucem edere, duarum rerum gratia, ut & illius memores sint uiri nostræ ætatis præstantissimi, & iuuenes quiq; generosissimi animum ad philosophiam adplicantes, nõ necesse habeant ad uetera tãtum exempla semetipsos componere, sed ex nostra quoq; uita habeant quem sibi pro uiuendi regula imitandum proponant, facti illius emuli, quem ego omnium optimum ex philosophis esse cognoui. Erat itaq; Demonax genere Cyprius, non ex obscuris ortus parentibus, quantum ad dignitatem & possessionem ciuilem attinebat. Cæterum his omnibus ille longè erat excelsior atq; superior, & cum rebus pulcherrimis atq; præstantissimis seipse dignum iudicasset, ad philosophiæ studium semet contulit, non per Iouẽ ab Agathobulo tantum & Demetrio, qui ante illum fuerant, neque ab Epicteto excitatus, sed cum illis conuersabatur, præcipue uero cum Timocrate Heraclicote, uiro cum primis sapiente, neque non eloquentia, & industria plurimum ornato. At Demonax nequaquam ab aliquo illorum, ut dixi, persuasus, sed peculiari, quo rapiebatur ad res præclaras impetu, & insito quodam ad philosophiam amore, statim à puero permotus, omnia humana bona in uniuersum contempsit. Ac se cum totum libertati tradidisset, dicendiq; fiducia, in ea constanter perstitit, cum & ipse rectam ac sanam & inculpatam uitam uiueret, ac uidentibus & audientibus suam ipsius mentem exemplum exhiberet, ueritatémque quam in philosophando perpetuam obtinebat.

Exordium. à laude ætatis suæ.

Genus & patria.

Studium philosophiæ.

Cæterum

Eruditio.

Cæterum nequaq̃ illotis, quod aiunt, pedibus, hoc eſt, à dicendi facultate alienus, ad philoſophię ſtudia acceſſit, ſed in poëtarum lectionibus enutritus, multos tenebat memoria, dicendiq; artes non mediocri ſtudio exercuerat. Ea uero quæ in philoſophia tractari ſolent, haud modice, neq; ut eſt in prouerbio, ſũmo tãtum digito attigerat, ſed exacte comperta habebat. Corpus præterea exercu-

Corporis exercitatio.

erat, & ad tolerantiam uariis laboribus antè fecerat. [illegible]ter, in hoc ſũmo ſtudio & cura elaborauit, ne alicuius alterius egens eſſet. Quare poſtquam ſenſit quoque ſe ipſe ſibi amplius non ſufficere, uoluntaria morte è uita diſceſſit, mul-

Mors.

to ſuper hoc ipſo Græcorum optimatibus ſermone relicto. Philoſophiæ uero, haud quaquam una tantũ ſpeciem ab aliis ſeiunctam colebat, ſed multis in idem cõmixtis, non admodũ aperte ferebat, qua potiſſimum illarũ oblectaretur. Ad-

Profeſſio & quæ ad philoſophi mores pertinẽt.

parebat quidem Socrati ſe magis addixiſſe, tametſi habitu & uitæ frugalitate Diogenem emulari uideretur. Non tamen ambitioſe adulterabat ea quæ ad uictum pertinebant, admirationis popularis emerendæ gratia, utq; ij quibus cũ conuerſaretur in eum coniectos haberent oculos. Verum cõmuni cum aliis uiuendi ratione utebatur, ne tantillum quidem philoſophico faſtu infectus, & cũ aliis iunctam conſuetudinem exercebat, & cõmunibus Reip. legibus non grauatim parebat. Porrò Socraticam ironiam nulla ex parte accedebat, gratia uero attica plenas ſemper diſputationes ſermonibus haud obſcuris in mediũ adfere bat, ita, ut eius diſcipuli abeuntes neq; cõtemnerent eum tanquam parũ generoſũ, neq; eius inhumanam in obiurgando ſeueritatem atq; acerbitatem fugientes pertimeſcerent, ſed omnimodi orationis amabili lætitia reddebantur, ac ſub inde multo modeſtiores, de futuris precipiendis optimam concipiebant animo. Itaq; nunquam uiſus eſt uociferari, aut mira peruicacitate cõtendere, aut indignari, etſi aliquis illi eſſet increpandus. Ipſa quidem peccata reprehendebat, cæterũ peccantibus benigne ignoſcebat, exemplũ illud à medicis petitum uſurpãs, qui morbos adhibitis pharmacis propulſare ſolent, iracundia uero erga ægrotãtes utũtur minime: Exiſtimabat em̃ hominis eſſe peccare. Dei uero aut uiri Dijs proximi errata emendare. Ad hunc ergo modum cum uitam inſtituiſſet ſapien-

Quæ priuatim egit.

tiſſime, nullius in rebus ſuis egebat auxilio, ipſe uero amicis in ijs quæ par erat perſæpe fidelem nauabat operam, Ac nonnullos ex illis ſiqui ſecũdiori fortuna uti uidebantur, ſubmonefacere ſolebat, quòd bonis ad breue tempus duraturis & planè caducis ac tranſitorijs efferri atq; geſtire animo uiderentur. Nõnullos quoq; inuiſum paupertatis onus lugẽtes, aut exiliũ grauiter moleſteq; ferentes, aut ſenectutem aut morbum incuſantes cũ riſu conſolabatur, non uidentes breui futurũ, ut omnia quæ dolorem & moleſtiam in præſens illis adferrent, ceſſarẽt. Bonorũ uero ac malorũ obliuio unà cũ longa libertate omnes eſſet in exiguo temporis ſpacio complexura. Adhæc curæ illi erat, fratres quoq; inter ſe diſſidentes atq; diſcordes ad priſtinam concordiã reducere, ac mulieribus cũ maritis recõciliatis illorũ animis pacem cõponere. Ac ſanè aliquãdo populũ ſeditionibus exulceratũ ſcite & utiliter diſſerendo compeſcuit, multosq; illorũ perſuaſit, ut patriæ tranquille & modeſte ſubſeruirent. Talem quempiam in philoſophia exercenda morem obtinebat, mitem & manſuetum ac hilarem. Solum uero amici, aut morbo, aut morte diſcruciabatur, ita, ut rem omniũ maximam et præſtantiſſimam in rebus humanis amicitiam & uoluntatum coniunctionem eſſe exiſtimaret.

Quocirca amicus erat omnibus, nec fuit quiſquam, quem non familiarem compellaſſet, qui quidem homo erat. Maiorem uero aut minorem animi alacritatem uultu præ ſe ferebat, cõuerſatione nõnullorũ ex illis utens, eosq; coarguẽs, quotquot illi uidebãtur propter ſpem exhibiti obſequij delinquere. Et hæc oĩa cum tanta gratia, eaq; uerborum uenere faciebat dicebatq;, ut ſemper iuxta Comicũ, ſuadelam labijs ſuis inſediſſe credibile ſit. Itaque & Athenienſiũ uniuerſus populus, & ij, qui in dignitatibus erant conſtituti, ſumma cũ reuerentia illũ admirabant̃, eaq; in ſentẽtia permanſerũt, ut unũ ex optimatibus ſuſpicientes,

Cæterum cum in Reipub. procurationibus obeundis uerſaretur, multorum praui̇s & nefari̇js conatibus reſtitit, unde odium & inuidiam non mediocrem multitudinis ſibi conflauit, tum propter dicendi interritam fiduciam, & monendi libertatem. Vnde factum eſt, ut nonnulli quoq; aduerſus illum inſurgerent Anyti & Meliti, ea ipſa in Demonacte accuſantes, quæ prius per illos in acculando Socrate in crimen uocata fuerant, nempe quòd nunquàm uiſus ſit ſacrificans, quòdq; ſolus omnium nunquàm ſit Eleuſinis initiatus. Ad quæ magno animo & corona redimitus, & nitida ueſte amictus, inq; contionem progreſſus, partim ſcite & dexteriter, partim uero aſperius quàm philoſophica requirebat profeſſio, reſpondit. Etenim ad hoc quòd nunquàm ſacra feciſſet Mineruæ: Nulla uos capiat admiratio, inquit, uiri Athenienſes, ſi prius illi nunquàm ſacrificauerim, nequaquàm enim illam ſacris per me oblatis egere exiſtimabam. Ad ſecundam uero accuſationis partem, nempe myſteriorum, eam dixit ſubeſſe cauſſam, quo minus cum illis feſtiuitatis particeps fuiſſet hactenus: quòd ſi myſteria, inquit, praua & friuola comperiſſet, apud nondũ initiatos non tacuiſſet, ſed ipſos ab orgijs celebrandis auerſos feciſſet. Sin bona, rurſus humanitate adductus, omnibus expoſiturus erat. Ita Athenienſes qui iam aduerſus illum lapides ſuſtulerant, actutum mitem erga eundem & placidum animũ induerunt, atque ex illo eũ cœperunt habitis honoribus reuereri quoque & colere, poſtremum uero admiratione etiam proſequi. Ille autem ſtatim initio orationis ad illos habitæ, aſperiore proœmio uſus eſt. Viri enim inquit, Athenienſes cũ me ſertis coronatum uideatis, quin me iam ſacrificatis, etenim antehac nunquàm litaſtis. Quædam uero quæ ab illo acutè pariter & urbane dicta animaduerti, uolo deinceps ſubiungere. Optimum autem factum uidetur, ut à Phauorino, & ijs quæ ad illum dixit exordium faciam. Poſtquàm enim Phauorinus quendam audiſſet ſuas diſſertationes à Demonacte haberi ludibrio, maximè uero membrorum in illis nimium fractas delitias, ingeneroſam & muliebrem mollitiem, ac philoſophiæ minime congruentem, acceſſit Demonactem, interrogauitq; quis nam eſſet a quo ſubſannaretur, Homo, inquit, cui aures ſunt deceptu difficiles. Occurrente uero quodam Sophiſta, atq; interrogante, quibus nam uiaticis inſtructus ô Demonax à puero ad philoſophiam acceſſiſti, reſpondit, teſticulis. Alio tempore cum ſemel idem ille acceſſiſſet, quæſiuit ex Demonacte, quam philoſophiæ ſectam præ alijs ſtudioſius ampleteretur. Quis uero, inquit, te certum fecit me philoſophari? Et cum dicto abiens, riſit apud ſe ualde ſuauiter. Illo uero interrogante, quid eſſet quòd rideret, Demonax perridiculum, inquit, hoc mihi uiſum eſt, ſi tu à barba philoſophantes iudicandos eſſe exiſtimas, ipſe barbam non habens. Sidonius autem rhetor cũ Athenis celebris & clarus haberetur, ac aliquando de ſe eiuſmodi publica oratione decantaret encomiũ, quod totius philoſophiæ peritus eſſet, nec minus dicendi facultate ea poſſit exequi quæ diceret. Etenim, inquit, ſi Ariſtoteles ad Lyceum ne uocarit, ſequar. ſi Plato ad Academiam, ueniam: ſi à Zenone ad porticum Variam prouocabor, nihil cũctatus præſtò ero: ſi Pythagoras me accerſiuerit, ſilebo: Surgens itaq; è medio auditorum Demonax, heus tu, inquit, uocat te Pythagoras. Cęterum Pythome quodã eorum, qui fuerant è Macedonia ſplendide & nitide culti, iuuene formoſo ſubſannante illum, ac quæſtionem ſophiſticam proponente, iubenteq; ut ſyllogiſmi ſolutionem diceret, Vnum, inquit, fili noui, quòd ſubigeris. Cumergo ille ſtomachanti animo indignaretur, propter ſcommatis amphiboliam, illiq; comminaretur, ſtatim tibi uirum oſtendam, ille in multum riſum effuſus, interrogauit adoleſcentem, ergo uirum habes? Quodam tempore cum quidã etiam athleta abeo fuiſſet deriſus, propterea quòd cum uictor extitiſſet in olympia, ueſtitu molli & florido amictus, conſpiceretur, uulnus illi lapide in caput incuſſit, adeo ut ſanguis efflueret, Itaq; qui aderãt indignantes factum grauiter & moleſte ferebant, quaſi unus ex illis fuiſſet percuſſus, cunq; exclamarent, ut ad proconſulem iret: nequàquam, inquit, uiri ad proconſulem, quin multo magis eamus ad medicum. Dum aliquando ob ambulans annu-

Quæ publice & priuatim geſſit paſſus eſt.

Apomnemoneumata.

lum aureum in itinere fortè fortuna reperiſſet, propoſita in foro ſchedula, uoluit eum, qui amiſſi annuli dominus extitiſſet uenire, atq; ſi illius pondus & gemmam & typum rectè indicaſſet, recipere. Venit ergo adoleſcens quidam forma honeſta & amabili, qui ſe amiſiſſe perhibebat. Cæterum cum nihil ſani diceret, abi, inquit, ò puer, ac tuum ipſius annulum diligenter obſerua, etenim hunc non amiſiſti. Quiſpiam uero è Romanis ſenatoribus cum Athenis illi filium ſuum iuuenem ſupra modum formoſum commonſtraſſet, effœminatum uero & corruptum delitijs, dixiſſetq; ſalutat te Demonax hic meus filius, pulcher eſt, inquit, & te dignus, & matri non abſimilis. Porrò Cynicum in pelle urſi philoſophantem, non Onocratũ, quod illi nomen erat, ſed Arceſilaum uocare dignatus eſt. Cum quidam ex eo quæriſſet, qui nam illi felicitatis finis eſſe uideretur, reſpondit, ſolum eum eſſe felicem qui liber eſſet. Illo autem ſubijciente, multos eſſe liberos. Atqui hunc ego ſolum, inquit, liberum eſſe exiſtimo, qui neq; ſperat aliquid, neq; pertimeſcit. Ille uero. & quomodo, inquit, hoc fieri poteſt? Omnes enim plurimum his ſeruientes ſubiecti ſumus. atqui inquit, ſi recto iudicio res humanas excuſſeris, haud dubie eaſdem reperies, neque ſpe, neque metu dignas, propterea quòd & quæ doleant & iucunda ſint iuxtà finem capiant & euaneſcant. Peregrino autem, cui & Proteo cognomen fuit, obiurgante eum, quòd pleraq; omnia naſo ſuſpenderet, hominibusq; illuderet, dicenteq; Demonax non uiuis Cynicum. Reſpondit, Peregrine non uiuis hominem.

Phyſicum quoque ſuper Antipodibus diſſerentem, ſurgens deduxit ad puteum, illiq; umbra in aqua commonſtrata, quæſiuit, nunquid tales confirmas eſſe Antipodas? Præterea quopiam magum ſe eſſe profitente, haberetq; carmina efficaciſſima quibus omnes homines impellere poſſit ac perſuadere, ut ſibi quæcunque uellet exhiberent. Ne hoc tibi mirum uideatur, inquit, eandem enim tecum artem exerceo. Et ſi placet ad piſtricem me ſequere, uidebisq; me unica tantum incantatiuncula, ac modico ueneficio perſuaſurum ipſam, ut mihi panem det, ſub obſcure monetam innuens, æqualem cum incantationibus uim obtinentem. Cum uero Herodes grauiter & peracerbe Pollucis immatura morte ſublati obitum lugeret, uelletq; curruum illi iungere, ac equos præſtare tanquam aſcenſuro, & cœnam adornare, aggreſſus hunc Demonax, à Polluce, inquit, epiſtolam tibi adfero. Cæterum, cum ille gauiſus eſſet, putaretq; illum quoque alijs eſſe dolori, dixit, quid igitur ò Demonax tibi uult Pollux? Accuſat te, inquit, quòd ad illum abire cuncteris. Idem quendam alium filij ſui mortem inconſolabiliter lugentem, ac tenebris ſemet occultantem acceſſit, ſeq; magnum profeſſus eſt, ac filij ſimulachrum ab inferis poſſe reducere, ſi tres tantum homines illi nominauerit, quos nunquàm ullius obitum luxiſſe certò compertum haberet. Cum ergo diu multumq; ſecum hæſitaret, nec unum quidem, ut opinor, talem poſſet producere, ait tandem Demonax, ò ridicule, an te ſolum intoleranda mala perferre exiſtimas, cum luctus expertem uideas neminem? Atqui & illos ſalſe deridere ſolitus eſt, qui in ſermonibus nimium uetuſtis & peregrinis uocabulis uti conſueuerant. Itaq; cum unum aliquando ſuper oratione quadam interrogaſſet, illeq; plusquàm Attice reſpondiſſet. Ego quidem, inquit, amice nunc te rogaui, tu uero mihi quaſi Agamemnone regnante reſpondiſti. Dicente quopiam ex amicis, abeamus Demonax in fanum Aeſculapij pro filij ſalute oraturi uehementer, inquit, ſurdum exiſtimas Aeſculapium, ſi nequeat nos niſi iſtic orantes exaudire. Cum aliquando uidiſſet duos philoſophos egregie rudes & indoctos ſuper quæſtione quapiam ſatis ridicule altercantes, ac alterum abſurda quærentem, alterũ uero ad rem nihil ſanè reſpondentem, nonne uideatur uobis, inquit, ò amici alter illorum hircũ mulgere, alter autem illi cribrum ſupponere? Agathocles uero peripateticus cũ ſuperbe & inſolenter ſe ferret, & arroganter iactitaret dialecticorũ ſe ſolum & primum eſſe. Atqui, inquit, ò Agathocles, ſi primus non ſolus, ſin uero ſolus non primus. Porrò aũt Cethego uiro cõſulari dignitate prædito, quo tempore

pes

per Græciam legatus abiret in Aſiam, patri ſuo multa turpia & ridicula dicente & faciente, poſteaquàm ex amicis quiſpiam eadem uidiſſet, dixiſſetq; Cethegum magnum ſcelus eſſe, per louem, inquit, Demonax neq; magnum. Idem cum aliquando conſpexiſſet Apollonium philoſophum multis cum diſcipulis diſcedentem, commodum uero abibat accerſitus, quaſi diſciplinarum nomine regi eſſet conuerſaturus: accedit, inquit, Apollonius & eius Argonautæ. Alio autem quondam ex eo quærente, num anima illi immortalis eſſe uideretur: ſanè immortalis, inquit, ſed ut omnia reliqua. De Herode dicebat uerum dixiſſe Platonem, affirmantem nobis haud unam ſaltem eſſe animam. Neq; enim eſſe eiuſdem animæ Regilaum & Pollucem ut tanquam uiuentes epulis ſuſcipiat, taliaq; illi curæ ſint. Auſus eſt quoque aliquando Athenienſes publicè interrogare, audita ſacrorum præfatione, quam ob cauſſam excluderent barbaros, præſertim cum eam myſterij feſtiuitatem conſtituiſſet illis Eumolpus, quem Thracem & barbarũ fuiſſe non ignorabat. Poſtea uero quàm illi ſemel nauigandum erat negotij gratia exiſtente hyeme, & iam nauem erat inſcenſurus, dixit amicorum quiſpiam, an non perrimeſcis Demonax, ne naui fracta atq; ſubuerſa à piſcibus deuoreris? Atqui, inquit, perabſurdum foret metuere à piſcibus depaſci, cum tot ipſe piſces antè deuorauerim. Cuidam rhetori uicioſiſſimè declamanti conſuluit, ut frequenti exercitio incumberet. Cæterum, cum ille dixiſſet, nunquàm non apud meipſum declamo ergo iure optimo inquit, tam ineptè dicis, qui ſemper ſtulto auditore uti ſoleis. Augure quoq; ſemel publicitus mercedis gratia uaticinante conſpecto, non uideo, inquit, quam ob rem mercedem exigas. Etenim, ſi hoc nomine exigis, quaſi queas ea quæ à Parcis immobili conſilio decreta ſunt depellere, modicum poſtulas, quantumcunque tandem poſtulaueris. Sin omnia, quemadmodum Deo uilum eſt, euentura ſunt, quid tua præſtare poteſt uaticinatio? Sane uero, quopiam romano benè corpulento, armatam illi pugnam aduerſus ligneum palum ſuſceptam commonſtrante, interroganteq; quanto tibi feruore ò Demonax pugnaſſe uiſus ſum: magno, inquit, ſiquidem hunc ligneum habuiſti aduerſarium. Atqui ad intricatas & captioſas quæſtiunculas acutè inſtructus erat. Interrogante enim quopiam ludibrij gratia, ſi mille minis ligna combuſſero Demonax, quot minæ fumo ceſſuræ ſunt? Pondera, inquit, cinerem, & reliqua omnia fumus erunt. Polybio autem homine omnium fermè literarum rudi, elati tamen animi arrogantius iactante, rex romanorum ciuitate me donauit, Vtinam, inquit, te magis græcum quàm Romanum feciſſet. Rurſus conſpecto quopiam ex molliter & delicatè conueſtitis, propter purpuræ latitudinem ſuperbiente, inſolentiusq; incedente, admoto ad illius aurem capite, apprehenſaq; ueſte & commonſtrata: heus tu, inquit, hoc ante te ouis ferre ſolebat, & ouis fuit. Cum ſemel in balneis lauans in aquam feruentem inſcendere recuſaret, ac quiſpiam eundem meticuloſum & parũ audacem accuſaret, Dic mihi, inquit, num hoc ipſum pro patria paſſurus eram? Quærente ex eo quopiam, qualia nam ò Demonax in orco eſſe exiſtimas? Præſto lare, inquit. & inde literis miſſis tibi reſcribam. Admeto uero, cuidam inepto poëtæ dicenti ſe ſcripſiſſe Epigramma monoſtichon, quod teſtamento quoque ſuæ ſtatuæ inſcribendum mandaret, neque malum eſſe illud perhibenti:

Corpus humo tegitur, Admetus ad aſtra uolauit,

Solutus in cachinnos, inquit, adeo elegans eſt ò Admete Epigramma, ut magno emerim illud iam inſcriptum eſſe. Cum uidiſſet quiſpiam crura eius tarda & turgida, qualia ferè ſenibus fieri conſueuerunt, quæſiuit ex eo, quid hoc ſibi uult Demonax? ille ſubridens, Charon me momordit, inquit. Intuitus ſemel Lacedæmonij ſeruum ſuum flagris cædentem, Deſine, inquit, ſeruo tuo ſimilem te oſtendere. Puella quædam, cui nomen erat Danaë, fratri in iudicio litem intendente, fratrem inquit in foro reum facies, neq; enim es Danaë Acriſij filia. Magno uerò, atq; implacabili odio ſemper aduerſus eos pugnabat, quos non iuxta uerè ſtatis ductum, ſed ad oſtentationem philoſophari animaduerteret. Itaque cum uidiſſet Cynicum, pallium qui

dem & peram habentem, cæterum pro baculo ſupra modum faſtuoſe & arroganter uociferantem, dicentemq; Anthiſtenis & Cratetis ac Diogenis ſum emulus. Cauue impudenter mentiaris, inquit, ſiquidem tu Hyperidæ diſcipulus exiſtis. Cum nõ paucos ſemel uideret athletas male et ignauiter pugnantes, præterq; legem eiſdem conſtitutam, pro eo quod Pancratio decertandum fuerat, mordicus ſe proſcindentes: non iniuria, inquit, noſtri temporis athletas concomitantes ſocij leones uocant. Neq; illud dictum ſale urbano caret, ac mordacitatis expers eſt, quo erga proconſulem uſus eſſe fertur. Etenim unus ex his erat, qui crura totumque corpus unguento ſolebant perungere. Porrò autem quidam Cynicus cum in lapidem aſcendiſſet, hoc ipſum in eo turpibus uerbis accuſauit, & tanquam obſcœnum & fœde factum probroſe calumniatus eſt, adeo ut proconſul inflammatus iracundia, Cynicum captum abripi iuberet, quem aut fuſtibus contuſurus, aut exilio mulctaturus erat. Verum, cum forte fortuna interueniſſet Demonax, deprecatus eſt proconſulem, ut illi delicti gratiam conceſſa uenia faceret, cum hoc peculiari quadam dicendi libertate Cynicorum auſus eſſet. Ad quæ ille ita reſpondit: in præſens quidem hunc tibi impune dimittam. Cæterum, ſi poſt hac tale quippiam animi temeritate ac linguæ intemperantia inductus, deſignauerit, qua pœna afficiendus erit? Ad quem Demonax, ſanè tunc illum inungi ſeu Dropace uelli iubebis. Alteri cui rex & caſtra & magnum
» exercitum unà cum imperio crediderat, quærenti, qua ratione quiſpiam imperium
» quàm optimè adminiſtrare poſſit: ſi ira, inquit, uacauerit, & quam minimum loquens plurima audierit. Scilicet anticuidam, num & ipſe placentis uelceretur. An tu igitur, inquit, apes exiſtimas fatuis ſuos fauos concinnare? Apud porticum multa pictura & arte uariam conſpecta ſtatua manibus mutila, Sero tandem, inquit, Athenienſes ænea imagine Cynigerum honeſtarunt. Atqui Rufinum quoque Cyprium, claudum illum dico ex ſchola peripatetica, cum multo tempore uidiſſet conuerſantem cum peripateticis. Claudo peripatetico, inquit, nihil eſt turpius atque impudentius. Cæterum cum Epictetus quoque aliquando obiurgans ei conſuleret, ut uxore domum àducta, liberis procreandis daret operam, affirmans & hoc uiro philoſopho non indecorum eſſe, alterum uidelicet ſui loco naturæ relinquere: feſtiuiſſimè illi redarguto reſpondit, Da mihi igitur ò Epicteté unam filiarum tuarum. Sed nec hoc quidem indignum memoratu eſſe uidetur, quo Herminum Ariſtotelicum acerbè notauit. Etenim cum non ignoraret illum extremè malum eſſe, innumeraque flagitia deſignantem, Ariſtotelem uerò eiusq; decem categorias, quas prædicamenta uocant Dialectici, nunquàm non in ore habentem. Sanè uero, inquit, Hermine decem Categorijs te haud quaquàm indignum eſſe opinor. Athenienſibus quondam conſultantibus quadam emulatione erga Corinthios de ſingulari certamine congredientium conſtituendo ſpectaculo, accedens dixit, ne prius hæc Athenienſes decernatis, quàm miſericordiæ aram ſubuertatis. Cum in Olympiam ſemel profectus ueniſſet, illicq; Helei æream ſtatuam erigendam decreuiſſent, nequaquàm hoc facietis, inquit, uiri Helei, ne maio-
» res noſtros probro afficere uideamini, cum neque Socrati, neque Diogeni ſtatu-
» am poni curarunt. Quin ipſe præſens hæc illum ad Iuriſperitum dicentem audi-
» ui, periculum eſſe ne leges omnes ſint inutiles atque ſuperuacuæ, quodque nec bo-
» nis nec malis rogentur. Etenim illi non egent legibus, ij uero per eaſdem nihilo fi-
» unt meliores. Ex Homericis uerſiculis unum exactiſſimè calluit,

» Strennuus ut ſegnis fato potiuntur eodem.

Iliad. 9.

Laude proſequi ſolitus eſt Therſiten, ut Cynicum quendam liberę linguæ cõcoctorem. Interrogatus, quis illi potiſſimum ex philoſophis probaretur, inquit, Omnes equidem admiratione digni ſunt. Cæterum, ego quidem Socratem colo, Diogenem admiror. Ariſtippum autem amore complector. Vixit annos fermè centum, nullo unquàm morbo implicitus, nulla affectus animi ægritudine, neminem unquàm faceſſendis negocijs moleſtauit, aut in ius productum accuſauit.

Ætas et uitæ ualetudo.

Ami-

Amicis utilem se præbuit ac officiosum. Qui inimico in illum fuisset animo, nullum unquam habuit, ipse hostis nemini. Tanto uerò amore cum ipsi Athenienses tum uniuersa Græcia eundem prosequebatur, ut præterienti honoris gratia, etiam ij qui magistratus officijs fungebantur, assurgerent, magnumq; illo præsente omnes agerent silentium. Postremum, ubi iam ætate supra modũ ingraueſcente, cõsenuisset, inuocatus in quamcunq; domum fortuito incidisset, in ea cibum sumebat, ac dormiebat. Quo nomine earundem ædium familia plurimum sibi gratulabatur Demonacte uiso Deum sibi ostensum esse existimans, aut aliquem bonum genium seu dæmonem in domum intrauisse. Prætereuntem uero, pistrices certatim ad sese trahebant, unaquæq; cupiens, ut à se panem acceptaret, ac magnam felicitatem sibi datam esse interpretabatur illa, à qua panem accepisset. Quinetiam pueri poma illi afferre solebant, patrem honorificè compellantes. Gliscente aliquando inter Athenienses discordia per seditionem dissociatis ciuium animis, in concionem ingressus est, cunq; tantum comparuisset facto silentio discordantes compescuit. Verum cum pœnitentia ductos eosdem resipuisse animaduertit, nullo adiecto uerbo & ipse abijt. Cæterum cum iam haud obscure persentisceret, se sibi amplius auxilio esse non posse, dicta ad præsentes qua in certamine præcones uti solent clausula.

Amor & officia aliorũ in illum.

Iam finis est pulcherrimorum munerum
Certaminis, non esse differendum amplius
Tempus monet.

Ac discedens ab omnibus hilaro uultu diem suum obijt, quali semper obuiam uenientibus conspectus est. Aliquanto ante uero quàm moriebatur, interrogante quopiam: de sepultura uerò quid imperas? Ne uos hæc cura remordeat, inquit, solicitos, etenim fœtor me sepeliet. Respondente autem illo, An non turpè foret et nefarium, si tanti uiri corpus uolucribus & canibus dilaniandum obijceretur? At qui nihil absurdum est, inquit, si mortuus quoq; nonnullis animalibus utilitatem aliquam allaturus sim. Cæterum Athenienses magnifico funere elatum illum sepelierunt, multoq; tempore eius obitum luxerunt, ac sedem illam lapideam, super qua si quando correptus lassitudine quiescere solebat, adorabant, sertis coronantes in honorem uiri, existimantesq; sacrum esse lapidem in quo sedisset. Circa funeris uerò efferendi procurationem, nemo erat qui non accurrisset, maximè uero ex Philosophis. Illi subiectis humeris pheretro, usq; ad sepulchrum efferebant mortuum. Hæc nimium pauca ex multis super Demonactis uita percensere libuit, ex quibus haud difficulter coniecturam facere licet legentibus, cuiusmodi nam ille uir fuerit.

Quæ circa funus ac sepulturam.

AMORES.

IN CERTO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Hoc dialogo de amoribus, & eorum uoluptate disputatur, introductis Chariclis, et Callicratidæ personis quorum alter amorem mulierum ut antiquiorem, & naturæ magis consentaneum, deinde & diuturniorem, magisq; mutuum, et utrinq; oblectantem, defendit, alter autem turpem istum in pueros affectum, sed honesto tamen, & philosophico nomine palliatũ, commendat. Cõfutato eo quod alter de naturæ ductu opposuerat, et proposita mulierum uiciorum insolentia ac fœditate. Occasio dialogi ex repetitione & memoria antehabiti sermonis sumitur, inuitante ad hoc etiam temporis opportunitate. Exordium autem & præparatio disputationis ab attentione & rei magnitudine, quam longa deinde narratio sequitur, continens causſam & quasi fundamentum totius negotij, in qua illa quoque non indigna lectu sunt, descriptio templi Gnidiacæ Veneris, & exemplum impotentis amoris, quo quidam ipsam deæ statuam noctu aggressus est. Cuius commemoratio, contentioni ac disputationi principium & ingressum facit. Cæterum haud scio, an & hic philosophos ut citè perstringat Lucianus, dum pederastas esse, solis illis permittit.

Occasio dialogi, ex occasione & memoria antehabiti sermonis.

MATORIO quodam lusu, amice Theomneste, summo statim mane impleuisti nobis aures, continuo, serioq; studio iam defessas. Ac mihi uehementer sitienti talem aliquam relaxationem, in tempore adeo iucundorum istorum sermonũ tuorum gratia affluxit. Infirmior enim animus est, quàm ut studia continua sustinere queat. Desyderant autem labores paulo contentiores, ut curis grauioribus atq; molestis, paulisper relaxatis, in uoluptates remittantur. Admodum igitur me, sub auroram hodie lasciuorum istorum uerborum blanda ac dulcis suadela exhilarauit. Quare parum abfuit, quin Aristides ille uiderer mihi esse, Milesijs sermonibus supra quàm delinitus. Doleoq; per amores equidem tuos, quibus latus adeo scopus inuentus est, quòd narrare desijsti. Ac te per ipsam obsecramus Venerem, si * ab unde mihi dicere uideris siue masculum aliquod, siue etiam per Iouem muliebre te incessit desyderium, ut id paulatim memoria repetendo excitare uelis. Nam alioqui festum & solemnem celebramus diem, Herculi sacra peragentes. Cæterum haud ignoras scilicet, deum hunc quàm acer & procliuis erga Venerem fuerit. Proinde lubentissimè uidetur mihi sermonum hæc sacrificia admissurus esse. THEO. Citius uerò mihi, Luciane, maris fluctus, & densas è cœlo delabentes niues numeraueris quàm meos amores. Ego itaq; totam ipsorum uacuam reddidisse pharetram me puto, ac si quando ad alium aliquem auolare uolent, inermis ipsorũ dextera, ridebitur. Propemodum enim ex eo, cum à prima pubertatis ætate egressus, inter adolescentes receptus sum, alijs atq; alijs subinde cõcupiscentijs delusus pereo. Alijq; amores alijs succedunt, ac priusquam desinant priores, incipiunt sequentes, capita prorsus Lernæa, rediuiuæ istius Hydræ longe magis multiplicia, neq; etiam solaum aliquem auxiliatorem recipere sustinentia. Neq; enim igne, ignis extingui solet. Adeo humidus quidam oculis inhabitat meis asilus, qui omnem formam ad sese rapiens, nulla facietate expletur. Ac assidue dubitare, in mentem uenit mihi, quænam hæc Veneris ira sit. Non enim ex * Heliadis quispiam ego sum, neq; Lemniadũ contentio, neq; etiam Hippolyteum agreste ac durum illud supercilium indutus, ut ob id irritare Deæ inexplebilem hanc iram in me debeam. LVC. Omitte fictitiam hanc Theomneste, & difficilem responsionem. An tu enim grauiter fers, quòd per fortunam talem uitam sortitus es, & acerbum esse putas, si cum mulieribus formosis, & cũ pueris suauiter efflorescentibus, subindec õuersaris? An tibi etiã purgationibus forsan opus erit, contra difficilem adeo hunc morbum. Graue enim malum hoc scilicet est. Quin tu potius multa hac dementia abs te proiecta, beatũ esse te ipsum existima, quòd tibi Deus non squalidã agriculturã exercendã sortitò assignauit, aut mercatorũ errores ac peregrinationes, aut etiam militarẽ in armis degendam uitã, sed tibi pingues ac nitidæ palestræ curæ sunt, ac splendida quidem uestis, usq; ad pedes delicate demissa, compositio autem comæ, discriminatim exercita & apparata. Amatoriarum uero oblectationũ etiam ipsa tentatio iuuat, ac dulcis desyderij dens mordet. Nam interim dum periculum facis, speras: ubi uero uoti cõpos factus es, frueris eo quod optasti. Aequali autem uoluptate afficiunt, & quod adest iam, & quod futurum speratur. Paulo antè igitur, cum narrares longum istum, perinde ut & apud Hesiodum est, catalogum eorũ, quos ab initio inde amasti, suaues quidem oculorũ tuorum ictus molliter subinde liquescebant. Vocem autem ad modum Lycambæ illius filiæ tenuem ac dulcem emittens, ex ipso statim habitu præ te ferebas, quòd nõ illos solum, uerum etiam ipsam illorum memoriam amares. Sed si quid tibi ex ea, quam secundum Venerem, nauigationem perfeciſti, reliquum relictum est, nihil gueso illius nos cela, Herculi autem sacrificiũ hoc absolutũ atq; perfectum præbe.

THEO

Potitio.

* *Ab opportunitate temporis.*

Seu stimulus ut in Epigrammate, Αυσιδίκην σοι κύπρι ἐπαπειλῶ μύθους. Χρύσεον ἰυγξὶ μέλπον πτέρυγος ἔθηκα πόδος.

* *Hoc est ex progenie solis, cui semper infesta Venus fuit, ob proditum Vulcano adulterium.*

Commendatio uitæ secundæ & amatoriæ.

THEO. Taurilorus quidē Luciane, deus iſte eſt, & ſacrificijs illis, quæ ſine ulcere perficiuntur, ut aiunt, minimē delectatur. Sed poſtquam annuam ipſius feſtiuitatem, ſermone celebramus, meæ quidem narrationes, à ſummo ſtatim mane in medium allatæ, ad ſocietatem iam peruenere. Tua uero Muſa, à conſueto reſoluta atq; dimiſſa ſtudio, hilarem cum deo, diem hunc totū peragat. * Ac mihi quæſo, æquus iudex eſſe uelis, quoniā in neutram adeo partem huius cupiditatis inclinatū, aut pronum te uideo, utrum melius habere putes, eos qui maſculos amant, an qui fœminis delectantur. Nam ego quidem, qui utrinq; æquè ictus ſum, perinde atq; accurrata ac proba aliqua trutina, ambabus ex utraq; parte lancibus, æqualiter huc atq; illuc inclinor. Tu uero, qui extra hanc ſortem es, incorrupto iudice, ratione uidelicet, quòd melius fuerit, dignoſces ac ſecernes. Proinde omni recuſandi protextu ac ſimulatione depoſita, ò amice, calculum, quem tibi commendauit ac credidit, illud de meis amoribus conuocatum iudicium, iam tandem feras. LVC. Ludum, Theomneſte, aut riſum putas narrationem hanc. Ea uerò etiam ſerium quoddam promittit. Ego itaq; nuper adeo eius rei periculum facere cœpi, ſat ſcio, nimium, et non olim. Ex quo duos quoſdam uiros audiui, de hac re contentioſe admodum quaſi dimicantes, memoriā adhuc recentem et paulo ante facta repetentem habeo. Diuiſi autem eorum erant, cum orationibus etiam ipſi affectus. Et non perinde ac tu, qui facilitate quadam animi peruigil & inſomnis duplicem capis mercedem,

Hanc armenta regens, pecora ſiam candida paſcens.

Sed alter quidem puerorum amore ſuprà modum oblectabatur, muliebrem Venerem tanquam Barathrū quoddam ducens, alter autem à maſculo amore, purum ſe gerens, in fœminas quaſi attonitus ferebatur. Duobus igitur inter ſe pugnantibus affectibus inſtituto certamine, haud facile dixero, quantum uoluptatis ex ea re cœpi. At mihi uerborum illorum tamen ueſtigia, propemodum auribus impreſſa hærent, utpote quæ nuper adeo dicta ſunt. Omnem igitur obiurgationis prætextum & cauſſam è medio ſubmouendo, illa, quæ tum ambos audiui dicere, quām accuratè fieri poteſt, tibi commemorabo. THEO. Atqui ego quidem hinc ſurgens, ex aduerſum tibi ſedebo,

Aeacidum expectans, dum Carmina finiat ille,
Tu uero nobis
Veterem gloriam amatoriæ
Perage differentiæ canendo.

Βόαμος. id eſt uorax & inſatiabilis alluſio aūt fit adid, quòd Herculē cum Lepreo uoracitate cōtēdiſſe tradūnt, ac totū bouem ſimul unamenſa deuoraſſe.

* Antaxioſis & occaſio diſputationis. Queſtio & propoſitio totius negocij.

Exordiū ab attentione et rei magnitudine.

LVC. Inſtituenti mihi, in Italiam nauigare, ueloxq; atque citatum nauigium apparatum erat, ex biremibus iſtis quoddam, quibus maximè Liburni, quæ gens ad Ioniū ſinum habitat, uidentur uti. Poſtquam autem iam nauigandi tempus erat, untuerſos deos patrios cōprecatus, ac Ioue hoſpitali, ut propitius expeditionē per egrè ſuſceptam, coadiuuare uellet, inuocato, ab urbe uehiculo iumentario ad mare deſcendi. Deinde ualere iuſſis ijs qui nos deduxerant, ſequebatur autem eruditorum turba ſedula ac frequens, qui cum aſſidue nobiſcum uerſati fuiſſent, ægrè atque inuito à nobis ſegregari ſe patiebantur, conſcenſa puppi, iuxta gubernatorem aſſedi. Atque impetu remigum paulatim à terra in altum prouecti, poſtquam admodum, & à tergo excitando fluctus, proſequebantur nos auræ, malo ex medio nauis erecto, * ſummo Carcheſio antemnam aſtrinximus. Deinde conferta per funes uela effundentes, ſenſim impletis uento linteis, nihilo minore curſu, opinor, quàm ſagitta peruolauimus, fluctibus grauiter frementibus infrà, circa proſcindentem ipſos proram. At uero quæ inter nauigandum ſeria uel etiam iocoſa contulerimus, longius hic perſequi tempus non ſinit.

Narratio.

* Eſt autem Carcheſium ſūma pars mali ut apud Pollucem & Athenæum.

Insulæ ad caput pamphyliæ oræ. Strabo lib. xi.

Personæ.

Apparatus domesticus.

Intellige signũ Veneris Gnidiæ à Praxiteli factum cuius & Plinius meminit li. xxxvi cap. v.

postquam autem maritimam Ciliciæ oram præteruecti, Pamphilium sinum contigimus, ultra Cheliodoneas felices illos ueteris Græciæ terminos, haud citra laborem cursu elati, ad singulas Liciæ ciuitates hospitio diuertimus, sermonibus ac fabulis, ut plurimum, nos oblectantes. Neque enim ullum in ipsis manifestum prioris felicitatis cernitur uestigium reliquum. Donec ad Solis sacram delati Rhodũ. continuum nauigandi laborem, quo huc usq; usi fueramus, interpellare aliquantis per decreuimus. Remiges itaq; nauigio è mari in terram subducto, propè littus tentoria fixerunt. Ego uero, parato mihi hospitio, e regione templi Dionysij, ocio se per urbem incedebam, immensa adeo uoluptate interim fruens. Est enim re ipsa ciuitas hæc Solis, conuenientem huic deo pulchritudinem præ se ferens. Obambulans autem in Dionysij porticibus unamquanq; picturam contemplabar, unà cum uoluptate ea, quam uidendo capiebam, Heroicas quoque fabulas memoria repetens. Statim enim mihi duo uel etiam tres propemodum præcipui superuenere, qui mihi omnem historiam enarrabant. Pleraq; autem & ipse coniectura præcipiebam, cæterum cum iam contemplatione ista satiatus essem, ac domum ire cogitarẽ dulcissimum peregrè obtigit mihi lucrum, uiri longo iam olim tempore mihi noti ac familiares, quos neq; ipsum ignorare te puto, cum sępe ad nos itantes hic uideris Nempe Charicles illum Corinthium, adolescentem haud quaquam deformem, ditum nonnihil comendi, & fucandi corporis studio, ut qui, mulieribus opinor, forma atq; elegantia ista commendari affectaret. Vnà aũt cum ipso, & Callicratidem istum Athenienſem, moribus ac habitu simpliciorem. Nam se ueluti ducem atque anteſignanum in ciuilibus orationibus & in hoc forensi dicendi genere gerebat. Erat autem & corporis exercitationibus deditus, ob nihil aliud, ut mihi uidetur, palęstras tantopere amans, quàm ob puerorum amores. prorsus enim in hoc quasi attonitus ferebatur. Ob odium aũt quo fœminas omnes prosequebatur, etiam Prometheo malè imprecari solebat. Cũ igitur à longe uterq; me conspicatus esset, gaudio atq; letitia pleni, accurrerunt. Deinde, quemadmodum fieri consueuit, salutato, atq; excepto me, uterq; ut ad se uenirem, rogabant. Atq; ego, cum uiderem ipsos de hac re inter se contendendo linguis procedere. Hodie quidem, respõdens inquam Callicratida & Charicles, ambo uos, decet apud me frequentes esse, ut ne contentionem maiorem inter uos excitetis. Sequentibus autem diebus (nam tres, aut quatuor etiam hic cõmorari constitui) per uices accipietis me mutuo, sorte inter uos missa, uter id priore loco faciat. Hæc ita tum placuere. Atq; illa quidem die conuiuij præfectus ego fui. Sequenti autem Callicratidas, & post ipsum, Charides. Porrò animaduertebam etiam inter ipsos conuiuiorum apparatus, manifesta utriusq; affectionis indicia. Nam Athenienſis quidem ille, pueris per quàm formosis instructus erat, & propemodum omnes illius serui, imberbes erant, non amplius ab illo retineri soliti, quàm dum prima lanugine inficerentur, postquam autem barba frequẽtiore genę illorum addensabantur, dispensatores & fundorum, quos ille Athenis habebat, procuratores amandabantur. At uero Charidem magnus saltatricum & psaltriarum chorus sequebatur, ac tota illius domuncula, perinde ut in Cereris sacris, mulieribus referta erat. Viro aliquo, ne puncto temporis ibi apparente, nisi si cubi infans aliquis, aut senex decrepitus, coquus uidelicet conspicęrẽ, in quem propter ætatem Zelotypiæ suspicio amplius ulla cadere non posset. Erant igitur & hæc ut dixi, satis multa atque aperta utriusq; animi documenta. Verum tamen aliquoties etiam breues quædam quasi futuri certaminis coitiones, inter ipsos inceptabãtur, tanquam finem aliquem quæstio hæc haud quaquam haberet. At postquam iam tempus erat, ut iterum in altũ proueheremur, socios nauigationis, uolentes alioqui ipsos, abducere mecum studebam, constituebant enim in Italiam nauigare, æque atq; ego. Et cum nobis usum esset in Gnidum appulsa ibi naue, spectandi causa ascendere, & Veneris templum uidendi desiderium nos incessisset (celebratur autem ibi Praxitelis facilitatis ac promptitudinis illud uerè Venereum & amabile)

pau-

paulatim ad terram ſubuecti ſumus, ipſa opinor, dea pulchra tranquillitate, nauigium deducente. Cęteris igitur ſolitæ res atq; arma curæ fuere. Ego uero, amatorium iſtud par, utrinq; ſuſpenſum habens, Gnidum circum circa obambulabam, non ſine riſu figulinæ iſtius proteruitatis participem me prebendo, ut in Veneris ciuitate. Porticus autem Soſtrati, ac cætera quæ nos oblectare poterant, principio circumeundo uiſentes, mox ad templum Veneris imus.* Nos quidē duo, ego uidelicet, et Charicles admodum alacriter, Callicratidas autem ut ad ſpectaculum muliebre, inuitus, libentius, ut opinor, pro Venere Gnidia, Theſpienſem illum cupidinem, permutatione facta, habiturus. Ac ſtatim quodammodo nobis, ab ingreſſu luci, Veneræ aſpirarunt auræ.* Serenitas enim ac lumen illud ſupernum, nō in ſolum, ſterile maximè, & lapideis tabulis conſtratum, excipiebat, ſed erat illud utpote in Veneris templo fœcundum mitibus ac frugiferis arboribus, quę frondibus uirentibus in longum uſq; promanantibus aërem circum circa quaſi concamerabant. Abunde uerò illa frugibus denſa myrtus, apud dominam ſuam copioſa naſcens, efflorueràt, deinde & aliorum arborum ſingulæ, quæcunq; pulchritudine præſtant, neq; ipſæ quamquam longa exacta iam ætate, canæ, arefcentes, ſed præ uigore quaſi iuuenescentes, nouis ſubinde ramis, formoſæ atq; integræ erant. His autem inter mixta erant, etiam illa fruticum genera, quæ alioqui fructuum quidem feracia non ſunt, cæterū pro fructu, pulchritudinem habent. Cypariſſorum uidelicet, & platanorum aëriæ procęritates, & inter ipſas transfuga Veneris, deæ ipſius olim fugitiua facta, Laurus: Cuiuis uero arbori circumuoluta, ſtudioſa illa amoris, Hedera obſerpebat, et uites fœcundæ crebris racemis dependebāt. Eſt enim iucūdior Venus cū Baccho & temperatum illud dulce, quod ab utriſq; uenit. Quod ſi autem à ſe mutuo diſiungantur, minus exhilarant. Erant autem ſub umbris iſtis opacis & obſcuris, amœnę quædam cellæ, eorum uſui, qui intus conuiuia agitare uellent, comparatæ. In quas urbanorum quidem, rari commeabant ulli, ſed populi frequentes turbæ ſolemniter conueniebant, re ipſa Veneri indulgentes. Poſtquam autem abunde plantis iſtis oblectati fuimus, intro in templum ingreſſi ſumus. Ipſa igitur dea in medio poſita eſt, ex Pario marmore, opus ſanè pulcherrimū atq; præclarum, & riſu quodam ſimulato parum ſubridens. Tota autem pulchritudo eius detecta, nulla ueſte ipſam tegente, nuda conſpicitur, niſi quatenus altera manu pudenda, quaſi oblita ſui, abſcondit. Tantum uero artifex illa ars ualuit, ut ſolida adeo, ac dura marmoris natura ſingula etiam membra deceret. Charicles igitur, inſanum quiddam & furibundū exclamans, ò fortunatiſſime, inquit, deorum, Mars, qui propter hanc uinctus fuiſti. Et ſimul accurrens plenis labris, quo ad fiere potuit, extēto collo, deoſculabatur illam. Tacite autem adſtans Callicratides, ſecum in animo admirabatur. Eſt autem bitoris ipſius ædes, ut poſſint, qui uolunt, deam ipſam diligentius inſpicere, etiam à tergo contemplari, & ut nihil ipſius cum admiratione non ſpectes. Facile itaq; licet, per alteram portam accedentibus poſteriorem quoq; formoſitatem contueri. Proinde cum uiſum nobis eſſet, totam ipſam deā uidere, in poſteriorem templi partem circumiuimus. Ac recluſa ianua ab ædituo, qui & ipſe creditur mulier eſſe, repente obſtupuimus ad pulchritudinem illam. Athenienſis itaq; iſte, qui tacitè paulo ante uidebat, poſtquam eas, quæ in pueris appetuntur, partes, aſpexit, continuo longe, quàm Charicles, inſaniore modo exclamauit. Hercules, inquiens, quanta ſcapulorum concinnitas! ut autem exuberantes nitent lumbi, amplexantis manus implentes! Quam ſcitè circumductæ clunium pulpæ, in ſe rotundantur, neque tenues nimis iſtis oſſibus aſtrictæ, neque rurſum in immenſam effuſæ pinguedinem. Formarum autem, quæ utrinque natibus infrà coëuntibus uelut impreſſæ redduntur, dici non poteſt, quàm ſuauis riſus. Femoriſque & tibiæ in rectum ad pedem uſque protentæ, accurate ſeruata modulatio. Talis igitur & Ganymedes in cœlo, Ioui nectar dulcius infundit.

Quid ſi per figulinæ, meretriciæ accipias. Quoniā et Athenis in Ceramico meretrices habitarunt, aut quòd hoc genus in fornicibus plerumq; habitat.

** Deſcriptio tẽpli Veneris Gnidiacæ.*

**Veſtibulum & lucus.*

Signū Veneris Gnidiacæ

Nam

Nam ab Hebe equidem ſubminiſtrante, potum haud quaquam acceperim. Cum autem hæc quaſi quodam numine correptus, Callicratidas exclamaret, Charicles præ nimio ac uehementi ſtupore, parum abfuit quin diriguiſſet, humidum quendam & manantem in oculis dolorem colliquans. Cæterum poſtquam ab admiratione facietas nos auertit, in altero femore maculam conſpicimus, perinde ut in ueſte aſperginem luti aliquam. Arguebat autem deformitatem ipſius, reliquus totius marmoris nitor. Ego itaque ueriſimili coniectura, ueritatem colligendo, naturam lapidis, id quod apparebat, eſſe putabam. Nam neq; huiuſcemodi rerum caſus alieni ſunt. Multis autem, quibus extremè & uelut ad unguem pulchris eſſe licebat fortuna interim aliquid, quod in mora ſit, obijcit. Proinde nigram quandam maculam naturaaſperſam marmori eſſe exiſtimans, etiam hac parte Praxitelem admirabar, quòd eam lapidis deformitatẽ in illis potiſſimũ partibus abſcondiſſet, quæ minus coargui ac deprehendi poſſent. At ea quæ nobis propè ſtabat, templi miniſtra, incredibilis cuiuſdam orationis nouam hiſtoriam narrauit. Nam adoleſcentem quendam inquit, haud quaquam ignobili genere natum (nomen autem ipſa res geſta taceri fecit) crebro ad delubrum hoc uentitantem, infelici quodam genio impulſum, deam ipſam amare cœpiſſe, & quia totos plerumq; dies in templo commorabatur, à principio ſanctimoniæ cuiuſdam religioſioris ſpeciem deſe præbuiſſe. Nam ſtatim à lecto matutino, multò auroram præuertens, huc uenire ſolitũ fuiſſe, ac poſt occaſum ſolis inuitum ægrè domum rediſſe, atq; totum diem ex aduerſo deæ ſedendo, rectos in ipſam perpetuò oculorũ ictus direxiſſe. Obſcurè autẽ inquit, interim ſecum ipſe neſcio quæ ſuſurrabat, & ſuffurante quodam ſermone, amatorias peragabat querelas. Cæterum ubi etiam pauliſper affectus illius moleſtiam à ſe remouere uolebat, affatus deam, in menſam autem quattuor talis Libycæ capreæ, denumeratis, ludendo ſpem experiebatur. Ac quoties id quod intendebat, iecerat, maximeq; ſi quando deam ipſam iactu feliciore ſortitus erat, nullo uidelicet talo, eadem figura cum alio aliquo cadente, adorabat illam, ſperans ſe id quod expetebat, conſecuturum eſſe. Sin autem, quemadmodum ſolet, ſimplicius paulo per menſam ieciſſet, ac tali id quod abominabilius erat, ſurgendo reddidiſſent, toti Gnido male imprecabatur, uelut ob cladem aliquam immedicabilem, & mœrore plenus erat. & paulo poſt correptis illis, alio iactu, quòd male antea ceciderat, emendabat. Iam uerò, ubi affectus atq; animus illius magis accendebatur, omnis paries inſculpebat, & ut quæque arbor mollis erat, ita cortex illius, formoſam Venerem prædicabat. Eodem autem in precio cum Ioue, Praxiteles erat. Et quicquid præcioſum ac pulchrum illi domi repoſitum inter ornamenta fuerat, id omne donarium Deæ oferebatur. Poſtremo, nimia in eo deſyderiorum uehementia, in inſaniam uerſa eſt. Inuenta autem eſt, cupiſcentiæ illius maſtupatrix quædam audacia. Cum enim iam ad occaſum Sol inclinaret, ſenſim ac tacite, ita ut qui aderant, non animaduerterent, poſt ianuam clam irrepſit, & ſtans, ita ut cerni non poſſet, in interiore parte, adeo ſe tacitus continebat, ut propè ne anhelitum quidem emitteret. Aedituis autem perinde ut conſueuerant foris ianuam attrahentibus intus nouus iſte Anchiſes concludebatur. At quid ego arcanæ noctis audaciam, accuratius uobis exprimã, aut etiam alius quiſpiam? Amatoriarum amplexuum ueſtigia hæc poſtridie conſpecta ſunt, et macluam hanc habebat dea, indicem uidelicet eorum, quæ paſſa fuerat. Ipſum uero adoleſcentem, ut uulgo fama refert, uel de petris alicubi, aiunt, uel in fluctus marinos præcipitem datum, omnino euanuiſſe. Atq; hæc cum miniſtra templi ita narraret, interea, exclamans Charicles, Proinde fœminum genus, inquit, etiam ſi ſaxeum fuerit, amatur. Quid autem ſi quis animatam uideret huiuſmodi formam, an non una nox, ipſis Iouis ſceptris æquipararetur? Subridens autem Callicratidas. Nondum, inquit, ſenuus, Charicles, an multas audituri ſimus huiuſmodi narrationes, ſi quãdo Theſpiis quoq; eſſemus. Et nunc ſanè tuæ iſtius Veneris, cuius tãta æmulatione teneris, manifeſtum adeo hoc indicium eſt. Hic, quo pacto, interrogante Cha-

Hiſtoria impotẽtis cuiuſdam amoris.

Principiũ diſputationis et pareſceue centiæ.

Charicle, admodum uerisimiliter dicere Callicratidas, uisus mihi est. Dixit enim quòd cũ adolescens ille amator, ocium ac spacium totius noctis consecutus fuisset, ut facile totam affectus istius exatiandi facultatem haberet, quasi cum puero tamen, marmori cohæsisset, illud nimirum uolens, neq; anteriore parte fœminam ualere. Multis itaq; absq; delectu ac temere utrinq; uerbis effutitis, ego promiscuo eorum tumultu ac turba compositis. Viri, inquam, amici, modestam atque ordinatam insistite disputationem, quoniam decora ac decens lex eruditionis atque doctrinæ est. Sublata igitur in composita hac, & nullum finem habente, contentione, uicissim pro sua uterq; sententia, iustam ac solidam orationem instituite. Neque enim etiamdum tempus est, ut ad nauem redeamus. Ac ocio hoc utendum est ad hilaritatem, & ad ea studia quæ cum delectione, prodesse possint. Proinde abscedentes hinc è templo, multa enim religionis gratia turba huc uenit, in unum aliquod istorum conuiuiorum accumbamus, ut per ocium & cum silentio & audire, et dicere quæ cuiq; libet, liceat. Illud autem memineritis quòd qui hodie uictus fuerit, is in posterum nobis de ijsdem rebus amplius molestus futurus non sit. Rectè uisus sum hæc dicere. Et eòdem cohortantibus etiam illis, exiuimus, ego quidem lætus, nulla me premente cura, illi uero cogitabundi, magnam apud sese in animis disputationem sursum ac deorsum uersantes, perinde ac si de principatu ac ductu apud Platæas certaturi essent. Postquam autem uenimus in densum quoddam, atque umbrosum, pro æstatis tempore, receptaculum, ubi commode requiescere licebat. Suauis hic locus, inquiens ego, nam & suprà uerticem canorum quoddam resonant cicadæ, in medio admodum iudiciali more considebam, ipsam illam supercilijs præ me ferens * Eliæam. Proposita autem utriq; sorte, super eo, utrum priore loco dicere oporteret, posteaquam Charicles priorem locum sortitus est, continuo ut auspicaretur orationem, hortatus sum. Ille uerò cum dextera faciem paulum attriuisset cũ silentio, & parumper sustinuisset sese, mox ad hunc ferme modum orditur. † Te domina orationi meæ, Venus, te auxiliatricem, preces meæ uocant. Namcum omne opus, si uel exiguum propriæ suadelæ instillaueris, illi absolutissimũ esse solet, tum uerò amatori sermones præter cætera te indigent. Tu enim eorum germana adeo mater. Ades itaque mulieribus patrona, fœmina nimirum ipsa, largire autem & uiris, ut maneant mares, perinde atque generati sunt. Ego igitur statim ab initio orationis primam omnium matrem, & totius generationis radicem ac seminarium, eorum quæ propono, testem aduoco. Dico autem sacram illam uniuersorum naturam, quæ primis illis inter se conglutinatis elementis mundi, terra uidelicet, aëre, igne & aqua, mutua illorum & temperata commixtioni omne procreauit animatum. Sciens deinde quòd omnes mortalis sumus materiæ opificium, & quòd breue adeo tempus uiuendi, unicuique fato præstitutum est, alterius interitum, ut alterius ortus esset, excogitauit, ac morienti, id quod natcitur è diuerso adpendit, ut mutuis successionibus in perpetuum tempus uiueremus. Postquam autem impossibile prope erat, ex singulis seorsim aliquid procreari, duplicem in unoquoque genere naturam effinxit. Nam maribus quidem propria seminum qua iquædam fundamenta, largita est, fœminam autem proinde ut receptaculum quoddam genitalis seminis esse fecit. Commune igitur utrique sexui desiderio indito, coniunxit inter se mutuò illos, lege necessitatis sancta quadam præscriptis, ut manerent propria uterque natura contenti, & neque fœmina præter naturam in marem transiret, neque mas indecore ac turpiter emolleceret. Atque hoc pacto utrorum cum mulieribus conuersationes, in hoc usque tempus, hominum uitam immortalibus quibusdam successionibus conseruant. Neque quisquam uir ex uiro se natum esse gloriatur. Intra duo autem nomina uenerabilia, omnis honor manet, eorum qui ex æquo matrem ac patrem adorant. Ab initio igitur cum adhuc Heroica saperet uita, & uicinam deorum coleret uirtutem, legibus à natura constitutis, obtemperabat.

Alludit ad certationem & ambitionẽ Athenienſiũ & lacedæmoniorũ qua de principatu inter ſe ante pugnã Plateenſem contenderũt. Vide Herodotum.

** Forũ Athenis ſunt, Vnde et Eliaſtæ iudices uocabantur.*

Oratio Charicles, pro amore et concubitu mulierum.

† Exordiũ ab inuocatione.

Confirmatio à naturæ legibus & antiquitate.

Ac ſecundum ætatis menſuram, cum mulieribus, coniuncti, generoſorum patres fiebant liberorum. Paulo autem poſt tempus à magnitudine illa, ad uoluptatis deſcendendo uoragines, nouas, & commutatas fruendi uias aperuit. Deinde, quæ nihil non audet, uoluptas, naturam ipſam contempta lege, uiolauit. Atq; aliquis igitur primus oculis aſpexit marem, perinde ut fœminam, ex alterutra uidelicet horũ cauſſa, aut quòd ui tyrannica eò illum compulerit, aut quòd uerbis doloſe ac fraudulenter induxit. Conuẽnit autem in unum lectum una eademq; natura. Ac ſeipſos inter ſe mutuo aſpicientes, neq; eorum quæ faciunt, neque quæ patiuntur, pudore afficiuntur. Per rupes autem, ut dici ſolet, ſteriles proiecto ſemine, permutatione facta, pro modica uoluptate magnam accipiunt infamiam. Dixeris uero eo uſq; tyrannicæ uiolentiæ audaciam ipſam progreſſam eſſe, ut iam & ferro naturam ſacrilego quodam modo deprædentur, Ac marem maſculis exhauſtis & exinanitis, inuenerũt uoluptatis ſuperuacaneos & adpoſititios modos. Miſeri autem illi, & infelices, ut eò magis pueri ſint, iam ne uiri quidem amplius manent, ambiguum naturæ duplicis obſcuramentum, cum neque, ad quod nati ſunt, conſeruentur, neq; id ad quod transiere, habeant, flos autem ille, qui in iuuentute adeſt ac manet, in ſenium præmaturum marceſcere ipſos facit. Simul enim inter pueros numerantur, & iam conſenuere nullum uirilitatis interuallum habentes, Ita ſceleſta illa, & omnis mali magiſtra, mollities, uoluptates impudicas aliam ex alia, excogitando, in eum morbum, qui ne dici quidem amplius decore poteſt, prolapſa eſt, ut nullam uidelicet partem petulantiæ & obſcœnitatis ignoraret. Quòd ſi uero in iis, de quibus ipſa prouidentia legem ſanciuit, unuſquiſque noſtrum ſeſe firmaret ac perſiſteret, conuerſationibus iis qui cũ mulieribus fiunt, contenti eſſemus, & ab omni conuicio ac probro uita noſtra pura atque integra foret. Certè inter ea animantia quæ nihil ex mala atque peruerſa affectione deprauare poſſunt, illibata naturæ legislatura illa cuſtoditur. Leones non inſaniunt in leones, ſed quę tempore ſuo accedit Venus, in fœmineum ſexum concupiſcentiam illorum excitat. Taurus, armenti dux, cum bobus miſcetur, & Aries totum gregem maſculo implet ſemine. Quid autem? An non ſuum cubilia ſectantur apri? Lupas autem ineunt lupi? Et ut in ſumma dicam, neque quæ aërem uolatu perſtrepunt aues, neq; quæ humidam aquæ ſortita ſunt manſionem *, neq; etiam alia quod in terris animal, congreſſum maris appetit, ſed manent inter ea immota prouidentiæ decreta. Vos autem, ò fruſtra ſapientiæ nomine iactati, animal ut uere dicam, uile ac malum, homines, quonam nouo morbo delinquentes, in mutuam inter uos contumeliam accenſi eſtis? Quo nam animi cœco ſtupore effuſo, adeo ab utraq; aberratis uia, fugientes uidelicet ea quæ ſectari uos decebat, & contrà ſectantes illa, à quibus refugere oportebat? Ac ſingula talia æmulari omnibus uolentibus ne unus quidem poſtremo reliquus erit. * At enim hic Socraticis iſtis, etiam præclara illa oratio renaſcitur, qua puerorum quidem auditus, perfectis ratiocinandi uiribus adhuc carentes, decipiuntur, illud autem quod iam per prudentiam ad ſummum euaſit, ſubduci facile nequit. Animi enim amorem quendam comminiſcuntur, & cũ corporis pulchritudinem uereantur amare, uirtutis uocant ſeſe amatores. Ob quæ ſæpenumero riſu diffluere, in mentem mihi uenit. Nam quid uobis accidit, ò nimium graues philoſophi, quòd id, quod longo iam tempore ſui experimentum de ſe quale ſit, præbuit. Cui canities accedens, & ſenectus, uirtutis teſtimonium dat, per negligentiam adeo dimittitis, omnis autem ille præclarus amor iniuuenem concitatur, cum tamen in eo ratio & uis colligendi nondum habeant, ad quæ iuditium conuertant. An hæc uelut lex quædam eſt, ut omnis quidem deformitas malitiæ damnata ſit, pulchrum autem quod eſt, id rectauia ut bonum & honeſtum laudetur. At uero iuxta magnum ueritatis interpretem Homerum.

Odyſſeæ. θ.

Alius pulchro minus enitet ore.
At formam deus exornat uirtute loquendi,
Quicq; uident illum, uerbis mulcentur, at ipſe

Confutatio alterius amoris à cauſſa, & modo.

Aliud argumẽtũ, ab exẽplo cæterorũ animantium.

* *Haud ſcio an hic pro* λῦξιν νῆξιν *legendũ ſit, quod latine ſonet natationẽ Exclamatio* et πάθος *in pœderaſtas.*

* *Confutatio Socraticorũ, qui puerorũ amores ad educationem uirtutis pertinere dicebant.*

Intro-

Intrepidus fatur ſuaui commixta pudore,
Et medios inter uultu ſupereminet omnes,
Perq; urbem, aſpiciunt, uenientem, numinis inſtar.

Et rurſum alibi dicens, inquit:

At tibi formoſo ſub corpore, nulla fuit mens.

Certè formoſo illo Nireo, cordatus Vlyſſes magis laudatur. Quo pacto igitur ſapientię quidem, aut iuſticiæ, ac cæterarum uirtutum, quæ cum perfectis uiris conſortem & quaſi hæreditarium nactæ ſunt ordinem, nullus amor cõueniens uobis eſt, pulchritudo autem in pueris illa, uehementiſſimos affectuum impetus excitat? Prorſus enim amari oportebat Phędrum, propter Lyſiam, ò Plato, quẽ prodidit? Aut uirtutem Alcibiadis amari probabile fuit, quando ille deorum ſtatuas amputando uiolabat, & ſacris Eleuſinijs illæ inter potandum iactatæ uoces inſultabant? Quis igitur amatorem illius fuiſſe ſe perhibet, cum Athenæ proderentur, & Decelia munitionibus obfirmaretur, ac tota uita ad Tyrannidem ſpectaret? At donec quidem barba nõdum, iuxta ſacrum illum Platonem, obſitus erat, omnibus amabilis fuit, poſtquam autem tranſijt à puero in uirum, qua ætate intellectus, qui tamẽ imperfectus erat, totam ac plenam ratiocinandi uim conſequebatur, ab omnibus odio habebatur. Quid igitur affectibus turpibus uerborum prætendentes uerecundiam, animi uirtutem appellant, corporis elegantiam, iuuenum iſti amatores magis, quàm ſapientiæ? Atq; hæc quidem à nobis dicta ſufficiant, ne uideamur clarorum uirorũ inuidioſe nimis mentionem facere. Parumper abſit à uehementiori ſtudio, ad ueſtram Callicratida, uoluptatem deſcendendo, oſtendam puerorum conſuetudine, muliebrem multò potiorem eſſe. Ac principio quidem, omnem ego delectationem cenſeo iucundiorem eſſe, quæ diuturnior eſt. Acuta ſiquidẽ uoluptas, quæ celeriter præteruolat, priuſquam ſatis percipiatur cognitione ac ſenſu, deſinit. Illud autem quod lætitiam affert, quò magis abundat, eò potius eſt. Quare utinam & uitæ longiores terminos, parca ac tenax illa nobis præfiniſſet Parca, & totum hoc ſpacium perpetua ſanitas gubernaret, nulla mentis perturbatione atque moleſtia interueniente. Feſtum enim diem, et quaſi quendam ſolennem conuentum, totum hoc tempus perageremus. Verum poſtquam maioribus bonis malignus deus inuidit, in præſentibus utique rebus dulciſſima illa ſunt, quæ quàm longiſſimè extenduntur. Mulier itaque ab eo quando uirgo fuit, uſque ad mediam uitæ ætatem, priuſquam omnino poſtrema illa ſenectutis ruga ſuperuenit, ad amplexandum apta ac digna uiris conuerſatio eſt, atque etiam ſi illa, quæ formæ atque ætatis tenerioris ſunt, effluxere, habet tamen aliquid experientia dictu ſapientius ac doctius, quàm iuniores. At uero ſi quis puerum uiginti annorum aggrediatur, ille mihi certè uidetur, pathica affectione laborare, ambiguam uidelicet uenerem ſectando. Nam & duri ſunt membrorum thori iam adulti & uiriles, & aſperum quidem, pro eo quod dudum molle ac tenerum fuit, denſatum crebra lanugine, mentum, femora autem idonea ac commoda illa, ſetis quaſi quodam ſqualore, obducta. Quæ uero ſunt his occultiora, uobis, qui periculum eius rei feciſtis, cognoſcenda relinquo. In muliere autem ſemper omni, & coloris reſplendet gratia, & largæ capillorum capitis texturæ, perinde ac ſuauiter-floreſcentes hiacinthi, nigricantes, aliæ quidem per tergum effunduntur, ſcapularum nimirum decus, aliæ uero ſecundum aures & tempora, multò quàm in pratis apium eſt, criſpiores. Reliquum uero corpus, ne minimo quidem crinis ueſtigio ipſis ſubnaſcente, Electro, ut aiunt, aut uitro Sidonio perſpicuum magis effulget. Cur autem non & uoluptatum mutuos atque alternos affectus perſequar, quandoquidem ex æquo cum ijs qui agendo afficiuntur, patientes quoque lætitiam capiunt. Propemodum enim non eodem modo ut bruta animantia, ſolitarias conuerſationes amamus, ſed amica quodam-

De his inſymi poſio & Phædro Platonis.

De his uide Plutarchũ in uita Alcibiadis & Thucididem.

Aliud argumentũ à diuturnitate uoluptatis.

Aliud à uerborum ad ſeriũ uoluptatis.

Aliud à mutua participatione uoluptatis.

modo ſocietate conjuncti, & ſuauiora, quæ bona ſunt inter nos mutuo, exiſtimamus, & aduerſa itidem inter nos mutuo, leuiora. Vnde & inuenta eſt menſa communis, & amicitiæ mediatrice illa in medio poſita debitam uentri adnumeramus uoluptatem, non ſoli Thaſium, ſi id fortè contingat, bibentes uinum, neque ſinguli per ſe, præcioſis ac caris implentes nos obſonijs, ſed illud ſuaue ac delectabile putantes, quod quiſque cum alio capit. Ac uoluptates inter nos communicantes, maiori lætitia afficimur. Illi igitur cum mulieribus congreſſus, delectationis permutationem ac uiciſſitudinem parem habent. Nam inter ſe mutuo utrinque ex æquo afficientes, cum maiori uoluptate diſſoluuntur. Niſi uero Tireſiæ iudici accedendum fuerit, quòd uidelicet mulieris delectatio, toto gradu uirilem præcedit. Honeſtum autem eſſe arbitror, non ambitioſè, ac ſibi tantum frui uolendo, quo pacto priuatim aliquid commodi auferant, ſpectare, totam ab aliquo accipientes uoluptatem, ſed illo, quod percipiunt, diuiſo, paria facere, & ſimilia recompenſare. Atqui hoc de pueris dicere, nemo adeo inſanus eſt, qui poſſit. Sed alter quidem affectus, quocunque tandem modo hæc exiſtimat, uoluptate uelut exempta, ac propria quadam percepta, abit, illi uero, qui contumeliam hanc paſſus eſt, principio quidem dolores ac lachrymæ oboriuntur: paulo uero pòſt, ubi per tempus dolor aliquid remiſit, magis, ut aiunt, nihil quicquam moleſtè feceris, uoluptas autem ne ulla quidem aliqua. Quòd ſi autem & curioſius quiddam aſcitum addere decet (decet autem in Veneris luco, opinor) muliere licet, Callicratida, etiam puerorum modo aliquantulum utendo, uoluptatem capere, duplici fruendæ illius uia aperta. Maſculum autem quod eſt, nullo modo præbet delectationem atque uſum muliebrem. Quare etiamſi uobis quidem placere poteſt, nos autem mutuo inter nos ueluti quodam ſepto diſcludamur. Iam uero, ſi maribus honeſtum adeo eſt, cum maribus conſuetudinem habere, ament ſeſe mutuo de cætero etiam mulieres. Age nunc, ò iunior ætas, & nouarum uoluptatum inuentrix, poſteaquam nouas maſculæ molliciei uias excogitaſti, largire & mulieribus parem poteſtatem. Congrediantur & illæ inter ſe mutuo, quemadmodum uiri, laſciuorum autem inſtrumentorum iungentes inter ſe machinamentum, obſcurum atque monſtroſum, exſterilibus compoſitum, concumbant mulier per inde ac uir cum muliere. Illud autem, quod raro auditum eſt, nomen, & pudet ſane dicere, Tribadum obſcœnitatis iſtius, paſſim ac liberè uagetur. Omne autem gynecæum noſtrum, Philænis ſit, ſemimares quoſdam amores turpiter agitans, & quanto melius eſt in maſculam libidinem cogi mulierem, quàm generoſum illud uirorum in mulierem effœminari? Talia cum magna contentione, atque inter dicendum grauiter affectus, poſtquam Charicles dixiſſet, conticuit, uehemens quiddam atque ferinum, ex oculis intuens, Videbatur autem mihi & expiatione uti contra maſculos amores. Ego uero tacitè ſubridens, & ad Athenienſem oculos ſenſim conuertens: luſus, inquam, & riſus Callicratida, iudicem conſediſſe me arbitratus, neſcio quo pacto, Chariclis uehementia, ad ſerias atque ſeueras cogitationes abreptus ſum. Propemodum enim quaſi in uico Martio de cæde atque incendio, aut per Iouem, etiam de ueneficio, certaretur, ſupra modum grauiter affectus fuit. Tempus igitur, ſi unquam antea fuit, nunc maximè eſt, ut Athenas ipſe repetas. Pericli autem pare, ac decem illorum Rhetorum linguas contra Macedonas armatas, unica tua oratione exerceas, actionum earum, quæ in * Pnyce haberi conſueuerunt, unam aliquam ob oculos ponendo. Poſtquam igitur paululum ſuſtinuiſſet Callicratidas, uidebatur autem (quantum de facie coniecturam mihi facere licebat) contentionis atque timoris, miniſq; plenus eſſe, orationem ſuperiori aduerſariam orditur. Si mulieribus, inquit, concionum, & fori, cæterarumq; ciuilium

A ci ſequenti fœditate.

Pro eo qđ eſt, talia ppetret, qualia Philænus ſoleba:, ut puto.

Quid? ſi τὸν ἐπὶλεὸς δὲ τοῦτο. hoc eſt Periclis ſuadelam.

** Locus Athenis fuit, ubi conciones haberi ſolebãt*

ciuſſium rerum tractandarum facultas aliqua foret, dux nimirum, aut præſes illarum ſuffragijs iam pridem creatus eſſes. Ac te ſtatuis æreis per fora paſſim poſitis, Charicles, uenerarentur. Ferme enim ne ipſæ quidem de ſe ipſis, quæcunque aliquando ſapientia atque doctrina excellere exiſtimatæ ſunt, ſi quis ipſis dicendi poteſtatem permitteret, cum tanto ſtudio, tantaq; contentione dicerent. Non illa quæ contra Spartanos armata proceſſit, Teleſilla, propter quam Argis inter Deos numeratur, Mars muliebris. Non mellita illa, qua ſe Leſbus iactat, Sappho, & Pythagoricæ doctrinæ filia Theano. Fortaſſis autem neque Pericles ita Aſpaſiæ ſuæ patrocinatus eſt. Verum enim, quando honeſtum adeo eſt, mares pro mulieribus dicere, dicamus ſane & uiri pro uiris. Tu uero, propitia nobis ſis Venus, Nam & nos Amorem tuum ueneramur. Ego itaque exiſtimabam, non ultra ludum ac iocum, hilarem hanc contentionem nobis proceſſuram eſſe, quia uero uerba ab hoc profecta, etiam philoſophari pro mulieribus, in animum induxerunt, libenter occaſionem hanc arripui. Solus enim maſculus amor, commune uirtutis, ac uoluptatis, opus eſt. Optarim autem, ſi quo pacto fieri poſſet, & platanum illam, quæ Socraticos olim ſermones auſcultauit, arborem Academia & Lyceo * feliciorem, prope alicubi nobis aſtare, eo loco tamẽ natam, ubi Phædri accubitus fuit, quemadmodum ſacer ille uir dixit, gratia præditus plurima: Fortaſſis ipſa quoque, ut fagus illa Dodonea, ex ramis ſacram erumpens uocem, puerorum amores prædicaſſet, memor adhuc formoſi illius Phædri. Verum quia hoc fieri nullo pacto poteſt.

Exordiũ à re prehenſiõe nimij ſtudij in aduerſario.

De hac uide Pauſaniam in Argolicis.

Propoſitio. δὺ χν.

*

Plato uidelicet in Phædro.

Nam quàm multi medij inter utroſq;,
Montes umbroſi, & reſonantes æquoris undæ:

hoſpitesq; in terra aliena relicti ſumus, & quaſi quædam prærogatiua Chariclis, Gnidus eſt, ueritatem tamen haud quaquam prodemus. Tu modo nobis Aetherie deus, in tempore aſſiſte, amiciciæ fautor, & arcanorum ſacerdos Cupido, haud quaquam prauus infans, qualem ludendo fingunt pictorum manus ſed quem prima rerum omnium primordia procrearunt, perfectum & conſummatum iam inde ab initio genitum. Tu enim ex obſcura atque confuſa deformitate, uniuerſum hoc effigiaſti, proinde tanquam ſepulchro aliquo communi totius mundi, ſublato, circunfuſo chao uidelicet, illud quidem in ultimi Tartari ſeceſſus fuga præcipitaſti, ubi uerè ſtant

Inuocatio.

Cõfutatio primi argumenti Chariclis, p abſolutionẽ. Tribuit enim neceſsitati, quæ ille ut antiquæ & naturæ conſentanea cõmendat

Ferratæ poſtes, atq; ærea limina portis,

ut ibi dura atque inſuperabili detentum cuſtodia, à reditu, & uia ad ſuperos repetenda prohiberetur, ſplendida autem luce obſcuræ nocti prætenta, omnium & inanimatorum, & animam habentium, opifex extitiſti. Propriam artem ac ſingularem infundendo hominibus concordiam, graues illos amiciciæ affectus conglutinaſti, ut uidelicet ex anima, adhuc maliciæ omnis experte & tenera, beneuolentia illa ſimul enutrita, in perfectionem, & quaſi quandam uirilem ætatem cõſummaretur. Nam nuptiæ quidem, ſucceſſionis neceſſariæ inuentæ ſunt remedia, Solus autem maſculus amor, animi philoſophici, quaſi quoddam imperatum eſt. Omnia uero ea, quæ ex integro ac liberè ad decorem, exercitatione prouehuntur, plus honoris conſequitur, quã illa quæ præſenti neceſſitate opus habent. Et omnino melius eſt honeſtum, quàm quod fit neceſſariò. Proinde quamdiu quidem uita hæc hominum rudis & indocta fuit, neque adhuc dum quotidianam rerum experiẽtiam, ad id quod melius eſt, per ocium conuertere licebat, demiſſa atq; abiecta, præſentibus tum neceſſarijs rebus contenta erat, urgens autem tempus, melioris uiuendi rationis inuentionem non præbebat. At poſtquam neceſſarij quidem uſus, ac feſtinatio illa finem iam capiebat, ac poſterorum cogitationes, à neceſſitate liberatæ, melioribus ſubinde occaſionibus ad inueniendum aliquid, potius, utebantur, paulatim

ſcientiæ accreuerunt. Atque huius rei argumenta capere, etiam ex uulgaribus atque inferioribus iſtis artibus licet. Nam ſtatim ſimulatque primi quidam homines creati fuere, contra famem diurnam remedium quærere cœperunt, atque ita circumuenti atque compulſi præſenti neceſſitate, cum inopia, eligendi quod melius eſſet, facultatem non permitteret, fortuita quælibet herba uictitabant, & radices molliores effodientes, & ut plurimum querucum fructus comedentes. At poſterior ætas, hæc brutis animantibus edenda abiecit. Sationem autem frumenti & hordei agricolarum diligentia ac ſtudium inuenerunt, reperta ratione, qua illa quotannis renaſcerentur. Ac nemo adeo inſanus fuerit, puto, qui dicat, quòd quercus quàm ſpicæ meliores ſint. Quid autem? an non ſtatim quidem à principio uitæ, homines cum tegumento corporum indigerent, uellera, excoriatis feris, induerunt, & ſpeluncas montium, quas contra frigus ſubirent, excogitarunt? aut rurſus truncorum, aut arborum aridas concauitates? Facta autem deinde ex his imitatione, eaq; in melius ſemper promota, ueſtes quidem ſibi ipſis texere cœperunt, ac domos ædificarunt, atque ita interim dum non animaduertunt, artes quæ circa hæc uerſantur, accepto tempore quaſi quodam magiſtro, pro tenui ac uili quidem panno, ueſtem meliorem facere ac uariegare cœperunt, pro contemptis autem & humilibus domunculis, alia tectorum faſtigia, & marmorum ſumptuoſa ædificia excogitarunt, ac nudam parietum deformitatem, floridis colorum tincturis depinxerunt. Niſi quòd ſingulæ iſtæ artes atque ſcientiæ, mutæ cum ſint, & profundæ obliuioni ſubiectæ, tanquam à paruo fomite, paulatim ad proprios efflorescendo peruenerunt radios. Vnuſquiſque enim à ſe aliquid repertum, poſteriori tradidit, atque ita ſucceſſu iſta accipientium, ſemper aliquid iis quæ antea didicerat, apponendo, quod defuit expleuit. Ne quis igitur amores maſculos ab antiquis temporibus depoſcat. Nam tũm ulieribus conuerſari neceſſe erat, ne prorſus abſque ſemine nobis genus noſtrum interiret. Variæ autem doctrinæ, & elegantioris huius uirtutis concupiſcentiæ, uix tandem per tempus, quod nihil intentatum, aut imperueſtigatum relinquit, in lucem uenturæ erãt, ut cum diuina Philoſophia, & puerorum amores unà adoleſcerent. Quare Charicles, ne, quod antea inuentum non fuit, id poſtea excogitatum iterum, tanquam uile ac malum argue, néue ob id, quòd puerorum amoribus muliebres congreſſus antiquioribus inſcribuntur temporibus, minores alteros putes. Sed uetera quidem exercitia, neceſſaria exiſtimamus. Quæ uero poſtea per ocium cogitationibus incumbens, uita adinuenit, ea, ut illis meliora, in precio habenda atque colenda ſunt. Nam mihi quidem, parum abfuit, quin etiam ridere, paulo antè in mentem ueniret, Charicle uidelicet bruta animantia, & Scytharum ſolitudinem laudante, propè autem præ nimia contentione, etiam pœnitentia ducebatur, quòd Græcus eſſet. Neque enim uelut qui contraria loqueretur, quæ dicere aggrediebatur, eorum uerba ſubmiſſo ac timido uocis tono, furtim efferebat, ſed elata uoce proclamans. Haud amant, inquit, ſe mutuo leones, neque urſi, aut ſues, ſed illorum ea concupiſcentia ſolum dominatur, qua erga fœminas accenduntur. Et quid hoc adeo mirum? Quæ enim ex ratiotiocinatione meritò aliquis capit, ea illis, qui ratiocinari nequeunt, conſequi non licet. Quoniam certè Prometheus, aut alius deorum quiſpiam, ſi mentem cuilibet humanam indidiſſet, haudquaquam ſolitudo, & uita montana, paſceret illos, neque mutua atque promiſcua pabula haberent, ſed ex æquo nobiſcum ſacra uerentes, & medias ædes priuatorum quiſque habitans, communibus regerentur legibus. Quid igitur mirum aut alienum, ſi animalia naturæ damnata, quæ nihil eorum, quæ ratio ſuppeditat, à prouidentia accipere per fortunam unquam potuere, cum cæ-

Cõfutatio exemplorum, à cauſa efficiẽte

teris

ferís rebus etiam concupíscentia ín mares, priuata ſunt? Non amant ſeſe leones, neque enim philoſophantur. Non amant urſi, non enim honeſtum ac pulchrum illud, quod ín amicícia eſt, norunt. At hominum illa cum ſcientía coniuncta prudentia, ex eo quòd ſæpius periculum fecerat, optimum quod erat eligens, firmiſſimorum amorum iudicauit eſſe maſculus. Nequaquam igitur Charicles, proteruæ & íntemperantis uitæ collectis meretriceis narrationibus grauitatém noſtram ſermone nudo ínfecteris, néue cœleſtem illum Amorem ínfanti huic connumeres. Sed uel nunc tandem apud te conſídera, quoniam id nũquam antea feciſſe uideris, quòd duplex Deus, Amor eſt, haud quaquam una uía uentitans, neque uno ſpíritu animos noſtros accendens, ſed alter quidem, quantum equidem arbitror, ualde puerília ac ſtulta ſapiens, nulla ipſius mentem ratione gubernante, frequens in animís inſipientium congregatur. præcipue autem ipſi muliebria deſideria curæ ſunt. Et hic eſt quotidíanæ iſtíus contumeliæ ſocius, abſque diſcrímine, cuicunque uolenti ſeſe celeriter applicans. *A duplici Amoris ſpecie.*

Alter autem Amor, parens teterrímorum temporum
Spectaculum uíſu graue, & prorſus ſacrum,
Cuſtóſq; temperatiorum affectuum,

blandum quiddam mentíbus uniuſcuiuſque ínſpirat, ac propitium hunc deum ſortíti, uoluptatẽ, uirtute ímmixtam amplectímur. Geminos enim reuera, iuxta tragicum ſpíritus efflat Amor. Vnum autem & commune nomen, affectus diſſímiles habent. Nam & uerecundia utilitatis pariter & damni ambigua atq; anceps Dea eſt.

Quæ ſímul & fructus homíni, & mala plurima confert. *Amplificat à ſimilibus.*

Iam uero neq; contentionum genus unum eſt,

Terræq; per orbem
Verſantur geminæ: quarum hanc cum laude ſequuntur
Prudentes, illam damnant ceu fraudis amantem.

Nihíl ígitur nouum aut mirum, ſi affectus peíor, uírtuti communem appellatíonem fortè nactus ſit, ita ut amor uocetur, & íntemperans illa uoluptas, & moderata hæc beneuolentía. Nuptías ígitur, inquit, pro níhilo putas, & fœmíneum genus è uíta expellís, deinde quo pacto, homines conſeruabímur. Beatum ſanè quiddam fuerat, iuxta ſapientíſſimum Euripidem, ſi abſque illo cum muliéribus congreſſu, ad ſacra & templa Deorum uentitantes, argento atque auro líberos à ſucceſſione mercari poſſemus. Neceſſitas enim graui ceruicíbus noſtrís iugo ímpoſito, ímperatis parere nos cogit. Quod pulchrum ígitur eſt, íd ratione elígimus, neceſſitati autem cædat neceſſarium. Quantum ígitur ad líberos procreandos attínet, mulieres in numero alíquo ſint, in cæteris uero rebus, apage ne míhi ulla fuerit. Quis enim ſanæ mentís ſuſtinere queat, à ſummo ſtatim mane mulierem comentem atque exornantem ſeſe alienis atque aſcititijs impoſturis? Cuius uera ac natiua facies, turpis eſt. Peregrína autem ornamenta, naturæ deformitatem tegunt, atque aſpicientíbus ímponunt, Quòd ſi ígitur, ad auroram contempletur alíquis mulieres à nocturno lecto ſurgentes, turpiores putabit eſſe beſtijs, quæ ínstra unam horam nominarí, aut excítari ſe difficillímè patiuntur. Vnde díligenter domi concludunt ſeſe, ut ne ab ullo uíro conſpiciantur. Anículæ autem, & ancillæ, conſímilis formæ turba, circumſtant, uaríjs medicamínibus ínfelices íllas facies inficiendo ac medicando reſtituentes *Quatenus mulierũ conſuetudine uitãdum.* *Voluptati opponit mulierum fœditatẽ et in tegẽda illa operoſitatẽ immodicam. Deinde et uitæ morum q; inſolentiam.*

Neq; enim latíce meri
Aquæ profundam ubi abluere crapulam.

protinus ad ſerium alíquod, ſtudioq; dignum accedunt negocium, ſed crebræ medicamentorum

compoſitiões, fœdam faciei cutem expoliunt. Perinde autem ut in publica pompa, alia ſubinde aliæ ancillarum inſtrumenta manibus exhibent, pelues uidelicet aureas, & gutturnia, ſpeculaq́, & quemadmodum in pharmacopolio, pyxidum turbam, & uaſcula plena multæ infelicitatis. In quibus dentium uis abſterſiua, aut palpebris denigrandis ars comparata, ueluti theſaurus quiſpiam, ſeruatur. Plurimam autem partem conſumit textura capillorum. Nam aliæ quidem medicamentis rubefaciendi uim habentibus ad ſolis meridiem, capillos, perinde ut lanarum coloribus, flauo inficiunt fulgore, propriam damnantes naturam. Aliæ uero quibus ſufficere ad formam nigra coma uidetur, omnem maritorum opulentiam in hanc expendunt, totam propè Arabiam ex capillis redolentes, ferreaq́ inſtrumenta, ignis obtuſa ac modica flamma calefacta, uiquadam, cincinnorum flexus inter ſe implicant. Ac curioſius quidem compoſitæ illæ, & ad ſupercilia uſque attractæ comæ, breue interſtitium frontis relinquunt. Poſt tergum autem in ſcapulas uſque demiſſi capilli, inſolenti quodã modo ſuccutiuntur. Huc accedunt & uariis coloribus tincta ſandalia intra carnem pedes ipſos aſtringentia, & tenuis atque pellucida, prętextu tantum aſſumpta, ueſtis, ne corpus ipſum nudatum eſſe uideatur. Omnia autem quæ intra ipſam ſunt, cognitu faciliora quàm facies, uſq; ad turpiter propendẽtes iſtas mammillas, quas ſemper circumferunt obligatas ac uinctas. Quid autem opus eſt opulentiora iſtis mala recenſere? lapillos uidelicet Erythreos, ab extremis auriculis numeroſo pondere ſuſpenſos, aut illos circum manus & brachia euntes dracones, qui utinam uerè, pro auro, dracones ſint. Etiam corona caput circum circa ambit, lapillis Indicis ſtellata, præcioſa autem de ceruicibus monília dependent, & uſque ad extremos pedes miſerum illud deſcendit aurum, omne, quicquid tali ubique nudum eſt, reuinciens & aſtringens. Dignum autem fuerat, ferro potius religata crura iſta uinciri. Iam uero ubi totum corpus adulterinæ iſtius formoſitatis, fallaci elegantia, quaſi quibuſdam præſtigiis efformatum fuerit, impudentes etiam genas rubefaciunt illitis fucis, ut uidelicet nimiũ animis ipſarum, & pinguem colorem, purpureus ille nitor, inſuper additus, rubere faciat. Quæ igitur uita porrõ tantum apparatum conſequitur? Nempe ſtatim è domo egreſſiones, & omnis ſpectator, attererens atque enecans maritos.* Quorum nonnullorum infelices uiri, ne ipſa quidem nomina norunt Coliadas, ſi fors ita ferat, & Genetillidas. * aut Phrygiam illam deam, & Comum amore perditum in paſtore.* Sacrificia autem arcana, & abſque uiris ſuſpecta myſteria. Quid enim attinet & animorum corruptelas complecti? Poſtquam autem his peractis iterum diſceſſerunt, domi ſtatim prolixa balnea, ac ſumptuoſa quidem & lauta menſa, erga uiros autem multa ac ſimulata recuſatio. Poſtquam enim nimis quãm repletæ fuerint ſua ipſarum guloſitate, cum amplius neque guttur ipſarum cibi quicquam recipere poteſt, ſummis digitis uelut inſcribentes, appoſitorum unumquodque deguſtant, noctes ad hæc narrantes, & diuerſorum corporum ſomnos, & muliebritate lectum refertum, ex quo ſurgens quiſque, ſtatim lauacro opus habet. Atque hæc conſtantis uitæ argumenta ſunt. At uero quæ acerbiora ſunt, ſiquis ueritatem ex parte modo, diligentius perſequi uelit, uerè execrari Prometheum poſſet, Menandri illam erumpendo uocem:

Ergo immerentem dictitant Promethea
Pendere fixum Caucaſi de rupibus?
Et geritur illi Lampas, at aliud nihil
Boni, quod omnes autumo odiſſe ſuperos,
Fecit mulieres, proh ſupreme Iuppiter

Videtur hoc loco uel deeſſe quædã, uel corrupta eſſe. Colias & Genetyllis Veneris cognomẽta ſunt apud Ariſtophanẽ. Comus autẽ ſaltationis ſpecies, paſtoralis, & item Phrygia, quibus etiam inter conuiuia utebantur. Apparet ergo mulierum mores, & inſolentiam in publicis conuentibus, ſpectaculis, & ſaltationibus notari, eáq; partim omiſſa hic, partim corrupta eſſe.

Genus

Genus ſceleſtum, ducit aliquis coniugem?
Clam ducit, & quodammodo oblitus ſui.*
Nam mox cupiditates ſequuntur plurimæ,
Thoroq; adulter nuptiali ſubſidens
Illudit. hinc naſcuntur inſidiæ & metus,
Et temperata toxico mala, pocula,
Morbiq; uarij, atque omnium grauiſſima
Inuidia, cum qua mulier omne æuum exigit.

Et hic dubito an integra ſatis omnia ſint

Quis hæc bona uidelicet ſectatur? aut cui uita adeò infelix ac miſera animũ demulceat? Aequum igitur fuerit muliebribus iſtis malis opponere maſculã puerorum uiuendi rationem. Nam mane ſurgens ex lecto hauquaquam coniugali, poſtquam reſidentem in oculis ſomnum reliquum, aqua ſimplici abſterſit, ſacra chlamide humeralibus fibulis aſtricta, à paternis ædibus egreditur, demiſſo in terram uultu, ac neminem ex omnibus ex aduerſo intuens. Comites autẽ & pædagogi, turba ipſum decens, ſequuntur, uenerabilia uirtutis inſtrumenta manibus tenentes, nõ ſecti pectinis inciſuras, quibus coma demulceri queat, neque ſpecula, repercuſſarum formarum, abſq; penicillo expreſſas effigies, ſed uel multiplices pugillares à tergo ſequuntur, uel ueterum uirtutes operum cuſtodientes libelli. Quòd ſi etiam in ludum Mulici itare illum oporteat, apta atq; ſonora lyra, Omnibus autem philoſophicis animi diſciplinis abundanter exercitatus, ubi iam mens cyclicis illis bonis ſatiata fuerit, corpus quoque liberis exercitationibus exercet. Nam Theſſali equi curæ illi ſunt, ac breuiter iuuentutem domans ac ſubiugans, in pace meditatur res bellicas, emittendo ſpicula, & euibrando iacula, perita ac certa feriendi, dextera. Deinde & nitidæ paleſtræ, & ad ſolis meridianum calorem oppletur puluere corpus denſatum, deſtillantesq; cõtentioſorum laborum ſudores, poſt quos lauacra breuia, & menſa ſobria, rebus paulo pòſt gerendis non aduerſa. Rurſum enim ipſi tum præceptores, & ueterum operum exempla repetentes, atque in his cum cura uerſantes, recordationes. Nempe quis heros uirilis ac fortis fuerit, aut quis ob prudentiam publico teſtimonio laudatus, aut qui iuſticiam ac temperantiam amplexati fuerint. At talibus uirtutibus tenerum adhuc animum imbuens, quando iam ueſpera rebus gerendis finem imponit, tributo, qui uentri ex neceſſitate debetur, depenſo, ſuauiores ſomnos dormit, poſt diurnos iſtos labores, ad tempus conquieſcens. Quis igitur amator ephebi talis non fieret? Aut cui ita hebes oculorum quidem fuerit acies, cæcæ uero atque offuſcatæ mentis rationes? Quomodo uero non amaret illum in palæſtris quidem Mercurium, in ter lyras autem Apollinem, equitatorem uero Caſtorem, diuinas autem uirtutes mortali proſequentem corpore? At mihi quidem, ò Dij cœleſtes, utinam uita ſit hæc perpetua, ex aduerſo amici ſedere, & ſuaue loquentem propè audire: cum exeunte autem, pariter exire, & in ſumma, omne cum eo opus commune habere. Optarit igitur amator quiſpiam per illæſam, & inconcuſſam uitam, amaſium ſuum, abſque omni moleſtia ad ſenectutem peruenire poſſe, nullius fortunæ inuida impreſſione labefactatum. Quòd ſi uero etiam, qualis humanæ naturæ conditio eſt, morbus quiſpiam inuaſerit ipſum, cum laborante pariter ægrotabo, & ſi per intempeſtum mare in altum tollatur, cum eo ſimul nauigabo. Quòd ſi etiam tyrannica uis uincula illi innectat, par ferrum mihi ipſi quoque circundabo. Et quicunque illum oderit, idem mihi inimicus quoque erit. Si uero prædones, aut hoſtes uideam in ipſum graſſantes, etiam ultra quàm potero armabor: & ſi moriatur, uiuere neque ipſe ſuſtinebo. Poſtrema autem mandata iſs, quos proximè poſt illum amaui, iſta dado, ut commune ambobus ſepulchrum accumulent. Oſſibus au-

Collatio uitæ ac dictæ puerorum.

Aliud ab exemplis.

tem permiſcendo oſſa, ne mutum quidem puluerem à ſe mutuo ſegregari ſinant. Atque hæc non primi ita effingant mei erga dignos amores, ſed illa Diis próxima, heroum prudentia, uelut quadam lege ſanciuit. In quibus amicitiæ amor ille, ad mortem uſque durauit, & unà cum uita tandem expirauit. Phocis ab infantilibus adhuc annis, Oreſtem Pyladi coniunxit, Deum autem, cum mutuorum affectuum uelut mediatorem quendam accepiſſent, perinde atque in uno, eodemq; uitæ naufragio, ſimul nauigarunt. Ambo Clytemneſtram interemerunt, uti Agamemnonis filij, ab ambobus Aegiſtus occidebatur. Et furijs, quibus Oreſtes exagitabatur, Pylades magis quàm ille infeſtabatur. Idēq; cum illo, cum iudicaretur, periculum ſuſtinebat. Amatoriam autem amicitiam, non Græciæ modo terminis metiebantur, ſed ad extremos Scytharum fines nauigarunt, alter quidem morbo laborans, alter autem curam adhibens. Tauricam quippe terram aſcendentes, ſtatim occiſæ matris ultrix Erinnys perinde atque hoſpitio ipſos excepit. Ac barbaris undique circunſtantibus, alter quidem ex conſueta inſania collapſus iacebat. Pylades autem

Spumam oris abſtergebat, atq; corporis
Curam gerens, tegebat illud ueſtibus, Non amatoris modo,

Hæc ex Iphigenia Taurica Euripidis deſumpta ſunt.

ſed & patris affectum præ ſe ferens. Quando igitur iudicio lata ſententia fuerat, ut altero ad ſupplicium & cædem manente, alter Mycenas proficiſceretur ad afferendas literas, ambo manere alter pro altero uolunt, uterque in altero uiuente, ſeipſum uiuere exiſtimans. Reiecit autem & epiſtolas à ſe Oreſtes tanquam Pylade digniore, qui illas acciperet, tantum non amator pro amato redditus.

Nanq; hunc perire occiſum (inquit) onus mihi graue,
Ego enim ille ſum, qui hoc concilio nobis malum.

Et paulo pòſt ait: Huic quidem da literas,
Argos enim mittam, tibi ut res benè habeat,
Occidat autem nos, cui opus.

Nam uniuerſum negocium ita ſe habet. Quando enim à puero, dignus ac ſerius ille amor ſimul enutritus, in eam ætatem, quæ iam ratione uti, aliaq; ex aliis colligere poteſt, confirmatus fuerit, id quod olim amatum eſt, mutuos atque alternos amores uiciſſim reddit, adeoq; difficile eſt ſentire, uter alterius amator exiſtat, perinde ut è ſpeculo ſimili, amantis beneuolentiæ, in amatum recidente imagine. Quid igiturceu peregrinā uoluptatem nobis exprobras, id quod uitæ noſtræ proprium eſt, diuinis legibus definitum, & per ſucceſſionem ad nos tranſmiſſum. Libenter uero ipſum recipientes, cum pura mente, ueluti ſacram quandam rem tractamus. Nam uerè beatus ille eſt, iuxta ſapientum ſententiā:

Cui pueri molles, & equi ſolidam ungulam habentes,
Atq; ſenecta uiro, minus intolerabilis illi eſt,
Si quem adamant pueri.

Defenſio Socratis à teſtimonio Apollinis.

Socraticæ uero doctrinæ, & ſplendidum illud uirtutis examinandæ iudicium, etiam delphicis cortinis approbatum eſt. Oraculum enim ueritatis Pythius ille ex adyto dedit. Virorum omnium Socrates (inquiens) ſapientiſſimus, qui pariter cum cæteris diſciplinis, quibus uitam hominum promouit, & puerorum amorem, ceu rem præcipue utilem, adinuenit. Conuenit autem iuuenes amare, perinde ut Alcibiadem Socrates, qui ſub una atque eadem chlamyde patris ſomnos dormiuit. Atque equidem Callimachi illud præconium ad finem oratio nis libentiſſimē cunctis apponerem:

Nanq; utinam, cupido ſectantes lumine amatos
Erchius * ut pueros iuſſit amare ſenex.
Sic & ametis eos, fortiq; habitetis in urbe.

Hic

His cognitis, adulescentes, modestè pueris bonis conuersamini, neque modicæ delectationis gratia, longa effusa beneuolentia, usque ad uigorem modo ætatis, fictos ac simulatos amandi affectus protendite, sed cœlestem amorem adorantes, à pueris usque ad senectutem stabiles animorum motus conseruate. Nam hoc pacto amantibus, suauissimum quidem uitæ tempus est, nulla inhonesta conscientia cohabitante. Celebris autem & multa post mortem illorum fama, ad omnes passim promanat. Quòd si uero conuenit philosophorum pueris fidem adhibere, etiam æther, post terram, excipit eos, qui hæc sectantur. Illi autem meliori fato morientes, uirtutis præmium hoc, incorruptibile consequuntur. Atque hæc cum Callicratidas ualde iuueniliter, iactando amplificasset, Chariclem quidem denuo dicere conantem, repressi. Tempus enim erat, ut ad nauem descenderemus. Rogantibus autem, ut, de eo quod mihi sapere uiderentur, sententiam ferrem, paulisper utriusque uerbis connumeratis & perpensis. Haud quaquam subito, inquam, ac temere uidentur, amici, orationes istæ à uobis effutitæ, aut citra præmeditationem compositæ esse, sed continuæ, longæq;, & per Iouem. etiam solidæ cuiusdam curæ, manifesta hæc uestigia sunt. Propemodum enim nihil est, quod ab utroque dici potuerit, ac prætermissum sit. Ac multa quidem rerum experientia, maior autem orationis grauitas. Vt ego quidem optarim, si modo possibile foret, uel Theramenes ille, cothurnus fieri, ut ambo uictores ex æquo hinc discederetis. Veruntamen quoniam ipsi nihil remissuri uidemini, & ego inter nauigandum, de ijsdem rebus, haud quaquam admittere turbam aliquam iterum constitui, id quod mihi maximè uidetur iustum esse, pronunciabo. Nuptiæ quidem, ad uitam hominum promouendam, res imprimis utilis, & beata, quoties ex sententia contingunt. Puerorum autem amores, quotquot amicitiæ pura & casta iura conciliant, solius philosophiæ opus existimo. Quare sanè coniugio quidem uacandum omnibus est: pueros autem amare, solis philosophis relinquatur. Minimè enim mulieribus perfecta ac solida uirtus innascitur. Tu uero, Charicles, nequaquam ægrè feras, si Athenis, Corinthus hic cedet. Atque ego quidem præ uerecundia, breui oratione, iudicio ita tum approperato, surrexi. Animaduertebam enim Chariclem suprà quàm tristem esse, propemodum non aliter, ac si morte damnatus esset, Athenienſis autem alter, læto quodam modo alacer exiliens, incedebat ualde insolenter. Putasses ipsum circa Salaminem nauali prælio Persas superasse. Etiam illud ex iudicio hoc consecutus sum, quòd splendidiore conuiuio nos idem accepit, dum uictoriæ epulum nobis præbet. Erat enim alias quoque, quod ad uitam attinet magnificentior. Tacitè autem & Chariclem consolatus sum, ob grauitatem uerborum, assiduè admirando, quòd difficiliori parti, tam potente oratione patrocinatus esset. Cæterum ea tum in Gnido commoratio, quæq; apud ipsam Deam uerbis ultrò citroq; iactata sunt, habentia pariter & serium hilare, & eruditionem à Musis non alienam. ad hunc ferè modum dirempta sunt. Tu uero Theomneste, qui antiquarum adeo rerum harum memoriam nobis excitasti, si tum iudex fuisses, quo pacto sententiam tulisses? THE. Melitidem, aut Corębum me putas esse, per deos, ut ego ijs, quę abs te iustè adeo iudicata sunt, contrariam sententiam ferrẽ? Qui quidem præ summa eorum, quæ modo dicebãtur, uoluptate, in Gnido commorari me putabam, propemodum paruam hanc domũculam, ipsum illud templũ esse existimans. Sed tamẽ (nihil enim puto, in hac diei festiuitate, indecorè dicetur, & omnis risus, etiã si nimius & affectatus fuerit, solemnis esse, & ad festum pertinere uidetur) orationẽ illam ab amatore puerorũ, cũ nimio supercilio prolatam, admirabar quidem ob grauitatẽ, uerum non admodum ad demulcendũ animum

Epilogus & exhortatio.

Sententia Lectoris.

animum facere arbitrabar, cum puero nondum pubescenti consuetudinem quotidianam habere, & interim Tantali pœnas sustinere. Ac pulchritudinem in oculis tantum non exundante, cum haurire ac bibere liceat, sitim malle pati. Neque enim satis est, aspicere eum, quem amas, neque ex aduerso sedentem, atque loquentem audire, Sed perinde atque schalis quibusdam uoluptatis compactis, amor primum gradum uisus habet, ut aspiciat uidelicet amatum. Deinde ubi aspexerit, cupit adductum ad se propius, etiam contingere. Summis itaq; digitis, tametsi solum attigerit, fruitionis istius delectatio, totum mox corpus percurrit. Postquam autem etiam hoc potitus facile est, tertium experimentū addit, nempe baiationis, non statim curiosum illud, & affectatum, sed paulatim labia admouendo labijs, quæ priusquam planè contingat, rursum absistit, nullo suspitionis uestigio relicto. Deinde uero ad id, quod porrigitur, applicando sese, exquisitioribus semper quidem amplexibus illiquescit, interdum etiam ipsum os tacitè diducens, manuum autem nullam admittit segnitiem. Nam manifestæ, ac mutuæ eorum quæ sensu percipiuntur amplexationes, uoluptatem conglutinant. Aut clàm dextra molliter per sinum subingressa, mammillas, pro sua natura, modicè extantes, premit, & astricti solidiq; uentris plenum atque exuberans illud digitis contrectat æqualiter. Posthæc & primam succrescentis pubis lanuginem. Ac quid attinet me occultiora ista longius persequi. Tantam igitur nactus potestatem amor, calidioris cuiusdam rei opus attingit, atque ita à femoribus, quasi quodam exordio facto, iuxta Comicum, ipsum percutit. Mihi quidem ita amare pueros contingat. Illi uero de sublimibus disputantes, & quicunque philosophiæ supercilium ultra ipsa tempora adductum habent, tumidorum uerborum insolentia rudes & imperitos pascant. Amatori enim deditus fuit, ut quisquam alius, Socrates, & sub uno eodemq; cum ipso pallio accumbens Alcibiades, haud quaquam intactus inde surrexit. Ac ne mireris, non enim neque Patroclus ab Achille amabatur eò usque modo, ut ex aduerso illi sederet

Aeacidem expectans, dum cantus finiat ille.

sed erat & illorum amiciciæ mediatrix uoluptas. Cum igitur gemeret Achilles Patrocli mortem, parum custodito affectu in ueritatem erupit,

Femorum & morum sancta conuersatio,

Melior (inquiens) illos uero, qui apud Græcos Comastæ, seu comessatores appellantur, nihil aliud, quàm certos ac manifestos amatores puto. Fortassis autem dixerit quispiam, turpia hæc dictu esse, uera certè tamen sunt, per ipsam Gnidiam Venerem. LVCIA. Haud quaquam feram te, chare Teomneste, aliud principium tertij sermonis ferentem, quod audire solemni ac festo die solum par est. Cætera uero ab auribus meis procul hinc ablegare decet. Sed omittentes, plus temporis commorando hic accumulare, in forum hinc exeamus. Iam enim probabile est, accendi deo rogum. Est autem non iniucundum spectaculum, eorū quæ ille in Oeta passus est, memoriam, in animum reuocans præsentibus & spectantibus.

IMA-

IMAGINES.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Effigiat hoc dialogo Lucianus typum siue exemplar formosissimæ atq; honestissimæ mulieris, quæ non tantum pulchritudine corporis perfecta & numeris omnibus absoluta sit, uerumetiam eas animi dotes, eanq; morum uenustatem, ac gratiam habeat, quæ fœminarum proprissima sint, & pro personæ qualitate quamq; maximè commendent. Ac priorem quidem descriptionem, corporis ac formæ uidelicet, ex sua persona, effingit, collatione facta omnium earum & statuarum, & imagnum, quæ unquam à clarissimis artificibus factæ, præcipue celebrantur. Sumendo ex unaquaque quod in ea potissimum fuit, ac plurima laude nobilitatum. Alteram autem, quæ sermonis ac uocis suauitatem, eloquentiam, studia, cognitionemq; liberalium scientiarum. præterea sapientiam quoque ac prudentiam, modestiam, pudicicium, & (quam in hac cum primis commendat) animi æquabilitatem ac moderationem describit, sub Polystrati cuiusdam persona, cum quo dialogum hunc instituit, proponit: etiam ipsam collationibus exemplorum cum poëticorum, tum historicorum, eodem modo illustratam. Vtrum autem Imperatoris alicuius, eorum, sub quibus ipse uixit, an externi regis cuiusp iam uxorem, aut etiam concubinam, hoc tam exquisito ac singulari encomio celebret, dubitari potest. Nam Traiani quidem, atque Adriani uxoribus, sub quorum imperio pleraque scripsit, & nomen, & patria repugnare uidentur, cum altera Plotina, altera Sabina dicta fuerit: hanc autem ipse, ut illam apud Xenophontem Abradatæ uxorem, Panthean uocari dicat, & ex Smyrna, Ionica ciuitate natam fuisse. Et tamen appellatione regis Magni, qua ueteres Græci, solum Persarum regem nominabant. Idem infra etiam Imperatorem Romanum designat, cum in Toxari, ait Diniam à præfecto Asiæ ad regem magnum (quanquam ibi regem Persarum, qui tum nullus fuit, Erasmum quoque uerterit) in Italiam missum, & ab eo damnatum, in Gyarum Insulam relegatum fuisse.

LVCIANVS.

Exordium ab admiratione & effectu formæ.

AT profectò tali quopiam illi absumpti sunt exitio, quibus Gorgonis facies conspecta est, quali ego paulo antè penè interissem, ô Polystrate, uisa summa forma muliere. Et, quod in ea fertur fabula, parum aberat, quo minus ego saxum ex homine factus sim, spectaculi admiratione rigore attracto. PO. O Hercules, inusitatum quoddam & nouũ dicis spectaculum, nimisq; uiolentum, si Luciano quoque stuporem induxerit muliercula. Hoc equidem formosis conspectis iuuenibus facilè tibi solet accidere, ita ut quispiam citius totum sypissum loco dimoueret suo, quàm te à formosis queat abstrahere: qui non solum hianti ore illis assistere consueuisti, sed lachrymas quoque non rarò profundere tibi moris est, quemadmodum illam perhibent Tantali filiam. Veruntamen respondemihi, quæ illa tandem est Medusa saxifica, & unde generis ortum ducit, ut & nos illam uideamus. Neque enim, ut mea est opinio, nobis inuidebis spectaculum, neque Zelotypiæ morbo laborabis, si & nos illa conspecta rigore concreuerimus, LVC. Atqui hoc planè tibi compertum esse oportet, quòd si ex sola specula illam intuitus fueris, mutum ilico ac ipsis statuis immobiliorem te faciet. Et fortasse quod dixi, leue est præ hoc quod dicturus sum. Vulnere quoque non admodum tempestiuo te consauciabit, si coràm ipse illam intueberis. At si illa conuersis oculis temet inspexerit, quæ facultas tibi relinquetur te ab illa auellendi? Adducet te alligatum quocunque collibuerit, quemadmodum lapidem heracleum ferrum ad se attrahere perhibent. PO. Desine uero ô Luciane, prodigiosam quandam & monstrificam effingere pulchritudinem. Sed hoc mihi expedi, quæ nam illa fuerit mulier. LVCIAN. An tu me oratione eius formam immodicè attollere existimas, qui uereor, ne eam tibi iam uisam ingenij culpa, atque infirmitate nimis ieiunè laudarim. Tanto tibi

eius

eius facies ôratione mea amplior uidebitur atq; excellentior. Cæterum, quænã sit, mihi non promptum est dicere. Magnus circa illam cernebatur cultus & apparatus splendidus, Eunuchorum numero satellitio stipata, multis præterea alijs & illis teneris puellis comitata incedebat. In summa, omnia erant ampliora quàm quæ priuatæ fortunæ mediocritas sustentare posset. PO. Ergó ne nomen quidem inaudisti tu, quæ nam uocaretur? LVC. Ne nomen quidem teneo, nisi hoc solum, illam esse oriundam ex Ionia. Siquidem spectatorum quispiam, conuersis in proximum oculis quando præteribat, Tales, inquit, Smyrneæ sunt pulchritudines. Nihil autem mirandum est, si ex Ionicis urbibus pulcherrima, mulierem produxerit pulcherrimam. Visus uero est et ille mihi Smyrneus esse, qui ista dixerat, adeo insolenter de illa iactabat. POL. Proinde, hoc reuera ut lapis fecisti, qui neq; illam consecutus es, neque Smyrneum illum quæ fuerit interrogaris. Atqui saltem speciem, quoad eius fieri potest, oratione mihi adumbrato, si queam fortasse ista ratione illam cognoscere. LVC. Vide quantam rem à me exigas? Neq; enim tanta præsto est facultas orationibus, præcipue uero meis, adeo admirandam imaginem in lucem producendi, ad quam deliniandam uix Apelles, aut Zeuxis, aut Parrasius sufficerent, aut si quis fuit uspiam Phidias, aut Alcamenes. Ego uero artis imbecillitate non mediocriter læsum, deformabo archetypum. POL. Age tamen, effare obsecro, quali fuerit uultu prædita? Neque enim periculosa erit audacia, si familiari tuo ostenderis imaginem quibus lineamentis adumbrata fuerit. LVC. At enim longè tutius ipse mihi facturus uideor, si quos priscorum illorum artificum ad præsens opus absoluendum asciuero, ut mulieris formam mihi depingant. POL. Quorsum ista dicis? Aut quo nam pacto illi tibi asciti uenient, qui tot retrò seculis fato functi sunt? LVC. Perfacilè, dummodo te mihi non pigeat ad quæsita respondere. PO. Roga quæcunque fert animus. LVC. Nunquam ne Polystrate ad Cnidios peregrè profectus es? POL. Imò, maximè. LVC. Proinde ante omnia Venerem quoque illorum uidisti? POL. Sanè per Iouem Praxitelis monimentum pulcherrimum. LVC. Sed nunquid etiam fabulam memorantibus de illa incolis inaudisti, quomodo unus aliquis eius imaginis infando amore correptus fuerit, tum quemadmodum latenter in templo derelictus, noctu cum imagine, quantum fieri potuit, rem habuerit? Sed hæc alio tempore inquirito, quippe hæc ut ais tibi planè uisa est. Age uero & hoc mihi responde, nunquid etiam illam Athenis quæ in hortis est, uidelicet Alcamenis conspexisti? PO. Sanè omnium inertissimus ò Luciane, meritò censendus essem, si pulcherrimum Alcamenis figmentum negligenter contempsissem. LVC. Illud quidem Polystrate te non interrogabo, num sæpe in arcem conscenderis, ac Calamidis Sosandram spectaris? POL. Et hanc uidi sæpenumero. LVC. Iam & ista abundè sufficiunt. At ex operibus Phidiæ, quod nam maximè collaudasti? PO. Quod nam aliud, quàm illam Lemniam, quam hoc quoque titulo nobilitarè non dubitauit Phidias? Insuper illam quoque Amazonem, quæ hastæ innititur. LVC. Pulcherrima sunt, ista, ò amice, itaque alijs non amplius egebis artificibus. Age uero iam ex omnibus his, quoad eius fieri poterit, unicam imaginem compositam tibi ostensurus sum, ab unaquaque præcipuum specimen habentem. PO. Et quo pacto hoc fieri potest? LVC. Haud difficili ò Polystrate, si nunc in præsens traditis orationi imaginibus illi permiserimus exornandi copiam, tum componendi & coaptandi facultatem, quantum fieri poterit luculentissimè, eadem opera temperaturũ obseruanti, & iucundam uarietatem. PO. Rectè dicis, proinde assumptis illis demonstret. Perlibenter uero uidere gestio, qui nam illis [illegible] sit, aut quomodo ex ijs omnibus unam compositam, nec ulla in parte discrepantem absoluturus sit. LVCIAN. Atqui iam tibi uidendi facultas præstabit nascentem imaginem ita componens. Veneris è Cnido adductæ, si tantum caput sumpserit, reliquis

Descriptio formæ p collationem statuariũ, quotquot usquã nobilissimæ & præclarissimæ ab optimis artificibus effictæ sunt.

II.

III.

IIII.

V.

ſiquis nudi corporis partibus opus non habebit. Porrò, quod ad comam & uultum attinet, ac decentem ſuperciliorum ambitum, illi habendum concedes, quem admodum à Praxitele abſoluta eſt. Quinetiam oculorum mobilem agilitatem, amabili hilaritate & gratia temperatam retinebit, ſicut uiſum eſt Praxiteli. Cæterum, ubera & quæcunq; uultus ſunt partes, priores ab Alcamenis Venere quæ in hortis ſita eſt mutuo accipiet. Adhæc manus teretes, earundemq; concinnam iuncturam, digitorumq; tenellorum ductum non difficilem, in extremis in orbiculatam exilitatem deſinentium, ab ea quæ in hortis eſt & illa utenda recipiet. At uero totius faciei deſcriptionem & lineamenta genarumq; teneram mollitiem, & naſum intra rectum modum cohibitum præſtabit Lemnia & Phidias. Idem quoque dabit oris conformẽ compoſitionem, ceruicem uerò lacteam ſumet ab Amazone. Porrò autem Soſandra & Calamis eandem ornabunt uerecundia. Riſu præterea tenui fallente intuentis oculos animi oriſq; hilaritatem oſtendet, qualis & illius eſſe ſolet. Veſtitus frugalem mundiciem à Soſandra conceſſam habebit, præter quàm quòd illa nudo & aperto erit capite. Aetatis autem menſuram, quantacunq; illi fuerit, iuxta Cnidorum Venerem metienda eſt. Etenim & hanc Praxitelem diligenter emenſum eſſe uideo. Et quid tibi uidetur Polyſtrate, erit ne imago ſatis ornata & elegans, & maximè poſtea quam exactiſſimè abſoluta fuerit? PO. Adhuc ò generoſiſſimè, nonnulla formoſitatis pars in excolenda imagine tibi intermiſſa eſt, adeo omnes exornandi rationes in unum contuliſti. LVC. Illud enim uero amice quod dixiſti maximum eſt, niſi tuo iudicio minimum momenti ad ſummam formæ præſtantiam colores adderе poſſe uideantur, & cuius in quaque corporis parte maximè ratio habenda eſt, decorum, ut exactè, ut perfectè nigra ſint, quæcunq; nigra, & alba, quæcunq; alba eſſe conuenit, utq; apto decentiq; rubore floreſcant omnia. Ac iam de his periclitamur cum adhuc quod maximum eſt, deſyderamus. Vnde ergo eius rei copiam nobis parabimus, aut accerſemus uidelicet pictores, cum primis uerò illos, quos hoc artificio præ cæteris longe præcelluiſſe cognouimus, ut colores nobis aptè commixtos tẽperent, eoſdemq; pro decoro luculente & artificioſe accommodent. Sanè uerò accerſatur Polygnotus, & Euphranor ille, atq; etiã Apelles, Aetione unã comitante. Illi diuiſo inter ſe opere, Euphranor comam pinget, qualem Iunonis depinxit. At Polygnotus ſuperciliorum decoram diſtantiam, & malarum decentem rubedinem cuiuſmodi Caſſandram apud Delphos fecit in conuenticulis, exprimat. Amictum uerò ille quoque præparet, quàm poterit tenuiſſimè elaboratum, ut quæcunq; parti corpori decenter applicet, multa uerò uentis diffundenda relinquat: Porrò, reliquum corpus ipſe Apelles abſoluat, ſecundum Pacatæ ſimulachrum, ita tamen, ne nimium addat albedinis, ſed planè temperanter rubeſcat. Labia autem non ſint alia, atq; Roxanæ Aetion addidit. Quin potius præſtantiſſimum inter omnes pictores Homerum, Euphranore & Apelle poſthabito, in partem operis ſuſcipimus. Siquidem cuiuſmodi ille colorem Menelai adiecit femoribus, ebori purpureo oſtro infecto aſſimilatis, tali uniuerſum corpus colore niteat. Cæterum, ille ipſe pingat & oculos, bouinis, hoc eſt, pulchris & nitentibus oculis præditam exprimens. In partem laboris ueniat illi opem ferens, & poëta ille Thebanus utuenuſtate ſua exornet palpebras. Homerus quoque illam riſus amantem & ſtudioſam faciat, & candidis humeris, atque lacertis decoram, & roſeos habentem digitos. In ſumma, totam aureæ Veneris formoſitati longe iuſtius illam comparet, quàm Briſei filiam. Hæc inquàm fictores atq; pictores & poëtæ elaborabunt. Quòd autem per omnia amabili quadam elegantia niteat, hoc Gratiæ erit officium, aut potius omnium quot quot uſpiam ſunt Gratiæ atque Cupidines chorũ ducentes. Quis talem imitatione aſſequi poſſit imaginem? PO. Diuinum quoddam opus producis ò Luciane, & profecto ab ipſo Ioue demiſſum cœlitus, & cuiuſmodi apud ſuperos abſolutum eſſe credibile eſt. Quid autem rei ipſam facientem uidiſti? LVC. Codicillos habebat in manibus, duabus partibus conplicatos, uidebaturq; alteram iam perlegiſſe, alteram

Hactenus ex nudis ſimulachris effigiem collegit, iã & pictis clariſſimorũ artificũ tabulis et poëtarũ deſcriptionibus quoque colorũ elegantiam cõparat

Geſtus incedentis & loquentis.

uero etiamdum legendo perlustrare. Porrò autem inter progrediendū nescio quæ uerba cum quadam expedissequis faciebat, neq; enim tam clarè ut exaudiri posset loquebatur. Veruntamen tenuiter ridendo ò Polystrate dentes ostendebat, Dij boni quàm albos, quàm mediocres, quàm apte inter se constitutos. Sicubi segmentum aut monile uidisti pulcherrimum nitidissimis & æquali magnitudine pollentibus margaritis confectum, tam concinna decentiq; serie erant enati. Plurimum uerò decoris & ornatus illis accedebat, ex labijs perpulchrè rubentibus. Elucebant itaque ipsi Homerico ebori recenter secto similes. Neque uerò alij alios deformi latitudine excedebant, aut alij cæteris altius eminebant, aut præcedendo extabant, cuiusmodi in multis est cernere, sed erat una omnibus æqualitas, idemq; color, & magnitudo eadem, eadem serie connexis. In summa magnæ admirationis spectaculum de se præbebat, omnem humanæ formositatis uenustatem exuperans. PO. Quiescas parumper. Iam enim planè intelligo, quàm tu mulierem dicas, his omnibus quæ dixisti, atque adeo ex ipsa patria coniecturam facienti mihi cognita est, tum quòd Eunuchos quoque illam comitatos esse confirmasti, & per Iouem etiam milites. Regis uxorem ò beate, illam uidelicet multis nominibus memorabilem, tu memoras. LVC. Et quid illi nomen est? PO. Planè & illud nimis dulce & delicatum ò Luciane, & omnibus modis amabile. Etenim cognominis est formosæ illi Abradatæ coniugi. Haud dubie enim nouisti sæpenumero audito Xenophonte modestam quampiam & formosam admodum mulierem collaudantem. LVC. Sanè per Iouem quasi illam oculis coràm intuerer, ita animo affectus sum, quoties cunq; eam Xenophontis locum perlego, ac tantum non illam loquentem audio, dum quæ facta sint, commemorat. Et quemadmodum maritum armis induat, tum qualis erat eundem in pugnam emandans. PO. Atqui tu ò optime illam tanquam fulgur prætercurrens saltem semel conspexisti, uideris q; facilia & prompta illa, nimirum corpus & formam illustrare laudibus. Cæterum dotes animi quibus prædita est, intuentium oculis non sunt obuiæ. Neque compertum habes, quantō præcellat ista pulchritudine, qua mens illius exornata est, quæq; corporis forma longè præstantior, deabusq; conformior esse solet. At ego, qui & familiaritate illi iunctus sum, & sæpe in colloquium ueni, nimirum conterraneus illi existens, planè earum rerum certus sum. Quippe, quòd nec tibi obscurum esse opinor, mihi moris est morum suauitatem, humanitatem, animi magnitudinem, modestiam, & pudicitiam formositati anteponere. Digna enim sunt, quæ modis omnibus corporis dotibus anteferantur. Quoniam planè absurdum foret atq; factu ridiculum, si quis uestitus cultum atque mundiciem præ corpore admiraretur. Porrò autem ea mihi demum omnibus numeris absoluta pulchritudo esse uidetur, quoties in idem concurrunt anima exculta uirtutibus, & corpus amabili forma exornatum. Omnino enim non paucas tibi commonstrare possum, corporis equidem & formæ elegantia uisendas & scitulas & nitidas, cæterum formæ præstantiam morum fœditate deturpantes. Adeo ut id quod solum in tam speciosō corpore laudandū fuerat, ferè emoriatur atque flaccescat, reprehensioni & turpitudini obnoxium, ac planè præter dignitatem heræ tam prauæ uitiosæ nimirum animæ conuersans. Et sanè tales templis Aegyptijs iudicio meo uidentur esse persimiles. Illic enim ipsum quidem delubrum forinsecus pulcherrimum est simul atque maximum, sumptuosis lapidibus extructum atq; cōpositum, cæterum si intus Deum requisieris, aut simiam inuenies, aut ciconiam, aut hircū, aut felem. Eius generis mulieres non parum multas passim est cernere. Proinde corporis nitor & uenustas non sufficit, nisi ueris & iustis ornamentis decorata & exculta sit. Non aūt dico, ut uestimentis purpureis & aureis, aut gemmeis monilibus exornata sit, sed ijs quæ prædixi, nempe morum elegantia, uirtute, temperantia, æquitate, humanitate, ac alijs quocunq; tandem fine comprehenduntur.

Pantha scilicet. Vide lib. 6. & 7. pædias Cyri.

Transit ad descriptionem morū & dotes animi.

Locus communis.

LVC. Proinde ò Polystrate sermonem pensabis ipsa mensura (quod aiunt) aut etiam cumulatius, potes enim, ac quandam animi imaginem adumbratam nobis ostens

oſtendes, ne tantum ex dimidio illam admiremur. PO. Duram & difficilem mihi iniungis prouinciam ô amice, neq; enim perinde facile atque promptum eſt, ea quæ obſcura ſunt oratione retegere, quàm id quod manifeſtum eſt omnibus laude extollere, Videor uerò et ipſe ad hanc imaginem exprimendam multorum egẽs eſſe operæ, non fictorum ſaltem & pictorum, ſed philoſophorum etiam, ut ad illorum canonem, & regulam hoc ſimulachrum rectè abſoluatur, & in lucem ad antiquam plaſticen formatum producatur. Sed ad rem accingamur. Sit ergo primum fandi facultate prædita ac dulci uoce inſtructa, ut orationem melle dulciorem de illius fluxiſſe uerius quàm de ſenis illius Pyliĳ contionatoris lingua Homerus dixiſſe uideatur. Omnis autem uerborum & loquelæ tonus, cuiuſmodi delicatiſſimus eſſe ſolet, neq; nimium graui & aſpero tinnitu inſonet, quaſi ad uirilem uocem informatus ſit, neq; rurſus nimium tenui, quaſi impenſe effœminatus aut fermè fractus ſit, ſed qualis eſſe ſolet pueri nondum pubeſcentis, dulcis & blandus, comiter & manſuete in auditum ſemet inſerens, ut etiam illa loqui deſinente uerba audita iucundo murmure tinniant, ac quędam dulciſſimę uocis reliquię aliquantiſper perdurent, aut eſq; blando ſuſurro circumſonent. Tum quandam Echo alterna uocis imitatione auditum prorogantem imitetur, mellitiſſima quædam uerborũ ueſtigia neq; non perſuaſionis pleniſſima in animo audientium relinquens. Cæterum, quando uoce illa tinnula canere adorta fuerit, præcipue uero ad citharam, tum uero tempus eſt ex æquo tacendi & halcyonibus & cicadis & canoris oloribus, aliena enim à Muſis hæc ſunt omnia, ſi ad hanc collata fuerint. Et ſi Pandionis natam dixeris, rudis & inepta eſt, quanquam uocem multiſonam ædere ſoleat. Orpheus aũt & Amphion à quibus maximè motos auditorum animos eſſe cõſtat, quiq; ſyluas & ſaxa ſequentia cantus dulcedine ad ſe pertraxerunt, illi, ut ego opinor, ſi hanc audiſſent poſthabitis citharis, aſtitiſſent auſcultantes cũ ſilentio Quippe, omnes harmoniæ rationes accuratiſſime obſeruare, ut ne quid rhythmus deliret, ſed tempeſtiua deceq; eleuatione atq; depreſſione modulari ac emenſurare concentum, præterea uoce per omnia reſpondere citharæ, utq; plectrum à lingua non diſcrepet, aptiq; digitorum tactus, & agilis membrorũ flexibilitas, unde nam hæc ſuppetiſſent huic Thraci, ac illi in Citherone boues paſcenti? Itaq; Luciane, ſi quando illam cantantem audieris, non ampliùs illatam à Gorgonibus monſtrificam ullam immutationem patieris, lapis factus ex homine, ſed Sirenum modulantiũ uirtutem qualis nam ſit, cognoſces. Ita enim ſat ſcio adductus demulceberis, ut patriæ ac familiarium tibi obreptura ſit obliuio. Atq; etiam auribus cera obſtructis, per ceram quoq; oppoſitã penetrabit iucundiſſimæ uocis modulatio, tantam cantando uoluptatem audientibus exhibet. Terpſichores aut Melpomenes aut Calliopes uocem dixeris, infinita et omnifaria aurium animorumq; demulcimenta in ſe complectentem. Vt uno uerbo dicam, optarim cum primis talem mihi & tam concinnam modulandi rationẽ auditam, cuiuſmodi par eſt per talia labia & dentes illos emiſſam erumpere. Viſa uero eſt & tibi hæc eadem quam dico, itaq; & auditam eſſe exiſtima. Sed enim exacta & perfecta linguæ eloquentia, ac uocis ſonicę puritas, tũ illa in familiari colloquio extemporalis dicendi facultas atq; ſuauitas, quæ Gratijs Atticis ubiq; conſperſa eſt & condita, ne admiranda quidem eſt. Habet enim hoc à maioribus quaſi hæreditario iure patrium, Neq; alia ratione conueniebat illam in hac peregrinatione Athenienſium eſſe participem. Atqui ne illud quidem admiratione mihi proſequendũ uidetur, poëticis lectionibus illam uoluptuoſe oblectari & gaudere, eandemq; multo iam tempore ſtudioſe in illis uerſari, quando unà cũ Homero eiuſdem urbis ciuis ſit & incola, Vnam equidem Luciane illius iucundæ & amœnæ uocis ac modulationis imaginem expreſſam eſſe uides, ſi quis tenuiter admodum exprimere ſtuduerit. Iã uero & alias nõ oſcitanter cõſydera. Neq; enim unam ſaltem ſicut tu ex multis cõpoſitam conſilium eſt abſoluere, nam hoc eſſet perexile & ieiunũ, tum more graphico abſolutũ, ex tot formis tamq; multiplicibus ſpeciebus hinc inde collectam unam

Vocis ſuauitas & ſermonis.

Præteritio.

corporis pulchritudinem componere ſibiipſi diſerepãtem. Sed omnibus animi virtutibus una imago depingatur, imitata formam archetypi. LVC. Diem feſtum & epulas publicas omnifariam inſtructas mihi annuncias, ò Polyſtrate. Videris itaq; multo cumulatius menſuram mihi remetiri. Proinde perge admetiendo, nulla enim nunc res eſt qua perinde mihi poſſis gratificari. PO. Ego, quoniam omnium honeſtarum liberalium q; diſciplinarum cognitio neceſſaria eſſe putatur, maximè uerõ earũ quæ uſu ac meditatione conſtant, age & illam iam conſtituemus, multifariam quandam, ac multiplici uenuſtate conſpicuam, ne qua in parte fingendi artificio te inferiores adpareamus. Et ſanè ita pingatur, ut omnia bona comprehenſim poſſideat, quibuscunq; Helicon affatim atq; abundanter affluit. Nequaquam uero ut Clio aut Polymnia, aut etiam ut Calliope, utq; omnes aliæ, quarum unaquæq; unius tantum rei perita excellenter præcellit, uerum noſtra omnium ex æquo gnara & prudens ſit. Præterea nec minus Mercurij atq; Apollinis dotibus prædita ſit. Quæcunq; enim poëtæ lepidiſſimis celebrata uerſiculis in lucem dederunt, quæcunq; à ſcriptoribus claſſicis literis ac memoriæ prodita ſunt, quæcunq; philoſophi extulerunt laudibus, hiſce ſimul omnibus imago præclariſſimè exornata ſit. Neq; uero tantum penicillo obiter colorata, ſed pigmentis penitus imbuta, & ad ſatietatem uſq; tincta ſit. Et ignoſcendum eſt, ſi nullam huius picturæ archetypum queam oſtendere. Neq; enim uſpiam in ueteribus de eiuſmodi abſoluta diſciplinarum cognitione facta exſtat mentio, Veruntamẽ ſi uidetur & hæc ſacra ſuperis dedicetur, neq; enim, ut mea fert ratio, uſpiam culpari poteſt. LVC. Elegantiſſima profecto, ò Polyſtrate, ac omnibus cum numeris tum lineis abſoluta. PO. Iam deinceps poſt hanc ipſius quoque ſapientiæ & intelligentiæ imago depingenda eſt. Opus aũt nobis erit ad hanc abſoluendam exemplis quàm plurimis, præcipue uero multis ueteribus, ac uno quidem illo & Ionico. Cæterum pictores & illius artifices erunt Aeſchines familiaris Socratis, atq; ipſe etiam Socrates, imitandi dexteritate omnes longo interuallo poſt ſe relinquentes, qui aliqua cum gratia & uenere unquam pinxerunt aliquid. Aſpaſiam porrò illam Mileſiam qua cũ & olympius ipſe maximè admirandus conuerſatus eſt, exemplum intelligentiæ non malũ, præponentes, quanta rerum peritia, quanto in officijs ciuilibus acumine, quanta denique induſtria atq; ſolertia perpolita fuerit hoc omne ad noſtram hanc imaginem translatum accurata amuſſi applicabimus. Præterquam quòd illa modica in tabula depicta fuerat, hæc uero Coloſſea pollet magnitudine. LVC. Quorſum iſta dicis? PO. Quoniam ego Luciane, nequaquam æqualiter magnas imagines eſſe opinor, ſimiles exiſtentes. Nequaquam enim ſimilis eſt uetus Athenienſium Reſp. ac præſens Romanorũ potentia. Itaq; etſi ſimilitudine illa reſpondeat, hæc tamen potior eſt magnitudine, ueluti in latiſſimam depicta tabulam. Deinde, & tertium exemplũ ſi lubet producamus, nimirum illam Theano, ac uerſificatricem Lesbiam unà cũ Diotima, Theano quidem animi magnitudinem ad picturam cõferentem, Sapho aũt inſtitutæ uitæ iucunditatẽ adferet. Porrò Diotimæ non tantum ut illam laudauit Socrates, ſimilis erit, uerum illi omnibus ingenij ornatiſſimi dotibus comparata reſpondebit. Itaque & hanc Luciane, imaginem dedicatam ſuſpende. LVC. Per Iouem Polyſtrate nimium admirandam, Sed enim tu ò amice, alias quoq; benignitatis ac humanitatis imagines pergè depingere, quæ morum manſuetudinem, tũ placidam erga egentes comitatem conſueuit oſtendere. PO. Proinde & illa Theani comparetur, illi nempe Antenoris coniugi, neq; non Aretæ & filiæ eius Nauſicaæ. Præterea ſi qua alia in fortunæ indulgentis affluentia animi modeſtiam obtinuit. Deinceps uero poſt hanc modeſtiæ imago depingatur, ac oſtenſæ erga conuerſantem benedicentię, ut iuxtã illam Icari filiam maximè modeſta & pudica ſit, quem admodum ab Homero adumbrata eſt. Talẽ enim Penelopes effinxit imaginem, atq; etiã per Iouem propter nos affinitatẽ, etiam Abradatę cõiugis, cuius paulò ante mentionẽ fecimus. LVC. Omnibus profecto modis & hanc præclare abſoluiſti imaginem ò Polyſtrate, iamq; fermè exprimendarũ imaginũ finẽ attigiſti. Nullas enim animi ac laudũ partes prætermiſiſti;

Studia et cognitio liberalium diſciplinarum.

Sapientia & iudicium.

In ſympoſio, apud Platonem.

Modeſtia.

Prudentia.

PO. Nondum omnes, ſummum enim & maximè laudis caput omiſſum eſt. Dico uerò cum in tantam rerum magnitudinem euecta ſit, ut neque factu ob blandientis fortunæ proſperitatem intumeſcat, neq; ultra humanæ ſortis menſuram effera tur temere, fortunæ confidens. Sed ſeruata æquabilitate animi, ſe ipſam cohibeat, nihil procatius aut inſolentius, quod alijs foret moleſtiæ, animo concipiens, ſed ut erga accedentes populariter affecta ſit, ac dextris copulatis eoſdem benigne atq; amanter ſuſcipiat. Tanto enim his quibus cum ſermonem conferunt, ſunt acceptiores, quanto altiori fortuna euectæ, nihil ſuperbi, faſtidij aut contemptus tragici præ ſe ferunt. Veluti omnes illi qui ſua potentia non in hoc utuntur, ut procaciter contemnant alios, ſed potius ut benigne aliorum ſubleuent inopiam, illi ſoli acceptis à fortuna bonis maximè digni habendi ſunt, ac ſoli illi inuidentiæ malum poſſunt effugere. Nemo enim facile ei fortunato inuidebit, quem proſperis rebus affluentibus moderato utentem animo conſpexerit, neque iuxta Aten Homericam illam ſuper hominum capita incedentem, ac inferiorem calcantem. Quod plerunq; euenire ſolet ijs qui humili atq; abiecto ſunt animo, fortunæ arridentis procacitate intemperanter efferatis. Poſtea quàm à fortuna nil tale ſperantes eximprouiſo ſublimes in currum quendam uolatilem euecti ſunt, intra fortunæ mediocritatem conſiſtere nequeunt, neque deorſum elatos torquent oculos, ſed ſemper nituntur in arduum. Quare non raro ueluti Icarus liquefacta illis quàm celerrimè cera, ac alis defluentibus per præceps in marinos fluctus deuoluuntur, ſpectatoribus riſum exhibentes. Quotquot autem inſtar Dædali alarum uturitur remigio, neque admodum in ſublime elati uolant, certe quòd alæ ex cera illis conglutinatæ ſunt, rerum autem abundantiam ad humanæ uitæ ſocietatem ſubleuandam expromunt, neque non contenti ſunt ſaltem ab undis paulo altiores inferri, adeo ut crebro etiam alas uolando humefaciant, nec ſolis æſtui & feruoribus eaſdem liquefaciendas exhibent, illi tutò iuxta ac moderatè uolare utuntur. Quem curſum quiſpiam & in hac maximis efferre laudibus iure optimo poſſit. Quocirca digniſſimum etiam ab omnibus fructum percipit, optantibus ut hæ alæ quàm diutiſſimæ illi permaneant, bonis ſubinde affatim affluentibus, LVC. Sic quidem fiat, ò Polyſtrate, neque enim corporis uenuſtate ſolum conſpicua eſt, ut Helenam admiranda forma fuiſſe conſtat, ſed animo quoq; lepido amabili talibus expolita dotibus ſpectantes ad ſe allicit. Digna uero magno illo rege, manſueto exiſtente & affabili habenda eſt, ut hac quoque præcipua felicitatis parte cum alijs bonis innumeris quibuſcunq; ampliſſimè inſtructus eſt, fruatur. Vt ſub illius imperio ea quoque forma & uirtute mulier nata ſit, & quæ cum illo conuerſans arctiſſimo delyderio eum complectatur. Quippe haud quaquam mediocris felicitatis mulier exiſtimanda eſt, de qua aliquis Homericum illud commodiſſimè dicere poſſit, quod cum aurea Venere de formoſitatis palmario contendere poſſit, ingenioſis autem operibus Mineruam æquiparare. Neque facile quiſpiam ex omni mulierum numero aliquam illi comparabit, neq; corporis, neque ingenij gloria, ut idem ait Homerus, neque item mente & artificioſis operibus PO. Vera ſunt quæ dicis ò Luciane. Quare ſi conſultum factu tibi uidetur, commixtis iam in unum imaginibus, & ea quam tu corporis effinxiſti, & ijs quibus ego mentis ingenijq; dotes adumbraui, unam ex omnibus compoſitam, collecto libello omnibus contemplandam, admirandamq; exhibeamus, & ijs qui hoc ætatis degunt apud ſuperos, tum etiam illis qui paulo pòſt futuri ſunt. Itaq; longe, ut mea fert opinio, hæc erit ſtabilior & diuturnior, quàm ulla fuit, aut Apellis imago, aut Parraſij, aut Polygnoti. Eaque ipſa multo plus gratiæ ſpectantibus exhibuit, quatenus non ex ligno aut cera aut coloribus formata, ſed ſolertia atq; induſtria à Muſis ad hoc aſciſcitis expreſſa eſt, quæ haud dubie imago omnium accuratiſſimè abſoluta futura eſt, & corporis elegantiam, & uirtutes animi iuxtà contemplandas oſtendens.

Aequabilitas animi et moderatio.

Illiad. 7.

Epilogus.

LVCIANI

PRO IMAGINIBVS.

VINCENTIO OBSOPOEO INTERP.

ARGVMENTVM.

Apologus hæc est, eorum quæ superiore dialogo, nimio extollendi studio, ultra quàm decet, ac pium est, de Panthea dicta, uideri poterant. Priore igitur loco Polystratus, accusationem ac reprehensionem Panthea, recenset, quæ hisce duobus capitibus potissimum continetur. Primo quòd immodice ac nimium illam laudarit Lucianus. Deinde, quòd etiam cum dijs illam compararit, quorum prius contra modum atque officium uerè laudantium sit, & adulatoris speciem præ se ferat: alterum uero etiam impium, & periculosum, & ab illius natura & ingenio alienum, adeoq; contraria sibi ipsi facere Lucianum, qui cũ tantum illius modestiam prædicet, interim ultrà deos eandem efferat. Hanc accusationem postea etiam ex sua persona confirmat Polystratus, hortaturq; ut scriptum, siue encomium hoc mutet. Ad quæ Lucianus ita respondet, primum, ut dicat, se neque adhuc dum satis laudasse illam, nedum nimium, & quicquid huius fecerit, ex libertate atq; officio laudatorum fecisse, neque hoc adulatorum esse, nam alia ratione alioq; fine adulatores laudare, atq; uerè laudantes, eáq; omnia exemplis ac orationibus ostendit. Alterum autem, quòd illam cum dijs contulerit, ita defendit. Non esse in eo aliquam impietatem, aut insolentiam. Neq; enim illam cum dijs ipsis, sed cum eorum imaginibus ac statuis comparasse. Deinde etiam si hoc fecisset, aliorum tamẽ exempla extare, quibus factum hoc suum tueatur, qui non modo homines cum dijs contulerint, sed & deorum nomina sibi usurparint. Idcoq; non esse periculum hinc aliquod metuendum, cum idem antea tam multi, etiam philosophi, fecerint.

POLYSTRATVS.

EGO Luciane, inquit mulier, aliàs quidem magnam tuam erga me beneuolentiam euidenter perspexi, tum etiam honorem ex libello æditò per te mihi habitum non obscure animaduerti. Neq; enim ita effuse quispiam me laudaret, nisi beneuolentia adductus talia scriberet. At ut nescius non sis, quo ego sim animata animo, sic de me planè persuasum habe. Neq; aliàs quidem hominibus ad assentandũ eruditis gaudere soleo, sed qui sunt eiusmodi, subdoli præstygiatores mihi esse uidẽtur, ac minimè natura liberi. Cæterum, in laudibus quoties quispiam præter modũ me extulerit, molestis ac immoderatis amplificationibus attollens atq; exaggerans omnia, pudore quodam afficior, nec parum abest, quo minus non ferè semper aures obstruere soleam. Eaq; res subsannatione magis & risu quàm laude mihi digna uidetur. Eatenus enim laudes tolerabiles atq; ferendæ sunt, quatenus ille qui laudatur sibi conscius est ab his quæ dicuntur se non discrepare, sed partem esse encomio. Quodcunq; super hoc additũ fuerit, alienũ est, & apertæ assentationis suspitione nõ carebit. Atqui ego permultos noui, inquit, quibus uoluptati est, si quis eos laudibus cohonestans, etiam ea orationi adiecerit, à quibus longe lateq; alieni sunt. Veluti si quis confectæ ætatis uetulos ob iuuenilium annorum uigorem felices pronunciauerit. Aut illis qui informi sunt corpore, Nerei aut Phaonis adiungat pulchritudinem. Siquidem arbitrantur immodicis laudum testimonijs suas formas immutatum iri, et senem denuo repubescere, qua in opinione Peliam quoq; fuisse nõ sum ignara. Hoc uerò longe secus se habet, nam laus res esset quantiuis præcij, si illa quoq; re perinde frui possemus ex eiusmodi dementiente superiectione. Iam uere tale quiddam mihi pati uidentur, inquit, ita falsò laudati, ac si quis cuipiam turpi facie atq; deformi, latam admodũ uenustam afferens apponat. Porrò ille ob pulchritudinem sibi uehementer placeret, præsertim cum hæc ab illo auferri possit, & ab occurrente cõminui. Vnde maiori quoq; risu subsannandus foret, natiuę faciei deformitate derecta, quæ ascititia forma occultauerat. Aut per louem, si quis pusilla statura existens indutis cothurnis super magnitudine contendat cũ ijs qui toto cubito ex æquo illi collati essent excederent. Mentionem faciebat & huiusmodi cuiuspiam, aiebat mulierem quandam ex matronis primarijs, aliàs quidem pulchram & lepidam, corpore aũt pusillam, & cui multum de iustæ staturæ mensura deesset, à quodam poëta carminibus se-

Quòd immodice laudarit

A modo & fine laudum.

Amplificatio à contrario.

A similibus.

Exemplum.

celebratam, cũ ob alias quidem uirtutes quàm plurimas, tum quòd forma esset scitula, & corpore magno & prægrandi. Cuius staturam & longitudinis rectitudinẽ assentator ille populo conferre non dubitabat. Cæterum, illam laudum illecebris uehementer lætatam esse, quasi mendaci carminis assentatiuncula aliquid exiguo corpusculi modulo accessisset, manũq; gestiendo concussisse. Porrò autem poëtam hoc illi crebrius occinisse, cum uideret mulierem laudibus uehementer delectari. Donec quispiam ex præsentibus admoto ad aurem eius capite dixisset illi, Desine ò amice, ne mulierem etiam exurgere facias. Non dissimile quiddam huic, multo tamen magis ridiculum affirmabat fecisse Seleuci uxorem Stratonicen, quæ poëtis oblato talento certamen proposuit, quicunq; maiori arte atq; ingenio eius comam laudibus illustrasset. Atqui caput habebat turpi deformatũ caluitio, cui ne pauci quidem capilli inerant. Sed enim cum deformiter calua esset, omnibus exploratũ habentibus, ex diuturno morbo ęgrotanti capillos defluxisse, nihilo secus tamen audiebat à poëtis execrandis illis assentatoribus, hyacinthinos illius crines dicentibus, & molles quospiam capillorũ globos nectentibus, ac apijs nusquam existentẽ cæsariem comparantibus. Itaq; hæc omnia deridebat, unde adulandi materia assentatoribus suppetit. Addebat præterea illud non in laudibus tantũ usuuenire solere, sed in picturis quoq; easdem assentandi & decipiendi occasiones homines studiosè quærere. Gaudent enim, inquit, mortales pictoribus, cũ primis uerò illis, à quibus paulò formosiores depicti sunt. Esse autem nonnullos, qui eiusmodi artificibus iniungerent etiam, ut aut aliquid deformitatis aut magnitudinis naso detraherent, aut oculorũ nigritiem atriorem depingerent, aut aliud quiddam quod suæ formæ adiectũ conspiuerint. Deinde fraudulenter imponunt alienas imagines coronantibus, quæ nullo modo illis respondent similitudine. Hæc atq; eiusmodi dicere solebat, alia quidẽ in libello tuo collaudans, hoc unũ aũt minimè sufferens, quòd illam deabus lunoni atq; Veneri cõparaueris. Longe enim ista me ait, aut potius omnem humanã naturam excedunt. Cæterũ, ego ne illud quidem unquam in uotis habui, ut priscis heroidibus, nimirũ Penelope & Arete & Theani meam formam conferret, tantũ absit ut Deabus omniũ maximis et præstantissimis comparari postularim. Etenim uehementer, inquit, res diuinas horreo atq; superstitioso animo reuereor, Itaq; periculũ est, ne ut Cassiopæa eam laudem cupide ac desyderanter affectasse uidear. Atqui Nereidibus hæc tantũ formæ præstantia opponebatur. Iunonem & Venerem religiose coluit. Quocirca Luciane, ista te facta recantatione iussit transscribere, aut ipsas Deas testatura est hæc ipsa se inuita per te scripta esse. Te aũt scire uoluit, quòd libello non mediocriter discrucietur ita propalam obambulante, ut nunc is à te informatus est, nõ nimium pie neq; sancte admodũ Deorum cultũ perdocens. Existimabat uerò ab omnibus se uisum iri non uulgari peccato obnoxiam, si sustineret Veneri Gnidiæ aut Hortensi se dici similem. Quare te eorũ quæ libelli tui in extremis à te de illa prolata sunt, iussit ut submonefacerem, quibus eius animi moderationẽ omnis fastus nesciam testatus es, quippe quę super humanam mensuram semet nõ efferret, sed terræ uicina seruata mediocritate uolaret. His ille dictis, nunc sui oblitus super ipsum cœlũ mulierem extollit, Deabus illam assimilans. Postulat uerò à te ne semet Alexandro incogitantiorem esse putes, qui, architecto quopiã pollicente se Atho totũ transformaturum, & ad eius simulachrum adcommodaturũ, ut totius montis uastissima moles regis effigiem obtineret, duas in manibus urbes habẽtem, tam prodigiosis pollicitationibus non accessit animo, opus architecti uiribus maius esse opinatus, hominis temerariam audatiam compescuit, non admodum credibiliter Colossorum magnitudinem effingendo assequentem. Iussit itaque ut suo loco Atho intactum relinqueret, neque montem ita magnum ad tam parui corpusculi similitudinem imminueret. Laudabat autem Alexandrum animi magnitudinis, dicens, illum sibi hoc facto maiorem statuam quàm Atho erexisse in hominũ animis, apud quos eius rei memoria nunquã esset intermoritura. Neq; enim

Aliud Stratonices.

Quod cũ Deabus ipsam comparasset.

Ab ingenij repugnantia et periculo.

Ab impietate.

A repugnantibus.

Amplificat exemplo.

Athos

parui aut abiecti erat animi, honorem adeo amplum atq; inusitatum contemnere. Quin se quoq; tuum figmentum laudare aiebat, neque non imaginũ industriam admirari, cæterum, similitudinem non agnoscere. Quippe nequaquam dignam esse tantis ac talibus, & minimè harum esse affinem, sed ne aliam quidem mulierem ullam ad eas posse aspirare. Itaq; libenter tuos admirandos honores ei habitos tibi remittit, teq; orat, ut natiuo ac proprio archetypo suam faciem adumbres, utq; humano more illam laudibus illustres, neque pedis modum excedat calceus, ne os quoque mihi inquit, fortè illi occurrenti obduret. Illud quoque ut tibi exponerem, mihi in mandatis dedit. Audio, inquit multis confirmantibus, num autem uerum sit, uobis uiris explorate compertum, neque uictoribus Olympicis maiores corpore statuas e rigi concessum esse, sed curæ esse Hellanodicis ut ne unus quidem ueritatem excedat temere, atque exactissimè statua expendatur ad athletæ certamen & corporis quantitatem. Quocirca tibi uidendum est, inquit, ne unde mentiendi causam sumamus in mensura, ac deinde Hellanodicæ uestram subuertant imaginẽ. Hæc profecto ab ipsa dicta sunt. Cæterum tu Luciane eam cogitationem suscipe, ut diligenter consyderes, quo pacto libellum mutatum aliter exornes, eaq; auferas, ne impietate adductus in Deos flagitiose pecces, ueluti ipsa omnium grauissimè ista tulit, ac plane inter legendum inhorrescebat animo, ac Deas ut sibi essent propiciæ supplicitet precabatur. Et sanè ignoscendum est, si muliebre quiddam passa est. Atqui si ueritas non diffidenda est, ego mihi ipse tale quiddam dixisse uisus sum. Quippe, initio audiens delictum non animaduerti, oculos in scripta defixos habens. Postea uero quàm illa mihi fecit indicium, incipio & ipse sentire de illis non dissimilia. Ac propemodum consimile quiddam passus sum, quod in ijs quæ inuenimur sæpenumero nobis euenit. Contemplantes enim quippiam in propinquo sub ipsis oculis constitutũ, nequaquàm accuratè peruidere ppssumus. At si iusto interuallo disiuncti illud intuemur, omnia liquidius comparent obtutui, & quæ bene & quæ secus se habuerint. Iam hanc hominem existendem, Iunoni conferre ac Veneri, quid aliud est, quàm præfracte eleuare tantarum Dearum existimationem. Siquidem in eiusmodi comparationibus non tam quod modicum est collatione crescit et maius fit, quàm quod maius est imminuitur, dum ad id quod uilius fuerat pertrahitur. Exempli gratia, si duo pariter incederent, alter quidem corpore prægrandi, alter uerò per ætatem admodum exiguo penè humi repens, tandem si æquandi essent, ne alter alterum longitudine excederet, illud nunquam breuiore quantumuis semet extendente fiet, etiamsi summis pedibus ipse semet arrexerit. At si eadem ipsis longitudinis obtinenda est æqualitas, maior ille demittat caput necesse est, ac se humiliorem ostendat oportet. Non secus in eiusmodi accidit imaginibus, neque enim perinde tantis incrementis hominis uirtus augetur Deo comparati, quàm Dei magnitudo imminuitur, ad id quod uilius est inæqualiter deriuata. Atq; si quis terrestrium imperitus ad cœlestia oratione temere raperetur, minorem ille suspicandi causam præstaret hominibus, hoc à se impietatis impulsu factum esse. Sed enim tibi nulla fuit necessitas tot mulierum speciosissimarum pulchritudinibus extantibus, hanc tam audacter cũ Venere atq; Iunone comparandi. Itaq; uide Luciane, quo pacto hac tam graui inuidia te & illam exoneres. Neq; enim ualdè hoc moribus tuis familiare est, qui ne alias quidem ad laudandum facilis ac propensus esse consueuisti, At nunc nescio, quo fato impulsus tam subito mores mutaris tuos, omnem laudum mediocritatem excedendo. Et qui hactenus laudum eras parcissimus, nunc in eisdem effundendis omnium adpares intemperantissimus. Sed ne hoc quidẽ dedecori tibi fore putato, si orationem iam æditam adhibita lima retractes. Quandoquidem hoc Phidiam quoq; fecisse perhibent, quo tempore apud Heleos Iouem iam absoluerat. Stetisse enim illũ post ianuam, ubi primum opus in lucem productum hominibus uisendum ostendisset, subauscultasseq; quid quisq; spectantium laudaret aut reprehenderet, Cæterũ hic quidem nasum reprehendebat, quasi plus æquo crassiorem, alius uerò faciem tã

Ab exemplo aliud.

Asseueratio accusationis.

Ab effectu et impietate.

Epilogus qui à consuetudine & ingenij natura & exẽplo cohortatur.

quam

quam oblongam, tertius aliud quiddam pictori uertebat uitio. Deinde, digressis spectatoribus, rursus Phidiam semet concludentem correxisse, atq; ad multorum opinionem & iudicium imaginem emendasse. Neq; enim mediocre aut contemnendum esse existimabat populi tam numerosi consilium, sed hoc sibi persuaserat necessario fore, ut multi semper plus quàm unus peruiderent, tametsi ipse semet Phidiam esse non ignorabat. Hæc tibi ab illa uenio adferens, quæ & ipse non possum nō probare, ac tibi suadere ut facias, qui & singulari familiaritate et beneuolentia tibi cōiunctus sim. LV. Hactenus quidem ignoraui Polystrate, te tantum esse rhetorē. Itaq; orationem ita prolixam, accusationem ita uerbosam aduersus libellum meum effudisti, ut nullam parandæ apologiæ spem mihi feceris reliquam. Verum enimuero in hoc forensis iudicij rationem & morem egressi estis, cum primis uero tu, quòd lucubrationem meam indicta causa condemnaueris, non assistente illi patrono. Facillimum autem ut opinor, illud est iuxta Parœmiam, solum currentem uincere. Itaque nihil mirandum est, si nos comprehensi simus, neq; aqua nobis effusa, neq; respondendi facultate concessa. Quin potius illud omnium est absurdissimum, si uos & accusatoris & iudicis officio iuxtā functi estis. Vtrum ergo uis, ut rebus iam senatusconsulto decretis contentus quiescam, an potius iuxta Imeræum poëtam, Palinodiam quandam conscribam? Aut dabitis mihi prouocandi copiam ad aliud iudicium? PO. Sanè per Iouem, dum modo habeas quod probabiliter & iustè ad obiecta respondere possis. Neq; aduersarijs præsidentibus, ut tu ais, sed amicis cognoscentibus causſam perorabis tuam. Ego uerò unà tecum iudicium perpendere quoque paratus sum. LVC. At hoc me non mediocriter conturbat Polystrate, quòd illa non præsente causſa mihi dicenda sit. Etenim hoc longe fuerat præstabilius. Nunc uero mihi iusſo uelim nolim necessarium est defensionem aggredi. At si pollicitus fueris te talem mihi fore apud illam internuncium, qualem illius apud me egisti, audebo iactare aleam. PO. Enimuero illius rei gratia bonum habe animum Luciane, quòd me non malum habiturus sis in defendendo responsorem aut interpretem, si quàm pauciſſimis dicere conatus fueris, quo facilius memoria complectar singula. LVC. Atqui admodum mihi opus fuerat oratione longiſſima, ad tam uehementem & acerbam accusationem refellendam. In tuam tamen gratiam quantum potero defensionem decurtabo. Itaque illi hæc à me annuncianda curabis. PO. Nullo modo Luciane, sed tanquam illa præsente orationem habebis. Deinde ego te apud illam imitabor. LVC. Proinde quando ita tibi uidetur Polystrate, illa præsto est, eaq; prædixit uidelicet, quæcunq; tu ab illa mihi annunciasti. Nobis autem secunda oratio exordienda est. Et sanè non uerebor hoc tibi palàm facere quod mihi accidit. Nescio quam mihi trepidationem incusſeris, ut planè meticuloso sim animo. Et quemadmodum uides, iam totus sudo & horreo, ac tantum non illā uidere uideor, ipsaq; res magnam mihi iniecit perturbationem. Attamen incipiam neq; enim illa iam præsente mihi patet locus effugij. PO. Verum per Iouem magnam uultu præ se fert beneuolentiam. Viden' ut læta sit atq; alacris, & mansueta animo, quare sumpta audacia animo præsenti orationē aggredere. LV. Ego te fœminarū præstantiſſima mirifice, ut ais, & præter modū laudatam, nō uideo quo tanto præconio tuas uirtutes extulerim, quanto te ipsa nobilitaris encomio, cū Deorū cultū ita in magnis ponere soleas. Hoc enim fermè omnibus quæ à me dicta sunt maius est atq; excellētius. Et precor, ut benigne mihi des ueniā, quòd neq; hac ascripta imagine te honestarim, quę obstāte ignorantia nunquā mihi in mentē uenit. Neq; em aliā ante hanc depinxissem citius, nō ut hęc adiuncta aliquo modo reliquas excelleret, sed mihi multo minus dixisse uideor, quā rei dignitas exigebat. Igitur cōsydera, quantū à me solidę laudis testimoniū prętermissum sit, quāta significatio ad faciendū indiciū uitæ optimæ & mentis probatiſſimæ neglecta. Nam quibuscunq; moris est deorū immortaliū numina nō negligēter colere, illi quoq; in humanis actionibus optimi cēsendi sunt, Itaq; si oīs oratio retexta de integro mihi exornāda foret

Querela Luciani de actione iniquiore modo instituta, & de difficultate reſpondendi, eſſe: hæc ceu paraſceue quæda ad Apologū qui ſequitur.

Exordiū ab attentione.

Extenuatio.

Carminis cōſutatio, per inuerſionem.

A pietate & modeſtia.

&

& imago emendanda, nihil esset quod perperam adimere auderem, illud uerò es-
sem additurus, tanquam totius corporis caput atq; fastigium. Magnas ergo me ti-
bi gratias debere hoc nomine non diffitebor. Siquidem ego cum animi tui mode-
ratione laudassem, & quod nihil procacitatis aut insolentiæ, aut fastus, tanta tibi cō
ciliasset rerū magnitudo, his tu in oratione mea reprehēsis, ueram laudandi rationē
cōpleuisti, Quippe tales laudationes nō auidè arripere, sed hisce auditis rubore affi
ci, easq; maiores esse testari quàm ut tuæ mediocritati conueniant, moderati & po-
pularis animi est indicium At tu quando impensius hoc erga laudes affecta es ani-
mo, tanto te digniorem esse ostendis, quæ immodicis laudibus certatim celebreris.
Amplificat à Chria. Ac penè tibi res iuxta Diogenis cecidit sententiam. Qui interrogante puopiam,
quo pacto quis gloriam potissimum consequi posset, si gloriam, inquit, contempse-
rit. Dicerem, nimirum & ipse interrogante me quopiam, qui nā laude digni essent
maximè quotquot laudari grauate ferunt. At hæc aliena sunt & præsenti instituto
parum respondentia. Cæterum, de quo mihi respondendi cura incumbit, illud est
quòd Veneri Cnidiæ atq; ei quæ in hortis est, adhæc Iunoni & Minervæ formam
tuam effingens comparauerim. Hæc inquam tibi omnem modum excedere, & ul-
tra pedem uisa sunt. Ad hæc iam mea delabetur oratio. Et sanè uetus uerbum est
Alia eiusdem defensio à libertate & officio laudanti am. poëtas atq; pictores esse liberos. Ego uero laudantes maiori libertate dignos esse cē
seo, tametsi humi aut gressim incedant, quemadmodum nos, nec ulla uersiculorum
inferantur magniloquentia. Est enim laus res quædam libera, cuius licentia nullis
mensuræ aut magnitudinis aut breuitatis legibus astricta est. Sed in hoc solo præ
omnibus elaborat, ut admirandum ut omnium amore dignum declaret eū quem
laudauerit. At ego hac uia non incedam, ne imprudens ductu imperitiæ hoc tibi fa-
cere uidear. Illud autem puto tibi non obscurum esse, eiusmodi nobis esse laudato-
riarum orationum occasiones, quemadmodum oporteat laudantem uti ad demon-
strandum comparationibus, imaginibus atq; similitudinibus. Et fermè summa in
hoc sita est rectè aliquid adumbrandi & effingendi, quod ita optimè iudicari potest
Non si quis quiddam cum similibus conposuerit, neque si cum eo quod uilius est il-
lud comparauerit, sed si id quod effertur, laudibus quàm poterit effusissimè ad ex-
cellentioris archetypum extulerit. Exempli gratia, si quis canem laudaturus, eum
dem dixerit uulpe maiorem esse, aut fele, nunquid ille laudandi rationem tibi calle-
re uidebitur? non utiq; dixeris. Sed neque, quanquam lupo illum æqualem esse dix
erit, admodum laudauit magnificè. Sed ibi tandem uera laus absoluitur? si canis
leoni similis esse perhibetur & magnitudine & membrorum robore. Veluti Ori-
onis canem laudans poëta Leonicidam illum esse affirmauit. Et hæc perfecta laus
canis est. Rursus sicut Milonem Crotoniantem, aut Glaucum illum ex Caryсto, aut
Polydamantem laudare foret animus, ac tandem unumquemq; illorum muliere ru-
bustiorem fuisse perhiberet, nonne iure optimo ob laudis uæcordem stultitiam de
ridendus esset, quem si unius uiri fortitudinem excessisse dixisset, neq; tamen hoc
Comprobat exemplis. ad cumulatam laudem suffecisset. At quibus laudibus ille eminentis ingenij poëta
Glaucum extulit, neq; Pollucem robustissimum cum eo exaduerso manus ausurū
conserere, neq; ferreum & animosum Alcumenæ filium. uides cuiusmodi illū Dijs
comparauit? Quin potius ipsis imaginibus illum quàm uerissimè expressit. Et neq;
Glaucus ipse indignanter tulit Deis inter athletas primarijs collatus celebrari, neq;
illi ulti sunt aut Glaucum aut poëtam, quasi impie et contumeliosè in Deos circa lau
des agentem, sed utriq; in magna fuerunt gloria, & apud græcos honore & gratia
Remouet à se nomen assentatoris, exponens differentiam inter adulatorē & laudatorem. floruerunt, alter quidem ob præcipuum inusitati roboris specimen, nempe, Glaucus
poëta uerò cum propter alia, tum in primis propter doctissimi carminis editionem.
Itaq; ne mirandum tibi ueniat, si & ego assimilare uolens, quod laudanti perneces-
sarium est, exemplo altiori usus sim, oratione illud subiciente. Postea uero quàm &
in assentationis mentionem incidisti, confirmans te homines assentatione gratiam
eblandientes habere odio, laudo te, equidem nec aliter fieri conueniebat. Sed enim

ego

ego tibi & laudantis opus & adulatoris dementientem ſuperiectionem diſcernere & diſtinire uolo. Itaq; aſſentator quæcunq; ſui compendij gratia laudat, nulla ueritatis ratione habita, ea omnia immodicis laudibus extollenda eſſe exiſtimat. Impudenter autem mentiendo plura addit de ſuo, adeo ut non uereatur Therſiten quoq; forma turpiſſimum, ipſo Achille pulchriorem eſſe oſtendere. Ac Neſtorem inter omnes eos quotquot ad Ilium pugnaturi uenerant, natu eſſe minimum. Perſanctè quoq; deieraret Croeſi filium acutiori auditu eſſe præditum Melampode. Præterea Iphnea acutius cernere quàm Lyncea, dummodo ſpes aliqua cõſequendi lucri ob mendacium adpareat. Porrò autem laudator, nequaquam mentitur, aut addere ſolet aliquid, quòd in totum in laudato non compareat. Sed ea quibus natura præditus eſt bonis, tametſi non admodum magna ſint, extollit, ac maiora cumulatioraque eſſe oſtendit, Nec dubitaret dicere, equum laudare uolens, natura leuem (ut ea ſcimus eſſe animantia) & curſu ualentem. Ille per intactæ ſegetis uel ſummas uolaret Gramina, nec teneras curſu læſiſſet ariſtas. Rurſus non formidaret dicere uelocipedum curſus equorum. Præterea ſi domus elegans & ſumptuoſiſſimè exornata illi laudibus illuſtranda foret, nihil hæſitabundus diceret. Talis & intus erat magni Iouis aula ſuprema. Ad hunc uerſiculum aſſentator etiam fubulci ſcrophipaſci ſordidiſſimo tugurio accommodare auderet, ſi qua modo muneris à Sybota recipiendi ſpes reluceret. Veluti Cynethus ille Demetrij Poliorcetæ aſſentator, cum iam omnes aſſentandi rationes & uias ſua paraſitatione conſumptas cerneret, laudare ſolitus eſt Demetrium, quem frequens tuſſis moleſtiſſimè infeſtabat, quod dulciter atq; modulatè tuſſiendo ſonaret. Non ſolum autem hoc diſcrimine uterq; ab altero internoſci poteſt, quòd ij qui ad aſſentationem eruditi ſunt, non uereantur ad gratiam laudatorum inuerecunde mentiri. Laudatores uerò corporis animiq; dotes plus iuſto extollere, ſed & in hoc nõ mediocri interuallo inter ſe diſcrepãt, quòd aſſentatores ubicunq; poterint, immodicis utuntur Hyperbolis. Porrò autem encomiaſtæ in hiſce utendis moderationem magiſtram ſequuntur, ac intra certos fines ſe cohibent. Hæc ſanè perpauca ex infinitis adduxi adulatoris & ueri laudatoris ſigna atq; diſcrimina, ne omnes quotquot aliorum concinnandis ſtudent præconijs innocenter in ſuſpitionem à te rapiantur, ſed diligenter diſcernas, atque utrunq; proprio pede ac modulo metiaris. Age itaq; ſi uidetur, & ea quæ à me dicta ſunt ad utriuſq; canonem expende, ut cognoſcas num rectius huic an illi ſim conferendus. Si quidem ego ſi inamabilis atq; odioſæ formæ caſcam quandam Cnidio ſimulachro comparaſſem, merito præſtygiatoris uituperationem apud te incurrerem, ipſoque Cynætho adulantior eſſe iuſtiſſimè exiſtimarer. Sin uerò, eam quam omnes eiuſmodi eſſe non ignoramus, non erit mihi uehemẽter uitio uertenda iſta audatia. At dices fortaſſe, aut potius iam dixiſti, quod ad pulchritudinem laudandam attinet, tibi conceſſum ſit. Sed enim conueniebat laudem nulli inuidiæ obnoxiam facere, neque deabus immortalibus hominem me exiſtentem comparare. Ego uero, eò enim adducor, ut uerum reticere non poſſim, te ô præſtans animi mulier, nequaquam Deabus comparaui, ſed eximiorum artificum monumentis atq; operibus ex lapide aut ære aut ebore confectis. Iam ea quæ hominum elaborantur induſtria, hominibus aſſimilare, impium eſſe non arbitror. Niſi forte tu Mineruam eſſe ſuſpicata ſis, ſimulachrum illud, cuius author atque opifex extitit Phidias, aut hoc cœleſtem Venerem, quod in Cnido non ita pridem penicillo & coloribus adumbratum fabricauit Praxiteles. At uide, ne abſurdum ſit, talem de deabus opinionem animo concipere, quorum ueras imagines nulla, ut ego arbitror, humana induſtria aut imitatio poteſt aſſequi. Quòd ſi etiam maximè illis te aſſimilaſſem, non meum hoc erat inuentum. Neque ego primus hanc laudandi uiam inueni aut aperui, ſed Poetæ ſanè multi & eximij, cum primis uerò Homerus conciuis tuus, quem etiam nunc ab inferis excitabo, ut ſuo me tueatur patrocinio: neque periculum eſt, ne & ipſe unà mecum capiatur. Itaque ipſum interrogabo, aut potius te illius loco,

Amplificat exemplo.

Adaptatio.

Capitis defenſio per inficiationem.

Reijcit crimẽ impietatis in accuſantem.

Ab exemplis aliorum.

etc.

etenim crebra lectione monimẽta ab illo multis uigilijs elaborata, percurris, quod præclare facis, quid tibi illud uidetur, ubi de captiua Briseide sic loquitur, quòd au-
Iliad. τ. reæ Veneri similis Patroclum occisum defleuerit. Deinde paulo pòst, quasi parum esset illam Veneri formositatis elegantia parem esse, addit, ita inquiens, Sic itaque
» est mulier lachrymans effata Deabus consimilis. Hæc ergo quoties dixerit, non propterea illum odio prosequeris, ac librum è manibus proijcis, aut potius illi eam in laudando libertatem permittis? Atqui, etsi tù illi eandem nòn permiseris, tamen tanta seculorum series atque uetustas illi concessit, Neque unquam inuentus est, qui hoc in eo malitiosè reprehenderit, neq; illi qui eius imaginẽ flagellare ausus est neque qui uersiculos nothos atque supposititios censoria uirgula aut obeliscis notare aggressus est. Iam, si illi permissum est mulierem barbaram insuper & plorantem aureq; Veneri comparare, ego ut pulchritudinem taceam, propterea quòd non
Iliad. β. suffers coram laudari, non comparem Dearum imaginibus mulierem lætam & hilarem, & cum plurimum ridentem suauissimè? Quod homines cum Dijs commune habent. In Agamennone uero laudando, uide quantum Deorum existimationi parserit, & quàm undiq; ad concinnitatem imagines sumptas à Dijs exprompserit, quem & oculis & capite Ioui similem esse perhibet. Porrò Martí cinctura, pectora autem Neptuno, diuidens hominem penè membratim ad tantorum Deorũ imagines collatum. Et rursus hunc homicidæ Martí similem esse ait, ac alium alio Deo conferens. Deiformem Phryga illum Priami filium quoties esse ostendit. Sæpenumero Deo similem Pelidam pronunciat. At rursus ad muliebria exempla regrediar, haud dubie enim illum alicubi dicentem audisti. Hæc pulchræ est similis Veneri simul atq; Dianæ. Non solum autem ipsos homines Dijs componit, uerũ Euphorbi quoque comam assimilauit Gratijs, & hanc sanguine madentem & puluere deturpatam. In summa, earum rerum tanta est apud Homerum copia, ut nulla sit pars poëseos, quæ non diuinis comparationibus exornata sit. Itaq; aut hæc ueluti perperam scripta expungantur, aut mihi similia audendi libertas non interdu datur. Tanta uero est in similitudinibus & comparationibus adducendis licentia, ut Homerus etiam Deas ipsas non dubitarit laudare ab inferioribus. Nam Iunonis oculos bouinis comparauit, Aliis autem quispiam Veneris palpebras composuit uitulis. Nam auroram rhododactylum quis ignorat, uel ex ijs qui minimum operæ in euoluendo Homero ponunt. Atqui quod ad formam attinet, planè temperanter
A maiori alia & moderate mihi factum uidetur, si quis Deo similis esse prohibetur. Verum, quo numero illi comprehendendi sunt, qui deorum compellationes imitati sunt, ac Dionysij, & Hephæstiones, & Neptuni, & Mercuriales nominati sunt. Fuit quædam Latonæ Eudoræ Cypriorum regis uxor, nec tamen Dea indignata est, quamuis illam in lapidem, quemadmodum Nioben potuisset conuertere, Vt silentio præteream Aegyptios, qui rametsi ex omnibus gentibus Deos habeant infelicissimos, diuinis tamen nominibus ad satietatem usq; utuntur. Penè itaque pluríma pars è cœlo illis pertracta est. Quare nihil est quod ob laudem hanc ulla animi consterna-
Epilogus quo metũ periculi tollit. tione perturbata sies, ultionem aut supplicium à superis metuens. Nam si quid in eo libello aduersus Deos peccatum est, tu extra noxiam es, nisi putes et in auditione culpam quandam esse. De me uero deorum ultio sumptura est supplicium, posteaquã ante me Homerum & alios poëtas irati superi ulti fuerunt. At nondũ philosophorum omnium principem punierunt, qui hominem Dei simulachrum esse testatus
Ab exemplo est. Multa adhuc ad te dicenda supersunt, attamen huius Polystrati gratia dicendi finem faciam, ut dicta nostra facilius memoria repetita tibi referre possit. PO. Haud scio Luciane, num hoc mihi amplius promptum factu sit, tam enim uerbose ista proloquutus es, ac ultra effusæ aquæ spacium. Attamen quoquo modo meminisse conabor, Et quemadmodum uides, iam ista ad illam deferre studeo obstructis auribus ne qua pars elapsa orationis seriem mihi confundet, ac ego deinde à spectatoribus explosus ronchis & sibilis illudar. LVC. Istud sanè tibi curæ erit Polystrate, ut e-

optimè respondeas. Cæterum, ego quoniam semel tibi fabulam desaltandam tradidi, in præsens quidem excedam è medio. Proclamatis autem iudicum calculis, iterū præsto ero, uisurus quem nam finem hoc certamen habiturum sit.

TOXARIS SIVE AMICITIA.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Videtur hoc dialogo Lucianus, amicitiæ dignitatem, atq; effectum commendare uoluisse, dum Toxarim et Mnesippum introducit, alterum Scytharum, alterum Græcorum, in amicitijs colendis fidem, prædicantem, utrumq; autem pro patria sua, contendentem, connumeratis aliquot suæ ætatis hominum, exemplis, qui mutua inter se amicitia deuincti, extrema etiam pericula interim alij pro alijs obiere. Occasio contentionis à solemni sacrificio et cultu Pyladis et Orestis, quibus illos Scythæ uenerantur, sumpta est, altero uidelicet mirante, et causam scisitante, ob quam homines externos, et etiam hostes suos, diuinis honoribus Scythæ prosequerentur, altero autem, fidem et amicitiam illorum exponente, ob quam tantos honores consecuti essent. Neq; enim quicquam sanctius, aut religiosius à Scythis obseruari, et custodiri, quàm amicitiam, eaq; magis illos iactare se, quàm ullis alijs operibus ac rebus. Interim tamē et illa memorabilia sunt, que de ritu iungendi fœderis, et amicitiæ, cuius etiam Herodotus meminit in Melpomene, et de consuetudine contrahendi auxilia atq; exercitus, obiter addit.

INTERLOCVTORES, MNESIPPVS Græcus, TOXARIS Scytha.

MNESIPPVS.

QVID ais Toxaris? Sacrificatis Oresti ac Pyladi uos Scythæ, deosq; esse illos creditis? TOX. Sacrificamus Mnesippe, sacrificamus inquã: haud tamen deos esse arbitrati, sed uiros bonos. MNE. An uero mos apud uos, etiam bonis uiris posteaquam uita defuncti sint, perinde ut dijs sacra facere? TOXA. Non istuc modo, uerum eosdem festis diebus ac celebribus conuentibus honoramus. MNE. Quid captantes aut sperantes ab illis? Neq; enim quo beneuolentiam illorũ concilietis, ob id rem diuinam illis facitis, quũ iam sint mortui. TOX. Nihil officiat fortassis, si & eos qui mortui sunt, propitios haberemus: quanquam non ob id tantum hæc facimus: quin magis existimamus nos rem uehementer conducibilem & his, qui in uita sunt, esse facturos, si præstantium uirorum memoriam celebremus, honoremq; habeamus ijs, qui uita defuncti sunt. Siquidem hac ratione futurum arbitramur, ut multi apud nos illorum similes euadere cupiãt. MNE. Ista quidem rectè iudicatis: at Pyladem atq; Orestem quo nomine potissimũ suspexistis, ut dijs eos æquauerit is: idq; adeo quum hospites uobis essent: uel, quod grauius, hostes? Quippe posteaquam naufragio eiecti ab ijs, qui tum Scythiam incolebant, essent comprehensi, abducti q;, ut Dianæ immolarentur: adorti carcerarios, neq; non oppressis excubijs, & regem trucidarunt, & assumpta sacerdote, quin ipsa quoque Diana sublata, nauigio sese propripuerunt, irrita publica Scytharum lege. Quòd si obistiusmodi facta honorẽ habetis uiris: facile assecuti fueritis, ut multos illorum similes reddatis. Iamq; ipsi ab hoc die usq; ad prisca illa respicite: num uobis expedierit multos in Scythiam Orestes ac Pylades appellere. Nam mihi quidem isto pacto mox futurum uidetur, ut religionis ac deorum expertes reddamini. dijs qui reliqui sunt, ad eundem modum è regione uestra in exilium ablegatis: posteà, opinor, deorum omnium uice, uiros, qui illos eiectum uenerant, diuinitate donabitis: & qui sacrilegi in uos fuerunt, ijs tanquam dijs sacrificabitis. Quod si nequaquam horum gratia Orestem ac Pyladem colitis, sed aliud quidpiam Toxaris in uos beneficij contulerunt: qua gratia quum olim non esse deos iudicaueritis, nunc è regione, sacra illis facientes, deos esse decreuistis? Et qui tum parum ab-

Exordium dialogi ab occasione et disputatione, de sacrificijs Orestis & Pyladis.

erant ut uictimæ fierent, ijs nunc uictimas offertis: Enimuero ridicula uideantur iſta, & quum his quæ quondam ſtatueratis pugnantia. TOXA. Et iſta quidem Mneſippe præclara ſunt uirorum illorum facinora, quæ commemoraſti: uidelicet duo cum eſſent, tam ingentem auſum audere, ut tam procul à ſua patria profecti, mare transmitterent, Græcis ad id uſque temporis intactum, niſi ſolis his, qui Argo in Colchidem traiecerunt exercitum: nihil expauefacti, neque fabulas, quæ de illo feruntur, neque appellationem [illegible], quod [illegible] caretur, uidelicet, opinor, quòd feræ undiq; gentes accolerent: deinde quum iam capti eſſent, uſque adeo ſtrenue ſeſe geſſerint, neq; ſat habuerint, ſi tantum incolumes euaderent, niſi & à rege acceptam contumeliam ulti, & Diana ſublata abnauigaſſent. Quid? an non admiranda hæc, & quæ diuino quodam honore digna iudicent, quicquid eſt hominum, qui uirtutem ſuſpiciunt? Quanquam non iſta ſpectantes in Oreſte ac Pylade, pro heroibus illos habemus. MNES. Atqui iam dices, quid nam præter iſta ſuſpiciendum patrarint atque diuinum. Nam quantum ad nauigationem & peregrinationem attinet, non paucos profecto diuiniores iſtis oſtendero negociatores, atque inter hos præcipuos Phœnices, qui non in Pontum, neque ad Mœotidem uſque, aut Boſporum tantum enauigant, uerum quaqua uerſus, Græcum ac Barbarum mare permetiuntur. Hi ſiquidem omnem oram, & omne littus (ut ita dixerim) perſcrutati in annos ſingulos, extremo demum autumno in ſuam patriam reuertuntur: quos ſcilicet ad eandem rationem pro dijs habeto, idque etiamſi complures illorum caupones ac ſalſamentarios eſſe reperies. TOX. Audi nunc ò uir admirande, conſideraque quanto nos, qui barbari uocamur, rectius uobis de bonis uiris ſentiamus. Si quidem in Argo atque Mycenis ne ſepulchrum quidem ullum inſigne uidere eſt Oreſtis ac Pyladis, apud nos uero & templum oſtenditur, ambobus illis communiter ſacrum (ita ut par erat amicis) & hoſtiæ offerun tur, reliquusque omnis honos. Porro quòd hoſpites erant, non Scythæ, id uero nihil obſtat, quo minus boni uiri iudicentur: neque enim perpendimus cuiates ſint uiri honeſti ac probi: neque inuidemus, ſi cum amici non fuerint, res egregias geſſerunt. Quin magis admirantes ea quæ patrarunt, ab ipſis factis domeſticos ac noſtrates illos ducimus. Quòd autem potiſſimum ſtupentes in illis uiris efferimus, illud eſt, quòd nobis uiſi ſunt amici inter ſeſe longè optimi extitiſſe, atque alijs exemplo fuiſſe, quaſique legem ſtatuiſſe, quemadmodum oportet amicos omnem inter ſe communicare fortunam, Simulque promeruiſſe, ut à Scythis, qui in amicitiæ laude primas tenerent, colerentur. Itaque quæcunque alter cum altero, uel alter pro altero tulit, ea maiores noſtri deſcripta in columna ærea poſuerunt in templo Oreſtis: ac leges ſtatuerunt, ut ea columna prima eſſet inſtitutio diſciplinaque liberis ſuis, ſi meminiſſent, quæ in illa eſſent adſcripta. Itaque penè patris quiſq; ſui nomen citius obliuiſceretur, quàm res geſtas Oreſtis ac Pyladis ignoraret. Quin & in porticu templi eadem quæcunque in columna notantur, priſcorum picturis adumbrata uiſuntur. Nempe Oreſtes unà cum amico nauigans, deinde fracta inter abruptas cautes ipſorum naue comprehenſus, & ad uictimam adornatus, iamque Iphigenia initiat eos. Ex aduerſo uero in altero pariete idem iam uinculis exutus depictus eſt, ac Thoantem occidens, multoſque ex Scythis alios. Poſtremo ſoluentes, abducta Iphigenia ac dea. Porrò Scythæ fruſtra ſcapham adoriuntur iam nantem, hærentes gubernaculis, ac conſcendere conantes. Deinde re fruſtra tentata, alij quidem ex eis ſaucij, alij uero eius rei metu compulſi, natatu ſemet in ſolum recipiunt, ubi uel maximè liceat perſpicere, quantam alter in alterum beneuolentiam præſtiterit in conflictu cum Scythis. Fecit enim pictor utrumq; de hoſtibus in ſemet ruentibus ſecurũ, propellentem autem eos qui in alterum feruntur, ac præ illo iaculis occurrere conantem, pro nihiloque duxerim, ſi intereat ipſe, modo ſeruet amicum, uel ſuo ipſius cor-

Cauſa ſacrorũ & cultus amicitiæ.

Hiſtoria Oreſtis & Pyladis.

po-

pore præueniens, excipiensq; ictus in illum intentos. Iam uero tantam illorum beneuolentiam, atq; in rebus tristibus communionem, fidem, humanitatem, ueritatẽ deniq; constantiam alterius in alterum amoris, hæc haud quaquam humana putauimus esse, uerum animi cuiusdam præstantioris, quàm pro more uulgarium istorũ mortalium, qui donec secundis uentis nauigatur, amicis indignantur, nisi ex æquo participes fiant rerum lætarum: quod si uel paululum eis uenti reflare cœperint, aufugiunt solos in periculis deserentes. Enimuero, & illud noueris, nihil amicitia melius arbitrantur Scythæ, neq; est in quo Scytha magis glorietur, quàm in adiutandis amicis, communicandisq; rebus acerbis: quemadmodum neque probrum apud nos maius ullum, quàm amicitiæ desertorem uideri. Has ob res Orestem ac Pyladem ueneramur, quòd præstantes extiterint in Scytharum uirtutibus, atq; in amicitia præcellentes, id quod nos omnium maximè admiramur. Appellationem quoque ex his illorum factis imposuimus, ut Coraci uocentur, quòd quidem nostra in lingua perinde sonat, ac si quis dicat: dij amicitiæ præsides. MNES. Hui Toxaris, profecto non arcu modo ualuerunt Scythæ, bellicisq; in rebus cæteris antecelluerũt uerum uidentur & ad orandum persuadendumq; omniũ aptissimi: unde mihi quũdudum secus uideretur, nunc eidem merito feciſſe uidemini, qui sic Orestem, ac Pyladem in deoũ numerum retuleritis. Verum illud me fugerat uir optime, quòd pictor quoq; bonus esses. Admodum enim euidenter ostendisti nobis, quæ sunt in Orestis templo, picturas, pugnamq; uirorum, alteriq; pro altero susceptа uulnera. Tametsi non putaram amicitiam usque adeo cultam fuisse quondam apud Scythas magis autem quòd barbari essent, atq; agrestes, simultate quidem, ira, rabieq; perpetuò committi: amicitiam uerò, ne in familiarissimos quidem exercere solitos: id queconijciens, quum ex alijs quæ de illis audimus, tum ex hoc, quòd progenitores suos uita defunctos deuorant. TOX. An nos Græcis quum alijs in rebus, tum in his quæ ad parentum attinent cultum, sanctiores, magisq; pij simus, in præsentiarũ haud quaquam contenderim. Quòd autem nostrates amici longe fideliores sint amicis Græcis: quodq; amicitiæ ratio maior apud nos, quàm apud uos, haud difficile fuerit docere. Ac per deos Græcorum, ne tibi molestum sit audire, si quæ perspexi, dixero, multum iam temporis apud nos uersatus: uos enim mihi uidemini præclarius cæteris de amicitia uerba posse facere, tum uero factaq; illius, adeo non solũ pro sermonum dignitate non exercere, ut satuobis sit prædicare eam, & quantum sit bonum, ostendere. At ubi usu uenit, deficientes à sermonibus, nescio quomodo, è medio negocio aufugitis. Cæterum quum Tragœdi in scænam progressi, istiusmodi amicitias uobis repræsentant, plericq; laudatis atq; applauditis, ac pro se mutuo periclitantibus illis lachrymatis, ipsi uero nihil dignum laude pro amicis præstare audetis. Quin si quando fortè accidat, ut egeat amicus, ibi protinus non secus atque insomnia, procul auolantes euanescunt uobis multæ illæ tragœdiæ, uosq; simules relinquunt inanibus istis, ac mutis personis, quæ diducto rictu, atq; immane hiãtes ne minimum quidem loquuntur. At nos ediuerso, quo sumus in dicendo de amicitia posteriores, hoc in præstanda ea præcedimus. Quare si uidetur, ita in præsentiarũ agamus, priscos illos amicos ualere sinamus, si quos uel nos uel uos ex his, qui olim fuere, recensere ualemus, quando ista quidem parte uos nimirũ superaueritis cõpluribus ac grauibus adductis testibus, nẽpe Poëtis, qui Achillis & Patrocli amicitiam, tum Thesei Perithoiq;, neq; non aliorum necessitudinem, pulcherrimis uersibus carminibusq; contexuerunt. Quin paucos quosdam in medium adferamus ex his, qui nostra ipsorum memoria fuerunt. atq; eorum res gestas exponamus: Ego quidem Scythicas, tu uero Græcanicas. Et in his uter superarit, melioraq; produxerit amicorum exempla, is & uictor esto, ac suam ipsius uictoriam promulgato, tanquam qui pulcherrimum honestissimumq; certamen decertarit: adeo ut ego quidẽ non paulo malim mihi in singulari uicto certamine dextram amputari (nam ea est apud Scythas uicto poena) quàm in amicitia quopiam inferior iudicari, præsert-

Collatio Græcorũ & Scytharum quod ad amicitiæ fidem attinet, estq; hæc occasio sequentis amicorum recensus.

tim Græco, ipſe Scytha quum ſim. MNES. Quanquam eſt haud mediocris negocij cum uiro, ita ut tu es, bellatore, ſingulari certamine congredi; tum admodum inſtructo miſſilibus ac penetralibus narrationibus, haud tamen uſq; adeo ignauiter tam citò uniuerſam deſerens Græciam, tibi ceſſero. Etenim uehementer abſurdum fuerit, quum duo illi tantum uicerint Scytharum, quantum fuiſſe declarant tum fabulæ, tum uetuſtæ ueſtræ picturę, quas paulo ante ſcitè admodum repręſentabas, Græcos omneis, tot nationes, tot ciuitates, nullo defẽdente uinci abs te. Nam iſtuc ſi fiat, non dextram, quemadmodũ apud uos ſolet, ſed linguam execari conueniat. Sed utrum ſpectare nos oportet, numerum ne eorum, quæ amicè quis geſſerit, an magis quo plures alteruter amicos referre poterit, hoc uictoria dignior uidebitur. TOXA. Nequaquam, imò non multitudine uis horum ſpectetur, uerum ſi quæ tu narrabis facta, his quæ narrabo, uideantur præſtantiora, magisq; penetrantia, tum nimirum etiam ſi numero paria ſint, opportuniora magisq; letalia mihi facient uulnera: Ac penè memet adictus accommodabo: MNES. Probè loqueris. Statuamus igitur quot erunt ſatis. TOX. Mihi quidem ſatis fore uidetur, ſi uterq; quinq; narret exempla. MNES. Itidem mihi uidetur, ac prior dicito, uerum adiuratus, nimirũ non niſi uera dicturum, alioqui fingere eiuſmodi, non admodum fuerit difficile, palàm autem refelli non queant. Porrò ſi iuraris, nefas ſit non habere fidem. TOX. Iurabimus, ſiquid etiam iureiurando opus eſſe cenſes. MNES. At quis tibi è dijs noſtratibus, num ſatisfaciat Iupiter Philius? TOX. Et maximè. Ego quoque tibi noſtratem iurabo meapte in lingua. MNES. Teſtis igitur eſto Iupiter Philius, quæ cunq; dicturus ſum apud te, ea nimirum uel quæ uiderim ipſe, uel quæ ab alijs, quo ad fieri potuit, diligentiſſimè percenſerim, narraturum, nihil ex me ipſo comminiſcentem, alleuantemq;. Ac primo quidem loco, Agathoclis Diniæq; amicitiam referam, quæ apud Ionas eſt celebratiſſima. Nam Agathocles hic, qui Samius fuit, non ita pridem uixit, uir in amicitia quidem præcipuus, ita ut re declarauit: cæterum reliquis in rebus uulgo Samiorum nihilo præſtantior, neq; genere, neq; cæteris item opibus. Huic cum Dinia Epheſio, Lyſionis filio, amicitia à puero interceſſerat. Porrò Dinias ſupra modum ditatus eſt, & quemadmodum ſolent ij, qui nuper opes nacti ſunt, complures & alios ſecum habebat, ſatis quidem idoneos illos, & ad compotandum, & ad uoluptariam cõſuetudinem, ab amicitia uerò longe alieniſſimos. Atq; inter hos interim habebatur Agathocles, conuiuebatq; & compotabat illis, non admodum approbans eam uiuendi rationem. Dinias autem nihilo hunc potiorem habebat, quàm cæteros adulatores. Tandem etiam offendere cœpit, crebrius obiurgans, moleſtusq; uidebatur, quippe qui admoneret eum maiorum, præciperetq; ut ſeruaret, quæ multo labore parta, pater illi reliquiſſet, adeo ut ob hæc ne ad conuiuia quidem illum deinceps adhiberet, ſed ſolus cum illis conuiuaretur, celare cupiens Agathoclem. Demum ab aſſentatoribus illis miſero perſuaſum eſt, quod adamaretur à Chariclæa Demonactis uxore, uiri illuſtris, atq; inter Epheſios in honoribus ciuilibus primarij. Iam et literulæ à muliere ad illum uenit abãt, & ſerta ſemimarcida, & mala quędã admorſa: deniq; quicquid ad hęc lenæ machinantur in adoleſcentes, quo paulatim illis amorẽ artibus quibuſdã inſerant, primumq; hac incendant opinione, quòd ſeſe credant amari. Nam plurimũ illicit & hoc, præſertim eos, qui ſibi formoſi uidentur, donec imprudentes in caſſes incidérint. Erat aũt Chariclæa urbana quidem & elegans muliercula, at ſupra modũ meretricia, ſemperq; illius, quicũq; fortè adijſſet, etiam ſi quis admodũ leuiter concupiuiſſet: quin ſi uel aſpexiſſes duntaxat, protinus adnuebat, nec ullo pacto metuendum erat, ne quando recuſaret Chariclæa: admirabilis aũt alioqui artifex, quauisq; meretrice doctior allicere amatorem, & ambiguus quũ adhuc eſſet, totũ ſubigere: at quũ iam teneretur, incitare, ac magis magisq; accendere, nunc ira, nunc blandimentis: ac mox faſtidio: deinde iniecta ſuſpicione, quaſi ad aliũ ſeſe deflexura eſſet: poſtremo omni ex parte egregiè docta erat mulier, & abſoluta, artibusq; omni genis in amantes inſtru-

Iusiurandum

I. par. Agathocles & Dinias.

cta

cta. Hanc igitur tum Diniæ adulatores accerſiuerant in adoleſcentulum multaq; adſimulabant, quo eum in amorem Chariclææ impellerent. Illa porrò quæ complureis iam adoleſcentes iugularat, & innumerabiles amores fuerat mentita, domosq; opulentas euerterat: uarium quoddam, atque inexpugnabile malum: ubi nacta manibus eſt ſimplicem, & huiuſmodi artium imperitum adoleſcentulũ, haud quaquam amittebat ex unguibus: ſed undiq; oppugnans tentansq;. ubi iam omnium eſſet compos, tum ipſa dum captat capta perijt, tum infelici Diniæ innumerabilium malorum extitit cauſſa. Nam primum quidem ſtatim literulas illa ad illum dat: ac ſubinde miſſitat ancillulam, quæ renunciaret ut fleret, ut uigilaret: poſtremo ut miſera præ amore ſuffocatura eſſet ſeſe: donec iam beatus ille perſuaſus, ſibi formoſus eſſe uideretur, atque Epheſiorum uxoribus præter cæteros adamabilis. Ac tandem in congreſſum adductus eſt multis precibus exoratus, Et ex eo quidem tempore facilis iam erat coniectura, fore ut caperetur à muliere formoſa: ad uoluptatem congredi docta: & in loco flere, & inter loquẽdum miſerabiliter ſuſpirare: & iam abeuntem amplecti: & adeunti obuiam occurrere: & formam colere, ſic ut maximè placitura eſſet: interdum uel uoce, uel cithara canere: quibus omnibus in Diniam uſa eſt. At ubi ſenſit excruciari, iamq; amore illaqueatum, ac ſubiugum eſſe factum: aliud ad hæc excogitat, quo miſerum ſubuertat: grauidam ſe ex eo ſimulat (nam hoc quoque efficax ad magis ac magis inflammandum ſtultum amantem) Neque poſtea commeabat ad illum, affirmans à uiro obſeruari ſeſe, qui iam amorem perſenſiſſet. Hic uero rem iam non ultrà ferre potis erat: neque durare quibat, quum illam non aſpiceret: ſed lachrymabatur, adulatoreſque ad ſeſe accerſebat ac Chariclææ nomen inclamabat: imaginemq; illius amplexus (candido enim lapide fecerat) eiulabat. Demum in ſolum abijciens ſeſe iactabatur: planeque res extremæ dementiæ ſpeciem obtinebat. Siquidem munera reddita ſunt mulieri, non pro malorum aut corollarum precio: ſed ſolidæ domus, agri, famulæ, ueſtes florulentæ, auri quantum optaret. Quid multa? Breui Lyſionis domus antea inter Ionas nobiliſſima, exhauſta eſt, atq; exinanita. Deinde ubi iam exuccus eſſet, eo relicto, alium quempiam adoleſcentulum Cretenſem, benè nummatum uenata eſt, atq; ad illum deſciuit. Iam uidelicet illum adamabat: atque is quidem credebat. Itaq; Dinias neglectus non à Chariclæa modo, uerum etiam ab aſſentatoribus (nam iſti quoque ad Cretenſem amatorem iam deſciuerant) abit ad Agathoclem, iam pridem non inſcium, quàm illi res miſerè haberent, Ac pudeſcẽs quidem initio, tamen expoſuit omnia: amorem, egeſtatem, arrogantiam mulieris, rivalem Cretenſem: in ſumma, non uicturum ſeſe, niſi cum Chariclæa conſuetudinẽ haberet. Ille uero intempeſtiuum eſſe ratus id temporis exprobare Diniæ, qua propter ex amicis unum ſeſe non admiſiſſet, ſed tum quidem aſſentatores ſuos ſibi antepoſuiſſet: diuendita, quam unam habebat in Samo, domo paterna, præcium illi attulit, talenta tria. Quæ ſimulatq; recepiſſet Dinias, haud clàm erat Chariclææ: rurſus ſubitò formoſus factus: rurſus ancilla & literulæ, & expoſtulatio, quòd iam diu ſeſe non adiſſet, concurrerunt item adulatores applaudentes, ut uiderunt Diniæ ad huc eſſe quod daret. Cum autem pollicitus eſſet ſeſe uenturum ad illam, ueniſſetq; primo ferè ſomno, eſſetq; intus Demonax Chariclææ maritus: ſiue quòd alioqui præſenſerat: ſiue de compoſito, proditioneq; uxoris (nam utrunq; fertur) exiliens uelut ex inſidijs, & atrium iubet occludere, & Diniam comprehendi, ignem ac flagra minitans: neque non gladium tanquam in mœchum educens. Ille porrò reputans quibus in malis eſſet: uecte quopiam de proximo, ut iacebat, arrepto, tũ ipſum occidit Demonactem, in tempus adigens: tum Chariclæam: atq; hanc quidem non ictu uno, uerumetiam & uecte ſæpius, & poſtea Demonactis gladio feriens. At famuli interea muti ſtabant, rei nouitate attoniti: Deinde cõprehendere conati, quũ in hos quoque ferro inſiliret, ipſi quidem aufugerunt, Dinias autem clàm ſeſe ſubduxit, tanto patrato facinore. Et ad auroram uſq; apud Agathoclem diuerſabatur:

pariterq; & quæ facta eſſent reputabant, & quid in poſterum eſſet euenturum, conſiderabant. Vt autem diluxit, milites aderant, (iam enim res erat diuulgata) comprehenſumque Diniam, nec hunc inficiantem homicidium, adducunt ad præfectū qui per id tempus Aſiam moderabatur. Hic eum ad Perſarum regem remittit. Nec ita multo pōſt relegatus eſt Dinias in Gyaron inſulam ex Cycladibus unam, damnatus à rege, ut in ea, quoad uiueret, exularet. Agathocles autem cum reliquis in rebus nunquam abfuerat, tum pariter ſoluit in Italiam, & amicorum ſolus unà eſt in iudicium comitatus, neque uſquam defuit officio. Porrò ubi iam in exilium profectus eſt Dinias, ne tū quidem deſertus eſt ab amico. Quin potius ipſe ſuapte ſponte damnatus uerſabatur in Gyaro, ſimulq; cum illo exulem agebat. At quum iam rerum neceſſariarum omnium inopia laborarent, locans ſeipſum purpurarijs, unà cū alijs urinabat, quodque hinc partum eſt referens, Diniam alebat. Quin & ægrotanti diutiſſimè inſeruiuit: & ubi uita defunctus eſt, noluit unquam in patriam reuerti, uerum ibi perſeuerauit in inſula, pudori ſibi fore ratus, ſi uel mortuum amicum deſeruiſſet. Hoc tibi Græci factum amici retulerim, quod quidem non ita pridem accidit, haud enim ſcio anni quinq; præterierint, quòd Agathocles in Gyaro mortem obijt. TOX. At utinam iniuratus iſta Mneſippe dixiſſes, uidelicet quo mihi fas eſſet eis non habere fidem. Adeo Scythicum quendā amicum Agathoclem iſtū deſcripſiſti, quin uereor ne quem & alium iſti ſimilem narres. MNES. Audi iam & alium Toxari, Euthydicum Chalcidenſem. Retulit autem mihi de hoc Simylus naclerus Megarenſis, adiurans profecto ſe teſte rem factam eſſe. Aiebat enim nauigauiſſe ſeſe ex Italia Athenas, circiter Pleiadum occaſum, collecticios quoſdam homines uehentem, in his fuiſſe Euthydicum, unaq; cum hoc Damonem Chalcidenſem eiuſdem amicum. Ac natu quidem eos æquales fuiſſe: uerum Euthydicum ualentem, robuſtumq;, Damonem contrà, ſuppallidum atq; ualetudinarium, quaſi qui nuper (ut apparebat) ex diuturno morbo reualuiſſet. Itaq; ad Siciliam uſque feliciter aiebat Simylus nauigaſſe ipſos. Cæterum ubi tranſmiſſo freto, in ipſo iam Ionio mari nauigarent, tempeſtatem maximam eis incubuiſſe. Quid autem attinet multa referre: immaneis quaſdam procellas ac ſinuoſas, tum grandines, & ſi quæ alia tempeſtatis mala? Vt uero iam haud procul abeſſent a Zacyntho, nuda nauigantes antenna: præterea & funes quoſdam trahentes, quo nimirum uim, impetumq; fluctus exciperent: circiter noctis mediū, Damonem, qui in tanta iactatione nauſearet uomuiſſe in mare propendentem. Deinde, ut conijcio naue uehementius in eam partem, in quam ille propendebat inclinata, ſimulq; propellente fluctu, excidiſſe eū pronocapite in pelagus: neque nudum tamen, uidelicet ut miſero uel natare commode liceret. Mox itaq; ſuccłamaſſe quum præfocaretur, uixq; ſeſe ab undis ſuſtolleret. Porrò Euthydicum ſimulatq; audiſſet (nam forte fortuna nudus in ſtrato tū erat) abieciſſe ſemet in mare, arreptoque Damone, qui iam deficiebat (diutius enim iſta uideri poterant, luna ſcilicet relucente) unà iuxta illum naſſe, ac ſubleuaſſe. Ac uoluiſſe quidem illis opitulari ſeſe miſeratos uirorum calamitatem, uerum nequiſſe, quòd uento præualido raperentur. Illud tamen feciſſe, ſubera complura ad illos proiecciſſe, tum ex contis aliquot, ut ab his ſuſpenſi natarent, ſi quem fortè ex eis nanciſcerentur, poſtremo ſcanſoria quoq; tabulata, quę quidem erant neutiquàm exigua. Cogita iam per deos, quod aliud grauius beneuolentiæ documentum quiſquàm æquidere queat in hominem amicum, qui noctu decidiſſet in mare, uſque adeo ſæuiens, quàm communicata morte? Iamq; adeo mihi ante oculos pone imminentes procellas, fragorem aquæ ſeſe adglomerantis, ſpumam undiq; efferueſcentem, noctem, ac deſperationem. Ad hæc illum iam præfocari incipientem, uixq; undis extantē, manuſq; porrigentem amico: hunc aūt incōtanter inſilientem, ſimulq; nantem, prorſusq; ſolicitū, ne ſe prior Damon interiret. Sic enim profecto cognoſces, quòd haud ingenerosum hunc quoque amicum, uidelicet Euthydicum, retulerim. TOXARIS. Vtrum perierunt uiri Mneſippe, an ſalus quæpiam ex inſperato illis contigit?

II. par. Euthydicus & Damon Chalcidenſis.

Adeo

Adeo ego illis non mediocriter timui. MNES. Bono animo es Toxaris, ſeruati ſunt, quin hodieq; Athenis agunt, ambo philoſophiæ dantes operam. Nam Symilus ea demum narrare poterat, quæ noctu uidere licuit, hunc delapſum, illum deſilientem ſimulque nantes, quatenus per noctem dabatur aſpicere. Porrò quæ poſt hæc acciderint, Euthydicus ipſe narrat. Primum quidem, ſubera quædam forte nactos, ſuſpendiſſe de his ſeſe, atque ita hærentes fluitaſſe, ſanè quàm incommode. Deinde ubi tabulata conſpexiſſent, iam ſub auroram annaſſe, conſcenſisq; illis commode, deinde nantes appuliſſe Zacynthum. Poſt hos autem, qui neutiquam mali ſunt, ut ego quidem autumo, accipe iam tertium, nihilo iſtis inferiorem. Eudamidas Corinthius Aretæo Corinthio, & Charixeno Sicyonio amicis utebatur, & ijs quidem opulentis, quum ipſe pauperrimus eſſet. Hic uita decedens, teſtamentum reliquit, alijs quidem fortaſſe deridiculum, tibi uerò, haud ſcio, an tale ſit appariturum; uiro probo, & apud quem amicitia in precio ſit, quique uel cum præcipuis in ea certare queas. Sic enim in eo ſcriptum erat: Lego Aretæo quidem matrem meam alendam atque in ſenecta fouendam: Charixeno uero filiam meam elocandam cum dote, quanta ab illo maxima dari poterit. Erat autem illi mater anus, ac filiola iam matura nuptijs. Si quid autem interim acciderit alterutri, huius quoque partem inquit, alter habeto. Huiuſmodi lecto teſtamento, ij qui tenuitatem quidem Eudamidæ nouerant: at amicitiam, quæ illi cũ his uiris interceſſerat, ignorabant, rem pro ludo ioco; ducebant. Nemo certè aderat qui non cum riſu diſcederet, quòd eiuſmodi hæreditatem Aretæus & Charixenus eſſent accepturi, felices uidelicet, atque ita aiebant: Siquidem perſoluent Eudamidæ, ſuperſtites etiam ipſi hæreditatem tradent mortuo. At hæredes, quibus iſta erant legata, ut audierunt, uenerunt illico, agnoſcentes rataq; facientes ea, quæ erant teſtamento mãdata. Itaque Charixenus quinq; duntaxat dies ſuperſtes, diem obijt. Aretæus autem optimus ſucceſſor factus, tum illius, tum ſuo ipſius ſuſcepto onere, & matrem alit Eudamidæ, & filiam non ita pridem elocauit, ex quinque talentis quæ poſſidebat, duobus in propriæ filiæ dotem, duobus in amici filiam erogatis: Ac nuptias ambarum eodem die fieri uoluit. Quid tibi Toxaris, Aretæus iſte uidetur, num nam leue amicitiæ argumentum exhibuiſſe, adita huiuſmodi hæreditate, neque deſerto amici ſui teſtamento? an hunc quoque in perfectis idoneisq; calculis ponimus, ut ſit unus è quinque? TOXA. Et iſte quidem egregius, quanquàm equidem Eudamidam multò magis ob fiduciam admiratus ſum, qua fuit erga amicos: declarauit enim, quòd & ipſe eadem fuiſſet facturus erga illos, tametſi non eſſent ea ſcripta in teſtamento, uerum ante alios ueniſſet non ſcriptus talium hæres. MNES. Probe dicis. Sed quartum iam tibi narrabo, Zenothemim Charmoleũ, Maſſilia oriundum. Commonſtrabatur autem mihi in Italia, patriæ nomine legatum agendi, uir decorus, procerus, ac ditis, ut apparebat. Aſſidebat illi uxor in rheda iter facienti, quum alioqui deformis, tum dimidia nempe dextra corporis parte manca, alteroq; capta oculo, teterrimum quoddam & refugiendum terriculum. Deinde quum demirarer, ſi decorus ille quum eſſet, ac uenuſtus, ſuſtineret eiuſmodi mulierem ſibi adiunctam: is qui mihi eum commonſtrabat, cauſam exponit, quare in id matrimonium incidiſſet: nouerat enim compertè omnia, nam ipſe quoque Maſſilienſis erat. Menecrati (inquit) huius fœdæ patri, amicus erat Zenothemis, uiro diuiti ac honorato, ipſe ijſdem rebus par. Deinde aliquanto pòſt, facultatibus exutus eſt ex condemnatione Menecrates, quo tempore pariter infamis, & ad capeſſendos magiſtratus inidoneus eſt iudicatus à ſexcentum uiris, tanquam qui ſententiam iniquam pronunciaſſet. Ad hunc autem modum, inquit, nos Maſſilienſes mulctamus, ſi quis corruptè iudicet. Grauiter itaque ferebat Menecrates. primum, quòd eſſet condemnatus: deinde, quòd è diuite pauper: poſtremo, quòd ex nobili repente factus eſſet infamis, ac reiectitius. At præter cætera eum ipſa diſcruciabat filia iam nubilis, utpote annos nata decem & octo, quam ne cum omni quidem patris ſubſtantia,

III. *Eudamidæ, Aretheus Corinthij, & Charixenus Sicyonius.*

IIII. *Zenothemis Maſſilieñ. & Menecrates.*

quàm ante condemnationem poſſederat, dignatus fuiſſet quiſquam ingenuus ac pauper facile accipere, quæ tam infelici fuerit forma. Quin & concidere dicebatur idq; circa lunam creſcentem. Hæc ubi apud Zenothemim deploraret, bono, inquit, animo es Menecrates. Neq; enim ipſe egebis neceſſarijs, & filia tua dignum aliquẽ ſuo genere ſponſum inuenerit. Atq; hæc eloquutus, ſtatim apprehenſa illius dextra, deduxit domum. Ibiq; opes, quæ illi multæ erant, partitus eſt cum illo, ac cœna parari iuſſa, conuiuio accepit amicos, & in his Menecratem, ueluti iam è neceſſarijs cuipiam perſuaſiſſet, ut puellam in matrimonium acciperet. Poſteaquam autem cõuiuium peregerant, libaſſentq; dijs, tum uerò plenum illi calicem porrigens: accipe, inquit, Menecrates, à genero ſymbolum affinitatis poculum, nam hodie ducturus ſum ego filiam tuam Cydimacham, dotem autem iam olim accepi, talenta quinq; et uiginti. Illi uero reſpondente, abſit ne feceris, ò Zenothemis, néue ipſe uſque adeo inſaniam, ut te neglectum, qui & iuuenis es, & formoſus, conſpiciam cum deformi puella, ac debilitata coniugatum. Hæc inquam, illo loquente, hic ſponſam adiunctam tollens, abduxit in thalamum: ac paulo poſt prodijt, ea deuirginata, atq; ex eotẽ pore cum illa uiuit, ſupra modum diligens, & quemadmodum uides, circunferens eam. Et non ſolum non pudet matrimonij, uerumetiam perinde atq; glorians de eo, ſic oſtentat, propterea quòd neglexit corporis formam ac fœditatem, ad hæc opes & famam, tantum amici rationem habet Menecratis, neq; arbitratur eum ſexcentum uirum ſententia deteriorem eſſe factum, quantum ad neceſſitudinẽ. Quanquàm pro his iam illi gratiam retulit fortuna, ad hunc modum. Puellus enim ei formoſiſſimus ex illa deformiſſima ſuſceptus eſt. Neq; diu eſt, quòd tollens hunc pater intulit in curiã, frondibus oleaginis coronatum, ac pullis amictum, quo plus miſerationis auo conciliaret. At infans arridebat iudicibus, manibus complodebat. Itaque curia commota ſuper illo, remiſit mulctam Menecrati, atque ille iam rei, famæque reſtitutus eſt, eiuſmodi patrono uſus apud iudices. Hæc affirmabat Maſſilienſis Zenothemim amici gratia feciſſe, haud mediocria, ſicuti uides, neq; qualia paſſim Scythę factitant, qui concubinas formoſiſſimas ſumma cura deligere dicuntur. Reſtat nobis quintus. Neque uero mihi uideor alium quempiam debere dicere, Demetrio Sunienſi præterito. Nauigarat in Aegyptum Demetrius, unà cum Antiphilo Alopecenſi, qui cum illi iam inde à teneris annis fuerat amicitia, atque ephebus ephebo conuixerat, pariterq; fuerat eruditus, ipſe quidem Cynicam diſciplinã ſequutus, ſub Rhodio illo ſophiſta, Antiphilus uerò medendi ſcientiam exercuerat. At hoc temporis fortè prefectus fuerat in Aegyptum, ad ſpectaculum Pyramidum Memnonisq;. Nam audiuerat illas, quum eſſent ſublimes, umbram non iacere. Memnonem autem uocem ædere, exoriente ſole. Harum igitur rerum cupiditate adductus Demetrius: uidelicet ut Pyramidas intueretur, ac Memnonem audiret: ſextum iam menſem aduerſo Nilo nauigabat, relicto Antiphilo, quòd is itinere atque æſtu defeſſus eſſet. Huic autem interea calamitas incidit, quæ ſingularem quẽpiam amicum poſtularet. Nam puer eius ut nomine, ita & patria Syrus, inita ſocietate cum ſacrilegis aliquot, unà cum illis in Anubis templum irrupit: ſublatoq; deo, ad hoc phialis aureis duabus, tum caduceo, aureo & hoc, neque non cynocephalis argenteis, atque id genus alijs: omnia apud Syrum depoſuerat. Deinde forte comprehenſi, (capti enim fuerant, diuendentes neſcio quid) rem omnem protinus confeſſi ſunt, diſtricti in rota: deportatiq; uenerunt in ædes Antiphili: ibi res furto ſublatas depromebant, ſub lectica quadam in abdito conditas. Syrus itaque illico uinctus, unàq; herus huius Antiphilus: atque is quidem interea dum præcepto rem audit, auulſus. Nec opitulabatur quiſpiam: quin magis hi qui fuerant hactenus amici, auerſabantur hominem tanquam qui templum Anubis ſacrilegio compilaſſet: ſeſeq; impiari credebant, ſi cum illo bibiſſent, aut ediſſent. Porrò duo qui reliqui erant pueri, quicquid erat in domo, conuaſantes, fuga diſceſſerunt. In uinculis igitur erat miſer Antiphilus multum iam temporis; habitus interim omnium, quan-

V. par. Demetrius Sunienſis & Antiphilus Alopecenſis.

quantum in carcere erat, sontium sceleſtiſſimus. Porrò præfectus carceris Aegyptius, homo ſuperſtitioſus, ratus ſeſe gratum facere deo, atque illius ulciſci uices, grauis Antiphilo imminebat. Quod ſi quando defenderet, affirmans ſe nihil eiuſmodi patraſſe, impudens habebatur: atq; hoc nomine multo etiã magis erat inuiſus. Subegrotabat itaq; iam, maleq; habebat, nec mirum: quippe qui humi cubaret, idq; etiam noctu: neq; crura ſineretur protendere, ligno incluſa: nam per diem cataſta ſtringebatur, altera manu uincta ferro: at noctu cogebatur totus in uinculis eſſe. Ad hæc inſuper domicilij pædor ac præfocatio, multis ibidem uinctis, locumq; anguſtum prementibus, adeo ut uix reſpirarent: tum ferri ſtridor, ac ſomnus exiguus: hæc omnia moleſta erant, atq; intoleranda: nimirum homini eiuſmodi rerum inſueto, minimeq; ad tam durum uitæ genus exercitato. Quum uero iam deficeret, ac ne cibum quidem capere poſſet, reuerſus eſt tandem & Demetrius, nihil dum ſciens eorum quæ acciderant. Vt aũt cognouerat quo in loco res eſſet, ſtatimq; curriculo ad carcerem ueniſſet: tum quidem admiſſus non eſt, propterea quòd ueſpera iam eſſet: et carceris cuſtos iam dudum occluſis foribus dormiebat, miniſtris excubias agere iuſſis. At mane quum eſſet ingreſſus, multis uidelicet precibus admiſſus accedens multo tempore quærebat Antiphilum: quippe malorum multitudine ſic immutatum, ut cognoſci non quiret. Circumiens igitur, è uinctis unumquemque contemplabatur: eorum more qui familiarium cadauera iam marcida facta, requirunt in ſtragibus. Quòd ni nomen fuiſſet eloquutus, Antiphilum Denomenis filium: ne longo quidem tempore potuiſſet agnoſci quiſnam eſſet, uſqueadeo præ malis erat transfiguratus. Vt uero ad uocem agnitam reſpondiſſet, atq; adeunte illo comam diduxiſſet: eam à uultu abigens ſordidam atq; impexam, oſtendit ſeſe quis eſſet. Hic ambo collapſi ſunt, oculis oborta caligine, in tam inopinato ſpectaculo. Verũ aliquanto pòſt poſteaquam & ipſe ſibi redditus, & Antiphilum recipiens Demetrius de ſingulis eſſet illum diligenter percontatus, bono animo eſſe iubet. Tum diſſecto pallio, dimidiato quidem induitur ipſe: reliquum autem illi donat, detractis illi putribus atque detritis, quibus erat opertus panniculis, atque ex eo die modis omnibus illi aderat: curam eius agens, inſeruiẽsq;. Locans em ſeſe ijs, qui uerſabantur in portu mercatoribus, à mane ad medium uſq; diem, oneribus geſtandis non parum lucri faciebat. Deinde ab opere reuerſus, mercedis partem carcerario in manum dabat, quo illi manſuetum hunc, ac pacatũ redderet. De reliquo autem, in amici curam affatim ſuppeditabat. Atque interdiu quidem aderat Antiphilo, quo illum conſolaretur: ubi uero nox occupaſſet, pro carceris foribus facto ex herbis thorulo, ſubſtratisque frondibus, acquieſcebat. Et in hunc quidem modum aliquandiu degebant: ut Demetrius nullo uetante ingrederetur, atque ob id mitius ferret calamitatem Antiphilus: donec extincto in carcere latrone quopiam, idq; ut putabatur ueneno, & cuſtodiæ exactiſſimè obſeruatæ, neque deinde quiſquam admiſſus in domicilium uinculis liber. Quas ob res dubius atq; anxius, quum alia uia non pateret, qua liceret amico adeſſe: adito præfecti collega, ſeipſum defert, tanquam in irruptione templi Anubis communem operam addidiſſet. Id ſimulatq; confeſſus eſt, abductus eſt illico in carcerem, ac ductus ad Antiphilũ. Nam hoc magnis precibus uix obtinuerat à carcerario, ut proximè Antiphilo, atq; eadem in trabe uinciretur. Hic igitur uel maximè declarauit, quanto in illum fuerit amore, quum ſua ipſius incommoda negligeret, cum & ipſe interim ægrotaret: illud autem curæ haberet, quo pacto fieri poſſet, ut ille & quàm plurimum dormiret, & minimum angeretur. Atq; ita commode tolerabant, communicatis inter ipſos malis: donec aliquanto põſt, tale quiddam accidit, quod finem fermè eorum imponeret calamitati. Siquidem è uinctis quiſpiam, haud ſcio unde nactus limam: adiunctis coniuratis captiuorum pleriſq;, catenam inſecuit, qua ſeriatim erant aſtricti, cyphonibus in hanc inſertis, ſoluitq; omnes. Qui quidẽ facile trucidatis, quippe paucis cuſtodibus, cõglobati proſiliere, atq; hi quidẽ illico quò quiſq; poterat, diſſipati: poſtea pleriq; ſũt cõprehẽſi. Porrò Demetrius et

Antiphilus inſibi remanſerunt: Syro quoque retento, qui iam aufugere parabat. Vt autem diluxiſſet: Aegypti præſes, cognito quod acciderat, emiſit quidem qui illos inſequerentur: accerſitis autem ijs, qui erant cum Demetrio, ſoluit à uinculis collaudatos, quòd ſoli non aufugiſſent. At illis haud quaquàm ſat erat, ut hoc titulo dimitterentur. Clamabat autem Demetrius, ſibiq; nõ mediocribus in rebus iniuriam fieri prætendebat, ſi pro maleficis habiti, uiderentur uel commiſeratione, uel obid laudis, quòd non aufugiſſent, dimitti. In ſumma, compulere iudicem, ut cauſſam exactius excuteret. At hic ubi repperit, nihil eos commeritos, collaudatos illos, Demetrium autem ſeorſum quoque admiratus, liberos eſſe iuſſit, conſolatus ſuper pœna quàm tulerant, præter ius in uincula coniecti. Quinetiam ambos munere proſecutus eſt, idq; de ſuo: Antiphilum drachmarum decem milibus: bis tanto Demetriũ. Ac Antiphilus etiam nunc quidem in Aegypto eſt. Demetrius autem ſua quoque uiginti milia relinquens amico, conceſſit in Indiam: profectus ad Brachmanas, tantum hoc loquutus Antiphilo, merito ſibi iam ignoſcendum uideri, quòd tum ab eo diſcederet. Neq; enim ſibi opus fore pecunia, quo ad is perſeueraret eſſe, qui erat, uidelicet qui poſſit paucis eſſe contentus: neq; illum amplius egere amico, quippe cui res iam feliciter haberent. Huiuſmodi ſunt Toxaris amici Græci. Quod ni in itio notaſſes nos, tanquam qui uerbis nos iactaremus: idem profecto relaturus eram tibi complures orationes, atq; eas egregias, quas Demetrius habuerit in iudicio: quũ interim pro ſe ipſo nihil reſponderet: Pro Antiphilo uerõ lachrymas funderet, atq; etiam ſupplex eſſet: totamq; cauſſam in ſeſe reciperet, donec Syrus flagris cæſus, amboseos liberos fecit. Hos igitur paucos è plurimis, quos mihi primum memoria ſuggeſſit, tibi narrauerim præclaros ac firmos amicos. Quod reliquum eſt, iam decedẽs à narratione, tibi dicendi partes trado. Tu porrò uti Scythas his non inferiores referas, ſed longe præſtantiores, tibi ipſi curæ fuerit, ſiquid de dextra ſollicitus es, ne ea tibi præcidatur. Verum oportet ſtrenuum præſtare uirum. Etenim res quędam uehementer ridicula tibi contigerit, ſi cum Oreſtem ac Pyladem admodum ſophiſticè laudaris, pro Scythis dicens, orator ignauus appareas. TOX. Rectè tu quidem Mneſippe: qui quidem ad dicendum etiam exhortaris: perinde quaſi nihil ſollicitus ſis, ne tibi lingua execetur, uicto in narrationibus. Sed iam exordiar nihil quidẽ quemadmodum tu, uerbis phalerans atq; exornans (neq; enim is Scytharum mos) præſertim quum reſ ipſæ longe magis loquantur, quàm uerba. Nihil aũt eiu' modi expectaueris à nobis cuiuſmodi in cõmemorando laudibus extuliſti: pura ſi quis ſine dote duxerit deformem mulierem: aut ſi quis amici filiæ nubenti pecuniolã donauerit, duo talenta: ac per Iouem, ſi quis ſponte eat in uincula, quum certò ſciat ſe paulopoſt eſſe ſoluendũ. Admodum enim leuia iſta: neq; quicquam ineſt in his, uel magni negócij, uel uirile quod ſit. Cæterũ ego tibi referam multas cædes, bellaq; & mortes, amicorum cauſſa ſuſceptas, ut intelligas ueſtra iſta luſum eſſe, ſi cũ Scythicis conferantur. Neq; tamen iſtuc ſine cauſſa facitis, ſed meritõ parua iſta miramini: propterea quòd non ſunt uobis admodũ graues occaſiones declarandæ amicitiæ, quippe in alta pace uiuentibus. Quemadmodũ nec in tranquillitate queas ſcire, bonus ſit gubernator, nec ne. Tempeſtate enim tibi opus fuerit ad hoc, ut dignoſcas. At apud nos bella perpetua, & aut inuadimus alios, aut cedimus inuadentibus, aut ubi fortè concurrimus, pro paſcuis prædaq; pugnamus. Hic potiſſimũ opus eſt bonis amicis, eoq; quàm firmiſſimè conſtituimus amicitias, ſola hæc arma inuicta atq; inexpugnabilia eſſe iudicantes. Prius autem uolo tibi commemorare quo ritu faciamus amicos, non ex poculis, quemadmodũ uos, neq; ſi quis æqualis ſit, aut uicinus: uerum ubi ſtrenuũ quempiam uirum conſpexerimus: quique præclara facinora patrare poſſit, in hunc omnes ſtudio incumbimus, & quod uos in ambiẽdis coniugijs, id nos in amicis non grauamur, diu quaſi procos agentes, nihilq; non facientes, ne uidelicet fruſtremur amicitia, néue reiecti eſſe uideamur. At ubi iam in amicitias cæteris repulſis, delectus eſt quiſpiam, protinus fœdus initur, ac iuſiurandum, quid

Hactenus Græcorũ amicitias recẽſuit. Iam ad Scythicas tranſit. Orditurq; aũt ab attentione & eleuatione græcorum.

Mitigatio.

Quomodo amicos eligunt Scythæ.

ſit

sit maximum: nimirum & uicturos eos pariter, & mortem oppetiturum, si sit opus alterum pro altero. Atq; ita facimus. Etenim simulatq; incisis digitis, sanguinem in calicem destillauerimus, summisq; intinctis gladijs, ambo pariter admouentes biberimus, non est quicquam quòd deinde nos queat dirimere. Admittuntur autem ad huiusmodi fœdera, ad summum tres. Nam qui multis sit amicus, is eo loco habetur apud nos, quo communes istæ atq; adulteræ uxores, arbitramurq; iam non perinde firmam illius amicitiam fore, posteaquam est in plures partes dissecta. Exordiar autem ab his, quæ nuper Dandamis fecit. Dandamis enim hic in conflictu cum Sauromatis, quum esset captiuus abductus eius amicus Amizocas. Quin potius ante tibi iurabo nostrum iusiurandum, quandoquidem istuc initio sum pollicitus. Non enim per Ventum & Acinacem, quicquam mentiturus sum apud te de Scythicis amicis. MNES. Equidem tuum iusiurandum haud magnopere desiderabam: proinde rectè facis, qui nullum deorum iures. TOXA. Quid tu narras? An non tibi uidentur esse dij, Ventus & Acinacis? Adeò ne te fugit, quòd nihil sit maius mortalibus uita ac morte? Per hæc utiq; iuramus, quoties per Ventum & Acinacem iuramus: uidelicet per Ventum, tanquam qui uitæ sit caussa: per Acinacem uero, ut qui mortis sit autor. MNES. Atqui si ista idonea caussa est: profecto multos alios quoq; deos estis habituri tales, qualis est Acinaces: puta iaculum, lanceam, uenenum, funem, atq; his consimilia. Quandoquidem uarius est iste deus interitus, atq; innumerabiles aperit uias, quibus ad illum sit aditus. TOX. Vide quàm contentioſe nunc quamq; litigioſe istuc facis: dum medio sermone interpellas me, excutisq; ac disturbas orationem meam. At ipse loquente te, silentiũ agebam. MNES. Age, non sum istuc post hac facturus Toxaris. Et optimo iure obiurgas: quare perge confidenter quod restat dicere: perinde quasi nec adsim dum loqueris, adeo tibi silebo. TOX. Quartus igitur agebatur dies Dandamidi & Amizocæ, ex quo amicitiam inierant ac mutuũ sanguinem pariter biberant. Venerant interea in regionem nostram Sauromatæ, cũ equitum decem milibus: peditum aũt ter tantum aduenisse ferebatur. Ii nimirum quũ in nos irruissent imparatos, neq; expectantes illorũ insultum, omnes quidem cedere cogunt, complures aũt repugnantes occidunt, nonnullos & uiuos abducunt, nisi si quis effugerat tranans in ulteriorem fluminis ripam, ubi nobis dimidium copiarum, & pars curruum erat. Sic enim id temporis castra fueramus metati, haud scio quo consilio Archiplanorum, id est, ducum nostrorum, ad utranq; Tanaidis ripam. Protinus itaq; & prædas abigebant, & captiua abducebant, & tentoria diripiebant, & curribus potiebantur, atq; ijs pleriscq; cũ uiris captis, & sub oculis nostris concubinas, uxoresq; nostras constuprabant. Nos porrò rem indigne tulimus. At Amizoca quum duceretur (erat enim captus) nominatim inclamauit amicũ, miserè uinctus, simulq; calicis & sanguinis commone fecit. Quod simulatq; exaudierat Dandamis, nihil etiam contatus, spectantibus omnibus, tranauit ad hostes. Ibi Sauromatæ densatis telis irruerunt in illum: iam confixuri, nisi succlamasset: Zirim. Hoc uerbi siquis sonuerit, postea non interimunt, sed recipiunt, tanquam dedentem sese precio redimendum. Moxq; ad illorum ducem adductus, reposcebat amicum: Ille redemptionis precium postulabat. Neq; enim prius dimissurum sese, nisi maximum pro illo recepisset. Tum Dandamis: quæ possidebam, inquit, ea omnia à uobis direpta sunt: quòd si quid est quod nudus præstare queam, id sum paratus polliceri uobis: & imperato quicquid uoles. Et si ita uis, meipsum huius in locum recipe, & abutere ad quodcunque tibi lubitum erit. Ad hæc Sauromata: Nihil, inquit opus retinere te: præsertim quũ temet dederis. Quin tu parte eorũ quæ possides tradita amicum abducito. Rogat illico Dandamis, quidnam uellet accipere. Ille oculos postulat. Atq; hic protinus exhibuit eruẽdos. Deinde ubi essent exacti, iamq; precio persolutũ esset Sauromatis, recepto Amizoca, reuersus est innitẽs: illi unaq; tranantes, incolumes ad nos redierunt. Id factũ animum reddebat Scythis omnibus neque iam uictos esse rebantur sese, quum uiderent, quòd apud nos esset bonorum

Quorum manu obstringuntur.

Iusiurandum Scytharum.

I. par. Dandamis & Amizocas.

maxi-

maximum,id nondum esse abductum ab hostibus: uerum superesse egregiam mẽtem,& in amicos fidem. At idem Sauromatis formidinem non mediocrem incutiebat: reputantibus cum cuiusmodi uiris,si se præparassent,essent pugnaturi: tametsi tum quidem ex improuiso superassent: proinde sub noctem relictis maxima ex parte pecoribus,incensisq; curribus,fuga sese subduxerunt. Porrò Amizoca non tulit diutius,ut uideret ipse,amico cæco Dandamide,sed ipsus semet exoculauit. Atq; ita sedent ambo,omniq; honore ã populo Scytharum publicitus aluntur. Quid tale Mnesippe uos referre possetis? Etiam si quis tibi donet,ut possis uel decem alios ad istos quinq; adiungere: etiam citra iusiurandum,si ita uis,ut & multa liceat affingere? At ego tibi rem nudam exposui. Tu uero si quem talem narrasses,non sum nescius,quantas adornandæ rei gratia phaleras narrationi fueris admixturus: quemadmodum supplicarit Dandamis: & quomodo sit excæcatus,& quę dixerit,& quo pacto redierit,& quemadmodum exceperint eum Scythæ, adgratulantes, beneq; ominantes,atque id genus alia: cuiusmodi uos ad demulcendas aures soletis artificio quodam addere. Audi igitur & alium huic parem Belittam,huius Amizocæ consobrinum. Is ut detractum ex equo à leone Basthen amicum conspexisset: nam forte simul erant in uenatu: iamq; leo circumplexus illum, iugulo admotus esset, atque unguibus laniaret,desiliens & ipse,inuolauit in tergum beluæ,reflexitq;,in sese prouocans,auertensq;,atq; inter dentes digitos inferens,conatus quo ad licuit,Basthen è rictu leonis eximere,donec leo omisso illo iam semimortuo,ad Belittam sese conuertit,atque ipsum quoque circunplexus occidit. At ille moriens (nam tanto anteuertit) acinacem in leonis pectus defixit. Itaq; pariter exanimati sunt omnes: nos autem sepeliuimus eos, duobus aggestis tumulis inter se uicinis: altero amicorum,altero è regione leonis. Iam tertio loco tibi referam Mnesippe,Macentæ,Lõchatæ,& Arsacomæ amicitiam Hic enim Arsacomas deperibat Mazæan Leucanoris filiam,qui regnabat in Bosporo: tum quum legatione fungeretur super tributo,quod Bosporini semper nobis pendere soliti: id temporis tertium iam mensem ultra diem legitimum distulerant. In conuiuio igitur quum Mazæam uidisset proceram atque decoram uirginem,amore captus est, grauiterq; discruciabatur. Iam itaque quæ de tributis agebantur, erant transacta: respondetatque illi Rex,conuiuioque accipiebat,mox illum dimissurus. Est autem mos in Bosporo,uti proci in cõuiuio petant puellas,narrantes quinam sint,quibusque rebus freti, decreuerint eas in matrimonium accipere. Atque id temporis fortè fortuna multi aderant in conuiuio proci,reges,ac regum filij,in his erat & Tigrapates Lazorũ princeps,& Adyrmachus Machlynæ dux,alijq; cum his permulti. Oportet autem unumquemq; pro cum posteaquem exposuit quis sit,& qua fiducia ad ambiendas nuptias accesserit, conuiuari cum reliquis,tacitumque accumbere, Deinde peracto conuiuio,postulata phiala,uinum in mensam effundere,atque ita sponsam ambire,multum interea collaudantem sese, quo genere, quibus opibus, qua sit potentia. Ad hunc igitur modum cum multi iam libassent, postulassentque, regna & opes commemorantes: tandem Arsacomas, postulata phiala, non libauit (neque enim mos apud nos uinum effundere, quin magis contumelia ista esse iudicatur in deum) sed hausitim bibens: Da mihi rex, inquit, filiam tuam Mazæam uxorem, qui multo sum potior istis,quantum ad opes ac possessiones attinet. Leucanore uero admirante (sciebat enim rex pauperem Arsacomam,ac de plebe Scytharum esse) percontanteque quantum pecorum, aut quantum habes plaustrorum Arsacoma: nam ijs rebus uos diuites estis. Imo nec plaustra, inquit, possideo, nec armenta,uerũ sunt mihi duo amici,honesti,probiq; ,quales alij Scytharum nemini. At tum quidem ista dicens, risus est,contemptuiq; habitus,uisusq; temulentus. Mane uero reliquis prælatus est Adyrmachus,iamq; sponsam abducturus erat in Maeotidem ad Machlyenses. Porrò Arsacomas domũ reuersus,amicis indicat,quemadmodũ reiectus esset à Rege,risuiq; habitus in conuiuio,quũ pauper esse putaretur.

II par. Belittas et Basthes

III. Macentas, Lõchatas & Arsacomas.

At

Atqui dixeram, inquit, illi quantas haberem opes: nempe uos, ò Lonchata atq; Macenta, ueſtramq; beneuolẽtiam longè præſtare, multoq; firmiorem eſſe Bosporanorum opibus. Verum hæc dicentem, me ſublannauit, contempſitq; & Adyrmacho ſcilicet Machlyenſi tradidit aſportãdam ſponſam, quòd aureas phialas ſe diceret habere decem, præterea currus quaternis ſedilibus octoginta: ad hæc ouium boumq; multam copiam. Sic uidelicet antetulit fortibus uiris pecorum multitudinem, operoſa pocula, & currus graues. Proinde ò amici, duplici ter excrucior: nam & Mazæam amo, & iniuria mihi inter tantum hominum illata, non mediocriter mordet animum meum. Arbitror autem & uos ex æquo iniuria affectos eſſe. Etenim ad unumquemq; è nobis tertia contumeliæ pars pertinebat: ſi modo ita uiuimus, quemadmodum cœpimus quum coniungeremur: nimirum ut unus homo ſimus, ijſdẽ dolentes, ijſdemq; gaudentes. Imo, inquit, Lonchates unuſquiſlibet è nobis totus iniuria afficiebatur, tum quum in te iſta fierent. Quomodo igitur (inquit Macentes) his in rebus agemus? Per partes, inquit Lonchates, negocium ſuſcipiamus. Atque ego quidem recipio Arſacomæ me caput apportaturum Leucanoris. Tu uero ſponſam ereptam huic adducas oportet. Ita fiat, inquit. At tu Arſacoma, inter hæc (nam his peractis uerisimile eſt exercitu ac bello fore opus) hic mane, quo contrahas & appares arma, equos, atq; aliarum rerum uim, quãtam potes maximam. Facillimè autem plurimos adiunxeris: partim quòd ipſe ſtrenuus, partim quòd nobis non pauci ſunt familiares. Maximè uero ſi deſederis in tergore bouis. Hæc ubi placuiſſent, hic quidem quantum potuit, rectà profectus eſt in Boſporum, puta Lonchates: alter, id eſt, Macentes ad Machlyenſes, eques uterque. At Arſacomas domi manens, & cum æqualibus contulit, & ex familiaribus uim hominum armauit, Demum & in tergore bouis deſedit. Conſuetudo autem de ſedendo in tergore bubulo huiuſmodi eſt apud nos. Vbi quis ab alio læſus eſt, cupitq; ulciſci, neque par eſſe pugnæ uidetur: tum boue immolato, carnes fruſtulatim conciſas, igni torret. Dehinc ipſe porrecto humi corio, ſedet in eo: in tergum reductis manibus, more eorum, qui à cubitis uincti ſunt. Et hoc quidẽ apud nos maximum eſt ſupplicandi genus. Appoſitis autem bouis carnibus, adeuntibus domeſticis: præterea ſi quis alius uelit, quiſq; partem ſibi ſumit, ac dextro pede tergum bouis calcans, pro facultate pollicetur: hic quidem equites præbiturum ſe quinq; ſuopte cibo, ſuoq; ſtipendio: ille decem, alius plures, alius armatos pedites quot poſſit: atq; qui pauperrimus, ſeipſum duntaxat. Colligitur itaq; in tergo bouis, ingens nonnunquam multitudo. Et huiuſmodi quidem exercitus, & certiſſima fide cohæret, & hoſtibus expugnatu difficillimus eſt: non aliter, quã ſi iureiurando eſſet adactus. Nam in tergum aſcendiſſe, inſtar iuriſiurandi eſt. Arſacomas igitur his in rebus procurandis ſatagebat: coieruntq; illi equites quidem circiter quinquies mille: tum armati ac pedites promiſcuè, uicies mille. At Lonchates ubi ignotus peruenit in Boſporum, Regem adit, tractantem quiddam de regni negocijs, aitq; uenire quidem ſeſe publico Scytharũ nomine, ſed priuatim res maximas apportare. Ille ubi dicere iuſſiſſet: De publicis, inquit, negocijs, hæc in præſentiarum denunciant Scythæ: ne ueſtri paſtores in planiciem uſq; tranſgrediantur, ſed intra Trachonem paſcant. Cæterum latrones de quibus expoſtulatis, quòd regionem ueſtram incurſent: negant eos publico conſilio emitti, ſed priuatim ſui quenq; lucri cauſa prædari. Quòd ſi quis illorum deprehendatur: tui arbitrij eſſe, ut in eos animaduertas. Hæc quidem illi denuncient. At ego tibi indico, grauem in uos inſultum futurum ab Arſacoma Mariantæ filio, qui nuper legatum egit apud te, idq; (opinor) quum filiam tuam poſtularit, non aſſequutus ſit abs te: ob id indignatur, ſedetq; in tergore taurino ſeptimum iã diem, contractusq; illi eſt exercitus haud exiguus. Audiui (inquit Leucanor) & ipſe, cogi uim copiarũ in tergum bouis. Quòd autem aduerſum nos co

Conſuetudo ſedendi in tergore.

gerentur, quodq; Arſacomas huius rei dux eſſet, id uero me fugerat. Atqui in te, inquit Lonchates, hic apparatus conſtituitur. Mihi autem inimicus eſt Arſacomas, grauiterq; fert, quòd ſibi preferar ā natu maioribus, & quòd in omnibus illo uidear eſſe preſtantior. Quòd ſi mihi ſpoponderis alterā filiam tuam Barcetim, alioqui nec indigno ueſtra affinitate, breui tibi reuerſus caput eius apporta uero. Spondeo, Rex inquit, uidelicet ſupra modū formidine correptus, propterea quòd nō ignoraret, quam ob cauſſam iratus eſſet Arſacomas: nimirum ob nuptias, tum aliās quoq; metuerat ſemper Scythas. At Lonchates: Iurato, inquit, te præſtiturum pacta, neq; inficiaturum. Id quum fieret, iamq; reſupinatus in cœlum iurare uellet: Abſit, inquit, ut hic: ne quis ſpectantium conſciat, qua gratia iuremus. Quin potius hoc templum Martis ingreſſi, occluſis foribus iuſiurandum ædamus, ubi nullus exaudiat. Nam ſi quid horum inaudierit Arſacomas, uereor ne me ante bellum immolet, manu iam nunc non parua cinctus. Introëamus, inquit Rex. Vos autem abſiſtite quām longiſſimè. Neq; quiſquam ad templum adeat, quem ego non accerſiuero. Poſteaquam igitur ipſi quidem introgreſſi ſunt, ſatellites autem procul abſtiterunt, uibrato gladio, ſimulq; altera manu obturato ore, ne uociferaretur, ictum in pectus adegit. Deinde caput deſectum, ſub chlamyde tenens prodibat, quaſi confabulans interim cum illo, breuiq; ſeſe dicens ad futurum, tanquam ad negocij quippiam emitteretur ab illo. Atq; ita reuerſus eò, ubi equum uinctum reliquerat, conſcenſo illo, redequitauit in Scythiam. Porrò nemo eſt eum inſequutus: quippe diu ignorantibus Boſporinis, quod acciderat, tum ubi reſciſſent, factioſè de regno decertantibus. Hæc itaque geſſit Lonchates, præſtititq; promiſſum allato Leucanoris capite. Porrò Macentes in uia factus certior ſuper his, quæ in Boſporo acciderant, peruenit ad Machlyenſes: primusq; illis nuncium attulit de Rege trucidato. At populus, inquit: te Adyrmache, gener cum ſis, ad regnum uocat. Proinde fac ut ipſe prior occupans, imperium arripias, in rebus perturbatis obortus, puella uerore ſequatur à tergo in curribus. Facilè enim iſthoc pacto tibi cōciliaueris multitudinem Boſporanorum, ubi Leucanoris filiam conſpexerint. Ego porrò nō ſolum Alanus ſum, uerum etiam ſponſæ tuæ cognatus maternus: ſiquidem noſtra è gente Maſteram Leucanor aſciuit uxorem. Et nunc tibi adſum, miſſus ā Maſteræ fratribus, qui ſunt in Alania, denunciantibus ut quàm potes ocyſſime, te recipias in Boſporum, neque per negligētiam committas, ut imperium ad Eubiotum deueniat, qui tametſi frater nothus eſt Leucanoris, tamen Scytharum partibus ſemper fauit, cum Alanis ſimultates gerit. Hæc quidem dicebat Macentes. Erat autem eodem cultu, eademq; lingua cum Alanis. Commune enim horum utrunque Alanis cum Scythis, niſi quòd non magnopere comati ſunt Alani quemadmodum Scythæ. At Macentes in hoc quoque illis erat aſſimilis, uidelicet detonſa coma: quatinus conueniebat Alanum minus eſſe comatum, quàm Scytham. Itaque his rebus factum eſt, ut illi fides haberetur, putareturq; Maſteræ ac Mazææ cognatus eſſe. Et nunc, inquit, ò Adyrmache, ad utrumuis paratus ſum: uel proficiſci tecum in Boſporum, ſi uelis: uel manere, ſi ſit opus, ac ſponſam adducere. Iſthuc equidem, inquit Adyrmachus, longè malim, quandoquidem cognatus es, te puellam adducere. Nam ſi nobiſcum unà proficiſcaris in Boſporum, unum duntaxat equitem numero addideris. Quòd ſi mihi uxorem aduexeris, multorum inſtar fueris. Atq; ita factum eſt, & hic quidem iter ingreſſus eſt, Macentæ tradens ducendam Mazæam, quæ uirgo etiam dum erat. At ille per diem quidem illam curru uehebat: uerum ubi nox incubuiſſet, impoſita equo (nā id curarat, ut alius quidā eques ſeſe conſequereť) tum inſiliens & ipſe, nequaq; deinceps ad Mæotim iter faciebat, ſed deflectens ad mediterraneā, relictis ad dextram Mitræorū montibus, quum uirginem interim aliquoties interquieſcere iuſſam refocillaſſet, intra

triduū

triduum à Machlyenſibus in Scythiam uſque permenſus eſt uiam: ſtatimq; equus eius ubi deſtitiſſet à curſu, pauliſper aſtans exanimatus eſt. Porrò Macentes Arſacomæ Mazæam in manum dans: Accipe, inquit, à me quoq; id quod ſum pollicitus, At illo ad inſperatum ſpectaculum ſtupefacto, gratiasq; agente: Deſine, inquit, Macentes, ac noli me alium à teipſo putare: nam mihi profectò gratias agere ob hæc quæ feci, perinde eſt, ac ſi ſiniſtra mea gratias agat dextræ, quòd uulneratæ ſibi ſubminiſtrauit, atq; officioſè curam egit ægrotantis. Ridicula nimirum & nos fecerimus, ſi iamdudum commiſſi, & quatenus licet in unum conflati, magnũ adhuc eſſe credamus, ſi qua pars noſtri officiolè quid egerit pro toto corpore. Etenim pro ſeipſo fecit, quum pars ſit totius beneficio adiuti. Atq; ad hunc quidem modum Arſacomæ gratias agenti, Macentes reſpondit. Cæterum Adyrmachus ubi ſenſit inſidias, non perrexit ire in Boſporum: iam enim Eubiotus rerũ potiebatur accerſitus à Sauromatis, apud quos fuerat diuerſatus: uerum in patriam reuerſus, contractis ingentibus copijs, per montuosa irrupit in Scythiam: paulòq; pòſt irruit & Eubiotus, cum Græcos undecunq; poterat ſecum ducens, tum Alanos & Sauromatas accerſitos, utrinq; uicies millenos. Coniunctis autem copijs, Eubiotus atq; Adyrmachus nonaginta millia confecerunt, atq; ex his tertia pars equites ſagittarij. Nos autem (nam & ipſe ad hanc expeditionem contuleram, addens ijs, qui in tergum taurinum conuenerant, equites ad plenum inſtructos centum) contractis haud multò minus triginta milibus, unà cũ equitibus operiebamur inſultum, ductore Arſacoma. Vt autem admouentes illos conſpeximus, contraduximus agmen præmiſſis in hoſtem equitibus. Atq; ubi iam diu acriter eſſet pugnatum, tandem ceſſere noſtri, interrupta phalange. Poſtremo in duo diſſectum eſt uniuerſum agmen Scythicum: pars ſubduxit ſeſe, non omnino palàm uicta, uerum ita fugiebat, ut locũ dare uideretur: adeo ut Alani ad multum tempus inſequi nõ auderẽt: partem alteram, quæ eadem erat imbecillior, cingentes Alani ac Machlyenes, undequaque cædebant, confertim iaculis emiſſis, atq; ſagittis, ſic ut uehementer laborare tur à noſtris, qui tenebãtur obſeſſi. Et iam plerique arma proiecerant, quorum in numero fortè erat Lonchates & Macentes: iamq; ambo uulnus acceperãt, dum ante alios ſeſe periculis obijciunt. Hic quidem aduſto femore, puta Lonchates. Porrò Macentes ſecuri ſauciato capite, tum conto in humerum impacto. Quod ſimulatq; ſenſit Arſacomas, quum in altero agmine eſſet nobiſcum: turpe ratus ſi deſertis amicis non adeſſet, ſubditis equo calcaribus, cum clamore in hoſtes tendere cœpit, ſublato gladio adeo, ut Machlyenſes uim animi nõ ſuſtinuerint, ſed uiam illi fecerint, ut tranſiret. At ille receptis amicis, tum aduocatis & alijs, impetum fecit in Adyrmachum, impactoq; in ceruicem gladio, ad zonam uſq; diſſecuit. Quo fuſo, diſſipata eſt omnis acies Machlyenſiũ, paulopòſt & Alanorum: Deniq; cum his Græci quoq;. Atq; ita redintegrato prælio, nos ſuperiores extitimus, diuq; ſumus inſequuti trucidantes, donec nox finem impoſuit. Poſtero die ab hoſtibus uenerunt legati, qui ſupplices pacem atq; amicitiam orarent. Boſporani duplicatum tributum penſuros ſeſe pollicebantur: Machlyenſes obſides daturos ſe confirmabant. Alani ita eam inuaſionem compenſaturos ſeſe ſpondebant, ut Sindianos noſtro nomine uellent aggredi, quibuſcum multo iam tempore nobis fuerat ſimultas. His de rebus auditis ſuffragijs, inprimis autem Arſacomæ & Lonchatæ: pax inita, duobus illis cuncta pro arbitratu ſuo moderantibus. Huiuſmodi Mneſippe, audent Scythæ amicorum cauſa facere. MNES. Tragica prorſus, ò Toxari, fabuliſq; ſimilia. Et propitius ſit Acinaces & Ventus, per quos iuraſti: ſi quis iſta non credat, non admodum reprehendendus eſſe uideatur. TOXA. At uide, uir egregie, ne incredulitas iſta ab inuidia ueſtra proficiſcatur. Quanquam non me deterrebis nõ habendo fidem, quominus & alia his conſimilia referam, quæ nouerim à Scythis eſſe geſta. MNES.

Tantum ne longum facias, uir optime, neque uſqueadeo admiſſis, uagiſq; uta-
re ſermonibus: ut nunc ſurſum ac deorſum Scythiam, Machlyanamq; percur-
rens: deinde in Boſporum diſcedens: poſtremo rediens prorſus abutare ſilen-
tio meo. TOXA. Parendum tibi, & hanc præſcribenti legem, dicendumq; pau
cis, ne fatigeris unà nobiſcum, audiendo circumcurſitans. Quin magis auſcul-
IIII. ta, quæ in meipſum amicus Siſinnes nomine præſtiterit. Quum enim Athenas
Toxaris & Siſinnes. relicta patria proficiſcrer, idq; cupiditate Græcanicarum literarum, appuleram
Amaſtrim Ponticam. Ea eſt urbs haud procul à Carambe diſſita in promonto
rio, obuia ijs, qui à Scythia nauigant. Comitabatur autem Siſinnes, mihi à pu-
ero amicus. Nos igitur ubi res quaſdam importatas in portu ſpectaſſemus, in
eumq; è naui ſubduxiſſemus, emimus, nihil ſuſpicantes mali: interea fures qui
dam effracta ſera, ſuſtulerunt uniuerſa, adeo ut non reliquerint, quod uel in e-
um diem ſufficere poſſet. Ergo quum domum eſſemus reuerſi, cognito quod ac
ciderat, non uiſum eſt in ius uocare uel uicinos, qui plures erant: uel hoſpitem,
ueriti ne pleriſque ſycophantæ uideremur, ſi dixiſſemus nobis ab aliquo ſubla-
tos eſſe Daricos quadringentos, tum ueſtium permultum, ad hæc tapetia quæ
dam, denique quicquid habueramus. Cõſultabamus igitur hiſce de rebus, quid
eſſet faciundum, omnium rerum egenis, idq; in urbe peregrina. Ac mihi quidẽ
ita uiſum eſt tum temporis, ſtatim demerſo in ilia Acinace, uitam fugere, priuſ-
quam ignauum quippiam, aut indignum eſſet ferendum, uel fame, uel ſiti ene-
cto. Contrà Siſinnes conſolabatur, obſecrans ne quid tale facerẽ. Aiebat enim
excogitaſſe ſeſe, unde nobis uictus ſuppeteret. Et eo quidem die baiulãdis è por
tu lignis allata mercede uictum ſuppeditauit: mane autem obambulans in foro,
pompam quandam aſpexit iuuenum (quemadmodum aiebat) elegantium ac
ſtrenuorum. Hi nimirũ uiritim lecti, uti mercede propoſita, ſingulare certamen
inirent, in tertium diem erant decertaturi. Ergo quum omnes huius negocij cõ
ditiones audiſſet, accedens ad me: Caue poſthac, inquit, Toxari, ne teipſum pau
perem dixeris. Siquidẽ tertio abhinc die diuitem te reddidero, Hæc ait, atque
interea ægrè parato uictu, quum iam ſpectaculum eſſet inſtitutum, ſpectaba-
mus & ipſi: etenim aſſumptum me duxit in theatrum, tanquam ad iucundum
aliquod, nouumq; ſpectaculum Græcorum. Ergo ubi conſediſſemus, ſpectaba
mus. Ac primo quidem feræ partim iaculis confixæ, atq; à canibus agitatæ,
partim in homines quoſdam uinctos emiſſæ, nocentes quoſpiam, ita ut conijci
ebamus. Vt autem prodierũt, qui erant ad ſingulare certamen conducti, ac pro
ducto iuuene quodam prægrandi, dixiſſet præco: Si quiſquam uelit cum hoc
ſingulari certamine congredi, prodeat in medium, præmium pugnæ acceptu
rus drachmarum decem millia. Ibi protinus aſſurrexit Siſinnes deſiliens, polli
ceturq; ſe dimicaturum, ſimulq; poſcit arma. Tum acceptam mercedem, decem
millia mihi deferens, in manum dat: Si uicero, inquit, Toxaris, unà proficiſce
mur, ſuppetetq; cõmeatus: ſin cecidero, ſepulto me, redi rurſus in Scythiam. E-
go quidem his auditis ſingultiebam. At ille ſumptis armis, reliquum quidẽ cor
pus muniuit. At galeam nequaquam impoſuit, ſed nudo conſiſtens capite pug-
bat. Et initio quidem ipſe uulnus accepit, retorto gladio, ſucciſo poplite, ita ut
multum ſanguinis defluere. Ego interim iam metu præmortuus eram. At ille
confidentius inuadentem aduerſarium obſeruans, ferit in pectore, transfigitq;:
ita ut protinus ad pedes illius procumberet. Ille feſſus & ipſe uulnere, mortuo in
cumbebat: parumq; aberat, quin ipſe quoq; efflaret animam. At ego accurrens
erexi, animumq; reddidi. Porrò ubi dimiſſus eſt, iam uictor declaratus: ſublatũ
illum, domum deportaui: multumq; temporis curatus à medicis, ſuperuixit qui
dem, hodieq; agit apud Scythas, ducta in matrimonium ſorore mea, claudus ta-
men adhuc eſt ex uulnere. Hęc res Mneſippe nõ apud Machlyẽſes, neq; in Ala
nia geſta eſt: ut teſtibus careat, & ficta credi queat: uerũ complures extant Ar-
ſtr

ſtriani, qui de pugna Siſinnæ memorant. Finem iam faciam: ſi tibi quinto loco factum Abauchæ retulero. Appulit aliquãdo Abauchas hic in Boryſtenen ſium ciuitatem ſecum adducens & uxorem, quam unicè diligebat, liberos duos, alterum quidem maſculum lactentem, altera uero erat puella ſeptem annos nata. Erat autem peregrinationis comes & huius amicus Gyndanes, atque is quidem è uulnere laborans, quod in uia acceperat à latronibus, qui eos fuerant adorti: cum quibus dum pugnaret, ictus eſt in femore: ita ut ne ſtare quidem poſſet præ cruciatu. Itaq; noctu dormientibus illis (nam fortè in cœnaculo quodam diuerſabantur) ingens ortum eſt incendium, omniaq; circuncluſit, iamq; flamma undique domum circumdedit. Ibi experrectus Abauchas, relictis liberis plorantibus, repulſa uxore, quæ inhærebat, iuſſaq; ut ipſa ſeſe ſeruaret, amico in humeris ſublato deſcendit, perrumpensq; euaſit, ita ut nequaquam incendio læderetur. Vxor infantem baiulans conſecuta eſt, monens puellulam, ut ſeſe conſequeretur. Ea uero ſemiuſta, abiecto ex ulnis infante, uix exiliit è flamma. Deinde puella unà cum illa ueniens, penè & ipſa extincta eſt. Poſt hæc quũ probrò obiectaret quiſpiam Abauchæ, quòd deſertis liberis, atque uxore, Gyndanem extuliſſet: Imò liberos, inquit, denuo parare haudquaquam difficile: tũ incertum, an hi boni ſint futuri: porrò amicum diu fuerit, priuſquam iuueniam talem, qualis eſt Gyndanes: cuius amor mihi multis argumẽtis eſt exploratus. Dixi Mneſippe, è pluribus his quinque propoſitis: iam tempus eſt pronunciari, utri noſtrum, aut linguam, aut dexteram oporteat amputari. Quis igitur futurus eſt iudex? MNES. Nemo. Neque enim conſtitueramus narrationis arbitrum. Sed ſcin' quid agemus? Quandoquidem in præſentiarum, nullo propoſito ſcopo, ſumus iaculati: de integro delecto arbitro, alia amicorum paria apud illum referamus: deinde uter ſuccubuerit, ei tum quidem amputetur, uel mihi lingua, uel tibi dextera. At ſi hoc crudele, quando tu amicitiam admirari uiſus es: ego nihilo ſecius puto, nullam eſſe mortalibus poſſeſſionem hac præſtantiorem neq; pulchriorem: quin ipſi quoq; in unum copulati, illud approbamus: ut ex hoc die in totam uſq; uitam ſimus amici, utriq; uictores, utriq; maximis potiti præmijs: uidelicet pro unica lingua, unaq; dextra, binas uterq; habituri: atq; inſuper oculos quoq; quaternos, pedesq; quaternos: in ſumma, duplicia omnia. Eiuſmodi namq; quiddam eſt, cum duo tresq; copulantur amici, qualem Geryonem ſcriptores depingunt, ſenis manibus, ternisq; capitibus hominem. Siquidem (ut mea fert opinio) tres illi fuerunt, qui communiter omnia gererent: ut dignum eſt his, qui amicicia coniuncti ſunt. TOXA. Probè dicis, atq; ita faciamus. MNES. Verum neq; ſanguine opus eſt Toxaris, neq; Acinace, qui nobis amicicíam confirmet. Hæc enim confabulatio, & quòd eadem amamus, id multò certius eſt calice illo quem bibitis: propterea quòd huiuſmodi non obligationem, ſed animum poſtulare mihi nidentur. TOXA. Placent iſta, iamq; amici atq; hoſpites ſimus: tu mihi hic in Græcia: ego tibi, ſiquando in Scythiam peruenieris. MNES. Nimirum ut ſis ſciens, nequaquam me pigeat uel longius etiam proficiſci, ſi tales amicos nanciſci liceat, qualem eſſe te Toxari ex tua oratione conijcio.

V. Abauchus et Gyndanes.

LVCIVS, SIVE ASINVS.

ARGVMENTVM.

Iocoſa quædam & ficta narratio eſt, quo pacto uidelicet in Theſſaliam profectus ſtudio diſcendæ artis Magicæ, ibi à puella quadam, dum in auem conuerti, eoq; periculum artis facere cupit, in aſinum mutatur, ac deinde uaria fortunæ, atq; locorum uicißitudine, ruſticis, urbanis, ſacris, profanis, diuenditus, ad poſtremum cum in theatrum quoq;, ſpectaculi de ſe præbendi cauſſa, introductus eſſet, deuoratis, quas ibi tum forte conſpexerat, roſis, in priſtinam hominis figuram iterum redierit. Præcipue autem admiratione digna eſt, mira ejus

atq; periculorum uarietas, quibus ſurſum atq; deorſum iactatum ſeſe, interim etiam benè acceptũ fingit. Vt non immerito prorſus putarint quidam, uoluiſſe Lucianum, totius humanæ uitæ ſpeciem atque imaginem quandam ſub hoc luſu proponere, uidelicet quàm uarij caſus, quàm fallax, & inconſtans fortuna, quàm incerti conſiliorum, etiam benè ac ſapienter captorum, exitus, quamq; inſperati quandoq; earum rerum, quas nunquam cogitaris, eueneus eſſe ſoleant, aſini huius exemplo, qui corporis quidem permutatione facta, ex homine transformatus fuerit, animum tamen & mentem hominis retinuerit, adumbrando. Hanc fabulam Apuleius undecim libris ĩmitatus eſt, aſſictis etiam alijs compluribus ad idem argumentum, quorum quædam mythologicè Fulgentius interpretatus eſt, is qui in cæteras quoq; poëtarum fabulas, mythologus ſcripſit.

VVM in Theſſaliam, ubi quædam mihi paternæ rationes erant, cum eius gentis uiro proficiſcerer, in Theſſalos quoſdam incidi, qui in Hypatam Theſſaliæ urbem, redibant, uehebar equo, neceſſaria quædam uſui ferens, unico comitatus ſeruo, qui ſequebatur pedes, inter eundum cum uarijs de rebus eloquentes iam urbi appropinquaremus, à Theſſalis petij, num eius urbis ciuẽ noſſent nomine Hipparchũ (habere enim me ad eum literas, ut apud ipſum uelut hoſpitem diuerterem) illi & hominem ſibi notum eſſe dixerunt, locupletem, auarum qui ſolum domi uxorem, & unicam ancillam haberet, & quo in loco urbis habitaret deſcribentes, hortum quempiam in quo eſſet eius habitaculum. Data deinde ſalute acceptaq; abierũt: ego domum Hipparchi adiẽs, hoſtium leuiter pulſo, acceſſit uxor, quã rogo, an ſit Hipparchus domi, illa cũ & quis eſſem, & quid mihi uellem quæſiſſet, à Deciano Sophiſta Patrẽſi habere me literas reſpondi. Mulier manere paulum hortata, occluſo oſtio abijt, paulòq; pòſt rediens, me iubet introire. Ingreſſus ſalutato homine epiſtolam trado, erat ille in cœnæ principio in lectulo ſedens admodum paruo, una muliere diſcumbente, menſa cibis uacua. Lectis literis amiciſſimus mihi, inquit, Græcorumq; excellentiſſimus Decianus fecit optimè, qui ſuos ad me amicos fidẽter miſerit. Vides Luci habitaculum hoc paruum eſſe, ſed quòd ſatis ſit habitanti, uerum reddes tua præſentia domum, ſi æquo animo tuleris, ampliorem. Vocata deinde ancilla Palęſtra: Des, inquit, huic hoſpiti noſtro tunicam, & ſiquid ſecum detulit, conde: de hinc mitte ipſum ad balneum quod longa uia à nobis abeſt. Cepit me Palæſtra, oſtẽſaq; domo pulcherrima: In hoc, inquit, lecto nocte dormies, huic puero tuo lectum ſubſternam, & addam puluinar. Cum hæc dixiſſet, ego in balneum profecturus, hordeum in cibum equi ancillæ dedi. Lotus cum redijſſem, Hipparchus me benignè excipiens penes ſe iuſſit ſedere: cœna ſplendida fuit, uinum ſuaue & uetus: poſt cœnam & potus & ſermo dignus hoſpite. ita potando ueſpere abſumpto dormitum profecti ſumus. Poſtridie rogat me Hipparchus, quò pergerem, & quot diebus eſſem apud ſe affuturus: Laryſſam peto, inquam ſed hic ferè quinque diebus morabor (id nequaquam dixi ex animi ſententia) optabam ſiquidem ibi aliquandiu eſſe, quoad aliqua à me maga reperta eſſet, cuius ueneficijs aliquod monſtrum conſpicerem, aut hominem uolantem, aut lapidem factum. Huic curæ deditus cœpi urbem perambulare, quamuis quo in modo inquirendum eſſet, neſcirem. Interim mulierem uideo accedentem, ut ex uia conijci poterat, iuuenem opulentam: ueſtis enim erat floribus intexta, ſerui plures, aurum ſumptuoſius, appropinquans mulier me compellat: Ego inquit, Abria ſum amica ſiqua unquam fuit matris, quæ quum eius filios non ſecus ac meos diligam, uolo fili apud me diuertas. Magnas, inquam, gratias tibi ago mater. Cupio tecum eſſe, ſed pudore impedior, ne uidear hoſpitem amicum contemnere, ſi eius domum relinquam, animo autem & benigno teçũ ero. Nunquid Hipparchus auarus ille tuus eſt hoſpes, inquit? Non his uerbis utaris mater, inquam, ſplendidus quippe ac ſumptuoſus in me fuit, adeo ut ex

nimia

nimia impensa lauticiaq; culpari soleat. Illa subridens, manuq; apprehensa se orsum ducens: Caueas, ait, uelim omni cura Hipparchi uxorem, maga etenim est præcipua admodum ueneficiorum potens, appetens uiros, atque si quos in adolescentes oculos coniecit, nisi quis uoluntati eius pareat omni conatu illos ulciscitur, hos perimens, hos in beluas transmutans: tu uero fili adolescens es, ac formosus, ut facilè placeas mulieri: præterea externus & aduena, qui ut plurimum contemnuntur. Ad hæc animaduertens, me id quod iamdiu quærito habere domi, fœminam relinquo, abiens mecum ipse cœpi de uia loqui: Age, inquam, tu qui tantopere hanc mirandam artem te profiteris appetere, excita te ipsum paulò, atque eam disciplinam condisce, qua quod libuerit, potieris. Et quandoquidem amici hospitis uxorem non licet, aggredere ancillam Palæstram tibi illam omni ratione concilia. Nam si illam expugnaris, absque labore quod cupis cognosces: seruis quidem & honesta & turpia omnia dominorũ nota esse consueuerunt. Hæc mecum loquens domum, ubi neque Hipparchum neque uxorem offendo. Palæstra penes focum sedebat, cœnam nobis paràns: Hic ego: ò pulchra Palæstra, inquam, quàm uenustè & admodum nates simul & ollam circumfers atque euoluis. Tum illa, lumbis meis paulum humoris superabundat, ex quo beatus erit, si quis paulum degustarit, illa lasciuior admodum, & uultu grata: Abi hinc, inquit, si sapis adolescens, nisi tibi mauis uitam eripi, & loca fuge ignis & fuliginis plena. Nam si me tetigeris, uulnus tibi inferetur igneum, quo apud me deficies, ab hoc medicus alter, neque deus poterit te curare. Sed ego te urens mirum in modum dolore afficiam, cuius curam haud facilè sustinebis, neque lapidibus pulsatus dulcem uitabis dolorem. Quid autem ridens ita respicis hominem coquum doctum non solum hos uiles parare cibos, sed homines quoque, quod his maius est, iugulare, pellem adimere, partiri in frusta, uiscera quoque ipsorum & corda rimari. Hoc, inquam, enarrasti rectè: nam me quamuis procul à te remotum, non solum concalefeciisti, sed ignem in mea uiscera absque aliqua iniuria exurenda coniecisti. Itaque te oro, ut mihi salutem afferas his asperis & suauibus, quas dixisti medelis, meq; iam mortuum excoria, ut lubet. Illa his uerbis arridens, cum iam mihi facta esset propitior, pollicita est postquam Domini issent dormitum, se mecum esse concubituram. Interea cum rediisset Hipparchus, loti imus cœnatum, potus fuit frequens nobis inuicem coëpulantibus. Ego somnum fingens cum surrexissem abij dormitum, ubi omnia mihi optimè intus præparata erant: extrà lectus seruo stratus, mensa iuxta lectum sita, & in ea calix ac uinum unà cum frigida calidaq; aqua, quæ singula disposuerat Palæstra, quæ & lectum plurimis quoque rosis sparserat, & serta supermiserat ex eis confecta. Ego symposium promptum uidens, compotricem censui expectandam. Illa ut patronam in lecto collocauit, eucstigio ad me uenit. Erat autem hilaritas inuicem nobis, & potum & oscula propinantibus, sumpto potu, qui nos efficeret in nocte paratiores. Tum illa: Hoc præ cæteris, adolescens, meminetis oportet, te in Palæstram incidisse, nunc ostendas licet, an sis factus inter adolescentes agilis, & huiusmodi certamina exercitatus. Cui: haud, inquam, defugiam hanc prouocationem, ut iam nudari, & palæstræ exercitio incumbere sum paratus. Tum illa: uolo obtemperes mihi, ait, ego doctoris & præsidis more certaminum, quibus te exerceri uolo, præscribam nomina: tuum erit iussis promptè parere. Manda, inquam, quod lubet. sed aduerte ut nostra certamina in tempore concinnè cum humore fiant. Illa stans nuda, & exuta ueste imperat: Exue te adolescens, sumptoq; unguento aggredere contra certantem femori coniuncto femore, prosterne me resupinam, deinde super incumbens, meis in altum cruribus erectis femori inhære, & quaque uersus percute uulnera, telum etiam

ferens,quoad fueris defeſſus, & lumbi bellum egregium peregerint, tum educto telo,rurſus illud in ignem iunge, ac ualidius percute atque inſta,quouſq; aduerſarium ad parietem impellas.Sed cum lapſus eris,paululum tibi indulge,ne que feſtines.poſtmodum communi marte pugnes. His dictis quum omnia quæ mandata erant perfeciſſem diligenter,finiſq; iam noſtri certaminis adeſſet:tum ego paulò ſubridẽs Paleſtram alloquor:Magiſtra,inquã,uides,ut facilẽ promptęq; paruerim tibi. Sed animaduertas uelim,an ſatis rectè has mihi impoſueris colluctationes:commutas enim luctandi genus, aliud ex alio iubens. Illa me in faciem percutiens,quem nugatorem diſcipulum habeo, inquit: Videſis ne uapules,ni dictis pareas. Dehinc ſurgens,ſeq; ad nouum certamen parans, nunc, inquit,oſtendes, ſi uiribus ualidis luctator egregius exiſtas, ſiſq; in eo luctandi genere exercitatus, quod genicularium appellant. Tum ſubnixa genibus in lecto prona: Age tu luctator,mediam corporis partem ualenter aggreſſus percute,uulnusq; adige profundius,nudam uides, utere promptius,inijce introrſius telum,deinde introrſius flectens iterum impellens abſconde & comprime, nequi. quam huic certamini adijcias interualli: caue autẽ ne citius quàm iuſſerim telum extrahas,ſed incuruans aduerſarium inſequere,quo proſtrato rurſus certamini incumbe quoad laſſus uictusq; deficias,& ſudore ſis madefactus. Ego in riſum effuſum uellem magiſtra,inquam,à me quoq; aliqua huiuſmodi tibi præcepta tradi,in quibus mihi obtemperes uelim,ſed iam te erige,ponęq; ſedens data dextera mihi reconcilieris, nam tempus eſt iam dormiendi his uoluptatibus atq; exercitijs nox traducta obliuionem penitus attulit itineris in Lariſſam. Cũ autem in mentem ueniſſet occaſio quę cupiebam diſcendi:ò dulciſſima Paleſtra inquam, oſtende oro, te dominam tuam ſuis præſtigijs uſam in aliquam ſe formam uertentem. Iamdudũ enim aliquod huiuſmodi mirandũ ſpectaculũ uidere exopto,ſed à te præcipue,ſi quod nolti,quam credo minimè huius artis ignarus hoc à nullo alio te præter (quæ anima mea es) pcipere cupio. Me quidẽ qui hactenus uelut adamantinus (ut aiunt)in nullam unquam mulierem oculos amoris cauſa conieci,ſeruum effeciſti, animo amatorio deuictum. Tum Palæſtra: iocaris,inquit. Quis enim cantibus ſuperare amorem poteſt eius artis magiſtrum.Ego per hoc caput ac beneuolentiam erga te meam iuro,me (neq; enim literas noui) inſciam horum penitus eſſe: uerum ſi facultas dabitur,dabo operam,ut uidere queas dominam in aliam formam tranſmutatam.His dictis quũ dormiſſemus, paucis diebus pòſt quum nũciat mihi Paleſtra, dominam ſe in auem conuerſuram,ut ad ſuum amatorem aduolet.Nunc tempus,inquam, adeſt,quo diutino noſtro deſiderio poſſis facere ſatis. bono animo iis, ait,& quum iam nox aduentaret, me apprehenſum ad oſtium domus ducit,in qua illi dormiebant,meq; iubet per rimulam oſtij introſpicientem quæ fierent,animum aduertere, uideo patronam depoſita ueſte nudam prodire,accenſa lucerna duo tenentem grana,quorum altero thuris ardenti lucernæ impoſito multa in lumen locuta eſt. Deinde grandiuſculam reſerans arcam,plures continẽtem pixides, unam effert,quid in ea cõtineretur,incertum. Sed quantum oculi conijcere poterant,oleo plena uidebatur.Ex hoc aſſumens,à ſummo uſq; ad imas partes totum corpus perunxit,ſtatimq; alæ innaſcuntur illi,& roſtrum corneum & aduncum omnisq; in auem conuerſa eſt nocturnæ cornici perſimilem, Vt uero ſe uolantem aſpexit,aſpere cantans,prout hæ aues ſolent,perq; oſtium euolans abijt, ego qui mihi uidebar inſomnium uidiſſe,palpebras oculorum tetigi, nequaquam oculis fidens, aut quòd ea aſpexerim, aut quòd eſſem excitatus à ſomno. Tandem ut uix ſenſi haud quaquam dormire,Paleſtrã rogaui,ut ego quoque eo unguento unctus in auem commutarer. Cupiebam enim experimẽto diſcere,an ex hoc anima quoq; auis poſſem fieri,illa oſtium domus aperiens, pixidem profert,ex qua feſtinans exutus perungor totus,auis uero infelix nequaq;

fio

ſio, ſed cauda è ueſtigio à poſteriori innaſcitur parte. Digiti omnes neſcio quor ſum abierint, ungues in quatuor ungulas uerſæ, manus ac pedes iumenti crura effecta, auriculæ longæ, magna facies: quæ omnia circumſpiciens cognoui me aſinum euaſiſſe: uox hominis ad querendum de Palæſtra defecerat, ſed labia di mittens, ipſamq; qua poteram forma reſpiciens, accuſabam, quòd me pro aue in aſinum uertiſſet. Illa manibus demulcens caput: Miſeram me, inquit, quantum mali feci: feſtinantem ſimilitudo pixidum me decepit, non capientẽ ea, quibus homines in auem cõmutantur. Sed cõfide, anime mi, facilis erit huius erroris cura. nam ſi roſas comedes, ſtatim exues iumenti formã, & in amatorem meũ redi bis, ac una nocte æquo feras animo, aſini formã diluculo curabis: afferam ſanè roſas, quas ut ederis, fies homo. Hæc quũ dixiſſet, tractans me, & aures, & reliquũ corpus demulcebat. Ego corpore aſinus, ſenſu tamen mentéq; hominis fungebar, ipſe ille Lucius præter uocem. Mecũ igitur multus erat tum Palæſtræ cõqueſtus, labiaq; mordens, abij ubi ſciebam equũ meum et alium uerũ aſinum Hiparchi eſſe. Quiut me ingreſſum conſpexere, ueriti ne fenum ipſorũ comederẽ, demiſſis auribus parati erant ad me calcibus repellendũ: quod ego perpendens, longè à præſepe receſſi, ſtans ac mecũ ridens, ſed riſus rugitus erat. Cœpi uero interim mecũ cogitare: Quid ſi lupus nunc aliquis ad nos intret, aut alia fera inſultet mihi, qui nihil mali cõmiſi: hac detentus cura timebam aliquã malam futuram eſſe fortunã. Nox intempeſta cũ eſſet ac ſilentium, & dulcis ſomnus, ſtrepitus quidam exterius tanquã effoſſi parietis eſt factus. Iamq; adeo dirutus erat ut ingreſſui hominis pateret. Tum unus & itẽ alter, pluresq; intrant armati, omnes Hipparchũ, Palæſtram ac ſeruum meũ colligant, domum ſpoliant pecuniam, ueſtẽ, omnemq; ſupellectilẽ auferunt: adeo ut nil relinqueretur domi. Tum me equumq; atq; alterũ educentes aſinum ſtrauerunt, impoſitiſq; rebus, quas aſportauerant, ad graue onus ligno nos abigentes, ad montes uia deſueta effugerunt. Ignarus eram quantum preſſi pondere mei ſocij paterentur laboris: ego deſuetus abſq; ſoleis iter facere, ſaxis præacutis admodum offendebar, ideoq; ſæpius ceſpitans, deficiebam ſub pondere. Sed è ueſtigio uir ſubſequens me ſæpius feriebat baculo. Quum Cæſaris inuocans præſidium, pro uoce rugitum edebã, hoc ſolum abſurdè proferens uoce maxima. Cæſaris uero nomẽ minimè ſequebatur. Ad hæc uapulabam magis, ueluti qui rugitu proderem nocturnos fures: nil ergo proficiens rugiendo, ſtatui uerbera ſilentio redimere. Iam dies aderat, & nos multos tranſieramus montes, relígati ora, ne paſcendo iter moraremur. Meridie ad diuerſorium quoddam peruenimus hominum, quibus cum noſtris latronibus ueterem eſſe conſuetudinem, tum ex mutua ſalutatione, tum ex oculis poterat percipi: iubent illi farcinas deponere, & prandium parant, nobis iumentis hordeum præbuere, quod quum cæteri comediſſent, ego ualde eſuriens (nam is cibus mihi eſui difficilis erat) cogitans qua re famem ſedarem: hortulum retrõ diuerſorum conſpicio multis oleribus plenum, in quo & roſæ eſſe uidebantur. Itaq; uidens omnes prandio intentos, accedo ad hortum, tum ut paſcerem olera, tum ut ederem roſas: quibus in cibum ſumptis ſperabam me in hominem reuerſurum. Hortum ingreſſus raphanos atque apium, quibus etiam crudis utuntur homines, ad ſaturitatem comedi. Quæ uiſæ fuerant, non erant roſæ, ſed lauri ſylueſtris flores: laurum uocant homines, malum & aſino & equo cibum, cum ferant ex eo edentes è ueſtigio mori. Hoc aſpiciens horti cuſtos, rapto ingreſſus ligno, ut olera ita depaſta uidit, tanquã irati domini erga fures deprehenſos ſolent, neq; natibus, neq; lateribus pepercit: aures inſuper ac totum caput fuſte contriuit. Ego iam uerberum impatiens, cum ambobus calcibus reſupinũ ſuper olera ſtrauiſſem, aufugi ad mõtes: qd' ille ut animaduertit canes aduerſus me incitauit, hi cũ plures eſſent, atq; ad urſos expugnãdos ualidi, ueritus ne me dilaniarẽt, ſi me cõprehẽdiſſent: decreui ſatius eſſe domũ reuerti:

ſtaq;

ſtaq; eodem curſu ad ſtabulum è ueſtigio ſum regreſſus, illi continuerunt canes currentes, me uero haud prius percutere deſtiterunt, quām ut ex dolore cacarem olera comeſta, & iam abeundi tempus aduenerat cum illi grauioribus rebus quas furto ſurripuerant, dorſo impoſitis abierunt, ego & uerberibus & onere admodum defatigatus, ungulis inſuper de uia contritis decreui me in uia proſternere, neque exurgere, etiā ſi me uerberando necaſſent, eo pacto ſperaui illos neceſſitate compulſos, ſarcinam qua preſſus eram inter equum & aſinum partituros, meq; ut inutilem relicturos lupis. Sed neſcio quis demum inuidia motus, mea conſilia in contrarium uertit. Nam alter aſinus fortaſſis idem cogitans de uia cecidit, quem illi miſerum baculis percutientes, ubi exurgere nequibat, neq; prodeſſent uerbera, alij cauda, alij auribus apprehenſum ſurgere impellebant. Cum uano labore incaſſum tempus tererent, aſinus enim in uia ſtratus uel uti lapis iacebat, illi ad fugam intenti, ne fruſtra tardarent, dempta ab aſino onera mihi & equo impoſuerunt. Aſellum uero miſerum captiuitatis & oneris ferendi ſocium, abſciſſis enſe cruribus, adhuc ſemianimem è loco præcipiti deijciunt: mors illi attulit laborum finem. Ego uidens quorſum mea euaſiſſent conſilia, ſtatui æquo animo ferre ſarcinam, & prompte iter conficere, ſperans roſis aliquando repertis me priſtinam formam recuperaturum: præſertim cum ex latronum percepiſſem uerbis, parum itineris ſupereſſe ad locū, in quo depoſitis ſarcinis manerent, meq; etiam curſu, ſi opus fuerit, ad proficiſcēdum paro. Ante ueſperam uenimus domum, anus uetula intus ſedebat ad ignem: illi depoſitis ſarcinis uetulam rogant, cur ſedeat, ac non potius prandium paret. Illa omnia eſſe prompta, ait, panes plurimos, uinum uetus, ac ſylueſtres carnes. Collaudata uetula ueſtibusq; depoſitis ad ignem ſe oleo unxerunt. Vas erat aquæ plenum calidæ, qua ſe lauerunt. Superuenere paulo poſt adoleſcentes aurum, argentum, ueſtes, ac muliebrem uirilemq; ornatum portantes communē omnibus prædam: quibus rebus intus delatis, & eodem ipſi pacto ſe lauerunt. Erat illis prandium fertile, ſermo homicidarū uarius. Anus mihi & equo hordeum præbuit, ille cibum auidè uorauit, timens (ut par erat) ne eſſem in edendo ſocius: ubi mulier abeſt, ego panem qui intus erat, comedi. Poſtridie relicto cū uetula adoleſcente quodam, ad opus ſuum abierunt. Ego ſentiens cuſtodes mihi impoſitos diligentes, ingemiſcebam. Ac anum quidem contemnebam, cum facilè ex eius conſpectu aufugere poſſem. Sed adoleſcentem præcinctum enſe in me ſæpius reſpicientem, atq; adſeruantem oſtium formidabam. Poſtridie circiter noctem mediam reuerſi fures, neq; aurum neq; argentum tulere, ſed uirginem formoſam ſanè, flentem, capillis ſparſis, ac ſciſſa ueſte. Hāc in ſtraminibus poſitam bono animo eſſe iubent, mandantes uetulæ, ut continuò domi eſſet, uirginemq; adſeruaret diligenter, quæ neq; potum neq; cibum capere uoluit: ſolū gemens ac lacerans capillos, adeo ut ego quoq; illius commotus fletu ſibi iuxtà propinquus lachrymarem. Interim extra domum fures in porticu cœnant, facto die explorator quidam aduenies nunciat, quendam aduenam ea die multis cū opibus tranſiturum. Hi ut erant armati conſurgentes, me & equum ſtratos abeuntes ducunt: ego infelix ignorans me ad pugnam & bellum duci, cum tardè irem ligno percutiebar. Poſtquam ad locum peruentum eſt, quà aduena ille profecturus erat, in uehicula & ſarcinas incidentes hominem cum familia occidunt, prętioſioribus rebus mihi & equo impoſitis, cū reliqua in ſyluis abſcondiſſent, reuerſi ſunt. Ego cum baculo ſæpius ictus eſſem, ungula offendo in lapidē acutum, ex offenſione fit ſummo cum dolore uulnus: quo factum eſt, ut reliquū uiæ conficerem claudus. Tunc illi: quid opus eſt inuicem autem hunc aſinum nutrire ſæpius ceſpitantem, ex aliquo demus eum præcipitem loco, inutilem beſtiam, tanquam futuram exercitus expiationem. Cum hæc aduerſum me machinarentur, ego intelligēs omnia, quod itineris ſuperfuit, oblitus uulneris peregi

egi: timor enim mortis omnem abstulit uulneris dolorem. Vt uero ad diuersorium peruentum est, onera cum deposuissent à nobis, discumbentes cœnant. Deinde noctu cum recedere uellent, quo reliqua è syluis deportarent: Quid, unus inquit, hunc miserum deducamus asinum inutilem, propter ungulæ uulnus? hæc quæ supersunt partim nobismetipsis, partim equo deferenda imponemus. His dictis abierunt, unà equum ducentes, nox cum luceret lunæ beneficio. ego mecum loquutus: Quid amplius, inquam, expectas miser, esca uulturibus & eorum pullis futurus. nunquid non intellexisti quæ isti de te sunt inuicem collocuti? uis ne ex alta crepidine deiici? nox resplendet, fures abiere. pete fuga ab istis homicidis salutem. Hæc mecum cogitans, cum uiderem me solutum (laqueus enim suspensus pendebat) ad fugiendum maximè sum commotus. Itaq; domum exiens cœpi cursu fugere. Quod anus ubi conspexit, me per caudam retinebat: ego rem dignam præcipitio, & alia quauis morte putans, si à uetula retinerer. mulierem trahebam, illa magna uoce implorat uirginis opem. Quæ cum prodisset, conspecta re facinus est ausa nobile & memoratu dignum. Nam super me ascendens, fugæ comes facta est. Ego tum fugiendi cupidus, tum puellæ gratia, extento cursu abibam, anicula post nos relicta. Virgo orabat pro salute deos: ad me uero: Si me, inquit, ad paternam domum perduxeris, primum ab omni opere te liberum faciam, tũ hordei medimnus erit tibi singulis diebus cibus. At ego tum interfectores meos fugiens, tũ pollicitationibus puellæ motus, neglecto uulnere currebam. Vt uero ad triuium quoddam peruenimus hostes nostros redeuntes incidimus, qui à longè propter lunam infelices captiuos cognouere. Currentes cum me comprehendissent, in uirginem uersi: O speciosa uirgo, quid misella, inquiunt, per ignota pergis loca? nunquid dæmones nõ exti mescis: redi igit̃, nam te tuis restituemus. Quæ quũ ridentes dixissent, me retro uerterũt, tũ pedis et uulneris memoria, quũ renouata esset, claudicare cœpi. Illi nunc tandem captus claudus factus est, aiunt. cæterũ fugiens non sentiebas uulnus, sed sanus uidebare, equo & auibus uelocior cursu. Hæc inter uerba adeo me lignis percutiebant, ut iam ulceribus posteriora infecta sint. Domũ ingressi anum laqueo è petra suspensam inueniunt: uerita enim (ut æquũ erat) latrones propter uirginis fugam, laqueo uitã finierat, quod illi admirantes, scisso fune in imum præcipitem egere. Deinde ligata uirgine sunt ad cœnã profecti, qua multo potu traducta, quum de uirgine colloquerentur: Quid, ait quispiam ex eis, de hac fugitiua agendum? quid censes, alter, nisi eodẽ illam loco, quo uetulam nostram præcipitem agamus: nam & pecuniã nobis auferre conata est, & nos, artemq; nostrã prodere. Scitis enim, si ad suos peruenisset, in quanto periculo uersaretur uita nostra. nã omnes à pluribus ex improuiso circũdati fuissemus capti. Quare ulciscamur hãc uitę nostræ insidiatricẽ: sed nõ ita ut è saxo proiecta morte pereat repẽtina, mortis genus, quo longo dolore afficiatur, reperiundũ est nobis. Cũ de illius morte disceptarent: Adijciam, ait, huic quod & uos probabitis: asini interitum, quoniã semper tardum, nunc uero fictè claudicantẽ oportet perdere, etẽm fugę uirginis factus est socius et minister, hunc interficiamus primũ, tum scindamus uentrẽ, atq; intestinis abiectis, intus uirginẽ includamus, ita ut solũ superextet caput, ne uestigio suffocetur, reliquũ corpus infra uentrẽ lateat quo cõsuto ambos uulturibus ejciamus, nouo more pręparatũ cibũ. Aduertite quęso ad hoc torměti genus: primũ uiua mortuo asino inhęrebit, deinde sole urente in eius uentre decoquet: insuper fame ad mortẽ torquebit̃, neq; poterit sese ipsam perimere. cętera quibus excruciabit̃ tũ ex putrefacti cadaueris fœtore, tũ ex uermibus scatutientibus, prętermitto, uultures denique cadauer depasti, & uiuentẽ quoq; unã laniabũt. Ad hoc monstro simile acclamantes oẽs rẽ cõprobauere. ego meipsum deplorabã tanq; iam moriturę, neq; tantum meo interitu dolebam, quãtum quòd receptaculũ essem futurus infelicis puellæ, quæ nihil admiserat

miſerat mali. Iam diluculum aderat, quum ſubito manus aduentat militum ad hos ſceleſtos latrones capiendos, quos omnes uinctos ad eius oræ præſidem perducunt: inter hos milites, qui puellam deſponderat latronum inueſtigator aderat. Hic uirginem dorſo meo impoſitam, ad ſuos reduxit: domeſtici nos etiam à longè conſpectos ut agnouere, me illis aduentum noſtrum uoce ſignificãte, profecti obuiam domum perducunt. Virgo multum de me locuta, & captiuitatis & fugæ ſocio, & unà ad mortem deſtinato. Cura mei demandata cæteris, medimnum hordei præbere iuſſit, etiam fœnum quantum ſufficeret camelo. Ego cõſpectis canibus, qui in aulam introeuntes, multa ut in diuitis hominis nuptijs uorabant, Palæſtram ſum execratus, quæ me non in canẽ, ſed aſinum ſua arte tranſmutaſſet. Haud multos poſt nuptias dies, uolens mihi uirgo promiſſam gratiam referre, patrem, ut me liberum dimitteret, hortata eſt. Ille ſub diuum cum equarum armentis liberum in uoluptate, & equas ſubagitare cum uellem, permiſit. Quæ tum mihi optima redhibitio uiſa eſſet, ſi mei arbitrij res fuiſſet. Aduocato itaq; equarum paſtore, me ſibi permiſit lætum, tanquam non amplius ſarcinarum moleſtiam ſubiturũ. Equabus paſtor immiſcuit, ducens ſimul ad paſcendum. † Sed cõtrà atq; opinabar accidit: nã qui armento præerat, incluſum me reliquit uxori: illa ad piſtrinum illigatum, & triticum & hordeum molere cogit. Mediocris hic erat labor, grato præſertim aſino molere, quantum domino ſatis eſſet. Sed mulier intenta quæſtui, & in aliorum quoq;, qui plurimi in agris erãt operã ad farinæ mercedem miſerum fatigabat collum. Inſuper hordeum mihi debitum cibum confricans, ac molere cogens, placentas ex eo in ſuum uſum faciebat, dabatur mihi furfur pro hordeo. Si quando paſtor inter armenta ire ad pabulum equorum ſineret, quia me uelut adulterũ ſuſpicabantur, calcibus & morſibus infeſtabar, adeo ut nullo pacto zelotipiam ualerem fugere. Macilẽtus igitur paruo tempore factus ſum ac deformis, neq; domi à piſtrini labore quietus, neq; in agris paſcens, quum non eſſem ab equorum perſecutione tutus. Deſtinabar etiam quandoq; ad montes, lignorum ſarcinas laturus: quod malum cæteris erat in omnibus deterius, nam primum aſcendendus mons erat ſaxoſus, aſpera ac dura mihi, ut qui abſq; ſoleis eſſem, uia ducebar à puero aſinario, qui me aliquando nouo more perderet. Is percutiebat currentem, neq; ſimplici ſolum ligno, ſed eo cui frequentes atq; acuti ſtimuli eſſent infixi. Is ſemper poſteriora dorſi perurgebat, adeo ut nates ulceribus inquinatæ, ſemper abillo eodem loco uapularent. Onus præterea imponebat & elephanto graue: deſcenſus montis licet eſſet præceps, tamen continuis premebat uerberibus, ſi quando ſarcina in alteram declinaret partem, nequaquam aut demebat ligna, aut imponebat leuius ut æquaret latera, ſed graues addebat lapides leuiori parti, ita rediẽbam miſer tũ ligna tum ſaxa inutilia ferens. Flumen erat in itinere abſq; naui, ille calceis parcens, à poſteriori parte poſt ligna ſupra me, quoad fluuium tranſiuiſſem, inſidebat: ſi uero (ut ſæpe contigit) labore atq; onere nimio lapſus cecidiſſem, tum mihi calamitas aderat non ferenda. nõ enim deſes me ſubleuabat manibus, aut ramo erigebat, aut reddebat ſarcinam leuiorẽ: ſed à capite atq; auribus incipiens, me ligno percutiebat continuẽ, quoad plagarum multitudo me cogeret ad ſurgendum. Aliud quoq; malum intolerabile ſum perpeſſus: ſpinarum quippe acutarum faſcem, quẽ ferebam à poſteriori parte ſuſpenſum caudæ alligauit, ut pendens crura mouentem (ut ambulanti neceſſe erat) acerrimè pungerent. Neq; uero huic malo obuiare potis eram, hærentibus ſemper ſpinis, ac propter inceſſum repercutientibus: nam ſi remiſſius incedens deuitarẽ ſpinarum ictus, ligno ualdè uapulabam. ſi baculum euitarem citius ambulans, grauius poſteriora torquebantur à ſpinis: erat aſinario illi omnino me perdendi animus. Itaq; cum illum aliquando calce percuſſiſſem, nunquam eſt id oblitus, iuſſus ſtupam de una regione in aliam trãsferre illam ſuper dorſum meũ arctè alligauit, interitumq; ex eo mihi

† Oportebat aũt & hic mihi accidere, qd olim Cãdauli. (*Videtur alludere ad hiſtoriam Candaulis, quæ eſt lib. 1. Herodoti.*)

mihi machinatus, cum paululum proceſſiſſem, raptum ex igne torrem exuſtum, infra ſtupam abſcondit, qua ſubito incenſa, ego ignẽ ſentiens me comburendũ, in conſpectum fortè deuia ſtagnum me conieci, mecꝫ in aqua unà cum ſtupa cõuolui ſæpius, quoad ignis extingueretur: ita abſcꝫ diſcrimine reliquum confeci uiæ, cum non daretur illi facultas ſtupam amplius incẽdendi, limo atcꝫ aqua plenam. At ſceleſtus ille aſinarius domũ reuerſus, omnem in me culpam coniecit, aſſerens, me mea ſponte in ignẽ proſiluiſſe. Alter deinceps impurus puer ingẽs aduerſum me excogitat malum: nam cum me ad montem deduxiſſet, grandi lignorum impoſito onere, rediens uicino agricolæ ligna uendidit, mecꝫ uacuum lignis domum reducens, apud dominum ueluti inutilẽ accuſat, inquiens: Quid hunc aſinum amplius nutrimus fruſtra, difficilem, tardum, grauem: inſpice quæ ſit eius cura: ſi mulierem aut uirginem formoſam conſpicit, è ueſtigio calcibus proſiliens, curſu ad eam fertur, tanquam homines ad mulieres dilectas ſolent morſu, tanquam oſculo appetens nititur concumbere, ex quo lites tibi & odia omnibus conquerentibus pauentibuſcꝫ inſurgunt. Enimuero nunc ligna ferens conſpecta in agrum abeunte fœmina, ligna abiecta diſperſit, mulierem tanquam coiturus inſequitur, donec aliis aliunde accurrentibus, mulier ab huius formoſi amatoris impetu liberata eſt. Hæc patronus credens, poſteaquam, inquit, neque piger ire uult, neque ſarcinam ferre, ſed mulieres appetens, amores hominum imitatur, occidite eum, & inteſtinis uulturibus datis, carnes operariis ſeruate. Si quis quomodo ſit mortuus, quæret, fingite à lupo interemptũ. ad hoc abſurdus ille puer gauiſus, me ſubito parat iugulare. Sed fortè accidit, ut uicinus quidam agricola me ab interitu uendicaret, quæ dã conſulens aduerſum me grauiora: nequaquã hunc aſinũ occidas, inquit, piſtrino aptum atcꝫ oneri ferendo, necꝫ etiam magnũ ſi in amores mulierũ labitur, caſtra ipſum, ſummota enim ueneris cupiditate, mitis erit & pinguis, cui non ſit difficile etiã grauiſſimũ onus ferre. Si quomodo caſtretur, ignoras, triduo aut quatriduo uirum adducã huius artis peritiſſimum. Approbatur à ſingulis qui aderant, conſilium: hoc audiens fundebam lachrymas, tanquã uir eſſem aſino deſiturus, necꝫ enim uiuere amplius cupiebam, ſi fierem eunuchus, potius ergò aut inedia deficere decreui, aut ex monte aliquo me præcipitem dare, ut morte miſera effugerem uitam miſeriorem. At nocte intempeſta ſuperuenit in agros & uillam nuncius, puellam à latronibus nuper raptam, & eius ſponſum meridie iuxta littus deambulãtes, ab inundantis maris aqua raptos atcꝫ abſorptos fuiſſe, hũc finem & rerum & uitæ ſortitos. Serui nouis dominis uacua domo, decreuere omnes nequaquã de cętero ſeruitutem pati, raptiſcꝫ quæ in agris erant, aufugiunt. Qui equis præerat, abſumptis quæ poterat mihi & equis imponit, ægrè ferebam nõ ferre me onus aſino dignum: lætabar tamen me euaſiſſe id periculum exectionis, Vniuerſa nocte confecimus longũ iter, tertia die in urbem Macedoniæ peruenimus Beræã, quippe magnam ac populoſam, in qua habitare ſtatuerat, qui me ducebat, & ſimul iumenta uẽdere. Præco medio ſtans in foro nos proſcribebat: emptores diligenter inſpiciebant omnia, aperientes os, atcꝫ ex dentibus ætatẽ cuiuſcꝫ coniectantes emerunt alij iumenta reliqua. Me ultimũ relictum pręco iuſſit reduci domum, inquiens: hunc ſolum uides non repperiſſe emptorem. At fors multa reſolens ſæpius & cõmutans, dominum minimè gratum parauit. Cynędus erat ſenex unus ex eis, qui deam Syram per uillam & agros circũferentes ſtipem deæ offerre impellunt. huic magno uendor precio: drachmis triginta, quem ligatus ſequor. Vbi domum Phyleni (hoc emptori noſtro nomẽ erat) peruenimus magna ad oſtium uoce: ò Caraſia, inquit, ſeruum nobis emi pulchrum ac grandem genere Cappadocem. Erant ea Coraſia cynędorꝫ turba Phyleni coadiutorũ, qui omnes ad illius uocẽ applaudentes, exiſtimabant uerum ſeruũ emptum eſſe: ut uero aſinum uidere, Phylenum increpant, qui non ſeruum, ſed ſponſum ſibi ad

duxerit ſuis nuptijs dignũ, ex quo certè pullos eiuſmodi quamprimũ pararet. Ad hæc cum riſiſſent omnes exercitio ſuo intenti, paratis domi ſacris mihi deã ſuperimpoſuerunt. Ciuitatem egreſſi cum patriam perambularent, in quãdam uillam peruenimus, in qua ego deam ferens conſtiti: quidã qui rei præerat, cum ueluti deo plenus nõnulla protuliſſet uerba, reliqui mitra proiecta caput ſubtus guttur ligantes, enſibus laceratos feriunt, linguam inſuper foris dentes exectã, quiſq; incidit, ut breui tempore omnia ſanguine manarent. Hic ego ualde exti-meſcebam, ne aſini quoq; ſanguine deæ opus eſſet. Eo pacto cũ ſibi ſanguinẽ e-duxiſſent drachmas & obolos à circũſtantibus colligunt, alij caricas præbent, et uinum, caſeiq; ſiſcellas, alij medimnas tritici atq; hordeũ in aſini cibũ. Ex his & habebant uictum, & ſacra deæ faciebant. Perambulãtibus illis aliquando uillã quandam iuuenem grandiorẽ à ſe conſpectum expiſcati, domum in quam fortè diuerterant, deducunt. Illi muliebria (ut illis nefarijs cynędis mos erat) perpeſſi ſunt. ego dolens me in aſinũ eſſe uerſum, cum tantum ſcelus non poſſem ferre: ò ſceleſti, cum uellẽ exclamare, pro uoce hominis magnũ rugitum dedi. Quidam ex ea uilla amiſſum aſinum quærentes, repente audito rugitu nullo præmonito ingrediuntur domum, quũ æſtimarent me ſuũ aſinum eſſe, repertis qui infanda patrabant cynædis, multo cum riſu locũ egreſſi, ſceleſtam ſacerdotum nequiciã per totam uillam diuulgant. Illi ob eorẽ ſcelera deprehenſa, pudore territi proxi ma nocte abeunt. Cum in locum ſolitariũ peruenijſſent, increpabant me irati ad modum, quòd eorẽ myſteria patefeciſſem. Tolerabile hoc erat damnum, uerbis mala audire, quod ſequitur non ferendum: deam quippe deponentes, ſublata ſel la, nudum arbori robuſtæ alligant, deinde fuſte ex neruis facto, me ad necẽ uer-berant, iubentes in futurum eſſe taciturnũ, & ſimul poſt uerbera me ſtatuunt iu gulare, qui uillicorẽ iram in ſe incitarim, neq; per me licuerit facere conſuetũ quę ſtum: ſed ope iacentis humi deæ id prohibentis, ne deeſſet, qui eã ferret, cædem effugi: poſt multas tamen plagas, repoſita ſupra me dea, iter proſecuti ſunt. Ve-ſperi in hominis opulenti prædiũ peruenimus, qui liberius nos domi excipiens ſacra Deæ peregit. Hic ego ingens periculũ adij: Amicus quidã noſtri hoſpitis partem ſylueſtris aſini dono miſit, quã canes qui intus occluſi erant, coqui negli gentia comederunt. Hic præter modũ, ne domini iuſſu uapularet, cum de morte cogitaret, conſilio mulieris pepercit uitæ: Si mihi credes, inquit, & te ſaluabis, et reſarcies hoc damnũ: Habent hi cynædi aſinũ, quem ſi deduxeris in deſertum lo cum, facilè illũ potes occidere, ſumptamq; ex eo partẽ parare in cibum domino: reliquũ corporis in præceps abijce: exiſtimabunt cynędi aufugiſſe aſinũ, neq; am plius deprehẽdi poſſe: hic uero aſinus pinguis eſt, & perſimilis ſylueſtri. Appro bato mulieris conſilio, coquus intelligens hoc pacto irã patroni declinaturũ, mi hi propinquat, ut conſultum facinus patraret. At ego, quid de me futurum eſſet præuidens, optimũ factu duxi id periculũ ſubterfugere. Igitur effracto quo du-cebar loco, proſiliens feror intus curſu, ubi cynædi cũ hoſpite cœnabant, ſubito eo aduentu & lumen & menſam ſubij, exiſtimans hoc ſcitũ inuentum ſaluti mi-hi futurũ, dominumq; è ueſtigio me ocioſum aliquo tuto in loco detenturũ: ue-rum hæc res in extremũ eſt mihi uerſa diſcrimen, nam furioſum me opinati, en-ſibus, iaculis, longis baculis uelut occiſuri me appetiuerũt: quo periculo perſpe-cto, in interiora domus, ubi cynædi dormituri erant, curro. Illi oſtiũ loci exteri-us occludunt. Diluculo nebulones illi, dea mihi ſuperpoſita, recedẽtes ad aliam ciuitatẽ, copijs & opibus potentem perducunt, in qua nouũ interuenit prodigi-um: nam cũ dea priuatæ domus diuerſoriũ abnueret, in tẽplo ſe poni iuſſit eius loci, qui à ciuibus maximè coleretur. Illi libenti animo deã externã prope ſuũ de um in templo collocant: nobis tradunt pauperculæ hoſpitiũ domus, hic plures cynædi dies cõmorati. Cũ abire uellent, deãq; à ciuibus peterent, templũ ingreſ ſi deã aſportant: uerũ facinoroſi homines phialã auream è templo ablatam furto

infra

infra deam recondunt: qua re palã facta ciues nos insecuti, ut appropinquarunt, ex equis desilientes cynędos capiunt, impios illos ac sacrilegos appellantes, cum phialam ereptã repeterent, scrutati singula, eam reperiunt in sinu Deæ absconsam. Quamobrẽ hos mulieres uiros colligatos, in urbemq; traductos in carcerẽ conijciunt: deam alio in templo ponentes, aurũ suo deo restituũt. Postera die & res eorum & me insuper uendunt. Ego ã pistore incola propinquioris uillæ emptus sum, impositisq; decem tritici, quas emerat, medimnis, in uilla difficili atq; aspera uia perductus. Erant domi iumenta conserua, molæq; plurimæ ab illis agitatæ, omnia intus farinæ plena. me uero, ueluti seruum nouũ solent: ac de uia propter grande onus fessum eo die quiescere sinũt, postridie me iugo molæ alligatum linteo uelatis oculis molere iubent, planè noram, id sæpius expertus quo pacto esset molendũ: sed simulans me eius operis rudẽ, frustra quietem speraui. nam plures qui aderant, acceptis baculis de improuiso me id minimè expectantem (neq; enim aspicere poterã) adeo me percusserunt, ut è uestigio more turbinis circũducerem molã: expertus sanè didici seruum ad ea quę fienda sunt promptum esse debere, neq; expectare domini manũ. Eo labore admodũ macer euasi, & corpore debilis: quapropter hortulauo me uendidit, qui hortũ ceperat colendum. Is olera in forum mea opera ferebat sæpius, agro deinde effodiendo, plantandoq; ac rigando intentus. ego interim ocioſus, sed uita propter frigus (erat enim hyems) satis molesta, cũ patronus nedum mihi, sed nec lectum sibi parare posset: me tũ molle lutum, tum dura terra atq; acuta multũ offendebat. Cibus itẽ lactucæ amaræ, ac præduræ erant. Ambobus contigit aliquando nobis ad hortum adeuntibus, ut obuiaremus generoso uiro, ueste induto militari: qui primũ uerbis Italis hortulanũ allocutus, petijt ab eo, quo asinũ ducat: ille uocem militis (ut opinor) non intelligens, nihil respondit. Miles id ueluti se contemptũ ferens molestius, hortulanũ fuste cum percussisset, ille militẽ amplexus ad terrã in uia prostrauit, iacentẽ tum manibus, tum pedibus, tum saxo ferit. Miles cũ se tutaretur, minaretur q;, si exurgeret, se illum ense interfecturę. Hortulanus quid de se futurum esset præmonitus, extractum è uagina ensem, additis uerberibus lõgè proiecit. Miles uitæ periculo motus, se ob uerbera mortuũ simulat: quod uerens hortulanus, iacentemq; relinquens, ense supra se posito, in ciuitatẽ pergit, datoq; alteri ad colendum horto, ob timorem penes amicum unã me ducẽs, ubi latẽter diuertit: deinde amici consilio se in arca inclusit. me pedibus per gradum abstractum recludunt in superiori ædium parte. Miles ubi de uia surgens, uixq; ambulans ob susceptas plagas in urbem redijsset, narrat cõmilitonibus qui obuiam fortè facti sunt, iniuriã hortulani. Hi cum nossent quo essemus in loco, sumpto magistratu uenientes domum, lictorẽ intus destituunt, iubentes eos qui domi essent educi. Cum lateret hortulanus, exclamant milites, illum & asinum intus esse: qui domi erant nullos esse alios præter se, neq; uirum neq; asinum affirmant. Cum tumultus & clamor plurimus in paruo loco esset excitatus, ego quidnam esset cupidus sciendi, caput è feneſtra extuli: quo illi uiso, statim exclamant in mendacio deprehensos. Scrutantes singula hortulanum inuenerunt in arcula iacentẽ. extractum iudicibus tradunt, errati pœnã daturum. Me inferius demissum dant militibus, ridebant in me uersi omnes, qui meo indicio prodissem dominum: ex quo id uerbum primum prodijt in uulgus: ex asino conspecto. Quid deinceps patrono acciderit ignoro: miles me emit minis uiginti, qui minister erat uiri prædiuitis Thessalonicæ Macedoniæ ciuitatis. Eius ministeriũ erat epulas parare diuiti. Cũ isto conseruus frater habitabat pistor, placentas mel le conficiens: cõmunia suæ his erant artis utensilia atq; instrumenta. Hi mihi diuersorium dederunt in eo loco ubi reliquiæ cœnæ domini ab ipsis importabantur per plures, ab altero carnes ac pisces, ab altero placentæ: inter has me inclusum relinquentes abeunt lauatũ. Ego omisso hordeo humano cibo uentrẽ refer

si. Cum redissent tum ex cibor̃ multitudine non animaduertunt cibos à me co mestos, tum quia parcè, ne quid perciperent, comedi. Vbi illos id non perspexis se sensi, eorum fretus ignorantia, melioribus frustis corpus repleui. Tandem ut damnũ cognouere, alter alterum illa surripuisse suspicatus, pudore inuicẽ retice bant. Diligentius igitur adseruãtes, reliquas portiones deinceps & frusta adnu merant. Ego uitã uoluptuosam in delicijs agẽs, factus sum corpore pinguior a deo ut pellis ex pilis nitidis admodũ luceret. Illi me pinguiorẽ factum uidẽtes, hordeum uero nequaquã minui, in suspcionẽ mei ducti, simulant se foris ire la uandi gratia, clauso ostio quid agam per rimulas aspiciunt. Ego ignorãs dolum ad prandium proficiscor: illi primo ridere incipiunt in cibo asini desueto. Con seruis deinde ad id spectaculum uocatis, rident simul omnes uehementius, adeo ut patronus peteret, quid nam accidisset, ut adeo efferrentur risu. Vt causam per cepit, surgens à symposio atq; introspiciẽs, posteaquam me uidit syluestris apri frusta edentem, statim ridens se intus corripuit. Ego ægerrimè tuli me in furto & gula fuisse deprehensum. Ille suborto risu, me iubet in conuiuiũ deduci: dein de mensam parari adeo multis cibis, ut nullus alter asinus eos potuisset edere. Cocleæ crudæ erant pisces, partim garo & oleo, partim sinapi conditi. Fortunã ego accidentem mihi sentiens, cogitansq; his iocis salutẽ mihi afferri posse, men sæ astans prandium sumpsi: qua ex re uniuersum conuiuium se in risum effudit. Cum dixisset quispiam: bibet hic asinus & uinum, si quis ministret: idq; patro nus iussisset efferri, oblatum potaui: hoc ille præter modũ admiratus, duplex e ius quo uenditus eram precium annumerari emptori iussit, meq; dari adolescen ti cuidam liberto suo, tum nutriendũ tum instruentem, quæcunq; illum oblecta re possent. Facilè fuit illi me docere parentem sibi, facientemq; singula quæ mõ straret: primum flecti me in genua supra lectum uelut hominem docuit, tũ sibi alludere, ac stantem pedibus anterioribus erectis psallere, ad eius quoq; uocem annuere atq; abnuere, omnia denicq; quæ poteram imitabar. Vulgatum iam per urbem erat, asinum uinum bibere, ludere, saltare, & quod mirabilius uideretur uocibus hominis obtemperare. Cum uellem bibere, oculor̃ nutu admonebam ministrum. Mirabantur hæc omnes ut rem insuetã, inscij hominem in asino es se. Lætabar eor̃ stulticia, discens ambulare, ferre patronũ, currere absq; ulla ses soris molestia: erã sumptuosius ornatus, purpureis phaleris, freno auro atq; ar gento distincto. Pendebant insuper tintinabula, suauem sonum præbentia. Me nocles patronus in Thessalonicam abijt: ob hanc causam, ut ferebat, quòd erat pollicitus patriæ, se gladiatorios ludos daturũ: qui cum ad pugnandũ parati ad essent, nos mane profecti sumus. Ferebam dominum uia dura & uehiculis diffi cili: ubi Thessalonicam uenimus, omnes ad spectaculum & me uidendum cõue nerunt: iam em̃ fama diffusa longius uulgauerat, me in modum hominis saltan tem uarios ludos edere. Patronus post potum suis conciuibus (hi nobiles erant) in cœna me iocos illos incredibiles iubet edere. Libertus qui mihi præerat faci ens ex me quæstũ tenebat inclusum, eos qui meos ludos uolebant aspicere, aper ta ianua datisq; nummis intromittens. illi aliud, alter in meum cibum afferebãt, & ea præsertim, quæ uentri asini minimè conuenirent. Me & domini & aliorũ ciuium epulæ & magnum & pinguiorem reddiderant. Mulier quædam & ex terna, mei uidendi cupida accedit, ut me aspiciat prandentem: ut aspexit, è uestí gio in cupidinem mei exarsit, tum asini specie adducta, tum impulsa ludor̃ ue nustate. Hæc cum liberto ut unam noctẽ mecum esse sinat magno precio pacisci tur, qui parum curans mei iacturã, precio accepto cum aduesperascceret, post cœ nam domini iussu abiens me ad locum ubi dormiebam, perducit. Ibi mulierẽ in uenimus lectum ingressam, puluinaria mollia importata erant, uestes quoq; & stragulæ & stratum decens humi positum mulieris. Serui alio in loco abeũt iux ta domum dormitum: illa lumen intulit permagnum igni simile, exutaq; ueste

nuda

nuda propter lumen ſtetit: deinde ex alabaſtro proferens unguentum, ſe primũ tum inungit, nareſq; unguento replet: poſtmodum exoſculatur, ea loquẽs, quæ amor in hominem dilectum proferre cogit. Deinde me fune in ſtratum trahit: ego nequaquam tertio egens hortatore, quo ducor accedens, cum uino ueteri eſſem reſperſus, unguenti quoq; odore incitatus, pulchritudine inſuper puellę cõmotus, inclino me dubius, quo nam pacto concumberem cum muliere. nam ex quo aſinus fui, expers coitus fui: neq; cum aſinis in ea re conſueueram, neq; aſinã cognoram. Itaq; haud paruus timor inceſſit, ne ſcinderem dilacerarem q; in coitu mulierẽ: ac poſtmodum tanquam homicida meritã ſubirem pœnam: ſed hęc incaſſum à me cogitabantur. nã mulier multis amatorijs me oſculis prouocans, ubi me ad opus paratum ſenſit, ut homini ſuperincumbens me complectitur, ac paulum eleuans, totum inguen accepit. Ego cum retrò cederem, adhuc reformidans, illa meos amplexa clunes ad ſeſe trahit, cędentem paulò: Quorſum, inquiens, refugis? atq; acrius complexui inhæret. Vt uero ſenſi ſupellectilẽ iam mihi deeſſe ad explendam fœminæ libidinem ac uoluptatem, timore depoſito haud quaquam amplius inſequenti cedens, eius obtemperaui libens cupiditati: exiſti mauiq; non eſſe me Paſiphaës adultero deteriorẽ. Hoc pacto uniuerſa nox ueneri data eſt, in uoluptatem coitus frequenter conſumpta. Cum dies aduenisſet, abiens mulier cuſtodem meum conuenit, precioq; noctem aliam redimit. Ille ditior meo opere factus, quũ rem domino ſignificaſſet, cum fœmina reliquit inclu ſum: quæ priori exercitio intenta, uoluptati operam ſummo cum deſiderio impendit. Libertus interim ueſperi, me inſcio, ad interiorẽ, quo dormiebamus locum producto patrono, me per rimulam oſtendit cum adoleſcentula coëũtem. Eo aſpectu oblectatus rem prohibet efferri, cupiens me in theatrum duci ludorũ tempore, quo id me ſpectaculũ, in aliqua ex his, quæ ad beſtias damnatæ eſſent, fœmina, in conſpectu omnium uideretur. Ad me introductam mihi hærere, & demulcere manibus iubent, ut cum ludorum inſtaret dies, in theatrum deducerem, omnibus ſpectaculo futuri. Lectus erat magnus ex Indica factus teſtudine, atq; ornatus auro, in hoc me collocãt, & ponunt mulierem: deinde ſupra machinam lectum poſitum in medium theatri ferũt, magna cum acclamatione populi plauſuq;, manus aduerſus me extendentis. Nobis menſa erat pluribus præparata rebus, quæ in cœna deliciarum cauſſa hominibus apponuntur: Aſtabant nobis formoſi pueri pincernæ, uinum nobis aureo poculo miniſtrantes. Ibi cuſtos aſtans meus, iubet me prandere: uerecundabar in theatro ſitus, & ſimul extimeſcebam, ne quis urſus aut leo ad me dilaniandum proſiliret. Hic ego inter alios flores recentium roſarum folia conſpicatus, ſtatim è lecto proſilio: arbitrabantur reliqui me ueluti ſaltaturum ad ludum præbendum ſurrexiſſe: at ego inter homines ad flores uſq; delatus, roſas ſelectas paſcor: tum ſingulis rem admirantibus iumenti ſpeciem depono, omniq; prioris aſini ſublata forma, in Luciũ illum priſcum ante eos nudus redij. Hoc inſperato ueluti mirando monſtro ſtupefactus populus, magno coorto murmure, in diuerſas ſententias diſtrahebãt, alij ut magum, inq; uarias formas mutari ſolitum, ſtatim igni comburẽdum: alij paulò expectandum, meq; prius audiendum cenſebant, ac poſtea ſententiam ferendam. At ego ad præfectum urbis, qui aderat in theatro currẽs, dixi me à ſerua Theſſaliæ uxoris, quæ maga erat, unguento perfuſum in aſinum fuiſſe conuerſum: rogo me in cuſtodia detineat, quoad certior fieret me loqui uera. Dic, inquit præſes, tuorum parentum & cognatorũ, ſi quos habes, & ciuitatis nomen. Patrem eſſe mihi Lucium reſpondi, fratrem Caium, eodem quo ego uocatũ cognomine: me hiſtoriarum aliarumq; rerum ſcriptorem, fratrem poëtam atq; augurem eſſe, patriam urbem Achaiæ Patras. Quæ ubi præſes audiuit: Hoſpitis, inquit, filius es, hominis mihi amiciſſimi, qui me domi ſolitus eſt excipere, & donis proſequi. Scio te nil mentiri tali parente natum: deq; ſella deſcendens me am

plexus exoſculatur ac deducit domum. Interim meus aduenit frater argentum afferens, aliaq; multa, cum præſes aſtantibus omnibus me miſſum feciſſet, ad mare deſcendimus. Præparata iam naui, commeatuq; impoſito, optimum factu ſum ratus, priuſquam abirem fœminam conuenire, quæ me aſinum adeo dilexerat: multò enim magis uirum me aſino pulchriorem fore ſibi charum exiſtimaui. Illa admodum læta me uidit, rei miraculo delectata, ac cœnare cubareq; ſecum hortata eſt. Exiſtimabam illam quæ aſinum dilexiſſet, multò uaiorem in homine uoluptatem ſumpturam, cum cœnaſſemus, unguento ungor, coronaq; ex amantiſſimis roſis, ut quæ mihi formam hominis reſtituiſſent, impoſita capiti, cum tempus dormiendi iam nocte intempeſta adeſſet, ueſtes exuo aſtans nudus, ueluti rem gratam fœminæ facturus, cum pro aſino uirum haberet. At illa ut me nudum aſpexit, & ſingula hominem eſſe, in me expuens: Abi hinc in malam rem, ait: abſcede ocyus, alibi dormiturus. Cum peterē quodnam ob erratū meum id diceret: Quoniam non te, ait, ſed aſinum dilexi, quo cum non tecum concubui: Equidem arbitrabar te aſini ſolam ſpeciem depoſuiſſe, inſigne illud quod dilexeram ſeruaſſe: tu uero omiſiſti id, quod ſolum in aſino pulchrū uidebatur atq; utile, in ſimiam quēdam conuerſus: ſtatimq; uocatis domeſticis mandat, extra domum foras me nudum eiici, Ego ante domū nudus, coronatus, unctus, in nudo ſolo iacui. Diluculo mare uerſus reſpiciens, nudus fratri narraui, non abſq; riſu in fortunium meum. Vento deinde flante nauem aſcendentes paucis diebus in patriam uenimus, ubi diis meæ ſalutis autoribus ſacra perſolui, ac in templo dona ſuſpendi: non quòd ex canis podice (ut uulgo aiunt) ſed ex longa aſini peregrinatione, ac uix tandem in patriam redierim, ſalutem cōſecutus.

IVPITER CONFVTATVS.

ARGVMENTVM.

Summa Dialogi huius eſt. Quando fato ac neceſſitate quadam omnia in hoc mundo geruntur, eiq; etiam dij obnoxij ſunt, ſuperuacaneam eſſe omnem religionem, ac cultum diuinum. Ideoq; neq; dijs ſacrificandum eſſe, neque ab illis quicquam ſperandum. Imò ipſos illos non meliores, aut etiam feliciores hominibus eſſe, ſed ſolum fati, ac neceſſitudinis iſtius ſempiternæ miniſtros, qui per ſe neque prodeſſe nobis, neq; nocere poſſint. Nam ſi ulla illorum prouidentia, aut rerum humanarum adminiſtratio foret, neque malos ac ſceleratos inultos maneret, & pios, bonoſq;, beneficijs, ac munere illorum prouehi debere. Nam quæ de ſupplicijs impiorum, ac pœnis nocentum feruntur, ea, ſi quæ ſint, eiuſmodi certò eſſe, ut immerito & iniuſtè illis eueniant, qui ea patiuntur, cū nemo ſua uoluntate, ſed ex prædeſtinato, fatoq; impellente peccet. Fingitur autem Cyniſcus, uti intrepidus, atque impudentior paulò quiſpiam, cum Ioue diſputare. Eſtq; hic Dialogus ex illis unus, ob quos Lucianus, proprie blaſphemus, atque ἄθεος uocatus eſt. Quid enim in rebus mortalium ſanctum, aut inuiolatum uſquam erit, ſi religione ac metu deorum è medio ſublato, hominibus perſuaſeris, ſiue benè ſiue malè agant, id neceſſitate quadam fatorum fieri, eoſq; ipſos à crimine ſolutos atq; innoxios eſſe?

Interlocutores CYNISCVS & IVPITER. CYNISCVS.

Exordium ab exiguitate & facilitate petitæ rei.

GOuero te Iupiter talium rerum gratia nunquam moleſtius conturbabo, extructas diuitias, aut multum auri pondus, aut imperij dignitatem à te poſtulans, quæ quidem uulgo non parum multis maximè in uotis ſunt, tibi uero largitu haud quaquam facilia. Itaq; permulta eiuſmodi illis ſollicitè expetentibus ſurdis auribus uideo te negligere. Cæterum unum illud facillimum à te mihi uelim contingere. IVP. Quid hoc uero rei eſt Cyniſce, neq; enim indigentia

diligentia diutius diſcruciaberis, maximè ſi rerum mediocrium, ut ais, inopia cõflictaris. CYN. Reſponde mihi ad quæſtionem quandam non difficilem. IVP. Exiguum profecto uotum & præſtatu facile. Proinde quæ te quæcunq; fert animus. CYN. Vide Iupiter, etenim ueriſimile eſt & tibi uidelicet Homeri atque Heſiodi lecta eſſe poëmata. Dic ergo mihi, num uera credenda ſunt iſta, quæ de Fato & Parcis illi conſarcinatis cecinerunt uerſiculis. Et an nullo modo ea uitari queant, quæcunque illæ cuique naſcentium fatali decreto adneuerint. IVP. Et ualde quidem uera ſunt iſta. Etenim in rebus humanis nihil eſt quod Parcarum diſpenſatione & conſilio non ordinetur: uerum omnia quæcunque fiunt, dum ſub illarum colo circunferuntur, ſtatim ab initio unumquodq; illorum certum & infallibilem ſortitur euentum, nec fas eſt aliter fieri. CYN. Proinde, quoties Homerus alia in parte ſuæ poëſeos dixerit. Infera ne Parcis inuitis regna ſubintret, ac id genus alia, nugari uidelicet tunc illum dicemus? IVP. Et maximè, nihil enim extra Parcarum legem fieri credendum eſt, atque adeo præter linum. Cæterum Poëtæ, quæcunque ex Muſis ſuggeſta cecinerint, illa uera habenda ſunt. Porrò quoties à Deabus deſeruntur, ac per ſe aliquid literis ac memoriæ proditum protulerint, tunc à uero tota uia aberrant, neque non cum prioribus pugnantia atque contraria commemorant. Et ignoſcendum quidem facinus, ſi, cum homines ſint, ueritatem ignorent, præſertim illo digreſſo numine, quod præſens per illos canere ſolebat. CYN. Atqui hoc ſanè ita ſe habere dicemus. Ad hæc uero & illud mihi reſponde: nonne tres ſunt Parcæ, nempe Clotho, Lacheſis & Atropos? IVP. Rectè putas. CYN. Fatum ergo & Fortuna, cum & ipſæ Deæ ſint, multum uulgo celebratæ, cuiuſmodi ſunt, aut quæ nam unicuique illarum eſt potentia? An uero æqualem cum Parcis ſortem obtinent, aut maiore quàm illæ in rebus humanis gubernandis potentia præditæ ſunt? paſſim enim omnes affirmantes audio, Fortuna & Fato nihil uſpiam eſſe potentius. IVP. Haud fas eſt omnia tibi comperta eſſe, ò Cyniſce. Cuius ergo gratia hęc de Parcis me interrogaſti? CYN. Si prius mihi Iupiter & illud expoſueris, num & in uos illæ imperium obtinent, & neceſſum ſit ex illarum lino uos pendere? IVP. Neceſſarium omnino ò Cyniſc. Quid ergo riſiſti? CYN. Commodum Homeri illi uerſiculi in mentem mihi uenerunt, quibus te in Deorum concilio concionantem introduxit, & indignanter comminantem te cathena quadam aurea omnia ſurſum ſubducturum. Etenim dixeras, cathenam cœlitus te dimiſſurũ, ac tunc ſi uelint, omnes Dij ex illa pendentes, quamuis certatim ſummo ſtudio te conarentur detrahere, nullo tamen modo te loco eſſent moturi. Te uero, ſi lubitum foret, nullo negotio uniuerſos, unà cum terra & uaſto gurgite ponti uel ſe ſubducere. Tunc equidem inuſitato & admirando membrorum robore polleré mihi uidebare, ac mirificè inhorreſcebam animo audiẽdo uerſiculos. Nunc autem te ipſum uideo, unà cum cathena & uerbis tuis minaciſſimis à tenui filo, ut ais, pendentem: uidetur itaque mihi multò iuſtius Clotho arroganter gloriari poſſe, quòd & te ipſum in ſublime tractum, et ex colo pendulũ uideat, quemadmodum piſcatores ex calamo ſubductos contuentur piſciculos. IVP. Haud compertum habeo, quid iſtæ tuæ ſibi uelint quæſtiunculæ. CYNIS. Illud nimirum Iupiter, & per Parcas ac Fatum te obſecro, ne acerbè atque grauiter accipere uelis, ſi ueritatem ore liberiore protulero. Si enim iſta, ut tu dicis, ita ſe habent, & Parcæ omnium rerum poteſtatem & gubernationem obtinent, & nihil à quoquam eorum, quod illis decretum eſt, immutari poteſt, cuius ergo gratia uobis nos homines ſacrificamus? quamobrem hęcatombas uobis ad aras adducimus, uotis expetentes bona nobis ueſtra largitione contingere? Neque enim uideo quem fructum ex tanta cura, & ſacrificandi ſtudio capimus, ſi neque malorum auerſiones ipſis precibus inuenire poſſumus, neque aliud bonum diuinitus datum conſequimur. IVP. Noui unde tibi iſtæ ſuppetant argu-

I. *Quæſtio & argumentum ex quo ea quæ ſequũtur inferuntur.*

II. *An idẽ Fortuna, Fatum & Parcæ.*

III. *An & Iupiter fato ſuccumbat.*

I. *Concluſio, ergo neq; ſacrificandum dijs, neq; ab ijs aliquid petendum.*

tiæ & immodeſtæ interrogatiunculæ, nempe ab execrandis & maledictis iſtis Sophiſtis, qui nulla prouidentia res humanas adminiſtrari garriunt. Itaque illi eiuſmodi crebris quæſtionibus impietatis ductu perquirunt in hoc, ut à ſacrificando & uotis nuncupandis auertant homines, tanquã uulgare quiddam eſſet. Nobis tamen earum quæ apud uos aguntur rerum nullam curam eſſe, neq; quicquam omnino poſſe in his quæ in terris ſunt negocijs, impudenter mentiuntur. Verum enimuero nequaquam talibus diſputationibus implicati gaudebunt. CYN. Non per colum Parcarum, ô Iupiter, ab illis perſuaſus hæc te interrogaui. Diſputatio uero noſtra neſcio quo modo eò progreſſa in hoc ipſum incidit, ac ſu peruacanea hominum ſacrificia eſſe confirmat. Rurſus uero ſi uidetur, paucis te interrogabo, tu porrò ne graueris, precor, ad quæſita reſpondere, & uide ut maximè prouidenter reſpondeas. IVP. Roga, ſi tibi ocium eſt talia nugandi. CYN. Ais ne omnia Parcarum nutu & decreto agi & fieri? IVP. Aio ſanè. CYN. Vobis uero relictam eſſe facultatem cõmutandi & reglomerandi? IVP. Nullo modo. CYN. Vis ergo, ut quod ſequitur, inducam? ſiue clarum ac planum illud dixero, ſeu ſecus? IVP. Clarum utiq; eſt. Nam qui Dijs ſacra faciunt, nulla neceſſitate adducti ſacrificant, ſed alterne retributioni ſeruiunt, perinde ac ſi bona ãnobis mercarentur, aut alioqui honeſtò dediti colunt, quod uiderint eſſe præſtantius. CYN. Et hoc abundè ſatis eſſe ducis, potiſſimum cum affirmes nullius utilitatis reſpectu fieri ſacrificia, uerum bonitate quadam hominum præſtantiora colentium. At ſi quis ex Sophiſtis illis preſto eſſet, haud dubiè ex te quæreret, quo nomine Deos hominibus potiores eſſe pronunciares, præſertim conſeruos hominum exiſtentes, eidemq; Parcarum imperio, quæ rerum ſunt dominæ, ſubiectos. Neq; enim, niſi me fallit opinio, illi reſpondebis, Deorum ſortem hoc eſſe potiorem habendam, quòd immortales ſint. Nam hoc ipſo nomine infeliciores dicendi ſunt. Homines enim etſi aliud nihil, certè mors in libertatem uendicat. Cæterum uobis in immenſum huius rei incõmoditas protenditur perpetuæ ſeruituti mancipatis, quæ uario multiplicique tractu ſub lino ſubinde circumuoluitur. IVP. Atqui, ô Cyniſce, hæc perpetuitas & immenſa temporũ ſeries noſtra eſt felicitas, ac uitam omnibus bonis affluentem agimus. CYN. Nõ omnes pari felicitate fruimini, ô Iupiter, uerũ apud uos quoq; præfinita eſt quædã diſpar rerũ fruitio, multis coniuncta perturbationibus. Tu quidẽ feliciter et beatè agis p̃ omnia, cum Deorum ſummus Imperator ſies, poſſisq; & terram & mare ſubducere, quaſi fune demiſſo. Cæterum Vulcanus claudus eſt, unus ex mœchanicis camino & igne artem fabrilem exercens. Prometheus uero quondam etiam in crucem actus eſt. Quid autem patrem tunm commemorem, quem etiamnũ uinculis conſtrictum tartareis ſub umbris agere cõſtat? Quinetiam nefandis amoribus uos capi perhibent, ac uulneribus indignè uiolari: præterea aliquando ſeruili conditione hominibus eſſe deuinctos, quemadmodum fratrem tuum Laomedonti dicto audientem fuiſſe. Apollinem uero apud Admetum egiſſe in ſeruitio inficiari non potes. Hæc cum ita ſint, non uidetur mihi ſolida eſſe & ſyncera ueſtra felicitas. Sed ſunt quidem ueſtrũ nonnulli felices & egregiè beati, ſunt rurſus qui non item. Mitto enim ut latrocinio non ſecus atq; nos diſpoliemini, neq; non à ſacrilegis compilemini, atq; ex ditiſſimis ad extremam rerum angustiam in puncto temporis redigamini. Non pauci uero ex uobis & iam conflati ſunt, aurei aut argẽtei exiſtentes, quibus uidelicet hoc fataliter decretum fuerat. IVP. Vide, ut uerba contumeliæ plena in nos euomas Cyniſce, ac te fortaſſe illorum aliquando pœnitebit, intemperantis linguæ pœnas ſufferẽtem. CYN. Tolle minas ô Iupiter, certò enim perſuaſum habeo, nihil me mali paſſurum, quod ante te mihi Parca ſufferendum nõ deſtinauerit. Quoniam neq; illos ipſos ſacrilegos ſupplicio per te affectos uideo, ſed plurimi manus ueſtras indemnes effugiunt. Opinor uero in fatis non eſſe, ut capti ſcelerum pœnas expendant. IVP.

II. *Deos non eſſe potiores aut beatiores hominibus. Cõfutat bonũ immortalitatis per inuerſionem. Adimit et cæterarũ rerum felicitatẽ, p̃ diſtributionem, uniuſcuiuſq; incommoda enumerando.*

Nonne

Nonne dicebam aliquem esse illorum, qui disputationibus suis deorum prouidentiam tollerent? CYN. Nimium pertimescis illos Iupiter, nec scire possum, cuius gratia. Proinde, omnia quæcunq; dixero, illorum doctrinam esse existimas. Ego uero ab alio quouis potius quàm à te ueritatem perquisitam. Cæterum & hoc perlibenter ex te quærerem, quæ nam ipsa uobis esset Prouidentia, nunquid una ex Parcarum numero, aut an Dea quæpiam his longè potentior, tanquam illarum regina? IVP. Iam & antè tibi dictum est, nullo modo fas esse, te harum rerum nihil non nosse. Tu uero sub initium cum dixisses te unum quiddam quæsiturum, nullum finem facis apud me de rebus eiusmodi friuolis, ac scitu parum necessarijs, nugandi, & iam quidem disputationis tuæ summam, quo tẽdat perspicio, nempe ut planum facias in rebus humanis nihil fieri nostra prouidentia. CYN. Non meum hoc quidem est, sed tu paulo antè constanter affirmasti Parcas esse, quarum dispensatione gubernarentur & efficerentur omnia, nisi iam hoc uerbo te pœniteat, ac quæ dicta sunt reuocanda putes, propulsoq; fato de habenda cura deliberatis. IVP. Nequaquam, sed Parca nostra ope effecta reddit singula. CYN. Intelligo, ergo Parcarum famulos atq; ministros uos esse perhibetis. Verum & sic illæ sunt, quas cũcta prouidere certum est. Vos autem non secus atq; fabrilia quædam illarum instrumenta habendi estis. IVP. Qua ratione isthuc dicis? CYN. Ea nempe, quemadmodum & ascia fabro lignario, & terebrum cooperando nonnihil adfert ad artem perficiendã adminiculi. Nemo tam mẽ qui quidem compos sit rationis, dixerit, hæc ipsa esse artificem, neq; nauis asciæ aut terebri opus dicenda est, sed eius qui nauem fabricauit. Non dispari ratione singula fabricans fatum putandum est. Cæterum uos sororum fatalium asciæ & terebra estis tantummodo. Et, quemadmodum non iniquum uidetur, homines multò iustius Fato sacra facere debebãt, ac ab illo bonorum largitionem postulare: cum illi interim ad uos cursitent, prece ac muneribus deuenerantes. At neq; si Fatum sacrificijs & uotis colerent, rectè mihi facere uiderentur. Neq; enim opinor, ullo modo fieri posse, ut Parcis quoq; hoc immutare liceat, neq; nõ aliquid eorum subuertere, quæ initio illarum decreto immobili de singulis irreuocabiliter statuta sunt. Proinde, nequaquam æquo animo sufferret Atropos, si quis in contrarium stamen colo torserit, laborem Clothus dissoluẽs. IVP. Tu iam Cynisce neq; Parcas quidem ipsas ab hominibus colendas esse contendis, sed uidere mihi omnia non illibenter uelle confundere. Nos uero, ut maximè aliam ob caussam nullam, certè ob diuinationem et oracula, neq; non eorum prædictionem quæ singula de quouis rato consilio decreta sunt, iure optimo colimur. CYN. In summa. nihil utilitatis adfert, ò Iupiter, eorum præscientia, quibus ea obseruatione deuitare nullo modo concessum est, nisi in hoc dicas, ut is qui certus sit hasta ferrea se moriturum, mortem queat effugere, ipsa uidelicet in cistam conclusa. Atqui fieri non potest, siquidem educit illum Parca ad uenandum, & hastæ obiciet. Ac Adrastus emissa in suem cuspide, ab illa quidem aberrabit: porrò Crœsi filium perempturus est, quasi uiolento quopiã Parcarũ decreto feratur in iuuenem. Sed neq; illud quod Laio datum est, risu caret, nempe illud: Caue sis dijs nolentibus prolem seras (ait enim) Nam sobole suscepta, occidet te filius. Etenim superuacaneam atq; adeo infrugiferam opinor esse admonitionem earũ rerum, quæ non possunt non fieri. Quippe post acceptum oraculum, & prolem suscepit, ac deinceps à filio peremptus est. Quare non uideo, quam ob rem & mercedem exigatis propter uaticinium. Vt interim silentio præteream, quòd obliqua & ambigua, & quæ in utranque partem referri possunt, non paucis respõdere soleatis, non admodum clarè explicantes, num ille traiecto Hale suum ipsius imperum euersurus esset, an Cyri. Vtrumq; enim potest oraculum. IVP. Erat, ò Cynisce, Apollini quædam aduersus Crœsum caussa simultatis & iracundiæ, propterea quòd illum pertentauerat, carnes ouillas ac testudinem unà elixando

Deos esse ministros Fati, neq; ex se quicquam posse.

Confutat oracula & prædictiones, ab effectu & incertitudine. Historia est apud Herodotum lib. 1.

Scilicet Crœsus, ut eodem libro.

elixando. CYN. At enimuero conueniens atq; adeo æquum & bonum fuerat, ut cum deus esset, ab omni iracundia foret alieniſſimus. Verum, ut mea fert opinio, fortasse ita in Fatis fuit, ut Lydus ille oraculo deciperetur, ac iam olim ne perſpicua futura inaudiret illius ſtamini Fatum aduenerat. Vnde liquet uaticinium quoq; ueſtrum, illius maximam esse partem. IVP. Nobis uero nihil facis reliquum, ſed, ut uideo, nequicquam dei ſumus, qui neq; prouidentia aliqua res humanas diſpenſare ſoleamus, neq; ſacrificijs digni esse uideamur, ſed re uera aſciarũ terebrorumq; inſtar ſumus. Ac ſanè uideris me iureoptimo ad hunc modum ſuperbè contemnere, quòd cum fulmine armatus ſim, ſuſtineam te impune talia aduerſus nos contumelioſè diſſerentem. CYN. Feri ò Iupiter, ſi mihi fatale eſt fulmine percuſſum interire, neq; te ob ictum quicquam in ius uocabo, ſed potius ipſam Clotho, per te uulnus mihi incurientẽ. Neq; fulmen quidẽ ipſum accuſabo, quaſi tã infelicis ruinę cauſa mihi extitiſſet. Verunta mẽ hoc quoq; uos interrogabo, nempe te & Fatum, cęterũ tu mihi illius loco reſpondeas uelim. Etẽ minis tuis hoc in memoriã mihi reuocaſti, qui ſit tandẽ, ut omiſſis tot ſacrilegis, præterea tot criminoſis & uiolẽtis, & periuris hominibus diſſimulanter poſthabitis, unã aliquã ilicem aut lapidẽ, aut nauis uelũ nihil mali unq; per iniuſticiã meritę fulmine feriatis? Non raro quoq; hominẽ frugi & uiatorẽ ſpectatæ ſanctimonię? Qd uerocõpreſſis labijs obticuiſti Iupiter? Aut fortaſſe ne hoc quidẽ me noſſe fas eſt? IVP. Sanè nefas eſt te iſta inquirere. Tu uero extremè curioſus es, adeo ut me fugiat, qui nã tibi uoluptati ſit iſtis me obtundere. CYN. Proinde neq; hoc à uobis perquirendũ mihi uideo, nẽpe à te et Fato et Prouidentia, quam ob rem Phocion uir ſanctus & iuſtus, in tanta omnium rerum inopia atq; anguſtia diem ſuum obierit, tum etiam ante ipſum Ariſtides, Callias autem & Alcibiades nepotes intemperantiſſimi omnium affluentia exuberabant, neque non Medias multis ſceleribus coopertus, ac Charops Aeginetes homo maſcula Venere extremè infamis, à quo matrem ſuam fame necatam pro certo conſtat. Contrà Socrates undecim uiris traditus eſt, Meletus uero non itẽ. Ad hęc cur Sardanapalus mollis atq; effœminatus, delitijſq; totus fractus regnauerit, Perſarum uero tot ac tanti uiri uirtute longè optimi atq; clariſſimi eius iuſſu in crucem ſubacti ſunt, propterea quòd factis illius parum delectabantur. Vt taceam, quæ in præſens fiunt, longum enim eſſet ſingulis percenſendis immorari, quemadmodum mali & facinoroſi per omnem uitã facilè agant, & feliciter omnibus rebus affluentes, cæterum boni ducantur & ferantur, paupertate, morbis & cæteris infinitis malis impliciti, ærumnoſè conflictantes. IVP. An ignoras Cyniſce, quanta ſupplicia & cruciatus poſt hanc uitam prauos & ſceleratos homines manere ſoleant, aut in quanta felicitate uicturi ſint boni? CYN. Orcum mihi narras, & Tityos & Tantalos. Ego uero ſi quid talium rerum eſt, haud obſcurè cognoſcam ubi Fato functus fuero. Quantum autem ad præſens attinet, uelim ut quantumcunq; hoc temporis in uiuis mihi exigendum eſt, ego interea omni felicitate perfunctus, tandem mortuus à ſedecim uulturibus iecur meum depaſceretur: uerum non ut hic inuita ſiti preſſus, quemadmodum fertur Tantalus, in beatorum Inſulis cum heroibus biberem, in Elyſio prato conſtitutus. IVP. Quid ais? An non credis esse quædam parata ſupplicia & pœnas malis deſtinatas, & honores ac forum iudiciale, ubi ſingulorum uita habita ratione cognoſcendi expenditur? CYN. Audio Minoa quendam Cretenſem infrã talibus rebus cognoſcendis atq; dijudicandis dare operam, ac mihi ſuper illo quoq; reſponde, eſtné tuus ut fertur filius? IVP. Quam ob rem uero iſta de illo quæris Cyniſce? CYN. Quos maximè afficit ſupplicio? IVP. Prauos uidelicet, cuius generis ſunt parricidę & ſacrilegi. CYN. Quos aũt ad Heroum contuberniũ amandare ſolet? IVP. Nempe bonos, & ſanctitate uitę prȩcellẽtes, quiq; ſemet uirtute excoluerunt. CYN. Cuius uero gratia hoc facit ò Iupiter? IVP. Propterea q illi ſuppli-

Tacitè negat Prouidentiã deorũ, ex effectu & rerum humanarum conditione.

Tranſit ad inferos, & illorũ ſupplicia, ac pœnas eleuat quoq;, q ſi qui eiuſmodi ſine, immerito defunctis accidant, ut q non uolũtate ſed fato peccarint.

ſupplicio, ñ uero honore remunerandi ſunt. CYN. Cæterum, ſiquis nolẽs & inuitus eo animo mali aliquid deſignauerit, num & hunc ſupplicio afficiendum condemnat? IVP. Nequaquam. CYN. Proinde, neq; ſiquis inuitus boni aliquid fecerit eum honore dignabitur? IVP. Nequaquam. CYN. Itaq; haud conuenit illi ô Iupiter ullum neq; honore ornare, neque ſupplicio afficere. IVP. Qui uero nullum? CYN. Quoniam nihil nos homines animo uoluntario facimus, ſed neceſſitate quadam ineffugibili ad hoc compulſi: ſi tamen uera ſunt illa, quæ ante confeſſus es, nempe Parcam eſſe omnium rerum cauſſam. Iam ſi quis alterum peremerit, Parca in culpa eſt, quæ admiſit parricidium. Si quis ſacrilegio deorum fana compilauerit, facinus ã Parca ſibi iniunctum admiſit. Quocirca, ſi Minos recto uti uelit iudicio, multò æquius Fatum pro Siſypho puniet, & Parcam pro Tantalo. Quid enim illi iniuſtẽ egerunt, quando iuſſis dicto audientes fuerint? IVP. Amplius quidem uel reſpõdere tibi indignum facinus exiſtimo, talia præſertim interroganti. Audax enim es & Sophiſta, ac iam quidem te relicto abeo. CYN. Debebam equidem adhuc & hoc ex te quæſiſſe, ubi nam locorum Parcæ degerent, aut quomodo res tantas tam exacta cura & cogitatione queant aſſequi, præſertim illis tantum tribus exiſtentibus. Etenim laborioſam & minimẽ felicem atq; iucundam uitam mihi uidentur agere, tantis implicitæ negocijs. Et quemadmodum ueriſimile eſt, ipſę quoq; Fato parum propicio & fauente in lucem ſunt editæ. Itaq; ego, ſi mihi daretur optio, nequaquam cum illarũ uita meam commutauerim, uerum eligerem potius, ut adhuc gentius agerem, quàm ut colo Parcarum aſſiderem, tantis negocijs & difficultatibus referto, obſeruãs ſingula. Cæterum ſi tibi graue eſt, ô Iupiter, ad hæc reſpondere, etiam his contenti erimus, ad quæ reſpondiſti. Satis enim eſt, quòd de Fato & Prouidẽtia ſermonem nos non celaueris. Reliqua fortaſſe in Fatis non eſt ut audiam.

IVPITER TRAGOEDVS.

[illegible] INTERP.

ARGVMENTVM.

Eiuſdem propè argumenti & hic Dialogus eſt, niſi quòd hic Epicureum etiam quendam introducit, qui deos omnino negat ullos eſſe, nedum prouidentia ſua mundum gubernare, fortuitúq; ac temerè omnia geri contendit. Deinde & ipſa tractatio in plures perſonas ſpargitur, ac totà dramatica eſt. Principio enim Iupiter fingitur, audita diſputatione Timoclis Stoici, & Damidis, eius quem modo dixi, Epicurei, grauiter incenſus, ac merum pariter atq; dolore commotus eſſe. Cuius rei cauſſam, dum cæteri ab eo inquirunt, eandemq; diſputationem ab ijſdem illis iterum inſtaurari audiunt, tandem conſilijs mutuo inter ſe collatis, generale deorum omnium concilium, ſuper eadem re congregandum, decernitur. Conuocatis itaq; per præconem Mercurium, uniuerſis, & ijſdem pro ſua cuiq; dignitate, aſſignatis ſedibus, cum diu inter ſe, de conſeſſu altercati fuiſſent, poſtremo imperato ſilentio, Iupiter cum magna perturbatione, totum negocium, ac ſummam diſputationis illius, exponit, admonens, & ob oculos imminente poſito periculo, exhortans, ut in commune omnes conſulere, & malo huic remedium aliquod quærere uelint. Primus igitur, accepta dicendi poteſtate, Momus, graui obiurgatione deorum ſecuritatem ac negligentiam reprehendit, ut qui & malos cuchi ſinant, & contrà bonos ac iuſtos opprimi, neq; reſponſa certa & expedita hominibus dent, neq; etiam poëtarum ſcripta aboleri faciant, per quæ ſtupra, adulteria, bella ac ſeditiones ipſorum euulgentur: quare quicquid huius accidat, ipſorum culpa atque inertia accidere. Atque hinc oratione ad ipſum Iouem conuerſa, etiam exemplis hæc confirmat. Poſt quem cum alij alia cenſerent, omnium ferè ſententias idem confutat: uel quòd per ſe abſurdæ & inutiles eſſent, uel quòd abſurda & incommoda ex ijs ſecutura. Præcipue uero Apollinis conſilium reprehendit. Cuius etiam oraculum ſuper euentu & uictoria diſputationis huius prolatum ob uanitatem, irridet. Ob quæ Hercules, cum ipſe poſtremus ſententiam dixiſſet, audiretq; fatis prohiberi ſeſe, quo minus ſacra, ac templa ſua, ui contra impios tueri poſſet, eò tandem redit, ut dicat ſe malle apud inferos eſſe, atque ibi ab umbris metui, quàm inter deos contemni, ac pro nihilo haberi. Quæ dum ita geruntur, interea noua occaſione fingitur Hermes ille Agoræus, qui Athenis ad porticum Pœcilen conſecratus ſtabat, propere aduenire, ac nunciare diſputationem Damidis & Timoclis iterum iam inceptam

ptam esse, & ad eam magnam hominum multitudinem confluere. Relicto igitur consilio, ad auscultandum omnes conuertuntur. Porrò tota Timoclis disputatio in hoc uersatur, Deos esse, ac prouidentia illorum omnia gubernari, idq; argumentis hisce confirmat. Primo, ab ordine ac cursu rerum naturalium, quæ omnes suis ac certis uicibus redeant ac uarientur. Deinde autoritatibus & testimonijs poëtarum, Homeri & Euripidis. Post hæc, communi consensu gentium, qui deos uenerentur, sacrificijs & aris constitutis. Inde & ab effectis, quia oracula dent, & fulmina Iupiter iaciat. Postea autem & à minori, collatione ac similitudine à nauium gubernatoribus sumpta, quòd ut illi nauigia sua, sic deorum prouidentia mundum administret. Vltimo etiam à signo & consequenti: quia aræ deorum sint, quæ nullo modo futura fuerant, nisi & dij essent. Ad quæ singulatim respondens Damis. Primum argumentum de naturali rerum ordine, à diuisione diluit, etsi talia quædam fiant, non tamen eum ordinem à Dijs ideo certum constitutum esse, Confutatione, ut apparet, non satis efficaci. Autoritates autem poëtarum, ab ipsorum officio, & contrarijs testimonijs eluit. Consensum præterea gentium, ab eo, quòd quanquam deos colant, non tamen eosdem omnes, & quidam etiam fœda ac turpia pro Dijs habeant, impugnat. Deinde & oracula, & fulmina eiusmodi esse ait, ut hæc ex naturali caussa fiant, Ioue iam olim in Creta sepulto, illa autem ambigua & obscura, nihil certi prædicant. Similitudinem uero nauclerj dissoluit, ex dissimilitudine rerum comparatarum, ostendens diuersa omnia in hoc mundo, atq; in nauibus esse. Vltimum à signo locum, ut frigidum ac friuolum, eludere tantum satis habet.

MERCVRIVS.

Exordium ab attentione & rei magnitudine, quam ipsis etiam uerbis exprimit.

IVPITER, quid animo cogitabundo tecum comminiscēs loqueris, pallidus obambulans, ac Philosophi colorem uultu præ te ferens? Quin mecum ista communicas, et me propter rerum difficultatem, qua premeris, in consilium adhibes. Haud enim famuli tui nugas habebis contemptui. MI. Sanè magne parens hominum rex atq; deorū, Te precor en glaucis oculis Tritonia Pallas, Fare age, ne celes, quo sint hæc cognita nobis, Quod te consilium dubio sub pectore uersat? Cur gemis? & tacito pallor subsurgit in ore? IVP. Nunquam grauis res ulla sic dici potest. Non passio, non ullus uspiam dolor. Sed nec calamitas ulla sic tragica & mala est. Quæ sit dolori conferenda cœlitum. MI. O Phœbe quæ libus incipit procœmijs. IVP. O pessimum genus mortalium, Tuq; ō Prometheu me quibus afflixti malis? MI. Quid est? nec enim celabis hæc domesticos. IVP. O murmur ingens fulminis magnicrepi. Quid utilitatis addis aut adfers mihi? MI. Compesce iracundiam, si tragica magniloquentia, quemadmodum illi tibi pares esse nequeamus. Neq; enim totum Euripidem deuorauimus, ut tibi dictis poëticis è fabula petitis subseruiamus. IVN. An nobis obscurum esse opinaris tristitiæ tuæ caussam cuiusmodi sit? IVP. Nosti nequaquam, etsi grauius quiddā boës. IV. Noui ecastor dolorum tuorum summam, quibus discruciaris. Neq; tamen uociferor aut cocciso, quippe quæ iam sæpenumero præter morem eiusmodi per te sim passa contumeliam. Valde igitur credibile est iterū aut Danaës cuiuspiam, aut Semeles, aut Europæ inuētæ amore te angi. Deinde uero assumpta imagine, aut tauri, aut satyri, aut aurum te factum uelle per impluuium in sinum amatæ puellæ influere. Hoc enim haud dubitanter significant crebri isti tui gemitus & suspiria, neq; non lachrymæ. Præterea pallor quoque non alterius rei quàm amoris argumentum est certissimum. IVP. O beata, quæ res nostras in amore & talibus ludicris sitas esse opinaris. IV. Et quid aliud te nisi hoc sollicitat Iouem existentem? IVP. In extremum discrimen res nostræ perductæ ō Iuno, et planè, ut est in prouerbio, in acie nouaculæ constitutæ sunt, ut aut colamur amplius, oblatis in terra sacris fruentes, aut neglectui demur ab omnibus habiti cō temptui, ac nullius quidē momenti esse uideamur. IV. Nunquid terra Gigantes produxit iterū? aut nunquid Titanes disruptis uinculis, deuictaq; custodia rursum aduersus nos arma & uim parāt? IVP. Confide, nā res inferę cœlestibus extra omne sunt periculū. IV. Quid ergo aliud rei grauis et acerbę accidit? Neq; em uideo, quando talia nihil te cōturbant, quā ob rē nobis Polus aut Aristodemus

Histrionū nomina sunt, ut infrà.

pro

pro Ioue apparueris: IVP. Timocles ille Scoicus ò Iuno & Damis Epicurens he- *Alia de summa totius negocij.*
ri nescio quo initio in eam delati disputationem de Prouidentia disseruerunt, in ma
gna probatorum hominũ frequentia & celebritate populari, id quod omniũ maxi
mè me conturbauit animo. Ac Damis quidem neq; Deos esse, neq; omnino eorũ
quæ fierent curam ullam habere, aut ea ordine gubernare impudẽter affirmare nõ
uerebatur. Cæterum optimus ille Timocles nostras partes omni studio tueri cona
batur. Deinde multa turba hominum certatim accurrentium confluente nullum fi
nem sortita est disputatio. Etenim hoc fœdere initio ab utrisq; discessum est, ut in
diem posterum de integro reliqua nondum discussa adcuratius examinarent atque
perpenderent. Et nunc omnes suspenso ad audiendum inhiant animo, uter uicto
riam adepturus sit, ac ueriora prolaturus. Videtis periculum, quàm omnibus modis
in angustum res nostræ coactæ sunt, in uno uiro periclitamur, & ex duobus alterũ
euenire necesse est: ut aut omnia nostra habeantur contemptui, & solum inania quę
dam uideantur uocabula: aut ut ea pietate colantur, qua prius culta sunt, si Timo
cles disputando superior euaserit. IVN. Periculosissima profecta sunt illa, nec te
mere Iupiter more tragico propter illa efferebare. IVP. Tu uero Danaës aut An
tiopes alicuius potiundæ cogitatione me implicitum esse opinabare, cum ita exani
matum me esse conspiceres. Quid igitur ò Mercuri & Iuno & Minerua nobis faci- *Deliberatio de consilio cogendo.*
endum est? Quin & uos consilij prompte inuenti partem expromitis. MER. Ego
quidem coacto propere concilio hanc rem communi omnium deliberationi offe
rendam esse existimo. IVN. Et ego huius accedo sententiæ. MI. Atqui mihi diuer
sum uidetur ò pater, ne uidelicet excitato tumultu cœlum terrore compleas, néue
palàm fiat hanc ob rem te tumultuari aut consternari animo. Cæterum priuato te
cum consilio effectum reddas, ut Timocles disceptando potiatur uictoria, Damis
uero omnium risui expositus atque subsannatus ex disputatione abeat. MER. At
qui ista non manebunt obscura & tacita Iupiter, cum philosophis in propatulo futu
ra sit disceptatio. Ac tu quidem tyrannũ agere uideberis, si de tantis rebus, ad om- *Sententia.*
nes communiter pertinentibus, cum reliquis nihil communicaueris. IVP. Quin er
go iam ut in contionem ueniant proclamas, ut mox præsto sint omnes. MER. Re
ctè mones, Heus uos superi ocyus in concilium omnes conuenite, ne cunctemini,
confluite omnes, uenite maximis de negotijs collaturi consilia. IVP. Adeóne nu- *Concilij indictio.*
dis ò Mercuri & uerbis simplicibus, ad hæc solutis præconem agis, præsertim maxi
mis de rebus Deos conuocans? MER. Et quĩ nam alia ratione expetis Iupiter?
IVP. Rogas? Æquum esse opinor, ut præconium tuum nonnullis uersiculis ac ma
gniloquentia poëtica exornes, ut hac impulsi studiosius & frequentius confluant.
MER. Sanè. Veruntamen hoc poëtarum & rhapsodorum est officium. Porrò, ego
minimè sum poëticus, adeo ut præconium quoq; corrupturus sim, si uersiculis con
sarcinatis & malè cohærentibus proclamarem. Ac risui ero omnibus ob uersiculo
rum structuram parum concinnam. Itaq; & Apollinem in dandis oraculis rideri à
nonnullis uideo, dum multa securo animo inuoluit, & data opera obscurat, ne om
nino audientes ocio indulgeant, sed expendant uersiculos. IVP. Proinde Mercu
ri, Homericos uersiculos plerosq; admisce præconio, quemadmodum ille nos con
uocare consueuit. Credibile autem est illorum te commeminisse. MER. Profecto
non admodum prompte & callide, tamen periculum faciam. Ergo Deũm nemo
nec mas nec fœmina desit, Insuper Oceani sint omnia flumina præsto, Omnes
summa Iouis nymphæ quoq; tecta frequentent. Cuncti in concilium gressu prope
rate citato. Vos quibus oblatis cedunt sua munera sacris. Præterea quotquot mediæ
seu fortè secundæ Classis erunt, seu quos tenet ultima, seu qui Penitus obscura di
uorum sorte fruuntur. Degentes pingues cupidi nidoris ad aras. IVP. Euge ò Mer
curi, optimum egisti præconem, ac iam plenis uijs conueniunt. Quapropter assu *Ordines seu classes deorũ & consessus eorundem.*
mens illos in sedes colloca, pro sua quenq; dignitate. Priores quidem sedes occupẽt
aurei, post hos locẽtur argentei, deinceps uero subsequantur quotquot sunt elephan

tini, his poſtremo ſuccedant ænei atq; lapidei. Verum in his etiam ipſis Phidiæ aut Alcamenis, aut Myronis, aut Euphranoris, aut talium conſimilium artificum gratia præhonorentur. Cæterum uulgares illi nulla arte nobiles, longè alicubi conclusi in angulum locentur cum ſilentio, complentes tantum contionem. MER. Fiant iſta ut imperas, ac ſua quiſq; ut par eſt ſede dignabitur. Atqui hoc neutiquã promptum aut noſſe procliue eſt, ſi quis illorum auri eus fuerit ac multitudine talentorum præponderet, opere uero nõ ita inſignis ſit, ſed priuato penè ac uulgari & minimè artificioſo, ſi Myronis æneis ac Polycleti & Phidiæ & Alcamenis lapideis conferatur, quo nam locandus ſit, ſi artem præferendam eſſe putas. IVP. Oportebat quidem ad hunc modum fieri, ſed tamen aurum anteferendum eſt. MER. Intelligo, nempe iubes ut per opulentiores delectu habito, non ex optimatibus electim locentur, atq; etiam †à pretio. Proinde, uenite priora ſedilia occupaturi uos aurei. Attamen ut uides Iupiter ſoli barbari præſidebunt. Etenim cuiuſmodi nam græci ſint animaduertis, pleni quidẽ uenuſtate ac gratia, neq; non uultu honeſto & liberali, et quantũ ad artificij præſtantiam attinet, probè culti & perpoliti, nõ tamen niſi lapidei aut ænei uniuerſi. Aut qui ex illis maximis ſunt ac ſumptuoſiſſimis impenſis fabricati, elephantini ſunt, modicũ ab aſperſo auro ſplendorẽ retinẽtes, quippe quo tantũ colorati ſunt, paulo q; facti nitidiores. Ceterũ intus ſublignei quidem illi, tota q; muſcarũ examina interne cõuerſantia cooperientes. Porrò aũt ipſa Bendis & Anubis ille, & propter hunc Attis, præterea Mithres in uniuerſum ex ſolido auro conflati ſunt, & graues & multi reuera pretij. NEPTV. Et qui hoc tibi iuſtum uidetur Mercuri, ut Aegyptium illum canino rictu deformem mihi anteferre non uereris, præſertim Neptuno exiſtenti? MER. Rectè dicis, at te quidẽ ò Neptune Lyſippus tantũ fecit æneũ & pauperem, quippe Corinthijs tunc aurũ nõ habentibus. Hic aũt omnibus metallis longè eſt opulẽtior. Vides itaq; patienter & placatè hoc tibi ſufferendũ eſſe, ſi huic poſtponaris: neq; indignandũ eſt, ſi is cui tantus naſus eſt aureus, tibi prælatus fuerit. VE. Proinde Mercuri, me quoq; aſſumptam transfer ad Deos aureos qui præſident, ſum enim aurea. MER. Minimè ò Venus, quantum quidẽ ego uideo. Sed niſi prorſus hallucinor aut cęcutio, ex lapide candido ex monte Penteli exciſo opinor, cũ ita uiſum eſſet Praxiteli Cnidijs Venus facta tradita es. VE. Atqui grauiſſimũ ſimul ac fide digniſſimũ teſtem Homerũ tibi producam, ſurſum ac deorſum ſuis in rapſodijs auream Venerem me eſſe perhibentem. MER. Sed enim ille ipſe quoq; Apollinem prædiuitem & opulentũ eſſe adfirmat, nihilo ſecus tamen iam ipſum in extremis ✱ ſedentem conſpicies, à latronib. contumelioſè affectũ, atq; etiam fidibus cytharæ compilatũ. Quare & tu contenta eſto, æquiq; bonicq; cõſulens, ſi non prorſus in locũ ſeruilem & ſordidũ detruſa, contioni intereſſe cogare. COLOSSVS †. Quis uerò mecũ in contentiõem deſcẽdere audeat, cũ & ſolem me eſſe conſpicuum ſatis, & tanta mole ſpectabilem. Cæterũ, ſi non magno admodum ingenio & artificio Rhodij me ſculpere dignati ſunt, tamen & alios pariarte ad noſtri archetypum ſedecim deos aureos formauerunt? Quapropter ratione probabili omnium precioſiſſimus meritò æſtimandus eſſem. Artis uero atq; operis præſtantia & nobilitas tanta penſatur magnitudine. MER. Quid uerò facto opus eſt ò Iupiter, ſiquidem & hoc nõ mediocrem mihi adfert iudicandi difficultatem. Etenim, cum ad materiam oculos deflexero, totus quidem æneus eſt. Porrõ, cũ apud animum meum perpendo ex quot talentis conflatus eſt, præter hippada quingentos excuſurus eſt modios. IVP. Quorſum uero attinebat & hunc intereſſe contioni, ſua magnitudine aliorũ paruitatem expoſiturũ contemptui, neq; non ob dignam ſedem nos perturbaturũ? Verũ enimuero ò Rhodiorũ optime, & ſi maximè omnibus aureis antepo nendus eſſes, quõ præſidere poſſis, niſi cæteri omnes exurgant foras, ut ſoli tibi ad ſedendũ locus pateat atq; ſufficiat, oĩ ſpatio uel alteris tantũ natibus occupato. Quo circa rectiſſimè feceris, ſi ſtans cõtioni intentus fueris, inflexo in cõciliũ capite. MER. Ecce rurſus altera in diſcernendo mihi difficultas obijcitur. Aerei enim eſtis utricq;

Facetа fictio, qua th̃ hominũ quoq; mores perſtringit, apudquos ubicq; illud, τὰν ἀρετὰν πρὸ τᾶ χρυσοφίας νικᾶσι χαλκεοι.

† Græcè ἀπὸ τιμᾶς τοῦ, hoc eſt, ſecundum cenſus.

Contentio de præſeßu.

Pentele pagus Atticus fuit, ad tribũ Antiochidẽ pertinens, ut Stephanus. et Pentelicus mons ibidem, ubi Latonię fuere, ut Pauſanias in Atticis.

✱ Inter zeugitas græcè, quæ tertia claſſis Athenienſiũ erat. Nam totã ciuitatem in 4. Claſſes diuiſerat Solon, in Pentacoſiomedymnos, Hippada, Zeugitas & Thetas. Vide Plutarchum.

† Rhodium intellige de quo Plinius lib. 34. cap. 7.

eiuſ-

eiuſdemque artificij, nimirum in Lyſippi officina utercp formatus. Et quod maximum eſt, generis nobilitate pares, utpote Iouis filius Dionyſus ille cum Hercule. Vter ergo illorum anteferendus eſt alteri? Siquidem de loco pugnant inter ſe ut uides. IVP. Nimium uero cunctamur Mercuri, iamdudum concionatum eſſe oportuit. Quare in præſens quidē nullo habito diſcrimine, ſeſſum eant promiſcuè, ubi cuicp uiſum fuerit. Deinceps uerò hiſce de rebus cogetur deintegrò concilium, ac deinde certum habebo, qui mihi hac in re ordo conſtituendus ſit. MER. Sed ō Hercules quàm pro more ſolito tumultuantur, cum uociferatione quotidianam illam diſtributionem efflagitantes. Vbi eſt nectar? Vbi relicta ambroſia? ubi ſunt hecatombæ? ubi ſacrificia? IVP. Compeſce illos Mercuri indicto ſilentio, ut intelligant cuius gratia accerſiti ſint, eiuſmodi nugis poſthabitis. MER. Atqui non omnes græcam linguam capiunt Iupiter, ego uerò uarias linguas minimè ſonare calleo, ut Scythis & Perſis & Thracibus ac Celtis intelligibilia prædicem. Conſultius itacp factu opinor, ſi manu ſigno dato ſilentium impoſuero. IVP. Quin ergo facis. MER. Euge, Pythagoricis taciturniores tibi facti ſunt, itacp iam tempus eſt concionandi. Vides ut omnes oculos in te coniectos habeant, cupidè atcp deſyderanter expectantes, quid nam dicturus ſis. IVP. At quod ego patior Mercuri, cur tibi exponere uerear filio exiſtenti meo. Haud tibi obſcurum eſſe reor, quàm impendio audax ego ſemper & magniloquus in contionibus eſſe ſoleam. MER. Satis cō perte noui, ac profectò magno metu conſternatus eram contionantem te audiens. Maximè uero quando minabare te terram ex ipſis fundamentis euulſam, & pontum unà cum diis ſurſum tracturum, aurea illa cathena ex alto demiſſa. IVP. Atqui nunc ō fili, neſcio quo modo ſiue præ magnitudine periculorum impendentium, ſiue præ multitudine præſentium, conuentus enim ut uides eſt frequētiſſimus animus confuſa mente mihi penitus obſtupuit, planecp ſub trepidanti lingua conſtricta eſſe uidetur. Et quod omnium eſt abſurdiſſimum, orationis quocp multum diucp meditatæ procœmium mihi excidit, quod adornaueram, ut exordio erga illos uterer belliſſimo atcp luculentiſſimo. MER. Perdidiſti omnia ō Iupiter, cæterum illi tuo ſilentio in ſuſpitionem uenient, ac grande aliquid malum ſe audituros expectabunt, cuius gratia tu ita lente & cunctanter ad dicendum progrederis. IVP. Vis ergo Mercuri, Homericum illud procœmio illis occinam? MER. Quale nam? IVP. Ō ſuperi dictis animos attendite noſtris. MER. Apage, iam enim abunde ſatis iſta ſub initium nobis per contumeliam inculcaſti. Veruntamen, ſi conſultum uidetur, uerſiculorum odioſam difficultatem miſſam facito. Cæterum unam aliquam ex Demoſthenis orationibus aduerſus Philippum habitis, quæcunq; argumento tuo appoſitiſſima uidebitur, deſume, pauca quædam immutans. Facies hoc multorum rhetorum exemplo, quibus idem facere nunc ſolenne eſt. IVP. Rectè ſanè dicis, conſarcinatam quandam rhetoricam, neq; non promptam & facilem perplexis & animo hæſitantibus. Proinde facto aliquando principio exordiar. Pro magna pecuniarum copia ō uiri Dei uos electuros opinor, ſi palàm uobis fieret quid tandem illud ſit, cuius gratia in hunc cœtum eſtis accerſiti. Quod cum ita ſit, conſentaneum eſt, ut me dicentem attentis audiatis animis. Porrò ō Dij præſens quidem tempus emiſſa uoce propemodum loquitur, inſtantibus periculis omni conatu ac ſtudio uobis occurrendum eſſe. Nos autem ad hæc ſumma ope prouidenda parum ſolicitè affecti uidemur. Iam uero, quoniam Demoſthenis ſubſidiaria uerba me deficiunt, hæc ipſa uobis manifeſtius declarare ſtatui, propter quę perturbatus animo, conuocata contione concilium coēgerim. Heri enim, ut nemini ueſtrum obſcurum eſſe opinor, cum Mneſitheus Nauclerus obſeruatam ex undis nauem, quæ ad Capharei ſcopulos fermè illiſa periſſet, ſacra perſoluiſſet, acceptis epulis in Peiræo conuiuium agitabamus, quotquot noſtrū à Mneſitheo uocati eramus ad ſacrificium. Deinde oblatis libaminibus uos alius alio, quo cuiuſq; ferebat animus, receſſiſtis. Porrò autem ego, necdum enim profunda erat ueſpera, in urbem

Amplificatio negocij ex cōſternatione animi.

Iliados ā.

Oratio Iouis qua cauſsā cōfilij cōuocati exponit. Exordium ab attentione. Et prima Olinthiaca ſumptum.

Narratio

regressus sum, ut tempore pomeridiano otiosus ab animo deambularem in Ceramico, simul mecum sedula agitatione Mnesitheitenue ac frugale, ne dicam sordidum conuiuium perpendebam, qui cum sedecim Deos epulis acciperet, solummodo gallum sacrificauit, senem quidem illum, ac iam muco & pituita laborantem. Thuris praeterea grana quatuor iam prorsus putrida, adeo ut prunis iniecta statim extinguerentur, ut neq; summas nares emergente fumo contingeret, praecipue uero cum totas hecatombas ample & liberaliter polliceretur, iam naui appropinquante scopulis certo incluſa periculo. Interea dum haec mecum uoluerem in animo, ad porticum Variam progrediendo delabor, ubi consistens ex improuiso inusitatam hominum multitudinem conspicio: partim quidem illorum intra porticum, partim uero ipso sub Ioue, insuper nonnullos uociferantes ac mira peruicacitate disceptantes, inque sedibus consedentes. Tandem uero rem ipsam facile coniectura assequutus, nempe Philosophos esse ex contentiosis illis & rixosis, uolui propius admoto gressu explo ratius intelligere, quid nam illud esset, cuius gratia inter sese tantopere digladiarentur. Ac me ilico nube ex crassioribus illis circumuolutum illorum habitu exornaui, prolixaq; barba attracta, per omnia non inepte philosopho similem turbae memet immisi. Multis uero qui mihi obsistebãt cubito è uia protrusis, ingredior omnibus ignorantibus quis essem. Caeterum intra turbam iam consistens, offendo Damim illum Epicureum hominem perditissimum, ac Timoclea Stoicũ uirorum longe optimum pertinacissimè disceptantes. Itaq; Timocles largo sudore perfluens, praenimio clamore iam penè uocem amiserat. Damis uero risu sardonio diffluens magis ac magis Timoclea exasperabat. Porrò omnis illorum sermo de nobis habebatur. Etenim execrandus ille Damis, humanarum rerum nihil à nobis prouideri affirmabat, neq; eorum quae in terris fierent quicquam nobis curae esse. Breuiter, nihil aliud quàm in uniuersum nos non esse, tanta ui comprobandi eius ualuit oratio, erant q; nonnulli qui laudarent illum. Alter uero nempe Timocles nostra optimè sentiens propugnabat, indignabaturque, ac omnibus modis hostem pugnis inuadens lacessebat, curam & sedulitatem nostram collaudans, ac planum faciens cum ex mundo, tũ omnium rerum conuenienti ordine Deos esse, quòdque per nos ordinatim disponerentur singula. Nec defuerunt quibus & ille fuit admirationi, eius orationem non improbantibus. Verum iam extreme defessus erat, ac grauiter & laboriose loquebatur. Vniuersa autem turba in Damim coniectos habebat oculos. Caeterũ cum ego Deorum existimationem periclitantem animaduerterem, iussi nocte more us circumfusam conuentum dissoluere. Abierunt ergo ex composito ut die postero inchoatam de Diis disputationem ad finem deducerent. Inde ego multis me domũ abeuntibus comitem adiungens inter eundum audiebam Damidis uerba certatim in coelum ferri, atque à pluribus supra modum probari. Praesto tamen aderant etiam qui dicerent nihil esse praeiudicandum, sed expectandum, si quid in crastinũ ipse quoq; Timocles dicturus esset. Haec fermè sunt quorum gratia uos conuocari iussi. Non modica uero sunt haec ô Dij, si ratione diligentius inita cõsyderauerit is omnem nostrum cultum, omnem gloriam nostram ac prouentum ipsos esse homines. Porrò autem illi si persuasi in eam cogitationem discesserint, aut omnino deos uon esse, aut si sint, res tamen humanas nulla illorum administrari prouidentia: periculum est, ne omnia nobis in terris negentur sacrificia, subtrahantur munera, cultus intercipiantur, ac nequicquam sublimes in coelo collocati cum fame confligamur, diebus festis & solennitatibus, & certaminibus, & sacris, & ludis nocturnis & pompis orbati. Super tantis itaq; rebus in praesentia quidem aequum esse opinor, ut omnes collatis consiliis accurate perpendamus, si quam imminentibus periculis salutẽ inuenire queamus. Tum qua potissimũ ratione adiutus Timocles potiatur uictoria ac ueriora dixisse uideatur. Damis uero conuictus atque confusus auditoribus risui exponatur. Caeterum ego Timocli non admodum confido, quasi per omnia destitutus auxilio uicturus esset, nisi nonnihil opis per nos illi allatum fuerit. Facito:

Amplificatio rei à periculo.

Sententia, sic Petitio.

Mer-

Mercurij præconium quod lege fieri cautum eſt, ut ſurgentes conſulant. MER. Audi, ac ſilentio linguam cohibe, ne turba. Quem ex Dijs maioribus animus ad contionandum impellit, quibus conſentaneum eſt? Quid hoc rei eſt, nemo ſurgit in medium, ſed cuncti ora tenetis, fortaſſe earum rerum magnitudine, quæ expoſitæ ſunt, obſtupefacti. MOMVS. At uos ſic muti tellus fiatis & unda. Ego uero ſi mihi cum quadam dicendi libertate copia fandi conceſſa fuerit, permulta haberem ò Iupiter quæ in præſentiarum conferrem in medium. IVP. Confidenter dic ò Mome, atque interrito animo, uidere enim utile quiddam ad rem præſentem libere proloquuturus. MO. Proinde ò Dei, agite, cuncti attentiſſimis eſtote animis. Ego enim iã olim admodum expectabam in eam difficultatem res noſtras delapſuras, ac multos eiuſmodi Sophiſtas nobis ſuppullulaturos, iam dudum proſpexi animo, à nobis ipſis tam abominandæ atq; inauditæ audatiæ cauſſam ſuſcipientes. Et ſanè per æquitatem indignum facinus eſt, eam ob rem iraſci Epicuro, aut eius aſſeclis, eiusq; diſcipline ſucceſſoribus, ſi talia de nobis ſuſpicati ſunt. Quam enim æquam opinionem de nobis illis habendam eſſe contendat quiſpiam, quando tantam omnem rerum perturbationem inuita uideant. Bonos quidem ex illis, ut quiſq; agit uitam maximè inculpatam, potiſſimũ neglígi, paupertate, morbis ac iugo ſeruili indigniſſimè afflictos opprimi. Cæterum homines facinoroſos nefarijs ſceleribus contaminatiſſimos, honore & dignitate priores eſſe, diuitijs extructiſſimis affluere, melioribus imperitare. Quin etiam ſacrilegos nullis ſupplicijs multari. uerum conceſſa impunitate tutò latere. In crucẽ uero ſubigi, acuarijs modis pulſari eos, qui nihil malt ſunt commeriti, per iniuſtitiam delinquentes. Hęc itaq; cum uideant, iure optimo talem de nobis opinionem obtinent, nihil prorſus nos eſſe. Maximè uero quando oracula prædicentia audierint, quale eſt illud, Traiecto Hale maximum ſubuertes imperium. Haud quaquãm planè manifeſtantia, num ſuum ipſius, an hoſtium imperium ſubuerſurus ſit. Et iterum uxorum Salamis chariſſima pignora perdes. Etenim & Perſæ, ut opinor, & Græci iuxta è mulieribus editi ſunt. Cæterũ auditis etiam rhapſodis illis quòd et amori operã demus, quòd uulneremur et ſeruiamus, quòd uinculis conſtringamur, quòd motis ſeditionibus diſſideamus, atq; id genus innumeris alijs rebus ſatis ridicule ſimus impliciti, præſertim cum beati atq; immortales eſſe contendamus, quid uero aliud perinde, quàm riderent, facerent, ne flocci quidem noſtrã diuinitatem eſtimantes. Nos porrò indigne ferimus, ſiqui ſunt homines nõ prorſus uecordes, & mentis inopes, qui iſta differunt, ac omnem nobis prouidentiam extorquent è manibus, cum potius contentos nos eſſe oporteat, ſi nobis etiamdum nonnulli ſacra facerent, talia flagitioſe delinquentibus. Ac mihi hoc loco ò Iupiter (ſoli enim ſumus, nec ullus hominum in hoc cœtu præſto eſt, extra unũ Herculem ac Dionyſum & Ganymedem & Aeſculapium, qui nothi ſunt & Dij aſſcriptitij) cum ueritate reſponde, quando uero in tantum res humanæ tibi curæ fuere, ut habita ratione perpẽdiſſes, qui nam illorum prauí & mali, aut iuſti ac boni eſſent Haud quaquam uero in hanc curam unquam te incubuiſſe dixeris. Itaq; niſi Theſeus ex Trezene Athenas profectus, iugulaſſet in itinere maleficos, ſanè quantum ad te & prouidentiam tuam attinet, nihil obſtaret, quo minus non uiuerent & Scyron & Pityocamptes & Cercyon, aliíq; innumeri parricidijs & latrocinio uiatoribus negotium ualde ſecurí faceſſentes. Ac niſi Euryſtheus homo cum iuſtus tum multum prouidens ſingulari humanitate impulſus, ſingulis apud quoſq; diligenter exploratis, hunc famulum ſuum emiſiſſet, hominem manu promptum factiſq; ſtrenuum, & ad obeunda pericula ac labores ſuſcipiendos interritum, nunquam tibi ò Iupiter Lernea hydra in mentem ueniſſet, nunquam aues Stymphalides curæ fuiſſent, multo minus equí Threitij Quando uero Centaurorum contumelioſæ temulentiæ memor fuiſſes unquam? Atqui, ſi uerum proferendum eſt, tantum compreſſis manibus in Olympo deſidemus, tantum hoc inconniuenter obſeruantes, ſiquis litet atq; ſacrificet, ac circa aras incenſo thure uaporet. Porrò autem res cæteræ teme-

Alludit ad morem Athenienſium.

Oratio Momi qua deorũ obiurgat ſecuritatem, camq; cauſam eſſe dicit, tocius huius mali, & contemptus.

Socordia in puniendo malos, & prouocando bonos.

Obſcuritas raculorum. Herodotus libro 1.

Ibidem lib. 7. Stupra, Adulteria, & bella

Aßeueratio per Apoſtrophen qua Iouem excẽplis quoq; ſuprà dictis conuincit.

se iuxta fluxum feruntur, ut quisq; illas fortuito attraxerit. Itaque meritis noſtris digna ac iuſta patimur, atq; etiam amplius patiemur, ubi homines poſt puſillum ſu ſpicientes animaduerterint nihil ſe utilitatis conſequi, tametſi nobis ſedula pietate ſacrificarint, & oblatis libaminibus litauerint. Deinde, breui uidebis ab ipſis Epicureis nos rideri contemptiſſimè, haberi pro abiectiſſimis, Metrodoros uero & Damidas ſuis diſputationibus inualeſcere, propugnatores autem noſtros ab illis iugulari. Quare noſtrarum erat partium, his rebus finem imponere ac periculis emergẽtibus mederi, illisq; ſumma ope obniti, quorum opera hæc eò perducta ſunt. Equidem, quod ad me attinet, non ualde periclitabor, ſi deſpectus ero. Neque enim olim in eorum cenſebar numero, quibus honos habebatur, rebus ueſtris adhuc ſtantibus & florentibus, uobisq; oblato ſacrificio fruentibus. IVP. Enimuero, hunc ò cœlites delirantem & nugantem miſſum faciamus, ſemper aliàs quoque aſperum obiurgatorem agentem. Eſt enim, ut præclare dixit admirandus ille DEMOSTHENES, crimi nari & inſectari, atq; etiam obiurgare cuiuis uolenti promptum ac facile. Cæterum demonſtrare, qua ratione rebus præſentibus commodiſſimè ſuccurratur, profecto conſultoris officium eſt non niſi impenſe cordati. Quod quidem uos alios ſedulò facturos etiam hoc tacente conſtantiſſime perſuaſum habeo. NEPTV. Ego quidem aliàs quod uobis obſcurũ nõ eſt, ſub undis dego, in profundo marinæ Reipub. procurationem obiens, pro uirili quoad eius fieri poteſt nauigantes ſeruo, puppesq; ſurſum ac deorſum magna cura deduco, neque non uiolentam uentorum rabiem mollio atque demulceo. Nihilo ſecus tamen & earum quæ hic aguntur rerum cura me habet ſollicitum. Proinde Damim è medio tollendum eſſe opinor, priuſquam ad contentionem deſcenderint, aut ictu fulminis, aut alia quapiam machina, ne diſputando uictor euadat. Siquidem perhibes illum Iupiter omnes perſuadendi uias ac artes callere. Quo facto illud quoq; teſtatum faciemus, nos ſupplicium de illis ſumere, qui iſta aduerſus nos petulanter affirmat. IVP. Ludis ò Neptune, aut præfiniti ordinis oblitus es? Nihil enim tale in noſtra manu ſitum eſt, uerum Parcæ ſunt quæ cuique fatali lege decernunt, hunc quidem fulmine, alterum ferro, tertium febricula, quartum tabe conſumptum interire. Etenim, ſi meæ facultatis fuiſſet punire maleficos, dimiſiſſem ſcilicet nuper ſacrilegos nullo ictos fulmine ex olympia, cũ duos torti capillitij nodos mihi detondiſſent, ſex minas utrunq; ponderantem? Aut tu ipſe diſſimulanter neglexiſſes in Geræſto piſcatorem illum ex Oreo, qui furtim tibi tridentem abſtulerat? Accedit his quòd etiam indignanter & iracundè ferre uidebimur hoc facto perturbati, & Damidis ſermones perhorreſcere, ac propterea ea inſidioſe eſſe molitos, ne nobis expectandum eſſet, dum ille ex aduerſo cum Timocle compoſitus congrederetur. Quod quid aliud quàm deſertam cauſſam uincere uidebimur? NEPTV. Atqui compendioſam ad parandam uictoriam ego me uiam excogitaſſe arbitrabar. IVP. A page, furioſum & illiberale conſilium ò Neptune, ac propemodum pingue & ſtolidum de tollendo antetempus aduerſario, ut nondũ conuictus mortem oppetat, relicta in ambiguo diſputatione. NEPTV. Proinde, uos aliud quod factu ſit præſtantius excogitate, ſi mea conſilia uobis tantopere repudiãda uidentur. APOL. Si nobis quoq; natu iunioribus, & nondum barbatis per legem concederetur contionandi copia, fortaſſe utile quiddam & frugiferum afferrem in medium rei ſuper qua deliberatis. MOMVS. Equidem ea nobis eſt ò Apollo de rebus ita arduis propoſita deliberatio, ut non ætatis reſpectu, ſed communis utilitatis ſeruiendæ gratia omnibus quoq; ſermo ſit propoſitus. Quàm uero lepidum eſſet atque feſtiuum, ſi in extremis periclitantes diſcriminibus, circa legis facultatem atque licentiam ambitioſe diſceptaremus. Cæterum, tu iam admodum concionator es legittimus, nempe iam olim ex ephœbis egreſſus, præterea in duodecim uirorum tabulam relatus. Ac parum abeſt, quo minus etiam in Saturni concilio uerſatus ſis. Quare non eſt quod iuueniliter te geras erga nos, uerum ſumpta audatia confidenter quæcunque tibi optima factu uiſa ſunt, proloquere. Neque propterea pudore

afficia

Sententia.

Neptunus cõſiliũ nebemẽs. Exordium à ſua perſona.

Sententia ex ratione à fine & effectu.

Confutatio Iouis à lege fatorum.

Alia ex conſequentibus.

Apollinis cõſiliũ. Paraſceue ab ætate.

Videtur alludere ad aram xij. deorum, quæ Athenis fuit, cuius & Thucidides meminit

afficiare, quòd imberbis existens contioneris, præsertim cum ita profunda barba tibi sit filius Aesculapius. Quin etiam alioqui non indecorum tibi erit, id ætatis maxime specimen aliquod sapientiæ exhibere, ne frustra uideare in Helicone consedisse, unà cum Mulis Philosophando. APOL. Atqui nequaquam penes te est ô Mome facultas eiusmodi permittendi, sed penes Iouem, qui si fandi potestatem mihi dederit, fortasse quippiam expromam non ineruditum aut inconditum, sed quod ei quæ mihi in Helicone fuit conuersationi respondeat. IVP. Dic inquam ô fili, iam enim permisi tibi. APOL. Timocles ille uir profecto non malus esse uidetur & pius, & qui disputationes Stoicas ad unguem excusserit. Vnde compluribus quoque conuersatur iuuenibus propter exactam Philosophiæ cognitionem, & mercedem non mediocrem hac ratione colligit, persuadendi facultate impẽdio pollens, quoties priuatim inter discipulos disserendo uerba facit. Cæterum in hominũ frequenti cœtu aut celebritate populari ad dicendum infantissimus & timidissimus existit, uoce instructus uulgari ac planè barbara, ita, ut inepte & uitiose dicendo in conuentibus non raro auditoribus risum excutere soleat, nihil aptè inductum connectens, sed argumentis putidis & barbaris commiscet omnia. Maximè uero omnium hoc illi usu uenit, quoties eloquentissimus uideri gestit. Enimuero, alioqui quod ad ingenij acumen attinet, uir est perspicacissimæ intelligentiæ, & mentis planè diuinæ, quemadmodum testantur illi, quibus res Stoicæ propius atque compertius notæ sunt. Dicendo uero atque interpretamdo præ imbecillitate corrumpit pleraq; omnia, non ualde planum faciens quid sibi uelit, uerum ænigmatum inuolucris non dissimilia proponens obscurat omnia. Ac rursus multo inuolutiora ad quæstiones propositas respondere illi moris est. Porrò, auditores parum intelligentes quid affectata obscuritate sibi uelit, ferè subsannant eum. Consentaneum autem esse opinor, perspicue & significanter dicere. cui rei plurima cura impendenda est, ut audientes ea quæ loquimur nullo cum fastidio intelligunt. MO. Equidem hoc rectè dixisti Apollo, collaudatis ijs qui in orationibus perspicuitate utuntur, quanquam tu hoc ipsum in promendis atq; reddendis oraculis non admodum usurpare soleas, ancipitia & ambiguitate intricata multa in medium secure proijciens, adeo ut audientes alio ad interpretandum oracula opus habeant Pythio. Sed quid est quod adfers consilij? Quo remedio Timoclis in dicendo infantiæ succurrendum esse existimas? APOL. Si quo modo patronum illi ô Mome, queamus adiungere alium qui facultate dicendi polleat, eaq; pro dignitate eloquatur, quæcunq; Timocles excogitata illi effanda suggesserit. MO. Non sapit profecto hoc quod dixisti pilos sed adhuc pædagogi eget adminiculo, de patrono in conuentu Philosophorum adiungendo, ad præsentes interpretaturo, quæcunq; Timocli dictu necessaria uisa fuerint. Damis uero ipse per se loquatur, porrò alter interpretis utatur opera, priuatim in aurem illi susurrans, quæcunq; sibi placuerint. Cæterum interpres rhetoricetur, cum neque ipse fortasse quicquam ex his intellecturus sit, quæ Timoclem suggerentem audierit. Hæc quomodo turbæ non uideri possint extremè ridicula? At qui hoc alia uia aggrediamur, quando hæc parum successit. Tu uero ô admirande, etenim & uatem esse te confirmas, ac mercedem non mediocrem his præstygijs cumulasti, donec aliquando & lateres aureos consecutus es, cur non data iam occasione in tempore aliquod egregium artis tuæ specimen exhibes, prædicens nobis penes quem ex Sophistis disputaturis futura sit uictoria. Siquidem cum augurij peritia excultus sis, credibile est futurarum rerum euentum te prædiuinare posse. APOL. Qui hoc ullo pacto fieri possit Mome, neque præsente nobis tripode, neque thimiamatis, nec fonte augurali, cuiusmodi est Castalia. MO. Vide, ut confutatus tergiuerseris dum in angusto constringeris. IVP. Attamen dic ô fili, neque huic sycophantæ calumniandi occasionem, tuaque subsannandi concedas, quasi omnis tua uaticinandi peritia in tripode & aqua & thure sita sit, adeo nisi hæc tibi præsto sint, omni arte priuatus sis. APOLLO.

Festiuum.

Descriptio Timoclis eademq; ratio, sententiæ.

Reprehensio ex repugnantibus.

Sententia.

Cõfutat sentẽtiam Momus ab absurdo.

Alia occasio ex personæ officio, qua Apollinẽ de uictoria uaticinari iubet.

Equidem iſta in Delphis aut Colophone melius à me fieri poterant ô pater, oracu lis omnifariam ut aſſolet mihi præſentibus. Attamen uel ſic his omnibus nudus, im paratusq; tentabo prædicere, utrum ſecutura ſit uictoria. Suſcipietis uero haud du bie niſi uerſiculis incluſum oraculum protulero. MO. Dic modo, uide ut clara & a perta proferas Apollo, quæ nullo patrono egeant, aut interpretis requirant operã. Etenim, nequaquam iam ouilla caruncula aut teſtudo in Lydia coquitur, uerum quibus de rebus nobis ſit propoſita deliberatio, non te præterit. IVP. Quid ò nate dicturus es? Quàm uero quæ oraculi prædictionem antecedunt, quàm plena terro ris ſunt, nempe color pallore immutatus, oculi hinc inde mobiles, comarum ſemet e rigentium horror, motus corporis furore incertus, ac omnino omnia numinis præ ſentiam teſtantia, plena ſunt myſteriorum atq; terriculi. APOL.

Alludit ad hiſtoriã Cræſi, quæ eſt lib. 1. Herodo.

Oraculũ Apollinis ſuper uictoria.

Percipe Faticanſi gens diuũm miracula Phœbi,
Lite ſuper dura, quam conſtituere Sophiſtæ
Clamoſi, largis armati uocibus omnes.
Multa quidem uarij alterno clamore tumultus
Miſcentes ſtiua complebunt roſtra carinæ.
Aſt ubi iam curuo comprenderit ungue cicadam
Vultur, p ſtrema cornices uoce ſonabunt.
Excipiet ſperata ſuos uictoria mulos,
Verum aſinus feriet longo ſua pignora cornu.

IVP. Cur autem ſublato cachinno riſiſti ò Mome, atqui iſta minime riſu proſe quenda ſunt, quæ noſtris ceruicibus iam imminent. Deſine uero ſedato riſu infeli ciſſimè, aut immodicis cachinnis præfocaberis. MO. Et qui nam riſum queam comprimere ò Iupiter, tali tam claro & perſpicuo audito oracolo? IVP. Quin igitur & nobis interpretaris, quid nam ſibi uelit. MO. Valde quidem aperta & liquida, ita ut nihil nobis opus ſit Themiſtoclis opera. Siquidem perſpicue hoc te ſtatur oraculum hunc uidelicet eſſe præſtygiatorem, nos autem aſinos clitellarios, ac per Iouem etiam mulos, qui tam facile perſuaſi, illius uerbis credamus: neque tan tum habeamus mentis aut cerebri, quantum habent locuſtæ. HERCV. Ego uero pater tametſi inter ſuperos inquilinus ſim & aſcititius, tamen quæ noſtris rebus in præſens uſui fore uiſa ſunt, non grauabor exponere. Cum enim iam ad diſputan dum in unum coierint, tunc ſi Timocles ſuperior euaſerit, ſinemus conuentus de no bis habiti diſceptationem progredi: ſin res ſecus ceſſerit, tunc ego ipſam porticũ concuſſam radicitus ſuper Damim præcipitabo, ne homo execrandus ore blaſphe mo amplius nos inuadat. MO. Hercules heu Hercules, quàm immane & bar ba rum eſt quod dixiſti, & uehementer bœoticum conſilium, eadem opera uolens tot unà cum ſceleſto Damide exitio abſumere. Adhæc ipſam quoque porticum unà cum Marathone & Miltiade atque Cynigero diruere. Et quo nam pacto his collapſis rhetores amplius debito fungerentur declamandi officio, maximo ad con ſcribendas orationes argumento priuati? Equidem iſta uiuenti tibi licuiſſet per petrare, ex quo uero in Deorum numerum relatus es, factus & ipſe diuinitatis particeps, didiciſti, ut opinor, ſolas Parcas effecta reddere poſſe talia, porrò uos eiuſmodi perficiendæ facultatis expertes eſſe. HERCV. Proinde, quando leo nem aut hydram claua illiſa leto dedi, Parcæ per me iſta operatæ ſunt? IVPI. Sanè uero. HER. Ac nunc ſiquis contumelia petulanter me impeteret, aut tem plum nefario ſacrilegio compilaret, aut ſtatuam meam ſubuerteret, niſi iam olim Parcis uiſum foret, non conteram illum ſcilicet? IVP. Nequaquam. HER. Ergo me cum libertate dicentem quæ ſentio, audi ò Iupiter. Ego enim, ut Comicus ait, homo ſum agreſtis & ruſticus ligonem, ligonem uocans. Si ad hunc modum res noſtræ ſe habent: honoribus, nidori, ac ſacrificiorum ſanguini, quibus hic fruimur longum ualere iuſſis, in orcũ deſcendam, ubi me nudum arcum habentem, ſaltem

Alludit ad hiſtoriam Themiſtoclis quæ eſt apud Herodotum li 7

Conſilium Herculis.

Confutatio à conſequentibus periculis & incommodis.

Ubi enim illorũ effigies & tota Marathonia pugna depicta erat, ut Pauſanias teſtatur.

Fati uis occaſio mutandæ ſententiæ.

Procataſcene à perſona.

demor

demortuorum umbræ & idola pertimeſcent, propter feras terribiles ac monſtra à me paſſim trucidata. IVP. Euge teſtem, quod aiunt, domi adductum. Conſeruaſti igitur Damidi iſta ad dicendum ſubijciens. Sed quis tanto accedit properandi ſtudio, nempe æreus ille eſt probè politus & exacte expreſſus, ſubligata in morē priſcorum coma. Magis uero tuus eſt ò Mercuri frater, forenſis ille, cuius circa porticū Variam crebra eſt conuerſatio: Proinde pice oppletus eſt, quippe, qui in dies ſingulos à ſtatuarijs refingitur. Quid hoc nate, cur tanto curſu ad nos contendis? Num quid nouarum rerum quippiam è terris annuncias? HERMAGORAS. Ingens quidam ò Iupiter, quodq; ſummam & maximam requirat operam et diligentiam. IVP. Quin ergo actutum expromis, ſicubi aliud fortè mali nobis ignorantibus ſubortum ſit. HERM. Cum ad porticum iam fabricarer æreus, ac perq; dorſum perq; pectus inungerer, & factus inepte corpori thorax meo adpenderet, nec arte diſpari foret ex ære totus additus mihi baltheus, turbam uideo tumultuantem adcurrere, qua cum duo ſophiſticis certaminis ibant periti fronte triſti ac pallida pugiles Damis et IVP. Parce precor optime Hermagora, uerbis intonare tragicis. Noui enim quos dicis. Sed age hoc mihi expedi, num iam dudum conſertis manibus in pugnam deſcenderunt? HER. Nondum, ſed adhuc in initio uelitaris pugnæ ac intra teli iactū conſtituti ſunt, funda iaculantes & alternis eminus conuitijs mutuò ſe petunt. IVP. Quid ergo nobis porrò faciendum eſt ò ſuperi, an non prolato capite auſcultandū? Quo circa horæ oſtiariæ iam auferant à ianua peſſulum, ac deductis nubibus olympi portas reſerent. O Hercules, quanta multitudo hominum ad audiendum confluxit. Cæterum Timocles ille non admodum mihi placet, ita perturbato animo trepidans, funditus hodie perditurus eſt omnia. Neq; enim dubijs argumentis indicat, nullo modo Damidis impreſſionem ac impetum ſe perpeſſurum. Sed quod nobis factu eſt facilimū, uota pro illo faciamus nobiſcū, at tacitè ne Damis inaudiat iſta. TIMOCLES. Quid uero ais Dami ſacrilege, nullos eſſe Deos, neque eoſdem quicquàm in rebus humanis prouidere? DA. Non, ſed tu mihi prius reſponde, quo ſermone perſuaſus illos eſſe credidiſti. TIMO. Nequaquam, ſed tu mihi ò ſcelerate reſponde. DA. Non inquam, ſed tu. IVP. Hac equidem una ratione noſter præpollet multo maximè, nam uocalius & intenſius exaſperat omnia. Euge uero ò Timocles, multa mala in hominem perditum ingere conuitia. In hoc enim omnis tua uis ſita eſt, ut maximè aliàs ipſis piſcibus mutiorem te eſſe declaret, os tibi oppri mens. TIMO. Atqui per Mineruam, prior tibi nunquam reſpondebo. DA. Proinde ò Timocles, roga. Siquidem in hoc iam uiciſti poſtquam iuraueris. Sed enim, ſi uidetur citra blaſphemias. TIMO. Rectè mones ò execranda bellua, nulla ne uidentur tibi ſuperi uti prouidentia? DA. Nulla. TIM. Quid ais? omnia ergo fortuitò contingunt, & citra Deorum prouidentiam? DA. Sanè uero. TIMO. Neq; ullius Dei cura quicquam ordinatur aut diſponitur? DA. Non. TIM. Cuncta uero temere feruntur & caſu fortuito? DA. Sanè. TIMO. Cæterum uos ciues iſta audientes impune ſuffertis huius execrandas in deos blaſphemias, nec ſceleratum hunc ſaxis obruitis. DA. Quid uero hominum animos in me exaſperas ò Timocles? Aut quem nam te eſſe dicam, qui Deorum gratia magno aduerſus me ſtomacho exacerbatus es, præſertim illis ipſis nequaquam indigne ferentibus? Iam enim olim iſta audientes, nondum ulla re mala aut acerba me affeceruńt, neſcio tamen, ſi iſta audiunt. TIMO. Audiunt iſta ò Dami audiunt, cæterum in aliud tempus grauibus ſupplicijs te excarnificandum reſeruant. DA. Et quando illi de me cogitando tantum à rebus ſuis ſibi ſumerent ocij, tot ac tantis ut tu mihi perhibes diſtricti occupationibus, res quæ ſunt per mundū innumeras diſponentes? Adeo ut te quoq; nondum ob tua nefanda periuria dignis ſupplicijs affecerint. Neque non ob cætera nefaria flagitia, ne & mihi neceſſitate coacto ad cōuitia et maledicentiā, pter probra falſò obiecta confugiendū ſit. Et me hercule nō uideo, quo certiore argumēto ſuam teſtatā facere poſſint. Prouidentiā ſuperi, quàm ſi te malū & nefariū malis exem-

Hermes Agræus qui ad Pœcilē æreus ſtabat, ut & Pauſanias annotauit.

Noua occaſio qua relicto conſilio, ipſos ſophiſtas iam cōtendentes auſcultantium eunt,

Nam Homerus Horas cœli hoſtiarias fecit.

Diſputatio Damidis & Timoclis ſophiſtica de deorū prouidē tia & adminiſtratione.

Thema diſputationis ſeu propoſitio.

Alludit ad Homeri locũ Iliados 1.

exemplis cruciatum perderent. Atqui pro certo constat illos peregre esse profectos, super Oceanum fortasse ad inculpatos Aethyopas, Solent em̃ crebro ad illos ire comessatum, & profecto nonnunquam inuocati. TIM. Quid ad tam impudentem & blasphemam contumeliam tibi respondeam ô Damis? DA. Nimirum illud quod iam olim auidissimè audire desyderabam, nempe qua ratione persuasus Deos prouidere existimas. TIM. Equidem ipso rerum quotidie accidentium ordine primum ad hoc credendum inductus sum. Nempe, quòd sol subinde diurni spacij cursu suum iter conficiat, ad eundem quoque modum luna perpetuo tenore eat ac redeat. Tum alterna stellarum uicissitudo, & plantæ è terra succrescentes, & animantia in dies singulos nascentia. Quòdq; eadem tanta industria procreata sic alantur, sic moueantur, sic cogitent, sic incedant, Quodq; ea sit ratio ædificandi, ea incidendi coria. Quæ omnia aliaq; id genus innumera mihi clarissima & certissima uidentur esse diuinæ Prouidentiæ inditia. DA. Tu quidem Timocles quæstionem discerpis, neque enim clarum aut certum est, num horum quodq; disponente Prouidentia conficiatur. Cæterũ quòd hæc fiant, nec ipse negauerim. Non tamen ideo mox persuasus sum, ut credam ista necessario, ac quodam coactu Prouidentiæ fieri. Iam enim aliàs incepta sunt, & nunc pari uicissitudine, eademque uia constituuntur. Tu uero harum rerum ordinem necessitatem uocas. Deinde uidelicet indignaris si quis à sententia tua dissentit, cum ea quæ fiant, enumeres ac laudibus efferas, existimans hisce demonstrasse etiam unumquodq; illorum imutari posse prouidentia. Itaque iuxta Comicum hoc profecto quod adduxisti friuolum est, proinde aliud adducito. TIMO. Equidem ego in ea sum sententia, ut putem aliam demonstrationẽ huic rei comprobandæ mihi non esse adducendam, attamen ego te interrogabo, cæterum tu mihi respondе. Videtur ne tibi Homerus fuisse poëtarum præstantissimus? DA. Et ualde quidem. TIMO. Huic ergo ipsi ego fidem habui, Deorũ prouidentiam haud obscurè asserenti. DA. Atqui ô admirande, Poëtam me hercule excellentem fuisse Homerum, omnes tibi haud difficulter assentimur. Porrò autem testem super hisce rebus fide dignum aut hunc aut alium Poëtam ullum esse, id uerò nullo modo concedimus. Neque enim ueritatis proferendæ curam illis fuisse cõstanter opinor, sed ut audientium animos uerborum lenocinijs atq; dulcedine demulcerent. Quapropter & uersiculos cantillant, & fabularum inuolucris perstrepunt, ac breuiter super fumo machinantur omnia. Perlibenter uero ex te audirem, quibus nam Homeri dictis maximè in hanc opinionem esses adductus. Nunquid ijs, quæ de Ioue memoriæ prodidit, quomodo illum insidioſe petitum uinclis cõstrin gere uoluerint, & filia & frater & uxor eius? Et nisi Thetis indignum facinus miserata, Briareum Ioui in auxiliũ aduocasset, optimus ille Iupiter nobis constrictus atq; discerptus fuisset. Pro quibus memor dati à Thetide beneficij, ludit Agememnonem somnio quodam fallaci immisso, in hoc ut multi ex Achiuis hostili manu perempti occumberent. Vide uero quàm non facile & promptum Ioui fuerit fulminis extorti incendio inflammare Agamemnonem, nisi miseris modis illum decepisset. Aut illa fortasse omnium maximè tibi audienti fidem fecerunt, quemadmodũ Diomedes Veneris manum uulnere uiolauerit, atq; etiam Martem ipsum Mineruæ impulsu. Aliquanto uero pòst ipsi cœlites furore collapsi, singulari inter ipse certamine mixtim masculi & fœminæ præliati sunt. Ac Minerua quidem Martem superatum prosternit, quippe quem tardatum ac fessum uulnere opinor, quod paulò ante a Diomede acceperat ad orta sit. Contra Latonem steterat Cyllenia proles. Aut fortè ea quæ super Diana nugatus est, probabiliter tibi dicta uisa sunt, quemadmodum ipsa nimium querula indignanter & maligne tulerit, quòd sola ad epulas conuiuales ab Oeneo uocata non fuerat. Ac propterea aprum inusitatæ magnitudinis ac roboris inauditi in regionem illius immisit: nunquid ergo talia legentem te persuasit Homerus? IVP. Papæ, quanta turbæ acclamatio ô superi consecuta est Damim collaudantis. Noster uero hæsitanti & perplexo similis esse uidetur. Proinde

Timoclis cõfirmatio ab ordine & dispensatione rerũ naturalium.

Confirmatio Damidis ad misione.

Aliud argumẽtũ ab auctoritate Homeri.

Confutatio ab officio poëtarum.

Labefactat Homeri fidẽ & autoritatem proprijs illius exẽplis Iliad. 1. & 2.

Iliad. 5.

Iliad. 9.

anis

animo metuculoso turbatus subtrepidat, ac planè clypeum se abiecturum haud obscurè præ se fert. Et iam quidem circumfert oculos, ubi nam è turba elapsus aufugiat. TIM. Proinde neq; Euripides quicquam sani tibi dicere uidetur, quoties in scenam introductis Diis perspicuè indicat illorum auxilio bonos ex heroibus seruari, improbos autem propter impietatem crudeliter perdi? DA. Atqui Timocles philosophorum generosissime, si hæc facientes poëtæ tragici te persuaserũt, necessum est alterum ex his duobus consequi, ut aut Polum & Aristodemum & Satyrum deos esse existimes, aut Deorum personas esse hæc ipsa, nempe calceos ac tunicas ad pedes usque porrectas, & chlamydes & chirothecas & uentriculos & corpuscula, aliaq; id genus innumera, quibus illi tragœdiam exornare solent, quòd ego absurdissimum esse arbitror. Alioqui per se quoties nulla necessitate urgente suam in fabulis opinionem explicat? Audiuisti ne unquam & hæc ab illo prolata libere? Vides supernum simul & immensum æthera. Terram humidis circa tenentem in brachijs. Illum Iouem arbitrare, nec non hanc deam. Et rursus. Quicunq; Iuppiter Deus sit nescio. Nisi quòd Iouem sermone uulgi audiuerim. TIM. Proinde, omnes homines & gentes turpiter decipiuntur deos esse existimantes, eorumq; dies festos magna religione celebrantes? DA. Euge ò Timocles, quoniam in memoriam mihi reuocasti gentium opinionem, quam de Diis obtinent. Ab illa uero maximè licet intelligere quàm nihil firmum & stabile in se habeat, quæ de Diis fertur oratio. Multa enim est & conturbata opinionum confusio, ac planè alij alia opinantur. Siquidem Scythæ Acinaci sacrificant. Thraces Zamolxidi homini fugitiuo, quẽ ex Samo ad illos delatum esse constat. Phryges autem Lunæ, Aethiopes diei, Cyllenij Phaleti, columbæ Assyrij, Persæ igni, Aegyptij aquæ, aç omnibus quidem Aegyptijs aqua pro Deo comuniter colitur. Cæterum priuatim Memphitis quidem bos deus est, Peluſiotis uero cepe. Iam alijs ciconia aut crocodilus, alijs cynocephalus, aut feles, aut simia. Præterea uicatim, his quidem dexter humerus deus est, cæteris uero è regione habitantibus siniſter. Item alijs dimidia pars capitis, alijs poculum famium, aut catinus. Nonne hæc tibi uidentur risu prosequenda esse ò bone Timocles? MO. Nonne prædicebam ò Dij ista omnia uentura in propatulum ac fore ut ex acte indagarentur? IVP. Dixisti ò Mome, & nos rectè obiurgasti. Ego uero his omnibus diligenter emendatis mederi conabor, præsenti euitato periculo. TIMO. At qui tu ò deorum hostis acerrime, oracula & rerum futurarum prædictiones, cuius opus esse dices, nonne deorum eorundemq; prouidentiæ? DA. Tace uero de oraculis uirorum optime, alioqui ex te quæram, cuius rei gratia illorum potissimum mentionem feceris. Nunquid illius gratia, quòd Pythius Lydo respondit? Quàm uero callidè sermone usus est ancipiti. Cuiusmodi sunt quædam Mercuriales imaguncułæ duplices, & utrinq; similes, ad quancunq; illarum partem te uerteris. An potius Crœsus traiecto Hale, suum ipsius an Cyri imperium subuersurus esset. Attamen nõ paucis talentis Sardianum illud exitium uocem hanc ambiguam rex mercatus est. MO. Hæc ipsa ò superi uir iste cõmemorat, quę omniũ maximè pertimui. Vbi nũc noster est festiuus ille Citharœdus? Quin profectus tuam existimationem ipse tuis obiecta refellendo. IVP. Tu quidem nos mactas ò Mome, nequaquam in tempore nunc obiurgationibus increpans. TIMO. Vide qualia facias ò sceserate Dami, qui propemodum ipsa quoq; Deorum simulachra unà cum aris non uerearis subuertere. DA. Haud omnes aras subuerti cupio ò bone Timocles. Quid enim mali adferunt, si thymiamatum odore & fragrantia plenæ sint? Cæterum Dianæ aras quæ in Thauris substructæ feruntur, non illibenter funditus euersas uiderem, super quas ipsa uirgo conuiuium magna alacritate agitare solet. IVP. Vnde uero nobis hoc insuperabile malũ obijcitur, quã nulli deorũ parcit hic uir, nullius numen reuerítus, sed tanquã ex plaustro magna libertate omnes carpit ac lacerat, nulloq; discrimine in uniuersos debachatur, iuxtà in sontes atq; innocentes. MO. Atqui per paucos inter nos reperies ò Iupiter à culpa iũmunes. Statim uero progressus unũ ex

opti

Aliud ab auctoritate Euripidis.

Cõfutatio ex consequentibus.

Opponit alios eiusdem loco, quibus deos cõfutat. III. argumentũ à consensu gentium.

Confutatio à diuersitate opinionũ, quæ ostendit nihil certi id esse de quo opinantur.

IIII. argumẽtũ ab effectu.

Confutatio à qualitate & natura eorundem.

A crudelitate sacrificiorum

optimatibus inuasurus est. TIMO. Neque Iouem ipsum audis ò Deorum impugnator cientem tonitrua? DA. Et quo nam pacto ò Timocles non audirem tonitrua? Cæterum num ciens tonitrua sit Iupiter, ipse melius calles, qui in Deorum immortalium concilio quondam conuersans inde huc delatus es. Quanquam illi qui huc ex Creta frequenter commeant, longè alia nobis atq; tu commemorare solent, sepulchrũ quoddam illic ostendi, iuxtaq; positam columnam, indicantem non amplius Iouem tonare, sed iam olim Fato functum esse. MO. Enimuero hoc iam multo ante non ignorabam hominem dicturum. Quid ergo Iupiter ita albescens expalluisti, ac dentes præ tremore concutis. Bonum habere animum conuenit, ac tales hominum ciones magna mente contemnere. IVP. Quid ais ò Mome, contemnere? Nonne uides quanta hominum frequentia ista differentem audiat, tum quemadmodum iam persuasa ista de nobis constanter credat, iamq; illos sententiæ suæ differentes abducit Damis ab aure reuinctos. MO. At tu Iupiter quando lubitum est, aurea ex alto demissa cathena, omnes illos unà cum terra & Oceano haud difficulter sursum trahere poteris. TIMO. Dic mihi hominum sceleratissime, nunquam ne nauigasti? DA. Ac sæpenumero ò Timocles. TIM. Proinde, nonne ferebat id temporis uos uentus ille lapsus in carbasum, ac puppim propulit, aut remigantes? Cæterum unus superne assistens gubernaculo nauim regendo seruauit? DA. Maximè. TIM. Deinde nauis nullo modo nisi gubernaretur, posset progredi. Tu uero in uniuersum hoc omne citra gubernatoris & ducis operã temere sursum ac deorsum ferri existimas? DA. Euge significanter, ista Timocles atq; firmiter exemplo corroboras. Sed enim ò Deorum amantissime, gubernatorem illum quidem uidisti nunquam non ea quæ ex usu sunt nauigantium consyderantem animo, ac ante tempus necessaria adornantẽ, neq; non nautis quæ factu sunt conducibilia imperantem. Tota uero nauis nihil habet inutile aut temere importatum, quod illorum alicui necessitati non sit addictum. Cæterum tuus ille gubernator, cui tu magnæ illius nauis regendæ curam attribuis, & eius connautæ, nihil cũ ratione, nihil ex dignitate ordinant aut instituũt. Sed si fuerit rudens ad puppim usque protenditur, utrique uero pedes ad proram. Ipsæ autem anchoræ nonnunquam sunt aureæ, cætera pars plumbea. Quinetiam inferiora nauis colore uariegata sunt, porrò superiora inuenusta atq; informia. Præterea ipsis ex nautis cernere est, hunc quidem inertem, & ab omni arte nautica alienum, & ad labores obeundos meticulosum, dimidia aut tertia parte dragmę dignũ. At uero eum qui ad natandum sit impiger, & ad excurrendum ad antemnas usq; adpositus, quiq; ad gubernandum utilia omnia ad unguem calleat, hunc exhaurientẽ dæ tantum sententiæ destinatum esse uidemus. Eadem quoque rerum facies circa eos est, qui à remigando immunes sunt. Vbi uerbero quispiam cæteris honore & præsidentia prælatus iuxta gubernatorem sedere atq; coli conspicitur. Mox alius quispiam cynædus spurcissimus, aut impiatus parricidio, aut contaminatus sacrilegijs, præ alijs habitis honoribus ueneratur, & nauis summa apprehendit fastigia. Porrò autem non pauci spectatæ eum gratiæ tum probitatis uiri in secessu carinæ in angustum locum coacti ab improbioribus, & quantum ad ueritatem & rectam uiuendi rationem attinet deterioribus, indignis modis calcantur pedibus. Consydera uero apud animum tuum, quemadmodum Socrates & Aristides & Photion naufragarint, qui ne uictu quidem necessario pro sufficienti copia instructi fuerint, neq; pedes in nudas tabulas per sententiam potuerunt extendere. Contrà, quanta in omnium rerum ubertate & affluentia Callias atque Midas & Sardanapalus molliter & luxuriosè uixerint super omnes homines aduersus illos expuentes. Eiusmodi uero in tua naui contingunt ò sapientissime Timocles, propter quod etiam infinita sunt naufragia. At enim si gubernator quispiam assistens uideret, ac ordine singula facienda imperaret, primum quidem nequaquam ignoraret, qui boni, qui item mali essent ex nauigantium numero. Deinde, cuique pro sua dignitate conuenientem prouintiam obeundam traderet, & locum melioribus in superiore parte nauis

Aliud argumentum ab effectu.
Confutatio à causa & loco sepulchro ac morte.
Aliud argumentum à simili.
Confutat similitudinem ex repugnantia per mutationem.
Descriptio rerũ humanarum.
Subijcit exẽplũ doctorũ,

apud

apud ſe obtinendum delígeret,infrā uero deteriorem peioribus. Præterea præ ſtantiores quoq; in conſilium ſocios ſibi adiungeret,tum ex nautis,quo quiſque foret cum manu tum mente promptior,illi quidem proræ regendæ curam dele garet,illi laterum tuendorum officium daret. Porrò autem alteri in omnes im perium credidiſſet. Cęterum ignaui ſegnicies per diem quinquies cæſi in uincu lis emendaretur fuſtibus. Quare ò admirande,periculū eſt,ne exemplum quod de naui adduxiſti,ſubuerſum ſit, quippe quòd gubernatorē malum & imperi tum nactum ſit. MO. Hæc quidem ex uoto ac iuxta fluxum ſuccedunt Damidi, & iā plenis uelis fertur ad uictoriam. IVP. Rectè putas ò Mome. Etenim nihil firmi Timocles excogitat,ſed communia illa & protrita, & quotidiana,quę nul lo negocio refelluntur,alia aliis agglomerādo ingerit. TIM. Proinde,quando ex emplum de naui productū parum firmum,et uehemens tibi uiſum eſt: audi iam nunc ſacram (quod aiunt) anchorā,& quàm nulla machina perrupturus es. IVP. Quid nam dicturus eſt? TIMO. Haud dubiè enim cognoſces,nū iſta ſyllogiſmis probabilibus collegero,& num aliqua ratione ea cōfutare queas. Etenim,ſi ſunt araę,ſunt etiā Dij: atqui ſunt araę,ſunt ergo etiam Dij. Quid habes,quod ad iſta uel muſſites? DA. Vbi prius ad ſatietatē riſero,reſpondebo tibi. TIM. At uide ris nunc̄ ridendi finē facturus,attamen effare obſecro,quam ob rē iſta tibi dicta tam ridicula uiſa ſunt. DA. Propterea ,quòd non ſenſeris à tenui chordula ancho ram tibi eſſe alligatā,præſertim ſacram exiſtentē. Siquidem ex hoc quod coniun ctim inferre poſtulas,propterea deos eſſe,quia araę ſunt, firmā exiſtimas ab illis impreſſionē te feciſſe. Quocirca,quādo aliud te negas habere firmius,abeamus in præſentia. TIMO. Fateris ergo prius ex arena diſcedens te uictū eſſe? DA. Ita profectò ò Timocles,tu enim quemadmodū ij,qui ad ſupplicū repetūtur,ab ali quo ad aras nobis confugiſti. Itaq; per ſacrā illam anchorā ego iam oblatis ſacris aduerſus te libare cōſtitui,ac ſuper ipſas quidem aras,ne poſthac de his amplius contendamus. TIM. Iſta quidē cauillaris illudendi mihi gratia mortuor̄ deprę dator ſceleſte,execrāde,maſtigia,propudiū. Neq; enim nobis cōpertum eſt,quo patre natus ſis,quomodo aūt mater tua laſciua meretrix,pudicicią in quæſtu ha buerit,ſcimus: tum quemadmodū fratris cæde ac ſanguine manus tuas impiaue ris. Qui mulieres ingenuas mœchus infamis cōſtuprare,ipſos uero iuuenes cor rumpere ſoles,homo gulæ ac uentri deditiſſime atq; impudentiſſime. Ne igitur fuga te prius ſubducas,q̄ à me acceptis plagis contuſus abieris. Iam enim hac te iſta tibi uulnus incutiā,omnibus modis ſcelerato ac nefario exiſtenti. IVP. Alter quidē,ò Dij,riſu ac cachinnis diffluens diſcedit, alter uero à tergo ſequitur affa tim ingerendo conuicia,cauillis inſultantē Damim non perferēs. Planeq; caput illius teſta obuerberaturus eſſe uidetur. Cæterū uobis quid ſuper his rebus faci endum cōſulitis? MER. Pręclarè mihi illud Comicus dixiſſe uidetur: Graue paſ ſus es,nihil boni ſi conſulas. Quām enim hoc noſtris rationibus admodū noce re poteſt,ſi pauci homines perſuaſi,eam de nobis opinionē obtinentes abierint. Sunt enim permulti diuerſum ſentiētes,plures profectò quā Græci,nimirū pro miſcua illa uulgi multitudo,inſuper omēs illę gētes barbarę. IVP. Atqui ò Mer curi Darij illud,quod de Zopyro dixiſſe memoriæ proditum eſt, nimium pul chrè ſe habet. Quare ego quoq; unum talem præoptarim à me ſtare auxiliarem ſocium potius,quām infinitas Babylonas mihi ſupereſſe.

Argumentū à ſignis p hypo theticū ſyllo giſmum. per ſtringit aūt o biter Stoicū diſputandi ge nus.

Illuſio à uoce

Epilogus Timoclis per conuicia. Rurſum autē ingenia iſtorū hominū notat q cū per ueri tatē,qd' uolūt efficere neque ant, tādem ad uim et contu melias confu gunt.

SOMNIVM, SEV GALLVS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

HOc dialogo,diuitiarum,atq; Potentiæ incommoda,moleſtiaſq; perſequitur,oſtendens,quàm cōtrà tran quilla res pauperias ſit,ſi modo ſit ſorte ſua contenta. Facit autem hoc ueluti collatione quadam. Nam

In priore quidem parte dialogi, Micyllus, somnium exponendo suum, Lucratis cuiusdam opulenti, cœnas, diuitias, luxũ, & quæcunq; uulgo speciosa, & expetenda uidentur extollit, adiecto etiam encomio auri, tum exemplis, tum ab effectu & usu & cæte. amplificato. In posteriore autem parte, Gallus, qui ex Pythagora, in auem transformatus, cum hero suo Micyllo colloquens introducitur, diuitum, cum priuatorum ac ciuium, tum regum atq; potentum molestias, curas & pericula recenset, quæ illis & belli & pacis temporibus, præterea etiam circa ualetudinem, quam luxus & crapulæ istæ labefactant, accidere solent, additis etiam exemplis eius rei, et hypotyposi quadam, dum fingitur idem ui pennarum suarum reseratis ædium foribus, ad ipsas diuitum cellas, Micyllum perducere, & coràm illa, quæ uerbis narrauerat, spectanda exhiberi. Cæterum omnia hæc ita rursum Lucianus agit, ut non minus interim Pythagoram quoq;, ut impostorem, ac præstigiatorem quendam sugillet, quippe qui ridiculas & absurdas, & à natura quoque abhorrentes, sui transformationes commentus fuerit, et multa eiusmodi, docendi simulatione tradiderit, quibus hominibus deceptis, solum sibi autoritatem comparauerit. Deinde & Stoicos eodem more suo, corripit, ut arrogantes ac fastuosos, qui in rebus friuolis sapientiam affectent, & officiorum obseruantes uideri cupiant, in cæteris uero, neq; domesticis, neq; publicis hominum conuersationibus appositi atq; idonei sint. Omnino autem festiuissimus iocus est, gallum cum hero suo ridiculè adeo, ac familiariter nugari, & interim tamẽ sapientius, quàm quemuis in schola philosophum, aut, per Iouem, etiam Theologum, philosophari.

Interlocutores, GALLVS. MICYLLVS. MIC.

Exordium ab imprecatione

AT te sceleſtiſſime Galle, cum iſta tanta inuidentia, uoceq; tam acuta ipſe perdat Iupiter, qui quidem opibus affluentem me, ac dulciſſimo in ſomnio uerſantẽ, & admirabili felicitate fruentem, penetrabile quiddam & clamoſum reſonans expergefeceris, adeo ut ne noctu quidem effugere liceat paupertatem, uel te ipſo longè nocentiorem. Atqui ſi coniectandum eſt, tum è ſilentio, quod etiamdum ingens eſt, tum è rigore frigoreq;, quod nondum me quemadmodum aſſolet, antelucano morſicat titillatq; (nam hic mihi certiſſimus gnomon aduentantis diei) ne medium quidem adhuc noctis eſt. Sed iſte peruigil, perinde quaſi uellus illud aureũ ſeruet, ab ipſa protinus ueſpera uociferari cœpit. Verũ haudquaquam impunè: ſiquidẽ mox pœnas de te ſumam, fuſteq; cõminuam, ſi diluxerit modo. Nam nunc negociũ mihi faceres, ſubſiliens in tenebris. GAL. Here Micylle, equidem arbitrabar me tibi gratum eſſe facturũ, ſi quoad poſſem alta nocte lucẽ anteuertiſſem, quo poſſes antelucano ſurgens, quàm plurimum operis confícere. Etenim ſi priuſquam ſol exoriatur, uel unicam feceris crepidã, iſthuc laboris lucro tibi acceſſerit ad parandum uictum. Quòd ſi tibi magis líbet dormire, equidem tuo arbitratu quietẽ egero, longeq; magis mutus fuero piſcibus. Cæterum tute uideto, ne per ſomnium diues, eſurias experrectus. MIC. O prodigiorum auerſor Iupiter, ò malorum depulſor Hercules: Quid hoc mali eſt? uocem humanam ſonuit Gallus. GAL. Hoccine tandem tibi prodigium uidetur, ſi eadem qua uos lingua loquor? MIC. Quid? an non hoc portentum? ſed auertite Dij malum à nobis. GAL. At tu mihi uideris admodum illiteratus eſſe Micylle, nec euoluiſſe Homeri poëmata, in quibus equus Achillis, cui nomẽ Xantus, poſteaquam hinnitus longum ualere iuſſiſſet, medio in prælio conſtitit, diſſerens, totoſq; uerſus ordine recitans: non quemadmodum nunc ego pro ſa oratione loquens: quinetiam uaticinabatur ille, deq; futuris ædebat oracula, neq; quicquam prodigioſum facere uidebatur: neque is qui tum audiebat, malorum auerſorem, ita uti tu facis, implorabat, quaſi rem abominandam & auertendam audiſſe ſeſe iudicaret. At quid tandem facturus eras, ſi tibi nauis, cui nomẽ apud Homerum eſt Argo, ca[illegible] [illegible], nam in Dodonæa ſylua phagus per ſe loquens oraculum ædidit? Aut ſi tergora direpta ſerpere uidiſſes, ſi carnes boum mugire ſemiaſſas, coctaſq; uerubus transfixas? Ego uero quum Mercurij ſim aſſeſſor loquaciſſimi, deorũmque omnium facundiſſimi:

Amplificatio à tempore.

Defenſio p ab ſolutionem, à fine.

Aliud, ab admiratione.

Nouitatẽ rei eleuat, ab exemplis.

præterea

præterea contubernalis uobis & conuictor, haud mirum uideri debet, si sermonẽ humanum edidici. Quòd si mihi recipias taciturum te, haud quaquam grauabor ue riorem tibi causſam aperire, unde factum sit, ut eadem qua uos lingua loquar, & unde mihi suppetat huius orationis facultas. MICYL. Modo ne istuc ipsum sit somnium Galle, quod ita mecum loqueris, Sed dicito per Mercurium ò præclare: quid etiam aliud rei tibi sit in causſa, ut istam linguam fones? Nam ut taceam, neque cuiquam proferam, quid attinet te solicitum esse? Quis enim fidem mihi sit habiturus: si cui narrem, me Gallum hæc loquentem audisse? GAL. Ausculta igitur, nam orationem ex me audies, omnium (sat scio) maximè nouam atq; incredibilem. Si quidem hic qui nunc tibi Gallus appareo, non ita pridem homo fui. MICYL. Pro fecto & olim istiusmodi quiddam de uobis inaudieram: Adolescentulum quempiam fuisse Gallum, Marti adamatum, atq; hunc deo compotasse, colluſitasseq;, & in uoluptatibus gessisse morem. Itaque cum Venerem adiret Mars cum ea cubiturus hunc quoque Gallum unà secum adduxisse. Quoniam autem Solem potissimum metueret, ne si è sublimi conspexisset, Vulcano se proderet, foris ad ostium adolescentulum semper relinquere solitum, cuius indicio certior fieret, quando sol emergeret. Deinde Gallum aliquando somno correptum, excubias deseruisse inscientem, Solemq; nullo præsentiente imminuisse Veneri ac Marti securè dormienti, propterea quòd confideret Gallum indicaturum fuisse, si quis interuenisset. Itaque Vulcanum à Sole edoctum, eos deprehendisse implicitos atq; irretitos ijs uinculis, quæ iam olim in illos fuerat fabricatus. Porrò Martem simulatque dimissus est, indignatum aduersus Gallum fuisse, atque eum in auem transmutasse, ijsdem armis, ut in capite pro galea cristam obtineret. Hanc ob causſam quo uos Marti purgetis quum iam nihil opus, simulatq; Solem exorientem sensistis, multo antè uociferari atq; illius exortum prænunciare. GAL. Feruntur quidem & illa Micylle, At quod ego sum narraturus, multo aliud quiddam fuit, atq; adeo nuper admodum in Gallum transformatus sum. MIC. Quo nam modo? Nam istuc maximopere cupio cognoscere. GAL. Audistin de Pythagora quodam Mnesarchida Samio? MIC. Num sophistam illum dicis & glorioſum: qui instituit, ne quis uel carnes gustaret uel fabas ederet, suauissimum mihi edulium, salubre & parabile à mensa submouẽs Præterea autem qui mortalibus suasit, ne intra quinquennium loquerentur? GAL. Scis nimirum & illud, quemadmodum priusquam Pythagoras esset, Euphorbius fuerit? MIC. Præstigiatorem & prodigiorum artificem hominem aiunt fuisse, ò Galle. GAL. Ille ipse ego tibi sum Pythagoras. Quare parce, quæso, mihi conuitiari, præsertim quum ignores, quibus sim moribus. MIC. At hoc rursum multo etiam quàm illud portentoſius: Gallus philoſophus? Attamen expone Mnesarchignate, qui factum sit, ut ex homine auis, ex Samio Tanagræus repente nobis prodieris. Neque enim ista uerisimilia, neque omnino facilia creditu. Quandoquidem duas quasdam res iam mihi uideor in te animaduertisse, nimium alienas à Pythagora. GAL. Quas? MIC. Alterum quidem, quòd garrulus es, & obstreperus, quum ille silere in solidos quinque annos (si memini) præceperit. Alterum uero planè cum illius legibus pugnat. Etenim cum non haberem, quod tibi obijcerem, fabas heri (sicut nosti) ad te attuli. At tu nihil cunctatus protinus eas sublegebas: unde fit ut necesse sit, aut ementitum esse te Pythagoram esse, quum aliud quiddam sis: aut si Pythagoras es, legem præter gressum esse te, iuscq; uiolasse, quum fabas ederis perinde ac si caput patris comederis. GAL. Non cognouisti Micylle, quæ sit harum rerum causſa, neq; quæ ad unumquodque uitæ genus conducant. Ego tum quidem non esitabam fabas, propterea quòd philoſophus essem. Nunc contrà comesurus sim, quippe aucio congruas, neq; nobis repudiandum pabulum. Verum si molestum non est, audi quemadmodum è Pythagora cœperim esse id, quod sum in præsentia, quãmque in multis uitæ generibus ante hac uixerim. Et quid ex una quaq; transformatione sim consequutus. MIC. Narra quæso: nam mihi quidem au

A causſa 11.

Fabula de Gallo adolescente in auem conuerſo.

Pythagoræ metamorphoſes & præſtigiæ.

Tacite notat Pythagoræ uanitatem, ut qui ſibi ipſi repugnarit.

Occasio totius disputationis.

ditu iucundissimum fuerit. Adeo ut si quis mihi deferat optionem, utrum te ista narrantem audire malim, an rursum felicissimum illud somnium, quod paulo antè uidi, uidere, haud sciam utrum electurus sim, usque adeo cognata germanaq; uidentur esse ista tua cum suauissimis illis uisis, & ex æquo uos æstimo, re pariter ac præclarum illud insomnium. GAL. Etiamnum tu somnium illud quod dudum tibi uisum est, in animum reuocas, & inania quædam obseruans simulachra, atq; (uti loquuntur poëtæ) euanidam quandam felicitatem memoria consectaris? MIC. Imò illud scias Galle, ne ullo quidem tempore unquam uisi illius mihi uenturam oblitionem. Tantum mellis somnium au fugiens in oculis mihi reliquit, ut præ illo uix queam palpebras attollere, rursus in somnum coëuntes. Itaq; qualem uoluptatem mouent pennæ in auribus uersatæ, talem titillationem mihi præbent ea quæ uidi.

De ratione somniorũ digressiuncula ex Homero.

GAL. Nouum quendam Hercule mihi narras amorem insomnij, siquidem alatum quum sit (sicut aiunt) metasq; uolandi præscriptas habeat somnium, iamque septa transilit, in oculis etiam uigilantis obuersans, adeoq; mellitum & euidens apparet. Quare peruelim audire, cuiusmodi nam sit istud, quod te supra modum delectat. MIC. Gestio narrare. Nam dulce est hoc ipsum meminisse, & commemorare de illo quippiam, Verum heus Pythagora: quando tu narrabis de tuis transformationibus? GAL. Vbi tu Micylle desieris somniare, melq; illud ab oculis absterseris. Interim prior dicito, uti intelligam, utrũmne per portas eburneas, an per corneas tibi somnium aduolarit. MIC. Neque per has, neque per illas, ò Pythagora. GAL. Atqui duas has tantum commemorat Homerus. MIC. Valere iubeo nugatorem illum Poëtam, qui nihil de somnijs intellexit. Paupertina fortassis somnia per istas commeant portas, qualia uidebat ille: neq; id admodum perspicue, quippe captus oculis. Mihi uero per aureas quasdam portas dulcissimum hoc aduenit somnium, & ipsum aureum, & aureis undiq; circum amictum, & auri plurimum secum adducens. GAL. Desine optime Mida de auro fabulari. Nam dubio procul ex illius uoto, istud tibi accidit insomnium, & solidas auri uenas mihi duxisse uideris. MIC.

Commendat somnium suũ à materia seu subiecto.

Multam auri uim uidi Pythagora, multam, quàm putas pulchri? quo fulgore coruscantis? Quid tandem Pindarus in illius laudem dicit? nam in memoriam redige, si quidem meministi, quum aquam præstantissimam dicens, postea aurum admiratur idque iute, statim in initio carminis unius omnium bellissimi. GAL. Num illud quæris?

Aqua est illa quidem optima:
Cæterum aurum, uti candens
Ignis, ita enitens, noctibus eminet eximie unum
Cæteras supra opes: quæ
Gloriam ac decus addunt.

MIC. Per Iouem, ist huc ipsum: perinde enim ac si insomnium meum uideat Pindarus, ita prædicat aurum, sed ut tandem cognoscas quale fuerit, ausculta iam sapientissime Galle. Meministi ut heri nullum domi cibum acceperim: siquidem Eucrates diues ille fortè mihi in foro factus obuiam, lotum me in tempore ad cœnam uenire iusserat. GAL. Isthuc equidem planè memini. Nam totum esuriebam diem, donec mihi profunda tandem uespera domum reuersus, subuuidus, uinoq; madens, quinq; illas fabas proferres, non admodum opiparam cœnam Gallo, qui quondam fuerit athleta, quiq; olympia non segniter olim decertarit. MIC. Ast ubi reuersus à cœna fabas tibi obiecissem, obdormij protinus. Tum mihi, iuxta Homerum, ambrosia sub nocte diuinum quoddam haud dubie somnium assistens. GAL. Sed prius quæ tibi apud Eucratem acciderint Micylle narra: & cuiusmodi fuerit cœna quæq; super cœnam acta sunt omnia. Nihil enim prohibet te denuo cœnare, si ueluti somnium quoddam eius cœnæ reducas, & quæ tum ederis, rursum commemoratione quasi rumines. MIC. Credebam molestum futurum me, si hæc quoq; retulissem: uerum posteaquam tu desideras, en id quoque natrabo, quum nunquam ante

Narratio continens descriptionẽ cœnæ Eucratis & tussim somnij.

tehac in uita cœnaſſem apud ullum diuitem, ò Pythagora, heri bona quapiam fortuna in Eucratem incidi, atque ego quidem ſimultaque dominum illum ſalutaſſem ita uti conſueueram, ſubducebam me: ne pudori illi eſſem, ſi lacera in ueſtè fuiſſem aſſectatus. At ille, Micylle, inquit, hodie natalicia filiæ celebro, plurimoſq; ad conuiuium amicos inuitaui, uerum quoniam aiunt quendam ex his incommoda eſſe ualetudine, neque poſſe pariter ad conuiuium noſtrum accedere: tu eius loco uenito locus, niſi ipſe fortè qui uocatus eſt, ſemet ad futurum renunciarit. Nam nunc quidem ambigit. Hoc ubi audiſſem, adorato diuite diſcedebam: omnes obſecrans deos, ut algidam febrem aliquam, aut laterum dolorem, aut podagram morbi auctarium immitterent ualetudinario illi, cuius ego ſellæ occupator, cœnæque uicarius, & hæres eram uocatus. Interim hoc ſpacij, quod uſque ad balnei tempus interceſſit, longiſſimum ſeculum eſſe iudicabam: dum ſubinde reſpicio, quotquot pedum eſſet litera, & quando illos iam lauiſſe conſentaneum eſſet. Hic ubi tempus tandem aduenisſet, ocyus me corripio, atque abeo, nitidè admodũ cultus: ſic obuerſo palliolo, ut qua eſſet parte puriſſimum, ea uideretur. Offendo autem ad fores, & alios complures, in quibus etiam illum (geſtabatur autem à uiris quatuor) cuius eram ſubconuiua uocatus: qui malè habere dictus erat, atq; id etiam præ ſe ferebat, quòd afflicta eſſet ualetudine: nam ex alto gemebat, tuſſiebatque, ac ſcreabat, uelut ex abdito: quodq; ægre graderetur totus pallidus ac tumens, annos natus circiter ſexaginta. Ferebatur autem philoſophus quiſpiam eſſe, ex his, qui apud adoleſcentulos nugas deblaterant. At barba mirè erat tragica, id eſt hircina, ſupra quàm credi poſſet tonſoris egens. Porrò increpante Archibio medico, quam ob rem quum ita eſſet affectus, ad uenisſet: non oportet, inquit, promiſſa deſerere, præſertim hominem philoſophum etiam ſi mille urgeant & inſtent morbi. Putabit enim Eucrates ſeſe à nobis haberi ludibrio. Haud quaquam, inquam ego: imò collaudabit te, ſi domi potius apud te uelis emori, quàm in conuiuio animam unà cum phlegmate excreans. Atque ille quidem præ arrogantia diſſimulabat ſeſe dicterium audiſſe. Haud multo pòſt acceſſit & Eucrates iam lotus: cõſpectoque Theſmopolide (nam id erat philoſopho nomen) Præceptor, inquit, probè quidem factum abs te, qui ipſe ad nos ueneris. Tametſi nihilo deterius tibi fuerat futurum. Siquidem etiam abſenti omnia ordine miſſa fuiſſent. Hęc ſimulatque dixerat introgreditur, manus illi porrigens pariter & famulis innitenti. Ego igitur iam abire parabam: uerum ille conuerſus ubi diu ſecum hæſitaſſet, poſteaquam me triſtem admodum uideret: ades, inquit, tu quoque Micylle, ac nobiſcum cœna. Nam filium in mulierum conclaui unà cum matre conuiuium agere iubebo, quo tibi ſit locus. Ingrediebar itaque, quum parum abfuerit, ut lupus fruſtra hians diſcederem, uerum ingrediebar pudefactus, quòd Eucratis filiolum è conuiuio uiderer expuliſſe. Aſt ubi iam tempus eſſet ut diſcumberemus, primum tollentes Theſmopolim compoſuerunt, haud ſine negocio per louem, quinq; (ſi dijs placet) proceri iuuenes, ceruicalia illi ſupponentes undiquaq;: quo nimirum in eodem habitu permanere, ac longum etiam tempus durare poſſet. Deinde ubi nemo iam tolerare poſſet, ut iuxta illum accumberet, me adductum reclinant, ut eadẽ in menſa eſſemus. Deinceps cœnabamus, ò Pythagora, opiparam quandam & uariam cœnam, multoq; in auro, multo item argento. Pocula erant aurea, miniſtri formoſi: tum cantores, & concitandi riſus artifices. In ſumma, iucundiſſima quæpiam erat uita: niſi quòd unum quiddam me uehementer malè habebat: Theſmopolis obſtrepens atque obturbans, uirtutem neſcio quam mihi commemorans, docensque, quòd duæ negationes unicam efficerent affirmationem: quodq;, ſi dies ſit, nox nõ ſit. Nonnunquam & cornua mihi dictitabat eſſe, atque id genus multa philoſophabatur erga me, quibus eiuſmodi nihil opus: planeq; uoluptatem interpellatione minuebat, quum nõ ſineret exaudiri eos, qui cithara, uoceq; canebãt. Habes Galle de cœna. GAL. Non admodum ſuaui Micylle: maximè poſteaquam cum illo deliro ſene ſortitus eras accubitum. MIC. Audi nunc & inſomnium: Viſus enim mihi

Arbitror gnomonẽ horologij intelligendum eſſe

Notat obiter, et Stoicorum mores, qui cũ ἀπαθεῖς eſſe uolunt. Interim nihil non appetunt.

Stoicorũ imepta doctrina & conuiuij ſatio.

Eucrates ipſe,quum orbus eſſet liberis,neſcio quomodo è uita decedere. Deinde ubi me accerſiſſet,ac teſtamentum condidiſſet,quo me in ſolidum hæredem omnium ſcripſerat,paulò tempore ſuperſtes emori. Porrò ipſe uidebar adire facultates: & tum aurum,argentumq; ingẽtibus quibuſdam ſcaphis exhaurire,perpetuò ſub ſcaturiens & affatim affluens:tum autem ueſtes, menſas, pocula,miniſtros,omnia mea,ut par erat,eſſe. Poſtea candido uehiculo uectabar reſupinus,cunctis qui intuebantur,conſpiciendus & admirandus. Accurrebant permulti,ac circumequitabant:complures ſequebantur. Ego interim illius indutus ueſtitum, & annulos gerens circiter ſedecim digitis inſertos:epulum quoddam ſplendidum iubebam adornare,quo amicos acciperem. Iamq; illi,ita ut in ſomnio fieri conſentaneum eſt,aderant:iam epulæ erant comportatæ,iam potus ex animi ſententia miniſtratus. In his quum uerſarer, & aureis phialis præbiberem omnibus qui aderant amicis, quum iam inferrentur bellaria, intempeſtiuo tuo clamore perturbaſti nobis conuiuium, menſasque ſubuertiſti,ac diuitias illas ita diſſipaſti,ut in auras euaneſcerent. Num tibi uideor iniuria ſtomachatus in te? nam uel tris noctes perpetuas libenter adhuc ſomnium illud quod mihi accidit,uidere cupiam. GAL. Adeóne es auri cupidus,& opum auidus Micylle: idque ex omnibus unum admiraris,ac felicitatem unicam eſſe iudicas,ſi plurimum poſſideas auri? MIC. Equidem haud ſolus ita cogito Pythagora: quin ipſe quoque,tum quum Euphorbus eſſes,auro atq; argento comis intexto,prodibas pugnaturus cum Achiuis, idque in bello, ubi ferrum quàm aurum geſtare ſatius fuerat. At tu etiam tum uoluiſti calamiſtris auro internexis in periculum deſcendere. Atque ob eam (opinor) cauſſam, Homerus comas tuas Gratijs ſimiles dixit,quòd auro argentoque reuincirentur. Etenim longè nimirum meliores atque amabiliores uidebantur, quòd eſſent auro religatæ, unaque cum eo relucerent. Neque iſthuc nouum eſt Auricome,ſi tu Pantho patre prognatus,aurum in precio habuiſti: quin & ipſe deorum omnium, hominumque pater ille,Saturno Rheaque progenitus,quum Argolicam illam puellam adamaret,ubi nihil inueniret amabilius in quod ſeſe transformaret,neque quo Acriſij cuſtodias poſſet corrumpere, audiſti uidelicet,ut aurum ſit factus,atque ita per tegulas illapſus,potitus eſt ea quam deperibat. Iam uero quid tibi commemorem, quàm multos uſus præbeat aurum? Et ut eos quibus adfuerit,formoſos,& ſapientes, & potentes reddat, decus & gloriam illis concilians? utque nonnunquam ex obſcuris & infamibus,claros ac celebres repente efficiat? Nam noſti uicinum mihi & eiuſdem artificij Simonem,qui paucis antè diebus apud me cœnauit, quum legumen coquerem Saturnalibus,duaſque extorum cæſuras immittens? GAL. Noui Simonem illum breuem: qui fictilem ollulam,quæ nobis erat unica, ſuffuratus, peracta cœna abijit,ſub ala geſtans. Nam ipſe uidi Micylle. MICYL. Atqui quum eam ſuſtulerit,tam multos ille deos poſtea iurabat. Sed quur non prodebas,ac uociferabare tum,ò Galle,quum nos furto ſpoliari conſpiceres. GAL. Coccizabam,quod mihi ſolum licebat id temporis: uerum quid Simon ille? Nam uidebare de illo dicturus, neſcio quid. MICYL. Et conſobrinus erat uir ſupra modum diues,nomine Drimylus, is quoad uiuebat,ne obulum quidem donauerat Simoni, nam qui daret,quum ne ipſe quidem pecunias attingeret? At ſimulatque mortuus eſt nuper uniuerſis illis opibus iuxta leges Simon ille,qui coria putria,qui patellam circumlingebat,gaudens potitur,purpura oſtroque circumtectus, famuloſq; & currus,& aurea pocula,& menſas eburnis innixas pedibus poſſidet,ab omnibus adoratur,iamque nos ne aſpicit quidem. Etenim nuper quum illum procedentem conſpexiſſem,Salue, inquam, Simon. At ille indignè ferens,Edicite, inquit,mendico iſti, ne uocabulum meum diminuat,neque enim Simon, ſed Simonides appellor. Porrò (quod eſt omnium maximum) mulieres etiam illius amore capiuntur. Atque is quidem eluditeas,ac faſtidit, & alias quidem admittit, commemq; ſeſe præbet,aliæ porrò quæ negliguntur, necem conſcituras ſibi minitantur

Quæ indiuitibus ſpecioſa ac beata habẽtur uulgo.

Auri encomium, eſtq; hæc prior collationis pars, quæ diuitias commendat.

Ab ipſius Pythagoræ exẽplo.

Amplificatio ab exemplo Iouis.

Ab effectu et uſu.

Probat exemplo, Simonis Vicini.

tur. Vides quantas commoditates pariat aurum: quandoquidem eos qui sunt deformissimi, transfigurat, & amabiles reddit, non secus atq; cestus ille poëticus. Audis insuper & à Poëtis dictum. *A testimonio poëtarum.*

O aurum auspicata res, & ostentum optimum.

Et rursum,

Aurum est quod opibus imperat mortalium.

Sed quid interim risisti Galle? GAL. Quoniam tu quoque per inscitiam Micylle similimodo falleris opinione de diuitibus, quemadmodũ uulgus: uerũ (crede mihi) longè etiam erumnosiorẽ uitam uiuunt, quàm uos. Hęc aũt loquor, qui ipse et pauper, & diues aliquãdo fuerim, atq; omne uitę genus ìm expertus. Porrò paulo pòst ipse quoque hæc omnia cognosces. MI. Per Iouem tempestiuũ iam est. ut & tu refer as quemadmodũ sis transfigurátus: & quid in unoquoq; uitæ genere perspexeris GAL. Auscultа, hoc tantũ prę monitus. me neminem feliciorem uita, quàm tu sis, unquam uidisse. MIC. Quàm ego sim ò Galle? Hanc felicitatẽ tibi ipsi imprecor. Nam uidere me tibi ridendũ, pponere. Verũ age, narra, exordiens ab Euphorbo, quo pacto fueris in Pythagorã transformatus: Deinceps ordine ad Gallũ usq;. Conienta neũ enì est, te uarias res tũ uidisse, tũ tulisse, nimirũ tam diuersis uitæ formis. GAL. Quemadmodũ ínitio ab Apolline, p fecta anima in terram deuolarit, & corpus humanũ subierit, ut illic pœnã quandã penderet, id longũ dictu futurũ sit. Prætera neq; mihi referre fas est, neq; tibi eiusmodi audire. Verũ ubi Euphorbus factus essem. MI. Sed ego priusq; essem is, qui nunc sum, ò præclare quisnam erã? hoc mihi prius dicito, nunquid & ego uersus fuerim itidẽ ut tu? GAL. Maximè. MI. Quis igiẽ eram? si quo modo potes dicere, peruelim enì isthuc cognoscere. GAL. Tu formica fueras Indica, ex earũ genere, quę aurũ effodiũt. MIC. Et postea neglexi infelix, uel paucula frusta in uitã importare: quũ illo essem alitus? Sed age quid post hæc futurus sim dicito: quandoquidẽ consentaneũ est scire te. Etenì nisi quid bonæ sit rei, iã nunc suspendero me ab ista pertica, in qua nũc stas. GAL. Istuc, p fecto nulla ratione possis cognoscere. Cęterũ quũ Euphorbus essem (nam ad illa redeo) in Troia pugnabã, atq; à Menelao necatus, aliquanto pòst tempore in Pythagorã peruenì. Porrò eousq; absq; tecto perdurabã, donec Mnesarchus aliquando mihi domũ ædificaret. MIC. Obsecro te, nũ absq; cibo potuiq;? GAL, Maximè. Nihil enì istis rebus opus, nisi corpori duntaxat. MIC. Illud igitur prius dicito, ea quę ad Troiam gesta sunt, num ita se habẽt, qualia fuisse dixit Homerus? GAL. Quinam ille scire potuisset Micylle: qui quidem dũ ista gerebantur, ipse Camelus erat in Bactris? Cęterũ ego tibi tantũ effabor diuinitus, nihil id tẽporis eximiũ fuisse, neq; Aiacẽ usq; adeo magnum, neq; Helenam adeo formosam, quemadmodum arbitrantur: siquidem uidi candida quandam & procera ceruice, ut hinc cygno prognatam esse adsimularent. Cęterũm uehementer anum, æqualem ppemodum Hecubæ. Hanc Theseus primum raptam in Aphidnis possedit. Is uixit Herculis fermè ætate. Porro Hercules prius Troiam ceperat, patrum nostrorum memoria, qui per id tẽporis maximè florebant. Nam hæc mihi Panthus narrauit, se cum esset admodum adolescens uidisse Herculem. MICYL. Quid autem Achilles? Num talis erat, nempe quauis in re præstantissimus? An & istæc fabulamenta sunt. GAL. Cum illo quidem congressus non sum: neque queam adeo compertè de rebus Græcorum dicere. Etenim qui scire potui, quum hostis essem? Certe Patroclum illius amicum, haud ita magno negocio peremi lancea dissectum. MICYL. Deinde te Menelaus minore negocio: uerum istis de rebus satis: Nunc res Pythagoricas refer. GAL. Illud in summa Micylle: sophista quispiam eram (oportet enim uidelicet fateri uerum) alioqui non imperitus, neque inexercitatus

Propositio alterius partis collationis. Transitio.

Series mutationũ Pythagoræ, pertinens ad fidem faciendã sequentibus. Micylli mutationes, per dẽgressiunculã

Redit ad Pythagoram.

Alia digressio de rebus Troianis, & Homero.

Redit ad propositū & tacitè Pythagoram, ut sophistam et præstigatorem perstringat, qui & quæ docuit imponendi causſa docuerit, & in quæ transmutatū se dixit, ab ijs natura quoq; repugnarit.

in honestissimis disciplinis. Profectus sum autem in Aegyptum: quo cum prophetis congrederer, de sapientia communicaturus. Hic adyta subij, atq; ibi Orí & Isidis libros perdidici. Post rursum in Italiam renauigabam, ac Græcos iuxta ea quæ in Aegypto didiceram, ita instituí, ut me proinde ac deum suspicerent. MIC. Equidem in audieram istæc: præterea quemadmodum creditus fueris, defunctus in uitam redijsse, utq; aureum femur illis subinde ostenderis. Verum illud mihi dicito, quid tibi uenit in mentem, ut legem statueres: uti neq; carnibus, neque fabis uescerentur homines? GAL. Ne percontéris ista Micylle. MIC. Quam ob rem ò Galle? GAL. Nam pudet hisce de rebus uerum fateri. MICYL. Atqui non conuenit, uti id facere graueris apud hominem contubernalem & amicum: nam herum post hac, absit ut dixerim. GAL. Nihil sani, neq; præclari quicquam erat: uerum animaduertebam, si consueta modo, atq; eadem quæ uulgo traduntur à multis præcepissem: non fore, ut mortales in admirationem adducerem, sed quo peregriniora, magisq; aliena proposuissem, futurum, ut hoc magis nouus, magisque uiderer admirãdus. Proinde institueram in animo, nouæ quiddam rei designare, eiusmodi propositio decreto, cuius causſa esset inexplicabilis, quo uidelicet alijs aliud coniectantibus omnes redderentur attoniti: quemadmodum in obscuris oraculis solet usu uenire. MICYL. Illud uide ut rides me tu quoque: non minus atque Crotoniatas, ac Metapontícos, & Tarentinos: cumq; his alios, qui muti sequuntur, tuaq; adorant uestigia, quæ tu calcata reliquisti. Verum ubi Pythagoram exueras, quem post eum induisti? GAL. Aspasiam Miletensem illam meretricem. MIC. Papæ, quid ego audio? Siquidem inter alia mulier quoq; fuit Pythagoras? Itáne fuit aliquando tempus, quo tu Galle generosissime oua parièbas, cumq; Pericle rem habebas, iam Aspasia uidelicet: atque ex illo grauida facta es? Præterea lanam tondebas, tramamq; deducebas? Postremo meretricum in morem gestiebas, uultumque componebas? GAL? Ista quidem omnia feci, tametsi non ego solus: uerum & ante me, tum Tiresias, tum Elati proles Cæneus. Proinde quicquid in me conuitij dixeris, tantundem & in illos dixeris. MIC. Age igitur, utra tibi uita erat suauior, quum uir esses, an quum Pericles tecum haberet consuetudinem. GAL. Vides cuiusmodi istuc est quod percontaris? nempe cui ne Tiresiæ quidem expedierit respondere. MIC. Atqui si minus fateare tu: tamen istuc Euripides satis explicuit, quum ait: se malle ter sub clypeo consistere, quàm parere semel. GAL. Imò præmoneo te paulo post puerperam fore: siquidem & tu mulier es olim futurus, idque sæpius longo nimirum seculorum orbe atq; recursu. MIC. Non tu perdebis, ò Galle, qui quidem omneis mortales Milesios aut Samios esse ducas? Nam aiunt te etiam tum quum Pythagoras esses, uenusta forma decorum, sæpius Aspasiam fuisse tyranno: Verum age secundum Aspasiam, in quem uirum aut mulierum denuo renatus es? GAL. In Cratem Cynicum. MIC. O Castor, & ò Pollux, quàm dissimile, ex scorto philosophus? GAL. Deinde rex: deinde pauper: paulo pòst satrapes, dehinc equus, graculus, rana, aliaque innumerabilia, perlongum enim fuerit singula recensere. Postremo Gallus, atque id sæpius, nam hoc uitæ genere sum delectatus. Interea & alijs diuersis mortalibus seruiui, regibus, pauperibus, diuitibus, postremo nunc tecum uiuo, rideoque quotidie, quum uideo te paupertatis tædio complorantem, eiulantemque, ac diuitum admirantem fortunas, propterea quòd ignores quantum illis adsit malorum, alioqui si curas noris, quibus illi distringuntur, teipsum profecto riseris, qui antea credideris eum, qui sit opulentus, statim felicissimum esse omnium. MIC. Ergo Pythagora, aut quid maximè gaudeas adpellari, ne confundam orationem, si te nunc hoc, nunc illo nomine compellem. GAL. Nihil intererit, siue Euphorbum, siue Pythagoram, siue uocaris Aspasiam, siue Cratem, quandoquidem ista omnia sum unus, nisi quòd rectius feceris, si (id quod in præsentiarum esse uideor) Gallum me uoces, ne auem hãc parui ducere, contẽnere q; uideare, præsertim quum

Ridiculũ ab absurdo.

Defensio absurda, ab exemplis.

Digressio in quæstionem iocosam.

Redit ad primam disputationem de diuitijs, & quãta eædem incõmoda iuncta habent.

Est q; hæc altera collationis pars.

tam

tam multas contineat animas. MIC. Ergo Galle, quandoquidem omnia penè uiuendi genera iam expertus es, atq; omnia cognita habes, age dilucide mihi narrato quæ sint peculiaria diuitum ad uitæ rationem, quæ pauperum propria: quo uidelicet cognoscam, uere ne isthuc affirmes, me diuitibus esse feliciorem. GAL. En hunc ad modum interim perpende Micylle. Te quidem non magnopere tangit cura belli, si quando rumor sit aduentare hostes: neq; sollicitus es, ne in agros incursantes populentur, neue hortum proculcent, proterantq;, aut uineas uastent: sed simulatq; tubam audieris, si tamen audieris, de teipso uno circũspectas, quo deflexus seruari queas, ac discrimen effugere. Contrà illi tum de sese solliciti sunt, tum animo discruciantur, quum de mœnibus quicquid opum possidebant in agris, id omne tolli, deportarique conspiciunt. Ac siue inferendum est aliquid in ærarium, soli accersuntur: siue in prælium exeundum, periclitantur: aut peditum turmis, aut equitum alis præfecti. Tu interim uimineum gerens clypeum, expeditus ac leuis, ad saluti consulendum, paratus uictoriale conuiuium agere, si quando uictor exercitus sacra fecerit. Rursum pacis tempore, tu quidem quum de plebe sis, ingressus in concionem, tyrannidem in diuites obtines, illi uero trepidant, pauitanq;, ac largitionibus, choragijsque te placant: siquidem quo tibi balnea, ludi, spectacula, reliquaque id genus abunde suppeditent, ea omnia curant illi. At tu, censor & acerbus expensor, perinde quasi dominus, ne alloquio quidem interdum dignaris illos: quodsi tibi collubitum sit, ingentibus saxis in illos degrandinas, uel facultates eorum publicas facis: ipse neque calumniatorem metuis, neque latronem, ne tollat aurum, uel ædium conscenso fastigio, uel pariete perfosso: neque necesse habes rationibus occupari, neq; exactionibus: neque tibi cum sceleratis dispensatoribus conflictandum est, neq; tantas in sollicitudines distraheris: uerum simulatq; crepidam unam perfeceris, mercedemque retuleris septem obolos, sero surgis crepusculo: & si libuerit, lauaris, tum empto saperda quopiam, aut mænide piscículo, aut paucis ceparum capitulis, temetipse oblectas, canens plerumque, optimaque cum paupertate philosophans, adeo ut eas ob res salubri sis, ualentique corpore, obduruerisq; aduersus gelu: siquidem labores, qui te exacuunt, muniuntque, certatorem haud quaquam contemnendum reddunt aduersum eas res, quæ compluribus inexpugnabiles esse uidentur. Atque hinc nullus ex morbis illis grauioribus impetit te. Quòd si quando leuis cœperit febrícula: paulo negocio eam medicatus, protinus exilis, inedia temetinde ex cutiens. Illa porrò fugit illico: quippe metuens te, quem uideat etiam frigore ali, saturumque fieri, ac medicorum certis illis recursibus longum plorare renunciantem. At illi ex aduerso propter intemperantiam uitæ, quid tandem mali non habent infelices? podagras, phthises, pulmonum exulcerationes, aquas intercutes. Nam hæc omnia à sumptuosis illis conuiuijs nascuntur. Proinde quicunque ex his Icari in morem (ut ferè faciunt) sese attollunt, propiusque se soli admouent, haud cogitantes, quòd alas habeant cæra adglutinatas, ingentem nonnunquam strepitum mouent. Cæterum qui Dædali exemplo non admodum sublimia, neque excelsa appetunt: uerum humilia, terræque uicina, adeo ut cæra nonnunquam salis aspergine madesceret, ij tutò plerunque ac citra discrimen transuolarunt. MICYL. Moderatos istos & cordatos narras. GAL. Verum aliorum Micylle naufragia fœdissima conspicias: nempe ubi Crœsus reuulsis alis risum exhiberet Persis, conscenso rogo: aut Dionysius quum abdicatus tyrannide, Corinthiorum in urbe ludi literarij magistrum ageret, post gestum tantum imperium puellos compellens ut syllabas connecterent. MICYL. Dic mihi Galle: tu quum rex esses (nam ais te regem quoque fuisse) cuiusmodi tandem id uitæ genus experiebaris? Mirum ni tum felix eras, quandoquidem id quod est bonorum omnium caput possidebas. GAL. Ne mihi in memoriam regeras ò Micylle, usqueadeo supra modum infelix tum eram. Nam quo ad res externas, quemadmodum dixisti, planè fortunatus esse uidebar: at intus innumerabilibus curis distringebar. MIC.

Quæ belli tẽporibus diuitẽ excruciẽt & cõtrà quæ pauperem iisdem temporibus commoda sequantur. ἀντίθεσις.

Quæ pacis temporibus.

ἀντίθεσις.

Quæ circa ualetudinem.

ἀντίθεσις.

Amplificat exemplis.

Hactenus quæ priuatis ac ciuibus accidunt iam quæ regibus ac principibus, ac primum quæ speciosa uidentur.

Quibus tandem curis? Nam rem prorsus absurdam neq; credibilem narras. GAL. Equidem imperabam regioni neutiquam exiguæ Micylle, omnijugarum rerum feraci, tum incolarum frequentia, neq; non urbium pulchritudine cum primis admirandæ: præterea fluminibus nauigabilibus, ac mari portuoso commodæ. Ad hæc exercitus ingens, equitatus spectatissimus atq; excellens, satellitium haud exiguum, triremes, pecuniarum uis maior quàm ut posset numerari, uasorum argenteorum plurima copia, reliquaq; omnis illa principatus tragœdia, strepitusq; & apparatus supra quàm credi queat, extructus atq; accumulatus. Itaq; quum prodirem, plericq; adorabant, deum quempiam intueri sese rati, alijq; trudentes alios concurrebant, quo me conspicerent, nonnulli conscensis tectis, magni æstimabant, si plenè contemplari licuisset quadrigam, stragulam, diadema, tum anteambulones, & eos qui à tergo comitabantur. Ego inter hæc mihi conscius, quantæ me res discruciarent, uersarentq;, illos quidem propter inscitiam uenia dignos iudicabam, at mei ipsius misereſcebat, qui prægrandibus illis Colossis uiderer persimilis: quales uel Phidias, uel Myron, uel Praxiteles fabricatus est. Etenim illorum quisque quo ad ea, quæ foris apparent, Neptunus ipse est, aut Iupiter, mirifice decorus auro, ebore q; compactus: & aut fulmen, aut fulgur, aut tridentem fuscinam dextra sustinet: Cæterum si immisso capite quæ sunt intus inspicias, uidebis uectes quosdam, paxillos, & clauos introrsum prominentes, neque non uimina, cuneosq;, & picem sublitam, & aliam item id genus deformitatem intrinsecus inhabitantem. Omitto recensere muscarum, mustelarumq; uim, quæ nonnunquam in eis mansitant. Huiusmodi quædam res nimirum regnum quoq; uidetur. MIC. Nondum explicuisti lutum & clauos, & uectes, quinam fuerint in imperio, neq; fœditatem illam plurimam quę nam sit: nam istum ad modum uectari, tam multis imperare mortalibus, ac numinis instar adorari hactenus quidem cum Colossi exemplo quadrat. Siquidem hoc quoque diuinum quiddam & admirandum: nunc autem quæ sint intra Colossum exponito. GAL. Quid primo loco tibi referam Micylle: utrum metus, curas mordaces, suspiciones, odium, quo regem persequuntur ij, qui cum illo uiuunt: insidias, atq; eas ob res somnum rarum, & hunc ipsum pertenuem, ac plena tumultus in somnia, cogitationes perplexas, spes semper improbas: an ocij penuriam, & occupationes, iudicia, expeditiones, edicta, fœdera, consultationes? quibus rebus fit, ut ne per somnium quidem aliqua re suaui frui liceat, uerum ut omnibus de rebus solus dispiciat necesse est, milleq; negocia sustineat.

Amplificatio à collatione

II. Quæ acerba & periculosa.

Quippe nec Atriden Agamemnona dulcis habebat
Somnus, multigenas uersantem pectore curas.

Idq; quum reliqui omnes Achiui sterterent. Adde quòd Lydum illum discruciat filius mutus: Persam uero, Clearchus ad Cyrum desciscens. Atque alium quempiam, Dion cum Syracusanis nonnullis ad aurem communicans. Rursum alium quendam urit Parmenion collaudatus. Item Perdiccam Ptolemæus. Ptolemæum Seleucus. Quin illa quoque molestiam adferunt: amasius per uim non sponte conuiuens, concubina alio gaudens, tum si qui defectionem parare dicantur: aut duo quatuoruè satellites inter sese consurrantes. Porrò (quod est omnium grauissimum) amicissimi quiq; uel maximè sunt formidandi, semperq; metuendi, ne quid magni mali ab illis exoriatur. Nam alius à filio ueneno necatus est: alius item ab amasio. Alium simile quoddam fortassis mortis genus eripuit. MIC. Apagesis. Atrocia, miraq; sunt ista quæ narras ò Galle. Mihi igitur multo sit tutius operæ cerdonicæ pronum incumbere, quàm ex aurea bibere phiala ceu miter delatum hausturn: cæterum cicuta, aconitoq; temperatum. Nam mihi quidem hoc unum est periculi: ut si paulum aberret simillon, deflectatq; à recta incisione, summum secantis digitū exiguo sanguine tingat. At isti quemadmodum narras, letifera agunt conuiuia, atque id innumerabilibus in malis constituti. Deinde ubi concidernt, persimiles esse uidentur tragœdiarum histrionibus. Nam multi sicut uidere licet, quo ad Cecropes

Exempla dictorum.

Alia collatio Histrionum.

sunt

sunt scilicet, aut Sisyphi, aut Telephi diademata gestant, argenteisq; capulis gladios, comamq; uentilantem, & auro intertextam clamydem: quòd si quis (qualia nimirum permulta solent accidere) impulsos illos media in scena præcipites des, risum profectò moueant spectatoribus: uidelicet persona unà cum ipso diademate contrita, uero aũt actoris capite luxato, cruribusq; maxima ex parte renudatis: ut iam interioris amictus, quàm miseri sint panni fiat perspicuũ: ac cothurnorũq; quos pedibus induxerunt, appareat deformitas, haudquaquam ad pedis modum respondentiũ. Vide ut me iam similitudines conferre docueris optime Galle. Cæterum tyrannis talis quędã res tibi uisa est esse: uerum ubi equus esses, aut canis, aut piscis, aut rana, quomodo eam uitæ rationẽ ferebas? GAL. Istũ quem nunc suscitas sermonem & longior sit, neq; huius temporis. Illud autem unum in genere dixerim: nullam ex omnibus uitam mihi non uisam tranquilliorem uita humana, naturalibus duntaxat cupiditatibus & usibus circunscriptã. Siquidem publicanum equum, aut sycophantam ranam, aut sophistam graculũ, aut popinatorem culicem, aut cinædum gallum, atq; id genus alia, quæ uos studio comminiscimini, haudquaquam inter illos uidebis. MIC. Quæ dicis, ò Galle, fortassis uera sunt: uerum non me pudebit apud te fateri, quod mihi accidit. Haud unquam quiui dediscere cupiditatem illam, à puero mihi insitam, uidelicet ut diues euadam. Quin nunc quoq; somnium illud ob oculos uersatur, aurũ ostentans: potissimum autem sceleſtus ille Simon excruciat, qui quidẽ tantas inter opes delicietur. GAL. At ego te isto leuabo morbo Micylle, tametsi nox etiamdũ est. Surge modo, ac sequere me. Siquidem ad ipsum te Simonem adducã, atq; in alioru̇m diuitum ædes, quò nimirum uideas, quomodo res habeant apud illos. MIC. Isthuc quo pacto, clausis foribus? Num me parietes transfodere cõpelles? GAL. Nequaq;, uerum Mercurius, cui sum sacer, hoc optanti mihi largitus est, ut siquis longissimã caudæ plumam, quę ob mollicię inflectitur. MIC. Atqui duas habes eiusmodi. GAL. At dextrã ex his auulsam cuicunq; ego gestandam dedero, is quoad uoluero, fores omneis poterit aperire, cunctaq; uidere, ipse inuisibilis. MIC. Equidẽ ignorabam, ò Galle, te præstigiarũq; quoq; peritũ esse. Porrò si mihi isthuc semel præstiteris, uidebis illico Simonis uniuersas opes huc deportatas, nam eas huc rediens transferã. At ille rursum circunrodet, ebibetq; putria coria, quibus cõsueuit soleas cõpingere. GAL. Atqui nefas sit isthuc facere. Siquidẽ Mercurius illud mihi mandauit, ut si quis pennam tenens, istiusmodi quippiã patrarit, uociferans furẽ proderem. MIC. Rem neutiq; ueri similem narras, nempe Mercuriũ quũ ipse sit fur, non sinere alios, ut idem faciãt. Sed tamen abeamus. Nam aurũ auferã, si modo possim. GAL. Pennam prius reuellito. Quid hoc rei? ambas reuulsisti. MIC. Tutius hoc quidẽ ò Galle, tum tibi minus fœdũ sit futurũ, ne altera caudæ parte [illegible] Age sanè: sed utrũ Simonẽ prius adimus, an alium quẽpiam diuitũ? MIC. Haud aliò, imo ad Simonem, qui uidelicet pro dissillabo, tetrasyllabus esse affectet, posteaquã diues euasit. Sed iam ad fores accessimus. Quid igitur deinceps facio? GAL. Pennã seræ admoue. MIC. Ecce autem, dij boni, ostium perinde atq; claui resilijt. GAL. Perge porrò præcedens, Vides illum uigilantẽ ac supputantem? MIC. Video per Iouem, & quidẽ ad obscuram siticulosamq; lucernã. Præterea pallet, haud scio unde Galle, totusq; exaruit, atq; extenuatus est, mirũ, ni curis. Neq; enim auditum est illum alioqui malè habere. GAL. Ausculta quid dicat, siquidẽ intelliges, quibus de causis ad eum modũ sit affectus. SIMON. Nimirũ septuaginta illa talenta tutò admodum sub lectica defossa sunt, neque quisquam alius omnino uidit. At uero, sedecim illa Sosylus equiso uidit me sub præsepi occultantem. Itaque de curando stabulo non est admodum sollicitus, quanquam nec aliàs admodum laboris appetens, uerisimile est autem illum multò etiam his plura sustulisse. Nam unde alioqui Tibius heri tam ingens salsamentum illi opsonio proposuisset?

Cõclusio, nullam uitã molestiorem esse humana.

Iam et exemplis probat, quæ dixit hactenus.

Efficitio diutis cogitabũdi & rationem supputantis.

fuiſſet? Tum autē aiunt, illum monile emiſſe uxori drachmis quinq̄. Heu miſero mihi. Hi omnia mea diſſipabunt bona. Quid quòd ne pocula quidē ſat in tuto mihi recondita ſunt, quū ſint multa. Vereor enim, ne quis ea ſuffoſſo pariete tollat. Complures mihi inuident, atq̄ inſidias parant. Præter cęteros autem Micyllus iſte uicinus. MIC. Ita per Ionem. Nam tibi ſum ſimilis, ac patellas ſub ala geſto. GAL. Tace Micylle, ne protinus ipſo in furto nos prodas. SIMON. Optimū igitur fuerit, ut ipſe inſomnis ſeruem. Omnem obibo domum in orbē obambulans. Quis iſte? uideo te per Iouem. O parietum perfoſſor, poſteaquam es columna, benè res ſe habet. Pernumerabo denuo refoſſum argentum, ne quid fortè dudum me fugerit. En rurſum, obſtrepuit mihi neſcio quis. Nimirum obſideor, atq̄ inſidijs appetor ab omnibus, ubi mihi gladius? Si quenquā deprehendero, rurſum aurum defodiamus. GAL. Sic tibi habent ō Micylle, res Simonis. Sed abeamus ad alium quempiam, donec noctis adhuc aliquantulum ſupereſt. MIC. O miſer, cuiuſmodi uiuit uitam? hoſtibus eueniat ad hunc modum diuitem eſſe. Itaq̄ pugno illi in maxillam illiſo, uolo diſcedere. SIMON. Quis me pulſauit? Latrocinio deſpolior miſer MICYL. Plora ac uigila, auriq̄ ſimilis corpore reddaris, quandoquidem illi affixus, deditus es. Nos autem, ſi uidetur, Gniphonem fœneratorem uiſamus. Nam nec is procul hinc habitat: ipſæ nobis ſuapte ſpōte fores patuerunt. GAL. Vides hunc quoq̄ curis inuigilantem, & uſurarum rationes iterantē digitis cōtortis? cui propemodum relictis his omnibus ſit in ſilpham, aut culicem, aut muſcam abeundū. MIC. Equidem uideo miſerum ac uecordem hominē, ne nunc quidem multō meliorem uiuere uitam, quām ſilphæ aut culicis, Adeo totus & hic à curis & rationibus eſt extenuatus. Nunc ad aliū eamus. GAL. Ad tuum, ſi uidetur, Eucratem. En tibi fores per ſe patuere. Quin introimus? MIC. Paulò antè hæc omnia mea erant. GAL. At etiam nunc tu diuitias ſomnias? uides igitur Eucratem ipſum quidem à famulo, uirum natu grandem. MIC. Video profectò quidd ā haudquaquam uirile. Porrò altera ex parte ipſam item uxorem à coquo conſtuprari. GAL. Quid ergo? Num optaris & horum hæres exiſtere Micylle, cunctaq̄ poſſidere, quæ ſunt Eucratis? MIC. Haudquaquam Galle. Imò fame citius interierim, quàm id genus quippiam patrarē. Valeat aurum & conuiuia. Duo oboli mihi potiores diuitiæ ſunt, quām ſi à domeſticis mihi domus perfodiatur. GAL. Sed iam nunc quandoquidem dies fermè diluxit, domum ad nos redeamus. Reliqua rurſus aliàs uidebis Micylle.

ICAROMENIPPVS, SIVE HYPERNEPHELVS.

D. [redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

QVod ſuprà in ſpecie, idem hic in genere tractat. Reprehendit enim in uniuerſum omnium hominum tum priuatorum, etiam regum ac principum, omnia facta ac ſtudia, ſiue ea priuata ſint, ſiue etiam ad cultum, ac religionem deorum pertineant, præcipue autem philoſophos, ut ſemper alias, inſectatur, quos indicat non modo circa res humanas incerta ac ſtulta docere, uerum etiam de rebus ſublimibus, de mundo, de deo, de prouidentia diuina & id genus alijs, abſurda, atq̄ impia quædam tradere, quæ neque uiderint ipſi, neque aliunde cognouerint. Atque hæc omnia ſub Menippi nomine, quem aliàs quoque, ut philoſophis inſeſtum atque inimicū exhibet. Hunc enim fingit, cum uideret hominum res incertas & ridiculas eſſe, cupereq̄; ueritatem naturæ, ac uirtutem cognoſcere, ad philoſophos ſeſe contuliſſe. Qui cum multa quidem, ac ſpecioſa habitu, ac uerbis pollicerentur, doctrina autem inter ſe diuerſa, atque aliena quædam traderent, neque ipſi ſibi conſentirent, pro ueritate, nugas quaſdam docendo, poſtremo conſilij inopem, de cœlo conſcendendo, ac ipſarum illarum rerum, experimento capiendo cogitaſſe. Aſſumptis igitur & affictis alis, Dædali exemplo, in cœlum ſubuolaſſe, ubi, primum circa Lunam facto ceu diuerticulo quodam, contemplatum eſſe omnia, quæcunque in terris, ſiue publicè,

ęę, sine priuatim, & in occulto quoq; gerunt ur, non modo à regibus & principibus, uerumetiam à ciuitatibus, populis, diuitibus & plebeis. Deinde autem in cœlo ea uidisse, quæ stultè ac ridiculè Iupiter circa hominum uota, sacrificia, iuramenta, & cætera officia dispensanda exerceat, quæq; item alij Dij in conuiuijs, in concionibus, & cæt. non quidem ipsi agere solent, sed à stultis & imperitis hominibus agere creduntur. Vtrobiq; autem grauem de philosophis querelam audiuisse. Nam Lunam quidem de contumelijs, quibus ab illis afficeretur, conquestam esse: propterea quòd ab alijs lumen furtiuum habere, ab alijs ceu speculum, supra oceanum suspensam esse, diceretur. Iouem autem omnem illorum uitam, mores, sectas, habitum, doctrinam, facinora domestica & linguæ petulantiam, accusasse. præcipue autem contra Epicureos, ut qui Deos omnino ullos negarent esse, incensum fuisse. Porrò Tituli ratio hæc est, quod, ut Icarus alatus in altum subuolasse dicitur, ita hic Menippus quoq; cœlum alatus conscendit, unde & alter titulus ὑπερφέλου additur, quasi dicat, eius qui supra nubes ascendit. In primis memorabilis & propria descriptio illa Philosophorum est, qua Iupiter in concilio deorum illos depingit, quæ non modo in philosophos olim quadrasse uidetur, uerum etiam theologis plerisque nostrorum temporum, præcipue monachis & scholasticis istis, quos uocant, accommodari posse. Fuit autem, ut hoc quoque addamus, Menippus quidem reuera Cynicus philosophus, natione Phœnix, ac seruus natus. de quo Laërtium uide.

MENIPPVS.

ER mille igitur erant stadia à terra usque ad lunam, ubi prima nobis fuit mansio. Porrò hinc sursum ad solem parasangæ fermè quingentæ. Rursum ab hoc usque ad ipsum denique cœlum, arcemq; Iouis in edito sitam, tantum ferè spacij fuerit, quantum aquila probè, succinctè, atque expeditè queat uno die peragere. AMICVS. Dic mihi per Gratias, Menippe, quæ sunt ista quæ de astris loqueris, ac tacitus tecum supputas? Etenim iamdudum te affectans, audio soles & lunas: præterea autem & magnifica ista, mansiones ac parasangas, peregrina quædam commemorantem. MENIP. Ne mireris Amice, si sublimia aëriaq; tibi uideor loqui. nam summam apud me reputo nuper actæ peregrinationis. AMIC. Nimirum Phœnicum exemplo uiam stellis notaras. MEN. Haud quaquam per Iouem: quin magis ipsis in stellis sum peregrinatus. AMIC. Papæ, longum profectò somnium mihi narras. Siquidem totas edormisti parasangas insciens. MENIP. Quid ais? somnium tibi referre uideor: qui modo ab ipso Ioue ipse reuersus adsum? AMIC. Quid audio? Itáne Menippus nobis à Ioue delapsus adest è cœlo? MEMIP. Ita sanè. Ego tibi ab ipso illo summo Ioue hodie uenio, rebus interim dictu mirís, & auditis, & conspectis. Quòd si nõ credis: equidem hoc ipso nomine supra modum gaudeo: cũ supra fidem esse uideo meam felicitatem. AMIC. Et quo pacto diuine atq; Olympie Menippe, mortalis cum sim, ac terrestris, queam non credere uiro, qui nubes superarit: quinq; ut Homericis dicam uerbis, Iam sis cœlitum è numero unus? Verum illud mihi dicito, si molestum non est, quibus modis in altum subuectus es, aut unde nactus scalas tanta magnitudine? Nam quantum ad faciem ac formam attinet, non es admodum similis illi Phrygio: ut coniectare possimus, te quoq; ab aquila raptum fuisse: quo pocillatoris alicubi munere fungereris. MENIP. Non me clàm est te iamdudum irridere. Neq; uero id omnino mirum: si narrationis nouitas tibi fabulæ uidetur adsimilis. Cæterum ad consensum nihil mihi erat opus, neq; scalis, neq; uti pueri illius in morem ab aquila raperer: propterea quòd alæ mihi essent propriæ. AMIC. Iam uero istud quod narras, uel ipsum Dædali factum superat. Siquidem præter alia, nobis insciẽtibus, miluius quispiam aut gracculus ex homine factus es. MENIP. Rectè amice: neq; procul ã scopo coniecisti. Etenim illud Dædali de alis inuentum ipse quoq; sum machinatus. AMIC. At interim omnium audacissime, non ueritus es, ne tu quoq; alicubi in mare delapsus, Menippeum aliquod pelagus tibi cognomine redderes: quemadmodum ille Icarium? MENIP. Nequaquam. Siquidem Icarus cum alas haberet cera adglutinatas: eaq; quamplurimum ad solem esset liquefacta: defluxis alis, non mirum

Occasio Dialogi.

Docilitas & Attentio.

si decidit. At nobis citra ullam ceram erant pennæ. AMIC. Istud qui fieri potuit? Iam enim haud scio quo pacto paulatim me adducis, ut uera uideantur quæ narras. MENIP. Ad hunc fermè modum. Aquilam egregiè magnam, tum aũt & uulturem ualidum arripui. His cum alas unà cũ ipsis brachijs præsecuissem. Quin potius si uacat, totius commenti rationem ordine tibi percensebo. AMIC. Mihi quidem uel maximè uacat. Adeo sublimis à sermone tuo pendeo: iamq; ad narrationis finem inhio. Ne uero me negligas, per Iouem amicitiæ præsidem: auribus in aẽre suspensum, ob tuam narrationem. MENIP. Ausculta igitur. Neque enim ciuile fuerit, si spectem animum ore hiante relictum: eumq;, quemadmodũ tu ais ab auribus suspensum: Ego igitur cum expendens ea quę sunt in uita mortaliũ: protinus omnes res humanas repperissem ridiculas, humiles, instabiles: nempe opes, imperia, magistratus: contemptis his, atq; horum studio, adiectoq; animo ad ea, quæ uerè sunt bona: conatus sum ab his tenebris emicare, & ad uniuersi naturam suspicere. Atq; hic mihi multam attulit hæsitationem, primũ hic ipse qui à sapientibus appellatur mundus. Neq; enim inuenire poteram, neque quo pacto factus fuisset, neq; quo opifice: neq; quod esset illius uel initium, uel finis. Deinde cum particulatim contemplarer, multò etiam magis ambigere sum coactus. Quippe qui uiderem stellas temerè per cœlũ dissectas. Tum solem ipsum, quid tandem esset, scire gestiebam. Super omnia uero, quæ Lunæ accidebant, mihi uidebantur absurda ac planè mira: putabamq; causam aliquã arcanam et inexplicabilem esse, cur illa subinde speciem formamq; uariaret. Quin etiam fulgur emicans, tonitru erumpens, tum pluuia, nix, grando, è sublimi demissa. Videbantur hæc quoq; omnia coniectu difficilia: quæq; nullis notis deprehendi possent. Itaque cum ad eum modum essem affectus: optimum factu ratus sum, ut horum unumquodq; à philosophis istis perdiscerem. Siquidẽ existimabam illos ueritatem omnem docere posse. Quare cum ex illis præstantissimos delegissem, quantum mihi coniectare licebat, è uultus austeritate, eq; coloris pallore, ac barbæ profunditate. Mirum enim ut mihi ex ipso protinus aspectu sublimiloquos quosdam, & cœlestium rerum peritos uiros præ se ferebant. His ubi memet docendum tradidissem magna pecunia: quam partim eueſtigio præsentem numerauí: partim tum me persoluturum sum pollicitus, ubi ad philosophię summam peruentum esset: non grauabar erectus ad nugas doceri, & uniuersi dispositionem discere. At illi tantum aberant, ut me priſtina liberarent insciti: ut in maiores etiam dubitationes cõiecerint: principia nescio quæ, ac fines, tum insecabilia, inania, syluas, idæas, atq; id genus alia, mihi quotidie offundẽtes. Verum illud interim mihi uidebatur omnium esse grauissimum: quòd cum nihil inter illos conueniret: uerum pugnantia, diuersaq; inter se omnia loquerentur: tamen postulabant, ut sibi fidem haberem: ac ad suam quisque rationem me conabatur adducere. AMIC. Rem absurdam narras. Si uiri cum essent sapientes, inter sese de rebus factiose dissidebant: neque de ijsdem eadem probabant. MENIP. Atqui rideres Amice, si audieris illorum arrogantiam, & in differendo prodigiosam confidentiam. Qui quidem cum humi ingrederentur: nihiloq; præstantiores essent nobis, qui super terram ambulamus: ne cernentes quidem acutius quàm quiuis alius astans: nõnulli cæcutientes etiam senio atque inertia: tamen & cœli terminos perspicere sese profitebantur: solem quoque ipsum dimetientes: & ea quæ supra lunam sunt, aggredientes. Ac perinde quasi ex ipsis delapsi stellis: ita & magnitudinem illarum, & figuram explicabant. Ac sæpenumero cũ fortè ne illud quidem certò scirent, quot stadijs à Megara abessent Athenæ: tamen spacium, quod interest inter solem & lunam, quot esset cubitorum, audebant pronunciare: Tum aëris altitudinem, maris profunditatem, terræ ambitũ dimetientes. Ad hæc, circulos depingebant, ac triangulorum figuras super quadrangulos inducentes: neq; nõ sphæras quasdã picturatas, cœlum scilicet ipsum

metientes

Narratio, ac primũ quibus de causis ad philosophos se conuerterit.

Ignorantia et insciti a uulgi.

II.

Causæ, quib. cõmotus, cœlũ ac Iouẽ ipsum adeundũ censuerit. Nẽpe philosophorũ diuersa & incerta doctrina.

De cœlo et rebus sublimib.

metientes. Iam uero illud an non inſulſum, & inſignis arrogantiæ? quòd cum de rebus uſqueadeo incertis loquantur, nihil tamen ita proponunt, quaſi coniecturis ducantur: uerum ſupra modum contendunt, neq; ullum uincendi locum aliis relinquunt. Tantum non iureiurando confirmantes, Solē maſſam eſſe candefactam: incoli Lunam, ſtellas aquam potare: idq; ſole ueluti ſitula quadam per funem demiſſa, uaporem è mari attrhēte, atq; illis omnibus ordine potum diſtribuente. Nam quanta ſit in dictis pugnantia, id haud difficile fuerit cognoſcere. Iam mihi ſpecta per Iouem, num illorum decreta inter ſe cōſentiant, ac non magis longiſſimis diſſita interuallis. Quandoquidem primum de ipſo mundo uaria eſt ſententia: cum aliis & ingenitus, & nunquam interiturus eſſe uideatur. Rurſum alij, & opificem illius, & fabricādi modum eloqui ſint auſi. Quos equidem cum primis admirabar: propterea quòd cum deum quendam rerum omnium opificem præpoſuiſſent: non illud etiam adderent, uel unde is eſſet profectus, aut ubi loci conſiſteret cum omnia fabricaretur. Nam ante uniuerſi exortū non poſſis uel tempus, uel locum imaginari. AMIC. Prorſus audaces quoſdam Menippe, homines, ac prodigiorum autores mihi narras. MENIP. Quid autem ſi iam audias, uir optime, quæ diſſerant, & de Ideis, & de incorporeis: tum quæ de finito & infinito nugantur? Nam & his de rebus acriter inter ſe digladiantur. Dum alij fine circumſcribunt uniuerſum: alij contrà, finem illud neſcire exiſtimant. Quin inſuper quidem exiſtis complures eſſe mundos demonſtrabāt: damnantes eos, qui de hoc uelut uno quopiam illorum diſputarent. Rurſum alius, neſcio quis uir, haudquaquam amicus paci, bellum rerum omnium parentē eſſe cenſebat. Nam de diis, quid iam attinet loqui? Cum his Deus eſſet numerus: illi rurſus, per canes & anſeres ac platanos deierarent. Deinde alij, reliquis omnibus diis expulſis, uni ſoli rerum omnium imperium tribuebant: ita ut mecum etiam animo diſcruciarer, cum tantam audirem deorum inopiam. E diuerſo, alij liberaliores, multos deos faciebant: ac diſſectis illis, hunc aliquem primū deum appellabant: his ſecundas aut tertias diuinitatis partes tribuebāt. Ad hæc alij incorporeum quiddā & informe putabant eſſe numen. Alij corpus eſſe imaginabantur. Deinde non omnes erant in hac opinione, ut putarent diis eſſe curæ res mortalium: uerum erant nonnulli, qui eos omni cura liberantes, haud aliter atq; nos conſueuimus ætate defectos, à miniſteriis dimittere: nihilo aliuſmodi eos inducunt, quàm cuiuſmodi in comœdijs induci ſolēt ſatellitia. Iam alij ſuperantes hæc omnia, ne eſſe quidem ullos omnino deos credebant: ſed mundum nullo domino, nulloq; duce temere ferri ſinebant. Atqui cum hęc audiebam, uerebar non habere fidem uiris altifremis, ac probè barbatis, Neq; tamen inueniebam, ad cuius dicta me uerterem: ut aliquam illorum ſententiam nancíſcerer irreprehenſam, ac nequaquam ab alio ſubuerſam. Itaq; planè tandem Homericū illud mihi uſu ueniebat. Nam ſæpenumero animus incitabat, ut huic alicui illorum crederem: ſed me mēs diuerſa uetabat. In quibus omnibus cum perplexus hæſitarem: deſperabam futurum, ut ſuper his uerum aliquid in terris audirem: cæterum unica tātum uia, uniuerſa dubitatione liberari poſſe, ſi ipſe alis aliqua ratione additis, in cœlum aſcenderem. Eius rei conficiendæ ſpem mihi præbuit primum ipſa cupiditas: deinde fabularum ſcriptor Aeſopus: qui aquilis ac ſcarabeis, interdum & camelis cœlum adiri potuiſſe demonſtrat: uerum ut mihi ipſi alæ prouenirent aliquando, id nulla ratione fieri poſſe uidebatur. Cæterū ſi uulturis, aut aquilæ alas induiſſem: nam has ſolas ſufficere ad humani corporis motum: futurum forſitan, ut mihi ſuccederet experiētia. Itaq; correptis auibus, alteri dextram alam, porrò uulturi ſiniſtram amputaui: idq; admodū ſcitè. Deinde quum obligaſſem, humeriſq; loris ualidis accommodaſſem: tum ſummis pennis anſas quaſdam manibus inſerendis addidiſſem: mei ipſius periculum faciebam: primum ſubſiliens, ac manibus interim ſubſeruiens, & anſerum exemplo

De mundo.

De infinito.

De Deo.

De diuina prouidentia.

Quibus ratiōnibus adductus ſperficiēdæ rei ppoſitæ ſpem ceperit.

Hypotypoſis uoluatū et diſcēſum mediantis.

paulum adhuc à terra uolatu me ſuſtollens, inter uolandum ſummis interim pedibus ingrediens. Poſtea quum res ex animi ſententia ſuccederet, iam audacius etiam experimentum aggrediebar: conſcenſaq; arce demiſi meipſum per præceps, atq; inde in ipſum ferebar theatrum. Mox ubi nullo periculo deuolaſſem, ſublimia iã & ardua cogitare cœpi: ac tollens me à Parnetho ſiue Hymetto, ad Geraneam uſq; uolabam. Rurſum inde ad Acrocorinthum ſubuolaui: deinde ſupra Pholoën & Erymanthum ad Taygetum uſq;. Ergo quum tandem audax facinus ſatis eſſem meditatus: iamq; perfectus et altiuolus euaſiſſem, non amplius de pullis imitandis cogitabam: uerum conſcenſo Olympo, cibo quàm leuiſſimo paſtus, inde rectà in cœlum tendere cœpi: initio quidem oborta oculorũ uertigine ob profunditatem: & poſtea ferebam, et hoc quoq; facile. Verum ubi iam ipſi lunæ uicinus eſſem, plurimumq; nubium eſſem emenſus: ſentiebam me defatigatum, maximè in ala ſiniſtra, nempe uulturina. Huc igitur diuerti, ac ſupra eam inſidens requieſcebam: in terram interim è ſublimi reſpiciens, neque ſecus quàm Homericus ille Iupiter, nunc bellacium Thracum regionem deſpiciens, nunc Myſorum, mox (ſi libuiſſet) Græciam, Perſidem, Indiamq;: ex quibus omnibus uaria quadam uoluptate perfundebar. AMIC. Ergo iſta quoq; narrabis Menippe: ne ulla prorſus peregrinationis parte fraudemur: quin potius ſiquid obiter in itinere conſpexiſti, fac ut hoc quoq; ſciamus. Nam ego ſanè haud mediocria dicturum te expecto: de terræ forma, deq; omnibus quæ in terra ſunt, cuiuſmodi tibi uiſa ſunt ex alto contemplanti. MENIP. At tu quidem rectè coniectas Amice. Quamobrem quatenus licet, conſcenſa luna inter narrandum peregrinanti comes eſto, ſimulq; mecum contemplare totam terræ ſpeciẽ, habitũq;. Atq; initio quidem admodum puſillam quandam terram mihi uidere uidebar: multo, inquam, luna minorem: ita ut ego repente intentis oculis diu dubitarem ubinam eſſent tanti illi montes, ac tantum mare: quòd ni Rhodiorum coloſſum conſpexiſſem, tum Phariam turrim: haud dubiè prorſus ubinam eſſet terra, me prorſus latuiſſet: uerum iſta quòd ſint ſublimia, præq; cæteris eminentia, præterea oceanus paulatim ad ſolem reſplẽdeſcens, indicabant terram eſſe id quod uidebam. Mox ubi fixius intenderem oculos, iam mihi omnis mortalium uita cœpit eſſe conſpicua: nõ ſolum ſingulæ nationes atq; urbes: ſed planè uidebã nauigantes, bellantes, agricolantes, litigantes, mulieres, feras: & ut ſumatim dicã:

Quicquid tellus educat alma.

AMIC. Iſta quæ nunc dicis, haud quaquam ſunt ueriſimilia, ac ſecum pugnantia. Etenim quum pauloantè Menippe terram requireres, propter ingens in medio interuallum in arctum contractam: adeo ut niſi coloſſus tibi feciſſet indicium, forſitan aliud quiddam uidere te credidiſſes, quĩ repente factus lynceus, cuncta quæ ſunt in terra, dignoſcis: homines, feras, ac propemodum etiam culicum nidos. MENIP. Rectè tu quidem admones: nam quòd maximè dictum oportuit, id neſcio quomodo præteriì. Siquidem quum ipſam quidem terram conſpectam agnoſcerem, cæterum reliqua nõ poſſem perſpicere propter altitudinem: nimirum iam non pertingente oculorum acie, grauiter ea res me diſcruciabat, ac uehemẽter perplexum habebat. Ego quum ad hunc modum eſſem ſollicitus, ac propemodum etiam lachrymarer: adeſt à tergo ſapiẽs ille Empedocles, ea ſpecie ut carbonarium quempiam eſſe diceres, cinere oppletus, atq; exuſtus. Hunc ego quum uidiſſem (dicendum eſt enim) nonnihil perturbabar, ratus dæmonẽ aliquem lunarem uidere me. At ille: Bono, inquit, es animo Menippe.

Nullum ego ſum numen: quid me im mortalibus æquas?

Sum Empedocles ille phyſicus: etenim ubi me præcipitem in crateras inieciſſem, fumus ab Aetna raptum huc ſubuexit. Itaq; nunc lunam incolo, aëriuagus plerumq;, ac rore uictito. Adſum autem hæſitanti iam iſtam tibi adempturus: nã illud (ni fallor) malè te habet, torquetq;, quòd non liceat tibi perſpicuè terrã cernere.

1. Diuerſoriũ Lunæ, unde proſpectu in terram capto cũcta quæ in infericribus hiſce regionibus geruntur inſpicit.

Tactè et hæc ut ambitioſa hominũ opera perſtringit

Modus & ſi cultus rei gerendæ.

Empedoclem hic notat, uelu ti q ipſe quoq; de rebus naturalibus abſurde nugatus ſit. alludit aũt ad id, qđ idẽ ut quidã tradunt, in crateres Aetnæ præcipitauit ſeſe.

nere. Benè abs te factum eſt, inquam, optime Empedocles, ubi primum denò ſa ro rurſus in Græciam, tui memor ſacrificabo tibi in fumario: atq; in Nouilunijs ter ad lunam inhians uota faciam. Imò per Endymionem, inquit ille, haud huc acceſſi præmij gratia, ſed affectio quædam mouit animum meum, quum te uide rem affectum moleſtia: uerum ſcis quid facies, quo perſpicâx fias? Non per Io uem, inquam, niſi tu mihi forſitan caliginem amoueas ab oculis, nam in præſentia uideor non mediocriter lippire. Atqui me, inquit ille, nihil erit opus. Etenim ut acutè uideas, id ipſe tecum è terra allatũ habes penes te. Quid igitur eſt iſtud inquam, neq; enim noui. An ignoras, inquit, te dextram aquilæ alam indutum eſſe? Scio, inquam maximè, ſed quid alæ cum oculo? Quoniam, inquit, aquila inter animantia cætera acutiſſimi uiſus eſt: unde ſola ſolem aduerſum obtuetur, atque ita demum eſt rex & ingentia aquila, ſi non conniuentibus oculis aduerſus radios aſpiciat. Ita quidem aiunt, inquam. Quare iam me pœnitet, qui non meis exemptis oculis aquilinos inſeruerim, cum hac aſcenderem. Nam nunc ſanè dimidiatus aduenio, neq; omni ex parte ſatis regaliter adornatus, quin magis adſimilis uideor nothis iſtis & abdicatis. Attamen in te eſt, inquit, ut protinus alterum oculum regalem habeas. Etenim ſi aſſurges, uelisq; cohibita uulturis ala alteram ſolam mouere, iuxta proportionem alę, dextro oculo cernes acutè: quo minus altero cæcutias, nulla ratione ſuccurri poteſt, propterea quòd ad partem pertineat deteriorem. Mihi, inquã, ſatis eſt, ſi uel dextra ex parte aquilino more cernam. Nihilo enim fuerit deterius, cum mihi non raro uidiſſe uidear fabros altero oculo melius etiam ad regulam exæquantes ligna. Hæc locutus ſimul ea faciebã, quæ præceperat Empedocles. Ille interim paulatim ſubducens ſeſe, ſenſim in fumum euanuit. At ſimulatq; mouiſſem alam, ingens lumen mihi circũfulſit, adeo ut cuncta fierent in conſpicuo, quæ hactenus latuerant. Deflexis igitur in terram oculis, clarè uidebam & urbes, & homines, & quæ fiebant: neq; ſolum ea quæ ſub dio, uerum etiam quæ domi faciebant, rati ſeſe à nemine uideri. Ptolomæum uidi cum ſorore rem habentem, Lyſimacho ſtruentẽ inſidias filium, Antiochum Seleuci filiũ, nouercæ Stratonicæ clanculum innuẽtem, Theſſalum Alexandrum ab uxore tolli è medio, Antigonum filij uxorẽ adulterio ſtuprantem, Attalo nenenum porrigentẽ filium. Rurſum ex altera parte Arſacen interficientem mulierculam, & Arbacẽ eunuchum gladium educentẽ in Arſacen. Porrò Spartinus Medus è conuiuio foras protrahebatur à ſatellitibus, calice aureo in frontẽ impacto. Atq; his fermè cõſimilia tũ in Libya, tum apud Scythas ac Thraces, in regijs geri licebat cernere. Nempe adulterantes, occidentes, inſidiãtes, rapientes, peierantes, trepidãtes, nonnullos ab intimis amicis prodi. Ac regum quidẽ negocia huiuſmodi mihi ſpectaculũ exhibebant. Cæterũ quæ factitabant plebei, longè magis erãt ridicula. Siquidem inter hos uidebam Hermodorum Epicureũ ob mille nummũm peierantem, Agatholem Stoicũ de mercede diſcipulum in ius uocantẽ, Cliniam rhetorem ex Aeſculapij fano phialam auream ſuffurantem, Herophilum Cynicũ in fornice dormientem. Quid enim alios cõmemorem, qui parietes perfoderent, qui lites agitabant, qui fœnerabãt, qui repoſcerent? Nam uarium quoddam & undiq; mixtum erat ſpectaculum.

Regum uitia & mores.

Plebeiorũ res & ſtudia.

AMIC. Atqui rectè facies Menippe, ſi iſta quoq; retuleris. Conſentaneum eſt eñ te ex his non uulgarem cepiſſe uoluptatem. MENIP. Ne fieri quidem poteſt Amice, ut cuncta ordine recenſeam, quum ſpectare modò iſta fuerit difficillimũ: uerum rerum faſtigia eiuſmodi fermè uidebãtur, qualia refert Homerus in clypeo, ubi erant conuiuia, nuptiæq;. Altera ex parte iudicia, & cõciones. Rurſum alia ex parte ſacrificabat quiſpiam. In proximo uero conſpiciebatur aliquis luctum agens. Porrò quum ad Geticam reſpicerem, uidebam belligerãtes Getas, Rurſum ubi ad Scythas deflecterem, cernere erat errãtes in plauſtris. Mox ubi paululũ in diuerſam partem deflexiſſem oculũ, ſpectabam agricolantes Aegyptũ

Gentiũ uicia & proprietates.

os, Phœnix ſcortabatur, Cilix latrocinabatur, Lacon loris cædebatur, Athenienſis cauſas agebat. Hæc omnia quum eodem tempore gererentur, cogita nũc cuiuſmodi uiſa fuerit rerum confuſio. Non aliter, quãm ſi quis producat multos ſaltatores, uel potius multas choreas: deinde præcipiat, ut omiſſo concentu propriam quiſq; cantionem canat. Deinde ſi certatim canat unuſquiſq;, & peculiarẽ ſuum cantum abſoluere ſtudeat, uocisq; magnitudine uicinum ſuperare contendat: cogita tecum per Iouem, cuiuſmodi futurus ſit eiuſmodi cantus. AMIC. Modis omnibus Menippe ridiculus ac confuſaneus. MENIP. Atqui Amice, hoc genus ſunt omnes qui in terris choreas agunt, omnisq; mortalium uita ex huiuſmodi conſtat diſcrepantia: quippe qui non modo ſonent abſona, uerum & ornatu ſint diſſimili, diuerſaq; moueant, neq; quicquam idem cogitent, donec choragus omnes è ſcæna exigat, negans diutius choreas ducere oportere. Id ubi factũ eſt, iam omnes ſunt inter ſe ſimiles, taciti, nec amplius confuſam illam, & incõpoſitam canentes cantionem. Verum in uario ipſo ac multiformi Theatro, uide licet ridicula erant quæ gerebantur omnia, præcipue uero mihi riſum mouebãt ij, qui de agrorum finibus contendebant, quiq; ſibi placerent hoc nomine, quõd Sicyonium agrum colerent: aut quòd Marathonis eam partem haberẽt, quę eſt iuxta Oenoën, aut quòd in Acarnania iugerũ mille poſſiderent. Cum uniuerſa Græcia, quemadmodum id temporis mihi è ſublimi deſpicienti uidebatur, quatuor digitorum ſpacium habere uideretur. Attica, niſi fallor, proportione, minima pars erat. Itaq; perſpexi quid eſſet reliquũ, quod diuitibus iſtis animos tolleret. Etenim is qui inter hos quamplurimum agri poſſidebat, uix unã ex Epicureis atomis colere mihi uidebatur. Cæterum ubi ad Peloponneſum flexiſſem oculos, deinde terram Cynoſuræ ſubiectam aſpexiſſem, ueniebat in mentem, pro quantula regione, quæ nihilo eſſet latior lente Aegyptia, tam ingens Argiuorũ ac Lacedæmoniorum multitudo cecidiſſet uno die. Porrò ſi quem cõſpexiſſem auro ſuperbientem, quòd annulos haberet octo, phialas quatuor, magnopere ridebam & hunc. Nam Pangæum uniuerſum, unà cum ipſis metallis, uix erat magnitudine micæ. AMIC. O te felicem Menippe, qui tam nouum ſpectaris ſpectaculum. Sed age dic mihi per Iouem, ciuitates atq; homines ipſi, quanti uidebantur, ex alto contemplanti? MENIP. Equidem arbitror te ſæpenumero formicarum concionem uidiſſe. Aliquas in orbem obambulantes, nonnullas exeuntes, rurſum has in ciuitatem redeuntes. Atq; hæc quidem fimum exportat, hæc alicunde raptam fabæ tunicã, aut dimidiatum frumenti granum currẽs apportat. Conſentaneum eſt autem pro ratione uitæ formicarum, eſſe apud illas & ædifi fabros, & concionatores, & magiſtratus, & muſicos, & philoſophos. Sed urbes ſanè cum ipſis uiris, formicarum nidis maximè uidebantur adſimiles. Quòd ſi tibi uidetur humilius exemplum, uiros cum formicarũ republica conferre, uetuſtas Theſſalorum fabulas ſpecta. Reperies enim Myrmidonas, gentem bellicoſiſſimam, è formicis uiros natos eſſe. Iam poſteaquam ſatis ſpectaſſem omnia, ſatisq; riſiſſem, excuſſi meipſum, ſubuolaui,

Ad reliquos diuos Iouis altitonantis in ædes.

Nondum ſtadium aſcenderam, cum Luna, fœminea ſonans uoce, Menippe inquit, ita tibi contingent quæ optas. Inſerui mihi in re quapiam apud Iouem. Dic inquam, neq; enim erit moleſtum, niſi ſi quid oneris ſit portandum. Nuncium inquit, quendam haud grauem, ac petitionem meo nomine Ioui perferes. Enecor Menippe, & multa, & intoleranda ab iſtis philoſophis audiens. Quibus præterea nihil eſt negocij, niſi ut curioſi res meas exquirant: quæ ſim, quanta ſim, & quam ob cauſſam diſſecer, dimidiataq; fiam, curq; utrinq; gibboſa uidear. Tum hi me dicunt inhabitari: illi ſpeculi ritu, ſupra mare ſuſpenſam eſſe. Alij rurſus, quod quiſq; ſecum excogitarint, hoc mihi tribuunt. Poſtremo, ipſum quoq; lumen aiunt mihi et furtiuũ eſſe, & adulterinum; quodq; ſupernè à ſole proficiſcatur,

Amplificatio à ſimili.

Vanum atq; inutile ſtudium plura poſſidendi.

à collatione partium ac totius.

Ciuitatũ propria ſtudia.

Collatio formicarum.

Querela Lunæ de philoſophorum contumelijs.

cur. neq; finem faciunt, etiam cum hoc qui mihi frater est, committere mé, & factionem inter nos serere conantes. Neq; satis erat illis, quæ de ipso dixerunt sole saxum esse illum, et massam candentem. Et tamen quàm multarum rerũ illis sum conscia, quas noctu patrant turpissimas & execrandas, cum interdiu tetrici sint & aspectu uirili, habituq; graues, & imperitorum oculos in se coniectos habentes. Atq; ego cum ista uideam, risileo tamen. Neq; enim decorum arbitror, retegere atq; in lucẽ efferre nocturnas illas diatribas, & quam quisq; in operto uiuat uitam. Quinetiam si quem conspicerem adulterantem, aut furantem, aut aliud facinus quàmmaximè nocturnum audentem: continuò contracta nube tegebam, ne uulgò ostenderem, uiros senes, ea gerẽtes, quæ neq; barbæ prolixæ, neq; uirilis professioni essent decora. At istis pro nihilo est oratione me discerpere, modisq; omnibus contumelia afficere. Adeo ut, testis est mihi nox ipsa, sæpius in animo habuerim, quàm possem hinc longissimè demigrare quopiam, ubi liceret curiosam istorum linguam effugere. Hęc igitur memineris, ut Ioui renuncies: si mulq; illud addas, ne fieri quidem posse, ut hoc in loco durem, nisi physicos illos comminuat: dialecticis os occludat: Stoam demoliatur: Academiã exurat, quæ in Peripato habentur: diatribis finem imponat. Siquidem ad hunc deniq; modũ fiet, ut mihi paretur quies, desinantq; me quotidie commetiri. Fient, inquam, quæ mandas, simulq; rectà ad ipsum cœlum tendebam,

Amplificatio ab immerito.

Epilogus.

Nulli ubi comparent hominũmue bouũmue labores.

II. Ascensus in cœlũ et ad ipsum Iouẽ. Et hactenus quidẽ hominũ stultitiã et cupiditates persecutus est. Iã et illa quæ de dijs feruntur eodem modo exagitat.

Etenim paulopòst ipsa etiam Luna mihi perpusilla uidebatur ẽ sublimi. Tandẽ & terram obtexerat: Porrò relicto ad dextram sole, per ipsas uolans stellas, tertio die ad cœlum perueni. Ac primum quidem mihi uisum est, protinus ita ut eram, introire: ratus facilè fieri posse ut fallerem. quippe dimidia mei parte aquila. Porrò aquilam sciebam iam olim esse Iouí familiarem. Pòst apud me perpendebam, illos quamprimum deprehensuros esse me, qui alteram alam uulturinã indutus essem. Quapropter optimum factu ratus, non temere uenire in periculum, adiens pulsaui fores. At Mercurius audito pulsu, ac nomen percõtatus meum, festinatò abijt, Ioui renunciaturus. Nec multò pòst, intrò sum accersitus, magnopere pauitans ac tremens. Offendoq; deos omneis pariter considentes: nec hos absq; sollicitudine, Nonnihil enim animos illorum turbabat nouus & inopinatus aduentus meus. Et quantum antea, nunquam expectabant futurũ, ut mortales omnes mox aduenirent, ad eundem modum alati. Porrò Iupiter, admodũ terribili uultu toruoq; & Titanico me obtuens, inquit: Quisnam es, & unde uenis? ubi nam urbs tibi, qui ue parentes? Hoc ubi audissem, propemodum metu sum exanimatus. Attamen constiti stupidus, præq; uocis magnitudine attonitus. Aliquanto pòst ad me reuersus, omnia dilucidè exposui, ab ipso exorsus capite: Quemadmodum concupissem sublimia illa cognoscere: Quemadmodum accessissem ad philosophos, quemadmodum pugnantia loquentes audissem: Quemadmodum desperassem, distractus illorum dictis: Deinde meum inuentum, tum alas, reliquaq; omnia, usq; ad ipsum cœlum. Post omnia addidi, quæ luna mandarat. Itaque ridens Iupiter exporrectis aliquantum supercilijs: Quid dicas, inquit, de Oto & Ephialto: cum ausus sit & Menippus in cœlum ascendere? At in præsentia quidem, te ad hospitij consuetudinem inuitamus. Cras, inquit, super his quorum gratia huc aduenisti, dato responso dimittemus: simulq; cum dicto surgens, ibat ad eam cœli partem, unde maximè omnia poterant exaudiri: Iam enim tempus erat, ut uotis audiendis consideret. Atq; interim interundum percontabatur me super his negocijs, quæ essent in terra, ac primũ quidem illa: Quanti nunc uenit triticum in Græcia: Et num superior hyems grauiter uos tetigit: Et num holera egent hymbre copiosiore. Sub hæc rogabat: nunquis adhuc supereſſet ẽ Phidiæ genere: Et quam ob causſam Athenienses tot annos Iouialia intermisissent: Et num in animo haberent Olympium suum ab-

Ridicula & inepta cura Iouis.

ſoluere. Etnum eſſent comprehenſi, qui templum Dodonęum ſacrilegio ſpoli aſſent. Ad ea cum reſpondiſſem: Dic mihi (inquit) Menippe, de me uero quam habent homines opinionem? Quam, inquam, ò here, niſi maximè piã? nimirũ omnium deorũ regem eſſe te. Ludis tu quidem, inquit. Cæterum ego contentionem illorũ probè noui, etiam ſi nihil fateare. Siquidem fuit olim tempus, cum illis & uates eſſe uiderer & medicus. In ſumma, unus eram omnia. Tum Iouis plenæ erant, & uiæ omnes, ſimul & mortaliũ conciones. Piſa ac Dodona ſplendidæ erant, ac conſpiciendæ omnibus. Porrò præ fumo ſacrorũ, nec attollere oculos mihi licebat. Verum poſteaquã Apollo apud Delphos cõſtituit oraculum, Aeſculapius medicinæ officinam Pergami, ſimul atq; Bendidium natum eſt in Thracia, Anubis templum in Aegypto, Dianæ apud Epheſios, ad iſta quidem concurrunt omnes, ſolennes conuentus celebrant, Hecatombas offerunt: mihi uero tanquã ętate defecto, abunde magnum honorẽ habuiſſe ſe putant, ſi ſolido quinquẽnio ſacrificarint in Olympia. Proinde uideas aras meas frigidiores, q̃ ſint uel Platonis leges, uel Chryſippi ſyllogiſmi. Huiuſmodi quæpiam confabulati, in eum peruenimus locũ, ubi conſeſſurus erat ad exaudienda uota. Erant autem ordine ſitæ feneſtræ, cuiuſmodi ſunt ora puteorũ, habentes opercula, iuxta unamquanq; ſella poſita erat aurea. Itaq; Iupiter cum ad primã aſſediſſet, detracto operculo, præbuit ſeſe petẽtibus. Optabant aũt ex omni undiq; terra, diuerſa uariaq;. Nam ipſe quoq; admotis pariter auribus, ſimul audiebam uota. Erant aũt huiuſmodi: O Iupiter, contingat mihi regnũ. O Iupiter, cõtingat cepas & allia mihi prouenire. O Iupiter, utinã pater mihi breui moriatur. Rurſum alius aliquis dicit: Vtinã exiſtam hæres uxoris. Vtinã nemo reſciſcat me ſtruxiſſe inſidias fratri. Contingat mihi [illegible], coronari Olympia. Porrò ex his qui nauigabant, hic optabat ut ſpiraret Boreas, ille ut Notus. Agricola optabat pluuiam, contrà fullo ſolẽ, At Iupiter audiens, & ſingula uota diligenter expendens, non omnibus pollicebatur.

Eius dẽ expoſitulatio, q; cõtẽni incipiat.

Quo pacto uota hominũ examinentur

Verum hoc conceſſit Saturnius, abnuit illud,
Nam iuſta uota per os feneſtræ ſurſum admittebat, admiſſa ad dextrã ſtatuens. Rurſus iniqua remittebat irrita, flatu deorſum redigẽs: ne poſſint ad cœlum accedere. Super uno quodã uoto uidebam illum etiã ambigentem. Etẽm cum eſſent duo qui diuerſa peterent, æquales uictimas pollicitantes, nõ inueniebat utri potius annueret. Itaq; iã Academicon illud illi accidebat, ut nihil ſtatuere poſſet. Verum exemplo Pyrrhonis ſuſpenſus hęrebat etiã ac conſiderabat. Porrò cum iam ſatis uota proponentibus dediſſet operã, ad proximam digreſſus ſellã, et ad ſecundam feneſtrã, prono capite fœdera ferientibus, ac iurantibus dabat operã. Vbi his quoq; reſponſum eſſet, ac Hermodorũ Epicureũ fulmine cõminuiſſet, ad proximã deinde ſellam ſeſe trãſtulit, de diuinationibus omnibus & augurijs auditurus. Hinc ad ſacrificiorũ feneſtrã tranſijt, per quod fumus aſcendens, denunciabat Ioui nomen uniuſcuiuſq;, qui rẽ diuinã faceret. Rurſum omiſſis his, uentis & horis mãdabat, quæ facere deberẽt. Hodie apud Scythas pluito, apud Libyes fulgurato, apud Græcos ningito. At tu Borea ſpira in Lydia. Tu Note quieſce. Zephyrus Adriani undas concitet. Tũ in Cappadociã grandinis mille modij diſperganẽ. Tandẽ omnibus fermè ordinatis, diſcedebamus in eũ locũ ubi cõpotant dij. Iam em̃ cœnæ tempus erat. Mecũ Mercurius arreptũ iuſſit accũbere iuxta Panẽ & Corybantes, & Attim ac Sabariũ, inquilinos iſtos & ancipites deos. Interea panem exhibebat Ceres, Bacchus uinũ, Hercules carnes, Myrtũ Venus, Neptunus Menides, ſimul interim & ambroſiã & nectar furtim deguſtabam. Nã optimus ille Ganymedes, ut eſt hominũ amans, ſiquando conſpexiſſet Iouẽ auertere oculos, nectaris cyathũ unũ, nonnunq; etiam duos mihi infundebat. Dij uero, quemadmodũ alicubi dixit Homerus, & ipſe opinor, ut ego illic cõſpicatus, neq; frumentũ edũt, neq; potant nigrantia uina: uetũ ambroſiã apponunt,

II. Iuramenta.

III. Sacrificia.

IIII. Quæ cuiq; ſublimiũ imperare ſoleat.

V. Conuiuia deorum.

apponunt,& nectare inebriantur,præcipue uero gaudẽt uesci sacrificiorum fumo,unà cum ipso nidore,subuolante ad hæc sanguine uictimarum,quem sacrificantes aris infundunt. Cæterum inter cœnandum, & Apollo cithara canebat, & Silenus Cordacem saltabat,& Musæ surgentes in mediũ,tum Hesiodi Theogonias nobis canebant,tum primam ex Pindaricis hymnis odam:deinde omnium saturi requieuimus,quo quisq; sederamus loco,satis uuidi potu.

At reliqui noctem diuiq;,homines q; per omnem
Dormibant, me nequaquam sopor altus habebat.

Verum mecum animo uersabam cum alia permulta,tum illa præcipue: quî fieret,ut Apollini tanto iam tempore non proueniret barba, aut quo pacto nasceretur nix in cœlo,quum sol semper adesset,unaq; conuiuium agitaret. Ac tum quidem pusillum obdormij, mane uero surgens Iupiter, iussit indici concionẽ, mox quum adessent omnes,sic farier infit: Vti uos conuocarem,in causa fuit hodie spes hic,qui heri aduenit. Verum quum alioqui iam olim mihi fuerit animus cõmunicare uobiscum de philosophis, maximeq; uero à luna, hisq; de quibus illa queritur commotus,statui haudquaquam diutius prorogare consultationem. Est enim hominum genus,quod non ita pridem in uita fluitare cœpit, iners, cõtentiosum,gloriæ auidum,iracundum,gulæ studiosum,stultum,fastuosum,cõtumelioſum,& ut uerbis Homericis dicam:

Ridiculum.

Oratio Iouis contra philosophos.

Descriptio philosophorũ Mores.

Telluris inutile pondus.

Isti igitur in sectas diuisi,ac uarijs rationum labyrinthis excogitatis,alij sese Stoicos appellant,Academicos alij,alij Epicureos,alij Peripateticos, alijs item uocabulis,his multò magis ridiculis. Deinde ubi nenerandum illud uirtutis nomẽ induerint,tum adductis in altum supercilijs,promissaq; barba, fucato habitu ob ambulant, detestandos mores secum circumferentes, simillimi nimirum istis Tragœdiarum histrionibus: quibus si personas,stolamq; illam auro sparsam detraxeris,quod supereſt, id ridiculum est, nempe homũculus septem denarijs ad agonem conductus. Atqui huiusmodi quum sint, mortales quidem uniuersos aspernantur. de dijs uero absurda prædicant,contractisq; cœtibus adulescentulorum, quos nihil negocij sit fallere,nobilem illam uirtutem ostentant,& uerborum ambiguitates docent, atq; apud discipulos temperantiam semper ac modestiam laudant,opes ac uoluptatem execrantur. Cæterum ubi soli & apud sese esse cœperint,quid attinet dicere, quantopere sese ingurgitent, quàm immodici sint ad Venerem,quemàdmodum autem etiam assium sordes oblingant? Iam illud est omnium grauissimum,quòd cum ipsi nihil agant, neq; publicum, neque priuatum,sed inutiles ac superuacanei desideant:

Sectæ.

Habitus.

Collatio histrionum.

Doctrina.

Vicia domestica.

Nusquam in consilijs,nusquam numerentur in armis.

Tamen reliquos accusant, ac uirulentis quibusdam dictis congerentes, neq; nõ maledicta quædam meditati,obiurgant,proximisq; conuitiantur. Adeo ut is inter hos primas tenere uideatur,qui clamosissimus sit,& impudentissimus,& ad maledicendum audacissimus. At sanè si quis istum sine fine ista facientem,uociferantem,& cæteros incusantem percontetur,ad hunc modum: Tu uero quid tandem facis? Aut quid per deos dicemus te ad uitam conferre? Nimirũ respondebit,si modo recta ueraq; fateri uolet,hoc modo: Nauigare quidem, aut agros colere,aut militare,aut artem aliquam aggredi,superuacaneum mihi uidetur. Cæterũ clamo,squaleo,frigida lauo,incalceatus per hyemem obambulo:ac ueluti Momus ille,quæ ab alijs gerũtur,calumnior. Ac si quis diuitũ sumptuosius opsonarit,aut amicã habeat:id exquiro, atq; indignor. Quòd si amicorũ quispiã aut sodalium,morbo decumbat,curaq; et obsequio egeat,id ignoro. Hoc genus sunt nobis odij hæ pecudes. Iam uero qui ex his uocantur Epicurei,uehementer sunt etiam contumelioſi:neq; mediocriter nos mordent,affirmantes neq; dijs esse curæ res mortalium, neq; omnino considerari à nobis quid apud illos agatur.

Petulantia linguæ.

Epicurei, quos specialiter notat, ut qui deos esse negent.

Quas

Quaſobres tempus eſt, ut de his conſultemus: propterea quòd ſi ſemel ualeant hæc perſuadere ijs, qui ſunt in uita, non mediocriter eſurietis. Quis enim poſt uobis rem diuinam faciat, cum nihil inde expectet emolumenti? Nam de quibus Luna hos accuſat, omnes audiſtis heri narrantem hoſpitem. Super his conſultate, quæ pariter & hominibus ſint quàm utiliſſima, & à nobis quàm minimè periculoſa. Hæc locuto Ioue, frequens adfremebat concio: mox clamatum eſt ab omnibus: effulmina, exure, comminue: in barathrum, in tartarum: uti gigantes. At Iupiter rurſum indicto ſilentio: Fient iſta, inquit, quemadmodum uultis. Omnes comminuentur cum ipſa ſua dialectica. Quanquam in præſentia ſanè fas non eſt punire quenquam. Eſt enim Hieromenia, ſicuti noſtis, quatuor hos menſes. Iamq; inducias promulgaui. Itaq; proximo anno, ineunte uere, mali malè perdentur formidando fulmine.

A periculo, exhortatio.

Reiectio cauſe.

Sic ait, atq; ſupercilijs pater annuit atris.

Porrò de Menippo hæc mihi uidentur, inquit: ut ademptis illi alis, nequando denuo redeat, à Mercurio deferatur hodie in terram. Hæc locutus dimiſit cœtum. Me uero Cyllenius dextra aure ſuſpenſum, heri citciter ueſperam depoſuit in Ceramico. Audiſti omnia: omnia, inquam Amice, quæ è cœlo mecum adfero. Quare abeo iam eadem hæc renunciaturus philoſophis in Pœcila inambulantibus.

BIS ACCVSATVS, SEV FORA.

ARGVMENTVM.

ET hic Dialogus maxima ex parte contra philoſophos, idq; nominatim etiam inſtitutus eſt. Introducit enim iudicio inter ſe contendentes. Primo, Academiam & Ebrietatem, pro Polemone philoſopho, actione fugæ, quòd is cum antea per omnem ætatem ebrietati, ac crapulæ deditus fuiſſet, audito fortè quodam Xenocrate, ſubitò, relictis priore uita, ac habitu, ad frugem redierit, ac philoſophari cœperit. Secundo, Stoam & Voluptatem, pro Dionyſio Heracleenſi, iniuriarum: quoniam hic ab initio Stoicam profeſſionem ſecutus, mox eũ morbo quodam correptus, ἀνωτέρω ipſam, quam Stoici docent, cum corpore, ac ualetudinis affectione pugnare uideret, eamq; præſtare non poſſet, ad Epicureos defecerat. Tertio, Molliciem & Virtutem pro Ariſtippo, conſimili actione. Nam & hic cum ab initio Socratis auditor & uirtutis ſectator extitiſſet. Poſtea uoluptatem ut finem bonorum aſſerere cœpit. Quarto, Menſariam Diogenem Cynico, actionem fugæ intendentem, quoniam hic, cum à principio quæſtum patris ſecutus, pro menſario ſeſe geſſiſſet, poſtea cum ob adulteratam monetam ſolum uertere coactus fuiſſet, Athenas uenit, & philoſophiam ſectari cœpit. Quinto, pictoriam artem, Pyrrhonem, ut deſertorem accuſantem, quòd ab initio pictor fuerat, poſtea autem relicta ea arte, ad philoſophiam ſeſe contulerat. Videtur autem uelle Lucianus oſtendere, & quàm ipſi homines abiecti ac uiles, quidam autem etiam perditi per ſe fuerint, qui apud alios de uirtute, ac ſummis rebus philoſophari, & foris ſapientiæ titulo gloriari ſoliti ſint: & quàm à malis, interdum etiam turpibus principijs & cauſſis, ad tantarum rerum profeſſionem profiluerint: Cum alium uidelicet ex ebrio ſubitò Academicum factum, alium ex impoſtore, Cynicum, alium autem etiam ex propria affectione, bonorum finem, & uirtutis naturam eſtimaſſe oſtendit. Poſtremo autem & ſe ipſum à Rhetorica, & à Dialogo rerum fieri fingit, ab illa quòd ea, à qua plurimum adiutus, & nobilitatus fuerat, deſerta, ad Dialogum tranſierit: ab hoc autem, quòd ueterem eius characterem & modum egreſſus, iocoſa & comica argumenta, contra uetus Platonis exemplum, tractare cœperit. Quo iterum uidetur, & ſtudiorum ſuorum, & inſtituti rationem quandam exponere uoluiſſe, & pariter illis reſpondere quòq;, qui obſcribendi genus, & dictionis nouitatem, ipſum fortaſſis nihil corripuerant, quemadmodum & ſuprà in Prometheo fecit. Ab Exordio autem longam querelam Ionis de curis & officijs deorum, præmittit, qua occaſione inſtituto dramati quærit, & quaſi quandam uiam ad futuram actionem ſternit. Deinde & alteram tuſticiæ, quæ ſe in terras uerum à Ioue, ad præſidendum iudicijs uidelicet, demitti grauatur. Vbi in genere quoq; philoſophorum imitia, ſiue creationes, & contentioſas atq; clamoſas diſputationes perſequitur, adhibita ad hoc Panos perſona, utpote liberioris dei, & ipſam rem, ut eſt, πανχυμερεστερον etiam narrantis. Titulus alter ab eo, qui bis hoc eſt, à Rhetorica, & à Dialogo, accuſatur, ſumptus eſt, alter à toto argumento.

At

IVPPITER.

T malè pereant, quicunq; philoſophorum apud ſolos deos felicitatem eſſe dicunt. Quòd ſi igitur noſſent, quàm multa nos hominum cauſa patiamur, haudquaquam nos ob nectar, aut ambroſiam beatos prædicarent, Homero uidelicet credentes, homini cæco, & preſtigiatori, beatos uocitãti nos, et ea quæ in cœlis geruntur, exponenti: cum ipſe nè illa quidem, quæ in terris fiunt, aſpicere potuerit. Iam primum certè, Sol quidem hic, iuncto curru, totam diem cœlum circumuagatur, indutus igne, & reſplendens radijs, ne tantum quidem ocij habens, quantũ ad ſcalpendam aurem, ceu dici ſolet, ſufficiat. Nam ſi uel paululum ceſſauerit inſciens, arreptis habenis equi, & à uia tranſuerſe euntes, omnia miſcere incendijs ſolẽt. Luna autem, inſomnis & ipſa circumit, lumen exhibens ijs, qui nocturnis commeſſationibus atq; laſciuijs indulgent, quicq; præter tempus ã cœnis domum redeunt. Rurſus autem et Apollo, negocioſam quandam artem profeſſus, parum abeſt, quin totis obſurdeſcat auribus, tanta illi multitudine quotidie obſtrepente, atq; oracula efflagitante. Ac nunc quidem in Delphis illi eſſe, neceſſe eſt, Paulo autem põſt Colophonem currendo petit. Inde & Xanthum tranſit, & curſu poſtea in Clarum abit, Deinde uero etiam in Delum, uel ad Branchidas. Et in ſumma, ubicunq; ſacerdos oraculorum interpres, poſtquam de ſacro latice biberit, & laurum cõmanſerit, ac tripodem impulerit, adeſſe iubet, impigrũ ac ſtrenuum quamprimum aſſiſtere neceſſe eſt, connectentem oracula, uel intercidere artis huius gloriam ſibi pati. Nolo enim dicere, quàm multa experiendæ artis, & probandorum uaticiniorum cauſſã, inſidioſe quidã contra ipſum machinantur, dum carnes agninas teſtudinesq; uno & eodem uaſe coctas illi apponunt. Vt niſi naſum acrem & acutum haberet, abijſſet eo etiam deriſo Lydus ille. Nã Aeſculapius quidem, cum ab ægrotantibus quotidie uexetur, & tuetur graue, & tractat inſucunda, alienisq; ex malis proprias ſibi contrahit moleſtias. Quid enim Ventos dicam, planta efouentes, et promouentes nauigia, ijſq;, qui frumẽta uentilant, ac paleas ſecernunt, aſpirantes? Aut ſomnum, ad omnes uolantẽ? aut etiam Inſomnium unã cum ſomno, pernoctans, ac ueluti interpretem quendam illius ſe gerens? Omnia enim hæc humanitate ac beneuolentia quadam erga mortales dij operantur, & ad uitam in terris agendam ſingulis contribuunt. Ac cæterorum quidem negocia adhuc mediocria. Ego uero ipſe, omnium ille rex, ac pater, quàm multas moleſtias ſuſtineo? quàm multa autẽ negocia habeo, totac tantis curis diſtractus? Cui principio quidem neceſſe eſt, cæterorum deorum opera inſpicere, quicunq; aliquid commune in adminiſtrando imperio nobiſcum agunt, ne deſides ſint, & ad res obeundas torpeſcant. Deinde uero ſeorſim ac per me ipſum, innumerabilia quædam peragere, eaq; quæ propẽ incomprehenſibilia & inacceſſa ſint, præ tenuitate ſua. Non enim ſolum generalibus illis adminiſtrationis, pluuijs uidelicet, grandinibus, uentis & fulguribus adminiſtratis, ceu curaꝝ parte ſubleuato, quieſcere mihi licet, ſed oportet me & hæc quidem facere, & præterea aũt aſpicere eodem tẽpore in omnes partes, omniaq; contemplari, non ſecus, atq; illum in Nemea bubulcũ, Furantes, peierãtes, ſacrificantes, ſi quis líbauit, unde nidor ac fumus aſcẽdat, quiſnã ægrotans, aut nauigans inuocarit, et quod omniũ acerbiſſimũ eſt, uno eodemq; tẽpore in Olympia Hecatombæ adeſſe, in Babylone belligerãtes intueri, in Getis grandinare, & in Aethiopibus cõuiuari. Et tamen querelas ac reprehenſionẽ ne ſic quidẽ euitare facile eſt, ſed ſæpenumero dij quidem cæteri, atq; hominũ populus cauda criſtatus equina, dormiunt totam per noctem. Me uero Iouem uidelicet placidus ſopor haud tenet unquam. Nam ſicubi uel paululum nictauerimus, uerus illico Epicurus iſte eſt, qui nulla nos prouidentia, ea quæ in terris geruntur, proſpicere affirmat. Atque adeo periculum hoc, haudquaquam contemnendum,

Qui credit Iouis, quæ negocia & curas deorũ, cõtra opinionẽ hominũ, et philoſophorũ exaggerat, per diſtributionẽ.

Solis officiũ.

Lunæ.

Apollinis.

Alludit ad ea quæ de Cræſo ſcribit Herodotus lib. 1. Aeſculapij.

Ventorum.

Somni, & Inſomniorum.

Iouis.

Amplificatio à comparatione.

ſi homines ei hæc credent. Sed ſine coronis quidem templa nobis ſtabunt, ſine nidore autem plateæ, ſine libamentis crateres, frigidæq; paſſim aræ. Et in ſumma, ſine ſacrificijs, ac uictimis omnia, multaq; fames futura. Proinde uelut in nauium gubernatores ſublimis ſolus in puppi ſtare ſoleo, clauum tenens manibus, atq; alij quidem, qui in naui uehuntur, inebriantur ſcilicet, & ſi fors ita ferat, etiam dormiunt: ego uero inſomnis atq; ieiunus, pro omnibus illis cura exerceor, & ſollicitus ſum mente animoq;, ſolo eo nomine honoratus, quòd omnium dominus eſſe uideor. Quare lubens equidem interrogarim philoſophos iſtos, qui ſolos deos beatos prædicant: quando tandem, & nectari uacare nos, & ambroſiæ putarent, innumerabilibus adeo implicatos negocijs. Ecce enim præ continuis occupationibus, quàm multas controuerſias intus repoſitas iam olim ſeruamus, ſitu adeo, atq; araneis iam propè corruptas, præcipueq; eas, quas ſcientiæ atq; artes, aduerſus homines quoſdam habent, admodum antiquas illarum nonnullas. Illi uero uociferantur undique, & indignantur, ac iuſtitiam inclamant, meq; ob tarditatẽ accuſant & pigritiam: neſcij uidelicet, quòd haudquaquam negligentia aliqua, iudicia ultra diem extrahi atq; differri hæc contingit, ſed præ felicitate ſcilicet iſta, in qua uerſari nos credunt. Hoc enim nomine occupationes haſce perpetuas illi uocant. MERCVR. Et ipſe, Iupiter, multa huiuſcemodi audiens grauiter ferentes & indignantes illos, dicere tibi nõ audebam. At poſtquam tu ipſe de his mentionem incepiſti, eloquar ſanè. Valde indignãtur, pater, & animo ferunt iniquo, atq; etiam manifeſtè quidem profiteri nõ audent, ſubmurmurant autẽ apud ſeſe, inclinati & incuruati accuſantes tempus: quos tamen conueniebat iam olim, proprijs ſuis uiribus cognitis, contentum unumquemq; eſſe, rebus iudicatis. IVP. Quid igitur uidetur Mercuri? Statim ne illis forum conſtituemus, & agendi poteſtatẽ dabimus: an uis, ut in proximũ prorogato termino, diem illis dicamus? MER. Haudquaquam, ſed iam agendi copiam faciamus. IVP. Ita igitur facias. Tu quidem deuolans, proclama, quòd forum, atq; iudicium conſtituetur, hoc pacto: Omnes, quotquot actiones atq; libellos ſuos obtulerunt, uenire hodie debere in uicum Martium. Illic autem iudiciorum quidem præſidem Iuſtitiam, ſortituram eſſe ipſis fora, ſecundum rationem ac litis æſtimationem, ex cunctis Athenienſibus. Quòd ſi quis autem iniuſtum putauerit factum eſſe iudicium, ſecq; ſententia grauatum, licere illi prouocanti ad me, de integro tum iudicio experiri, perinde ac ſi ſentẽtia prorſum lata non fuiſſet. Tu uero, filia, aſſidens iuxta deas uenerandas & graues, actiones ſorte diſtribue, & inſpice iudicantes. IVST. Iterum ne in terram? ut eiecta ab illis, denuo fugitiua è uita abeam? ubi iniuſticiam ferre non potero irridentem. IVP. Benè ſanè ſperare decet. Omnino enim iam perſuaſerunt illis philoſophi, ut te iniuſticiæ anteponant, ac maximè filius ille Sophroniſci, laudato eo quod iuſtum eſt, & uelut omnium bonorum maximo comprobato. IVST. Proinde et ipſi illi, quem dicis, admodum multum profuerũt, habiti de me ſermones, ut qui traditus undecim uiris iſtis, capitalibus, & in carcerem coniectus, aconitum miſer biberit, ne gallo quidem Aeſculapio perſoluto. Intantum præualuerunt accuſatores, contraria de Iuſtitia philoſophantes. IVP. Peregrina adhuc pleriſq; tum philoſophia erat, pauciq; etiamdum philoſophabantur: quare meritò ad Anytum & Meletum fora tum inclinabant. At nunc an non uides quantum ubiq; palliorum? & baculorum, & perarum? & ut nuſquam non barba profunda, & libellus in ſiniſtra? atq; omnes adeo prò te philoſophantur. Plena autem & ambulacra, turmatim atq; gregatim, mutuo ſibi obuiam eũtium: nemoq; prorſum eſt, qui non uirtutis alumnus uideri cupiat. Multi igitur relictis artibus, quas antea exercebant, ad peram proſilientes, & pallium, & corpore ad ſolem, ad Aethiopis modum, infuſcato, ſubiti, & extemporales quidam philoſophi, ex coriarijs, aut fabris prodeuntes, obambulant: teq; ac tuam uirtutem collaudant. Vt

iuxta

Alia à mino-ri.

Epilogus.

Occaſio ſequẽtis actionis.

Aſſeueratio Mercurij, & cauſa maturãdi negocij.

Cõſiliũ de in diccndo foro.

σεμνὰς θεὰς quo nomine Erinnyes Athenienſes appellarunt.

Querela Iuſticiæ.

Cõſolatio eiuſdẽ à præſenti ſtatu.

Confirmatio querelæ ab exemplo.

Confutatio à tempore.

ârcta prouerbiũ: Citius aliquis in naui cadens, ligno deſtituatur, quàm hic quo cunq; aſpexerit oculus, philoſophum deſideret. IVST. At uero, Iupiter, hi me territant, dum inter ſe altercantur, & improbè ſe gerunt, in ſis ipſis, quæ de me commemorant. Aiunt autem & plurimos eorum, in ſermone quidem, ſimula re me, re ipſa autem, omnino ne in ædes quidem intrò admittere. ſed manifeſtè præ ſe ferre, quòd excluſuri me ſint, ſi unquam ad fores illorum propius acceſſe ro. Nam iam olim iniuſticiam ab ipſis hoſpitio acceptam eſſe. IVP. Non omnes filia, flagitioſi adeo ſunt. Et abundè ſatis eſt, ſi uel paucos quoſdam bonos repe rias. Verum abite iam, ut uel paucæ aliquæ actiones hodie finiantur. MERC. Abeamus, Iuſticia, rectà uerſus Sunium, paululum ſub Hymettò ad ſiniſtram Parnethis deflectentes, ubi duo illi uertices. Tu enim uideris oblita iam olim eſſe uiæ iſtius. Sed quid fles, atq; indignaris? ne metuas. Nam amplius eodem pacto res humanæ ſe habẽt, ac mortui ſunt, omẽs illi Scirones, Pityocamptæ, Buſiride s, & Phalarides, quos tunc pertimeſcebas. Nunc aũt Sapiẽtia & Academie et Stoa tenẽt omnia, et ubiq; te querũt, & de te diſputant, hiantes & expectãtes, ſicunde ad ipſos iterum deuoles. IVS. Proinde, tu mihi uerum, Mercuri, ſolus dicere poteris, utpote qui cum ipſis degas plerumq;, & conuerſeris unà, tum in gymnaſijs, tum in foro. Nam & forenſis quoq; es, & in concionibus præconẽ agis, quales tandem ſint: & num uidear apud ipſos commorari ac permanere poſſe. MERC. Per Iouem enim iniuſtè equidem agerem, ſi ad te, ſororem utique meam, non dicerem. Non enim parum utilitatis ex philoſophia percepe runt, pleriq; ipſorum. Nam etiam ſi nihil aliud, illud ſaltem conſecuti ſunt, quòd pudore ac reuerentia habitus, modeſtius paulò delinquunt. Veruntamen & in flagitioſos quoſdam ipſorum incides. Decet enim, opinor, uerum quod eſt, fateri, nonnullis autem & ſemidoctis, & propè ſeruilibus. Nam poſtquam acceptos eos alio colore inficeret Philoſophia: illi quidem, quotquot ad ſatietatem uſque tinctura imbiberunt, exactè boni, probiq; effecti ſunt, nullo alieno colore permixti. Et ad ſuſcipiendam te, tales quàm maximè appoſiti ſunt. Quotquot autem præ ueteri ſqualore atque illuuie, minus altè, quantum medicamenti illius, imbuendi uim habet, intrò receperunt, alijs quidem meliores, ſed tamen imperfecti, & ſemialbi, & quaſi compuncti, pardalitumque modo, quod ad colorem attinet, uariegati euaſere. Sunt autem etiam, qui cum ſolum attigerint foris lebetem, ſummo digito, ac fuliginis nonnihil ſibi illeuerint, abundè putent & ipſi ſeſe tinctos denuo eſſe. Tibi uero, certum eſt, quòd cum optimis conuerſandum erit. Sed interea dum ſermones cedimus, iam appropinquamus Atticæ: quare Sunium quidem ad dexteram relinquamus, ad arcem autem iam hinc declinemus. Ac poſtquam deſcendimus, ipſa quidem hic alicubi ſuper uicum ſede, ad Prycem aſpiciens, & expectans, donec ea proclamauero, quæ à Ioue imperata ſunt. Ego uero conſcenſa arce, facilius hoc pacto uniuerſos ex alto, & unde exaudire uocem omnes poſſint, illos aduocabo. IVS. Ne antea abieris Mercuri, quàm dicas, quis nam iſte ſit, qui huc accedit, cornutus uidelicet, ac fiſtulam habens, & hirſuta crura. MERC. Quid ais? an non noſti Pana illum, ex Dionyſij miniſtris omnium maximè Bacchicum? Hic antea quidem habitabat in Parthenio monte, temporibus autem illis, quibus Datis cum claſſe aduectus eſt, & Barbari in Marathonem egreſſi, ultrò, atque inuocatus uenit Athenienſibus auxilium laturus. Et ex eo, ſpelunca hac, ſub arce, uelut præmio eius rei, accepta, habitat paulum infra Pelaſgicum, inter aduenas, & inquilinos cenſus. Ac nunc quidem, ut ueriſimile eſt, ex uicinis nos conſpicatus, accedit, ſalutatos excepturus. PAN. Saluete Mercuri, & tu Iuſticia. MERCVR. Et tu. IVST. Et tu utique ô Pan, Muſicorum ſtudioſiſſime, & ſaltatorum

Alia querela à moribus philoſophorũ Confirmatio.

Dilutio à diuiſione.

Alia Mercurij cõſolatio, à præſenti rerum ſtatu.

Alludit ad ἐφ᾽ ᾧ ἀγορᾶς οὐ. de quo ſupra.

Occaſio ſequẽtis deſcriptionis philoſophorum.

Fictio creationis philoſophorum.

Locus Athenis fuit, ubi cõciones haberi ſolebant.

Pan, et eius de Marathone fabula.

Locus in arce Athenienſi fuit hoc nomine cuius et Ariſtophanes meminit.

inter omnes Satyros agillime, Athenis autem & bellicoſiſſime. PAN. Quid autem rei Mercuri eſt? aut quæ uos huc neceſſitas appulit? MERCV. Hæc tibi enarrabit omnia. Ego uero in arcem hinc, & ad præconium faciendum abeo. IVST. Iuppiter, ô Pan, demiſit me, ut ſortitò diſtribuerem actiones forenſes. At tibi quo pacto res habent Athenis? PAN. In uniuerſum quidem, haudquaquam pro dignitate apud ipſos ago, ſed multò deterius quàm ſperaram, & hoc, cum tantum depulerim tumultum illum, à barbaris exortum. Sed tamen bis, aut ter quotannis aſcendentes, ſegregato ad hoc hirco aliquo coleato, grauiter ac multum olente, ſacrificant mihi. Deinde epulantur carnes illas, me lætitiæ eius uelut teſtem adhibentes, ac tenui quodam honorante applauſu: quanquam me nonnihil animo oblectat, riſus ipſorum, & luſus. IVST. In cæteris uero, ô Pan, ecquid meliores, & ad uirtutem intenti magis redditi ſunt à philoſophis? PAN. Quos nam iſtos dicis Philoſophos? num tetricos illos, ac triſtes uultu, congregatos pariter multos: quod ad mentum ac barbam attinet, non diſſimiles mihi, loquaces præterea? IVST. Atq; admodum. PAN. Non ſanè intelligo, neque quid dicant, neque quæ ſit ſapientia illorum. In montibus enim uerſari ego ſoleo, & affectata iſta uerba, atque urbana haudquaquam didici, Iuſtitia. Vnde enim in Arcadia ſophiſta, uel philoſophus foret? Vſque ad tranſuerſum calamum, & fiſtulam, doctus ego ſum: quod ad cætera attinet, paſtor, & ſaltator, & bellator etiam, ſi opus ſit. Sed tamen audio certè illos, aſſiduè uociferantes, ac uirtutem neſcio quam, & ideas, & naturam, & incorporea quædam commemorantes, ignota mihi, ac peregrina nomina. Ac primum quidem, pacificè exordiuntur inter ſe ſermones: cæterum procedente aliquantum diſputatione, intendunt uocem uſque ad Tonum ſeu modum, quem orthium uocant, ut exinde, cum nimium diſtenduntur, atque eloqui magna contendunt, & facies illis rubeſcat, & collum intumeſcat, & uenæ extantiores appareant: perinde ut tibicinum ſolent quando anguſtam tibiam inflare ui quadam coguntur. Conturbatis igitur ſermonibus, & eo quod à principio inſtituerant, confuſaneo relicto, abeunt, conuiciantes ſe mutuo plerique, & ſudorem ex fronte, incuruo digito abſtergentes. Atq; hic demum uincere uiſus eſt, qui ipſorum maximè clamoſus, aut confidentior alijs fuit. Sed tum populus iſte promiſcuus, admiratur eos, & maximè ij, quibus alioqui neceſſariæ rei nihil incumbit, aut curæ eſt: qui tum aſtant, confidentia, atque clamore illorum excitati. Proinde mihi quidem homines quidam arrogantes ob hæc uidebantur eſſe, atque ægrè afficiebar, propter barbæ ſimilitudinem. Vtrum autem utile aliquid, atque in commune conducens, clamori ipſorum ineſſet, & num quid boni ex uerbis illis, enaſceretur ipſis, dicere ſanè, haudquaquam poſſum. Quanquam ſi conuenit utique, depoſito metu, quod uerum eſt, proferre. (Nam habito, ueluti in ſpecula quadam, ut uides.) multos ipſorum ſæpenumero iam conſpicatus ſum, circa profundam ueſperam. IVS. Suſtine, o Pan: an non Mercurius tibi iam proclamare uiſus eſt? PAN. Admodum igitur. MER. Audite, Populus, forum atq; iudicium, quod felix, fauſtumq; ſit, conſtituemus hodie, mẽſis februarij die ſeptima. Quicunq; igitur actiones detulere, in uicum Martium ueniunto, ibi Iuſtitia ſortietur fora, atq; ipſa præſtò erit indicãtibus. Iudices ex uniuerſis Athenienſibus dabũtur, merces tres obuli uniuſcuiuſq; cauſę, numerus iudicum, ſecundũ æſtimationem litis. Quotquot aũt, relictis actionibus priuſquã iudicio experiri potuere, fato functi ſunt, & hos Aeacus remittat. Quòd ſi uero quiſpiam iniquè iudicatum eſſe putauerit, appellatione facta, denicq; experietur: ipſa autem prouocatio ad Iouẽ fiat. PAN. Papæ, qualis tumultus? quantum, Iuſtitia, exclamarunt? Vt aũt ſeriò undiq; concurrũt, trahentes ſeſe mutuò per accliue ſurſum, uerſus Areopagum? Ipſe autem Mercurius quoq; iam adeſt. Quapropter uos quidem actiones

Suprà creationem phõrum depinxit Mercurius: hic Pan, mores.

Tonus quidã Græcorũ Muſicorũ fuit, cuius et Gellius meminit in Arione.

Proclamatio Iudicij.

Hypotypoſis ad iudiciũ cõfluentium, et ſe mutuo ad iudicem trahentium.

actionibus & iudicijs operam date, sortimini & disceptate, pro eo, atq; legitimũ uobis est. Ego uero ad speluncam hinc digressus, fistula canam, carmen aliquod amatoriũ, quo Echonem soleo probris incessere. Cæterum auscultationum & orationum iudicialium abundè habeo, quotidie contendentes, ac litigantes in Areopago audiens. MERCV. Age Iustícia, aduocemus istos. IVST. Rectè dicis. Conferti siquidem, ut uides, accedunt, tumultuantes, & perinde ut uespæ circumstrepentes uerticem. ATHENIENSIS. Cepi te, ô scelestè. ALIVS. Sycophanta magis. AL. Dabis tandem iam pœnas: AL. Conuincam te, quòd grauia atque indigna perpetraris. AL. Mihi primo sortire. AL. Sequere, sceleste, ad Iudicem. AL. Ne suffoca me. IVST. Scis, quid faciamus, Mercuri? Cæteras quidem lites in crastinum reijciamus, hodie autem eas tantum sortiamur, quæcunque ab artibus, aut uitijs, aut scientijs, contra homines promulgatæ sunt. Ac mihi has in medium proferactiones. MER. Ebrietas contra Academiam, pro Polemone, plagij. IVST. Sortire septem. MER. Stoa contra Voluptatem, iniuriarum, quòd amatorem ipsius Dionysium, seductum ab ipsa abstraxerit. IVS. Quinque sufficient. MER. Pro Aristippo Mollicies, contra Virtutem. IVST. Etiam his quinque iudicent. MER. Mensaria contra Diogenem, Fugæ. IVST. Tres sortire solos. MER. Pictoria contra Pyrrhonem, ut desertorem. IVS. Nouem cognoscant. MERCV. Vis ne & has sortiamur Iustícia, duas uidelicet istas pauloantè, nosti, contra Rhetorem institutas atq; delatas. IVS. Antiquiores illas prius decidamus, hæ autem postea continuò disceptabuntur. MER. Atqui si miles etiam istæ superioribus sunt, & id quod intenditur, etiam si recens accidit, affine tamen illis est, de quibus modo sortiti sumus. Quare inter ea, disceptari quoque dignum est. IVS. Videris, Mercuri, indulgere nonnihil petitioni. Sed tamen, sortiamur, si tibi uidetur. Veruntamen duas has solas. Sufficiunt enim hæ, de quibus sortiti iam sumus. Cedo ipsas actiones. MER. Rhetorica contra Syrum, malæ tractationis. Dialogus contra eundem contumeliæ. IVST. Quis autem Syrus iste est? Neq; enim nomen adscriptum est. MERC. Ita sortire: contra Rhetorem, Syrum. Nihil enim uetabit, etiam absq; nomine proprio. IVS. Ecce, externas quoq; iam & peregrinas Athenis in Areopago sortiamur, quas rectius fuerat ultra Euphratem disceptatas fuisse. Veruntamen sortire undecim, eosdemq; utrinq; liti. MER. Eia Iustícia, parce nimium adeo exhaurire fiscum, tot mercede iudicum. IVS. Primi considento, Academiæ & Ebrietati iudicaturi. Tu uero aquam infunde. Prior autem dic tu Ebrietas. Quid taces? & nutas? Audi, Mercuri, accedens. MER. Non possum, inquit, certamen hoc perorare, lingua mihi præ mero impedita, atq; illigata, ne etiam risui me exponam in iudicio. Aegrè autem, ut uides, constiti quoq;. IVS. Proinde patronũ adducat, ex uehemẽtibus ac grauibus istis aliquem. Sunt enim multi, qui uel tri oboli gratia, disrumpi parati sunt. MER. At nemo certè uolet manifestè patrocinari Ebrietati. Verum æqua utiq; hæc postulare uidetur. IVST. Quænam? MER. Academia hæc, semper in utranq; parata atq; instructa est orationem, idq; etiam exercet sese, ut contraria probè possit dicere. Ea igitur, inquit, pro me prior dicat, atq; ita deinceps pro seipsa uerba faciat. IVS. Noua quidem hæc. Sed dic tamen Academia, orationem utrãq;, quandoquidem hoc tibi facilè est. ACA. Audite uiri Iudices, priore loco illa, quæ pro Ebrietate afferuntur. Illius enim est, id quod nunc dicitur. Iniuria affecta est misera, ut cum maximè, à me Academia, mancipio, quod solum habebat beneuolum, ac fidele, quodq; nihil turpe, eorum, quæ ipsa imperasset, putabat, spoliata, Polemone illo, inquam, qui interdiu cum lasciuia ac petulantia per medium forum ferebatur, psaltriam secum habens, & cantu perstrepens, à summo mane ad uesperam usque ebrius semper, & crapulæ indulgens, caputq; corollis ac floribus implicatum gerens. Atti filium, homo luxu et crapula à principio perditus. postea audito fortè Xenocrate, ad philosophiam conuersus.

Sortitio iudicũ, secundum genera actionum.

Ad clepsydrã enim dicebãt.

I. Actio Ebrietatis cõtra Academiã

Narratio, amplificata circumstantijs, quæ causam exponit.

Hic Philostrã Laertius.

Amplificatio à teſtimonio,

que hæc, quòd uera ſint, teſtes ſunt Athenienſes uniuerſi, qui ne unquam quidē Polemonem ſobrium uiderunt. Poſtquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comeſſabundus, & per laſciuiam illudens, acceſſiſſet, perinde ut ad omnes ſolebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad ſe adductum, aquam bibere, ac ſobrium eſſe docuit, corollasq; capiti detractas diſcerpſit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac miſera, & multa curioſitate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miſer, & incuruus corpore factus eſt, & cantilenis illis uniuerſis obliuioni mandatis, ſine cibo interdum, & ſitibundus ad mediam uſq; ueſperā ſedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum eſt, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè ſunt, quæ pro Ebrietate adduci poſſunt. Iam uero & pro me ipſa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me eſto. IVST. Quid igitur ad hæc reſpondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uiciſſim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta ſunt. Quòd ſi autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis ſanè, quòd nulla ipſam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem ſeruum illa ſuum eſſe ait, natum haudquaquam ſeruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, ſed familiarem mihi, & natura ſimilem, præreptum, adoleſcentem adhuc, atq; tenerum exiſtentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præſtat, corrupit miſerum laſciuis comeſſationibus, & meretricibus, quaſi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro ſe paulo antè dici putabat, pro me dicta eſſe exiſtimate. Circumibat enim miſer ille à primo ſtatim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, ſonantibus undique circum ipſum tibijs, nunquam ſobrius, laſciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hoſpitum. Poſteaquam autem ad me uenit, ego quidem foris quadam, ut conſueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præſentes erant, ſermones quoſdam de uirtute, atque modeſtia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis aſtans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuerſationem noſtram clamore ſuo interturbando. At poſtquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) reſipiſcere cœpit ad ſermones, & ſimul auferebat coronas, & tibicinam compeſcebat, & ob purpuram erubeſcebat. Ac ueluti è profundo ſomno experrectus, cum ſeipſum aſpiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus eſſet, tum uitam ſuperiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euaneſcebatq;: ipſe autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubeſcebat. Poſtremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me tranſijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me auſit, ſed ultrò ac uolens, meliora hæc noſtra eſſe credens. Ac mihi iam ipſum huc aduoca, ut cognoſcatis quo pacto à me immutatus, atque affectus ſit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino ſeſe gerentem, & neque uocem edere, neque conſiſtere præ mero ualentem, conuerti, ac ſobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modeſtum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipſe gratiam pro ea re habet, & propinqui eius pro ipſo. Dixi. Vos autem iam ſpectate, Iudices, utri noſtrum ſatius fuerit illum conuerſari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte ſententiā, atq; inde exurgite; nā & cæteros iudicare oportet: IVS. Omnibus calculis ſuperat Academia,

à cõſequentibus.

Academiæ Apologa. Exordium ab attentione.

Narratio, & ipſa ut ſuperior amplificata circũſtātijs

Amplificatio laſciuiæ, qua cauſſæ gratiã et benevolentiam cõciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipſius de quo agitur, teſtimonio.

Academia,excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, ſi quis ſit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc,uos qui Stoæ contra Voluptatem ſortitò electi eſtis,ad iudicium de amatore ferendum. Infuſa eſt aqua. Heus picturata, ac uarijs coloribus induta,tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro,uiri iudices, quàm contra formoſam aduerſariam oratio habenda mihi ſit, ſed & ueſtrûm pleroſq; uideo,ad illam quidem aſpicere, & eidem arridere,me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem uſq; tonſa ſum,& uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac triſtis appareo.Sed tamen,ſi me dicentem audire uolueritis,confido equidem multò iuſtiora,q; hæc,dicturam me eſſe. Nam hoc ipſum illud eſt, quod in præſentia accuſo,quòd ita meretricio modo exornata,aſpectus illecebris,amatorem meû uirûm tunc modeſtum ac temperantem, Dionyſium uidelicet, fraude circumuentum,ad ſeſe auulſum hinc abſtraxit. Et quam præcedentes illi cauſſam iudicauerunt, inter Academiam,& Ebrietatem,quaſi quædam ſoror præſentis cauſæ eſt. Examinabitis enim in præſentia,utrum porcorum more, in terram deiectos,uiuere nos deceat,uoluptati indulgentes, neq; quicquam generoſum in animo cogitantes: an uero poſteriore loco,eo quod eſt delectabile, poſito, prælata honeſtate,liberos liberè philoſophari: neq; dolorem,ut ignauum quiddam perti meſcentes: neq; id quod dulce eſt, mancipiorum more ſectantes, felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiuſmodi enim illectamenta,hæc ſtultis obijciẽs, & labore,ceu quadam larua,perterrefaciens,pleroſq; ipſorum ad ſe illectos adducit.Inter quos & miſerum illum,uelut excuſſo iugo,à nobis ſecedere fecit,cũ ægrotantem tacitè obſeruaſſet.Neq; enim rectè ualentem ac ſanum oratione ſua unquam facilè adduxiſſet. Quanquam quid ego adeo aduerſus illam indignata ſim,quando ne ipſis quidem dijs parcere ſoleat, ſed ad miniſtrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare ſi rectè ſapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipſa ſumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipſa habere parata ſit,ſed Epicurum iſtum patronum pro ſe huc adductura. Adeo ſcilicet illudit etiam ipſi iudicio. Veruntamen illa certè ipſam interrogate,quales nam putet fuiſſe Herculem,ac Theſeum noſtrum, num etiam illi indulgentes uoluptati,laborem euitarint. Nihil enim prohiberet,quo minus plena iniuſticiæ terra foret,ſi illi laborem non ſuſtinuiſſent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari ſoleam. Quòd ſi utiq; uoluerit & parûper reſpondere mihi interrogata, celerrimè cognoſcetur,quòd nulla ſit. Veruntamen uos certè iuriſiurandi memores,decernite iam,quæ iuſta ac pia ſunt: haudquaquam Epicuro fidem adhibentes,qui,deos dicit,nihil eorum,quæ apud nos geruntur attẽdere. MER. Tranſi hinc. Heus Epicure,pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos,uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi eſt, Verum ſi incantationibus aut medicamentis quibuſdam Voluptas,eum,quem Stoa hæc amatorem ſuum ait, Dionyſium uidelicet,coëgit, ab hac quidem abſtinere,ad ſe autem conuertere ſeſe,uenefica meritò uiſa eſt,& iniuriam feciſſe huic coarguitur,tanquam contra alienos amatores, præſtigias ac dolos machinata. At ſi quis liber,in ciuitate libera,legibus nõ uetantibus,moleſtiam atq; acerbitatẽ,quæ ab hac proficiſcitur,peroſus,& quam quaſi caput laborum,felicitatem inde prouenire,ait,pro nugis ac nihilo habita,obliquos et incuruos huius ſermones,labyrinthiſq; ſimiles reliquit,ad Voluptatem autem lubens tranſfugit,uerborum iſtorum retijs,tanquam uinculis quibuſdam abiectis haudquaquam ſtolida,ſed humana ſapiens,laboremq; ipſum,id quod eſt, malũ, Voluptatem autem ſuauem ducens: excludere ne eum decebat, quaſi ex quodã naufragio,ad portum enatantem, & ſerenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo,& ceu deditîtium,inopiæ atq; egeſtati, miſerum illum tradendo? idq; cum ille ſupplicis inſtar ad Voluptatem,tanquam ad Miſericordiæ

II.

Stoæ contrà uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex perſona aduerſariæ.

Propoſitio Cauſſæ amplificata.

Amplificatio à cõſequentibus.

Alia ab occaſione et perſonæ qualitate. Locus in perſonã qui cæteraquoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri reſponſio pro uoluptate.

Defenſio p ab ſolutionem, à cauſſa.

Fuit aũt hic Dionyſius Heracleenſis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicã pfeſſionem ſecutus, mox cũ ægrotus factus, doloris acerbitatem ſenſiſſet, ad Epicureos tranſijt. Vide Laërtium.

Amplificatio à teſtimonio,

que hæc, quòd uera ſint, teſtes ſunt Athenienſes uniuerſi, qui ne unquam quidē Polemonem ſobrium uiderunt. Poſtquam autem infelix ille, ad fores Academiæ quoque comeſſabundus, & per laſciuiam illudens, acceſſiſſet, perinde ut ad omnes ſolebat, mancipatum illum, atq; è manibus Ebrietatis ui ereptum, & ad ſe adductum, aquam bibere, ac ſobrium eſſe docuit, corollasq; capiti detractas diſcerpſit. Ac quoties bibendum, atque accumbendum fuerat, uerba quædam perplexa, ac miſera, & multa curioſitate referta, illi tradidit. Quare pro eo, qui antea efflorescebat in illo, rubore, pallidus, miſer, & incuruus corpore factus eſt, & cantilenis illis uniuerſis obliuioni mandatis, ſine cibo interdum, & ſitibundus ad mediam uſq; ueſperā ſedet, nugando uidelicet, qualia multa, Academia, ego nugari doceo. Quod autem maximum eſt, etiam conuiciatur Ebrietati, à me eò inductus, & innumera quædam mala de ea commemorat. Dicta fermè ſunt, quæ pro Ebrietate adduci poſſunt. Iam uero & pro me ipſa uerba faciam. Et exinde, peroratum à me eſto. IVST. Quid igitur ad hæc reſpondebit? Veruntamen infunde, & huic parem uiciſſim. ACA. At hoc quidem pacto, auditu admodum probabilia uidentur, uiri Iudices, quæ à patrono pro Ebrietate dicta ſunt. Quòd ſi autem & me eadem beneuolentia audietis, intelligetis ſanè, quòd nulla ipſam iniuria affeci. Nam Polemonem hunc, quem ſeruum illa ſuum eſſe ait, natum haudquaquam ſeruiliter, neque ita ut ebrietatem referret, ſed familiarem mihi, & natura ſimilem, præreptum, adoleſcentem adhuc, atq; tenerum exiſtentem, adiuuante ad hoc Voluptate, quæ illi in pleriſque mutuam operam præſtat, corrupit miſerum laſciuis comeſſationibus, & meretricibus, quaſi in deditionem tradendo: ita ut ne paululum quidem uerecundiæ in eo remaneret. Atque ea quidem, quæ illa pro ſe paulo antè dici putabat, pro me dicta eſſe exiſtimate. Circumibat enim miſer ille à primo ſtatim mane coronatus, ac crapula perditus, per medium forum, ſonantibus undique circum ipſum tibijs, nunquam ſobrius, laſciuus, ac petulans in omnes, dedecus & contumelia maiorum, & præterea ciuitatis totius: ludibrium autem peregrinorum ac hoſpitum. Poſteaquam autem ad me uenit, ego quidem forte quadam, ut conſueui facere, patentibus foribus ad amicos, qui tum præſentes erant, ſermones quoſdam de uirtute, atque modeſtia, faciebam. Ille uero, cum tibia, & coronis aſtans, principio quidem uociferabatur, ac perturbare nos tentabat, conuerſationem noſtram clamore ſuo interturbando. At poſtquam nos nullam illius rationem habebamus, paulatim (neque enim omnino, aut extremè uino madefactus erat) reſipiſcere cœpit ad ſermones, & ſimul auferebat coronas, & tibicinam compeſcebat, & ob purpuram erubeſcebat. Ac ueluti è profundo ſomno experrectus, cum ſeipſum aſpiciebat, quo pacto ornatus, atque affectus eſſet, tum uitam ſuperiorem, & anteactam damnabat. Et rubor quidem ille ex temulentia contractus defloreſcebat, euaneſcebatq; ipſe autem præ pudore eorum, quæ fecerat, erubeſcebat. Poſtremo ab illa aufugiens, ita ut erat, ad me tranſijt, neque uocante me, neque cogente. Perinde ut illa de me auſit, ſed ultrò ac uolens, meliora hæc noſtra eſſe credens. Ac mihi iam ipſum huc aduoca, ut cognoſcatis quo pacto à me immutatus, atque affectus ſit. Hunc ego, uiri Iudices, ad me receptum, ridiculè omnino ſeſe gerentem, & neque uocem edere, neque conſiſtere præ mero ualentem, conuerti, ac ſobrium reddidi, & ex uili mancipio, uirum modeſtum, ac temperantem, precioq; dignum, Græcis effeci. Et mihi nunc ipſe gratiam prò ea re habet, & propinqui eius proipſo. Dixi. Vos autem iam ſpectate, Iudices, utri noſtrum ſatius fuerit illum conuerſari. MER. Agite itaq;, ne cunctemini, ferte ſententiā, atq; inde exurgite; nā & cæteros iudicare oportet: IVS. Oñibus calculis ſuperas Academia,

à cõſequentibus.

Academiæ Apologia. Exordium ab attentione. Narratio, & ipſa ut ſuperior amplificata circũſtātijs

Amplificatio laſciuiæ, quæ cauſſæ gratiã et benevolentiam cõciliat.

Translatio culpæ.

Confirmatio ab ipſius de quo agitur, teſtimonio.

Academia,excepto uno. MER. Nihil nouum aut mirum, ſi quis ſit, qui & pro Ebrietate ferat. Sedete nunc,uos qui Stoæ contra Voluptatem ſortitò electi eſtis,ad iudicium de amatore ferendum. Infuſa eſt aqua. Heus picturata, ac uarijs coloribus induta,tu iam dic. STOA. Haud equidem ignoro,uiri iudices, quàm contra formoſam aduerſariam oratio habenda mihi ſit, ſed & ueſtrũm pleroſq; uideo,ad illam quidem aſpicere, & eidem arridere, me uero contemnere, quòd uidelicet ad cutem uſq; tonſa ſum,& uirile quiddam obtueor, tetricaq; ac triſtis appareo. Sed tamen, ſi me dicentem audire uolueritis, confido equidem multò iuſtiora, & hæc,dicturam me eſſe. Nam hoc ipſum illud eſt, quod in præſentia accuſo,quòd ita meretricio modo exornata,aſpectus illecebris,amatorem meũ uirũm tunc modeſtum ac temperantem, Dionyſium uidelicet, fraude circumuentum,ad ſeſe auulſum hinc abſtraxit. Et quam præcedentes illi cauſſam iudicauerunt, inter Academiam,& Ebrietatem,quaſi quædam ſoror præſentis cauſſæ eſt. Examinabitis enim in præſentia,utrum porcorum more, in terram deiectos,uiuere nos deceat,uoluptati indulgentes, neq; quicquam generoſum in animo cogitantes: an uero poſteriore loco,eo quod eſt delectabile, poſito, prælata honeſtate,liberos liberè philoſophari: neq; dolorem,ut ignauum quiddam pertimeſcentes: neq; id quod dulce eſt,mancipiorum more ſectantes,felicitatemq; in melle & caricis quærentes. Huiuſmodi enim illectamenta,hæc ſtultis obijciẽs, & labore,ceu quadam larua,perterrefaciens,pleroſq; ipſorum ad ſe illectos adducit. Inter quos & miſerum illum,uelut excuſſo iugo,à nobis ſecedere fecit,cũ ægrotantem tacitè obſeruaſſet. Neq; enim rectè ualentem ac ſanum oratione ſua unquam facilè adduxiſſet. Quanquam quid ego adeo aduerſus illam indignata ſim,quando ne ipſis quidem dijs parcere ſoleat, ſed adminiſtrationem ac prouidentiam illorum calumnietur. Quare ſi rectè ſapitis, Iudices, etiam impietatis pœnas de ipſa ſumetis. Porrò audiui equidem, quòd neq; orationem ipſa habere parata ſit,ſed Epicurum iſtum patronum pro ſe huc adductura. Adeo ſcilicet illudit etiam ipſi iudicio. Veruntamen illa certè ipſam interrogate,quales nam putet fuiſſe Herculem,ac Theſeum noſtrum, num etiam illi indulgentes uoluptati,laborem euitarint. Nihil enim prohiberet,quo minus plena iniuſticiæ terra foret,ſi illi laborem non ſuſtinuiſſent. Atq; hæc dixi, ut quæ non admodum longis orationibus delectari ſoleam. Quòd ſi utiq; uoluerit & parũper reſpondere mihi interrogata, celerrimè cognoſcetur,quòd nulla ſit. Veruntamen uos certè iuriſiurandi memores,decernite iam,quæ iuſta ac pia ſunt: haudquaquam Epicuro fidem adhibentes,qui,deos dicit,nihil eorum,quæ apud nos geruntur attẽdere. MER. Tranſi hinc. Heus Epicure,pro Voluptate dicito. EPIC. Haud quaquam prolixius apud uos,uiri Iudices, dicam. Nam multis uerbis ne opus quidem mihi eſt, Verum ſi incantationibus aut medicamentis quibuſdam Voluptas,eum,quem Stoa hæc amatorem ſuum ait, Dionyſium uidelicet,coegit, ab hac quidem abſtinere,ad ſe autem conuertere ſeſe,uenefica meritò uiſa eſt,& iniuriam feciſſe huic coarguitur,tanquam contra alienos amatores, præſtigias ac dolos machinata. At ſi quis liber,in ciuitate libera,legibus nõ uetantibus,moleſtiam atq; acerbitatẽ,quæ ab hac proficiſcitur,peroſus,& quam quaſi caput laborum,felicitatem inde prouenire,ait,pro nugis ac nihilo habita,obliquos et incuruos huius ſermones,labyrinthiſq; ſimiles reliquit,ad Voluptatem autem lubens tranſfugit,uerborum iſtorum retijs,tanquam uinculis quibuſdam abiectis haudquaquam ſtolida,ſed humana ſapiens,laboremq; ipſum,id quod eſt, malũ, Voluptatem autem ſuauem ducens: excludere ne eum decebat, quaſi ex quodã naufragio,ad portum enatantem, & ſerenitatis cupientem, præcipiti capite in laborem impellendo, & ceu deditiũ,inopiæ atq; egeſtati, miſerum illum tradendo? idq; cum ille ſupplicis inſtar ad Voluptatem,tanquam ad Miſericordiæ

II.

Stoæ contrà uoluptatem. Exordium à difficultate agendi ex perſona aduerſariæ.

Propoſitio Cauſſæ amplificata.

Amplificatio à cõſequentibus.

Alia ab occaſione et perſonæ qualitate.

Locus in perſonã qui cæteraquoq; facta criminatur.

Alia ab exemplis.

Epicuri reſponſio pro uoluptate.

Defenſio p ab ſolutionem, à cauſſa.

Fuit aũt hic Dionyſius Heracleenſis filius Theophantæ, q ab initio Zenonem & Stoicã pfeſſionem ſecutus, mox cũ ægrotus factus, doloris acerbitatem ſenſiſſet, ad Epicureos tranſijt. Vide Laërtium.

Qualis Athenis fuit, cuius meminit Pausanias.

aram aliquam confugeret. Nimirum, ut passim ac multis iactatam illam uirtutem, cum multo sudore in arduum progressus, aspiciat, atq; exinde per omnem ætatem laboribus exercitatus, demum post uitam peractam felix atque beatus fiat. Atqui quis quæso, iudex iustior in hac caussa fuerit, quàm ipse ille, qui et ea in quibus Stoa uersatur, cognouit, ut quisquam alius, & cum antea, solum illud quod honestum est, bonum putaret esse, postea, quantum malum foret, labor, cognito, id quod melius ex utroque probauit esse, delegit. Videbat enim, opinor, eos qui de tolerandis ac perferendis laboribus multa commemorare solent, priuatim autem Voluptatem colunt, eò quidem usque iuueniliter sese iactare. Domi autem secundum Voluptatis præcepta uitam degere, erubescentes quidem, si deprehendãtur: remittere aliquid de firmitate, & contentione, prodereq; professionem suam, patientes autem miserè interea Tantali illud, & ubi latere sese, ac tutò leges transgredi posse confidunt, hiantibus faucibus uoluptatem ingurgitantes. Proinde si quis ipsis Gygis annulum daret, ut eo inducto, conspici non possint, aut etiam Orci galeam: sat scio quòd laboribus longun ualere iussis, ad Voluptatẽ prosilirent, & cuncti imitarẽtur Dionysiũ. Qui quidem antea quàm morbo correptus esset, sperare solebat, illos de tolerantia sermones, multum sibi profuturos esse. At postquam dolere, atque ægrotare cœpit, ac labor, re ipsa illum inuasit, animaduertens corpus suum diuersam à Stoa philosophiam sequi & contraria statuere, illi magis, quàm istis credidit, atque ita sibi persuasit, homo cum esset, etiam corpus humanum habere sese, uixitq; exinde, non ut statua, illo utens, sed hoc sciens, quòd quicunque aliter dicit, ac Voluptatem accusat, uerbis quidem delectetur, animum autem illuc conuersum habeat. Dixi. Vos autem ob hæc sententiam ferte. STOA. Nequaquam, sed pauca etiam interrogare mihi permittite. EPIC. Interroga: respondebo enim. STOA. Malum ne putas laborem? EPIC. Etiam. STOA. Voluptatem autem bonum? EPIC. Atq; admodum. STOA. Quid autem? Scis ne, quid sit differens, uel indifferens, & promotum uel reiectum. EPIC. Maximè. MERC. Negant se Iudices intelligere Stoa, dissyllabas istas interrogationes: quare silentium agite. Iam enim sententiam ferent. STO. Atqui uicissem sanè, si interrogassem in tertia figura, eorum uidelicet, quæ demonstrari non possunt. IVST. Vtra superauit? MERC. Voluptas, calculis omnibus. STOA. Prouoco ad Iouem. IVST. Bona sanè fortuna, ut lubet. Tu uero alios accerse. MERC. De Aristippo contendentes, Virtus atque Mollicies, & Aristippus uero etiam ipse, adesto. VIRTVS. Priorem me dicere conuenit, Virtutem uidelicet. Meus enim est Aristippus, perinde atque indicant sermones, & opera. MOLLI. Haudquaquam, sed me potius. Meus enim est homo ille, quemadmodum uidere licet, ex coronis, & purpura, & unguentis. IVST. Ne ambitiose adeo contendite: differetur enim & hæc caussa, eò usque, dum Iupiter de Dionysio sententiam feret. Non enim dissimile quippiam hoc quoque uidetur esse. Quare tum quidem, si uoluptas uicerit, etiam Aristippum Mollities habebit. Vincente autem contrà Stoa, & hic erit Virtuti cõdemnatus. Proinde alij adsunto. Istud autem ne accipiant hi, iudiciale præmium puta. Nam caussa hæc incognita & indiscussa mansit ipsis. MERC. Frustrà ne igitur per longam adeo, atque accliuem uiam, ascenderint uiri hi senes? IVS. Abunde est, si tertiam etiam partem acceperint. Abite. ne indigneminí, aliàs iterum iudicabitis. MERC. Diogenem Sinopensem adesse, tempus est. Ac tu itaque Mensaria dic. DIOG. At uero nisi desinat molesta esse? Iusticia, non amplius de fuga mecum apud Iudicem aget, sed de multis atque altis uulneribus. Ego enim quamprimum adeo fuste hanc contundam. IVST. Quid hoc rei est? profugit Mensaria: ille autem sublato baculo, insequitur. Haud mediocre malum aliquod uidetur misera illa acceptura esse. Pyrrhonem proclama. MER. At pictoria quidem, iamdudum adest, Iusticia; Ipse autem Pyrrho principio ne

Notat Stoicorũ pertinaciã et genus disputandi quoq;. De his uide Ciceronẽ in libris de finib. bono. et malo.

III. *Virtutis & Molliciei. Nam et hic ab initio Socratis discipulus fuit, postea uoluptatẽ secutus. Diogenem uide.*

IIII. *Mensariæ & Diogenis. Fuit hic Icesij mẽsarij filius, et adulterata moneta, deprehensus, solum uertit, & Athenis ad philosophos sese contulit. Diogenes.*

ascendit

ascendit quidem huc. Ac uidetur hoc facere. IVST. Qua de caussa Mercurii? MER. Quia nullum putat iudicium, aut forum, uerum esse. IVST. Proinde contumaciæ ipsum condemnent. At iam scriptorem prosæ orationis, Syrum illũ accerse. Quanquam nuper adeo actiones contra ipsum hæ delatæ sint, & nihil necesse erat tantopere festinari, atque eas tam statim disceptari. Veruntamen quia ita uisum est, priorem introduc Rhetorices caussam. Papæ quàm multi ad audiendum conuenere? MER. Meritò, Iusticia. Nam hoc ipsum, quod actio hæc minimè uetus, aut obsoleta est, sed noua ac peregrina: heri, quemadmodum ais, primum intentata: deinde, quod & sperant audituros se esse, Rhetoricam quidem atque Dialogum per uices accusantes, utrisque autem Syrum respondentem, multitudinem tantam ad iudicium contraxit. Veruntamen incipe tandem Rhetorica caussam dicere. RHETOR. Principio quidem, uiri Athenienses, deos, deasq; precor omnes, ut quanta ipse beneuolentia affectus sum, erga hanc ciuitatem, ergaq; uos omnes, tantam à uobis ad præsens certamen hoc consequi possem. Deinde, quod est æquum maximè, id uobis in mentem à Diis immortalibus dari, ut aduersarium quidem silentium agere iubeatis, me uero, quemadmodum constituí, mecumq; ipse deliberaui, accusationem peragere posse faciatis. *Cæterum haudquaquam eadem in mentem uenit statuere, quoties ad ea quæ passus sum aspicio, & ad orationem, ac uerba, quæ audio, Nam uerba quidem, quàm simillima meis, iste ad uos faciet: res autem eò usq; processisse uidebitis, ut mihi iam necesse sit spectare, nequid peius etiam ab ipso mihi accidat. At enim, ut ne longiore procœmio utar, aqua iamdudum frustra effluente, accusationem ipsam incipiam. Ego enim, uiri Iudices, hunc, cum admodum adhuc adolescens esset, neque non barbarè etiamnum loqueretur, ac tantumnon Candyn indutus, Assyriorum more incederet, circa Ioniam inuentum, errabundum adhuc, & quid de se ipso statueret, nescientem, ad me receptum, educaui: & quia uidebatur mihi ingenio admodum prompto, & ad discendum appositio esse, meq; fixis in me oculis intueri (Nam & uerebatur adhuc tum me, & colebat, ac solam in admiratione habebat.) relictis cæteris, quotquot nuptias ambibant meas, diuites atq; formosi, & quod ad maiores attinet, etiam illustres, ingrato huic meipsam despondi, pauperi uidelicet, et obscuro, & adolescenti: dote haudquaquam exigua insuper allata, multis, & admiratione dignis orationibus. Posthæc adducto eo ad contribules meos, nomen eius in tabulas tacitè rettuli, ac ciuem reddidi: ut ij, qui à spe desponsationis meæ exciderant, exinde suffocarentur. Porrõ cum ipsi uisum esset, terrarum orbem circumuagari, felicitatemq; cõiugij passim ostentare, ne tum quidem à tergo relicta sum, sed quoquò uersum sequens, sursum atque deorsum circumducebar, clarumq; ipsum, ac celebrem faciebam, ornando pariter & componendo. Atque ea quidem, quæ in Græcia, & in Ionia acciderant, mediocria sunt. Postquam autem & in Italiam proficisci statuit, unà cum eo Ionium mare traieci: & postremo, usque in Galliam unà progressa, dítescere ipsum feci. Ac in longum quidem usq; per omnia mihi obtemperabat, & cõuersabatur mihi, ne unam quidem noctem extra lectum à nobis diuertens. At ubi iam abũde uiaticum sibi cõparasse uisus est, &, quantum ad famã & existimationẽ attinet, rectè sibi omnia habere credidit, adductis supercilijs, & elatũ præ se animũ ferens, me quidẽ neglexit: imò uero prorsus missam fecit. Ipsum uero barbatũ illum, ex habitu conspicuũ, Dialogum uidelicet, quẽ Philosophię filiũ esse perhibent, suprà q; decet, amando, atq; admodũ amatoriè prosequendo, natu, quàm ipse est, grandiorem: cum eo nunc consuetudinem habet, Neque pudet ipsum libertatem quidem hanc, orationis meæ, qua ueluti laxatis habenis soluta ac libera fertur, concidere, in paruas autem, & per breuia cõmata tractandas quæstiones, seipsum includere. Ac pro eo, quòd licitũ ipsi fuerat, quodcũq; libuisset, plena ac sonorosa uoce eloqui breues

V. *Pictoriæ & Pyrrhonis. Eleus hic fuit Pliſtarchi filius, ab initio pictor, poſtea philoſophus factus. ab hoc Pyrrhonij originem traxerunt, q nihil certũ affirmabãt. quorũ et Cicero memi nit in officijs.*

VI. *Rhetorices contra Syrũ. Exordium à noto. ſumptũ aũt eſt ex oratiõe p coronã Demoſthenis. *Amplificatio à difficultate. Narratio cõtinẽs cauſſã.*

Amplificatio ab euẽtu aliorum.

Factũ in quo crimine uerſatur.

Amplificatio à perſonæ qualitate & cõſequẽtibus.

quaſdam ſententiolas inter ſe implicare, & quaſi per ſyllabas numerare. Vnde ſanè conferta quidem laus, aut multus applauſus haudquaquam obuenerit ipſi, arriſio uero auditorum nonnulla, & attollere manum, intra fines tamen, & longè annuere capite, & ingemiſcere dictis, Talia nimirum ſunt, quibus generoſus iſte amatus, me contempſit. Aiunt autem ipſum ne cum iſto quidē amaſio ſuo pacem agere, ſed & erga illum, contumelioſe, opinor, ſe gerere. Quomodo igitur non ingratus, atq; obnoxius ijs quæ de mala tractatione ſancitæ ſunt, legibus cenſendus fuerit? qui legittimè quidem nuptam, à qua tanta accepit, & per quam nobilis & clarus adeo eſt, ita ignominioſe reliquit, ac nouas atq; alienas res appetiuit? idq; nunc, quando ſolam me cuncti mirantur, & ueluti præſidem ſuum, ſcripto teſtantur. At ego quidem repugno, tot procis ambiētibus me: & pulſantibus ianuam illis, ac nomine inclamantibus me, uoce elata ac magna, neque aperire uolo, neq; etiam exaudire. Video enim illos nihil amplius clamore iſto hinc auferre. Iſte uero, etiam ne ſic quidem ad me reuertitur, ſed ad amaſium illum ſuum reſpicit. Et quid tandem boni, ò dij, ab eo accepturum ſe ſperās? quē præter pallium habere, uidet amplius nihil. Dixi, uiri Iudices. Vos aūt ſi meo iſte orationis atq; uerborum modo, reſpōdere uoluerit, ne permittite. Iniquum enim foret meam, contra me, machæram acui. Sed iuxta amatum à ſe Dialogū illum reſpondeat, ſi poteſt. MER. At hoc quidem non perſuadebis, Rhetorica. Neq; enim fieri poteſt, ut hic ſolus, iuxta formam & morem dialogi reſpondeat, ſed perpetua oratione ipſe quoq; dicat. SYRVS. Poſteaquā, uiri Iudices, hoc quoque malè habet aduerſariam, ſi lōgiore paulò oratione utar, ipſo quoq; eo, quod dicere poſſum, ab illa accepto, multa quidem uerba, apud uos haudquaquam faciam: capita uero ipſa diſſoluendo, eorum de quibus illa me accuſauit, uobis uniuerſum negocium exinde inſpiciendum ac perpendendum relinquam. Omnia enim, quæcunq; modo de me narrauit, ita ut ſunt, ac uerè narrauit. Nam & educauit me, & mecum unà, quocunq; abij profecta eſt, & Græcarum ciuitati aſcripſit: eoq; certè nomine etiam gratiam lubens egerim nuptijs iſtius. Cęterum ob quas cauſſas relicta ea, ad Dialogum hunc diuerti, de eo quæſo, uiri Iudices, ut me pauliſper audiatis. Ac me commodi alicuius gratia nihil quicquam falſi dicere exiſtimetis. Ego enim cum uiderem hanc, haudquaquam amplius temperantem eſſe, neq; etiam in eo modeſto habitu permanere, quo olim ornatam ipſam, Pæanienſis ille duxerat. Comptam autem, & capillos, meretricio more collocantem, præterea fuco illitam, & genas ceruſſa quoq; pingētem, ſuſpicari ſtatim cœpi, ac tacitè obſeruare, quorſum uerteret oculum. Ac cætera quidem miſſa facio. Singulis autem noctibus angiportus quidem noſter replebatur, amatoribus temulentis, & laſciuè erga illam petulanterq; multa agentibus, ac fores pulſantibus: quibuſdam uero etiam ui intrò ſeſe, citra omnem modeſtiam ferre audentibus. Hæc autem ridebat, & ijs quæ agebantur, delectabatur, ac plerumque uel de tecto proſpiciebat, canentes illos aſpera uoce cantilenas quaſdā amatorias, auſcultans, uel etiam apertis clām foribus, dum me latere iſta putat, laſciuè ſe gerebat, & ſtuprabatur ab illis. Quod cum ego ferre non poſſem, accuſare quidem ipſam adulterij non placebat: ad Dialogum autem hunc, in uicino habitantem accedens, rogabam ut is me recipere uellet. Atq; hæc illa ſunt, Iudices, quibus ego tanta iniuria Rhetoricam affeci. Quanquam etiam, ſi nihil tale ab ipſa commiſſum eſſet: tamen, puto, deceret me, uirum iam propè quadraginta annos natum, à tumultibus quidem iſtis, & cauſſis agendis deſiſtere, ac uiros iudices pati quieſcere, cum Tyrannorum accuſationibus tum optimatium laudibus euitatis. In Academiam autem uel Lyceum ingreſſum, cum optimo hoc, Dialogo uidelicet unà deambulare, paulatim ac ſenſim cum eo diſputando. Multa adhuc habēs, Iudices, quæ dicere poteram, in præſentia quieſcam. Vos autem, ſententiam iurijurando noſtro conſentaneam proferte. IVST. Vter uincit? MERC.

Omnibus

Peroratio per repetitionem

Amplificatio à tempore.

Apologa Syri.

Exordium ab occaſione petitionis aduerſariæ.

Conceſſio.

Defenſio per translationē.

Narratio exponēs cauſſā.

Demoſthenē intelligit à pago Attico Pæanea, ut Suidas.

Epilogus: Confirmatio ab ætate.

Omnibus calculis Syrus, excepto uno. IVS. Apparet rhetorem fuisse aliquem, qui contrarium tulit. Heus Dialoge, sub ijsdem iudicibus dic tu quoq;. Vos autem, sedentes manete, duplicem accepturi mercedem, pro utraque uidelicet lite. DIAL. Ego uero, uiri iudices, longiorem quidem proferre orationem, apud uos, haudquaquam statueram, sed breuibus uerbis, ut consueui, rem expedire. Veruntamen, uti lex est in iudicijs, ita peragam accusationem: quanquam imperitus planè, atque istarum rerum indoctus sim. Atque hoc ad uos exordium peractum mihi sit. Quæ uero per iniuriam, & contumelioſe ab hoc passus sum, ea ita se habent. Nam me, cum grauis antea, ac uenerandus essem, ac de dijs pleraque, & natura, & uniuersi huius ambitu considerarem, sublimis supra nubes alicubi per aërem incedens: ubi magnus ille per cœlum Iupiter, alatum currum agens fertur: abstractum inde ipse, cum iam in summa conuexitate uolarem, atque ultra cœlum ascenderem, & alis confractis, æqualem, & eiusdem conditionis cum multitudine promiscua fecit. Ac tragicam quidem illam, atque modestam personam abstulit mihi: comicam uero aliam, atq; Satyricam quandam imposuit, ac tantum non ridiculam. Deinde in eundem locum ad me adducta, cōcluſit mecum: Conuicium, Iambum, Cynicam petulātiam: præterea Eupolim & Aristophanem, uehementes uidelicet uiros ad exagitādum grauia illa, & ad irridendum ea quæ præclara, ac pulchra sunt. Postremo autē & Menippo quodam, ex antiquis illis canibus admodū latratu facili ac prompto, ut uidetur, deinde mordaci atq; aspero quoq;, effosso: hūc quoq; ad me introduxit, terribilem reuera canem, & morsu latenter inuadentem, eō nimirum, quod etiam ridendo pariter, mordeat. Proinde quomodo non graui cōtumelia affectus uidear? qui neq; familiari ac proprio habitu amplius conspicior, & comœdias agendo, ac risus ciendo, argumentaq; aliena tractando, quasi quendam histrionem illi me geso. Nam quod omnium absurdissimum est, temperatura quadam aliena, ac noua mixtus sum. Et neq; pedestris amplius sum, neque in sublimibus incedo: sed planè centauri modo, compositum quiddam, ac peregrinum spectrum, auditoribus appareo. MER. Quid igitur ad hæc dices Syre? SYR. Inexpectatum equidem, uiri iudices, certamen hoc apud uos sustineo. Quiduis enim citius putarā Dialogum, quàm hæc de me dicturum esse. Quem ego susceptum, tetricum ad huc plerisq; apparentem, & præ continuis interrogationibus præfractum ac durum, eoq; nomine uenerabundum quidē aliquid præ se ferētem, haudquaquam tamē omnino suauem, aut etiam multitudini acceptum. Principio quidē ipsum per terram incedere, ad humanum hunc morē assuefeci: postea autem squalore isto multo abstersо, & ridere ipso coacto, suauiorē ac gratiorē aspicientibus exhibui. Supra omnia aūt, Comœdiam cum ipso coniunxi, ac per hoc multam illi beneuolentiā apud auditores conciliaui: qui antea spinas in eo istas metuentes, perinde ut Echinū, in manus accipere ipsum fugiebāt. Cęterum noui ego, quod maximè ipsum malè habet. Nempe q non tenuia illa utq; exilia, sedendo cum eo argutari soleo: Sit ne anima immortalis, uidelicet, & quot heminas Deus, quando mundum fabricauit, syngeræ, & eodē modo sese habētis, substantiæ in crater illum, in quo uniuersa miscēdo temperabat, infuderit: &, num Rhetorica politicæ particulæ, imago, adulatoriæ pars quarta sit. Delectatur enim nescio quo pacto, huiusmodi argutias disputando, perinde ut illi, qui ex pſora libenter fricantur. Accogitatio ista & cura, dulcis ipsi uidetur, ac magnificè se effert: si dicatur, quòd non cuiusuis hominis sit, ea intelligere, quæ ipse de ideis subtiliter & acutè speculatur. Huiusmodi uidelicet à me quoque poscit, & alas illas quærit, ac sursum aspicit: illa interim quæ ante pedes sunt, non uidens. Nam cæterorum certē causſa haudquaquam, puto, accusauerit me, quòd ueste hac Græca detracta, barbaricam ipsi induerim, & hoc, cum barbarus ipse uidear esse. Iniuriam enim feciſſem, si legibus præteritis, in ipsum talia cōmisiſſem, ac patriæ

uestitu

VII. *Dialogi contra Syrum. Exordium ab extenuatione. Transitio. Narratio quæ causſam exponit.*

Peroratio.

Amplificatio ex effectu.

Defensio Syri Exordium ab inexpectato. Defensio per inuersionem.

Translatio.

Perstringit Platonem. huiusmodi enim ille in Phædone, Gorgia, et de legibus, & alibi quoq; tractat.

Epilogus. ueſtitu graſſatorum more ſpoliaſſem. Reſpondi Iudices, quantum poſſibile mihi fuit. Vos autem, ſimilem priori ſententiam, quæſo, ferte. MER. Papæ, omnibus decem uincis. Nam ipſe ille prior, ne nunc quidem eadem cum cæteris ſentit. Nimirum conſuetudo hæc illius eſt, atq; omnibus perforatum calculum ferre ſolet, nec facilè deſierit, optimis quibuſq; inuidere. Sed uos quidem nunc abite bona cum fortuna: in craſtinum autem & de reliquis cognoſcemus.

DE PARASITO, SIVE QVOD ARS SIT, PARASITICA.

ARGVMENTVM.

Didaſcalici generis Dialogus, in quo contendit ac docet Paraſiticam, artem eſſe, eamq; omnium aliarum præſtantiſſimam. Diſpoſitio & ſeries orationis plana eſt. Nam artem eſſe, principio ex diffinitione artis oſtendit, ſingulis eius partibus cum Paraſitica comparatis, uidelicet, quoniam & ſua, ac certa principia habeat, exercitationeq; & uſu conſtet, & ob finem uitæ utilem: nempe uoluptatem, exerceatur. Quòd autem uoluptas utilis uitæ finis ſit, autoritate ac teſtimonio Homeri defendit. Et quòd hic finis Paraſiticæ magis proprius quàm Epicureorum philoſophiæ ſit, comparatione ſtudiorum, ac uitæ utrorũq; probat. Deinde uero, hanc omnium aliarum artium præſtantiſſimam eſſe, primum in genere docet, collatis omnibus accidentibus, effectibus & cauſis aliarum artium, cum ijs, quæ huic arti accidunt. Poſtea ſeorſim etiam Philoſophiæ & Rhetoricæ, utpote artium cæterarum ſummis, & maximè laudatis, anteponit. Primum quia illæ incertæ, alijs aliter de illis ſentientibus atq; tradentibus. Paraſitica autem ubiq; eadem, ac certa ſit. Deinde quia nuſquam reperiantur paraſiti affectaſſe philoſophiam, aut rhetoricam: contrà autem paraſiticam rhetores, ac philoſophi plurimi. Poſtremo ab uſu eorum, qui artes has ſectantur, & profitentur, duplici uidelicet, altero in bellis, altero in pace. Vbi ad utrumq; tempus philoſophos, & rhetoras inutiles, & ineptos eſſe, multis exemplis & rationibus docet: cõtrà autem paraſitos idoneos ac paratos maximè, idq; ex Homero, & item ex hiſtorijs probat, addita etiam hypotypoſi, qua paraſitum ad prælium parantem & expedientem ſeſe deſcribit. Præterea & priuatam, atq; domeſticam utrorumq; uitam inter ſe comparat, multò meliores, atq; etiam beatiores eſſe paraſitos oſtendens, quàm uel rhetoras, uel philoſophos. Sub finem ipſam artem ex locis finalibus commendat quoq;, & ipſius nominis honeſtatem etymologia, & analogis defendit.

Occaſio à perſona, & uitæ genere.

VID tandem in cauſſa eſt Simo, quòd cum alij homines, ſiue ſeruí ſint, ſiue ingenui, quiſque artem quandam calleat, qua cum ſibi ipſi, tum alijs ſunt utiles. Tu uero, quantum ego perſpicio, nulli rei aut negocio intẽtus es, unde aut tu aliquem fructum caperes, aut alteri benignè impertiendo adiumento eſſe poſſis. PARA. Quid hæc tua ſibi uult interrogatio õ Tychiade, nondum enim capio: proinde planius ac manifeſtius me interrogato. TY. Eſt ne aliqua ars, cuius tu ſciens & peritus es, uidelicet Muſicæ? PARA. Non per Iouem. TY. Quid autem, Medicinæ? PARA. Ne illius quidem. TY. Atqui geometriæ? PARA. Nequaquam. TY. Quid autem, Rhetoricæ? Nam à philoſophiæ ſtudio uſque adeo abhorres, quantum ipſius uicij contagium à philoſophia alienum eſt. PAR. Atq; etiam ſi fieri poteſt, adde quiddam amplius. Proinde ne animum inducas hoc te mihi ignoranti exprobrare. Fateor enim me ignauum eſſe, atq; etiam tua opinione longè peiorem. TY. Sanè, ſed haſce fortaſſe artes propter illarum magnitudinem atq; difficultatem nõ perdidiciſti. At ex popularibus illis quam tandem tenes, num architectonicam aut ſutrinam? Neq; enim ea eſt rerum tuarum conditio, ut non talis alicuius artis egeas adminiculo. PAR. Rectè dicis õ Tychiade, neq; enim ullam illarum calleo. TY. Quam igitur aliam? PAR. Quam? Profectò, ut mea eſt opinio, generoſam, quam & te, ſi pernoueris, laudaturum planè exiſtimo. Eandem uero opere atq; re ipſa perpulchrè obire poſſe me dico, tametſi

Attentio.

tametsi illam oratione explicare mihi non perinde promptum sit. TYC. Quam tandem dicis? PAR. Nondum mihi uideor super illa orationes satis studiose exercuisse. Quòd autem unius alicuius artis non rudis sim, hoc planè iam nosse potes. Quare nihil est quòd hoc nomine mihi sies infensior. Quamcunq; autem teneam, alio tempore audies. TY. Verum ego omnis moræ impatiens sum. PAR. Fortasse si audires, inopinata tibi ars mea uideretur. TYC. Atqui propter hoc ipsum tanto impensius scire laboro. PAR. Alio tempore tibi exponetur, ò Tychiade. TY. Nequaquam, sed iam quamcunque tandem pernosti exponito, nisi adeo te pudeat. PAR. Parasiticam. TY. Et quis ita uesani atque dementis est animi, ò Simo, qui hanc artem esse prædicet. PAR. Ego. Si uero ob hoc ipsum, quòd aliam artem non teneam, tibi insanire uideor, huius ipsius caussam mihi putato fuisse insaniam, meq; iam durius increpandi finem facito. Aiunt enim hanc Deam cum aliàs difficilem esse habentibus, tum quòd delinquentes erratorum excusare soleat, quasi horum omnium magistram atq; autorem culpam uniuersam in se transferentem. TY. Ergo Simo Parasitica ars est? PAR. Sanè ars, atque ego illius autor & inuentor sum. TY. Proinde tu Parasitus es? PAR. Tu quidem Tychiade, probro me afficis. TY. Atqui non erubescis, te ipse Parasitum compellando. PAR. Sanè uero: puderet enim me, nisi dicerem. TY. Atque per Iouem, si tibi notores esse uelimus erga alios te ignorãtes, quod tibi nomen esse testabimur? num Parasitum te esse affirmabimus? PAR. Hoc nomine compellantes longè magis me oblectabimini, quàm si Phidiam statuariũ me esse dixeritis. Quippe mea arte non minus gaudeo, quàm ipse Phidias Ioue à se fabricato gauisus est. TY. Atqui hoc mihi attentius consideranti, res perridicula perspecta est. PAR. Quænam? TYC. Externè scribentes ad te in epistolis, hunc tibi adiiciemus titulum: Simoni Parasito. PAR. Atqui impensius mihi gratificaberis, quàm si hoc titulo nobis scripseris, Dioni Philosopho. TYC. Quantum tu quidem hac compellatione gaudere soleas, mihi parum curæ est. Sed & aliud quiddam absurdi considerandum uenit. PAR. Quod nam? TY. Num & hæc in aliarum artium numero nobis recensenda sit, aut interrogante quopiam cuiusmodi ars sit, respondeamus, ueluti de grammatica, aut rhetorica interrogati solemus, Parasitica. PAR. Ego uero Tychiade, longè iustius hanc quam profiteor, quàm ullam aliam artem dicendam esse contendo. Quòd si tibi iucundum est auditu, ut opinor fore, sententiam meam explicare nõ grauabor, quanquam ad hoc non admodum, ut antè dixi, præparatus aut instructus sum. TY. Tametsi sint exigua, ueritate tamen præcellent. PAR. Age, sub initium artem ipsam, quo finitionis genere describatur, ad calculos expendendam reuocemus. Ad hunc enim modum speciatim & alijs artibus pensitandis assequemur num & hanc rectè teneamus. TYC. Quid ergo ars est, ut compertum habeas? PAR. Ars est, ut ego memoria teneo, quodam sapiente uiro audito, præceptionum exercitarum comprehensio, ad unum exitum uitæ utilem pertinentium. TYC. Rectè sanè illius auditi uerba commeministi. PAR. Iam si horum omnium particeps est Parasitica, consentaneum est & hanc nihil aliud quàm artem habendam esse. TYCH. Ita profectò ars habenda est, siquidem hæc ita se habuerint. PAR. Age iam singillatim ad omnes artis species Parasiticam accommodantes, num oratio illi consonet, considerabimus. Sed non quemadmodum ollæ uicioſæ dum pulsantur, ne malignè resonent. Oportet itaque & hanc quemadmodum omnes artes præceptionum inuentionem in se complecti. Principio enim præuidere atque discernere, qui aptus & accommodatus sit eum alere, atque ita facto parasitandi exordio, haud quaquam cognoscere. Aut dicemus argentarios seu numularios artem quandam habere, qua norint adulterina nomismata à probis sagaciter deprehẽdere. Hunc autem citra artis adminiculũ discernere posse adulterinos homines & probos, præsertim cum

I. Propositio. Artẽ esse parasiticam.

Amplificatio assertionis ab absurdo.

Repetit propositionem.

Confirmatio finitiõe artis. Diomedes li. 2 hanc finitiõnem Ciceroni adscribit.

Probatio minoris secũdæ partes finitionis.

Principia artis seu præcepta.

ueluti

ueluti nomismata hominum mores cuiusmodi sint, non statim pateant. Eadem hæc & sapiens reprehendit Euripides, dicens:

In Medea.

At quo malus noscendus est mortalibus
Innatus est nullo character corpori.

" Et quo multò & præclarior Parasiti ars esse ostenditur, qui res ita obscuras &
" abditas magis quàm uaticinandi peritia perspicit & cognoscit. Nosse uero ser-
mones proferre accommodos, eaq; facere, per quæ in familiaritatem adiungitur,
quibus semet quàm beneuolentissimũ suo alumno esse ostensurus sit, nunquid
non singularis intelligentiæ, atq; inuentionis uehementissimæ tibi documentũ
esse uidetur? TY. Admodum. PAR. Porrò autem in ipsis conuiuijs, ut abeat
per omnia plus habens, eosq; exuperans, qui eam artem sua negligentia sibi non
parauerunt, an hoc citra rationem, & singularem sapientiam Parasitum facere
posse arbitraris? TY. Nequaquam. PAR. Quid autem? nosse obsoniorum ci-
borũq; uirtutes & uicia, nũ tu rudis, & indocti cuiuspiam curiositatem esse exi-

Vsus.

stimas? præsertim Platone generosissimo ita dicente: Qui conuiuas epulis acce
" pturus est, nec rei coquinariæ scientiam habuerit, eius in adornando conuiuio
" pertenue est iudicium. Quòd auten Parasitica non cognitionem solam, sed exer
citatam quoq; sibi uendicet, inde perdisces facillimè. Quoniam aliarum artium
cognitiones & dies & noctes, & menses & annos sæpenumero inexercitatæ per
manent, non tamen artes ipsæ apud possidentes depereunt. At uero Parasiti co

Finis.

gnitiones, nisi quotidie in usu sint atq; exercitio, perdunt non artem solam, ut o-
pinor, sed ipsum quoq; artificem. Parasiticæ uero utilitatem ad unum aliquem
uitæ exitum tendentem, uereor ne insaniæ sit perquirere. Ego uero quàm ede-
re & bibere in uita mortalium nihil inuenio utilius aut præstãtius, & citra quod
uita non potest subsistere. TY. Maximè. PAR. Atqui ne eiusmodi quidem res
est parasitica, cuiusmodi est pulchritudo aut fortitudo, ut ars nulla esse uideatur
sed quædam uis atq; potentia. TYC. Vera dicis. PAR. Verum, neq; arte caret.
Quod enim arte caret, nullo modo possidenti est conducibile. Age enim, si tibi
ipse nauim in mari commisisses fluctibus atq; procellis ingruentibus, gubernan
di imperito, num euasurus es incolumis? TYC. Minimè gentium. PAR. Quid
tandem obstat, an quòd arte careas, cuius ope te ipse seruare potuisses? TY. Sa
nè uero. PAR. Proinde arte seruamur, imperitia uero non item? TY. Admo-
dum. PAR. Ergo Parasiticam artem esse constat. TY. Artem profecto, quantũ
adparet. PAR. Atqui gubernatores quidẽ præclaros, & aurigas eximios de cur
ru non raro delapsos esse cõperi. Ac nonnullos illoq; luxatos atq; delumbatos,
porrò nonnullos prorsus extinctos. Cæterũ Parasiti naufragium, nullus est qui

Epilogus.

possit producere. Proinde, si neq; ab arte remota est Parasitica, neq; facultas est
aliqua, comprehensio autem præceptionum exercitarum eandem artem esse ho
die nobis fatendum est. TY. Quantum quidem ex hoc coniecturam facio. Sed
in hoc tibi uigilandum esse intelligis, ut finem aliquẽ generosum Parasiticæ no-
bis attribuas. PAR. Rectè sanè dicis, uidetur autem hac finitione potissimum

Definitio Parasiticæ.

explicari posse: Parasitica ars est ciborum atq; potuum, & sermonum, qui horũ
conquirendorum gratia dicendi sunt, cuius finis est uoluptas. TY. Videre mihi
tuam artem præclarè definisse. Illud tamen etiam atq; etiam considera, ne aduer
sus philosophos aliquos de fine tibi oriatur pugna atq; contentio. PAR. Atqui
abundè sufficit hunc esse finem & felicitatis & Parasiticæ, neq; aliter adparet. Si
quidem Homerus ille sapiens, Parasiti uitam admirans, tanquam solam beatam
atq; felicem, ita inquit:

Cõprobatio finis ab autoritate Homeri

Haud ego finem ullum meliorem ultrà arbitror esse
Quàm si mente omnis populus lætetur ouanti,
Iuxtà autem mensæ sunt pane cibisq; repletæ,
Atq; pocillator dulce è cratere falernum

Fundens

Fundens diſtribuat per pocula parua bibendum.

Iam quaſi parum cumulatè hæc admiraretur, ſententiam ſuam longè pleniorem apertioremq; hiſce uerbis facit, perfeſtiuè ſubijciens. Hic finis nobis pulcherrimus eſſe uidetur. Haud aliud ex ijs, quæ dicit beatũ ac felix quàm paraſitari exiſtimans. Sed enim hæc uerba non cuilibet è uulgo attribuit, uerum omnium ſapientiſſimo. Et ſanè ſi Vlyſſi fuiſſet in animo Stoicos ſecuto laudare finem uirtutem, potuiſſet illud dicere, quando Philocteten ex Lemno adduxit, quando Troiam ſubuertit, quando Græcos fugam adornantes compeſcuit atq; detinuit, quando Troiam ingreſſus eſt, ſe ipſe indecoris uulneribus flagellatum adficiens, ac ſordido & planè Stoico indumẽto amictus. At tunc huius pulcherrimi finis nuſquam commeminit. Cæterum ne tunc quidem, cum in Epicureorum uita conſtitutus apud uenuſtiſſimam Calipſo uerſaretur, illicq; liceret in ocio uoluptuoſe & molliter uiuere, ac in omnibus delitijs Atlantidis lectum conſcendere, neque non rebus, quas animi libido ferebat, indulgere, illius pulcherrimi finis memor eſt, ſed cum apud Pheacas paraſitum ageret. Vocabantur autẽ tunc temporis paraſiti Dætymones. Quomodo enim dicit? Dignum enim eſt, ut iterum atque iterum ſuauiſſimorum uerſiculorum recordaremur, neque enim ad ſatietatem audiri poſſunt, niſi ſæpius repetantur: Dætymones ſedeant ex ordine, &, iuxtà menſæ adſint epulis & carne repletæ. Porrò Epicurus nimium impudenter hunc finem detractũ paraſiticæ, ad felicitatem ſuam detorſit. Quòd autem hæc res non abſit à furto, quodq; Epicuro uoluptas nihil curæ ſit, ſed paraſito, ita potes colligere. Ego uoluptatem exiſtimo primum tranquillum ſtatũ corporis. Deinde neque mentem ulla perturbatione aut moleſta cura onerari. Horum utrumque paraſitus aſſequitur, Epicurus autem ne alterutrius quidem ſit particeps. Etenim cum curioſe ſatis de habitu terræ, de infinitis mundis, de magnitudine ſolis, atque diſtantijs, de primis elementis, atque etiam de dijs ſiue ſint ſiue non ſint, deq; ipſo fine perueſtigans, nunquam non digladiari ſolet, ſemper cum aliquibus contentioſe diſſidens, non humanis ſolum, ſed & mũdanis uexationibus atteritur atque conſumitur. At paraſitus horum omnium ſecurus, omnia benè ſe habere exiſtimãs, credensq; hæc meliori loco nõ eſſe poſſe quàm ſint, cum multa ſecuritate et animi tranquillitate, nullo iſtiuſmodi nugarum ſcrupulo illi faceſſente negocium: edit ſuauiſſimè, ac dormit ſupinus, porrectis & manibus & pedibus, quemadmodum Vlyſſes ratẽ ad patriam nauigans. Atqui nõ propter illa tantum nulla in re Epicurus uoluptatis potitur, ſed etiam propter hæc. Quippe Epicurus ille, quicunque tandem fuerit ille ſapiens, aut habet quod edat, aut non. Si non, ille quidem uoluptuoſe uiuet minimè. imò ne uiuet quidem: ſin autem habuerit, habebit aut à ſeipſo, aut ab alio. Itaque ſi ab alio quod edat habuerit, paraſitus eſt & ille, & non is quem ſe ſuperbè uenditat. Sin à ſeipſo, uoluptuoſe non uiuet. TYC. Quomodo uero non uoluptuoſè? PARA. Si etiam ſuppeterit illi apud ſe ipſum uictus copia, multa õ Tychiade, eiuſmodi uitam conſequi neceſſe eſt. Vide uero qualia, oportet enim eum, qui uoluptate duce molliter & delicatè uicturus eſt, omnibus incidentibus cupiditatibus abundè indulgere. Aut quid tu ais? TYC. Et mihi idem uidetur. PARA. Proinde ei qui re familiari ampliter inſtructus eſt, fortaſſe unde libidinem ſuam expleat, non ægrè ſuppetet. At qui æſtiuè atque tenuiter munitus erit opibus, illi harum rerum potiundi nulla ſupererit copia. Itaque ſi pauper fuerit Epicurus, ſapiens eſſe non poteſt, neque unquam uoluptatis finem ſibi propoſitum conſequetur. Sed ne diues quidem copioſæ pecuniæ dominus, cui per facultates ſuas cupiditatibus prolixè ſuppeditare atque inſeruire promptum eſt, præfixum uoluptatis finem nanciſcetur. Quid ita tandem? Propterea quòd neceſſe ſit eum, qui ſumptum de ſuo fecerit, in multas atque adeo õdioſas illabi moleſtias. Iam enim illi cum cocorixandum erit, quòd parum opi-

Amplificatio teſtimonij à circũſtantijs.

Dætymones.

Cõfutatio Epicureorũ finis ac uoluptatis. à ſtudio et cura illorũ, et ſitione uoluptatis.

A uictus præparatione.

parè atq; apparatè edulia adornauerit. Aut ſi citra rixam coci negligentiam diſſimulanter habuerit, tum ferculis inconditis, et minimè delicatis ueſcitur, ac per hoc ſperata uoluptate priuatur. Aut iam illi cum domus præfecto rem familiarem indiligenter accuranti delitigandum eſt. An uero hæc ita ſe non habent? TY. Per Iouem idem quoque mihi uidetur. PAR. Hæc ergo omnia ut Epicuro accidant neceſſe eſt, itaque nunquam uoluptatis ſine miſer ille potietur. At uero paraſito neque cocus eſt ullus, cui propter incuriam iraſceretur, neque ager, neque uillicus, neque argentum, quorum nomine famuli excuſationem perferens doleret, & tamen omnia habet, ut edat & bibat ſoli illi nulla re exiſtente, qua ut Epicurus perturbaretur. Iam quòd ars ſit paraſitica, & ex his iam dictis, atq; aliis ſatis ſuperq; oſtenſum eſt. Reliquum eſt, ut planum faciam, quàm ſit etiam omnium optima, & hoc quidem non ſimpliciter, ſed primum declarabo, quàm communiter omnes alias artes ſua anteire ſoleat præſtantia. Deinde quàm etiam priuatim præcellat cæteras. Communiter ad hunc modum præſtat aliis.

Epilogus.

Tranſitio per diuiſionem.

II. *Præſtare oĩbus artibus paraſiticã, idq; uariè ab accidentibus, effectu et fine cõfirmat, & primum in gñe.*

Etenim uniuſcuiuſq; artis ſtudium diſcenti adducere laborem, timorem, ac uerbera neceſſe eſt, quæ qui non deprecetur nullus unquam inuentus eſt. Hanc uero artem cuius ego profeſſor ſum, ſolam ut uidetur, licet ſine labore perdiſcere. Quis enim unquam à conuiuio flens digreſſus eſt, ueluti quoſpiam uidemus puerulos à præceptoribus diſcedere? Quis proficiſcens ad conuiuium unquam triſtis atque ſeuerus conſpectus eſt, quemadmodum illi qui ludos literarios frequentare ſolent? Atqui paraſitus ſua ſponte, atque adeo uolens ad cœnam uadit, artis conſequendæ omnium cupidiſſimus. Cæteri uero qui aliis artibus perdiſcendis nauant operam, eaſdem proſequuntur odio, ita ut nonnulli aufugientes artes ſuas ſumma deteſtatione repudiant. Et cur non hoc quoque conſiderandum tibi uenit, quòd eos, qui in aliis artibus feciſſent aliquod operæ preciũ parentes his potiſſimum honorare ſolẽt, quibus paraſitũ quotidie cohoneſtant. Elegantes, ita me Diĩ ament, inquiunt, puer pinxit literas, date illi quòd edat. Malignas literarum notas deſcripſit, nihil date illi. Adeo res & honore penſanda, & ſupplicio punienda eſſe uidetur. Quinetiam cum cæteris artibus ita comparatum eſt, ut primum hoc poſterius habeant, poſtquam iam multo ſudore paratæ ſunt dulcem & expetitum uoluptatis fructũ ſubminiſtrant ſuis cultoribus, ad quam rem multa eſt uia, nec minus aſpera. Cæterum ſola ex omnibus paraſitica ſtatim initio inter diſcendũ arte ſua fruitur, ac ſimulatq; incepta fuerit, quantocyus eſt in quæſtu. Præterea reliquæ artes non ſaltem aliquę, ſed omnes ſimul tantum uictus conquirendi gratia inuentæ ſunt. At paraſito actutum parata eſt alimentorum felix copia, ſimulatq; artem exorſus fuerit. An uero non animaduertis agricolam agros colere non colendi gratia, & fabrum fabricare non fabricandi gratia? At paraſitus nihil ſectatur aliud, ſed hoc ipſum quod illius negocium eſt, & cuius gratia ei negocio intentus eſt. At hæc cui obſcura ſint, neminẽ eſſe arbitror, quòd iĩ, qui reliquarum artium exercendo tractant commertia, per omne tempus afflicti laboribus uiuunt ærumnoſe atq; infeliciter, ac uix unum atq; alterum diem feſtum per menſem agunt. Propterea quòd ciuitates aliàs quidem per annum, aliàs per menſem indicta ſolennitate dies feſtos agere ſoleant, & tunc animo remiſſiore lætari dicuntur. At paraſitus ferè ſingulos ſemper triginta dies agit in otio. Omnes enim dies illi uidentur ſacri deorum numinibus.

II.

III.

IIII.

V.

VI.

VII.

Pręterea quibus conſiliũ aut animus eſt reliquis uti artibus cum aliqua laude et exiſtimatione, illi tenui frugaliq; uictu & potu utantur neceſſe eſt, tanquam qui morbis decumbunt implicati. Nam qui uictu paulò copioſiore, potuq; largiore ſemet inuitat et oblectat, ille ſtudio minimè eſt accõmodus. Accedit his quòd reliquæ artes ſine inſtrumentis, magiſtro ſuo nihil fructus afferre poſſunt. Nec enim citra tibiam tibia canere, nec citra lyram pſallere, nec abſque equo equitare quiſquam poteſt. Porrò hæc uſque adeo bona eſt, adeoq; non onerosa artifici

ut

ut omnibus etiam instrumentis carenti tamen victum largè suppeditet, eaq; commodissimè uti possit. Et sicut uidemus, alias artes perdiscentes magistris mercedem persoluimus, hanc autem discentes præmium accipimus. Præterea aliarũ artium omnium sunt doctores quidam & professores: cæterum qui parasiticam tradat aut doceat, nullus est. Sed quemadmodum Poësis iuxta Socratem, et ipsa quidem fato quodam accidit. Quinetiam illud apud animum tuum expendito, quòd alias artes aut iter facientes aut nauigantes exercere nequeamus, hac uero uti licet & in itinere & inter nauigandum. TY. Admodum profectò. PAR. At qui ò Tychiade, reliquæ artes omnes huius opem mihi desiderare uidentur, hęc uero nullius alterius egens est adminiculo. TY. Quid autem? nonne qui alienas res accipiunt, tibi iniustè agere uidentur? PAR. Et qui non? TYC. Quomodo ergo parasitus aliena accipiens solus extra iniusti noxiam habendus est? PAR. Huius quæstionis caussam tibi non possum reddere. Verum aliarum artiũ principia plerumq; sunt uilia atq; simplicia, parasiticæ autem principium admodum generosum & illustre est. Etenim omnibus modis iactatum ac tritum illud amicitiæ nomen, non inueneris aliud quàm parasiticæ esse auspicium. TY. Quomodo dicis. PAR. Quoniam nemo inimicum aut ignotum hominem, sed ne mediocriter quidem familiarem ad cœnam uocat. Sed necessarium est, ut antè cum illo amicitiam contraxerit, quàm eum libationis & mensæ participem fecerit, atque ad huius artis mysteria admiserit. Audiui ego sæpenumero dicentes quospiam, cuiusmodi ille amicus est, qui neq; edit neq; bibit unquam nobiscum, quasi eum qui unà cibum capiat atq; conbibat, solum fidum amicum esse existiment. Quòd autem ars sit omnium præstantissima, inde facillimè poteris cognoscere. Etenim artes reliquas non tantum grauiter laborantes, & sudore perfluentes, sed per louem sedentes aut stantes exercent, quasi artibus seruiliter mancipati sint. At parasitus ueluti addicto mancipio sua arte utitur, ueluti rex accumbens otiosus ab animo. Illa autem quorsum recensere attinet, certissima felicitatis parasiticæ documenta, quòd solus iuxta sapientem Homerum, neq; ullam prælatã inserit manibus, neq; terram uersat aratro, sed citra arationem, citraq; sementem omnia parasitando consequitur. Præterea rhetori aut mathematico, aut fabro ærario nihil obstare uideo, quo minus artem suam exerceat, etiam si improbus fuerit aut morio. Porro autem parasitum agere nemo potest, qui aut stultus fuerit aut improbis moribus. TY. Papæ, cuiusmodi rem ostendisti esse parasiticã. Itaq; & me iam ea inuasit libido, ut parasitus esse cupiam pro eo, qui nunc in præsens sum. PAR. Itaq; quemadmodum omnibus aliis artibus potior sit parasitica communiter, abundè mihi demonstratum esse opinor, Age nunc deinceps, quomodo priuatim quoq; excellat singulas cõsiderabimus. Vt autem hanc cum mœchanicis aut manuariis artibus cõferam: ineptũ mihi esse uidetur, aut potius eius qui huiusce artis dignitatem indignis modis subuerteret. Sed illud potius, quomodo maximas atque pulcherrimas sua præstantia exuperet, demonstrandum est. Est autem in confesso apud omnes, rhetoricam atque philosophiam cęteris longè celebriores haberi, quas plerique propter generositatem atque cognitionem omnibus anteponunt. Proinde posteaquam ostendero, & his longè potiorem esse parasiticam, satis constabit eandem quoque cæteris artibus uniuersis longè lateq; præstare, ueluti Nausicaa corporis uenustate atque proceritate omnes præcellebat famulas. Equidem communiter utrasque excellenter anteit, & rhetoricam & philosophiam. Primum quantum attinet ad artis substantiam. Illa enim subsistit, hæc uero minimè. Neque enim de rhetorica eadem omnium est sententia, neque eandem idem omnes esse sentimus. Sed nonnullis ars esse uidetur, nonnullis ab arte seiuncta. Plerique etiam prauitatem quandam artis seu impostură esse existimant, alij aliud. Haud alia est hominum de philosophia disputantium opinio. Aliter enim Epicuro res philosophicæ habere ui-

VIII.
IX.
X.
XI.
XII.
XIII.

Epilogus Transitio. Hactenus in gñe cũ oibus artibus cõparauit parasiti ticã. iã et specialiter philosophiæ ac rhetoricæ præfert.

Odys. Z. 1. Argumentũ à certitudine et cõstantia artis collatiõe cũ utraq; facta.

Quintil. li. 2. cap. 16.

dentur, aliter Stoicis, aliter Academicis, secus quoq; Peripateticis. Et quid multis opus est? omnino alius aliam rem philosophiam esse cõtendit & comminiscitur. Et ad hunc usque diem neque illi suam obtinent sententiam, neque ars illorum una esse uidetur. Ex quibus omnibus hanc mihi coniecturam facere licet, quòd statim sub initium illam artem esse negem, cuius nulla est substantia. Quoniam cur tãdem arithmeticam unam esse uidemus, quàm quòd bis duo & apud nos & apud Persas, sint quatuor, nec discrepant hæc neq; apud Græcos, neque apud Barbaros. At Philosophias uarias atque multiplices esse uidemus, præterea neque fines, neq; principia illarum concordare. TYCH. Vera dicis. Etenim unam philosophiam esse asseueranter affirmant, ipsi uero multarum sunt autores. PAR. Atqui in reliquis artibus quanquam nonnihil discreparet, quispiam uero progressus illud ignoscendum esse contenderet; propterea quòd alioqui perfectæ essent, earumq; cognitiones non forent ambiguæ aut mutabiles, certè ille repudiãdus non esset. At philosophiam quis tanquã necessariam sustineret unam & simplicem non existentem, ac ferè ubique ipsam secum discrepantem, longè magis quàm instrumenta, quæ sunt diuersissima. Siquidem nõ est una philosophandi scientia, aut ratio, postquam innumeras esse conspicio. Multæ autem esse non possunt, quando quidem philosophia una est. Non dispar ia de rhetoricæ quoque substãtia quispiam dicere possit. Nam de una re proposita omnes non idem sentire & dicere, sed super præceptionibus diuersis pugnare sententijs, documentum est certissimũ, ne principium quidem illius artis esse probabile, cuius non est una cognitio. Etenim quærere quid potissimum ex illis æstimanda sit rhetorica, ac nondũ fateri unam esse, omnem eius quod quæritur tollit essentiam. Porrò autem ipsa Parasitica non perinde se habet, sed & inter Græcos, & inter Barbaros sui nunquam dissimilis est, sed una atq; eadem Parasitandi ratio ubique. Neque quispiam dixerit aliter hos, aliter illos exercere Parasiticam. Neque sunt inter Parasitos, ut uides, discrepantium sectarum autores, cuiusmodi sunt aut Stoici, aut Epicurei, dogmata habentes pugnantia, sed una omnibus apud omnes est professio, operumq; & finis concordia. Itaq; ut mihi uidetur, periculum est, ne ex his omnibus iam à me adductis, Parasitica quoque sit singularis & præcipua quædam sapientia. TYCH. Videre mihi ista sufficienter disseruisse. Quòd autem & in alijs philosophia tua professione Parasitica deterior existimanda sit, quomodo planum facies? PARAS. Ergo illud mihi sub initium dictu perneccssarium est, nullum parasitum unquam philosophiam amasse. At parasiticæ desiderio permultos arsisse philosophos testantur historiæ, quo desiderio etiam nunc tenentur. TYCH. Et quos nam memorare potes philosophos, qui Parasiticæ operam dederint? PARA. Eos quidem ò Tychiade, quos neque tu ignoras, sed data opera me quoque ignorare ciuiliter simulas, ueritus ne ea ex re dedecus illis potius quàm honorem conciliem. TY. Non per Iouem hoc mihi in mentem uenerat, ò Simo, attamen uehementer animi pendeo, quos nam ei rei unquam seruientes possis producere. PARA. O generose, equidem tu mihi rudis & imperitus esse uidere eorum, qui philosophorum uitas memoriæ proditas ad posteros transmiserunt, omnino enim eosdem quos dico legere potuisses. TYCH. Atqui per Herculem iam mirabiliter audire gestio, qui tandem illi sint. PARA. Ego tibi eosdem demonstrabo, & nominatim perstringam, & quidem minimè malos, aut infimæ conditionis philosophos, sed ut ego opinor, ferè ex omnibus præstantissimos, & de quibus hoc uel suspicari indignum facinus esse putasses. Enimuero Aeschines ille Socraticus, longis illis & lepidis dialogis summo sermonis nitore atque mundicia conscriptis, semel uenit in Siciliam, eosdem unà secum ferens, ut si quo modo fieri posset, eorum opera Dionysio tyranno innotesceret. Tandẽ uero lecto Miltiade, uisus est sibi non mediocrem adiunxisse & laudem & opinionem, reliquũ

II.

Collatio Parasitica.

Aliud, à signo & studio sectarum.

Exempla philosophorũ, q parasiticam sectati sunt.

tempus

tempus permanſit in Sicilia, paraſitans Dionyſio, Socraticis diſceptationibus longum ualere iuſſis. Quid autem? nonne & Ariſtippus ille Cyreneus unus ex præſtantibus & eximijs philoſophis tibi eſſe uidetur? TYC. Maximè. PAR. Et ille per id ætatis Syracuſis uerſatus eſt, paraſitando apud Dionyſium. Itaque ex omni Paraſitorum numero ille in maximo precio habitus fuit apud illum. Erat enim præter cæteros ad hanc artem ſingulari præditus induſtria. Quare & coquos quotidie ad illum miſſitare ſolitus eſt Dionyſius, quo adparatius tanto magiſtro artem perdiſcerent culinariam. Ille ſanè uidetur etiam artē pro dignitate excoluiſſe. Quinetiam Plato ueſter generoſiſſimus, & ipſe non aliam ob cauſſam in Siciliam profectus eſt, ac ſanè pauculos aliquot dies paraſitatus, ſtatim ab incepta paraſitatiõe, propter artis imperitiam elapſus eſt. Rurſus autem, Athenas regreſſus, cum uarijs ſemet ſtudijs exercuiſſet & adornaſſet, deinceps ſecundauice in Siciliam nauigando contendit, ubi iterum pauculos aliquot dies cœnatus ob paraſitandi imperitiam Dionyſio excidit. Et hæc quæ Platoni in Sicilia parum ſcitè paraſitanti accidit aduerſitas, perſimilis mihi eſſe uidetur Niciæ. TY. Et quis ea Simo de Platone tibi dixit? PAR. Equidem & alij complures. Porrò autem Ariſtoxenus Muſicus uir clarus atq; memorabilis, & ipſe Nelei paraſitus fuit. Quòd uero Euripides apud Archelaum paraſitum egerit uſque ad extremum uitæ diem, Anaxarchus autem apud Alexandrum, planè tibi compertum eſt. Neq; Ariſtoteles paraſiticam intactam reliquit, ſed eandem ut reliquas artes omnes exorſus eſt. Philoſophos quemadmodum paraſiticæ operam dederint, oſtendi. Paraſitum uero nemo unquam poteſt producere, qui philoſophandi captus ſit deſiderio. Et ſanè ſi felicitas putanda eſt, neq; fame diſcruciari, neq; ſiti urgeri, neq; algore torqueri, hæc nemini alteri quàm paraſito ſuppetunt. Itaq; philoſophorum non parum multos quiſpiam inuenerit, & algẽtes grauiter & eſurientes, paraſitum uero nequaquam. Aut alioqui Paraſitus habendus non eſſet, ſed infelix quiſpiam, aut mendicus circunforaneus, aut etiam philoſopho ſimilis. TY. Hæc equidem tibi ſatis ſuperq; diſputata ſunt. At Philoſophia atq; Rhetorica etiam reliquis potiorem eſſe Paraſiticam, quomodo cõprobabis? PAR. Sunt in uita humana tempora, ò optime, alia quidem pacis, ut opinor, alia uero belli. Iam in his oĩbus modis neceſſarium eſt, artes cuiuſmodi ſint manifeſtas fieri: ſed & illi neceſſum eſt ut ſe aperiant, qui artibus ſunt imbuti. Primum autem, ſi ita tibi uidetur, tempus belli ſubducta ratione excutiamus, et qui nam ingruente bello omnium maximè tum ſibi ipſis priuatim, tum Reipub. ſunt utiles. TY. Quàm non mediocre uirorum certamen annuncias. Et ego iamdudum apud me ipſe rideo, cogitabundo animo mecũ conſiderans, cuiuſmodi futurus ſit philoſophus cum paraſito comparatus. PAR. Ne uero nimia capiaris admiratione, néue hanc rem cauillo aut ſubſannatione dignam exiſtimes, age hoc totum expreſſis typis oculis noſtris ſubijciemus. Annunciatum eſt ex improuiſo hoſtes in regionem irruptionem feciſſe: perneceſſarium autem eſt collecta manu illis exire obuiam, neq; enim per ſocordiam committendum eſt, ut impunè abactis pecoribus agros noſtros deuaſtent atq; depopulentur. At dux belli denunciat, ut ad delectum faciendum iuuenes confluant, alij uero diſcedant. Sint autem inter hos nonnulli & philoſophi, & rhetores, & Paraſiti. Itaque initio abiectis ueſtimentis exuimus nos. Quippe qui armis induendi ſunt, antè ſe denudent, neceſſe eſt. Proinde intentis oculis ſpecta, ò generoſe, unum quenq; ex ordine, habitoq; delectu probato corpora. Itaq; illos propter uictus indigentiam haud dubiè uiſurus es tenues atq; pallidos, & planè corpore horrido, quaſi iam confecta ſint uulneribus. Qui ergo non ſummè foret ridiculum, affirmare eiuſmodi uiros perferre poſſe certamẽ aut pugnam ſtatariam, aut impreſſionem, aut puluerem atq; uulnera, qui curatiõe aliqua refocillandi ſunt. At iam contrà ab illis regreſſus Paraſitum quo corpore adpareat, contẽplare. Num

Ἀντίθεσις Paraſitorum.

III.
Ab uſu eorũ, q ipſas artes profitentur. per diuiſionẽ temporum belli ac pacis.

Ac primũ de tpe belli, & qualis circa hoc philoſophi ac rhetores.

Collatio paraſitorum.

quid non ille membris præditus est planè gladiatorijs, ac colore uiuo atq; iucundo, neque nigro, neq; rursus per albo. Hoc enim muliebre esset, illud seruile. Deinde animosus quoque, terribile quiddam obtuens, uultu minaci et rubicundo, quod parasitorum est proprium. Neque enim consultum factu uidetur hominē meticulosum aut fœmineis oculis præditum in aciem producere. Nunquid non igitur istiusmodi sit elegans, & uiuens armatus, elegans etiam si honestè in prælio ceciderit? Sed quorsum istis collationibus utimur, cum illorum exempla nobis in promptu parata sint? ut enim simpliciter quæ sentio eloquar, priorum rhetorum atq; philosophorum partim extra murum in bellum progredi nunquam ausi sunt. Quōd si quis etiam necessario coactus militatum egressus est, illum ego deserta acie turpiter aufugisse dico. TYC. Quàm admiranda omnia, & quàm nihil exiguum aut mediocre polliceris. PAR. Nihilosecus tamen orationem semel exorsus expediam. Equidem ex rhetorum numero Isocrates, ne semel quidem in bellum egressus est, at ne in foro quidem iudiciali unquam orationem habiturus ascēdit propter animi pusillanimitatem. Opinor uero, & ob hoc ipsum illi uocem defuisse. Præterea nonne Demades & Aeschines & Philocrates timore statim cōsternati bellum Philippo indicente, urbem atq; seipsos hosti prodiderunt, neq; nō pertinaciter perseuerarūt, Athenis illius res atq; negocia semper administrantes. Adeo, ut si quis etiā alius Athenienſium eandē sequeretur bellandi rationem, protinus in illorū amicitiā asciscebatur. At uero Hyperides, & Demosthenes, & Lycurgus, qui paulò uidebant cæteris animosiores, tametsi in cōtionibus subinde tumultuarentur, ac Philippum cōtumeliosis dictis proscinderent, qd nā memorabile facinus in eo bello, quod aduersus illum gessere Athenienses, ediderunt? Equidem Hyperides & Lycurgus, nunquam egressi sunt, sed neque uel modicum exerto è portis capite ausi sunt prospicere. Verū intra murum clausi sedebant, iam apud seipsi obsidionem perferentes, sententiolas atq; senatusconsulta componentes. Sed enim anteſignanus illorū atq; coryphæus nempe Demosthenes, cui ista pro contionibus ciuium auribus subinde occinere moris erat. Philippus Macedonum exitium, ā quo ne mancipium quidem aliquis emere subsistineret, ausus uenire in Bœotiam priusquam uterq; exercitus commixtus ad manus deueniret, abiecto clypeo aufugit magna cum ignominia atq; dedecore. An & hæc antea neminem cōmemorantem audisti, quæ nedum Athenienſibus pro certo cōperta sunt, sed & Scythis & Thracibus, unde illud piaculum profectum fuerat. TY. Ista equidem mihi compertè nota sunt. At illi quidem fuerunt rhetores, quibus studio fuit concionari, & causas perorare, non uirtutem armis exercere. Quid autem de philosophis habes quod dicas. Neq; enim hos quemadmodum illos accusare potes ignauiæ. PAR. Illi equidem Tychiade, qui quotidianis dissertationibus multa de fortitudine disputare consueuerunt, uirtutis nomen nunquam non in ore habentes, multō quā rhetores apparent fugatiores, ignauiores, atq; etiam efforminatiores. Ad hunc uero modum rem consydera. Principio quidem nemo est usquam, qui pro certo affirmare possit ullum philosophum in bello oppetiſſe. Aut potius, in uniuersum nunquam meruere stipendia: aut si meruerunt, omnes audita tuba aufugerūt. Equidem Antisthenes & Diogenes, & Crates, & Zeno, & Plato, & Aeschines, et Aristoteles, & illa uniuersa philosophorum turba, nunquam uiderunt aciem. Solus autem sapiēs ex illorum numero Socrates sumpta fiducia in bellum, quod ciuitati fuit aduersus Lacedæmonios exire ausus, fuga inde saluti consulens, ex Parnethe in Taureī palæstram diuertit. Existimabat enim sibi longē fore tutius atq; ciuilius sedenti cum pueulis studioſe exornari, ac unà sermonem sociantes sophisticis captiunculis illaqueare, quàm cum uiro Spartano manus conserere. TYCH. Ego uero ista iam olim, ō generose meo mrata accepi ab alijs, quibus per

Comprobat exemplis, & primorhetorum.

II. Philosophorū

Iouem

Totem nequaquam uoluntas erat hæc illis illudẽdi gratia exprobrare sicut tibi. Itaq; parum gratiæ arti tuæ conciliare uidere, tantos uiros falsis contumelijs affi ciẽdo, At si uidetur, age iam ac mihi cuiusmodi uir parasitus in bello sit expedi. Et num quid omnino ex ueteribus illis quispiam parasitus fuisse credendus est. PAR. Atqui ò amice, neminem usqueadeo Homericæ Poëseos rudem atq; imperitum esse existimo, neq; si prorsus à literis alienus aut idiota fuerit, qui nesci at apud illum, ex heroibus omnium præstantissimos parasitos esse. Siquidẽ Nestor ille, à cuius lingua perinde ut mel fluebat oratio, regis parasitus fuit. Sed ne que Achillem, quemadmodũ et uidebatur, eratq; corporis forma atq; uiribus excellentissimus & iustissimus, neq; Diomedem, neq; Aiacem Agamemnon tãtis laudibus extulit, & admiratus est, quanto laudis testimonio ornauit Nestorem. Neq; enim decem Aiaces sibi dari exoptat, neq; decem Achilles. Quippe iam olim Troiam fundítus excisam cœpisset, si eiusmodi decem alios milites, cuiusmodi parasitus ille fuerat, quanquam iam confectus senio, habuisset. Quin etiam Idomenea Iouis filium eadem ratione Agamemnonis parasitum fuisse confirmat. TY. Hæc equidem & ipse non ignoro. Nondum tamen mihi intelligere uideor, quomodo illi duo heroẽs Agamemnonis parasiti fuerint. PAR. Perlege ò generose, uersiculos illos, quibus ipse Agamemnon Idomenea alloquitur. TYC. Quos nam dicis? PAR. Semper tibi plenior uni stare solet cyathus, uelut & mihi, quando bibendi est mens ut potes. Inde quod dixit, semper plenior em astare cyathum, non ita accipiendum est, quasi semper poculum uino plenum Idomeneo & pugnanti & dormienti sit propositum, sed quòd illi per ömnem uitam soli cum rege cœnandi facultas cõcessa fuerit, sed non perinde ut alijs militibus certis quibusdam diebus ad mensam uocatis. Etenim Aiacem quòd singulari certamine congressus cum Hectore optimè se gesserat, proceres ad Agamemnonem diuinum cœnatum abduxisse commemorat, tanquam propter uirtutem in pugna editam honoratum, admodum sera cœna apud regem apparata. At uero Idomeneus atq; Nestor ferè quotidie cum rege cœnitabant, ut idẽ autor testatur. Porrò Nestor regum parasitus mihi fuisse uidetur, multa arte industrius. Neque apud Agamemnonem primum hanc parasitandi artem exorsus est, sed multis retrò temporibus apud Cænea atque Exadium. Visus uero est neque parasitandi finem antè fecisse, quàm Agamemnon diem suum obijt. TYC. Equidem ille præclarus & insignis fuit parasitus. At si quos alios id genus heroas parasitos fuisse nosti, hoc mihi nominatim explicare ne pigeat. PARA. Quid igitur ò Tychiade, nonne & Patroclus Achillis parasitus tibi fuisse uidetur: præsertim cum nullo aliorum Græcorum fuerit deterior aut ignauior, neq; animi neq; corporis dotibus, tametsi iuuenis existens? Mihi equidem nulla in re ipso Achille uidetur fuisse inferior, ex eius operibus coniecturam faciẽti. Etenim Hectorem perruptis portarum obicibus, ac intra munitionem iuxta naues pugnantem, fortissimè repulit. Et Protesilai nauim iam incensam, & ardentem extinxit. Quanquam in ea essent non ignauissimi, uerum Telamone nati, & Aiax & Teucer, alter hasta strennuus, alter arcu ualens. Multos præterea ex Barbaris neci dedit: inter quos & Sarpedonem Iouis filium Achillis parasitus peremit. Prostratus uero occubuit nequaquam ut alij, sed ipsum quidem Hectorem uita spoliauit Achilles: at Achillem Paris, unus unum. Porrò autem parasitum & Apollo, & duo uiri occiderunt. Ac iam moriens eas uoces edidit, non quales generosissimus Hector ille, Achillem suppliciter precatus, ut cadauer eius suis sepeliendum redderet: sed quales par est, parasitum expirantem emittere. Cuiusmodi tandem? Si mihi uiginti duro in certamine tales Antè occurrissent, cunctos ego cuspide cæsos Stauissem læto. TYCHIADES. At de his quidem abundè satis multa uerba fecisti. Cæterum Patroclum non amicum, sed Achillis parasitum fuisse, quo pacto testatum facies? PARASIT.

Cõtraria exemplaparasitorum.

Nestor.

Iliad. β.

Idomeneus.

Iliad. δ.

Iliad. ω.

Patroclus.

Iliad. π.

Cõprobatio ab etymologia appellatiõis Iliad. ϛ.

Ipsum ô Tychiade, Patroclum quòd parasitus fuerit, dicentem tibi exhibebo. TY. Admiranda dicis. PAR. Audi igitur hosce uersiculos:

Ne mea Pelida condi patiare seorsim
Ossa, sed amborum sint uno tecta sepulchro,
» Sicut & antẽ domi nutriti uiximus unà.
Et rursum eodem in loco:
» Nam me susceptum Peleus studiosus alebat,
» Nomine, meq; tuum noto Theraponta uocauit,

θεράπων. Hoc est parasitum esse uoluit. Etenim si Patroclum Achillis amicum dicere uoluisset, haud illum theraponta nominasset. Erat enim Patroclus liberalior, quã ut Achillis seruus dici sustinuisset. Quos igit̃ dicit esse therapontas, qui neq; seruiunt, neq; amici, nẽpe parasitos. Quo nomine & Merionem Idomenei theraponta compellat. Atq; ita tunc parasitos dictos esse planè coniectura auguror.

Aristides. Quinetiam hoc considera, quam ob rem Idomenea Iouis filium non dignatus sit Marti æqualem dicere, uerum Merionẽ eius parasitum? Nonne uero & Aristides uir popularis existens & pauper, ut inquit Thucydides, parasitus fuit Armodij? nonne & amator? Sunt enim parasiti suorum alumnorum peramantes. Huius itaq; parasiti opera Athenienſium Reipub. tyrannide oppressæ, libertas iterum recuperata est. Et nunc in foro stat æneus inter reliqua ciuitatis monimenta spectabilis. Illi equidem cum tanta uirtute claruerint, tamen parasitos agebant. Tu uero, quo nam animatum animo parasitũ in bello esse putas? Non ne sub initiũ talis curato probè corpore sumpto ientaculo prodit in aciem, quẽadmodum & Vlysse fas esse contendit? Quippe cui statim sub auroræ exortum pugnandum erit, ille prius cibum sumat necesse est. Et quo tẽpore alij milites, præ metu, hic quidem galeam diligenter adornat, ille thoracem curiose induit, alius aliud quiddam malum belli suspicans trepidat, parasitus uultu prorsus hilaro & exporrecto indulget epulis, ac mox postquam in aciem progressus est, inter primos fortissimè dimicat. Cæterum qui alit parasitum tum in ordine sub sequitur, quem ille non secus atq; Aiax Teucrum clypeo defendit. Cupit enim impensius suum seruare alumnum parasitus, quàm seipsum tueri incolumem. Quòd si etiam in bello cæsus parasitus occubuerit, neq; imperatorem, neq; militum quenquam pudore afficit, tantum existens cadauer, quali corporis dignitate quondam in simpoſijs accumbere solitus est. Adeo ut indignum sit facinus philosophi cadauer huic appositum conspici, aridum & sordidum, prolixo barbicio informe, hominem prorsus miserandum, & qui ante initum prælium mortuus sit, imbellis atq; inualidus. Quis uero eam ciuitatem non extremè contemneret, cuius tam miserandos atq; infelices cerneret satellites? Quis non eam urbem cum robustis tũ animosis auxiliatoribus egere existimet, qui adeo pallidos & comatos homũciones inter militum cadauera dispersos intuitus fuerit, eosq; qui in excubijs stationes agitant, nullius in bello esse precij? Tales equidem sunt in rebus bellicis parasiti, cum philosophis atq; rhetoribus comparati. Cæterum

Iliad. τ. Effictio parasiti ad prælium cuntis.

Transitio ad tẽpus pacis, et qs in eo usus rhetorũ, philorum, & parasitorum.

in pace tantum præcellit philosophiam parasitica, quantum ipsa pax bello præstat. Ac primum, si uidetur, pacis loca atq; studia contemplemur. TYC. Nondum teneo, quid hæc tua sibi uelit oratio, consideremus tamen. PAR. Igitur forum, & iudicia, & palæstras, & gymnasia, tũ uenationes & symposia ego ciuitatis loca, atq; loca tranquillo urbis statu esse dixerim? TYCH. Et rectè sanè. PAR. Quòd autem parasitus in forum causſas acturus non prodit, quodq; in iudicijs nulli clientulorum uocatus patronus præstò est, hanc ego subesse causſam opinor, quòd isti loci magis sycophantis & rabulis illis forensibus pateant atq; conueniant, quodq; nihil moderati in illis fieri soleat. Palæstras uero atq; gymnasia unà cum symposijs parasitus frequentat sedulo, quibus solus ille ornamento est, atq; decori. Quoniam quis nam philosophorum, aut rhetorũ exutus uestimen-

Forum.

tis

tis in palæstra dignè componendus esset cum parasiti corpore? Aut quis illorũ conspectus in gymnasio non potius probro atq; dedecore locum afficeret? Atqui ne in deserto quidem illorum quispiam irruẽtis alicuius beluæ impetum sustineret. At parasitus earundem uim atq; ferociam fidenter expectat, ac sine negocio compescit, quippe qui easdem in conuiuijs contemnere didicerit. Sed neque ceruus, neq; sus, setis inhorrescens parasitum conterret, sed sue aduersus illum dentes acuente, parasitus aduersus suem contra acuit terribilis. Cæterum lepusculos magis infectatur, quàm ullus canis uenaticus. Porrò autem in cõuiuio quis cum parasito certamen susciperet, aut iocos ciente aut comedente? Et quis magis conuiuarum tristitiam discutit? an ille cantillans ridicula, & ludens dicteriis: an homo potius nihil ridens, in sordida tritaq; lacerna accumbens, terram tristis intuens, quasi ad luctum non ad simposium uocatus uenisset. Ac mihi profectò tale quiddam in symposio uidetur esse philosophus, quod canis in balneo. Sed age istis posthabitis, ad ipsam Parasiti uitam nos conferamus excutientes atque comparantes illum. Primum igitur quis est qui non uidet parasitum nunquam non contemptorem esse gloriæ, quippe cui nihil curæ est, quam de se opinionem homines obtineant. At uero ipsos rhetores atq; philosophos nõ saltem illorum aliquos, sed in uniuersum omnes fastu atq; gloria transuersos agi quispiam inuenerit, ac non tantum gloriæ deditos, sed quod adhuc turpius est, argẽti sitientissimos. Sed enim parasitus, hoc erga pecuniam affectus est animo, quo non aliquis negligentiore erga lapillos passim proiectos in littore animatus est. Ac nihil illi inter aurum & ignem uidetur esse discriminis. Rhetores autem, & quod absurdius est, etiam illi, qui philosophiæ professione se uenditant, tam aui de argento inhiant, quasi hac ratione maximam sibi nunc conciliarent, & opinionem & autoritatem philosophi. De rhetoribus quid multa attinet dicere, cum ille corruptus largitionibus causſam orare soleat, alius dicendi artem profitens à discentibus mercedem exigit. Tertius à rege similiter præmium flagitat, non ob aliud nisi quòd cum illo conuersationem societ, nec pudore suffunditur. Est præterea alius qui iam ætate confectus, nõ ob aliud peregre proficiscitur, quàm ut lucrum faciat aut stipendio mereat, non aliter atq; Indus quispiam aut Scytha captiuus. Neq; eundem pudet nominis, quòd merces sit illud quod accipit. Non solum uero his uitijs eos inuenies obnoxios, sed sunt adhuc alij degeneris animi affectus, quibus sunt plenissimi, nempe molestæ perturbationes, iracundia, inuidentia, ac omnis generis concupiscentiæ. Parasitus autem his omnibus uacans affectibus, neq; irascitur propter animi tolerantiam, tum etiam quòd illi nemo sit cui irasceretur. Atq; etiam siquando uictus mentis impotentia indignatur, nihil tamen mali aut iniuriæ iracundiæ impulsu designat perperã. Quin potius risum omnibus eius excandescentia excutit, ac oblectamẽto est conuersantibus. Minimè uero, omnium perturbatur tristicia, aut ulla mentis molestia discruciatur. Etenim tam præsens illi parasitica suppeditat aduersus omnes molestias remedium, ut nulla etiam causa existat, quam ob rem afficiatur tristicia. Neque enim illi sunt opes, neq; domus, neq; famulus ullus, non uxor, nõ liberi, quibus pereuntibus habẽtem discruciari animo omnino necesse est, si horum iacturam fecerit. Atqui neq; glorię ullius est appetens, neq; opulentiã, sed nec formosum quenq; desiderat. TY. Veruntamen, ò Simo, planè consentaneũ est illum ob uictus indigentiã perturbari animo. PAR. Ignoras, ò Tychiade statim initio hũc non parasitũ, quicunq; laborat uictus inopia. Neq; enim fortis inopia fortitudinis fortis perhibendus est, neq; sapiens sapientiæ penuria sapiens putandus, alioqui parasitus esse non possit. Nos enim de eo qui re ipsa parasitũ agit, loquimur, non de eo, qui solum parasiti nomen falsò obtinet. Iam si fortis non alia ratione, q̃ præsente fortitudine fortis, & sapiens præsente sapientia sapiens habẽdus est, sequitur, neq; parasitum, nisi parasitandi facultas suppetat parasitum esse posse.

Palæstra.

Venatio.

Conuiuia.

Vita priuata et domestica.

Ambitio & auaricia.

Affectus et perturbationes animi.

Obiectio.

Elusio à contrariis.

Quare

Quare nisi hoc illi suppeditatum fuerit ab alio, nequaquam parasitus existimandus est. TY. Proinde parasitus nunquam alimenti laborabit inopia? PAR. Ita quidem adparet. Itaq; nec; huius nec; alterius cuiuspiam rei gratia discruciatur animo. Verum omnes ad unum philosophi pariter atq; rhetores, maximo semper in metu sunt. Illorum igitur plurimos plerunq; ligno armatos in publicum prodire uidemus. Quod proculdubio non facerent, nisi armatos metuerent. Quid? quòd etiam ianuas probè oppessulatas concludunt, metuentes, ne quis noctu domum ingressus, illis perniciem machinetur. At parasitus ædiculæ suæ ianuam quidem claudit, sed planè incuriosè & temerè, ne uidelicet uenti uiolentia irruens aperiat. Cæterum noctu orto tumultu, non magis animo timore concutitur, quàm si nullus extitisset. Præterea per sola loca iter faciens, nullo accinctus gladio ambulat, nihil enim prorsus uspiam gentium metuit. At ego sæpenumero uidi philosophos nullius periculi ne suspicione quidem existente arcus adparantes. Semper enim baculis armati incedunt, atq; etiam siquando in balneas lotum abeunt, aut uocati ad prandiū. Nullus uero est, qui parasitum aut adulterij, aut uiolentiæ, aut rapinæ aut alterius cuiuspiam delicti insimulare possit. Quoniam qui talibus uitijs esset cõtaminatus, iam non amplius parasitus foret perhibendus, sed se ipse grauissimæ iniuriæ exponeret, itaq; adulterium flagitiose committens, unà cum perpetrato delicto, etiam flagitij nomen incurrit. Quẽ admodum autẽ qui improbus fuerit, non bonus sed malus habendus est, sic quoque parasitus si quid turpiter in se admiserit. Illud enim ipsum quod fuerat abiicit, assumit autem id quod deliquit per flagitium. Cæterum eius generis prauà facinora permulta extãt à philosophis & rhetoribus turpissimè perpetrata, quę non nobis tantum comperta sunt, utpote quæ nostro tempore saltem designata forent, sed libris editis relicta monumenta habemus eorum facinorum, quorum illi autores extiterunt. Extat apologia Socratis, extat Aeschinis atq; Hyperidæ, necq; non Demosthenis. Ac fermè plurimorum rhetorum atq; philosophorum defensiones etiam hodie leguntur. At nulla extat parasiti apologia, nec ullus est qui pro uero affirmare possit, ubi parasito iniuriarum scriptam esse dicam. TYC. At per Iouem parasitus meliori quàm rhetores atq; philosophi uiuendi conditione fruitur, Fato tamen deteriore absumitur. PAR. Equidem longè diuersum est quod dicis, nã & Fato multò feliciore functus ẽ uiuis migrat parasitus. Quippe compertè exploratum habemus philosophos ferè omnes, aut illorum maximam partem malo extinctos esse exitio. Nonnullos cõdemnatione iudicij in maximis flagitijs manifesto deprehensos sumpto ueneno, alios toto corpore exustos, plerosq; urinãdi difficultate absumptos, alios ex fuga retractos atq; occisos. At quis tandem tali quopiam exitio Parasitum sublatum esse referre potest, sed mors felicissima ferè illi contingit edenti atq; bibenti. Quòd si quis etiam uiolenta morte defungi uidetur, mortuus auolasse creditur. TYC. Hæc equidem satis superq; tibi pro parasito contra philosophos decertata sunt. Superest ut & illud explices, num honesta & utilis sit hæc alenti possessio. Siquidem opulentiores mihi uidentur parasitos alere, tanquam officiosi & beneuolè gratificantes illorum tenuitati, quòd ego ei qui alitur dedecus esse existimo. PARA. Quàm simpliciter fatuum te esse constat, ò Tychiade, si hoc nequeas intelligere hominem diuitem, etiam si Gygis opulentiam possideret, solum edentem esse pauperem. Atq; ille progrediens in publicum non comitante parasito mendicus est. Et quẽ admodum miles sine armis habetur despectior, & uestis sine purpura uilior, & equus sine phaleris leuior: sic etiam diues egregiè & ampliter nummatus longè adparet sine parasiti satellitio humilior atq; contemptior. Atqui parasitus quoq; non parum ornamento est diuiti, diues parasito non item. Alioqui nec; probrũ est, ut tu ais, huic parasitari, ut præstantiori deteriorem. Quòd aũt opulento utile sit parasitum alere, præter quàm quòd ornamentum nõ uulgare illi adiungit, etiam

Bletiũ.

Adulteria, rapinæ, etcæt. publica crimina.

Exitus uitæ, & mors.

Cõmendatio parasitices ex locis finalib.

Ab honesto.

Ab utili.

etiam ſecuritatem multam paraſiti præſentia & comitatus diuiti ſuppeditat. Neque enim quiſpiam temerè pugna adorietur diuitem, qui hunc illius lateri aſſiſtentem conſpexerit, ſed neq; metuendum eſt eum ueneno periturum, qui paraſitum conuiuam habuerit. Quis enim auderet inſidijs petere quempiã, hoc prę mandante atq; præbibente? Itaq; dives non tantum à paraſito ornatur, ſed eius quoq; opera à maximis periculis tutus conſeruatur. Ita enim paraſitus propter charitatis affectum, qua diuitẽ ex animo complectitur, omnibus ſemet obiectat periculis. Neq; tantum concedit ſolum cibum ſumere, ſed unã quoq; edens exoptat oppetere. TY. Omnia mihi, ò Simo, ſatis diſertè diſſeruiſſe uideris, nec quicq; quod ad artem tuam commendandam pertinet prętermiſiſti. Neq; ut tu dixiſti ad hanc rem inexercitatus acceſſiſti, ſed planè omnium inſtructiſſimus atq; exercitatiſſimus. Quod reliquum eſt ſcire geſtio, an paraſiti compellatio nõ turpis & dedecoroſa habenda ſit. PAR. Vide quod reſponſum à me exigas, ſi ſufficienter ſuper his uerba tibi feciſſe uideor. Reſponde uero mihi uiciſſim ad quæſtionem, ſi rectè factum exiſtimas. Age σῖτον priſci illi quo uocarunt nomine? TYC. Alimenti uocabulo. PAR. Quid autem σιτεῖσθαι, nonne alere? TYC. Sanè uero. PAR. Eſt ergo in confeſſo, neq; aliud eſſe paraſitari. TYC. At illud ipſum Simo eſt, quod turpe eſſe adparet. PARAS. Age iterum mihi reſponde, quid tibi diſcriminis eſſe uidetur, aut utriſq; propoſitis, utrum electurus eſſes, num nauigare an adnauigare? TYC. Ego quidem eligerem adnauigare. PAR. Quid autem, currere an adcurrere? TY. Adcurrere. PAR. Quid autem, equitare an adequitare? TY. Adequitare. PAR. Quid autem, iaculari an adiaculari? TYC. Adiaculari. PAR. Proinde non alia quoq; ratione pro edere paraſitari ſat ſcio, quoq; eligeres. TYC. Velim nolim ſententiæ tuæ refragari nõ poſſum. Ac te quidem in poſterum ueluti pueri & ſub auroram, & ã prandio accedam, arti tuæ perdiſcendæ operam daturus. Tu uero eandem docebis citra inuidiam ingenuè, quoniam primus tibi ero diſcipulus. Perhibent autem & matres primam prolem adamare impenſius.

Quòd etiã nomen paraſiti honeſtũ, abetymologia & analogis.

Concluſio

ANACHARSIS, SEV DE GYMNASIIS.

ARGVMENTVM.

Diſputant de gymnaſijs ſiue exercitijs adoleſcentum, Anacharſis & Solon. Cuius rei occaſio hæc fingitur. Quum Anacharſis Athenas ex Scythia profectus, ut & Solonem, qui temporibus illis pro ſapientiſſimo habebatur, audiret, & Græcorum inſtituta ac mores cognoſceret, quia fortè inter cætera iuuenes Athenienſes inter ſe luctantes, ac mutuò, in luto ac puluere ſeſe proſternentes ac uolutantes aſpicit, ignarus quid agerent, aut quorſum ea contentio pertineret, rem & cauſſam à Solone perquirit: qui cum exercitandi genus eſſe diceret, & laudem ac præmia certaminum, corollas, ac poma quædam commemoraret: ille ob tam paruas res, tanto et tam acri ſtudio illos inter ſe contendere, proſtulto ac deridendo putat. Proinde altero inſtitutum hoc, ut ſuum, commendante, altero uero ceu ſtulticiam atq; dementiam quandam ridente, paulatim eò uenitur, ut Solon totam ciuitatis & informandæ iuuentutis rationem exponat. Ac primum quidem, quibus diſciplinis, quibuſq; exemplis animos ac mentes ciuium informent, commemorat: deinde & corporum exercitium, & qui finis eorũdem, quæq; utilitas ſit, recenſet: atq; ea pars propria inſtituti argumenti eſt. Cæterum quia finem à diſſimilitudine rerum, & inſtrumentorum, & quòd hæc puerilia, ad ſeria certamina, ac bella parum profutura uideantur, Anacharſis iterum confutat, monetq; ut iuſta potius armorum exercitatione ad futuros caſus ſeſe parent, Solon ſolemnium quoq; ludorum autoritatem & inſtituta, deinde publicum morem, & poſtremo etiam Lacedæmoniorum exemplum allegat. Vbi tum ad Lacedæmoniorum ludos, & puerorum uerberationes, ita reſpondet Anacharſis, ut uideatur Lucianus reprehendendi magis cauſa, illorum mentionem facere, quàm quòd inhumanitatem atq; ſæuiciam iſtam laudet. Porrò uidetur interim & illud uoluiſſe Lucianus, oſtendere uidelicet rationem quandam, qua iuuentus inſtitui atq; informari, ad rempub. benè ac rectè poſſit. Cuiuſmodi & pleraq; ea ſunt, quæ à Platone de legibus lib. 7. & 8. de educatione & inſtitutione iuuentutis traduntur. Adeoq; breui iſto Solonis ſermone, omnia fermè ea Lucianus complexus eſt, quæ ille multis uerbis & libris uix abſoluit.

Hæc

ANACHARSIS.

Exordium ab occasione ipsius rei præsentis actiõe. Lucta.

AEC uero Solon, quam ob rem uestri faciũt iuuenes? Partim enim illorum complexi mutuò se supplantant, partim uero alius alium præfocat, ac uerberat, è cœno semet immiscent, uolutanturq; perinde ut sues. Atqui initio statim exutis uestimetis, spectator enim assistebam, alter alterum uidissim & rasit, & unxit oleo ualde pacatè & amiciter. Deinde uero nescio qua offensa dissociati mutuo se de loco propulerunt innuentes, frontecq; arietantes concurrunt non secus atq; arietes. Et uide ut ille alterum sublatum cruribus humi prostrauerit, de inde in eum illapsus suspiciendi facultatem non permittit, in cœnum deorsum adigens. Postremo uero iam illius crura secundum uentrem complexus, circũiecto gutturi cubito, miserum ærumnose præfocat. Alter autem eius obuerberat humeros, supplicans, ut opinor, illi, ne prorsus præfocetur. Sed ne olei quidẽ gratia agunt modestius, ne luti aspergine inquinarentur: uerum obscurata unctione, & luto completi largo sudore perfluentes, copiosam ridendi materiam mihi exhibẽt, ueluti anguillæ è manibus elabentes. Rursus alij in aulæ area hoc ipsum sub Ioue facere consueuerunt, necq; tamen illi ipsi in cœno, sed profundam arenam subijcientes in fossa conturbant se mutuo. Ipsiq; ultrò spargunt puluerẽ gallorum in morem, quo minus, ut mea fert ratio, in complexibus effugiant, arena omnem lubricitatem discludente, aduersarijq; comprehensionem firmiorem in arido subministrante. Cæterum illi stantes erecto corpore pulueribus pleni, & ipsi mutuis semet afficiunt uerberibus, & calcitrant. Itaq; infelix ille & dentes expuenti similis esse uidetur, adeo illi os totum & arena & sanguine oppletum est, palma, ut cernis, in maxillam percusso. Sed ne præses quidem ille inter eos pacem componit, ac pugnam inducta concordia dissoluit. Etenim purpura coniecturam facio, hunc esse unum ex illis principem. Quin animose quoq; cohortatur & laudat eum, qui alteri incussa in faciem palma, plagam intulit. Porrõ alij alibi omnes accelerantes in puluere, ueluti currentes subsiliunt eodem in loco permanentes, & in altum prosiliẽtes calce lacessunt ærã. Quocirca ista perlibenter scire uelim, cuius compendij aut utilitatis gratia factitare soleant. Equidem omnino hæc res mihi uidetur esse insania, nec quenquam esse arbitror, qui me facile persuasum ab ista sententia abducturus sit, ut non credam hos insigniter desipere quibus studio est ista facere. SO. Ista me hercle ô Anacharsi non iniuria ita tibi uidentur, cum et peregrina sint, & multum à moribus Scythicis abhorreant. Quemadmodum & uobis non parum multas disciplinas & corporis exercendi studia esse uerisimile est, quæ nobis Græcis absurda & aliena esse uiderentur, si quis quemadmodum tu illis spectãdis arbiter assisteret. Atqui bonum habe animum, ô amice, necq; enim ista insaniæ sunt opera, necq; impulsu contumeliæ hi mutuo se obuerberant, inq; cœno uolutantur, aut semet conspergunt puluere. Sed ineſt huic rei necessitas non iniucunda, necq; mediocrem uigorem adiungit corporibus. Itaq; si diutius, ut te planè facturum opinor, in Græcia uersatus fueris, non in longum & tu unus ex eorum eris numero, qui cœno oppleti sunt aut puluere. Vsqueadeo res tibi uidebitur & uoluptuosa & utilis. ANAC. Apage ista à me ô Solon. Vobis hæc oblectamenta utilitatẽ adferant. Me si quidẽ quis uestrũm ea affecerit contumilia, sentiet me haud nequicq; accinctum esse acinace. Veruntamen dic mihi, quod nomẽ huic rei indidistis, aut quid nam operis hoc facere dicamus? SO. Locus ille, ô Anacharsis, à nobis uocatur gymnasium, estq; templum Apollinis Lycij. Cernis autem eius simulachrum quod supra statuam situm est, sinistra quidem arcum gerens, dextra uero supra caput refracta tanquam ex multa defatigatione Deum quiescentem indicat. Cæterum exercitiorũ aliud quidem, quod in cœno fit, Lucta uocatur. Illi uero in puluere quoq;

Pancratium.

Saltus.

Sũma quædã et sylua negocij.

Narratio Locus. Gymnasium.

Certaminum species et nois

quoq; luctantur. Porrò eos qui erecto ſtant corpore, ac ſemet uerberibus mutuis onerant, Pancratio decertare dicimus. Sunt præterea & alia nobis eiuſmodi gymnaſia, & pugillatus, & diſci, & ſaltus, quorum omnia certamina ſolemus proponere, quorum qui palmam adeptus fuerit, is præſtantiſſimus ex omnibus eſſe iudicatur, ac certaminis tollit præmia. ANA. Cuiuſmodi uero ſunt iſta præmia? SO. In olympijs corona oleagina, in Iſthmis pinea, in Nemeis exapijs connata. Porrò autem in Pythijs poma Sacerdotes Apollinis proponere conſueuerunt. Cæterum apud nos Athenienſes oleum ex oliua. Quid autem ſublatis cachinnis riſiſti Anacharſi? an quia hæc tibi uiſa ſunt eſſe modica? ANA. Non, ſed præmia omnibus modis clara atque præſtantia percenſuiſti ô Solon, cum digna ijs qui ea proponunt, In certaminibus ob munificentiam, tum etiam athletis, qui iſta nauiter conſequi ſtudeant. Itaque pomorũ gratia atque apiorũ tanta antè laborioſe perferũt, & periclitantur, dũ indignis modis præfocantur mutuò, ac inhoneſtis uerberibus ceduntur, ita ut non liceat ſine negotio potiri malis, ſiquem cepiſſet pomorum deſyderiũ, aut coronari apio, aut ſertis pineis, cuius nullo luto defœdaretur facies, neque aduerſarij eius uentrem pede calcitraſſent. SO. Atqui ô optime, nos non ad nuda tantũ dona intentos habemus oculos. Etenim hæc ſaltem ſigna ſunt atque indicia uictoriæ, per quæ uictores cognoſcuntur. Cæterũ quæ hæc comitatur gloria quauis re digna uidetur eſſe uictoribus. Pro qua conſequenda etiam in uentrem calcitrari, præclarum eſt uenantibus gloriam ex laboribus: Neque enim hæc citra ſudorem atq; laborem contingit mortalibus, ſed illius flagrantem deſyderio oportet ſub initiũ multa dura perpeti, quibus nauiter perpeſſis, illi dulcis & tantopere exoptatus finis è laboribus expectandus eſt. ANA. Hunc ne ſimem ais ô Solon, dulcem atque utilem, ut ab omnibus uiridi redimiti corona conſpiciantur, atque ob uictoriam laude uehantur, quorum paulo antè nemo non ob indigna uerbera miſertus eſt. Cæterum nunc mirifica felicitate perfruuntur ditati pomis atq; apijs. SO. Noſtrarũ rerum etiamnum imperitus eſſe uidere, non multò uero pòſt alia tua erit ſuper hiſce rebus ſententia, poſteaquàm in frequentiſſimos Græcorũ conuentus profectus, uideris tantam hominũ multitudinem collectam ad illorũ confluxiſſe ſpectaculum, ac theatra multis millibus hominũ repleta, athletas uero ipſos diuinis efferri laudibus. Porrò eũ qui præconis uoce uictor pronunciatus fuerit, ab omnibus propemodum deũ exiſtimari. ANA. Hoc ipſum quod dixiſti ô Solon longe miſerrimũ eſt, quòd non paucis præſentibus tam infanda patiuntur, ſed in tanta ſpectantiũ corona atq; celebritate, qui acceptæ contumeliæ teſtes ſunt ocu latiſſimi. Illi nimirũ eos felices eſſe pronunciabunt, quos uident ſanguine perfluere, aut à ſuis aduerſarijs compreſſo gutture præfocari. Hæc enim ſumma fœlicitas illorũ præſto eſt uictoriæ. Sed enim apud nos Scythas, ſiquis Solon uel unũ è ciuibus pulſauerit, aut obuiam factus è uia detruſerit, aut ueſtem diſciderit, graui mulcta in eũ animaduertunt ſenes, tametſi hoc ipſum uel paucis præſentibus arbitris quiſpiam paſſus fuerit, taceo in tam numeroſis ſpectaculis, cuiuſmodi tu percenſes in Iſthmo celebrari aut Olympia. Cæterum athletarum me hercule uicem ex animo doleo, eorum nomine quæ ab illis ſufferẽda ſunt. Spectatorum uero demẽ etiam, quos tu ex omnibus locis optimos quoſque ad ludos uiſendos ais cõfluere, demiror magnopere, ſi negocijs neceſſarijs poſthabitis, hiſce rebus uacare non uereantur. Nondum enim illud poſſum intelligere, quodnam oblectamenti, quid uoluptatis denique hoc illis adferat, ſi uideant homines cedi uerberibus, atq; decertantes, tum humi proſterni, inq; uicem ſemet conteri. SO. Si ſi tempus eſſet Anacharſi, aut Olympiorum aut Iſthmiorum aut quinquatrium, ipſa res perfacilè docuiſſet, quàm non fruſtra aut temerè harum rerum ſtudioſi ſimus. Neque enim quiſpiam ita nudè percenſendo rerum, quæ ibi geruntur uoluptatem ullam tibi ita perſuaſerit, quaſi ipſe in medijs ſedens ſpectatoribus, ui-

Præmia uictorum.

Finis exercitationis.

Inuerſio.

Cõfutatio & exemplo.

rorum uirtutes cerneres, & corporum excellentium formositates, & habiles ad mirandorum membrorũ uigores, multaq; præclara experientiæ documenta, et uim inexpugnabilem, & audaciam, & ambitiosam contentionem, & sententias nullo modo uincibiles, atque indefatigatum pro consequenda uictoria studium. Sat enim scio te ista spectantem nullum finem facturum laudandi & exclamandi & applaudendi. ANA. Et per Iouem, ô Solon, etiam ridendi & subsannandi. Siquidem hæc quæ enumerasti, nempe uirtutes, ac corporum habitudines & pulchritudines, & interritam audaciam nullius magnę rei gratia atque adeo nequicquam uobis perire uideo, cum neque periclitetur patria, neq; regio incendijs atque populationibus diuexetur, neque amici aut domestici ad iniuriam rapiantur. Itaque hoc magis mihi risu digni uidentur, uiri illi, ut tu ais, optimi frustra tanta sufferentes, talibusq; difficultatibus conflictantes, et eas pulchritudines & heroicas corporum proceritates ita turpiter arena atque tumentibus uulneribus fœdantes, ut parta uictoria pomo aut pinu potiantur. Semper uero mihi uoluptati erit talium certaminum recordatio. Veruntamen dic mihi, omnibus ne athletis talia cedunt præmia? SO. Nequaquam, sed uni ex omnibus, qui cæterorum uictor extiterit. ANA. Ergo Solon pro tam obscura atque ancipiti uictoria tam multi semet insanis conficiunt laboribus, præsertim non ignorantes unum prorsus ex omnibus fore, qui uictor declarandus sit. Reliquos autem uincendos atq; nequicquam uerbera & uulnera miserè suscepturos? SO. Videris ô Anacharsi, Reipub. bene institutæ statum prorsus nihil intelligere. Neque enim alioqui nostræ gentis ritus atque mores pulcherrimos in uituperationem poneres. Nam siquando tibi curæ erit nosse quomodo omnium optimẽ administranda sit Respub. tum qua ratione ciues in ea quàm optimi reddẽdi sint, laudabis haud dubiẽ & tu tunc illorum exercitia, neq; non ambitionẽ, cui in hisce gymnasijs dediti seruiunt. Scies quoq; permultum fructus eos capere, qui his ipsis commixtus est laboribus, utcunq; nunc tibi inani studio operam dare uidentur. ANA. Atqui ego ô Solon, nullius rei gratia ex Scythia ad uos profectus sum, tantum emensus itineris, magno Euxino atq; tempestuoso traiecto, quàm ut Græcorum leges perdiscerem, ac mores illorum præsens perscrutarer, tum ut optimam Reip. formam multo studio cognoscerem. Quapropter te mihi potissimum ex omnibus Athenien sibus atq; peregrinis amicum adiungendum curaui, posteaquam inaudissem & optimarum legum scriptorem, morũq; præstantissimorum inuentorem te esse comperi, neq; non utilium institutorum interpretem. In summa, totius Reip. formatorem. Itaq; haud quaquã tu cupidior es me docendi, tuumq; discipulum faciendi, quàm ego sum auidus discendi, adeo ut tibi & incubatus & sitibundus assidens, quoad usq; tu docendi laboribus par esse possis, dictis tuis inhians audire te super Reip. institutis & legibus differentem concupiscam. SO. Equidem omnia breuiter perstringere ô amice, haud quaquã facile aut promptũ est. Gradatim tamen ac pedetentim ingressus cognosces singula, cuiusmodi nobis de dijs, aut parentibus, aut nuptijs, aut alijs uisa atq; constituta sint. Cæterum quæ de iuuenibus decreuimus, tum quemadmodum illis utamur, ubi iam primum quod rectius est sapere cœperint, & corpore maturiores facti, laborum patientes euaserint, hæc tibi in præsentia percensere mihi deliberatum est, ut intelligas cuius gratia hæc illis exercitia proponere soleamus, tũ quam ob rem assiduis laboribus eosdem corpora exercere cogamus. Non profecto certaminũ saltem gratia, ut præmia queant consequi, ad ea enim celebranda omnino perpauci illorũ perueniũt, sed ob fructum longè maiorẽ, qui inde ad uniuersam manat Remp. et quo ipsi fruunt consimiliter. Siquidem aliud quoddã cõmune omnibus bonis ciuibus certamen est ppositum, et corona nõ pinea, aut oleagina, aut cõtexta ex apijs, sed quę in se cõprehensim uniuersam hominũ felicitatẽ cõplectat, nẽpe libertatẽ dico, quę cuiusq; priuatim est, et cõmuniter patrię.

Alia cõfutatio ab inutili & superuacaneo

Paulatim occasionẽ exponitione parat, reip. cõstituendæ mentionẽ inferens.

Propositio, de quibus dicturus sit.

Præ-

Præterea diuitias, gloriam, honoris ac dignitatis gradus amplissimos, solennitatumq; patriæ fruitionem, rerum familiarium salutem. Atq; ut summatim dicam, pulcherrima quæq;, quæ à dijs immortalibus quispiã assiduis uotis sibi dari soleat expetere. Ex ijs omnibus ea, quam dixi, corona concinnata est, eaq; ex certamine paranda contingunt, ad quod hæc exercitia atq; labores ducũt. ANA. At tu ô multis modis admirande Solon, cum talia ac tanta mihi percensenda haberes præmia, poma atq; apia commemoras, ac uirentem syluestris oleæ ramum, & pinum. SO. Atqui ô Anacharsi, ne illa quidem tibi uidebuntur modica, ubi quæ dicturus sum intellexeris. Eodem enim consilio fiunt & illa, suntq; planè partes quædam exiguæ maioris illius certaminis, atq; coronæ per omnia felicis quam percensui. Nescio uero quo pacto oratio nostra confusa narrandi serie ordine penitus præposteo, horum prius commeminit, quæ in Isthmo atq; Olympijs & Nemea fieri consueuerunt. Veruntamen nos, sumus enim ocioſi, & tu ut ais audiendi cupidus es, facilè ad principium recurremus, ac commune illud certamen, cuius adminicũlo omnia hæc parari confirmaui. ANA. Præstat equidem ita facere. Inter eundum uero in lõgum nobis profluxit oratio. Et fortasse his citius iam persuadebor, ne quem posthac amplius subsannem, quemcũque oleastro aut apio coronatum grauius atque iactantius incedentem conspexero. At si uidetur sub illam opacam progressi consedeamus, ne illi disceptantes sua uociferatione nos conturbent. Quin aliàs etiam solis, quid enim dissimulem, sum impatiens, ita acuti & feruentis, & nudum caput infestantis. Etenim tiaram domi consultõ mihi abstuli, ne solus hic inter uos peregrino & insueto habitu obambularem. Et iam quoq; anni tempus est, quo sydus illud feruentissimum exoritur, quod uos canem dicitis, omnia exurens, aëremq; ariditate & calore infestum faciens, sole circa meridiem supra caput assistente, & eiusmodi feruorem intolerabilem corporibus inducente. Itaque demiror, qui fiat ut tu, cũ ætate sis planè confecta, non perinde ut ego sudore perfluas, neq; prorsus à sole infestari uideris, neque uspiam locum umbrosum exploras quem subires, sed æstum facilè & patienter toleras. SO. Inanes illi & superuacanei labores, ô Anacharsi, & assiduæ in cœno uolutationes subaërię, præterea in arena miseriæ nobis hoc præstant, ut feruentis solis radios facilè contemnamus. Neque amplius egemus pileo, ut solem à contingendo capite prohibeat. Itaq; sub umbram concedamus. Noli uero ijs quæ dicturus sum, tanquam legibus mentem adhibere, ut per omnia fidem illis habeas, sed ubicunque aliquid parum rectè tibi dixisse uidebor, statim illud contradicendo refelle, ac uerba mea emendato. Etenim ab horum duorum alterutro me omnino haud aberraturum existimo, aut enim te constanter persuadebo, si non dissimulanter habueris quæ contradicenda sunt. Aut ego de integro discam, quãm non rectè de his senserim atq; statuerim. Quo nomine uniuersa Athenienſium Resp. tibi non prolixè aget gratias. Quantum me enim docueris, atq; ad saniorem sentẽtiam suadendo pertraxeris, illã maximis beneficijs tibi obstringes. Neq; hoc eam celabo, sed statim in medium adferam, ac stans in senatu his uerbis uniuersos compellabo: Ego quidem uobis, ô ciues Athenienses, leges conscripsi, quas ego Reipublicæ utilissimas fore arbitrabar. At hic hospes, te ô Anacharsi digito commonstrato, tametsi oriundus est ex Scythia, uir tamen multa ornatus sapientia, aliter me persuasit, et disciplinis uitæq; institutis longè melioribus imbuit. Itaq; ob sua in Remp. merita ciuitate donetur, ac æneam illi statuam apud reliquos huius urbis proceres erigite apud Mineruam. Persuasissimum uero habe, ciues Athenienses sibi nequaquam dedecori fore, existimaturos ab homine peregrino atq; barbaro ea perdiscere, quæ sunt ex usu Reip. ANA. Hoc equidem erat quod ego de uobis Athenienſibus inaudieram, quòd in omnibus ferè sermonibus nasuti essetis illuſores. Vnde enim ego homo agrestis & erro, qui omnem ætatem meã in plaustris

Cohortatio ab opportuno

Digressio de tolerantia æstus & frigoris, et quomodo paretur.

Modus et lex disputationis

Extenuatio Anacharsidis

degens contriui, ſubinde ſolum pro ſolo mutans, quiq; nunquam in ulla ciuitate habitaui, neque unquam ullam niſi nunc primum uidi, de adminiſtranda Rep. uerba facerem, atque adeo docerem homines indigenas, hanc urbem clariſſimã optimis legibus fundatam tantis temporibus incolentes? Cum primis uero te ô Solon, cui hoc ut perhibent, ſtatim ſub initium ſtudio ac curæ fuit, noſſe quibus procurationibus Reſpub. quàm optimè adminiſtraretur, tum quarum legum præſcripto utens quàm florentiſſima atque feliciſſima redderetur. Verum tamen & in hoc tibi ut legumlatori mos gerẽdus eſt. Itaque tibi contradicam, ſi qua mihi parum ſcitè aut rectè proponere uideberis, tantum in hoc ut cuncta perdiſcam certius. Et uide, ut iam euitato ſole ſimus in umbra, neque deſunt ſedes percommodæ & amœnæ in hoc frigido lapide. Dic igitur orationem exorſus ab initio, quam ob rem ſtatim à pueris iuuenes exerceatis laboribus. Tum quemadmodum uobis uiri optimi ex cœno illo & eiuſmodi euadant exercitationibus. Inſuper quid ad uirtutem conſequendam illis præſtet adminiculi puluis, & iſtæ in cœno uolutationes. Hoc enim uel omnium cupientiſſimè ſtatim ſub initium audire deſiderabam. Reliqua uero in poſterum me docebis, ſingula ſuo tempore. Hoc autem inter dicendum fac Solon cogites, ad uirum barbarum te uerba facturum; Dico autem, ne de induſtria orationem nectendo obſcures, neq; impendiò producas. Vereor enim, ne prima mihi excidant, ſi nimium multa per te adducta fuerint. SOL. Tu quidem hoc, ô Anacharſi, longè melius conſtitues, ubicunq; parum perſpicua tibi uidebitur oratio, aut alicubi prorſus à uero aberrare temerè fluendo. Licebit enim hunc tibi interrogando quotieſcunq; libitum fuerit interpellare, eiusq; prolixitatem decurtare. Quanquam ubi non prorſus ab inſtituto aliena, aut à ſcopo in totum abhorrentia dicuntur, nihil uetat orationem paulò longius progredi. Quoniam & ſenatui Areopagitico cui rerum capitalium iudicia cognoſcenda ſunt, à maioribus uſq; acceptum ita factitare ſolenne eſt. Ingreſſi enim in Areopagum conſedunt, cædis aut uulneris ex deſtinato inflicti, aut incendij cauſſam cogniturí. Deinde, utriq; iure contendentium dicendi copia permittitur. Dicunt uero alternis uicibus, & qui litẽ intendit, & qui reus eſt. Aut ipſe per ſe aut rhetorum ſibi conducũt operam, quibus cauſſa oranda eſt. Illi ergo quàmdiu ea quæ ad rem attinent, dixerint, perferuntur à Senatu auſcultante cum ſilentio. Cæterum, ſi quis meditato proœmio orationem exorſus fuerit, ut iudicum animos aliqua beneuolentia ſibi propenſiores faciat, aut miſerationem, aut præcipuam aliquam orationis uim atque potentiam cauſſæ adduxerit, qualia permulta rhetorum filij machinantur, ut hiſce uerborum præſtigijs iudicum perſtringant oculos, progreſſus actutum præco illi indicit ſilentium, non permittens rhetori ad ſenatum nugandi libertatem ac uerbis cauſſæ inuoluendæ poteſtatem, quo minus Areopagitæ ea quæ facta ſunt inde queant perſpicere. Itaq; & te ô Anacharſi, in præſens quidem Areopagitam conſtituo, ac iuxta ſenatus legem à me conditam auſculta, meq; ſilentio in dicto compeſce, ubi extra cauſſam inutiliter rhetoricantem ſenſeris. Quàm diu uero ea quæ ad cauſſam attinent dicentur, licebit orationem extendere. Neq; enim amplius ſole ſub ardenti colloquimur, ut magnopere dolẽdum ſit, ſi in longum producta fuerit oratio. Sed & umbra planè denſa eſt, & nos in præſentia otium agimus. ANA. Perbenigna ſunt iſta quæ dicis, ô Solon. Atq; ego ob hæc magnã tibi habeo gratiam, quòd hac orationis tuæ digreſſiuncula etiam ea quæ in Areopago fieri conſueuerũt mihi humaniter expoſueris, admirãda profectò ac bonor̃ ſenatorum opera, ueritati ſuffragantiũ. Iam igitur de illis diſſere, ac ego Areopagita, hunc enim me eſſe uoluiſti, pro more iudicum ueſtror̃ tibi dicenti dabo operã. SO. Proinde, paucis tibi antè audiendum eſt, quã nos de ciuitate ac ciuibus opinionem obtineamus. Siquidẽ nos ciuitatem, non ædificia illa eſſe exiſtimamus, cuiuſmodi ſunt muri, delubra, & alia, ſed hęc tanquam corpus quod-

Repetit propoſitionẽ ſeu petitionem.

Redit ad modũ et legẽ diſputationis, et ea à ſimili & more publico commendat.

Accedit ad rẽ ac primo quæ ſit uera ciuitas, et quanti in ciuibus ponant, exponit.

quoddam firmum esse atq; immobile ad receptum & securitatem hominum urbem incolentium. Omnem uero uim atq; autoritatem in ciuibus sitam esse arbitramur. Hos enim esse, qui cuncta implent, singula ordinant, omnia perficiũt atque custodiunt, quali in nobis singulis gubernãdis officio anima fungitur. Hoc ergo intelligentes, sanè sedulam curam habemus ciuitatis corpus nõ negligendi, exornantes illud, ut quàm maximè niteat: cum intus uisendis ædificijs adornatum, tum externè munitis et firmissimis propugnaculis circunseptum. Cum primis uero omnem curam impendimus, ut & ciues mente boni, & corpore efficiantur ualidi. Tales enim ipsi sibi prodesse in pace possunt, unà Remp. administrantes, neq; non in bello ciuitatis libertatem atq; salutem seruare atq; propugnare. Primam itaque illorum educationem matribus atq; nutricibus, & pædagogis formandam permittimus, ut disciplinis liberalibus eosdem imbuant atque educant. Cæterum ubi iam res honestatem per ætatem sapere cœperint, ac unà cum illis uerecundia & pudor & metus, neq; non rerum præstantissimarũ concupiscentia enata fuerit, ipsaq; corpora laboris patientia uisa sunt, membrorum robore solidiora facta, ac iustis uiribus consistentia: tunc iam illos assumptos docemus, aliis quidem animi disciplinis propositis, aliter etiam erga labores perferendos ipsorum corpora assuefacientes. Neq; enim satis esse existimamus tantum natos esse, ut quisq; natus est, quantum ad corpus & animum excolendum attinet, sed præceptionibus etiam & disciplinis, ad eos rectè instituendos nobis opus est. Hac enim sedulitate & iuuenum industria alitur atq; augetur, animi uero & corporis uitia emendantur. Huius rei exemplum ab agricolis sumimus, qui quamdiu plantæ adhuc sunt humiles & teneræ, eas contegunt atq; fulciunt, ne uenti uiolentia accepto detrimento perfringantur. Vbi uero iã iustum robur collegerint, tunc inutiles & superfluos ramos amputãt, easq; uentorum arbitrio mouendas atq; agitandas permittentes fructuosiores efficiunt. Itaq; mentem iuuenum primum Musica atq; Arithmetica excolimus, ac literarum formas pingere, easdemq; excellenter pronunciare docemus. Deinde, ætatis progressu adultioribus sapientum uirorum sententias, res olim fortiter gestas à maioribus: tum orationes quoq; utiles uersibus exornatas, quò tenacius atque fidelius memoria teneant, illorum auribus frequenter occinimus. Illi autem auditis fortiũ uirorum uirtutibus, & rebus memorabilibus, paulatim ista desiderare occipiunt, ac demum ad imitationem accenduntur, ut & ipsi celebrentur, & in cœlum ferantur à natu iunioribus pòst futuris. Cuiusmodi multa nobis ab Hesiodo, atque Homero luculentissimè perscripta sunt. Porrõ autẽ ubi ad Reip. procurationem se iam contulerint, illisq; publica officia obeunda sunt. Sed hæc fortasse à præsenti instituto discrepant, neq; enim quibus rationibus illorum mentem excolere soleamus, sub initium dicere decretum erat, sed quam ob rem hisce laboribus eosdem exercere dignum arbitraremur, explicare fuit in animo. Itaq; mihi ipsi silentium iniungo, non expectato præcone, neq; te Areopagita, qui, ut ego suspicor, ductus reuerentia tanta extra caussam nugantem me pertulisti. ANA. Dic mihi Solon, cuius rei gratia Senatui uisum est, nulla pœna afficiendos esse res maximè necessarias non dicentes, sed silentio prætereuntes? SO. Cur hoc ex me quæsisti, nondum enim intelligo. ANA. Quoniam rebus omnium pulcherrimis, & mihi auditu iucundissimis præteritis, nempe quibus exornatur animus: exercitia non perinde necessaria, & labores corporum percensere cogitas. SO. Memor sum eorum, ô generose, quæ initio præfatus sum, ac orationem temerè ab instituto aberrare nolui, ne citra ordinem effluendo tuam confunderet memoriam. Veruntamen, & hæc quàm potero paucissimis perstringam, siquidem harum rerum accuratior disputatio, propriam orationem uidetur requirere. Proinde, illorum mentes saluberrimis opinionibus imbuimus atq; formamus, cõmunes leges exactè perdocentes, quæ in pub-

Diuisio ac ὑπόθεσις totius institutionis.

Educatio liberorum, et primo, quibus alios ac mẽtes eorũ informent.

Ab exẽplo cõmendat institutum.

Quæ discẽda proponãtur.

Reiectio, quã uenia ei rei parat, & aliena à primo propositio dicere cœperit.

Redit ad rẽ et institutionẽ ciuiũ pſequitur

ſico magnis deſcriptæ literis omnibus legendæ proponuntur, quæ fugienda, quæq; facienda ſunt imperantes. Tum quòd integerrimorum uirorum conuictu utendum ſit, apud quos ea quæ decent perdiſcunt, tum iuſta facere, tum ex æquo inter ſe uerſari in Repub. Neq; ullam rem turpem peruerſe appetere, ſed rerum honeſtarum tangi deſiderio. Nihil autem alteri per iniuriam facere. Illi autem de quibus dixi ſapientibus, Sophiſtæ atq; Philoſophi apud nos appellantur. Præterea ipſos quoq; in theatrum collectim perductos erudimus in publico, comœdiarum ac tragœdiarum ſcenicis actionibus priſcorum uirorum uirtutes atq; uicia ſpectantes, ut ab his auerſi feruenti ſtudio ad illas complectendas contendant. Liberam quoq; prauos ciues dicteriis inceſſendi, atq; inuadendi facultatem poëtis Comicis permittimus, quoſcunque turpia atq; flagitioſa & Reipub. dignitate indigna exercentes intellexerint. Horum enim opera malè audientes meliores euadunt, ut poſthac uulgi reprehenſionem ob paria facinora effugiant. ANA. Noui quos dicas ò Solon, Tragicos, & Comicos, ſi illi ſunt latis, & altis ſubnixi calceamentis, aureis autem tæniis per ueſtem uariegati, laruis uero induti planè ridiculis, & magnum hiantibus. Verum ipſi intus intenſo clamore uociferabantur, incedebantq; neſcio quomodo ſecurè talibus induti calceamentis. Et niſi fallor, tunc ciuitas celebrabat Dionyſia. Porrò, Comici cæteris erant humiliores & pedeſtres, laruas tamen habebant multò etiam magis ridiculas, quos uniuerſum theatrũ riſu proſequebatur. Sed enim alios altiores nemo non triſti atq; contracta fronte audiebat, eorumq;, ut opinor, omnes commiſerabantur, tantas pedicas pertrahentium. SO. Non illorum ò bone, miſerti ſunt, ſed poeta fortaſſe priſcam aliquam & miſerandam calamitatem in ſcenam adduxit uiſendam ſpectatoribus, orationesq; miſerationis plenas audiente theatro tragica actione habuit, quibus in luctum atq; lachrymas auditores pertracti ſunt. Veriſimile autem eſt & tibicinas te uidiſſe, tum alios canentes in medio theatri conſtitutos. Iam, neque hanc canendi rationem & uſum tibiarum inutilem eſſe cenſemus, uerum iis omnibus atq; eiuſmodi mentem acuentes meliores uobis reddimus. Cæterum corpora, quod omnium maximè audire deſideras, ad hunc modum exercemus, exutis ut initio dixi ueſtimentis, primum illa ad aërem aſſuefcimus, nondum tenera & imbecilla exiſtentia, omnibus eadem temporibus accommodantes, ut neque feruentem ſolis æſtum grauiter ferant, neque rurſum algoris ſint impatientia. Deinde, ea ipſa oleo perungimus atque emolleſcimus, ut habiliora firmioraq; reddantur. Siquidem abſurdum eſt, ſi coria oleo emollita atque peruncta ruptioni minus obnoxia, ac diutius duratura exiſtimamus, quæ iam ſunt emortua, corpus autem adhuc uita animatum nequaquam melius foreuſu olei opinaremur. Mox uariis excogitatis exercitijs, ac ſingulorum magiſtris conſtitutis, hunc quidem pugilatu, alterum uero Pancratio decertare docemus, ut laboribus tolerandis aſſuefiant, pariterq; ictuum declinandorum periti euadant, neq; metu auerſentur uulnera. Cæterum hæc exercitatio duas maximas utilitates adportat iuuenibus, nam & animoſos eos reddit, ad ſubeunda pericula corporibus non parcentes, præterea ut proſpera utantur ualetudine, ſintq; per omnia robuſti, & laborum patientes. Quotquot autem illorum deiecto in terram uultu luctantur, & ſecurè procidere, & prompté exurgere, eadem diſcunt opera, ut & propellere, & tenaciter amplecti, & loco mouere, & præfocare, & in altum ſuſtollere poſſint aduerſarium. Quæ ſanè non ſunt inutilia habenda exercitia, ſed unum illud atq; adeo maximum ſtatim initio ſibi præparãt. Etenim firmiora ſunt & robuſtiora corpora, quæ talibus exercentur laboribus. Alterum uero neq; ipſum modicum eſt, ex hoc enim conſequuntur peritiam, ſiquando in neceſſitatem adducti fuerint talium diſciplinarum in armis. Quippe in confeſſo eſt, quòd & talis hoſtem complexus, citius ſupplantatum proſternet, & prolapſus ipſe quàm facillimè noſcet exurgere. Hæc enim omnia ò Anacharſi,

Quæ ſpectanda atq; inuenda exhibeant,

Differẽtia tragicorũ, & comicorũ p digreſſiunculã.

II. Pars inſtitutionis, quõ corpora firmiora et laborũ patiẽtiora reddãt. Eſtq; hæc ppria inſtitutio, & ab initio propoſiti.

Duplex utilitas exercitiorum paleſtricorum.

charsi, ad uerum illud certamen, quod in armis peragitur, referre solemus, pla neq; in eam opinionem descendimus, ut certō putemus, longè melioribus nos usuros ita exercitatis, posteaquam primum illorum nuda corpora emollita atq; exercitata & robustiora reddidimus, neque minus leuia & habiliora, eademq; aduersarijs grauia effecerimus. Intelligis enim, nisi fallor, cuiusmodi illi armati futuri sint, qui nudo saltem corpore terrorem hostibus incutiunt, neq; immodicam ostendentes corpulentiam & segnem & candidam, aut nimiam quoque corporis macritudinem pallore deformatam, qualia ferè sunt mulierū corpora sub umbra marcescentia, trepidantia, ac ilico multo sudore perfluentia, neque non sub galea anhelantia, maximè uero, siquando ut nunc sol sub meridiem æstu supra modum calente feruerit. Cui enim rei quispiam uteretur sitientibus & puluerem ferre nequeuntibus, quiq; saltem uiso sanguine statim exanimantur, ac antè moriuntur quàm intra teli iactum, atq; ad manus cum hostibus uentum fuerit. Sed enim nostri iuuenes partim rubore, partim nigredine temperanter sub sole colorati, uultu planè masculo, multum uigoris atque caloris & uirilitatis præ se ferentes, neque nimium sunt obesi, neque rursus nimium tenues & aridi, nimio pondere pergrandes, uerum iusto corporis modo formati cū inutilem, tum superfluam carnium molem & abundantiam sudore absumunt. Illud autem quod robur præstat, & uigorem citra mali admixtionem conseruant. Quod enim ij qui uentilando purgant triticum, faciunt, illud nobis præstant gymnasia in corporibus, paleas ac spicas inanes flatu propellentia, purum autem fructū separantia & accumulantia. Quocirca iuuenes nostros firma prosperitate ualetudinis uti, ac quàm diutissimè in laboribus perdurare necesse est. Quinetiam talis sero sudare incipit, & raro admodum morbis affectus decumbit. Quemadmodum si quis ignem allatum in triticum, eiusq; stipulas & paleas iniiceret (rursus enim ad uentilantem regredior) dicto citius, ut opinor, conflagrarent stipulæ, at uero triticum modicè, neq; flamma admodum magna exurgente, neque uno impetu, sed sensim atque modicè suffumigans potestate, & ipsum incensum absumeretur. Ita neq; morbus, neq; defatigatio tale corpus corripiens, facilè arguerit, neque superare poterit. Etenim ab internis probè præparatum, nec malè munitum est, externa quoq; ualdè firmiter aduersus illa circunsepta sunt, quo minus uis morbi aut lassitudinis ad interna penetrare queat, tum neq; æstum, neq; algorem suscipere aliquo detrimento corporis. Ad perdurandum autem in laboribus multus calor intus influens, ueluti multo exercitio antè præparatus, atque in usum necessarium repositus, præstat tolerantiam ilico membra uigore irrigans, eaq; cum plurimum nulla lassitudine uincibilia exhibet. Multorum enim & uariorum laborum præmissa exercitatio, nequaquā uires absumit, sed multis incrementis augere solet, dumq; subinde refouentur, fiunt etiam maiores. Præterea in curriculo quoque iuuenes nostros exercemus, ut & longo alicui spacio cursu transmittendo sufficiant, assuefacimus, utq; in breui quàm celerrimi sint corporis leuitate, uti quàm promptissimè docemus. Neq; uero cursus in loco plano aut solido conficitur, sed in profunda arena, ubi nulla firmitate planta figi potest aut sustentari, neq; suffulciri promptum est, cedentibus subinde ad singulos passus pedibus. Fossam quoq; transiliri, si necessitas exigat, docemus, aut aliud quoddam impedimentum. Qua in re exercentur grandia plumbi pondera habentes in manibus. Deinde hasta quoq; in longum proijcienda decertant. Vidisti uero & alium quendam globum iacētem in gymnasio æneum atq; teretem, in parui scuti figuram formatū, neq; lorum neq; balcheum habentem. At illum quoq; periculi faciendi gratia manu sustollebas iacentem in medio, uidebaturq; tibi grauis, & propter leuitatem comprehensu difficilis. Itaq; illū rursum manu extortum iaculantur in aërem, inq; longū contendentes, qui nam ex illis eundem quàm lōgissimè iactu promouerit, ac omnium

Amplificatio à simili.

Ratio physica ab efficiēte

Cursus exercitatio.

Saltus.

Iaculandi.

aliorum metas exceſſerit. Quæ res & humeros illorum firmiores reddit, & brachia non mediocriter corroborat. Cæterum quamobrem & arena & lutum illis luctantibus ſubſternatur, quæ initio perquàm ridicula tibi uiſa ſunt, nunc audi ô admirande. Primum quidem ne in duro caſus illis contingat, ſed in loco molliore citrà periculum proſtrati corruant. Deinde multa lubrica effugia accidere in cœno ſudantibus neceſſe eſt, quam rem tu anguillis conferebas, ſed quæ non ſunt inutilia habenda aut ridicula. Nam & hæc plurimum ad robur & membrorum firmitatem conſolidandam conferunt, quando ad hunc modum luctando, alter alterum fortiter adprehendere coguntur, tametſi crebro elabantur è manibus. Tenere enim perunctum oleo, & ſudore perfluentem excidere conãtem, et è manibus efluere laborantem, ne tibi res uideatur eſſe modica aut nullius momenti. Et hæc omnia, ut à me antè prædictum eſt, in bello quoq; non parũ præſtant utilitatis exercẽtibus, ſi aut amicus uulnere ſaucius ſine negocio ſublatus exacie efferendus eſſet, aut hoſtis comprehenſus ſublimis rapiendus. Eam ob rem penè immodicè eos exercemus difficilioribus propoſitis, ut hoc facilius minora queant perpeti. Rurſus arenã planè diuerſa ratione utilem eſſe cenſemus, ne dum complexibus implicantur, labantur. Poſteaquam enim in cœno multo exercitio didicerunt compeſcere aduerſarium, quo minus elabatur è manibus, propter corporis lubricam comprehenſionem, etiam ipſi comprehenſi effugiẽdi rationem multa aſſuetudine familiarem ſibi faciunt, præſertim cum tenentur medij. Quin ſudorem largiter ſemet effundentem arena quoq; mihi uidetur cõprimere, dum aſpergitur: utq; uis corporis par ſit laboribus efficere, eſtq; uentis obſtaculo, quo minus lædantur corpora, in tenera atq; denudata incumbentibus. Alioqui ſordes quoque corporis arena eluit, ac hominem longè candentiorem reddit. Et ego equidem perlibenter unum ex albis illis, cuius conuerſatio ſemper ſub umbra fuit, & quencunq; tu ex his, qui ſemet in Lyceo exercent eligeres, huc ſiſterem, ac cœno & puluere ablutis te interrogarem, utri nam potius ſimilis eſſe optares. Satis certò compertum habeo, te primo ſtatim aſpectu electurum, tametſi neutrius uitę periculum feceris, alteri potius eſſe ſimilis, quã delitijs frangi atq; diffluere, ac album eſſe præ ſanguinis inopia ad præcordia cõfugientis. Hę ſunt ferè, ô Anacharſi, quibus iuuentutem noſtram exercere ſolemus, exiſtimantes eandẽ hiſce gymnaſijs optimã fore cuſtodem Reip. & cuius operà in libertate nos uicturos ſperamus, ſemper de hoſtibus, quicunq; nos adoriuntur, victoriam repõrtantes: terribiles uero finitimis exiſtentes, adeo ut illorum plurimi & potentiam noſtram pertimeſcant, ac nobis tributum pendere ſoleant. Porrò autem in pace longè melioribus illis utimur, de nulla re turpi ac flagitioſa contendentibus, neq; ob inertiam ad mutuo inferendam iniuriam conuertentibus, ſed circa iſta uerſantibus, inq; his ipſis exercitijs occupatis exiſtentibus. Et quod commune bonum dixi, ſummamq; ciuitatis felicitatẽ, ea eſt quoties & ad pacis artes & belli ſcientiam quàm optimè atq; diligentiſſimè iuuentus præparata fuerit, ſtudijs ac rebus pulcherrimis feruenti ſedulitate impendẽs operam. ANA. Proinde Solon hoſtibus uobis ingruentibus oleo peruncti, & oppleti puluere in bellum progredimini, nempe pugilatu inſtructi aduerſus armatos. Et illi uidelicet pertimeſcunt uos ac fugiunt, metuentes, ne ipſis hiãtibus arenam in os ſpargatis. Aut fortè poſt tergum reſilientes illorum crura apprehenditis, eoſdemq; præfocatis iniecto circa collum cubito. Ac per Iouem illi petent uos arcubus, & iaculabuntur ſpiculis. At uos quemadmodum ſtatuas, telorum acies non penetrabunt: quippe ad ſolis feruorem denigratos, ac multo ſanguine abundantes. Neq; enim uos eſtis aut ſpicæ aut ſtipulæ, ut quàm primum plagis ſuccumbatis: ſed admodũ ſero, ac uix profundis confecti uulneribus modico ſanguine commonſtrato. Talia enim ſunt quæ dixti, niſi exemplum à te adductum planè obaudierim. Aut fortaſſe Comicorum & Tragœdorum potius

Cur in luto et arena exerceantur.

Arenæ uſus & commoda.

Epilogus.

Amplificatio ex cõſequentibus.

Cõfutatio Anacharſidis ironica, à diſſimilitudine finis et cauſſæ.

arma-

armaturam assumetis, etsi iussu senatus in aciem uobis exeundum fuerit, gáleas illas hiantes capiti imponitis, ut hoc magis terrori sitis aduersarijs, laruis ac terri culamentis anilibus eos exanimantes. Præterea calceos quoq; peraltos illos pedibus accommodatis, qui si fugiẽdum uobis esset, leues sunt, rursus si alios insectati fueritis, hostibus erũt ineffugibiles, tanta mole uobis aduersus illos irruentibus. At uide potius, ne ista uestra arguta sedulitas, nugæ sint & ludícra puerilia, & inertium iuuenum ignauiæq; deditorum exercitia. Si uero uobis in animo est prorsus esse liberis et per omnia felicibus, alijs uobis opus erit gymnasijs & uero in armis exercitio. Neque cum aliquo alternis certaminibus iuuenes uobis componendi sunt, sed aduersus hostes depugnandum erit certo cum periculo uirtutem exercentibus. Quapropter relictis puluere atq; oleo, docete illos arcu contendere, & hasta uti: neq; illis leuia dabitis iacula, quę uenti flatu ferũtur, sed sit hasta grauis, quę cũ turbine atq; sibilo extorqueat: præterea lapis prægrandis, & gladius, & scutum sinistrè insertum, & thorax & galea. Nam sicut in præsens instructi estis, dei cuiuspiam benignitate mihi seruati esse uidemini, quo minus nondum perijstis à perpaucis saltem leuis armaturæ militibus irruentibus. Ecce enim si stricto saltem gladio quo succinctus sum, solus in iuuenes uestros omnes irruerem, actutũ unà cum clamore gymnasium haud dubiẽ caperem, illis passim diffugientibus, ac nullo contra ferrum aspicere audente. Verum post statuas aut columnas consistentes risum mihi exhiberent lachrymantes, atq; trepidantes permulti. Tunc uero uideres illos non amplius rubescentes corpore, cuiusmodi nũc sunt in præsentia, sed omnes ilico expallescentes, transcoloratos præ formidine. Adeo multa pax uos eneruatos effœminauit, ut nõ facile saltem cristam hostilis galeæ, conspectam sustineretis. SO. At nequaquam talia de nobis prædicauerũt, ò Anacharsi, Thraces, quotquot Eumolpum secuti bello nos lacessiuerunt, neque uestræ mulieres, quæ duce Hippolyta aduersum urbem expeditionem instituerant. Neq; item alij quotquot in armis & acie uires nostras experti sunt. Cæterum nos, ò beate, non hoc consilio nuda iuuenum corpora exercemus, ut propterea eos in aciem aduersus pericula producamus. Sed ubi in hisce ludícris quàm optimi atq; exercitatissimi euaserint, deinceps & armati exercentur, quibus longè promptius utuntur ad hunc modum antè instituti. ANA. Et ubi nam locorum illud uobis est gymnasium, quòd armorum usui exercendo destinatum est? Neq; enim ego uspiam in urbe eiusmodi conspexi, cum totum oppidum sursum ac deorsum díligenter perreptassem. SO. Sed certò uidebis ò Anacharsi, multum nobis temporis conuersatus, tum unicuiq; permulta esse arma, quibus necessitate urgente utimur, & cristas, & phaleras, & equos, et equites fermè quartam partem ciuium. Siquidem semper armatum incedere, neque non acinace succinctum esse, superuacaneum in pace esse existimamus. Præterea mulcta cautum est, ne quis in urbe cum nihil necesse sit, ferrũ gestet, aut armatus procedat in publicũ. Vobis uero, non iniuria ignoscendum est, perpetuò in armis uiuentibus. Viuere enim in loco aperto incustodito, facile insidijs obnoxium est, & hostiũ ualdè numerosa est copia. Neq; illud certum, quo tẽpore assistens quispiã dormientem è plaustro pertractum iugulet. Ipsa quoq; mutua infidelitas, & q; legibus nequaquã coërciti unam remp. incolitis, ferrum uobis semper facit necessarium, ut in propinquo sit ad propulsandam iniuriã, si quis uim alteri inferre adgrederetur. ANA. Adeo uero Solon ferrum gestare nulla necessitate adigente superuacaneum esse censetis, ut & armis parcatis, ne in manibus frequenter habentes corrũpantur, sed reposita conseruatis, ut necessitate uocante utamini. Sed enim iuuenum corpora nullo cogente periculo, uerberantes laboribus conficitis. Quinetiam sudore absumentes, nulli rei magnopere necessariæ aut cõducibili uires illorũ expromitis, sed incassum in cœno atq; arena effunditis. SO. Videris ò Anacharsi, talem de robore corporeo opinionẽ obtinere, quasi

Commonitio.

Amplificatio ex cõsequentibus & suo exemplo.

Diluit conseques ab exemplo antecessorum.

Alia dilutio, à publico more et legibus.

Alia cõfutatio Anacharsidis ab mutili.

Dilutio à natura corporũ

quaſi uino aut aquæ, aut alij cuipiam rei humidæ ſimilitudine reſpondeat. Itaq; metuis, ne quemadmodum ex uaſe Samio robur clanculum effluens in laboribus, deinde nobis corpus inane & aridum diſcedendo relinquat, cum à nemine intus repleatur. Atqui ad hunc modum res ſe non habet, ſed quãto quis impenſius exhauſerit, tanto copioſius influit, iuxta hydræ fabulam, ſi qua unquam tibi inaudita eſt: cui pro uno capite præciſo, ſemper alia duo renaſcebantur. Cæterũ ſi ab initio inexercitato corpore fuerit, parumq; firmo, neq; ſatis habuerit ſubiectæ materiæ, tunc ſilico fatigatione defeſſus, detrimento afficitur, atq; marceſcit, uelut in igne ac lychno uſuuenire uidemus. Etenim eodem flatu & ignem potes incendere, inq; breui maiorem facere, ni mirum inflammãs ſpiritu, ac lychni lumen extingues, non habens ſufficientem materiæ ſuppeditationem, quæ aduerſo flatui par eſſe poſſit, neq; enim ab altius acta radice productum fuerat.

ANA. Hæc equidem, ô Solon, non admodum intelligo, argutius enim iſta tibi dicta ſunt, quàm ut ego queam intelligentia aſſequi, exactam quandam curam & mentem acutè cernentem requirentia. Illud porrò omnino mihi reſponde, quam ob rem tandem nõ etiam in Olympicis certaminibus, & Iſthmiacis, & Pythicis, aliiſq;, quando multi, ut ais, confluxerint iuuenes certantes ſpectaturi, in ipſis armis certamen conficiendum proponitis: ſed nudos in mediũ adductos, qui & calcitrentur, & uerberentur oſtenditis, ac deinceps uictoribus mala aut oleaginam coronam præſtatis. Hoc enim ſcitu dignum eſt, cuius rei gratia facti tare ſoleatis. SO. Quoniam opinamur, ô Anacharſi, hac ratione gymnaſiorum deſiderium in iuuenibus magis accendi, ſi eos qui optimè ſeſe geſſerint, in illis honorari conſpexerint, & in medio Græcorum præconis uoce magnificè proclamari. Quapropter etiam tanquam illi exutis ueſtimentis optimi corporis æſtimandæ habitudinis curam non negligunt, ne denudati pudore afficiantur, ac ſe quiſque uictoria quàm dignißimum præparet. Quinetiam præmia, quem admodum à me prædictum eſt, non mediocria ſunt propoſita, nempe honorificum & laude plenum à ſpectatoribus teſtimonium, & eſſe clariſſimũ, ac demonſtrari prætereuntium digito, inter æquales hunc uiſum eſſe etiam ſua opinione præſtantiſſimum. Etenim non pauci ex ſpectatoribus, quibus per ætatem etiam num exercitatio colenda eſt, abeunt nõ mediocriter ex his uirtutis & laborum amore inflammati. Itaq; ô Anacharſi, ſi quis è communi hominum uita laudis et gloriæ amorem ſublatum eiiceret, quid nam amplius præclaræ rei nobis ille faceret reliquum, aut quis nam facinus aliquod magnum & memorabile concupiſceret? Iam ex iiſs haud difficulter coniecturam facere potes, quales in bello protuenda patria, defendendis liberis & uxoribus, & pro templis ſuſcepto futuri ſint arma habentes in manibus, qui oleagina corona aut pomis inducti, tanta cupiditate ad uictoriam conſequendam ferantur. Et quid nam dicturus eſſes, ſi apud nos & coturnices & gallos gallinaceos compugnantes uideres, ac harum rerum ſpectandarum & adornandarum ſtudium non mediocre. Rideres uidelicet, at tunc maximè, ſi reſciſceres lege à maioribus lata illud nos facere, omnibuſq; iuuenibus ut interſint imperatum eſſe, ut ſpectent uolucres roſtris inter ſe depugnantes uſq; ad extremam defectionem uirium. Atqui ne hoc quidem inſtitutum riſu dignum eſt. Irrepit enim ſenſim in animos iuuenum impetus ad fortiter ſubeunda et contemnenda pericula, ne gallis ingenerоſiores, atq; ignauiores eſſe appareant, néue defeſſi uulnera aut labores aut aliam difficultatem ferre recuſent. Cæterum, ut in armis harum rerum periculum faciãt, utq; mutuis uulneribus ſemet conficientes ſpectamus, apage: ferinum enim illud eſſet, & omnibus modis crudele, ad hæc nõ minus damnoſum & inutile mactare iuuenes præſtantiſſimos, quorum opera & uiribus longè melius aduerſus hoſtes uti queamus. Quia uero ais, ô Anacharſi, te reliquam quoque Græciam uidendi gratia peragra-

Cur in ſolẽnibus & ſacris certaminibus armati non certent.

Loeus coïs de gloria:

Aliorũ et leuiorũ certaminũ genera, quorũ cõparatio, ſuperiora cõmendat.

Alia certaminũ Atticorũ commendatio, ab exemplo Lycurgi, & Lacedæmonicorum ludorum.

peragraturum, uide ut memoria teneas, ſiquando in Lacedæmona uenerís, ne & illos irrideas, neq; putes eoſdem inutilibus uacare laboribus, quando aut de pila in theatro impetu facto collapſi, mutuis uulneribus ſemet deformauerint, aut in locum circumcirca aqua obſeptum ingreſſi, ac in cohortes diſtributi, hoſtili animo alter alterũ inuaſerit, & ipſi nudi, donec pars alterutra diuerſam è loco aquis circũdato eiecerit, nempe Lycurgi aſſeclæ, ſectatores Herculis, aut rurſus in aquam impulerint. Ab illa enim pax inſequitur, nec ullus amplius pulſatur. Maximè uero, ſi uideris pueros ad aram flagellis ac loris cædi, ac ſanguine defluentes, & patre & matre aſſiſtentibus, non ut aliquem ex hoc facto dolorem capiãt, ſed minaciter interminãtibus, niſi uerbera perſeueranter tulerint, ac ſupplicantibus quoq;, ut quàm diutiſſimè labori tolerando ſufficiant, néue uerberum difficultatibus cedentes ſuccumbant. Itaque permulti plagis ipſis immoriuntur, dedecoroſum exiſtimantes, ſi etiamdum uiuentes in familiarium conſpectu uerberibus ſuperati deficerent, aut corpore flagrorum ictibus cederẽt, quos etiam ſtatuis in memoriam illorum erectis publicè à Spartanis honeſtatos uidebis. Quando ergo iſta coràm oculatus arbiter intueberis, caue illos inſanire temerè ſuſpiceris, neque dicas citra cauſſam iuſtam ac neceſſariam talibus eos difficultatibus conflictari, neque urgente alicuius ſæua tyrannide, neq; hoſtibus imminentibus. Dixerit enim haud dubiè Lycurgus Laconicarum legũ autor pro illis tuendis tibi rationi ualde conſentanea, quibus nam cauſſis impulſus, pueros ita uerberibus affligendos ſtatuerit, neque inimicus illis exiſtens, neque inuidentia adductus hoc faciens, neque ciuitatis iuuentutem nequicquam abſumẽs, ſed uolens, atque contendens reddere quãm fortiſſimos, ac omni difficultate ſuperiores eos, qui patriam ab iniuria eſſent ſeruaturi atq; defenſuri. Quanquam uero ipſe Lycurgus nihil dixerit, facile tamen animaduertis, ut talis quiſpiam quondam in bello comprehenſus, nullam uocem Spartana magnitudine indignam emiſerit, inimicis eundem diris tormentis torquẽtibus. Sed illos ſalſè ſub ſannans, flagellis cædebatur, cum uerberante infracta animi tolerantia contendens, uter nam citius uiribus deficeret. ANACH. Num Lycurgus quoque Solon, in iuuentute loris cædi ſolitus eſt, aut an huius certaminis autor exiſtens, citra periculum talia iuueniliter commentus eſt? SO. Cum iam prouectæ ætatis eſſet, ciuibus Spartanis leges condidit, profectus è Creta. Aliquandiu enim apud Cretẽſes peregre egit, quoniam eoſdem audiuerat optimis legibus inſtructos uiuere, quibus Minos Iouis filius legum ſcriptor extiterat. ANAC. Quam ob rem igitur Solon, & tu non imitatus es Lycurgum, ac iuuenes loris proſcindis? Etenim perpulchra hæc ſunt inſtituta, & uobis non indigna. SO. Quoniam nobis Anacharſi, ſufficere uidentur iſta gymnaſia, quorũ ipſi repertores extitimus, neq; magnopere neceſſarium exiſtimamus peregrinorum æmulatores eſſe. ANA. Nequaquam, ſed intelligis, ut opinor, quàm res ſit friuola flagris obuerberare nudi ſcapulas, palmas utraſq; ſupplíciter extendẽtis, ex qua nulla proueniat utilitas, neq; priuatim ad eum qui cæditur, neq; item ad Remp. communiter. Itaq;, ſiquando Spartam peregre profectus uenero, quo tempore iſta facitare ſolent, uideor me ſtatim lapidibus obrutum iri ab illis publicè, ſingulos deridentem: ſiquando uidero pueros ueluti fures flagris onerari, aut ueluti pecudes torem, aut alium facinoroſum. Planè uero illorũ ciuitas mihi uidetur egere helleboro, quæ uſqueadeo ridicula à ſe ipſa pati conſueuit. SO. Ne deſertam cauſſam õ generoſe, neq; uiris abſentibus te ſolum dicentem uincere inducas inanimum. Neq; enim deerit quiſpiam etiam Lacedæmone, qui harum rerum cauſſam tibi promptiſſimè redditurus eſt. Verum enimuero quandoquidem ego tibi noſtra exordine gymnaſia percenſui, quæ tibi non admodum placuiſſe non occultè tuliſti, uideor mihi non iniqua poſtulaturus à te, ut & tu uiciſſim me audiente curras, qua ratiõe uos Scythæ ueſtros iuuenes exerceatis, tũ quibus gymnaſiis educatos

Cõfutatio eorundẽ, utpote crudeliũ, et à natura alienorum.

Epilogus

educatos insuescitis, & quo nam pacto eosdem uiros strennuos efficitis. ANA. Aequissima sunt ō Solon quæ postulas. Ac ego quidem Scytharum leges tibi commemorabo, fortasse non admodum admirandas illas, & quæ non multum uestris sunt responsuræ. Neq; enim uel in maxillam alicui plagam illidere audemus, sumus enim perquàm meticulosi. Sed tamen qualiacunq; sunt, nostra exercendorum iuuenum instituta dicentur. Cæterum si uidetur, ea de re colloquium in crastinum usq; differemus, ut ea quæ ipse dixisti, magis quietus apud me retractare possim, tum etiam ea quæ mihi dicenda sunt, memoria percurrere. Itaque quod nunc restat, in præsentia quidem abeamus. Iam enim inualescentibus umbris appetit uespera.

DE LVCTV.

ARGVMENTVM.

VT suprà sacrificiorum ritus, ita hic lugentium stultitiam, & inutilem curiositatem irridet, ut qui caussa friuola, & adhuc parum comprobata, sed solum poëtarum fabulis tradita, adducti, mœres post hāc uitam uel malè ac uariè torqueri, uel in Elysio benè atq; beatè agere credant, coq; mortuorum uicem, cum eiulatu, & multis alijs rebus, dolorem testantibus, prosequantur. Vtitur autem Prosopopeia quadam patris, amissum filium lugentis, & filij respondentis ad illius querelas: & uanitatem cum eorum quæ ab illo fiunt, tum etiam opinionis, quam de inferis habeat, coarguentis, ostendentisq; inutilia planè esse, quæ pro defunctorum solatio atq; leuamine instituantur, cum nihil eorum ad illorum sensus pertingat. Quam confutationem Lucianus postea ex sua quoq; persona amplificat, enumerando ea, quæ ex luctu stulti, ac malè curiosi homines, passim, circa funera ac lamentationes, circa sepulturas, inferias, ludos funebres, & cœnas exequiales, facere consueuerunt. Videtur autem uoluisse hoc scripto, illud ostendere uidelicet, Mortem haud quaquam metuendam, aut pro malo putandam esse.

Propositio.

PER AEPRECIVM Sanè fuerit obseruare ea, quæ in luctu uulgo tum dicantur, tum fiant, item quę dicantur ab ijs, qui eos consolantur scilicet, quamq; non ferenda putent, lugentes ea quæ sibi accidernnt, & sibijpsis, et ijs quos flent. Cum haudquaquam pernouerint, mala ne sint ista, ac dolenda, an contrà iucundiora, melioraq; ijs quibus accidunt. Sed ex more & consuetudine dolorem accersunt. Itaq; cum mortuus fuerit aliquis, faciunt ad hunc modum. Quin prius uolo tibi narrare, quas habeant de morte ipsa opiniones. Sic enim palām fiet, qua gratia superuacanea ista moliantur. Vulgi quidem hominum multitudo, quos sapientes isti uocant idiotas, Homero, Hesiodo, reliquisq; fabularum autoribus, super his fidem habentes, & illorum poēsim pro lege ducentes, locum quendā subter terram profundum esse putant, quem tartarum uocant. Eum existimant magnum & spacioſum esse, caliginosum atq; opacū, qui tamen istis, haud scio quo pacto illustrari uidetur, quo singula quæ illic sunt, introspiciant. Tum regnare in hoc specu Iouis fratrem, cui nomen Plutoni, ut mihi retulit quidam harū rerum mirè peritus, ob id eo uocabulo honestatum, quòd mortuorū copia dives esset. Porrò Plutonem hunc Inferorum remp. & manium uitam constituisse in hanc formam. Nam sorte obtigisse huic, ut uita defunctis imperaret. Quos ubi demissos receperit, arreptos uinculis ineffugibilibus coērcet, nulli prorsus permittens, ut ad superos redeat, præterquam admodum paucis ex uniuerso æuo, idq; grauissimis de caussis. Interluitur autem regio illius, fluuijs & magnis & horrendis, uel solo nomine. Siquidem Cocyti, Phlegethontes, atq; huiusmodi uocabulis appellantur. Quodq; est grauissimum, præiacet Acherontica palus, quæ prima excipit obuios, quam non possis neq; transmittere, neq; transire sine uectore.

Narratio, qua secūm poëtarū fabulas describit Inferorum locū & pœnas tanq; causam existentē, omniū eorum quæ in luctu fiunt.

uectore: Nam & profundior est, quàm ut pedibus transiri possit, & spacioſior, q̃ ut tranari queat. In ſumma huiuſmodi eſt, ut nec auium manes poſſint eam tranſuolare. In ipſo uero deſcenſu, portaq̃, quæ quidem eſt adamantina, Aeacus eſt, regis patruelis, cui mandata eſt cuſtodia, iuxtaq̃ hunc canis triceps, ſæuus admodum. Is aduenientes ſatis amicè, pacateq̃ intuetur. Cæterum ſi quis conetur aufugere, latrat, territosq̃ in ſpecũ redigit. Iam qui tranſmiſſa palude ingreſſi ſunt eos excipit pratum ingens, Aſphodelo conſitum, ac fluuius memoriæ hoſtis, eoq̃ Lethe nomen eſt inditum. Nam hæc uidelicet priſcis illis mortalibus narrarunt, qui illinc redierant. Nempe Alceſtis & Proteſilaus, Theſſalus uterq̃, neq̃ non Theſeus Aegeo prognatus, & Homericus Vlyſſes, teſtes admodum graues, digniq̃ quibus habeatur fides, qui mihi non uidentur è fonte illo bibiſſe, alioqui nõ meminiſſent horum. Itaq̃ Pluto & Proſerpina, ut aiebant illi, rempub. adminiſtrant, rerumq̃ omnium dominatum obtinent. Sed inſeruiunt his, & in adminiſtrando principatu adiuuant, ingens turba, Furiæ, pœnæ, terrores, ac Mercurius, quanquam his ſanè non adeſt perpetuò. Præfecti autem & Satrapæ, & Iudices ſedent duo, Minos & Rhadamanthus, uterque Cretenſis, uterque Iouis filius. Atque hi quidem bonos ac iuſtos uiros, qui cum uirtute uitam peregiſſent, ubi iam multi collecti fuerint, uelut in coloniam quandam emittũt in campum Elyſium, uitam optimam inibi uicturos. Quòd ſi malos aliquos ceperint, hos Furijs traditos, in impiorum locum eijciunt, pro ratione malefactorum puniendos. Quo quidem in loco, quid tandem mali non patiuntur? torti, exuſti, à uulturibus arroſi, rota circumacti, ſaxa ſurſum uoluentes. Nam Tantalus ipſe ad paludem ſtat, in periculum adductus, ne ſiti moriatur infelix. Rurſum alij mediocris uitæ, ſunt autem hi complures, uagantur in prato ſine corporibus iam umbræ facti, & ad tactum ceu fumus euaneſcentes. Alantur autem uidelicet noſtris libationibus inferijsq̃, quæ ſepulchris inferuntur. Adeo ut ſi cui nullus ſit in terra reliquus amicus, aut cognatus, hic mortuus, ieiunus ac famelicus inter illos uerſatur. Hæc uſqueadeo ualidè uulgi animos perſuaſerũt, ut ſimulatq̃ familiaris quiſpiam mortuus fuerit, primum obolum illi in os imponunt, traiectionis mercedem, quam uectori daturus ſit, nec illud prius expendunt, cuiuſmodi nomiſma legitimum ſit, ambuletq̃ apud Inferos, & apud illos ualeat, Atticus, an Macedonicus, an Aeginenſis obolus. At ne id quidem cogitant, multò ſatius eſſe, non poſſe naulum reddere. Sic enim fiat, ut non recipiente portitore, poſtliminio redeant in uitam. Poſt hæc lotos eos, perinde quaſi tartarea palus non ſatis ſit idonea lauandis his, qui illic degunt, & unguentis optimis uncto corpore, iamq̃ uicta graueolẽtia, tum coronatos pulcherrimis floribus proponunt ſplendidè ueſtitos, ne uidelicet algeant per uiã, nẽue nudi conſpiciantur à Cerbero. Accedunt ad hæc mulierum eiulatus, omnium certè lachrymæ, pectorum planctus, comæ dilaniatio, genarum cruentatio. Alijs autẽ & ueſtis diſcerpitur, & puluis capiti inſpergitur, adeo ut uiuentes miſerabiliores ſint mortuo. Nam illi humi uolutantur ſæpenumero, capita ſolo allidunt. Hic uero decorus ac formoſus, ac diligentiſſimè coronatus, ſublimis propoſitus eſt, & excelſus, uelut ad pompam adornatus. Deinde mater, atq̃ adeo pater quoq̃ ex medijs cognatis progreſſus, ac mortuo circumfuſus, (Nam finge iuuenem aliquem, ac formoſum propoſitum eſſe, quo magis in hunc competat actio fabulæ) abſurdas ac ſtultas uoces emittit. Ad quas mortuus ipſe reſpõſurus ſit, ſi contingat uocem recipere. Ait enim pater, flebili quadam uoce uerbum unũquodq̃ producens in longum: Fili iucundiſſime, periſti mihi, mortuus es, ante diem præreptus es, me ſuper hæc miſero ſolo relicto. Non duxiſti uxorem, non paraſti liberos, non militaſti, non coluiſti agros, non ad ſenectam peruenisti. Nõ comeſſaberis poſthac, non amabis fili, neq̃ cum æqualibus in compotatione inebriaberis. Porrò hæc atque id genus alia dicet, quaſi putet filium adhuc rebus

Hypotypoſis eorum quæ à parentibus fiunt.

Querelæ parentum.

his egere poſt obitum, ac deſiderare quidem, uerum potiri non poſſe. Sed quid hæc loquor? Quot enim ſunt qui equos ac concubinas, rurſum alij, qui pincernas etiam in funere mactarunt, qui ueſtem reliquumq; mundum, pariterq; in rogum iniectum exuſſerunt, aut unà cum cadauere ſepelierunt, perinde quaſi illic ſit uſurus, & apud Inferos fruiturus? At ſenex iſte luctum agens, hæc omnia atque his etiam plura quæ dicit, neq; filij cauſſa iactare uidetur, ut quem ſciat non auditurum, etiam ſi Stẽtorem clamore uincat, neque rurſum ſua ipſius gratia. Satis enim erat illi, cogitare & cognoſcere, uel ſine uoce. Nihil enim opus eſt, ut quis apud ſeſe clamet. Supereſt igitur, ut ad hunc modum deliret, ob eos qui ad ſunt. Cum neſciat, neque quid acciderit ipſi filio, neq; quò conceſſerit. Imò cum ne ſuam quidem ipſius uitam, cuiuſmodi ſit perpenderit. Neq; enim alioqui ceu rem acerbam grauiter ferret, illum ex hac demigraſſe. Filius igitur huic ita reſponderit, exorato Aeaco atq; Orco, quo liceat tantiſper è ſpecu proferre caput dum patrem inſanientem compeſcat. Homo infelix quid clamas? Quid mihi moleſtus es? Deſine uellicare comam, ac uultus etiam cutem lacerare. Cur mihi conuicium facis, ac miſerum appellas, & infortunatum, qui iam ſim te multõ tum melior, tum felicior? Aut quid acerbi mihi putas accidiſſe? An quia non ſim factus ſenex talis, qualis es tu, capite caluo, facie rugoſa, incuruus genibus, ſegnis, in ſumma, totus ætate putris, multis expletis Triacadibus & Olympiadibus, denicq; ad iſtum modum delirans apud teſtes tam multos? O demens, quid tibi uidetur in uita boni, quo poſthac non ſimus potituri? Nimirum uſuras dicis, ac cœnas, ueſtemq; & concubitus, eoq; metuis, ne rerum harum inopia pereamus. Non cogitas autem, longè bellius eſſe, non ſitire, quàm bibere: non eſurire, quàm edere: non algere, quàm ueſtibus abundare. Age igitur, quandoquidem ignarus uideris, docebo te lugere uerius. Iamq; denuo incepto luctu, clama: Fili miſer, non amplius ſities, non amplius eſuries, non amplius algebis. Periſti mihi infelix, qui morbos effugeris, qui febrem iam non timeas, non hoſtem, non tyrannum, non amor diſcruciabit te, non auocabit coitus, neq; huius rei cauſſa bis autter quotidie perdes impenſam. Heu calamitatem. Neq; contemneris factus ſenex, neq; moleſtus eris iuuenibus, ſiquando conſpiciaris. Hæc ſi dixeris pater, an nõ putas te multò ueriora, magisq; ridicula dicturum, quàm iſta quæ modo? At uide ne illud te malè habeat, dum noctem, quæ apud nos eſt, magnamq; cogitas caliginem, proinde metuis, ne tibi præfocer, concluſus in monumẽto. Verum in his illud oportet perpendere, oculis putrefactis, atq; adeo exuſtis (ſiquidẽ paulopõſt exurere me decreuiſtis) nihil opus erit, nec ad tenebras, nec ad lumen inſpiciendum. Atq; iſta fortaſſis utcunq; ferenda. Verum eiulatus iſte ueſter, quid mihi confert? aut quid iſta pectoræ ad tibiæ modos percuſſio? aut quid mulierum immodica lamentatio? Quid autem ſaxum, quod ſepulchro imponitur, coronis ornatum? Aut quid ualet, quòd merum infunditis? Num putatis illud ad nos deſtillaturum, & ad Orcum uſq; permeaturũ? Nam de parentalibus ipſi quoq;, ni fallor, uidetis, quòd ex apparatu potiſſimum ad nos redire debuerat, id fumo correptum, ſurſum in cœlum abire, neq; quicquam iuuare nos, qui infernè agimus. Porrò quod ſupereſt, puluis eſt inutilis, niſi creditis nos cinere uesci. Non eſt uſqueadeo ſterile, neq; infrugiferum Plutonis regnum, neq; nos deſtituit Aſphodelus, ut à uobis cibos huc deportemus. Itaq; iuro per Tiſiphonem, iampridem mihi libebat uehementer exclamare ſuper his, quæ & facieba-tis, & dicebatis, ſed uetabat linteum ac lanæ, quibus mihi fauces obligaſtis,

Atq; ita profato, mors ultima lamina clauſit.

Sed dicito per Iouem. Si conuerſus ad eos mortuus ille, loquatur hæc cubito innitens, an non uidebitur rectiſſimè dicturus? Attamen uecordes iſti uociferantur, & accerſito quopiam lamentorũ artifice, qui multas antiquas calamitates in unum congerat, certaminis adiutore, & amentiæ Chorago abuntur ubicunq; coperit,

Inferiæ mortuorum.

Amplificatio à cauſſa.

Reſponſio filij, qua ſtultitia lugentiũ, uti res ſupernacanea et inutilis coarguitur.

A conſequentibus.

πότους, cõpotationes.

A contẽptu eorũ, quæ in terris pro bonis habentur.

A falſa opinione ac metu.

Ab inutili.

Hactenus per προσωποποιΐαν. Nec ſine ſpe reſtitutæ lugentiũ ridet, ex conſequentibus & effectu.

cœperit ille, ipsi ad melos eiulatu respondentes. Verum quantum ad lamentationes attinet, omnibus eadem est ineptiendi consuetudo. At deinceps sepulturæ rationem in uarios diuidunt modos. Nam Græcus exurit, Persa defodit, Indus adipe suillo oblinit, Scytha deuorat, muria condit Aegyptius. Atq; hic quidem (rem à me uisam narro) desiccatum cadauer, conuiuam & compotorem adhibet. fit autem frequenter, ut Aegyptium aliquem indigentem pecuniæ, leuet egestate pignus frater aut pater in tempore factus. Nam libationes, pyramides, columnæ, tituli, ad breue tempus duratura, an non superuacanea, & ludicris simillima? Sunt uero qui ludos quoq; constituant ad sepulchrũ, ac funebres orationes habeant, perinde quasi patrocinentur, ac testimonium perhibeant defuncto apud inferos iudices. Post hæc omnia superest exequialis cœna. Iamq; adsunt necessarij, ut defuncti parentes consolentur, suadentq; uti cibum capiant, quanquam illi per Iouem non illibentes ad id compelluntur, quippe perpetuum iam triduum enecti fame. Et quousq; quæso flebimus? Sine quiescant Plutonis manes. Quòd si tibi deliberatum est omnino flere, uel ob hoc ipsum cibus est capiendus, quo tanto luctui par esse possis. Tum denique, tum ex omnibus cõtexuntur duo uersus Homerici:

Sepulturæ.

Ludi funebres.

Cœnæ exequiales.

Nam cœpit meminisse cibi Niobe auricapilla.

Tum illud:

Vita defunctos flere haud sinit aluus Achiuos.

At capiunt quidem illi, sed initio pudibundi, uerentesq; ne post charissimorum obitum uideantur adhuc affectibus humanis commoueri. Hæcq; his longè magis ridicula reperiet, quisquis obseruarit ea quæ fiunt in luctu, propterea q; uulgo existiment mortem summum esse malum.

RHETORVM PRAECEPTOR.

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

INsectatur hoc scripto Lucianus, corruptam suorum temporum eloquentiam, & affectatum dicendi genus eorum, qui se maximè facundos esse, atq; egregiè perorare existimant, cum uerba quædam ex ultima uetustate repetita, & uix ipsi Euandri matri intellecta, orationi passim admiscent, aut uerius infarciunt. Quales & nostra ætate non paucos, cum apud Germanos alicubi, tum præcipue apud Italos, quibus maximè ea cura fuit, loqui, ut à nemine intelligerentur. In quorum gratiam & superioribus annis dialogus ille, qui Volscorum & Oscorum titulo ferebatur, editus apparet. Cæterum ipsa oratio didascalica est. Duas enim uias ad eloquentiam consequendam, adolescenti à quo (ut fingitur) ad id impulsus fuerat, præscribit. Priorem quidem asperam, ac duram, & uix longo tempore peragendam: cæterum ueram ac rectam, quam non modo ad eloquentiam, uerũ ad omnem uirtutem parandam, ingredi opus est, ei qui uolet uel mediocrem laudem assequi. Alteram autem planam & expeditam, sed quæ ad improbitatem, & petulantiam, non uirtutem, perducat: quam cum ipse ironica quadam epitrope commendat, ac adolescenti obeundam proponit, scilicet ad temporum suorum morem alludens, quibus ut quisq; indoctissimus & impudentissimus erat, ita pro præcipuo ac summo habebatur. Vtriq; autem uiæ doctorem quendam addit: alterum uidelicet, ea quæ recta sunt, & ad ipsam rem pertinent, monentem: alterum autem, quæ ad arrogantiam, improbitatem, et temeritatem spectant, ueriusq; rabulam ac sycophantam aliquem, quàm oratorem efficiunt, docentem: qui primo quidem, quæ de seipso afferre conueniat discipulum, præcipit. deinde quibus maximè studere, publicè primum in affectandis uerbis, & componenda oratione, deinde inter agendum, et in foro, & in frequentia hominum, post hæc priuatim quoq;, & domi inter suos idem debeat, docet. Quæ omnia eiusmodi sunt, ut mores, ac uicia illorum temporum planè referant, quemadmodum cum ex aliis plerisq;, tum ex Quintiliano, multis in locis idem animaduertere licet, qui ipse quoque huiusmodi affectatores, & arrogantes non semel perstringit. Exemplum autem talis oratoris, qualem hic describit, suprà in Lexiphane expressum habes, & hodie in multis coràm, & ob oculos uidere licet.

Occasio scripti à petitione eius ad quem scribitur.

CISCITARIS ò adulescens, quonam pacto Rhetor euadere, & uenustissimum illud, ac oppidò quàm honorificum nomen Sophistæ, ipse esse censeri possis. Tibi enim uiuendũ esse negas, ni talem in dicendo uim quandam assequaris, ut inexpugnabilis ac intolerabilis existat, omnesq; in admirationem & uenerationem rapiat, ac Græcis res celeberrimę famæ esse uideatur. Ideo uias illàc perducentes, quæ nam tandem sint, addiscere cupis, atq; nulla inuidia, fili mi: præcipue cum quispiam adulescens adhuc existens, optima desiderat, ignarus tamẽ unde hæc hauriat, sitq; res sacra quædam consilium, quemad modum tu iam accedens, hoc expostulet. Igitur ex me audi, & admodũ cõfide, quòd in perquãm eloquentem euadas uirum, ita ut ea quæ deceant & cognoscere & explicare possis, si tute interim memor esse, illorum quæ à nobis audieris, assiduoq; labore exercere, & alacriter uiam capessere uolueris. Ita enim ad optatum peruenies terminum. Cæterum huius rei adeptio minimè est exigua, neq; mediocri indiget studio, sed pro qua multos labores, multasq; uigilias subire, ac quicquid euenerit sustinere decet. Considera igitur quot nam huc usq; cum nullius essent momenti, ob sermonem clari & opulenti, ac per Iouem nobilissimi quoq; apparuere. Atqui ne timeas, neq; ob speratorum magnitudinem desperes, infinitos quosdam labores subeundos existimans: Siquidem minimè per asperam quandã aut arduam, sudorisq; plenam nos perducemus, ut ex ipsa media lassus regredi cogaris, quandoquidem nil ab alijs differimus, qui per consuetam illam deducunt, longam, inuiam, laboriosam, & utplurimum desperatam, sed consilij nostri præcipuum hoc est, ut per iucundissimam pariter ac compendiosissimam facilemq;, & accliuem uiam, cum multa animi uoluptate, delitijsq; inter florida prata, umbrasq; amœnas deambulans, ocio, ac gressu placido, absq; sudore in summo consistas uertice, illicq; citra laborem uenari, et per Iouem discumbens quoq; conuiuari possis, ac illos qui per aliã incedunt uiam in ascensus cliuo ab edito despicias quin per confragosa & lubrica præcipitia, uix surrepentes, ac nonnunquã in capita deuolutos, multaq; uulnera cautium asperitate accipientes. Tu uero pridem antea in summo coronatus, felicissimus eris, breui uniuersa quotquot in Rhetorica sunt bona, tantum non dormiendo accipiens. Atqui promissio hæc admodum magna est, uerum per hospitalẽ Iouem ne diffidas, si facile pariter & iucundissimè tibi hæc ostendi posse asserimus. Etenim si Hesiodus cum pauca ex Helicone folia sumpsisset, cõfestim Poëta egregius ex pastore euasit, atq; Musarũ nutu afflatus, deorum & Heroum genus decantauit, cur Rhetorem, qui multò infra poëtices est magniloquentiam, in breui creare impossibile erit? si quis compendiosissimam didicerit uiam, quemadmodũ & ego tibi enarrare uolo, Sidonij cuiusdam mercatoris consilium, quod ob incredulitatẽ imperfectum remansit, ac audienti inutile. Imperabat iam Alexander Persis, postquã Darium in Arbellis pugna deuicerat, ac oportebat undiq; per imperium nuncios emittere, qui Alexandri ferrent edicta. Erat uero ex Persis lõgissima in Aegyptum uia. Siquidem montana circuire oportebat, hinc Arabiam per Babyloniam intrare, inde longis emensis desertis, uix tãdem in Aegyptum perueniebatur. Statuis uigintí prolixis, uiro expedito. Ferebat id ægrè Alexander, quoniam Aegyptios nõ nihil tumultuare audiebat, nec habebat quo pacto quę sibi agenda uiderentur Satrapis annunciare posset. Tum mercator Sidonius: Ego rex, inquit, uiã haud lõgam ex Persis in Aegyptum, me tibi ostensurum polliceor, etenim si quis montana hęc superabit, transgredietur autem triduo, confestim in Aegypto erit. Et sic se res habebat, uerum Alexander non credidit, sed deceptorem esse mercatorem existimabat. Ita quãplurimis promissiones admirandæ incredibiles uidentur. Sed ne id tibi accidat, caue. etenim experientia cognosces, q; nil prohibebit

Res sacra consilium.

Multi ob sermonẽ ad gloriã peruenerunt.

Propositio.

Hesiodus ex pastore poëta

Sidonij mercatoris consiliũ.

Alexander.

te

te Rhetorem censeri, unius nec totius quidem diei, montem ex Persis in Aegyptum transgressum. Proinde Rhetorices primo imaginem sermone describere, & quemadmodum Cebes ille utranq; uiam tibi ostendere uolo. Etenim duo sunt quæ ad Rhetoricam perducunt, quam haud mediocriter mihi amare uideris. Illa itaq; in eminenti residet solio, admodum formosa, ac aspectu eleganti, in dextraq; Amaltheæ retinet cornu, fructibus omnisarijs refertum. Ex altera autem parte, astantes mihi diuitias aspicere uidetur, penitus aureas, ac perquã amabiles: iuxta quas gloria quoq; & uehementia consistunt, ipsam uero laudes permultæ, pusillis amoribus similes, ac undiq; confertæ circunuolitant, instar Nili si quandoq; illum depictum uidisti, Crocodylo alicui, uel equo fluuiatili, quales multi sunt in eo, insidentẽ, paruulos autem puellos Peches illos Aegyptij uocant, circa ipsum lusitantes, tales & circa rhetoricã laudes. Tu uero amator accedis, desiderans scilicet quàm celerrimè in summũ euadere, ut tibi ascendenti nubat, ac omnia ea possideas, diuitias, gloriã, laudes, lege etenim cuncta nubentis sunt. Inde cum monti appropinquas, sub initiũ de ascensu desperabis, resq; tibi simillis esse uidebitur, quemadmodũ Aornos Macedonibus apparet, undiq; aspicientibus prærupta, & uix auibus transuolatu facilis, Dionysio aliquo, aut Hercule, si cõplanari debeat, indigens, et ita tibi sub initiũ uidebitur. Inde paulò pòst duas quasdã uias cernes, uel potius altera semita est, angusta, spinosa & aspera, multum sitis ac sudoris præ se ferens, quã iam antea Hesiodus perquàm egregiè ostendit, ita ut nihil mei indigeas. Altera uero lata est, florida, ac manantibus aquis irrigua, & penitus talis, qualẽ pauloantẽ dixi, ne eadem sæpius repetens, te qui iam Rhetor esse posses detineã. tantum hoc addendũ uidetur, quòd aspera illa & ardua, non multa uiatorũ retinet uestigia: & si aliqua, ualdè uetusta. per illam ego miser ascendi, tantum laborans, cum haud necesse esset. Altera uero undiq; plana, ac nil confragosi habens, qualis nam sit, à longe tantum mihi apparuit, non tamen per illam incessi. Haud enim cum adhuc iuuenis essem, quid optimum foret cernebã, sed poëtam illum uera loqui existimabam, dicentẽ: Ex laboribus germinare bona. Illud uero minimè sic se habebat, multos em uideo absq; labore, maiori dignitate euectos, felici ser monum & uiarũ electione tantum. Cũ uero ad ingressum perueneris, rectè noui te hęsitaturum. Quin iam dubitare ad quam nam sit uertendum. Quid igitur iam tibi faciundum sit, ut facile ad summum ascendas, fortunatus euadas & nubas, omnibusq; admirabilis uidearis, ego tibi expediam. Satis enim est me ipsum deceptum esse & laborasse. tibi uero citra sementem & arationem, tanquam Saturni seculo, cuncta prouenient. Confestim igitur tibi se obuium feret uir quidam robustus, prædurus, gressu uirili, multum solis in corpore ostendens, aspectu masculo, uigilator, asperæ illius uiæ dux, nugas quasdam uanas prædicans, ut se sequaris cohortans, Demosthenis, Platonis, & aliorum quorundam uestigia demonstrans, magna quidẽ & super præsentia, uerum iam obscura, & utplurimum à tempore obliterata. Addet te beatum fore, ac lege Rhetoricam tibi nupturam, si per illa incesseris, ueluti eos qui ad bona pergunt. ac si parumper transgrediaris, uel extra rectum tramitem aut incessu aliquorsum magis declines, te à uera uia & ad nuptias deducente aberraturum, inde te priscos illos uiros imitari iubebit, inutilia sermonum præponens exempla, nec imitatu facilia, qualia uetustę sunt constructionis Hegesij, & quæ circa Cratetem, Nesiotem quoq; seuera, neruosa & dura, diligenterq; à lite ris amputanda. Laborem autem, uigilias, et puræ aquæ usum, squalorem quoq; hæc cuncta necessaria & ineuitabilia dicet. Etenim impossibile esse absq; illis uiam perficere, & quod omnium molestissimum, per longum tempus ad perficiendum iter tibi præscribet annos multos, non per dies, neq; triennalia, sed per integras numerans olympiades, ita ut priusquam audiens laborem subierit, & defatigatus fuerit, lõgè felicitati illi speratæ, ualere dicat. Insuper ob hæc mala haud

Imago rhetoricæs.

Duæ uiæ ad rhetoricam.

Aspera uia.

Plana uia.

I.

Veræ rhetoricæs præceptor.

Hegesiæ. Crates. Nesiotes.

paruam expetet mercedẽ, ſed neq; dux eſſe incipiet, niſi magna prius acceperit.
Demoſthenẽ et Aeſchinem intelligit. Et hæc tibi dicet ſuperbus, & uerè antiquarius, ac Saturninus homo, mortuos uetuſtos ad imitationem proponens, ſermonesq; pridẽ defoſſos eruere dignum ducens, ac ſi maximum eſſet bonum, gladiorũ fabri, & alium Atrometi cuiuſdã grammatiſtæ imitari filiũ, & hæc in pace, neq; Philippo ingruente, neq; Alexandro cogente. Quo tempore illorũ ſermones utiles ſunt uiſi, ignorans quæ nã ſint nunc innouata, celeritas, laboris euitatio, & uia ad Rhetoricã perquã compendioſa. Tu uero haud acquieſcas, neq; illi mentem adhibeas, ne te ſuſcipiens alicui præcipitet, uel demum priuſquam tot labores exhaurias, in ſenium perducat. Sed ſi omnino amore flagras, ac celerrimẽ Rhetoricæ cõgredi deſideras, adhuc uigens, ita ut illi diligentẽ operam impendere poſſis, aſpero huic homini, & ultra mediocritatẽ uirili longè dicualere, ipſum uero aſcendere, & alios quotquot decipere poteſt ſecum ducere permitte, ut tandem anhelantes, & multo ſudore perfuſos deſtituat. Ad alteram uero perueniens uiam, alios quoq; multos, inter quos perquàm ſapientẽ quendam ac perpulchrum inuenies uirum, inceſſu molli, ceruice infracta, uultu effœminato, uoce ſuaui, unguẽto ſpirantem, ac ſummo digito caput ſcalpentem, capillos quidem paucos adhuc, intortos tamen & hyacinthinos componentẽ, perquam delicatum Sardanapalum quendam, uel Cinyram, aut Agathonem ipſum lepidum illum tragœdiæ poëtam. Hæc ideo refero, ut ab ijs eum cognoſcas ſignis, ac res tam diuina, Veneriq; & Gratijs amica, minimè te lateat. Sed cur hæc dico? etenim ſi ad cæcutientem te accedens, ſolum quid proloquutus fuerit, Hymettium os illud aperiens, & conſuetam uocẽ tantũ emittens, quamprimum intelliges eum non ex nobis quẽpiam, qui terræ fructu paſcimur, eſſe, ſed ſpectrum peregrinum, rore uel ambroſia enutritum. Ad hũc itaq; ſi acceſſeris, te ipſumq; tradideris, confeſtim Rhetor eris egregius ac cõſpicuus, & ut ipſe uocat, rex in ſermonibus citra laborẽ conſtitueris, orationis moderans quadrigas, etenim ſuſcipiens te, prima illa docebit. ſed potius ipſe te allocquatur. Siquidem ridiculum pro tanto Rhetore me uerba facere, malũ forſitan talium, tantorumq; mimum, ne alicubi cadens heroa, quẽ repræſentare conor, ateram. te igitur compellabit, comam interim quæ adhuc reſidua eſt demulcẽs, ſubridensq; iucundum illud & tenerum, quẽadmodum aſſueuit comicam Thaidem, uel Malthacẽ, aut Glyceram in emittenda uoce imitatus. Siquidem ruſticana eſt uirilitas, & minimè ad mollitiẽ & blanditias Rhetoris apta. dicet igitur de ſe ipſo perquàm modeſtè loquens: Num ò præclarè te Pythias ipſe ad me miſit, Rhetorum optimum dijudicans, quẽadmodum Chærephonti olim perquirenti oſtendit, quis nam ex tum uiuentibus ſapientiſſimus eſſet? at ſi non ideo, ſed propter gloriam aduenis, quoniam audieris noſtra omnia eſſe perquã ornatiſſima, decantata, ſtupenda & mirè expolita, confeſtim intelliges, ad quã diuinum acceſſeris uirum, expectabis autẽ nihil tale uiſurum, ſicuti hoc uel illud accipere. Verum ſi quis Tytius, aut Otus, ſeu Ephialtes, lõgè ſuper illos tibi res uidebitur immenſa & admiranda. me etenim tantũ alios uocalitate excellere inuenies, quantum tuba fiſtulas, cicadæ apes, choricoſq; eos qui remiſſe cantare aſſueuerunt. Poſtquã uero & ipſe Rhetor euadere cupis, idq; haud facilè ab alio addiſcere potes, ſolũ ò gloriolæ ſtudiũ, ea quæ dico ſequere, ac omnia imitare, leges quoque quibus te uti iubeo, mihi diligenter obſerua. quin potius nil cunctatus iã accede, neq; admireris, ſi ante rhetoricã, prius ea non didiceris, quæ alia præexercitatio multo labore, ſtultis & uanis inculcat hominibus, nullius enim eorũ indigebis. Sed illotis pedibus (inquit paroemia) irrue, nil minus ideo habiturus, neq; ſi tritiſſimũ illud literas ſcribere ignoraueris, Etenim ultra hęc omnia aliud quid Rhetor eſt. Primũ igitur referam, quodnam te domi digreſſum, uiaticũ ad peragendum iter afferre oporteat, qualiterq; cõmeatum inſtruens, ut illud perquã celerrimẽ perficere poſſis. Inde ego ipſe quędã procedenti per uiam oſtendens,

II. Alterius uiæ dux, et ſucatæ iſtius eloquẽtiæ deſcriptio Sardanapalus Cinyra. Agathon.

Verba doctorum.

Notat uanã ia ctantiam indoctorum.

non-

nonnulla uero admonens, ante ſolis occaſum, rhetorẽ te ſupra omnes, qualis ipſe ſum efficiam, indubitanter prima, media & nouiſſima, eorꝝ qui declamare conantur poſſidens. Igitur quod maximũ eſt, ignorantiã affer: dein temeritatẽ, audaciam præterea, & impudentiã: uerecundiam aũt, manſuetudinẽ, mediocritatem, & erubeſcentiam domi relinque, inutilia enim ſunt & negocio perquã contraria. Præterea clamorẽ ualidiſſimum, ac cantum turpẽ, inceſſum quoꝙ, qualis meus eſt. Siquidẽ hęc ualdè ſunt neceſſaria, & ſola quodammodo ſufficiunt. Veſtitus aũt ſit conſpicuus & candidus, opus Tarentini operis, ut corpus tranſpare at. Crepida uero attica, & muliebriter effigiata. Solea ſicyonia, ligamentis albis decorata. Sectatores uero quàmplurimi, libellusꝙ ſemper. Hęc te ipſum conferre oportet: at reliqua per uiã iam procedens uide & audi. etenim iã tibi leges enarrabo, quibus ſi uſus fueris, rhetorica te cognoſcet, & accedet, minimeꝙ auertetur, aut quapiã afficiet contumelia, tanꝙ haud initiatũ, & arcanorꝝ ſpeculatorem quendã. Proinde formæ ac ueſtitus decori, permaximã curam adhibere oportet. inde quindecim, uel non ultra uiginti, attica quædam ſelige uerba, hęcꝙ diligenter exercẽs, in ſumma lingua prompta habe, utpote, quippe, nempe, quoniamquidem, igitur, utiꝙ, & heus optime, ac talia. In omniꝙ ſermone illa tanꝙ condimentũ quoddam inſperge. Alioꝝ nulla tibi ſit cura, ſi his ſint diſſimilia, in conuenientia et inconcinna. Tantũmodo purpura ſit pulchra ac florida, licet pallũ ex craſſioribus cõſitum ſit pellibus. Deinde ubi obſoleta & peregrina, raroꝙ ab antiquis uſitata collegeris uerba, hęc expeditè in eos cũ quibus conuerſaris eiaculare, ita enim te populus ille magnus uenerabitur, & admirandum ſuſpiciet. Doctrinã igitur quæ eorꝝ exuperat intellectum, expertam, tanꝙ experitia habitam nominabis. Buttubata nugatoria, pro ualdè dices antigerio, pro cito toper, pro beſtiæ ſimilẽ belutum. Nonnunꝙ tu quoꝙ noua effinge, & monſtroſa compone nomina, nam poëtam uerſificẽ appella, pręſtantẽ pręaſtantem, uenerabilẽ uenerando habilẽ, certamina agoniſmata. Cum uero ſoloœciſmũ uel barbariſmũ cõmittis, unum tibi ſit remediũ impudentia, confeſtimꝙ in promptu ſit, nomen poëtæ cuiuſdã, uel ſcriptoris, qui nec eſt, nec fuit unꝙ, ut cũ ita dixeris: uir ſapiens eſſe cenſearis, uocẽ uero data opera altiſſimè tolle. Proinde uetuſta minimè perlegeris tute, neꝙ ſi qua nugator Iſocrates, uel Gratiarꝝ expers Demoſthenes aut Plato frigidus ſcripta reliquere, ſed orationes eorꝝ qui paulò ante nos fuere, et quas haſce exercitationes appellant, ut illis inſtructus, ac tanꝙ ex penu depromẽs, habeas quibus in tẽpore abuti poſſis. Poſtꝙ uero orandũ erit, præſentesꝙ argumẽta quędã ac ſermonũ occaſiones ſubiecerint, uniuerſa, & quotquot ſunt cũ indignatione dicantur, uilipendanturꝙ, tanꝙ nil penitus ex his uirile exiſtat. De illis uero quæ tute elegeris, caue mediteris, ſed quicquid uerbi in linguã uenerit effutias. Quin nec hoc tibi curæ ſit, ut primũ quemadmodũ primũ eſt, debito proferas tẽpore, ſecundum deinꝺ, ac tertium poſt illud. uerum quicquid primum inciderit, primo quoꝙ dicatur. & ſi ita euenerit, ocrea capiti, tibię uero adaptetur galea. præterea accelera, & undiꝙ connecte, ſolũmodo ne taceas. Quòd ſi de contumelioſo quodam, uel mœcho Athenis uerba facies, quæ apud Indos ac Ecbatanas gerantur, referas. In omnibus uero ſit Marathon & Cynęgerus, ſine quibus nil fiat, ſemperꝙ Athos nauigetur, & Helleſpontus pedibus teratur, et ſolà Perſarꝝ ſagittis obumbretur, & Xerxes fugiat, & Leonides admirationi exiſtat, & Othriadi literæ legantur, & Salamis, & Artemiſiũ, & Platea, multa hęc & inculcata. In omnibus uero pauca illa uerba immiſceantur, & tanꝙ floſculi interſpergantur, aſſiduꝙ in ore ſit, utiꝙ illud, & quoniamquidẽ igitur, etiã ſi illis minimè indigeas, pulchra etenim ſunt etiã fortuitò prolata. Proinde et ſi aliquando canendi tẽpus eſſe uidet, omnia canant, & melos fiant. Quòd ſi aliquando canendi quoꝙ ignarus fueris, uiros qui iudicio prędidẽt exactè ſonoroſe nominãs, harmoniã explere puta. At illud, heu malorꝝ, ſępius repetat, et femur per

Primũ præceptũ de ijs quæ ipſe ſecum aſſerat.

II. *Præceptũ quæ diſcenda ac facienda.*

Quẽadmodũ noſtri fecerũt

III. *Quæ inter dicendum præſtanda.*

Qualẽ rhetorem & Martialis deſcribit epigram. lib. 6. cuius initiũ. Nõ dicit, neꝙ de eo dicere.

tutiatur, murmur illo interim susurra, & dictis adganneas, ac incedendo clunes exagita. Quòd si te haud laudent, indigneris, & eos conuitijs insecteris. si uero surrexerint, & ob pudorem exire parati iam fuerint, eos sedere iube, sicq; penitus res tyrannica. Vt uero multitudo quoq;, sermones tuos admiretur, ab Iliacis

Alia doctrina

incipiens, uel per Iouem, à Deucalionis si uidetur, & Pyrrhę nuptijs, ad præsentia sermonem detorque. etenim qui hæc intelligant pauci erũt, qui maximẽ propter beneuolentiam tacebunt. Quòd si quid dixerint, ob inuidiam id facere uidebuntur: multitudo uero & formam, & uocem, & incessum, & deambulationẽ & cantum, & crepidas, & utiq; illud tuum admirabitur. Præterea sudantẽ te &

Admonitio lepida.

anhelantem cernens, nil prohibebit, quin te perquàm aptum quẽdam in sermonibus certatorem esse credat. Proindè celeritas illa haud paruam defensionem habet, admirationemq; apud multos: ideo caue ne aliquando scribas, uel meditatus procedas. Siquidem id manifestæ est redargutionis: amici uero semper applaudant, ac cœnarum precium exoluant, si quando te à memoria excidisse intelligant, manus porrigentes, & inter laudes tuas, spacium præbentes, ut rursus in

III. *Quæ post actionẽ, & foris inter eundum.*

uenire possis, quod dicendum erat. Siquidem hoc tibi præcipuę curæ sit, ut chorum habeas domesticum, tibiq; concinentem, & hæc tibi in sermonibus obseruanda erunt: dein uero ubi processeris, ille te stipans, satellitum uices expleat, et de quibus dicis interim conferat. Quòd si quis obuiam factus fuerit, admiranda de te ipso referas, ac summis te laudibus extollas, grauemq; te illi ostendas, quid enim Pæaniensis in mei est comparationem, & utinam mihi cũ ueteri quopiam certamen foret, & alia huiusmodi. Proinde, quod maximum est, & ad exi

Plato.

stimationem perquàm necessarium, paulò minus prætermiseram: omnia quæ dicuntur, irride: & si quispiam benè loquutus fuerit, aliena, & nonsua ostentare uideatur: quòd si uel mediocriter contrà niti uoluerit, omnia carpantur. Præ

Egregũ præceptum.

terea in auditoria post cunctos ingredi oportet, id enim insigne est, omnibusq; tacentibus, peregrinam quandam laudem, præsentium auditum auertentem & interturbantem, inchoare: adeo ut omnes tantorum nominum onere nauseant, ac aures obstruant. Interim manum haud frequenter moueas, nam id facu facile, neque præterquam semel, uel utplurimum bis assurgas. Subsanna autem quàmplurima, & palàm ostende minus tibi quæ dicuntur. abundè autem reprehensionum occasiones Sycophantícis aures suppeditabunt. at in

V. *Quæ in auditorijs, et circa aliorũ scripta iudicanda:*

reliquis confidere oportet: etenim audacia, & impudentia, mendacium quoque promptum, ac semper in labijs summis periurium, & inuidia erga cunctos, odium quoq; & blasphemia, necnon calumniæ frequentes. Hæc te in breui, celebrem & conspicuum reddent, & talia quidem sint, quæ manifestè ac palàm fi

Trãsitio ad ea quæ priuatim & domi agenda.

ant. Priuatim uero res omnes perpetrare uidearis ludere, inebriari, scortari, mœchari, iugulare quoque, & si non facis, coram omnibus tamen te facere iactita, literasq; aliquando à mulieribus conscriptas ostende. Nam & pulcher esse uelis. præcipuaq; tibi sit cura, ut à fœminis celebrari uidearis. Nam per hanc uiam quàmplurimi ad Rhetoricam usque ascenderunt. Ideo & tu quoq; per illam ad Gyneceum usque clarescere poteris. Atque istud, ne uereare, etiam si à uiris ob aliud quiddam amari uidearis, & hoc barbatus, aut etiam, per Iouem, caluus iã existens. Sed adsint, qui etiam ob id tecum consuetudinem habeant. At si nemo alius fuerit, uel serui sufficient. Nam hinc multa ad Rhetoricam utilia oriuntur: augetur impudentia, & temeritas. Cernis etenim ut loquaciores sunt fœminæ, impotentiusq;, ac supra uiros conuicijs debacchantur. Quòd si itaque & tu similia patieris, alijs longè præstabis. Iam uero & uolsum esse maximè oportet per omnia. Quòd si non, illa prorsum utiq;. Et ipsum autem os quoq; ad cuncta libenter tibi diducatur, & lingua sermonibus, & reliquis quantum potest subseruiat: potest autem non solum solœcissimum & barbarissimum committere, nugari, peierare, conuiciari, criminari, mẽtiri, sed et aliud quid peragere noctu

&

& maximè, quando unus tam multis amatoribus non ſufficies. Nam cuncta face re noſcat, ut expeditior reddatur, & penitus à re nulla abſtineat. Hæc fili mi ſi rectè didiceris, poteris ſiquidem, nihil enim ex his graue, confidenter polliceor, te haud longo tempore Rhetorem præſtantiſſimum, nobiſq; ſimilem euaſurũ. Quæ uero ſequuntur, haud me dicere oportet, quanta tibi bona breui à Rhetori ca aderint. Cernis etẽ me, qui è patre ſordido, nec penitus libero, quiq; ſuper Xoẽm et Thmuim ſeruitutem ſeruierit, natus ſum matre uero ſartrice, in biuio quodam. ipſe uero forma non omnino illiberali eſſe uiſus, ſub initium ob uictus penuriam, cum infelici, ſuaui tamen conuerſabar amatore. At poſtquam uiam hanc quàm facilis eſſet conſpexi, & tranſgrediens in ſummum perueni, ſiquidẽ ò amicabilis Adraſtia, omnia quæ iam enumeraui uiatica abundè mihi ſuppete bant, audacia, ignorantia, impudentia. Primũ igitur haud amplius deſiderabilis appellor, ſed iam Iouis & Ledæ filijs cognomine ſimilis ſum effectus. Dein cũ anu mihi contubernium fuit, quam primo uentris cauſſa amare ſimulabam, mu lierem ſeptuagenariam, quæ adhuc dentes quatuor, & illos auro colligatos ha bebat. Veruntamen ob paupertatem certamen ſuſtinebam, ac frigida illa ex ſe pulchro oſcula, perquàm grauiſſima mihi fames reddebat. inde parum abfuit, quin omnium bonorum quæ poſſidebat, hæres euaſiſſem, niſi execrandus quí dam, illi indicaſſet famulus, quòd ob eam tollendam uenenum comparaſſem. In caput igitur præceps eiectus, minimè tamen neceſſarijs interea carui. Sed & Rhetor eſſe uideor, ac in iudicijs me oſtento, multa prodens, ac iudices corrum pendo fatuis concilio hominibus. utplurimum uero ſuccumbo, fores tamen obi ter uiridi coronantur palma. his enim illecebris erga infelices utor: uerum ab o mnibus odio haberi, & morum prauitate, longe priuſquam ſermonum eſſe inſi gnem, ac digito demonſtrarier, en ille qui cunctis flagitijs præcellere fertur, non parua mihi res eſſe uidetur. His te admonere uolui, longè prius per Venerẽ me ipſum admones, ac gratiam haud mediocrem mihi ipſi referens, & egregiè qui dem, generoſus itaq; hæc dicens ceſſabit. Tu uero ſi dictis acquieſces, iam illic eſ ſe puta, quo ſub initium peruenire deſiderabas, nec quicquam tibi impedimento erit, ſi leges has obſeruaueris, quominus in iudicijs excellas, apud multitudinẽ clareas, acceptus quoq; ſis, & tibi nubat, non uetula quædam comica, quemad modum legislatori & præceptori illi tuo, ſed mulier pulcherrima Rhetorica ip ſa. Ita ut cum Platonis curru illo alato ueharis, magis te deceat de te ipſo loqui, quàm illum de Ioue. Ego uero, nam degener ſum & timidus, è uia uobis dece dam, ac circa Rhetorices ſuperficiem nauigare deſinam, ignarus quo pacto ue ſtra cum illa conueniant, quin potius iam deſino. Verum citra puluerem uicto res declarati, et admiratione digniſſimi. Hoc ſolum reminiſcamini, quòd non ſe ſtinatione illa ueſtra celeriores apparentes, uictores euaſiſtis, ſe quia ad facilio rem & proniorem uiam declinaſtis.

Epilogus.

Cohortatio à ſpe.

A proprio exemplo.

Apollini & Dianæ.

Dirus labor.

Egregius uir.

Iurantis.

Hucuſq; locutus eſt rhetor, loqui nunc incipit Lucianus.

Conqueritur Lucianus de ſeipſo.

PHILOPSEVDES, SIVE INCREDVLVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Diſputatio eſt de ui magica, de incantamentis, de ſpectris, & mortuorum animis, an ea uidelicet ſuper terram ambulent, ſeſeq; quibus libitum fuerit, oſtendant. Cuiuſmodi & hodie quædam, ſuperſtitione atque illuſionibus dæmonum uexati plerique credunt. Quanquam autem alia quadam ratione adductus Lucianus (eum enim intelligo ſub Tychiadis perſona, ſententiam ſuam hic exponere) omnia iſta pro nugis & impoſturis ducat, nempe Democriti autoritatem (ut ipſe innuit) ſecutus, qui animas à corporibus ſegregatas nihil eſſe cenſuerit illa tamen interim contendit, quæ & noſtræ ætatis ac religionis homines, ſanctiores paulò, ac prauis ſuperſtitionibus minus dediti plerique ſentiunt: uidelicet ſpectra atq; phantaſmata huiuſmodi, omnino nulla eſſe, aut ſi quæ etiam ſint, dæmonum illuſiones quaſdam eſſe, quæ ueritate, ac rectis opinionibus munitis, haudquaquam nocere poſſint.

ſint. Deinde autem & magicæ tũres, & incantationes, non aliud quàm meras præſtigias eſſe, quibus imperitorum oculi, ac mentes circumueniantur. Fingitur autem res apud Eucratem philoſophum agi, quo uidelicet itemrum philoſophorum uanitatem perſequitur, ut, qui ueritatem ac ſapientiam apud alios profitentes, ipſi interim apud ſeſe, nugis, & incredibilibus huiuſmodi rebus animo adhæreant, nullis certis rationibus innitentes, ſed ſebricitantium apparitionibus ac ſomnijs, & meris aniculariũ fabulis fidem dantes. Tota enim confirmatio philoſophorum exemplis & apparitionibus conſtat, quæ Eutychides partim ridendo, partim ab inconſequentibus & cauſſarum defectu diluit. Exordium ab admiratione ſumitur, qua ille affectum mentiendi in pleriſq;, præſertim philoſophis & ſapientiæ profeſſoribus nulla probabili cauſſa impellente, miratur. Titulus ab utraq; parte impoſitus eſt, hinc ab eo, qui rebus huiuſmodi fidem negat, illinc ab ijs, qui mendacia talia aſtruũt, & ex ijs quæ ſi quandam uoluptatem captant.

TYCHIADES AC PHILOCLES. TYC.

Exordium ab admiratione, ſcilicet qua tãdem cauſſa adducti multi mẽdacijs gaudeant.

OTES míhi Plílocles dícere, quíd nam íd tandem ſit, quod multos ín mentíendí cupíditatem adducít, ut pariter gaudeant, quum & ípſí níhíl ſaní loquuntur, & hís quí talía narrant, maxímè animum íntendant. PHIL. Multa Tychíade ſunt, quæ nonnullos mortales mentírí compellunt, quía in rem uídent conducere. TYCH. Nihil ad rem hæc, ut aíunt, neq; enim de hís rogabam, quí quum uſus poſtulat mentíuntur: uenía nimírum hí, imò laude plerícq; eorũ dígni ſunt, quícunq; uel hoſtes fefellerunt, uèl ad ſalutem talí quopíam pharmaco uſí ſunt in neceſſitatibus. Cuíuſmodí multa Vlyſſes etíam fecit, ut & uítam ſuam, & ſocíorum reditum redímeret: ſed de íllís uir optime dico, quí nulla neceſſitate mẽdacíum ípſum ueritatí longè anteponunt, ípſa re uídelícet delectatí, atque in ea ſine ulla ídonea occaſíone uerſatí. Iſtí ergo ſcíre cupío, cuíus commodí gratía íſtud agunt. PHIL. An alícubí tales alíquos ſam deprehendíſtí, quíbus hæc ínſíta ſit mentiendí líbído? TYCH. Et quídem admodum multí ſunt huíuſmodí. PHIL. Quíd alíud ergo ín cauſſa ſit, quòd mentíuntur, níſí dementía? ſíquídem rem peſſímam, optímæ loco præoptant. TYCH. Hoc níhil eſt, nam ego tíbí multos oſtenderím ad cætera prudentes, ac ſapientía mirabílí: neſcío tamen quopacto captos hoc malo, mendacíjſq; ſtudíoſos, adeo ut ego certè moleſtè ferã, quòd uírí tales, omnibus cæterís ín rebus optimí, gaudent tamen & ſe, & eos ín quos íncíderínt, fallere. Nam ueteres íllí, íd quod tíbí notíus eſt quã míhí, Herodotus Cteſiaſq; Cnidius, atq; his ſuperíores: denícq; Homerus ípſe, uírí celebres, mendacíjs etíam ſcríptís utebantur, ut nõ ſolum eos fallerẽt, à quíbus tunc audiebantur, uerum uſq; ad nos etíam mẽdacíum per manus tradítum peruenírет, ín pulcherrímis uerſíbus metríſq; ſeruatum. Me ergo ſæpe íllorum uerſuum nomíne ſubíit pudor, ſí quando cœlí ſectionem, ac Promethei uíncula recenſent, gígantumq; rebellíonem, atque omnem íllam de Inferís tragœdíam. Et quo pacto ob amorem Iupíter ín taurum & cygnum uerſus ſít: & quemadmodum ex mulíere quíſpíam ín auículam urſamue mutatus ſit. Pegaſos præterea, Chímeraſq; & Gorgonas, ac Cyclopas, atq; íd genus omnía, admodum abſurdas monſtroſaſq; fabulas, & quæ mentes afficere puerorum queant, quí laruam adhuc lamíamq; metuunt: quanquam poëtica ſint fortaſſe tolerabília. At urbes íã gentesq; totas una uoce ac publícitus mentírí, an non hoc rídícnlum? Veluti cum Cretenſes ſepulchrum Iouis oſtendere non pudet: Athenienſes Erichthoníum ædítum è terra ferunt, primosq; íllos homines ín Attica olerum more ex terra emerſiſſe. Hí tamen multò uerecundíores quàm Thebaní, quí ex ſerpentís dentíbus ſatíuos quoſdam progermínaſſe narrant: quòd ſí quís hæc, quum ſint ridícula, uera eſſe non credat, ſed ea prudenter examínans Coroebí cuíuſpíam, aut Margítæ exiſtímet eſſe: ſí quis aut Triptolemum credat ín alatís draconíbus per aẽrẽ uectum eſſe, aut Pana quendam ex Arcadía ín Marathonem ueníſſe auxílio,

uel

uel Orithyiam à Borea raptam esse, impius nimirum hic atque insanus uideatur eis: quippe qui tam manifesta uera q̃ non credat, usqueadeo obtinet mendaciũ. PHIL. At poëtis Tychiade, urbibus q̃ fuerit fortassis ignoscendum: nam illi delectationem illam quæ ex fabula proficiscitur, ut quæ maxima sit illecebra, poëmatibus suis immiscent, qua potissimum erga auditores opus habent. Athenienses uero Thebanique, & si qui sunt alij, patriæ suæ plus maiestatis ex huiusmodi figmentis conciliant: quòd si quis fabulas auferat è Græcia, nihil obstiterit quo minus earum narratores fame intereant, quando iam nemo futurus sit hospitũ, qui uerum uel gratis audire uelit. At si qui nulla tali caussa, gaudent tamen mendacio, hi omnino ridiculi meritò uideantur. TYCH. Rectè dicis, nam ego protinus ab Eucrate illo celebri uenio, ubi multa incredibilia ac fabulosa quum audissem, imò uero medio in sermone discessi, non ferens narrationem tam supra fidem, sed me uelut furiæ quædam abegerunt, dum monstrosa multa atq; absurda referrent. PHIL. Atqui Tychiade uir grauis Eucrates est, & nemo certè crediderit illum tam promissa barba uirum sexagenarium: & qui præterea sit plurimum in philosophia uersatus, sustinuisse ut alium quenquam audiret se præsente mentientem, nedum ut ipse tale quicquam audeat. TYCH. At nescis amice, qualia referebat: tum ea quàm cõstanter asserebat: præterea quàm sanctè in pleriq; iurabat, admotis etiam filijs, adeo ut ego quum eum respicerem, uaria mecum cogitarem, interdum quidem illum insanire, neque animo constare: interdum uero ita cogitabam, fugisse me, quòd impostor esset, ac tantum tẽporis sub leonis pelle ridiculam quandam simiam circumtulisset: adeo absurda narrabat. PHIL. Quænam illa (per lares) sunt Tychiade? nam cupio cognoscere quamnã præstigiaturam sub tam longa barba occuluerit. TYCH. Solebam quidem etiam aliàs Philocles aliquoties eum interuisere, siquando uidelicet multo ocio abundarem. Hodie uero quum opus esset mihi conuento Leonthico (est autem, ut scis, amicus mihi) edoctus à puero, eum se ad Eucratem mane cõtulisse, ut eum morbi inspiciendi caussa uiseret, amborum nomine, nempe ut & Leonthicus conuenirem, & Eucratem uiderem: ignoraueram autem quòd ægrotaret, ad eum peruenio. At Leonthicum ibi iam non inuenio: nam paulo antè, ut dicebant, exiuerat: alios uero confertos reperio, in quibus erat & Cleodemus Peripateticus, & Dinomachus Stoicus, & Ion, nostri uirum? Illum dico, qui ex Platonica doctrina magnam sui admirationem expectat, ut qui solus mentem uiri deprehenderit, quiq; eius oracula alijs quoq; possit enarrare. uides quos tibi uiros nomino, nimirum omni sapientia, atq; omni uirtute præditos, utpote ipsum ex quaque secta caput, reuerendos hercle omnes, atque aspectu propemodum terribiles. Aderat præterea medicus Antigonus, ut usui in morbo esset aduocatus opinor: & melius iã habere se uidebatur Eucrates. ac morbus quidam ex familiaribus erat: humor enim rursus in pedes ei descenderat. Sedere me ergo Eucrates in lecto iuxta se iussit uoce languidulè remissa paululũ, quũ me cõspiceret: quanq; interim dum ingrederer, uociferantem eum ac uocem intendentem audieram: tamen ego admodum curiose cauens ne pedes eius tangerẽ, ubi me uulgaribus istis uerbis purgauerã, quòd eum ægrotare nesciuerim: quod ubi resciissem, curriculo uenerim, adsedi propè, & illis quidẽ sermo iam de morbo erat, et quædã iam antè dixerant, quædam uero etiam tunc narrabant: præterea medicamenta quædam quisq; proferebat. Cleodemus igitur: Si quis ergo (inquit) sinistra manu tollens humo mustellæ dentem, sic interfectę, ut antè dixi, in leonis pellem alligauerit, nuper excoriati, ac deinde circũ crura posuerit, ilico sedatur dolor. Nõ in leonis pellem (inquit Dinomachus) ut ego audiui, sed in ceruę potius fœmellæ uirginis adhuc, & nondum initæ, & res quidem magis est hoc pacto credibilis: tum lox enim cerua est, maximeq; ualet pedibus: & leo quidem fortis est, pinguedoq; eius ac manus dextra, piliq; qui recti è barba prominent, magnam

Accedit ad rẽ et præsens instítutum ad ea refert, quæ hactenus de alijs dixit.

Amplificatio à persona.

Narratio.

Occasio disputationis.

magnam uim obtinent, si quis uti nouerit, cum proprio cuiq; carmine, at pedum curam minimè pollicentur. Et ipse quoq;, inquit Cleodemus, olim sic putabam ceruina pelle utendum, propterea quòd cerua uelox esset. At nuper uir quidam Líbycus, peritus profectò in rebus huiusmodi contrà me docuit, ceruis ostendens uelociores esse leones: quippe qui eas, inquit, etiam persequendo capiunt. Laudabant qui aderant, tanquam rectè dixisset Líbycus ille: Tum ego: Putatis inquam, incantamentis quibusdam sedari talia? aut foris admotis appendiculis, quum intus malum grassetur? Riserunt hunc sermonem meum: & palàm in me magnam damnabant amentiam, qui apertissimas res ignorarem, & quibus nemo qui sapiat, contradicat, quin sic se habeant. At medicus certe Antigonus delectari mihi uisus est hac rogatione mea. Iamdudũ aũt neglectui habitus fuerat, opinor, quum opem Eucrati ferre ex arte uellet, denuncians uidelicet uino ut abstineret: atque oleribus uesceretur. & uigorem animo omnino minueret. Cleodemus ergo subridens interim: Quid ais, inquit Tychiade? incredibile tibi uidetur esse, ut ex rebus huiusmodi parẽtur quædam aduersus morbos remedia? Mihi certe uidetur, inquam ego: nisi naribus adeo mucosis sim, ut credam ea quæ foris applicantur nihilq; cũ his quæ morbos excitant, intus communicant: *Propositio.* per uerbula tamen, ut dicitis, ac præstigiatura operari: & quum appendantur, sanitates immittere. id profecto nunquam fieri possit, nec si quis uel in Nemei leonis pellem sedecim mustelas integras insuerit. Ego profecto leonem ipsum è doloribus sæpe claudicantem uidi in uniuersa suijpsius pelle. Nimium idiota es, inquit Dinomachus, neque unquam tibi curæ fuit, ut disceres quonam modo res istiusmodi aduersus morbos, quum adhibentur conferunt. ac mihi uideris ne notissima quidem ista recepturus: *Confirmatio à similibus et notis.* febrium uidelicet istarum profligati ones, quæ certo quodam ambitu recurrunt, tum serpentum demulsiones, ac bubonum sanationes, & cetera: quæcunq; anus etiam iam faciunt: quòd si illa fiunt omnia, quur tandem non putabis hæc etiam similibus rebus fieri? Infinita congeris, inquam, Dinomache, clauumq;, ut aiunt, clauo extrudis. Necq; enim constat ea quæ commemoras, eiusmodi ui fieri. Quamobrem nisi reddita ratione persuaseris primum natura fieri posse, ut febris tumorq; uereatur, aut nomen ali quod diuinum, aut dictionem aliquam barbaricam: ob idq; ex inguine fugiat: *Dilutio.* aniles adhuc fabulæ sunt quæcunq; retulisti. Tu mihi uideris, inquit Dinomachus, quum ista dicas, ne deos quidem esse credere. Siquidem putas fieri non posse, ut per sacra nomina remedia morbis adferantur. Hoc, inquam ego, uir optime ne dixeris, nihil enim prohibet quo minus, etiãsi maximè dij sint, ista tamen sint uana. Ego uero & deos colo, & medelas eorum uideo, & leuamenta quæ laborantibus conferunt, pharmacis uidelicet, atq; arte medica restituentes. Itaque Aesculapius ipse eiusq; posteri salutaria pharmaca admouẽtes medebantur ægrotis: non leones, aut mustelas circunligantes. Mitte hunc, inquit Ion. At ego uobis mirabile quiddam narrabo: Eram adhuc adulescentulus, annos natus fermè quatuordecim, quum quidam ad patrem meum uenit nũcians ei, Midam uitis cultorem seruum, etiam alijs in rebus robustum atq; industrium, circa plenũ iam forum à uipera morsum iacere iam putrefacto crure. Etenim dũ ligaret palmites, ac uallis circumplicaret, adrepentem bestiolam maximum ei pedis momordisse digitum. Tum illam quidem ilico aufugisse, & sese rursus in latebram condidisse. Illum uero eiulare perditum è doloribus. Hæc ergo quum nũciarentur, iam Midam ipsum uidebamus lectica domum à conseruis adportari, inflatũ totum, liuidum, ac superficie tabefactum, uix iam spirantem. Pater ergo quum id molestè ferret, amicorum quispiam, qui tum fortè aderat: Bono animo es, inquit, Ego enim uirum quendam Babylonium ex Chaldæis, quos uocant, protinus huc adducam, qui sanabit hominem: & ne diem narrando conteram, uenit Babylonius, ac Midam restituit: effugato ex corpore ueneno, quadam incantati

Alia, à potestate ac ui deorum.

Dilutio, ex inconsequenti.

Alia ab exemplis, quibus deinceps ad finem usque incantamentorum, et spiritũ uis et effectus docetur. ac primũ Babilonij cuiusdam.

one

one,& ad pedem eius appenſo uirginis defunctæ lapillo, quem è columna exciderat. Atq; iſtud quidem hactenus forſan mediocre fuerit. Tum Midas iam ipſe ſublato,in quo allatus erat ſcabello,diſceſſit in agrum: tantum potuit incantatio,& columnaris ille lapis. At idem iſte Babylonius alia præterea diuina planè fecit. Nempe in agrum profectus manè, quum pronunciaſſet ſacra quædam ex uetuſto codice, ſeptem nomina, ſulphure ac face luſtrato loco in orbem ter obambulans, ſerpentes omneis inuitos exciuit: quicunque intra eam regionem erant. Veniebant ergo tanquam ad incantationem tracti, ſerpentes multi, atq; aſpides,& uiperæ,& ceraſtæ,& iaculi,phryniq;,ac phyſali: relinquebatur autē unus draco, annoſus,prorepere (ut opinor) ob ſenectam non ualens,qui non fuerat audiens dicto. At magus: Non adſunt omnes inquit. Tum unum quendam ex ſerpētibus, eum uidelicet qui natu minimus erat, ſelectum legatum mittebat ad draconem: ac paulo pòſt uenit etiam ille. At poſtquam iam collecti conſtitiſſent, Babylonius in eos inſibilauit. Atq; illi repente admodum omnes ab eius flatu incenſi ſunt,nobis interim admirantibus. Tum ego, dic mihi inquam Ion: Serpens ille legatus, iuuenem illum dico, utrum manu deduxit draconem, qui iam (ut ais) ſenuerat,an ille baculum geſtans innitebatur? Ludis tu quidem, inquit Cleodemus. At ego,qui & ipſe quoq; olim minus talia credebam,quā nunc tu,putabam enim nulla ratione fieri poſſe, ut ea crederem: tamen quum uolantem primum conſpicerem,peregrinum illum barbarum (erat autem ut ferebāt ex Hyperboreis) credidi, ac uictus ſum: quum tamen multum diuq; repugnaſſem.nam quid facerem quum eum cernerem in aēre uolantem,atq; id interdiu, ac ſuper aquam ingredientem, atq; per medium ignem incedentem, idq; lentē ac ſenſim? Tu ne,inquam ego,iſta uidebas,uirum Hyperboreum uolātem, aut ſuper aquas ambulantem. Et maximè,inquit ille,carbatinas indutum, quo calceamenti genere illi potiſſimum utuntur. Nam minutula iſta, quid attinet referre,quæcunq; fecit, quo pacto amores immiſerit,ac dæmones exegerit, mortuosq; marcidos in uitam reuocauerit,atq; Hecaten ipſam palām conſpectibus exhibuerit, lunamq; è cœlo detraxerit? Quin ego uobis referā,quę ab eo fieri conſpexi in Glaucia Alexidis filio. Glaucias hic quum patris nuper defuncti ſubſtantiam ſuſcepiſſet, Chryſidem amabat Demæneti filiam, ac me quidem præceptore in diſciplina utebatur: ac niſi amor ille à ſtudio deduxiſſet eum, uniuerſam Peripateticorū doctrinam perdidiciſſet: ut qui octo & decem quum eſſet annorum,iam abſoluerat analytica: tum phyſicam auſcultationem in finem uſque percurrerat. Amore tamen uictus,mihi rem omnem ſignificat. Ego uero quēadmodum par erat, quippe qui præceptor eram, Hyperboreum illum magum ad eum duco: conductum quatuor ilico minis in manum datis, oportebat enim præparari quiddam ad ſacrificia,tum ſedecim præterea,ſi Chryſide potiretur, Ille uero creſcentem obſeruans lunam (Nam tunc ut plurimum huiuſmodi ſacra peragūtur) foſſam cum effodiſſet in aperto quodam loco domus,ſub dio circa mediam noctem, euocauit nobis primum quidem Anaxiclem Glauciæ patrem,ante ſeptem menſes uita defunctum. Succenſebat autem ob amorem ſenex, atque indignabatur. Tandem tamen ei permiſit, ut amaret. Poſtea uero Hecaten quoque eduxit,adferentem unà Cerberum: tum lunam detraxit multi forme quoddam ſpectaculum,& quod aliās aliud apparebat. Primum quidem muliebrem formam referebat: deinde in uaccam formoſam uertebatur: Poſtremo uero catula uidebatur. Hyperboreus ille tandem, quum finxiſſet quendam ē luto Cupidinem: Abi,inquit,atq; huc perducas Chryſidem: ac lutum quidem protinus euolabat: paulo pòſt autem affuit illa pulſans oſtium. Tum ingreſſa Glauciam complectitur, eum quàm inſaniſſimē deperiens, & cum eo uerſata eſt,quoad gallos canentes audiuimus. Tum uerò luna ſubuolabat in cœlum,atque Hecate ſubijt terram,ceteraq; ſpectra diſparuerunt: & Chryſidem tandem

Aliud exemplum eiuſdē.

Aliud Hyperborei eiuſdē

Aliud,eiuſdē

emiſimus circa ipſum fermè diluculum. Hæc Tychiades ſi conſpexiſſes, haud quaquam amplius dubitaſſes, eſſe multa in carminibus iſtis commoda. Benè dicis, inquam, ego credidiſſem equidem, ſi uidiſſem ea: nunc uero ignoſcendum mihi puto, ſi qualia uos uidetis, acutè perſpicere non poſſum: ueruntamẽ Chryſidem illam quam dicis, noui, mulierem planè meretricem ac facilem: nec uideo ſanè cuius gratia ad illam eguerit is luteo illo legato magoq; ex Hyperboreis uſque, atque ipſa inſuper luna, Quippe quam uiginti drachmis ducere in Hyperboreos uſque potuiſſes. Mirificè enim ſeſe offert ad hanc incantationem mulier. Et contrarium quiddam ſpectris iſtis habet. Nam ea quidem æris ferriue ſonum ſi audierint, fugiunt (nam id uos prædicatis) illa uero ſi argentum uſpiam ſonuerit, accurrit ad tinnitum. Præterea ipſum etiam magum admiror: quòd cum ditiſſimas mulieres in amorem ſui poſſit elicere, atque ab eis ſolida talenta ſuſcipere, is tamen ob quatuor minas admodum tãtilli lucelli auidus Glauciam amoris compotem fecerit. Ridiculè facis, inquit Ion, qui nihil credis. Ego te libenter ergo rogauerim quid de his reſpondeas, qui dæmoniacos liberant erroribus, adeo manifeſtè ſpectra illa carminibus eiicientes? Atq; hæc me dicere non opus eſt, uerum omnes nouerunt, Syrus ille ex Paleſtina, qui harum rerum artifex eſt, quàm multos mortales ſuſcipiat, qui ad lunã concidant, oculoſq; diſtorqueant, ſpumaq; os oppleant: quos tamen erigit ac ſanos remittit, magna accepta mercede, diris eos malis liberans. Etenim quum iacentibus inſtet, rogauerit q;, unde ſint in corpus ingreſſi, ægrotus quidem ipſe tacet: at dæmon uero reſpondet (aut lingua Græca loquens, aut barbaricam, aut undecunque fuerit ipſe) & quomodo & unde intrauit in hominem. Ille uero adiurans eum, ac ni paruerit minitans etiam, expellit abigitq; dæmonem. Quin ego quoq; dæmonem quendam exeuntem uidi nigrum certe, & colore fumidum. Non magnum erat inquam ego, talia te Ion cernere: cui ipſæ etiam apparent Ideæ, quas ueſtræ familiæ parens oſtendit Plato: rem uidelicet ſpectatu tenuem, atq; euanidam, quã tum ad nos homines luſcioſos. Itáne ſolus Ion, inquit Eucrates, iſtiuſmodi uidit: ac non alij etiam multi inciderunt in dæmones: alij noctu, alij etiã interdiu? Ego profectò non ſemel, ſed millies iam talia conſpexi, ac primum quidem turbabar ad ea: iam uero ob cõſuetudinem nihil nouum, aut prodigioſum mihi uidere uideor, maximeq; nunc ex quo annulum mihi Arabs dedit ex ferro de cruce quapiam ſumpto, factum: carmenq; docuit nominibus multis plenum, niſi fortè ne mihi quidem fidem ſis habiturus Tychiade. At quî fieri poſſit, inquam, ut Eucrati non credam Dinonis filio: uiro in primis ſapienti, ac liberè, quæ ſibi uidentur, domi in priuato ſuo cum autoritate narranti? Illud ergo de ſtatua, inquit Eucrates, quæ omnibus qui in domo ſunt, ſingulis noctibus apparet, tum pueris, tum adoleſcentibus, tum ſenibus: hoc inquam, non à me duntaxat audieris, uerumetiam à noſtris omnibus. De qua ſtatua, inquam ego? Non uidiſti (inquit) quum ingrederere is ſtatuam quandam in atrio collocatam, ſanè quàm pulchrã, opus Demetrij: qui ſtatuas humana ſpecie fingere conſueuit? Nónne illam dicis, inquam, quæ diſcum iacit: quæ inclinata eſt ad emiſſuri geſtum, reflexa in eam quæ diſcum fert, altero pede modicè inflexo, quæq; ſe erectura uidetur una cum iactu? Non inquit: nam unum eſt ex Myronis operibus ille diſci iactator, quem dicis. Sed nec eam, quæ eſt ei proxima: eum loquor cui tenuis caput uinctũ eſt, formoſam illam. Nam id Polycleti opus eſt: uerũ eas quæ à dextra ſunt egredientibus omitte, inter quas & tyrannicidæ illi ſtant: Critiæ Neſiotæ plaſmata: tu uero an non ad aquam illam quæ influit, quampiam uidiſti uentre prominulo, caluam, ſeminudatam, uulſis quibuſdam barbæ pilis, inſignibus ueris uero homini ſimillimam? Pelichus dux Corinthius eſſe uidetur. Per Iouem inquam, uidi quandam à dextra Saturni, quæ tenias coronáſque aridas habebat, pectoréque folia quædam inaurata. Ego, inquit Eucrates, ea inauraui,

Dilutio ab incredibili, ex perſonæ conditione.

Aliud, Syri cuiuſdam.

Annulus magicus.

Aliud, de ſpectris et ſpiritibus nocturnis

rau i, quum me ſanaſſet triduo, febre pereuntem. Erat ne igitur etiam medicus, inquam ego, optimus iſte Pelichus? Eſt, neq; ride, inquit Eucrates: alioqui homo te haud multò pòſt inuadet. Noui ego certè quantum ualeat hæc quam tu rides ſtatua. An nõ eiuſdem putas eſſe immittere febres in quos uoluerit, quandoquidem potis eſt eijcere? Propicia, inquam, placataq; ſit hęc ſtatua mihi, quæ tantum ualeat. Quidnam ergo aliud facientem eam uiderunt omnes qui in domo ſunt? Quum primum nox eſt, inquit, hæc è baſe deſcendens in qua ſteterat, in orbem totam domum circuit: omnes occurrunt ei interdum etiã canenti: nec quiſquam eſt quem unquam læſerit, diuertere tãtum oportet. Illa uero præterit nihil intuentes infeſtans, quum & lauat ſæpe, & tota nocte ludit, ut ex ipſo aquę ſtrepitu licet audire. Vide ergo inquam ego, ne fortè nõ Pelichus hæc ſtatua ſit, ſed Talus potius Cretenſis, qui apud Minoẽm fuiſſe dicitur, Nam & ille æreus quidam Cretæ cuſtos erat: quòd ſi non ex ære, non autem ex ligno facta eſſet, nihil eam prohiberet, quin non opus Demetrij, ſed una potius ex Dædali machinis eſſe uideatur. E baſe nanq; (ut ais) etiam iſta fugit. Vide, inquit, ô Tychiade ne te poſt hac ſcommatis huius pœniteat. Noui quidẽ ego quid illi euenerit, qui obulos ſurripuit, quos ei quoq; nouiluniò ſuſpendimus. Prorſus atrocia, inquit Ion oportebat accidere: quippe qui ſacrilegus erat: quomodo ergo illũ ultus eſt ô Eucrates? Nam audire cupio, etiam ſi quàm maximè Tychiades iſte diffiſurus eſt. Multi, inquit ille, ad pedes eius oboli iacebant, aliaq; item numiſmata, quædam argentea ad crus eius affixa cera, ac laminæ quoque argenteæ: uota cuiuſque, aut merces ob ſanationem eius, qui ab eo liberatus eſſet, quum febre detineretur. At erat nobis ſeruus quidam Libycus ſceleratus, equorum curator. Hic noctu aggreſſus eſt ea auferre omnia, abſtulitq; digreſſam iam quum obſeruaſſet ſtatuam. At quum primum reuerſus intellexit ſacrilegio ſe compilatum Pelichus, uide quo pacto ſeſe ultus eſt, atque furti prodidit Libycum. Tota nocte atrium obambulabat in orbem miſer, exire non ualens, tanquam in Labyrinthũ incidiſſet, quoad orta die iam deprehenſus eſt, ea tenens quæ furto abſtulerat: ac tum quidem comprehenſus, plagas nõ paucas recepit, nec temporis multum ſuperſtes malus malè perij: uapulans, ut dicebat, ſingulis noctibus: adeo ut uibices poſtridie apparerent in corpore. Inunc, & poſt iſta quoq; Tychiades Pelichum ride, ac me tanquam coætaneum Minoi iam delirare puta. At ô Eucrates, inquam ego, quàm diu æs erit æs, operiſq; plaſtes Demetrius Alopecenſis fuerit: qui non deos, ſed homines fingere conſueuit: Pelichi nunquam ſtatuam uerebor: quippe qui nec ipſum etiam uiuentem, ſi mihi minaretur, admodum timuiſſem. Ad hæc medicus Antigonus: Et mihi ô Eucrates, inquit, Hipocrates æreus eſt magnitudine fermè cubitali: qui tunc duntaxat quum lucerna extincta ſit, totam in orbem domum ambit, perſtrepens ac pyxides euertens, pharmacaq; commiſcens, atque oſtia circumuertens: maximeq; ſiquando ſacrificia prætermittimus, quibus in ſingulos annos ei ſacrificamus. Poſtulat ergo, inquam ego, etiam Hipocrates medicus iam ut ſibi ſacrificetur: indignaturq; ni ſi in tempore iuſtorum ſacrificiorum epulis accipiatur: quem nimirum decebat boni conſulere, ſi quis ei libauerit, aut mulſum inſperſerit, aut caput coronauerit. Audi ergo, inquit Eucrates, iſtud certè etiam teſtibus probauero, quòd ante annos quinque uidi. Erat fermè uindemiæ tempus. Ego uero in agrum circa meridiem uindemiatum dimiſſis operarijs, in ſyluam ſolus abibam: cogitans interim quiddam atque conſiderans. At poſtquam in ſaltum peruenj: canum primo latratus inſonuit. Ego uero Mnaſona filium meum, cum æqualibus uenientem, ludere uenarique (quemadmodum ſolebat) conijciebam. At res haudquaquam ſic ſe habebat: uerum paulo poſt facto terræmotu, ſonoq; uelut è tonitru, mulierem aduenientem uideo terribilem: proceritate fermè ſemiſtadiali: habebat autem in ſiniſtra facem: in dextra uero gladium uiginti circiter

Dilutio ab incredibili et fabuloſo.

Dilutio, à materia.

Aliud, eiuſdem rationis.

Dilutio à cauſa.

Aliud exemplum ſpectri.

cubitorum. Et infernè quidem pedibus erat ſerpentinis, ſupernè uero Gorgonem referens uultu uidelicet, atque aſpectus horrore: pro coma quidem draconibus, tanquam cæſarie circumcincta: aliis collum amplectentibus, aliis etiam per humeros ſparſis. Videte, inquit, amici quo pacto etiam inter narrandum exhorrui: & ſimul hæc dicens Eucrates, oſtendit omnibus brachij ſui ſetas erectas metu. Ion ergo ac Dinomachus, & Cleodemus uehementer inhiantes auſcultabant eum uiri ſenes, tanquam naribus traherentur, adorantes apud ſeſe tam incredibilem Coloſſum: mulierem ſemiſtadialem, Gyganteum quoddam Mormolycium. Ego uero conſiderabam interim, cuiuiſmodi erant hi, qui cū iuuenibus ſapientiæ nomine uerſentur, uulgoq; in admiratione habeantur: quū ſola nimirum canicie barbaq; ab ipſis differant infantibus. Cæterum etiam illis ipſis facilius ductiles ad credenda mendacia. Dinomachus ergo, dic mihi, inquit, Eucrates: illi canes deæ, quanta magnitudine erant? Elephantis, inquit, ille, proceriores Indicis, nigri & ipſi hirſutiq;, ſordido ſqualidoq; uillo. Ego igitur quum uiderem, reſtiti, inuerſo protinus in interiorem digiti partem (quod Arabs mihi dederat) ſigillo. Hecate ergo percuſſo draconicis illis pedibus ſolo, hiatum effecit maximum: & qui immani magnitudine penitus æquaret tartarum. Deinde paulo pòſt abijt in eum deſiliens. Ego uero præſente animo porrecta ceruice inclinatus, inſpexi apprenſa arbore quapiam, quæ uicina ſtabat, ne obortis mihi tenebris ac uertigine, in caput præceps inciderem: deinde conſpexi ea quæ in inferno ſunt omnia: pyriphlegetontem lacum, Cerberum, manes: adeo ut quoſdam etiam eorum agnoſcerem. Patrem ergo meum manifeſtè cernebam adhuc his ipſis amictum, quibus eum ſepeliuimus. Quid agebant (inquit Ion) ò Eucrates animæ? Quid aliud, inquit ille, quàm per tribus familiasq; cum amicis cognatisq; uerſantur: in Aſphodelo collocati? Contradicant ergo etiam nunc (inquit Ion) Epicurei ſacro Platoni, eiusq; de anima rationibus. At tu nónne Socratem etiam ipſum Platonemq; uidebas inter manes? Socratem (inquit) uidi: necq; illum tamen euidenter, niſi quòd inde conieci, quoniam caluus, ac uentricoſus erat. Platonem uero non cognoui: nam apud amicos nimirum uera fateri oportet. Simul ergo atque ego omnia conſpexi, & hiatus coijt, & ex famulis meis quidam quærentes me, atque in his Pyrrhias hic, ſu peruenere hiatu nondum plenè obducto: dic Pyrrhia, an non uera narro? Per Iouem (inquit Pyrrhias) & latratum audiui per hiatum: & ignis quidem à face mihi ſuffulgere uidebatur. Tum riſi ego profectò, teſte latratum ignemq; in cumulum addente. Tum Cleodemus: haud quaquam noua iſta, inquit, neque aliis inuiſa uidiſti. Nam & ipſe haud ita pridem quum ægrotarē tale quiddam conſpexi. Proſpiciebat mihi curabatq; Antigonus hic, ac ſeptima dies erat: febrisq; ò qualis? incendio certè uehementior. Omnes ergo me relinquentes ſolū, clauſis foribus foris manebant. Sic enim iuſſeras Antigone: ſi quo pacto poſſem obdormiſcere. Tunc igitur aſtitit mihi iuuenis quidam uigilanti, pulcher admodū ueſte circumamictus candida. Ac me quum excitaſſet, per hiatum quendam ducit ad inferos: ſicuti ſilico cognoui: Tantalum quum uiderem ac Tityum Siſyphumq;. At cætera uobis quid commemorem? Poſtquam uero ad tribunal peruenì (aderat autem & Aeacus, & Charon, Parcæq; atq; Erinnes) quidam uelut rex (Pluto certè mihi uidebatur) aſſedit ſingulorum nomina percēſens, qui morituri erant, quos diem iam uitæ præſcriptum præterijſſe contigerat. Iuuenis ergo me adducens illi exhibuit. At Pluto tunc incanduit, & ad eum qui me ducebat, nondum illi completum eſt ſtamen, inquit. Abeat ergo. Tu uero fabrum Demylum adduc: iam ſiquidē ultra colum uiuit. Tum ego lętus recurrens, ipſe quidem iam febre liber eram: denunciabā uero omnibus, quòd Demylus eſſet moriturus. Manebat autem nobis in uicinia ægrotans etiam ipſe nōnihil ut renunciatum eſt. Ac paulo pòſt audimus eiulatum eorum qui lugebant eū. Quid

Amplificat in dignitatē rei à perſonæ circumſtantia.

Aliud, cuius fidē ſtatim in dubiū uocat, à perſonæ refertis qualitate

miri

miri est, inquit Antigonus? Ego etenim quendam noui post uigesimum diem quàm sepultus est, resurrexisse. Nam hominem & antequam moreretur, & post quam resurrexit, ipse curaui. Et quo pacto (inquam ego) in diebus uiginti, neq; tabuit corpus, neq; præterea fame corruptum est, nisi fortassis Epimenidem quẽ piam tu curasti? Hæc quum diceremus, protinus ingrediebantur Eucratis filij è palæstra redeuntes. Alter quidem iam ex ephebis excesserat, alter uero annos natus erat circiter quindecim. Tum salutatis nobis iuxta patrem adsidebant in lecto, ac mihi quidem sella illata est. Tum Eucrates tanquam è conspectu filiorũ admonitus: sic his frui mihi contingat, inquit, simulq; manum eis iniecit, ut apud te Tychiades uera narrabo. Felicis memoriæ uxorem meam horum matrẽ nouerunt omnes, quo pacto dilexerim. Nam declaraui his rebus quas in eam fe ci, non modo dum uiueret, uerumetiam postquam uita functa est. Quippe qui mundum eius uniuersum uestemq;, qua dum uiueret, oblectabatur, in rogum illius iniecerim. Septima uero post mortem die, ego quidem hic in eũdem lectum incumbebam: quemadmodum nunc, luctum eum mihi commitigans, quem de illa conceperam. Legebam enim tacitus Platonis illum de anima libellum. Ingreditur interim Demenete ea ipsa, atq; adsidet iuxtà: quemadmodũ nunc Eucratides hic, minorem designans filium. Hic uero ilico tremuit admodum pueriliter, ac dudum ad narrationem pallebat. Ego uero (inquit Eucrates) ut conspexi, amplexus eam singultim lachrymabam. Illa uero me uociferari non patiebatur, uerum incusabat me, quòd quum ei fuissem in reliquis gratificatus omnibus, è sandalijs aureis alterum non cremaueram, superesse autẽ id dicebat, quod sub arca ceciderat: atq; ob id nos quum non inueniremus, alterum tantum cremaueramus. Nobis autem adhuc dissentientibus scelestissimus quidam caniculus qui mihi in delicijs erat, in lecto cubans allatrabat, ea uero ad latratum euanuit. At sandalium sub arca repertum est: posteaq; à nobis incensum. An hæc etiam Tychiades recusabis credere, quum tam sint euidentia, quotidieq; obseruentur? Per Iouem, inquam ego, digni fuerint, quibus aureo sandalio nates puerorum more feriantur, si qui ista non credant, atq; usqueadeo impudenter uero resistãt. Interea Pythagoricus intrabat Arignotus comatus ille, ab aspectu uenerabilis. Nosti illum doctrinæ nomine celebrem: qui cognominatur sacer. Atq; ego quidem, ut eum conspexi, respiraui: hoc ipsum, quod prouerbio dici solet, aduenisse mihi ratus: nempe securim quampiam aduersus mendacia: Occludet, inquã, eis ora uir sapiens, adeo monstrosa narrantibus: atq; prorsus, iuxta uulgatum illud adagium, repente deum immissum esse mihi hunc à fortuna putabam. Hic uero postquam adsedit, assurgente ei accedente Cleodemo, primũ de morbo pertentatus est, secq; audisse dicebat, Eucratem iam se melius habere. At quidnam, inquit, inter uos philosophamini? Nam interim dum ingrediebar subauscultaui, ac mihi certè uidemini in re quapiam pulchra conuersari. Quid aliud, inquit Eucrates, quàm ut huic adamantino persuadeamus (me demonstrans) ut dæmones credat aliquos esse, phantasmataq;, ac mortuorum animas super terram obambulare, & sese, quibus libitum fuerit, ostendere? Ego igitur erubui, uultũq; deieci reueritus Arignotum. At ille, uide (inquit) Eucrates num hoc dicat Tychiades. Eorum tantum qui uiolenter interierint, animas errare, ueluti si quis suffocatus, aut capite truncatus, cruciue suffixus fuerit, aut alio quopiam istiusmodi modo è uita discesserit: eas uero quæ fatali morte naturaliq; discesserint, haudquaquam amplius oberrare. Nam si hoc dicat, non usqueadeo absurda dixerit. Per Iouem, inquit Dinomachus, ne esse quidem istiusmodi, nec præsentia cerni putat. Quid ais, inquit Arignotus in me toruè aspiciens, nihil horum tibi uidetur fieri? præsertim quũ omnes (ut ita dicam) uideant? Ignoscas, inquam ego, mihi, si non credo, nam solus omnium non uideo. Quòd si uidissem, profectò & credidissem, quemadmodum & uos. Atqui, inquit ille, si quando Corin-

Aliud de mortuo redeuntes.

Dilutio ab impossibili.

Aliud, uxoris Eucratis.

Dilutio, per irrisionem.

Alius ac notus testis Arignotus Pythagoricus.

Arignoti assertio per diuisionem.

Exemplum spectri electi, simile ei quod à Plinio in Epistolis refertur.

thum ueneris, roga ubi sit Eubatidæ domus. Atq; ubi tibi fuerit indicata, nempe circa Craneum, in eam ingressus, dic ianitori Tibio, uelle te uidere, unde dæmonem Pythagoricus Arignotus quum adduxisset, abegerit, ac deinceps habitabilem domum reddiderit. Quidnam hoc erat Arignote? rogabat Eucrates. Inhabitabilis erat, inquit ille, diu propter terricula. quòd si quis inhabitasset, expauefactus ilico fugiebat exactus à quodam horrendo ac terribili spectro. Deciderat ergo iam, tectumq; rumpebatur, neq; quisquam erat omnino, qui in eam ingredi fuerit ausus. Ego uero ubi hæc audiui, libellos sumens (Sunt autem Aegyptij mihi de talibus rebus admodum multi) ueni in domum circa primam uigiliam, dehortante hospite, ac fermè detinète, postquã didicerat quo iturus essem, in certum, ut putabat, exitiũ. At ego sumpta lucerna, solus ingredior, atq; in uastissimo atrio collocato lumine, humi sedens tacitè legebam. Adest uero dæmon ille, cum quopiam è uulgo se congressurum ratus, ac me quoque quemadmodum alios perterriturum squallidus, hirsutus, ac tenebris nigrior. Atque hic quum adstaret, undique me adsultim petens tentauit, si qua posset expugnare, ac modo in canem, modo in taurum, modo in leonem uertebatur. At ego correpto in manum quàm maximè horrendo carmine, simulq; uocem imitatus Aegyptiam, et incantans eum in domicilij tenebrosi angulum quendam compuli. At quum animaduertissem, ubi se in terram condidit, tum destiti. Manè autem desperantibus uniuersis, ac me quemadmodum alios mortuum sese reperturos putantibus, præter omnium spem progrediens, Eubatidem adeo, feliciter illi adnuncians, quòd puram sibi ac spectris liberam domum iam liceret incolere. Atque illum assumens alios q; multos (sequebantur autem huius inopinatæ rei gratia) quum ad locum duxissem, ubi condentem se dæmona conspexeram, iussi ut sumptis ligonibus matulisq; suffoderent. Atq; ubi id fecerant, inuentum est ferè ad passum defossum cadauer quoddam marcidum, ossibus tantum humana specie cohærentibus. Illud igitur effossum sepeliuimus, domus uero postea turbari prodigijs desijt. Hæc ubi narrauit Arignotus, uir prodigiosa sapientia, ac reuerendus omnibus, nemo erat ex his qui aderant, qui non multam mihi imputaret insaniam, qui talia non credam, narrante præsertim Arignoto. Ego tamẽ nihil ueritus neq; comam, neque illam quam de eo habebant opinionem, Quid hoc inquam, Arignote? Etiam tu talis eras, in quo mihi sola spes fuit, fumo plenus ac simulacris? Illud ergo nobis in te, quod dici solet, euenit: ut thesaurum quum sperauerimus, carbones offenderimus. At tu, inquit Arignotus, si neque mihi credis narrãti, neque Dinomacho, aut huic Cleodemo, neque ipsi Eucrati, dic age quémnam digniorem, cui his de rebus fides habeatur, existimas: qui nobis dicat contraria? Per Iouem, inquam ego, uirum apprime mirabilem Abdera oriundum illum Democritum, cui tam firmiter erat persuasum eiusmodi nihil esse in rerum natura posse, ut quum se in monimento extra portas clausisset, ibiq; degeret dies noctesq; scribens atque componens, iuuenesq; eum quidam illudere cupientes, ac perterrefacere, nigra ueste in modum cadaueris ornati, ac personis in capita adfictis circumsistentes, illum circumsilirent, crebro subsilientes: hic neque eorum commenta pertimuerit, neque eos omnino respexerit, sed inter scribendum: desistite, inquit, ineptire. Adeo firmiter credidit animas nihil esse postquam è corporibus exierint. Hoccine ais, inquit Eucrates, dementem quempiam uirum esse Democritum? siquidem sic existimauit.

Reprehensio credulitatis à persona.

Dilutio ab auctoritate, et natura animæ.

Aliud, magnæ potestatis.

Ego uero uobis etiam aliud referam, quod mihi ipsi cõtigit, non quod ab alio acceperim, fortassis etiam tu Tychiades quum audieris, compelléris accedere, ipsa narrationis ueritate coactus. Quum in Aegypto uersarer adhuc adolescens, à patre uidelicet doctrinæ gratia transmissus, cupiebã nauigio profectus in Coptum illinc adiens Memnonẽ, miraculum illud audire, eum uidelicet sonũ reddentem ad orientem solem. Illum igitur audiui non hoc uulgari modo, quo audiunt

diunt alij ſonum quempiam inanem, ſed mihi oracula etiam ędidit Memnon ipſe aperto ore ſeptem uerſibus: quod niſi eſſet ſuperuacaneũ, ipſos uobis uerſus recenſerem. Inter nauigandum uero incidit in nos unà nauigans uir Memphiticus quidam, ex ſacris illis ſcribis, mirabili ſapientia, & qui uniuerſam Aegyptiorum doctrinam callebat. Dicebatur autem tres ac uiginti annos in adytis ſubterraneis manſiſſe, Magiam interea doctus ab Iſide. Pancratem dicis (inquit Arignotus) præceptorẽ meum, uirum ſacrum, raſum, lineis indutum, doctum, purę linguę Græca loquentẽ, procerum, ſimum, labijs promiſſis, cruribusq; gracilibus. Illum ipſum inquit ille, Pancratem, ac primum quidem quis eſſet ignorabam. At poſtquam uidi eum, ſi quãdo in portum appuliſſemus, cum alia multa miracula facientẽ, tum crocodilis inſidentẽ agitaſſe, & cum feris uerſantem, illas uero reuerentes eum, caudiſq; adulantes, agnoui ſacrum quempiã uirũ eſſe, paulatimq; comitate mea me in eius amiciciam ac familiaritatem inſinuaui, adeo ut omnia arcana communicaret. Ac tandem mihi perſuadet, ut famulis omnibus in Memphide relictis, ſe ſolus ſequerer, neque enim defuturos nobis miniſtros: atq; ex eo tempore ſic uitam duximus. Quum in diuerſorium quodpiam ueniremus, homo accepto piſtillo, ſcobinaue, aut peſſulo, ueſtibus implicans, quum in id carmen quoddam dixiſſet, effecit ut ambularet, utq; alijs omnibus homo uideretur. Illud ergo abiens, & aquam hauriebat, & cœnam parabat, inſtruebatq;, atq; in omnibus cõmodè ſubſeruiebat miniſtrabatq; nobis. Deinde poſtquã iam ſatis huius miniſterij fuit, ſcobinam rurſus ſcobinam, ac peſſulum peſſulum aliud recitans carmen reddebat. Hoc ego uehementer conatus non reperiebam, quo pacto ab illo expiſcarer. Nam id mihi inuidebat, quanquam in alijs eſſet facillimus. At quadam die in angulo quodam tenebricoſo clàm illo delitescens ſubauſcultaui propius incantationem illam. Erat autem triſyllaba. Tum ille quum piſtillo mandaſſet quæ curanda erant, abijt in forum. At ego poſtridie illo apud forum occupato, acceptum piſtillum quum ornaſſem, ſyllabas illas ſimili modo pronuncians, aquam iuſſi ut hauriret. Tum impletam amphoram quum tuliſſet, deſiſte inquam, neque aquam amplius haurito, ſed rurſus eſto piſtillum. At illud mihi haud amplius iam obtemperare uolebat, ſed aquam hauriebat continuè, quoad hauriendo totam domum nobis impleret. At ego quum reſiſtere huic rei non ualerem, timebam autem ne Pancrates reuerſus (id quod etiam euenit) iraſceretur, correpta ſecure piſtillum in duas partes diſſeco. At utraque pars amphoram ſumens hauriebat aquam, iamq; unius loco duo mihi miniſtri eſſe cœperunt. Interea Pancrates ſuperuenit, ac re intellecta illas quidem in ligna rurſus, quemadmodum ante carmen erant, mutauit. At ipſe me clanculum relicto, neſcio quò clanculum ſe ſubducens abijt. At poſſis iſtud etiam nunc, inquit Dinomachus, hominem ex piſtillo facere? Per Iouem inquit ille, dimidia ex parte ſcio, nam in priorem formam nunquam à me reſtitui poteſt, poſtquam ſemel aquarius eſſe cœperit. Sed deſerenda nobis domus eſſet aquæ iam impleta. Non deſiſtitis, inquam ego, huiuſmodi monſtroſa narrare uiri ſenes? Alioqui horum ſaltem adoleſcentium gratia incredibiles iſtas ac terribiles fabulas aliud in tempus omittite, ne clanculum terroribus ac prodigioſis fabulamentis impleantur. Parcere ergo eis oportet, ne talia conſueſcant audire, quæ eos per totam nitam comitata perturbabunt, atque ad omnem ſtrepitum mericuloſos reddent, poſteaquam eos omnigena ſuperſtitione impleuerint. Rectè admonuiſti me, inquit Eucrates, quum ſuperſtitionem dixiſti. Nam quid tibi Tychiade de rebus huiuſmodi uidetur: de oraculis loquor ac uaticinijs, & quęcunq; quidam uumine afflati proclamant, quæũe ex adytis audiuntur? aut quę uirgo numeris eloquẽs futura prędicit? an uidelicet nec talia credis? At ego quòd annulum quẽdam ſacrum habeo, Pythij Apollinis imaginem exprimente ſigillũ, quodq; hic Apollo mecum loquitur, non dico, ne tibi uidear

Memnon Aegyptiacus, de quo et Iuuenalis meminit

Aliud, de oraculis.

ad gloriam meam res incredibiles narrare. Cæterum quæ apud Amphilochum audiui in Mallo, heroë mecum diu differente, deumq; meis de rebus consulente, tum quæ ipse uidi, uolo uobis narrare. Deinde ex ordine & quæ uidi in Pergamo, & quæ audiui in Pataris. Itaq; quum ex Aegypto redirem domum, audiremq; illud in Mallo uaticinium apertissimum simul ac uerissimum esse, tamẽ sic oracula dare, ut ad rem respondeat his, quæcunq; prophetæ quispiã in schedulam inscripta tradiderit, rectẽ me facturum putaui, si dum præternauigarẽ, experirer oraculum, deumq; de futuris quippiam consulerem. Hæc adhuc Eucrate dicente, quum uiderem quàm longè res esset processura, quodq; non breuem incepisset de oraculo Tragœdiam, ratus non expedire, uti solus contradicerem omnibus, relinquens eum ex Aegypto adhuc in Mallum nauigantem. Nã & intelligebam molestam illis esse præsentiam meam, utpote qui dissentirem refelleremq; eorum mendacia: Atqui ego abeo, inquam, quæsiturus Leonthicũ, nam opus habeo cum eo congredi. At uos, quandoquidem parum sufficere uobis res humanas putatis, ipsos etiam deos denicq; in fabularum uobis partem uocate. Atq; hæc simul ac dixi, discessi. Illi uero alacres iam libertatem nacti, ut est uerisimile, mutuò sese epulis accipiebant, ac mendacijs ingurgitabant. Talibus ô Philocles apud Eucratem auditis, uenio per Iouem inflato uentre, non aliter quàm hi qui musto poti sunt, opus habens uomitu. Tum libenter alicunde magno emerim pharmacum aliquod, quod mihi obliuionem induceret eorum, quę audiui, ne me uonnihil earum rerum lædat inhærens memoria: nempe mõstra, dæmones, atq; Hecatas mihi uidere uideor. PHIL. Quin mihi quoq; ô Tychiade, tale quiddam hic sermo tuus attulit: aiunt etenim non solum in rabiem uerti, atq; aquam formidare, quoscunq; rabidi canes mordeant, uerumetiam si quẽ mordicus homo morsus momorderit, illum morsum quoq; non minus canino ualiturum, atq; eum etiam eodem modo formidaturum. Quin tu ergo uideris quum sis ipse apud Eucratem à multis mendacijs morsus, mihi quoq; morsum illum communicasse, adeo mihi mentem dæmonibus impleuisti. TYCH. At bono animo simus amice, quum magnum aduersus huiusmodi res remedium habemus, ueritatem rectamq; omnibus in rebus rationem: quo si utamur, nullis huiusmodi uanis stultisq; mendacijs turbabimur.

Conclusio.

HIPPIAS, SEV BALNEVM.

ARGVMENTVM.

BAlneum Hippiæ descripturus, principio ipsum artificem, à cognitione artium, atq; peritia commendat. Orditur autem à loco communi, ita uidelicet proponens, eos esse potissimum laudandos artifices, qui non solum uerbis prolixè polliceri, aut de scientijs disputare soleant, sed qui ipsa opere, hoc quod profitentur, præstare possint: hunc locum exemplis aliquot illustrat, deinde ad præsens institutum accommodat. Proinde, inquiens, etiam mechanici artifices maximè laudandi illi sunt, qui non uerbis tantum opera aliqua describunt, aut promittunt, sed qui re ipsa illa quàm optimè atq; artificiosissimè extruunt, qualis & Hippias hic unus est, id quod opus ab eo, nempe balneum extructum, comprobat. atq; exinde ipsum balneum describit, situm, elegantiam, proportionabilitatem operis: deinde & utilitatem & opportunitatem omnium cellarum, & laudi in eo usum commendans.

Orditur à thesi seu loco cõmuni.

IOS ego uiros sapientes cum primis laude celebrandos esse existimo, quicunq; non orationes solum magna industria elaboratas, ac singulis de rebus memoriæ proditas posteris reliquerunt, sed operibus quoque non dissimilibus ea quæ orationibus ampliter & magnificẽ polliciti sunt, confirmarunt. Quippe ægrotus, Ei quidem pectus sapit,

ſapit, non eos accerſit medicos, qui ſuper arte multa luculentè & excellenter diſputare nouerunt, ſed qui uſu medendi illam diu multumq; exercuerunt. Potior autem & maioris precij habendus eſt, ut mea fert opinio, muſicus, qui pſallendi & pulſandæ citharæ peritia exornatus eſt, quàm is, qui tantum rhythmos & cõcentuum harmoniam indicare nouerit. Quorſum enim attinet bellorum atque exercitus duces tibi enumerare non iniuria optimos, & præſtantiſſimos hominum opinione iudicatos, quòd eorum uirtus nedum in inſtruenda acie & militum animis tempeſtiua oratione accendendis & inflãmandis eluxerit, ſed quòd in prælijs quoque fortiſſimè dimicando optimè ſe geſſerint, ac manu non ſecus, quàm lingua prompti memorabilia facinora ediderint. Cuiuſmodi ex uetuſtis illis Agamemnonem & Achillem, ex paulò autem recentioribus Alexandrũ & Pyrrhum fuiſſe cognouimus. Quorſum uero iſta percenſui? Non quòd alia ratione hiſtoriam edere ſtatuens, harum rerum mentionem fecerim, ſed quòd ex mechanicis quoque eos laude & admiratione non indignos putem, quicunque uiſendis operibus aliquam ingenij famam ſibi parauerunt, eademq; opera artis ſuæ egregia monimenta poſt ſe reliquerunt. Quandoquidem illi, qui ſolis ſemet orationibus exercuerunt, multò iuſtius Sophiſtarum quàm ſapientium adpellationem meruerunt. Talem multorum relatu percepimus fuiſſe Archimedem, ac Soſtratum illum Cnidium, quorum alter de Ptolemæo ſubiugato victoriam reportauit, ac Memphim, ſine obſidione fluminis intercepti auerſione occupauit, alter ſingulari artificio hoſtium triremes abſumpſit incendio. Tales quoque Miletius ante illos Crœſo Lydorum regi pollicitus, exercitum ſicco pede ſe traiecturum, ſua induſtria in unius noctis ſpacio Alys fluuij alueum à tergo exercitus deriuatum circumduxit, tametſi è mechanicorum numero non fuerit, uerum alioqui magna intelligentia & ſingulari ingenij acumine præditus. Etenim, quod de Epeo fertur, commentum peruetus eſt, qui non tantum Achiuis equi machinam fabricaſſe, ſed unà cum Græcorum optimatibus in eam conſcendiſſe perhibetur. Inter hos & Hippiæ huius, quem noſtra memoria uixiſſe conſtat, meminiſſe æquum puto, uiri dicendi facultate & ſtudio ita exercitati, ut cum quouis ex priſcis illis & ueteribus optimè conferri poſſit, præterea qui ingenij acrimonia atque intelligentia multum præcelluerit, quique interpretando multa perſpicuitate uſus ſit. Cæterum, opera ipſis orationibus longè præſtantiora exhibebat, & quæ arte ſua pollicitus fuerat, re ipſa abſoluta reddidit: neque uero in talibus ſaltem promiſſionibus, in quibus illi qui ætate eum præceſſerunt feliciter floruerunt, ſed iuxta geometricam quoque rationem propoſita (quod aiunt) linea triangulum rectè potuit deſcribere. Atqui aliorum quiſque unum quiddam ab arte decerptum, & ſingulare opus exercuit, in quo parata ſibi hominum opinione aliquis eſſe uiſus eſt. Porrò ille primum rebus mechanicis perpolitus, ne dimenſionum quidem geometricarum rudis fuit, nec ab harmonicis & Muſicis alienus apparuit. Ac unumquodque ex illis una eademq; opera ita perfectè cognitum demonſtrauit, quaſi in eo ſolo cognoſcendo elaboraſſet. Multi uero temporis res eſſet, eius laudare induſtriam circa radiorum, & repercuſſionum, ac ſpeculorum expreſſionem. Præterea quanta in Aſtronomia cognitione excelluerit, in qua omnes eos, qui annis eum anteiuerunt pueros eſſe oſtendit. Sed enim quæ nuper ipſe uidi opera illius induſtria elaborata, quæque mihi ſpectanti ſtuporem & admirationem incuſſerunt, ea nunc in præſens referre non grauabor. Eſt enim argumentum commune, & in noſtra memoria admodum frequens, balnei ſubſtructio, ſolertia autem, & in communi illo argumento ſingularis admirationis ſpectatur induſtria. Locus erat prorſus inæquali deformatus planicie, decliuis & arduus, quem ille occupans ex utraque parte magnopere humilem, utrinq;

Adaptatio.

Deſcendit ad hypotheſin et præſens inſtitutum.

Laus Hippiæ à collatiõe aliorũ artificũ.

Ab opere & effectu.

Deſcriptio balnei.

utrinq; ſoli altitudine æquauit, firmamẽtum munitiſſimum omni futuro operi ſubijciens, fundamentorum poſitione ſubſtruendi ædificij certitudinem confirmauit, faſtigijs uero magnopere præruptis & præciſis, & ad firmiorem coniunctionem complicatis totum opus conſolidauit. Cęterum quæ ſubſtructa ſunt loci magnitudinem menſuræ quantitate non exceſſerunt, ſed ædificij proportionibus conuenientiſſimè atq; decentiſſimè reſponderunt, lucis ubiq; infuſæ rationem conſtanter cuſtodientia. Portarum altitudo latos ingreſſus retinens, ſupina magis quàm erecta ad ingrediẽtium conuenientiam informata fuit, ingredientem uero ſtatim domus communis excipit, ſufficientẽ exhibens pediſſequis & miniſtris conuerſandi amplitudinem. Porrò ad leuam cameræ ſunt ad delitias exercendas ſubſtructæ. Proinde & iſta in balneo decentiſſimè ſunt obſeruata, amœni & luce multa illuſtrati receſſus. Deinde, domus illorum quam quidẽ longè præſtantiorem, quàm ut lauacro conueniat dixeris, perneceſſariam tamẽ ad melioris notæ homines & opulentiores ſuſcipiendos. Poſt hanc utrinq; ſufficientes exuentibus ad reponendum ueſtitum habitationes. Ac media domus & faſtigio excelliſſima, & iucundo lumine amœniſſima, tres aquæ frigidæ piſcinas in ſe complectitur, Laceno lapide exornata. Sunt etiam in illa ſtatuæ geminæ ex albo lapide antiqui operis & artificij, altera quidem Sanitatis, altera uero Aeſculapij. Ingreſſos autem excipit domus ſenſim ac gradatim tepeſcens, calore non inſuaui occurrente, quæ in lõgum porrecta, ac circum circa orbiculatim extructa eſt. Poſt hanc ad dextram habitatio eſt magnopere amœna & elegãs, copiam delicatis & uoluptuoſis unctionibus exhibens, ex utraque parte habẽs adytus & ingreſſus lapide Phrygio ornatiſſimè decoratos, à paleſtra ingredientes ſuſcipiens. Quæ deinde hanc cõſequitur habitatio, omnes reliquas pulchritudine excedit & elegantia, & ad ſtandum ſedendumq; accommodatiſſima, & ad diutius immorandum minimè noxia: tum ad uolutandum utiliſſima, & ipſa lapide Phrygio ad ſummum uſq; faſtigium expolita relucens. Deinceps uero locus thermis dicatus, lauantes excipit, Nomade lapide extructus. Porrò, interior habitatio omni amœnitate referta & elegantia, plurima luce conſpicua eſt, ac inſtar purpuræ floribus & uenuſtate renitet: Adhæc tria labra thermarum exhibet. Porrò autem tibi iam loto non integrum eſt per eaſdem habitationes regredi, ſed ea quæ ad frigidam tendit uia per uaporarium lento tepore taleſcens regrediendum eſt. Et hæc omnia copioſo lumine illuſtrata, & multo diei intus lucentis ſplendore exornata ſunt. Ad hæc ipſa faſtigia ab ædificio nõ diſcrepantia, tum latitudines longitudinibus aptè cohærent: in ſumma, multa ubiq; relucet ſumma cum elegantia & uenuſtas, & gratia. Etenim iuxta elegantiſſimi Pindari præceptum, opus exordientibus facie eleganti & ſplendida exornandum eſt. Hoc certè cum primis in huius domi ſubſtructione cum ipſo lumine tum feneſtris obſeruatum eſt. Etenim ſapiens ut reuera fuerat Hippias habitationem frigido lauacro deſtinatam ad Boream tendentem inſtituit, nec aëris meridiani expertem. Reliquas autem multum feruoris & caliditatis requirentes Notho et Euro ac Zephyri flatibus ſubiectas oppoſuit. Quid ad hæc tibi palæſtras memorem, & ueſtes aſſeruantium communes habitatiunculas, cõpendioſam citra ambages uiam quæ ad lauacrum ducit habentes ſingularis utilitatis capiendæ & incommodi uitandi gratia. Neq; uero quis me ſuſpicetur opus modicum proponentem orationis lenocinijs atq; uerborum ampullis extuliſſe. Siquidem in rebus communibus & publicis noua elegantiæ ſigna atq; indicia excogitare, non mediocris aut contemnendæ ſapientiæ argumentum ego eſſe opinor. Quo in numero & hoc opus admirandi illius Hippię opera ad unguem elaboratum meritõ habendũ eſt, quodq; nobis ab illo oſtenſum eſt, omnes balnei uirtutes complectens, utilitatem, opportunitatem, perſpicuitatem, menſuram, quantitatem in omnibus aptè obſeruatam, nec loci neglectam commoditatem, tum tutũ lauandi

Occupatio, qua fidem facit deſcriptõi

di usum exhibens. Præterea omnibus alijs industriæ atq; solertiæ officijs absolutum, biuiorum & ambituum duplicibus secessibus, multarumq; ianuarum patens egressibus. Quin etiam horarum geminis indicijs idem balneũ exornauit, uno per aquam & sonitum, altero per solem. His inquam uisis nec debitam & conuenientem tam illustri operi reddere gratiam non insipientis solum, sed etiam ingrati, aut potius inuidi mihi uisum est. Itaq; ego pro uirili, cũ opus ipsum tum architectum & artificem orationis meæ laudibus euexi & persolui. Cæterum, si deus aliquando concesserit & lauandi copiam, non dubium est, & alios permultos in laudum mearum partem mecum uenturos.

ALLOCVTIO, SEV BACCHIS.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam est, quales & nostri homines in enarrandis autoribus, aut alijs rebus tractandis, ipsis operibus præmittere solent. Et extant sanè etiam Ciceronis quædam, ad idem exemplum compositæ. Monet autem Lucianus auditores suos, ne solum compositionis nouitatem inscriptis suis spectent, neue ideo pro paruis aut contemnendis illa habeant, quia comica, ac satyrica quædã, sub dialogi grauitate tractet, sed magis ipsam rem spectent: ne idem illis, quod Indis olim, accidat, dum Bacchi exercitum ut muliebrem, & à re militari alienum contemnunt. Deinde autem & ueniam precatur ætati, si paulò uerbosior aut loquacior nonnullis fortè uideatur, factum suum etiam hic, collatione quadam Indorum coboneſtans. Omnino autem multum gratiæ habent huiusmodi præfationes, siue cui allocutiones eas uocare magis libet, ubi collationibus atq; similibus suis, ipsa hypotheſis aptè respondet.

VNO tempore Bacchus aduersus Indos ductare exercitum instituit (nihil enim prohibet ut mea fert opinio fabulam uobis Bacchicam percẽsere) ferunt usqueadeo eum initio ab Indiæ incolis fuisse contemptui habitum, ut accedẽtem etiam subsannarent. Magis autem temerariam illius audaciam miseratione prosequendam esse opinabantur, tanquã actutum ab elephantis proculcandum, si acie instructa illis occurrisset. Siquidem inaudiuerant, ut ego existimo, ab exploratoribus absurda & monstrosa de illius exercitu renunciantibus, quemadmodum eius phalanx & cohortes ex mulieribus insanis & furentibus collectæ forent, thyrso redimitis, pelles ceruinas indutis, & hastas quaspiam paruas gerentibus nulla acie ferri acuminatas, & illas ex thyrso cõfectas: tum scuta quæpiam leuia & resonantia, si quis saltem uel leuiter attigisset. Quippe clypeis assimilabant & tympana, esse præterea in exercitu iuuenes quospiam agrestes et nudos, qui saltarent chordaca, caudas habentes & cornua, qualia ferẽ hœdis recenter natis solent succrescere. Ipsum autem ducem illorum in curru uehi iunctis pardalibus, imberbem admodum, ac ne tantillum quidem per genas herbescente barbitio pubescentem, cornigerum, racemis coronatum, mitra purpurea comam inuolutum, ac aureos cothurnos indutum. Cæterum, secundas ductandi exercitus partes obire duos alios, unum quidem breuis staturæ senũculum, corpore perobeso & uentricoso, simijs naribus deformem, auribus magnis & arrectis, tremulum, scipioni innitentem, pandum asellum utplurimum equitantẽ, amictum crocoto, & hunc uehementer fidum illius in ordinanda acie socium. Alterum uero hominem monstrosum, inferioribus corporis partibus hircũ referentem, crura crinitum & cornigerum, profunda insuper barba insignem, iracundum, & animo ad furorem propenso præditum, altera manu ferentem fistulam, dextra uero incuruum baculum, semesatrollentem, ac tota castra circum saltan-

Exemplum Bacchi cõtrà Indos exercitum ducẽtis.

ſaltantem, quem mulierculæ exterrere ſolent, comaſq; uento diffuſas concutere, quoties acceſſerit, neque non uociferare euohe. Quo uomine, ut mihi coniecturam facienti, uiſum eſt, dominum ſuum compellunt. Itaq; greges à mulieribus iam diſcerptos eſſe, & oues adhuc uiuentes dilaniatas, quippe illas crudiuoras eſſe planè uidebant. Hæc cum Indi & rex illorum ſpeculatoribus annunciantibus cognouiſſent, ſublatis, ut par erat, cachinnis ridebant, iamq; nequaquam contrà exercitum educere, aut inſtructis ordinibus obuiam procedere illis deliberatum erat. Sed reputabant, ſi cominus mulierculæ in eos impreſſionem ac impetum eſſent facturæ, illis & uincere turpe eſſe, & mulieres inſanientes necidare unà cum duce effœminato, ac ſene modico & uinoſo, adiuncto etiam alio ſemiuiro milite, nudisq; ſaltatoribus per omnia ridiculis facinus eſſe parum memorabile. Poſtea uero quàm Bacchus regionem incendijs deuaſtare, & uiris deuictis ciuitates igne abſumere, ac ſyluas incendere annunciatus eſt, iamq; in breui temporis ſpacio tota Indorum regio flammis conflagraret (etenim ignis Baccho iam uſque à fulmine paterna ſunt arma) ibi iam citra moram armis induti, coactis elephantibus & infrenatis, & turribus deſuper poſitis aduerſus illos mouerunt aciem, etiamdum hoſtilem exercitum extremè contemnentes, & iracundo animo ferocientes, neq; non elephantis comminuere atq; proterere properantes ipſis cum caſtris imberbem illum imperatorẽ. Poſtquam uero propinquiores facti ſunt, & utraq; acies utriq; eſſet ſpectaculo, Indi locatis ante exercitum elephantis phalangem adegerunt. Cęterum, Bacchus ipſe in medio ſtrenui imperatoris fungebatur officio, cuius dextrũ cornu Silenus, ſiniſtrum Pan regebat. Porrò autem Satyri manipulares conſtituti ordinibus inſtruendis erant intenti. Signum omnibus erat Euohe. Statim uero percuſſa tympana inſtrepuerunt, ipſaq; cymbala claſſicum cecinerunt. Ac è ſatyris quiſpiam correpto cornu carmen quod Orthium dicitur, occinebat. Tum Sileni aſellus hianti atq; diducto rictu martium quiddam atq; terribile derudijt. Ipſæ uero Mænades cum ululatu facto in eos impetu incurſarunt, ſuccinctæ draconibus, atq; ex ſummis thyrſis ferrum denudantes. Indi autem & elephantes illorum ilico declinantes nullo ſeruato ordine in fugam ſe dederunt, neq; intra teli iactum conſiſtere ſuſtinuerunt. Ad poſtremum autem omni ui capti atq; ſubacti ſunt, & capti ui abducti ab ijs quos paulo antè contemptim ſubſannauerãt, re ipſa experti quàm non oportuerit prima ſtatim fama adductos, peregrinum exercitum cõtemnere. Sed quid ad Bacchum ille Bacchus, dixerit aliquis? Quia permulti mihi uidentur (ac per Gratias uos oro, ne me inſanire aut prorſus temulentum eſſe ſuſpicemini, ſi mea cum Dijs immortalibus contulero) idem erga orationum nouitates cum Indis perpeti, quemadmodum & erga meas. Exiſtimantes enim, ſatyrica & ridicula quædam, nimiumq; comica apud nos audiri, talibus fidẽ habuere, atq; haud ſcio quam illi de me opinionem induerunt. Alij ne exordium quidem aſſequuntur, quaſi parum neceſſe ſit uinoſis & laſciuis mulierculis, & ſaltationibus ſatyricis ad elephantes deſcendentes. Alij uero, tanquam alicuius rei gratia ueniſſent, thyrſi loco inuento ferro, neq; ſic laudare audẽt inaudita rei nouitate perterriti. At ego fidẽti animo illis annuncio, quòd ſi in præſentia quo que ut antea facere conſueuerunt feſtiuitatem ſpectare ſæpe uoluerint, ac ueteres compotores recordati fuerint conuiuium bacchanalium tunc temporis celebratorum, neq; Satyros, aut Silenos contempſerint, ſed æquo largius ad ſatietatem uſq; ex cratere illo hauſerint, & illos bacchico numine afflatos indecorè inſanituros, neq; non perſępe nobiſcum Euohe dicturos. Itaque illi, liberum enim eſt audire, quicquid animo ſuo gratum fuerit, faciant. At ego poſteaquam adhuc in India peregrè uerſantur, ſtatim & aliud quiddam earum rerum quæ illic aguntur, quod non ualde à Baccho abhorrebit, neq; à præſenti inſtituto alienũ erit, percenſere. Inter Indos quos Machlæos uocant, qui lęuum Indi fluminis

Adaptatio.

Aliud exemplũ, eorũq; ex fõte Sileni bibunt.

litus

littus, si ad fluxum illius respexeris, incolunt atque depascunt usq; ad Oceanum porrecti. Apud hos lucus est, in loco sepibus obturato & angusto, circumrecto tamen. Quippe thyrsorum & uitium ubertas sibi prouenientium locum opacitate sua pucherrimè inumbrat. Eo ipso in luco tres fontes sunt aquæ elegantissimæ & lympidissimæ. Quorum unus Satyris, secundus Pani, tertius Sileno sacer est. Ingrediuntur uero in lucum Indi quotannis semel, diei solennitate deū celebrantes, bibuntq; de fontibus, non tamen indiscriminatim omnes de omnibus, sed iuxta ætatem. Nā iuuenes ex eo qui Satyris sacer est, uiri ex Panico, porrò ex Sileni fonte ij qui in mea ætate constituti sunt. Itaq; quæ pueris de fonte bibentibus accidunt, aut qualia designent uiri iam numine Panos afflati, perlongum esset enumerare. Cæterum qualia senes faciunt, ubi iam aqua pota inebriati fuerint, non alienum esse opinor narrare. Senex simulatque haustam de fonte aquam biberit, ac eundem iam Silenus ipse inuaserit, ilico ad prodigiū usq; obmutescit, hominem cui graue sit caput aut ebrium per omnia referēs. Post id ex improuiso uoce clara & loquela graui, tum spiritu dulci rūpit silentium, ac subitò è mutissimo fit loquacissimus. Sed nec obturato ore illum compescueris, quo minus non continuis uerbis diffluat, longasq; orationes contexat. Et profectò quæcunq; dixerit, prudēter & ornatè dicta sunt, ac iuxta Homericum illum rhetorem hybernis niuibus consimilia disserit. Neq; uerò, fufficienter eos cygnis secundum ætatem conferre possis, sed uocum densitate cicadas imitantur ac referunt, ac rotundum quiddam componunt in profundam usq; ueſperam. Inde ita discussa ab illis ebrietate conticescunt, & ad antiquum morem redeunt. Cæterū quod inter hæc maximè omnium admirandum est, nondum expositi. Quòd si senex imperfectam, quam inchoauit orationem reliquerit, neq; solis occasu interueniente & temporis angustia excluſus eandē ad finem deduxerit, degustata iterum in annum subsequentem aqua, deinceps cætera percurrens orationi inchoatæ adiungit, quæ superiori anno dicentē non in tempore destituerat ebrietas. Istis ego me ipse scommatibus Momi instar ludere uolui. Et per Iouem nequaq; amplius affabulationem adducam. Iam enim haud dubiè uidetis me fabulæ esse persimilem. Quare, si quibus in rebus delinquentes hallucinati sumus, in causſa fuit ebrietas. Sin prudenter & cordatē dicta sunt quæ produximus, constat Silenum nobis fuisse placatum & propicium. Iliad. 3. Adaptatio

PRAEFATIO, SEV HERCVLES GALLICVS,

D. [redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Præfatio est eiusdem rationis, cuius & superior, nisi quòd, quantum ad argumentum attinet, rationem & causſam hic reddit, cur natu iam grandior, adhuc in eloquentiæ exercitatione uersetur, studium atq; ætatem suam exemplo eo defendens, & ut ipse ait, etiam consolans, quo apud Gallos ipsa eloquentia depingitur. nimirum Herculis, cuiusdemq; iam senioris imagine. Fingit autem imaginem seu typum eum, à sacerdote quodam Gallorum, quales ea ætate Druidæ fuisse perhibentur, explicatam, & singulorum picturæ eius membrorum rationem sibi traditam esse. etiam Homeri atq; aliorum poëtarum locis, utpote à perito Græcarum literarum additis. De quibus in ipso orationis contextu ac serie uidere satius est, quàm hic pluribus immorari.

HERCVLEM Galli lingua gentis uernacula Ogmium uocant. Porrò deum ipsum noua quadam atque inusitata figura depingunt: decrepitus est apud illos, recaluaſter, reliquis capillis, si qui reliq; sunt, planè canis, cute rugosa, & in aterrimum exusta colorem, cuiusmodi sunt nautæ isti senes. Charontem potius aut Iapetum quempiam *Imago Herculis apud Gallos, exprimēs typū eloquentiæ.*

ex his qui apud Inferos uersantur, diceres. In summa, quiduis potius quàm Herculem esse conijceres ex imagine. Atq; tali specie quũ sit, tamen Herculis ornatũ gerit, ut qui tum leonis exuuium indutus sit, tum clauam dextera teneat, tũ pharetram humeris aptatam portet, tum arcum tensum læua prætendat: denicq; modis omnibus Hercules est. Hæc equidem arbitrabar in Græcanicorũ deorũ contumeliam perperam facere Gallos, quũ eum eiusmodi fingerent effigie, quo nimirum illum talibus picturis ulciscerentur, quòd olim in regionem ipsorũ incursasset, prædas agens id temporis, quũ Geryonis armenta uestigans, Occidentalium gentium pleraſq; regiones peruastaret. At nondum etiam dixi, id quod erat in imagine maximẽ nouum atq; mirandũ: siquidem Hercules ille senex, ingentem admodum hominũ multitudinem trahit, omnibus ab aure reuinctis: porrò uincula catenulæ tenues auro electróue confectæ, pulcherrimis istis monilibus adsimiles. Atqui quũ uinculis usqueadeo fragilibus ducantur, tamen neq; de fugiendo cogitant, quũ alioqui cõmodè possint, neq; prorsus obnituntur, aut pedibus aduersus trahentẽ obtendunt, sese resupinantes: uerũ alacres ac læti sequuntur, ducentẽ admirantes, ultrò festinãtes omnes, & laxatis funiculis etiam ante uertere studentes, perinde quasi grauiter laturi, si soluerentur uinculis. Ne illud quidem pigebit referre, quod mihi uidebatur omnium absurdissimum: etenim quũ non inueniret pictor unde catenularũ summas ansas necteret, uidelicet dextera iam clauã, læua arcũ tenente, summam dei linguã perterebrauit, atq; ex hac religatis catenulis eos trahi fecit. Ipse nimirũ ad eos qui ducebantur, uultum & oculos conuertebat, arridens. Hæc ego quũ diutius assistens essem contemplatus, admirans, hæsitans, indignans: Gallus quispiã, qui propius astabat, nostratiũ literarũ non indoctus, id quod declarauit, quũ Græcanicam linguam absolutè sonaret, philosophus opinor ex eo genere. Philosophorum quod apud illos esse fertur: Ego tibi hospes, inquit, picturæ istius ænigma explicabo: nam uidere uehementer ad eam attonitus ac stupefactus. Orationem nos Galli nequaquã arbitramur esse Mercurium, quemadmodum uos Græci, uerum Herculi illam tribuimus, propterea quòd hic Mercurio longẽ robustior extiterit: nam quòd senex fingitur, nihil est quòd mirere. Siquidem una facundia consueuit in senecta demum absolutum uigorem ostendere, si modo uerum uestri dicunt poẽtæ:

Obduci iuuenum densa caligine pectus:
Contrà senectam posse quiddam dicere,
Rudi iuuenta melius ac præclarius.

Hinc uidelicet apud uos & Nestoris lingua melle profluit, & Troianorum concionatores lirioëssam æduntuidelicet floridam quandam uocẽ: nam liria si satis commemini, flores appellantur. Proinde quòd ab auribus uinctos ad linguã trahit senex hic Hercules, qui nõ aliud quàm ipse est sermo, ne id quidem debes admirari, qui quidem non ignores linguæ cum auribus esse cognationem. Neq; uero ad contumeliam illius illud pertinet, quòd ea pertusa est: nam memini, inquit & lambicos quosdam uersiculos è comœdijs apud uos discere:

Siquidem uiris loquacibus
Extrema lingua perforata est omnibus.

Quin de eodem hanc in summa habemus opinionẽ, ut quicquid egit, id oratione facundiaq; confecisse putemus, utpote uirum sapientem, ac persuadendo pleraq; sibi subegisse. Iam tela illius nimirum rationes sunt acutæ, missiles, citæ, atq; animã sauciantes: unde pennigera dicta uos quoq; nominatis. Hactenus Gallus. Ac mihi quidem quum huc me conferens mecum inter eundum perpenderem, num decorum iam esset, ut tam grandis natu, quicq; iam pridem ab his doctrinæ certaminibus memet abdicassem, rursum me tam multorum iudicum calculis exponerem iudicandum, in tempore subijt animum meum eius picturæ recordatio: nam antehac uerebar, ne cui uestrũ uiderer hæc admodum puerili teragere, quasi

Elegãs transitio p simulationem.

Alia eiusdem rationis.

Druidas intelligit. Explicatio imaginis.

Adaptatio ætatis ac studiorũ suorum.

quàſiq; præter ætatem iuuenari. Proinde ne quis Homericus adoleſcentulus illud mihi impingeret dicens:

Aetas iam periit tua. Tum illud:
Ac te corripuit carioſa ſenecta, miniſter
Inualidusq; tibi, & ſegnes tardiq; caballi:

Videlicet eo ſcommate pedes meos notans. Verum quoties ſenex ille Herculeus recurrit animo, ad quiduis adducor ut faciam, neq; me pudet hæc audere, quum ſim ipſi æqualis imagini. Itaq; robur, celeritas, forma, & ſi qua ſunt alia corporis bona, ualeant, cumq; his tuus ò Teie uates, Cupido, ubi me mento ſubcano uiderit auro rutilantibus alis, ſi uidebit, uel aquilas præteruolet: neq; laborabit Hippoclides, imò nunc uel maximè tempeſtiuum fuerit, facundia repubeſcere, florere, uigere, & quã licet plurimos ab auribus ducere, ac fæpius arcu ferire: quandoquidem periculum non eſt, nequando quis præter ſpem pharetram inanem reperiat. Vides quibus modis ætatem meam, meamq; ſenectutem ipſe conſoler animemq;, adeo ut non ſim ueritus nauim iam olim in terram ſubductam denuo reuellere, ſuisq; inſtructam armis, medium in pelagus demittere. Cõtingant autem à uobis ò dij, afflatus ſecundi, quando nunc uel maximè, præſente bono atque amico uento nobis eſt opus: quo ſi digni modo uidebimur, in nos quoq; dicat aliquis Homericum illud:

Quos profert ſenior pannis è uilibus armos.

DE ELECTRO, SEV CYGNIS.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

ET hæc ſuperioribus conſimilis præfatio eſt, in qua ſeipſum ac ſcripta ſua extenuat, adhibita ſimilitudine fabulæ eius, quæ de Electro ac Phaëtonte, ac cygnis Eridani à poëtis traditur, quam ut fictam, ac falſam, præſens experientia oſtendit, ita ſe uereri quoq; ait, ne conceptam de ſe opinionem auditorum, præſentia imminuat, ac falſam coarguat. Commendat tamen interim eo nomine orationem ſuam, quòd ſimplex ſit, & minimè Cygnis illis Padanis ac fabuloſis, quod ad canoritatem ſpectat, ſimilis, neque etiam illorum fucatis ſcriptis, qui dum electrum, atq; aurum, & ſpecioſa omnia affectant, Eridanum iſtum, ac cygnos poëticos, uanitate, ac fumo longè excedant.

VAM ſuper electro poëtæ commenti ſunt fabulam, ea & nobis planè perſuaſis fidem fecit, eſſe ſcilicet in ripis Eridani populos, quæ lachrymantes illud deſtillarent, Phaëtontem lugentes, eaſdemq; Phaëtontis ſorores fuiſſe populos. Deinde iuuenis caſum luctu proſequentes, in arbores fuiſſe commutatas, atq; etiamnum è lachrymis illarum electrũ defluere. Hæc inquam cum poëtas canentes audiſſem, in ſpem ueniebam, ut ſiquando ad Eridani littora delatus eſſem, unam accedens ex arboribus, ac recluſo ſinu & cortice, nonnullas me ſuſcepturum lachrymas, ut ego quoq; electrum poſſiderem. Et ſanè non multò antè alterius negocij conficiendi gratia ea in loca iter habens deueni, & erat mihi cõmodum traijciendus Eridanus, neq; tamen cum diligenter omnia loca circumcirca oculis obiiſſem atq; perluſtraſſem, aut populos uidi, aut electrum conſpexi, ſed Phaëtontis nomen ne notum quidem erat incolis. Exquirente tandem me atque interrogante, quando uero ad populos electrum de ſe præbentes deueniemus, riſerunt nautæ, atq; manifeſtius ſi quid uellem iubebant proloqui. Et ego illis fabulam ordine percẽſui, Phaëtonta fuiſſe Solis filium, & hunc ubi iam adoleuiſſet, à patre poſtulaſſe, aurigandi copiam ſibi faceret, ut unius diei curſum &

Narratio, qua ſup fabula Eridani, et q̃ eadem falſa deprehẽſa fuerit.

ipſe conficeret. Cæterum patrem filij precibus annuiſſe, ac poſtulata præſtitiſſe. hunc autem inter aurigandum è curru delapſum & deiectum periſſe. Porrò illius Sorores lugentes eo loco alicubi, inquam, apud uos, ubi delapſus eſt apud Eridanum in populos fuiſſe transformatas, et iam fratrem lugentes electrum lachrymando emittere. Quicunq; inquiunt, hæc tibi dixit, uanum cum hominem fuiſſe adparet, tecq; dolis produxit & mendacijs. Nos uero neq; aurigam ullum delapſum nouimus, neq; eæ penes nos ſunt, quas tu iactas, populi. Quòd ſi quid eiuſmodi apud nos eſſet, num putas duorum obulorum gratia nos ita laborioſe remigaturos, aut nauigia aduerſus fluminis impetum tracturos: quibus promptum eſſet minori negocio & ſudore diteſcere, populorum lachrymas colligentibus? Hæc cum dixiſſent, non mediocriter ſanè nautarum dictis ſum pudore affectus. Confuſus autem obticui, quòd reuera puerile quiddam paſſus fueram, habita fide poëtis, adeo monſtroſa mentientibus: quippe quibus ſtudio eſt nihil ſani dicere, aut literis prodere. Vnica igitur hac ſpe, nec illa modica turpiter deceptus, indolui, non ſecus atq; ſi è manibus electrum deperdidiſſem: nimirum, qui iam mecum deliberabam, quomodo illo potiſſimum uti uelim. Porrò autem illud planè pro certo apud illos inuentum iri opinabar, nempe cygnos complures in fluminis littoribus modulantes. Ac rurſus nautas interrogo, adhuc enim nauigabamus: Atqui cygni, quando tandem propter fluuium conſiſtentes dulcem illum concentum uobis abſoluunt, ex utraq; parte littoris? Siquidem & illos Apollinis aſſeſſores fuiſſe perhibent, homines canendi peritia, & ſuauitate excultos & celebres, poſtid in aues eſſe commutatos, eamq; ob rem etiam nunc cantibus & modulis indulgere, nec dum Muſices eſſe oblitos. Illi uero ſublato riſu: Tu quidem, inquiunt, ô homo [illegible] icies patriam noſtram, & fluuium mendacijs infamandi? Nos equidem ſemper remigandi ſtudio operam dantes, ac penè omnem à puero ætatem laboribus in Eridano conſumentes, paucos nonnunquã cygnos conſpeximus in fluminis paludibus, quil incomptam & inamoenam uocem, & ſonum parum firmum edere ſolebant, ita ut coruos aut graculos cum illis collatos, Sirenas eſſe confirmare poſſis. Cæterum, dulce quiddam & optabile, ut tu dicis, ne in ſomnio quidem canentes unquam audiuimus. Itaq; demiramur, unde nam iſta de nobis conficta in hominũ opinionem uenerint. In multis etiam, alijs facile ac promptum eſt credentes decipere, ijs quibus ſingula quæq; iuſto magnificentius narrare atq; extollere moris eſt. Quare & ego nunc de meipſo in metum uenio, ne & uos, qui nuper ueniſtis, ac nos primum audiſtis, electra quæpiam aut Cygnos apud me inuenturos ſperantes, tandem non multo pòſt abeatis, & eos qui uobis magnifica de me ſunt polliciti, ſubſannetis, multas eiuſmodi uerborum diuitias in orationibus meis repoſitas affirmantes. At ego Deos teſtor, talia me ipſum de orationibus meis ſuperbè et magnificè iactantem, neq; à uobis neq; ab alio quoquam unquã auditum eſſe, neq; pòſt quenquam ita inſolenter agentem auditurum fore. Neq; tamen fieri potuiſſe nego, ut in alios non paucos incidas quoſpiam Eridanos, quorum orationes non electrum ſolum, ſed aurum quoq; deſtillat, qui longo interuallo uocis dulcedine cygnos ſuperant poëticos. Mea uero dicendi ratio quã ſimplex ſit ac minimè fabuloſa uidetis, neq; ullam habet modulationem admixtam. Quocirca uidendum eſt, ne idem tibi imprudenti contingat, maiore de nobis ſpe animo concepta, quòd perſæpe ſolet accidere ſub undis aliquid ſpectantibus. Siquidem exiſtimantes tantæ magnitudinis illa eſſe, quanta illorum adparent obtutibus, dilatante umbra ſplendorem, quibus iam ſubtractis, multoq; minoribus inuentis, diſcruciantur animo. Iam ergo tibi prædictum ſit, ut effuſa aqua ac meis reuelatis, nihil magnum expectes te hauſturum, antè te ipſe ob ſpem falſo conceptam condemnabis.

Adaptatio exſpectatiõis & opinionis de ſe contemptæ

Cõmendatio ſuæ orõis à collatiõe aliorum et cauſæ qualitate.

Aliud ſimile, quo ſua extenuat.

Muſæ

MVSCAE ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

Declamatio eſt, ex eorum genere, quæ exercendi ingenij cauſſa tractari ſolent, adoxa pleraq;, & ipſo argumento, dicentem parum iuuantia. Qualia ſtatim ab initio inde ſophiſtas tractaſſe, etiam ex Iſocrate appareret, qui in Exordio de laudibus Helenæ, inutilem ac intempeſtiuam in rebus friuolis, & à communi uſu alienis, diligentiam illorum ob id reprehendit. Quanquam uidetur Lucianus diſcipulorum magis, quàm ſui oſtentandi cauſſa, huiuſmodi argumenta tractaſſe: nempe ut horum exemplo, etiam ad ſeria copioſiores, & ad inueniendum promptiores illos redderet. Et ex ſuperioribus præfationibus ſatis apparet, illis tum temporibus cum hæc ſeriberet, rhetoricam publicè profeſſum eſſe, ſiue hoc in Gallia, ut quidem ex Hercule aliquo modo coniecturam facere licet, ſiue etiam alio aliquo loco. Porrò autem tanta diligentia omnia perſecutus eſt, quæcunque de muſca dici, aut inueniri poſſunt, ut uix aliud copioſius quicquam in hoc genere tractatum reperias, adeo, ut ſi explicare oratione, atq; amplificationibus illuſtrare ſingula uoluiſſet, planè illud, quod ipſe in fine uereri ſe ait, ex muſca elephantem feciſſet. Principio enim quæcunq; ad corporis habitum, formam ac membra, & ad uſum item eorum pertinet, ita ſingillatim perſequitur quæq;, ut nihil prætermiſſum poſſis dicere. Deinde uero & ad interiora, & ad animum tranſiens, prudentiam quandam & fortitudinem in illa commendat, adhibitis etiam ad hoc teſtimonijs Homeri. Poſtremo neq; illa intacta reliquit, quæ quaſi à fortuna accepiſſe uideri poteſt, ut Reminiſcentiam iſtam, ob quam cum Hermotimo Pythagorico conferri quoq; illam, Deinde & uictus, & dietæ ratione, & quòd aliquando ex hominibus tranſmutata ſint, & eodem nomine etiam fœminæ quædam appellatæ fuerint, & alia, quæ in contextu ac ſerie orationis facile cuiuis apparent.

VSCA eſt ſic minima uolucrum, ut poſſit cum muſcellis & culicibus comparari: ſed tanto illis eſt maior, quantum ipſa ab ape relinquitur. Pennata eſt autem, non eo modo quo cæteræ uolucres, quarum hæ quidem pennas in toto habent corpore, hæ uero uelocibus utuntur & pernicibus alis. Sed ex pelliculis ſunt illi pennæ, quemadmodum locuſtis & cicadis & apibus, ſed tanto molliores habet pennas, quanto Græca ueſte tenuior & mollior eſt Indica. Si quis muſcam diligenter inſpiciat, quando in ſole alas expandit & concutit, uarijs eam pictam coloribus ut pauones uidebit. Eſt illi uolatus non continuo pennarum remigio ut ueſpertilionibus: neq; ſaltu, ut locuſtis: neq; cum ſtridore, ut ueſpis & crabronibus, uerum flexilis ad quamcunq; aëris partem ſe moueat. Adde quòd nõ uolat quietè & cum ſilentio, ſed cum cantu & melodia: non item immitè & ſæuè quemadmodum culices & muſcellæ: neq; cum graui fremitu apum, aut ueſparum horribilem oſtentans ſonum, & minacem, ſed tanto uolat his ſuauius muſca, quãto ſunt tuba & cymbalis tibiæ dulciores. In reliquo uero corpore caput quidem tenuiſſimum collo continetur, & eſt uerſatile, non compactum & affixum humeris, ut eſt locuſtarum. Oculi uero prominent, qui cornu plurimum habent. Pectus eſt benè compactum. Sunt ei innati pedes, non ut ueſpis aſtricti ualde & complexi. Aluus autem minuta eſt & ipſa, & thoraci etiam ſimilis, zonas latas & ſquamas habens. Vlciſcitur tamen non aculeo ut apis & ueſpa, ſed ore & proboſcide, quam & ipſa eodem modo habet uel elephanti, præpaſciturq; & aſſumit, & inhærens continet concauo uaſe in ſummitate proboſcidis: ex ipſa uero dens foras prominet, quo pungens bibit & lac. Sed dulcis & ſuauis eſt ipſi uel ſanguis non magno cum dolore hauſtus, eorum quos pupugit. Sexipes uero eſt: quatuor ſolis incedit, duobus autem anterioribus etiam ut manibus utitur. Videres igitur ipſam gradientem quatuor, atq; edulium aliquod tenentem ſublime manibus, more ualdeq; humano, atq; ut nos. Naſcitur autem nõ ſtatim talis, ſed uermis ab initio, uel ex hominibus mortuis, uel ex alijs animalibus: deinde ſenſim & pedes effert, & producit alas, fitq; ex reptili uolucris, & concipit paruum uermem, qui muſca fit: poſtea conuiua autem & contubernalis, & com

Cõmendatio corporis & externarum rerum.

menſalis hominum, deguſtat omnia, præter oleum: mortem enim ei affert epoti oleum: & tamen breuis eſt uitæ, ualdè enim anguſta data eſt illi uita. Luce plurimum gaudet, & in hac ciuiliter uerſatur: nocte uero quieſcit & ſilentium agit, & neq; uolat, neq; cantat, ſed contrahit ſe, & non mouetur. Non paruam eſſe eius intelligentiam queo dicere, cum inſidiatorem & hoſtem ſuum araneum effugiat: inſidiantem enim & obſeruat, & contrà intuetur, declinans illius impetũ, ne capiatur irretita, & in beſtiolæ incidens caſſes. Fortitudinem enim & robur ipſius non oportet dicere, ſed Homerus poëtarum maximus cum quęreret, quonam modo laudaret Heroum optimum, non leoni, pardóue aut apro comparat robur illius, ſed audaciæ muſcæ, & intrepiditati, & conatus magnitudini: neq; enim audaciam, ſed fiduciam eſſe illi refert: Quanq; eſt (inquit) repulſa, non deſiſtit tamen, ſed eſt appetẽs morſus. Sic autem laudat magnopere muſcam & amplectitur, ut non ſemel, neq; paucis in locis de ea meminerit, ſed ſępe exornat ſic carmina commemorata muſca: nunc enim gregarium eius uolatũ ad lac exponit, nunc autem Mineruam curanti matri dormientem infantẽ comparãs quando à Menelao telum repellit, ne ad lætalia loca incidat, muſcã rurſus ducit in exemplum, At qui pulcherrimo eas adiectiuo ornauit cantatrices confertas appellans, & cum gregem earum gentem uocat. Sic autem fortis eſt, quòd mordens aliquid, uulnerat, non hominis ſolum pellem, ſed & bouis, & equi: elephantem quoq; mœrore afficit in illius ingreſſa rugas, & pro magnitudine proboſcidis lacerãs. Coitus uero & uenereorum, & nuptiarum eſt ipſis multa libertas, nec, ut galli, cũ inſcenderit mas ſtatim reſiluit, ſed uehitur à fœmina diu, fertq; illa ſponſum, conuolantq;: nec aërium illum coitum uolatu deſtruunt. Obtruncata uero capite muſca plurimum uiuit parte reliqua corporis, reſpiratq;. Quod autem eſt maximum in natura ipſarum, non eſt ſilentio prætereundum, quod Plato in ſermone de anima, deq; animorum immortalitate ſolum prætermiſſe mihi uidetur, mortua enim muſca ſuperinfuſo cinere reuiuiſcit, & noua ei generatio quædam atq; ab integro alia fit uita, ut uerè perſuaſum ſit omnibus, quòd illorq; quoq; immortalis eſt animus: ſiquidem & digreſſa reuertitur iterũ, & agnoſcit, & ſuſcitat corpus, muſcamq; uolare facit, & uerificat de Hermotimo Clazomeno fabulam, quòd ſæpe cum reliquiſſet eũ anima, per ſeipſam ibat peregre, deinde reuerſa implebat iterum corpus, & ſuſcitabat Hermotimum. Et quanquã ociosa & remiſſa eſt muſca, ueſcitur tamen quæ laborãtur ab aliis, & plena ubiq; eſt ei menſa: nam ipſi & capræ mulgentur, & apis non minus muſcis laborat quàm hominibus, atq; huic coci obſonia condiunt, & deguſtat antequã ipſi reges, deambulansq; per menſas unà cum ipſis conuiuatur, & ſimul uelcitur omnibus. Tugurium aũt ſeu nidum non in uno loco conſtituit, ſed errabundum uolatum tollẽs, more Scytharum ubi à nocte deprehenſa fuerit, ibi & domum facit & lectum. In tenebris uero, ut dixi, nihil operatur: neq; dignum putat aliquid latens efficere, neq; quid turpis facere exiſtimat, quod in luce factum, ſit ipſi dedecori. Ait uero fabula perpulchram olim mulierẽ fuiſſe muſcam, loquacem tamen & garrulam & cantatricẽ, & in amore contendiſſe cum luna ambas eodem tẽpore Endimonis: deinde cum dormientem adoleſcentulũ aſſiduè excitaret, friuola loquens & cantans, & circa ipſum laſciuiens ęgrè illum tuliſſe: lunam uero iratam in hoc animal tranſmutaſſe muſcam, Et nunc propterea omnibus inuidere ſomnum, qui dormiũt Endimonis memorẽ, & adoleſcentulis præcipue & teneris, Morſus autem ipſe & cruoris auiditas non ruſticitatis, ſed amoris eſt & humanitatis ſignum: nam eo quo poteſt modo fruitur, & ex pulchritudine decerpit aliquid. Fuit etiam apud antiquos mulier quædam cognomento muſca, poëtria perquã formoſa & docta, & alia perinſignis Athenienſiũ meretrix, de qua ait poëta comicus: Ad cor uſq; eum muſca mordebat. Sic autẽ neq; comica gratia dedignata eſt, neq; muſcæ nomen excluſit à ſcena, neq; pudebat parentes hoc nomine fili-

Cõmendatio intellectus, et eorũ quæ ad eum pertinent

Ab autoritate Homeri.

Iliad. 1.

Iliad. 5.

Iliad. lib. 2.

Reuiuiſcentia muſcarum.

Amplificat ab exemplo.

Victus et dieta.

Cognatio hominũ cũ ijſdẽ

Nobilitas nominis.

as appellare. Tragœdia uero magna etiã cũ laude de muſca meminit, ſic in hist
Graue quidem & moleſtum eſt forti robore Saltare muſcam in uirorum corpo ,,
ra, ut cæde impleatur: uiros autem armatos hoſtilem haſtam timere. Multa eti ,,
am de muſca Pythagoræ poſſem dicere, niſi nota omnibus eſſet hiſtoria. Naſcũ- *Muſca Pytha*
tur & maximæ quædam muſcæ, quas militares multi adpellant: nonnulli uero *goræ filia. Su*
canes ſonitu aſperrimæ, & uolatu uelociſſimæ. Hæ & longiſſimæ uitæ ſunt; *idas.*
& tota hyeme incibatæ perdurant, cõtractæ præſertim & connexæ tectis & cul *Species mu-*
minibus. In quibus & illud eſt admiratione digniſſimum, quòd utrunq; & fœ- *ſcarum.*
minarum, & marium faciunt, conſcenduntq; uiciſſim, ut Mercurij & Veneris
filius, qui miſta natura fuit, & duplici forma. Poſſem etiam adhuc multa dicere
ſed finiam orationẽ, ne uidear ſecundũ prouerbiũ, ex muſca elephantem facere.

ADVERSVS INDOCTVM, LIBRORVM LONGA SVPELLECTILE TVMENTEM, SERMO.

ANASTASIO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Acerba quadam irriſione obiurgat, ex popularibus ſuis, ut uidetur, quendam, diuitem, & multos undiq; libros commercantem, cæterum indoctum, & nullis bonis ſtudijs conuerſatum. Illud oſtendens, quòd non librorum copia, & ſpecioſa ſupellex, ſed aſſidua ac diligens lectio, doctum faciat. Atq; ab hac propoſitione ſtatim exordiur quoq;, ut dicat, Errare illum, ſi quia libros multos ac præcioſos habeat, propterea ſe putet, inter doctos ac eruditos recenſendum eſſe. Rationes ſumuntur à cauſſis, & qualitate perſonæ, uidelicet quoniam ipſe prorſus literarum ignarus ſit, & non libri, ſed librorum lectio eruditos faciat, perinde ut nec arma militem, ſed animus præſens, & utendi peritia. Atq; hoc argumentum poſtea multis ſimilibus & exemplis, per inductionem amplificat, quorum pleraq; eiuſmodi ſunt, ut miram elegantiam ac feſtiuitatem habeant. Poſtea autem & factum illius in ſuſpicionem uocat, & à cauſſis finalibus criminatur, quas ipſas quoq; ut uanas & indignas pleraſq; cõfutat, & irridet, præcipue ultimam, qua uidebatur Imperatoris, ſeu regis, ut ipſe uocat, gratiam ambire: quam & à circumſtantijs perſonæ refellit, & ſtulticiam illius comparatione quadam depungit. Ad poſtremum grauiter atq; acerbè obiurgat illum, & commonet quibus rebus relicto hoc inutili coëmendorum librorum ſtudio incumbere potius debeat, quo uidelicet & rei conſulat, ac famæ ipſe ſuæ.

T crede mihi, quod tu putas, haud ex eo conſequere quod *Exordium ſta-*
agis, Perſuaſum enim cum habeas futurum, ut ſi omni ſtu *tim à propo-*
dio optimos undiq; libros coëmeris, ipſe quoque inter do *ſitione.*
ctos ac eruditos ponaris. Planè tibi diuerſum accidit, atq; *Correctio.*
hoc demum argumento, tua inſcitia & inertia uulgo pro-
ditur. Tametſi profectò optimos codices minimè compa
ras, ſed ut quiſq; à bibliopola laudatus eſt, fidem habes, ac
prorſus qui hæc de libris mentiuntur prædam te faciunt,
iſtiſq; codicum cauponibus pulchrè partus es theſaurus. Nam quo pacto tu que *Confirmatio*
as dinoſcere ueteres ac eximios, aut futiles & putidos? niſi inde conijcias, quòd *à cauſſa.*
arroſi ac mutili, inq; his dijudicandis blattis tineisq; utaris æſtimatoribus: qui e- *Permiſſio.*
nim credam liquidò ac certò hæc te poſſe peruidere? Et ut dem tibi hanc cogni-
tionem perſpectam, ac tenere quæcunq; Callinus pulcherrimè, aut ille laudatus
Aticus omni cura abſoluta deſcripſerunt, quid hinc tibi commodi redit homi-
num ineptiſſime? qui neq; ſcriptorum ſpeciem conſideras, neq; profectò magis
uti ſcis, quàm cœcus frui pueri uenuſtiſſima facie. Ac tu apertis quidem oculis, *A cõtrario ac*
& me hercle ad tædium uſq; libris incumbis, & nonnulla ualde feſtinata lectio- *cõmodat ſimi-*
ne percurris, ut ſæpe lumina os anteuortant, ſed hoc non etiam ſatis eſt, niſi no- *litudinem.*
ris uirtutem quoq; totius & uitia Orationis, ſenſumq; ſcriptorum intelligas, &
quę ſtructura ſit uerborũ, & quã ad certam quandam minimeq; fallacẽ amuſſim

cuncta autor exegerit mox cernas, ambigua, syncera parum ac concinna. Quid mihi respondebis. Num hæc nosse te, cum nunquam didiceris? An uero sicut ille quondam pastor, aureum ramum à Musis, tu quoq; accepisti? Sed Helicona certè, ubi Musas habitare aiunt, non ita es à puero instructus, ut audieris opinor unquam nominari, & meminisse Musarum tibi religio esto. Nam cum pastore sanè, quanquam aspero & multo sole deformato nõ piguit has congredi, at qualis es. Quæso uero te per Libanitiden, concede hoc mihi, ut quędam tuorum facinorum prætermittam, talis inquam, ne aspectum quidem, sat scio, ferrent, ac potius myrto uel malua cæsum sua sede ejicerent, ne Olmeum aut Caballi fontẽ quibus gregibus sanè horumq; magistris sitim sedare permissum erat, polluat.

Tractat collationem.

Redit ad argumentum.

Non credo te esse tam impotentem, tametsi in huiusmodi nimis quàm es fortis, ut ausis affirmare bonis literis te fuisse imbutum, aut studuisse unquam, ut uerè probatos codices tibi faceres familiares, uel quòd hic tibi præceptor extiterit, aut ad illum discendi gratia te contuleris. Et nunc omnia illa uno hoc te consecuturum spes est, si ingentem librorum aceruum congesseris. Proinde si hoc es animo, age cõquire quicquid Demosthenes ille orator etiam sua manu scripsit. Deinde Thucydidis historiam, quæ octies huius Oratoris industria extat descripta. Iam ut tot libri sunt, quot Athenis in Italiam aduexit Sylla, ut super his dormias affixos tibi ubiq; circũferas, num ideo eruditior es futurus? Sicut enim adagio fertur: Simia est simia, etiam si aureum cultum gestet. Et librum quidem semper in manu portas, legisq; semper aliquid, quorum tamen nihil penitus intelligis, sed Asinus micans auribus lyram auscultas.

Ab absurdo.

Quòd si librorum copia doctum redderet eum qui comparasset, præciosa profectò res erat, et uobis tantum diuitibus propria, si quidem ueluti in foro pauperes nos superantibus daretur mercari, imò cum ipsis bibliopolis, quibus librorum tanta copia est, qui distrahunt doctrina & eruditione quis certet? quos tamen, si rem spectes, inuenies haud multò te bonis artibus præstare, nempe sermone rusticoutuntur, mente nihil ualent, quales meritò sunt, qui in honesti & turpis cõtemplatione nunquam sunt uersati, & tu unum modo aut alterum codicem redis mercatus, isti diu noctuq; in manibus uoluunt: quid ergo commodi hic expectas? aut cur non ipsæ cellulæ librariæ doctæ tibi uidentur, quæ tot ueterum autorum scripta complectuntur.

Inductio προσωμιλητικὴ Platonica, proposito et locupletandæ orationi accõmodatissima.

Age uero, si non est molestum paulum quiddam respondе, aut quia infantior es quàm ut possis, saltem annue, uel abnue ea quę sum rogaturus. Quæso te si quis tibia canendi artis ignarus prorsus, fortè sit nactus Timotheï tibias, aut quas Ismenias septem talẽtis emit Corinthi, an ne arte inflabit? uel nullus usus huic rei erit, qua scitè uti nequit? Rectè sanè abnuisti? Nam neq; quibus Marsya & Olympus cecinerunt, hoc efficient, ut concinnum quiddam inspiret, qui nũquam didicerit. Verum si quis Herculis arcus habeat, cum Philoctetes non sit, qui solus tendere potuit, & quod collimasset figere, quis tibi uidebitur? Num qui facinus edat dignum sagittandi perito? Negas hoc quoq;. Eodem pacto igitur, & rate m gubernare ignorans, & qui nunquam equum conscendit: ille si pulcherrimam & aduersus uentorum procellarumq; impetus munitissimam sit nauẽ sortitus, hic uero Centauro satum, aut generosissimæ notæ equum, utrumque deri sum iri opinor, quòd neuter suis bonis uti possit: Annuis? obsecro uero hoc etiam concede, si quis, uelut tu es, indoctus infinitos sibi libros acquirere laboret, censen aliud hoc suo facto quàm risus & iocos eruditis facturum? Quid cessas annuere? Nam argumentum clarum est, quicq; hoc ita fieri cernunt, uulgatum illud haud dubiè inclamant: Quid canicum balneo? Fuit non ita multo antè in Asia uir opulentus, cui calamitoso casu, cum per niuem iter faceret, putrefactus è frigore, ustulis utercq; pes deperierat, ille tam miserabilem fortunam expertus, infelicitatem solari cupiens, ligneos pedes truncis accommodabat, ac calceis indutus

ἀντιποφόρον.

Narratiuncula seu διήγημα et præclara artificiosissima cõparationes.

lutus, undiq; seruis innixus incedere gaudebat. Vbi hoc insuper ridiculum comminiscebatur, crepidas pulcherrimas & nouas semper cura erat summa mercari, ut ita calceis speciosis, ligna sua, nempe pedes, essent conspicua. Nunquid uero his adsimilia facis tu quoq; qui cum clauda mente sis, ac siculneis sensibus emis auratos soccos, quibus uix aliquis pedes integer rectè possit ingredi.

Et quoniam inter alios tuos codices, Homeri poëtin sępenumero repositam est cernere, accepto aliquis libro, legat tibi secundum Iliados, quorum caue aliquid perpendas, nam nihil ad te, præterquam qui isthic depictus est, uehementer absurdus homo, mutilo ac portentoso corpore, qui isthic cõcionatur, Thersites est. Ille inquam huiusmodi, si adeptus sit Achillis arma, putás ne propterea fortem iuxtà & decentem futurum, qui & fluuium transiliat, & alueum turbet trucidatoris Phrygum cruore, Occidat pòst Lycaona & Asteropæũ, Hectorem, cum ne Meliæ quidem põdus humeris sustinere queat. Negabis opinor, ac potius dices, dum post clypeum claudicaret, mox humi procumberet, impar armorum oneri, siquando sublato capite è galea prospectaret, suos istos intortos oculos, deinde loricæ subiecto gibbo uelut tuberes, & ocrearum dũ in terra repit tractus: hæc inquam dices risum omnibus motura, & ipsum dehonestaturum primum panoplię opificem, deinde etiam dominũ. Tu uero numquid animaduertis prorsus idem tibi accidere, dum librum manu tenens progrederis, cuius aluta purpurea, bullulæ aureæ sunt, at tu barbara uoce legis, deformans & euertens scriptoris dignitatem. Hæc cum facere te uident, nõ solum eruditi rídere solent, sed tui etiam assentatores, quorum consuetudine unicè oblectaris, auersi se intuentes à cachinno minimè abstinent. Age uero, narrabo tibi quòd Pythijs gestũ memoratur. Tarentinum quendam Euangelum apud Tarentinos non obscuro loco natum, nec incelebrem, inuasit cupido uincendi Pythia, ubi quæ nudi certamina ineunt, non posse fieri, ut superior euaderet, quippe qui nec; robore, nec; pedum uelocitate esset præditus, facile cogitauit. Verum cythara & carmine omnibus præmia prærepturum esse, persuaserant pestes istæ, quas apud se fouebat laudantes & adplaudentes ad exilissimum quenque cantus strepitum. Itaque uenit Delphos ueste auro insigni, & corona aureis lauri foliis plexa, splendens, hæc uero etiam smaragdis lauri fructui æquabilibus uariegata erat. At cythara uisu mirabile, apparatu dines, ex purissimo auro fabricata, annulis & gemmis passim ornata, suisq; locis Musarum, Apollinis & Orphei imaginibus sculpta, spectatores suspensos animis tenebat. Iam autem uenerat dies, quo in Theatrum erat descendendum, conueniunt tres certaturi, obtigitq; sors Euangelo, ut secundo loco caneret, procedit ille post Thespin Thebanum, qui non malè suas partes egerat, auro, smaragdis, beryllis, hyacinthis totus collucens, ipsa purpura, quæ auro contexta uisebatur, commendabat hunc cultum mirificè, quibus cum iam stupentes reddidisset, ac noua quadam & incredibili spe replesset spectatores, cum omnino iam & cytharam pulsare, & adcinere esset necesse, personat agreste quiddam, inersq; & incompositum, simul dum immodicè cytharam increpat, rumpit tres fides, cantus autem planè ineptus erat, & solutus, ita ut ab hominibus qui aderant rideretur: sed ludorum præfecti offensi hominis temeritate, loris cæsum è theatro proiecerunt. Hic uero iucundissimum erat spectaculum, aureus ille Euangelus, cum per mediam Scenam traheretur, ab his qui uerbera infligebant, lachrymans, crura plagis eruentus, humi interim colligens delapsos, dum unà uapulat, cytharæ annulos. Exiguo autem temporis spacio interposito, prodit Eumelus, quidam Eleus, peruetustam cytharam afferens, cuius lignei erant clauuli, ipse ueste indutus uix unà cum ferto decem denariorum precij. At ille & bellum edebat carmen, & ritè sicut ars poscebat, chordas feriens modulabatur, itaque & uictor abibat, præconis uoce proclamatus. Ridens interim Euangelum, qui ne quicquam cythara ac annulis

Amplificatio III.

iſtis ſeſe oſtentaſſet. Et aiunt ſic fuiſſe allocutũ: Aurea lauro redimitus es Euangele, & quid ni? opibus enim uales: me uero quia pauper ſum, Delphica oportet eſſe contentum: ueruntamen hoc commodi tuus tibi ornatus peperit, quòd cum neminem tui miſereat, oderint omnes iſtas tam ineptè ſuperfluas delitias. Mirum uero ni pulchrè tibi cum hoc Euangelo conueniat, quatenus ne tu quidem ſpectatorum cachinnos quicquam moraris. IIII. Arbitror autem non intempeſtiuum eſſe, ut Lesbiam quandam fabulam tibi narrem: Cum Orphea Threſſæ mulieres dilaniaſſent, ferunt, caput uatis unã cum lyra, cum primum Hebrus excepiſſet, in nigrum Pontum eiectum, at itaq; ſimul nataſſe, caput ac lyram, illo ſub gubre quiddam in Orphei necem canente, hãc uentis chordas percellentibus aptos materiæ faciente modos, donec ad Lesbum adpellerentur, ubi incolæ fluctibus utriſque ereptis, caput ſepulchro condiderunt, lyram autẽ ſuſpenderunt in templo Apollinis, in quo cum bene longum tempus fuiſſet adſeruata. Multis annis poſt Neanthus Pittaci Tyranni filius, cum quæ de lyra narrabãtur audiſſet, quòd beſtias hac demulſiſſet Orpheus, plantas & ſaxa mouiſſet, quodq; ipſo iam cæſo tamen per undas lata nemine modulante reſonaſſet, capitur incredibili amore habẽdi hanc, quare ingenti pecuniarum ui corrupto ſacerdoti perſuadet, Orphei lyram, alia ſuppoſita, ſibi det: qua accepta parum tutum ratus in terdiu hac in urbe ludere: nocte ſinu occultam efferens, ſolus in ſuburbium pergit. Quo ubi uenit, lyram puſare incipit, ac chordas perturbat, ſperans ſtolidus & imperitus artium, futurum fore, ut diuinum aliquod carmen percuſſę fides redderent, quo cunctos permoueret, & animi affectus quo uellet, traheret, ut hoc nomine beatus haberetur, Orphei Muſices hæres. Dum hæc agit, uicini canes ſtrepitu, qui in eo loco erant plurimi, excíti, cõeunt, ac infelicem iſtum Cytharœdum decerpunt, quod ipſum ſolum cum Orpheo commune habuit. poſtquã canes adduxerat. Manifeſtiſſimè igitur oſtenſum hoc exemplo eſt, non lyram eſſe, quæ homines & feras lenierit, ſed artẽ ac carmen, quæ præ alijs excellentia, mater, Orpheo contulerat, lyra nihil ã quibuſuis barbitis differente. Quorſum V. uero attinet Orphea tibi aut Neanthum proponere? cum noſtra ætate uixerit, & ni fallor, adhuc ſuperſtes eſt, qui Epicteti Stoici lychnum fictilem trecentis denarijs mercatus eſt, ſperans futurum ſcilicet, ut ſi noctu ad iſtam lucernam legiſſet, mox Epicteti ſapientiam ſomniaret, & ſimilis efficeretur admirando ſeni. VI. Sed nuperrimè alius quiſpiam Protei Cynici baculum, quem cum in flammam inſiluit, reliquerat, emit talento, cuſtoditumq; etiamnum inter reconditas ac chariſſimas opes habet, oſtentatq; non ſecus ac Tegeatæ Apri Calidonij tergus, & Thebani oſſa Geryonis, & Memphitæ Iſidis capillum. At ille tãti boni poſſeſſor, ipſum ſe quoq; ſtultitia & turpitate ſuperauit. Viden' quãm peſſimè res tuæ habeant? & quòd caluariæ fuſte opus ſit? Ego uero etiam Dionyſium VII. quondam ſcripſiſſe Tragœdiam accipio, ſed qua nihil fuerit unquam minus elegans, aut magis ridiculum: quas cum dediſſet legẽdas Philoxeno, nec ille adulari poſſet, ſed ſalibus inceſſeret ſcriptorem, ſæpenumero in lapidicinas cõiectus eſt. Cum autem Dionyſius contemni ſeſe, & uulgo fabulam eſſe comperiſſet, nullæ operæ ac impenſæ pepercit, ut Aeſchili pugillaribus, quibus ſua poëmata deſcribere fuerat ſolitus, potiretur: quibus acquiſitis, iam ſe plenum ex Aeſchili ceris numine, & planè attonitum putabat. Et tamen in his longè abſurdiora ſcribebat, quale eſt Doricum illud: ἀκτὴ ἀ διονυσίου γυνή. Et iterum: ὄμως γυναῖκα χρησίμην ἀπώλεσε, nam hoc quoq; inde ſumptum eſt. Et hoc: αὐτοῖς γὰρ ἐμπαίζουσιν οἱ μωροὶ βροτοί. Hoc tamen poſtremum non parum rectius in te quadret, quàm Dionyſium, & propterea ceras inaurare debebas. Nam quæ obſecro quid conſequendi ſpes eſt? quòd libros uoluis, reuoluis, colligis, quod non decet reſecas, croco pingis, & polis cedro, amicis pellibus, bullulas infigis, ſic agis tanquam

Hic diligẽter cõſidera quan ã puritatem ſermonis exigat à ſcriptore Lucianus, q cur iſta reprehendat poſtiſsimũ ultimum, uerſiculum uix Græce doctiſsimum aliquis, opinor, uiderit.

fructum

fructum inde percepturus, & factus es ſcilicet uehementer ex hoc mercatu melior, quippe qui ſic loqueris, ac potius qui piſcibus magis es mutus: uitam autem qualem uiuas, dictu fœdum eſt: hoc certè aiunt, tuam illam obſcœnitatem extremè odiſſe uniuerſos, quòd ſi librorum hæc eſſet culpa, fugiendum ab eis erat quàm maximè procul. Duo autem cum ſint quæ à ueteribus ſcriptoribus petas: dicendi uirtutem, & honeſtè uiuendi rationes, dum quæ bona ſunt imitaris, quæ mala, deuitas: quando neutrum ſpectatus es, quid aliud cõparaſſe dicemus te, quàm ludum muribus, & tineis habitaculum, ac ſeruis, ſi negligẽtiores in codicibus curandis fortè fuerint, uerbera. Sed quod ſum nunc dicturus, haud ſcio an tibi ſummam ignominiam adferat: ſi quis fortè fortuna teconſpicatus, ſicut ferè cerni amas, habentem in manu librum, roget: autor quis ſit, orator, hiſtoricus, poëta? ac tu ex inſcriptione doctus, aptè dicas quæſitum: poſtea, ita ut fit, dum ſermo familiaris progreditur ſæpe longius, ille laudet aliquid aut accuſet ſcriptorum: tu uero non habeas quod reſpondeas, nõne optes tum ut tibi tellus dehiſcat, qui in tui pernicie uelut Bellerophontes codicem attuleris. Demetrius Cynicus cum Corinthi conſpexiſſet ineruditum quendam pulcherrimum librũ legentem, opinor in Bacchis Euripidis locum, ubi nuncius Penthei fatum & factum Agaues exponit, arreptum codicem lacerauit: Satius eſt, inquiens, ſemel à me, quàm à te toties dilaniari Penthea.

Quid ex autoribus diſcendum.

Argumentum inſcitiæ.

χρεῖα miſta.

Scire autem peruelim, quod ego nulla, quantumuis diligenti animi cogitatione aſſequi poſſum, cuius rei gratia tanto ſtudio in hoc ſis uerſatus. Nam fructus & uſus cauſa nemo putare queat, qui te uel mediocriter nouit. Nõ certè magis quã ſi caluus pectinem emat, aut ſpeculum cæcus, aut tibicinem conducat ſurdus, ſcortũmue ſpado, uel nauem, qui nullum mare propinquum habet, aut gubernator aratrum. Sed fortaſſis hac re tuas opes iactas, dum palàm facis, etiam in res tibi nihil utiles, ex immenſis diuitijs eſſe quod inſumas. At enim, quantum ego, qui & ipſe Syrus ſum, exploratum habeo, niſi te locupletis iſtius hominis teſtamento, dolo fraudeq; mala ſubingeſſiſſes, iamdiu uẽnum libris datis, fame tibi fuiſſet pereundum. At fieri poteſt, ut nunc deinceps ideo libros undiq; accumules, quo fidem facias aſſentatoribus tuis, quos audis quotidie prædicantes te, non modo bellum & amabilem rhetorem, ſed ſapientem quoq; & hiſtoricũ, qui ſecundum non inueniat. Fertur quoq; orationes quaſdam te in conuiuijs ex more recitare, ac illos terreſtrium ranarũ inſtar, ſitibundos exclamare, nec potare niſi prius clamore differantur. Nam neſcio quo pacto non eſt difficile naſo te ſuſpendere, qui omnia credis, ſicut illud nuper, te uni cuipiam regi adſimilem, quemadmodum Pſeudalexander quondã ac Pſeudophilippus, et ſuperioribus annis Pſeudonero, & qui alij hoc modo mentiti ſunt. Nec mirũ eſt hominẽ inſulſum ac teſtolidum ſic affici, & lectica uehi, aut illum regis inceſſum, uultũ, habitum deniq; totũ ſtudere imitari, gaudereq; ſi quis te huic conferat. Quid hoc mirum, inquam, quando etiam Pyrrhus Epirota alioqui uir clariſſimus, dicitur ita ab aſſentatoribus fuiſſe corruptus, ut ſe Alexandro illi ſimilẽ arbitraretur, quanquam iſtorũ ſacrilegorum opus palàm erat omnibus. Nam Pyrrhi quoq; imagines iam circumferebantur, & tamen ille in hoc erat, expreſſam Alexandri figuram. Hactenus equidẽ cõtumelia affeci Pyrrhũ, quòd tecum comparaui, uerum quod ſupereſt, pulchrè inter uos cõuenit. Nam Pyrrhus poſtq; ita eſſe in animũ induxerat, nemo erat omniũ qui diuerſum uel ſentire uel loqui uellet, donec uetula quædam eius Lariſſæ hoſpita, id quod res erat prolocuta, ueſaniam hominis repreſſit. Ille enim cũ Philippi, Perdiccæ, Alexandri, Caſſandri, aliorumq; regũ Macedonũ imagines, ptuliſſet, rogauit: cui nã ex iſtis ſimillimus uideret, omnino, p certo habens fore ut Alexandro pronũciaret. At illa diu cõtata, tandẽ Batrachioni inquit, erat eẽ quidam in urbe cocus Batrachio nomine, Pyrrho perq; ſimilis. Tu quoq; quem ex hiſtrionicis cynẽdis referas, tacere malo. Sed quòd

Interrogatio & facti ſugillatio à fine.

ἀπόφασις: Diluitio amara.

Alia cauſa:

Cõprobatiõ à ſimili facto.

Diluitio à qualitate perſonæ

Amplificat exemplo.

ἀφορισμός.

uniuerſi

uniuersi dicant ingenti te correptum insania, qui illam imaginem tibi conuenire putes, hoc uero sat scio. Itaq; nihil est noui, si, tam nullius artis pictor cum sis, uiris eruditissimis æquari te postulas, ijs fidem habens qui hoc te nomine laudibus efferũt. Quorsum uero has nugas? cum causſa sit in promptu istius tui librorum coacernandorum studij, tametsi, qui meus est stupor, nisi demum animaduerti. Nam quòd opinare, prudenter hoc inueneristi, ideoq; in magnam spem erectus es, regem intelligentem uirum, & in primis amatem doctorum, postquam didicerit quàm des operam libros plurimos habere, in nulla planè re tibi defuturum, Verum heus mollicule, an tu putas tantum Mandragoræ oculis regijs effusum, ut cum hæc audiat, non etiam habeat compertum, qualis tuæ diurnæ uitæ ratio, quæ conuiuia, cuiusmodi noctes, quales & quibus cum consuetudinem agas: an nescis multos regibus esse & oculos & aures? & quæ tu facis adeo latent neminem, ut & surdis & cæcis sint cognita. Atq; utinam loquentem possemus audire, ac lauantem dare tur contueri, quanquam quia aliter putas, nõ attinet te in publico ueſtibus exutis cerni: nec enim serui tui tacebũt, quæ noctu indigna relatu facinora edis. Responde igitur mihi hoc quoq;: Si Bassus ille noster Sophista, aut Battalus tibicen, aut iste Sybarita Cynædus Hemitheon, qui nobis præclaras illas leges condidit, quemadmodum omni spurcicie genere furere oporteat, si istorum inquam unus aliquis, leonina pelle circundatus, clauã manu tenens prodambulet. Quid? Herculem ne existimas, quibus obuiam factus sit, habituros: non equidem opinor, ut maximè ollis fortè cæcutiant, sexcẽta enim sunt quæ repugnant: incessus, obtutus, uox, obliqua ceruix, uarius fucus, unguenta quibus uos soletis excolere, & omnino sicut in prouerbio est: Citius septem Elephantas sub alis absconderis, quàm unum Cynædum. Iam cum leonina pellis hunc non occulat, tum speras libello contectus posse latere? Sed fieri nequit, quin te prodant alia illa ueſtri indicia. In summa, ignorare te uideo quòd bonam & splendidam famam non ab illis librorum institoribus, sed à seipso, & quotidianæ uitæ modo petere conuenit. An uero confidis aduocatos ac testes probitatis futuros tibi Atticum & Callinum librarios? caue putes, sed sæuos homines perdituros te, si Dij sinant, ac ad extremam paupertatem redacturos. Quem nunc tandem modestiorem ac magis cogitantem par erat istorũ codicum uni cuipiam ex eruditis copiã facere, simulq; ex ista nuper extructa domo migrare, ijs etiam apud quos mancipia prostãt, reddere partem saltem multorum debitorum. Etenim his duobus præcipuam collocasti operam, ut libros possideres raros, & adolescentes ualidos ac robustos mercareris. Proinde considera, quàm sit res aurea consilium. Nam meo quidem indicio rectissimum fuerit, si missa feceris ea, quæ non magnopere ad te pertinẽt, ac illum alterum morbum curaris. Et pro ministris (sic tamẽ ut ne perpetua emptione res domestica deficiant) adhibueris ingenuos aliquos, quibus ne tutum quidem sit, si abs te digrediãtur, nisi precio hoc redimas, proferre omnia, quæ uos inter comessandum designatis. Qualia nuper Pusio tuus obscenissima de te mane domo egressus narrabat, etiam signa ostendens sceleris. Ego uero testes facio, quotquot tum aderant, quãm indignè tulerim, & uix manus cõtinuerim, iratus tui causſa, maximè cum unum atque alterum adduceret, confirmaturos quæ dixerat, qui & ipsi eadem multo sermone declamabant. In hos ergo usus reconde argentum, bone uir, ut domi tutò ista perpetrare possis. Nam quis nunc deinceps ab istis quibus te adsuefecisti retrahat? non facilè cessat canis corium rodere ubi cœpit. At illud alterũ, ne in posterum libros cõmereeris, facilè obtinebimus. Doctus es, sapiens es, Quicquid uspiam antiquitatis extat, hoc tibi modo nõ in summis labris natat, omnem historiam tenes, omne orationis artificium, uirtutem, uicia, dictionum Atticarum usum, ac planè scitus es, & in omni scientiarum genere primus, ob librorum aceruum. Nam quid uetat etiam me tibi ciconiam pin-

Tertia causſa

Dilutio à persona regis.

Amplificatio ab exemplo.

Obiurgatio seria.

Ironia.

ſere, quando decipi te iuuat. Ego uero perquàm uelim fieri abs te certior, cum tot tibi libri ſint, quibus potiſſimum te occupes, Platonis, Antiſthenis, Antilochi, Hipponactis? Aut ſpretis his, magis Rhetores in manibus habes, Aeſchini oratiõem aduerſus Timarchum? An uero iam antè hæc omnia tibi ſunt clara, nec eſt cur legas. At in Ariſtophane & Eupolide totus es? Scin' Baptas? percurriſti totam fabulam. Num alicubi tetigit te poëta, nuncubi puduit te agniti flagitij? *Interrogatio diſtributa. Alia obiurgatio ab inutili.*

Hic autem iterum miramur, quali animo, qualibus manibus libros uerſes? Quãdo? num interdiu, quod nemo unquam facere te uidit. At noctu? An cum iſtis alijs es intentus? aut ante ueſtra exercitia, quę niſi cum caligine terra eſt obducta, aggredi non auſis. Miſſos uero fac libros, ac tuam rem potius cura, quan quam hoc quoq; indignum eſt, debuerasq; Euripidis Phædram ſaltem uereri, qua mulieribus ſuccenſet, ac inquit: *Acerbum.*

Nullas tenebras expaueſcunt conſcias,
Néue ædium uocem latebræ edant, timent.

Quòd ſi omnino decreuiſti tuo morbo blandiri, age abi, mercare libros, domi conclude, fruere partorum bonorũ gloria, hac ſcilicet contentus: caue uero tangas, aut lecturus aliquid aperias, ne ſit in ore tibi ueterum aliqua oratio aut poëma, nihil malè de te meritorum. Non ſum neſcius hæc fruſtra à me diſputari, & nugas eſſe meras, iuxta Adagionem: Aethyopem lauare. Nam tu non ceſſabis libros coëmere, cum ab eruditiſſimis quibuſq; rideberis, quibus non hoc agitur, ut libri niteant, & magnifici ſint, ſed ut utiles uerbis & ſententijs uerborũ. *Epitrope ironica.* *Epilogus.*

An uero ſperas iſta opinione tua inſciciam poſſe occulere, & codicum multitudine permouere uulgus? Neſcis autem quòd imperitiſſimi Medici idem faciunt, qui eburneis uirgulis, & uaſculis quibus ſanguinem eliciũt, argenteis, ſcalpelliſq; auro inſignibus ſuperbiunt, cum uero horum iam uſus eſt, ne in manus quidem rectè capere ſciunt: alius autem quiſpiam in medium prolato phlebotomo, rubigine quidem ambeſum, ſed benè acutum, ægrum morbo leuat. Sed ut tuarum rerum magis iocoſam faciam comparationẽ, ad hos mihi tonſores aſpice, & inuenies eos qui artifices optimi ſint, nouaculam tantum ac forpicẽ & mediocre ſpeculum habere. Sed ignari artis, etiã ſi infinita ſpecula & forpices proponant, non tamen latere, artis q; nihil calleant tonſoriæ. Accidit q; hoc riſu digniſſimum, quòd plerisq; apud uicinos tondent, coram ipſorum ſpeculis comũtatur. Et tu alij quidem cui uſus eſſet commodare librum, certè poſſes, ipſis uti nõ potes, tametſi nulli commodaſti unquam, faciſq; hoc tantum quod canis in præſepi, qui, cum hordeo non ueſcatur, equum tamen uolentem paſci, haud ſinit. *Obiurgatio à ſpe mutili. Inſcitiæ amplificatio à ſimili.* *Claudit ſuo more celebri et ſcito dicto, ſicut ferè oẽs ſermonũ ſuorũ particulas ſolet.*

DE NON TEMERE CREDENDO CALVMNIAE.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum, ac ſummam orationis, titulus indicat, uidelicet, quòd nõ temere credendum ſit calumniæ, propterea quòd multi proprijs affectibus aut commodis impulſi, innocentes ſæpenumero, & bonos uiros, apud eos, qui facile delationibus quibuſuis aures & fidem adhibent, per iniuriam ac fraudem opprimant. Oratio eſt didactica, niſi quòd circa finem etiam ad ſuaſorium genus aliqua parte pertinere uideri poteſt. Vbi cõſulit, ac monet delatores non facile admittendos atq; audiendos eſſe, aut certè ea, quæ deferuntur, diligenter perpendenda quòd ex huiuſmodi calumnijs, multa ac grauia mala fermè ſequantur. Orditur autem à loco communi, ignorantiam puta, pernicioſum malum hominibus eſſe. Cui poſtea inſtitutum negocium accommodat, præcipue uero addens, circa calumniam atq; hinc propoſito, de quo dicturus ſit, principio, ceu occaſionem quandã futuræ deſcriptionis, præmittit narrationem de Apelle apud Ptolomæum delato, & quo pacto idem Calumnia

am ultus ſit, depicta eius imagine. Atq; exinde ad ipſam rem accedens, definit primum Calumniam, poſtea ca-lumniatores, quales ſint, & ubi potiſſimum uerſentur, quibus rebus ac ſtudijs intenti ſint, & qualibus inſtrumen tis quoq; ad circumueniendos et opprimendos innocentes utantur, deſcribit Hinc ipſum quoq;, qui tradacitur, quis & qualis conditionis ſit, & quid maximè in eo obſeruetur, idq; diſtributione quadam proſequitur, addu tis etiam exemplis quibuſdam, atq; ſimilibus. Poſtremo & illum depingit, qui Calumniatori aurem præbet, qua-lem ferè eſſe contingat, & quid quiſq; faciat, tractata etiam per occupationem quæſtione, an prout quiſq; uir di gnior, aut famæ ſpectatioris erit, ita admittendus, atq; audiendus quoq; magis ſit, an prorſus nulli uni ac ſoli cre dendum. Digna ſanè oratio, quæ nobilium atq; potentum parietibus & aulis ubiq; ſcripta, ac picta, ceu dicia-tur, ob oculos ponatur.

Exordium à loco cõmuni.

PERNICIOSA res Ignorãtia eſt, & uariis modis noxia mor talibus, non ſolum communi hominum uitæ tenebras quaſ dam offundere, ac ueri cognitionẽ obliterare ſolita, ſed pri uatas quoq; ſingulorũ rationes miſcens ac perturbans. Quo fit, ut perinde atq; qui in tenebris errant, imo haud aliter q̃ cæci, iam huc, iã illuc impingamus. Quod haud procul no-bis & ante pedes eſt ſitum, non uidemus: formido eſt his ca pi, à quibus etiam quàm longiſſimẽ abſumus. Deniq; in re

Amplificatio ab effectu.

bus humanis nihil tam faciliter felicitere agitur, quod non error aliquis interpol let. Hinc ſunt innumeræ illæ tragicæ clades, fata Labdacidarum ac Pelopidũ, a-liæ item aliorum calamitates. ferè enim quidquid malorum ſcenæ ac pulpita cla

Deſcendit ad hypotheſin.

mant, ab Ignorantia ceu tragico deo compoſitũ proficiſcitur. Illa uero cum aliàs poteſt plurimum, tũ noxia eſt immodicè, ſiquando in calumnias familiares, & mutua inter ſe amicorũ crimina incidit. Quibus ſolent, & inteſtinis diſſidijs res domeſticæ, & odijs ciuilibus urbes funditus euerti. In natos ſæuire parentes, na ti parentibus inſidiari, frater fratri, amans amanti, amicus item ab amico diuelli.

Propoſitio.

Turbari demum omnia calumniæ uafricia. Itaq;, quo pacto caueri facile poſſit, & qualis nam ſit calumnia, unde originem trahat, quantum ferè efficiat, hac ora tione, uelut in tabella depingam. Porrò quam eius imaginem ſubijciam, Apelli Epheſio pictori acceptam refero dicatam. Quum is apud Ptolemæum regem cõ

Narratio de Apelle et rege Ptolemæo.

iurationis, quæ in Tyro autore Theodota, facta eſt, inſimulatus eſſet, quãquam neque Tyrum uiderat unquam, neque Theodotam nouerat, niſi quantum fama accepit, eum Ptolemæi præfectum Phœnicen adminiſtrare. Verum Antiphi-lus quidam artis, gratiæq; Apelleæ æmulus, illum apud regem coniurationis Tyriæ reum fecit, cũ Theodota principe factionis uiſum familiariter congredi, conuiuari, ſecretò item et in auriculam inter conuiuandũ colloqui. Paulò pòſt et defeciſſe Tyrum, & Peluſium Apellis conſilio occupatum eſſe. Tũ Ptolemæus præter modũ, cum & aliàs non ſatis animi compos eſſet, aſſentatione inſuper ty rannica fractus, adeo excanduit, adeo admiratione calumniæ percitus eſt, ut con iecturis quæ cauſſæ fidem, aut facerent, aut minuerent, neglectis, nõ animaduer teriſt calumniatorem Apelleæ artis æmulum eſſe, dein fortuna minori Apel-lem, quàm ut Peluſium prodere poſſet? hunc item beneficijs regijs plus cæte-ris pictoribus auctum. Neque interim percontatus, num aliquando ille in Ty rios nauigaſſet. Quin ſtatim plectendus uidebatur. Regiam tumultu inſoli-to Rex perturbat, Apellen perfidum, ingratum, reum uiolatæ maieſtatis, inſidiatorem, coniuratum, clamat. Ac niſi quiſpiam è ſocijs coniurationis, qui capti tenebantur, & audax Antiphili ſcelus ſtomachatus, & infelicis A-pellis miſertus, nihil ei commune cum ſeditioſis fuiſſe probaſſet, dubio pro-cul Tyriorum malorum pœnam capite multatus ſoluiſſet, etiamſi nihil ſibi malè conſcius. Ptolemæus igitur collecto animo ſententiam mutauit, Apel len donauit talentis centum, addito in ſeruitutem Antiphilo calumniatore.

Icon Calum-

Apelles contrà periculi memor, tali eſt imagine calumniam ultus. Ad dextrã conſidet quiſpiam auribus prælongis inſignis, quales ferè illæ Midæ feruntur.

Manũ

Manum porrigit procul accedenti calumniæ. Circũſtant eum mulierculæ duæ Ignorantia, ni fallor, ac Suſpicio. Adit aliunde propera Calumnia eximiè compta, uultu ipſo & geſtu corporis efferam rabiem, & iram æſtuanti cõceptam pectore præ ſe ferens, ſiniſtra facem tenens flammiuomã, dextra ſecum aduleſcentem capillis prehenſum, manus ad ſuperos tendentem, obteſtantemq; immortalium deorum fidem, rapit. Antè it uir pallidus, in ſpeciem impurus, acie oculorũ minimè hebeti, cæterum planè iſs ſimilis, qui ſontico aliquo morbo contabuerunt. Hunc facile conijcias Liuorem eſſe. Quin & mulierculæ aliquot Calumniam ſequuntur comites, quarum eſt munus, dominam hortari, inſtruere, comere: interpes picturæ aiebat Inſidias ac Fallaciam eſſe. A tergo, lugubri habitu, pullata laceraq; Pœnitentia ſubſequitur, quæ capite in tergum deflexo, cum lachrymis ac pudore procul uenientem Veritatem excipit. Hac Apelles tabula caſus ſuos luſit. Iam & nos, ſi uidetur, Epheſij pictoris exemplo, recenſeamus calumniæ rationes. Principio nobis effigianda eſt, & explicanda finitione quadã quæ uice iconis fuerit. Eſt enim Calumnia, delatio ementita odio, clanculum reo calumniatori credita, delato ad reſpondendum ac refellendum non admiſſo. Quæ definitio perſonis, perinde atq; comicum argumentum, tribus conſtat, delatore, delato, & auditore calumniæ. Singulorũ partibus defungemur hanc acturi fabulam, omnium, ſi lubet, primum producamus in medium, actus principem, & quaſi præſultorem, autorem calumniæ. Is quidem quàm minimè bonus uir ſit, ignorat nemo. Neq; enim quiſquam uir bonus amico damnum dare cauſſatur. Nam boni uiri eſt, hominum ſibi animos conciliare ſtudio benè merendi de amicis, neutiquam inmicis criminandis. Vnde haud incommodè colliges, iniuſtum, ſceleratum, impium. In ſumma, incredibilem rebus communibus calumniatorem eſſe. Nam quis eſt, cui non uidetur in uniuerſum iuſticiæ penſum æqualitas, & qd aiunt, NE QVID NIMIS? Inæqualitas, & itẽ quod nimium eſt, iniuſticiæ. Qui uero clanculum abſentem inſectatur, æqualitatis metas egreditur: quippe, auditorem ſibi totum adſerit, aures eius anteuertit, obſtruit, & inuias reſponſuro, calumnijs refertas, efficit. Ea ſanè extrema eſt iniuria uel optimorum legum latorum iudicio Solonis & Draconis, qui iureiurando Senatum Athenienſem aſtrinxere, ut pari benignitate gratiaq; tam reum q̃ actorem iudex audiat, dum alterius cauſſam honeſtiorem intelligat. Sceleſtum & crudele iudicium eſſe, ſi quid ſtatuatur antea quàm cum accuſatione compara ſit defenſio. Ad hæc, ſibi malè propicios deos reddunt iudices iſti, qui cum accuſanti aures liberè indulſerint, reo denegant, aut præſtigijs capti delatorijs, muſſitantes condemnant. Tantum à iuſto, æquo, bono, legibus, & iureiurando, ſenatus benè conſtitutæ ciuitatis calumnia diſcrepat. Iam, ſi cui dubiæ fidei legum conditores uidentur, quorum decreta commonent, iuſticia, non ſtudio partium iudicare, is longè optimi Poëtæ impendio ſcitam ſententiam, imò uero legem ſacroſanctam audiat:

Nec niſi librato dirimat ſententia litem,
Parte quid ex utraq; queat, exmine cauſſa.

Nimirum, uates intelligebat, ex omnibus nullam eſſe neq; grauiorem neq; audaciorem iniuriam, quàm indicta cauſſa quenquam mortalium damnare. Id uero ex omni parte calumniator molitur, uti cum furore ac uecordia hominis coram quo res agitur, indefenſum reum committat, defenſurum parteis ſuas clanculariã ſectione arceat. Adeo enim hoc hominum genus obnoxium eſt formidini, adeò nihil audet palàm, ſed perinde atq; qui ex inſidijs tranſuerſi hoſtem inuadunt, ex abdito alicunde ſpecu iaculatur, ut non ſit qui contrà uel mittere telum uel manu contendere poſſit, hoſtiſq; ignarus aduerſarij, fraudiſq; inſcius pereat. Quod profectò minimè fallax indicium eſt, in calumnia nihil ineſſe ueri, nihil ſani prorſum. Nam qui accuſaturus quempiam, ſibi conſcius eſt ueri, procul du-

Finitio Calumniæ.

Calũniatoris deſcriptio.

Argumentum ab efficiente.

Ab autoritate & lege.

A teſtimonio

Minoris amplificatio à modo.

Epilogus.

bio,& palàm audet aduerſarium inceſſere,corrigere,purgantem crimen ferre
II. Vbi potißimũ uerſetur calumniator. Argumentũ à cauſſa. Vt in bello, qui iuſta acie uincere hoſtem palàm poteſt,turpe ducit,aſtu & inſidijs certare. At hoc genus homines in aulis regijs ſpectare plurimos datur, optimatum fauorem hiſce artibus ambientes,ubi ſcilicet & inuidia crebra, & uariæ ſuſpiciones,& aſſentandi criminandiq; occaſio multiplex in promptu eſt. Si quidem ibi quo pluribus plura ſpes oſtentat,eo neceſſe eſt maiore inuidia,ſæuioribus odijs,æmulatiõe callidiore certari. Illic uideas licet,quàm acres alter in alterum oculos defigat, qua cura obſeruet,ueluti ſingulari certamine cõgreſſus ſi quid uſpiam in alterius corpore fortè fortuna nudum,aut malè munitum conſpiciat,quòd ferire feliciter poſſit. Ita ſtudio cuiq; eſt,cum ipſe primus eſſe cupit,uti proximum deijciat, exturbet,conuellat,proculcet. Hic ſi quis eſt uir frugi,temere euertitur,illuditur, denicq; ignominioſe exterminatur. Contrà qui adſentandi paulò peritior eſt, & habiliore ad mentiendùm ingenio, probatur, ſuperat. Sanè omnino iuxta Homeri carmen eſt huius certaminis alea.

Amplificatio

Vndiq; communi ſæuitur Marte,pariq;
Victuſq; uictorq; cadunt fato.

Alium ſubinde alius,alia uia aggreditur,ut ferè fieri ſolet,ſicubi de magnis agitur commodis,ſed per calumnias iter eſt ut compendiarium,ita minimè ſecurũ. Principia inuidiæ debent inter ſpemq; metumq; fluctuanti. Exitus nihil non miſerabile,tragicum, calamitoſum habet. Cæterum quadruplatoris ipſum quoq; ſtudium nequaquam facile eſt,ſimpléxue.quanquam ita fortaſſe uideatur,ſed arte multiplici, ſolertia peculiari, indefeſſa denique & accurata diligentia opus habet. Neq; enim noxia fuerit calumnia, niſi in ſpeciem ſimilia uero narret, neq; temere cunctarum alioqui rerum DOMINAM VERITATEM ſuperauerit, niſi auditorem argumentoſa & probabili actione,in ſumma,mille modis fallat. Porrò defertur is plerumq; qui honore quodam alios præſtat, nempe ijs inuidioſus qui ſpe illius fruſtrati ſunt. Quo fit, ut omnium telis affectetur ceu obex, qui uiam aſſequendæ dignitatis alijs intercluſerit. Secq; primos tum ſinguli fore confidunt, ſi ſublimem iſtum loco demoliti ſint,ab amicis abalienarint. Tale quiddã in gymnico curſu fieri conſueuit, ubi, ſi quis eſt curſor ingenuus, ſtatim ruptis carceribus primas affectans,& animum ad ſtadij metas adijciens,ſpe uictoriæ è robore ſuo concepta,neq; ſequenti incommodat,neq; omnino laboris huiuſce ſocijs quidquam ſtruit moræ. Contrà, qui malitioſus,imbellis,eneruis contendit curſu cum alijs,deſperatis uiribus in fraudem intentus agitur,atq; in uniuerſum hoc unicum ſpectat qua currentem occupet, impediat,ac intercludat, & ni ſuccedat actus, non eſt,ut ullo alio modo uincere poſſit. Haud aliter in ambiendis magnatum amicicijs accidit, ubi ſi quis feliciter anteuertit, in medias continuò labitur inſidias,& incautus ab æmulis captus diſcerpitur. Hi deinde amari,coli, amici uideri incipiunt,uel ob id unum,quòd bonis incommodarint. Iam uti probabilem & dignam fide calumniã faciant, non quod fortuito caſus oſtendit, prehenſant,ſed in hoc toti ſunt,ut accurato delectu obſeruent, ne quid abſonum,aut alienum, à cauſſæ fide incidat. Adeo rationes eius quem criminantur uniuerſas, in peiorem partem trahunt, ſuſpectas reddunt,quo fidem addant accuſationi. Medicum inſimulant ueneficij. Magnificum ciuem affectatæ tyrannidis, tyrannum proditionis. Interdum auditoris affectus, ſua calumnijs diſcrimina ſuppeditat, cum quo ſi ueteratores iſti & nugiuendi ſuas technas comparent,aptè illuditur. Quòd ſi auditorem zelotypum norint:annuit,inquiunt,ille uxori tuæ inter epulas, & defixis in eam oculis alto ſuſpiria pectore duxit, uxor uiciſſim ſuaue quiddam & amatorium, alia item quæ ad ſuſpicionem adulterij faciunt, Sin poëticæ ſtudioſus,ea ſibi arte præter modum placeat,Philoxeno,aiunt,carmen tuum non probatur,hſulcum,lege ſolutũ cenſetur. Ad religionem ſum:en ille de pietate,deq; dijs malè ſentit, ſacra deteſtat, prouidentiã uniuerſi

III. Qualibus ſtudeat atq; intentus ſit.

II. Hactenus de calũniatore. Iã et de delatore,qs et qualis is ſit. Amplificatio à ſimili.

Redit ad ſtudia calumniatoris.

Diſtributio.

guber

gubernatricem pernegat. Tum auditor ceu œstro in auriculam immisso, excandescit, ut pro re conijcere licet, amicum ab se impos animi, re ipsa nondum contentè cognita, missum facit. Talia ferè sunt, quæ ab impuris istis confinguntur, uidelicet ad irritandos audientium animos maximè accommoda. Tum, qua parte singuli præstant, eam potissimum iaculis suis obnoxiam ij faciunt, ne quod auditor subita interturbatus ira, uero cognoscèdo collocet ocium: deinde sese purgaturo non fiat hominis copia, quem criminis admiratio speciesq; ueri occuparunt. Etenim dici non potest, quàm instructa sit, quantumq; ualeat calumniæ facies, si quando cum cupiditatibus auditoris conflictatur. Quondam apud Ptolemæum, cui Dionysio cognomen fuit, quispiam Demetrium Platonicum accusauerat, quòd in Bacchanalibus aquam biberet, solusq; omnium muliebribus non uestiretur, de quo nisi accersitus ad regem mane palàm uino libasset, & instita muliebri amictus, ad numeros Dithyrambicos, Cymbalorumq; modos saltijsset, planè actum erat quòd & regium exemplum non esset imitatus, & aspernaretur Dionysiorum molliciem. Apud Alexandrum grauissimi criminis reus fiebat, qui colere & adorare Hephæstiona nollet: nam posteaquam is uiuis excessit, amore uictus Alexander effuso animo ad reliquam funeris magnificentiam addidit uoluit, ut mortuus inter deos Hephæstion haberetur. Continuò ei templa ciuitates pleræq; dicarunt, delubra condiderunt, aras, sacra, ferias NOVO DEO sanxerunt. Iusiurandum omnium religiosissimum Hephæstionis nomine fuit. Capitale erat, si quis hac parte uel contaretur, uel neglectim coleret. Hic euiratus affectus, hæc uesania, fuit assentatoribus occasioni, accendendi, inflammandiq; regis. Narrabantur insomnia, uisæ Hephæstionis umbræ, prædicabantur illius responsa. Deniq; aræ & sacra dicata sunt FAMILIARI & malorum VINDICI deo. Proinde, cum his Alexander initio mirè oblectaretur, tandem ita captus est, ut fidem quoq; adhiberet, gloriareturq;, quòd non modo dijs genitus esset, sed deos quoq; ipse faceret. Quo tempore, quantum putamus amicorum Alexandri afflixit Hephæstionis diuinitas. Si quibus non uideretur communem numen uenerari, accusabantur, deportabantur, gratia regia excidebant. Tum Agathocles Samius, qui primos aliquandiu ordines apud Alexandrũ duxerat, magnis item ab rege honoribus auctus, parum abfuit, quin cum leonibus committeretur, criminatus, quòd illachrymasset prætereiens Hephæstionis sepulchrum. Verum Perdica hominem seruauit, deos omneis, ipsumq; Hephæstiona iuratus, eum sibi in uenatione augusta specie, deũ clarè uisum, mandasse, ut Alexandro diceret, parcendum esse Agathocli, qui non hoc lachrymasset, quòd aut uana sibi Hephæstionis diuinitas uideretur, aut mortem miseratus esset communem: sed pristinæ consuetudinis, & mutui amoris memoria, permotum esse. Sic igitur affecto Alexãdro, locus adsentationi & calumniæ aptissimus fuit. Nam perinde atq; oppugnaturi urbes, non, quà probè munitæ sunt alto, præcipiti ac solido mœnium opere, hostes inuadunt: sed ubi sentiunt quàm minimè defendi, muniri, muros accessu faciles, collapsos, hàc omnibus uiribus, certatim contendunt, quà citra difficultatẽ irruere, ac potiri rebus queant: Ita qui criminandis alijs desudant, quod in auditoris animo languidum, fragile, facile subactu uident, in eam partem traducunt coguntq; machinas suas. Demum quando insultus hostileis nemo persentit, nedum nõ obnititur, expugnant. Iam intra muros cuncta igni ferroq; deuastant, excidunt, populantur: qualia uero simile est capto, & in seruitutem redacto animo fieri. Arma sunt istis aduersum absentem, fallacia, mendacium, periurium, supplicium, impudentia. Deniq; innumeræ imposturæ, ac malicioſæ cautiones. Omnium maximè præsens, & longè efficacissima assentatio, Calumniæ cognata, imò soror. Quippe nemo hominũ tam generoso est pectore, etiam adamantino septus muro, qui cum calumniæ cõcedat, non idem assentatione uincatur. Hęc foris recti iudicij ceu fundamenta suffodit

Epilogus distributionis.

Probat exemplis.

Amplificatio à simili.

Arma calumniatorum.

ac ſubruit. Intus coniurati cum hoſtibus proditores, irruentes adiuuant, manus porrigunt, portas aperiunt, & modis omnibus connituntur, ut auſcultatorem calumnia ſibi ſeruum faciat. Sunt autem proditores, de quibus dico: Nouandi cupido, natura humanis ingenijs conſita, præſentium item faſtidium, ſequax eorum animus quorum admiratione capitur. Neſcio enim qui fiat, ut omnes amore ſui immodico admiratio furtim rapiat, & ſuſpicionibus illectet. Quoſdam equidem cõperi ſtudio calumniæ adeo ſuauiter titillari auriculas, ut ſi pennis cõfrices. Proinde talibus adiuti ſocijs, calumniatores cum irruerint, cuncta proruinis euertunt: nec magno emitur victoria, ubi nemo repugnat, nemo uim tormentorum ſuſtinet, aut iaculis iacula mutat: ſed qui auſcultat, ipſe ſeſe ſpõte ſua in manus hoſtium dedit. Interim ignarus inſidiarum eſt qui accuſatur. Nam haud aliter qui deferuntur, atq; qui captis urbibus pereunt, dormientes trucidantur. Et quod eſt inprimis mirabile, neſcius ſe reum haberi, neque cuiuſquam ſibi ſceleris conſcius amico candidè congreditur, familiariter compellat, facitq; pro more, iam antè undiq; circumuentus inſidijs miſer. Tum ille, ſi homo ingenuus eſt, & liber, confidensq;, frangit iram, & effundit animum, defenſionem recipit, agnoſcitq; ſe fruſtra aduerſus amicum exacerbatum fuiſſe. Sin autem eſt indole ſeruili, & malè maſcula, audit quidem, et ſummis arridet labris, uerum odit, & clanculum dentibus frendit: ac, ut inquit Poëta: Extruit iræ fundamenta. Quo ego homine profectõ, nihil iniuſtius, nihil tetrius exiſtimo, qui admorſo labro bilem intus alit, odiumq; intra ſe conceptum auget, aliud in pectore clauſum, aliud in lingua expromptum habet, agitq; læta & comica facie, tragœdiam meram, et nihil non triſte patientem. Id ille maximè patitur quum ſimili delatore uecordia apud eum, cui parat inſidias, odium muſſando diſſimulauit, effecitq;, ut amicus ei uideretur. Tum enim ne uox quidem delati, nedum non defenſio audiri ſolet. Tantum fidei calumniæ facit, concepta de illorum amicicia opinio. Hic quãto ſatius erat perpendere inter amiciſſimos non raro clàm alijs graues ſimultatum cauſſas intercedere. Sæpenumero item, quorum ſeſe reum calumniator fieri metuit, ſocium inſimulat: ut quum anteuerterit accuſando, ſuſpicione culpæ ac crimine elabatur. Atq; ideo ferè fit, ut quibus nos putent amicos tantũ inimicos nunquam calumniemur. Nam actioni quæ ipſa ſeſe præ ſe ferens actoris odium, prodit, fidei nihil eſſe poteſt. Verum, quos uulgo amicos æſtimant, aggredimur, ceu auſcultatori ſpecimen fidei noſtræ daturi, ubi ſua ipſius cauſſa, commoda, ſalutemq; familiarium amicorum, neglexiſſe uidemur. Eſt & genus alioꝝ, quibus tametſi comperitur falſo criminatum apud ſe amicum, tamẽ cum credidiſſe pudet, neq; aſpicere illum, neque in gratiam redire audent: perinde ac ipſi iniuria ſint affecti, quòd alienam iniuriam non proſpexerint. Proinde, multa ſunt humanæ uitæ mala, ex eo quod promiſcuè ac ſine diſcrimine calumnijs creditur. Quale eſt quod apud Poëtam ait Antia:

Perſona eius apud quem quis defertur.

Exaggeratio calũniæ, ab effectu & eius exemplis.

Bellerophontem occide, aut Prœte peribis.
Qui mihi conatus præſigne auferre pudoris
Fœminei decus.

Cum ipſa prior adoleſcentem ad concubitũ ſollicitaſſet, contempta in hoc periculum induxit, ut cum Chimæra pugna congreſſo, parum abfuerit, quin uictrice beſtia occumberet. Tanta pœna luenda fuit caſtitas, pudorq; iuuenilis, quem hoſpiti coniunx adultera ſuſpectum fecerat. Simile quiddã Phædra priuignum calumniata, effecit ut filij caput pater Theſeus execratum belluis marinis deuoueret: quanquã ô ſuperi, nihil prorſum deliquiſſet.

Obiectio.

At inquiet quiſpiam, an non dignus eſt fide nonnunquam uir, cæterũ bonis moribus & recto ciuilicq; iudicio præditus, qui alterum accuſat? nõ licet tali auſcultemus, modo reliquis ſibi malis artibus tẽperarit? Age inquam, eſt ne alius Ariſtide iuſtior, ille tamen aduerſatus Themiſtocli, contra eum populi animos exacuit, inuidia gloriæ popularis, ut aiunt, uellicatus. Aliãs uir bonus Ariſtides, ue-

Dilutio ab exemplis.

rum

rum homo erat, nec felle caruit, solebatq; amare alios, alios odisse. Iam si uerum est, quod de Palamede ferunt, sapientissimus quidam Achiuorum, ac ad res alias gerendas accommodus, inuidia flagrans, insidias parasse fertur, cognato, amico, ad hæc eiusdem belli socio. Adeo naturæ hominum familiare est, hoc errore labi. Porrò, quorsum attinebat & Socratem recensere, insimulatum apud populum Atheniensem seditionis & impietatis? Quid Themistoclem aut Miltiadẽ tot partis uictoriis, suspitione proditionis notatos? Sunt enim exempla innumera, & uulgo iam pleraq; non ignota. Quid igitur faciet uir prudens in re ambigua? sanè opinor, quod Homerus in Sirenum fabula docet, pernicioſas taliũ ſermonum delitias nauigio prætereat, obturet aures, nec passim aperiat affectui cuipiam obnoxijs, sed ianitore sedulo ac fido adhibito, ratione uidelicet ac iudicio animi, recta dicentes recluſis foribus excipiat, inutiles nugas obdito pessulo arceat. Nempe ridiculum fuerit, datum ædibus ianitorem officio suo defungi, aures mentemq; uulgo patere. Postea quàm ergo tale quiddam calumniatum audieris, tute apud animum tuum rem ipsam perpende, nihil attinet qualis sit qui accusat, nihil ad rẽ faciunt alieni mores, nihil accusationis acrimonia. Quin, eo maiore cura rem discute, quo instructior uenit delator: neq; item credere conuenit iudicio & existimationi alterius, imò accusantis odio, sed suum ueri examen apud nos accuratè seruandum est, suæ item calumniatoris inuidentiæ partes dandæ. Denicq; quod utrinq; argumenta suaserint, statuendum. Tum uel odisse uel amare quem diligenter explorauimus, licet: Priusquam id factum sit, calumniæ concedere in primo statim congressu, hercle nimis quàm puerile est, ac indignũ uiro, longeq; à iusticia semotum. At uero horum omnium causſa, una est ignorantia, tenebræq; illæ, quibus suæ cuiusq; hominis rationes moresq; obuoluuntur. Iam si deorum quispiam uitæ nostræ lumen afferat, futurũ est, ut euanescat calumnia, fugiatq; in altum Barathrum, nec usquam in humanis locum inueniat, reddita nobis luce omnium uitæ studiorum, ueritatis beneficio.

Consilium de non admittenda calumnia.

Cõcludit eodẽ loco cõmuni, quo à principio utitur.

PSEVDOLOGISTA, SIVE DE APOPHRADE, HOC EST, DIE ATRO.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

INuectiua est in eum, à quo derisus fuerat, quòd Apophradis uerbo usus esset, ipsumq; dici atro comparasset. Continetur autem tota oratio duabus partibus, quarum priore ostendit, nomen Apophradis Græcum, & usitatum Græcis esse, & se rectè eo usum quoq; esse, idq; exemplis aliorum, qui similibus nominibus etiam alios nefarios ac detestabiles, probrosè appellarunt. In altera autem uitam & mores, & item sermonem ac dicendi genus illius insectatur, ostendens illum meritò ac dignè ista uoce cognominari, utpote [illegible]rum ac detestabilem, & ab alijs quoq; similibus antea appellationibus eodem modo passim notatum, afficta etiam prosopopœia linguæ, expostulaneis cum illo super abusu, & sædo ministerio, cui adhibeatur. Exordium longus paulò est ad attentionem ac docilitatem pertineens, captata interim et beneuolentia instituto suo, ab exemplo Archilochi, qui se eodem modo ultus fuerit. Post Exordium Prosopopœia Elenchi ex Menandri prologis introducitur, qui argumentum rei et occasionem scripti huius exponit. Titulus alter à materia de qua tractatur, alter ab ipsius, qui accusatur effectu siue opere sumptus est, quòd falsò de uoce Apophradis iudicarat, eamq; quasi peregrinam ac barbarã derisérat. Est enim λογίσυς examinator, ἐξεταστὴς & κριτὴς seu diaitaetès, ut Hesichius indicat.

AT quòd ignorabas nomen Apophradis (hoc est, diei atri) cuiuis facile patet. Quomodo enim accusares me ceu barbarum lingua, ob hoc, quòd de te dixi, Apophradi similem esse te (Nam mores tuos memini me, cum tali die conferre) nisi prorsus ne audisses quidem nomen hoc. Ego uero ipsam quidem Apophradem, quid sibi uelit,

Exordium ab asseueratione & intermina tione.

quidq; ſignificet, paulò pòſt docebo te. In præſentia autem Archilochi illud tibi dico, quòd uidelicet, cicadam ala comprehenderis. Si modo de poëta quodam Iambico, Archilocho audiſti aliquando, qui genere quidem Parius fuerit, Cæterum homo ſupra modum liber, & dicax, neq; conuiciari unquam ueritus, etiã ſi quãm maximè moleſtus futurus eſſet iis, qui in Iamborum ipſius ociũ incurrerent. Ille igitur cum malè à quopiam iſtorum audiſſet, Cicadam, ait, comprehendiſſe hominem alis: comparans ſe ipſum cicadæ Archilochus, inſecto uidelicet, natura quidem ſtrepero, & nulla cogente neceſſitate, uocali: quoties autem etiam ala comprehenditur, altius quiddam ſtridenti. Tu quoq; igitur, inquit, homo infelix, quid tibi uis, qui poëtam loquacẽ contra te ipſum irritas, alioqui cauſſas, & materiam Iambis ſuis quærentem? Atq; hæc tibi quoq; nũc interminor, haud equidem per Iouem me ipſum cum Archilocho cõferens, unde enim hoc poſſem, ut qui longè adeo inferior illi ſim? ſed quòd tibi conſcius ſim, innumera quædam Iambis digna, abs te in uita perpetrata eſſe. Ad quæ mihi uidetur ne Archilochus ipſe quidem ſufficere, aſſumpto etiam Simonide & Hipponacte, ut uel unum aliquod eorum, quæ in te ſunt, malorum deſcribant. Adeo ceu pueros quoſdam tecum collatos, malicia ſuperaſti et Orodœcidem, & Lycamben, & Bupalum, quibus Iambos ille ſuos conſumit. Atq; adeo uidetur deus quiſpiam riſum iſtum tunc labijs tuis immiſiſſe, quando Apophradis huius mentio facta eſt: quo uidelicet ipſe quidẽ Scythis manifeſtior fieres, quòd indoctus ſummopere eſſes, & communia hæc, & ante pedes poſita ignorares, principium autem commodum atq; aptum orationis contra te inſtituendæ, ſuppeditares homini libero, & iam olim familiariter te, idq; exactè noſcẽti, nihilq; uerituro, quo minus omnia foras eloquatur: imò uero præconum more proclamet, quæcunque agis, noctu & interdiu etiam adhuc nunc, poſt multa illa ſuperiora ac uetera. Atqui fruſtra fortaſſis & ſuperuacuum fuerit, certo atq; erudiendi modo, ad te dicendi libertate uti. Neq; enim ipſe unquam melior futurus facile es, ex ea obiurgatione, non magis, quàm ſcarabæus, ſi monitus ſit, ut ne amplius in ſtercora huiuſmodi uolutet, cum ille ſemel iſtis aſſueuerit. Neq; etiam quenquam eſſe arbitror, qui adhuc ignoret ea, quæ tu auſus aliquando fueris, quæq; homo ætate iam confectus, in te ipſum iniquè delinquis. Non ita tutus, neque obſcurè adeo malus es, neq; etiam opus quo[illegible] lem Leoninam detrahat, ut manifeſtus fias, Canthelius ſiue Asinus tantus exiſtens, niſi uero quis ex Hyperboreis paulo antè ad nos huc profectus ſit, aut intantum Cumanus exiſtat, ut non ſtatim conſpectum te, aſinum omnium contumelioſiſſimum agnoſcat, non expectato, dum rudentem etiam audiat. Ita iam olim & à me, & apud omnes, & ſæpe, res tuæ proclamatæ ſunt, & famam inde haudquaquam exiguam nactus es, ſupra Ariphradem adeo, & ſupra Sybaritam Miſthonem, & ſupra Chium illum Baſtam, qui iiſdem in rebus doctus atq; excellens fuit. Sed dicendum tamen eſt, etiam ſi frigida atq; emarcida iam dicere uidebor, ne in eam culpam incidam, quaſi ſolus illa ignorem. Imò uero aduocandus nobis Menandri prologorum unus aliquis, Elenchus uidelicet ille, amicus ueritatis, & libertatis deus, haudquaquam obſcuriſſimus ille quidem eorum, qui in ſcenam aſcendunt, ſolis uobis inimicus, qui linguam ipſius formidatis, & ſcientem omnia, & planè enarrantem, quorumcunq; uobis conſcia eſt. Plauſibile igitur hoc fuerit, ſi ille uoluerit, ante nos ingreſſus, exponere auditoribus, uniuerſam fabulæ rationem. Proinde age, ò Prologorum atq; deorum optime Elenche, uide ut planè doceas, atq; informes auditores, quòd uidelicet, nõ fruſtra neq; odij concilian di gratia, neq; etiam illotis, quod aiunt, pedibus ad orationem hanc peragendam acceſſimus: ſed cum ut priuatum quiddam ulciſceremur, tum quia, illud quod commune eſt, hominem ob maliciam ac uanitatem odio proſequeremur. Atq; hæc ſola præfatus, ac planè elocutus, propitius abi iterum è medio. Cætera uero

Amplificatio ex collatione.

Reiectio ſimulata, quæ attentiores facit.

Proſopopœia qua ex Menãdri prologis Elenchum introducit, qui ad dicendũ paret, & ueluti Protaſin quandã fabulæ exponat

nobis

nobis relinquè, imitabimur enim te, & coarguemur pleraque, ut & ueritatis & libertatis gratia, nemo te accusaturus sit. Neq; uero me, ô optime, apud ipsos cõmendaueris, neq; rursum, quæ illi adsunt, præeffuderis temerè. Non enim dignum est, deus cum sis, in os tibi uenire uerba de rebus execrabilibus adeo ac detestandis facienda. Nam Sophista atque impostor iste dicendo (hæc iam prologus inquit) Olympiam aliquando uenit, orationem multò iam antea conscriptam, recitaturus ijs, qui ad solemnem ludorum celebritatem conuenerant. Erat autem argumentum eius scripti. Pythagoras, prohibitus aliquando ab Athenienſibus communicare, ut opinor, cum ijs qui Eleusinia sacra peragebant, tanquam barbarus, eò quòd ipse Pythagoras diceret, ante ea tempora, etiam Euphorbum sese fuisse. Cæterum erat oratio ea ipsius iuxta Aesopi graculum, collectitia, ex uarijs alienis pennis consarcinata. Itaq; cum uellet haudquaquam friuola ac uana dicere uideri, ex notis ac familiaribus quendam rogat (erat autem homo ille Patrensis genere, circa lites & actiones forenses plerumq; uersatus) ut postquam dicendi argumẽtum aliquod postulasset, Pythagoram ipsi statim sufficeret. Ac ita tum fecit homo ille, & persuasit theatro, ut orationẽ illam de Pythagora, audirent. Erat igitur, id quod consequens tum fuit, iste quidem ad agendum & exprimendum gestu sermonem, ualdè ineptus, & à ratione alienus, connectens & agglomerans, ut par est, ea quæ longè antè meditata atque exercitata habuerat, tametsi impudentia, quæ quàm maxima erat, auxiliabatur quoque, ac manum porrigebat, & cum eo unà certamen obibat. Risus autem ab auditoribus undique multus. Ac alij quidem ad Patrensem illũ interea aspicientes, significationem dabant, quòd haudquaquam clàm ipsis esset, quòd illius ope fallacia ac techna hæc composita esset: alij autem, etiam ipsa ea, quæ recitabantur agnoscentes, per totum illud auscultandi tempus, unum hoc opus agebant, ut se mutuo explorarent, quo modo quisque memoria teneret, & dignoscceret, unde quicque ex ijs Sophistis, qui paulò ante nos celebres fuere, in declamationibus siue meletis quas uocant, desumptum esset. Porrò inter hæc omnia, etiam is qui orationem hanc scripsit, inter ridentes & ipse erat. Cur autem non rideret ob manifestum adeo, & ineptum, atque impudens facinus? Ac fortè, est enim risus intemperantior paulò, cum ille uoce ad canticum deflexa, lamentationem quandam, ut ipsi uidebatur, Pythagoræ decantaret. hic meus poëta, illud quod uulgo dici solet, Asinum ad lyram, uidens, in cachinnum admodum suauem solutus est, quod alter conuersus, aspexit. Et hoc est quod illos paulò antè inter se inimicos reddidit. Atque hinc, erat quidem anni principium, imò uero tertia dies à nouilunio magno, quando Romani, iuxta ueterum consuetudinem & ipsi preces quasdam pro toto anno faciunt, & sacrificia peragunt, pro eo ac ipsis rex Numa sacrificandi ritus hos constituit, persuasiq; sunt quòd eo potissimum die uotis ac precibus, Dijuacent, atque animum aduertant. In hoc igitur festo, & calendis solemnibus ridens Olympiæ tum ille, sub Pythagora isto supposititio conspicatus accedentem execrabilem, & arrogantem istum alienarum orationum histrionem, (Norat autem & mores eius exactè, & reliquam nequitiam, atque impuritatem uitæ, & quæ facere diceretur, & quæ faciens, deprehensus fuerat) tempus ad quendam amicorum, inquit, uobis est, discedere, atque hoc inauspicatum spectaculum relinquere. Nam homo iste, obuiam nobis factus, uidetur suauissimum hunc diem in apophradem nobis conuertere. Quo audito, sophista ille, mox uerbum Apophradis, ueluti peregrinum atque alienum à Græca lingua ridere cœpit, & hominem pro superiore illo risu uicissim ultus est, ut quidem ipse putabat, & ad omnes dicebat: Hui Apophras? Quid hoc autem est? fructus, an herba aliqua, an instrumentum? Num igitur comeditur,

Narratio, qua Protasis siue argumentum rei exponitur

aut

an bibitur? aut quid tandem eſt Apophras? Nam ego quidem neq; audiui unq;, neq; intelligo facile, quid nam etiam ſit, quod ille dicit. Atq; hæc tamen ille quidem putabat ſe contra hunc ualdè acerbè dixiſſe, ac multo adeo riſu Apophradem ipſam arripiebat. Cęterum non animaduertebat, quòd interim extremum contra ſeipſum inſcitiæ teſtimonium proferebat. Huius igitur gratia, orationẽ hanc ſcripſit, is qui me huc ad uos præmiſit, ut uidelicet oſtẽderet, celebrẽ iſtum ſophiſtam, communia illa Græcorum, & quæ illi etiam, qui in officinis atque tabernis ſedent, ſcire ſolent, adhuc ignorare. Hactenus Elenchus ille. Ego uero (iam enim ipſe ad reliqua fabulæ peragenda accedo) meritò debebam, uelut ex Delphico tripode, tandem illa addere, qualia uidelicet facta tua in patria fuerint, qualia in Paleſtina, qualia in Aegypto, qualia in Phœnicia ac Syria, atque exinde deinceps in Græcia & Italia: & poſtremo quæ nũc Epheſi facis, quæ quidem uecordiæ iſtius tuæ, quaſi quoddã ſummariũ ſunt & caput, & coronis morum. Poſtquam enim iuxta prouerbium, Ilienſis cum ſis, tragœdos conduxiſti, tempus iam eſt, ut propria tua mala audias. Imò uero nõdum etiam, ſed de Apophrade prius. Nam dic mihi per Pandemum, & Genetyllidem, & magnam matrem, quo tandem modo reprehendendum, ac riſu dignum uidetur nomen Apophradis? Non enim mehercle Græcorum proprium erat, ſed alicunde ex Gallorum, aut Thracum, aut Scytharum commixtione, uelut commeſſabundum introductum. Tu uero, cuncta enim Athenienſium cognita habes, ex cluſiſti illud continuò, & uelut per præconem, è ciuitate Græcorum eieciſti. Et ex eo riſus iſte uidelicet, quòd barbarè ac peregrino modo loquor, & tranſgredior terminos Atticos. At uero quid aliud Athenienſibus ita familiare ac patrium, uti hoc nomen: dixerint illi, qui huiuſmodi melius, quàm tu, ſciunt. Quapropter citius Erechtheum, aut Cecropẽ, peregrinas & aduenas apud Athenienſes eſſe probaueris, quàm Apophradis nomen oſtenderis, non proprium, aut non inibi natum, & genuinum Atticæ eſſe. Nam multa quidem ſunt, quæ & ipſi eodem modo cum cęteris hominibus omnibus appellant. Apophradem autem ſoli illi atram, & abominabilem, & inauſpicatam, & nefaſtam, tibiq; ſimilem diem uocant. Ecce didiciſti iam obiter quoq;, ſignificationem Apophradis, & quis dies ater uocetur. Quando uidelicet neq; magiſtratus de rebus conſultant publicè, neq; lites in foro diſceptantur, neq; ſacrificia peraguntur, neque quicquam eorũ, quæ more & auſpicato ſolent, tractatur. Is dies Apophras ſiue ater dicitur. Atque huiuſmodi dies apud alios alijs de cauſſis indicti ſunt. Aut enim pugna aliqua magna ac graui ſuperati ſunt, ac dies exinde tales, quibus cladem eam accepere, pro nefaſtis, & inauſpicatis ad res legitimas gerẽdas, habendos cenſuerunt: aut mehercle etiam. Atqui ineptum fortaſſis, & intempeſtiuum utiq; iam fuerit, dedoceri, ac denuo diſcere talia, uirum ſenem adeo, ne illa quidem, quæ his priora ſunt, ſcientem. Proinde hoc omnino reliquum eſt, & ſi didiceris ipſum, omnia exinde nobis ſcies. Vnde enim heus tu? Nam cætera quidem, etiam ſi ignorare, ignoſcendum ſit, ea uidelicet, quæ extra communem uiam poſita, & obſcura hominibus priuatis atq; indoctis ſunt. Diem tamẽ atrum, etiam ſi uolueris, nominare aliter quàm Apophrada non poteris. Nam hoc unum ac ſolum nomen omnium poſitum eſſe dixerit quiſpiã. At uero uetuſtorũ uerborũ alia quidem uſurpanda ſunt, alia autem non item, quæcunq; eorũ uidelicet, non ita multis conſueta atq; uſitata ſunt, ut ne perturbemus auditum, & uulneremus intelligentium * aures. Ego uero, uir optime, ſi ad te quidẽ uerba feciſſem, de te ita dicens, peccaſſem fortaſſis. Decebat enim, decebat, inquam, aut Paphlagonum, aut Cappadocum, aut Bactrianorum uerbis conſuetis ac patrijs tecum loqui, ſi intelligere deberes, quæ dicerentur, & audiendo uoluptatẽ aliquam capere. Cæteris autem Græcis, opinor, ſecundum Græcam linguam conuerſari decet. Deinde etiam Atticis per ſucceſſionem temporum multa uariantibus

Hactenus prologus. deinceps orõem ſuſcipit ipſe Lucianus.

Propoſitio. cũ diuiſione.

Veneris cognomina ſunt. Suidã uide.

I. Quæſtio, an Græcũ nomẽ Apophras & quid ſignificet.

Quid Apophras.

Præciſio.

II. Obiectio.

** Fortaſſis, nõ intelligentiũ. legendũ. Dilutio à perſonæ qualitate, & ipſius uocis.*

riantibus in lingua ſua, hoc nomen inter præcipua manſit, hoc modo ſemper, & ab omnibus ipſis dictum. Ac ſanè commemorarem etiam eos, qui ante noſtram ætatem, eodem nomine uſi ſunt, niſi & iſto modo perturbaturus te eſſem, peregrina & ignota tibi poëtarum, oratorum, & hiſtoricorum uerba recenſendo. Imò uero, ne ego quidem tibi eos dicam, qui illud uſurparunt. Omnes enim norunt. Sed tu contrà, ſi mihi unum aliquem ex ueteribus oſtenderis, qui nomine hoc uſus non fuerit, aureus, ut aiunt, in Olympia ſtatueris. Atqui ſi quis ſenex adeo, & ætate confectus, huiuſmodi ignorat, uidetur idem mihi, quòd Athenæ ciuitas eſt Atticæ, & Corinthus in iſthmo, & Sparta in Peloponeſo, ignorare. Supereſt igitur fortaſſis illud tibi ut dicas, ipſum quidem nomen apophradis noſſe te, cæterum uſum eius, ut intempeſtiuum accuſaſſe. Age itaq; & de hoc reſpondebo tibi conſentanea: tu uero animum aduerte, niſi omnino parui facis, ſi nihil ſcire uideris. Nam & ueteres huiuſcemodi multa ante nos in eos, qui tibi ſimiles erant tum, iactarunt. Erant enim tunc quoq; (ut eſt ueriſimile) moribus abominabiles quidam, & impuri, & perditi ingenijs. Atque alius quidem, cothurnum quendam appellabat, uitam illius cõparatione hac perſtringens, ut inconſtantem & ambiguam, perinde ut calciamenti genus hoc eſt. alius autem Lypaẽn*, quòd conciones turbare ſolebat, orator tumultuoſus exiſtens. rurſum alius, Hebdomam, quod perinde ut pueri ſeptimanis diebus ſolent, etiam ille in concionibus luderet, & riderer, & ſerium ſtudiumq; plebis pro ludo ac ioco haberet. Ne dederis itaque & mihi, per Adonidem, cõparare hominem perditum, & omni malitiæ innutritum, diei atro & inauſpicato. Nam nos & claudos, ad dexteram declinamus, ac maximè ſi manè uideamus ipſos. Et ſiquis ſpadonem, aut eunuchum aſpexerit, aut ſimiam quoque, egreſſus domo, ſtatim conuertit pedem, & regreditur, ominans ſibi haudquaquam proſperas diei illius res atque actiones fore, præ malo hoc primo & inauſpicato omine. A principio autem, & in foribus, & in primo egreſſu, & manè primo totius anni, ſi quis uideat Cinædum, & nefaria perpetrantem pariter, & patientem, notum ob hæc, & eneruatum, & tantum non ipſo nomine, quæ agit, præ ſe ferentem, deceptorem, præſtigiatorem, periurum, peſtem, cataſtam, barathrum, non effugiat? neque talem diei atro comparet? An uero tu talis non es? Haudquaquam negabis, ſi modo noui fortitudinem tuam iſtam qui certè & animũ attollere ob hæc mihi uideris, uidelicet quòd tibi gloria iſta rerum tuarum non prorſum perit. Sed omnibus notus es, & paſſim celebris. Quòd ſi autem etiam contrà ieris, & inficiaberis talem te eſſe, cui quæſo credibilia iſta dices? An ciuibus tuis. Nam hinc ordiri æquum eſt, at norunt illi prima tua incunabula, & quo pacto tradideris te ipſum perdito illi militi, & cum eo unà turpiſſimè ac flagitioſiſſimè oberraueris, omnia obſequens ac patiens, donec te, iuxta prouerbium, pannum lacerum, detritum & confectum extruſit. Etiam illa meminerunt, ut eſt conſentaneum, quæ in theatro adoleſcens egiſti, quando ſaltatoribus, ac mimis ſubſeruiebas, & in ducendis ordinibus ſeu choris, quaſi quidam dux eſſe cupiebas. Quippe nemo ante te theatrum ingrediebatur, nemo ne nomen quidem fabulæ quod eſſet, renunciabat, ſed tu ornatè admodum, ſubligatis aureis crepidis, & indutus ueſte tyrannica, antecæteros immittebaris, qui beneuolentiam à thearro poſtularet, coronas ferens, & cum plauſu rediens, honore tandem ab ipſis affectus. At nunc oratores, & ſophiſta, & ob hoc ſi audiant aliquando talia de te illi, iſtud ex Tragœdia uidelicet: Et ſolem geminum, & dupliciter ſe oſtendere Thebas, putabunt: & in promptu atque in ore tum omnibus ſtatim notum illud erit: Hiccine ille? qui tum? & quæ poſt illa ſequuntur. Proinde & ipſe rectè facis, qui omnino non aſcendis ad illos, neque in patriam crebro uentitas, ſed fugis illam ultrò, quanquam neque hieme malam, neque æſtate moleſtam ni-

III. Obiectio.

Dilutio ab exemplis.

Hoc noie notatus fuit Therameneſ, de quo Xenophon lib. 2.

* ἀλυκτῆρ uidelicet deducta uoce, qđ moleſtare & uexare ſignificat.

II. Pars, qua uitã aduerſarij inſectatur, ut dignã appellatiõe iſta.

Diſtributio, qua quõ ſingulis locis uixerit exponit, et primo in patria.

mis, ſed pulcherrimam & maximam omnium in Phœnicia ciuitatum. Nam co argui, & cum ijs, qui uetera illa ſciunt, ac meminerunt, conuerſari, laqueus reuera tibi eſt. Sed quid iſta fruſtra nugor? Quem enim tu unquam uerítus fueris? aut quid turpe putaueris, eorum etiam quæ extrema ſunt? Audio autem et poſſeſſiones eſſe tibi apud illos magnas, nimirum miſeram illam turriculam, cũ qua Sinopenſis illius dolium collatum, Iouis atrium uideri queat. Proinde ciuibus quidem tuis haudquaquam ullo modo perſuaſeris, ut non omnium deteſtabiliſſimum te credant, & commune adeo totius ciuitatis dedecus. Fortaſſis autem & cæteri habitantes in Syria, eadem de te, cum illis teſtabuntur, ſi te dicas nihil mali aut reprehenſione dignum fecíſſe. Nam me Hercle Antiochia quidẽ etiam ipſum iſtud opus uidit, quando, cum adoleſcẽtem illum Tharſo uenientẽ, abduxiſſes. Sed & detegere ipſa inhoneſtum fortaſſis mihi fuerit. Verumtamen norunt, & meminerunt illi, qui tum aſtabant uobis, atq; aſpiciebant, te quidem in genu inclinatum, illum autem noſti quid facientem quoq;, niſi omnino perpetua rerum obliuione laboras. At in Aegypto illi fortaſſis non norunt te, qui te poſt præclara iſta in Syria, certamina, fugientem inde ob ea, quæ modo dixi, ſuſceperunt, cum te ueſtiarij inſequerentur, à quibus ueſtibus præcioſis cõparatis, uiaticum tum habebas. Sed non minus Alexandria quoque conſcia tibi eſt. Et per Iouem haudquaquam poſteriorem eam Antiochia cenſeri decebat, niſi quòd proteruitas iſta tua manifeſtior, & turpitudo flagitiorum inſanior illic fuit, & nomen, ob hæc maius, & ſuper omnia caput adapertum. Vnus tantum fuit, qui crederet tibi inficias eunti, quòd nihil tale commiſiſſes, ac poſtremus auxiliator tibi fuit, is qui ſtipendium dabat, uir inter præcipuos Romanorum. Nomen autem ipſum permittes mihi, ut taceam, & hoc, apud omnes eos qui ſciunt, quem dicam. Ille igitur, cætera quidem, quæcunq; ſuſtinuit in cõuerſatione illa à te perpetrata, quid attinet dícere? At uero quando te deprehendit in genibus adoleſcentuli pocillatoris, œnopionis iacentem, quid putas? credidit ne tibi, talem te non eſſe, cum ipſum opus aſpiceret? Haudquaquam opinor niſi prorſus cæcus fuit, uerum apertam uoluntatis atq; animi ſignificationem dedit. Cum teſtatim ex ædibus eiecerit, & eas expiamentis quibuſdam luſtrauerit poſt exitum inde tuum. Nam Achaia quidem, & Italia tota referta eſt operibus tuis, & fama ea, quæ ob illa conſecuta eſt, & ſanẽ gratulor tibi ob tam præclaram laudẽ. Quare ad eos qui mirantur ea, quæ nunc Epheſi abs te geruntur, illud equidem dico, quod ueriſſimum eſt, quòd mirum foret, ſi nõ mirarentur, ſi prima illa tua opera noſſent. Atqui nouum hic iſtud uidelicet cum mulieribus quoq;, addidiciſti. An non congruum igitur, dic mihi, fuerit, hominem talem Apophradem appellari? Sed quid, per Iouem? num etiam oſculari ore inſuper uoluiſti nos ob talia facta? Iſtud igitur contumelioſiſſimè facis, & maximè erga eos, quos minimè decebat, ſectatores tuos, quibus ſatis fuerat, illa ſolum mala ab ore tuo percipere, uerborum uidelicet barbariem, & uocis aſperitatem, & indiſcretam, atq; inordinatam enunciationem, & à Muſis omnino alienam, & id genus alia. oſculari autem etiam te ſupra hæc: abſit ò malorum auerſor Hercules. Nam ſcutum potius, aut uiperam oſculari ſatius fuerit. Quòd in morſu ibi omne periculum, & omnis dolor, & medicus accerſitus, facilè illum qui depulerit. A tuo autem oſculo, & ueneno iſto, quis quæſo uel ad ſacra, uel ad aras accederet? Quis autem deus exaudiret etiam precantem? quàm multis luſtrationibus, multiſq; fluminibus opus foret? At talis ipſe cum ſis, derides alios ob nomina, ac uerba, cum tu interim facinora talia ac tanta perpetrare ſoleas. Atqui ego quidem ſi Apophradis uocabulum ignorarem, erubeſcerem potius, nedum ſi dixiſſem, inficias irem. Te uero nemo noſtrũm accuſauit adhuc quòd ἐρωμολόγος dixeris, & προπομπόδλιπτας, & ἐμπιμπρᾶν, & ἀθηνᾶς pro Athenas deſidero, &

Quæ Antiochiæ.

Præciſio.

Quæ in Aegypto.

Quæ Alexandriæ.

Quæ Epheſi.

Regeſtio.

ἀθρωμᾶς fortaſſe, quod rudere ſignificat, & λέγειν μάδλιπτος uocet, etiam Ariſtophanes utitur pro futili & nequam in de hic προπομπόδλιπτα finxit. ἐμπιμπρᾶν pro perorare uidetur ab affectatoribus poni. ἀν-

ἀνθοκρατεῖν, & σφενδονίζειν, & χειροβλημᾶδη. Malum te malè perdat Mercurius Logius, unà cum ipsis uerbis. Vbi enim huiusmodi scripa reperis? In angulo fortassis alicubi alicuius ex poëtis istis Ialemo frigidioribus defossa, situ & araneis oppleta, Aut alicubi ex libris Philænidos, quos in manibus crebro habes: ueruntamẽ ne, atq; ore tuo digna. * Quia autem oris mentionem feci, quid diceres quæso, si te in ius uocaret lingua, Fingamus enim hoc pacto, & te iniuriæ, aut quod modestius paulò foret, contumeliq; ac cusaret, ita dicens: Ego te, ingratissime, pauperem atq; inopem susceptum, & uictu quoq; carentem, principio quidẽ in theatris celebrem feci: nunc quidem Ninum, nũc autem Metiochum, deinde paulò post Achillem quoq; exhibens. Post hæc autem docentem pueros syllabas nectere, longo tempore alui. Iam autem & alienas istas orationes, uelut in scena, exhibentem, sophistam uideri feci, eamq; gloriam tibi, quam minimè conueniebat, adaptaui. Quid igitur tantum habes, quod imputare mihi possis, ob quod adeo contumeliose me tractas? & iniungis mihi mandata quædam turpissima, & ministeria execratione digna? Non satis mihi sunt, ea quæ per diem fiunt, opera nefaria, mentiri puta, & peierare, & tot nugas atq; ineptias exhaurire: imò uero cœnum uerborum istorum, euomere: sed neq; noctu me miseram, ocium ducere sinis, sed sola ego omnia tibi facio, & proculcor, & contaminor, ac lingua perinde ut manu uti decreuisti, & quemadmodum alienam contumelia afficis me, tantisq; malis obruis. Loqui meum opus solum est. Talia autem facere ac pati, quę tu cogis, aliis partibus iniunctum est. Quare utinam & me aliquis, ceu philomelæ illam execuisset. Nam mihi beatiores illorũ linguæ uidentur, qui liberos suos deuorarunt. Huiusmodi, per deos, igitur, si lingua diceret, propria aliqua assumpta sibi uoce, ac barba tua, uelut patrona aduocata, quid quæso respõderes ipse? Illa scilicet, quæ & ad Glaucum nuper abs te dicta sunt, cum ille te ob opus iam actum accusaret, quòd ob hoc celebris breui tempore, & notus omnibus factus esses. Vnde ergo ita celebris? ob orationes ne redditus? At sufficit quo modocunq; clarum ac celebrem esse. Deinde etiam connnmerarer ipsi multas istas appellationes, quas passim apud uarias gentes adeptus es. Quo magis etiã miror, quòd cum Apophradem audieris, ægrè tantopere tuleris, ob illa autem nomina nihil indigneris. Nam in Syria quidem Rhododaphne uocatus es, quã obrem autem ita me Minerua amet, erubesco dicere, quare quantum quidem in me est, obscurum etiam maneat. In Palestina autem Sæpis nomine, ob barbæ, opinor, spinositatem, quoniam inter opus pungere solebat. Adhuc enim tondebas ipsam. In Aegypto uero, Angina dictus es, quod per se manifestum est. Nã aiunt te propemodum suffocatum esse, cum in nautam quendam crassiorem, ex ijs qui in onerarijs atq; maioribus nauibus sunt, incidisses: qui tibi, postquam imposuisset, etiam ipsum os obturauit. Nam Athenienses quidem, optimi illi, obscurius nomen nullum, dedere tibi, sed literæ unius appositione te honorantes, Atimarchum appellarunt. Decebat enim & illud affectatum ac nouum habere te. In Italia autem, papæ, heroicum illud, Cyclops uocatus es, quòd aliquando etiam ad ueterem ornatum ac modum illum, iuxta ipsa Homeri poëmata, uersibus peragere tu quoq; turpitudinem illam affectasses. Ac ipse quidem iacuisti ebrius iam, mulctrale habens in manu, Polyphemus uidelicet coire gestiens, adolescens autem mercede conductus, rectam habens uectem, probè admodum acutam, quasi Vlysses quidam te inuadebat, excussurus uidelicet oculum,

Quem tamen haud tetigit, iuxtaq; elabitur hasta,
Et ferit extremum uibrata cuspide mentum.

ἀνθοκρατεῖν, fortassis pro ἀνθοφορεῖν. Vnde ἀνθοφορίαι, festa Proserpinæ. σφενδονίζειν, obscurum, an à σφενδόνη cum oculorum partem, quæ pupillã cingit, significat, accipiendũ p̃ mnuere, ut faciunt puellæ, petis oculis. an ab eadem uoce cum fibulam & ornamentum muliebre significat.

χειροβλημᾶδη aũt manubus cogi rectare papillas mulierũ, id quod βλημάζειν quoque per se significat. Logius aũt Mercurius cognomine dicitur, quasi eloquentiæ præses. De Ialemo Erasmus in prouerbijs. De Philenide suprà in Amoribus quoq; mentio facta est.

* Prosopopœia linguæ expostulantis cum abutente.

Quòd et aliis nominibus probrosis appellatus fuerit.

Fortassis enim nomen illius Timarchus fuerat.

neq; enim abſurdum, aut ineptum puto fuerit, cum de te uerba faciamus, frigidiora quoq; paulò hæc dicere. Tu uero Cyclops ille, diducto ore, & quàm latiſſimè licebat, hians, ſuſtinebas ab illo tum occæcari tibi maxillam. Imò uero quẽ admodum charybdis, quærebas unà cum ipſis nautis & clauis, & uelis totum illum abſorbere Vtin, ſiue Neminem. Atq; hæc tum aſpiciebant etiam cæteri, qui aderant. Deinde poſtero die, una ea tibi defenſio erat, ebrietas, & ad merum cõ fugiebas. His igitur ac talibus nominibus opulentus cum ſis, pudore afficeris erga Apophradem, per deos itaq; dic mihi, quo pacto afficeris, cum illa quoque dicunt plerique, λεσβιάζειν & φοινικίζειν? num igitur & hæc perinde ut Apophradem ignoras, & exiſtimas fortaſſis etiam laudari te ab ipſis? An hæc quidem, ut cõ ſueta & familiaria noſti: Apophradem autem ut ſolam ignotam improbas, & à catalogo uerborum tuorum excludis? Proinde non indignas pœnas nobis exoluis, ſed etiam muliebri conſortio, & ad Gynecæa uſq; notus es. Nuperrimè igitur cum nuptias quaſdam Cyzici, ambire auſus eſſes, probè admodũ explorata omnia habens, optima illa mulier, reſpondit: Haudquaquam, inquiens, uirum eum accepero, qui ipſe quoq; uiro indiget. Et tamen in talibus rebus conſtituto tibi, adhuc uerborum cura eſt, & rides, conſpuiſq; cæteros. Meritò ſanè. Neq; omnes ſimilia tibi dicere poſſumus. Vnde enim, aut quis adeo in uerbis audax foret, ut contra tres adulteros, pro gladio tridentẽ poſtulet. De Theopompo* autem ob Tricaranum, in iudicio agentem, dicat, tricuſpide oratione ipſum confeciſſe ciuitates præſtantiores. Et rurſum tridente interfeciſſe ipſum, Græciam: & eſſe Cerberum in oratione. Nam paulo antè & lucerna accenſa, quærebas fratrem quendam, ni fallor, mortuum, & alia infinita: quorum ne mentionẽ quidem facere dignum eſt, excepto ſolo illo, quod, qui audierunt, memoriæ retulere. Diues quidam opinor, & duo pauperes erant, inter ſe inimici: poſtea de diuite loquens: occidit, inquis, θάτερον τὼ πτώχω. Ridẽtibus autem, ut par erat, iis qui tum aderant, corrigens uidelicet tu, & id quod erratum erat, reſtituens: Haudquaquam, ſubiicis, ſed ἄτερον αὐτὼ occidit. Omitto antiqua illa: † puta τριῶν μνοῖν, & ἀνωνυμία, & πίτταμμα, & ἐκχύτρων, & quæ alia præclara in orationibus tuis effulgent. Nam quæ paupertatis cauſſa facis, ò cara Adraſtia, nemini exprobra uero. Ignoſcendum enim, ſi quis fame coactus, depoſito à ciue accepto*, deieraret ſe illud haudquaquã accepiſſe: aut ſi quis impudenter poſtulat, imò uero mendicat, & furatur, & publicanorum more, rapit. Haud equidem iſta dico. Neq; enim inuidia ulla eſt, quoquo modo depellere inopiam, ſed illud intolerabile tandem, pauper cum ſis, in ſolas huiuſmodi uoluptates omnia ea profundere, quæ per impudentiam iſtam acquiris. Niſi ſiquid utiq; etiam laudare mihi conceſſeris, admodum urbanè abs te factum, quando cum Tiſiæ artem noris, bis Coracis ♣ opus ipſe peregiſti, ſubreptis ſtulti illius ſenis, triginta aureis. Ille autem propter Tiſiam, pro libro, ſeptingentas & quinquaginta drachmas exoluit, deceptus uidelicet. Multa adhuc alia poſſem dicere, ſed tamen cætera quidem uolens remitto tibi. Illud autem ſolum adhuc uerbis addam. Age iſta quidem fac, ut tibi lubet, néue deſieris huiuſmodi in te ipſe debacchari. Ab illo autem cauе. Non enim pium aut fas eſt, eandem Veſtam, eos qui talia committunt, inuocare, & amicitiam præbibere, eadem q; obſonia attingere. Sed neq; illud: ob uerba uidelicet oſcula: idq; cum iis, qui tibi non multò antè, apophradam ipſum os effecere. Ac poſtquam ſemel admonitionem amicam exorſi ſumus, etiam illa ſi uidetur, abs te amoue, unguento pura canos iſtos inungere, & pice ſola illa, quę ſcis, uelli. Nam ſi morbus quidem aliquis urgeret, totum corpus curandum foret: nunc autem cum nihil ægrotas tu huiuſcemodi, quid attinet pura, ac lęuia, & glabra illa tibi reddi, quæ ne aſpici quidem fas erat. Illud tibi unum relictum eſt, qui doctrinam ac ſapientiam præ te feras, cani uidelicet, & non amplius nigricare; id tanquam operculum quoddam malitiæ ac deteſtabilitatis iſtius ſit.

Pro-

Obſcænarũ rerum uerba ſunt, à morib. Leſbiarũ & Phœnicum ſumpta.

Hactenus uitã & facta inſectatus eſt, iam et ſermonẽ et dicẽdi genus. Arx ſiue caſtellũ fuit Argquorũ, ut Suidas, Pollux, Phliaſius.

Alterũ amicorũ. ſed θάτερον neutrum eſt, cũ τοῦτος maſculino genere ponatur. ἄτερος & nõ caſu dicitur, ὁ ἕτερος, non ὁ τοῦ ἑτέρου.

† Triũ mentiũ, tẽpeſtas uolo, eſſũdo. In quibus dũ affectat Atticus uideri, & numeros conſundit, & uerbis obſoletis utitur.

♣ Alludit ad ſignificationẽ κόραξος, id eſt corui fuere aũt Tiſias et Corax primi inuẽtores artis Rhetoricęs, ut et Cicero meminit.

Proinde parce ipſis per Iouem, cum in hoc, tum maximè in barba ipſa, neq; polluas hanc amplius, neq; contumelia afficias, aut ſi prorſus hoc nequeas, noctu ſaltem & in tenebris. Interdiu autem apage. Eſt enim omnino ferum, ac beſtiale. Vides nequanto ſatius fuerat tibi camarinam immotã relinquere, neq; apophradem deridere, quæ tibi Apophradem, & atram totam uitam reddiderit? An etiam amplius aliquid deſideras? Nam quod ad me attinet, nũquam quicquam deficiam. Nondum igitur ſcis, quòd totum attraxiſti tibi plauſtrum, cum conueniret, õ pæpalema (id eſt, omnifariam ſcelerate) atq; cinæde, uereri te ſi quis homo hirſutus, & iuxta antiquum illud, Melampygus, acerbè ſolũ intueretur te. Fortaſſis iam hæc quoq; ridebis, pæpalema quòd dixi, & cinædum, perinde ut ænigmata quædam & griphos audiens. Ignota enim tibi ſunt, tuorum operum nomina. Quare licet tibi iam etiam hæc cauillari, niſi tibi tripla atq; etiã quadrupla Apophras iam parta eſt. Accuſes autem teipſum ob hæc omnia, licet. Nam ut præclarus ille Euripides dicere ſolitus fuit. Oris indomiti, & ſtulticiæ, & iniquitatis, finis infelicitas eſſe conſueuit. *Epilogus per exprobrationem et amaru lentiam.*

Verſiculi Euripidis ſunt in Bacchis.

ἀχαλίνων στομάτων
ἀνόμου τ' ἀφροσύνας
τὸ τέλος δυσυχία. &c.

DE DOMO.

INTERP.

ARGVMENTVM.

OBliqua quædam domus laudatio eſt, cuius & ſitum & ſtructuram, & tecti, cæterarumq; partium ornamenta, poſtremo etiam parietum picturas deſcribit, additis paſſim amplificandi gratia, etiam ſimilitudinibus quibuſdam. Atq; hæc omnia ſub diſputationis, ſeu contentionis quadam figura, qua de pulchritudine domus utrum ea uidelicet, ad inuitandum, & iuuandum oratorem in ea dicentem, plus profit, an noceat, diſputatur. Cuius quidem affirmatiua pars priore loco tractatur ab effectu & poteſtate pulchritudinis comprobata, additis & exemplis, & ſimilitudinibus, eôdem pertinentibus. Altera autem, ac negatiua per Proſopopœiam ſubiungitur. Fingitur enim alia quædã alterius oratio, ſuperiorem refellere, et ſimilitudines, et quæ de ui pulchritudinis à ſuperiore afferuntur, per inuerſionem cõfutare, ipſa autem ſuam ſententiam ab alijs elegantiæ ac pulchritudinis effectibus, præterea & Herodoti teſtimonio, & ipſorum auditorum exemplo, confirmare. Ac in priore quidem parte ſitus domus, & tecti, cæterarumq; partium elegantia depingitur: in poſteriore uero parietum picturæ, deſcribuntur, ut ex ea quoq; re, nouitas ac gratia quædam ſcripto accedat.

RGO Alexander quidem expetiuit in Cydno lauari, cum pulchrum adeo, & perſpicuum fluuium eum conſpicatus eſſet, deinde & tutõ profundum, & leniter concitatum, & æſtatis tempore gelidum, adeo etiam, ut ſi iam antea manifeſtum eum morbum, quo poſtea ex illo ægrotare cœpit, præuidiſſet, non facile, ab illius lauacro abſtinere ſe potuiſſe uideatur: Domum autem ſiquis uideat, mole maximã forma pulcherrimam, luce clariſſimam, auro fulgentiſſimam, denicq; & picturis floridiſſimis, non expetat in ea orationem, uelut teſtato relinquere, ſi fortè circa hoc ſtudium uerſetur, & celebrari intus, & inclareſcere ac uoce illam implere, & quãm maximè licet, etiam ipſe pars quædam pulchritudinis illius eſſe, ſed ſtatim poſtquam diligentius paulò contemplatus illam, atq; admiratus tantummodo fuerit, iterum inde abeat, mutam, & orationis expertẽ illam relinquens, neq; alloquendo quicquam uidelicet, neq; ſermonem cõferendo, perinde atq; linguis aliquis, aut qui inuidia quadam tacere decreuiſſet? At Hercle neq; honeſti, aut ſtudioſi ullius officium hoc, neq; eius qui pulcherrimarum rerum amore teneatur, ſed ruſticitas multa atq; inſcitia eſt, & præterea amu

Exordium à collatione.

Adaptatio amplificata circũſtantijs, continẽs propoſitionem.

A decoro & qualitate perſonarum.

ſum certē & barbarum quiddam, ſuauiſſimis rebus ſe ipſum, uelut indignum, abſtinere, & à pulcherrimis uelut exulem relegare, neq; intelligere, quòd non eadem circa ſpectacula, lex poſita ſit idiotis, ſiue indoctis, & eruditis uiris. ſed illis quidem ſufficit, commune hoc, uidere ſolum, & circumſpicere, atque oculos circunferre, ac ſurſum uerſus tectum ſpectare, manumq; attollere, & cum ſilentio noluptatem capere, præ metu, nequid non ſatis dignum iſs, quæ ſpectantur, dicendo proferat. At qui cum eruditione, ſiue iudicio aliquo ſpectat ea quæ pulchra ſunt, ille haudquaquam, puto, contentus erit, uiſu tantum, id quod delectabile eſt, decerpere, aut mutus ſpectator pulchritudinis eſſe: ſed enitetur, quoad fieri poteſt, & immorari in eo, & oratione compenſare uiſum. Cæterum compenſatio ea, non laus modo domus. Nam hoc quidem fortaſſis, adoleſcentem inſularem decebat, Menelai uidelicet domum cum admiratione quadā ſpectare, & cum iſs, quæ in cœlo pulchra ſunt, ebur & aurum ipſius comparare, ut qui in terris pulchrū aliud nihil uidiſſet, ſed & dicere in ea, & optimis quibuſq; conuocatis, orationis ſpecimen exhibere, pars quædam laudis hoc quoq; fuerit.

A iucundo ex effectis.

Atq; adeo rem ſuauiſſimam arbitror eſſe, Domum pulcherrimam ad ſuſcipiendas orationes, adapertam, laudisq; & comprecationis plenam, paulatim ipſam quoq;, perinde ut antra, uoces referentem, & iſs quæ dicuntur, reſpondentem, & protendentem poſtrema ſermonis, & ultimis uerborum immorantem. Imò uero, quemadmodum docilis aliquis auditor ſolet, ea quæ dicta ſunt memoriæ repetentem, & eum qui dicit laudantem, [illegible] haud quaquā à muſis alienam cum ipſis facientem: quale quiddam accidit & ſpeculis paſtorum tibijs & cantu reſonantibus, uocem in contrarium repercuſſa, atq; in ſe ipſam reuertente. Idiotæ autem & indocti putant uirginem quandam eſſe, quæ canentibus uel clamantibus, hoc modo reſpondeat, in mediis alicubi præcipitijs habitantē, ac loquentem intus de rupibus.

Amplificatio à ſimili.

Aliud ab effectu.

Mihi itaq; uidetur unà cum magnificentia domus ac ſumptu, etiam dicentis animus attollere ſeſe, & ad perorandum excitari, utpote cui ipſe quoq; uiſus ſubminiſtrat ac ſubijcit nonnihil. Fermè enim intrò per oculos permanat ac deſcēdit ad animum uſq; pulchrum aliquid, ad quod deinde ille exornatam & compoſitam orationem foras emittit. An uero Achilli credimus, uiſum armorum intendiſſe, illum contra Troianos impetū, & poſtquam idem illa, experiendi tantum gratia induiſſet, elatum fuiſſe, & ueluti ſublimem ad belli deſiderium abreptum, Orationis autem atq; dicendi ſtudium non eodem modo pulchritudine locorum accendi? Atqui Socrati quidem ſatis fuit, platanus illa ingenioſa, & herba uireſcens, & fons perſpicuus, non longè ab Iliſſo, atque ibi & reſidens, cum Phædrum illum Myrrhinuſium uerbis eludebat, ac Lyſiæ, Cephali illius filij, orationem redarguebat, tum muſas quoque accerſebat, credebatq; uenturas eas eſſe in ſolitudinem, & coadiuturas ſe, ad illam tum de amore inſtitutam orationem. Neq; uerebatur, homo ſenex aduocare uirgines ad amores maſculos intelligendos. Nos autem in locum, adeo pulchrum non putemus eas uel inuocatas uenturas eſſe? At ſanè non in umbra ſolum, aut ſub platani pulchritudine receptaculum hoc erit, neq; etiam illa ad Iliſſum amœnitate relicta, regis domum auream, cum hac contuleris. Nam illius quidem admiratio, omnis in magnificentia ac ſumptu conſiſtebat, ars autem, uel pulchritudo, uel delectatio, uel concinnitas partium, uel iuſta etiam proportio, nulla reſpondebat, neq; etiam auro ſparſim ac modeſtè ornata erat, ſed erat ſpectaculis planè barbarum, opulentia mera, & inuidia aſpicientium, & felicitatis iactantia iſs qui eam poſſidebant: quod autem uerè laudares, nihil illi aderat. Neq; enim ratio ulla erat Arſacidis pulchri, neq; oſtentationes ſuas ad uoluptatem comparabant, neq; etiam curabant, laudaturi ne eam eſſent ſpectatores, an non, ſed hoc ſolum, ut cum ſtupore quodam intuerētur. Non enim honeſti amantes, ſed diuitiarum ſtudioſi, barbari ſunt. At huius domus pulchritudo, non ad barbaricos

Inconſti domus à cultu eorum.

Adoptio.

aliquos

aliquos oculos, neq; ad Perſicam arrogantiam, aut regiam iactantiam compara-
ta eſt: neq; pauperem modo ſpectatorem, ſed ingenioſum aliquem poſtulat, &
cuius non ſolum in uiſu iudicium, ſed & conſideratio aliqua, atq; æſtimatio uer-
ba ſequantur. Nam quòd & ad pulcherrimam diei partem reſpicit (pulcherri-
ma autem ipſius pars, & amabilis maximè, principium eſt) & ſolem proſpicien
tem ſtatim excipit, & lumine ad ſatietatem uſq; repletur, foribus adapertis, pro
eo ac ueteres quoq; templa ſua ſtatui, & ad ſolem aſpicere fecerũt. Deinde quòd
& longitudo cum latitudine, & rurſum, utraq; hæc cum altitudine iuſta propor
tione conſentiunt, & feneſtrę liberæ undequaq;, à nulla parte impediunt, & ad
quodlibet anni tempus benè comparatæ atq; appoſitæ ſunt, hæc, inquam, quo-
modo non ſuauia omnia, & multa laude digna? Præterea autem & tecti mire-
tur quiſpiam illud, quòd in tam pulchro nihil affectatum, aut nimium, in tam e-
leganti, nihil quod reprehendere merito poſſis, & quòd aurum, quibus additũ
eſt, decorè, atq; concinnè reſpondet, neque ubi opus eo eſt, ibi immodicè aut ſu-
perfluè accumulatum. Sed perinde ut & mulieri modeſtæ ac pulchræ ſatis erit,
ad formam inſigniorem reddendam, uel circa collum tenue aliquod monile, uel
circa digitum annulus geſtabilis, uel de auribus ſuſpenſæ inaures, aut annulus
quiſpiam, uel tænia comam diffluentem colligans, quæ tantum pulchritudini
apponit, quantum ueſtitui purpura ſolet. At meretrices certè, & maximè defor
miores earum, & ueſtem purpuream totam, & cerulcem auream facere ſolent,
magnificentia uidelicet ſumptus iſta, uenuſtatem atq; amabilitatem quandam
uenantes: & quod pulchritudini deeſt, appoſitione externæ delectabilitatis, ceu
quodam ſolamine compenſantes. Arbitrantur enim & humeros ſuos nitidio-
res apparere, reſplendentes unà cum auro, & pedis craſſitiem & inæqualitatẽ,
ſub aureo ſandalio tectum iri, faciemq; etiã ipſam amabiliorẽ fore ſi unà cum eo
quid ſplendidiſſimum conſpiciatur, at illæ quidẽ hoc pacto. Modeſta uero mu
lier, auro quidem pro eo ac ſatis eſt, & ad illa ſolum, quibus opus eſt, utitur: pul
chritudinem uero ſuam, haudquaquam uerebitur etiam nudam exhibere ſpe-
ctandam. Proinde etiam huius domus tectum, imò potius caput formoſum qui
dem, per ſe ipſum quoque eſt, auro autem in tantum exornatum eſt, quantum et
cœlum noctu ſtellis, certis ſpacijs inter ſe diſtantibus, circumcirca ſplendet, cer
tisq; idem interuallis igne collucet. Quòd ſi totum foret igneum, haudquaquã
certè pulchrum, ſed terribile nobis uideretur. Cæterum & hoc uidere licet, au
rum hic haudquaquam otioſum, aut delectandi modo gratia, reliquo ornatui
interſpersum eſſe, ſed & fulgorem quendam non iniucundum de ſe præbere, &
totam domum rubore ſuo uelut inficere. Quando enim lumẽ diei incidens ap
plicatur, & commiſcet cum auro, commune quiddam reſplendẽt, & duplicem
ruboris claritatem ac rutilantiam exhibent. Proinde ea quidem quæ ad faſtigi-
um & uerticem domus pertinent, huiuſmodi ſunt, ut Homero aliquo laudato-
re opus habeant, qui illam uel celſitectam, perinde ac Helenes thalamum, uel
ſplendoroſam, uelut Olympum ipſum appellet. Reliquum autem ornatum,
& parietum picturas, & colorum pulchritudinem, & uniuſcuiuſque euidenti-
am, & diligentiam & ueritatem, cum ueris aſpectu, et prato aliquo florido, haud
iniquum fuerit, comparare. Niſi quòd illa quidem defloreſcunt, & emarce-
ſcunt, & immutantur, & abijciunt pulchritudinem. Hoc autem, uer perpetuum
& pratum nunquam marceſcens, & flos immortalis, utpote ſolo riſu apprehen
dente hęc, & decerpente ſuauitatẽ, eorum quæ carpuntur. Atqui tot ac talibus
quis non uoluptate afficeretur, ſpectandis: aut quis nõ magnopere expeteret, et
iam præter quàm poſſet, inter ea orationem habere? cum ſi fat turpiſſimam eſſe
ab iſs quæ riſu percipiuntur, ſuperari atq; à tergo relinqui. Maximam enim al-
liciendi uim habet, aſpectus pulchrorum, non inter homines modo, ſed et equus
libentius, opinor, curſurus fuerit, per campum decliuem, & mollem, placidè re-

Deſcriptio domus. Situs.

Tectũ et exor natio eiuſdẽ.

Amplificatio à ſimili. ὀροφὸν eſt in Græco, qđ palã annu li ſignificat propriè.

Abuſus

ὐψόροφος, ut Iliad. 5. αἰγλήεντα

Reliquarum partiũ elegan tia.

Redit ad loca tũ de effectu et ui pulchri

tudinis, quẽ et exemplis cõprobat.

cipientem gressum, & sensim cedentem pedi, neq; rẽferientem, aut resistentem ungulæ. Toto igitur tunc utitur cursu, totumq; seipsum tradens celeritati, certat etiam cum campi pulchritudine. Pauo autem, incipiente uere, ad pratum

Equi.

II.

Pauonis.

aliquod accedens, quando & flores prodeunt, non amabiliores modo, sed &, ut ita dixerit quispiam, floridiores: & quod ad colores & tincturam attinet, liquidiores, ipse quoque extentis pennis, ijsq; ostensis Soli, & sublata cauda, eamq; undiq; circa se pandens, spectandos exhibet & illius flores, & uer istud pennarum, perinde ut prato ad huiusmodi contentionem, & certamen ipsum prouocante: conuertit quippe seipsum, & circumagit, & quasi quandam pompam egit pulchritudinis suæ. Quando uidelicet etiam admirabilior apparet ad splendorẽ solis, uariantibus se coloribus, & paulatim in alios atq; alios transeuntibus, aliamq; ac nouam formositatis speciem subinde recipientibus. Accidit autẽ hoc potissimum in circulis, quos in summis pennis habet, quarum quamlibet, quasi quædam irides circundant. Nam qui ante æreus uisus fuit, mox inclinãte se paulum illo, aureus conspicitur: & rursum quod ad solem cæruleum apparuit, si sub umbram transferatur, uiride uidetur. Adeo ad luminis uicissitudinem, pennarum ille ornatus uariatur. Nã quòd & mare idoneum est ad prouocandũ, &

III.

Maris.

ad cupiditatẽ concitandam, quãdo tranquillum uidelicet est, ipsi scitis, tametsi ego nõ dicam, quandoquidẽ, etiamsi quispiam longissimẽ à mari continentẽ incolat, & omnino nauigationis inexpertus sit, nihilominus tamẽ & ipse cupit ingredi illud, & circumnauigare, & quàm procul à terra in altum deduci, ac maximè si uideat auram quidem leniter à tergo prosequentem uelum, nauem autem placideq; ac leuiter per summos paulatim fluctus labẽtem. Atq; ob eam quidem

Adaptatio.

rem, etiam huius domus pulchritudo idonea satis atq; efficax est, ad prouocandas orationes, & ad excitandos dicentes, omnibusq; adeo modis celebrem aliquem reddendum. Proinde ego quidem hisce credo, & iam dudum persuasus

Epilogus.

sum, & in domũ dicendi gratia ingressus sum, pulchritudine illius ueluti rhombo, aut Sirene aliqua tractus. Spem haud exiguam habens, etiamsi antehac orationes meæ deformes, atq; inelegantes fuerint, exinde pulchras atque elegantes eas usum iri, perinde ac ueste aliqua pulchriore exornatas. Cæterũ altera quædam oratio haudquaquam ignaua, sed ualdè generosa quoq;, ut ait, & inter lo-

Cõfutatio superioris orõnis, per prosopopœiam.

quendum, refellebat me, & interrumpere sermonem conabatur, & postquam dicendi finem feci, haudquaquam uera hæc dicere me ait: sed mirari se, si dicam aptiorem esse ad orationes recitãdas ac peragendas, domus pulchritudinem pictu-

ris atq; auro exornatam. Nam ipsum contrarium planè euenire. Imò uero, si uidetur uobis, ipsa huc accedens oratio, pro se, tanquã apud Iudices uos, dicat, quatenus conducibiliorem putet esse dicenti, domum simplicem atq; deformem.

Ac me quidem iam audistis, atq; orationem meam. Proinde opus non habeo de eadem re bis dicere. Ista autem accedens iam dicat, & ego tacebo, atq; aliquantisper locum ipsi dabo. Proinde uiri Iudices, inquit oratio, ille quidem orator, qui antea uerba fecit, multis ac magnis modis domum hanc prædicauit, & oratione

Exordium à cõfessione laudis & inuersione.

sua ornauit. Ego uero tantùm abest, ut illam reprehendere aut uituperare uelim ut etiam ea, quæ ab illo prætermissa sunt, addenda amplius mihi putẽ. Nam quo pulchrior illa uobis apparuerit esse, eo magis contraria esse dicentis commoditati atq; usui ostendetur. Ac primum quidem, posteaquam mulierum, &

Confutatio similitudinis à cõtrario effectu p inuersionem.

ornatus & auri mentionem ille fecit, mihi quoq; permittatis quæso, eodem exemplo uti. Nam aio equidem, mulieribus formosis non modo nihil conferre ad pulchritudinem ampliorem reddendam, ornatum illum multum, sed, contrà aduersari potius, quando uidelicet eorum qui fortè aspiciunt illas, unusquisque auro & lapillis istis præciosis obstupefactus, pro eo quòd laudare uel colorem, uel uultũ, uel ceruicem uel cubitum, uel digitum debebat, relictis his, ad Sardiũ, uel Smaragos

ragdum, uel monile, uel armillas, reſpicit, ut ob id meritò, illa ita neglecta, dolore affici poſſit, propter ornatum ſeu mundum ſpectatoribus, non habentibus ocium, ac ſpaciũ laudandæ illius, ſed obiter duntaxat ipſam intuentibus. Quod idem opinor, neceſſe eſt etiam illi accidere, qui inter tam pulchra opera, orationem recitare uolet. Latet enim inter magnitudinem pulchrarum rerum, quod dictum eſt, obſcuraturq́, & unà abripitur, perinde ac ſi quis lucernam allatam in rogum aliquem magnum inſiciat, aut formicam in Elephante, ſeu camelo ſpectandam exhibeat. Proinde hoc euitandum dicenti eſt. Præterea autem & uocem ipſam confundit, qui in uocali adeo, & ſonoroſa domo dicit. Nam illa reſpondet, & ex aduerſo reſonat, & contradicit, imò etiam obrutit atque abſcondit uocem dicentis, quale quiddam & tuba facit tibiæ, ſi pariter inflentur, aut hortatoribus mare, quoties illi ad ſtrepitum maris, remigationi accinere uolunt. Vincit enim magnitudo uocis, & ſupprimit, id quod minus eſt. Iam uero etiam illud, quod dixit aduerſarius, quòd uidelicet excitet pulchra domus dicentem, & alacriorem reddat, quantum mihi quidem uidetur, diuerſo modo ſe habet. Obſtupefacit enim & perterret, & rationem conturbat, timidioremq́ facit, cogitantem nimirum illud, quòd omnium turpiſſimum ſit, in loco pulchro ac ſpecioſo, non pulchram ac ſpecioſam orationem quoque appare re. Index enim iſte profecto omnium manifeſtiſſimus eſt, non aliter ac ſi quis arma turam pulchram induat, deinde ante cæteros fugiat, notabilior uidelicet ex eo, quòd armis inſignioribus ornatus. Atque hoc quidem uidetur mihi etiam apud Homerum orator ille perpendiſſe, atque ideo formoſitatis minimam curam habuiſſe, quin magis homini prorſus etiam imperito ſe ipſum aſſimilaſſe, quo uidelicet maiori admirationi foret, uerborum & orationis ipſius pulchritudo, ex illa cum deformitate facta collatione. Præſertim, cum omnino neceſſe illud quoq́ ſit, dicentis ipſius mentem circa intutum detineri, & cogitandi diligentiam ac curam langueſcere, uiſu ſuperante, & ad ſeſe uocante, neq́ orationi uacare atque incumbere, permittente. Quare quid reſtat ultra, quo minus deterius prorſum dicat talis aliquis, animo circa eorum quæ uidentur laudes occupato. Omitto enim dicere, quòd & præſentes ipſi, & ad auſcultandum intrò aſſumpti, poſtquam ad talem domum acceſſerint, ex auditoribus ſpectatores fiunt. Et neque iam Demodocus, aut Phemius, aut Thamyris, aut Amphion, aut Orpheus aliquis, is qui orationem habet, ita eſt, ut auellere cogitationes illorum à ſpectando poſſit: ſed ut quiſque ipſum modo limen tranſcenderit, ita frequenti ac multa pulchritudine circumfuſus, uerborum ſanè illorum, aut recitationis, ne principium quidem exaudire uidetur: ſed totus in ſpectando uerſatur, niſi quis fortè omnino cæcus fuerit, aut noctu, uelut ille in uico Martio ſe natus ſolet, ad auſcultandum uenerit. Nam quòd uerborum uis longè inferior ſit, quàm ut cum uiſu certare queat, etiam Sirenum fabula, cum illa de Gorgonibus comparata, facile docuerit. Illæ enim mulcebant quidem præternauigantes, canendo, atque abblandiendo carminibus, & ad ſe delatos aliquandiu detinebant: & in ſumma, res ipſa, mora quadam opus habebat, atque interim eas etiam præteruectus quiſpiam eſt, & carmen ipſum obturatis auribus prætermiſit. At Gorgonum pulchritudo, ut quæ uiolentiſſima eſſet, & partibus animæ præcipue ſauciabilibus obuerſaretur, ſtatim attonitos reddebat aſpicientes, ac mutos faciebat, et quemadmodũ fabulę placet, & fertur, in lapides illico, cũ admiratione conuertebãtur. Quamobrem & illa quæ de pauone paulo antè ad uos dixit, pro me ipſa dicta eſſe exiſtimo. Nam & illius in aſpectu nõ in uoce, delectatio eſt, ac ſi quis iuxta illã uel philomelã, uel cygnũ ſtatuat, ac canere iubeat, inter canendum autem pauonẽ iacentẽ cõmonſtret, ſat ſcio, q́ ad hunc deflexurus ſit animus, longũ ualere iuſſis illoꝝ canticis. Adeo inexpugnabile quiddam

Aliud argumentũ ab effectu.

Cõfutatio effectus à cõtrario.

Amplificatio ab effectu pulchritudinis.

Aliud argumentũ à perſona et affectiõe auditorum.

Comprobatio ab exemplo.

Confutat et ſimilitudinẽ de pauone.

Cõprobatio à teſtimonio Herodoti.

uidetur eſſe, ea quæ per uiſum uoluptas capitur. Atq; equidem, ſi uultis, teſtem uobis adducam uirum doctum, qui ſtatim mihi teſtimonium ferat, quòd multò magis ſuperét ea quæ uiſu percipiuntur, quàm quæ auditu. Ac iam heus præco, accerſe mihi huc ipſum Herodotum, Lyxi filium, Halicarnaſſenſem. Et quia probè fecit, atque obediit, teſtimonium dicat accedens. Vos autem aduertite ipſum, Ionica lingua uobis loquẽtem, perinde ut conſuetum ipſi eſt. Vera iſta, oratio uobis hæc Iudices, narrat, atque ipſi credite quæcunque de his uobis dixerit, uiſum auditui præferendo. Aures ſiquidem, fide minus digniores ſunt, quàm oculi. Auditis teſtem, quæ dicit, & ut primas uiſui tribuerit? ac meritò. Nam uerba quidem alata ſunt, & euaneſcunt, pariter cum eo quando proferuntur, auolantia. At eorum quæ uidentur, delectatio, ſemper adeſt, ac præſens manet, & ſpectatorem ad ſe prorſus abducit. Proinde quomodo non difficilis ac grauis dicenti aduerſaria fuerit, domus ita pulchra, & ab omni parte conſpicua. Quin quod maximum eſt, nondum etiam dixi, Nã uos ipſi, Iudices, & interea dum nos dicimus, ad tectum ſurſum aſpexiſtis, & parietes admirati eſtis, & picturas, ad unamquanque auerſi, examinaſtis, neque quicquam etiam ueriti eſtis. Venia enim dignum eſt, ſi quid humanum paſſi eſtis, præſertim erga tam pulchra ac uaria obiecta. Nam artis diligentia & hiſtoriæ, cum antiquitate, utilitas, reuera illiciendi uim quandam habent, & ſpectatores eruditos requirunt. Et ut ne per omnia iſthuc oculos auerſos habeatis, nobis relictis, age, quoad fieri poteſt, depingam illa uobis oratione. Delectabimini enim, ut puto, audientes quoque ea, quæ oculis intuentes miramini. Ac fortaſſis ob id ipſum etiam laudabitis me, & aduerſario anteponetis, ut qui & ipſe demonſtrem hæc, & duplicem uobis uoluptatem pariam. Cæterum conatus huius difficultatem uidetis, nimirum quàm graue ſit abſque coloribus, & figuris, & loco, tam multas imagines in unum congerere.

Lib. 1. Herodoti

Aliud argumentũ à cõfeſſione ipſorũ auditorum.

Redit ad deſcriptionẽ domus, et picturas parietum recenſet.

Eſt enim exilis planè pictura uerborum. Quare ad dexteram quidem ingredienti, Argolicæ fabulæ, intermixtum eſt malum illud Aethiopicum, Perſeus uidelicet, monſtrum illud marinum interficit, & Andromedam deponit, & paulò poſt eandem ducet, atque inde diſcedet, abducta ſecum illa. Atq; hoc parergon quoddam, ſiue extra propoſitam rem, additum fuit, ad eum quo ad Gorgonas abiit uolatum. In exigua autem parte, multa imitatione expreſſit artifex ille, uerecundiam puta uirginis, & metum. Spectat enim & pugnam deſuper ex rupe, & adoleſcentis audaciam amatoriam, & belluæ uiſum intolerabilem. Atque ea quidem accedit horrida ſpinis, & formidabilis hiatu oris. Perſeus autem ſiniſtra quidem oſtendit Gorgonem, dextra uero enſe ferit: Et rurſum, quantum quidem belluæ illius, Meduſam aſpexit, iam ſaxum eſt, reliquum autem, quod adhuc animatum eſt, falcata enſe cedítur. Deinceps autem poſt hanc imaginem, alia quædam pictura, iuſtiſſima illa quidem, depicta eſt, cuius primum exemplar uidetur mihi pictor, ab Euripide, uel Sophocle accepiſſe. Nam illi ſimilem quandam imaginem deſcripſere: Adoleſcentes duo, ſocij, Pilades uidelicet Phocenſis, & Oreſtes, cum iam uiderentur mortui eſſe, poſt regiam latentes, & clàm adeuntes, occidunt ambo Aegiſthum. Clytemneſtra autem iam interfecta eſt, & in lecto quodam ſeminuda poſita iacet. Ac totum famulitium, facinore tanto obſtupefacti, alij quidem clamantibus ſimiles apparent, alij autem nonnulli, quo fugam capiant, circumſpiciunt. Honeſtum autem quiddam pictor excogitauit, qui quod impium in hac re fuit, id oſtendit ſolum, & quaſi iam peractum tranſcurrit: adoleſcentes autem in cæde adulteri immorari fecit. Poſt hæc autem, deus eſt formoſus, & adoleſcentulus uenuſtus, amatorium quoddam ludicrũ: Branchus puta, in rupe ſedens, tenet leporem, & alludit cani. Hoc autem aſſilienti ad ipſum in ſublime, ſimilis eſt, & Apollo aſtans, arridet, delectatur uidelicet

I. Perſeus & Andromeda.

II. Oreſtes & Pilades.

III. Branchus & Apollo.

utroq;

atroq, & puero ludente, & cane saltum meditante. Vltra hæc Perseus iterum sequitur illa quæ belluæ marinæ cædem antecesserunt, aggrediēs, & Medusæ caput amputans, & Minerua protegens Perseum, atq; hic quidem facinus iam peregit, factum autem ipsum nondum uidit in clypeo, Gorgonis imaginem uidelicet, uidit enim poenam ueri aspectus. In medio autem pariete ex aduerso ianuæ, Mineruæ ædicula quædam est, & dea ipsa ex marmore candido: habitus autem haudquaquam militaris, sed qualis fuerit pacem agentis deæ bellicæ. De inde post hanc, alia Minerua, non marmorea illa quidem, sed pictura rursum, quam Vulcanus amans insequitur, ipsa autem fugit, & ex ea persecutione Erichthonius nascitur. Hanc consequitur uetus quædam alia pictura: Orion portat Cedalionem, cæcus existens. ille autem, dum ita uehitur, indicat ipsi ferentē ad lucem uiam, & Sol apparens, medetur cæcitatem, Vulcanus autem à Lemno opus hoc intuetur. Post hæc Vlysses sequitur, insaniens uidelicet, quando, cum Atridis in expeditionem ire nolebat. Adsunt autem legati, iam uocantes ipsum. Atq; ea quidem, quæ ad simulationem pertinebant, probabilia omnia, uehiculum uidelicet, & iumentorum iunctorum absurditas & repugnantia, & eorum quæ agebantur, inscicia, sed redarguitur tamen obiecto infante. Nam Palamedes Nauplij filius, intelligens rem, correpto Telemacho, minatur se eum interfecturum esse, strictum tenens ensem, & ut ille insaniam fingit, ita hic quoque iram contrà simulat. Vlysses autem ad metum hunc resipiscit, & pater fit, simulationemq; deponit. Postrema uero Medea depicta est, æmulatione atq; inuidia flagrans, pueros aspiciens, & graue quiddam meditans. Tenet quippe iam gladium, miseri autem illi astant ridentes, nihil eorum quæ futura erant, scientes, & hoc, aspicientes in manibus matris gladium. Hæc igitur omnia uiri Iudices, an non uidetis, quomodo abducant quidem auditorem, et ad spectandum auertant. Solum autem relinquant dicentem? Atq; equidem uerbis ea persecutus sum, non ut aduersarium, pro audaci ac temerario eo habito, quòd rebus ita difficilibus, seipsum uolens immersit, damnetis, atq; odio habeatis, solumq; eum suis orationibus relinquatis, sed ut magis in certamen ipsi adsitis, & quoad fieri potest, conniuentes, ea quæ dicuntur audiatis, æstimantes apud uos rei difficultatem. Vix enim etiam hoc pacto haudquaquam uidelicet Iudices uos, sed auxiliatores habendo, poterit non omnino indignus magnificentia domus hac, censeri. Quòd autem pro aduersario hæc oro, ne miremini. Nā ex eo, quòd domum hanc amem, & eum qui in ea dicit, quicunq; tandem is fuerit, optarim equidem celebrari.

IIII. *Perseus & Medusa.*

V. *Minerua.*

VI. *Minerua & Vulcanus.*

VII. *Orion & Cedalion.*

VIII. *Vlysses fingens insaniā.*

IX. *Medea interficiens liberos.*

Conclusio.

MACROBII

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

CAtalogum est μετρο βίων, hoc est, eorum qui ad longam ætatem peruenerunt, quem Attalicis muneribus honoratum, Quintillo cuidam mittit, somnio ad hoc faciendum, ut ipse ait, admonitus. Recenset autem principio totas hominum nationes, ac genera, quæ diutissimè uixerint. deinde transitione ad singulos facta, reges primum, ac principes, deinde & Philosophos, & Historicos, & Oratores, & Poëtas, & Grammaticos, qui quam maximè longæui fuisse perhibentur, admonerat. Ordiur autem à caussa, qua ad hoc scribendum impulsus fuit, addita etiam commendatione operis, ab utilitate, quam ex huius lectione percepturus sit Quintillus.

Somnium

Exordium à cauſſa.

OMNIVM muneris loco, clariſſime Quintille, ſuſſus appor to tibi longæuos: ſomnium inquam, quod iam olim uidi, & amicis narraui meis, quo die minori natu filio tuo nomẽ indidiſti. Cum autem nulla coniectura potuiſſem aſſequi, quos nam Deus hoc ſomnio longæuos tibi me afferre man daret, equidem deos id temporis precatus ſum, ut uitam q̃ longiſſimã tu & filij tui traduceretis, ratus ſcilicet hoc pro futurum cum uniuerſo generi hominũ, tum prę cęteris mi hi, & meis omnibus. Siquidem hoc ipſo & mihi quiddã felicitatis deus uiſus eſt prædicere. Conſideranti autem apud animũ meum uenit in mentem, ut par erat homini in liberalibus diſciplinis uerſanti deos hæc mihi præcepiſſe, ut aliquod eruditum opuſculum, & ab ingenuis artibus profectum ad te deferrẽ. Hanc ita que aptiſſimam natalitijs muneribus offerendis diem exiſtimans, eos tibi dedi co, quos ad longam ſenectutem ſana mente, & integris corporis uiribus perue niſſe comperimus. Fortaſſe autem ex huius libelli lectione gemina ad te perue nire poteſt utilitas, unà ut & alacritatem animo & optimã ſpem concipias, & te poſſe quãm diutiſſimè uiuere, altera qua inſtitutionem ab exemplis capias, cog nitis ijs, qui poſteaquam maximã ſui curam habuerunt, corporis pariter & ani mi ratione habita, ſummam ſenectutem ſine omni corporis incõmodo ſunt con ſequuti. Homerus igitur Neſtorem Principum Achiuorum ſapientiſſimum uitam ſuam tribus ſeculis produxiſſe ſcribit, quẽ nobis & animo & corpore ex ercitatum commendat. Et Tireſiam uatem poëtæ tragici ad ſex uſq; ætates ho minum uitam prorogaſſe perhibent. Credibile eſt autem uirum dijs immortali bus ſacrum, & moderatiore uiuendi ratione utentem longiſſima uita fuiſſe fun ctum. Quin omnes nationes propter uictus rationem longæuæ fuiſſe inueni untur. Cuiuſmodi ſunt Aegyptiorum ſacri ſcribæ, & apud Aſſyrios & Arabas fabularũ interpretes, & apud Indos Brachmanes, ad amuſſim philoſophiæ ſtu dijs uacantes. Præterea quos Magos uocant, genus illud uatidicum & dijs dica tum. Inſuper apud Perſas, & Parthos, & Bactros, & Choraſmios, & Sacas, & Medos, aliasq; multas gentes barbaras, qui & firma corporis ualetudine ſunt prædi ti, & ualdè diuturni, cum beneficio magicæ quam exercent, tũ quòd & ip ſi accurata uictus ratione utantur. Iam uero gentes quoq; ætate omnium longiſ ſima utentes, ex quibus ſunt Seres, ad trecẽtos annos uſq; uiuere, memoriæ pro ditum eſt. Cuius rei cauſſam nonnulli temperato aëri, nonnulli naturæ terræ, a lij rationi uiuendi aſſignant. Siquidẽ aiunt omnes illas nationes tantum aquam potare. Compertum eſt autem Athotas quoq; centum & triginta annos uiue re, & Chaldæos ultra centum annos egredi fama eſt, & eoſdem hordeaceo pa ne uti, tanquam perſpicacitatis pharmaco. Quibus perhibent ob hanc ipſam ui ctus rationem alios quoq; ſenſus quãm cæteris hominibus eſſe ualidiores. Sed hæc de nationibus longæuis, & gentibus quas plurimum ætatis aiunt uiuere, nonnulli propter ſitum terræ, nonnulli propter aëris temperiem, nonnulli pro pter rationem uictus, nonnulli autem propter utrunq;. Cæterum ego iure opti mo longè meliorem ſpem tibi oſtendam, ſi planum fecero homines ubiq; terra rum & gentium, & ſub quouis aëre degentes ad ſummam ſenectutem peruení re, qui commodis exercitationibus, & conuenientem ſanitati uiuendi rationem ſectantur. Facta autem huius narrationis ſectione, primum obſeruatis uirorum ſtudijs, initio Reges, & uirtute imperatoria claros homines memorabo, quorũ unum ſummæ religionis pietas ad perfectiſſimũ ordinẽ perducens, maximis be neficijs imperium & terrã ipſius affecit. Ad hunc modum & tu longæuorũ ho minum naturæ & fortunæ animaduerſione intẽtus, tãto promptius ſperare po teris ſenectutẽ ſanam & longam, & pari ſtudio hos ipſos æmulatus, tibi ipſe lon giſſimam & prouectiſſimam uitam ratione uictus parabis. Numa Pompilius

Cõmendatio ſcripti ab uti litate.

Catalogus Macrobiorũ. Neſtor Tireſias

Tota hominũ gẽa. Scribæ Aegy ptiorum. Arabum My thologi. Brachmanes. Magi. Seres

Athotæ Chaldæi

Tranſitio ad ſingulos hoies & primo re ges et princi pes.

Numa.

Ro-

Romanorum regum longè felicíſſimus, ac Deorum cultui deditíſſimus, ſupra octoginta annos uixiſſe traditur. Seruius autem Tullius, & ipſe Romanorum rex, ſimiliter ultra octoginta annos uixiſſe dicitur. Tarquinius nouiſſimus rex Romanorum electus in exilium Cumis conſenuit, ac ultra nonaginta annos firmiſſima ualetudine uſus uixiſſe perhibetur. Et hi Romanorum Reges fuere, quibus & reliquos reges adiungam, qui ad ultimam ſenectutem peruenerũt, demonſtratis etiam illorum exercitationibus. In calce autẽ reliquos etiam Romanorum ad longiſſimam ſenectutem delatos adſcribam, adiectis etiam cæteris Italiæ populis, qui diutiſſimẽ uixerunt. Etenim qui ſola hiſtoria noſtram aërem calumniantur, probabilibus argumentis refelli poſſunt, adeo ut meliorem ſpem habere liceat, fore, ut perfecti uoti compotes fiamus, & longiſſimam ac pleniſſimam tota terra maricq; dominantem ſenectutem, iamq; in ſuis locis regnantem & ſeneſcentem conſequamur. Proinde Aganthonius Tarteſiorum rex centum & quinquaginta annos uixiſſe traditur, authoribus Herodoto hiſtorico, & Anacreonte poëta lyrico, tametſi hoc quibuſdam fabuloſum uideatur. Agathocles Siciliæ tyrannus annos quinque & nonaginta egreſſus fato functus eſt, ſicut Democharis & Timæus literis prodiderunt. Hieron quoque Siracuſanorum tyrannus duos & nonaginta annos natus, morbis tandem abſumptus obijt, cum regnaſſet annos ſeptuaginta, ſicut Demetrius Calliſtianus, & alij memorant. Antheas autem rex Scytharum, qui ad Iſtrum fluuium cum Philippo conſligẽs in pugna occubuit, ultra nonaginta annos egreſſus eſt. Bardylis uero rex Illyriorum, qui ex equo in eo quod geſſit contra Philippum bello pugnaſſe dicitur, nonaginta annos compleuit. Teres rex Odryſiorum, autore Theopompo, duos & nonaginta annos agens mortuus eſt. Antigonus autem Philippi filius luſcus rex Macedonum, in Phrygia cum Seleuco & Lyſimacho conſligens, multis acceptis uulneribus collapſus announo & octogeſimo uitam finiuit, ſicut narrat Hieronymus, qui cum eo militauit. Porrò Lyſimachus & ipſe rex Macedoniæ, in pugna contra Seleucum ſuſcepta occubuit, octogeſimum annum conſequutus, ut idem Hieronymus teſtatur. Antigonus uero filius Demetrij, Antigoni Luſci nepos, quatuor & quadraginta annos regnum Macedoniæ tenuit, uixit autem octoginta, ſicut Medius, & alij ſcripto res teſtantur. Conſimiliter & Antipater patre Iolao genitus, maxima fultus potentia, & qui multorum regum Macedoniæ tutelam egit, ultra octogeſimũ annum egreſſus exceſſit è uita. Ptolemæus autem Lago patre natus, inter reges propria fortuna feliciſſimus, imperauit Aegypto annos octoginta natus. Viuus autem tradidit imperium duobus annis antequam moreretur Ptolemæo filio, cui cognomentum fuit Philadelpho, qui & paternum regnum à fratribus ſortitus eſt. Philæteros, qui primus condendi circa Pergamum principatus author fuit, & eundem cum eſſet Eunuchus obtinuit, mortuus eſt octoginta annos natus. Attalus autem cognominatus Philadelphus, & hic rex Pergamenorum, ad quem etiam Scipio Romanorum Imperator uenit, duos & octoginta annos agens, uitã reliquit. Mithridates rex Ponti, Ktiſtes appellatus, Antigonum Luſcum fugiens, in Ponto mortuus eſt, cum egiſſet annos quatuor & octoginta, ſicut Hieronymus, & alij ſcriptores prodiderunt. Ariarathes rex Cappadocum Hieronymi teſtimonio duo & octoginta annos uixit, atq; haud dubiè ad grandiorem ætatem peruenire potuiſſet, niſi in pugna contra Perdiccam uiuus captus, & in crucem ſublatus fuiſſet. Maior autem Cyrus rex Perſarum, ſicut Perſæ, & Aſſyriorum hiſtoriæ loquuntur, quibus etiam ſuffragari uidetur Oneſicritas, qui res geſtas Alexandri Magni in hiſtoriam contulit, centeſimum annum aſſequutus, requirebat unumquenq; amicorum. Quorum cum plurimos à filio ſuo Cambyſe interemptos comperiſſet, ac Cambyſes ipſius iuſſu hoc ipſum ſe feciſſe fateretur, partim ob filij crudelitatem probroſe affe

Seruius Tullius.
Tarquinius
Aganthonius
Agathocles
Hieron
Antheas
Bardylis
Teres
Antigonus
Lyſimachus
Antigonus
Antipater
Ptolemæus
Phileterus
Attalus
Mithridates
Ariarathes
Cyrus

ctus

ctus,partim ſe ipſe tanquam iuſticiæ & legum uiolatorem accuſans,maxima tri
Artaxerxes. ſticia conturbatus uitam finiuit. Artaxerxes Mnemonis cognomentum ſorti
tus,contra quem Cyrus frater exercitum duxit,imperium Perſarum obtinens,
morbis conſumptus deceſſit,annos ſex & octoginta natus, ſed ut Dinon ſcribit
Artaxerxes quatuor & nonaginta. Artaxerxes alter Perſarum rex, quem patrum ſuorum
memoria Iſidorus Characenus hiſtoricus regnaſſe tradit,cum annos tres & no-
Sinarthocles naginta uixiſſet,inſidijs fratris Goſethre clàm obtruncatus eſt.Sinarthocles au
tem rex Parthyæorum annos nonaginta iam natus, à Sacauracis Scythis redu-
Tigranes ctus ab exilio regnare incepit, & regnauit annos ſeptem. At Tigranes rex Ar-
meniorum, contra quem Lucullus pugnauit, quinto & octogeſimo anno mor-
Hyſpaſynes bo conſumptus periit. Hyſpaſynes Characenorum & regionum mari rubro ad
Tereus iacentium rex quinto & octogeſimo morbo correptus deceſſit. Tereus tertius
poſt Hyſpaſynem earum nationum rex,cum uixiſſet duos & nonaginta annos,
morbo periit. Artabazus autem, qui ſeptimus poſt Giræum Characenorum
Artabazus regnum tenuit,ſex & octoginta annos reductus à Parthis ab exilio regnauit. Et
Mnaſcyres Mnaſcyres rex Parthyæorum ſex & nonaginta annos uixit. Mnaſiniſſa uero
Maſiniſſa rex Mauritaniæ nonaginta annos uixit. Aſandrus autem à diuo Auguſto loco
Aſander Etnarchi rex Boſphori declaratus, annum agens nonageſimum, & equeſtri &
pedeſtri pugna nullo inferior uſpiam eſt conſpectus. Qui ut animaduertit Scri-
bonio rem militarem commendatam, cibo abſtinens diem ſuum obijt,cum ui-
Goëſus. xiſſet annos tres & nonaginta. Goëſus,ut Iſidorus autor eſt, Characene regnũ
tenuit,quo tempore Manno quoq; imperauit Arabibus, centum & quindecim
annos natus, poſtremum morbo periit. Tot igitur ante noſtram memoriam me
II. morandæ ſenectutis reges fuiſſe maiores noſtri literis prodiderunt. His annu
Priuati & merantur Philoſophi, & omnes qui ingenio & eruditione præſtantes fuerunt,
Philoſophi. qui aliqua ſui cura habita, ad extremam ſenectutem peruenerunt.

Eos itaq; quos multa lectione didicimus,perſcribemus,ac initio quidem Phi-
Democritus loſophos,quorum Democritus Abderites centum & quatuor annos natus, cũ
Xenophilus alimento abſtineret,mortuus eſt. Xenophilus Muſicus,perhibente Ariſtoxe-
no,Pythagoricæ philoſophiæ candidatus, ultra quinq; & centum annos Athe-
Solon nis uitam traduxit. Solon autem,& Thales,& Pittacus,qui è ſeptem ſapiẽtum
Zeno numero fuerunt,centum annos unuſquiſq; uixit. Zenon uero Stoicæ philoſo-
phiæ autor & princeps,octo & nonaginta.Hunc aiunt in contionem prodeun-
tem offenſo pede exclamaſſe: Quid me uocas? & domum reuerſum inedia uitã
Cleanthes finiſſe. Cleanthes Zenonis diſcipulus & ſucceſſor,nouem & nonaginta annos
natus,tuberculum in labijs habuit.Cumq; decreuiſſet inedia uitam abſumere,al
latæ ſunt ei ab amicis literæ. Ac mox adhibito cibo,& perfectis amicorum po-
Xenophanes ſtulatis,iterum cibo abſtinens,uita defunctus eſt. Xenophanes autem Dexino
Archelaus patre natus,Archelai phyſici auditor,unum & nonaginta annos uixit.Xenocra
Xenocrates tes Platonis diſcipulus,quatuor & octoginta. Carneades nouæ Academiæ fun
Carneades dator, annos quinq; & octoginta. Chryſippus unum & octoginta. Diogenes
Chryſippus autem Seleucus Tigrius, Stoicæ ſectæ philoſophus.duodenonaginta. Poſido-
Diogenes nius Apamea Syriæ oriundus,lege autem philoſophus Rhodius pariter & hi-
Poſidonius ſtoricus,octoginta quatuor. Eritolaus peripateticus ultra duos & octoginta.
Critolaus Plato philoſophorum ſanctiſſimus,unum & octoginta. Athenodorus Sando
Plato nis Tharſenſis,qui fuit Cæſaris Auguſti præceptor,cuius precibus Tharſis ci-
Athenodorus uitas uectigalibus leuata eſt, duos & octoginta annos agens mortuus eſt in pa-
Neſtor tria. Huic Tharſenſis populus quotannis ſolennes honores ut heroi perſoluit.
Xenophon Neſtor uero Stoicus & hic à Tharſo ortum trahens,præceptor Cæſaris Tibe-
III. rij,duos & nonaginta. Xenophon Grylli filius uixit ultra nonaginta annos.
Hiſtorici. Et hi celebres fuere Philoſophi. Ex ſcriptoribus autem hiſtoricis Cteſibius cen
Cteſibius tum & uiginti quatuor annos egreſſus inter deambulandum mortuus eſt, ſicut

narras

narrat Apollodorus in Chronicis. Hieronymus uero & in bellis uersatus, ac nõ paucis laboribus & uulneribus affectus, uixit ad annum quartum & centesimum, sicut refert Agatharchides [illegible]. Ac hominem non mediocriter demiratur, quod ad summum usq; uitæ diem ualuerit in collo quijs, & in sensibus ad sanitatem necessarijs non defecerit. Hellanicus Lesbius octoginta quinque annos uixit. Similiter Pherecides Syrus quinque & octoginta. Timæus Tauromenites sex & nonaginta. Aristobulus Cassandræus ultra nonaginta annos uixisse fertur, qui historiam suam quartum & octogesimum annum agens, orsus est conscribere, id quod ipse in operis sui principio testatur. Polybius autem Lycorta patre genitus, Megalopolitanus, ruri rediens ab equo delapsus est, quo casu morbo correptus decessit anno secundo & octogesimo. Porrò Hypsicrates Amisenus historicus, uir in multis disciplinis uersatus, annos duos & nonaginta uixit. Cæterum ex Rhetoribus Gorgias quem quidam Sophistam uocant, annum agens octauum & centesimum inedia uitam finiuit. Hunc interrogatum causam tam longæ senectutis & ualetudinis in omnibus sensibus uigentis, respondisse aiunt, quòd aliorum conuiuia non sit sectatus. Isocrates sex & nonaginta annos natus sermonem scripsit panegyricum. Iam uero ingressus annum nonagesimum nonum, cum accepisset Athenienses in pugna apud Cheroneam commissa à Philippo esse superatos, quiritando Euripideum uersiculum recitauit, ad seipsum referens:

Sidonis urbis alta quondam mœnia
Cadmus relinquens.

Quibus cum adiecisset, fore ut Græcia in seruitutem prolaberetur, è uita decessit. Apollodorus autem rhetor Pergamenus, Cæsaris Augusti in diuos relati præceptor, quem unà cum Athenodoro Tharsensi bonis disciplinis imbuit, totidem quot Athenodorus annos, nempe duos & octoginta uixit. Potamon rhetor non incelebris, annos nonaginta. Sophocles poëta Tragicus, deuorato uuæ acino strangulatus est, cum egisset annos quinque & nonaginta. Hic à filio Iophante, sub finem uitæ in ius uocatus, & desipientiæ accusatus, recitauit Iudicibus Oedipum Colonæum, planum faciens ea fabula, quòd sanæ mentis compos esset. Qua audita, Iudices ingenium eius admirati sunt, ac filium insaniæ damnauerunt. Cratinus autem poëta Comicus, septem supra nonaginta annos uixit, atque sub finem uitæ cum docuisset fabulam Pitynem, eaq; victor euasisset, haud ita multò post est mortuus. Non dissimiliter quoque Philemon Comicus septimum & nonagesimum annum agẽs decumbebat in lectulo quiescens. Qui cum uidisset asinum ficus sibi præparatas deuorantem, prolapsus in cachinnos, & accersito famulo, multo & uehementi cum risu præcepit asino merum ad sorbendum dari, atque ita risu suffocatus obijt. Epicharmus autem & ipse poëta Comicus, septem & nonaginta annos uixisse dicitur. Porrò Anacreon poëta Lyricus uixit annos quinque & octogiuta. Et Stesichorus poëta Lyricus totidem. Simonides Cius, supra nonaginta. Sed enim ex Grammaticis Eratosthenes Cyrenæus Aglai filius, quem non Grammaticum solum, sed etiam poëtam meritò quis uocarit, & philosophum & geometram, duos & octoginta annos uixit. Quin etiam Lycurgus Lacedæmoniorum legum conditor, quinque & octoginta annos uixisse dicitur.

Tot in præsentiarum Reges & eruditos homines colligere potui. Quia uero pollicitus sum & Romanorum quosdam longæuos, & Italos, qui ad summam senectutem peruenerunt, perscribere: eos ubi Dijs uolentibus, præstantissime Quintille, in altero libro manifestabimus.

Hieronymus. Hellanicus. Pherecides. Timæus. Aristobulus. Polybius. Hypsicrates. IIII. Rhetores. Gorgias. Isocrates. Apollodorus. Potamon. V. Poëtæ. Sophocles. Cratinus. Philemon. Epicharmus. Anacreon. Stesichorus. Simonides. Grãmatici. Eratosthenes. Lycurgus.

LVCIANI

PATRIAE ENCOMIVM.

[illegible] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Argumentum & genus orationis, ipse titulus exponit. Est autem propositio & summa negocij, patriam omnium rerum esse dignissimam & uenerabilissimam. Vt quam & homines, & Dij reliquis rebus omnibus anteponant. Argumenta peraq; à signis & consequentibus sumuntur. Ostendit enim quæcunq; homines faciunt, ea ad patriæ uel ornamentum, uel defensionem comparare, & quantumuis humili, aut sterili solo aliquis natus sit, nihilominus patriam suam splendidissimis ciuitatibus ac regnis anteponere. Quemadmodum parentis quoq; & liberorum inter se affectus eiusmodi est, ut qualescunq; ipsi sint, tamen sese omnibus alijs plus ament, & colant. Proinde & legislatores, cum grauissimè punire homines uellent, patriæ priuationem atq; exilium, tanquam acerbissimam pœnam, instituisse.

Propositio.

Ratio ab effectu.

A signo et collatione.

A simili et cõiugatis.

Ab exemplo & autoritate deorum.

AM olim uulgi sermone detritum est, nihil esse patria dulcius, proinde neque iucundius quicquam. Est uero hac aliquid uenerabilius aut diuinius? Siquidem quæcunque diuina, quæcunq; ueneratione digna homines esse existimãt horum caussa atque magistra est patria, quæ nos genuit, aluit atq; instituit. Enimuero urbium magnitudinem atque splendorem, sumptuosos præterea uariosq; instrumentorũ apparatus admirantur multi, patriam uero pio amoris affectu prosequuntur omnes. Neque quisquam quamlibet potens, ita deceptus est alienarum rerum amœno & uoluptuoso spectaculo, ut propter immodicam apud alios rerum cum uisendarum, tum admirandarum excellentiam obliuiscatur patriæ. Itaque, quicunque felicis & splendidæ ciuitatis se ciuem esse iactat, ignorare mihi uidetur, quam gloriam aut honorem patriæ tribuere oporteat. Neque occulte fert talis, se dolore affectum iri, si mediocrem patriam sortitus esset. Mihi uero iucundum est, ipsum nomen patriæ reuerenter atque religiose colere. Etenim ei qui ciuitates inter se collaturus est, peropus esse uideo, singularum amplitudinem accuratè expendere, earundemq; elegantiam obseruare, neque non commerciorum ac rerum uenalium copiam considerare. Cæterum, ubi de urbium electione agitur, nemo utique posthabita patria splendidiorem electurus est, uerum in optatis habebit patriam quoque suam quãm maximè conformem esse urbibus copiosis & felicibus, ipsam tamen qualiscunq; tandem fuerit, delectu habito cæteris haud dubiè præpositurus est. Isthuc uero ipsum liberi quoque faciunt probi & legitimi, neque non patres, qui quidem fuerint non mali. Neque enim spectatæ honestatis & probitatis adolescens alium patri suo honoribus præferet, neque pater neglecto filio alium paterno affectu iuuenem complexurus est. At qui his inferiores sunt patres, tantum tamen filijs ex se genitis non grauatim tribuunt, ut sint & uita honestissimi, & dignitate amplissimi, appareantq; omnibus sua opera quãm optimè educati atque exornati. Porrò, qui tali erga filium suum non utitur iudicio, ille patris oculos habere mihi uidetur minimè. Proinde, nomen patriæ primum est, & omnium familiarissimum. Etenim nihil est quod patre nobis sit familiarius. Siquis uero iustum habebit honorem patri, quemadmodum & lex & natura imperat, ille patriæ quoque conuenienter præceptum honorem habiturus est. Siquidem ipse etiam pater peculiaris est patriæ possessio, ac patris pater, tum omnes qui ex illis numerosa retro serie generis domestici prognati sunt. Et ad deos usque paternos patrium nomen protenditur. Gaudent uero ipsi quoque Dij solo natalitio, ac uniuersas res humanas, ut par est, intuentur, suam possessionem esse existimantes totum terrarum orbem, atque omnem Oceanum. In qua tamen quisq;

illorũ

illorum terra natus est, hanc omnibus cæteris urbibus quamuis florentioribus honore anteponere non dubitat. Quinetiam ciuitates, quæ Deorum feruntur esse patriæ, cæteris sunt uenerabiliores, & insulæ præcipuo loci genio diuiniores, apud Deorum natiuitates & incunabula laudibus extolluntur. Itaque sacra quoque illa superis gratiora esse existimantur, quæ quisque ad domesticos delatus locos offert atque sacrificat. Iam, si patriæ uomen tanto in precio apud Deos habetur, cur non iure optimo longè maiori in existimatione foret apud homines? Siquidem quisq; nostrum in patria primum iucundum illud solis lumen intuitus est, non secus atq; Deum, qui, tametsi omnibus gentibus communis est, unicuiq; tamen patrius esse existimatur, propterea quòd sub uitæ initium ab illo loco primum auream illam solis lampadem conspexerit. Accedit his quòd & uocem quisque suam in patria auspicatus est, primum suæ gentis uernacula lingua amabili balbutie sonare perdiscens, Deosq; cognouit. Porrò, si quis talem sortitus est, quæ ad res maiores perdiscendas, alterius egeat adminiculo, talium tamen disciplinarum gratiam acceptam feret patriæ. Neq; enim urbis nomen cognouisset unquam, nisi patriæ beneficio & opera urbes esse cognouisset. In ea uero opinione sum, ut putem, ab hominibus tantum in hoc sibi parari omnium artium ac disciplinarum cognitionem, ne patriæ indecores, sed seipsos huic utiliores informent. Insuper opes etiam possidentur liberalitatis exercendæ gratia, ut communibus impensis patriæ inopiam subleuemus. Consentaneum enim esse opinor, ne, cum maximis beneficijs affecti simus, parum grati esse reperiamur. Sed si est, qui uni officioſe refert gratias, quemadmodum æquum est, posteaquam beneficia non mediocria ab illo acceperit, multò magis conuenit quàm cumulatissimè paria referre patriæ. Etenim super parentum ærumnosa afflictione in ciuitatibus leges sunt conditæ. Aequum uero est, communem omnium matrem patriam esse existimare, huiusq; pro merendi officijs ipsarum legum decreto iubente quàm amplissimas gratias reponere. Cæterum usque adeo patriæ negligens & immemor conspectus est nemo, ut in alia Rep. ætatem degens, omnem curam colendæ patriæ deposuisset. At etiam qui peregre multis iactati difficultatibus calamitoſe agunt, crebro testantur rerum optimarum omnium præstantissimam esse patriam, tum etiam egregiè felices, quanquam in cæteris omnibus per omnia benè & beatè uitam exigant, tamen in hoc egenissimos se esse opinantur, quòd patriæ fines non incolant, sed extorres & peregre agant, quippe peregrinationis probrum non mediocriter eos discruciat. Videmus quoque eos, qui per tempus quod peregre agendo insumpserunt, nonnihil splendoris & gloriæ sibi adiunxeruut, aut paratis diuitiarum possessionibus aut dignitate & honoribus, aut celebri disciplinarum atque ingenij testimonio, aut laude uirtutis, omnes certatim ad patriam terram properare, quasi nequaquam apud alios meliores sua ipsorum bona essent cum aliqua laude ostensuri. Ac tanto quisq; maiori studio patriam comprehendere adproperat, quanto rebus maioribus dignus apud exteros habitus est. Proinde, iuuenibus quoq; desiderabilis & amabilis iuxtà est patria. Porro autem homines iam ætate ac senio confecti, quanto maiori quàm iuuenes prudentia excultiores sunt, tanto uehementiori patriæ dulcedine ac desiderio trahuntur. Quare unusquisq; è senum numero & festinat, & in uotis habet maximè in solo natalitio uitam cum morte commutatam relinquere, ut quo loci uitam auspicatus est, eodē iterum & corpus terræ altrici humandum reponat, ac patriæ sepulturę participem se fore cognoscat. Etenim graue & acerbum unicuiq; esse uidetur, peregre agentem se deprehendi, ac demum post mortem in aliena terra reconditum cinescere. Cæterū, quanta erga patriam sit uerè germanis ac gentilis ciuibus, non certius aut facilius quàm ex indigenis perdiscitur. Siquidem peregrini & aduenæ, non secus atq; nothi, aut spurij paruo in discrimine ponunt exilia, quippe quibus patriæ nomē

A merito re coniunctis.

Amplificatio ex circunstantia.

A fine studiorum.

Amplificatio à minori.

A merito aliud ex causis.

A signo & consequenti.

Distributio.

Aliud, à signo ex contrarijs.

prorſus ignotum eſt, neq; ullo animi beneuoli argumento proſequuntur, exiſtimantes nuſquam non rerum neceſſariarum copiam ſibi haud difficulter ſuppeditari, modum felicitatis in uentris ac guiæ fœdis, & beluinis uoluptatibus ſitũ habentes. Veruntamen, quibus mater eſt patria, terram illam ſingulari amore proſequuntur, in qua in lucem editi, in qua nutriti ſunt, quanquam modicam habeant, quanquam aſperam & ſterilem, quanquam unde terræ uirtutem collaudent non habuerint, attamen quo patria encomio potiſſimum celebranda ſit, ne quaquam animo perplexi hęſitabunt. Verum, tametſi non ignorauerint alios ſuam iactaſſe patriam ſuperbius ob agrorum fœcunditatem, ac pratorũ uiridantiũ plantas omnijugas, neq; ipſi tamen patrij ſoli laudis obliuiſcuntur, quam equis alendis aptam ſuſpicientes, numeroſa quoq; ac robuſta pube fœcundam collaudent. Adhæc maturat etiam reditũ in patriam aliquis, qui inſularis fuerit, tametſi apud alios belle, & feliciter uiuere poſſit, oblatamq; immortalitatem reſpuet, patriæ ſepulchrum perpetuitati præferens. Et uel patriæ fumus alieno igne ipſi luculentior eſſe uidebitur. Vſqadeo uero in uniuerſum res omnes quamlibet præcioſas excellit patria, ut legum quoq; conditores paſſim quiſq; uideas maximis puniendis ſceleribus exilium pœnam conſtituiſſe, tanquam grauiſſimum, & acerbiſſimum ſupplicium. Neq; uero ſolum Legiſlatorum conſuetudo ſic ſe habet, eorum uero qui cum imperio exercitibus præſunt aliter. Neq; enim maiore ac uehementiore exhortatione in pugnis militum perturbati accenduntur & inflammantur animi, quàm ſi pro tuenda patria ſe præliari cognouerint. Nec ferè ullus eſt, qui his auditis, ignauus eſſe ſuſtineat. Etenim ſtrennuum, & audacem ex meticuloſo quoq; facit nomen patriæ.

Aliud à ſigno et collatione locorum.

Alludit ad Palladis uerba Odyſſ. 1. de Vlyſſe.

Aliud à ſigno

DE DIPPSADIBVS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Præfatio quædam eſt, cuiuſmodi & ſuperiores nonnullæ ſunt, qua ſtudium ſuum erga ſibi litores, ſiue quicunq; illi tandem fuere, quibuſcum uerſatus tum fuit, collatione iſta cum Dipſadibus facta, declarat. Vt enim eos qui ab hoc genere ſerpentis percuſſi ſunt, inexplebilis quædã ſitis inuadit, ita ut quo ſum plus potæ, plus ſitiantur aquæ, ut ille ait. ita ſe quoq; deſiderio quodam inſatiabili teneri ait, & quo frequentius apud illos ſit, ea magis ac magis eſſe cupere. Porrò quod ad Dipſadis morſum, & ſitim iſtam letalem attinet, habes conſimilem fermè deſcriptionem, atq; exemplum Auli cuiuſdam ſignifèri, in exercitu Catonis, qui eodem modo periit, ut ille, de quo epigramma præſentis narrationis teſtatur, apud Lucanum libro nono, ubi & cæterorum ſerpentium genera, de quibus hic mentio fit, enumerantur, additaq; etiã fabula, cur Libya ſerpentibus ita abundet atq; infeſta ſit.

Narratio. Locus.

A pars Libyæ quæ ad Auſtrum tẽdit, arena eſt profunda, & terra exuſta ſolis ardoribus, deſerta ut plurimum, frugibus in totum infœcunda, campeſtris uniuerſa, non gramen, nõ fœnum, non plantam ullam, nec aquam habens, niſi ſicubi in terræ concauitatibus conſtiterint imbris & pluuiarum reliquiæ, quæ tamen & ipſæ denſæ ſunt, & mali odoris, & homini ſitibundo minimè potabiles. Has igitur ob cauſſas inhabitabilis eſt. Aut quo pacto tandem inhabitari poſſit locus ita durus & implacidus, tum etiam aridus, ac frugibus arboribuſq; iuxta infœcundus, quique tam moleſtis feruoribus ſit ſubiectus. Cum ipſe quoque calor & aër nimium ardens ſit, & igneus? Præterea ipſa arena magnopere feruens regionem prorſus facit inuiam, & inacceſſibilem. Soli uero Garamantes iis locis finitimi, gens leuis atque frugalis, uitam degentes in tentoriis, uenationibus ut plurimum uiuentes, non-

Alibi.

nunquam

nunquam irrumpunt uenantes iuxta solstitium hybernum, sydere maximè pluuioso obseruato, quando uidelicet maior ardoris pars deferbuit, & extincta est, & arena assiduis imbribus madefacta, & aliquo modo peruia reddita est. Venãtur autem onagros, & magnos struthiones humi uolantes, cum primis uero simias, aliquando etiam elephantos. Hæc enim animantia sola aduersus sitim perdurant, tum magnopere sufferre possunt immodici & feruentis solis molestias. Sed enim Garamantes posteaquam commeatum, quem secum ingredientes importauerant omnem consumpserunt, iterum ad suos discedunt postliminio, metuentes ne arena iterum incensa illis intercludat, aut difficiliorem reddat reditum. Deinde, quemadmodum in reti comprehensis, & sibi ipsis pereundum sit unà cum præda. Siquidẽ omnis euadendi facultas sublata est, siquando sol subtracto humore, ex regione celerrimè exiccata, feruere inceperit ardentionibus radijs emissis, ueluti ad humiditatem acuminatis. Illa enim, igni nutrimẽtum suppeditare solet. Et sanè hæc omnia quæ mihi hactenus dicta sunt feruor, sitis, solitudo, sterilis soli infœcunditas, minus uobis uidebũtur grauia, præ hoc quod dicturus sum. Et ob hoc ipsum omnibus modis regio ista fugienda est. Omnis enim generis is locus serpentes alit permagnos & uarios, multitudine innumeros, forma terribiles, ueneno præsentissimo inexpugnabiles. Et partim in cauernis subterraneis excubantes, ac in arenæ secessibus degentes: partim uero super nè repentes, nempe Physallos, aspides, uiperas, cerastas, bupresstes, iacula, amphisbænas, dracones, & duplex genus scorpionum. Vnum terrestre & pedibus ingrediens permagnum, multis corporum uertebris insigne. Alterum aerium & uolatile alis tenuibus, cuiusmodi ferè sunt locustis & uespertilionibus. Istiusmodi auibus multis circunuolantibus inaccessibilis & infesta redditur illa Libya. Cæterum serpentum omnium nocentissimum, quos arena nutrit, dipsas est, serpens non admodũ magnus, uiperæ simillis, uiolento ictu, ueneno crasso, dolores ilico inducens intolerabiles. Ardores enim immittit inextinguibiles & putredines, & totum corpus adurit incendio. Et qui ab illa icti fuerint, clamant non secus atq; illi, qui in ignem conjecti sunt. Quòd autem illos omnium uehementissimè affligit & torquet, illud est, nempe cruciatus serpenti respondens cognomine. Eius enim morsum mox sequitur bibendi sitis inexplebilis, & ultra modum sitiunt. Et quod maximè admirandum est, quanto plus biberint, tanto magis potum experunt, ac subinde magis atq; magis potando crescit bibendi desiderium. Neq; illorum sitim extinxeris, tametsi totum Nilum aut Danubium epotandum præstiteris, uerum irrigandi sedulitate morbum incẽdis. Quemadmodum si quis oleo ignem conetur extinguere. Eam uero incurabilis morbi causſam adferre solent medici, uenenum Dipsadis cum crassum esse cõsueuit, posteaquam potu rigatum fuerit, continuo liquatur atq; incenditur, atq; etiam humidius, ut par est, redditur, & per omnia membra diffunditur. Ego uero neminem unquam tali affectum morbo, aut laborantem uidi. Et faxint superi, ne unquam mihi contingat uidere hominem his conflictantem cruciatibus. Sed ne omnino quidem unquam ingressus sum Libyam, & rectè mihi feciſſe uideor. Porrò autem, epigramma quoddam audiui, quod mihi unus è familiaribus pro certo confirmabat, se ipsum legisse supra statuam uiri ad hunc modum fato functi. Qui, ut aiebat, in Aegyptum iter faciens, magnam syrtim præteribat, neq; enim alia eò peruenidi uia patet. Ibi in littore obiter ad sepulchrum esse delatum, ac propter fluxum ipsum astãtem uidisse statuam, exitij rationem indicantem. Quippe supra illam sculptum esse hominem quendam, qualem ferè pingere solent Tantalum in media palude consistentem, ac undas haurientẽ, non aliter ac si biberet. Bestiolam autem, nempe Dipsada illi inhærentem, ac pedi eius implicatam. Tum mulieres quaspiam aquam ferentes, eademq; opera nõ paucas illi eandem potandam affundentes. Insuper oua quoq; adiecta conspici-

studia.

Serpentiũ genera, et ab ijs pericula.

Dipsas, et eius natura.

Exemplũ rei.

untur, qualia ferè struthionum illorum esse perhibentur, quos Garamantas uenari suprà memorauit. Est autem epigramma asscriptum, quod & hic referre nõ alienum esse opinor.

ἄλοως ἐστὶ γρ. ἐκ, ἀπὸ τοῦ γρῦ ὄνειρον σημαίνει.

Talia passus erat quoq; Tantalus Aethope cretus,
Qui nullo potuit fonte leuare sitim.
Tale nec è Danao natas implere puellas
Assiduis undis uas potuisse reor:

Erant adiecta adhuc & alia quatuor carmina de ouis, quemadmodum ea tollens à Dipsade percussus sit, sed illa memoriter nõ teneo. Itaq; oua colligunt, eaq; studiosè gentes uicinæ indagantur, non edendi tantum gratia, sed illis euacuatis pro uasis & instrumentis utuntur, plurimum uero ex illis pocula præparant. Neq; enim figulinam exercere possunt, propter terrã arenosam. Cæterum magnis & capacibus inuentis, etiam pileos ex illis conficiunt, semper ex ouis singulis geminos. Cuiusq; enim pars dimidia aptum & sufficientem pileum præstat tegendo capiti. Ibi ergo iuxta oua dipsades insidiosè excubant, tum accedentem quempiam, mox ex arena prorepentes morsu infelicem feriunt. Ille uero ictus illico incurabili morbo affectus, talia patitur, quæ paulò ante à me relata sunt, subinde bibens, ac uehementius sitiens, cum tamen nunquam sedata siti repleri possit. Hæc per louem non in hoc à me dicta sunt, ut ambitiosè cum Nicandro contenderem, neq; ut uobis planum facerem, quàm non neglectui dederim Libycorum serpentum nosse naturas. Medicorum enim magis ista laus est, quibus hæc necessario comperta esse debent, ut in tali casu egentibus opem ferre pro artis suæ professione queant. At ego mihi uideor, & per Phidiam, ne iniquo feratis animo comparationem ferinam existentem, nõ dissimile quiddam erga uos pati, cuiusmodi illi patiuntur grauissimè, qui morsu dipsadis percussi sunt. Quo enim crebrius ad uos itare soleo, hoc magis atq; frequentius ad uos eundi me uexat cupiditas, & planè siti aduror intolerabili, uideorq; mihi tali nunquam expleri posse desiderio, et quidem iure optimo. Vbi enim adeo claram & conspicuam aquam possim consequi. Quare ignoscite, si & ego ictus animo, hoc morsu iucundissimo & saluberrimo prolixè & abundanter me impleo, capite scaturienti subiecto fonticulo. Dummodo me non deficiant undæ à uobis influentes, neue effuso audiendi studio hiantem & sitientem deseratis. Nam quod ad meam erga uos sitim attinet, nihil prohibebit subinde bibere. Etenim iuxta sapientis Platonis sententiam: rerum uenustarum nulla est satietas.

ἀπάτη.

DISSERTATIO CVM HESIODO.

[redacted] INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

CAuillatio quædam poëtarum est, qua Hesiodum uanitatis atq; mendacij coarguit, quòd cum iactauerit, se à Musis accepisse munus hoc, ut carmine celebraret & præterita, & quæ futura essent, nihil de futuris, quod quidem extet, uaticinatus fuerit, siue hoc inuidia quadam fecerit, communicare nolens alijs, quæ ipse accepisset, siue uanitate aliqua, qua, cum nihil tale à Musis didicisset, ad uulgus tamen huiusmodi de se iactarit. Ad hanc accusationem fingitur postea Hesiodus respondere, ac primum translatione tueri sese, qua communiter poëtæ omnes uti solent, causam eius rei in Musas reijciendo, si quid nouum, aut incredibile, aut cuius euentus consecutus non sit, carminibus suis fortè inserum habeant. Nam id instinctu illo atque poëtico furore fieri, & multa sæpe, metrorum quoq; gratia, dum in cursu opus est, eodem spiritu illo assumi, quorum ratio interdum reddi satis non possit. Deinde autem & absolutè se defendere, recitando ex carminibus suis quædam, ubi futurorum rationem, & prædictionem nonnihil attigerit. Quæ tamen iterum refutans Lucianus, posteriora quidem ostendit, non satisfacere definitioni, & officio uaticinandi, cum quiuis agricola eiusmodi quoq; possit, qualia ille prædixit. priora autem, quæ de poëtico furore, & de Musarum instinctu respondit, aliquo modo recipit. Porrò fabula, un-

de

de occasio cauillationis huius nata est, in principio Theogoniæ habetur. Ibi enim de seipso dit Hesiodus, Pascenti sibi sub Helicone, oues, astitisse Musas, & dato sceptro ex Lauro, inspirasse canendi uim, ἴνα, inquit, κλείοιμι τάτ' ἐνόμενα πρό τ' ἐόντα. hoc est, ut carmine celebraret futura pariter & ante acta.

Exordium à cõmendatiõe.

Quæstio.

Amplificatio ab exemplis.

Accusatio & dubitatio.

Apologus per translationẽ

Quatenus poetarũ dicta accipienda.

T poëtam præstantissimum esse te Hesiode, & hoc ipsum à Musis unà cum lauro te accepisse, cum ipse palàm in ijs quæ à te edita sunt indicas (sunt enim diuina, & admirationis plena omnia) tum nos rem ita se habere cõstanter credimus. Illud tamen non iniuria nos incertat pendentes animi, quanam re de teipso prædicta, quasi propter hoc diuinum illum cantum à deabus acceperis, ut celebrares ac laudibus illustrares præterita, & futura prædiceres. Quippe alterum excellenter admodum extulisti, Deorum genealogiam percensendo, ad usque primos illos, nempe chaos, & terram, & cœlum, & amorem. Præterea autem heroidum matronarumq; uirtutes, tum rei rusticæ instituta, adhæc quæcunque ad ortum & occasum Vergiliarum, & arationis ac messis, & nauigandi tempora attinent, breuiter omnia alia pulcherrimè executus es. Alterius autem quod & multo interuallo hominum uitæ erat accommodatius & utilius, Deorumq; munificentiæ conuenientius, dico autem futurorum prædictionem, ne principium quidem attigisti, uerum eam partem prorsus obliuioni traditã silentio inuoluisti, nullo modo tua poësi aut Calchanta, aut Telephum, aut Polyidũ, aut Phinea imitatus. Qui etsi uaticinandi peritiam à Musis non sunt consecuti, multa tamen prædixerunt, nec eosdem piguit respondere egentibus. Itaque harum trium causarum unà te fuisse præpeditum & implicitum ualdè uerisimile est. Aut enim mentitus es, quanquam dictu acerbum hoc sit, Musas tibi fuisse pollicitas fore, ut futura queas prædicere. Aut illæ quemadmodum pollicebantur futurorum scientiam tibi præstiterunt, tu uero inuidiæ morbo adductus, acceptum munus à uirginibus cælàs, & in sinu seruas conditum, neque illius egentes participes reddere uoluisti. Aut ea de re multa tibi conscripta sunt, sed quæ nondum in lucem edidisti, haud scio in quodnam tempus aliud horum usum promendum reseruans. Illud autem nullo modo ausim dicere, quod cum Musæ duas res se tibi præstituras promiserint, alterum reddiderint, dimidium autem promissionis negando retractarint. Dico autem rerum futurarum cognitionem, maximè uero ista priores in promittendo partes obtinente. Itaq; hæc ipsa alicui ab alio potius quàm à te perdiscenda sunt Hesiode? Valde enim consentaneum est, quemadmodum Dei bonorum largitores sunt, sic & nobis amicis atque discipulis uestris quàm uerissimè ijs de rebus certitudinem exponere quæ uobis notæ sunt, ac omni nos [illegible] liberare. HESIODVS. Poteram equidem, ò bonè, facile ac promptum responsum, respondere super omnibus quæ me interrogasti, nimirum nihil eorum quæ mihi carminibus decantata sunt, meum esse, sed Musarum. Et æquum fuerat, ut ab illis dictorum neque nõ omissorum rationem postulasses. Ego uero super ijs quæ mihi priuatim explorata sunt & comperta, dico autẽ pecora pascendi & regendi, & à stabulis agendi, & mulgẽdi rationẽ, tum etiam si qua sunt alia pastoræ opera & officia me rectissimè tueri possim. Cæterũ ipsæ deæ sua munera quibuscũq; uoluerint, & quantũ ea rectè tribui posse existimauerint, præstare consueuerũt. Neq; enim opinor, oportere à poëtis ad uiuũ usq; leuia quæq; perscrutantes, postulare, ut syllabatim omnia exactissimè & dicta & scripta sint. Et sim cursu poëseos aliquid per imprudentiã influens poëtæ memoriã fefellerit, illud perpendere acerbũ est. Sed non ignorandũ est, nos poëtas metroræ & cocinnitatis gratiã nõnihil superuacuũ interserere. Quędam uero ipsius carminis tenor sępenumero plana et polita existẽtia, haud scio quo modo recipiat. At eñ, tu maximo quo præditi sumus bono

nos uiolenter dispoliae, nempe libertate, ac ea qua in fingendo utimur facultate. Alios equidem ornatus poëseos, quibus passim culta & compta est, non perspicis. Palos autem & spinas quaspiam excerpis, ac ansas intentandæ sycophantiæ studiose rimaris. Atqui hoc tibi non soli studio est, neq; me solum insectaris, sed & alij non pauci eadem in Homero collega meo flagellant & calumniantur, impense tenuia, & extremè modica quæpiam calumniantes. Porrò autem si causa cedentem me oporteat rectissimam in medium afferre defensionem, age ò amice, perlege Operum & Dierum opus à me conscriptum. Planè enim comperies, quanta in eo ipso poëmate è uatidico & prophetico spiritu prædicta sint, iuc cessus manifestante laborum rectè atq; tempestiuè factorum, ac omissorũ dispendia. Et illud:

Ab exemplo.

Alia, à testimonio scriptorum.

Demessas in corbe feres intra horrea fruges,
Et te spectabunt mirantes tritica pauci.

Ac rursus, quanta bona consequantur rus & agros rectè, & in tempore colentes. Et hoc sanè utilissimum in uita uaticinium esse existimatur. LVCIA. Enim uero hoc, ò admirande Hesiode, nimium pastoraliter à te dictũ est, & uerè Musarum inspirationem mihi referre uideris, quàndo ipse uersiculos tuos aliter tueri nequeas. Nos autem eiusmodi uaticinationem neq; à te, neq; à Musis expectabamus. Quoniam talia longè certius nostri nouerunt agricolæ, ac nobis de illis quàm optimè uaticinarentur, fore, ut si Iupiter largis imbribus terram irrigarit, manipuli uberes prouenianr: si sol is ardores sata exusserint, & arua siccarint, nihil obstare, quo minus & fames illorum sitibundam siccitatem subsequatur. Tum quòd æstate media terra aratro subigenda non sit, propterea quòd nulla utilitas arandi laborem exceptura sit, effusis temerè seminibus. Neque spicas adhuc uirides esse demetendas, quippe fructum inanem inuenturos esse rusticos. Sed neq; illud ualdè eget uaticinio, quòd nisi semina inuolueris, & minister rastrum habens, terra obducat illa, auiculas aduolaturas, ac omnem futuræ messis spem intercepturas. Etenim talia si quis agricolarum adhortationes & documenta dixerit, haud quaquam à uero aberrabit. Cæterum à uaticinio mihi longè lateq; esse uidentur, cuius opus est, obscura ac nullo modo uspiam apparentia, præcognoscere. Exempli gratia, quod Minoi prædictum est, in uase mellis pleno eius filium suffocatum iri. Tum Achiuorum quoq; proceribus, Apollinis iracundiæ causam præsignificasse: & anno decimo fore, ut Ilium captum à Danais excinderetur. Hæc equidem uaticinij officia sunt peculiaria. At si quis & ea quæ tu iactas, illi ascribere uoluerit, & ille me quoque uatem rectissimè dicere poterit: prædicam enim, & uaticinabor, uel sine aqua castalia, & lauro, & tripode Delphico: quòd si quis hyberno gelu sæuiente, & ad hæc loue pluente & grandinante nudus obambulauerit, hunc algor non modicus inuasurus est. Et quod adhuc priorem uaticinij certitudinem longè exuperat, calores quoq; hyberna frigora subsecuturos: aliaq; id genus permulta, quorum meminisse ualde ridiculum est. Quare eiusmodi & apologias, & uaticinia missa facito. Illud autem quod initio dixisti, fortasse indignum non est suscipere: nempe quod nihil eorum, quæ abs te dicta sunt, noueris, sed afflatus quispiam diuinus suggessit tibi uersiculos, neq; ille admodum firmus existens. Siquidem quædam promissorum non plenè perfecta reddidit, quædam uero inabsoluta prorsus reliquit.

Cõfutatio defensionis ab insufficienti.

Amplificatio à minori.

A definitione

Epilogus.

NAVIGIVM, SEV VOTA.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Irridet

IRridet hoc dialogo Lucianus cupiditates, & ſtulta hominum uota, ut qui in his rebus plerũq; felicitatem ponant, eaq; ſibi expetant, quæ ſi ipſis contingant, plurimum & moleſtiæ, & periculorum quoq; interim habituri ſint. Ita enim fingitur hic Adimantus primo, diuitias, poſt hunc Samippus potentiam & imperium, poſtremus autem Timolaus uoluptates, & quicquid mundo plauſibile uidetur, optare. Quorum omnium uota Lucianus ita confutat, ut oſtendat quidnis potius, quàm felicitatem in his rebus poſitam eſſe. Argumenti autem huius occaſio à noua & inuſitata nauis magnitudine naſci fingitur, quæ cum fortè tum ex Aegypto frumentum in Italiam portaret, tempeſtatibus acta, Athenas in Pyræum appulſa fuerat. Hanc cum Adimantus (ut fingitur) cõſpicatus eſſet, & de numero frumenti quem portaret, deq; annuo quæſtu, quam domino faceret, audiſſet, inita ſecum ratione, ut ſi tantos quotannis reditus ipſe caperet, felicißimum ac beatißimum ſeſe putaret, interim dum à Luciano ob ſtulticiam deridetur, cæteris quoq; perſonis, optandi cuique quod uellet, occaſionem ac facultatem præbet. Eſtq; hæc ueluti narratio quædam totius Dialogi. Ad quam antequam uenitur, perſona quoq; Adimanti, & nauis magnitudo, & tempeſtuoſum circa Chelidoneas mare, dialogi gratia deſcribuntur. Exordium à Timolai ſtudio trahitur, qui ad ſpectandæ eius gratia uenißſe fingitur. Eiuſdem autem argumenti ſatyra quoq; eſt apud Iuuenalem decima, in qua & ille ſuo more cupiditates, & inania uota hominum inſectatur.

LYCINVS.

ANNON dixi, quòd citius latuerit uultures cadauer pridianum, ac marcidum, in propatulo poſitum, quàm ſpectaculum aliquod nouum & inopinatum, Timolaum, etiam ſi Corinthum illum oporteat, ſine reſpiratiõe, curriculo abire? Quamobrem autem ita ſpectandi cupidus es tu, & ad huiuſmodi res adeo impiger? TIMOL. Quid enim aliud cõueniebat facere quoq;, Lycine, cum ocium alioquin agerem, audito nauem adeo ingentem, & menſuram omnem excedentem, in Pyræum appulſam eſſe, unam uidelicet earum, quibus ex Aegypto in Italiam frumentum importari ſolet. Arbitror autem et uos, te uidelicet et Samippum hunc, non ob aliam cauſſam ex urbe huc progreſſos eſſe, quàm ut nauigium hoc uideretis. LYCIN. Per Iouem, & Adimantus quoq;, Myrrhinuſius, unà nobiſcum. Sed neſcio ubi nam ille nunc ſit, inter multitudinem ſpectatorum alicubi erràns. Nam uſq; ad nauem quidem unà uenimus, & aſcẽdentes in ipſam, tu quidem, opinor, Samippe, præibas, ſequebatur aũt Adimantus. Deinde ego poſt illum, utriſq; ipſum manibus apprehendens. Ac me per totas ſchalas ſubuehebat ille, manu ducens, ſubligatum crepidis, cum ipſe abſq; calceis incederet. Sed poſtea non amplius ipſum uidi, neq; intus in naui, neq; poſtquam inde iterum deſcendimus. SAMIP. Noſti Lycine, ubi nos reliquit ille? Quando opinor, formoſus ille adoleſcẽtulus ex interiore parte nauis progrediebatur, ni ueo ac puro amiculo indutus, religata poſt tergum coma, ad utranq; frontis partem reducta. Proinde, ſi ego Adimantum rectè noui, arbitror uenuſtũ ac dulce adeo ſpectaculum conſpicatum, longum ualere iuſſo Aegyptio fabricatore, per nauigiũ circumcirca præeunte, aſtitiſſe lachrymantẽ, quemadmodum conſueuit. Admodum enim procliuis ad lachrymas, homo eſt, quod ad amores attinet. LYC. Atqui non adeo formoſus, Samippe, adoleſcens ille mihi uiſus eſt, ut etiam Adimantum uelut attonitũ, in ſe conuerteret, quẽ tot ſubinde Athenis formoſi ſectantur, ingenui omnes, loquendo garruli, & palæſtrã ſpirantes, quibus etiã illachrymari, non ignauum eſt. Hic aũt præterquam quòd colore fuſco eſt, etiam labia habet prominentia, & gracilia nimis crura, loquiturq; diſſolutũ & incõpoſitum quiddam continuatis & agglomeratis inter ſe uerbis, Græcè quidem, ſed ad patrium morẽ concitato ſtrepitu, & inflexo uocis accentu. Coma aũt & ille poſt tergum conuolutus capillus, haud quaq; liberũ eſſe ipſum arguit. TIMO. Hoc quidẽ nobilitatis ſignũ, Lycine, eſt Aegyptiacę, coma uidelicet. Cuncti eñ flori pueri ingenui capillũ à tergo collectũ gerunt, uſq; dũ ex ephebis excedunt. Quemadmodũ & Pallenæ maiores noſtri *, quibus pulchrum uidebatur comã nutri-

Exordium dialogi à cupiditate & ſtudio Timolai.

* *Pallenẽ hic pagũ Atticũ accipio.*

nutrire senes quoq;, redimitos trobyli textura, sub aurea cicada religata. SAMIP. Euge Timolaë, quòd nos commonefatis Thucididis commentariorum, quæ q; in proœmio de ueteri nostra luxuria dixit ille, in Ionibus, quando illi tum unà cum cæteris in coloniam missi fuere. TIMOL. At nunc demum in mentem mihi uenit Samippe, ubi à nobis relictus fuerit Adimantus, quando uidelicet iuxta malum aliquandiu stetimus, sursum spectantes, numerantes coria alia aliis superimposita, & mirantes ascendentem per funes nautam: deinde per antennæ supernè tutò adeo currentem, apprehensis antennarum clauis seu cornibus. SAM. Rectè dicis, quid igitur oportet facere nos hic? utrum expectare ipsum, an uis, ut ego ad nauigium iterum abeam? TIMOL. Nequaquam, sed pergamus. Nam uerisimile est præterijsse illum iam, recipientem in urbem sese, post quã nos amplius inuenire non potuit. Quòd si minus, at uiam saltem nouit Adimantus, neque metuendum est, ne à tergo relictus, à nobis seducatur. LYCIN. At uidete, ne agreste nimis fuerit, relicto post nos amico, ipsos hinc abire. Sed tamen sustamen, si idem hoc Samippo quoq; uidetur. SAM. Atq; admodum uidetur, si fortè apertam adhuc palæstram deprehendere possimus. Sed interea dum sermones ceditus, quanta nauis hæc? centum & uiginti cubitos in longitudinẽ porrecta, latitudine autem supra quartam maximè partem mensuræ huius patens. Tum à summis foris ad fundũ usq;, qua profundissima est, eo loci uidelicet, quo sentina defluit, nouem & uiginti cubitos alta. Præterea autem quantus malus, quantamq; sustinet antemnam? quanto autem rudente utitur, atq; astringitur? Vt autem ipsa quidem puppis paulatim assurgit, inflexa, atq; aureum anserculũ supernè habens impositum: è regione autem æqua proportione prora promínet, in anteriorem partem longè porrecta, cognominem nauidean. Isidem uidelicet utring; additam habens. Nam cætera quidem ornamẽta, uti picturæ, & uela flammeus ille atque parasius color, & ante hæc, anchoræ quoque, & uertendi circumagendiq; instrumenta, & habitationes illæ post puppim, omnia admiratione digna uisa mihi sunt. Iam & nautarum multitudo, cum exercitu comparari posset. Dicebatur autem tantum frumenti numerum portare, quãtus in annuum uictum sufficere omnibus in Attica facile posset. Atq; hæc omnia paruus quidam homuncio, senex iam, conseruabat, tenui adeo pertica, tanta gubernacula conuertens. Commonstratus enim mihi fuit, caluaster quidam, crispus, Heron, opinor, nomine. TIMO. Mirabilis, quòd ad artem attinet, ille, quemadmodum dicebant ij, qui cum eo nauigant, & rerum marinarum supra Prothea illum, doctus. Audistis autem quomodo huc appulerit nauem? qualia acciderint nauigantibus, aut quemadmodum stella illa ipsos seruarit? LYC. Haudquaquã Timolaë. Quin hoc ipsum abs te libenter nunc audierimus. TIMO. Ipse Nauclerus narrauit mihi, homo probus, & ad conuersandum ingenuus. Aiebat autem cum à Pharo soluissent, flatu non admodum uehementi, septimo die eò fuisse prouectos, ut iam Acamantem uiderent. Exinde Zephyro ex aduerso spirante, transuersos abreptos fuisse ad Sidonem usq;. Inde autem tempestate magna iactatos, decimo tandem die per angustas illas ad Chelidoneas peruenisse. Vbi parum abfuit, quin omnes submergerentur. Noui autem, aliquãdo etiam ipse nauí præteruectus Chelidoneas, quanti se eo loci attollant fluctus, & maximè, flante Africo, siquando assumpserit & Austri partem aliquam secum. Nam ab eo loco contingit diuidi Pamphyliũ mare à Lycio, & fluctus ipsi, utpote multis ac uarijs undis, circa promontorium illud uelut intersecti (præruptæ autem rupes sunt, & acutæ, & incursionibus aquarum exasperatæ) & procellas excitant terribiliores, & fragorem edunt immensum. Ac fluctus sæpenumero tanti attolluntur, ut ipsius scopuli altitudinem exæquent. Talia igitur se quoq; tum deprehendisse atq; expertos esse nauclerus aiebat: insuper etiam nocte existente tum, & tenebris profundis. Cæterum cum ad ploratum ipsorum dij tandem

flexi

Locus est in primo Thucidide, ubi de colonijs Ionũ tradit. Νῦν κτρακόσιον ἐπίλυπα μάλιστα.

Descriptio nauis, quæ et parasceue totius negocij.

Ornamentũ in anseris modũ effigiatũ, uide Lazarũ de nauiũ partibus.

Fortasse quali Parrhasius usus fuit.

Chelidoneæ, et q̃ difficilis circa easdem nauigatio.

flexi atq; inclinati fuissent, ignem apparuisse ipsis ex Lycia, ita ut locum illū manifestè cognoscere possent, & stellam quandam splendidam Dioscurorum uidelicet alterum, in summa parte mali consedisse, nauemq; ad sinistram in altum iterum direxisse, cum iam præceps in rupem deferretur. Atq; ex eo, cum iam semel à recta uia excidissent, per Aegeum nauigantes, septuagesimo die, quam ex Aegypto soluerunt, aduersus Etesias, per obliquum, & transuersa actos, in Pyræum, heri appulsos huc esse, Eo usque uidelicet, ad inferiorem partem abreptos. Quos conueniebat Creta ad dexteram relicta, supra Maleam tenendo cursum, iam in Italia esse. LYCIN. Per Iouem, mirabilem quendam gubernatorem narras, Heronem istum, aut Nerei potius æqualem, qui tantum à uia aberrarit? Sed quid hoc? ann non Adimantus ille? TIMOL. Admodum igitur, Adimantus ipse. Vocemus hominem. Te inquam, Myrrhinusium illum, Strobichi filium. LYCIN. Ex duobus alterum illi accidit uidelicet, aut enim succenset nobis, aut obsurduit. Nam omnino Adimantus ille est, neque alius quisquam. Admodum igitur planè iam uideo, & uestem ipsius, & incessum agnosco. Etiam tonsura illa ad uiuum usque, arguit hominem. Sed tamen accelaremus obambulationem hanc & gressum, ut assequamur hominem. Quòd nisi uestè apprehensum te conuertissemus Adimante, nunquam puto, hodie, clamantes nos exauditurus fuisses? At etiam cogitabundo similis uidere, nescio quid magnum, ac minimè contemnendum, tecum ipse animo & cogitatione uolutans. ADIM. Nihil equidem acerbum aut graue, Lycine, sed mihi noua quædã cogitatio, inter eundum, in mentem ueniens, ut ne audirẽ uos, fecit, dum intentè adeo ac tota mente, in illam uelut defixus incumbo. LYC. Quænam ista? ne enim graueris dicere, nisi omninò ex arcanis istis aliqua fuerit. Atqui initiati sumus & nos, ut scis, & celare quæ audimus, didicimus. ADIM. At erubesco equidẽ apud uos dicere. Adeo iuuenile uobis uidebitur, fat scio, id quod nunc cogito. LYC. Num amatorium quiddam est? Neq; enim hoc profanis nobis narrabis, sed splẽdida admodũ face etiam ipsis lustratis, initiatisq;. ADIM. Nihil, ò præclare, istiusmodi, sed opulentiam quandam mihi ipsi fingebam, quam inanẽ felicitatem plerique uocare solent. Atq; in ipsa adeo aciem opum & deliciarũ uertenti mihi, superuenistis. LYC. Proinde illud quod in procliui est, Communis Mercurius, aiunt. Ac in mediũ allatas huc diuitias istas depone. Aequum enim est nos quoq; parte aliqua frui uoluptatum Adimanti, amici cũ simus. ADI. Relictus equidem à uobis fui, paulatim à principio, cum primum nauẽ conscendissemus, postq; te Lycine in tuto collocassem. Nam metiente me anchoræ magnitudinẽ, nescio quorsum uos à me discessistis. At tamen cũ omnia perlustrassem, interrogaui quendã ex nautis, quantũ mercedis ac lucri cõmunibus rationibus nauis ea referret domino in singulos annos. Ille aũt bina dena, inquit, talenta Attica, etiam si quis cõmunem horã tantũ computaret, et ad minimã summam rediget. Deinde igitur rediẽs mecum ipse cogitabã. Quod si nunc dena quispiam nauẽ hanc de repente meã esse faceret, qualẽ & quã beatam uitam acturus eram? qui et amicis benefacturus, et interdum quidẽ ipse in ea nauigaturus, interdum aũt seruos emissurus. Deinde ex duodecim illis talentis & domũ edificaturus essem, in quo maximè opportuno, paulò uidelicet supra porticũ picti, & lecta pater mihi, quã apud Ilissum habeo; & seruos cõempturus, & uestes et uehicula et equos. Iã aũt nauigabam quoque, et felix, ab omnibus iis, qui nauẽ conscenderã, prædicabar, à nautis aũt formidabar, et tantũ non rex quispiã existimabar, cũ interea, dũ ea quæ in naui sunt cõputo, et ad portũ à longè aspicio, superueniens Lycine opulentiam hãc oẽm submersisti mihi, nauemq; ipsam bene ac sedulò uocanti uẽto labentẽ, subuertisti. LY. Proinde ò generose, correptũ me, abduxerunt ad Imperatorem, uelut pirãtã aliquẽm, aut demersorẽ, ut qui tantum naufragium fecerim, idq; etiã in terra, in uia uidelicet, qua ex Pireo in urbẽ itur. At uide tamen, quo pacto te consolabor

Ita Græcis appellantur Castor et Pollux nauigantium numina.

Redit à descriptione nauis ad Adimantũ et ad rẽ institutã descendit.

Narratiuncula, cõtinens occasionẽ disputationis.

pro

pro hoc lapsu. Quinq; enim, si placet, pulchriora adeo, & maiora Aegyptio isto nauigia possidere te facito: & quod maximum fuerit, etiam talia, quæ demergi non possint. Deinde etiam quinquies tibi ex Aegypto per singulos annos frumentum fortassis importent. Atq; ô nauclere optime, iam nunc præ te fers, quã nobis tum intolerabilis futurus sis. Nam cum unius etiam nauigij istius dominus existens, exaudire clamantes nos haud uolueris, quid ageres si quinq; possideas ultra hoc, tribus uelis instructa, & tempestatibus inuicta? nempe ne aspicere quidem amicos. Proin tu quidem secunda nauigatione utere, ô præclare, nos aũt in Pireo sedebimus, eosq; qui uel ex Aegypto, uel Italia nauigabunt, interrogabimus: eccubi magnum illud Adimanti nauigium, Isidem puta, quispiam uiderit. ADIM. Vides. propterea equidem grauabar dicere, quidnam esset, quod in animo mecum ipse cogitabam, sat scies, quòd risu, & dicacitate prosecuturi essetis uotum meum. Quare subsistens hic aliquantulum, dum uos progressi fueritis, cum naue mea iterum hinc nauigabo. Nam multò satius est cum nautis me colloqui, quàm hic à uobis irrideri. LYCIN. Nequaquam, nam tecũ illam conscendemus etiam ipsi subeuntes. ADIM. At scalas subtraham, ingredientibus uos præuertens. LYCIN. Proinde nos adnatando sequemur uos. Neenim putes tibi quidem facile esse tanta nauigia possidere, cum neq; emeris illa, ne ædificaueris: nos autem non posse à dijs petere, ut per multa stadia indefessis nobis liceat natare. Atqui primum etiam in Aeginam ad festum Dianæ, scis quã parua nauicula omnes simul amici, quatuor quisq; datis obulis, traiecerimus, & tamen nihil ægre ferebas, quòd tecum nauigaremus: nunc autem indignaris, q; tecum conscensuri sumus, & scalas prætingressus subtrahis, nimirum luxu diffluis Adimante, & in sinum non inspuis, neq; agnoscis, qui nam ipse sis, qui nauclerum nunc agis. Adeo te sublimem euexit domus ista, in pulcherrimo urbis loco ædificata, & seruorum multitudo. Atqui ô præclare, per Isidem quæso, etiã Niliaca salsamenta, tenuia ista dico, memineris nobis huc ex Aegypto apportare, aut unguentum à Canopo aliquod, aut Ibin ex Memphide. quòd si uerò nauis etiam sufficiet, ex pyramidibus quoq; unam. TIMO. Satis iocorum, Lycine. An non uides quo pacto erubescere Adimantum feceris, multo adeo risu, naui gio inundato, ita ut iam superfluat, neq; amplius ad id quod influit, resistere possit, Et quoniam adhuc multum nobis uiæ ad urbem usq; restat, diuiso in quatuor partes itinere, suo cuiq; attributo stadio, postulemus à dijs, quæ cuiq; maxime uidebuntur. Ita enim & nos laborem eundi fefellerimus, & pariter lætitia quadam afficiemur, perinde ac somnio aliquo suauissimo ultrò nobis obiecto, quod nos quoad ipsi uoluerimus, beet. Nam penes unumquemq; ipsum mensura uoti erit, & dij omnia exhibendo subministrent, etiam si alioqui natura incredibilia fuerint. Et quod maximum est, demonstratio quædam erit hęc res, qui nam omnium optimè dijs ac uotis usurus sit. Indicabit enim quisq; qualis nã futurus fuerit, si ei diuitiæ tantæ contigissent. SAMIP. Pulchrè mehercle, Timolaè, atq; adeo obsequar tibi, & cum tempus uocauerit, optabo quæcunq; uidebitur. Nam si Adimantus uult, ne interrogandum quidem opinor, ut qui in naui alterum pedem habeat. Oportet autem & Lycino idem uideri. LYC. At dimittescamus sanè, si hoc potius, ne inuidere etiam communi fortunæ uideas. ADIM. Quis igitur primus inspiet? LYC. Tu Adimante, deinde secundo loco Samippus hic, post quem Timolaus. Ego uero paulò ante quàm ad Dipylum peruenimus, circa extremum semistadium uidelicet uotum meũ incipiam, idq; quoad fieri potest, breuissimè percurram. ADIM. Proinde ego quidem, neq; nunc à naui discedam, sed si modo licet, etiam amplius aliquid uotò adijciam, Mercurius autem quæstuosus ille, annuat omnibus. Sit enim nauigium, & quæ in eo sunt, mea omnia, & onus quod fertur uidelicet, & mercatores, & mulieres, & nautæ, & siquid aliud suauissimum fuerit excutientis facultatibus. SAMIP. At te ipsum obli-

Prouerbium ex Erasmo.

Propositio.

Diuisio.

Primum uotum Adimanti diuitiarum uidelicet.

κερδῶος eo gnomentum Mercurij est, ἀπὸ τοῦ κέρδους, eo quòd lucrum præstet.

ipſum oblitus es, in naui habens. ADIM. Puerum iſtum, inquis, Samippe, comatum? Et ille igitur meus ſit, quantum autem frumenti eſt, totus ille numerus in aurum ſignatum uertatur, fiantq; totidem Darici. LYC. Quid hoc Adimante? Submergetur tibi nauigium: non enim idem pondus eſt tritici, & æqualis numero auri? ADIM. Ne inuideas quæſo Lycine, ſed poſtquam ad te peruenerit uotum, Parnethem, ſi placet, totam auream facias licet, atque ego tum tacebo tibi. LYC. At ego, quo magis in tuto ipſe nauigares, hoc agebam, ne uidelicet unà cum auro, omnes periretis. Ac quantum ad ueſtras quidem res attinet, mediocre periculum hoc futurum erat, adoleſcentulus autem ille formoſus, ſuffocabitur miſer, cum natare neſciat. TIMO. Bono animo ſis Lycine. Delphines enim ipſum tergo ſubeuntes, in terram deportabunt. An tu putas citharœdum quempiam ab illis ſeruatum eſſe, acceptiſſeq; mercedem hanc carminis ſui. Deinde & alium quendam puerum mortuum, in Iſthmum à Delphine eodem pacto apportatum. Adimanti autem ſeruum hunc nouitium nullum habiturum Delphinem amatorem. ADIMAN. Etiam tu Timolaë imitaris Lycinnm hunc, & ingeris conuicia, & hoc, cum tu ipſe huius rei dux & caput ſis. TIMO. Melius enim fuerat, ueriſimilia magis te fingere hæc, & alicubi theſaurum ſub lecto effodere aliquem, ne tibi negocium ipſe exhiberes, dum aurum è naui in urbem transferes. ADIMAN. Rectè dicis. Effodiatur igitur theſaurus ſub Mercurio illo marmoreo, qui nobis in aula eſt, medimna uidelicet mille auri ſignati. Statim itaque iuxta Heſiodum: Aedes principio, quàm maximè inſignes habitarem, deinde quæ circa urbem ſunt, omnia iam coëmiſſem, præter quam quæ in Iſthmo, & apud Delphos, & Eleuſine ſunt. Præterea quæ ad mare iacent, & circa Iſthmum nonnulla quoque, certaminum gratia, ſi quando ad Iſthmia proficiſci lubitum eſſet, & Sicyonium campum. Et in ſumma quicquid uſquam in Græcia foret, uel conſitum nemoribus, uel irriguum fõtibus, uel fœcundum frugibus, id omne breui adeo tempore Adimanti ſit. Aurum autem concauum nobis ſit, ad cibum ex eo capiendum, pocula uero, haud quaquam leuia, ut Echecratis illa, ſed duorum talentorum unumquodq; pondere. LYC. Quo pacto ergo pocillator plenum porrigat tibi, poculum adeo graue? aut quomodo tu accipies ab eo, niſi cum magno negocio, non ſcyphum illo, ſed Siſyphium quoddam pondus attollente? ADIM. Mihomo, ne mihi diſturba uotum. Ego uero etiam menſas totas aureas facturus ſum, & lectos aureos, ſi uero non tacueris, etiam ipſos miniſtros. LYCI. Vide modo, ne quemadmodum Midæ, & panis tibi, & potus, aurum fiat, & diteſcendo miſer pereas, fame iſta præcioſa enectus. ADIM. Tua igitur magis ueriſimiliter compones, paulò poſt Lycine, poſtquam ipſe optare incipies. Cæterum ad hæc ueſtis quoq; purpurea mihi ſit, & uictus quàm maximè delicatus, ſomnus, quoad fieri poteſt, ſuauiſſimus, amicorum ſalutationes, & petitiones, & quod uulgò faciunt, omnes me uereantur, & adorent, atq; alij quidem primo ſtatim mane ad fores ſurſum ac deorſum obambulent, inter ipſos autẽ et Cleænetus, & Democrates, ille ſupra modum. Atq; accedentibus quidem ipſis, & ante alios intrò recipi uolentibus ianitores ſeptem aſtantes, ingentes barbari, in frontem ſtatim impingant ianuam, perinde atq; ipſi nunc alijs faciunt. Ego uero, quando uiſum fuerit, proſpiciens quemadmodum ſol, illorum quidem nõnullos, ne aſpiciam quidem: ſi uero paulper quiſpiam, qualis ego uidelicet fui, ante repertum theſaurum, illum humaniter complectar, ac lotum ad cœnam ſub tempus uenire iubebo. Diuites autem iſti rumpentur, aſpicientes uehicula, equos, & pueros formoſos circiter bis mille, ex omni ætate delectos, ut quiſq; fuerit maximè floridus. Deinde & cœnas in auro appoſitas (Vile enim argentum, & nihil ad noſtram fortunam) Ac ſalſamentum quidem ex Hiſpania, uinum autem ex Italia, oleum uero & ipſum ex Hiſpania, mel autem noſtrate nouum, & igni nondum admotum. Præterea ob

Scilicet auret, ut Philippici.

Mons eſt Atticæ.

ſonia undequaq; allata, ſues uidelicet, & lepores, & quæcunq; uolatília, gallina ex Phaſide, & Pauo ex India, & gallus Numidicus. Qui uero unumquodq; apparant, ſophiſtæ quidam ſint, circa bellaria & ſapores exercitati. Quòd ſi cui autem præbíbero, ſcyphum, aut phialam poſcens: ille qui ebiberit, auferat ſecũ & poculum. Diuites uero iſti, qui nunc ſunt, præ me Iri uidelicet, & mendici omnes uideantur. neq; amplius tum argenteam iſtam ſcutellam aut ſcyphum, Dionicus in pompa ſpectandum præbebit, & maximè, poſtquã uidebit ſeruos etiam meos tam multo argento uti. Ciuitati autem hæc apud me uelut exemptitia erunt. Ac pecuniarum quidem diſtributiones, ſíngulis menſibus drachmas cui quidem centum, inquilino autem quinquaginta dabo. Publicè uero ad ornamentum urbis, theatra ædificabo, & balnea, & mare uſq; ad Dipylum intromittam, atq; ibi portum aliquem extruam, aqua per foſſam magnam introducta, ut nauigium meum propius appelli, & ex Ceramico apertè conſpici poſſit. Amicis autem uobis, Samippo quidẽ uiginti medimna auri ſignati adnumerare diſpenſatorem iubebo. Timolao autem quinq; Chœnices: Lycino uero, chœnicẽ ſolam: eamq; etiam circumſcriptam, eo quòd loquacior eſt, & uotum meum irrideat. Atq; hanc uiuere uitam uolebam, ſupra modũ diteſcens, & delicatè agens, omnibusq; uoluptatibus copioſe fruẽs. Dixi. Ac mihi Mercurius perficere ea & ad euentum perducere uelit. LYCI. Scis igitur Adimante, ut tibi ex tenui admodum trama puer iſte, Plutus, ſuſpenſus ſit? Ac ſi fors aliqua ruperit illam, omnia euaneſcent, & carbones tibi theſaurus iſte erit. ADIMA. Quomodo dicis hoc Lycine? LYC. Quoniam, ò optime, incertum eſt, quantum temporis uictu rus ſis. Quis enim ſcit, an adhuc appoſita tibi menſa iſta aurea, priuſquam manũ admoueas, & pauonem aut gallum Numidicum deguſtes, exhalata anímula abiturus ſis, uulturibus & coruis, omnia illa relinquens? An uis ut enumerem tibi alios quidem ſtatim, priuſquam diuitijs fruerentur, mortuos, alios autem etiam uiuos ijs, quæ poſſidebant, ſpoliatos atq; exutos à deo aliquo, qui huiuſmodi rebus inuidebat. An non audis Crœſum, & Polycratem, multò te opulentiores cum fuerint, breui adeo tempore à bonis illis omnibus excidiſſe? Sed ut tibi miſſos hos faciam, num tibi ualetudinem adeo firmam putas fore, atque conſtantem? an non uides multos diuitum infeliciter ætatem agere doloribus ac morbis uexatos? ac alios quidem ne uadere quidem poſſe, alios autẽ cæcos eſſe, aut intus labore aliquo affectos. Nam quòd ne alteram quidem tantam opulentiam poſſidere uelis, atq; eadem cũ Phanomacho diuite iſto pati, pariterq; ut ille mulieroſus eſſe, ſat ſcio, etiam ſi nullus ipſe dixeris. Omittam interim dicere, quàm multas inſidias cum diuitijs cõiunctas norim. Præterea & prædones, & cædes, & odium, quòd apud multitudinem obeundum eſt. Vides nimirum cuiuſmodi rerum cauſſa extiterit tibi theſaurus iſte. ADIM. Semper tu mihi, Lycine, aduerſarius es, quare neq; chœnicem etiam accipies, ut qui perpetuò uotum meum infecteris. LYC. Atqui hoc quidem iam communi diuitũ more detrectas, & pro miſſum reuocas. Sed tu Samippe iã opta. SAMIP. Ego uero (Arcas enim ſum ex Mantinea, ut ſcitis, in continente uitam agens) nauem quidem haudquaquã poſtulabo mihi contingere, ut quam ciuibus meis ſpectandam exhibere impoſſibile ſit, neq; ſcrupuloſe adeo cum dijs rationem inibo, theſaurum petens, & aurum ad menſuram accumulatum: ſed (poſſunt enim omnia dij, etiam ea quæ maxima uidentur eſſe, & lex uoti, quam Timolaus tulit, iubet nihil uereri poſtulare, tanquam illis nihil non annuentibus) poſtulo uidelicet rex eſſe, non qualis Alexander Philippi filius, aut Ptolemæus, aut Mithridates, aut ſiquis alius, accepto à patre regno, imperauit, ſed mihi principio à prædandi conſuetudine exorſo, ſocij & coniurati circiter triginta, fideles admodum & audaces adſint. Deinde paulò poſt trecenti, accedentes nobis alij ſuper alios.

Cõfutatio diuitiarum.

II. Votum Samippi. Imperium & potentia.

Poſtea

Postea mille, & non multò post, decies mille, postremo tota armatorum summa quinquaginta millia. Equitum autem circa quinque millia sit. Ego uero suffragijs cunctorum antepositus & electus, Imperator optimus esse uidear, qui & hominibus præeam, & rerum administrationem geram. Vt hoc utiq; ipso iam maior sim cæteris regibus, utpote qui uirtute cæteris antepositus, exercitui imperem, non per successionem hæreditariam, ab alio in regnum introductus. Nam hoc Adimanti thesauro nõ dissimile foret, & ipsa res haud quaquam eodem modo suauis, ut cum aliquis uidetur ipse per se ipsum potentiam ac principatum assecutus esse. LYC. Papæ Samippe, haudquaquam exiguum aliquid tu quidem, sed ipsum adeo caput bonorum omniũ postulasti, uidelicet aciei tantæ, optimus ipse iudicatus à quinquaginta millibus. Talem scilicet nobis Mantinæa, & tam admiratione dignum regem atq; imperatorem, interim dum non animaduertit, enutriuit. Verum age regna, præl militibus, & exorna equestrem exercitum pariter & uiros clypeum gestantes. Cupio enim scire, quó nam profecturi sitis, tam multi ex Arcadia, aut contra quos miseros primos expeditionem facturi. SAMIP. Audi Lycine. Imò uero si tibi placet, sequere unà nobiscum. Præfectum enim alæ constituam te equitum quinq; millium. LYC. At pro honore quidem isto ò rex, gratiam tibi habeo, ac Persico more procumbens, adoro te, circũactis post tergum manibus uenerando tiaram, rectam istam, atq; ipsum diadema. Tu uero ex ualidis istis aliquem, præfectum equitum designa. Nam ego tibi à re equestri ualde alienus sum, neq; omnino equum ullum ascendi ante hunc diem. Proinde metuo ne tubicine classicum intonante, decidens ego, in tumultu à tot ungulis conculcer, aut etiã equus ferocior existens, arrepto freno, in medios hostes efferat me, aut denique oporteat me alligari ephippio, si manere super illud debeam frenumq; tenere. ADIM. At ego tibi Samippe, ducam equites, Lycinus autem dextrum cornu habeat. Meritus autem sum, qui maximos honores abs te consequar, ut qui te tam multis medimnis auri signati donauerim. SAMIPP. Ipsos interrogemus equites, Adimante, num recipere te uelint præfectum suum. Cui igitur placet, equites: Adimantum hunc præfectum uestrum esse, manum attollat. Omnes, ut uides, Adimante, suffragantur tibi. Proin tu quidem equitatui præsis, Lycinus autem dextrum cornu ducat. Timolaus porrò hic ad sinistram ordinabitur. Ego uero mediam aciem regum, pro eo atq; legitimum est Persarum regibus, quando ipsi assidere sibi aliquos uolunt. Sed progrediamur iam rectà uersus Corinthum, quã per montana itur, comprecati Iouem Regium. Ac postquam ea quæ in Græcia sunt, omnia sub potestatem redegerimus (neque enim quisquam erit, qui nobis resistet, aut arma opponet, cum tã multi simus, sed absque sudore ac puluere uincemus) conscensis triremibus & equis in naues impositis (apparatum autem est in Cenchreis, & frumentum satis multum, & nauigia, quæ sufficiant, cęteraq; ad hanc rem omnia) trajiciamus per Aegeum, in Ioniam, & exinde ibi sacris Dianæ peractis, ac ciuitatibus nullo defendẽte, captis præfectisq; ibidem facile relictis, in Syriam pergamus, per Cariam itinere facto, inde per Lycirm, & Pamphiliam, & Pisidas, & utranque Ciliciæ oram, maritimam uidelicet, & montanam, donec ad Euphratem peruenerimus. LYCIN. At me, ò rex, si placet, satrapam aliquem Græcis relinque. Formidulosus enim sum, neque domo longius abire facile sustinuero. Tu uero uideris etiam contra Armenios & Parthos exercitum ducturus esse, gentes bellicosas, & sagittandi perquàm peritas. Quare alteri alicui dextrum cornu committe. Me uero Antipatrum quempiam in Græcia relinque, nequis etiam sagitta me transfigat, ea parte, qua nudus maximè ero, miserum me feriens, circa Susa, uel Bactra alicubi phalangem ducentem tibi. SAMIP. Au fugis Lycine ac deseris ordinem, meticulosus uidelicet existens: atqui lex iubet caput amputari ei, siquis ordinem deseruisse deprehendatur. Sed quoniam apud Euphra-

Vt ille, cui Macedoniam cõmisit Alexander, dũ in Asiam trajicereti.

tem iam sumus, & fluuius ipse ponte iunctus est, & quæcunque à tergo reliqui mus benè ac tutò nobis se habent, omniaq; à præfectis tenentur, qui à me cuique genti impositi sunt, alij autem etiam abierunt Phœniciam, interea nobis & Palæstinen, & exinde Aegyptum quoque adiuncturi. age tu primus Lycine transi, dexterum ducens cornu. Deinde ego sequar, & post me Timolaus hicce. postremus autem equestrem duc exercitum Adimante. Ac per Mesopotamiam quidem, nullus nobis obuiam fuit hostis, sed ultrò seipsos, & arces, homines dediderunt. Etiam ad Babylonem accedentes, præter spem intra muros recepti sumus, ac urbem ipsam tenemus. Rex autem ad Ctesiphontem cõmorans, aduentum nostrum accepit. Proinde Seleuciam profectus, exercitum comparat, & equites quàmplurimos undecunque accersens, & sagittarios, & funditores. Renunciant itaque speculatores, ad centum myriadas hominum belli aptorum congregatas esse, & ex his uiginti, qui ex equis iaculantur. Neque tamen adhuc neque Armenius adest, neque ij, qui ad Caspium mare habitant, neque Bactriani, sed ij tantum, qui in uicino degunt, & in ipso quasi suburbio regni. Adeo facile tot myriadas ille recepit*. Tempus igitur iam est, ut uideamus, quid nam oporteat nos facere. ADIM. At ego quidem censeo oportere uos, pedestrem uidelicet exercitum, proficisci hinc ad Ctesiphontem. Nos autem, equites puta, manere hic, & Babylonem asseruare. SAMIP. Etiam tu metu effœminaris Adimante, postquam propius periculo uentum est? Sed quid tibi uidetur Timolaë? TIMOL. Omnibus copijs eundum hosti obuiam esse, neque expectandum, dum illi melius sese pararint, auxilijs undique ipsis accedentibus, sed dum adhuc in itinere sunt hostes, adoriamur ipsos. SAMIP. Rectè dicis. Tu uero Lycine quid censes. LYCI. Equidem tibi dicam. Posteaquam defessi iam sumus contendendo, & absque intermissione iter faciendo, quando in Pireum mane descendimus, & nunc autem triginta propè stadia processimus, deinde & solis ardor frequens (nam iam circa meridiem maximè est) hic alicubi ad oleas, super columnam istam, inscriptionibus insignitam residentibus, quiescendum paulisper esse. Deinde resurgentibus inde iterum eundum, & reliquum uiæ ad urbem absoluendum esse. SAMIP. Etiám ne Athenis, õ beate, tibi esse uideris, qui circa Babylonem in campo ante muros, inter tot milites sedes, de bello deliberans? LYC. Submonuisti. Ego uero sobrium esse me putabam, at tu in eo, ut sententiam proferrem. SAMIP. Accedamus igitur, si tibi uidetur. Ac ut uiri fortes in periculis sitis, facite, neque prodatis patrios spiritus. Iam enim & hostes uidelicet pugnam capessunt. Quare tessera quidem Enyalius esto. Vos autem post quam classicum cecinerit tubicen, cum clamore inuadentes, & clypeos hastis pulsantes, properate cum aduersarijs manum conserere, ac cominus pugnate, atque intra teli iactum consistite, ut ne plagas accipiamus, dum illis spacium, feriendi eminus, concedimus. Et quoniam ad manus mutuo iam uentum est, sinistrum quidem cornu & Timolaus, in fugam uerterunt, eos quibus cum congressi sunt, Medos. Media autem acies, & quod circum me est, æquo adhuc Marte pugnat. Persæ enim sunt, & inter eos ipse rex. Vniuersus autem equitatus Barbarorum in dextrum cornu nostrum fertur. Quare õ Lycine, & ipse uir fortis sis, & eos qui tecum sunt, exhortare, ad fortiter excipiendam & sustinendam impressionem. LYC. O fortunam. Aduersum enim me equites cuncti, solusq; idoneus ipsis uisus sum, qui contrà ferar. Ac mihi uideor, si uim adhibeant, transfugiturus esse, in Palæstram hinc curreus, belligerantes etiamnum uos relinquens. SAMIP. Nequaquam. Vincis enim & tu ipsos iam parte quadam. Ego uero, ut uides, etiam singulari prælio cum rege congrediar. Prouocat enim me, & pugnam detrectare omnino turpe fuerit.

* κλασιαξε græce, qd'dlis fregit signi ficat.

Martis cognomentum est, ἀπὸ τῆ ἐνυαλίου.

LYCI.

LYC. Per Iouem etiam uulneraberis ſtatim admodum ab eo. Nam hoc quoque regium eſt, uulnerari de regno dimicantem. SAMIP. Benè dicis. Leue tamen, & uix ſummã cutem perſtringens uulnus hoc, neq; etiã in aperta corporis parte, ut ne cicatrix quidem deformis apparitura ſit poſtea. Cæterum uides quo pacto ipſe incurſando, unà adeo plaga & ipſum, & equum emiſſa haſta tranſegerim? Deinde amputato capite, & ablato diademate, rex adeo ipſe factus iam ſim, & ab omnibus adorer. Barbari igitur adorent nos, ego uero iuxta Græcorum legem imperabo, atq; unus Imperator nominabor. Poſt hæc igitur cogitate quã multas quidem ciuitates cognomines mihi ipſi conditurus ſum, quàm multas autem etiam deſtructurus, per uim captas, ſiquæ contumelioſe aliquid in regnũ fecerint. Omnium autem maximè Cydiam iſtum diuitem perſequar, qui cum mihi uicinus tam eſſet, eiecit me agro, tranſcendens paulatim in interiora finiũ. LYCIN. Deſine tandem Samippe. Tempus enim eſt, te quidem poſt pugnam tam ſuperatam, Babylone conuiuium celebrare, & uictoriæ ſacra peragere. Iam enim extra præſcriptum ſtadium, opinor, proceſſit tibi imperium: Timolaum autem, uiciſſim optare, quicquid uoluerit. SAM. Quid igitur Lycine? qualia tibi poſtulaſſe uideor? LYC. Longè, ô præclariſſime regum, laborioſiora, & uiolentiora, quàm quæ Adimantus: quippe cum ille qnidem in delitijs uerſaretur & duorum talentorum pocula aurea compotoribus porrigeret, tu uero etiam uulnerabaris ſingulari prælio dimicans, & metuebas, & curis diſtinebaris noctu, interdiuq;. Non ſolum enim ea, quæ ab hoſtibus fierent, formidanda tibi erant, ſed & inſidiæ innumerabiles, & inuidia eorum, quibus cum uiuebas, & odium, & adulatio. Amicus autem nullus uerus, ſed ad metum omnes, uel ſpẽ beneuolentiam ſimulantes. Fruitio certè uoluptatum, ne per ſomnium quidem, ſed gloria ſolum, & purpura auro uariegata, & faſcia candida circum frontem, & ſatellites præeuntes. Cętera autem, labor intolerabilis, & acerbitas multa. Et aut reſponſa dare ab hoſtibus uenientibus oportet, aut ius dicere, aut mittere ad ſubditos edicta. Et uel gens aliqua defecit, uel incurſiones fiunt ab ijs, qui extra imperium degunt. Timere itaq; oportet omnia, & habere ſuſpecta. Et in ſumma, ab omnibus magis, quãm à te ipſo beatum prædicari. Nam illud quoq; an non humile & abiectum? quòd & ægrotas eodem modo cum priuatis, & febris in nullo diſcrimine habet te regem, neq; etiam mors metuit ſatellites tuos, ſed ſuperueniens, quandocunq; ipſi lubitum fuerit, ducit plorantem te, nihil ueritus diadema iſtud. Tu uerò ille ſublimis adeo, ex alto decidens, abreptus è ſolio regio, eãdem uiam abis cum multitudine, eodemq; honore cum cæteris inter gregem mortuorum agitaris, tumulum excelſum ſupra terram, & columnam in longum porrectam, aut pyramidem æquis ac rectis angulis aſſurgentem, poſt te relinquens, ſerotina uidelicet, & tum inſenſibilia magnificẽtiæ ſpectacula. Statuæ autem illæ & templum, quæ ciuitates erigunt colentes, & magnum illud nomen, omnia paulatim defluunt, atq; abeunt neglecta. Quòd ſi autem quàm maximè etiam in longiſſimum perdurarint; quis quæſo fructus eorum amplius fuerit, cum ſenſu careas? Vides, qualia quidem etiam uiuus negocia habiturus ſis, metuendo uidelicet, & cogitãdo, & laborando: qualia uero & illa quoq;, quæ poſt mutationem ſequentur? Sed iam tuum erit Timolaẽ, optare, ac ut ſuperes iſtos, uide, quemadmodum decet uirum intelligentem, & rebus uti ſcientem. TIMOL. Attende igitur Lycine, nunquid reprehenſione dignum optabo, & quid nam arguere quiſpiam meritò poſſit. Nam aurum quidem, & theſauros, & medimna nummorum: aut regna, & bella, & terrores proimperio, quæ tu meritò reprehendiſti, haudquaquam poſtulabo. Caduca enim hæc & multis inſidijs referta, & plus moleſtiæ in ipſis eſt, quàm dulcedinis. Cæterum Mercurium ego uolo, obuiam mihi uenientem dare nonnullos annulos, qui huiuſmodi uim habeant: primum quidem, ut rectè ſemper ualeã, & corpore

Cõfutatio potentiæ & imperiorum.

III. Votũ, omnis fortunæ et felicitatis.

ſanus ſim, & inſauciabilis, & nulli perturbationi obnoxius. Secundum autem, ut ne conſpici poſſit, is qui eum induerit, qualis ille Gygis fuit. Deinde aliũ quendam, ut robore ſuperem uirorum decem millia, atq; onus, quod alioqui decẽ millia hominum mouere ſimul uix poſſent, ego ſolus facile in humeros attollere poſſim. Præterea autẽ & uolare poſſim, longẽ à terra in ſublime ſublatus, & ad hoc quoque annulum quendam habeam. Iam uero & in ſomnum reſoluere, quos uoluero, & omnem ianuã accedenti mihi aperiri, laxata ſera, & dimoto obice, hæc ambo unus annulus poſſit. Et quod maximum eſt, alius quiſpiam ſit, ſupra omnes ſuauiſſimus, qui me amabilem faciat, indutus & pueris formoſis, & mulieribus & populis totis, neque quenquam amoris expertem eſſe ſinat, & cui non deſiderabiliſſimus ipſe uidear, atque in ore ſim. Ita ut multæ mulieres, dum amorem pati nequeunt, ſeipſas etiam ſuſpendant, & adoleſcentuli ad inſaniam redigantur mei deſiderio, adeoq; ſeipſos beatos eſſe putent, ſi quem ipſorum uel aſpiciam ſolum, ſi uero contemnam, etiam illi mœrore pereant, & in ſumma, ſupra Hyacinthum, aut Hylam, aut Phaonem Chium illum ſim. Atque hæc omnia habeam, non in breue tempus, ac ſtatim moriturus, neque etiam ad menſuram humanæ uitæ uiuens, ſed annos mille, ſubinde iuuenis ex iuuene renaſcens, ui uendo exigam, circa decimum ſeptimum quenque annum exuens ſenectutem, perinde atque ſerpentes. Nihil enim deerit mihi, cum hæc habebo. Siquidem omnia quæcunque alij habent, mea futura eſſent, quatenus & fores aperire poſſem, & ſopire cuſtodes, & ipſe ingreſſus inuiſibilis eſſe. Quòd ſi apud Indos, aut Hyperboreos ſpectaculum aliquod mirum ac nouum foret, aut res aliqua præcioſa: aut quicquid eſu uel potu dulce, nihil ueritus, ſed ipſe eò aduolans, fruerer omnibus ad ſatietatem uſque, Et quia Gryps, alata fera, aut phœnix, auis apud Indos à cæteris uideri nequit, ego uero etiam illud uiderem. Et fontes Nili quoque ſolus ſcirem, & terræ quicquid inhabitabile eſt, & ſiqui Antipodes ex aduerſo nobis habitant, auſtralem terræ partem dimidiam tenentes. Præterea autem & ſtellatum naturã, & Lunæ, & ipſius Solis, facile noſſem, ut qui ab igne illorum lædi non poſſem. Et quod omnium ſuauiſſimum fuerit, uno eodemq; die annunciare Babylonem poſſem, quis nam in Olympijs uicíſſet: & ſi fortè in Syria pranſus eſſem, cœnare in Italia. Si quis aũt inimicus mihi foret, ulciſci etiam iſtum, ex obſcuro, iniecto in caput eius ſaxo, ita ut diminueretur ei cerebrum. Amicis autem contrà benefacere, offundendo dormientibus ipſis aurum. Ac ſanè, ſi quis ſuperbus foret, aut tyrannus, diues, contumelioſus, ſublatum ipſum ad ſtadia uiginti, per præcipitia ſupernè deijcerem. Cũ puſionibus autem nemine prohibente conuerſari mihi liceret, quippe cum & uideri non poſſem ingreſſus, & omnes in ſomnum reſoluerem, ſolis illis exceptis. Quale uero etiam illud foret, quòd belligerantes tutò ſpectare poſſem, extra teli iactum in altum ſublatus? Et ſi uiſum fuiſſet, adiungendo me uictis, & ſopiendo uictores, fugientibus uictoriam ſubminiſtrarem, ex fuga uidelicet reuerſis. Et in ſumma, ludum quendam facerem uitam humanam, omniaq; adeo mea forent. Ac deus uiderer cæteris. Atq; hæc ſumma felicitas eſt, quæ neque perire, neque inſidijs peti poteſt, & maximè cum bona ualetudine perlongam ætatem. Quid igitur eſt Lycine, quod in hoc uoto culpare queas? LYC. Nihil Timolae, neque enim tutum fuerit, aduerſari uiro alato, & qui robore multa hominum millia ſuperat. Veruntamen illud interrogabo te, Ecquem alium uideris, inter tot gentes, quas uolando oberraſti, ſenem iam uirum mente à ſtatu ſuo ita dimota, qui annulo exiguo uectus, totos adeo montes digito mouere potuerit, amabilem omnibus, idq; cum caluus eſſet, & naſum haberet ſimum? At uero etiã hoc reſponde mihi: Cur tandem nõ unus annulus omnia tibi iſta poteſt? ſed tam multis reuinctus incedes, ſiniſtra grauata per ſingulos digitos: imò uero excedit numerus, & neceſſe erit etiam dextram ferendo oneri ſuccedere. At

Confutatio à ſtulto & impoſſibili.

qui

qui uno adhuc necessario maximē opus est, qui te indutum à stulticia cohibeat, multa ista insolētia detersa: aut an hoc quidem etiam Elleborus abundè potest, meracior uidelicet hausta? TIMOL. At prorsus Lycine, etiā ipse optabis tandē iam aliquid, quo discamus, qualia tu postulaturus sis, irreprehēsibilia uidelicet, & quæ accusari nequeant, quandoquidē cæteros calumniaris omnes. LYC. At nō opus habeo uoto ego. Venimus enim iā ad Dipylum, & optimus hic Samippus, dum circa Babylonē singulari prælio dimicat, & tu Timolaë, dum in Syria quidem prandes, in Italia autem cœnas, etiam ea studia, quæ ad me pertinebant, absumpsistis, rectè sanè facientes, præsertim cum non probem in breue tempus ditescere, opulentia quadam quasi subuentanea, deinde post paulum mœrore afficī, dum nudam aliquam massam panis comedam. Quale uobis non multō post accidet, postquam felicitas quidem ista uobis, multæq; diuitiæ auolantes euanescent, ipsi autem digressi à thesauris & diadematibus istis, tanquam ex suauissimo aliquo somnio excitati, domi dissimilia omnia reperietis, perinde ut histriones, regum personas agentes, qui ex theatro regredientes, pleriq; fame consiciuntur, idq; cum paulo antè Agamemnones, aut Creontes fuerint. Mœrore igitur afficiemini, uti consentaneum est, ægroq; animo, ea quæ domi uobis sunt, aspicietis, & maximè tu Timolaë quando necesse tibi erit idem pati, quod Icarus olim, ut soluta uidelicet pennarum textura, de cœlo delapsus, humi incedere cogaris, amissis annulis illis omnibus, ultrō de digitis effluentibus. Mihi uero etiam hoc abundè satis erit, pro omnibus thesauris, ipsaq; adeo Babylone, suauiter admodum ridere ad ea quæ uos optastis, tam præclara scilicet, & hoc, cū ipsi philosophiam laudetis.

TRAGOPODAGRA.

IOANNE SINAPIO INTERP.

ARGVMENTVM.

ARgumentum fabulæ tale est. Peragunt encomium & laudes Podagræ, sacerdotes, potestatem deæ carminibus celebrantes. Ad quorum inuocationem, cum ipsa quoq; dea adesset, suumq; numen ut insuperabile & inuictum prædicaret: nunciatur uterea medicos quosdam Syros, deam contemnentes, ac uires ipsius eludentes, medicinam, à patre uidelicet acceptam, contra illam uulgo pollicerī. Indignata itaq; dea, arrogantiamq; ac temeritatem hominum non ferens, immissis tortoribus suis, miserè illos excruciare atque uexare cœpit. Qui cum medicina sua frustra adhibita, doloris uehementiam atq; acerbitatem ferre non possent, supplicantes deæ, uictos sese, auxiliumq; suum nullam esse, confitentur. Exorata igitur dea, tortores suos reuocat, ac uictrix pulmam refert. Proloquitur Podagricus quidam, malum & cruciatum immedicabilem detestans. Fabula uero innuere sum idem illud innuit, quod Ouidius, cum inquit:

Tollere nodosam nescit medicina podagram.

tum quòd & uanitatem Indæorum ac Syrorum nonnihil taxare uidetur, ut qui contra omnes morbos, quantumuis inuetarabiles, medicinam pollicerentur. quale & hodie quidam, ex eadem gente uulgo faciunt.

LOQVITVR PODAGRICVS,

Trimetri Iambici.

Triste nomen, ô dijs odibile,
Podagra, lachrymosa, Cocyto sata
In tartari specubus opacis ædita,
Erynnis utero quam Megæra suo tulit,
Et uberibus aluit, cuique paruulæ
Amarulentæ, in os lac Alecto dedit,
Ergo quis abominabilem te dæmonum

Produxit in lucem exitio mortalibus?
Quòd si iuuat errata manes mortui,
Si luce commissi rationem nox petit,
Nec Tantalus siti, nec Ixion rota
Volubilis, nec Sisyphus onere lapidis
Cruciandus, in Stigij fuit Ditis domo,
Tuis sed omnes omnium scelerum reos
Aptare decuit membris fragis cruciatibus
Vt corpus affectum & fatigatum meum
Manibus ab extremis, ad infimas pedum
Plantas, sanie tetra fluenteq; fellea
Per membra, bile, & impetuoso flamine,
Suis ubiq; stringitur meatibus
Porisq; clausum me premit doloribus.
Per ipsa currit ignea pestis uiscera,
Carnemq; uorticibus populatur ignium,
Aetnæ uelut crater facibus exæstuans:
Aut Sicula uallis æquorearum rupium,
Aestibus ineuolubilibus, Vbi fluctuans
Sinuosa ruinas unda scopulorum ferit,
O omnium mortalium opinionibus,
Incogitabile malum. Vt omnes perditè,
Quicunq; uana spe stolidi, te leniter
Mulcere medicariq; cupimus, fallimur.

CHORVS.

Dimetri catalectici omnes.

Iuga Dindymi Cybeles
Phryges ululante uoce,
Tenero frequentare Atti
Solent, Modisq; Sistri
Phrygij, Super iuga Tmoli
Comon celebrare Lydi.
Et perciti furore
Resonant suis in armis
Euantis orgia. rythmis
Cretensibus, Corybantes.
Clangit quoq; tuba duro
Marti, modulans tumultus
Depressa bellicosos,
Sed nos tui podagra
Mystæ tibi sacramus
Ineunte uere, luctus,
Vbi gramminifera passim
Herbis uirere prata,
Et in arboribus tenellæ
Zephyro reflante frondes
Inceperint uigere,
Malè nuptaq; cum per ædes
Hominum strepens hirundo,
Nocturna perq; lucos
Ityn gemit, quærelis

Vernum tempus aptum podagræ. Cels. lib. 4. cap. 24.

Vbi triſtibus philomela.

PODAGRICVS.

Trimetri Iambici.

O ægritudinis opifer & comes meæ,
O tertij gerens Bacule uicem pedis,
Tremulum mihi ſuffulcias oro gradum.
Iterq; dirigas, leuia & ueſtigia
Firmes pedum, poſſint ut inniti ſolo.
Age miſer exſtratis, tua membra corripe,
Et culmen, ædium relinque umbratile,
Nigramq; ab oculis excutiens caliginem.
Prodi foras, & ad rutilum Solis iubar
Auram ſerenam ſpiritu læto trahe,
Ter quinq; præteriere nunc ſolidi dies,
A ſole cum procul in tenebris abditis
Incompoſito in lecto cubans diſtorqueor.
Adeſt animus, adeſt uoluntas ſæpius
Vt in pedes me conijciam, fores petens,
Sed corpus imbecille uota deſerit.
At enim propera mea mens, quoniam te non latet
Egena uita podagrici, qui cum uelit
Obambulare non queat, uiuentium
Hunc eximе numero, & refer inter mortuos.
Sed eia.
At qui ueniunt hic qui baculos manibus mouent?
Capita coronati foliis ſunt Acteæ
Cuiuſue dæmonum celebrant feſtum chorum?
An Phœbe Pæan numen extollunt tuum?
At delphica nulla cingit illos laurea.
An fors canitur laus aliqua bachanalium?
Sed non adeſt ſignum comis hederaceum.
Age qui uel unde nam uenitis hoſpites.
Exponite nobis, uera q; fateamini.
Et quam deam celebretis amici dicite.
At tu quis es, uel unde nos interrogas? CHO.
Vt enim baculus greſſusq; nobis indicant
Myſten uidemus inſuperabilis deæ.
Vnus quidē & ego ſum, deā non dedecens. PO.

CHORVS.

Dimetri, partim catalectici partim acatalectici.

Venerem ſacræ deam Cypri
Ex ætheris ortam ſemine
Nutriunt in æquoreis aquis
Nereus decentem fabricam,
Iunoq; coniunx & ſoror
Tonantis, ulnas candida.
Apud Oceani fontes, uagis
In ſinubus, educata
Nutrice fuit à Tethyde.

Sum-

Summoq; uertice cerebri
Eſt uirginis interritam
Enixus indolem, pater
Cœleſtium Saturnius,
Virtute claram Palladem.
Sed hanc deam beatam
Primam cubitis Ophion ſenex
In delicatis protulit.
Cum deſijt tenebroſa lux
Et orta lucifera fuit
Aurora, iubarq; lucidum
Solis, podagræ tum ſimul
Apparuit potentia
Te prodeuntem ex ilibus
Parcæ, ſtatim Clotho abluit,
Totusq; riſit ætheris
Fulgor, tonuitq; ſerenum
Cœlum, beatus at aluit
Hanc in papillis lacteis
Largus pater ipſe Pluton.

PODAGRICVS ET CHORVS.

POD. Sed qualibus ſacris miniſtros excitat?
CHO. Nihil cruoris ab ore ferri fundimus
Nec ulla ſeta de ceruice uellitur,
Nec terga, talis perſtrepunt ſonantibus,
Nec fruſta crudæ paſcimur carnis boum,
Cum uere tenuis ulmus auem germinat,
Et inſidet ramis loquacula merula,
Acuta tunc myſtis ſagitta figitur
Per membra, clàm, latens & intima penetrans
Pedem, genu, cauosq; nodos oſſium,
Taloſq;, coxarumq; uertebra, fœmora,
Manus, ſcapulas, & brachia, & imas artuum
Cauernulas, tumidasq; digitorum baſes,
Omnia uorat, depaſcitur, urit, occupat,
Inflammat, emollit, dea donec iuſſerit
Aufugere morbum, & eſſe modum doloribus.
POD. Ergo unus & ego neſcius licet, fui
Deæ ſacratæ numine tali percitus,
Ergo benigna ueniat apparens dea
Simulq; cum Myſtis, & ego hymnos ordiar
Solitum podagricis modulaturus melos.

CHORVS.
Dimetri.

Tranquilliter igitur & ſine
Ventis ſit æther, Quilibet
Laudes canat podagricus.
En ſtrata diligens, dea,
Suas ad aras aduenit
Baculo gradum ſuffulciens,

Salue

Salue deûm mitiſſima,
Tuosq; benigna reſpice
Lætante lumine famulos,
Huiusq; ueris tempore
Paulum dolores mitiga.

PODAGRA,
Trimetri Iambici.

Quis eſt hominum, cui non ego inſuperabilis
Regina morborum Podagra nota ſim,
Quam nulla thura, nulla fumigatio,
Nec fuſus apud aras cruor, aut donaria
Suſpenſa templis diuitum placabilem
Reddunt? Nec ipſe uincere ſummus omnium
Pæon deorum medicus arte ſua poteſt,
Apollinis ue filius Aeſculapius.
Ex. uo ſiquidem mortalium fuit genus,
Omnes meas retundere uires geſtiunt,
Omnemq; turbant pharmacorum induſtriam,
Plantaginem terunt, apiiq; ſemina,
Foliaq; lactucarum, & agreſte pepliſon,
Et marrubium, amnicolamq; potamogetona.
Alij Cnidas terunt, alijq; Symphyton,
Lentes alij de ſtercore lectos illiniunt.
Hos, cocta paſtinaca, foliaq; perſica,
Hyoſcyamus, papauer, & bulbi iuuant,
Cortexq; pomi punici, Malicorium,
Et pſyllion, thus, helleborí radix, nitrum,
Et mixta uino telis, & collamphacos,
Et gyrine, ſimulq; galla Cupreſſina,
Et panis hordeaceus, atq; braſſicæ
Crudæ folia, gypſus gari liquaminis,
Et ſtercora ſylueſtris capræ, fimus hominis,
Farina fabarum, flos quoq; lapidis Aſij,
Alij rubetas, quiq; uocantur aranei
Mures, lacertas atq; muſtelas coquunt,
Ranas, hyenas, tragelaphos, uulpeculas,
Cuius metalli non pericula ſumpta ſunt?
Quis non probatus humor eſt mortalibus?
Aut cuius inexplorata lachryma eſt arborum?
Animalium omnium, oſſa, nerui, tergora,
Adeps, cruor, medulla, lotium, merda, lac,
Bibunt alij numero quaterno pharmacum,
Alij per octo, perq; ſeptem plurimi,
Alius bibens ſacram, repurgari ſtudet,
Aut carminibus animum adhibens illuditur,
Iudæus excantat fatuum nactus alium,
Rurſus alius à fonte remedium petit.
Sed omnibus illis nil niſi plorate impero,
Et ſic facientibus uel irritantibus
Occurrere ſoleo magis iracundior,
Qui uero contra me nihil eius cogitant

Illis

Illis facilem & tractabilem me præbeo.
Nam qui meis communicat mysteriis,
Primum quidem statim bona uerba dicere
Docetur, oblectareq; salibus & iocis
Dictisq; facetis se salutantes solet.
Deinde cum gestatus intrat balnea,
Fit ridiculus, fit & uoluptas omnibus
Atenenim quam dixit Homerus, illa sum
Ego, per hominum capita molliter ambulans
Plantas pedum teneras habens. ueruntamen
Plerique me mortalium podagram uocant,
Quoniam pedum captura sum ποδῶν ἄγρα.
Sed agite Mystæ, qui mea colitis sacra
Celebrate laudibus insuperabilem deam.

CHORVS.

Dimetri. Anapestici.

O nympha ingenium adamantinum habens
Multipotens, animo dea ualido,
Audi uota tuorum supplicum
Magna potentia, uis tua magna,
O Regina opulenta Podagra,
Quam Iouis horret pernix telum,
Quamq; profundi fluctus pelagi
Trepidant, Quam quoq; trepidat sceptra
Qui gerit infera Stygius Pluton,
O gaudens nodis, sectigrada,
Cursiuetans, talorum tortrix,
Calcicrematrix, malehumitanga,
Ossitremenda, genufraga, pernox,
Articulos cruciandi cupida,
Curuigenuflexa, potens Podagra.

Trimetri. Iambici.

PERSONAE.

Nuncius. Podagra. Medici.
Tortores.

NVN. Domina peropportuna te fers obuiam
Audi, neq; enim tibi nuncium fero friuolum
Sed socia uerbis ipsa res adiungitur.
Nam ciuitates ut statueras undiq;
Lento pede uestigans, tibi scrutabar domos
Cunctas, ut aduerterem, Si quis tuam
Potentiam non debito more coleret,
Aliosq; tuarum ui manuum sat reperi
Regina domitos, mente bona quiescere.
Isti sed audaces duo, confidentia
Freti sua, non desierunt dicere
Ac deierare, uim tuam uenerabilem
Non esse, sed exortem uolunt mortalium
Te generis ac uitæ. Religans igitur pedes
Mox fascijs uehementer adproperans, die
Iam denicq; quinta ueni, lassus itinere,

Nam

Nam tota fermẽ duo ſtadia pertranſij,
Quam ſubitus ades õ nuncie uelociſſime: POD.
Sed cuius obſecro regionis terminos
Duros & inuios reliqueris, explica
Clareq; refer, ut celeritatem intelligam.
Quinq; graduum ſcalas reliqui primitus, NVN.
Tremulas quoq; luxatis trabium compagibus.
Deinde ſternax me excipit mox area,
Duris renitens ad pedes impulſibus,
Quod iter ubi confeci grauibus ueſtigijs,
Stratam ſilicibus ingrediebar ſemitam,
Ituq; ſcrupulis acutis aſperam,
Hinc incidens in lubricam & planam uiam,
Dum propero progredi, ſolutum retrahit
Calces malè firmas illico cœnum retrõ,
Qua tranſeunti liquidus er membris mihi
Sudor fluebat, æger ut feſſum gradus
Deficeret, Inde laſſus omni corpore.
Latam quidem, aſt tutam minus inſiſto uiam,
Varijs & hinc & inde me uehiculis
Vt currerem cogentibus & urgentibus.
Quare celeriter ſubleuans ſegnem pedem,
Tranſuerſus occurſum fugiens, ceſſi loco,
Donec citis quadriga tranſiret rotis,
Myſtes enim tuus nequibam currere,
Non gratis hæc rectè tibi res geſta ſit, POD.
Mi nuncie. Tuæ namq; promptitudini
Parem rependam gratiam precio pari.
Atq; hoc adeo gratum tibi ſit præmium,
Poſthac triennio ſemel modo leues
Tentare te noſtros dolores perferam.
Sed uos ſceleſti, dijs & inuiſiſſimi,
Quinam, uel à quibus parentibus æditi
Audetis obniti podagræ potentiæ,
Cuius ſuperare uim nequit Saturnius?
Heus dicite peſſimi: Quoniam heroas ego
Quãplurimos domui, ſapientes ut ſciunt,
Priamus pede celer ille, canitur podagricus. Heroes podagrici.
Perijt Achilles podagricus ille Pelei,
Et Bellerophontes podagricus me pertulit,
Podagricus & Thebanus erat dux Oedipus,
Et ex Pelopidis podagricus erat Plefthenes,
Et filius Pæantis etiam podagricus,
Dux præfuit claſſi. fuit & alius celer
Dux Theſſalorum, qui ſimul atq; prælio
Victus ceciderat Proteſilaus, præfuit
Claſſi, podagricus licet & æger foret.
Ithacæ quoq; principem Laërtis filium
Vlyſſem, ego, non ſpina necuit Trigonos.
Nunquam ergo gauiſuri õ calamitoſiſſimi,
Pœnam patiamini meritis ueſtris parem,
Syri quidem genere Damaſceni ſumus RED.

Multa fame uero coacti & inopia,
Terram & mare peragramus, errantes, uagi.
Habemus autem quod pater ungentum dedit,
Per hoc mala consolamur ægrotantium.
POD. Cede quod unguentum? quis illius habitus?
MED. Sacrum tacendi ius mihi iurandum datum,
Me talia dicere tibi planè non sinit,
Nec ultimum morientis edictum patris,
Qui fuisset hanc cælare nos uim pharmaci,
Quod sæuientem te quoq; scit compescere?
POD. An igitur, ô execrabiles, malè perditi,
Vllius usquam tanta uis est pharmaci,
Meam quod inunctum uim sciat compescere?
Sed sine, paciscamur age tali fœdere,
Et experiamur, an ne uirtus pharmaci
Futura sit superior, an flammæ meæ.
Huc ô seuera, statim undiq; conuolantia
Tormenta, præsides meæ uesaniæ,
Ocyus adeste, Tuq; soleas infimas
Pedum, sub ipsos usq; digitos urito,
Tu calcibus insili, profundam tu riges
A fœmoribus ad genua tabem felleam,
At uos manuum repente flectite digitos.
TOR. En imperata singula tibi fecimus.
Iacent, miseriq; clamitant grauissimè,
Per omnia torti membra tuis complexibus.
Nunc agite, ô hospites, uideamus optimè,
POD. An illitum uos nunc muniet hoc pharmacum.
Nam si palàm aduersum fuerit illud mihi,
Mundum relinquens, abditos terræ sinus
Subibo, & infimos abyssus Tartari,
Obscura & ignota omnibus mortalibus.
MED. En unximus, leuat neq; dolores tamen,
Heu proh dolor, heu tabesco miser atq; pereo.
Omnia populatur membra mea cæcum malum,
Non Iuppiter fert tale telum fulminis,
Non ulla sic procella sæuit æquoris,
Non impetuosi tanta uis est turbinis,
An asperos sustineo morsus Cerberi?
Num uirus Echidnæ membra mea depascitur?
An tunica sanie tincta Nessi sanguinis?
O dea miserere. Nam neq; meum pharmacum,
Nec aliud inhibere poterit cursum tuum,
Victrix sed omnium omnibus es suffragijs.
POD. Desinite nunc tormenta, dolores cedite:
Mecum quia ceptæ litis illos pœnitet,
Et norit unusquisq; me solam omnium
Illachrimabilem & immedicabilem deam.

CHORVS.
Hexametri μείουροι & Anapestici
Dimetri.

Non uis Salmonei contendere cum tonitríbus
Auſa Iouis, pœnas euadere ſalua potuit
Verum animo repreſſa, repentéq; fulmen dei
Fumigero ſtygias detruditur icta ſub aquas,
Nec ſatyrus phœbo congreſſus Marſya tulit
Inde uoluptatem, cum dirípit imdicq; cutem
Pythius illius, non premía grata referens
Litis habet memorem, luctu quoq; fœta Níobe,
Namq; & adhuc lugens Sipylum, rigat uda lachrymís
Mœonis ad lites Arachne, quía Pallada uocat
Perdita, nunc ſcelus id teſtantia ſtamína plicat,
Impar enim eſt diuorum affectíbus humana uís.
Vt Iouis, ut Latonæ, ut Pallados, ut Pythíj.
Mites ergo feras cruciatus atq; faciles,
O celebris, cunctísq; locís dea nota podagra,
Ferq; leues, & acutos, & breuiter noxios
Abſq; dolore, nec intolerabíliter, benẽ ſuos
Qui teneant fines, ſint exiguumq; ualídi,
Quíq; gradum non ímpediant facientíbus íter,
Multæ ſunt formæ míſerorum.
Sed podagros ſoletur morbi
Exercitium & conſuetudo
Quare æquanimiter, nobíſcum
O quotquot in hac eſtís naui,
Cruciatus ex animo eíjcite.
Quõd ſí quæ placeant, non fiunt,
Et iter non placitis díj ínueniunt,
Quisquís es hic cui morbus grauis eſt
Te ludi rideríq; feras,
Nam hæc huius ludi natura eſt.

OCYPVS.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

OCypus Podalirij & Aſtaſiæ filius fuit, pulchritudine ac uiribus præſtans, gymnaſiorumq; & uenationum in primis ſtudioſus. Hic cum ſæpe uideret eos qui à rigida podagra detinerentur, irridere illos cœpit, dictitans nihil eſſe prorſum, cur illi tantos dolores præ ſe ferrent. Indignatur itaq; ded, ac pedes illius inuadit. Qui cum ab initio conſtanter ferret, ac morbum detrectaret, tandem à dea totus proſternitur, & ſupinus decumbit. Scena quidem ſiue actio fabulæ apud Thebas eſſe intelligitur, Chorus autem ex popularibus eius loci podagricis conſtituitur, qui omnes Ocypum pariter coarguunt. Fabula eſt ex ijs quæ pro ualde urbanis habentur. Interlocutores fabulæ ſunt.

Podagra.
Ocypus
Nutritor
Medicus
Labor
Nuncius.

Proloquitur autem Podagra.

Mimeſis eſt græcorũ grãmaticorũ, qui huiuſmodi inſcriptiones fãbularũ præmittunt, ut apud Euripidẽ. Ariſtophanẽ &c. uidere licet.

Poẽma imperfectum, & mendoſum eſt, &, ut Eraſmus addit, ne micant quidem Lucianici ſalis habens.

GRAVIS hominibus,& inauſpicati nominis
Podagra uocor,mortalibus dirum malum.
Quæ uinculis aſtringo neruorum,pedes,
Ingreſſa clãm ſub artuum compagines.
Ridere uero ſoleo,eos quos torqueo,
Dum proloqui ueram mali cauſſam haud uolunt,
Aliamq; fictam in promptu habent,qua ſe tegant.
Quilibet enim ſe decipit mendacio,
Luxatum alicubi,aut grauiter alliſum pedem
Dum dictitat, ueramq; cauſſam ſupprimit.
Quod enim ipſe celat, & latere alios cupit,
Hoc tempus inuito arguit eo, pòſt tamen.
Ac tum domitus,ueroq; nomine me uocans
Geſtatur ab amicis, triumphus omnibus.
At uero ad hanc rem adiutor eſt Labor mihi.
Nec enim ſine hoc ego ſola quicquam potuero.
Proinde mordet me illud, & præcordia
Tangit mihi,quòd,cum ille cauſſa ſit omnibus
Malorum,& omnes excruciet,nemo tamen
Inceſſet ipſum maleficis conuicijs.
Sed abominabilibus (ita eſt dementia)
Me proſequuntur imprecationibus,
Quaſi hoc,mea,modo effugere poſſint,uincula.
Verum quid iſta nugor,& non protinus
Qua gratia huc aduenerim ad uos proloquor.
Iram euomens hanc intus omnem,ut eſt,meam.
Nam curſor hic (ſi dijs placet) generoſus,
Elatus animo præter alios Ocypus
Contemnit,& nullam eſſe me (demens) ait.
Ego autem,ut mulier,ira acerbè percita,
Illum uiciſſim acerbo,& immedibili
Adorta malo: ut mos eſt meus.
Ictu illico talum pedis certo petens.
Ac nunc quidem dirus labor locum eum tenet,
Plantamq; terebrat infimam [illegible] ſuis.
At ille,ceu curſu,aut palæſtra,offenderit
Pedem,magiſtrum decipit,miſerum ſenem,
Sed bilioſum ægrè mouens captum pedem
Progreditur infelix domo ipſus huc foras.
OCYP. Vnde autem acerbus iſte per pedes mihi
Sine uulnere improuiſus accidit dolor,
Qui nec gradi me,nec loco ſtare patitur?
Intendo uero neruum, ut arcum olim ſolet
Iaculator,inde dum ſagittas emouet,
Cogitq; tandem uis iniqua proloqui.
Cedit dolentium ultimum iam tempori.
NVTR. Attolle te ipſum, quæſo fili,& alleua,
Ne fortè concidens,pro eo atq; claudus es,
Tecum pariter & me trahas pronum ſolo.
OCYP. En teneo te,abſq; pondere,& tibi pareo:
Aegro pedi inſiſtens,doloremq; opprimens.
Namq; iuniori turpe,pueros inter,eſt,

Ohmur-

Obmurmurans miniſter, inualidus ſenex.
NVTR. Ne ne quid huius ſtultè, ne mihi obijce,
Ne faſtuoſe me laceſſe, uti iuuenis
Illud ſciens, quòd iuuenis eſt quiuis ſenex
Quoties neceſſitas, & opus hoc poſtulant,
Ac crede dicenti, ultimum hoc ſi ſubtraham,
Stabo ſenex, at tu iuuenis cades humi.
OCYP. At tu, parum ſi offenderis, ſenex, cadis,
Et hoc, dolor cum nullus etiam te premit,
Siquidem parata in ſene uoluntas ſemper eſt,
Sed res & opus haud quaquam in eo itidem uigent.
NVTR. Quid hæc ſophiſticando ineptias agis,
Quin potius unde morbus hic cauam pedis
Aduſq; plantam uenerit tibi, diſſeris.
OCYP. Dum curſitando exerceo me, atq; ſibi leuem
Pono pedem, currens retorſi, atq; incidi
In hoc malum, implicitus dolore, quo uides.
NVTR. Denuo igitur curre, uti monebat, qui ſedet
Barbamq; ſub tonſore uellit hiſpidus.
OCYP. Ergo ubi palæſtra exerceor, parembolam
Dum iacere luctando uolo, hanc plagam tuli.
Hoc utiq; tandem credere uolo te mihi.
NVTR. At qualis ipſe miles es, cedo, ut iacens
Parembolam, percuſſus hanc plagam feras?
Mendacium nectendo, falſa prædicas. *
Eadem iſta diximus aliquando nos quoq;.
Fatendo ueritatem amico nemini.
At nunc uides ut cuncta *deeſt quippiam?*
Quaſſansq; facile intorquet huc, illuc, labor.
MEDIC. At ubi, ubi reperiam inclytum Ocypum, uiri,
Ex pede laborantem, & uacillantem gradu,
Medicus enim cum ſim, ex amico quopiam
Audiui eum uehementer affici malè,
Dolore, qui conſiſtere pede ipſum haud ſinit.
Sed ipſus hic propè iacet ante oculos meos,
Stratus ſupino, per cubile, corpore,
Saluere iubeo per deos te, ac tuum *
Quid iſtud Ocype, dic mihi, forſan *
Si fortè enim cognoro, forſan remedium
Adhibebo tam ſæuo dolori, atq; iſtius
Tantam malicauſſam leuabo ſcilicet.
OCYP. At me uides, ô *ſoter, & Sōteriche
Tubæ ipſius nomen gerens, Soteriche.
Sæuus dolor pedem mihi arrodit malè.
Greſſumq; timidè facio, & haud planum pede.
MEDI. Vnde, aut quid accidit, expedi, aut quibus modis?
Nam medicus audiens rem, ut eſt, dempto metu
Melius adit: non audiens, errat ferè.
OCYP. Dum genere curſus neſcio quo exerceor,
Arti ſtudens gymnaſticæ, plagam tuli
Percuſſus à quodam meorum æqualium.
MED. Cur triſtis igitur ceſſat inflammatio

De hoc loco Erasmum uide in Prouerbio: Curre denuo.

Quid parembole inter palæstritas propriè ſit, alibi non reperio. Videtur tamen æquiuocatione hic uti, & priore loco tacitā & ſubdolā luctantiū interſitionem pedum ſignificare, poſteriore aūt, uel uallum, uel cohortem aut manum ſubſidiariā, quæ in ipſa pugna cæteris ordinibus inſeritur. De qua ſignificatione Suidas & Heſichius meminerunt, & Pollux quoq;.

* Haud ſcio an hic quoq; deſit quippiam, cum poſteriora uerba à choro magis, quā à Nutritore fieri uideantur. Et Medicus quoq; poſtea non unum, ſed multos compellat.

* Id eſt, Seruator, ſic enim demulcendi cauſſa medicum uocat. & Soterichus à Soter deductitium eſt, alias proprium quoq;.

Locum per ipſum, aut cur neq; impoſitas habes
Tinctas ſalubri fascias aſpergine?
OCYP. Quoniam haud amo, ex lana illigata uincula,
Vt quæ afferant deformitatem inutilem.
MED. Quid ergo tibi uidetur? incidam pedem?
Nam ſi hoc feres, ſcias licet, quàm plurimum
Exhauriam tibi ſecando ſanguinem.
OCYP. Fac, quicquid inuenire nunc nouum potes,
Vt me hoc pedum dolore quàm citò liberes.
MED. Et ſectionem acutam, & æriferream
Cruoribibulam, ſemicuruam infero tibi.
OCYP. Heus ſine, ſine.
NVTR. Soter quid agis, ut ne tibi Soteria
Pro: Vtinam ſalus nunq; tibi contingat ulla, &c. Contingat ulla, qui facinus iſtud facis
Adhibere ferriſatum laborem ſuſtines?
Malumq; nil planè ſciens, infers pedi?
Falſus etenim, audiſti opera, quæ audiſti modo.
Nam neq; palæſtra iſte, neq; curſu, ut dictitat,
Certando læſus eſt, id ex me ergo audias.
Principio enim ſaluus quidem uenit domum,
Poſt autem edens multum, & bibens miſer,
Solus, ſuper lectum cadens, ſomnum capit.
Ac deinde noctu, expergefactus, occipit
Clamare, quaſi perculſus aliquo dæmone,
Vt omnibus clamore eo incuteret metum.
Dicebat autem, unde hoc malum mihi? heu miſer.
Fortaſſe dæmon potitur aliquis pede. *
Noctu inſuper ſolus quoq; reſidens thoro,
Ceu præco, lamentando proſequitur pedem.
Aſt ubi diem iam gallus intonat tuba,
Acceſſit, & triſtem mihi impoſuit manum.
Plorans, febricitans, corpori innitens meo.
Tibi uero, quæ dixit prius, mentitus eſt,
Sæua hæc uolens morbi tegere myſteria.
OCYP. Verbis ſenex armatus omnis ſemper eſt.
Nil iactitans non, aſt opere præſtans parum.
Nam qui dolet, falſumq; amicis diſſerit,
Similis edenti maſtichen famelico eſt.
MED. Deludis omnes tu, aliaq; aliis implicas,
Dicens, dolere te, aſt ubi doleas, tacens.
OCYP. Quo nam ergo pacto ediſſeram cauſſam tibi
Huiuſce morbi, qui doleo grauiter quidem,
Verum nihil ſcio, niſi quòd doleo modo.
MED. At enim abſq; cauſſa eum dolet aliquis pedem,
Poſthac inania uerba fingit, ut lubet,
Sciens graue illud, quo implicatus eſt malo,
Ac nunc quidem conſiſtis in acie mali. *
Vbi uero & alterum pedem inuadet dolor,
Flebis gemens. at dicere unum tibi uolo
Hoc illud eſt, nolis, uelis, hoc illud eſt.
OCYP. Quod illud autem? quódue nomen habet? cedo.
NVTR. Nomen quidem habet, è duplici factum malo.

OCYP.

OCYP. Hei mihi, quid hoc? dic obsecro te, dic senex.
NVTR. Ab eo loco principium habet, ubi nunc doles.
OCYP. Pedis igitur principium habet, quantum dicis.
NVTR. Huic adde sæuæ nomen Agræ, Dorícum.
OCYP. Quo me ergo pacto miserum, adhuc?
NVTR. Est sæua nempe, namq; parcit nemini.
OCYP. Soter, quid ais, quid me autem?
MED. Sine me parum, stulte tui ego gratia.
OCYP. Quid hoc mali autem, aut quid tibi accidit graue?
MED. In graue malum incidisti & incurabile.
OCYP. Proin claudicantem uiuere hinc necesse me est?
MED. At esse claudum, nihil erat, néue hoc time.
OCYP. Quid peius autem?
MED. Iacere utroq; te impeditum pede etiam.
OCYP. Heu, unde nouus inuasit hic mihi dolor,
Etiam alterum pedem, huicq; compatitur malè?
Quóue penitus modo obrigui ut ire hinc uolo.
Formido uero dimouere pedem nimis,
Stultus, quasi infans derepente exterritus.
Sed obsecro te per deos Soteriche,
Vt siquid ars potest tua, nihil inuidens
Medeare mihi, sin minus, ego pereo funditus.
Namq; intus excrucior, doleoq; per pedes
Tanquam sagitta fixas ex arcu, leui.
MED. Equidem remota ambago uerborum procul
Hac qua, medici alij solent uti modo,
Ipsaq; re nullam salutis ferre opem,
Cuncta patienti breuiter exponam tibi:
Principio ineuitabile in malum miser
Plane incidisti, non enim compactilem
Ferroq; fictam pede subisti compedem,
Sed sæuam & abditam omnibus prorsus malam,
Cuius hominum natura non tulerit onus.
OCYP. Eheu miser, uæ uæ mihi,
Vnde hic mihi tacitus pedem terebrat dolor?
Suscipite me manibus priusquam concidam,
Perinde uti Satyri sub ulnas Bacchicos.
NVTR. Equidem senex sum: at ecce tibi pareo tamen,
Iuuenemq; te longæuus ipse, manu rego.

Cætera deficiunt.

DIALOGI MERETRICII.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

VT in superioribus dialogis, breuioribus quidem illis, Lucianus, cum superorum, tum inferorum rei irrideat, sumpta, ut uidetur, occasione partim ex Homero, & cæteris epicis, partim ex Tragœdiarum quoq; scriptoribus, ita in hisce meretricum colloquijs mulierum quoq; uicia, amores, uariamq; lasciuiam persequitur, idq; accepta eius rei occasione, atq; materia ex Menandro, & eius ætatis comœdijs. Eadem enim & illic argumenta tractata esse, ex Latinorum, Terentij ac Plauti conuersionibus coniecturam facere licet. Quòd si autem in re non usquequaque graui, aut periculosa, etiam diuinare licet, uidetur Lucianus, exercitandi quoq; gratia, hu-

ſuſmodi luſitaſſe, quippe qui ijs, quibus aliquando rhetoricam tum alibi, tum in Gallia quoq; profeſſus eſt, huiuſmodi quaſi exempla quædam, propoſita uoluerit. Ita enim accuratè hic ubiq; Atticam elegantiam ac proprietatem cuſtodiuit, ut prorſus ad imitationem hæc compoſuiſſe uideatur. Neq; uero hoc loco crimini nobis uerterit quiſpiam, quaſi meretricia hæc, & infanda etiam nonnulla, latina facta, iuuenciuti legenda proponamus. Nam præterquam quòd ſuſcepto operi ſeruiendum fuit, etiam illud defendere nos debet, quod ex ſapientioribus quoque dixiſſe quidam ferunt: Mala cognoſcenda eſſe, non ut faciamus, ſed ut facilius euitemus.

GLYCERA ET THAIS.

GLYCERA.

MILITEM iſtum, Thais, Acarnanum, qui dudum quidem Abrotanum habebat, pòſt autem me amauit, purpuratum iſtũ dico, noſti ne ipſum, an oblita es hominis? THA. Quid ni noſſem, Glycerium, nam & potauit nobiſcum ſuperiori anno, in feſtis arualibus. Sed quid iſtud? uideris enim ne ſcio quid de illo narratura eſſe. GLYC. Gorgona ipſum, ſceleſtiſſima iſta, quæ ſe amicam eſſe meam ſimulabat, ſubductum uerbis, à me abſtraxit. THA. Et nunc tibi quidem ille amplius non conuerſatur, Gorgonã autem amicum ſibi parauit. GLYC. Ita eſt, ò Thais, atq; hæc res non mediocriter dolore me afficit. THA. Malum quidem hoc eſt Glycerium, haudquaquam nouum aut mirum tamen: ſed conſuetum adeo, ac fieri à nobis meretricibus ſolitum. Proinde neq; mœrore affici nimium decet, neq; accuſare Gorgonam. Neq; enim tibi Abrotanum ob hoc prius ſuccenſuit, quanquã amicæ inter uos eratis. Cæterum illud miror, quid nam adeo lauder in ea miles iſte, niſi ſi omnino cæcus eſt, qui non uiderit capillitium illam rarum habere, & in multam uſq; frontem deductum: deinde & labia liuida atq; emortua, collum autem exile, & extantes in eo uenas, longumq; naſum. Vnum ſolum habet, quòd procera eſt, & recta, & ridet admodum illecebroſum quiddam. GLYC. An tu putas, ò Thais, propter pulchritudinem amaſſe illam, Acarnanem? an neſcis, quòd uenefica eſt Chryſarium, mater illius, Theſſalas neſcio quas incãtationes ſciens, ac lunam deducens. Aiunt autem ipſam uolare quoq; noctu. Illa igitur in inſaniam uertit hominem, pharmaco quodam ei temperato, ac bibere dato, & nunc uindemiant ipſum. THA. Tu quoq; Glycerium, alium aliquem uindemi abis, iſtum autem ualere ſine.

MYRTIVM, PAMPHILVS ET DORIS.

MYRTIVM.

DVCIS ne Pamphile, Philonis naucleri iſtius filiam? Iam enim uxorem duxiſſe te aiunt. Tot autem iuramenta, quæ iuraſti, & lachrymæ iſtæ, breui adeo momento, omnia euanuerunt? & nunc Myrtij oblitus prorſum es? idq; etiam Pamphile, cum octauũ iam menſem ex te prægnans ſim? Quippe hoc uel ſolum ex tuo amore conſecuta ſum, q̃ mihi rantũ impleuiſti uterum, & me non ita multò poſt liberos alere oportebit, rem meretrici grauiſſimam. Neq; enim exponam infantem, & maximè ſi maſculus naſcatur, ſed Pamphilo ei nomine impoſito, ego quidem ſolamen quoddam amoris habebo: tibi uero exprobrabit aliquando accedens ad te ille, quòd perfidus fueris in miſeram ipſius matrem. Cæterum Pamphile, hauquaquam formoſam uirginem ducis. Vidi enim nuper ipſam in Theſmophorijs, unà cũ matre, nondum etiam ſciens, quòd propter ipſam, Pamphilum uiſura amplius non eſſem. Proin tu quoq; antea ipſam contemplare, faciemq; & oculos ipſius uide, ne te poſtea diſcruciet, quòd cæſios eos admodum habet: neq; etiam quòd diſtorti ſunt, & ſe mutuo aſpiciunt. Imò uero Philonem uidiſti, patrem puellę, faciem

Cereris feſta apud Athenienſes fuere.

Faciem igitur illius noſti, quare nihil amplius opus erit, filiam quoque uidere. PAM. Adhuc Myrtium, nugantẽ te audio, uirgines, ac nuptias neſcio quas nauticas commemorantem? Egon' autem ſimam aliquam, aut formoſam ſponſam noui? aut omniuo quid Philon Alopecenſis (illum enim opinor te dicere) filiam habet nubilem? At neque patri amicus ille eſt. Memini enim de pacto nautico, non multò antè iudicio illum cum illo contendere. Nam talentum, opinor debens patri, exoluere nolebat. Pater autem apud eos, qui controuerſias nauticas diſceptant, accuſauit illum, adeoq; ægrè tum exoluit illud, imò neque totum, ut pater dicebat. Quòd ſi autem uxorem ducere etiam decretum mihi eſſet, Demeæ ſcilicet filia relicta, eius qui ſuperiore anno exercitum duxit, idq; etiam cum conſobrina ea mihi ſit, Philonis iſtam neſcio quam uxorem ducerem? Tu uero unde iſta audiſti? an fortè ipſa hoc effinxiſti, nouas quaſdam ἐϛοτυπίας meditando, & cum ijs perinde ut cum umbris, nequicquam digladiando. MYRT. Proinde uxorem Pamphile, non duces? PAM. Inſanis Myrtium, aut certè temulenta es. Atqui heri non ita multum inebriati fuimus. MYRT. Doris hæc mœrore iſto affecit me. Nam cum fortè miſſa eſſet, ut lanas coëmeret mihi, ad uentrem, & uota pro me faceret, Leſbiam ait, fortè conueniſſe ſe. Quin potius ipſa huic Dori narra, quæ audieris, niſi tute finxiſti ea. DORIS. At malè diſpeream, hera, ſi quicquam mentita fui. Nam poſtquam eò loci, ubi curia eſt, ueneram, obuiam fit mihi fortè Lesbia, ſubridens, atque ait: Amator ueſter, Pamphilus, uxorem ducit, Philonis filiam. Ac ſi credere nollem, iuſſit ut in angiportum ueſtrum intrò aſpicerem, ubi omnia corollis & ſertis ornata eſſent, præterea & tibicinæ, & tumultus, & qui Hymæneum canerẽt, nonnulli. PAM. Quid igitur, aſpexiſti intrò. DOR. Atque admodum, uidiq; omnia, quæ illa dixit. PAMP. Intelligo errorem. Neque omnia tibi Dori, mentita Lesbia eſt, & tu uera Myrtio quoque renunciaſti, niſi quòd metu fruſtra ambæ territæ eſtis. Neq; enim nuptiæ illæ apud nos fiunt, ſed in mentem nunc uenit mihi, quod ex matre audiui, quando à uobis heri domum reuerſus fui. Nam illa mihi Pamphile, inquit, tum: Aequalis hic quidem tuus, Charmides, uicini huius Ariſtenetí filius, uxorem iam ducit, & reſipiſcit. Tu uero quouſque tandem, cum amica conſuetudinem habebis? Talia ego tum audiens per negligentiam tranſmittebam, atque in ſomnum prolabebar. Deinde mane exurgens, domo ſtatim exiui, ut nihil eorum ſciam, quæ Doris poſtea uidit. Quòd ſi autem mihi non credis, denuo abiens hinc Dori, diligenter inſpice, non porticum, ſed ianuam ipſam, utra coronis ac ſertis exornata ſit. Deprehendes enim non noſtram illam, ſed uiciniæ eſſe. MYR. Seruaſti me, Pamphile. Strangulaſſem equidem me, ſi quicquam tale factum fuiſſet. PAM. At factum non eſt, neque ita inſaniero ego, ut Myrtij oblitus eſſe uidear, præſertim iam uterum ex me ferentis.

MATER ET PHILINNA.

MATER.

INSANA ne fuiſti Philinna, aut quid tibi accidit tandem in cõuiuio heri? Venit enim ad me Diphilus mane lachrumans, & narrauit mihi ea, quæ indignè à te paſſus fuerit. Ebriam enim fuiſſe te, & in medium progreſſam, ſaltaſſe ait, ipſo prohibente, poſtea autem etiam oſculatam fuiſſe Lampriam, ſodalem ſuum, ac poſtquam ſuccenſuerit tibi, relicto ipſo, ad Lampriam tranſijſſe, illumq; amplexatam eſſe. Seſe uero diſperijſſe cum hæc fierẽt. Sed neque noctu opinor, concubuiſti cum eo, relicto aũt lachrumante, ſola in proximo grabbatulo iacuiſti, cãtillans, atq; ægrè faciẽs illi. PHIL. At ea, quę ipſe fecit, mater, haud quaquam narrauit tibi, neq; enim patrocinareris ipſi, contumelioſo adeo exiſtẽti. Qui me quidem dimiſſa, ſermones ſubinde

inde conferebat cum Thaide Lampriæ amica, cum ille nondum adesset. Postquam autem uidebat indignè ferre me, atq; ego nutu admonebam hominem, eorum quæ faciebat, ille summa auricula apprehensam, & ceruice ad se reclinatã Thaidẽ etiã osculatus est, ita impresso ore, ut uix inde labia retraheret. Proinde ego quidẽ lachrumabar, ille uero ridebat, ac Thaidi multa in aurem clãm susurrabat, de me uidelicet. Et Thais quoq; ad me aspiciens, subridebat. Vbi autem aduenire Lampriam animaduertebant, ac tandem mutuis osculationibus explerant sese, ego quidem cum ipso tamen accubui, ut ne in posterum etiam hoc cauſari posset. Thais autem exurgens, saltauit prima, nudatis in multum usq; talis, perinde ac si sola pulchros eos haberet, ac postquam desijt, Lampriam quidem tacebat, neq; quicquam uerbis addidit: Diphilus autem, supra modum laudabat concinnitatem ac gestus æquabilitatẽ, eo quòd in nullo adeo defecissent, quodq; aptè ad cytharam & motus & planta respondissent, & alia infinita, perinde ac si Calamidis Sosandram laudaret, & non Thaidem, quam tu quoq; satis nosti, cum nobiscum lauaret nuper, qualis sit. Ipsa autẽ Thais qualia in me statim probrose dixit? Siquam enim, inquit, non pudet gracilium crurum, quæ habet, exurgens saltet etiam ipsa. Hic tibi quid dicam mater? surrexi equidem, atq; salta ui. Quid enim facere conueniebat? perferre scilicet, & silentio scomma illud tacitè confiteri? ac Thaidem permittere ita in conuinio regnare? MAT. Aemulatio hæc quidem, filia, grauior paulò fuit, Nam ne curare quidẽ ista oportebat: sed tamen dic quæ posthæc consecuta sunt? PHIL. Cæteri quidem igitur laudabant, Diphilus autem solus, supinus in tergũ iacens, ad lacunar sursum aspiciebat scilicet, donec saltando defessa ego, quieui. MAT. Quid autem, quòd Lampriam osculata esse dicerís, uerũm ne istud fuit? quid taces? Non enim hoc quoque uenia dignum est. PHILIN. Atqui uicissim illi ægrè facere uolebam. MAT. Deinde neq; concubuisti unà cum illo, sed etiam cãtillasti lachrumante illo, An non intelligis filia, quòd mendicæ atq; inopes sumus? neq; meministi, quã multa ab illo accepimus, aut quo pacto superiore hyeme uiuendum nobis fuisset, nisi hunc nobis ipsa adeo Venus obtulisset. PHIL. Quid tum igitur? an ob id tolerarem hæc, & contumelia ab ipso afficerer? MAT. Irascere quidem, ne autem uicissim contumeliosa fueris. An nescis, quòd contumelia affecti amatores, amare desinunt, & se ipsos obiurgant. Tu uero omnino difficilis semper erga hominem fuisti. Ac uide, ne iuxta prouerbium, funiculum nimis intẽdendo, abrumpamus aliquando.

De Calamide statuario Plinius lib. 34. cap. 8.

MELISSA ET BACCHIS.

SI quam fortẽ nosti, Bacchis anum, quales multæ Thessalę perhiberi esse, incantatrices, & amabiles uideri faciẽtes, etiam si qua prorsum odio digna mulier existat, eam acceptam, ad me adducas quæso, ita tibi rebus tuis optato fruí liceat. Nam ego uestes omnes, atq; omne aurum hoc libenter amiserim, si solum uideam iterum ad me reuerti Charinum, odio Simmichen perinde habentem, atq; me nunc habet. BAC. Quid ais Melissa? non amplius tecum consuetudinem habet, sed ad Simmichen diuertit Charinus? cuius gratia tantas iras parentum sustinuit, cum diuitẽ illam uxorem ducere negaret, quæ quinq; in dotem talenta, ut dicebatur, illi allatura erat: memini enim me ista ex tè audire. MELIS. Cuncta hæc euanuerunt Bacchi, & iam quintus dies est, ex quo illum prorsus ne uidi quidem. Sed potant apud æqualem Pammenem, ipse & Simmiche. BAC. Acerba sanè hæc Melissa tibi accidunt. Sed quid adeo dissidium hoc inter uos conciliauit? Videtur enim haud quaquam exiguum istud esse. MELIS. Quod ad summam rei attinet, prorsum ne dicere quidem possum. Paulò autem antè, cum ex Pireo rediret (Descende-

rat

rat enim opinor eō, ut debitum quoddā exigeret, ā patre missus uidelicet) neq; me aspicere uolebat ingressus, neq; etiam recipiebat accurrentem me, uti consuetum inter nos erat, sed repellens à se, amplexari uolentem: Abi, inquit, ad nauclerum Hermotimum, aut ea quæ in parietibus in Ceramico scripta sunt, lege, ubi nomina uestra columnis incisa sunt. Tum ego: Quemnam, inquam, quē mihi Hermotimum narras? aut quas columnas dicis? Ille autem nihil respondens, atque etiam incœnatus dormiebat, auersus à me iacens. Quàm multa hic me putas machinatam fuisse, amplectendo, conuertendo, atque etiam osculando auersi illius ceruicem? At ille ne ullo quidem pacto se deliniri passus est, sed si mihi, inquit, plus satis molesta fueris, abibo hinc, etiam si nox intempesta sit. BAC. Attamen noras Hermotimum? MEL. At me uideas, ō Bacchi, miseriorem multò quām nunc sum, degere, si ullum ego nauclerum Hermotimum ut quam noui. Nisi quòd ille quidem summo mane ā me abijt, statim ad galli cantum experrectus, ego uero memineram quòd in pariete quodam in Ceramico scriptum aiebat nomen istud esse, atque ob id misi statim Acidem, quæ illud uideret. Illa uero aliud quidem nihil repperit, nisi hoc solum inscriptum ad dexteram ab ingressu, supra Dipylum, Melissa amat Hermotimum. et rursum inferius paulò: Nauclerus Hermotimus amat Melissam. BACCH. O adulescentes curiosos ac petulantes. Intelligo enim. Aegrè facere quispiam Charino uolens, inscripsit hæc. zelotypum uidelicet ipsum esse sciens. Ille autem statim ut legit, credidit. Quòd si cubi igitur ipsum uiderem, dicerem: Imperitus rerum est, at puer adhuc. MELIS. Vbi uero uideas illum, qui cum Simmiche conuersatur, se ipsum cum illa concludens. Parentes autem etiamnum apud me quærunt ipsum. Sed si quam anum habere, Bacchi, ut dixi, possim, ea apparens, fors seruaret me. BAC. Est quædam uenefica, mea tu, ad hanc rem maximè idonea, Syra natione, cruda adhuc, & benè compacta, quæ mihi aliquando Phaniam, cum & ille mihi temere ita succenseret, reconciliauit, idq; post totos menses quatuor, cum ego iam planè desperassem. Ille autem incantationibus compulsus, rursum ad me rediit. MELIS. Quid igitur poscebat anus ea, si modo adhuc memini stis? BAC. Non magnam accipit mercedem, Melissa, sed drachmam, & panē, & impositos præterea oportet esse, cum sale obulos septem, & Thyum, & facem. Ista uero anus accipit, & craterem quoque miscerī illi oportet, bíberecq; illam inde solam. Oportebit autem & ipsius uiri aliquid adesse, uti uestem, aut crepidas, aut pauculos crines, aut id genus aliud quippiam. MELIS. Habeo crepidas illius. BAC. Hisce igitur ex palo suspensis, infrà suffitum thyo facit, asperget igni salem quoque. Pronunciat autem amborum nomina ad hæc, & illius uidelicet, & tuum. Deinde è sinu proferens rhombum huc illuc conuertit, incantationem quandam dicens, uolubili lingua, barbara uidelicet, atque horrenda nomina. Hæc illa tum fecit, Ac non multò pōst Phanias, cum illum pariter & æquales ob hoc reprehenderent, & ipsa Phœbis, qui cum rem habebat tum, multum postularet, uenit mihi, incantatione ista prorsum attractus. Præterea autem etiam odij concilliandi medicamentum hoc, contra Phœbidem, docuit me, ut uidelicet uestigium ab illa impressum obseruarem, & in sinistrum illius, pede meo dextero insisterem, contrà autem in dexterū illius, sinistro meo, atque ita dicerem, conscendi te, at & superior sum: feciq; ita ut illa tum præcepit. MELIS. Ne morare Bacchi, ne morare, sed uoca iam Syram illam. Tu uero Aci, panem & uerbenas, & cætera omnia, ad incantationem quæ pertinent, appara.

Locus fuit Athenis, ubi meretrices habitabant. & alter, ubi bello cæsi sepeliebantur. Suid.

βύον, ὄνομα ἐνεδρον, inquit Hesychius. huius suffitu in sacris utebantur.

CLONARIVM ET LEAENA.

Noua

NOVA quædam de te audímus Leæna, Lesbiam uidelícet Megíllam diuitem íllam, amare te, perinde ut uirum, & coíre uos, neſcio quid mutuo uobís facientes. Quid iſtud? erubuiſti? Sed dic mihi, ueráne iſta ſunt? LEAEN. Vera Clonarium: pudet autem dicere. Alienum enim quiddam eſt. CLON. At per Cererem, quid hoc negocij? aut quid ſibi uult mulier? Quid autem etiam agítis, quando coítis? Vides, haudqua quam amas me, neq; enim celares me talia. LEAE. Amo equidem te, quantum ullam aliam. Mulier autem illa, uirílis ſupra modum eſt. CLO. Non intelligo, quidnam etiam dicas, niſi ſi tríbas quæpiam eſt. Tales enim in Lesbo perhíbent mulieres eſſe, quæ à uiris quidem pati íllud nolint, cum mulieríbus autem ipſæ, perinde ac uiri ſolent, congrediantur. LE. Tale quíppiam eſt. CLO. Proin mea Leæna, iſtud ipſum etiam expone, quo pacto uidelícet ab initio ſollícitauerit te, quoq; modo etiam adduci te, ut illi morem gereres, paſſa fueris, & quæ deinceps conſecuta ſunt. LE. Compotatiunculam quandam inſtituerant, ipſa & Demonaſſa Corínthia iſta, díues ipſa quoq;, & in eadem arte, cum Megílla exercitata: aſſumpſerantq; me, ut cithara ipſis canerem. Poſtquam autem ſatis cecineram, & iam intempeſta nox erat, cubitumq; ire conueniebat, ipſæ autem iam ebriæ erant. Tum Megílla: age, inquit, Leæna, iam enim dormire æquum eſt, hic nobíſcum unà cuba, media inter utranq;. CLO. Concubuiſtí ne? Quid tum poſtea factum eſt? LE. Oſculabantur me primo, perinde atq; uiri ſolent, non ipſa modo labia applicantes, ſed os ſubaperientes quoq;. Deinde & amplexabantur, & papíllas atterebant mihi. Demonaſſa aũt etiam mordebat, inter deoſculandum. Ego uerò, quid nam rei eſſet, haudquaquam etiam coniectura conſequi poterã. Cæterum parua interiecta mora, Megílla cum iam incaluiſſet, comam, ut illam quidem fícticiam habebat, à capite reiecit, ipſa autem iacebat omnino ſimílis, atque æquíparanda gladiatori alicui uehementer uirílí, atq; robuſto, ad uiuum uſque cute detonſa. Ac ego quidem, ubi aſpexi, perterrita ſum. Illa uero, Leæna inquit, ecquem adoleſcentem unquam uidiſti ita pulchrum? At non uídeo, inquam ego, ullum hic adoleſcentem, Megílla. Tum illa, ne me, inquit, effœmines, aut mulierem facias: Megíllus enim uocor ego, & iam olim Demonaſſam hanc uxorem duxi, eſtq; ea uxor mea. Riſi equidem ad hæc, Clonarium, atque proinde Megílla, latuiſti, inquam, tu nos, uir exiſtens, quemadmodum Achíllẽ aiunt, inter uirgines abſconditum latuiſſe, habesq; uiríle illud, ac Demonaſſæ facis, idem, quod uiri ſolent? Idem ego Leæna, inquit, non habeo, ſed neq; opus eo admodum habeo. Peculiari autem modo, ſuauius aliquanto cõuerſari me uidebis. At num Hermophroditus es, inquam ego, quales multi perhíbentur eſſe, utrunq; membrum habentes (Adhuc enim Clonarium, ipſam rem ignorabam) Neq; hoc, inquit illa, ſed per omnia uir ſum. Tum ego, audíui, inquam, ex Bœotia tibícina quadam, Iſmenodora nomine, cum illa, quæ Epheſtría apud ipſos dicuntur, enarraret, fuiſſe Thebis quendam ex muliere uirum factum, qui idem & uates optimus fuerit. Num igítur & tibi tale aliquid accidit? Haudquaquam Leæna, inquit, ſed nata equidem ſum ſimílis uobis alíjs, Sententia autem & lubido, cæteraq; omnia uirília mihi ſunt. Proinde ſufficiens tibi, inquam, lubido eſt? Tum illa: Præbe igitur, Leæna inquit, & cognoſces me nihilo inferiorem uiris eſſe. Habeo enim quiddam aliud pro uirílí illo. Sed præbe, uidebis enim. Præbui itaq; Clonarium, cum illa diu multumq; ſupplicaret, atque etiam monile daret, ex præcioſioribus illis quoddam, & uelamina aliquot tenuiora. Atq; exinde ego quidem illam perinde ac uirum complectebar. Illa autem & faciebat, & oſculabatur, & anhelabat, uidebaturq; mihi ſupra modum adeo uoluptate affici. CLO. Quid faciebat Leæna? aut quo modo? hoc enim quæſo, ut maxímè dicas. LE. Ne quære accuratius omnia. Turpia enim ſunt, quare, equidẽ, per Vraniam, haud facile dixero.

Ephestris, metimẽti genus militaris eſt. Vnde Epheſtria deriuari uidẽtur. utrũ aũt poëma, aut canticũ, aut etiã feſtũ aliquod apud Thebanos fuerit, dubitari poteſt.

Crobyle

CROBYLE ET CORINNA.

QVOD igitur Corinna mea, haudquaquam ita graue fuerit, ceu tu putabas, ex uirgine, mulierem fieri, id iam didicisti uidelicet, quippe quæ cum adulescente quidem formoso fueris, minam autē pro prima mercede abstuleris, pro qua statim monile comparabo tibi. COR. Ita amabo. Habeat autem & lapillos aliquos pellucidos, quale Philænidis est. CRO. Erit sanè talis. Sed audi etiam cætera ex me, quæ te oportet facere, & quo pacto accommodare te uiris. Nam alia nobis uictus ratio nulla est, filia, sed per duos hosce annos, ex quo pater tuus, piæ memoriæ, defunctus est, an nescis quo pacto uitam egerimus? At quando ille adhuc uiuebat, abundè nobis omnia suppetebāt. Artem enim ferrariam exercebat, magnumq; adeo nomen eius erat in Pyreo. Ac plerosq; audire licet deferantes, quòd post Philinum ferrarius talis opifex, alius amplius non sit futurus. Post mortem autem eius, principio quidem diuenditis forcipibus, & incude, & malleo, duabus minis, ex illis tum uitam sustentauimus. Postea autē, aliās quidē texendo, aliās autem tramam deducendo, interdum etiam stamina nendo, ægrè uictum parabā. Te uero, filia, enutriebam, spem expectans. COR. Minam istam dicis? CROB. Non, uerum ita rationem ineibam, quòd cum ad istam ætatē peruenisses, & me facile alere postea, & te ipsam exornare posses. Diues uidelicet ipsa futura, & uestes habitura purpureas, & ancillas pedissequas. CO. Quomodo hoc, mater? aut quid dicis. CRO. Si cum adolescentibus rem haberes, & una potares cum ipsis, & pro mercede cōcumberes. COR. Quemadmodum Daphnidis filia, Lyra? CRO. Ita. COR. At illa meretrix est. CRO. Nihil graue hoc. Nam & tu, perinde ut illa opulenta eris, multosq; amatores habebis. Quid lachrumaris Corinna? An non uides quàm multę sint, & ut ab omnibus magnō studio ambiantur meretrices? deinde & quantum pecuniæ accipiant? Daphnidem igitur, ō chara Adrastia, noui ego, cum pannosa ac lacera incederet, priusquam uidelicet illa ad adultam ætatem peruenisset. At nunc uides qualis prodeat, ut illi aurum, & uestes floridæ, & ancillæ quatuor. COR. Quo pacto autem hæc acquisiuit Lyra? CRO. Principio quidem, exornando seipsam eleganter, deinde facilem atq; hilarem gerendo se erga cunctos, non eō quidem usq; ut in cachinnum facile solueretur, quemadmodum tu soles, sed arridendo suaue, ac blandum quiddam. Postea autem & conuersando sapienter ac dextrè, neq; decipiens, si quis eam accedit, aut accersit, neque etiam obiurgans atq; increpans uiros. At si quando ad cœnam quoq; abit, accepta mercede, neq; inebriatur, ridiculū enim hoc, & oderunt uiri tales, neq; ineptè ac rusticè oppletur obsonio, sed attingit quidem summis digitis: tacitè autem edendo non obturat utramq; maxillam ingestis buccellis. Præterea autem & bibit modestè, non affatim, & uelut ore dehiscente, sed remissè ac placidè. COR. Etiam si fortè siti afficiatur, mater? CRO. Imò præcipue tum, Corinna, & neq; plus æquo loquitur, neq; acerbè ullum ex ijs qui una adsunt, perstringit. Ad solum autem eum, à quo conducta est, aspicit. Et ob hoc illi amant ipsam. Ac postquam cubitum eundum est, nihil neq; petulans nimis, neq; ineptum & incompositum facile admittit, sed ex cunctis unū hoc maximè obseruat, ut illum alliciat ad sese, & amatorem sui faciat. Hoc enim nomine cunctі ipsam laudant. Quòd si igitur & tu eadem hæc didiceris, beatæ nos quoq; erimus. Nam cętera quidē multò ipsa. Sed nihil ō chara Adrastia addam amplius: uiuas modo. COR. At dic mihi mater, ij qui mercede nos conducunt, omnes ne tales sunt, qualis est hic Eucritus, cū quo heri concubui. CRO. Non omnes, sed alij quidem meliores, alij autem etiam duriores, magisq; uirīles: nonnulli uero non adeo liberali forma quoq; præditi. COR. Et cum hisce igitur concumbere oportebit? CRO. Maximè uero, filia. Nam hi quidem plura quoq; dant. Formo

ſi autem, hoc ipſum ſolum formoſi uideri uolunt. Tu uero, eius quod plus eſt, rationem ſemper habeas, ſi breui cupis, cunctas demonſtrare digito te, ac dicere: An non uides Corinnam, Crobylæ filiam, ut excellenter diues eſt, & tercq; quã tercq; beatam, matrẽ ſuam reddidit? Quid ais? faciés ne iſta? facies. Noui ego, facileq; adeo cũctis anteibis. Nunc autem abi, ut laues, ſi forte ueniat etiam hodie adoleſcens ille Eucritus, ita enim pollicitus eſt.

MATER ET MVSARIVM.

ΤΡΓΟ ſi talem amatorem poſthac inueniamus, Muſarium, qualis Cherea hic eſt, imolare oportebit nos: Publicæ quidem Veneri capram candidam, Cœleſti aũt, & ei quæ in Hortis eſt, iuuencam utrique, ſertis præterea coronare etiam opum largitricẽ, & in ſumma, beatæ ac ter felices erimus. Quippe uides nunc ab adoleſcente iſto, quàm multa accipiamus, qui obulum quidem nunquã ullum tibi dedit, necq; ueſtem, necq; ſoleas, necq; unguentum, ſed excuſationes apud illũ ſemper, & pollicitationes & ſpes longæ, & illud crebrum. Si pater, & ſi dominus fiam paternarũ poſſeſſionum, &, omnia tua. Tu aũt etiam iùs iurandum dediſſe ipſum ais, quòd legibus uxorem te ſibi facturus ſit. MVSA. Iurauit enim, mater, per Cererem & Proſerpinam, & Mineruam. MAT. Et credis illi ſcilicet? & ob hoc paulò antè, cum non haberet unde daret ſymbolum, annulum dediſti illi, me ignorãte? Ille uero uendito eo, potando abſorbuit. Et rurſum duo monilia iſta Ionica, quorum utrũq; pendebat duos Daricos, quæ tibi Chius ille nauclerus, Praxia attulerat, Eſſeſi cõmercatus. Debebat enim tum Cherea, cœnam collatitiam unà cũ adoleſcentibus æqualibus dependere. Nam uela, & tunicas, quid attinet dicere? Et in ſumma, lucrum adeo quoddam nobis, & magna utilitas iſte obuenit ſcilicet. MVS. At pulcher eſt, & imberbis, & amare ſe ait, & lachrymatur. Præterea & Dinomaches, Lachetisq; filius eſt, Arepagitæ illius, dicitq; uxorem me ducere uelle ſe, denique magnæ ſpes ab ipſo nobis factæ ſunt, ſi ſenex ille ſolum oculos clauſiſſet. MAT. Proinde Muſarium, ubi ſoleis aut crepidis opus erit, & ſutor didrachmam popoſcerit, dicemus & nos illi, argentum quidem non habemus, tu autem ſpes quaſdam modicas à nobis accipe. Et rurſum ad piſtorem, eadem hæc. Et cum penſionem domus depoſcemur: expecta, dicemus, uidelicet, dum Laches Colyttenſis moriatur. Exoluemus enim tibi tum poſt nuptias. An non pudet te, quòd ſola meretricum necq; inaureis habes, necq; monile aliquod, necq; ueſtem Tarentinam. MVS. Quid igitur, mater, fortunatiorés ne illæ me, & pulchriores ſunt? MAT. Non, ſed prouidentiores, noruntq; meretricari, neque credunt uerbis modo, & adoleſcentulis, in ſummis labris iuſiurandum gerẽtibus. Tu uero fidelis es, & amans uiri, necq; admittis alium quenquam, præterquàm ſolum hunc Chæream. Ac nuper, quando agricola ille Acarnenſis ueniebat, duas minas ad te afferens, imberbis ipſe quoq; (uini autem precium hoc retulerat, à patre ad id miſſus) tu uero etiam ſubſannaſti hominem: dormis autem cũ Adonide ſcilicet iſto tuo, Chærea. MVS. Quid igitur? An decebat relicto Chærea, recipere me operarium iſtum fœtidum atq; hircum olentem. Læuis mihi, ut aiũt, Chærea, & porcellus Acarnanius. MAT. At eſto ſanè ille agreſtis, & malè oleat, quid autem? Cur necq; Antiphontem, Menecratis filiũ, minam tibi pollicentem, recipere uoluiſti? An non formoſus erat, & urbanus, æqualis Chæreæ? MVSA. At interminatus fuerat Chærea, ambos nos iugulaturum eſſe ſe, ſi me cum illo unquam deprehenderet. MAT. Quàm multi autem & alij eadem hæc minantur. An tu igitur ſine amatoribus, ob hoc manebis? & pudicè ages, perinde ac ſi non meretrix, ſed Cereris ſacerdos quæpiam fores? Ac cætera omitto, hodie uero Aloa ſunt, quid tibi igitur dedit, qui celebritatem hanc perageres? MVSAR. Ah. Non habet, mater mea. MAT. Quid? an ſolus iſte

artem

τῇ μητρὶ τῇ μεγάλῃ, καὶ τῇ Ἐφεσίᾳ, καὶ τῇ ἐν Κνίδῳ, Cognomẽta aũt Veneris ſunt: Pandemus, Vrania, et Hortẽſis. Priorum etymon reddit Pauſanias in Beoticis. Hortẽſis aũt à loco dicitur, cuius itẽ Pauſanias meminit in Atticis.

Πάρ Attici nomen eſt Colyttæ. Hæc tenuis ac pellucida quædã fuit, ut Pollux li. 7. cap. 17.

Hoc eſt, feſta meſſis, ſeu triturationis, eadem quæ ſuprà Aruſia expoſuimus.

artem nullam, aduersus patrem inuenire potest? non seruum immittere, qui illum decipiat? non à matre ipse postulare, minitando se in militiam hinc nauigaturum esse, nisi accipiat? Verum sedet, nos atterens, ac uana spe producens, neque ipse quicquam dans, neque à dantibus accipere sinens. Tu uero, ò Musarium, an putas te octodecim annorum semper fore, aut eodem animo futurum Cheream? quando ipse quidem dives erit, mater autem opimas aliquas, ac benè dotatas nuptias ipsi inueniet? An ille tum, putas, meminerit lachrymarum istarum? aut suauiorum, aut etiam iuris iurandi alicuius, cum dotem quinque fortassis talentorum aspiciet? MVS. Meminerit ille, cuius rei argumẽtum illud utique, quòd neque nunc uxorem duxit, sed cum à patre cogeretur, ac uim propè pateretur, tamen negauit ducere. MAT. Vtinam non decipiaris, sed tamen admonebo te, Musarium, aliquando horum.

AMPELIS ET CHRYSIS.

SI quis, ò Chrysi, neq; zelotypus est, neq; irascitur, neq; alapas inflixit aliquando, aut capillos cõscidit, aut uestes lacerauit. Pro amato rẽ ne adhuc habendus uidetur. CHR. Proinde ista sola amantis, Ampeli, indicia? AMPE. Maximè: siquidem hæc uiri feruentis sunt. Nam cætera illa, oscula, & lachrymæ, & iusiurandum, & crebro uentitare, incipientis, & adhuc crescentis amoris signa. Ceterum totus hic ignis zelotypia constat. Quare si te, quemadmodum dicis, Gorgias alapis cedit, & zelotypus est, benè speres licet, optesq; ut eadem semper faciat. CHR. Eadẽ autem? Quid ais? ut ille me semper percutiat alapis? AMP. Non, sed ut semper illi ægrè sit, si non ad solum ipsum aspicias. Quoniam certè, nisi amaret te, cur quæso irascereturetiam, si quem alium amatorem habeas tu? CHR. At equidẽ non habeo. Ille uero nequicq; suspicatus est, diuitem istũ me amare, ex eo quòd mentionem eius fortè aliquando feci. AMP. Atq; hoc suaue sanè est, putare illum à diuitibus obseruari, ac coli te. Ita enim maiori dolore afficietur, magisq; æmulabitur & contendet, ne potiores ipso, apud te sint riuales. CHR. At uero ille quidem solum irascitur, & alapis cedit, nihil autem dat. AMP. At dabit postea. Nam zelotypi, uel maximè dolore afficiuntur. CHR. Nescio quo pacto alapas accipere me uis, ò mea Ampeli. AMPE. Haud quaquam ego. Sed ut arbitror, maximi amores inde nascuntur, etiam si audiat se negligi. Quòd si autem persuasum illi fuerit, se solum habere te, elanguescet nescio quo modo lubido illa. Atq; hæc tibi dico, quæ iam annos uiginti totos meretricium quæstum exercui. Tu uero annos, ut arbitror, decem & octo nata es, aut pauciores etiam. Quòd si autem uis, narrabo etiam, quæ mihi acciderunt aliquando, non adeo multos ante annos. Amabat me Demophantus, fœnerator ille, momentaneo ac leui quodam amore, neq; ingemiscens, neq; lachrumans, neq; etiam intempestiuè ac sera nocte ad fores uentitans, sed illud solum, interdum dormiens mecum, idq; etiam post longum interuallum. Posteaquam autem uenientem aliquando excluſi (Nam tum Calliades pictor intus erat, datis decẽ drachmis) principio quidem abijt, uerbis me insectatus. Postquam autem multæ dies iam transijssent, neq; ego ad illum mitterem (rursus autem tum Calliades intus erat) incalescẽs tum tandem Demophantus, etiam ipse ad rem inflammatur. Atq; astans aliquãdo, cum ianuam obseruasset apertam, flebat, percutiebat, minabatur se occisurũ esse, lacerabat uestem, omniaq; faciebat. Et postremum talẽto dato, habebat me solus totos octo menses. Vxor autem ipsius, cũctis dicebat, medicamentis à me ipsum ad insaniam redigi. At hoc igitur medicamentum zelotypia erat. Quare ò Chrysi, & tu utere contra Gorgiam eodem medicamento. Porro dives adolescentulus hic erit, siquando patrem ipsius mori continget.

DORCAS, PANNYXIS, PHILOSTRATVS, POLEMON.

DOR.

† Paluda menso.

PERIIMVS ô hera, perijmus. Polemon ex militia reuersus est, diuitijs onustus, ut aiunt. Vidi autem & ego ipsum, sago † purpura prætexto, & fibulato, indutum, & seruos pedissequos una cum eo multos. Ac amici, ut aspexerant, concurrebant ad ipsum, salutaturi uidelicet. Interea autem seruum conspicata, à tergo sequentem, eum qui cum ipso profectus fuerat, interrogabam, ac die mihi Parmeno, inquiebam, salutato prius ipso, quo pacto nobis egistis? & numquod operæ pretium bellorum consecuti, huc reuersi estis. PAN. Non decebat hoc statim, sed illa primũ, Quòd quidem seruati estis, multa dijs gratia, & in primis Ioui Hospitali, & Mineruæ militari. Cæterum hera semper rogitare solebat, quidnam ageretis, & ubi essetis: quod si autem etiam hoc addidisses, quòd & lachrumaretur, & mentionem Polemonis faceret semper, satius id fuerat multò. DOR. Præfata equidem sum statim à principio cuncta hæc. Ad te autem non putaui opus esse, uerum illa dicere uoluí, quæ audiui. Nam ad Parmenonem certè ita incœpi: Eccu bi, Parmeno, tinnierunt uobis aures? Semper enim reminiscebatur uestri hera cum lachrymis, & maximè si quando expugna uenerat quispiam, multíq; mortui esse dicebantur, euellebat tum crines, & pectus percutiebat, & lugebat ad unumquodq; nuncium. PAN. Rectè Dorcas, ita decebat. DOR. Deinde nõ multo pòst, interrogabam illa quoq; ordine. Ille autem: Admodum splendidè, inquit, reuersi sumus. PAN. Ita autem etiam ille? nihil præfatus, quod memineríit mei Polemon? aut desiderio affectus fuerit, aut optauerit saluam atq; incolumem me iterum deprehendere? DOR. Atq; adeo multa huiuscemodi dicebat. Quod igitur caput rei est, narrauit diuitias multas, aurum, uestes, seruos, ebur. Nam argentum quidem afferre ipsum dicebat, non ad numerum, sed ad mensuram, multos uidelicet medimnos plenos. Habebat autem & ipse Parmeno annulum in digito paruo, maximum ac multiangulum, lapillusq; incrustatus in eo erat, ex tricoloribus illis quidam, rubebatq; supernè. Reliquí autem ipsum, cum adhuc pararet mihi dicere, quo pacto Alym trãsijssent & ut occidissent Tiridatem quendam, et quomodo uersatus ipse Polemon in pugna contra Pisidas esset, accurríq; domum, ut hæc tibi renunciarem, ut quid de omnibus rebus faceres, deliberares ipsa tecum. Nam si ueniens Polemon (ueniet enim haud dubiè, postquam à se notos ac salutantes illos amouerit) ac rescíscens, deprehenderit Polystratum apud nos intus, quid putas, quęso facturum ipsum esse? PAN. Inueniamus Dorcas, ex re præsenti tum consilium, atq; salutem aliquam. Nam neq; hunc ablegare honestum fuerit, ut qui talentum nuper dederit, et præterea mercator quoq; est, & multa pollicitus: neq; rursum utile, Polemonem, talem ac tantum redeuntem non recipere. Nam præter hæc etiam zelotypus est, & cum pauper adhuc, intolerabilis adeo fuerit, quid nunc non putes illũ facturum? DOR. At etiam accedit. PAN. Deficio ô Dorcas, consilij inopia, ac tremo. DOR. Sed et Philostratus accedit. PAN. Quæ igitur fiam? quomodo me aũt terra absorbeat? PHIL. Quid? cur non potamus Pannychi? PAN. Perdidisti me, ô homo. Tu uero salue Polemon, post longum adeo oculis oblatus iterũ meis. POL. Hicce igitur quis nam est, qui huc ad nos accedit? taces? Eugeabi ô Pannychi. Ego uero ex Pylis intra quintum diem huc aduolaui, approperans uidelicet ad talem mulierem. Ac merito sanè hæc mihi accidunt, tibíq; adeo gratiam habeo. Neque enim posthac amplius abs te diripiar. PHILOST. Tu uero quis nam es, bone uir? POLEM. Nimirum audis, quòd Polemon ego, Sterienſis ille, ex tribu Pandionis, qui Tribunus militum à principio fui, nunc autem totius ducx legionis, amator Pannychidis, cum eam adhuc humana sapere putarem. PHIL.

Rodi Thermopylæ alia.

At nunc, Tribune*, Pamychis hæc mea est, talentumq; à me accepit. Accipiet autem & alterum iam, ubi onera seu merces distraxerimus. Ac nunc Pammychi, sequere me. Istum autem apud Odrysas Tribunatum gerere sine. DOR. † Libera hæc quidem est, sequeturq; non, nisi uolet. PAN. Quid faciam Dorcas? DOR. Introire melius. Nam Polemoni adesse irato, haudquaquam facile aut tutũ est, Et magis incendetur æmulando. PAN. Si placet, eamus intrò. POL. At prę dico uobis, quòd hodie postremum potabitis, aut ego frustra adsum, tantis cædibus exercitatus, Thracas huc Parmeno. PAR. Armati adsunt, cingentes angiportum phalange. Ac in fronte quidem qui grauis armaturæ sunt, in utróq; autem latere fundatores & sagittarij, cæteri à tergo locati. PHIL. Tanquam infantibus nobis hæc, ô stipendiarie, minitaris, ac laruis nequicquam nos territas. An tu uero unquam gallum aliquem gallinaceum occidisti? aut etiam bellum uidisti? Castellum, ut multum præsidio tenuisti, fortasse dux manipularis* quispiam, ut tibi hoc interim gratificando concedam. POL. At uero scies paulo post, ubi nos acie in dextrum conuersa aduentare spectabis, armis resplendẽtes. PHIL. Aduentate modo conferti, atq; instructi. Ego uero & Tibys iste. Nã hic solus me sequitur, iaciendo cum saxis, tum testis ostraceis, ita dispergemus uos, ut neq; quo uertamini, scire tum possitis.

* Στρατηγὸς græce, hoc est externi et cõductitij militis ductor proprie. Suidas tñ Στρατηγίαν et χιλιαρχίαν et χιλιαρχὸν promiscuè sumi ait.

† PAR.

* ἡμιαρίτης à ἡμιορία, quã eandẽ et ἀρχιλοχίαν Suidas uocat.

CHELIDONIVM ET DROSEN.

ON amplius uentitat ad te, Drose, aduleſcentulus ille Clinias? Nõ enim uidi longo iam tempore, apud uos ipsum? DROS. Non amplius Chelidonium. Nam præceptor prohibuit ipsum, amplius ad me accedere. CHEL. Qui nam iste? num exercitorem istum puerorum Diotimũ dicis. Nam is certè amicus mihi est. DROS. Non, sed perditissimus iste philosophorum, Aristænetus. CHELID. Tetricum istum dicis & hirsutum? profundâ barbâ? qui cum adoleſcentibus consueuit deambulare in porticu picta? DROS. Illum equidem, uanum iactatorem, quem utinam pessimè perire uideam, barba tractũ à carnifice. CHELID. Quid autem accidit illi, cur talia persuaderet Cliniæ? DROS. Nescio, Chelidonium. Sed cum antea nunquã ullam noctem intermiserit, quin mecum dormiret, ex quo rem cum muliere habere cœpit (primum autem mecum habere cœpit) tribus istis diebus proximis ad angiportum hoc ne unquam accessit quidem. Postquam autem ex eo contristari cœpi (nam nescio quo pacto mihi ægrè quiddam ob illum accidit) Neuicidem misi, quæ illum circumspiceret, aut in foro commorantem alicubi, aut in palæstra †. Ea autem rediens, deambulantem uidisse se ait, cum Aristæneto, atq; innuisse illi à longè. Illum autem erubuisse, deiectis in terram oculis, neq; aspicere amplius ad ipsam uoluisse. Atq; exinde ambos ad urbem ijsse. Ipsa uero ad Dipylum usq; secuta, cum ille prorsus neq; conuerteret sese, domum redijt, nihil planum aut certum habens, quod renunciaret. Quo me igitur pacto post illa tũ affectam putas? quæ coniecturam facere nusquam poterã, quid nam esset quod aduleſcenti huic accidisset. sed ita mecum dicebam: Num nam ægrè illi aliquid feci? aut num quam aliam amat, me perosus? at num pater uetuit ipsum? Multa adeo huiusmodi mecum ipsa uoluebam. Porrò autem circa multam ueſperam, uenit Dromo, literas has ab illo afferens. Accipe Chelidonium, ac lege. Scis enim literas uidelicet. CHE. Age uideamus. Ac literæ quidem ipsæ non admodum planæ scriptæ, sed incompositæ & malè coagmentatæ, properantiã quandam scribentis indicant. Sic autẽm sonant: Quo quidem pacto amarim te, mea Drose, testes facio deos. DRO. Væ uæ miseræ mihi, neq; salutationem à principio adscripsit. CHE. Et nunc autem non odio aliquo, sed necessitate coactus, desero te. Nam me pater Aristæneto tradidit, ut philosophiæ dem apud illum

† Vel porticu, ωαιδωνίτιδι græce habetur, qđ ut corruptũ puto, sic rursũ ωαιλίδι, uel ωαλαίστρᾳ legẽdum puto.

operam. At ille (cognouit enim cuncta quæ ad nos pertinent) multis admodum obiurgauit me, inhonestum esse dictitans, cum meretrice rem habere me, Architelis & Erasicleæ filium. Longè enim melius esse, uirtutem anteponere uoluptati. DROS. Vt nunquam ad maturitatem perueniat, nugator ille, qui talibus adolescentem instituit. CHEL. Quamobrem necesse mihi est, parere illi. Assequitur enim me, diligenter ubique obseruans, & in summa, ne aspicere quidem alium quenquam præter ipsum solum, mihi licet. Quòd si uero temperanter & pudicè uiuam, ipliq; per omnia obtemperem, pollicetur prorsus beatum fore præclarumq; ac fortem me redditurum esse laboribus ad hoc ante præexercitatum. Hæc tibi uix adeo scripsi, me ipsum suffuratus paululum. Tu uero feliciter mihi uale, & memineris Cliniæ. DROS. Quid igitur uidetur tibi epistola hæc, Chelidonium. DHEL. Quod ad cætera quidem attinet, Scythica, ut aiunt, oratio. Illud autem, Memineris Cliniæ, spem quandam adhuc reliquam præ se fert. DROS. Etiam mihi ita uidetur. Proinde pereo amore. Cæterum Dromo dicebat etiam pæderastem quendam esse Aristænetum, & prætexto doctrinæ, consuetudinem habere cum pueris uenustissimis, & priuatim orationē habere cum Clinia, pollicitationes quasdam faciendo, quòd uidelicet dijs similē illum redditurus sit. Quin & amatorios quosdam sermones philosophorum ueterum ad discipulos suos, idem inquit, cum illo legit, & in summa, totus circa adolescentem est. Interminatus autem etiam est, patri Cliniæ ista se dicturum esse. CHEL. Oportebat, Drose, Dromonem ipsum inescare, ac lautius paulò accipere. DROS. Inescaui hominem, & præter hoc autem etiam meus est. Nam & ille gustauit Neuridem. CHEL. Bonum animum habe. Omnia rectè fient. Ego uero etiam inscribere in pariete uolo, in Ceramico, ubi Architeles deambulare solet, Aristænetus corrumpit Cliniam. Vt ex hoc quoque aliquid concurrat ac faciat ad delationem Dromonis. DROS. At quomodo id clàm facies, ne deprehendaris. CHEL. Noctu, Drose, carbone alicunde sumpto. DRO. Rectè sanè. Commilita modo, atque auxiliare, mea Chelidonium, aduersus arrogantem ac uanum istum Aristænetum.

ἀπὸ ἐρασικλέους ἕως δ. graecè

TRYPHAENA, ET CHARMIDES.

AMICA autem quispiam accepta, & quinque drachmarum mercede data, auersus dormit, lachrumans, ac gemens? Sed neque potasti lubenti animo, opinor, neque cœnare solus uoluisti, Flebas autem etiam inter cœnandum, aspiciebam enim, & nunc autem non desinis ululare, perinde atque infans aliquis. Ista igitur, ò Charmide, cuius gratia facis? ne quæso me cæles, ut uel hac parte consequar aliquid ex nocte hac, quam totam hucusque tecum uigilaui. CHAR. Amor me perdit Tryphæna, neque malum hoc amplius sustinere possum. TRYP. At quòd me quidem non ames, manifestum est, neque enim ita negligeres me, cum propè habeas, atque abs te repelleres, quoties amplexari te uolo, denique etiam quasi quodam septo, interposita uestе, intercluderes, metuens uidelicet, ne te tangam. Sed tamen quæ nam illa est, dic mihi? Fortassis enim etiam ipsa nonnihil ad amorem istum tibi contulero. Scio enim quo pacto conueniat huiusmodi res administrare. CHAR. At uero nosti, atque admodum probè ipsam, & rursum illa tè quoque: neque enim obscura adeo meretrix est. TRYPHE. At nomen mihi cedo, Charmide. CHARM. Philematium, Tryphena. TRYPHO. Vtram dicis, duæ siquidem sunt, Illàm ne ex Pireo, quæ nuper adeo mulier facta est, quā Damyllus amat, eius, qui nunc exercitum ducit, filius: an alterā, quam cognomento, Decipulam uocant. CHARM. Illam equidem, atque adeo captus ab ea,

&

& comprehenſus, miſer ſum. TRYP. Ob illam itaque plorabas? CHARM. Atque admodum. TRYP. Multum autem temporis amaſti illam, an nuper adeo cœpiſti? CHARM. Haud nuper adeo, ſed menſes propè ſeptem ſunt, à Dionyſijs uſque uidelicet, ex quo primum illam uidi. TRYP. Vidiſti ne autem totam ipſam diligenter, an faciem ſolum, eascp corporis partes, quæ in aperto ſunt, & quæ uidiſti, Philematij ne erant, atque ita uti conueniebat eſſe mulierem quinque & quadraginta annos iam natam? CHAR. At uero deierat illa, ſecundum ſupra uigeſimum modo, ad proximum decembrem completuram eſſe ſe. TRY. Tu uero, utrum credis iurijurando illius, an propriis oculis? Contemplare enim diligenter, ſuſpiciens aliquando ad tempora illius, quo loco ſolo ſuos crines habet. Nam cætera, impoſtura mera. Circa tempora autẽ quoties medicamentum, quo infici ſolet, langueſcit, ac uim ſuam remittit, albeſcit plerumcp. Quanquam quid hoc attinet? Coge aliquando, ut nudam quoque ſpectandam ſe tibi exhibeat. CHARM. At nunquam mihi in hoc conſentire uoluit. TRYP. Meritò ſanè. Sciebat enim abominaturum eſſe te canos ipſius capillos. Cæterum tota à collo ad genua uſque Pardali ſimilis eſt. At tu lachrumabaris, quòd cum tali non coires. Fortaſſis autem etiam ægrè tibi faciebat, & ſuperbam gerebat ſeſe. CHAR. Sanè uero Tryphæna: & hoc quamuis tam multa à me acciperet. Ac nunc quidem poſtquam mille petenti, facilè ac ſtatim dare non potui, utpote qui patrem habeam parcum & tenacem, Moſthione intrò ad ſe recepto, me excluſit. Ob quæ, dum illi uiciſſim ægrè facere uolo, te aſſumpſi. TRYP. At ego, per Venerem, haudquaquam ueniſſem, ſi quis prædixiſſet mihi, ob id ſolum aſſumptam eſſe me, ut alteri ægrè facerem, præſertim Philematio huic, capulo uidelicet. Verum abeo, Iam enim tertium hoc cecinit gallus. CHARM. Ne tu utique tam ſtatim, mea Tryphæna. Nam ſi uera iſta ſunt, quæ de Philematio dicis, coma uidelicet ſuppoſititia, & quòd tingitur, & uitiligines illæ, ne aſpicere quidem amplius illam potuero. TRYP. Interroga matrem, ſi quando cum illa lauit fortè. Nam de annis, etiam anus narrare tibi poterit, ſi modo uiuit etiamnum. CHARM. Pròinde poſtquam talis illa eſt, auferatur quidem iam è medio ſeptum hoc, amplexemur autem mutuo, atcp oſculemur nos, ac tandem uerè coëamus, Philematium autem longè ualeat.

IOESSA, PYTHIAS ET LYSIAS.

INSOLESCIS igitur, ô Lyſia, aduerſum me? Et rectè ſanè, quandoquidem neque argentum unquam abs te popoſci, neque uenientem excluſi, alterum intus eſſe dictitans, neque decepto patre, aut ex matris rebus, aliquo ſubſtracto, coëgi te mihi afferre quippiam, perinde atque aliæ facere ſolent: ſed ſtatim ab initio inde, nulla data mercede, atque aſymbolum recepi te intrò. Noſtíne quàm multos amatores reiecerim? Ethoclem uidelicet, eum qui nunc inter ſenatores eſt, Paſſionẽ nauclerum, & coëqualem tuum Meliſſum, quanquam etiam nuper adeo pater eius mortuus eſſet, ac dominus ipſe factus bonorum omnium. Ego uero te, Phaonem ſcilicet meum, ſolum habebam, neque aſpiciens, neque admittens alium quenquam præter te. Arbitrabar enim ſtulta ac demens, uera illa eſſe, quæ iurabas, & ob hoc animum tibi aduertens, perinde ac Penelope illa, pudicè ac caſtè agebam, clamante atque increpante ob hoc matre, & apud amicas accuſante me. Tu uero poſteaquam intellexiſti me obnoxiam habere te, utiquę iam ex te peperiſſem, nunc quidem ad Lycenam alludebas, intuente me, nimirum ut ægrè mihi faceres, nunc autem iuxta me accumbens Magidium laudabas, Pſaltriam iſtam uidelicet. Ego uero ob hæc lachrymor, & ſentio contumeliã,

Paulo autem antè, quando compotabatis, Thraſo, & tu, & Diphylus, aderant & tibicina Cymbalium, & Pyrallis, ea quæ inimica mihi eſt. Tu uero cum hoc ſcires, Cymbalium quidem quinquies oſculatus es, id quod non admodum curæ mihi erat, Te ipſum enim afficiebas contumelia, talem oſculando, Pyrallidi autem, quàm multa innuebas, ac bibens illi quidem poculum commonſtrabas, puero autem reddens, in aurem iubebas, ut niſi Pyrallis id poſtularet, alteri nemini infunderet Poſtremo autem, etiam demorſo malo, quando Diphilum alias res agere uidebas (loquebatur enim cum Thraſone tum) inclinans te quodammodo, collimatè adeo iaculabaris illud in ſinum ipſius, ne latere quidē me cupiens. Illa autem exoſculata, inter mammillas ſub faſcia inſertabat illud. Iſta igitur cuius gratia facis? Qua te autem ſiue magna, ſiue parua iniuria affecit? aut etiam offendi ego? quem alium cunque intuita ſum? an non ad unius ingenium & morem tuum uiuo? Haud ſanè præclarum aut magnum hoc, Lyſia, facis, mi ſeram mulierculam, & in te inſanientem mœrore implicans. Eſt dea utiq; aliqua Adraſtea, ac talia uidet. Tu uero aliquando mœrore afficieris, ubi fortaſſe audieris, de me aliquid, quod iaceā uidelicet aut laqueo à me ipſa ſuffocata, aut in puteum præcipitata, aut quemcunq; tandem mortis modum inuenero, dum ne amplius ita coràm & ob aliorum oculos moleſtijs afficiar. Ac tum pompam utiq; ducestu, perinde ac re magna ſplendidaq; peracta. Quid me ſurſum aſpectas, ac dentibus infrendis? Nam ſi quicquam eſt, cur me accuſes, dicas licet, Pythias hæc inter nos iudicet. Quid hoc? ne reſponſo quidem dato, abis hinc, me relicta? Vides mea Pythias, qualia patiar à Lyſia. PYTH. O feritatem. Nam & nullis neq; lachrymis flectitur, Lapis ſanè, non homo eſt. Quanquam ſi utiq; ueritatem conuenit dicere. Tute Ioëſſa, perdidiſti ipſum, quæ ſupra modum amaſti hominem, idq; etiam palàm feciſti illi. Oportebat autem non nimis æmulari ipſum. Inſolentes enim fiunt, cū hoc ſentiunt. Ah deſine lachrymari miſera, Et ſi me audies, ſemel, atq; iterum exclude uenientem. Videbis enim inflammari ipſum denuo prorſus, & uiciſſim inſanire uero pacto. IOES. Ac ne dixeris quidem, Apage, ut ego excludam Lyſiam? utinam ne ipſe à me deficiat modo. PYTHI. At rurſus huc reuertitur. IOES. Perdidiſti nos, Pythias, fortaſſis audiſte, de excluſione uerba facientem. LYS. Non huius cauſſa, Pythias, huc reuerſus ſum, ut, quam ne aſpexero quidem amplius, talis cum ſit, ſed tua gratia, ut ne damnares me, ac diceres fortè: irreconciliabilis hic Lyſias eſt. PYTH. Atq; equidem dixiſſem Lyſia. LYS. Ferre igitur me uis Pythias, Ioëſſam hanc, quæ nunc lachrymatur, cum ipſe ſuperuenerim ei aliquando cum adoleſcente concumbenti, & à me deſciſcenti. PYTH. Lyſia, In uniuerſum quidē, meretrix eſt. Cæterum quando uero deprehendiſti ipſos concumbentes? LYS. Sextus ni fallor, dies hic eſt Per Iouem, ſextus utiq;, fuit enim ſecunda menſis incipientis, hodie uero eiuſdem ſeptima eſt. Pater igitur, cum ſciret me iam olim amare, probē hanc ſcilicet, concluſit me domi, dato ianitori mandato, ne aperiret. Ego uero, non enim ferebam, ab huius congreſſu prohiberi me, Dromonem iuſſi, acclinantem muro atrij, qua parte humilimus erat, in tergum recipere me. Nam hoc pacto minore negocio aſcenſurus eram: quid multis opus eſt? tranſcendi, ueni, atrium offendi occluſum diligenter. Iam enim nox erat media. Itaq; neq; pulſaui tum, ſed attollens ſenſim ianuam (iam autem & antea idem aliquoties feceram) tranſuerſum acto cardine, tacitè ac ſine tumultu ingreſſus ſum. Dormiebāt autem omnes, atq; ego exinde contrectato pariete (ut fit in tenebris) ſuper lectū aſtiti. IOES. Quid narras, ô Ceres, propè enim deficio. LYS. Poſtquam autem animaduertebam nō unum eſſe anhelitum. Principio quidem putabam Lyden cum ipſa unà dormire, cæterum aliter multō res erat Pythias. Nam ubi contrectare cœpi, deprehendi imberbem quendam, admodum tenerum, ad cutem uſque detonſum, unguenta etiam ipſum olentem. Hoc ubi ſenſi, ſi quidem & gla-

duim

illa uentens mecum attuliſſem, non ita quieſſem tum, ſat ſcitote. Quid ridetis Pythias? an uero riſu digna dicere uobis uideor? IOES. Hoccine igitur Lyſia, acerbum adeo tibi fuit? Pythias hæc mecum dormiebat. PYT. Ne dicas illi Ioëſſa. IOES. Cur non dicam? Pythias erat, ô chariſſime, à me accerſita tum, ut unà mecum dormiret. Aegrè enim erat mihi, quòd te non habebam. LYS. Pythias autem? ille ad cutem uſq; deconſus? atq; exinde intra ſex dies hoſce, tãtam iterum produxit comam? IOES. Ex eo cum morbo laborauit, tonſa eſt, Lyſia, defluxerant enim illi tum crines, nunc autem ficticiam comam impoſuit. Oſtende, Pythias, oſtende, ita rem habere ſe, ac fidem illi fac. Ecce tibi aduleſcentuſſum iſtum mœchum, quem zelotypia proſequebaris. LYS. Quid igitur? an nõ conueniebat hoc? præſertim amantem, & qui ipſe contrectauerat? IOES. Proinde tu quidem iam perſuaſus es, ut credas. Vis autem & ipſa uiciſſim tibi ægrè faciam, ut quæ meritò uiciſſim iraſcar tibi. LYS. Nequaquam, ſed bibamus iã, Pythiasq; hæc unà nobiſcum. Aequum enim eſt, adeſſe ipſam reconciliationi faciendæ. IOES. Aderit. Qualia autem propter te paſſa ſum, ô generoſiſſima aduleſcentum Pythias? PYT. At idem ipſe reconciliaui quoq; uos: quare non eſt, cur mihi ſuccenſeas, niſi iſtud quæſo uide Lyſia, ne cui de coma quicquam dixeris.

LEONTICHVS, CHENIDAS ET HYMNIS, LEON.

IN pugna autem contra Galatas, dic Chenida, quo pacto ipſe quidẽ ante cæteros equites, curſu præuectus fuerim, equo inſidens candido, Galatæ autem, tametſi fortes alioquí bellatores, trepidarint continuo, ubi aſpiciebant me, neq; quiſquam amplius ſubſiſtere ſuſtinuerit. Ibi igitur tum ego, lancea quidem emiſſa, tranſfixi præfectũ alæ ipſorum unà cum equo. Contrà eos autem, qui cõferti adhuc reſiſtebant (erant enim nonnulli, qui perſiſtebant, phalange quidem ſoluta, in quadrangulã autem aciem aggregatis ipſis) progreſſus, arrepto gladio, ac totis animis facto in illos impetu, in fugam quidem conuerto, circa ſeptem eorum, qui in prima acie pugnabant, equi incurſu, gladio autem impacto manipularij unius ducis caput in duas partes diſſeco, unà cum ipſa galea. Vos autem Chenida, paulo põſt ſuperueniſtis fugientibus iam illis. CHEN. Nam cũ Leontiche, circa Paphlagoniam, ſingulari prælio cũ ſatrapa illo congreſſus es, an nõ tum quoq; præclarum facinus ac magnum ædidiſti? LEONT. Pulchrè commonuiſti, facinoris haud quaquam etiam illius ingenerosi. Nam ſatrapa ipſe cum corpore quidem eſſet maximus, inter grauis autem armaturæ milites, pugnator haberetur optimus, contemptis uidelicet Græcis, in medium proſiliebat, ac prouocabat, ſi quis cum ipſo ſingulari prælio decertare uellet. Ibi igitur tum cæteri quidem perculſi atque perterriti erant, Manipularij uidelicet, Præfecti, & Centuriones, & ipſe etiam Imperator, quanquam homo eſſet minimè alioquí ingenerosus aut ignauus. Nam Ariſtarchus tum imperator, exercitum ducebat, Aetolus, idemq; faculator optimus. Ego uero tribunatum adhuc tum gerebam, ſed tamen nihilominus ſidens animo, & dimotis à me ſocijs, qui me increpando retinebãt: Metuebant enim mihi, aſpicientes Barbarum quidem ipſum reſplendentem armis inauratis, magnam autem atq; terribilem indutum galeam, & præterea lanceam quoq; ui multa librantem. CHE. Nimirum ego quoq; tum metui Leontiche, & ſcis quo pacto inſtabam tibi precando, ne præ alijs periculo committere te uelles. Nam mihi ulta hæc ingrata futura erat te morte amiſſo. LEON. At ego tum præ cæteris auſus, proceſſi in medium, non peius neq; ipſe Paphlagone illo armatus, ſed totus adeo auro collucens. Quare clamor ſtatim coortus eſt & à

noſtra

noſtra parte,& à barbaris. Agnoſcebant enim etiam illi me uidentes,& maximè ex pelta,& phaleris,& criſtis. Dic quæſo Chenida, cuinam me tum omnes aſſimilabant? CHE. Cui autem alteri,quàm Achilli,per Iouem, Thetidis & Peleï filio. Ita decebat quidem te galea,efflorebat autem purpura,pelta uero etiam fulguris modo coruſcabat. LEON. Poſtquam autem ad manus uentum eſt,Barbarus ille,prior uulnerat me modicè,quaſi perſtringẽs haſta, paulum ſupra genu. Ego uero adacta per clypeum lancea,totum utrinq; pectus illius tranſuerbero. Atq; exinde accurrens,ceruicem quoq; gladio amputo facilè. Armaq; illius referens,inde redeo,caput quoq; unà ſumma fixum lancea portans,cæde uidelicet lotus ac madens. HYMN. Apage,Leontiche,ſoeda,ſceleataq; hæc, atque adeo horribilia de te ipſo narras,neq; uero te amplius, ne aſpexerit quidem aliquis,cruore ac tabo ita gaudentem, nedum bibat tecum,aut concumbat. Ego certè igitur hinc abeo. LEON. Quin duplam accipe mercedem. HYM. Non potero cum uiro cædibus polluto concumbere. LEON. Ne metuas,Hymni, Nam illa tum in Paphlagonia geſta ſunt,nunc autem pacem hic ago. HYMN. At homo deuotus & execrabilis es,& cruor ex capite Barbari illius, quod in lancea ſixum portabas,in te deſtillabat. Egó ne igitur,ut talem uirum amplectar? & oſculer, abſit,ò Charites: neq; enim iſte talis carnifice melior. LEON. At uero ſi me uidiſſes in armis,ſat ſcio,amaſſes Hymni. HYMN. Audiens ſolum hæc, Leontiche,nauſeo,atq; horreo,ipſasq; illas umbras uidere mihi uideor,& ſimulachra occiſorum, & præcipue miſeri illius manipularij præfecti, cuius tu caput in duas partes diſſecuiſti. Quid putas igitur? ſi ipſum opus aſpicerem, & cruorem manantem, & iacentium cadauera? Emoritura certè mihi uideor, ut quæ nunquam ne gallum quidem gallinaceum,occidi uiderim. LEON. Adeó ne autem ingenerosa,Hymni,es, & puſillanimis? Ego uero oblectatum iri te putabam,audiendis iſtis. HYM. At huiuſmodi narrationibus oblecta,ſi quas Lemniades inueneris, aut Danaides. Ego aũt hinc ad matrẽ curriculo abibo,dum adhuc dies eſt. Sequere & tu Gramme. Tu uero uale, Tribunorum optime,& occiſor,quotquot etiam uolueris. LEON. Mane,quæſo,Hymni,mane. abijt. GEN. Nempe Leontiche,puellam ſimplicem territaſti,concutiendo criſtas,& incredibilia quædam præclarè facta cõmemorando. Ego uero ſtatim uidebam,quo pacto expalleſcebat,cum tu adhuc illa, quæ circa manipulariũ facta eſſent,narrares,contrahebatq; uultum,& exhorrebat aliquantum,poſtquam etiam diſſecuiſſe te caput illius dicebas. LEON. At ego me illi amabiliorem eò uiſum iri putabam. Sed & tu me perdidiſti,Chenida,qui ultra hæc,etiam de ſingulari certamine ſubmonuiſti. CHEN. An non decebat me quoque mentiri tecum,quando cauſſam arrogantiæ iſtius uidebam? Tu uero longè terribiliora omnia feciſti. Eſto enim amputaris infelicis iſtius Paphlagonis caput, cur idem etiam lanceæ affixiſti,ita ut cruor in te deſtillaret? LEON. Vnum hoc impurum ac deteſtabile re uera,Chenida. Nam cætera quidẽ non omnino malè conficta fuerant. Abi igitur, ac perſuade illi, ut redeat, mecumq; dormiat. CHEN. Quid igitur? dicám ne quòd omnia iſta mentitus fueris: dum generoſus ipſi uideri affectas? LEON. Turpe hoc Chenida. CHEN. At uero alio pacto non redibit facile. Proinde alterum ex his elige, ut uel odio habearis, dum præclarus bellator uideri cupis,uel mentitum eſſe te iſta confitearis,& cum Hymnide dormias. LEONT. Difficile ſanè utrumq; eſt,ſed tamen Hymnidem habere malo. Abi itaq;,ac dic illi,Chenida,mentitum quidem eſſe me,non tamen omnia.

DORIO ET MYRTALE.

Nunc

NVNC me excludis scilicet Myrtale? nunc quando ad inopiam perueni propter te? At quando tam multa ad te afferebam, amator, uir, dominus, denique nihil non eram. Posteaquam igitur ego quidem exhaustus ac siccus planè iam, tu uero Bithynum istum mercatorē inueneristi, qui te amet, ego quidem excludor, & ante fores sto lachrumans. Ille autem tota nocte osculatur, & solus intus est, & quasi quoddam sacrum peruigilium tecum peragit, iamq; etiam prægnantem ex eo esse te ais. MYR. Ista me enecant, Dorio, & maximē quando dicis, quòd multa dederis mihi, & ad inopiam propter me redactus sis. Rationem igitur subduc quæso, omnium eorum, quæ iam inde à principio ad me attulisti. DOR. Rectè sanè, Myrtale, subducamus rationem. Principio igitur calceos attuli tibi Sicyonios, duarum drachmarum precio. pone duas drachmas. MYR. At concubuisti quoque noctes duas. DORIO. Et, quando ex Syria ueniebam, alabastrum unguenti ex Phœnicia, duarum etiam istud drachmarum, ita me seruet Neptunus. MYR. At ego tibi, cum hinc nauigares, paruam illam tuniculam dedi, ad femora usq; demissam, quo remigando uterēris, quam Epiurus proreta, quādo dormierat mecum, per obliuionem hic intus reliquerat. DOR. Verum cognitam illam, in Samo nuper à me rursum abstulit Epiurus, nō sine multo (prò dij) certamine. Cæpas autem ex Cypro, & saperdas quinq;, & percas quatuor, quando ex Bosporo nauigauimus, attuli tibi quoq;. Quid ergo? etiam panes octo nauticos in canistro, siccos, & cortinam caricis plenam, ex Caria, & postea ex Pataris sandalia inaurata, ò ingrata. Etiam caseum aliquādo memini afferre me tibi ex Gythio. MYRT. Quinq; fortassis drachmarum, Dorio, omnia hæc. DOR. O Myrtale. Quantum equidem potui, homo nauta, & mercede operam nauibus locans. Nunc enim etiam lateri præfectus sum dextero, & tu nos contemnis? Nuper autem quando Aphrodisia celebrabantur, annon drachmam quoq; ante pedes Veneris pro te posui auream? & rursum matri, pro calceamentis drachmas numeraui duas, & Lydæ huic in manum aliquoties, nunc duos, nūc quatuor obulos. Hæc omnia in unum computata, substantia certè uiri nautæ fuerunt. MYRT. Cæpæ illæ uidelicet, & Saperdæ, Dorio? DOR. Ita certè. Neq; enim plura, aut maiora ferre potui. Non enim remis locarem operam, si dies forem. Cæterum matri meæ ne caput quidem unum allij unquam attuli. Libenter autem scirem, quæ nam tibi à Bithyno isto dona darentur. MYRT. Principio tunicam hanc uides? eam ille emit, & monile hoc crassius. DOR. Ille ne? An non ego te iam olim habere noram? MYRT. At quod tu noras, multò tenuius erat, neq; ullos smaragdos habebat. Deinde & inaureis has, & tapetem. Nuper autem etiam duas minas. Et pensionem domus quoq; pro nobis exoluit, non sandalia patarica, & caseum Gythiacum, & id genus nugas. DOR. At illud non dicis, cum quali ipso concumbas, qui annos omnino supra quinquaginta natus uxorem duxit, caluus uidelicet, & colore similis carabo. Neq; etiam neq; dētes illius uides? Nam gratiæ quidem, ō Dioscuri, illius multæ, & præcipuè quoties cantat, & delicatior paulò esse cupit, asinus ad lyram, ut dici, solet. Sed tu frue eo, digna utiq; existens, ac puer uobis nascatur, patri similis. Ego uero etiam ipse inueniam Delphidem aut Cymbalium aliquam, meæ conditionis, aut etiam uicinam uestram, hanc tibicinam, aut omnino ullam aliquam. Tapetas autem, & monilia, & duarum minarum mercedem, non omnes habemus. MYR. Beatam igitur illam, quæ te amatorem habebit Dorio. Cæpas siquidem illi feres ex Cypro, & caseum scilicet, quando ex Gythio nauigabis.

Id est, Veneris festa, uel sacra.

COCHLIS ET PARTHENIS.

Quid

QVID ploras Partheni? autunde fractas hasce tibias affers? PAR. Miles Aetolus, iste magnus, qui Crocalen amat, alapis cecidit me, cum deprehendisset canentem apud Crocalen, à riuale suo Gorgone conductam, idemq; tibias hasce fregit mihi, ac mensam inter cœnandũ euertit, craterem q; effudit quoq; irrumpens: ipsum autem agrestem illum, Gorgum, ex sympolio capillis abstractum, uerberarunt circumstantes. ipse miles (Dinomacho, opinor, nomen illi est,) & commilitonum ipsius alter quidam. Quare equidem nescio, an superuicturus etiam homo sit. Nam illi pariter & cruor multus è naribus manabat, & tota facies eius intumuerat, ac liuida erat. COC. Quid? insanit ne homo, an hæc temulentia quædam fuit, & ex ebrietate insolentia. PAR. Zelotypia quædam Cochli fuit, amorq; adeo enormis. Crocale autem duo, opinor, talenta poposcerat ab eo, si se solam habere uellet. Ea igitur postquam Dinomachus non dabat, ipsum quidem uenientem exclusit, illisa illi etiam ianua, quemadmodum ferebatur. Gorgum autem, Oenoensem quendam agricolam, prædiuitem, iam diu ipsam amantem, hominem ui delicet facilem ac probum, introm ittens, potabat cum eo, me quoq; assumpta, ut tibia canerem apud ipsos. Cæterum cum iam procederet conuiuium, ego quidem personare cœpi carmen quoddam Lydij generis, ac toni. Rusticus autem ille surgebat iam, ut saltaret, & Crocale autem etiam manibus applaudebat, omniaq; adeo iucunda ac suauia erant. Interea uero strepitus exauditur, & clamor quidam, ianuaq; domus exterior effringitur. Nec multò pòst irruerũt adolescentes quasi octo, admodum robusti ac ualidi, & Megarensis ille unà inter ipsos. Illico igitur euertebantur omnia, & Gorgus, quemadmodum dixi, uerberabatur, humiq; iacens etiam pedibus proculcabatur. Crocale autem, nescio quo pacto clàm subduxerat sese, & ad uicinam Thespiadem effugerat. Mihi uero Dinomachus, inflictis alapis: Dispereas, inquit: & simul tibias confractas obiecit. Et nunc currens abeo, ut hæc dicam hero meo. Abit autem & agricola, circumspecturus amicos quospiam in urbe, qui Megarensem illum magistratibus tradant. COC. Hoc nimirum est, frui militaribus istis amoribus, plagas & actiones sustinere. Cætera uero, Duces esse se & Tribunos iactitant, & si quid dandum sit: expecta, aiunt, dum tributum conferatur, dumq; ipse stipendium accipiam, atq; omnia tibi conficiam. Pereant itaq; arrogantes isti iactatores. Nã ego certè rectè facio, quæ ipsos penitus non admitto. Piscator mihi quispiam obueniat, aut nauita, aut agricola, æqualis conditionis, qui adulari sciat parum, & afferat multum. Cristas autem concutientes isti, & prælia commemorantes, ni hil aliud, Partheni, quàm inanes crepitus.

DE MORTE PEREGRINI.

ARGVMENTVM.

INsectatur hic Lucianus, id quod aliàs quoq; libenter facit, arrogantiã & insanam gloriæ cupiditatem, præcipue Philosophorum, ut cuius gratia plerique omnia audeant, neq; quicquam intentatum relinquant. Atq; eius rei exemplum, Peregrinum huius mortem describit, qui ut sinem aliquem sui relinqueret, in Olimpijs constructo rogo, seipsum ignem ultrò conicerit, atq; ita extinxerit. Quanquam autem potissimum ea commemorat, quæ circa mortem illius acta sunt, id quod etiam inscriptio ac titulus pollicentur, interim tamen & uitã eiusdem, et facinora persequitur, à quibus progressus ille, ad hoc genus studiorum postremo sese contulerit, et hoc sub aliena persona, à qua ipsum etiam modum & causam mortis, in qua præcipue nitebantur sectatores illius, refelli ac refutari facit. Nimirum ut eam inuidiam à se ipso remoueret. Apparet enim illis tum temporibus Peregrini nomen, non ita leue, aut ũile apud multos fuisse, præsertim imperitiores, quibus facti huiusce nouitas admirationem mouisset. Quemadmodum & ex A. Gellio cognoscere licet, qui ipse quoq; honorificam illius mentiõnem

suum facit libro 12. cap. 11. Videturq; omnino Stoica quadam animi pertinacia, uitæq; tædio mortem ultrò sibi conscisse, quemadmodum & alios quosdã eiusdem professionis uiros fecisse aliquando legimus. Sed quòd idem hoc in Olympijs potissimum, & frequentissimo hominum conuentu fecit, ambitionis argumentum præ se fert, ac reprehensioni locum dedit. Et est sanè eiusmodi res ambitio, ut multos eò dementiæ adigat, ut dum gloriam minis auidè captant, in summam interim temeritatem et infamiam præcipitentur, nihil neq; pensi, neq; moderati habeant, dummodo famam tantopere ambitam post se relinquant. Cuiusmodi Proteos, utinam nec nostra ætas quosdam tulisset, ἀλλὰ τούτῳ παμπαίγνῳ καὶ νυνὶ πολλοῖς, φέσοι. Cæterum fuit hic Peregrinus, philosophus quispiam ex seueritoribus illis Stoicæ disciplinæ professoribus. Lucianus Cynicum uideri uult, patria Parianus, ex Ponto, temporibus Traiani uiuens, æqualis Epicteto, Dioni, Musonio, & cæt. quem se Gellius uidisse quoq; ait, Athenis extra urbem in tugurio quodam habitantem. A principio Christianorum quoq; religionem aliquandiu secutus fuit, sed mox ad philosophiam relapsus, ab illis, ut Luciano placet, propter ritus ipsorum neglectos atque præteritos, repudiatus.

hoc de igne aut Hercule, aut Empedocle ad Proteum attineret. Atqui, inquit ille, breui se met ipse flammis absumpturus est Proteus. Quomodo, inquam ego, aut cuius gratia? Deinde cum ille omnem rem mihi exponere insisteret, Cynicus in tantum uociferabatur, ut nullo pacto eius audiendi copia mihi relinqueretur. Audiebam itaque reliqua ipsum effundẽtem, ac laudibus mirificis Proteum extollentem. Etenim Sinopea aut præceptorem eius Antisthenem, ne cõferre quidem cum illo dignatus est, sed neque ipsum Socratem. Prouocabat autem & ipsum Iouem in certamen, deinde cum uisum esset illi similes eos quodã modo inter seipsos seruare, eiusmodi finẽ orationi imposuit. Duo hæc, inquit, præstantissima opificia ætas nostra uidit, nimirum Iouem Olympium & Proteum, quorum quidem illius architectus fuit Phidias, huius uero opifex natura. At nunc ex hominum commertio ad superos hæc statua migratura est, cæteri

rem iam esse confectam, quibus ne hoc ipsum quidem dignum erat diligentia, & si ipsum uidissent locum, ac nonnihil ab igne reliquiarum inuenissent. Hic mihi ô amice, infinita erant negocia, dum omnibus percenseo quærentibus, & singula exactè indagantibus. Quoties ergo uideram eminentis autoritatis & gratię uirum, illi omnem rem nudè & simpliciter, ut acta erat, quemadmodum tibi commemorabam. Cæterũ erga homines bardos & stupidos, & ad audiendum suspenso animo inhiantes, magnificis & tragicis uerbis efferebar, quòd, posteaquam pyra fuisset incensa, & semet Proteus iniecisset, facto sub initium ingenti motu, cum horrendo concussæ terræ mugitu, uultur è flamma subuolans, rectà in cœlum iuisset, magna uoce humana dicens: Reliqui terram, in Olympum commigro. Illi, his auditis obstupescebant animis, ac adorabant perhorrescentes. Meq; interrogabant, utrò nam ad auroram an ad occasum uersus subductus esset uultur? Ego uero, quodcunq; fortè succurrebat, respondebam illis. Porrò, ubi ad frequentem hominum celebritatẽ ueniissem, in uirum canum incidi, & per Iouem quantum ad uultum & barbam, & reliquam grauitatem attinebat, quantiuis precij, qui cum alia de Proteo circunstantibus percenseret, etiam hoc adiecit, quòd eum posteaquam combustus esset, aliquanto antè in ueste candida uidisset, ac nunc eundem hilarum in porticu Heptaphono, hoc est, septem uocibus perstrepente, obambulantem reliquisset, oleaginis sertis coronatũ. Ad extremum super omnia addidit etiam uulturem, persanctè deierans, quòd ipsi ex pyra subuolans fuisset conspectus, quem ego paulò antè uolantem dimiseram, in hoc ut hominum stolidorum & stupidorum mentem dementaret atq; deluderet. Considera uero reliqua, quę propter ipsum ut ueriſimile est breui euentura sint. Quales nam apes locum non sunt frequentaturæ? Quæ uero cicadæ non accessuræ? Quæ cornices nõ aduolaturæ, quemadmodum ad sepulchrum Hesiodi, & similia? Sed enim imagines quoque ab ipsis Helicensibus, reliquisq; Græcis missas esse confirmabat, hoc profecto sat scio breui non paucas erectas iri. Aiunt præterea omnibus fermè ciuitatibus celebrioribus ipsum scriptis epistolis misisse testamenta quædam, & exhortationes ac leges. Ac quospiam propter hæc ipsa legatos ex familiaribus elegisse, funeris sui nuncijs & cursoribus declaratis. Hic finis uitæ fuit infelicis illius Protei, uiri, ut breui oratione cuncta perstringam, qui ad ueritatẽ nunquam respexit: propter gloriam uero & hominum laudem aucupandam, omnia semper & dixerit & fecerit, adeo ut in ignem quoq; se per præceps saltu miserit, quando laudũ titillatione haudquaquã amplius perfuncturus erat, quippe quas mortuus sentire non poterat. Vnũ ad huc si addidero, uerborũ finem faciam, ut abundè habeas quod rideas. Siquidẽ illa iam olim nosti, quippe quæ statim, ut ex Syria domũ ueni, ex me denarrante audisti, ut à Troade unà cum illo nauigarim, præter alias quas exercebat inter nauigandũ delitias, etiam puerũ formosum persuasit; ut Cynicæ sectæ se addiceret, uidelicet ut esset etiam illi Alcibiades. Et quemadmodum cõterritus sit sub noctẽ in medio Aegæo, oborta caligine, magnisq; fluctibus insurgentibus, utq; cum mulieribus turpiter eiularit admirandus ille, uisus sibi potior esse, quã ut mortem oppetere debeat. Atqui aliquanto anteq; diem suum obijt, ante nouem fermè dies plus quã sat erat, ut opinor, cum auariter deuorasset, sub noctẽ uomuit, ac febricula ualde uehementi subitò correptus est. Hæc mihi Alexander medicus denarrauit, accersitus in hoc ut eum inspiceret. Ait ergo se illum semet humi uoluentẽ deprehendisse, æstuantem morbum perferre non ualentẽ, ac frigidã ualdè desiderantem postulantẽ, se uero non dedisse. Dicebat quoq; ita ad illũ dixisse sese: q̃ si prorsus mortis amore & cupiditate teneretur, ipsam ultrò breui ad ianuã esse uenturã, ita ut ignis sibi superuacaneus ad hanc maturandã esse uideretur. Ad quę ita respondisse Proteum aiebat. Atqui haudquaq; perinde celebris et gloriosa oppetendæ mortis futura est ratio, cũ omnibus cõmunis sit.

Hæc

Hæc quidem Alexander. Cæterum ego quoq; illum non ita multos ante dies unctum conſpexi, quemadmodum præ pharmaci amarulentia fleuerit. Vides ne ut non omnino Aeacus cæcutientes ſuſcipiat. Non abſimile ſiquis iamiam in crucem aſcenſurus digiti uulnuſculo medeatur. Quid tibi facturus fuiſſe uidetur Democritus, ſi horum ſpectator contigiſſet? Nunquid pro dignitate uirum deriſiſſet? Et unde tantus miſero riſus ſuppetiſſet? Proinde amice, ride & tu ipſe, ac tum maximè & effuſiſſimè, quoties alios eundē admirantes audieris.

FVGITIVI

BILIBALDO BIRCKHEIMERO INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrſum inuehitur hoc Dialogo Lucianus in Philoſophos, quos ſub fugitiuorum nomine non ſolum ipſos per ſe homines facinoroſos, ac perditos pleroſq; oſtendit. Verumetiam à turpibus principijs, nullis honeſtis ſtudijs, nulla diſciplina inſtitutos, ſed ſolum uenetis & ocij gratia, quo cum maiori ignauia ac ſecuritate, libidini a.q; alijs uicijs inſeruire poſſint, ad hanc profeſſionem prorumpere docet. Fingitur autem Iupiter cum Mercurio de eo, quod nuper in Olimpijs circa Protcum acciderit, ſermonem habere (quæ occaſio Dialogo eſt) atque ibi inter narrandum Philoſophiam aduenire, multa querentem ac deteſtantem, de moribus & uicijs recentiorū ac nuper natorum Philoſophorum, ut qui nō ipſi modo, nihil dignum hac profeſſione agunt, aut tractent, uerum etiam iniurias ac fraudes, quibus alios circumuenant, ſub hoc ſpecioſo titulo tegunt. Expoſita interim à prima origine, qua de cauſa Philoſophia primum in terras à Ioue demiſſa fuerit, qui homines philoſophari primum coeperint, & quale poſtremum hoc hominum genus ſub hac profeſſione ſeſe uenditare ſoleat. Quæ querela Iupiter, proeo ac par erat, commotus Mercurium & Herculem unà cum Philoſophia, ad pumendos huiuſmodi impoſtores demittit, qui, ducente Philoſophia, in Thraciam deueniunt, atq; ibi fugitiuos quoſdam ſeruos, philoſophorum nomine ſeſe tuente, & quandam Laconici cuiuſdam uxorem, libidinis cauſſa ſecum circumferentes, indicate & adiuuante ad hoc etiam Orpheo poëta, comprehendunt, & malè multatos dominis ſuis in ſeruitutem reſtituunt. Vtrum autem ex uero aliquo facto occaſionem argumenti huius Lucianus traxerit, incertum eſt. Locū certè, ac nominis mentio, quam ille ſubobſcurè facit, talc aliquid innuere uidentur. Et fuere illis tum temporibus præter Epictetum & Menippum, de quibus notum eſt, & Macrobius quoq; libro Saturnalium primo meminit, etiam alij quidam, qui à ſeruis ad Philoſophiam progreſſi ſunt, quorum haud dubiè nonnulli non tam uirtutis ſtudio, quàm ignauiæ & ſecuritatis gratia, quemadmodum et noſtra ætate non paucos uidimus, ad hoc uitæ genus ea ciuati fuere.

INTERLOCVTORES: Apollo, Iupiter, Philoſophia, Hercules, Mercurius, Viri, Dominus, Orpheus, Fugitiuus, Maritus.

APOL.

Exordiū ab eo, qd proximè in Olympijs cōtigerat circa Proteū de quo in ſuperiore narratione.

ERA nequę dicam, Pater, quōd in ignem quidam ſe ipſum coram Olympijs iniecerit, homo iam ſenex, nec ingenerooſus ad talia præſtigiator? Siquidem ita nobis Luna retulit, ſe illum ardentem uidiſſe dicens. IVP. Et admodum uera, ò Apollo, atq; utinam nunquam facta fuiſſent. APO. Num adeo bonus ſenex erat, & indignus, qui in igne periret? IV. Et illud forſitan. Cæterum multam me tum meminiſſe uitatem, ob nidoris, qualem ab toſtis humanis corporibus exhalare par eſt, fœtorem pertuliſſe: etenim ni confeſtim in Arabiam, ut habebam, diſcedens abiiſſem, ob fumi, certè ſcias, fœditatem periiſſem, & tamen in fragrantia tanta, aromatumq; copia, necnon thuris abundantia, uix mihi nares odoris obliuiſci, et graueolentiam illam dediſcere uolebant: ſed & nūc cum tantum recordor, quaſi nauſeo. APOL. Quid nam ò Iupiter, uolebat cum ita ſe ipſo abuteretur? aut quodnam inde bonum, ſi in rogum incideret, ac carbonatim deflagraret? IVP. Atqui fili, nonne in hoc Empedoclem ante ipſum criminari uideris, qui in Sicilia & ipſe in crateras inſiluit. APOL. Melancholiam quandam

mole-

moleſtam dicis. Cæterum iſte quamnam tandem deſiderij cauſſam habebat? IVP. Ipſius tibi ſermonẽ referam, quem coram Panegyri, cum mortis genus defenderet, habuit. dicebat enim ſi memini: Sed quæ nam eſt iſta quæ accelerans aduentat, perturbata, lachrymans? magna uidetur iniuria affecta. atqui Philoſophia eſt, ac nomen meum, ſeipſam deplorans, ærumnis plena inuocat. Cur fi lia, lachrymaris? aut cur uitam relinquens aduenisti? num tibi rurſus Idiotæ, ut olim, ſtruxere inſidias? cum Socratem ab Anyto accuſatum interfecere, ideó ne illos fugis? PHI. Nil tale, ô pater, uerum turba illa ingens me laudat, honoreq; dignam cenſens ueneratur, & tantum non adorat, tametſi non admodum quæ dico intelligat. Hi uero quo nam modo dicam, familiares, & qui ſe amicos eſſe aſſerunt, ac nomen meum induere, illi me grauiſſimè læſerunt. IVP. Philoſophi ne tibi inſidias quaſdem ſtruxere? PHI. Minimè pater, nam & illi pariter mihi iniuria ſunt affecti. IV. A quibus igitur iniuriam perpeſſa es? ſi nec Idiotas, neque Philoſophos incuſas. PHI. Sunt nonnulli, ô Iupiter, inter multitudinem & philoſophãtes medij, forma, aſpectu & inceſſu nobis ſimiles, hisq; ornati, hi mihi ſubeſſe gloriantur, ac nomen noſtrũ præ ſe ferũt, diſcipulos, ſectatores ac contubernales ſe noſtros eſſe dicentes, at uita eorum ſceleſtiſſima, ignorantia, temeritate & petulantia penitus eſt referta: nobis iniuria haud parua, ab illis ô pater iniuria affecta profugi. IVP. Moleſta hæc filia, uerum quare potiſſimum te potiſſimum te læſere? PHI. Conſidera pater, num parua, etenim cum uidiſſes humanam uitam, iniquitate, & iniuſticia plenam, tanquam ignorantia & uiolentia agitatam, & perturbatam, tu rerum humanarũ quòd tanta caligine conflicta rentur, miſeratus, me in terram demiſiſti, iniungens ut omnem adhiberem diligentiam, quo homines à uiolentia & mutuis deſinerent iniurijs, ac non beluarũ ritu uiuerent, ad ueritatẽq; reſpicientes, pacatius inter ſe degerent. Dicebas etenim cũ me demitteres, quæ nam homines agunt, qualiterq; ô filia, ob ignorãtiã ſint affecti, tute quoq; cernis. Ego uero, quoniam eorum me miſeret, te, quam ſo lam tãtis erroribus mederi poſſe arbitror, ex omnibus nobis elegi, acutillos cures demitto. IVP. Noui, multa talia tum dicebam, at tu iam dicere perge, quomodo ſub initium te deuolantem homines ſuſceperint, & quę nunc ab ipſis pertuleris? PHI. Perrexi igitur pater, non confeſtim ad Græcos, ſed quòd longè mihi difficilius opus eſſe uidebatur, Barbaros uidelicet inſtituere et docere, hoc primum aggrediendum eſſe cenſebam. Intermiſſis igitur Græcis, tanquam qui facile ſubigi poſſent, ac celeriter ut putabã, frenum ſuſcepturi, iugoq; colluri ſubdituri forent, ad Indos primo moui, gentem omnium quæ uiuunt maximam. illisq; haud grauatè perſuaſi, ut ab elephantis deſcendentes, mecum conuerſarentur. Quemadmodum Brachmannes, felix hominum genus, Nechræis & Oxydracis finitimi, qui omnes mihi ſubduntur, ac noſtris uiuunt inſtitutis, ac omnibus circũhabitantibus honorati, mortisq; genere moriuntur admirando. IVP. Gymnoſophiſtas dicis? de quibus inter cętera & hoc audio, quòd in rogũ ingentem aſcendentes, ſponte comburuntur, minimè uel forma, aut cathedra excidẽtes. ſed nil magni hoc, nam & ego nuper in Olympiacis ſimile quiddã fieri conſpexi, quin & te cũ ſenex conflagraret, adeſſe decuiſſet. PHIL. Haud ad Olympia pater, aſcendi, execrandorũ illorũ, quos dicebam metu, quoniam multos eorum abire uidi, tanq; concilio maledicerent, latrãtesq;, domus poſteriora clamore implerent: ita, ut nec illum quemadmodum occubuerit, uiderim. Poſt Brachmannes igitur, confeſtim in Aethiopiam, inde in Aegyptum deſcendi, & cum ſacerdotibus & prophetis illorũ cõgreſſa ſum. Quos cum diuina docuiſſem, in Babylonem perrexi, Chaldęos & Magos initians. Inde in Scythiam, poſtea in Thraciam, ubi Eumolpus & Orpheus mecum congreſſi ſunt, quos etiam in Græciam præmiſi. Eumolpum quidem ut Græcos initiaret, etenim cũcta diuina à nobis didicerat. Orpheum autem ut in cantãdo muſica eos cogeret, quorũ ueſtigia confeſtim

Occaſio ſequẽtis in philoſophos inuectiuæ, adeoq; & totius actionis.

Propoſitio & ſumma negocij.

Narratio ſimul et querela Philoſophie, qua propoſitã rẽ confirmat, deſcribẽdo & cauſſã ſiue initiũ phorum, & totum uitæ genus.

Qui primi philoſopharĩ cœperint.

Brachmãnes & Gymnoſophiſtæ.

Aegyptij.

Chaldei.
Scythæ.
Thraces.
Græci.

confestim insecuta sum: ac sub initium cum uenissem, non admodum Græci me amplectebantur, nec tamen penitus excludebant. Paulatim uero cum eis conuersata, septem ex omnibus, amicos & discipulos collegi, & alium ex Samo, alium uero ex Epheso, ex Abderito quoque alium, omnino paucos. Quibus cum Sophistarum genus, nescio quo pacto, mihi subpullulauit, neque mea absolutè æmulans, nec tamen penitus discrepans, sed tanquam Hippocentaurorum genus, compositum quid, & mixtum, in medio superbiæ & philosophiæ errans, neq; ignorantiæ finem imponens, neq; fixis oculis nos intueri ualens, sed tanquam hebetudine cæcutientes, obscurum quid, & dubiam nostri imaginem, umbrám ue quandoq; cernens, nihilominus tamen exactè cuncta se nosse existimat. Hinc illa inutilis & superuacanea apud eos sapientia, & ut ipsi arbitrãtur, inexpugnabilis, accenditur: arrogantes quoque & dubiæ, necnon absurdæ responsiones: inextricabiles præterea, & labyrintheę interrogationes. Quòd si ab amicis meis prohibentur & redarguuntur, indignantur, ac contra illos conspirant, tandemq; in ius rapiunt, & ad cicutam bibendam tradunt. Et quamuis fortasse tum confestim fugere, nec amplius eorum conuersationem tolerare oportuisset. Antisthenes tamen, & Diogenes, ac paulo pòst Crates, Menippus quoque mihi, ut parumper discessum meum differrem, persuasere: quod utinã nunquam factum esset, non enim tanta postea fuissem perpessa. IVP. Sed nondum mihi, õ Philosophia, enarras, quemadmodum iniuria sis affecta, uerum tantum modo indignaris. PHIL. At qualiter, nunc, õ Iupiter, audi: Scelestum quoddã hominum genus est, et ut plurimum seruile ac mercenarium, haud nobiscum ob negociorum multitudinem à pueris conuersatum, seruitutem enim seruiuit, aut sub mercede operam locauit, aut alias artes exercuit, quales par est homines tales addiscere: coriariam, fabrilem, fullonicam, aut lanam excutere, ut mulieribus sit accommoda, & ad filandum apta, ductilisq;, cum illæ tramam uertunt, uel licium circumuoluunt: talia igitur in puerili exercentes ætate, nec nomen cognouere nostrum. Postquam uero annos uiriles ingredi cœpere, ac reuerentiam, quę à quàm plurimis amicis exhibetur meis conspexerunt, quemadmodũq; homines loquendi eorum libertatem tolerant, & correpti gaudent, ac consulentibus obtemperant, increpantes denicq; formidant: hæc omnia tyrannidem haud paruam esse arbitrabantur. Verum addiscere quæ professioni huic conueniũt, longum erat, seu potius impossibile ualdè: artificia uero tenuia, & quę uix cum summo etiam labore necessaria suppeditare possent: nonnullis etiam seruitus molesta, & quomodocunq; erat, intoleranda uidebatur. Re igitur diligẽter perpensa, ancoram nouissimam, quam nauigantes sacram appellant, uisum est demittere, ad optimam itaq; socordiam declinantes, audaciam quoq; & ignorantiam, ac impudentiam in auxilium aduocarunt, quæ potissimum cum eis in certamen irent. Conuicia præterea noua excogitarunt, ut prompta essent, ac solas de certationes has in ore haberent. Qualia nam ad philosophiã cernis uiatica? proinde & formæ student, ac oppido quàm eleganter se exornant, planeq; ita mecum agũt, quemadmodum Aesopus Cumanum illum asinum fecisse refert, qui cum leoninã induisset pellẽ, & aspere derudiisset, se quoq; leonem esse uideri cupiebat. & erant fortassis nonnulli, qui ei crederent. Nostra uero admodũ, ut nosti, sunt facilia, et ad imitadũ leuia (de externis loquor) haud enim magni est negocij. uel uestem sibi tritam circundare, aut peram collo suspendere, seu lignum in manibus gestare, uel uociferari, aut potius rudere, siue latrare, ac omnibus maledicere. Equidem securitatem, quòd nihil ob talia passuri essent, formæ reuerentia præstare tenebatur. Libertas uero etiam inuito domino prompta, qui se comprehensos abducere conabatur, baculi experiebatur uiolentiam. Cæterum farina non amplius pauca, neq; placenta ut antea tenuis, obsonia uero nequaquã solita, cæpę ue agreste, sed carnes omnifariam, & uinum quod suauissimũ: quin

Sophistæ quales & unde.

Philosophi recentiores et ficati, q solũ quæstum ex philosophiæ professione sectãtur.

Conditio & educatio.

Consilium ac finis.

Studia & exercitia.

victus et interior uitæ ratio.

&

& aurum cum uolunt paratum: etenim circumerrantes tributum colligunt, uel ut ipsi dicunt, pecora detondent, multosq; dare existimant, uel habitus uenerationem, aut metu, ne malè audire cogantur. Siquidem & hoc quoq;, ut arbitror, prę uidere, quo ex æquo inter rectè philosophantes collocarentur, nec esset qui talia discerneret & dijudicaret, si tantũ exteriora essent similia. Quandoquidem nec principium redargutionis sustinent: ueluti si dicatur, quis ille sic ornatus, & tam repente: sed confestim clamitant, & ad eorum arcem, maledicentiam scilicet, cõ fugiunt, lignumq; promptum est. Proinde si opera quæris, sermones multi: q; si à sermonibus iudicare uelis, uitam considerandam esse censent. Tali igitur impostura ciuitas repleta est uniuersa, & maximè sub Diogenis, Antisthenis, & Cratetis titulo, necnon canum prætextu. Cæterum quod natura optimum est in canibus, ueluti custodia, uel domus tutela, aut herilis amor, siue memoria minimè imitantur, uerum latratu, gulositate, rapina, uenereis crebris adulationibus, dantium blanditijs, mensarum denicq; frequentatione, his perquàm diligenter elaborant. Atqui paulo pòst quo nam hæc euadant uidebis, omnes enim ex officinis exilientes, artes relinquent desertas cum cernunt se laborantes & operibus desudantes, ab aurora ad uesperũ usq; defatigatos, uix tamen mercede tali, uitam sustentare posse. Segnes uero & subdolos homines, abunde in omnibus uiuentes: tyrannicè quidem postulantes, ac prompto accipientes, & cum non acceperint indignantes, neq; si acceperunt laudantes, hoc Saturnium eis uidebitur seculũ, sponteq; mel ipsum ex cælo in ora influere. Proinde res minus esset molesta, si cum tales sint, nulla alia nos afficerent iniuria. Nũc uero cum admodum casti & seueri ab extra, & in publicis appareant, si puerum nacti fuerint formosum, uel mulierem speciosam, aut quid silentio dignum sperant, qualia nam faciunt? Nonnulli uero & hospitum suorum adulterantes uxores abducunt, Ilienſis illius iuuenis instar, tanquam & ipsæ quoq; philosophaturæ essent. Inde communiter illas, uniuersis coeuntibus prostituentes, Platonis se legem implere arbitrantur, haud intelligentes quo pacto sacer ille, mulieres communes esse debere censuit. Quæ uero in conuiuijs agunt, quemadmodumq; inebrientur, longum esset recensere: & hæc faciunt quomodo putas, dum ipsi ebrietatem, adulteria, luxuriam, & auariciam reprehendunt. Nil igitur magis inter se inuenies contrarium, quàm illorum sermones & opera: quemadmodum cum adulationem odio habendam asserunt, & tamen adulandi gratia gnatonicam, uel adsentationem ipsam exuperent. Alios uera loqui hortantur, cum ipsi nec linguam, nisi mentiendo, mouere possint, uoluptates omnibus sermone inimicæ, Epicurusq; hostis, opera uero omnia propter illas patrare audent. Iræ præterea uehementia, leuissimarumq; rerum perturbatione, necnon indignationis facilitate, etiam nuper genitos infantulos superant. Non paruũ igitur risum spectatoribus mouent, cum quouis etiam fortuito casu, adeo illis ira ebulit. Colore autem liuidi uidentur, impudens quid, & abominabile prę se ferentes. Os uero spuma, uel potius ueneno est refertum, ne tu illic cũ fœda illa euomitur illuuies, deprehendaris caue. Proin aurum uel argentũ, Hercules, neq; possidere dignantur, obulus sufficit, ut lupinos emant, nam potũ fons seu riuus suppeditabit. At paulo pòst, non obulos uel drachmas paucas, sed totas postulant diuitias, adeo ut mercator quispiam tanto impleri onere posset, quantũ illis ad quæstum Philosophia confert. Inde postquam ad facietatẽ usq; corrasere, ac frumentati sunt, infelicem illam abijcientes lacernam, agros nonunquam, ac uestes molles, pueros quoq; cincinnatos, necnon instructas domus totas emũt, Cratetis peræ, Antisthenis lacernæ, ac Diogenis dolio, longum ualere dicentes. Talia cum Idiotæ cernunt, Philosophiam iam conspuunt, omnesq; tales esse arbitrantur, ac doctrinam meam reprehendere non desinunt, adeo, ut longo iam tempore, impossibile mihi fuerit, uel unũ ex eis conciliare, sed planè Penelopes illud patior, etc.

Amplificatio à periculo & consequentibus.

Alia ex effectibus.

Vicia morũ, et repugnantia doctrinæ

Habitus orię

Libidę

nim quantum ego texo, tantum rursus euestigio dissoluitur. Ignorantia uero & iniusticia, cum opus nostrum inextricabile, laboremq; cernũt inanem, minimẽ à risu temperant. IVP. Proh ò dei, qualia nobis Philosophia, ab execrandis illis perpessa est? quapropter considerandi tempus adest, quid faciundũ, uel quo pacto è medio sint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipse iam arrogantes & à Musis alienos, Musarq; gratia indignatus, odi, fulmine siquidem, aut tua dextra minimè illi digni sunt. Mercurium aũt si uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanq; qui & ipse inter disciplinas uersatur, celerrimè eos qui rectè philosophantur, & qui minus, cognoscet, Dein hi quidem, ut par est, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo. sed & tu Hercules, unà Philosophiam ipsam pariter ducẽtes, properiter in uitam abite, certamenq; decimum tertiũ istud, nec paruum, te absoluere putato, si tam scelesta & impudentissima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augei stimũ repurgare præstaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen sententia subsequendũ est. MER. Descendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ò Philosophia, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uersantur, nosti, an perspicuũ est quòd in Græcia? PHI. Minimè, nisi admodum pauci, qui rectè ò Mercuri philosophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, sed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis sunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfestim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui sæpius illac accesserim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philosophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus est, oppositus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriusq; confestim radice se pandens, et colles quosdam tres perpulchros assurgentes, minimè asperitate deformes, tanquam subiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipsa apparet. MER. Ita per Iouem ò Hercules, maxima & omniũ formosissima. etenim à longè illius resplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè iam alluens. HER. Hebrus est, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona descendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philosophia, quo nomine sint appellãdi, insuper & signa profer. PHI. Sed neq; ipsa manifestè qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his consortium. Cęterũ non aberrabis si eos à possidẽdi desiderio, uel Possidonios, aut Possidippos, seu Possicleos, uel Possifundos, aut Possidoros nominaueris. MER. Benè dicis, sed qui nã hi sunt qui & ipsi circũspectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Potestis ne ò uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præstigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aspectu masculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi nostra quærunt. VIRI. Quomodo uestra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam desideramus. Intelligetis aũt cur nam ipsos quæramus. MER. Igitur pariter enumeremus præconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopensibus barbaris, nomine tale, quale à possessionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirsutũ, barba horridũ, pera instructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce asperũ, maledicum, sub imaginarta libertate uiuens, indicare potest? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluastrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim sedens officina, floculos abradebat, qui ex uestimentis superflui pullulabant.

Consiliũ de puniendis malis.

Actio et euẽtus consilij, qua & id qd̃ uerbis suprà Phia cõquesta est, re ipsa spectandũ exhibetur.

Thraciæ hypotyposis.

Philippi ciuitas.

Alia occasio qua etiam domini fugitiuorum interuenunt.

Notatio.

PHI.

PHI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nunc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeip ſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dici tur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quo niam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quiſnam ô Her cules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad can tum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm ca nore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercurii memor ſum. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes filí, ubí nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedíbus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quídnam dicat audiamus.

Alia, qua ex indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quàm ianua Dítis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.
MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.
MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis.
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

† Scarabeus.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſa es canibus, quin ipſam ex ipſis conce piſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem: ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitan, uel panis fruſta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſthac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius; proh riſu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulſor, audis nec dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe. MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum ex ueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, triceps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum * quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamen prius flagellatum, Inde & hũc Picatoribus tradi,

† Lecythus.
† Lecythus.

Sententia & pœna deprehenſorum.
* Lecythionem.

nim quantum ego texo, tantum rursus eueſtigio diſſoluitur. Ignorantia uero & iniuſtícia, cum opus noſtrum inextricabile, laboremq; cernũt inanem, minimè à riſu temperant. IVP. Proh ò dei, qualia nobis Philoſophía, ab execrandis illis perpeſſa eſt? quapropter conſiderandi tempus adeſt, quid faciundũ, uel quo pacto è medio ſint tollẽdi. Cæterum fulmen eos iaculatione unica, morsq; auferet cita. APOL. Ego tibi pater aurem uellam, nam & ipſe iam arrogantes & à Muſis alienos, Muſarũq; gratia indignatus, odi, fulmine ſiquidem, aut tua dextra minimè illi digni ſunt. Mercurium aũt ſi uidetur, pœnę exactorem ad illos demittemus, is tanq; qui & ipſe inter diſciplinas uerſatur, celerrimè eos qui rectè philoſophantur, & qui minus, cognoſcet, Dein hi quidem, ut par eſt, laudabũtur, illi uero quemadmodũ ei ex tempore uidebitur, plectentur. IVP. Rectè dicis Apollo, ſed & tu Hercules, unà Philoſophiam ipſam pariter ducẽtes, properiter in uitam abite, certamenq; decimumtertiũ iſtud, nec paruum, te abſoluere putato, ſi tam ſceleſta & impudentiſſima extirpaueris animalia. HER. Atqui pater Augeí ſtimũ repurgare præſtaret, quàm cũ talibus manus conferre: eamus tamen. PHI. Inuita quidem: ex patris tamen ſententia ſubſequendũ eſt. MER. Deſcendamus, quandoquidem haud paucos ex illis hodie conteremus. Cæterũ ò Philoſophía, quo nam tendere oportet? tu enim ubi uerſantur, noſti, an perſpicuũ eſt quòd in Græcia? PHI. Minimè, niſi admodum pauci, qui rectè ò Mercuri philoſophantur. Illi uero Attica haud indigent paupertate, ſed ubi auri & argẽti eruitur copia, ibi nobis ſunt quærendi. MER. Nunquid igitur cõfeſtim in Thraciam abeundũ. HER. Benè dicis, ego uos in uia deducam, nam cuncta Thracũ, utpote qui ſæpius illac acceſſerim, cognoui, & nunc huc mihi flectatis. MERC. Quo nam dicis? HER. Videtis ne Mercuri, & Philoſophia, montes duos maximos, omniumq; pulcherrimos? maior Hemus eſt, oppoſitus uero Rhodope: at campus interiectus, perquàm fertilis, ab utriuſq; confeſtim radice ſe pandens, et colles quoſdam tres perpulchros aſſurgentes, minimè aſperitate deformes, tanquam ſubiectæ ciuitatis arces uarias, & iam uobis ipſa apparet. MER. Ita per Iouem ò Hercules, maxima & omniũ formoſiſſimà. etenim à longè illius reſplendet pulchritudo. quin & fluuius quidam maximus præterlabitur, opportunè illam alluens. HER. Hebrus eſt, ciuitas uero Philippi illius opus: proin nos iam contege, nebulaq; inuolue, ut bona deſcendamus fortuna. MER. Ita fiet. Cæterum quid facere oportet, ut animalia indagentur? HER. Hoc quidem tuum iam Mercuri opus, nam præco es: ne igitur præconium enunciare cuncteris. MER. Haud difficile hoc, uerũ illorũ nomina ignoro: tu igitur Philoſophia, quo nomine ſint appellãdi, inſuper & ſigna profer. PHI. Sed neq; ipſa manifeſtè qui nam uocentur noui, quoniam nullũ mihi cum his conſortium. Cęterũ non aberrabis ſi eos à poſſidẽdi deſiderio, uel Poſſidonios, aut Poſſidippos, ſeu Poſſicleos, uel Poſſifundos, aut Poſſidoros nominaueris. MER. Benè dicis, ſed qui nã hi ſunt qui & ipſi circũſpectant? atqui accedunt, & quid loqui uelle uidentur. VIRI. Poteſtis ne ò uiri, uel tu optima nobis indicare, nũ ternos pariter uideritis præſtigiatores, ac mulierem quãdam Laconicè corpus ornatam, aſpectu maſculo, ac penè uirili. PHI. Papæ hi noſtra quærunt. VIRI. Quomodo ueſtra, etenim Fugitiui illi omnes: nos uero præcipue mulierem pro mancipio ab eis abductam deſideramus. Intelligetis aũt cur nam ipſos quæramus. MER. Igitur pariter enunciemus pręconiũ. Num quis mancipiũ Paphlagonicum, ex Sinopenſibus barbaris, nomine tale, quale à poſſeſſionibus imponitur, perpallidũ, corpore hirſutũ, barba horridũ, pera inſtructum, lacerna indutũ, iracundum, ineruditum, uoce aſperũ, maledicum, ſub imaginaria libertate uiuens, indicare poteſt? DOMINVS. Noui heus tu, quod prædicas mancipium. Illi enim apud me Scarabeus nomen erat, caluaſtrum, barbamq; uellebat, & artem meam nouerat, in fullonia enim ſedens officina, floſculos abradebat, qui ex ueſtimentis ſuperfluí pullulabant.

Conſiliũ de puniendis malis.

Actio et euẽtus conſilij, qua & id qđ uerbis ſuprà Phĩa cõcuſta eſt, re ipſa ſpectandũ exhibetur.

Thraciæ hypotypoſis.

Philippi ciuitas.

Alia occaſio qua etiam domini fugitiuorum interuenium.

Notatio.

PHI. Ille ipſe ſeruus tuus eſt, ac nunc philoſopho ſimilis uidetur, ac perbellè ſeip ſum fullonia expoliuit. DOM. Proh audaciam, Scarabeus philoſophari dicitur? VIRI. De nobis uero nullus ſermo. MER. Atqui omnes inueniemus, quoniam, ut aiunt, indifferenter cum muliere cõcumbunt. PHI. Sed quiſnam ô Hercules ille alter eſt, qui contrà tendit, pulcher & citharã geſtans? HER. Orpheus qui mecum Argos nauigauit, omnium nautarum iucundiſſimus. Nam ad cantum ſuum remigantes, nullatenus laborabamus. Salue optime & perquàm canore Orpheu, qui nullibi unquam Herculis oblitus es. ORP. Nequaquam, ſed & Philoſophia, Hercules & Mercurii memor ſum. ſed tempus eſt ut mihi præmium indicij perſoluatis, ego enim planè quem nam quæratis, noui. MERC. Nonne igitur Calliopes filij, ubi nam ſit monſtrabis? cum enim ſapiens exiſtas, minimè ut arbitror auro indiges. ORP. Rectè dicis, proin ego uobis domum quam inhabitat oſtẽdero, ipſum uero minimè, ne malè ab eo audire cogar, ſummè enim ſceleſtus eſt, ac uni huic rei ſtudet. MERC. Oſtende ſolum. ORP. En proxima hæc. ego uero, ne ipſum uideam, è pedibus uobis abeo. MER. Attende, annon mulieris uox eſt, Homeri quid connectentis? PHI. Ita per Iouem, ſed quidnam dicat audiamus.

Alia, qui ex indicio Orphei pdũtur fugitiui.

FVG. Non minus ille mihi eſt hoſtis, quàm ianua Ditis,
Aurum mente colens, uerbis contraria ſentit.
MER. Nonne igitur cantharus † tibi odio habendus, qui
Praua gerens hoſpes, quamuis ſimularet amicum.

† Scarabeus.

MARIT. De me carmen hoc, cuius uxorem
Abduxit fugiens, fuerat qui acceptus amicè. FVG.
Ebrius atq; canis facie, ſed pectore ceruus,
Conſilio ignauus, ſed longè ignauiter armis.
Therſites uæcors, prauarumq; optima pica
Regibus illicitè, & fruſtra contendere ſuetus.
DO. Iure execrandi carmina hæc. FVGI.
Ante canis, retroq; leo, medioq; chimæra.
Impetum exhalans grauiter trini canis acris.

MAR. Hei mihi uxor, qualia à tot perpeſſa es canibus, quin ipſam ex ipſis concepiſſe ferunt. MERC. Confide, Cerberum tibi quendam, aut Geryonem pariet, ut Hercules ille, rurſus alium habeat laborem: ſed obuiam pergunt, ita ut fores pulſare neceſſe non ſit. DOMIN. Teneo te Scarabee? ſiles iam, age uideamus quid tibi pera contineat, lupinos forſitan, uel panis fruſta. MER. Minimè per Iouem, uerum zonam auream. HERC. Ne mireris, nam ſub initium in Græcia ſe Cynicum eſſe dicebat, hic autem planè Chryſippeus eſt: igitur non diu poſthac Cleanthem ipſum uidebit, à barba etenim, cum tam ſceleſtus ſit, ſuſpendetur.

Deprehenduntur fugitiui.

DO. Tu uero ô ſcelerate, nonne Doliolum † Fugitiuus meus exiſtis? certè non alius: proh riſu digna res, quid dehinc haud fiet? & Doliolum † quoq; philoſophatur? MER. Nunquid tertius ille domino caret? DO. Minimè, uerum ego dominus ſponte in rem malam ipſum dimiſi. MER. Quamobrem. DO. Quoniam teterrimè fœtet, nomine uero Odoriſpirum appellabamus. MER. Hercules malorum depulſor, audis nec dein pera & baculum: atqui tu uxorem recipe. MARI. Minimè, quandoquidem nec ſi mihi libellum ex ueteribus in utero geſtaret, reciperem. MERC. Quomodo libellum. MAR. Aliquid eſt uir optime, ericeps libellus. MERC. Haud abſurde, quandoquidem ex Comicis trigaleatus quidam. HER. At dehinc tuum eſt iudicare. MER. Ita mihi uidetur: mulierem hanc, ne monſtrum aut multicaput pariat, retrò in Græciã ad uirum reuerti debere, & Fugitiuulos hos duos dominis reddi, ut diſcant quę antea: Doliolum * quidem ſordidos abluere panniculos, Odoriſpirum autem, rurſus ueſtimenta reſarcire lacera, malua tamen prius flagellatum, inde & hũc Picatoribus tradi,

† Lecythus.
† Lecythus.

Sententia & pœna deprehenſorum.

* Lecythionem.

ut pereat, multus primo, insuper pudenda pice inquinari, postea Hemum subli-
rum nudum, pedibusq; colligatum in niue destitui. SCARA. Heu malorum, ah
ah, papæ, he heu, DO. Quid hoc est, tragicas interseris uoces? sed ad Picatores
iam sequere, prius tamen leoninam exue pellem, ut planè asinus esse cognosca-
ris.

SATVRNALIA.

ARGVMENTVM.

Saturnalia, festa Romæ fuerunt, in honorem Saturni instituta, quæ mense decembri, initio à decimosexto ca-
lend. Ianuarij facto, per proximos dies septem peragebantur. In ijs neq; bella gerenda suscipiebantur, neque
pœnæ à nocentibus sumebantur, sed licebat seruis, pileatis (quod signum libertatis erat) per urbem liberè ua-
gari, atq; aleæ uacare, & cum ipsis dominis etiam cibum capere. Pauperes autem à diuitibus conuiuijs quoq;
accipiebantur, ijdemq; inter se dona mittebant, quorum quæ mittebantur, xenia, quæ uero referebãtur, apopho-
reta uocabant. Id quod cum ex alijs scriptoribus, tum ex Martiale præcipue apparet, qui postremos suos libros
illorum titulis inscripsit quoq;. Quoniam igitur tum (ut est uerisimile, omniaq; in deterius abeunte tempore)
pauperes à diuitibus non eodem modo, ut à principio, æqualiter accipiebantur, uinoq; alij uiliore, atq; epulis
nixdum gustatis, semijeiuni, & esurientes interim è conuiuio discedebant: deinde neq; munera eodem precio,
quo olim referebant, occasionem inde sumpsisse Lucianus uidetur, ut consuetudinem illam pro suo iure, ac mo-
do exagitaret, atq; hæc, tanquam & ipsa Saturnalitia quædam munera, legenda proponeret. Quanquam neque
hic ab ingenio suo quicquam recedit; pariterq; & deos & homines more suo incessit. Nam Saturni fabulam quo-
que persequitur, & uecordiam ipsius coarguit, ut qui pro liberis saxa deuorarit, & cõpedibus uinctus degat,
à Ioue regno depulsus. Et Iouem ipsum accusat, ut qui citra delectum, & inæqualiter bona, fortunaq; homi-
nibus distribuat, malos euehendo, & contrà bonos deprimendo. Atq; hæc summatim per tota Saturnalia tra-
ctantur. Cæterum primo hoc dialogo ritum & originem sacri huius potißimum tradit, ficto Sacerdotis & Sa-
turni colloquio, quorum alter quidem diuitias à deo postulat, alter autem dum diuitias largiri, suæ potestatis
esse negat. interea quatenus ipse regnet, & quid præstare soleat, denicq; cur hoc festum instituatum sit exponit, ue-
sutata interim etiam fabula, quæ de liberis deuoratis, & amißione regni, & captiuitate ipsius uulgo iactatur.
In sequenti autem Chronosolone, leges Saturnaliorum constituit, primam uidelicet, de ritu ac modo peragendi
festi, & de ijs quæ in eo agere fas sit. Secundam, de accipiendis atq; tractandis pauperibus, deq; muneribus à di-
uitibus ijsdem mittendis. Postremam de modo & ratione conuiuiorum, quæ apponi uidelicet debeant, & quan-
tum à quoq; bibi, & quousq; ludo utendum sit. Et hæc omnia cum longa præfatione, qua legibus hisce autori-
tatem à persona & mandato ipsius dei, parat. Inscribitur autem Chronosolon, ut uidetur, ab exemplo, quòd
eodem modo & apud Atheniensis olim Solon ille, leges dictauit. Posthæc in epistolis in prioribus qui-
dem de mutandis rebus, & instituenda æqualitate agitur. Nam pauper quispiam, petit à Saturno, ut cum diuitibus
agat, quò depositis in medium opibus, ex æquo se quoq; frui illis patiantur, aut certas utiq; uestes & pecunias,
& cæt. ad festum peragendum pauperibus mittant. Primum quia absurdum & inconueniens sit, ita inæquali-
ter agere, deinde quòd contra ueterum exemplum, quo Saturni temporibus omnia æqualia fuisse perhibeantur, ad-
dita etiam collatione diuitum, & hypotyposi quadam morum ac uitæ illorum. Postremo comminantes se omnia
mala illis imprecaturos esse, nisi hæc, quæ petat, fiant. Contrà autem Saturnus increpat pauperem, qui ea à se po-
stulet, quæ suæ potestatis non sint, sed tamen respõdet, se cum diuitibus hoc nomine agere uelle, addita posthæc lõ-
ga commentione, qua pauperes, ut sua sorte contenti sint, hortantur, ostendens plus molestiæ & periculorum di-
uitias quàm uoluptatis secum habere.

In posterioribus autem agunt inter se Saturnus & Diuites, de æqualitate in cœnis habenda, ac prior quidem
Saturnus, exponit diuitibus, quæ à pauperibus ad se scripta, ac postulata fuerint, admonens illos, ut benigniores
erga ipsos se geràne, atq; æqualitatem recipiant, argumentis à signo & consequentibus, tum commodis, si face-
ant, tum periculis, si detrectent, adhibitis. Contrà autem Diuites extenuata accusatione pauperum à consue-
to, respondent, se quidem fecisse pro eo, atq; æquum & honestum fuerit, sed illos ita immodestos et intemperantes
se gerere, ut eos deceterο omnino excludendos censuerint. Verumtamen ex illius consilio denuo admissuros se eos
esse, si ex pacto recipiant, se nihil contumelioſe, aut intemperanter posthac facturos esse.

SACER-

IC mihi Saturne, quando tu quidem hoc tempore regnare uideris, tibiq; & ſacrificatum, & litatum eſt à nobis, quid potiſſimum abs te pro immolatis hoſtijs poſtulare debeã, quod poſtulatum feram? SAT. Iſtud quidem teipſum perpendere oportuit, quid tibi foret optandum, niſi qui princeps ſit, eundem & patem eſſe uis, ut norit, quid maximè collubitum ſit animo tuo petere. Cæterum ego, quantum facultas feret, non abnuam uotis tuis. SAC. Quin iſtud iã olim mihi perpenſum eſt: deſidero enim uulgaria iſta, ac paſſim obuia, uidelicet opes, multam auri uim, utq; uiris imperem, utq; multa poſſideam mancipia, ueſtes ſplendidas ac delicatas, tum argentum & ebur, breuiter, ſi quid eſt præterea rerum precioſarum. Hæc igitur mihi da, optime Saturne, ut & ipſe nonnihil emolumenti ex tuo ſentiam imperio, néue ſolus per omnem uitam earum rerum ſim expers. SAT. Illud uide, Iam poſtulas, quod non eſt meæ poteſtatis, neq; enim mearum partium eſt iſta diſtribuere. Quare ne grauiter feras, ſi quæ petis, non aſſequeris. Quin magis iſta à Ioue poſtulato, quùm ad eum imperij uices redierint, id quod breui futurum eſt. Nam ipſe præſcriptis conditionibus rerum adminiſtrationem ab illo ſuſcipio. Eſt autem uniuerſum imperium meum, ſeptem duntaxat dierum, quorum ſi ius exceſſerit, illico priuatus reddor, ac uelut unuſquiſlibet de plebeia multitudine. Nec tamẽ in his ipſis ſeptem diebus ſerium quippiam, aut publicum tractare mihi permiſſum eſt. Verum potare, inebriari, uociferari, ludere, certare teſſeris, creare reges, famulos in conuiuiũ adhibere, canere nudum, laſciuo corporis motu ſaltitare, nonnunquam & in geliidam aquam dare præcipitem, facie fuligine oblita. Hæc uti facjam permiſſum eſt. Cæterum magna illa, puta diuitias & aurum, Iupiter ipſe dilargitur, quibus illi uiſum fuerit. SAC. Imò ne ille quidem Saturne, admodum facilè, ac lubens id facit, adeo ut me iam uox defecerit, magno clamore hæc ab illo flagitantem. At is nihil prorſus audit, uerum ægidem obuibrans, ac fulmen intentans, toruumq; obtuens, pauefacit inſtantes. Quòd ſi quando etiam annuerit alicui, diui temq; reddiderit, mirũ quàm id nullo delectu facit, ut aliquoties præteritis probis, ac ſapientibus uiris, ſceleratis ac ſtultis hominibus opes offundat, uerberonibus atq; effœminatis, cuiuſmodi ſunt iſti plerique. Quanquam equidem cupio cognoſcere, quænam ſint iſta tuæ poteſtati permiſſa. SAT. Haud quaquã parua, neq; omnino contemnenda, ſiquis uniuerſi imperij uim expendat, niſi fortè tibi paruum eſſe uidetur, ut in teſſerarum ludo uincas, cũmque cæteris alea in unionem uoluatur, tibi ſenionem ſemper in ſummo latere oſtendas. Nam hinc ſibi plerique uictum parant, uel ad ſaturitatem uſque, quibus propitia ac ſecunda aſpirarit teſſera. Rurſum alij nudi enatarunt, naue eliſa, fracta ad tam minutum ſcopulum, puta aleam. Adde his, potãdo quàm maximè hilareſcere, ac modulatius alio uideri canere in conuiuio. Præterea reliquis miniſtris in aquã præcipitatis (nam ea pœna eſt parum dextrè miniſtranti) te & uictorem pronunciari, atq; ei quem uiceris, præmia præripere. Vides nimirum quàm ingens ſit bonum. Quemadmodum & illud, quum talo uictor ſolus omnibus rex præficeris ut non ſolum ipſe non feras ulla ridicula imperata, uerumetiam ipſe poſſis alijs imperare; huic ut turpe quiddam de ſeipſo uociferetur: illi ut ſaltet nudus, utq; ſublata in humeros tibicina, ter domum obambulet. An non hæc quoq; munificentiæ meæ non exiguæ ſunt argumenta? Quòd ſi cauſaberis regnũ hoc nec uerum eſſe, nec ſtabile, inſcitè feceris, quum uideas meipſum, qui iſta dilargior, exigui temporis imperium tenere. Ex his igitur quæ meæ facultatis eſt præſtare, Nempe de taxillis, de regnando, de canendo, deq; reliquis, quæ modo recen-

Petitio et occaſio dialogi.

Ritus ſaturnaliorum.

Eorundem cõmendatio.

sui, audacter quæ uoles petito, nihil ueritus, ne te ægide aut fulmine territem.

Transitio per reiectionem.

SAC. Atqui istis nihil mihi est opus Titanum optime. Tu tamen illud mihi respondeas uelim, quod maximè cupiebam cognoscere. Quòd si mihi dixeris, satis magnam gratiam pro sacro persolueris, quin & reliquum tempus quę debueris, condono. SAT. Roga modo, equidem respõdebo, si fortè quod rogaris sciero. SAC. Illud in primis. Num uera sunt ista, quæ de te audimus? Quemadmodum deuoraris liberos tibi ex Rhea natos, utq; clàm illa, subducto Ioue, saxum infantis loco suppositum, tibi deuorandum tradiderit. Deinde puer adultus, te regno expulerit, bello superatum, mox arreptum in tartarum præcipitarit, uinculis iniectis, tum tibi, tum omnibus copijs auxiliaribus, quæ tecum in acie steterant.

Cõfutatio fabulæ de Saturno, de qua Macrobius lib. 1. Satur. cap. 8. uide.

SAT. Quid dixti? Nisi festum celebraremus, esset; licitum inebriari, atque in dominos impune conuicia iacere, intelligeres profectò mihi permissum esse irasci, qui quidem istiusmodi roges, nihil reueritus adeo canũ ac senem deum. SAC. At ego hæc Saturne, non ex meipso dico. Quin & Hesiodus & Homerus, nolo enim dicere reliqui propè mortales omnes, eadem de te credunt. SAT. An tu putas uel pastorem illum, uel hunc ampullosum, uerè quippiam de me scisse? Rem ad hunc considera modum. Est ne quisquam homo, non dicam deus, adeo durus, ut possit ipse uolens suos deuorare liberos? nisi si quis esset Thyestes, qui ab impio circumuẽtus fratre comederet. Sed finge esse qui possit, qui fiat, ut ignoret sese saxum edere uice pueri? nisi fortè dentibus sit huiusmodi, ut dolere non queant. Imò neq; bello confliximus, neq; Iupiter per uim imperium occupauit, sed ego illi uolens et ultrò rerum administrationem tradidi, cessiq;. Porrò neq; uinctum esse me, neque in tartaro esse, uel ipse uides opinor, nisi prorsus oculis captus es, quemadmodũ Homerus. SAC. Sed quid tibi accidit Saturne, ut imperium deponeres? SAT. Ego tibi dicam. In summa, senex iam & podagrosus quũ essem ob ætatem (unde etiam factum est, ut plerique mihi compedes esse finxerint) impar eram uiribus ad tam multa huius ętatis facinora punienda: nam erat assiduè mihi sursum ac deorsum curritãdum obarmato fulmine, quo sacrilegos, periuros, ac raptores exurerem. Eratq; negocium plenum laboris, quodq; iuuenẽ desideraret. Itaq; mihi consulens, Ioui locum dedi. Quanq; & alioqui rectè facturus mihi uidebar, si partitus filijs (nam erant) imperium, ipse placidè neq; ultam conuiuijs per ocium traducerem, nihil necesse habens, neque uota facientibus operam dare, nec ab ijs qui contraria petunt, molestia affici, neq; tonare, neq; fulminare, neq; grandinem aliquoties immittere. Sed senilem hanc, ac iucundissimam dego uitam, meracius bibens nectar, atque interim cum Iapeto, reliquisq; æqualibus dijs confabulans. At regnat quidem ille mille districtus negocijs, nisi quòd hos pauculos, quos dixi, dies mihi uisum est excipere, in quibus recipio principatum, ut mortalibus in memoriam reducam, cuiusmodi fuerit me regnante uita, quum citra sementem, citraq; arationem cuncta illis prouenirent. Haud tum quidem aristæ, sed panis paratus, carnes apparatæ, ac uinum fluminum instar fluebat, tum fontes mellis, lactisq;, propterea q; mortales omnes probi essent, & aurei. Hæc, inquam, mihi causa fuit, cur exigui temporis imperium geram, atq; ob id undiq; plausus, cantiones, lusus, æqualitas omnibus seruis æquè ac liberis, neq; enim me regnãte quisquam erat seruus.

Origo et causa festi.

SAC. At ego Saturne coniecturam istam ad seruos, & eos qui boias terunt, referebam, quasi ob eam causam tibi fabula tribueret erga hos humanitatem, quòd memor teipsum aliquando seruitutem seruisse, ac gestasse compedes, eos magnifaceres, qui simili essent fortuna. SAT. Num tu desines istiusmodi nugari nugas? SAC. Benè mones, itaq; desino. Quin illud etiam mihi responde, talis ludere, in usu fuit tui quoq; seculi mortalibus? SAT. Erat sanè. At non depositis talentis, ac decem nummũm millibus, quemadmodum uos facitis, uerum ut plurimo nucibus, ne uidelicet discruciaretur qui uictus esset, neue semper ploraret

sese

ſeſe unum omnium non habere quod ederet. SAC. Et rectè quidem illi. Nam quo tandem præmio certaſſent ipſi talis, quum ipſi toti eſſent aurei? Itaq; te loquente, tale quiddam mihi uenit in mentem, ſiquis unum aliquem ex aureis illis uiris, in hanc noſtram ætatem adductum uulgo oſtenderet, quid illi tandem euenireț? Nempe miſerum (ſat ſcio) diſcerperẽt, haud aliter incurſantes, quàm in Pentheum Mænades, aut in Orpheum fœminæ Thraciæ, aut in Actæonem canes, interq; ſeſe decertarent, quantam quiſq; maximam poſſet portionem auferre, ut qui ne in feſto celebrando, à lucri ſtudio temperent, quin ipſo etiam feſto ad lucri abuuntur incrementum. Itaq; alij quidem tibi primitias immolant, amicos in conuiuio deprædantes. Alij uero tibi conuitiantur, cum nihil ad rem pertineant, tum ipſas comminuunt teſſeras, perinde quaſi illis ſit imputãdum, quod illi ſuapte ſponte faciunt. Sed dic mihi & illud, quid tandem cauſæ fuit, ut deus uſq; adeo imbecillis, ac ſenex, tempus inamœniſſimum delegeris, cum iam nix omnia occupat, plurimus ſæuit Boreas, cumq; nihil nõ gelu concretum eſt, arent arbores nudæ decuſſis frondibus, ſqualent, horrentq; uacua floribus prata, cum incurui, contractiq; mortales, perinde quaſi extremo confecti ſenio, ad focum fermè deſident, interea tu feſtum diem agis? neq; enim accommodum ſeni tempus, neque ſatis idoneum genio indulgentibus. SAT. Sed heus tu permulta quidem à me ſciſcitaris, cum potare iam oporteat. Itaq; non exiguam temporis portionem tuis rogationibus mihi de feſto perdidiſti, dum iſta mecum philoſopharis, non admodum ad rem pertinentia. Quare nunc iſtis tandem omiſſis, conuiuium agitemus, plaudamus, ac liberam agamus uitam. Deinde priſco more depoſitis nucibus, ludamus teſſeris, ac reges ſuffragijs creemus, ipſiſq; ultrò pareamus. Siquidem ad eum modum effecerimus, ut uerum uideatur prouerbium, quod dicunt: ſenes repueraſcere. SAC. Imò cui iſta quæ dicis, non probantur Saturne, precor ut ei nec tum bibere liceat, cum ſitit. Itaq; bibamus, quandoquidem ut primo colloquio ſatis à te reſponſum eſt. Proinde uideor mihi rectè facturus, ſi noſtram hanc confabulationem, & quæ ipſe interrogarim, & quæ tu propitius reſponderis, literis prodita, tradam amicis legenda, ſi qui ſunt digni, qui tua dicta accipiant. *Digreſſio in præſentes mores.*

CRONOSOLON, ID EST, SATVRNALIVM LEGVM LATOR,

[redacted] INTERPRETE.

HAEC ait Cronoſolon ſacrificus, & idem uates Saturni, earumq; legum conditor, quæ quidem ad feſtum pertinent. Quid pauperes facere oporteat, id alio miſſo libro illis ipſis præſcripſi. Neque dubito quin eas leges ſeruent, alioqui obnoxij futuri pœnis, quæ grauiſſimæ decretæ ſunt in eos, qui minus paruerint. Vos autem diuites, uidete ne hæc mandata prætergrediamini, neque negligatis. Nam ſi quis ſe eus fecerit, is ſciat ſe non me neglecturum legis latorem, ſed ipſum potius Saturnum, qui me condendis feſti ſui legibus delegit. Haud ille quidem in ſomnis uiſus, ſed nuper cum uigilante palàm congreſſus. Erat autem neque compedibus uinctus, neque ſitu obſitus, qualem eum pictores fingunt, exemplar à deliris poetis mutuati, uerum falcem quidem tenebat præacutam. Cætera uero & hilaris erat, & ualidus, regioq; apparatu. Atque hæc quidem ſpecie mihi uiſus eſt. Cæterum quæ locutus eſt, planè diuina ſunt, & in his hæc digna, quæ uobis prius exponam. Nam ubi me uidit animo mœſtum inambulantem, mox intellexit, quippe deus, quæ nam eſſet moleſtiæ cauſſa, uidelicet grauiter me ferre paupertatem, ut qui non pro temporis ratione unicam ueſtem haberem, cum iam eſſet gelu, multúſque flaret Boreas, glacies ac nix, aduerſus *Præfatio in leges, quæ auctoritatem illis parat.*

quæ ego minimè communitus eram. Multò magis autem, quòd cum festum instaret iam proximè, reliquos uiderem apparantes, quæ ad uictimas, quæq; ad conuiuia requirebantur, mihi uero ipsi res non admodum ad festum instructas esse. Iam à tergo accedens, aureq; prehensa, ac uellicata (Nam hac specie sese mihi consueuit ostendere) Quid istud sibi uult (inquit) Cronosolon? uidere mihi sollicitus. An non æquum inquam here? cum impios ac scelestos homines opibus superfluere, & solos delicijs frui uideam, ipse uero, mecumq; complures alij docti, cum inopia, summaq; rerum penuria uitam degimus? Ne tu quidem here curas his rebus finem imponere, & ad æqualitatem reuocare. Tum ille: Cætera quidem, inquit, haud facile fuerit innouare, quæ uobis à Clotone, relquisq; Parcis accidunt. Porrò paupertatis malum uobis corrigam, quatenus ad festum attinet. Sit autem hæc corrigẽdi ratio. Abi Cronosolon, ac mihi leges aliquot conscribito, ostendens quid obseruãdum sit in festo, uti ne diuites inter sese festum celebrent, sed uobis sua bona impertiant. At non noui, inquam, leges conscribere. Quin ego, inquit, docebo te. Moxq; ingressus, ordine me docuit. Deinde cũ cuncta perdidicissem: Et illud, inquit, illis dicito, nisi seruarint hęc, tum ego profecto sine caussa falcem hanc acutam circumfero. Alioqui ridiculus sim, si cum patrem Cœlum execuerim, non item castraro diuites istos, quicunq; leges meas uiolauerint, ut iam euirati, Cybeli matri sese adiungant cum tibijs ac cymbalis. Hæc ille minabatur. Quare rectè facietis, si leges non prætergrediamini.

Lex I. De ritu & modo peragendi festa.

Lex prima: Nequis quid intra festi tempus agito, neq; publicum, neq; priuatũ, nisi quæ ad lusum, ad uoluptatẽ, animiq; oblectationem pertinebunt. Opsonio rum & bellariorum artifices soli in opere sunto. Aequalitas omnibus esto, seruis, liberis, pauperibus, diuitibus. Irasci, indignari, minariue ne cui liceat. Rationem exigere ab ijs, qui res curant Saturnalicias, ne id quidẽ fas esto. Nequis argentum, uestémue expendito, néue inscribito solennitatis tempore, ne quis exerceatur, néue literis operam dato, aut recitato, nisi si quæ sint urbana lepidaq;, quæ dicacitatem resipiant, ac iocum.

Lex II. De excipiendis et tractãdis pauperibus, deq; muneribus mittendis.

Lex secunda: Multò ante festum diuites singulorum amicorum nomina in tabella scribunto. Porrò pecuniam paratam habento, ad decimam partem annuorum fructuum. Præterea quicquid illis supereſt uestium, & quicquid est cultus pinguioris, quàm ut ipsis conueniat. Ad hæc argenteorum uim non modicam. Atq; hæc quidẽ in promptu sunto. Cæterum ante solennitatem porcellus circumagitor, atq; ex ædibus ejiciuntor sordes, auaricia & quæstus, & si quæ id genus alia sunt pleriſq; diuitum domestica. Deinde ubi domum perpurgarint, tum rem diuinam faciunto Ioui diuitiarum largitori, ac Mercurio munifico, atq; Apollini magnadonanti. Deinde circa uesperam tabulam illam, amicorum nomina tenentẽ relegunto. Distributis autem pro cuiusq; dignitate muneribus, ante solis occasum amicis mittunto. Porrò qui deferant, ne plures tribus, quatuórue sunto, atq; hi certissima ex familis fide, iamq; natu grandes. Ascribatur autem in literis, & quid mittatur, & quantum, ut ne utriq; suspectos habere possint eos, qui perferunt. Atq; ipsi ministri unico quisq; calice epoto, domum recurrunto, neq; prętera quicquam ab eis postulanto. Doctis omnia dupla mittuntor. Nam hos æquum est geminam accipere portionem. De muneribus quàm modestissimè simul, & quàm paucissima uerba fiunto, neq; graue quicquam in literis quisquam ascribito, nec odiosè laudato quæ mittuntur. Diuiti diues ne quid mittito. Neq; locuples Saturnalibus æquali sorte quempiam conuiuio accipito. Ne quid eorum quæ in hoc deprompta fuerint, ut mittantur, seruanto. Néue cui muneris pœnitentia subito. Quòd si quis anno superiore peregrè fuit, eaq; caussa munerum expers fuit, & illa accipito. Quinetiam pro tenuibus amicis æs alienum diuites soluunto, atq; etiam conductarum ædium precium, si qui fortè & hoc debent, neq; sunt soluendo. In summa uero, multò ante illud illis esto curæ, ut cognoscãt, qua re maximè

sit

sit opus. Rursum qui accipiunt, ne de missis donis ut exiguis queruntor, & quic quid mittetur, qualecunq; fuerit, id magni ducunto. Vini cadus, aut lepus, aut pinguis auis, inter munera Saturnalitia ne habentor. Neue Saturnalia dona in risum uertunto. Remittito uicissim diuiti pauper: Si doctus est, libellum aliquē ueterem, aut si quid ipse conscripsit, quod sauiti sit ominis, & conuiuijs accommodum, qualecunq; potuerit. Atq; id diues læto admodum, hilariq; uultu accipito. Acceptum protinus perlegito. Quòd si recusarit, reiecerituę, sciat sese ijs quæ de falce minatus sum, obnoxium esse, etiam si miserit, quicquid alioqui mittendum erat. Porrò reliqui, coronas alij, alij thuris frustula mittunto. Quòd si pauper, aut uestem, aut argentum, aut aurum, supra facultatem diuiti miserit, id quidem, quod missum fuerit, publicum esto, conflatumq; in Saturni thesaurum infertor. Ipse uero pauper postridie plagas à diuite, manibus ferulæ suppositis accipito, non pauciores quinquaginta supra ducentas. Leges conuiuales: Lauandum est, ubi linea sex erit pedum. Ante lauandum, nucibus ac talis lusitandum. Vbicunq; casus cuiq; locum dederit, ibi accumbito. Dignitas, aut genus, aut diuitiæ, parum momenti habento, ut prius alicui ministretur. Eodem de uino omnes bibunto. Neq; prosit diuiti, si causetur uel stomachi, uel capitis dolorem, ut ideo bibat de meliore. Carnium omnibus æqua portio. Ministri ne cui quid fauore danto, neq; contantor, neq; præter mittunto, donec ipsis uisum fuerit, quæ tollenda erunt. Neq; huic quidem magna, illi uero perexigua apponunto. Neue huic coxa suis, illi maxilla apponitor, sed in omnibus æqualitas esto. Pocillator, acutis oculis unumquenque obseruato, minus tamen herum. Acutius etiam exaudito. Calices omnis generis sunto. Ad potandum inuitare si quis uoluerit, ius esto. Omnes omnibus præbibunto, si libeat, ubi præbiberit diues. Neq; quisquam bibere compellitor, qui non ualeat ad compotationem. Ne liceat ipsis, neque saltatorem, neque citharœdum inducere, nisi qui nuper discere cœperit. Quòd si cui libeat dicterijs uti, liceat, sed hactenus adhibeatur modus, ut ne sint molesta. Super omnia, pro nucibus ludunto talis. Si quis deposita pecunia talis luserit, in posterum usq; diem ieiunato. Et maneto quisq;, & abito cum uoluerit. Porrò cum diues famulos suos conuiuio accipiet, tum amici quoq; unà cum ipso ministranto. Leges hasce singuli diuites, æreæ columnæ inscriptas, in aulæ meditullio habento, ac legunto. Atque id quidem scien dum est quo ad ea columna manebit, neq; fames, neq; pestilentia, neque incendium, neque quicquam alioqui molestum, in illorum domum subibit. Quòd si quando (id quod dij prohibeant) tollatur, abominanda sunt, quæ illis tum euentura.

III. *De modo & rõe conuiuiorum.*

EPISTOLAE SATVRNALES.

EGO SATVRNO SALVTEM.

QVIDEM & antea tibi scripsi, significans quonam in statu essem, & quemadmodum ob inopiam mihi periculum esset, ne solus omnium, expers relinquerer solennitatis, quam indixisti. Addidi & illud (nam memini) iniquissimum esse, si nostrum alij opibus ac delitijs superfluerent, nihil ex suis facultatibus impertientes pauperioribus, alij rursum fame contabescerent, atque id quidem instantibus Saturnalibus. Verum quoniam tum ad meas literas nihil respondisti, operæprecium existimaui, te denuo ijsdem de rebus commonefacere. Tuum erat optime Saturne, sublata hac rerum inæqualitate, bonisq; in medio depositis, postea celebrandum festum edicere. Nam uti nūc res habēt, formi

Propositio

Ab incõmodi cauti.

formica camelus, quemadmodum aiunt prouerbio. Quin magis tragœdiæ hi ſtrionem animo cõcipe, qui altero pede præaltis cothurnis ſublimis inſiſtat, cuiuſmodi ſunt tragica calceamenta, altero uero ſit incalceatus. Is ſi ad hunc modũ inſtructus ingrediatur, uides neceſſariò futurum, ut nunc excelſus ſit, nunc humilis, prout hunc aut illum pedem uiciſſim promouerit. Nec minor eſt in uita noſtra inæqualitas, dũ illi cothurnis fulti, adornante fortuna, tragœdias in nos agunt. Contrà magna pars pedibus, atq; humi ingredimur, quum & ipſi, ſcias uelim, nihilo deterius illis fabulam agere poſſimus, atq; ingredi, ſi quis nos quo-

Ab exemplo eorũ uita uete ri.

que ad eundem iſtum modum adornarit. Atqui ex poëtis audio, nihil harum rerum inter homines fuiſſe olim, quũ tu ſolus adhuc imperium teneres. Verũ tellus illis citra ſerendi, arandiq; laborem bona progignebat, cœnam, unicuiq; paratam, uel ad ſatietatem uſq;. Porrò flumina partim uinum, partim lac, erant autem & quæ mel manabant. Quodq; eſt omnium maximum, aiunt illos ipſos homines aureos fuiſſe. Cæterum paupertatem omnino procul ab illis abfuiſſe. Nos contrà non ſatis idonei ſumus, qui uel plumbũ uideri poſſimus, aut ſi quid etiam plumbo uilius, ut quorum pleriſq; uictus labore quæritur, ac paſſim paupertas, egeſtas ac deſperatio, & illud: Hei mihi, & unde inueniam, & ò fortunã, atq; id genus alia permulta, apud nos nempe pauperes abũdant: quanquam his de rebus leuius diſcruciaremur, niſi diuites conſpiceremus tanta fruentes felici-

Amplificatio à collatione diuitum.

tate. Qui quidem quũ tantum auri, tantum argenti conditum habeant, tantum ueſtium poſſideant, tot mancipia, tot currus, familias, agros, atq; harum rerum omniũ magnam uim teneant, tamen adeo nobis nihil unquam de eis impertiũt, ut plebeios homines ne aſpectu quidem dignentur. Hæc inquam, ſunt Saturne quæ nos enecant maximè, planeq; rem intolerandam arbitramur, hunc in purpura accũbentem, tantis opum delicijs affluere, ructantem interim, & applaudẽtibus amicis, perpetuò feſtum diem agere: me uero, meiq; ſimiles, ſomniorum coniecturas interpretari, ſicunde fortè quatuor oboli contingant, quo uidelicet pane polentáue expleti dormire queamus, naſturtiũ, aut porrum, cepáue, alii ũmue opſonij uice arrodentes. Aut hæc igitur Saturne ad æquabilitatem uitæ

Redit ad propoſitionẽ, et leges quoq; præſcribit.

mutes corrigasq; neceſſe eſt, aut quod eſt poſtremum, illis ipſis interdicas diutibus. ne ſoli bonis fruantur, uerum è modijs auri tam multis uel heminam in omneis nos diſpergant. Porrò ex ueſtibus, ſi quas iam à tineis exeſas, citra ſuũ incommodũ dare poſſint, malintq; hæc prorſus uetuſtate ſituq; peritura, nobis dare qui induamur, quàm ſinere ut in cubilibus ac ſcrinijs multa carie computreſcant. Præterea ut cœnent ſinguli, nunc quaternis, nunc quinis pauperibus ad conuiuiũ adhibitis. Haud iſto quidẽ pacto, quo his temporibus conuiuia peraguntur, uerum popularius, ut æqua ſit omnium portio, neq; ut hic opſonijs ingurgitet ſeſe, famulo interim adſtante atq; operiente, donec herus uorando præfocetur. Cæterum ubi ad nos uenerit, quũ uix etiam apparauerimus admouere manum, protinus ad alios transferatur, patina tantum oſtenſa, uel ſi quid de placenta reliquũ eſt. Neq; illatum aprum ita partiatur, ut domino totum dimidium apponat, unà cum capite, reliquis autem oſſa tecta apponat. Vtq; præmonentur pincernæ, ne contentur donec unuſquiſq; noſtrũm ſepties poſcat bibere, ſed ſemel iuſſi protinus infundant, & ingentem calicem impletũ tradant æquè atq; ipſi domino, utq; unum & idem uinum conuiuis ſit omnibus. Alioquí ubi nam iſta lex ſcripta fuit, aut receptus mos, ut hic uino odorato generoſoq; temulentus ſit, mihi contrà muſto diſrumpatur aluus? Hæc ſi correxeris nouariſq;

Epilogus cõminatio nem.

Saturne, tum demum effeceris, ut uita uerè uita ſit, feſtum uerè feſtum; ſin minus, illi quidem epulentur, nos autem interim ſedentes precabimur, ut ſimulatque loti uenerint, puer ſubuerſam amphoram rumpat, utq; coquus ius aduratac per obliuionem muriam piſcium in lentem infundat, utq; canis in domum irruens, opſoniorum artificibus alibi intentis, exta deuoret uniuerſa, præterea

placentæ

placentæ dimidium: utq; ſus ac ceruus, neq; non ſuculæ inter aſſandum idem faciant, quod Homerus de ſolis bobus commemorat: imò uti non ſerpant ſolum, uerumetiam unà cum ipſis uerubus in montem abripiant ſeſe fugiantq;: utq; ipſæ etiam aues pingues, iam ademptis plumis, & ad coquendum apparatæ, uolatu aufugiant, ne ſoli illis fruantur: quodq; futurum eſt illis grauiſſimum, ut formicæ tales, quales feruntur Indicæ, aurum è theſauris effoſſum, noctu in publicum efferant: utq; ueſtis curatorum indiligentia ita ab optimis muribus perforetur, ut cribrum uideri poſſit, nihilq; differat à caſſe uenatorio: utq; formoſi illorum comatiq; puelli (quos Hyacinthos, aut Achilles, aut Narciſſos appellare ſolent) dum ipſis poculum porrigunt, ſubitò defluente coma calui fiant, & acutam ędant barbam, cuiuſmodi in comœdijs induci ſolent Sphenopogones, quibus à cuneata barba nomen inuentum eſt: utq; uertex illis aſperis ac pungentibus pilis ſit hirtus, reliqua capitis parte nuda. Hæc atq; his etiam plura illis imprecabimur, niſi deſinant uſqueadeo ſuis priuatim ſtudere commodis, uelintq; in commune diuites eſſe, nobis quoq; quantum æquum eſt impartientes.

SATVRNVS MIHI CHARISSIMO SAL.

QVID tu, obſecro, nugas iſtas ad me, ac de rebus huiuſmodi ſcribis, iubesq;, ut de integro bonorum faciam partitionem? quod quidem alterius munus fuerit, penes quem nunc eſt imperium. Etenim demiror te, ſi ſolus omnium ignoras, quemadmodum iampridem regnare deſtiterim, ac priuatus eſſe cœperim, liberis partitus imperium: quanquam Iupiter præcipue rerum iſtiuſmodi curam agit. Porrò mea poteſtas non niſi ad taxillos uſque, ſaltationes, cantiones, & ebrietatem ualet, idq; ſeptem non amplius diebus. Itaque grauioribus incauſſis, de quibus ſcribis, ut delicet de tollenda rerum inæqualitate, utq; ex æquo omnes aut opibus abundent aut egeant, Iupiter uobis operam dabit. Quòd ſi quid in his quæ ad feſtũ pertinent, uel fraude detractum eſt alicui, uel additum, id erit mearum partium iudicare. Iamq; ſcribo diuitibus de cœnis, decq; auri hemina, neque non de ueſtibus, ut uobis quoque ad celebrandum feſtum nonnihil mittant. Quandoquidem æqua ſunt iſta, decetq; illos facere quemadmodum prædicatis, niſi forte habent iſti, quod probabiliter ad hæc reſpondeant. In ſumma tamen illud ſcito pauperes, uos longè falli, neque rectè iudicare de diuitibus. Siquidem illos felices arbitramini, ſolosq; ſuauem uitam uiuere, propterea quòd illis liceat opiparè cœnare, uino ſuaui inebriari, formoſis frui mulieribus, ueſtibus uti delicatis, uerum iſtam felicitatem cuiuſmodi ſit ignoratis: ſiquidem hæ res non mediocribus curis eos diſtorquent, ſed ſingulis inuigilare coguntur, ne quid rerum domeſticarum diſpenſator fraudet, aut clanculum ſuffuretur, ne uinum aceſcat, ne frumentum uermibus corrumpatur, ne latro tollat pocula, ne populus credat calumniatoribus, ſi illum dixerint affectare regnum. Atqui hæc quidem quota pars eſt eorum, quę iſtos diſcruciant? Quòd ſi noſſetis metus & curas, quibus obnoxij ſunt, planè fugiendas uobis eſſe diuitias exiſtimaretis. Alioqui creditis uel meipſum uſque adeo inſanum, ut ſi præclara res eſſet opulentia, aut regnum, depoſiturus hæc, alijsq; ea ceſſurus fuerim, patererq; ut nũc priuatus alieno parerem imperio? Quin potius quum non eſſem ignarus huiuſmodi malorum quæ plurima diuitibus ac regibus adſint neceſſe eſt, imperium depoſui, idq; ſapienter. Nam quòd tu nunc apud me deos obteſtans deplorabas, illos apris ac placentis expleri, uos contrà naſturtium, porrũmue aut cepe per feſti tempus, opſonij loco arrodere, cuiuſmodi ſit, conſidera. Etenim in præſens quidem utrunq; dulce eſt illis, minimeq; moleſtũ. At poſtea res inuertitur. Quandoquidẽ uobis deinde nõ accidit, ut poſtridie ſurgatis, capitis dolore grauati

Exordiũ ab increpatiõe.

Propoſitio & reſponſio ad ſuperiorẽ petitionem.

Digreſſio, qua pauperibus ſuadet, ut ſua ſorte contenti ſint, plus oneris meſſe diuitijs quã uoluptatis.

Aſſeueratio à ſuo ipſius exemplo.

grauati ob temulentiam, quemadmodum illi, neq; ob immodicam ingurgitationem graue olentem, et acrem spiritum ructatis. At illi hoc quoq; fructus ferũt, ut quoniam magnam noctis partẽ uario coitu pro libidinis arbitrio transigũt, facile sibi uel tabem, uel tussim, uel morbum intercutem, ex intemperato uoluptatum usu colligant. Alioqui quotumquenq; potes ostendere, qui non planè palleat, ac faciem cadaueroſam præ se ferat? Quotumquenq; autem, qui cum ad senectutem peruenerit, suis ipsius pedibus ingrediatur, ac non potius à quatuor baiulis gestetur? foris quidem totus aureus, intus putris ac pannosus, cuiusmodi sunt tragica indumenta, ex pannis admodum uilibus consarcinata. Vos autem quum molestum est, quòd de piscibus gustare non liceat, quòd inedia laboratis, non illud item cogitatis, eosdem & podagræ, & tussis expertes esse, aut si quid aliud aliam ob causam illis incommodi contingit. Quanquam nec illis ipsis æquè dulce est, quotidie, supraq; satietatem istis uesci. Quin potius uideas eos nonnunquam ita olus ac lupinum appetere, ut tu non æquè leporem appetas, aut aprum. Vt de reliquis interim sileam, quæ illos discruciant, puta si filius sit luxuriosus, si uxor uel amans, uel amata à famulo, coacta magis quàm ex animo cum illo dormiat, In summa multa alia sunt, quæ uos ignorantes, tantũ aurum illorum ac purpuram uidetis. Tum siquando uidetis eos albo prouehi curru, inhiatis & adoratis. Quòd si illos contemneretis, negligeretisq;, neq; ad argenteum currum oculos haberetis intentos, neq; inter colloquendum, smaragdum annulo inclusum respectaretis, neq; uestes obiter contrectantes molliciem admiraremini, sed sineretis eos ipsos sibi diuites esse, haud dubiè futurum sit, ut ipsi uos ultrò adirent, ad cœnam rogarent, nimirum ut uobis ostendere possint lectos, mẽsas, ac pocula. Quarum rerum nulla sit utilitas, si sine teste possideantur. Certè reperiretis pleraq; hæc illos uestra causa parare, non quo utantur ipsi, sed uti uos admiremini. Hæc ad consolandos uos scribo, utranq; uitam cognitam habens. Conuenitq; ita festum agere, ut cogitetis omnibus breui decedendũ è uita, & illis, depositis opibus, & uobis relicta paupertate. Quanquam & illis scribam, sicuti sum pollicitus, certum scio eos non neglecturos literas meas.

Epilogus & communatio nem.

SATVRNVS DIVITIBVS, S.

Exordiũ ab expositione.

PAVPERES nuper ad me datis literis incusarunt uos, qui nihil ipsis ex facultatibus quas possidetis, impertimini: atq; omnino postularunt, ut omnia bona facerem omnibus communia, ut ad singulos illorum sua pars rediret. Aequum enim esse, ut rerum æqualitas constituatur, neq; decere, ut huic super sit, ille nullo modo sit particeps uoluptatum. Ego uero respondi, hisce de rebus rectius Iouem consideraturũ. Cæterum de præsenti negocio, deq; iniurijs, quibus sese per festos dies affici putant, uidebam mei officij esse sententiam ferre, sumq; pollicitus me uobis scripturum. Sunt autem quæ postulant hæc, ut mihi quidem uidetur, æqua. Nam quo pacto, inquiũt, tanto frigore horrentes, tantæq; obnoxij esuritioni, postea diem etiam festum celebrari possimus? Quare si uellem & illos festi participes esse, postularunt ut cogerẽ uos, ut & de uestibus illis impertiamini, si quæ supersunt pinguiores, quàm quæ uobis conueniant, utq; de auro nonnullas guttulas in illos destilletis. Quòd si ista feceritis, inquiunt, non erit amplius disceptatio inter uos de bonis apud Iouem. Sin minus, minitantur sese ad nouam rerum partitionem prouocaturos, ut primum Iupiter pro tribunali sedere cœperit. Atq; hæc quidem facere uobis nequaquam graue fuerit, impertiri nonnihil de tantis opibus, quas possidetis, & rectè possidetis. Quin de cœnis quoq;, ut uobiscum cœnarent, & hoc literis addendum putarunt, quemadmodum uos in præsentia foribus occlusis, soli delicijs frueremini. Quòd si quãdo uobis uisum fuerit, & illorum

Propositio I. de uestibus.

II. de Cœnis.

rum quempiam post longum tempus conuiuio adhibere, plus esse molestiæ in cœna, quàm uoluptatis, multaq; illic in pauperum contumeliam fieri: uelut illud, cum non eodem de uino bibant, Dij boni, quàm illiberale: planè dignum, in quo & illi debeant accusari, qui non surgant potius, abeantq;, toto conuiuio uobis solis relicto. Quanquam negant sese etiam ad satietatem ex illo qualicunque uino bibere, propterea quòd uestri pincernę, aures habeant cera obturatas, quemadmodum olim Vlyssis socij. Porrò reliqua usq; adeo sunt turpia, ut pigeat commemorare, quæ de carnium partitione criminantur, decq; ministris, qui cum uobis assistant, donec pluſquam ad plenum expleamini, ipsos prætercurrunt, aliaq; huius generis permulta sordida, minimeq; digna uiris ingenuis. Proinde æqualitas, res est omnium iucundissima, maximeq; conuiuijs congruens. Atq; hac de caussa, uobis æquus ille partitor in conuiuijs præficitur, ut æquam omnes habeant portionem. Videte igitur ne post hac uos iterum accusare possint. Quin potius honorabunt uos, & amabunt, si paucula ista à uobis acceperint, quorum impendium à uobis nec sentiretur quidem, penes illos muneris in tempore dati memoria semper mansura est. Præterea nec Remp. administrare possitis, ni pauperes unà uobiscum in ea uersentur, milleq; modis felicitatem uestram adiuuent. Neq; enim habituri estis, qui diuitias uestras suspiciant, si soli atq; apud uosipsos in tenebris eas peossideatis. Videat igitur uulgus, miretur q; uestrum argentum, mensas, & quemadmodum præbibentes ad potandum inuitetis. Dein illi inter bibendum poculum undique contemplentur, ac pondus expendant, manu librantes. Tum argumenti absolutam cælaturam. Tum auri uim, uicissim artem condecorantis. Nam in istum modum, nõ solum illi uos probos uiros & humanos prædicabunt, uerumetiam inuidiam illorum effugietis. Quis enim inuideat impertienti, dantiq; quod æquum est? Quis non potius optet, ut quàm diutissimè uiuens, bonis suis fruatur? Verum ut nunc res uobis habent, & felicitas uestra teste caret, & diuitiæ inuidiosæ, & insuauis usus. Neq; enim perinde iuuat, opinor, si quis solus expleatur, quemadmodum aiunt leones facere, & ex luporum genere, quos solitarios uocant, quàm si cum lepidis hominibus, ac per omnia gratificari paratis, conuiuatis. Qui primum nõ sinent conuiuium surdum aut mutum esse, uerum consuetudine sua fabulas cõuiuijs aptas, dicteriaq; minimè molesta, uariasq; uoluptates adferent. Quibus rebus tempus iucundissimè transigitur. Idq; gratum est Baccho, gratum Veneri, gratum etiam Gracijs. Deinde postero die, dum comitatem uestram referũt, beneuolentiam uobis conciliant. Hæc etiam magno fuerant emenda. Nam illud à uobis scisscitabor, si pauperes abeant taciti, sic enim fingamus, nonne uos ea res ureret, cum non haberetis, quibus ostentaretis purpureas uestes, comitatum multitudinem, anulorum magnitudinem? Neque iam libet referre, necessario futurum ut pauperum insidiæ atq; odia in uos oriantur, si soli delicijs frui uelitis. Nam quæ minantur uobis imprecaturos sese, prorsus abominanda sunt, ac dij prohibeant, ne unquam ad eiusmodi imprecationes uenire cogantur. Quandoquidem si id fiat, neq; intestina posthac gustabitis, neq; placentam, nisi si quid canis reliquũ fecerit. Præterea lenticula saperdæ liquamen uobis habebit. Porrò sus aut ceruus interim dum assantur, è ueru in montes aufugere parabunt. Tum aues quoque pingues absque alis fugam molientes, ad pauperes auolabunt. Denique quod est omnium grauissimum, pocillatores formosissimi repente uobis calui fient, idq; etiam fracta amphora. Super his rebus consulite, quæ & festo sint digna, & uobis quàm maximè tuta, atq; illis paupertatis onus subleuate, exiguo uectigali illos amicos habituri, neutiquam malos.

Argumentũ à signo & causa.

A cõsequenti & conditiõe pauperum.

Amplificat ab odio.

Periculos

DIVITES SATVRNO SALVTEM.

Exordiũ ab extenuatiõe accuſationis.

NVM putas Saturne, de rebus iſtis ad te ſolum ſcripſiſſe pauperes? Quin potius Iouis ipſius aures iam obſurduerunt illorum querelis dum hæc eadem uociferantur, ac nouam rerum partitionem flagitant, ac ſimul & fatum incuſant, quòd non æqualiter diſtribueris, & nos, quòd nihil ipſis uelimus impertiri. Verum nouit ille, quippe cum ſit Iupiter, penes quos ſit culpa, eoq; illos plerunque obaudit. Nihilominus tamen purgabimus nos tibi, quandoquidẽ hoc certè tempore princeps noſter es. Nos enim omnia iſta quę ſcribis, ob oculos habentes quàm ſit honeſtum de magna rerum copia opitulari ijs, qui indigent, quantoq; ſit iucundius, ſimul cum pauperibus uerſari, & conuiuium agitare, ad eum modum aſſiduè facimus adeoq; in ratione uitæ nos æquamus, ut nihil poſſit incuſare is, quem ad conuiuium admittimus. Verum illi primum aiunt ſibi paucis opus eſſe. Deinde ubi ſemel illis fores aperuerimus, nunquã deſinũt alia ſuper alia poſtulare. Quòd nili protinus omnia, ſimulq; cum dicto acceperint, mox paratũ odium, in promptu conuicia, etiam ſi quid de nobis ſit mentiendum. Porrò qui audiunt, fidem illis habent, rati uidelicet illos probè ſcire quæ dicunt, propterea quòd nobiſcũ conſuetudinem habuerint. Ita fit, ut in alterutrum incidamus, ut aut ſi nihil demus, illos prorſus habeamus hoſtes, aut profuſis omnibus, ipſi protinus egeamus, iamq; in pauperum gregem ueniamus. At cætera quidem utcunq; ferenda ſunt, uerum inter cœnas ipſas non ſatis habent ingurgitari cibis, atq; aluum explere, ſed ijdem ubi plus ſatis adbiberint, tum uel puellæ formoſæ cyathũ porrigentis manum uellũt, aut concubinam, uxorẽue ſollicitant. Poſtremo conuomito conuiuio, poſtero die nobis obtrectant, narrantes quemadmodum ſitierint, eſurierintq;. Quòd ſi hæc aduerſus illos mentiri uidemur, ueſter ille paraſitus Ixion in memoriam redeat, qui ad communis menſæ honorem admiſſus, ac uobis dignitate æquiparatus, iam ebrius uir ille egregius, Iunonem adortus eſt. Hæc atq; huiuſmodi ſunt, propter quæ in poſterum ſtatuimus, quo res noſtræ ſint in tuto, ne poſthac illis in domum aditum præbeamus. Quòd ſi te autore, pacto recipiant, ſeſe moderatè petituros, quemadmodum nunc aiunt, neque quicquam flagitioſè in compotationibus admiſſuros, age, conuiuant nobiſcum, ſimulq; cœnent bonis auibus. Ac de tunicis, ſicuti iubes, mittemus, & de auro, quantum facultas patietur, ac ſumptus augebimus: in ſumma, nihil omittemus officij noſtri, modo uiciſſim deſinant ipſi arte nobiſcum uiuere, ſintq; pro paraſitis & adulatoribus amici. Ita nihil erit, quod in nobis deſideres, ſi ipſi quoque ſuo fungi uolent officio.

Propoſitio. et dilutio criminis p̃ regeſtionẽ, qua uiciſſim paupes accuſant immodeſtiæ, & intẽperãtiæ.

Epilogus quo ſub cõditione in poſtulata Saturni conſentiunt.

SYMPOSIVM VEL LAPITHAE.

QVanquam hic Luciani Dialogus Eutychi doctiſſimo, plurimum habeat artis, ob decorum mirè ſeruatum in perſonis tam multis, tamq; diuerſis: tamen aliquot repperi, qui dicerẽt eſſe premendum, quòd liberius ac uelut ἐξ ἀμάξης philoſophorum omne genus laceret. At mihi uidetur iuſtius eſſe ſtomachandum in huius ſeculi mores, quo uidemus Philoſophorum ac theologorum ſcholas multò puerilius etiam inter ſe diſſidere: nec minus atrociter digladiari, tum inter religionis profeſſores nihilominus cruentam eſſe pugnam, quã in eo conuiuio fuiſſe Lucianus, uel finxit, uel retulit. Hunc igitur libellum, quoniam fortè ἐκλεκτὸν reppe-
ri, & tamen patrono uidebatur egere, Eutychio dicaui. Bene uale, πρὸς τύχην, ut planè ſis quod dicaris. Antuerpiæ. Anno M. D. XVII.

ARGV-

ARGVMENTVM.

RVrſum depingit hoc loco Philoſophorum mores & uitam Lucianus, atq; illa, quæ fictionibus ac fabulis alibi de illis prodidit, hic nunc exemplo ac uero facto comprobat. Eſt autem hiſtorica quædam rei geſtæ commemoratio, qua exponit, quo pacto diuerſarum profeſſionum Philoſophi aliquot, ab Ariſtæneto ad cœnam & nuptiarum celebritatem uocati, poſteaquam uino incaluere, proſecta quiſq; ſua inter ſe uerbis primo contenderint, mox ad manus quoq; & ad uulnera uenerint, adeo ut ſaucij nonnulli, ac mutilati è conuiuio aſportati ſint. Rurſum autem ex alijs qui uocati non fuerant, quidam, Cynicus uidelicet, ultrò ueniens, cœnantibus ſeſe obtruſerit, magna præſentiæ & impudentiæ ſuæ importunitate. Alius autem per literas cum Ariſtæneto expoſtularit, tragicè propè in eum debacchatus, quòd præteritus, & cæteris poſtpoſitus fuiſſet. Ex quo apparet, iſtud hominum genus, quod ſoris uirtutem prædicat, & ſpecie religionis in ſe uulgi ora conuertit, non hac ætate modo (quod tamen grauiſſimum eſt, quando & Chriſtianos eſſe pleriq; ſe, & alijs uitæ morumq; honeſtate præire profitemur) uerum olim quoq; eadem ſimulatione, iiſdemq; præſtigijs uſos eſſe. Nimirum ut uerbis quidem multa de pietate, de officijs, de uera uiuendi ratione iactitarent, cæterum ipſa re à uirtute ac honeſtate omni, quã longiſſimè abeſſent, libidini & gulæ, & cæteris uicijs turpiſſimè interim ſeruientes. Et accidêre ſanè etiam noſtra memoria huiuſmodi quædam exempla, conuiuio huic non admodum diſſimilia, ubi iſti in ſpeciem grauiſſimi ſanctiſſimiq; uiri, uel pro leuibus ac puerilibus rebus, acerbiſſimas ſæpenumero contentiones incepere, uel quia alicubi præteriti atq; neglecti uiderentur, grauiſſima odia exercuere. Vt non immerito quiſpiam crediderit philoſophos illos ueteres (quanquam indignum adeo eſt, tam uenerabile nomen in tam turpibus perſonis hærere) in noſtræ ætatis religioſos quoſdam immigraſſe. Vſq; adeo noſtri iſti à ueteribus non alia re, q̃ ſolo titulo ac nomine differunt, cum cætera, ut habitus differentia, & exterior uitæ aſperitas & immundicia, deinde & opinionum atq; doctrinæ diuerſitas, in utriſq; eadem propè fuiſſe uidentur. Cæterum tametſi hæc omnia cum ſumma ſe ſtruitate pro ingenio atq; facundia ſua tractet Lucianus, interim tamen ſeriò quoq; ac uerè idem monet, nullum eſſe precium operæ, ſi quis diſciplinas omnes perdiſcat, niſi ſimul & uitæ rationes ad id, quod optimum eſt, accommodet, eoſq; illos, qui ſolos libros ſpectant, quiq; ſollicitudine ac cura, quam illi aſſerunt, perpetuò tenentur, à recta ratione, boniſq; inſtitutis fermè abduci, &c. Inſcribitur autem Dialogus hic Conuiuium, uel Lapithæ, quorum prior titulus ab argumento & re ipſa ſumptus eſt: alter à collatione, quòd ut hic Philoſophi, ita à Poëtis Lapithæ & Centauri, in nuptijs Pirithoi, inter ſe funeſto certamine congreſſi quoq; ferantur.

PHILON, LVCIANVS, PHIL.

NOVAM quandam & uariam diſputationem Luciane uobis fuiſſe narrant, ſuper cœnam apud Ariſtænetum: tum philoſophicos quoſdam ſermones dictos, ac ſuper his ſummã contentionem exortam fuiſſe. Quod ni mentitus eſt Charinus, etiam ad uulnera uſq; rem proceſſiſſe: deniq; ſanguine conflictum fuiſſe diremptum. LVC. Atqui undenam Philon iſta reſciuit Charinus? neq; enim is nobiſcum aderat in conuiuio. PHIL. E Dionico medico aiebat audiſſe ſeſe. Porrò Dionicus etiam ipſe è conuiuarum numero fuit opinor. LVCIA. Fuit maximè. Verum ne is quidem ab initio rebus omnibus fuit præſens: ſed ſerius aduenerat, media fermè pugna, paulòq; ante uulnera. Proinde demiror, ſi quid compertí, certiue referre potuit, qui nõ ordine ſpectarit illa, unde inter illos nata lis, poſtea ad ſanguinem uſq; deducta eſt. PHIL. Proinde Luciane, Charinus, etiã ipſe ſi rem compertius uellem cognoſcere, & quo ſingula modo ſint geſta doceri, te adirem iuſſit. Nam Dionicum etiam ipſum faſſum fuiſſe: ne ſe quidem toti negocio præſentem adfuiſſe. Te uero quicquid eſſet actum, id omne comperto certoq; ſcire: tum etiam quæ dicta inter illos fuerint, meminiſſe; quippe qui eiuſmodi non obiter neq; neglectim audire, ſed per ocium atq; attentè auſcultari ſis ſolitus. Proinde nũquam effugies, quin nos hoc ſuauiſſimo accipias epulo: quo mihi quidem haud ſcio an ullum poſſit accidere iucundius: præſertim quòd ſobrij per ocium tutò ac citra ſanguinem, extraq; teli, quod aiunt, iactum conſtituti ſumus epulaturi.

Exordiũ ab admiratione & rei nouitate.

Petitio.

Siue ſenes aliquid, Siue etiam iuuenes Super cœnam ſunt debacchati,

à mero compulsi sunt, quæ neutiquam fas erat, tum dicere, tum facere. LVC. Iuuenilius tu quidem Philon, atq; inconsultius hæc nos iubes in uulgus efferre, eaq; referre, quæ inter pocula ab ebrijs sunt acta: quũ hæc magis oporteat obliuioni tradere, eaq; omnia Baccho deo uelut autori imputare, qui quidem haud scio an quenquam suis non afflatum Orgijs, & Bacchanalium expertem præterierit. Proinde uide ne hominis sit parum benè morati, eiusmodi adamussim exquirere, quę rectius erat in conuiuio reliquisse, atq; ita discedere. Siquidem odi (sicut inquit uersus poëticus) memorem compotorem. Ne à Dionico quidẽ rectè factum, qui hæc apud Carinũ effutiuerit, immodicamq; & pridianam dissiparit temulentiam hominum philosophorum. Cęterum ego, absit ut istiusmodi quippiam sim dicturus. PHI. Nugas agis Luciane, cum ista dicis. Quin haud quaquam oportebat ad istum modum apud me præsertim agere: ut qui certò sciam, te multò cupidiorem esse narrandi, quàm ego sim audiendi, adeo ut mihi uidearis, si desint qui te audiant, uel ad columnam aliquam, aut statuam libenter accessurus, quo cuncta pariter euomas. Quòd si nunc coner discedere, non sines, ni te prius audiero, abire: uerum ultrò aderis, consectabere, rogabis. At tũ ego te tũ issim lusero. Iamq; adeo, si ista uis, abimus: ex alio quopiam hæc eadem audituri. Tu uero ne dicito. LVC. Age ne quid succenseas: equidem dicã, quandoquidem usque adeo cupidus es audiendi: uerũ heus ea lege, ne passim in uulgus efferas. PHIL. Ni prorsus ignoro Lucianum, tute istuc potius feceris. Nam prior ipse denarrabis omnibus, ut me quidem ad id nihil futurũ sit opus. Sed illud mihi primo respondeto loco: Aristænetus, num filio Zenoni dabat uxorem, atq; ita in nuptijs eius uos accepit? LVCIA. Non. imò filiam suam elocauit Cleantidem, idq; Eucriti nummularij filio, qui philosophiæ dat operam. PHIL. Formoso admodum per Iouem adulescentulo: tametsi tenero adhuc & uxoriæ rei non admodum maturo. LVC. Verum: at non inueniebat, opinor, alterum generum magis idoneum. Hunc igitur qui tum modestus uideretur, tũ ad philosophiæ studium propensus: præterea autem unicus Eucriti diuitis, ex omnibus delegit filiæ suæ maritum. PHIL. Causam neutiquam leuem dixisti, nempe quia diues sit Eucritus. Verum heus Luciane, quinam erant conuiuæ? LVCIA. Reliquos illos quorsum attinuerit tibi recensere? Verum è Philosophorum numero, ac literatorum, quos potissimum opinor, audire cupis: Zenothemis erat, senex ille Stoicus, unaq; cum hoc Diphilus, cui cognomen Labyrinthus: et hic quidem quòd esset Zenoni Aristæneti filio præceptor. Deinde Peripateticæ factionis Cleodemus: nosti hominem, nempe dicacem illum & argutum, atque ad refellendum instructum. Discipuli gladium ac bipennem nominant. Quin & Hermon aderat Epicureus. Verum hunc quũ ingrederetur, Stoici toruis obtuebantur oculis, & auersabantur, palamq; perinde quasi parricidam quẽpiam atq; impiũ ac funestum detestabantur. Et hi quidem tanquam Aristæneti ipsius amici familiaresq; fuerant ad cœnam uocati, quos comitabatur & Istięus grammaticus, & Dionysidorus rhetor. Iam uero propter sponsum Chæream unà cum illo ad conuiuium accesserant, Ion ille Platonicus: quòd is iuueni præceptor esset, uir uenerandus aspectu, ac maiestatis quiddam præ se ferens, multumq; dignitatis ipso ostendens ore. Vnde nõnulli propter animi constantiam ac rectitudinem, regulam illum appellãt. Huic simul ut ingrediebatur assurgebant omnes, ac ueluti prœcipuum quendam ac primarium hominem comiter atq; officiosè exceperunt: adeo ut planè numen aliquod aduenire uideretur, cũ adesset Ion admirandus ille. Tandem uero, cũ iam omnes fermè conuiuæ præsentes essent, tempus erat ut discũberetur. Itaq; ad dextrã ingressus totam illam sponsam mulieres (erant autem cõplures) occupabãt. Inter quas erat & sponsa summo studio culta, hinc atque hinc stipata fœminis. Porrò ex aduerso ostij altera turba, pro cuiusq; dignitate locis distributis. Porrò è regione mulierum primo

loco

Recusatio.

Causa conuiuij & celebritatis.

Conuiuarũ psonæ, et quo loco q̃sq; accubuerit.

loco accumbebat Eutritus, ſecundo Ariſtænetus: ſub hæc ambigi cœptum, utrum altero priorem oporteret accumbere, Zenothemim ne Stoicum, quippe ſenem: an Hermonem Epicureum. Nam hic erat Caſtoris ac Pollucis ſacerdos: tum autem nobiliſſimæ inter ciues familiæ. Verum eam hæſitationem ſuſtulit Zenothemis: Si me inquiens Ariſtænete, minoris ducis Hermone, uiro uidelicet iſto, ut ne quid aliud mali dicã Epicureo, diſcedo, totumq; conuiuium uobis relinquo. Et puerũ protinus aduocat, diſcedere parans. Tum Hermon: Imò habeto, inquit, tibi priores partes Zenothemi. Quanquam etiam ſi nihil aliud, uel hoc nomine par erat concedi, quòd ſacerdos ſim, ut planè contemnas Epicurũ. Rideo, inquit Zenothemis, ſacerdotem Epicureum. Simulq; cum dicto accumbebat. Poſt hunc Hermon. Deinde Cleodemus Peripateticus: pone hunc Ion, proxime hũc ſponſus, poſt eum ego, iuxta me Diphilus, huic aſſidebat Zenon diſcipulus, poſtremo rhetor Dionyſidorus cum Iſtiæo grammatico. PHIL. Papæ Luciane, Muſarum conuentum quendam mihi narras fuiſſe iſtud conuiuium, quippe plurimis ſapientibus ac doctis uiris refertum. Ego uero laudo Ariſtænetum, qui quũ optatiſſimam illam, ac ſplendidiſſimam ſolennitatem celebraret, præ cęteris ſapientiſſimos uiros adhibere uoluerit: idq; adeo delectis ex unaquaq; philoſophiæ ſecta præcipuis, non hos aduocans, illos præteriens: uerum promiſcuè uocans omneis. LVC. Is uero nequaquam eſt è uulgarium iſtorum diuitum numero, uerum & literarum eſt ſtudioſus, ac maximam uitæ partem in his rebus uerſatur. Cœnabamus igitur initio quidem taciti & quieti, uariusq; erat apparatus & omnijugus. Neq; enim arbitror operæprecium, ut numero recenſeam etiam illa condimenta, cupedias, aromata, atq; id genus illecta menta. Cuncta ſiquidem affatim ſuppetebant. Inter hæc Cleodemus admoto ad Ionis aurem ore: non uides, inquit, ſenem illum, Zenothemim dicebat (ſubauſcultabam enim) ut ſeſe opſonijs ingurgitat, utq; iure ueſtem oppleuit: tum quàm multa puero à tergo ſtanti porrigit, putans interim ſe aliorum oculos fallere: neq; meminit poſt ſeſe accumbentiũ? Hæc igitur fac & Luciano commonſtres, quo teſtis eſſe poſſit. Mihi uero nihil Ione monſtratore opus erat: quippe qui hæc multò antè limis iam oculis præuideram. Hæc ſimulatq; dixiſſet Cleodemus: irruit in conuiuium & Alcidamas Cynicus, atq; is quidem inuocatus, uulgatum illud feſtiuitatis gratia præfatus de Menelao, qui ultrò ad fratris conuiuium acceſſiſſet. Itaq; pleriſq; turpiter atq; impudẽter uiſus eſt feciſſe: & quod cuiq; tum fortè in mentem ueniebat, in eum torquebant: alius illud: Inſanis Menelaë. Alius rurſum:

Cœnæ deſcriptio.

Cynici interuentus, et occaſio turbæ.

Verum Agamemnoniæ menti non iſta placebant.

Ad hæc alia quæ pro tempore ſalſè lepideq; dici poterant, in eum obmurmurabant. Nam palãm nullus audebat quiſquam dicere, propterea quòd metuerent Alcidamantem, utpote conuiciatorem egregium, unumq; è Cynicis omnibus clamoſiſſimum. Qua quidem re adeo uiſus eſt reliquis antecellere, ut nulli non eſſet formidandus. At Ariſtænetus collaudatum illum quòd inuocatus adueniſſet, iuſſit accepta ſella, iuxta Iſtiæum ac Dionyſidorum accumbere. At ille: Apage, inquit, muliebre quiddam ac molle dicis, uti in ſcamno aut ſella ſedeã, quemadmodum facitis uos, mollibus in ſtratis penè ſupini recumbentes, purpura ſuffulti. Quin ego tibi uel ſtans cœnauero, in ipſo interim conuiuio etiam obambulans. Quòd ſi defatigatus fuero: tum humi ſubſtrato pallio, cubito innixus cubuero: qualem uidelicet Herculem pingunt. Ita fiat, inquit Ariſtænetus, ſiquidem iſthuc mauis. Sub hæc Alcidamas in orbem conuiuiũ luſtrans, cœnabat, Scytharum ritu ad uberiora paſcua ſubinde ſeſe transferens, unaq; cũ his qui inferebant edulia, circumiens atq; obambulans. Atq; interim tamen dũ cibum caperet, haudquaquam negocio uacabat, de uirtute obiter, de uicio diſſerens, tum in aurum atq; argentum dicteria iaculans: iamq; Ariſtænetũ percon-

tabatur, quidnam ſibi uellent tam multa, tam magna pocula, quæ non minus ex ſui poſſent eſſe fictilia? Verum Ariſtænetus iam obturbantem, moleſtumq; eſſe pergentem, in præſens quidem compeſcuit: miniſtro innuens ut ingentem calicem, infuſo meraciſſimo uino, illi porrigeret. Atq; id quidem uiſus eſt optimè excogitaſſe: nondum etiam intelligens, quantorum malorum is calix eſſet autor futurus. Huncigitur ut accepiſſet Alcidamas, aliquantiſper ſilentium agebat, ac ſolo ſternens ſeſe cubabat ſeminudus, quemadmodum facturum ſeſe fuerat pollicitus, cubito humi fixo innitens, ſimulq; dextra ſcyphũ ſuſtinens, qualem Herculem apud Pholum pictores effingunt. Iam uero & inter alios calix aſſiduè circumagebatur, tum inuitatiunculæ ad bibendũ, & confabulationes ortæ, demum & lucernæ illatæ. Interim ego cum puerum, qui iuxta Cleodemum adſtabat (erat autem is pocillator egregie formoſus) ſubridentem uidiſſem (nã arbitror, quicquid obiter inter cœnandum obtigit, commemorari oportere: maximè, ſi quid ſit elegantius ac ſcitè factum) iam admodum attentus obſeruare cœpi quidnam rei rideret. Ac paulo pòſt, accedebat puer tanquam calicem ã Cleodemo recepturus. At ille ſimul & digitum illius ſubſtringebat, & drachmas puto duas unà cum calice tradebat. Porrò puer ad ſubſtrictum digitum rurſus arridebat. Cæterum, de pecunia, quũ non ſenſiſſet opinor, eoq; non recipere, in terram delapſis drachmis ſtrepitus eſt concitatus, moxq; ambo pariter rubore ſuffundebantur, idq; ita palàm, ut nemo non animaduerteret. Ambigebatur igitur inter eos, qui proximè ſedebant, cuius nam eſſent illi nummi, cum & puer negaret à ſe proiectos, & Cleodemus item, iuxta quem ſtrepitus acciderat ſibi excidiſſe diſſimularet. Verum ea res tum neglecta eſt, ac conniuenter omiſſa, propterea quòd id quod acciderat, non ita multi uidiſſent, præter unum (ut mihi quidem uiſum eſt) Ariſtænetum. Nam is paulo pòſt puerum loco mouit, clanculum ablegans, & alij cuidam innuit, uti Cleodemo pocillator aſſiſteret, ut delicet ex exoletis illis, ac robuſtis, mulioni, aut equiſoni cuipiam. Ad hunc modum ea res utcunq; abijt, ſummum alioqui allatura pudorem Cleodemo, ſiquidem ad omnes permanaſſet, ac non protinus occupans Ariſtænetus eam ſopiſſet, ciuiliter dextreq; admodum inducta temulentia. Cæterum Alcidamas (iam enim potus erat) percontatus, quid nam eſſet nomen puellæ nubenti, tum clara uoce indicto ſilentio ſimul, & ad fœminas conuerſo uultu: Præbibo, inquit, tibi Cleanthi, Herculis Archegetæ omine. Sub hæc cum riſiſſent omnes: Rideatis, inquit, ſacrilegi, quòd ſpõſæ, Herculis dei mei nomine propinauerim? Imo illud ſcito opus eſt, ni ſcyphum à me traditum accipiat, nunquam futurum, ut illi filius obtingat talis, qualis ego ſum, uirtute interritus, animo liber, tum corpore adeo robuſto: ſimulq; cum dicto, ſeſe magis etiam renudabat, etiam uſq; ad illa quæ ſunt maximè pudenda. Ad ea cum iterum arriſiſſent conuiuæ, indignatus ille ſurrexit, toruis iam atq; efferatis obtuens oculis, uultuq; ipſo teſtans iam neq; pacem, neq; quietem acturum amplius. Forſitan & baculũ illiſiſſet alicui, ni commodum id temporis placenta prægrandis fuiſſet illata. Nam hanc ſimulatq; conſpexit, lenior ac mitior eſſe cœpit, ac ſtomachari deſijt, obambulans interim ac placentam auidè uorans. Iam uero plerisq; temulenti eſſe cœperant, & clamoribus undiq; perſtrepebat conuiuiũ. Nam & Dionyſidorus rhetorem illic agens, orationes quaſdam pronũciabat, laudaturq; à miniſtris, qui à tergo aſſiſtebant. Et Iſtiæus Grammaticus uiciſſim, qui poſt illũ accumbebat, uerſuũ centones quoſdã recitabat, Pindari, Heſiodi, & Anacreontis carmina ſimul contexẽs atq; cõſarcinans: ita ut ex omnibus unicã redderet cantilenã, oppidõ q; ridiculã. in primis aũt illa, perinde quaſi uaticinans, de his quę poſtea acciderũt:

Commiſere ſimul clypeos.

Tum illud quoque:

Tum uero clamorq; uirũm luctusq; coortus.

Notatio philoſophorum

Ita uocãt ducem Muſarũ

At uero Zenothemis, libellulum quempiam minutis cõscriptum literulis, à puero acceptum legebat. Verum quum ij quorum partes erant edulia inferre, aliquantisper, ita ut solent, cessarent morarenturq; Aristænetus sedulò curans, ne uel id interea temporis, aut octosum esset, aut uoluptatis expers, accersitum intrò Morionem iussit ridiculum aliquid uel dicere, uel facere, quo magis etiam exhilararẽtur conuiuæ. Moxq; ingressus deformis quidam, deraso capite, paucos capillos in uertice gestans, eosq; cristæ in morem erectos: hic saltabat, atque inter saltandum, quo maiorem concitaret risum, rotatu sese circumagebat, distorquebatq;. Tum cymbalo concusso, sonabat interim quiddã, linguam imitans Aegyptiorum. Postremo dicteria quædam iaculabatur in eos qui aderant. Ac reliqui scommate tacti ridebant. Verũ ubi & in Alcidamantem simile quiddam torsisset: catulum illum Melitæum appellans, indignatus ille (Iamdudum autem præ se ferebat, quòd inuideret illi, dum probaretur ac conuiuarũ oculos retineret) abiecto pallio, ut secum luctaretur prouocauit. Quod ni faceret, hunc, inquit, baculum tibi impingam. Atq; ita miser ille Satyrion (nam id erat Morioni nomen) congressus cum eo, pancratio decertabat. Erat id spectaculi multò iucũdissimum, quippe cũ uiderent hominem philosophum cum Morione comparitum, cum ferire, tum uicissim feriri. Proinde qui aderãt partim pudore tangebantur, partim ridebant: donec iam ictus Alcidamas, pugnam detrectaret, ab homuncione omnium plausu comprobato certamine superatus. Hæc igitur cum essent non mediocri risu excepta: ibi tandem ingressus & Dionicus medicus haud multò post peractam concertationem, aiebat autem in mora fuisse Polypreponten tibicinem, dum hunc phreneti correptum curandi gratia uiseret. Ac planè quiddam risu dignum, commemorabat. Dicebat enim in ædes illius uenisse sese ignarum etiam hominem iam eo morbo teneri. At illũ protinus surrexisse, foribusq; occlusis, ac nudato gladio, tibias ipsas sibi tradidisse, ijsq; uti caneret iussisse. Deinde ubi id non posset, illum percussisse, scuticam sublata manu gestantem. Sese porrò in tanto periculo tale quiddam fuisse commentum. Nempe ad canendi certamen prouocasse hominem: idq; ea lege ut uictus præscriptum certumq; plagarum numerũ acciperet. Ac sese priorem cecinisse, prauè atq; imperitè: deinde traditis illi tibijs scuticam ab illo recepisse: gladium autem extemplo per fenestras in aream abiecisse. Dein cũ minore iam discrimine cum illo luctaretur, auxilio aduocasse uicinos. Eos reuulsisse belluã, atq; ita illorum opera seruatum sese. Ostendebat autem & plagarum uestigia quædam: nõ nullaq; in facie tubera liuentia. Ergo cum Dionicus ob huiusmodi fabulam non minus placuisset, quàm Morio ipse: proximè Istiæum reclinans sese, de reliquis cœnabat. Atq; hic quidem haud absq; numine quodam nobis aduenerat. Imo prorsum usui futurus ad ea quæ postea contigerunt. Nam prodiens in medium conuiuium puer quidam, qui se ab Etœmocle Stoico uenire diceret, epistolium quoddam adferens, aiebat ab hero sibi mandatũ, ut eo palàm omnibus audientibus perlecto, rursus domum sese reciperet. Hic igitur permittente Aristæneto, admotus ad lucernam legebat. PHIL. Num orationem Luciane in sponsæ laudem compositam, aut carmen nuptiale, quod genus permulta faciunt? LVC. Videlicet nos quoq; tale quippiam existimabamus. Verum ne accedebat quidem ad id, ut aiunt. Cæterum in literis ita scriptum erat: Etœmocles philosophus Aristæneto: Quàm non mouear conuiuijs, omnis anteacta uita mea fuerit testis. Qui quidem quum quotidie mihi complures ea causa molesti sint, te multò ditiores, tamen haud unquam illis morem gessi: perpendens nimirum, quantũ sit in eiusmodi compotationibus tumultus, quantũ licentiæ petulantiæq;: uerum aduersus unum te mihi uideor meo iure stomachatus, qui tantum temporis à me officiosissimè cultus & obseruatus, tamen indignum habueris, quem uel inter reliquos amicos tuos numerares, sed solum ex omnibus præ

Alcidamãtis et Morionis concertatio.

Digressiũcula de Medici & Phrenetici congressu.

Literæ Etœmoclis Stoici unde initum contentionis nascitur. Expostulat autẽ cũ Aristæneto, q. ad conuiuiũ uocatus nõ fuerit. Propositio

„ terieris, idq; quum uicinus essem. Proinde tua causa magis discrucior, qui qui-
„ dem te tam ingratum præbueris. Nam ipse felicitatem nequaquam in hoc fa-
„ tuo, si quis mihi impartiat, uel suem syluestrem, uel leporem: uel placentam: quę
„ mihi affatim contingunt apud alios, qui officia norunt. Quandoquidem etiam
„ hodie quũ apud discipulum Pammenem cœnare mihi licuerit, opiparam (ut uo
cant) cœnam, non annui tamen uehementer obsecranti, tibi scilicet demens ego
A collatiõe. memetipsum reseruans. At tu nobis præteritis, alios accipis conuiuio. Idq; me-
„ ritò facis, neq; enim ullo modo potes qnid sit rectius dignoscere, nec apprehen-
„ siuam illam phantasiam habes. Cæterum haud sum nescius, unde mihi ista sint
„ profecta: nẽpe ab egregijs istis philosophis tuis Zenothemide ac Labyrintho.
„ Quibus equidem (absit inuidia dicto) uel unico syllogismo mihi uideor os pro-
„ tinus obturare posse. Alioqui respondeat istorum aliquis quid sit philosophia,
„ aut hæc quæ inter elementa traduntur: quid habitio differat ab habitu, ut ne quid
„ interim de perplexis illis rogationibus proponam: quid sit syllogismus cornu-
„ tus: quid acerualis, quid metens. Verum tu quidem istis fruaris licet. Nam ego
„ qui solum in bonis ducam quod sit honestum, facile tulero contumeliam. Atqui
„ ne possis posthac ad istam excusationem confugere, ut dicas te mei oblitum fu-
„ isse; nimirum in tanto rerũ strepitu, tantisq; occupationibus: bis te hodie sum
allocutus, primum mane domi tuæ: deinde rursum in Castoris ac Pollucis tem
Ab exemplo deorum. plo rem diuinam facientem. Ac his quidem de rebus hæc respondeam. Quòd
si tibi uideor cœnæ gratia succensere, quid Oeneo acciderit cogito. Videbis ni-
mirum ipsam etiam Dianam indignantem, quòd ille se solam non adhibuerit
ad sacrificium, cum reliquos deos omneis acciperet conuiuio. Nam hac de re sic
alicubi meminit Homerus:

Seu quia non norat, seu non succurrerat illi:
Acriter est offensa tamen.

Item Euripides:

Calydon quidem hæc Pelopeij regio soli:
Qua parte sæuum spectat aduersa fretum
Agros habens, tum diuites, tum fertiles.

Rursum Sophocles:

Immanis apri triste monstrum, in Oenei
Immisit agros gnata Latonæ dea
Docta eminus missis ferire spiculis.

„ Hæc tibi è plurimis pauca citaui, ut intelligeres, cuiusmodi præterito uiro Di-
„ philum ad cœnam adhibeas, cui & ipsi filium commiseris tuum. Idq; rectè. Est
„ enim iucundus adolescenti, & ita cum eo uiuit, ut placeat, atq; obsequatur: atq;
„ adeo ni mihi turpe dictu fuerat, addidissem & aliud quiddam. Quod quidem tu
„ si libebit, è Zopyro eius pædagogo uerum esse cognosces. Verũ non conuenit
„ obturbare in nuptijs, neq; accusare quenquam: præsertim criminibus usq; adeo
„ fœdis ac pudendis. Tametsi Diphilus dignus in quem facerem, quippe qui du-
„ os iam discipulos à me retraxerit: ego tamen ipsius philosophiæ causa reticebo.
Porrò famulo huic mandaui, uti si quam partem dare uelles, uel apri, uel cerui,
uel placentæ, mihi deportandam, ut isthoc pacto te mihi de cœna purgares, ne
reciperet, ne ad hoc ipsum à nobis missus fuisse uideatur. Hæc amice quũ lege-
rentur, sudor interim uti q; mihi manabat præ pudore, simulq; iã illud quod uul
go dici solitum est, optabam, ut terra mihi dehiscere: quũ uiderem eos qui pre-
sentes aderant ad singulas epistolæ partes inter se ridentes, potissimum autem
hos, qui nouerant Etæmoclem uirum canum, tantumq; seueritatis præ se feren
tem. Admirabantur igitur, quòd eiusmodi uir esset, hactenus fugisse sese, barba
uidelicet ac uultus austeritate deceptos. Cæterum Aristænetus mihi quidem
haud uidebatur hominem contemptu negligentiáue præterijsse, uerum quòd

despe-

deſperaſſet, ſi fuiſſet inuitatus, unquam adduci poſſe, ut annueret, utq; ad eiuſmodi res ſe morigerum præberet, eoq; ne tentandum quidem eſſe putaſſe. Ergo poſteaquàm puer iam legere deſijſſet, uniuerſum conuiuiũ in Diphilum ac Zenonem torquebant oculos, quòd hi iam metu trepidi ſederent, ac pallidi, ipſaq; uultus inconſtantia ac perplexitate crimen agnoſcentes, ab Etœmocle intẽtum. Porrò Ariſtænetus quanquam eſſet ſanè perturbatus, uehementerq; conſternatus animo, tamen nos iubebat bibere, conans nimirum id quod euenerat commodè uertere, ſubridẽs interim, ac puerum redire iuſſit, reſpondẽs, ea ſibi curæ fore. Paulò autem pòſt ſurgens & Zeno clanculum ſeſe abduxit è conuiuio, ſubmonitus à pædagogo, ut diſcederet, innuente, idq; tanquam patris iuſſu. Ibi uero Cleodemus, qui iamdudum occaſionem quæritabat (Nam geſtiebat omnino cum Stoicis conflictari, uerum dirumpebatur, quòd non reperiret cauſam ad id ſatis idoneam) tum igitur, anſam præbente epiſtola: Huiuſmodi, inquit, facit egregius ille Chryſippus & Zenon ille mirabilis, neq; non Cleanthes, uerbula miſera, neq; quicquam præter rogatiunculas, et umbras duntaxat philoſophorum. Cæterũ Etœmocles ſunt plerique omnes. Videtis quàm & ipſæ epiſtolæ graues ſint ac ſeniles. Poſtremo Ariſtænetus hic Oeneus eſt, Etœmocles Diana, Dij boni, quãmbenè auſpicata omnia, quamq; congrua celebrandę feſtiuitati. Ita per Iouem, inquit Hermon, ſupra hunc accũbens: inaudierat autem, ut opinor, aprum quendam Ariſtæneto paratũ, ut in conuiuio proponeretur, eoq; putabat nõ intẽpeſtiuè factam mentionem apri illius Calydonij: per lares Ariſtænete, fac quàm primum ſacri partem mittas, ne ſenex interim ille fame pereat, tanquam Meleager tabefactus. Tametſi nihil queat acerbum accidere, quandoquidem Chryſippus hæc indifferentia cenſet eſſe. Itáne uos Chryſippum nominatis inquit Zenothemis, erigens ſeſe, maximaq; uoce intonans: An ex uno homine, qui non legitimè philoſophiam exerceat, nempe præſtigiatore iſto Etœmocle, Cleantem ac Zenonem metimini, uiros ſapientes? At qui tandem eſtis ipſi uos, qui hæc dicitis: an non tu Hermon Caſtoris & Pollucis cæſariem, quam habebant auream, circũtondiſti? Cuius quidem facti pœnam dabis carnifici traditus. Tu porrò Cleodeme, nónne Soſtrati diſcipuli tui uxorẽ ſtupraſti? Nónne in adulterio eo deprehenſus nefandiſſima paſſus es? An non igitur ſilebitis, cum huiuſmodi dedecorũ uobis ſitis conſcij? Atqui non ſum meæ ipſius uxoris leno, Cleodemus inquit, quemadmodũ tu, neq; diſcipuli diuerſantis apud me uiaticũ ſuſtuli, quòd is depoſuerat, eoq; facto rapuiſſe me per Palladem deierãs abnegaui, neq; quaternis drachmis fœnero, neq; diſcipulos obtorto collo in uincula duco, niſi in tempore mercedem perſoluerint. Verũ illud, inquit Zenothemis, haud quaquam poſſis inficias ire, te Critoni uenenũ quo patrem necaret miniſtraſſe. Atq; interea fortè bibebat, quicquid autem erat in calice reliquũ (erat autem fermè ſemiplenus) in duos illos profundebat. Porrò conſperſus eſt pariter & Ion, idq; præmij tulit, quòd illis uicinus accumberet, alioqui eo malo non indignus. Hermon igitur demiſſo uertice merũ è capite abſtergebat, eos interim qui pręſentes erant atteſtans, quòd id genus cõtumelijs eſſet affectus. Cleodemus autem cum non haberet calicem, inuadens primũ conſpuebat Zenothemidi: deinde læua comprehenſum à barba, plagam in tempus erat illiſurus, ac ſenem fortaſſe necaſſet, ni Ariſtænetus dextram ſublatam retinuiſſet. Is mox tranſcenſo Zenothemide inter utrunq; medius aſſedit, ut eo ueluti muro dirempti, pacem iuter ipſos agerent. Hæc igitur dũ gerebantur Philon, equidem uaria meo cum animo uoluebam. Primũ illud ſtatim occurrebat: nullũ eſſe operæprecium, ſi quis diſciplinas perdiſcat, ni ſimul & uitæ rationes, ad id quod eſt optimum, accommodet atq; componat: cũ uiderem illos qui uerbis alios antecellerent, quàm factis ipſis ſeſe ridiculos exhiberent. Deinde & illud ueniebat in mentem, ne fortè uerum eſſet, quod uulgo plerique dictitarẽt, uidelicet eruditi-

Contentio et pugna philoſophorum.

Quomodo et quatenus philoſophandũ ſit, digreſſio.

eruditionem à recta ratione bonisq; inſtitutis abducere iſtos, qui ſolos libros ſpectarent, quiq; ſollicitudine curaq; quam illi adferrent, perpetuò tenerentur. Quandoquidem quũ ibi tam multi præſentes eſſent philoſophi, ne caſu quidem ullum erat cernere à peccando immunem. Verum alij faciebant turpia, alij dicebant turpiora. Neq; enim iam poteram eorum quæ fiebant culpam, uino autori imputare: mecum reputãs, cuiuſmodi eſſent, quæ Etœmocles, neq; cibo neq; potu etiamdum guſtato, ſcripſerat. Ita rerum uices præpoſteræ atq; inuerſæ uidebantur, ſiquidem uidiſſes idiotas illos ſumma cum modeſtia conuiuium agitantes, neq; uino petulantes, neq; indecorè ſeſe gerentes. At ridebant duntaxat & iam damnabant eos opinor, quos dudũ ſuſpexerant, ex habitu iudicantes eos alicuius eſſe precij. Contrà ſapientes illi, & in libidinem ferebantur, & conuicijs certabant, & ſupra modũ ſeſe potu cibisq; explebant: poſtremo uociferabantur, & ad manus uſq; conſerendas rapiebantur. Cæterum admirãdus ille Alcidamas, etiam meiebat ſub oculis omniũ, nihil reueritus fœminas. Ac mihi quidem, ſi quis hæc quæ in eo conuiuio gerebantur, rectiſſimè uoluiſſet conferre, ſimillima uidebantur iſis, quæ de Eride dea poëtæ fabulantur: nẽpe hanc, quòd non eſſet ad Pelei nuptias aduocata, malum in medium conuiuium abieciſſe, ex quo tam ingens apud Troiam bellum fuerit ortũ. Itidem Etœmocles mihi uiſus eſt epiſtola illa, quaſi malo quopiam in medium proiecta, non minus malorum, quàm Ilias habebat, excitaſſe. Neq; enim finem contentionis faciebant Zenothemis ac Cleodemus: quanquam medius inter utrunq; interceſſerat Ariſtænetus. Age, inquit Cleodemus, in præſentiarum quidem ſat eſt, ſi literas neſcire conuincamini: ſed craſtino die uos ulciſcar, quibus cõueniet modis. Reſpondemihi Zenothemi, uel tu, uel elegantiſſimus iſte Diphilus: qua tandem gratia pecuniæ poſſeſſionem inter indifferentia ponendam eſſe cenſetis: cum ex omnibus nil aliud ſpectetis, quàm ut ipſi quàm plurimum pecuniæ poſſideatis? Atq; ob id cauſę, ſemper apud diuites hæretis, fœneratis atq; uſuris incumbitis, neq; non mercede docetis. Rurſum cur uoluptatem deteſtemini, atq; hac de cauſa Epicureos in ius uocetis: cum ipſi uoluptatis gratia, turpiſſima tum facitis, tũ patimini: indignè ferentes, ſi quis uos non uocarit ad cœnam, rurſum ſi uocemini, non ſat eſt tantum uorare ut cibo turgeatis, niſi & famulis tantum donetis. Atq; hæc cum diceret, pariter & linteum reuellere conatus eſt, quod Zenothemidis puer tenebat, omni carnium genere refertum: planeq; futurum erat, ut apertum illud ac ſolutum medium in ſolum abijceret, niſi quia puer non omittebat è manibus gnauiter aduerſus trahentem retinens. Hic Hermon: Euge Cleodeme, reſpondeant qua gratia damnent uoluptatem, cum ipſi ſupra cęteros omneis ſtudeant uoluptati? Quin magis, inquit Zenothemis, tu Cleodeme, reſpondeto, quamobrem diuitias inter indifferentia numeres. Imò tu potius. Atque hunc ad modum diutius eſt altercatum, donec Ion capite tandem in apertũ prolato: Deſiſtite, inquit, Ego, ſi libet, ſermonum argumenta proponam in medium, conuiuio nuptijſq; digna. Vos porrò citra contentionem uiciſſim, & dicite & auſcultate: quemadmodum & apud Platonem noſtrum, alternis dicendi uicibus res ut plurimum agitatur. Id dictum probabant, cum omnes qui aderãt, tum imprimis Ariſtænetus atq; Eucritus, nimirum in ſpem erecti, fore ut eo pacto ab odioſis illis contentionibus diſcedi poſſet. Et Ariſtænetus priorem in locum ſeſe recepit, iam partam eſſe pacem ratus. Iamq; nobis inferebatur ea conuiuij pars, abſolutam cœnam uocãt, ſingulæ ſingulis aues, carnes aprugnæ, pulpa leporina, piſcis Tagenicus, placentę: breuiter illa, quæcunq; liberum eſt, ſeu uelis in aluum condere, ſeu domum aſportare malis. Apponebatur igitur non ſua cuiq; quadrula, uerum Ariſtæneto atq; Eucrito, eadem in parte menſæ, una ambobus communis, ita ut de ſua utriq; parte quæ ſe ſpectaret, eſſet edendum, aut tollendum. Deinde altera Zenothemidi Stoico, & Hermoni Epicureo, & his

Redit ad rẽ, & collatione amplificat.

his item inter ipsos communis. Deinceps Cleodemo atq; Ioni. Post hos sponso ac mihi. Porrò Diphilo duorũ pars apposita, propterea quòd Zeno iam discesserat. Hæc facito Philon, uti memoria teneas. Nam paulo pòst, ad intellectum narrationis erunt usui. PHIL. Meminero sanè. LVC. Tum Ion, primus igitur exordiar inquit, siquidem uidetur. Deinde ubi paulisper interstiluisset: Conueniebat, inquit, fortassis, ut apud eiusmodi uiros de ideis, atque incorporeis substantijs, deq; animi immortalitate sermo haberetur, uerum ne mihi contradicãt ij qui diuersam philosophiæ sectam sequuntur, de nuptijs dicam, ea quæ congruunt. Atque illud quidem optimum fuerat futurum, si nuptijs opus non haberemus, sed Platonis ac Socratis dogma secuti, à fœminarum commercio nos penitus abdicaremus. Etenim qui ita fecissent, ij demum ad absolutam illam uirtutẽ pertingere potuissent. Quòd si uiris omnino ducendæ sint uxores, ut eas iuxta Platonicam sententiam inter se communes habeant, uidelicet quo zelotypia uacemus. Hæc quum essent risu excepta, ut quæ nimis intempestiuè dicerentur, tum Dionysodorus: Non tu desines, inquit, barbarica ista nobis occinere? Nã ubi zelotypiam istam reperias, aut apud quem? At tu etiam hiscere audes, inquit, sterquilinium? Ad hæc Dionysodorus, opinor, iam erat cõuicia, quæ conueniebat, regesturus, uerum grammaticus Istiæus uir optimus ille: Desinite inquit, Ego uobis epithalamion recitabo, simulq; cœpit legere. Erant autem Elegiaci uersus hi, si satis memini:

Nuper Aristæneti in ædibus unica summo
Nutrita est studio diua Cleanthis hera.
Virginibus cunctis reliquis præstantior una
Vel potior Phœbe, uel potior Venere:
Salue & tu iuuenum ualidissime sponse ualentum,
Nereo prior, ac fortior Aeacida.
At rursum uobis hoc carmen sæpius olim,
Commune ambobus coniugiale canam.

Attentio & cataſceue ad ea quæ ſequũtur.

Hæc ita ut est consentaneum, risus est consecutus. Reliquum erat, ut cibi tollerentur. Iamq; tollebãt Aristęnetus, atq; Eucritus ex his quæ sibi fuerant proposita suam uterq; partem. Tum ego quę mihi, & Chereas item quæ sibi erant proposita. Eundem ad modũ Ion et Cleodemus. Porrõ Diphilus etiam Zenonis digressi partem tollere parabat: affirmans uni sibi ea fuisse proposita: atq; hac de causa cũ ministris dimicabat, ac uicissim inter sese trahebant manibus utrinq; in auem iniectis: non aliter quàm Patrocli cadauer hinc atq; illinc attrahere conantes. Postremo uicit ille, atq; abstulit, plurimũ interim risum præbens conuiuis: maximè cũ eam ob rem postea grauiter stomacharetur: perinde quasi atroci affectus iniuria. Iam uero Zenothemis atq; Hermon, qui pariter ut dictum est, accumbebant: alter superius, puta Zenothemis: alter infra hunc, reliqua quidem, quoniam æqualia fuerant apposita, citra pugnam sustulerant. Cæterũ auis, quæ iacebat ad Hermonis partem, erat altera paulò pinguior: idq; ita casu euenerat, opinor. Iamq; suam uterq; sublaturus erat, ibi Zenothemis (sed tu mihi nunc quàm maximè fac animum aduertas, iam enim ad ipsum negocij caput peruenimus) Zenothemis inquam, omissa ea quæ sese spectabat, eã quę ante Hermonẽ iacebat, tollere est aggressus: quæ quidem (uti iam diximus) erat pinguiuscula. At ille contrà nitens retinebat, haud sinens, ut ea in re potiores ferret. Inter hæc clamore coorto utrinq; in alterũ irruentes ipsis auibus facies mutuò cædebãt: ac barbis inuicem prehensis auxilio aduocabant: hic quidem Cleodemũ, puta Hermon: ille uero, nempe Zenothemis, Alcidamantem ac Diphilum. At cęteri quidem ad partes accesserunt, partim huius, partim illius, præter unũ Ionem, qui se se neutrũ atq; ancipitem seruabat. Cæterum illi inuicem conserti pugnabant, ac Zenothemis quidem scyphũ è mensa sublatum, eum qui corãm Aristæneto stabat, abiecit in Hermonem.

Altera pugna, atrocior paulò, superiore.

Atq;

Atq; hunc haud tetigit, aliò sed flexus aberrat.
Verum sponsi caput dissecuit, alto grauissimoq; uulnere. Itaq; mulierum coorta uociferatio, quæ medium in prælium insiliebant: cum primis autem aduleſcẽtuli mater, cum iam sanguinem eius aspexisset: præterea & spõsa metu territa, prosilijt. Inter hæc Alcidamas strennuum uirum præstitit, cum Zenothemidi ferret opẽ, et illiso suo baculo, Cleodemi quidẽ caluariam, Hermonis uero maxillam comminuit: ad hæc è famulis aliquot opitulari parantes, uulnerauit. Quanquam illi nihil his rebus territi cesserunt. Verum Cleodemus intentato digito Zenothemidi oculum effodit: tum admotus narem mordicus auulsit. Porrò Hermon Diphilum Zenothemidi suppetias ferre conatum, è sponda in terram præcipitem dedit. Sauciatus est & Istiæus grammaticus, dum interuentu suo eos studet dirimere: calice uidelicet in dentes illius illiso, idq; à Cleodemo, cum hunc Diphilum esse credidisset, non Istiæum. Iacebat igitur miser ille, iuxta suum ipsius Homerum, Sanguinem ab ore uomens. Præterea tumultus atq; lachrymarum plena undiq; erant omnia: dum & mulieres eiularent Chæreæ sponso circũfusæ, dumq; alij has studerent compescere. Porrò maxima malorum omnium pars erat Alcidamas, postea quàm semel ad suum rediisset ingenium, feriens, quicunq; fortè in ipsum incidisset. Neq; uero pauci in eo prælio cecidissent, scito, ni baculum is fregisset. Ego porrò iuxta parietem erectus assistens, spectabam omnia, neq; me ei negocio admiscebam, nimirũ Istiæi iam doctus exemplo: quàm esset periculosum eiusmodi conflictus uelle dirimere. Lapithas itaq; Centaurosq; uidisses, euerti mensas, effundi sanguinem, proijci scyphos. Demum Alcidamas subuersa lucerna, magnas induxit tenebras. Iamq; res, ut est coniectu facile, atrocior etiam multò esse cœpit, præsertim cum haud esset procliue, luminis copiam alicunde recuperare, sed multa interim ac sæua patrata sunt in tenebris. Põst ubi accederet, nescio quis lucernam tandem adportans, Alcidamas quidem repertus est tibicinæ uestem sustollens, uiq; cum illa congredi pugnans. Dionysodorus autem in alio quodam ridiculo facinore deprehensus est. Nam ut surrexerat, scyphus è sinu illius elapsus in solum decidit: postea excusans, aiebat, Ionem in tumultu calicem sublatũ sibi tradidisse, ne periret. Id ita factum, Ion admodum sollicitè quasi patronum agẽs asseuerabat. His rebus dimissum est conuiuium à lachrymis denuo in ridiculum exitum conuersum, idq; Alcidamantis, Dionysodori, atq; Ionis gratia. Porrò qui erant sauci, sublati sarcinæ ritu, foras deportabantur miseris affecti modis, maximè senex ille Zenothemis, pariter tum oculo tum nare mutilatus, enecari se præ cruciatu clamitans: adeo ut Hermon, quanquam ne ipse quidem expers malorum, nam huic duo dentes fuerant excussi, palàm attestaretur: Memineris inquiens, ô Zenothemis, ne posthac dolorem in medijs habendum ducas. At sponsus iã uulnere à Dionico curato, domum reuectus est fascijs reuincto capite, eidem imposito uehiculo, quo sponsam fuerat abducturus. Atque ita miser ille nuptias acerbas celebrarat. Deinde & alijs item Dionicus pro sua uirili remedium adhibuerat. Postremo postquam iam dormierant, asportati sunt, plerisq; medijs in uijs uomentes. Cæterum Alcidamas inibi remanebat. Neq; enim ualebant hominem extrudere, posteaquam semel sese in spondam abiecerat, atq; ibi transuersus accubuisset: Hic erat, ò bone Philon, eius exitus conuiuij, de quo rectissime illud dici possit, quod in fine Tragœdiarum nonnunquam accinitur:

Epilogus ebria Euripidis honestatis.

Sunt fortunæ uarij casus.
Plurima quæ haud speraueris unquam
Ea conficiunt numina diuũm.
Rursum quæ certò speraris,
Ea frustratò non contingunt.

Siqui-

Siquidem & hæc planè præter expectationem atque inopinatõ exierunt. Præterea & illud iam didici, non esse tutum, cui non sit opus, cum eiusmodi philosophis agitare conuiuium.

DE SYRIA DEA.

ARGVMENTVM.

ARgumentum operis ipse titulus indicat. Describit enim Syriæ deæ & templum, & sacra, & effigiem quoq;. Facto narrationis initio à collatione reliquorum templorum, sacrorumq;, quæ in Syria sunt. Ac primum quidem in genere commendat templum deæ huius, à sanctitate, miraculis, & opulentia. Deinde speciatim commemorat, & de origine eius, quando uidelicet, & à quibus conditum tradatur, & quæ nam ipsa Dea esse, à plerisque putetur. Posthæc de æde templi, à quibus ea extructa fuerit, quæ eius forma, qui situs sit. Item de signis ac statuis, quæ tum intra ædem, tum extra uisantur. Postremo autem & de sacerdotibus deæ, de lacu & piscibus sacris, ad quos simulachra deorum, ueluti per pompã quandam, uisendi causſa quotannis exeunt. Præterea & de panegyricis conuentibus, quæ ibi celebrentur, de Gallis & eorum ceremonijs, deq; sacrificandi ritu ac legibus, insertis suo loco & Antiochi, & Cõbabi historijs, quorum alter Stratonicen nouercam amauit: alter, ob euitãdam eiusdem rei suspicionem, sibiipsi uirilia præcidit. Atque in his nonnulla, ut uidelicet illa de arca Noë (quem Lucianus, ut cæteri Græci quoq;, Deucalionem hic uocat.) de Gallorum & sacerdotum purificatione, de uetito porcorum esu, et id genus alia ita tradantur, ut propemodum credi possit ex Iudæorũ obseruationibus ac sacris plerasq; illa transſumpta, sed tempore postea usuq; adulterata ac deprauata fuisse. Sine hoc populorum uicinitate atq; commercio factum demus, siue Barbari isti ad eorum exempla, quæ à Iudæis tunc, cum in Assyria captiui erant, uidebant fieri, suos quoq; ritus conformarunt. Assyriorum enim & hæc ciuitas fuit, in qua tã prodigiosa dea culta est, ea parte, quæ Cælesyria à Plinio dicitur, condita. Cuius nomen Stephanus quidem Hieram, hoc est, sacram absolutè, Strabo autem & Plinius iuncta uoce Hierapolim uocant, quod hic Lucianus, Ionica dialecto, qua per totam hanc descriptionem utitur, in polim Hieram, hoc est, ciuitatem sacram per Tmesim diuisit. Eandem autem & Bambycem ijdem, & Edessam, quod posterius nomen Strabo addit. & à Syris ipsis Magog, ut Plinius habet, appellari tradunt, ipsamq; deam, quam Lucianus simpliciter Syriam uocat, proprio nomine Atergatim, & à Græcis Derceto quoq; nominari scribunt. Cæterum de Atergatide, non alienum, opinor, fuerit etiam illa huc apponere, quæ apud Athenæum leguntur, quando & ipsa ad uberiorem intellectum eorum, quæ hic à Luciano dicuntur, nonnihil facere uidentur. Verborum eorum sententia hæc est: Antipater Tarsensis, inquit, professione Stoicus, libro περὶ δεισιδαιμονίας, hoc est, de religione, quarto, dici à quibusdam tradit, quòd Gatis Syrorum regina, ita gulæ dedita fuerit, ut per præconem edixerit, nequis piscem aliquem absq; Gatide comederet. Per ignorantiam igitur plerosq; Atergatim ipsam uocare, atq; à piscibus abstinere. Mnasias autem in secundo de Asia ita ait: Mihi quidem Atergatis uidetur regna adeo intolerabilis fuisse, ac multa duriter populis suis imperasse. Ita ut lege quoq; cauerit illis, ne quem piscem ederent, sed ad ipsam afferrent, eo quòd hoc cibi genere delectaretur. Atq; inde etiam in sacrificijs solenne hoc manſisse, ut quoties deam precarentur, pisces illi argenteos aut aureos offerrent, Sacerdotes uero etiam totà die ueros deæ pisces in mensa paratos ac coctos apponere, elixos pariter et assatos, quos ipsi postea sacerdotes deæ absumãt. Ac paulo pòst idem addit: Atergatis autem, quemadmodum Xanthus ille Lydus tradit, à Mopso quodam Lydo capta, unà cum filio Ichthye in lacu Ascalone contumeliæ causſa, submersa, & à piscibus deuorata est. Hæc Athenæus libro 8. Præterea neq; illud omittendum uidetur, quòd Edessam tradit Volaterranus, eam esse urbem, in quam Thobias olim filium suum, ad Gabelum quendam, apud quem pecuniam deposuerat, miſit. Quod, si uere ab illo traditur, eademq; Edessa & Hieropolis dicitur, ut Straboni placet, manifestũ ex eo iam apparet, & Iudæos ibi captiuos uixisse, & illorum obseruationum uestigia quoq; quædam eodem loco hæsisse. Sed hæc in medio relinquamus.

ἄτερ γάτης δ', id est, absq; Gatide, quæ uerba iuncta Atergatidis nomẽ faciunt.

Proœmiũ ab occasiõe loci

EST in Syria ciuitas, non longè ab Euphrate flumine, ut fertur aũt Sacra, et est quoq; sacra Iunonis Assyrię: cęterum nomen hoc, uidet̃ mihi non statim ab initio urbi, cum cõdita est, impositũ fuisse, sed antiquitus quidem aliud fuisse, postea uero, cũ sacra ibi magna subinde peragerentur, in hoc cognomentũ euasisse. De hac igitur ciuitate uenio dicturus, quæcunq; uidelicet in ipsa sunt. Dicam aũt & leges, quibus in sacris utuntur, & solẽnes conuentus, quos

Propositio.

celebrant, & sacrificia quę peragunt. Dicam aũt et quęcunq; de illis traduntur, qui templũ hoc consecrarunt, & de æde ipsa, quo pacto cõdita fuerit. Scribo autem Assyrius ipse existens, & eorũ quæ narro, alia quidem ipse corãm uidi, alia uero à sacerdotibus edoctus sum. Quæcunq; igitur antiquiora me sunt, ab ijs

Narratio præ collationem.

narrationem incipiam. Primi itaq; hominum, quos nos scimus, Aegyptij dicuntur & deorũ noticiam percepisse, & templa cõstituisse, lucosq; & conuentus solemnes ædidisse. Primi aũt & nomina sacra intellexerunt, & sermones sacros docuerunt. Deinde uero, non multo tẽpore pòst, ab Aegyptijs Assyrij doctrinam de dijs acceperunt, & sacra templaq; erexerunt, in quibus et simulachra posuerunt, & statuas dedicarunt. Antiquitus aũt etiam apud Aegyptios absq; simulachris & statuis templa erant. Et sunt in Syria quoq; templa, non multo

Hercules Tyrius.

Aegyptijs ætate posteriora, quorum ego plurima ipse uidi, Herculis uticq; æquę uum est, illud uidelicet quod Tyri est: non huius Herculis, quem Græci carminibus celebrant: sed quem ego dico multò uetustior est, & Tyrius heros. Est au-

Astarte.

tem & aliud templum in Phœnicia, magnum, quod Sidonij celebrant, Astartę ut quidem ipsi dicunt. Astarten autem ego puto Lunam esse. Cæterum ut mihi ex sacerdotibus quidam narrauit, Europæ illud est, Cadmi sororis. Hanc autẽ fuisse ferunt Agenoris regis filiam, & postquam amplius non comparuit, Phœnices ipsam templo honorarunt, & sermonem de ea sacrum euulgarunt, quòd uidelicet pulchra cum esset, Iupiter amore eius captus fuerit, & mutata in taurũ forma, rapuerit eam, & in Cretam inde abiens deportarit. Atq; hæc quidem etiam à cæteris Phœnicibus audiui, & nomisma quoq;, quo Sidonij utuntur, Europam habet insidentem tauro, Iouí uidelicet. Cæterum ipsam ædem non omnes confitentur Europæ esse. Habent autem & aliud templum Phœnices, non Assyrium, sed Aegyptium, quod ex Heliopoli in Phœniciam peruenit, quod ego quidem ipse non uidi, sed tamen magnum etiam hoc, & peruetustum est.

Venus Byblia

Porrò & Bybli uidi, templum magnum, Veneris Bybliæ cognomento, in quo & ritus quosdam in Adonidem peragunt. Cognoui autem & ipse ritus eos. Dicunt igitur factum illud, quo ab apro percussus Adonis fuit, in sua terra contigisse, & in memoriam rei, uerberantur annis singulis, & lamentantur, & ritus solemnes peragunt. Ac ipsis magni adeo luctus per totam regionem indicuntur. Postquam autem iam uerberandi, ac deplorandi finis factus est, principio quidem inferias Adonidi peragunt, perinde ac mortuo tum existenti, postea autem, sequenti die, & uiuere ipsum dicitant, & in aẽrem sursum mittunt, & capita detondent, quemadmodum Aegyptij, quando apud ipsos Apis mortuus est. Ex mulieribus autem, quæcunque tonderi non uolunt, talem pœnam exoluunt. Vnum quidem diem, ad quæstum corpore faciendum, prostant. Forum autem illud solum peregrinis exhibetur, & quod inde mercedis auferunt, hoc Venerí in sacrificium datur. Sunt autem ex Byblijs nonnulli, qui dicunt, apud sese humatum esse Osyrim Aegyptium, luctúsque & ritus hosce non Adonidi, sed Osyridi omnes fieri. Dicam autem & unde fidem eius rei sibi faciant. Caput unoquoque anno ex Aegypto Byblum defertur, septem diebus, quantum spacij ex illa in hanc est, enatans. Ac uenti ipsum ferunt diuina quadam remigatione. Vertitur autem nusquam aliò, sed solum Byblium

perfertur

perfertur, & eſt in ſumma, mirum quiddam. Et hoc quouis anno fit, quemadmodum & me præſente tũ Bybli, factum eſt, & caput ipſum ſpectaui è bapyro effigiatum. Eſt autem & aliud miraculoſum in terra Bybliorum, Fluuius quidam ex Libano monte, in mare defertur, fluuio nomen eſt Adonis. Hic quotannis cruore inficitur, & colorem amittit, & in mare exiens, ipſum quoque pelagus magna ex parte purpureum efficit, Byblijſq; lugendi tempus indicat. Fabulantur autem quòd illis tum diebus Adonis per Libanum ſaucietur, & cruor illius in aquam delatus, fluminis colorem mutet, eidemq; nomen præbeat. Atque hæc quidem uulgo dictitant. Cæterum mihi uir quidam Byblius, qui uera dicere uiſus eſt, aliam quandam huius rei cauſſam narrauit. Dicebat autem hoc pacto: Fluuius hic Adonis, ò hoſpes, per Libanum defertur. Libanus autem ipſe terram habet admodum rubeam. Venti igitur uehementiores illis tum diebus exorientes, terram in fluuium deferunt, quæ tum maximè minio ſimilis eſt, ea poſtea illum cruentum uideri facit. Atque ita rei huiuſce cauſa, haudquaquam cruor eſt, uti ferunt, ſed terra. Ac Byblius quidem tantum narrabat. Quòd ſi autem uera iſta dixit, mihi quidem uidetur, diuinus adeo etiam uenti, iſte tum ortus incidere. Cæterum aſcendi & in Lybanum ex Bybli, itinere unius diei, cum audiſſem ibi antiquum templum Veneris eſſe, quod Cinyras dedicaſſet. Ac uidi ſanè templum, eratq; peruetuſtum. Atque hæc quidem in Syria ſunt templa antiqua, & magna. Quæ cum multa adeo ſint, nullum tamen, quantum mihi uidetur, maius eo eſt, quod in Sacra ciuitate habetur. neque etiam ædes alia ſanctior, aut terra magis ſacra uſpiam eſt. Sunt autem & opera in eo præcioſa, & donaria antiqua, & miraculoſa multa, & ſtatuę religioſæ, & dij quoque ex ipſis manifeſtam adeo ſui ſignificationem dantes, Siquidem & ſudorem ipſis emittunt ſtatuæ, & mouentur, & oracula edunt. Et clamor ſæpenumero in æde coortus eſt, cum templum iam clauſum eſſet, multiq; audierunt. Iam uero & diuitijs inter ea, quæ quidem ipſe uidi, primũ atque præcipuum eſt. Nam multæ afferuntur ipſis opes, tum ex Arabia, tum à Phœnicibus & Babylonijs, & aliæ item ex Cappadocia, & quæcunq; Cilices afferunt, & quæcunque Aſſyrij. Vidi autem ego, etiam ea quæ ſecretò in æde poſita ſunt, ueſtes uidelicet multas, & alia, quæcunque argento, aut auro ſe orſim deputata ſunt. Nam feſta quidem, & ſolemnes conuentus haud ullis alijs hominibus æquè multa peraguntur. Porrò inquirenti mihi de annis, quã diu templum hoc duraſſet, & de dea, quam nam ipſi eam eſſe putarent, multi ſermones ferebantur, quorum alij ſacri tradebantur, alij aperti ac plani erant, alij contrà ualdè fabuloſi; rurſum alij Barbari, alij cum Græcis conſentientes, quos ego omnes quidem referam, haudquaquam autem approbo. Complures igitur Deucalionem Scytham illum tradunt templum hoc conſecraſſe, eumputa Deucalionem, cuius temporibus aquarum diluuium fuit. Cæterum de Deucalione, inter Græcos ſermonem, quem illi de eo referunt, audiui. Habet autem ſermo ille hoc pacto: Hanc hominum generationem, quæ nunc eſt, ab initio haudquaquam fuiſſe, ſed eam quæ tum fuit, totam interijſſe. Hos autem homines, qui nunc ſunt, ſecundi generis eſſe, eius, quod rurſus à Deucalione in tantam multitudinem excreuit. De illis autem hominibus, huiuſmodi quædam traduntur: Cum contumelioſi admodum eſſent, nefaria opera eos perpetraſſe. Neque enim iuſiurandum obſeruaſſe, neque hoſpites recepiſſe, neque ſupplicum miſertos eſſe. Ob quam rem maximam calamitatem ipſos mox conſecutam eſſe. Statim enim & tellus multam aquam effudit, & imbres magni fuerunt, & flumina ſolito maiora decurrerunt, & mare quoque in multum aſcendit, eo uſque, dum omnia aquis inundarent, atque omnes perirent. Deucalion autem ſolus hominum relictus fuit, in ſecundam uidelicet

Adonis fluuius.

Hactenus de ijs quæ in reliqua Syria ſunt, iã p adeptationẽ ad id, qđ Hieropoli fuit, accedit.

De ætate & conditore templi.

Deucalion. & de Diluuio.

generationem, prudentiæ simul & pietatis gratia. Seruatus autem fuit hoc pacto: Arcam quandam magnam, quam ipse habebat, impositis in eam & liberis & uxore sua, conscendit. Cæterum cum ipse ingrederetur, uenerunt eôdem & apri, & equi, & leonum genera, & serpentes, aliaq; quæcunque tellure pascuntur, bina ex unoquoque genere, cuncta. Ille autem recepit ad se omnia, atq; ea ipsum haudquaquam ledebant, sed magna inter eos, Ioue ita dispensante, concordia erat, unaq; in arca omnes nauigabant, quamdiu aqua superabat. Atque hæc quidem de Deucalione, Græci tradunt. De ijs autem quæ mox consecuta sunt, fertur alius quidam sermo, ab ijs qui Sacram incolunt ciuitatem, magna certè admiratione dignus: quòd in ipsorum uidelicet terra, hiatus quidam factus fuerit, ac totam illam aquam absorbuerit. Deucalion autem, ubi hæc ita facta sunt, & aras constituit, & ædem, supra hiatum illum, Iunoni sacram erexit. Ego uero etiam hiatum uidi, & est sub æde illa, admodum exiguus quidam. Verum autem antiquitus etiam maior fuerit, & nunc in tam paruum redactus sit, equidem nescio. Is utiq; quem ego uidi, paruus est: signum autem, quo fidem historiæ huic faciant, hoc peragunt: Bis uno quoque anno ex mari aqua in ædem defertur. Ferunt autem illam non sacerdotes modo, sed tota Syria, & Arabia, & qui trans Euphratem incolunt, multi homines ad mare descendunt, atq; omnes inde aquam afferunt. Ac primo quidem in æde effundunt illam, postea autem in hiatum defluit, recipitq; lacus ille quamuis exiguus immẽsam uim aquæ. Atq; hæc ita facientes, Deucalionem ritum ac legem templi istam instituisse ferunt, ad testandam cladis pariter & beneficij memoriam. Vetustior igitur sermo de templi origine talis quidem fertur. Alij autem Semiramidem, Babyloniam illam, cuius multa passim opera per Asiam extant, etiam hanc sedem consecrasse putant, cæterum non Iunoni, sed matri suæ, cui nomen Dercero fuit. Dercetûs autem imaginem in Phœnicia uidi, spectaculum planè peregrinum, altera quidem parte mulierem, altera uero, quãtum à femoribus ad imos pedes protenditur, in piscis caudam desinentem. At hęc quæ in Sacra ciuitate est, tota mulier est. Porrò argumenta quibus huic narrationi fidem faciunt, non ita clara habent. Pisces, rem sacram existimant, neq; unquam pisces attingunt. Deinde & aues, alias quidem edunt, columbam autem solam non edũt, sed hæc sacra ipsis est. Et quòd hæc ita fiunt, placet ipsis Dercetûs & Semiramidis gratia fieri: alterum quidem, quòd Derceto piscis formam habet: alterum autem, quòd Semiramis ad postremum in columbam uersa est. At ego ipsam quidem ædem Semiramidis opus esse, fortassis permiserim, Dercetûs autem sacram esse, haudquaquam credo, quando & apud Aegyptios nõnulli sunt, qui piscibus non uescuntur, idq; in gratiam Dercetus minimè faciunt. Fertur aũt & alius sermo sacer, quem ego à sapiente quodã uiro audiui: Quòd uidelicet ipsa dea, Rhea sit, templum autem Attæ opus. Porrò Attes, genere quidem Lydus fuit, primus autem sacrorum ritus quibus Rhea coleretur, tradidit. Ac quibus Phryges, & Lydi, & Samothraces in sacris utuntur, ea omnia ab Atte acceperunt. Postquam enim ipsum castrauit Rhea, uitam quidem uirilem agere desijt, formam aũt fœmineam assumpsit, uestemq; muliebrem induit. Atq; ita per omnem terram obambulans, & sacra peragebat passim, & quæ passus esset, narrabat, Rheãq; celebrabat. Inter quæ & in Syriam uenit. Cæterum cũ illi, qui trans Euphratẽ incolunt homines, neq; ipsum, neq; sacra eius reciperent, hoc in loco templũ constituit. Ac multa signa adsunt deæ, quæ ipsam Rheam uideri faciunt. Nam & leones ipsam ferunt, & tympanũ habet, & coronam in capite turritam gestat, qualem & Lydi Rheam effigiant. Dicebat aũt & de Gallis idem, qui in tẽplo sunt, quòd Galli Iunoni quidem haudquaquam, Rheæ aũt castrari soleant, & Attem imitentur. Cæterum hæc mihi cõuenientia quidem uidentur esse, uera aũt non, quoniam de castratione aliam quoq; audiui causam, multa hac fide digniorem.

II. Opinio.

Derceto.

III. Opinio.

Atten uocat, quẽ alij Atyn tertia declin.

Placens

Placent uero mihi hæc, quæ de templo dicunt, in quibus cum Græcis consentiunt, deam quidem Iunonem putantes esse, ipsum autem opus Dionysij, eius qui ex Semele natus fuit. Nam & Dionysius in Syriam uenit, eo uidelicet itinere, quo in Aethiopiam est profectus. Et sunt multa in templo eius indicia, quæ ipsum autorem comprobant. Inter quæ & uestes Barbaræ, & lapilli Indici, & Elephantorum cornua, quæ ille ex Aethiopia tulit. Etiam Priapi istāt in uestibulis, duo admodum magni, qui tali Epigrammate inscripti sunt: IIII. Opimio.

Hos posui Bacchus tibi Iuno nouerca Priapos.

Ac mihi quidem uel ista sufficiunt. Cæterum dicam & aliud, quo ritu uidelicet Dionysij sacra in æde peragant. Priapos Græci (quos Phallos ipsi dicunt) Dionysio erigunt, in quibus & tale quiddam portant, uiros puta exiguos ex ligno effigiatos, magna uirilia habentes. Vocantur autem Neurospasta hæc. Est igitur & hoc in templo illo. Nam ad dextram ædis partem, sedet exiguus uir ex ære factus, habens uirile magnum. Ac tantum de illo, quod ad conditores templi attinet, tradunt. Iam uero & de æde dicam, & de situ eius, quo pacto ædificata sit, & quisnam illam ædificauerit. Dicunt igitur ædem illam, quæ à principio fuit, haudquaquam eam esse quæ nunc est, sed antiquiorem illam quidem successu temporum collapsam esse, hanc autem quæ nunc est, Stratonices opus esse, uxoris regis Assyriorum. Videtur autem mihi Stratonice illa esse, quæ à priuigno amata fuit, cuius amorem medici industria deprehendit. Postquam enim ipsum ægritudo hæc inuaserat, dubius animi, propterea quòd illi malum hoc turpe uideretur, silentio rem premens, morbo decumbebat. Iacebat autem nullo quidem certo dolore affectus, uerunta men & color eius omnino immutabatur, & corpus indies marcescebat, Medicus autem, ut ipsum aspexit, nullū manifestum morbi indicium præ se ferentem, amorem esse morbum cognouit. Amoris autem occulti multa indicia sunt: oculi uidelicet languentes, & uox, & color, & lachrymæ. Quæ omnia cum ille in hoc animaduertisset, huiusmodi quædam facit. Manu quidem dextera adolescentuli cor tenebat: eos uerò, qui in domo erant, omnes intrò in cubiculum, ubi ille decumbebat, uocabat. Ille igitur, cæteris quidem ingredientibus omnibus, cum summa quiete iacebat: at ubi nouerca aduenìebat, tum demum & colorem mutare, & sudorem emittere incipiebat, tremoreq; corripiebatur, & ei cor subsultabat. Quæ cum ita fierent, manifesta amoris indicia medico præbebant. Ac ipsum hoc pacto sanitati restituit. Aduocato adolescentis patre, quì admodum tum filij causa sollicitus erat. Hic morbus inquit, haudquaquam morbus est, sed iniuria quædam. Nam ille quidem dolore neutiquam premitur, sed amor ipsum, & uæcordia tenent. Expetit autem ea, quæ illi haudquaquam assequi licet. Vxorem enim meam amat, quam ego minimè dimissurus sum. Atq; hac ille tum prudentia mentiebatur. Pater autem continuò precari cœpit: Per prudentiam ego te tuam, perq; ipsam medicinam obtestor, ne mihi perditum eas filiū. Non enim sua sponte hoc malo tenetur, sed morbus illi inuito hic accidit. Quare tu nequaquam æmulādo uelis luctum toti regno conciliare: néue medicus cum sis, hanc homicidij notam inurere medicinæ. Atq; hoc pacto ignarus ille, tamen precabatur. Alter autem respondens ei rursum: Nefaria, inquit, moliris, coniugem meam à me auferre quærens, & homini medico uim faciens. Tu uero quonam pacto ipse affectus esses, si quis uxoris tuę desiderio teneretur, quando nunc ista à me postulas? Tū ille ad hæc respondit: quòd neq; ipse uxori unquam parsurus fuisset, neq; filio salutem inuideret, etiam si nouercæ desiderio teneretur. Neq; enim parem iacturam esse, uxorem, ac filium amittere. Quæ cum medicus audisset: Quid igitur me, inquit, obtestaris. Etenim tuæ ille uxoris desiderio tenetur. Et quæ ego tibi modo dicebam, omnia falsa fuere. Adducitur itaq; hisce pater, ac filio quidem & uxorem relinquit, & regnum. Ipse uero in terram Babyloniam abijt, & ciui-

Quo nōie & imagunculæ uocātur apd Græcos, quæ fidiculis tractæ uel saltāt uel alios motus referunt.

De æde & eius ædificatione.

Stratonice ea Antiochi amor erga illā Medico nomē Herasistrato fuit, ut Valer. lib. 5. cap. 7.

tatem ſupra Euphratem, cognominem ipſi, condidit, ubi & mortem poſtea obiit. Atq; hoc quidem pacto tum Medicus amorem cognouit, & curauit. Stratonice uero hæc, cum adhuc priori marito cohabitaret, ſomnium tale uidit: Viſa eſt ei Iuno, iubere ædem illam in Sacra ciuitate extruere ſibi, &, ſi minus pareret, multa malaq; ipſi comminari. Illa uero, principio quidem nullam ſomnij huius rationem habuit. Poſtea autem, ut ipſam grauis morbus corripuit, & uiro uiſionem expoſuit, & Iunonem placare cœpit, ædemq; ſe illam condituram eſſe promiſit. Ac ſtatim ubi conualuit, maritus ipſam in Sacram ciuitatem miſit, cum ipſa autem unà & pecunias & exercitum magnum, partim ædificandi cauſa, partim etiam ſecuritatis gratia. Vocato autem quopiam ex amicis, homine adoleſcente, admodum formoſo, cui nomen erat Combabo: Ego te, inquit, Combabe, utpote probum ex omnibus amicis diligo maximè, & cum ob prudentiam, tū ob beneuolentiam erga me tuam, quam & præſtitiſti, laudo in primis. In præſentia autem opus mihi eſt magna fide: quare te uolo cū uxore mea hinc profectum, & ædificium abſoluere mihi, & ſacra peragere, & exercitui præeſſe. Cæterum ubi reuerſus fueris, magnis à nobis honoribus afficieris. Ad hęc igitur Combabus, ſtatim precari cœpit, multis obteſtans regem, ne ſe mitteret, neue ſibi crederet pecuniam, multò ſuis facultatibus maiorem: deinde & uxorem, & opus ſacrum. Cæterum illud formidabat, ne quando progreſſu temporis, zelotypia erga Stratonicen ipſi pareretur, ut quam ſolus inde abducturus erat. Cæterum ubi illum haudquaquam permouit, ſupplicare iterum cœpit, quo ſibi ſpacium ſeptem dierum permitteret, ac deinde, ubi ea perfeciſſet, quibus maximè opus haberet, ablegaret. Quod cum facile impetraſſet, domum ſuam abit, & procidens interram, huiuſcemodi quædam cum fletu eiulauit: O me miſerum, quo mihi hac fide? quo mihi autem uia iſta, quam nunc poſtremū aſpiciam? Adoleſcens equidem ego, & cum muliere formoſa proficiſcar? Hæc mihi magna uero calamitas erit, niſi omnem mali cauſſam à me amoueam. Quare neceſſe eſt, magnum peragere me facinus, quod mihi metum omnem hunc ſub leuet ac euret. Hæc ita effatus, ſe ipſum inutilem ac mancum reddidit, amputatisq; uirilibus, in anguſtū quoddam uaſculum ea incluſit, myrrha pariter et melle, aliiſq; odoramentis additis. Deinde ubi & annulo, quem geſtare ſolebat, obſignaſſet illud, uulnus curabat. Poſtea uero cū ipſi iam tempus uideretur, ut proficiſceretur, ad regem ueniens, multis aliis præſentibus dat illi pariter & uaſculum, & dicit in hunc modum: Hoc ego uaſculum, Domine, inter præcioſiſſima domi repoſitū habui, idq; in primis amabam. Nunc autem, quando magnum adeo iter ingredior, apud te deponam. Tu uero fac, ut tutum ac cuſtoditum mihi præſtes. Nam hoc auro potius mihi eſt, eodemq; precio cum anima ipſum æſtimo. Vt poſtquam rediero, ſaluum & incolume iterum recipiam. Ille uero acceptum altero quoq; annulo obſignauit, & quæſtoribus aſſeruandum & cuſtodiendum tradidit. Combabus igitur poſt illa ſecurum iter peragebat. Cæterum cum iam ad Sacram ciuitatē ueniſſent, ædem ſumma cura extruxerunt, atq; ipſis dum in opere ſunt, anni tres elabuntur. Intra quos illa, quæ Combabus tantopere metuerat, euenere. Nam Stratonice, poſtq; ille multo iam tempore cum ea conuerſaretur, amare illum cœpit, mox etiam grauiter in illum ex amore inſanijt. Et ferunt, qui Sacram ciuitatem incolunt, Iunonem eius rei cauſam extitiſſe. Ac Combabum quidem ut bonum uirum, haud quaquam latuiſſe, Stratonicen autem ultam eſſe, eò quòd non ſtatim ac facile ædem illam promiſiſſet. Porrò illa principio quidem modeſtè ac temperanter ſe gerebat, morbūq; celabat, poſtea uero ubi malum illi hoc in maius, quam ut tegi ſilentio poſſet, accreuit, manifeſtè adeo conficiebatur, flebatq; continuè, ac Combabam uocabat. Atq; illi tum omnia Combabus erat. Poſtremo aūt cum inopia conſilij, nullū huic malo remedium inueniret, honeſtam atq; idoneam compellandi illius uiā quærere cœpit.

Redit ad inſtitutam narrationem.

Alia digreſſio de Cōbabo, & amore Stratonices, & quo pacto ille pudicitiā & innocentiam ſuā redemerit.

cœpit. Proinde cũ alteri quidem ulli, amorem fateri abhorreret, ipſa autem aggredi illum coram uerecundia prohiberetur, huiuſcemodi quædam animo cogitare cœpit, ut poſtquam uidelicet uino ſeſe inebriaſſet, in colloquiũ cum illo ueniret. Pariter autem cum uino ingrediente, & loquendi fiducia accedit, & non impetraſſe, quod poſtularis, non ita magnus pudor eſt, ſed eorũ quæ aguntur, ſingula in obliuionem retrò abeunt. Poſtquam igitur apud ſe iſta conſtituerat, faciebat quoq; & cũ cœna peracta diſceſſiſſent, ad ædes, in quibus Combabus diuertebatur, ueniens, obteſtabaturq; illũ, & genua eius prehenſabat, & amorẽ fatebatur. Ille autem orationem eius ægrè ac difficulter admittebat, ipſumq; opus detrectabat, denicq; & ebrietatem illi exprobrabat. At uero cum illa neſcio quod magnũ malum in ſe ipſam facturam eſſe ſe minitaretur, adductus metu, totam illi rem manifeſtã fecit, & quicquid à ſe ipſe paſſus eſſet, enarrauit, ipſumq; opus in lucem protulit. Videns igitur Stratonice, ea quæ nunquã futura putaret, à furore quidem illo in præſens ita deſtitit, amoris aũt haudquaquam oblita eſt, ſed per omnia conuerſando illi, hanc quaſi quandam conſolationẽ amoris, cuius effectũ conſequi nequiuerat, quærebat. Eſt aũt amor hic in Sacra ciuitate, & etiam nunc durat, ut Gallos quidem concupiſcant mulieres, et uiciſſim Galli in mulieres depereant, neq; tamen quiſquã zelotypia ſiue æmulatione aliqua cõmoueatur, ſed ipſis res hæc in primis ſacra cenſetur. Porrò hæc in Sacra ciuitate circa Stratonicen ita geſta, regem haudquaq; latuere. Sed cõplures uenientes, accuſabant illos, & quæ facta eſſent, cõmemorabant. Quocirca dolore accenſus ab opere, quanquam adhuc imperfecto, Combabũ reuocauit. Aliq; aũt ſermonẽ quendam neutiquam uerũ recenſent, q uidelicet Stratonice, poſtquã ea conſequi, quæ experiuerat, non potuiſſet, ipſa ad uirũ ſcribens, Combabũ ultrò accuſarit, tanq; qui ad ſtuprũ ipſam ſollicitaſſet. Et quod Græci de Sthenobœa dicũt, & de Phædra Cretenſi, hoc idem & Aſſyrij de Stratonice confitentur. Ego quidem igitur neq; Sthenobœã credo, neq; Phædrã talia perpetraſſe, ſi modo Hippolytum Phædra uerè amauit, ſed hęc in medio, ita ut ſunt, relinquamus. Cęterum ubi nuncius in Sacram ciuitatẽ peruenit, Combabus & cauſam reuocationis agnouit, & animo fidente ad regẽ abijt: nã illi defenſio domi relicta erat. Ac uenientẽ ipſum continuò rex cõprehendi iuſſit, & in cuſtodia tenuit. Poſtea aũt præſentibus amicis, qui tũ quoq; unà adfuerant, quando Cõbabus emittebatur adductũ illum in mediũ, accuſare cœpit, adulteriumq; & intemperantiã uitę obiecit. Admodum autẽ grauiter cõmotus, & fidem inuocabat, & amicitiam, dicens, tripliciter Combabũ iniuriam feciſſe, ut qui & adulteriũ commiſiſſet, & fidem fregiſſet, & in deam impius fuiſſet, in cuius opere huiuſcemodi perpetraſſet. Multi autẽ aſtantes, coarguebant ipſum, quòd uidelicet manifeſtè uidiſſent, ipſos mutuo congredientes. Omnibus itaq; poſtremo uidebatur quàm primũ morte afficiendus eſſe Combabus, ut qui capitalia peregiſſet. Ille uero hactenus quidem ſtabat, nihil dicens. Poſtquam autem ad ſupplicium & cædem iam ducebatur, tum demum loqui cœpit, & depoſitum uaſculum repopoſcit, illud addens, quòd non contumeliæ, aut nuptiarum cauſſa interficeret ipſum rex, ſed quòd ea, quæ abiens apud illum depoſuiſſet, hoc pacto retinere cuperet. Ad hæc igitur rex, uocato quæſtore, iuſſit afferre ea, quæ cuſtodienda ei tradidiſſet. Ille ubi attulit, reſignato Combabus ſigillo, ea quæ incluſa fuerant, commonſtrauit, & quæ ipſe paſſus eſſet, expoſuit, atque ita dixit: Nimirum iſta, ò rex, ueritus ego, quando me primum ad hoc iter ſuſcipiendum mittebas, inuitus ibam, ac poſtquam magna neceſſitate à te compulſus fui, talia peregi, utilia quidem domino, mihi uero non ita felicia ac bona. At uero talis cum ſim, tamen contumeliæ in uirum coniugem accuſor. Ille autem ad hæc ſtupefactus, amplexatus pariter ipſum eſt, & dixit: O Combabe, cur magnum hoc malum perpetraſti? cur autem teipſum indigno adeo facinore ſolus uirorum deformaſti?

Non ita prorſum laudo hæc, ō infelix, qui talia quidem ſuſtinuiſti, qualia utinā neq; te pati, neq; me aſpicere unquam contigiſſet. Neq; enim iſta apologia mihi opus erat. Verūtamen quando deus quiſpiam hæc ita uoluit, principio quidem tibi ultio à nobis erit, mors uidelicet ipſorum ſycophantarū: poſtea autem maxima dona tibi uenient, aurumq; multum, & argentū immenſum, & ueſtes Aſſyriæ, & equi regij. Accedes autem ad nos inuocatus, neq; te quiſquam à noſtro conſpectu prohibebit, ne ſi cum uxore quidem unà concumbam. Atq; hæc quidem dixit pariter & fecit. Ac illi quidem continuò ad ſupplicium & cædem ducebantur, huic autem dona dabantur, amicicia q; hæc maxima conciliata fuit. Videbatur autem nullus Aſſyriorum amplius Combabo, neq; ſapientia, neq; felicitate ſimilis eſſe. Poſtea uero cum poſtulaſſet, ut ſibi liceret ædem, quantū eius reliquum erat, abſoluere, imperfectam enim ipſam reliquerat, rurſum mitebatur, ac ædem quidem ille abſoluit, & reliquam ætatem ibi peregit. Dedit autem illi rex, uirtutis pariter & beneficentiæ cauſa, ut æreus in templo ſtatueretur. Stat itaq; præmij & honoris cauſa in templo Combabus æreus, Hermoclis Rhodij opus, forma quidem mulieri ſimilis, ueſtitum autem uirilem gerēs. Feruntur autem & amici illius, ij qui maximè erga ipſum beneuolentia affecti fuere, in ſolatium eius, quod paſſus ille fuit, eiuſdem affectionis ſocietatem ultrò ſibi elegiſſe. Nam & ſeipſos caſtrarunt, & eandem cum illo uiuendi conſuetudinem tenuerunt. Alij autem inter ſermones ſacros, de hoc facto ita tradunt dicentes. Quòd Iuno, quum amaret Combabum, multis caſtrandi cupiditatem in mentem immiſerit, ne uidelicet ſolus ille ob uirilitatem amiſſam lugeret. Cæterum conſuetudo illa, poſtquam ſemel cœpit, etiam nunc manet, et multi quotannis in templo hoc caſtrantur, & emaſculantur, ſiue Combabum hoc pacto conſolantes, ſiue etiam Iunoni gratificantes. Caſtrantur autem illi, ueſtitum uero uirilem amplius non habent, ſed & muliebria indumenta gerunt, operamq; mulierum perficiunt. Cæterum ut ego audiui, refertur & huius rei cauſa in Combabum. Nam illi etiam hoc accidiſſe traditur. Peregrina quædam mulier ad ſolennem conuētum ueniens, cum uidiſſet & corpore formoſum eſſe, & ueſtem præterea uirilem habere illum, magno eius amore capta eſt. Poſtea autem ubi cognouit euiratum atq; inutilem eſſe, ſibi ipſi mortem conſciuit. Ob quæ Combabus mœrore affectus, quòd ea quæ ad Venerem pertinent, infeliciter illi cederent, ueſtem muliebrem induit, ne qua mulier poſthac eodem modo deciperetur. Et hæc cauſa eſt, cur Galli ueſte muliebri utuntur. Ac de Combabo quidem, tantum mihi dictum ſit. De Gallis autem iterum in ſequentibus mentionem faciam, puta de caſtratione ipſorum, quo pacto execentur, et de ſepultura, quali ſepeliantur: præterea & cuius gratia in templum non ingrediantur. Prius autem animus mihi eſt, & de poſitu ædis dicere, & de magnitudine, atq; igitur dicam. Locus quidem ipſe, in quo templum conſecratū eſt, modicus quidam collis eſt. Iacet autem in media quaſi ciuitate, cingiturq; muro duplici, quorum alter quidem uetuſtus eſt, alter autem non ita multò ante noſtram ætatem factus. Veſtibula uero templi uerſus Aquilonem uentum ſeorſim directa ſunt, altitudine centum propè paſſuum. In his & Priapi ſtant, quos Dionyſius dedicauit, trecentorum etiam iſti circiter paſſuum. In horum unum uir quiſpiam ſingulis annis bis aſcendit, habitatq; in ſummitate eius per tempus ſeptem dierum. Aſcenſus autem iſtius cauſſa, talis refertur: Complures quidem putant, quòd in ſublimi cū dijs ſermone conferat, & toti Syriæ bona ab illis poſtulet. Nam illos ex propinquo preces facilius exaudire. Cæteris autem placet, etiam hæc Deucalionis gratia fieri, in memoriam eius calamitatis, quādo homines paſſim in montes, & in altiſſimas arborum aſcenderunt, aquarum inundationem metuentes. Mihi quidem igitur etiam iſta non ſatis ueriſimilia uidentur. Exiſtimo enim certè Dionyſio ipſos etiam iſta facere. Coniecturam autem inde capio,

Redit ad rē, & de poſitu ædis commemorat.

De cōſcenſoribus Phallorum.

Phal-

Phallos (ſiue Priapos) quicunq; Dionyſio erigunt, in ipſis, etiam uiros quoſdam ligneos collocant, cuius id autem gratia, in præſentia non dicam. Videtur mihi itaq; etiam hic, ad imitationem lignei illius uiri aſcendere. Porrò aſcenſus iſte in hunc modum illi fit. Cathena longa ſeipſum pariter & Priapum circundat. Deinde aſcendit in ligna quędam ex ipſo Priapo prominentia, ſpacio, quantum ad ſummum capiendum pedem ſufficit. Aſcendens autem pariter & cathenam utrinq; attollit, hanc perinde ut auriga habenas, moderans. Quòd ſi uero quiſpiam iſtud non uidet, uidit autem eos, qui palmas conſcendunt, ſiue in Arabia, ſiue in Aegypto, ſiue alio aliquo loco, intelligit facile, quod dico. Cæterum poſtquam ad ſummum peruenit, aliam quandam cathenam, quam ipſe ſecum habet, demittens, longam quidem illam, attrahit ſurſum, quæcunque libet, ligna uidelicet, & ueſtes, & uaſa, ex quibus ſedem componens, perinde ac nidum aliquem, in illa ſe collocat, manetq; ad id tempus dierum, quod dixi. Multi autem uenientes, aurumq; & argentum, quidam etiam æs afferunt, deinde ante illum appoſitis atque ibi relictis illis abeunt, unuſquiſque nomen ſuum edentes. Aſtans autem alius quidam, ſurſum renunciat. Ille igitur accepto nomine, preces pro unoquoque facit, precando autem pariter & æreum quoddam tintinabulum pulſat, quod motum, grauiter atque aſpere ſonat. Dormit autem haud quaquam, nam ſi ſomnus ipſum capiat aliquando, Scorpius aſcendens, excitat ipſum, atque indigne afficit. Et hæc illi pœna ſomni propoſita eſt. Quæ igitur de ſcorpio tradunt, ſacra quidem ſunt, & dijs conuenientia: utrum autem uera ſint, dicere non poſſum. Cæterum quantum mihi uidetur, non parum ad uigilantiam conducit & cadendi metus. Ac de conſcenſoribus Priapi tantum dixiſſe ſatis eſt. Porrò ædes ipſa ad ſolem quidem aſpicit orientem. Forma autem & opere talis eſt, quales ſunt, quas in Ionia ædes ædificant. Baſis magna protenditur, altitudine duorum paſſuum, ſuprà quam ædes poſita eſt, aſcenſus autem in ipſam lapideus eſt, non ita longus, Verum ubi aſcenderis, admirationem quidem & porticus ante ædem non paruam præbet, ianuiſq; exornata aureis eſt. Intus autem ipſa ædes auro multo reſplendet, & tectum totum aureum eſt. Odorem autem effragrat diuinum quendam, qualis fertur & terræ Arabiæ eſſe. Ac tibi à longè aſcendenti, auram aſpirat admodum ſuauem, & ſi rurſus inde abeas, haudquaquam ceſſat, ſed & ueſtes tuæ in longum uſque eandem retinent, & tu in perpetuum quaſi quandam memoriam eius tecum referes. Cæterum ipſa ædes intus ſimplex non eſt, ſed & penetrale quoddam alterum intra ſe factum habet, in quod & ipſum aſcenſus modicus eſt. Foribus autem exornatum non eſt, ſed exaduerſo totum patet. In magnam igitur ædem, omnibus ingredi licet, in penetrale autem ſiue cellam illam ſolis ſacerdotibus, neque uero neque ijs omnibus, ſed illis tantum, qui diuini maximè ſunt, quibuſq; omnis cura & ſtudium, in templum impenditur. In hoc autem adyto ſimulachra deorum poſita ſunt, Iunonis uidelicet, & quem Iouem exiſtentem, ipſi alio neſcio quo nomine appellant: ambo autem aurei ſunt, amboq; ſedentes finguntur. Sed Iunonem quidem leones portant, Iuppiter autem tauris inſidet. Atque adeo & Iouis quidem ſimulachrum per omnia Ioui aſſimilatum eſt, & capite, & oculis, & ſedendi habitu: neque ipſum alteri, ne ſi uelis quidem, aſſimilare potueris. Iuno autem ſi propius contempleris, haudquaquam unius ſpeciei formam præ ſe fert. Nam in uniuerſum quidem, quod uerè dixeris, Iuno eſt. Cæterum habet quippiam, & Mineruę, & Veneris, & Lunæ, & Rheæ, & Nemeſis, & Parcarum. Ac altera quidē manu ſceptrum tenet, altera autem colum, & in capite radios gerit, & turrim, & cæſtū habet, quo ſolam Venerem, cognomento cœleſtē exornant: foris aūt & aliud illi aurū circumpoſitum eſt, & lapilli ualdè pręcioſi, quorū alij quidem candidi, alij

Scorpius ſæuicit.

Deſcriptio interioris ędis.

Simulachra Iouis & Iunonis.

Hoc eſt, Vrnam de qua ſuprà.

alĩ autem cœrulei, multi uero etiam rufi. Præterea autem & Sardonyches multi & Hyacinthi & Smaragi, quæ omnia afferunt Aegyptij, & Indi, & Aethiopes, & Medi, & Armenij, & Babylonij. Quod igitur maximè memorabile eſt, id dicam: Lapidem in capite gerit, qui Lychnis uocatur. Nomen autem illi dedit operis effectus reſpondens. Ab hoc multus fulgor noctu reſplendet, totaq; ædes ab eo, perinde atq; lucernis, collucet. Interdiu autem ipſum quidem lumẽ emarceſcit, ſpeciem autem præ ſe fert admodum igneam. Iam uero & aliud admiratione dignũ in ipſo ſigno deæ eſt. Si ex aduerſo ſteteris, ad te aſpicit, quòd ſi inde tranieas, uiſu te ſequitur, & ſi alius quiſpiam aliunde ipſam intuetur, eadem erga illum quoq; facit. Porrò in medio inter utrumq;, aliud quoddam ſimulachrum ſtat, aureum. Cæteris haudquaquã ſimile, formam quidem propriam non habet, aliorum autem deorum ſpecies gerit. Vocatur autem ſignum etiam ab ipſis Aſſyrijs, neq; illi nomen aliquod proprium poſuere: ſed neq; de generatione ipſius, neq; de ſpecie quicquam dicunt. Atq; ipſum alij quidem ad Dionyſium, alij ad Deucalionem, alij ad Semiramiden referunt. Quando enim & in uertice eius columba aurea inſidet, ob eam uidelicet rem tradunt Semiramidis illud ſignum eſſe. Proficiſcitur autem bis quotannis ad mare, ad afferendam aquam eam, de qua dixi. In ipſa autem æde ad ſiniſtram ingredienti, ſtat principio ſolium Solis, ipſius autem effigies non adeſt. Solius enim Solis & Lunę ſimulachra nõ exhibent, Cuius autem gratia faciendũ ita putent, didici id quoq; ego. Nam cæteris quidem dijs fas eſſe aiunt, ſimulachra fieri, neq; enim illorum ſpecies aut formas manifeſtas omnibus apparere, Solem autem & Lunam omnibus eſſe manifeſtas, neq; quenquam illos nõ uidere. Quare quam nã cauſſam illorum effigiendorum eſſe, cum in aëre appareant? Ac poſt ſolium hoc, ſignũ Apollinis poſitum eſt, non quale uulgo conſueuit fieri. Nam cæteri quidem omnes, Apollinem & iuuenem puant, & cum prima lanugine effingunt. Soli autem iſti Apollinis barbati ſimulachrum effigiant. Atque hoc facientes, ſibi ipſi laudi ducunt, Græcos autem reprehendunt, & alios, quicunq; Apollinem puerum fingunt, & colunt. Cauſſa uero ipſis uidetur inſcitia magna, eſſe, cur imperfectæ deorũ formæ ac ſpecies fingantur. Nam iuuenem eſſe ipſi adhuc imperfectum exiſtimant. Cæterum & aliud quiddam nouum Apollini ſuo affingunt. Soli enim Apollinem ueſtibus exornant. De operibus autem ipſius, multa quidem dicere poſſim, ſed tamen ea modo dicam, quæ maximè admiratione digna ſunt. Principio itaq; oraculi mentionem faciam. Atque oracula quidem multa tum apud Græcos, tum apud Aegyptios ſunt, multa autem & in Africa & in Aſia item multa, ſed illa quidem neq; abſq; ſacerdotibus neq; abſque interpretibus reſponſa dant. Hic autem Apollo & ipſe per ſe mouetur, & uaticinia ad plenum uſq; per ſe peragit. Modus autem eorum talis eſt. Poſtquam illi placitum eſt uaticinari, in ſede ſua primum mouetur, ſacerdotes autem ipſum cõtinuò in ſublime attollunt: quòd ſi non attollant, ille & ſudorem emittit, & ſe in mediũ etiam emouet. At poſtquam illi ſubeuntes portant ipſum, tum & illos ſecum agit, circum circa uertendo ſeſe, & ab alio in alium ſubinde tranſilit. Poſtremo princeps ſacerdotum ſupplicans, interrogat illum de omnibus rebus. Ille uero ſi quid non uult fieri, retrò recedit: contrà autem ſi quid approbat, agit in anteriorem partem geſtantes, perinde ac ſi currus habenas moderaretur: atq; ita illi colligunt oracula, & neq; ſacram rem ullam, neque priuatam abſq; hoc gerunt. Prædicit autem illis & de anno, & de tempeſtatibus omnibus, & quando amplius futuri non ſint. Prædicit item & de ſigno illo, quando proficiſci illud oportet, profectionem eam de qua dixi. Dicam autem & aliud, quod me præſente fecit: Sacerdotes, attollentes ipſum, ferebant: ille autem illos quidem in terra infrà reliquit, ipſe uero in aëre ſolus ferebatur. Porrò autem poſt Apollinem ſimulachrum Atlantis eſt. Deinde Mercurij, & Lucinæ, atq; hæc quidem intra

Solium Solis & Lunæ.

Apollo, & quo pacto uaticinetur.

ædem ita exornata sunt: foris autem ara quoq; posita est magna ærea, atq; ibi etiam alia simulachra innumera ærea regum & sacerdotum. Recẽsebo autem quæ mihi maximè memoratu digna uidentur. Ad sinistram ædis, Semiramidis signum stat, ædem ipsam dextera demonstrantis, Stat autem talem ob caussam: Hominibus quicunq; Syriam incolunt, legem illa tulerat, ut se, ceu deam colerent, cæterorum autem deorum, atq; ipsius etiam Iunonis nullam rationem haberent. Atq; illi tum ita faciebant. Postea autem ubi deorum indignatione & morbi uenerunt, & clades, aliaq; mala, ab insania destitit, seseq; mortalem agnouit, ac subditis iterum præcepit, ut ad Iunonem conuerterentur. Ob eam igitur caussam adhuc tali specie stat, indicans aduenientibus Iunonem colendam esse, seq; ipsam non amplius deam esse, sed illam confitens. Vidi autem & Helenæ simulachrum ibi, & Hecubæ, & Andromaches, & Paridis, & Hectoris, & Achillis. Vidi itidem & Nirei formam, filij Aglaiæ, & Philomelam, & Prognen, adhuc dum mulieres, & ipsum Tereum in auem iam conuersum. Præterea & aliud Semiramidis simulachrum, & Combabi, id de quo iam antea dixi, & Stratonices, admodum pulchrum, & Alexandri, ipsi illi simile. Iuxtà autem & Sardanapalus stabat, alia quadam forma, aliaq; etiam ueste exornatus. Intra septa autem templi, liberi ac diis consecrati pascebantur, boues magni, & equi, & aquilæ, & ursi, & leones, atque illi homines haudquaquam ledunt, sed omnes & sacri sunt, & mansueti. Sacerdotes autem ipsis multi eligantur, quorum alij quidem hostias mactant, alij autem libamenta afferunt, rursus alij Flammiferi uocantur, & alij aræ ministri. Mea autem ætate plures etiam trecentis ad sacrificia uentitare solebant. Vestis autem illis tota candida est, & pileum in capite gestant. Summus autem sacerdos alius ac nouus unoquoque anno surrogatur. Solusq; hic purpuream uestem gerit, & tiara aurea redimitur. Est autem & alia multitudo hominum sacrorum, tibicinum uidelicet, & fistulatorum, & Gallorum, & præterea mulieres furibundæ ac mente captæ. Sacrificium autem bis quotidie peragitur, ad quod omnes ueniunt. Iouí quidem igitur cum silentio sacrificant, neque cantantes, neque tibia modulantes. At postquam Iunoni primitias celebrant, & uoce modulantur, & tibijs canunt, & tintinabula pulsant. Ac de ea re planum mihi dicere nihil potuerunt. Est autem lacus ibi, non ita longè à templo, in quo pisces sacri aluntur, multi ac uarij. nascuntur autem ipsorum nonnulli admodum magni, atque ij nomina quoque habent, & cum uocantur, præsto ueniunt. Meis autem temporibus erat quidam inter ipsos aurum ferens. Cæterum in pinna, opus istud aureum ipsorum suspendebatur, atque ego illum sæpenumero uidi, & habebat opus illud. Altitudo autem lacus magna est, quanquam ego experimentum eius non ceperim. Dicunt autem etiam ducentorum amplius passuum esse. Cæterum in medio ipsius ara lapidea stat. Putares autem si eximprouiso uideres, & natare illam, & in summa aqua uehi, & multi ita existimant. Mihi uero uidetur columna subesse magna, aramq; sustinere. Semper autem sertis coronata est & odoribus crematur. Ac multi quotidie precandi caussa ad ipsam enatantes, coronas portant. Fiunt autem ibidem & conuentus solemnes maximi, uocanturq; descensus in lacum, quoniam in ijs ad lacum deorũ simulachra omnia descendunt: inter quæ Iuno prima aduenit, piscium gratia, ne Iupitet illos primus aspiciat. Nam si hoc fiat, ferunt omnes illos emori. Atq; ideo ille quidem uadit inspecturus. Iuno autem anteriore loco stans, & prohibet ipsum, & precibus obtestando, dimittit. Maximi uero conuentus ipsis illi sunt, quòd solenni instituto ad mare conueniunt: sed ego de illis, certum ac planum aliquid dicere nõ possum, neq; enim ipse eò ueni, neq; unquam profectionis istius, periculũ feci. Quę uero redeuntes faciunt, uidi, eaq; commemorabo. Vas unusquisque aqua repletum portat, idq; cera obsignatur. Nemo autem suũ ipse resoluens effundit, sed gallus

Quæ extra ædem sunt.

Semiramidis statua.

De Sacerdotibus.

Lacum extra templũ sacer

De Panegyricis conuentibus.

I.

II.

gallus quidam ſacer eſt, habitat autem ad lacum, qui poſtquam uaſa illorum accepit, & ſigillum inſpexit, mercede quoq; accepta, & uinculum reſoluit, & cera repoſcit. Et multæ adeo minæ ex hoc ſacro Gallo accumulantur. Atque hinc in ædem ipſi ferentes, poſtquam libarunt, ac ſacrificarunt, retrò domum reuertuntur. Feſtorum autem omnium, quæ noui, maximum incipiente uere peragũt, atq; illud pyram alij, alij autem facem appellãt. Sacrificium autem in eo tale perficiunt: Arbores magnas cedentes, intra ſeptum templi collocãt. poſtea autem adducentes capras & oues, aliaq; animantia bruta ex arboribus illis ſuſpendũt, inter hæc autem & uolucres, & ueſtes, & aurea, argenteaq; opera collocant. ac poſtquam omnia perfectè ac ritè compoſuerunt, deorum ſimulacra circum arbores portant, atq; exinde pyram accendunt, illa autem cõtinuò omnia crematur. Ad hoc feſtum multi homines adueniunt, cum ex Syria, tum ex circumiacentibus oris omnibus, afferuntq; & ſua quique deorum ſimulachra, & ſigna quæ ad imitationem illorum ſinguli facta habent. Diebus autem hiſce ſolemnibus, multitudo quidem ad templum congregatur. Galli autem frequentes, & ij quos dixi, homines ſacrati peragũt ſacrificia, uulneranturq; cubitibus, & inter ga à ſe mutuò uerberantur. Multi autem aſtantes ipſis tibijs accinunt, & tympana pulſant, alij autem diuinitus inſpirata, ſacraq; carmina cantãt. Atq; hoc opus extra ædem peragitur, neque ingrediuntur in ædem, quicunq; iſta faciunt. Hiſce diebus & Galli fiunt. Poſtquã enim cæteri tibijs canunt, & ſacrificia peragunt, ad multos alios interea furor iſte peruenit: & multi, qui ad ſpectaculum ſolummodo uenerant, poſtea eadem fecere. Recenſebo autem & quæ faciunt. Adoleſcens quicunq; fortè ad hoc paratus uenit, abiectis ueſtibus magna uoce in medium progreditur, atq; enſem diſtringit (Hæc autem multis annis, ut mihi uidetur, per hoc ſteterunt.) Accepto autem eo continuò ſeipſum ſecat, curritq; per urbem, & manibus ea quæ reſecuit, portat. In quamcunq; autem domũ hæc abijcit, ex ea & ueſtem fœmineam, & ornatum muliebrem accipit. Atque hæc quidem in caſtrationibus faciunt. Quando autem moriuntur Galli, haud quaquam eandem cum cæteris ſepeliendi rationem habent. Sed poſtquã Gallus quiſpiam mortuus eſt, ſocij ſublatum ipſum in ſuburbana efferunt. Ibi depoſito ipſo, & feretro quo elatus fuit, lapides ſupernè injiciũt: atq; hæc poſtquam fecerant, retro domum abeunt. Obſeruato autem ſeptem dierum numero, exinde in templum ingrediuntur. Nam ſi antea ac citius ingrediantur, nephas faciunt. Legibus autem ad hęc utuntur talibus. Si quis ipſorum, cadauer aliquod aſpexerit, illo die ad templum non accedit. Poſtero autem, ubi ſeipſum purgando luſtrauit, ingreditur. Eorum autem qui ex familia mortui ſunt, unuſquiſque non niſi poſt triginta dierum numerum, raſoq; capite, ingreditur. Antea uero quàm hoc fecerunt, fas illis introire non eſt. Immolant autem boues maſculoſq; & fœminas, præterea capras & oues, ſues autem ſolos pro ſceleratis habentes, neq; ſacrificant, neq; manducant. Alij autem eos non ſceleratos, ſed ſacros exiſtimant. Præterea ex auibus columba ipſis uidetur res ſanctiſſima eſſe, & ne tangere quidem ipſam fas habent. Quòd ſi quando inuiti etiam attingunt, ſcelerati & execrabiles illo tum die habentur. Ob quam rem & compaſcuæ ipſis ſunt, & ad domos ipſorum ueniunt, & plerunq; in terra paſcuntur. Porrò autem & illa dicam quæ ab ijs, qui ad conuentus ſolemnes ueniunt, factitantur. Vir quiſpiã quando primum in Sacram ciuitatem abit, caput ille quidem, & ſupercilia tondere ſolet, poſtea autem mactata oue, cætera quidem in fruſta concidit, & contiuatur, uellus autem humi ſternens, ſuper hoc in genua procumbit. Pedes autẽ & caput animantis, ſuo ipſius capiti imponit, & ſimul precando, poſtulat, ut præſens ſacrificium acceptum ſit, maiuſq; aliud in poſterum pollicetur. His ita peractis, caput ſuum corona induit, itidemq; aliorum omnium, qui eandem cũ ipſo uiam proficiſcuntur, atq; ita attollens ſe, ex terra ſua proficiſcitur, utens & frigi-

Redit ad Gallos, et de eorum caſtratione, & ceteris ceremoniis tradit.

De ritu ſacrificiorum.

dis

dis aquis, lauandi cauſſa pariter, & potus, & omnino humi quoq; dormiens. Ne que enim fas illi eſt conſcendere lectum, donec iter illud peregerit, domumq; ſuam reuerſus iterum fuerit. In Sacra autem ciuitate recipit ipſum publicus hoſpes ignotum. Certi enim uniuſcuiuſq; ciuitatis hoſpites ibi ſunt, & quod ex patria cuiuſq; uenit, id denuo apud ſe recipit. Appellantur autem ab Aſſyriis iſti doctores, quoniam ipſis omina exponunt & enarrant. Sacrificant autem non in ipſo templo, ſed poſtquam adduxit ad altare hoſtiam, libatione inſuper facta rurſus eandem domum ducit. Deinde uero ubi rediit, ſecum ipſe domi ſacrificat, & precatur. Eſt autem & alius quidam ſacrificandi ritus talis. Poſtquam animalia immolationi deſtinata coronarunt, ex ueſtibulis templi ea demittunt, illa uero præcipitata, ex caſu moriuntur. Quidam autem & pueros ſuos ex eodem loco demittunt, non tamen eodem modo quo pecudes, ſed in peram ſiue ſaccum incluſos, manu deducunt, Simul autem & acerbè increpantes illos, dicendo q̄ non pueri, ſed boues ſint. Certis autem notis compunguntur omnes, alij quidē in uola manus, alij autem in ceruice. Et inde eſt, quòd cuncti Aſſyrij notas inuſtas habent. Faciunt autem & aliud quiddam, in quo cum ſolis Græcorum Trazenijs conſentiunt. Dicam autem etiam quæ illi faciunt: Trazenij uirginibus & adoleſcentibus legem ſtatuerunt, ne quis ipſorum connubio ſeſe illigaret, priuſquam Hyppolito comas totondiſſent, faciuntq; hoc pacto. Idem igitur & in Sacra ciuitate fit. Ac adoleſcentes quidem, barbas ſuas conſecrant. Iuuenibus autem capillos ſacros à natiuitate uſq; conſecratos demittunt, quos poſtquam in templo ſunt, reſecant, & in uaſa depoſita, alij quidem argentea, multi uero etiam aurea in æde affigunt atq; abeunt, inſcripto uniuſcuiuſq; nomine. Atque hoc ego quoq;, cum iuuenis adhuc eſſem, feci, & in templo meus capillus adhuc meum nomen reſtat.

DEMOSTHENIS ENCOMIVM.

ARGVMENTVM.

ET hic titulus argumenti ſummā indicat. Eſt enim encomium Demoſthenis oratoris, ſed nouo quodā colore tractatum. Nō enim ſimplici uia, aut uulgatis laudādi rationibus, quæ à rhetoribus præſcribuntur, utitur, ſed illis quodāmodo poſtpoſitis et reiectis, à confeßione hoſtis, potißimā encomij partem abſoluit, hoc uidelicet ordine. Principio narrat, quo pacto, cum deambulatum iſſet, in Therſagoram poetam inciderit, encomium Homeri meditantem. Ibi igitur cum de Homero alter, alter autem de Demoſthene laudando inter ſe ageret, Therſagoraq; contenderet, longè difficilius eſſe Homerum laudare, quàm Demoſthenem: non quia id uerſibus faciendum eſſet, ſed quia ipſa materia locorum ſterilior foret, idem hoc ipſa re comprobare illum cœpiſſe. Eaq; encomij huius occaſio eſt, & quaſi quoddam operis proœmium. Fingitur itaq; exinde Therſagoras ſub comparatione quadam Homeri & Demoſthenis, & eorum quæ ad utriuſq; laudem, ab arte ſumi poßint, omnes eos locos percurrere, ex quibus cum perſona Demoſthenis, tū cæteræ uirtutes & res geſtæ amplificari poterāt. Quo loco & illud obiter uidere licet, quid in autorum lectione ſpectandum ſit, & quæ ratio in encomijs texendis potißimum ſequenda, Therſagora iſta omnia, quaſi digito, quod dici ſolet, indicante. Atq; hæc prior encomij pars eſt, quæ ex locis technicis, à Therſagora, homine poëta, perficitur, Altera autem ex atechnis, quæ uocant, ſumitur: ſed quā ſumma prudentia atq; arte Lucianus, utpote orator, ac ſerio agens tractaſſe ita uidetur. Interpellato enim ſermone Therſagoræ, ut qui in uulgatis, et in ſchola exerceri ſolitis rationibus uerſaretur: deinde et eorminis illius auſcultatione, ut fingitur, uicißim peracta, ipſe, accepto ab eodem Macedonicarum rerum cōmentario, in quo & acta Antipatri, & Demoſthenis quædam continebantur, ex eo reliquam inde orationem pertexit, illi uidelicet inſuper commemorando, quæ hoſtes quoq; de eloquentia Demoſthenis, de magnitudine animi eius, & de rerum geſtarum excellentia ſcripta atq; teſtata reliquiſſent. Quo argumento, neq; grauius aliud, opinor, neq; firmius quicquā afferri potuit. Eſt enim ea demū uera ac ſolida laus, quæ ab hoſte proficiſcitur. quippe, qui nihil laudaturus facilè in eo, quem odit, fuerit, niſi ad quod ipſe

uirtutis ac ueritatis natura compellitur: quæ eiusmodi sanè est. ut quod in se ipsa Antipater est, Honesta res, etiam apud hostes honestè ducantur, & uirtus laudem suam, ubinis locorum inueniat. Sed de hac re alibi dictum est.

A Narratione orditur, qua occasionem encomij exponit.

VM in porticu deambularem, exeunti ad sinistram die
paulò ante meridiem, fortè se mihi Thersagoras offert, ex
istimo eum pleriſq; nostrum notum esse, pusillus est, naso
aquilo, fere candidus, uirili specie. Hunc cum procul acce
dentem uiderem, dixi: Hic Thersagoras poëta est. Et in
terrogaui quorsum aut unde iret. Ille inquit, domo se huc
uenisse. Num inquam deambulandi gratia? Tum ille: O
mitte hoc interrogare, nocte intempesta surrexi, ut ad
Homeri natalem carmen ei dedicarem. Præclarè inquam, facis, quòd illi studes
gratiam institutionis referre. Hoc cũ instituissem, ait ille, huc ueni, neq; animad
uerti me deambulationem ad meridiem usq; produxisse. Tum ego: et mihi opus
est deambulatione. Sed ille multo antè, inquit, oportuit me illum salutare, mon
strabat autem manu Homerum, Scitis enim in templo Ptolomæi ad dexteram
collocatum esse, prolixa coma insignem, ad hunc, inquit, eundum mihi est, ut ei
salutem, ut orem, ut mihi magnam uersuum copiam largiatur. Ego contrà, in
quam, si quid uotis proficitur, & ego iam olim Demosthenis obstrepo, ut mihi
suppeditet orationem ad natalem eius ornãdum. Si igitur satis erit uota facere,
adiunge me tibi socium, nam commune inquit, lucrũ auferre cupimus. THER.
Ego inquit, habeo poëma lucubratum hac nocte & hodie, quod Homero pro
pter beneuolentiam dedicaturus sum. Nam diuino quodam furore commotus
ad poëticam rapior, ut iudicabis ipse. Gero enim mecum libellum in hoc para
tum, ut ostendam sodalibus, cum in aliquem ociosum incidero. LVC. O te feli
cem inquam, qui uideris mihi perinde facere, atq; aliquis, qui postquam cursu ui
cit in stadio, redit abluto puluere, ut oblectet se spectando, & cum luctatore ioca
tur, expectante ut iam in certamen uocetur. Cui respondet ille, at paulo antè, cũ
à meta procurrendum esset, non erat ocium ad iocandum. Sic tu uelut in cursu
poëtico uictor, facis me ludos ac delicias, metuentem stadij fortunam. THERS.
Scilicet ait ille ridens, quasi rem difficilem susceperis. LVC. Fortassis inquam,
Demosthenes uidetur tibi indignus, qui ad Homerum cõferatur, & uideri uis
in argumento graui, ac difficili posuisse operam, cum Homerum laudasti, me
uero existimas leue argumentum de Demosthene sumpsisse. THERS. Cauil-
laris inquit ille, nam ego nolim heroas illos inter se committere, tametsi magis
faueo Homero. LVC. Benè inquam, an non putas me Demosthenis magis fa
uere? Sed quoniam non recusas hac de re mecum colloqui, apparet te solam
poëticam admirari, & solutam orationem prorsus contemnere, sicut eques pe
ditem præteruectus aspernatur. THER. Tum ille, dij prohibeant, ne sic insa
niam, tametsi non leui furore opus est ijs, qui ad poëticas fores accedunt. Ve
rum & Oratoribus opus est afflatu quodam diuino, ad efficiendam orationem
non humilem aut frigidam. Nec enim hoc ignoro, ac sæpe me comparatio, cum
aliorum oratorum, tum Demosthenis cum Homero delectat, cum similẽ uideo
uim, acerbitatem & impetum. Vt Homerus Agamemnonem appellat uinolen
tum, ita Demosthenes in Philippi ebrietatem, saltationes, petulantiam inuehi
tur. Et quale illud est apud Poëtam: Vnum augurium optimũ est, pugnare pro
patria, tale illud est apud Demosthenem: Oportet bonos uiros bona cum spe
suscipere defensionem Reip. Et illud: Forsitan ipse senex deploret talia Peleus.
Simile est huic sententiæ: Quã grauiter ingemiscerent illi fortes uiri, qui pter
gloriã & patriæ libertatẽ in acie perierũt. Confero & magna ui fluentẽ Pytho
nis orationẽ ad hybernas niues, quarũ similis oratio Vlyssis esse scribit. Et illud

I. Encomij pars. Collatio Homeri & Demosthenis. et primo ad ingenij uirtutes attinet. et hic obiter obserua, quid in autoribus potissimum obseruandũ sit.

Ni

Ni foret hæc hominum natura obnoxia morti.

Simile eſt huic loco: Omnes homines natura morti obnoxij ſunt, etiamſi quiſpiam conetur ſe incluſum in caueam ſeruare. Denicq; infinitæ ſunt ſimiles utriuſque ſententiæ. Delectant autem me & affectus, tum uehementiores, tum leniores, & orationis uarietates, & metaphoræ tædium leuantes, & tempeſtiui ex digreſſionibus reditus, & concinnæ collationes, denique totius urbanitas orationis. Et mihi ſæpe uiſum eſt (neq; enim diſſimulanda eſt ueritas) plus eſſe grauitatis in Demoſthene caſtigante ſegniciem ſuorum ciuium magna libertate, q̃ in Homero, cum Achiuos Achaidas appellat. Et Græcorum Tragœdias grandiore ſono repreſentat, quã Homerus, qui fingit colloquia in mediis pugnis, & certamina iactu lapidis dirimit. Sæpe etiam apud Demoſthenem membra ſuos habent numeros ac menſuras, quales ſunt in poëtica. Sicut neque deſunt in Homero antitheſes, comparia, figuræ aſperiores aut candidiores. Nam ingenia uidentur ſua ſponte ſimiles uirtutes, etiam in diſſimilibus ſtudijs gignere.

Quare igitur tuam Calliopen aſpernarer? Quamuis autem hanc ualdè admiser, tamen mea cauſſa duplo plus habet negocij, quàm Demoſthenis encomium: non ob illam cauſſam, quia mihi carmen ſcribendum eſt, ſed etiam propter argumentum, nullam habeo materiam ſatis ſplendidam ad inchoandas laudes præter ipſam poëticam, cætera ſunt ignota, patria, genus, ætas: nam ſi hæc nota eſſent, nullæ extitiſſent inde diſſenſiones. Alij patriam ei aſſignant urbem Ionicam Colophona, alij Cumam, alij Chium, nonnulli Smyrnam, quidam Thebas Aegyptias, & innumeras alias. Patrem Mæonem Lydum aut fluuium, Matrem Melanopen, aut aliquam nympham, ſiquidem humanum genus ignoratur. Alij exiſtimant eum temporibus heroicis fuiſſe, alij Ionicis: nec ſatis conſtat, utrum Heſiodus ſit antiquior. Quidam etiam contendunt prius ei nomen Melliſſigenæ fuiſſe, quàm hoc quod nunc in uſu eſt Homeri. Nec de fortuna eius aliquid conſtat, de paupertate, de cæcitate, ut ſatius eſſet fortaſſe omittere iſta, cum ſint ignota. Valdè igitur anguſta erit Encomij materia, ſi nullæ res geſtæ, & carmen tantum laudandum erit, & ſapientia ex uerſibus æſtimanda. Tibi uero ampliſſima materia ad manum, & in promptu eſt dicendi de rebus certis & celebratiſſimis: tantum uerbis opus eſt, tanquam condimento ad obſonium parato. Quid enim non magnum & ſplendidum fortuna Demoſtheni conceſſit? Quid non celebratiſſimum? nonne patria Athenæ opulentæ & nobiles, & Græciæ propugnaculum? Quòd ſi mihi Athenæ contigiſſent, poëtica conſuetudine recitarem amores deorum, iudicia, commigrationes, dona, Eleuſinem. Porrò de legibus, iudicijs, concionibus, Pyræeo, coloniis, trophæis, terra mariq; partis, ne Demoſthenes quidem ipſe pro dignitate dixerit. Ex his magna mihi copia ſuppeteret. Idq; encomium non exiſtimarem prætermittendum eſſe, cum in præceptis laudationum hoc contineatur, ut laudes ex patriæ ornamentis cumulentur. Iſocrates Helenæ præconio inſeruit Theſeum, Poëtis uero conceſſa eſt maxima libertas. Sed tu fortaſſis irrideri te metuis, ſi initium orationis iuſto grandius ſit, & uereris ne quis iuxta prouerbium dicat: Epigramma maius eſſe calatho, Itaque etiamſi omittam Athenas, occurret pater præfectus claſſis, aureum, ut Pindarus ait, fundamentum. Nulla enim Athenis maior dignitas eſt, quàm præfectura claſſis. Quòd uero extinctus eſt Demoſthene adhuc puero, non eſt calamitas iudicanda, ſed gloriæ occaſio, retegens generoſam indolem. Iam Homeri inſtitutionem & ſtudia nuſquam legimus, ſed ſtatim oportet nos attingere poëmata eius, cum de educatione, deq; ſtudijs eius nullæ extent hiſtoriæ, Neq; licet fingere eum à Muſis accepiſſe poëticam, ſicut de Heſiodi Lauro ferunt, quæ ocioſis paſtoribus poeticam inſpirabat. Tu uero Calliſtratum habes, & longum & magnificum catalogum, Alcidamantem, Iſocratem, Iſæum, Eubulidem, Et cum innumeræ

II. *Collatio eorũ quæ perſonis accidunt, in quibus Demoſthenem præfert.*

Antitheſis Demoſthenis.

Patria.

Et hic obiter uide, qd in encomijs ſequẽdum.

Parentes.

Educatio & ſtudia.

illecebræ Athenis ad se inuitent, etiam illos qui sunt in custodia patrum, cumq; adolescētia per se procliuis sit ad uoluptatem, ac Demostheniliceret propter tutorum negligentiam uoluptates sequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, sed Aristotelis, Theophrasti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philosophari, duplicem amorem esse in animis humanis, alterum marí ortum, uarium, ferocem, scilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæstuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor est aurea cathena cœlo demissa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, sed bonum furorem immittit mentibus, quæ sunt cognatæ dīs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonsuræ, latebræ subterraneæ specuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili discere, exercere memoriam, adsuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare studia per diem & noctem. Vnde quis nescit, qualis exiterit orator Demosthenes? quomodo orationem uerbis & sententijs ornauerit, argumentis adsperserit affectus, quantus in copia splendor sit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parsimonia sit in uerbis & sententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leosthenes inquit, solum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuisse, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Callisthenes Aeschylum ait Tragœdias inter pocula scripsisse, cum uino incaluisset. At Demosthenes scribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis locus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demosthenem uero etiam scribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demosthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demosthene dicendi. qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed postea transibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adsecutus est: Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propris facultatibus ultrò factos, instructas naues, murum, fossam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, consilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidisset in magnitudinem rerum gestarum, cœpi ridere hominem supercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus gestis Demosthenis. At fortasse me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audisse de rebus gestis Demosthenis? THERS. Imò, ait ille, opus est nobis mutuo auxilio in scribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum nisi fortasse aliter affectus es, existimo tibi perstringi oculos fulgore Demosthenicæ gloriæ, nec posse te tam claram lucem inspicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, postea nescio quomodo recepi in manus, & paulatim assuefeci oculos, ne reformidarent aspectū, neue quis quam me accusare possit cæcutientem in sole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua causa facilior est, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare possimus, tota illa laus simul in animo concipienda est. Tibi uero cum totum Demosthenem consideras, ingens copia se offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec possis statuere quid primum sumere uelis, sicut delicati in Syracusanis mensis, aut auidi spectatores & auditores, cū uaria spectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potissimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud desilire, nec posse in una re cōmorari, cum te subinde alia ad se rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingenij ardens, tēperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ despicientia, iustitia,

De amore duplici ex Platonis sympo-sium.

Respublicæ gestæ.

Amplificatio rerū Demosthenis p dubitationē & coacerua-tionem.

iuſticia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. Fortaſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliſámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréſue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verum nõ erraueris quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hic ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare conſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationẽ apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quõd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſe quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poẽta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poẽma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum nõ facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quõd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partẽ uiam ſternit. Tacitè aũt et conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

illecebræ Athenis ad ſe inuitent, etiam illos qui ſunt in cuſtodia patrum, cumq; adoleſcētia per ſe procliuis ſit ad uoluptatem, ac Demoſthenī liceret propter tutorum negligentiam uoluptates ſequi, tamen continuit eum amor uirtutis ac doctrinæ, & duxit non ad Phrynæ ianuam, ſed Ariſtotelis, Theophraſti, Xenocratis, Platonis. Hic poteris philoſophari, duplicem amorem eſſe in animis humanis, alterum marinorum, uarium, ferocem, ſcilicet, uenereos fluctus in animo, qui mouentur exæſtuantibus cupiditatibus iuuenum, naturam planè marinam: alter amor eſt aurea cathena cœlo demiſſa. Hic non habet faces aut tela, quæ faciant lethalia uulnera, ſed bonum furorem immittit mentibus, quæ ſunt cognatæ dīs, incitantem ad natiuam & incorruptam pulchritudinis formam comprehendendam. Omnia hæc amori facilia fuerunt, tonſuræ, latebræ ſubterraneæ ſpecuum, corrigere linguæ uicia, actionem in ætate uirili diſcere, exercere memoriam, adſuefacere animum ad contemnendos populi fremitus, continuare ſtudia per diem & noctem. Vnde quis neſcit, qualis exiterit orator Demoſthenes? quomodo orationem uerbis & ſententijs ornauerit, argumentis adſperſerit adfectus, quantus in copia ſplendor ſit, quanta uis & impetus, quanta uerecundia & parſimonia ſit in uerbis & ſententijs, quanta uarietas figurarum. Itaque Leoſthenes inquit, ſolum illum ex omni Oratorum numero uiuam orationem habuiſſe, non fabricatam malleo. Non enim componebat orationes ebrius, ut Calliſthenes Aeſchylum ait Tragœdias inter pocula ſcripſiſſe, cum uino incaluiſſet. At Demoſthenes ſcribens aliquid, aquam bibebat. Et extat hac de re Demadis locus, qui dixit alios ad aquam dicere, Demoſthenem uero etiam ſcribere ad aquam. Et Pytheas inquit, orationem Demoſthenis lucernam olere. Hunc campum habes, ait ille, de Demoſthene dicendi, qui conueniet etiam ad meum argumentum, cum erit de poëtica Homeri dicendum. Sed poſtea tranſibis ad benefacta, & liberalitatem & dignitatem, quam in Repub. adſecutus eſt. Hic cum iret connecteretq; reliqua, plura dicturum ego interpellaui, ac ridens inquam. LVCI. Hauris ne modo tanquam balneator, ut reliqua oratione perfundas mihi aures? THERS. Etiam inquit ille, congiaria, ludos ex propriſs facultatibus ultrò factos, inſtructas naues, murum, foſſam, redemptos captiuos, uirgines dotatas, conſilia optima in Repub. legationes, leges. LVCI. Cumq; incidiſſet in magnitudinem rerum geſtarum, cœpi ridere hominem ſupercilia contrahentem & timentem, ne deficeret eum oratio de rebus geſtis Demoſthenis. At fortaſſe me, inquam, putas unum ex omnibus, qui eloquentiæ dederunt operam, nihil audiſſe de rebus geſtis Demoſthenis? THERS. Imò, ait ille, opus eſt nobis mutuo auxilio in ſcribendo, quemadmodum paulo antè dicebas. Verum niſi fortaſſe aliter affectus es, extimo tibi perſtringi oculos fulgore Demoſthenicæ gloriæ, nec poſſe te tam claram lucem inſpicere. Mihi quidem accidit hoc initio in Homero. Penè igitur abieceram argumentum, quia non potui intueri, poſtea neſcio quomodo recepi in manus, & paulatim aſſuefeci oculos, ne reformidarent aſpectū, neue quis quam me accuſare poſſit cæcutientem in ſole nothum gentis Homericæ. Quanquam tua cauſſa facilior eſt, quàm mea. Nam cum in Homero nihil præter poëticam laudare poſſimus, tota illa laus ſimul in animo concipienda eſt. Tibi uero cum totum Demoſthenem conſideras, ingens copia ſe offert, ut dubites huc ne an illuc te uertas, nec poſſis ſtatuere quid primum ſumere uelis, ſicut delicati in Syracuſanis menſis, aut auidi ſpectatores & auditores, cū uaria ſpectacula et carmina offeruntur, dubitant quo potiſſimum applicent animum. Itaq; opinor te ex alio in aliud deſilire, nec poſſe in una re cōmorari, cum te ſubinde alia ad ſe rapiant, uidelicet, natura liberalis, ingeniū ardens, tēperantia, eloquentia, magnitudo animi in rebus gerendis, multa & præclara facinora, fortunæ deſpicientia, iuſtitia,

De amore duplici ex Platonis ſympoſium.

Reſpublicæ geſtæ.

Amplificatio rerū Demoſthenis p dubitationē & coacerumationem.

iuſtitia, humanitas, fides, audacia, prudentia, ſingulæ actiones in Repub. For taſſe hinc intuens decreta, legationes, contiones, leges: inde claſſes, Eubœam, Megara, Bœotiam, Chium, Rhodum, Helleſpontum, Byſantium, dubitabis quo te potiſſimum uertas in tanta copia, cum in unaquaq; re emineat peculiare quiddam laude dignum. Vt igitur Pindarus alicubi dubitat, multa uidens ſibi propoſita eſſe, cum inquit:

Num mea Iſmenum Meliámue nympham,
Seu magis Cadmum, genus aut uirorum
Dentibus ſæui genitum Draconis
Carmina dicent?
Seu canam Thebas, celebréue pugnas
Herculis? ſeu Bache tuos honores?
Seu prius nunc Harmoniæ puellæ
Dicam hymenæos?

Idem tibi accidet, ut dubites, utrum orationes an res geſtas, aut eloquentiam, aut doctrinam, aut autoritatem, aut mortem uiri ſumas laudandam. Verum nõ errabis quicquid ſumes. Si ſolam eloquentiam elegeris, argumentum copioſum habebis. Hîc ſatis erit eum cum Pericle conferre. Nam illius fulgura, tonitrua, & aculeos relictos in animis audientium, fama tantum accepimus, ſed nullæ extant eius orationes. Quare conſtat eas præter actionem nullam habuiſſe ſolidam aut durabilem laudem, quæ promereretur admirationẽ apud poſteros. At Demoſthenis ſcripta extant, ſed hoc relinquam tibi dicendum, ſi hoc argumentum tractaueris. Si cõuerteris te ad mores eius, & ad res geſtas, poteris excerpere unum locum, aut ad ſummum duos, hi tibi ampliſſimam materiam ſuppeditabunt. Res enim ſunt ſplendidiſſimæ. Quõd ſi non uis totum argumentum pertractare, ſumes partem aliquam Homeri exemplo, qui heroas ex partibus laudat, prædicat pedes, aut caput, aut comam, aut ueſtes, aut clypeum. Et ne dij quidem huiuſmodi laudes aſpernantur, ſumptas à telis, arcu, clypeo, nedum ab aliqua corporis aut animæ parte. Beneficia uero deorum nemo complecti ſemel poteſt. Itaq; nec Demoſthenes ægrè feret, ſi uirtutes eius non comprehenderis una oratione. Nam ne ipſe quidem ſuas laudes omnes una oratione complecti poſſet. LVC. Hæc dicentem Therſagoram interpellaui. Ac puto inquam, hæc te narrare, ut eloquentiam tuam apud me oſtentes, cum initio tantum uolueris declarare, quantus poẽta ſis, nunc oſtendis etiam quantum in ſoluta oratione ualeas. THER. Tum ille: Volui, inquit, hoc argumentum percurrere, cum uiderem te ſegniorem eſſe, ſi tamẽ cura pauliſper remiſſa audires me poẽma meum recitantem. LVC. Ego uero reſpondi illum nõ facere operæ pretium, ac uide inquam, ne magis etiam perturbatum me dimittas. THER. Tum ille: Facile remedium erit, ſi nondum etiã tibi ſatisfactum eſt. LVC. At neſcis, inquam, quæ res me angat. Deinde ut medicus ignorans morbi genus, aliena remedia adhibebis. Tu enim inſtituiſti me iuuare tanquam rudem aliquem, & nunc primum ad hæc ſtudia accedentem, uerum hæc mihi iã olim detrita ſunt. Proinde remedia tua nihil ad meam ſollicitudinem faciunt. THER. At hoc inquit, remedium fuerit: Trita uia tutiſſima eſt. LVCI. Mihi uero diuerſum inquam, placebat. Aiũt Cyrenaicum quendam philoſophum ſe aurigantem Platoni oſtentaſſe ante Academiam, quõd in eadem orbita ſubinde duceret & reduceret currum, nihil deerrans, ut ueſtigia tantum unius perpetui curſus uiderentur. Ego contrà ſtudeo tritam uiam, & uetera ueſtigia effugere. Verum difficile eſt, nouam uiam relicta ueteri excogitare. THERS. Ad hæc Therſagoras ait: Placet igitur Paſſonis conſilium. LVC. Quod, inquam. Non enim audiui. THER. Tum ille: Ferunt quendam cum Paſſone pactum eſſe, ut equum pingeret uolutantem ſe, iſte currentem pinxit, & circa equum exuſcitatum puluerẽ,

Epanodos.

Eloquentia. I.

Res geſtæ. II.

Interpellatio qua ad ſequẽtẽ ac nouã encomij partẽ uiam ſternit. Tacitè aũt et conſiliũ ſuũ detegere uidetur, quo in hoc encomio ſcribendo uſus eſt.

Cumq; aſtaret apud pingentem ille, qui locauerat equum pingendum, & cum pictore expoſtularet, quia aliud pactus eſſet, exhibet pictor tabulam puero, & iubet inuertere, ac picturam illi oſtendere: ita uidebatur equus in tergo iacere, ſeq; uolutare. LVC. Feſtiuè inquam, uerum putas me tot annis non ſæpe conatum eſſe, ut materiam uerterem? Ego uero multifariam uerti ac reuerti, & uereor ne mihi ad extremum accidat idem quod Proteo. THERS. Quid nam ait ille? LVC. Hic fertur conſumptis omnibus formis, quas ſolebat induere, uidelicet, beſtiarum, plantarum, elemẽtorum, rurſus penuria peregrinæ formæ Proteus factus. THERS. Tu inquit ille, magis uarias formas excogitas quàm Proteus ut effugias meam recitationem. LVC. Ego uero inquam libenter præbebo me auditorem, & eiiciam curam excogitandæ orationis ex animo. Forſan enim cum lecto poëmate deſines partum tuum curare, me quoque parturientem adiuuabis. Itaq; cum peruiciſſem tandem, ſedimus in proximo ſaxo. Hic ego audio recitantem egregium poëma. At inter legendum repente uelut furore percitus, clauſo libro: auffer, inquit, mercedẽ huius auſcultatiõis, ſicut Athenis ſportulæ dabantur in concionibus ac iudicijs. Sed uide etiam atq; etiam, ut gratiam mihi habeas. Egó ne, inquam, gratiam habeam, cum nondum intelligam quid dicas? Verum quid eſt quod promittis? THERS. Incidi, ait ille, in domeſticos commentarios regum Macedoniæ, quæ res incredibilem mihi lætitiam attulit: quare librum illum non ſine magno negocio mihi comparaui, huius mihi in uenit in mentem. Continet autem cum reliquam interiorem Antipatri uitam, tum etiam quædam de Demoſthene, quæ cupidè lecturus uideris. LVC. Ego uero iam, inquam, refero gratiam pro Euangelio, dabo tibi operã reliquos uerſus recitanti, neq; dimittam donec promiſſum præſtiteris. Nam ut Homeri encomio magnificè me delectaſti, ita delectabis haud dubiè & Demoſthenis encomio. Poſtquã igitur perlegit reliquos uerſus, pauliſper ibi commorati ſumus donec pro poëmate debitas laudes rependerem. Deinde ad ædes Therſagoræ imus, ibi uix tandem reperit librum, ſed reperit tamen, quem ego accipiens domum redij: et cum legiſſem, decreui nihil mutare, ſed totam hiſtoriam uobis ad uerbum recitare. Non enim minor honos habetur Aeſculapio cum Aliſodemi & Sophoclis uerſus ei decantantur, ſi deſit nouum poëma ſacrificantibus. Et Baccho iam olim deſijt mos noua poëmata faciendi: ſed alijs compoſita non minorem gratiam merentur, his qui ea tempeſtiuè proferunt ad Bacchum celebrandum. Liber autem hæc continebat (licet enim mihi interdum addere commentarium. Narratio autem libri erit) Sic igitur ait, Antipatro indicatum eſſe quòd adeſſet Archias. Verum ſi quis adoleſcentium hoc ignorat, Archias fuit is cui rex mandauerat exules capere. Habebat & de Demoſthene mandatum, ut nulla ui adhibita perſuaderet ei, ut ex Calauria diſcedens, ad Antipatrũ ueniret. Porrò Antipater in tantã ſpem erectus anxiè expectabat Demoſthenis aduentum. Quare cum audiuiſſet Archiam ex Calauria uenire, mox iuſſit eum introuocari. Poſtquam ingreſſus eſt, ſed ipſe liber narret iſta. ARCH. Salue Antipater. ANTI. Quid ni ſaluus ſim ſiquidem Demoſthenem adducis. ARCH. Adduco ut potui, nam urnam adueho in qua ſunt exuuiæ Demoſthenis. ANT. Magna de ſpe deiectus ſum, quid enim mihi cum urna & oſſibus, ſi non cõtigit Demoſthenes? ARCH. Non fuit poſſibile rex uiuum in hoſtium poteſtatem redigere. ANTI. Cur non in Bœotia aut hic accepiſtis aurum ad eum corrumpendum? ARCH. Nos uero citius Byzantium ui aut machinis, quàm Demoſthenem auro expugnaremus. ANTI. Ego Parmenio, ſi quis Athenienſis in conſilijs Reipub. pluris facit me quàm patriam, huic argentum offerre ſoleo, amicitiam non offero. Si quis autem propter patriam mihi inimicus eſt, aduerſus hunc bellum gero, ut aduerſus arcem, mœnia, portus, foſſam. Admiror autem uirtutem, & urbem beatam eſſe duco, cui talis ciuis contigit. At proditores, cum eorum

Noua parãſcene Laudũ Demoſthenis

Alia confirmatio laudũ Demoſthenis à confeſſione hoſtis.

Videtur hic deeſſe quæpiam.

rum opera non indigeo amplius, perdere cupio. Illum autem incorruptum esse malim apud me habere, quàm equitatum Illyricum, aut quicquid est mercenariorum militum. Nec postpono his eloquentiam ac prudentiam talis uiri. Cum hæc ad Parmenionem dixisset, rursus mecum loqui cœpit. ARCH. Ego curaui diligenter eos, qui cum Diopithe Athenas missi sunt. ANTIP. Tu uero nobis ab Athenienſi duce aut milite metuis? Triremes, Piræeus, portus, nugæ sunt. Quid enim facerent homines in spectaculis, ludis, cõuiuijs uitam omnem consumentes? Si unus Demosthenes nõ fuisset Athenis, facilius potiti essemus urbe quàm Thebis aut Thessalia, dolo, ui, opprimentes & corrumpentes. Verũ unus ille uigilat in omnes intentus occasiones, & nostros obseruat impetus, & instructus est aduersus nostra consilia. Nunquam fallere neq; insidiando, neque agendo, neq; consulendo possumus. Hic uelut murus est aut scopulus obsistẽs, quo minus omnia primo impetu capiamus. Nam quantum in ipso fuit, non potuissemus Amphipoli, non Olyntho, non Phocensibus, non Pylo, non Cherroneso, non ora Hellesponti potiri. Ille inuitos incitat, et tanquam mandragora sopitos expergefacit, ac uelut secans & urens castigat ignauiam summa libertate, nihil ad gratiam dicens. Publicas pecunias quæ antea dissipabantur in ludis, cõfert in stipendium, conscribit classem, quæ penè perierat confusione ueterum tributorum. Et urbem, quæ iam nihil generosum cogitabat, tantum sportulas & sesquidenarios captabat, restituit in pristinam dignitatem, & excitauit fractos & abiectos ciues ad imitationem gloriæ maiorum, & rerum ad Marathonem & Salaminem gestarum. Et Græcos inter se societate & fœderibus deuinxit. Hic non potest falli, non arte decipi: corrumpi uero nõ magis potest, quàm Aristides à rege Persarum corrumpi potuit. Hunc igitur Antipater magis formidare oportuit, quàm omnes triremes & uniuersam classem. Quod enim apud ueteres Athenienses Themistocles & Pericles fuerunt, id nunc est istis Demosthenes, prudentia par Themistocli, magnitudine animi Pericli. Itaq; redegit in ipsorum potestatem Euboeam, Megara, oram, Hellesponti, Boeotiam. Et felicíter accidit, quòd Athenienses Charetem, Diopithen, & Proxenum, & similes quosdam præficiunt exercitui, Demosthenem uero domi retinent in suggestu. Quòd si hic in potestate haberet arma, naues, exercitus, occasiones rei benè gerendæ, & pecuniam, uererer ne de Macedonia iam periclitaremur. Nunc enim decretis tantum pugnans, nos undiq; adoritur, occupat, conficit pecuniam, exercitus. Sed cur non comprehendistis uiuum? ARCH. Cepimus uiuum. ANTI. Num in itinere extinctus est? ARCH. Non, sed in Calauria, ubi erat. ANTI. Forsan hoc accidit negligentia uestra, quia non benè tractastis hominem? ARCH. Imò non fuit in potestate nostra. ANTI. Quid ais? mera sunt ænigmata quæ dícis, uiuum cepistis, nec tamen fuit in potestate uestra. Non mandasti initio, ne quis ei uim afferret? ARCH. Nihil profuit, quòd nemo ei uim attulit. Hoc enim curæ nobis fuit. ANTI. Non accidit igitur uestra negligentia, sed fortasse uos ipsi interfecistis eum. ARCH. Non interfecimus: neq; opus erat ei uim afferre, cũ uerbis impetraremus, ut imperata faceret. Quid autem prodesset, si uiuum adduxissemus? Quid faceres de eo aliud, quàm quòd occideres? ANTI. Dij melíora Archia, non satis animaduertisti, aut qualis uir fuerit Demosthenes, aut quod meum sit de his iudicium. Sed putas perinde esse, Demosthenem inuenire, et hos proditores, qui malè perierunt: Himeræum, Aristonicum, Eucraten, qui nihil differũt à fluctibus, qui perpetuò huc atq; illuc agitantur, homines sordidi, qui per occasionem subitò in tumultibus inclarescunt, & ad leuem spem motus alicuius ualdè insolentes, ac superbi fiunt: uerum breui tanquam uesperíni flatus metu perterriti diffugiũt. Num símilem putas Demosthenẽ improbo Hyperidi? perfido assentatori uulgi? quẽ non puduit iniquo iudicio Demosthenem, ut gratiã apud uulgus iniret, circũuenire: & assentari multitudini, ea in re

Quæ hactenus recẽsuit uidẽtur uerba esse Philippi uel Alexãdri ad Parmenionem & Antipatrũ, quibus & illum ostendit eadẽ de Demosthene sensisse. Iã ergo ad propositũ redit, & cum Archia colloquiũ absoluit. Amplificatio à collatione aliorum.

eius ſtatim illos pœnituit. Etenim non multò poſt hanc calumniam, contigit ei reditus clarior reditu Alcibiadis. Iſtum autem nihil puduit, lingua inceſſere homines quondam amiciſſimos, quam conueniebat ei propter ingratitudinem præcidere. ARCH. Quid audio, non oderas Demoſthenem maximè omnium hoſtium? ANTI. Non, ſiquidem rationem habeam morum & fidei eius, & animi ubiq; integritatem, & conſtantiam. Nam honeſtæ res etiam apud hoſtes honeſtæ ducendæ ſunt, & uirtus ubiq; digna laude eſt. Neq; uelim eſſe deterior quàm Xerxes, qui Bulidi & Sperchidi Lacedæmoniis pepercit, propter admirationem uirtutis eorum, cum poſſet eos occidere. Ego uero, ſi quem alium Demoſthenem maximè admiratus ſum, tum quia bis cum eo Athenis congreſſus ſum, tum quia eius laudes ex aliis cognoui. Neq; uero tantum propter eloquentiam (ut arbitretur aliquis) magnifeci eum. Quanquam Python ad hunc collatus nullus erat, & Attici oratores ludus erant cum iſto congreſſi, tantum uincebar actione, ſono, compoſitione, ſententiarum luminibus, denſis argumentis, conciliandis & impellendis animis. Itaq; ualdè pœnituit nos conſilij, cum Græcos Athenas conuocaſſemus, ut Athenienſes obiurgaremus, freti promiſſis Pythonis. Sumus enim circumuenti Demoſthenis argumentis, qui erat inſuperabilis in dicendo. Sed hanc eloquentiæ laudem non duco in illo ſummam fuiſſe, erat enim organi uice, ſed magis admiratus ſum eum propter magnitudinem animi, & conſilij, & conſtantiæ, quam in periculoſiſſimis tempeſtatibus retinebat, nũquam cedens aduerſis rebus. At memini Philippũ de illo ſic ſentire, qui cum afferretur quædam contio, in qua Demoſthenes in Philippum inuectus erat, & Parmenio uehementer ſtomacharetur, & Demoſtheni cõuiciaretur, Hic uir inquit, dignus eſt, quem liberè loqui ſinamus. Nam huicuni omnium Græciæ oratorum nihil fertur expenſum in meis rationibus, cum quidem ego malim ei confidere, quàm naualibus ſcribis. Nullus eſt autem iſtorum, cui non inuenias in meis rationibus perſcriptum eſſe aurum, ligna, reditus, agros: at Demoſthenes claſſes armat, comparat exercitus, & ſubinde reparat. Talia dicebat ad me Philippus, tũc & ſæpe aliàs de hoc uiro. Et in quadam felicitatis ſuæ parte numerabat, quòd Demoſtheni non eſſet commiſſa ſumma imperij apud exercitum, cũ omnia ſua conſilia perturbarentur illius orationibus, quæ ex Athenis uelut arietes, uel catapultæ mittebantur. De pugna ad Chæroneã facta, nec poſt uictoriam deſijt prædicare, quantum hic uir creaſſet periculum ipſi. Ni ſi enim præter ſpem, inquit, propter ducum inſcitiam, & aciem malè inſtructã, & inſperatam fortunam, quæ multa nobis conficere ſolet, uiciſſemus, uno die non modo regnum, ſed & uitam meam, in diſcrimen adduxerat. Coniunxerat potentiſſimas urbes, coëgerat omnes uires Græciæ, Athenienſes, Thebanos, Bœotios, Corinthios, Eubœenſes, Megarenſes, & effecit ut periculum ſimul omnes ciuitates ſubirent, & mihi tranſitum in Atticam intercluſit. Tales erant huius de Demoſthene ſermones perpetuò, & cum diceretur ad eum quòd magnum antagoniſten haberet populum Athenienſem, reſpondebat ſe unum habere antagoniſten Demoſthenem. Nam quod abſq; Demoſthene ſit, Athenienſes ſimiles eſſe Aenianenſium & Theſſalorum. Et quando Legatos ad urbes mittebat, ſi quos alios miſerant Athenienſes, facile uincebat ipſe, ſed Demoſthene præſente, fruſtra inquit, ſe legatos mittere: Non enim poſſunt cõtra Demoſthenis eloquentiam erigere trophæum. Sic Philippus dicebat. Itaq; ego qui quidem longè inferior ſum Philippo, ſi cepiſſem talem uirum, num uelut bouem ad cædem abducerem? an uero potius in conſilium de toto regno Græciæ conſtituendo adhiberem? Nam initio natura ei benè affectus fui, propter res eius geſtas, ac magis propter Ariſtotelis teſtimonium, qui ſolebat eum ſæpe ad Alexandrum, & ad nos ducere. Et cum tot eſſent, qui ad eum uenire conſueuerant, neminem ſic admirabatur propter magnitudinem ingenij, temperantiam,

Occupatio, qua et eloquẽtiã eius extollit hoſtis, cũ ſuprà magnitudinẽ animi prædicarit.

Amplificatio teſtimonij Philippi.

Alia à teſtimonio Ariſtotelis.

rantiam, grauitatem, acumen, libertatem & tolerantiam. Vos inquit, Aristoteles similem putatis esse Demosthenem Eubulo, Phrynoni, & Philocrati, & comamini hunc quoq; pecunia corrumpere, qui uniuersum patrimonium in Athenienses priuatim & publicè contulit. Et quia nihil proficitis pecunia, minas ad hibetis, cum iste nihil dubitet pro patria mortẽ oppetere. Et si quid in uobis reprehendit, ægrè fertis. At ille ne populum quidem metuit. Non uidetis eum amore patriæ Rempub. gerere ac ducere, hanc administrationẽ tanquam philosophiæ ac uirtutis scholam quandam esse, quam non conueniat ad quæstum aut alias cupiditates conferre. Propterea Archia ualdè optarem mihi eius consuetudinem contigisse, ut consilio eius uti possim in præsentia, & audire uocem liberæ mentis, tot alioqui circunfusus assentatoribus. Ac mihi sanè uidetur hoc nomine reprehendendus esse, quòd uitam suam in discrimen adduxit, pro tam ingratis ciuibus, cum posset alios inuenire amicos fideliores & constantiores. ARCH. Alia quidem rectè dixisti, sed hoc frustra dixisses illi, adeo furebat amore patriæ. ANTI. Sic est, quid enim manifesta negem: sed quomodo mortuus est? ARCH. Magis etiam mireris eum si hoc scias. Nam & nos qui adfuimus, nõ minus obstupuimus, quã alij spectatores. Videtur enim iam olim apud se constituisse de hoc exitu uitæ, quod intelligi potest ex apparatu. Sedebat enim intus in templo, ac frustra superioribus diebus, cum eo collocuti eramus. ANTI. Quales fuerunt uestri sermones? ARCH. Multa humanissimè proponebam, promittebam ei ueniam abs te, non sanè expectans: non enim noram hanc tuam uoluntatem, sed arbitrabar te huic uehementer iratum esse, tantum ista dicebam persuadendi caussa. ANTI. Quomodo accepit ille uestram orationem? & nihil me celes. Vellem enim me corãm audiuisse: sed tu nihil omittas. Magna res est tanti uiri mores sub exitum uitæ contemplari, utrum spiritus defecerit, utrum expalluerit, an constantiam animi retinuerit. ARCH. Nullam significationem pauoris edidit. ANTI. Quomodo? ARCH. Suauiter enim risit, ac lusit in priorem uitam meam, dixit me ineptum histrionem esse tuorum mendaciorum, nec posse commouere spectatorem. ANTI. Itaq; non credens tuis promissis, desponditanimum. ARCH. Non, Quòd si audies reliqua, non tantum uidebis fidem non habuisse, sed etiam acrem obiurgationem attigisse. Dicam enim quia iubes. Nõ inquit, indignum est aut nouum, Macedonibus sic capere Demosthenem, ut Amphipolim, Olynthum, Oropum. Talia multa dixit. Adhibuimus enim scriptores, qui eius dicta exciperent. Ego, inquit, metu tormentorum, aut mortis non moueor, ut spe uitæ proposita promittam me ad Antipatrum uenturum esse. Sed si hæc uera sunt quæ dicitis, multò magis cauere debeo ne mens mea uideatur ab Antipatro corrupta, néue uidear deseruisse ordinem, in quo ad Græciæ defensionem collocatus sum, & transfuga factus, ad Macedones concessisse. Si mihi honestè est uiuere, [illegible] & Triremis quam instruxi, & murus, & fossa, meo sumptu facta, & [illegible]ibus Pandionis, cuius caussa ultrò ludos feci, & Solon, & Draco, & libertas conciuium, & liber populus, & decreta, & leges classium, & maiorum uirtus ac trophæa, & ciuiũ beneuolentia, qui me sæpe coronauerunt, & Græcorum autoritas, qui hactenus à me seruati sunt. Quòd si mihi uita debeat contingere alterius misericordia, quanquam id turpe est, tamen hoc beneficiũ malim accipere à meis ciuibus, quos redemi captiuos, aut à patribus, quorum elocaui filias, aut quibus donaui pecunias. At si me nec insularum imperium, nec mare defendet, petam ab hoc Neptuno auxilium, & ab hac ara, & à sacris legibus. Sin autem Neptunus nõ potest defendere immunitatem templi, nec pudet eum prodere Demosthenem Archiæ, moriar, nec mihi Antipater pro deo colendus erit. Liceret mihi amiciores habere Macedones quàm Athenienses, & frui felicitate uestra, si imitari uellem Callimedontem, Pytheam & Demadem. Liceret animum uel sero mutare, nisi uerecũdia Codri,

Transitio ad ea quæ sub mortẽ Demosthenis ab ipso acta.

Nam illi pro patria mortem obiere.

& filiarum Erichtei prohiberet. Non igitur uolui transfugam fortunam sequi. Honestum enim effugium mors est, quæ est extra omne periculum turpitudinis. Et nunc Archia, quantum in me est, non uolo dedecorare Athenas, seruitutem accipiens, abiecta libertate, in qua mori est honestissimum. Verum conuenit te meminisse Tragœdiarum, nonne grauiter dictum est?

Ex Euripidis Hecuba.

At illa iam moriens tamen
Decenter ut caderet cauebat sedulò.

Hoc cum fecerit puella, quanto turpius erit Demosthenì, præferre inhonestam uitam honestæ morti? ac obliuisci Xenocratis & Platonis disputationum, de immortalitate animarum. Addidit etiam quædam, inuectus in eos, qui calamitatem exprobrant. Verum quid attinet me nunc recitare, cum ego ad extremũ partim precarer, partim minas adhiberem, & blandeqs terrores miscerem. Ego inquit ille, persuaderi mihi paterer, si Archias essem: sed quoniã Demosthenes sum, peto ut ignoscas mihi, qui non consueui inconstans esse. Hic cum eum ui abducere uellem, idq; ipse sentiret, cœpit me irridere, & Deum aspiciens, ait, Archias putat tantum arma & exercitus præsidia uitæ esse, & meum apparatũ contemnit, quem expugnare neq; Illyrici, neq; Tryballi, neq; Macedones possint. Firmior est enim quàm ille murus ligneus, quẽ olim nobis Apollo respondit inexpugnabilem fore. Nam ut prudentia me in administratione Reipub. securum præstitit, ita me aduersus Macedones securum reddet. Nunquam formidaui Euctimonem, aut Aristogitonem, aut Pytheam, & Callimedõtem, aut Philippum, neque modo hunc Archiam formido. Cum hæc dixisset: Age, inquit, ne afferas mihi uiolentas manus, non enim prophanabo templum, quantum in me est, salutato deo sponte sequar. Ego sic sperabam facturum, cum ille manum ori admouet, neque ego suspicabar eum aliud facere, quàm orare deos, sed quid egerit, postea ex ancilla per tormenta cognouimus, diu eũ habuisse paratum uenenum, ut morte libertatem redimeret. Neq; extra templi limen peruenerat, cum lapsus inquit, hoc cadauer ad Antipatrum uehes, Demosthenem uero non uehes, non per. Et uidebatur suo more iuraturus, per illos qui in Marathone occubuerunt, sed ualedicens auolauit. Hunc ego finem Rex, affero expugnati Demosthenis. ANTIP. Demosthenis scilicet. O inuictum animum & beatum, quã generosum facinus. Prudentia est, in manu retinere libertatis possessionem. Sed decessit uicturus in beatorum insulis apud heroas, ut dicitur, aut in cœlum peruenturus, ut Deus factus comes sit Iouis liberatoris. Corpus uero nos remittemus Athenas, futurum honestius ornamentum patriæ, quàm illi qui in Marathone occubuerunt.

Bello Persico uidelicet, cũ ad Salaminem pugnatum est.

Mors Demosthenis.

DEORVM CONCILIVM.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

RVrsum hoc loco Lucianus, deorum gentilium uanitatem, atq; stultitiã, more suo deridet: hominumq; superstitionem tacitè reprehendit, qui ridicula adeo, atq; absurda de illis sibi ipsis persuadeãt, ac credant. Est autem festiuus quædam imitatio, qua ad exemplum Atheniensis Reip. concilium deorum haberi fingit, super iis uidelicet, qui ceu nothi ac peregrini in ciuitatem ac cœtum deorum irrepsissent. Accusatoris igitur uicem Momus, generalis deorum cæterorum sugillator, suscipit. qui principio quidem communi nomine in eos, qui partim ex dijs, partim ex hominibus nati, in cœlum recepti fuerant, tanquam nothos ac peregrinos inuehitur, præcipue uero Dionysium accusat, ut qui non solum ipse aduenitius in cœlo sit, uerumetiam alios quosdam barbaros & informes, numeroq; deorum prorsus indignos secum introduxerit. Atq; huius rei tanquam autorem & causam, Iouem quoq; in crimen uocat, quòd is cũ mulieribus mortalibus nunc hac, nunc illa specie transformatus, concumbat, ac postea ex illis procreatos liberos, inter deos referat, et in cœlo collocet. Itaque iam illius

exemplo

exemplo etiam dea cum uiris hominibus congredi cœpisse, ac liberos ex ijsdem sustulisse. Secundo autem loco eos, qui & Barbari, & ex solis hominibus procreati, pro dijs haberentur, insectatur, illorum indignitatem, cũ ob personarum ac linguæ fœditatem, tum ob ea, quæ ex eo, quòd in cœlum recepti essent, consecuta sint, exaggerans. Inter quos præcipuè Aegyptiorum absurditatem persequitur, quorum alij canum, alij boum, alij aliorum turpium atq; brutorum animantium specie colerentur. Postremo etiam philosophorum illa plausibilia, ac uulgò iactata nomina arripit: puta Virtutem, Fatum, Naturam &c. ut quæ non noua ac peregrina sint, sed ne usquam quidem existant. Quo loco & temporum suorum uicia, & philosophorum uanitatem simul notasse uidetur, ut qui uerbis quidem multa de uirtute iactarint, ipso autem opere, quiuis potius, quàm uirtutem & honestatem præstiterint. Quòd autem fati & naturæ quoq; meminit, eò pertinet, quòd cultus deorum paulatim sublatus fuit, quando homines à philosophis edocti, fato quodam, & naturali rerum ordine ac serie, non deorum benignitate fieri ac geri omnia, opinari cœperunt. Atq; ad hunc modum accusatione sua peracta, Momus Decretum quoq; à se compositum proponit ac recitat, quo ipso quoq; ad exemplum Athenensium psephismatum, qualia multa temporibus Demosthenis, & paulò suprà quoq; facta sunt, efficto, iubentur dij, cognitiones diuinitatis & originis quisq; suæ ad proximum concilium afferre, ut, qui peregrini & aduentitij reperti fuerint, è cœtu ac ciuitate deorum remouentur.

IVPITER.

E posthac clanculum consusurretis, ò Superi, neq; ad angulos conuersi, naurem alter cum altero colloquatur, indignantes multos parum dignos nostri symposij esse participes. Verum posteaquam coactum est concilium, quisque propalam in medium suam adferat sentẽtiam, & quæ accusatione digna sunt, accuset. Cæterum Mercurij præconium illud ex lege clara uoce promulgato. MER. Arrige aures, uocem comprime: Quis ex Dijs senioribus & perfectis, quibus permissum est, in concione uerba facere uoluerit? Ipsa deliberatio de inquilinis & hospitibus futura est. MOMVS. Ego Momus, ò Iupiter, si fandi copiam mihi feceris. IVP. Iam ipso præconio loquendi libertas tibi facta est, itaq; meo permissu nihil opus est. MO. Aio itaq; nonnullos nostrum uitiosè & improbè facere, quibus non satis est semet deos ex hominibus factos esse, nisi suos quoq; pedissequos & famulos nobis honore pares esse ostenderint, qua in re nil magnum aut iuuenile se fecisse existimant. Volo uero ò Iupiter, ut interrita loquendi libertas mihi concessa sit. Neq; enim aliter quæ sentio effari possim. Sed me omnes ex æquo nouerunt, quàm liberæ linguæ deus sim, & quàm nihil eorum, quæ parum honestè & decorè fiunt reticere soleam. Etenim omnia in reprehensionem rapio, ac propalam, quæ mihi optimè aut secus facta uidentur proloquor, neq; reformidans cuiusquam autoritatem, neq; præ uerecundia sententiam meam concælans. Quapropter & onerosus multis esse uideor, & natura sycophanticus, dum popularis quispiam et communis omnium accusator ab illis uocor. Sed enim posteaquam licitum est, atque ita iam proclamatum, & tu Iupiter cum libertate, loquendi facultatem mihi concesseris, nihil dissimulãter, tacitum aut præteritum dicturus sum. Multi sunt, inquam, non contenti, quòd ipsi in deorum concilium admissi, nostri contubernij sint participes, quodq; pari sorte nobiscum conuiuantur, præsertim cum ex dimidio homines eos esse constet. Adhuc etiam ministros suos & chori socios in cœlum subduxerunt, eosq; deos fecerunt asscriptitios. Et nunc æqualem cum alijs distributionem auferunt, & sacrificiorum consortes sunt, neq; pensionem in inquilinos constitutam nobis persoluentes. IVPIT. Nequid obscuris ambagibus inuoluas, ò Mome, uerum perspicuè & dilucidè, quæ sentis, eloquere, additis quoque nominibus. Iam enim in medium ita oratio tibi proiecta, ut multos pariter in suspitionem rapiamus, ac alium alio modo tuis dictis obnoxium insimulemus. Oportet uero liberum concionatorem nihil ob metum reticere. MO. Euge ò Iupiter, quan-

Exordiũ dialogi à re præsenti, & commonitione totius.

Præconium Mercurij ad exẽplar Athenicũ.

Vlla accusationis.

Exordiũ à præmunitõe

Generalis accusatio.

quandoquidem me ad linguæ libertatem cohortaris, fit uero hoc abs te animo prorsus regio & magnifico. Proinde nominatim quoque tuo iussu eosdem perstringam. Ille enim generosissimus Dionysius, semihomo existens, neq; à materna stirpe Græcus, sed Syrophœnicis cuiuspiã mercatoris, nempe Cadmi nepos, postea quam immortalitate donatus est, cuiusmodi quidem ille sit non dico, neq; mitram, neq; ebrietatem, neq; errantem eius incessum uituperabo. Omnes enim, ut opinor, uidetis, quàm mollis sit & effœminatus delitijs, dimidio insaliens, statim à summo mane merum spirans. Ille uero totam fratriam nobis induxit, & toto choro aduecto præsto est, deosq; declarauit & Pana, & Silenũ, & Satyros, agrestes quospiam & caprarios permultos, homines saltationi dedi tos, & forma monstrosa spectabiles. Quorum hic quidem gerens cornua, dimidia parte corporis capram referens, barbamq; profundam nutriens, parum ab hirco discrepat. Alter uero senex caluicio, & limis naribus deformatus, plurimum super asinum inequitans, genere Lydus est. Cæterum Satyri acutis auribus, & ipsi calui & cornigeri, qualia ferè hœdis nuper natis excrescunt cornua, Phryges quidam existentes. Sunt uero caudati omnes. Videte cuiusmodi deos nobis facit generosus ille? Mitto enim dicere quòd & duas mulieres adduxerit, alteram amicam suam existentem, uempe Ariadnen, cuius etiam coronam stellarum choro annumeratam addidit. Alteram uero Icarij agricolæ filiam. Et quod omnium est ridiculosissimum ô Superi, Erigones quoq; canem illum adduxit, ne tristicia afficeretur puella, si familiarem suum in cœlo non haberet, & eam quam in delicijs habuit cániculam. Hæc uero non uidentur nobis esse contumelioſa, quæq; nec insania nec risu careant. Audite etiam alios. IVP. Caue Mome quicquam dixeris, aut de Æsculapio, aut de Hercule. Video enim quo orationis tuæ impetu rapiaris. Etenim horum alter agit medicum, & ægrotos morbis leuat, estq; planè multis alijs anteferendus. At Hercules filius meus existens, non paucis laboribus immortalitatem adeptus est. Itaq; caue, ne hoſce accuſes temere. MO. In tui quidem gratiam tacebo, ô Iupiter, etsi multa dicenda habeam: atq; si nihil aliud, adhuc tamen signa igne inusta in corpore retinent. Porrò, si liceret & aduersum te dicendi libertate uti, multa haberem quę possim oratione reprehendere. IVP. Atqui in me maximè tibi licet dicere. Nunquid igitur & me ut deum inquilinum in ius uocas? MO. Equidem in Creta non tantum hoc audire licet: uerum aliud quoq; de te dictitant, atq; etiam sepulchrum tum commonstrant hoſpitibus. Ego uero neq; illis fidem habeo, neq; ex Achiuorum numero Aeginensibus subditicium te esse affirmantibus. Cęterũ quæ cum primis reprehensione digna sunt, ea in medium adducam. Enimuero horę delectorę principij, & concilij nostri Nothorę multitudine adulterandi causſam tu Iupiter adeo primus induxisti cũ puellis ac mulieribus mortalis cõditionis rem habere sustinens, ac alio subinde habitu ad eas deserto cœlo descendẽs. Itaq; per sæpe in metu sumus, ne quis te comprehensum facrificet, quoties taurus factus es. Aut quispiam ex auri fusoribus te conflatum perimat, quoties auri speciem indueris, ac nobis pro Ioue aut segmẽtum, aut armilla, aut inauris factus fueris. Sed ensm hisce semideis cœlum iam compleuisti, neq; enim aliter possum dicere. Estq; res planè absurdissima, si quis ex improuiso audierit Herculem in deorum numerum esse assumptum, Eurysthea autem qui illi imperauit, fatis functũ esse. Et Herculis templum cerni in proximo ministri existentis, Eurysthei uero illius domini sepulchrum. Et rursus ex Thebanis Dionysus deus factus est, eius autem consobrini nimirum Pentheus, & Actæon, & Learthus homines fuerunt omnium infelicissimi. Ex quo uero tu Iupiter semel illis hanc licentiæ ianuam aperuisti, & cum mortalibus commercium habere cœpisti, omnes tuum institutum imitantur. Neq; tantum dij tui sunt imitatores, sed etiam Deæ hac in parte tuum æmulantur ingenium. Quis enim ignorat Anchisen, & Tithonũ et Endy-

Descendit ad specie, & primo Dionysiũ accusat ut nothũ & peregrinũ, et peregrinos alios deorũq; cõui tuo magnos secum introducentem.

Occupatio, de Hercule & Æsculapio.

Accusatio ipsius Iouis, ut q causſã præbeat.

Amplificatio ab incõuenienti.

Alia ex cõsequentibus.

Endymiona, & Iasonem, & complures alios? Itaq; hæc mihi missa facienda uidentur, multi enim laboris esset hæc cuncta singulatim reprehendere. IVP. At uide Mome, ne quid de Ganymede dixeris. Malè enim me habebit, si adolescẽtem uerbis conturbaueris, affecto contumeliæ genere. MO. Proinde, neq; de aquila quicquam dicturus sum, quòd & illa in cœlo uersatur, regio sceptro insidens, ac tantum non super capite tuo nidificans, & Deus esse gestiens? Aut illã quoq; in Ganymedis gratiam præteribimus? Atqui, ò Iupiter, Attis ille, & Corybas, & Sebazius unde nobis tandem accersiti ueniunt? Aut etiam Mithres ille Medus, qui indumento Persico amictus, & tyara redimitus est, neq; græcã uocem sonans. Adeo, ut si quis illi nectar propinet, præbibentem non intelligat. Itaq; & Scythæ, & Getæ hæc uidentes nobis longum ualere iussis, ipsi immortalitate donant homines, suisq; suffragijs deos quoscunq; libuerit constituunt, non alia ratione quàm Zamolxis seruilis conditionis homo existens, diuinitatem adeptus est, & deorum numero asscriptus, haud scio quo modo nobis imposuerit. At sanè hæc omnia, ò Dij, adhuc mediocria, & aliquo modo ferenda sunt. Cæterum tu, ò canino rictu hians Aegyptie, qui syndone amictus es, quis nam esse gloriaris, ò optime, aut quo modo deus esse contendis latrando? Quid aũt sibi uult & Memphites taurus ille uersicolor, qui & precibus deueneratur, & respondet oraculis, neq; nõ prophetas habet? Pudet uero me ciconias percensere & Simias, & hircos, atq; his longè absurdiora, quæ nescio quomodo ex Aegypto in cœlum usq; cõscenderunt. Illa itaq;, ò Dij, quo modo sustinetis æquali uobiscum honore, aut etiam amplius adorari? Aut tu Iupiter, quo ferre potes animo, posteaquã arietis cornua tibi produxerint? IVP. Turpia profectò sunt quæ dicis de Aegyptijs. Attamen pleraq; illorum in se mystica complectuntur ænigmata, quæ non prorsus à profanis deridenda sunt. MO. Planè nobis Iupiter opus est mysterijs, ut deos, deos esse cognoscamus, & caninis capitibus prædictos, canes esse intelligamus. IVP. Mitte de Aegyptijs in præsens dicere, nos uero de his aliàs per ocium deliberabimus. Itaq; alios, si qui notandi supersunt, adducito. MO. Trophonium, ò Iupiter, & quod me præfocat Antilochum. Ille inquam, sceleste & matricidæ hominis filius uaticinatur in Cilicia, multa impudenter ementiens, & duorum obulorum gratia præstygijs incantans homines. Quocirca nõ amplius tu Apollo obuaticinij prædicationẽ haberis in precio, sed iam omnis lapis, & quæuis ara responsa dat oraculum petentibus, dummodo oleo perfusa fuerit, & coronas habuerit, & homine præstigiatore abundauerit, cuiusmodi iam permulti sunt. Iam etiam Polydamantis athletæ statua medetur febre laborantibus in Olympia, & Theagenis in Thaso. Quin Hectori quoq; sacra faciũt in Ilio, & è regione Protheſilao, nempe in Cherroneso. Ex quo igitur in tantum numerum subinde aucti excreuimus, magis in usu fuit periurium & sacrilegium. Et omnino nos despectui habere cœperunt rectè facientes. Et hæc quidem de nothis & suppositijs dicta esse uolui. Cæterum ego & peregrina nomina permulta audiens, eorum qui neq; degunt apud nos, neq; ullo modo possunt esse, admodum ò Iupiter, propter hæc rideo. Vbi enim gentium est multis modis iactata illa uirtus, & natura, & fatum, & fortuna? Intoleranda & uana rerum uocabula ab inertibus hominibus philosophiæ titulo semet uenditantibus excogitata. Quæ quanquam ipsorum commenta sunt, sic tamen simplicium animos persuaserunt, ut nemo amplius nobis sacrificare dignetur, certò persuasum habens, quòd, etiam si infinitas hecatombas nobis obtulerit, fortunam tamen nihilosecus ea facturam, quæ à fatis decreta sunt, & quæ sub initium cuiq; nascentium Parcæ fatalibus fusis adneuerint. Perlibenter itaq; te Iupiter interrogarem, ubi nam gentium tibi uisa esset aut uirtus, aut natura, aut fatum? Quòd enim & tu talia subinde in philosophorum disputationibus audias, mihi dubium non est, nisi fortasse quispiam surdis sit auribus, ut eosdem uo-

Occupatio de alia de Ganymede et aquila Iouis.

Alia accusatio deorum barbarorũ, quã etiã à persone & linguæ illorũ deformitate exaggerat.

Alia Trophonij et Antilochi et cæterorũ, q ex hominibus dij facti

III. Accusatio eorũ numinũ quæ à phis prædicantur, ut quæ prorsus nulla sint.

Conclusio. eiferantes inaudire neque at. Multa equidem adhuc dicenda superſunt, ſed finem uerborum faciam. Video enim quoſdam ob dicta mea dolenter perturbari, & iam ſibilare, maximè uero eos qui orationis libertate tacti ſunt. Itaq; pro cõcludenda oratiõe, ſi ita ſedet animo tuo Iupiter, decretum quoddam de illis iam conſcriptum legam. IVP. Recita. Neq; enim omnia abſurdè aut de nihilo reprehendiſti. Et ſanè multa ex illis inhibenda & coërcenda ſunt, ne in immenſum excreſcant.

DECRETVM BONA FORTVNA.

Ut hoc ad exemplũ Athenienſium pſephiſmatũ fictum. Sic enĩ et apud illos aliquoties de peregrinis urbe eijciẽdis ĩ ſenatu decretũ, legeq; latæ fuere, ut eũ alibi, tum ex orõnibus quibuſdã De moſthenis patet.

COncilio legitimè coacto, ſeptima die menſis inſtantis Iupiter cõſulatum agebat, Neptuno præſidem, Apollo præfectũ. Momus ſcribæ officio fungebatur noctu, & Somnus dixit ſententiam. Quoniam multi ex peregrinis non Græci tantum, uerumetiam Barbari, nequaquam digni exiſtentes cœleſtis Reipub. communi nobiſcũ participatione gothi & ſubdititij, haud ſcio quo nam modo etiam diij eſſe contendentes, cœlum angulatim compleuerunt, ita ut ſympoſium tumultuoſis turbis plenum ſit, obſtrepente paſſim diuerſilingui & undiq; accerſita multitudine. Defecit autẽ ambroſiæ & nectaris copia, adeo ut mna iam coëmendus ſit ſextarius, propter bibentium multitudinem. Sed enim illi, qua ſunt procacitate & immodeſtia, diijs ueris & antiquis loco motis, ſemet ipſi primis dignantur accubitibus præter omnem morem patrium. Ad hæc in terris quoq; ante alios honorari contendunt, uiſum eſt curię & populo, ut ad hyberna ſolſtitia cogatur in Olympo concilium: ſeptem autem ad cognoſcendum appoſiti eligãtur Diij perfecti, tres quidem ex curia ueteri, quæ Saturno regnante conſtituta eſt: quatuor autem ex duodecim, quorum in numero unus erit Iupiter Cæterum qui electi erunt arbitri, ipſi ad cognoſcendum cauſſas ſeſſum eant, dicto prius iuramento legitimo, nimirum Styge. At Mercurius proclamato præconio uniuerſos in contionem congreget, quicunq; in deorum cõcilium legitimè admitti poſtulant. Veniant autem illi adductis iuratis teſtibus, & certis generis iudicijs. Deinde illi in unum locum commeant, uerum arbitri accuratè expendentes, aut deos illos declarabunt, aut ad ſua ſepulchra & maiorum tumulos ablegabunt. Si uero quiſpiam ex obſcuris & reprobatis comprehẽſus fuerit, & ſemel ab arbitris cõdemnatus, in cœlum aſcenderit, ille per præceps in tartarum corruat. Præterea quiſque exerceat ſua commercia, neq; Minerua rei medicæ intenta ſit, neq; Aeſculapius datis oraculis uacet, aut ſeruiat, neq; Apollo tanta ſoli ſibi obeunda uendicet, ſed una re quapiam electa, aut uatem, aut cytharœdũ, aut medicum agat. Porrò autem philoſophis dicetur, ne noua ſub inde fingendo comminiſcantur nomina, neq; de ijs quorũ imperiti ſunt, nugentur. In quorumcunq; autem honorem aut cultum templa, aut ſacra conſtituta ſunt, illorum imagines ſubuertãtur, earumq; loco aut Iouis, aut Iunonis, aut Apollinis, aut alterius cuiuſpiam erigatur. Illis autem urbs congeſta terra ſepulchrum accumulet, & aræ loco ſtatuam reponat. Quòd ſi quis præconio dicto audiens eſſe uoluerit, arbitrorumq; examen & cenſuram ſubire recuſarit, ille in dicta cauſſa condemnetur. IVP. Iuſtiſſimum equidem decretum eſt iſtud ô Mome, & qui ſuffragatur, huic manum protendat. Atqui potius ita fiat. Complures enim noui futuros, qui ſua non ſunt adiecturi ſuffragia, uerum in præſens abite. Cæterum in concionem accerſiti à Mercurio, uenite adferentes unuſquiſque cognitiones claras, & manifeſtas comprobationes, matris & patris nomẽ, & unde oriundus ſit, tum quomodo diuinitatem adeptus ſit, adhæc tribũ quoque & curiales. Verum enimuero qui præſto non fuerit, parum curæ erit arbitris, tametſi ille in terris ingens delubrum habuerit, ac homines eundem deum eſſe exiſtimauerint.

CYNICVS.

THOMA MORO INTERPRETE.

ARGVMENTVM.

Disputatio est Luciani ac Cynici, qua alter Cynicam uitam ut sordidam atq; ferinam, & à natura hominis abhorrentem reprehendit, alter ut frugalem & modestam, & uirtuti maximè conuenientem defendit. Luciani argumenta sumuntur à modo & descriptione uitæ uictusq; Cynicorum, quòd illi ut mendici incedant, ut canes, quibus uis reiectamentis uictitent, et ut feræ, nullas certas sedes, nulla certa habitacula teneant: deinde & contra naturam faciant, quæ ob id omnia crearit, ut illis ad corporum alimenta, defensionem & uoluptatem quoq;, utamur, quæ cum illi contemnant ac negligant, ipsam naturam ac Deum negligere atq; contemnere uideri. Contrà autem Cynicus à finitione opulentiæ & inopiæ, ostendit se neq; mendicum esse, neq; quicquam sibi deesse. Deinde quòd alter de natura, & rebus omnibus ad usum nostrum creatis affert, id similitudine quadã diluit, Et primo, quod ad uictũ attinet, ostendit, ut in cõuiuio lauto, non omnia ab omnibus arripi et uorari, sic neq; in rebus creatis omnia ab omnibus usurpari conuenire, alia ægrotantibus & imalidis, alia ualentibus & robustis magis accommoda esse. Atq; eo loco m diuitias, ut quæ magna molestia, multisq; periculis pariuntur, deinde & ipsæ uicissim multorum malorum causæ sint, inuehitur. Et quod alter de Cynicis usurparat, hoc in Diuites ipse retorquet, uidelicet, quòd contrà quàm à natura omnia creata ac facta sint, ipsi illis utantur. Deniq; uitam suam etiam deorum exemplo atq; autoritate comprobat. Deinde uero, quod ad habitum & cultum pertinet, ostendit ea quoq; parte naturam magis sequi sese, quàm diuites, ex officio & fine uestium, cæterarumq; id genus rerum. Nam se, quatenus usus postulat, illis uti: cõtrà diuites, ut cinædos & mulieres incedere, glabros & delicatos, & perinde, ut torrente aliqua, sic libidine sua præcipites ferri. Postremo etiã deos plerosq; barbatos ac nudos fingi, sibiq;, quàm diuitibus illis habitu ac cultu similiores apparere.

LVCIANVS ET CYNICVS. LVC.

VID tu tandem? barbam quidem habes, & comam, tunicam non habes, nudus conspiceris, ac sine calceis, delecta nimirum uaga, inhumanaq; ac ferali uita, tum proprio corpore contrà quàm faciunt cæteri, semper usus incommodè, nunc huc, nunc illuc circuis, in arido præterea solo cubans, adeo ut plurimum etiam sordium, tritum isthoc palliũ referat, alioqui nec ipsum, uel tenui filo, uel molle, uel florulentum. CYN. Neq; enim indigeo: siquid est huiusmodi, ut comparetur facillimè, dominoq; minimum exhibeat negocij, id inquã, mihi sufficit. At tu per deos dic mihi, putásne esse in luxu uicium? LVC. Imò ad modum. CYN. Contrà in frugalitate uirtutem? LVC. Admodum. CYN. Cur igitur tandem quum me uideas uiuentem frugalius quàm uulgo faciunt homines, eos uero sumptuosius, me, non illos arguis? LVC. Quia non frugalius per Iouem uideris mihi, sed egentius uiuere, imò uitam omnino egenam atque inopem. Nam tu nihil à mendicis differs, qui cibum mendicant in diem. CYN. Vis ergo uideamus (quandoquidem huc processit oratio) quidnã inopia sit, quidq; rursus copia? LV. Sitibi quidem ita uidetur. CYN. Nunquid ergo satis id cuique est, quicquid ipsius explet necessitatem? an aliud quippiam dicis? LV. Esto istud. CYN. Indigentia uero quicquid cuiusquam usui deest, nec eõ quo sit necesse peruenit? LV. Scilicet. CYN. Nihil igitur meis in rebus deest. Nihil enim in his est, quod necessitatem non expleat meam. LV. Quo pacto illud ais? CY. Scies si consideres in quem usum eorum quodq; paratum est, quorum egemus, ut domus: an non tegumenti gratia? LV. Maximè. CYN. Quid uestis, cuius gratia? nónne tegumenti etiam ipsa? LV. Sanè. CYN. At ipso per deos tegumento, cuius rei gratia indiguerimus, nónne ut melius se habeat id quod tegitur? LV. Mihi quidem sic uidetur. CYN. Vtrum igitur tibi peius se habere hi

Occasio disputatiõis ex habitu cynici

Propositio, uitã sordidã ac ferinã agere cynicum.

Cõfutatio à finitiõe copiæ & inopiæ.

Minorẽ probat p inductionem à partibus ad totum

uidentur pedes? LV. Nescio. CYN. Atqui hoc pacto didiceris: quodnam pedum officium est? LV. Ingredi. CYN. An deterius ergo ingredi pedes tibi uidentur mei, quàm alterorum? LV. Istud uero fortasse non. CYN. At non possent seu sese melius seu deterius haberent, officium suum præstare? LV. Fortasse. CYN. Pedibus ergo nihil peius affectus uideor, quàm alij? LV. Non uideris. CY. Quid corpus uero meum? Num deterius quàm reliquorum? Nempe si deterius se haberet, esset idem imbecillius: corporis quippe uirtus robur est. An meũ ergo debilius? LV. Non uidetur. CYN. Necq; pedes ergo tegumento uidentur egere, necq; reliquum corpus. Quippe si egerent, malè haberent. Egestas etenim omnino mala, ac peius habere se facit, ea quibuscunq; adfuerit. At ne ali quidem deterius corpus uidetur meum, quod quibuslibet cibis alitur. LV. Manifestũ est id quidem. CYN. Nam nec uegetum esset, robustumq; si aleretur malè. Mala siquidem alimenta corpus tabefaciunt. LV. Ista quidem ita se habent. CYN. Quo pacto igitur, dic mihi, his ita se habentibus me arguis, uitamq; improbas meam, ac miseram prædicas? LV. Ideo per Iouem, quod cum natura (quam tu colis) ac superi terram in communi statuerint, ex ea multa nimirum ac bona æ- diderint, ut nobis omnia superessent abundè, nõ in necessitatem modo, uerum in uoluptatem quoq;: tu tamen horũ omnium aut maximæ saltem partis expers es, nec eorum quoquam frueris nihilo certe magis, quàm feræ. Nempe aquã bibis, quam etiam bibunt feræ: Comedis uero quicquid offenderis, quemadmodum canes, tum cubile nihilo melius canibus habes: quandoquidem gramen tibi sufficit, quemadmodum & illis: pallium præterea circunfers nihilo mendico decẽtius. Quanquam si tu his contentus rectè sapis, tum Deus profectò nec tiquam rectè fecit, primũ quòd oues effecit pingues. deinde uites dulcis uini feraces, ac reliquum deinde apparatum uarietate mirabilem, & oleum & mel & reliqua, omnia ut nos haberemus, edulia quidẽ omnigena haberemus, potũ dulcem haberemus, pecunias haberemus, mollem lectũ haberemus. Præterea pulchras domos, ac reliqua demum omnia mirũ in modum præparata. Nam et ipsa quoq; artium effecta deorũ dona sunt. At uiuere omnibus huiusce bonis priuatum, id fuerit profectò miserũ, etiam si ab alio quopiã priueris: quemadmodum hi qui seruãtur in uinculis: longè uero miserius, si quis ipse se omnibus bonis priuet. Nam ea demũ manifesta insania est. CYN. Et rectè quidem fortasse dicis. Verum isthuc dic mihi: Siquis diuite quopiam alacriter atq; humanè, quin prolixè quoq; exhibente conuiuiũ, tum hospites excipiente, & multos simul, & omnigenos, alios quidem imbecillos, alios aũt robustos, deinde apponente multa atq; omnigena, si quis, inquam, omnia corripiat, omniaq; deglutiat, non ea tantum quæ uicina sunt, sed ea quoq; quæ procul absunt, præparata uidelicet inuitis, ipse tamen ualens, quum unũ dunt axat uentrem habeat, nec multis ut nutriatur indigeat, diutius tamen quàm alij multi immoretur, hic uir cuiusmodi tibi uidetur esse? probũsne? LV. Non mihi quidem. CYN. Quid uero, num temperans? LV. Ne id quidem. CYN. Quid uero si quis eiusdem mensæ particeps, multa illa ac uaria neglegat, uno quopiam ex his quæ proximè apponuntur, electo, cum satis in suam habeat necessitatem, id decenter edat, eoq; solo utatur: cętera illa ne respiciat quidem, an non hunc temperatiorem & meliorem uirum illo putabis? LV. Ego certè. CYN. Verum ergo iam intelligis, an me oportet dicere? LV. Quid nam? CYN. Quòd Deus illi quidem pulchrè conuiuium instruenti similis est, ut qui apposuerit multa ac uaria, atque omnigena, uti essent quæ cuique conuenient, alia quippe ualentibus, alia rursus ægrotantibus, atque alia quidem robustis, alia uero inualidis, non ut omnibus utamur omnes, sed ut his utantur singuli, quæ suæ cuiusque naturæ conueniunt, & ex his ipsis, quacunque re maximè quenque indigere contigerit. At uos illum qui per insatiabilitatem atque incontinentiam omnia corripit, refertis, ut qui rebus

Cõfirmatio ppositionis à natura & fi. creatorũ.

Confutatio a simili.

Adaptatio similitudinis.

rebus uti uelitis omnibus, & undecunq; partis, non ſolis contenti præſentibus, exiſtimantes propriam quidem neq; terram, neq; mare ſufficere, ſed importantes ab ipſis uſq; terræ finibus uoluptates, patrijsq; rebus peregrina præferẽtes, ſumptuoſaq; frugalibus, atq; ea quæ difficile comparantur, his quæ ſunt comparatu facilia: in ſumma, denicq; moleſtias, malaq; potius eligentes, quàm abſq; moleſtijs uiuere. At iſti quidem plurimi ac precioſi, beatiq; apparatus, quibus exultatis, per magnam ad uos miſeriam, erumnamq; peruenſunt. Aurũ ipſum tam optabile, ſi libet, argentumq; conſidera: domus conſidera ſumptuoſas, ueſtes operoſas conſidera: atque eius generis omnia, quanto negocio emuntur, quot laboribus, periculis: imò ſanguine, ac cæde, quantoq; hominum interitu: non ideo ſolum, quòd dum nauigant, propter iſta pereunt complures: ac dum quærunt, parantq;, grauia perferunt: ſed ob id quoq;, quòd digladiationes multas pariunt, quodq; ob ea inſidiantur inuicem, & amicis amici, & parentibus liberi, & maritis coniuges. Sic opinor Eriphylen quoque auri gratia prodidiſſe maritum. Atq; hæc quidem omnia fiunt, quum tamen ueſtes illæ uariæ nihilo magis quicquam queant calefacere, auratæq; illa ædificia nihilo prorſus magis tegant, nec pocula illa argentea potui quicquam magis conducant. Sed nec aurei illi, nec eburnei item lecti, ſomnum ſuauiorem præbeant, imò uidebis frequenter in eburneo lecto, ſumptuoſisq; ſtromatibus, beatis illis ſomnum contingere non poſſe. Præterea omnigenæ illæ circa edulia curæ, nihilo magis alunt, quin tabefaciunt potius corpora, ijſdemq; morbos ingenerant. Quid autem dicere attinet, libidinis gratia quantas moleſtias mortales & faciunt, & patiuntur? quanquam facile eſt iſti cupiditati mederi, niſi quis uelit indulgere delitijs. At ne hæc quidem inſania corruptelaq; ſufficere uidetur mortalibus, ſed iam rerum etiam uſum peruertunt, ſingulis rebus ad id utentes, ad quod minimè paratæ ſunt, quemadmodum lecto ſi quis uti carpenti loco uelit, ac tanquam curru.

Cõfutatio ipſarum opum ab effectu et cauſis.

LVC. Quiſnam is eſt? CYN. Vos, inquam, qui hominibus tanquam iumentis utimini. Nam eos iubetis, ut lecticis tanquam currus in ceruicibus ferant. Ipſi uero in ſublimi reſidetis delicati, atq; illinc homines perinde tanquam aſinos aurigamini, imperantes ut hac, non illac eant, & qui hæc facitis maximè, ijdem maximè beati uidemini. Tum hi qui piſcium carnibus non tantum ut alimentis utuntur, uerum tincturas etiam quaſdã ex his machinantur, eos dico, qui purpuram tingunt, nonne & hi præter naturã his utuntur, quę à deo præparata ſunt? LVC. Non per Iouem, ſiquidem tingere etiam poteſt, non comedi tantum purpuræ caro. CYN. At non in id tamen nata eſt. Nam & cratere quiſpiam, ſi præter naturã detorqueat, ollæ loco poſſet uti, nec in id tamen paratus erat. Sed quo pacto poſſet quiſpiam uniuerſam illorum infelicitatem percurrere, quæ tanta eſt? At tu me quoq; quòd nolo eius eſſe particeps, incuſas. Viuo ego tamen quẽ admodum modeſtus ille, his uidelicet duntaxat, quę mihi apponuntur ueſcens, ac frugaliſſimis utens: uarijs uero illis atq; omnigenis minimè inhians. Ac deinde quum paucis egeam, ac minimè multis utar, ferinam tibi uideor uitam uiuere. Atqui hac ratione tua dij profectò in periculum ueniunt, ne & ipſi ſint feris etiam deteriores, quippe qui rei nullius indigent. Verum ut exactius intelligas, cuiuſmodi horum utrunq; ſit, uel paucis uidelicet egere, uel multis, conſidera quòd pluribus egent, primum pueri quàm adulti, deinde mulieres quàm uiri, tum ægroti quàm ualentes: atq; omnino in ſumma, inferiora quælibet præſtantioribus plurium indigent: proinde Dij omnino nullius egent rei, qui uero ad Deos accedunt proximè, quàm minimis egent. An Herculem putas omnium hominum præſtantiſſimum, quippe diuinum uirum, deumq; rectè creditũ, miſerum tunc fuiſſe, quum circuiret nudus, pelle duntaxat indutus, harum rerum noſtrarum nihil deſiderans? At ille miſer profectò non erat, quippe qui miſeriam ab alijs propulſabat: neq; rurſus pauper, qui terra mariq; dominabatur.

Diuitum atq; potentum notatio.

Collatio ſui

Ab exẽplo et autoritate deorum.

Herculis.

Nempe quocũq; intendisset impetum, omnes quaquauersum superabat, nec ullum quenquam sui temporis incidit, qui se uel æquarit unquam, uel uicerit, quoad ex humanis excessit. At tu illi stromata putas, calceosq; defuisse, atque obid mundum obambulasse tantum uirum? Dicendum profectò non est. Sed continens erat ac fortis, & moderatè uiuere uolebat, non indulgere deliciis. Quid Theseus eius discipulus? An non rex erat Athenienſium omnium, ac filius etiam, ut ferunt, Neptuni, sua certè tempestate fortissimus? Attamen ille quoque uoluit sine calceis esse, ac nudus ingredi, barbamq; & comam nutrire placuit ei, nec ei tamen solum, sed omnibus etiam ueteribus placuit: nempe meliores erãt quàm uos: atq; adeo ne sustinuisset quidem eorum quisquam aliquid huiusmodi, nihilo profectò magis quàm leo quispiam sese tonderi. Siquidem carnis mollitiem ac læuorem decere mulieres existimabant, ipsi uero sicuti erant, ita uideri quoq; uiri uolebant: ac barbam quidem cultum uiri ducebant, quemadmodũ in equis iubam, in leonibus barbã, quibus deus splendoris quandam atq; ornamenti uenustatem dedit, sic & uiris barbam adiunxit. Illos igitur ego æmulor, ueteres, inquam, illos imitari uolo, huius uero tempestatis homines non æmulor mirabilis huius felicitatis nomine, quam in epulis & uestibus habent, dum poliunt ac læuigant singulas corporis partes, ac ne secretiorum quidem ullam, ita ut instituit natura, dimittẽtes. At mihi certè pedes opto, ut nihil equinis differant, quales Chironis fuisse ferunt. Tum ut ipse stromatis non egeam more leonum, nec cibo egeam magis exquisito, quàm canes. Contingat præterea mihi, ut terra quæuis mihi per se pro cubili sufficiat. Domum uero ut mundum hunc existimem. Alimenta demum ut ea deligam, quæ facillimè comparari possint. Aurum uero, argẽtumq; ne desiderem unquã, neq; ego, neq; meorum amicorũ quisquã. Omnia nanq; mala inter homines ex horũ cupiditate nascũtur, & seditiones, & bella, & insidiæ, & cædes. Hæc omnia fontem habent plus habẽdi cupidinem. At hęc à nobis abscedat procul, ne unquam plus satis appetam: minus uero cum habeam, ferre æquo animo ualeam. Nostra quidem ita se habent. Plurimum profectò à uulgi sententijs ista dissentiunt. Neq; quicquam ergo mirandum est, si ab his differimus habitu, à quibus tãtum differimus instituto. Sed te miror, quonam pacto quum suam quandam citharœdo uestem tribuas cultũq;, atq; adeo tibicini suum, & tragœdo suum: bono uiro cultum, uestemq; propriã nullam existimas, sed eandem ei cum uulgo habendam cẽses, idq; quum uulgus malum sit. Quòd si bonorum cultus proprius debet esse ullus, quinã deceat magis quàm hic meus, qui maximè luxuriosis pudendus sit, quemq; illi maximè auersentur? Cultus ergo meus huiusmodi est, squalidum esse, hirsutum esse, tritum pallium indui, comam producere, ac sine calceis ingredi. Vester uero cinœdorum ornatui simillimus est, nec dignoscere uos quisquam ab illis possit, neq; colore uestium, neq; mollicie, neq; camisiarum numero, neq; lacernis, neq; calceis, neq; capillorum cura, neq; odore. Nam & redoletis ut illi, iam præsertim uos qui estis felicissimi. Et quidem quid facias, quum uir eundem cum cinædis odorem oleat? Etenim in ferendis laboribus nihil illis præstatis. Voluptatibus uero nihilominus quàm illi superamini, eadem comeditis, eodem modo dormitis atq; incedi tis, imò uero incedere non uultis, sed gestari potius, tanquã sarcinæ, alij ab hominibus, alij uero à iumentis. At me pedes ipsi gestant, quocunq; sit opus. Egoq; & frigus tolerare sufficio, & calorem pati, eaq; quę dij obtulerint, minimè molestè ferre, ideo uidelicet, quia miser sum. Vos uero propter hanc felicitatem nulla estis fortuna contenti, sed omnium pœnitet, ac præsentia ferre nõ potestis, absentia desideratis, hyeme quidem optantes æstatem, æstate rursus hyemem, atq; in calore frigus, in frigore uicissim calorem: quemadmodum ægrotantes, morosi semper & queruli, quod in illis quidem facit morbus, in uobis uero mores. Atq; hæc ita quum sint, iam nos in uitam uestram traducere æquum censetis,

Theseũs

Accõmodat ad exemplũ suũ cultũ & habitum.

Aliud argumentũ à simili, quo defendit habitum suum.

Antitheſis ueſtiũ & cultus diuitum.

cenſetis, noſtramq; corrumpere, quum ſæpe malè cõſulta ſint, quæ facitis, ipſiq; ſitis in ueſtris ipſorum negocijs minimè circumſpecti, nihilq; eorum iudicio ac ratione, ſed cõſuetudine cupiditatis faciatis. Quamobrem nihil profectò differtis uos ab his qui torrente feruntur. Illi quippe quocunque fluxus intenderit, eò rapiuntur: & uos itidem quocunq; libidines. At ſimiliter quidem uobiſcũ agitur, ut cum quodam qui equum inſanum aſcenderat. Equus igitur utrum corripiens abſtulit. Hic uero amplius iam deſilire equo currẽte non poterat. Quid ã uero cum occurriſſet ei, rogauit quónam tenderet? Hic reſpondit, quocunq; huic uidetur, equũ demonſtrans. Quòd ſi uos quiſquam roget, quò feramini, ſi uerum uultis dicere, dicetis in uniuerſum quidem: quocũq; uideatur affectibus, ſi gillatim uero, interdũ quocunq; uoluptati, interdum quocũq; ambitioni, interdum rurſus quò lucri ſtudio. Quin interdũ ira, interdũ metus, interdum aliud quippiam huiuſmodi uos auferre uidetur. Neq; enim unũ dũtaxat equum uos, ſed multos inſilientes, nunc hunc, nunc illũ, furioſos quidem omnes auehimini. Auferunt ergo uos in barathrũ, ac prærupta. Vos tamẽ priuſquam cadatis, caſuros uos eſſe neſcitis. at hoc detritum pallium quod uos ridetis, comaq; habitusq; meus tantam habet uim, ut uitam mihi quietam præbeat, utq; agam quicquid uolo, uerſerq; cum quibus uolo. Nempe ex indoctis, atq; ineruditis hominibus nemo me adire uoluerit, ob hunc habitum. At molles etiam qui ſunt adhuc admodum procul declinant. Congrediuntur uero ſcitiſſimi atq; modeſtiſſimi, & qui uirturem cupiunt, hi potiſſimum congrediuntur mecum, horum ego cõſuetudine delector. Eorum uero fores qui homines uocantur, non obſeruo, tum coronas aureas ac purpuram pro faſtu habeo, atque homines ipſos derideo. At ut cultum hunc intellígas, non bonos modo uiros, ſed ipſos etiam deos decere, atque eum deinde, ſi libet, irrideas, deorum ſtatuas conſidera, utri uideantur uobis ne an mihi ſimiliores, neque Græcorum ſolum, ſed barbarorum etiam templa circumſpicias, utrum ipſi dij, ut ego, comati barbatiq; ſunt, an quemadmodũ uos, raſi finguntur atq; pinguntur. Quin plurimos etiam ſine tunicis conſpicies, ut me nunc eſſe uides. Quo pacto igitur audeas poſthac hunc habitum uitio dare, quum deos etiam decere uideatur.

Amplificatio à collatione.

Aliud ab exemplo decori.

PSEVDOSOPHISTA,

SEV SOLOECISTA.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

QVanquam neq; hic dialogus, ut ſuprà Lexiphanes ille, uertendus fuerat, quòd ſingula commodè ac ſuo modo latinè reddi non poſſent, pro ſuſcepto tamen opere, audendum aliquid longius, & periculum qualecunq; faciendum fuit. Quo æquiorem nobis lectorem fore puto, ſi qua etiam hic offenderit, quæ expectationi ipſius nõ omnino reſpondebunt, præſertim cum ipſum quoq; exemplar, quo nos uertendo uſi ſimus, in quibuſdam locis non ita ſyncerum & caſtigatum appareret. Tractat autem de Soloeciſmo Lucianus, quem ueteres Latini, ut Gellius indicat, Stribiligunem nocarunt, Græci etiam Solœcon, utq; illud immutarunt, haudquaquam ita expeditum, aut obuium cuiuis eſſe, planè ac purè dicere, & ab omni uicio ſermonis temperare, idq; exemplo cuiuſdam, quem Pſeudoſophiſtam, à falſa, ut uidetur, ſcientiæ atq; doctrinæ perſuaſione, Soloeciſtam autem ab ipſa re appellat: qui cum profiteretur ſe & loqui purè, & alios in ſermone peccantes deprehendere facilè poſſe, interim ipſe etiam illa, quæ nota ac manifeſta ſunt, ignorare fingitur. Ac principio quidem uarias ſoloeciſmi formas exemplis cum ſuis, tum aliorum proponit: poſtremo autem & quædam explicat, & quod in quo uicium & peccatum ſit, oſtendit. Propriè autem ad grammaticos hic Dialogus pertinet, quem ſi multi illorum tam diligenter perpenderent, quàm ſibi ipſi perſuadent, & latinè, & græcè interim ſe ſcire, in pleriſq; haud dubiè minus oſtentationis & arrogantiæ eſſet.

VM igitur, qui agnoscere solœcissantem potest, idem etiam cauere potest, ne solœcisset? SOL. Mihi quidem ita uidetur. LVC. Qui uero cauere non potest, ille nec agnoscere potest, eum qui talis est. SOL. Rectè dicis. LV. Tu uero te ipsum negas solœcissare, aut quo pacto de te dicamus? SOL. Indoctus equidem essem, si, cum tantæ ætatis sim, adhuc solœcissarem. LVC. Proinde & alium deprehendere poteris, qui hoc facit, & negantem conuincere? SOL. Prorsus itaq;. LVC. Age nunc, conuince me solœcissantem. Iam pridem enim solœcissare gestio. SOL. Proinde dic. LVC. At equidē iam graue istud commisi.* Tu uero non agnouisti, SOL. Ludis tu nunc. LVC. Non per deos. Nam solœcismo commisso latui te, perinde ac ne sciens. Rursus autem contemplare. Neq; enim te puto intelligere posse. Quoniam alia quidem † nosti, alia autem nō nosti. SOL. Dic modo. LVC. Sed & nunc solœcismus à me commissus est,* tu uero non cognouisti. SOL. Nam quo modo cognoscerem, cū tu nihil dicas? LVC. Ego quidem dico, & solœcisso, tu uero non assequeris istud facientem. Quoniam utinam etiam nunc assequi possis. SOL. Mira dicis, si nequeam solœcismum quis sit, intelligere. LVC. Et quo pacto unum intelligeres, quando iam tres † non animaduertisti? SOL. Quos tres? LVC. Totos recens natos. SOL. Ego te quidem ludere puto. LVC. At ego te ignorare eum qui in uerbis peccat. SOL. Et quomodo quis intelligat, quando nihil dictum est? LVC. Dictum est, & solœcismus iam quadrisariam * commissus. Tu uero non cognouisti. Magnum igitur premium confecturus fueras, si cognosses. SOL. Non magnum quidem, sed necessarium confitenti. LVC. Sed neq; nunc cognouisti. SO. Quando nunc? LV. Quando premium confeciſſe ♣ te dixi. SO. Non intelligo quid dicas. LV. Rectè dicis: neq; enim intelligis. Ac præcede sanè in anteriorem partem, non enim uis assequi. Intelligam enim si modo uolueris. SO. At ego uolo. Tu uero nihil dixisti eorum, quæ homines solent, cum solœcismum faciunt. LV. An tibi [illegible] dictum est,* paruum aliquod malorum uidetur esse? Sed tamē sequere denuo, quoniam non animaduertisti cursu digredientem. SO. Ita per Deos, ego quidem non. LV. At uero dimisi currere leporem celeriter. Nū præteriisti? sed & nunc licet uidere leporem. Si uero non, multi inde lepores facti, latebunt te in solœcismo iacentes. SO. Non latebunt. LV. At uero latuerunt certè. † SO. Mira dicis. LV. Tu uero præ nimia eruditione corruptus es, ut neq; ipsum hoc, solœcissantes intelligere possis. Deest enim ipsi, distributiua uox, λνὲ id est, quendam. ♣ SO. Hęc quidem non intelligo, quo pacto dicas. Ego uero multos iam solœcissantes perspexi. LV. Et me igitur scies tunc, quando puer quispiam eris, eorum uidelicet, qui mammam adhuc sugunt. Aut si nunc non cognouisti solœcissantem * me, neq; crescentes pueruli solœcismum facient, nihil intelligenti. SO. Vera dicis. LVC. Atqui si hæc ignorabimus, nihil cognoscemus nostrorum propriorum. Quoniam & hic solœcismus, quem nūc feci, † fefellit te. Ne igitur dixeris amplius, quōd possis

* Fortassis quia dixit, ἄρα σολοικιεῖ, id est, modo uel pauloan solœcissare gestio. Nā Gaza id aduerbium cum præterito construi dicit.

* In eo, ut uidetur, quē dixit, ἂν μὲν & ἂν δὲ, pro τὰ μὲν & τὰ δὲ, id est, alia quidē, alia uero.

† Tertium cum dicit, ὄφελον νλωύσῃ, id est, utinā possis, quoniam ὄφελον ut cætera optādi, cum optatiuo pon postulat.

Supra ter. quarto autē in uerbo recens natos, opinor, quē græcè ἀρτιγενεῖους dixit pro ἀρτιγενεῦσι.

♣ Nam certamen confeciſſe dicere debuerat. hoc est, in masculino gener ἕλλον, non in neutro.

* Videlicet, si modo uolueris. Id enim græcè dixit, εἴπερ θελήσειας, præterito tēpore, cum præsenti uel futuro potius debuerat.

† Quoniā uox λαγὼ, & singularis numeri, et dualis est, & itē pluralis, si subdas ἰώτα.

♣ Quod dicēdū uidelicet erat, λαγὼ λνὲ μάθοις.

* Vel, quia dixit ὅταν λοφᾶται παιδίων γένη, quasi in intellectu ibi peccatum sit. Vel quia τὰς τιτθὰς θηλαζόντων, id est, nutricor sugentiū, pro τιτθίζει dixit.

† In eo, opinor, cum dixit, αὐξάνονται παιδία, actiuo pro passiuo usus.

possis perspicere solœcissantem, & ipse solœcismum non committere. Atq; ego quidem hoc pacto. Socrates autem, qui à Mopso genus ducebat, cui in Aegypto conuersatus sum, huiusmodi dicere solebat, citra inuidiam, neq; aperte coarguebat eum qui sic peccasset. Verum ad eũ qui interrogabat πηνίκα ἔξεισι, hoc est, quando exibit? Quis enim, inquit, respondebit tibi de hodierna die, tanquam exiens. Alio autem dicente, ἐκτὰ ἔχω τὰ πατρῷα, id est, Satis habeo paternorum bonorũ. Quomodo ais, inquit, An tibi pater mortuus est? Alio autem rursus dicente, συμπατριώτης ἐστί μοι, hoc est, conterraneus meus est. Latuisti igitur nos, inquit, Barbarus existens. Alio autem quodam dicente: ὀλεῖται ἐστὶ μεθύσης, hoc est, iste, nescio quis, ebrius est, Matris ne, inquit, aut quomodo dicis? Alio autem λέοντας* Duplicas inquit leones. Cum autem quidã dixisset λῆμμα πάρεστιν αὐτῷ, † duplici uidelicet μι, id est, quæstus siue captura inest ipsi. Proinde, inquit, capiet, si captura ipsi inest. Alio autem dicente, πρόσεισιν ὁ μείρακός μου φίλος, id est accedit adolescens, meus amicus. Et conuiciaris illi inquit, cum sit amicus? Ad eũ autem qui dixerat: δείδομαι τὸν ἄνδρα καὶ φεύγω, hoc est, terreo (pro timeo) uirum, & fugio. Tu, inquit, etiam quando timebis aliquem, persequéris. Alio autem dicente: τὸν φίλων κορυφαιότατον. i. amicorũ maximè summus: Festiuum sanè, inquit, quod supra uerticem seu summam aliquid ultrà etiam ponis. Et ἐξορμῶ quopiam dicente, hoc est, inuado siue irrumpo. Et quisnam est, inquit, quem ἐξορμᾷς, hoc est, impellis. Ἐξ ἐπιπολῆς autem quodam dicente, hoc est, De superficie: subiecit: ἐκ τοῦ πωλοῦ ὡς ἐκ τοῦ πιθάκνης, hoc est, ex superficie ut ex doliolo. Dicente autem quodam συντέταξατό μοι, hoc est, composuit mihi, uel eiusdem ordinis mecum fuit, & manipulum, inquit, Xenophon συντάξατο, id est, coordinauit. Alio autem dicente: περίεσχε αὐτὸν ὥστε λαθεῖν, id est, circumsteti, seu circundedi ipsum, ut laterem. Mirum, inquit, si tu, cum unus sis, περίεσσος, id est, circumsteteris unum. Alio rursum dicente: συνεκρίνετο αὐτῷ (quod & comparabitur ipsi, & contendebat cum ipso significat) subiecit: καὶ διεκρίνετο πάντως, hoc est, dijudicabatur seu dirimebatur quoq; omnino. Solebat autem & contra eos qui solœcismum Atticè loquendo committebant, eadem festiuitate ludere. Nam ad eum qui dixerat: νοῦν ποτὲ ἔοικεν, hoc est, nobis hoc uidetur. Tu, inquit, etiam νοῦν dices, ut peccamus. Alio autem seriò narrante quippiam, eorum quæ in patria sua acciderant, ac dicente. Illa uero Herculi μιχθεῖσα, hoc est, concumbens. Non igitur, inquit, Hercules, ἐμίχθη αὐτῇ, hoc est, ipse concubuit, siue commixtus fuit. Porrò dicente quopiam, quòd haberet opus κερᾶναι, hoc est, tonderi. Quid nam graue adeo, inquit, & quod dignum ignominia ista sit, abs te factum est? Et ζυγομαχεῖν, hoc est (ut Hesichius exponit) cum domesticis & familiaribus contendere. dicente quopiam: Tũne ad uersus hostem, inquit, ζυγομαχεῖν. Alio autem quodam dicente. Puerum suum morbo decumbentem, βασανίζεσθαι, hoc est, torqueri. Cuius gratia, inquit, torquetur? aut quid uult ille, qui torquet. προκόπτει uero, cum quidam diceret ἐν τοῖς μαθήμασιν, hoc est, proficit in disciplinis, respondit: At Plato ὦν δίδυμον, hoc est, crescere, uocat. Interrogante autem quopiam: εἰ μελετήσει ὁ δεῖνα, hoc est, an declamaturus nescio quis esset.

Exempla quæ sequuntur, græcè omnia posui, ut quisq; per se iudicet, in quo uitiũ orationis siue solœcismus sit. Sunt enim eiusmodi quædã, ut non cuiusstatim appareat, quid ubiq; ambiguũ, aut immutatũ, aut plus, minùs ue dictum sit. quale statim à principio hoc est, q reprehendit eum, q dixerat: πηνίκα ἔξεισι. et infrà: πρόσεισιν ὁ μείρακός μου φίλος, & alia quædam.

* Videtur nonnihil deesse.

† Volucrat autem. λῆμμα dicere quod prudentiam uel φρόνημα significat.

Alludens eò, quòd superlatiuũ ὁ κορυφαῖος fecerat.

Altero absolutè dicente, altero actiuè accipiente.

Quasi dicat, uno itidem ut altero utendum esse.

Ad ambiguitatem respicieus uidelicet.

Quasi non satis proprijũ fuerit.

Quasi hoc uerbum de uiris tantum, & non de mulieribus usurpandum fuerit.

Quòd uerbo impropriè usus esset, ut suprà quoq; et mox infrà.

Quasi, quòd non satis Atticum foret.

Quomodo

Quoniam Atticè in ſecunda perſona intelligitur.

Nam σκοπεῖσθαι ſcopum petere ſignificat, & aliàs etiam obſeruare & colere.

Quōmodo ergo, inquit, interrogans me an declamaturus ſim, dicis ὁ δεῖνα (hoc eſt, in tertia perſona iſte) Volente autem quodam Atticiſmum exprimere, & dicente τελευτήσει, hoc eſt, morietur in diem tertium. Satius, inquit, foret, etiam hic nō Atticiſſare adeo te, quando malum imprecaris. Ad eum autem, qui dixerat σκόπει ὁμως αὐτῷ. * pro φείδομαι αὐτῷ. (hoc eſt, parco ipſi, Nunquid, inquit aberraſti iaculando? Quodam uero ἀφιστῶντος dicente, & altero ἀφιστάντος, pro eo quod eſt, ad defectionem ſollicitare. utrunq; inquit, non noui. Ad eum autem qui dicebat πλὴν ἐμοί, hoc eſt, niſi ſi, Hæc, inquit, dupla gratificantur. * Et χαῦνος cum quidam diceret, ſpeudaticum, inquit, uerbum eſt. Rurſum dicenti ἐκτοτε, pro, ex eo tempore. Pulchrum, inquit, fuerit & ἐκπερυσι, hoc eſt, ex ſuperiori anno dicere. Nam Plato ἔστοτε, hoc eſt, in id tempus, dicit. Ei uero, qui ἴδε pro ἴδε, hoc eſt, uide, utebatur: Alia pro alijs inquit, ſignificas. Cum quidam autem αὐλλαμβάνομαι pro συνίημι (hoc eſt, intelligo) diceret, mirari ſe ait, quo pacto ὁ αὐλλογισόμενος τῷ λέγοντος, id eſt, qui cum dicente certaret (ſiue competitor eius foret) diceret αὐλλογισεῖσθαι, id eſt, concertare uel competere ſe. βράδιον autem dicente quopiam, Non eſt ſimile, inquit, uerbo πάχιον (quod celerius ſignificat) Et rurſum βαρεῖν, pro grauare dicente quopiam; non eſt, inquit, βαρυνεῖν, quemadmodum putaſti. λέλογχα item pro ἔλαχα (id eſt, ſortitus uel nactus ſum) dicente quodam: Modicum, inquit, etiam apud quos peccatur. Multis autē ἵπτασθαι pro πέτασθαι (quod eſt uolare) dicentibus, quod ἀπὸ τοῦ πέτεσθαι, (hoc eſt, à uolatu) quidem uerbum hoc deſcendat, plane ſcimus. πόρκιον autem quodam dicente (hoc eſt, columbum maſculino genere) quaſi hoc Atticum uero foret. etiā τὸν φάττον, (id eſt, palumbum maſculino genere) dicamus, inquit. Rurſum dicente quodam ſe φακεῖν comediſſe (hoc eſt, lentem) * Et quomodo, inquit, φακεῖν aliquis comederit (quod & algam, & lentiginē, & uas quoddam unguentarium, & alia item quædam ſignificat.) Atq; hæc quidem Socratica illa ſunt. Redeamus autem, ſi uidetur, ad certamen priorum uerborū. Ac ego quidem citabo ea, quæ optima uidentur * eſſe tota, tu uero cognitionem fac. Arbitror enim uel nunc poſſe te, quippe qui tam multa ordine iam audieris. SO. Fortaſſis ne nunc quidem potero, te dicente: ſed tamen dic. LV. Et quomodo ais te non poſſe? Nam cognitionis ipſorum propè ianua tibi aperta eſt. SO. Dic igitur. LV. At iam dixi. † SO. Nihil certè, quod ego intelligam. LV. An non intellexiſti, quòd dixi ἀνέωγεν, (id eſt, aperuit, pro aperta eſt.) SO. Non intellexi. LV. Quid igitur patiemur? ſi ne nunc quidem aſſequeris ea quæ dicuntur. Atqui ſecundum ea, quæ ab initio abs te dicta ſunt, ego quidem putabam me equites in campū prouocare. Tu uero equites cogitaſti. Sed uideris nō curare uerba, maximè quæ inter nos ipſos * proſecuti ſumus. SO. Ego quidem curo, tu uero obſcurè ipſa proſequeris. LV. Nempe omnino obſcurum eſt, quod dixi, περὶ σοφᾶς αὐτοῦς, cum de nobis mentionem facerem. Sed hoc quidē manifeſtum eſt. Te uero nullus deorum ab ignorantia liberauerit, niſi fortaſſis Apollo. Vaticinatur ✕ enim ille omnibus interrogantibus. Tu uero neq; ipſum μαντεύεσθαι intelligis. SO. Per deos equidem, nō enim didici. LV. Si ergo λαθὶς latet te circūiens. *

Nam illi fœminina quædam maſculino genere proferunt, ut ὁ βδέλλος.

* Eadem ratione ut ſuprà, pro φακεῖν.

† Cum ἀνέωγε in uerbo medio dixit, pro παſſiuo, aperta eſt.

* περὶ σοφᾶς αὐτοῦς. ubi σοφᾶς tertiæ perſonæ pro prima ponitur.

✕ μαντεύεσθαι. quod de cōſulentibus, non de reſpondente dicendum fuerat.

* Videntur uel abeſſe quædam, uel hæc ipſa corrupta eſſe, id qđ infrà apparet. ſignificat aūt λαθὶς, ut hic ponitur, idem qnod demittēs uel deſcendēs.

SO. Videntur certè. LV. At κακὸς ἴσῃ, quo pacto præterijt? SO. Neq; hoc didici. LVC. Nosti autem quempiam sibi ipsi γάμων μνηστῆρα (hoc est, nuptias stipulantem uel despondentem?) SO. Quorsum igitur hoc? LV. Quòd necesse est solœcismum committere τὸν μνηστῆρα αὑτῷ, id est, eum qui sibi despondet. SO. Quid igitur ad meum negocium hoc, si solœcismum committit quispiã despondens? LV. Quòd ignorat, is qui se scire dicitabat. Et hoc quidem ita se habet. Si uero quispiam dicat tibi, accedens, ὡς ἀπολείπει σὴν γαμέτην, hoc est, quòd repudiare uelit uxorem, num permittes hoc illi? SO. Quidni permittam, si uideatur iniuria affectus esse. LV. Si uero solœcismum committere uideatur, etiam ne hoc permittes illi? SO. Haud equidem. LV. Rectè dicis. Neq; enim concedendum amico, ut solœcisset, sed docẽdus potius est, ut hoc ne patiatur. Quòd si quis aũt nunc crepare faciat ianuam ingrediens, aut exiens pulset, quid dicemus tibi accidisse? SO. Mihi quidem nihil: illũ uero, uel exire uelle, uel introire. LV. Tibi uero, cum ignores τὸν κόπτοντα, hoc est, qui pulsat, aut τὸν ψοφοῦντα, hoc est, qui crepare faciat, nihil omnino accidisse putabimus, indocto adeo existenti? SOL. Contumelioſus es. LV. Quid dicis? Ego contumelioſus uero nunc γενήσομαι (id est, fiam) qui tecum disputo. Videtur aũt solœcissare etiam ipsum γενήσομαι, quo nunc usus sum. Tu uero non cognouisti. SO. Desine, quæso, per Mineruã, ac dic potius tale aliquid, quod etiam ego intelligã. LV. Ac quo pacto intelligas? SO. Si mihi omnia ista percurras, quæ modo dixisti à te cum solœcismo dicta, à me autem non animaduersa esse, [illegible] peccatum sit, exponas. LV. Nequaquam ò optime, longum enim hoc modo facturi essemus dialogum. Sed de horum quidem unoquoq; licebit tibi singulatim quærere. Nunc autem alia quædam* persequamur, si uidetur. Ac primũ ipsum hoc ἄττα, absq; aspiratione, et cum tenui spiritu, utrum rectè uideatur dictum, cũ uerbo ἵππος compositum. Non enim ita præter rationem fuerit. Deinde & τὸ περὶ ὕβριστ, id est, de contumelia, qua te à me affectũ ais, si non hoc pacto dicã, sed ὡς σὲ, hoc est, in te contumelioſum (fuisse me scilicet.) dicam, propriũ id esse, ego quidem non possum dicere. Quoniam σὲ quidem ὑβρίζειν, hoc est te cõtumelia afficere, idem est, quod corpus tuum, siue plagis, siue uinculis, siue etiam alio aliquo pacto. At ὡς σὲ (hoc est in te contumelioſus esse dicor) quando alicui tuorum contumelia fit. Nam et qui uxorem tuam contumelia afficit, in te contumelioſus est, & qui puerum tuũ, & amicum, & certè qui seruum quoq;. Nam præterquam de rebus, ita tibi se res habet. Quoniam & in res cõtumelioſum esse dictum est, ut in prouerbium, quẽ admodum Plato dicit in sympoſio. SO. Intelligo differentiã. LV. Num igitur & hoc intelligis, quòd si dicam: ταῦτα ἰωαμβάττειν, solœcismum uocant? SO. At nunc scibo. LV. Ipsum autẽ dici debere γαμβάττειν? SO. Mihi quidem uidetur idem utrumq; dicere. LVC. At quomodo idem fuerit ἰωαμβάττειν & γαμβάττειν, quando illud quidem est, alterum cũ altero commutare, uidelicet id quod rectũ non est, cum eo quod rectum est, hoc autem, id quod non est, cũ eo quod est. SO. Intelligo, quod ἰωαμβάττειν quidem sit, id quod proprium nõ est, pro eo quod proprium est dicere. γαμβάττειν uero, aliquando quidem eo quod propriũ est: aliquando uero, eo quòd proprium non est, uti. LV. Habent quandam & hæc considerationem non iniucundam. κατοκνάζειν autem πρός τινα, id est, satagere uel obsequioſum esse erga aliquem, propriam utilitatem eius qui satagit, indicat: cum aũt dico περί τινα, circa aliquem, illius indicat, circa quem quis satagit, siue obsequioſus est. Atq; hæc quidem fortasse confunduntur à quibusdã, fortassis aũt etiam obseruantur. Melius autem est, obseruare unumquenq;. SO. Rectè dicis. LV. τὸ βέλτιον uero à καλύζειν, & κάλλιον à κάλλιστον scis quo pacto differant? SO. Haud scio. τὸ βέλτιον quidem audiui te dicere, quod sit alienum. LV. Et rectè quidẽ audisti. Sed κάλλιστον à καλὸν differre aio. SO. Et quò tandẽ inter se differunt? LV. Quòd κάλλιστον quidem ad eum, qui stat, dicitur: alterum autem ad eum qui sedet, ut:

*ἕτερα ἄττα.

Interdũ enim & aspirari solet, ut cũ interrogatiuũ est, ut πῶς ἔστ' ἄττα δ' ἀλλαχθῆ, id est quomodo & quænã dixit.

Locum est statim à principio, ubi Homerũ ait ὑβρίσαι εἰς ἧς μαχοίμεθα, qd deteriorẽ finxerit ad cõuiuium melioris inuocatũ uenire, cũ puer bium sonet: Bonos ad bonorum cõuiuia ultrò uenire.

*Et hinc est, qd supra notaui, quædã esse uideri.

uel abesse, uel corrupta

ἀσο ξεῖν᾽, ἡμεῖς δὲ κἂν ἀλλοῦ ἑδώμεθ᾽ ἑδραν.

Hoc eſt, Sede uel quieſce hoſpes, nos autem etiam alibi inueniemus ſellã. Rurſum itaq; dictum ſit, quòd qui hæc commutat, uicium incurrit. καθίζω autem à κατὰ ἕζομαι, num tibi parum diſtare uidetur? Siquidem καθίζω dicendo, alterum ſedere facimus, καθέζεσθαι uero, nos metipſos ſolos. SO. Et hæc ſufficienter proſecutus es. Atq; igitur dic: ita enim oportet te docendo præire. LV. Nam me aliq pacto dicente, non intelligis. Non noſti, quale ſit ξυγγραφεὺς ἀνὴρ (hoc eſt, uir hiſtoriarum ſcriptor aut commentator.) SO. Admodum noui, ut qui te audierim hæc dicentem. LV. Quoniam & κατὰ πλεῖν tu quidem fortaſſis idem cum κατὰ πλοῦν putaſti. Ego uero ſcio, differentiam non paruam habere. SOL. Quámnam hanc. LV. Quòd hoc quidem alteri, κατὰ πλεῖν autem ſibi ipſi fit. SO. Pulchrè dicis. LV. Etiam alia uero multa licet tibi diſcere, ſi modo non ipſe tibi ſcire, cum nescias, uidebere. SO. Non uidebor facile. LV. Proin reliqua in poſterum reſciemus, in præſentia autem, dialogum diſſoluamus.

Vide nũ et de his in ſuperioribus deſit quippiam. Id eſt, in ſeruitutẽ redigere & redigi.

PHILOPATRIS, SEV QVI DOCETVR.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Lvciani ne ſit Dialogus hic, an alterius cuiuſpiam, dubitari poteſt. Nam quod ad argumentum attinet, non abhorret ab illius ingenio & dicacitate, pariter enim & gentilium deos, & Chriſtianorum religionem, ut ſæpe aliàs, inceſſere uidetur. Phraſis autem & tota adeo compoſitio, cæteris illius ſcriptis haudquaquam ſimilis eſt. Nam quorſum pertinet excurſus iſte, reliquo propè toto corpore longior? aut quid adeo grande & affectuoſum ſequitur, quod Tragico iſti Exordio reſpondeat? Sed de his doctiores iudicent. Cæterum cuiuſcunq; ſcriptum hoc fuit, uidetur is Traiano Cæſari, ob uictoriam in Oriente partam, potiſſimum gratulari uoluiſſe, contra eos qui per id tempus ſiue ipſi urbi, ſiue alteri alicui loco (nõ patriam ſolum uocat) pericula & clades præſagiebãt, quos ipſe à principio ſophiſtas appellat: ad finem tamen ita deſcribit, ut propemodũ Chriſtianos intelligere uideatur. Eò enim pertinet, quod in fine de Perſico ſupercilio, de Sufis, & de tota Arabum regione meminit. Omnia enim illa à Traiano deuicta in populi Ro. poteſtatem illis tum temporibus rediere, ut apud Dionem & Eutropium, & cæteros, qui eius ætatis hiſtoriam ſcripſerunt, uidere eſt. Et hinc alterius tituli cauſſa eſt, quo Philopatris dialogus hic inſcribitur. Quòd autem ad diſcipulum pertinet, fingitur is, qui patriæ fortunæ ac proſperitati tantopere ſtudet, tum ab eo, qui cum ſermonem habet, de deo uero et religione recta informari, tum abijs, qui patriæ malè ominabantur, eiuſdem inſtitutionis cauſſa, in communẽ cœtum ac ſocietatem introductus fuiſſe, Vnde & catechumenus in ipſo dialogo infrà uocatur, quo nomine Chriſtiani uocare ſoliti aliquando fuere, eos quos pietate & religione ſua informare nuper cœpiſſent. Porrò ſcribit in quadam epiſtola Pontius Virunius, Lucianum etiam Euangelium Ioannis inſectatum alibi fuiſſe: quod ſi eſt, non immeritò de hoc dialogo intelligi poteſt. Ita enim hic de luce, de uerbo, & cæteris quibuſdam meminit, ut ex principio cuiuſpiam Euangelij illius ſumpta uideri queant. Niſi ſi quod aliud eius generis ſcriptum ab hoc editum fuit, quod ad noſtram ætatem non peruenit. Quod autem ad uerſionem attinet, quanquã fortaſſis referret, huiuſmodi ſcripta, quæ uel contemptum religionis aliquem parere poſſent, uel alioqui impietatem præ ſe ferunt, omnia no non uerti: tamen quia argumento operis ſeruiendum fuit, rurſus hic lectorem oratum uolo, ut ſi quid minus perſpicue, aut aliter quàm debuit, conuerſum deprehendet, uenią hanc exemplari noſtro det, quod in quibuſdã locis ita deprauatum fuit, ut neſcias, utrum de induſtria obſcurata quædam fuerint, an librariorum uicio alia corrupta, aliaq; omiſſa.

Quid

tum. Cõtrà enim reſpondi pulcherrimè. Nam quæ uulgo ab urbanis, inquam, de uobis iactantur, quando ſomniatis, huiuſcemodi ſcilicet proferuntur? Illi autem quaſi quiddam caninum ſubridentes, extra lectulum aliquantum progrediuntur. Ego uero, ſi uera ſunt, inquam, talia, ò æther̃, haud unquam ſanè tutò ea quæ futura ſunt, inueſtigabitis, ſed perſuaſi ab ipſis nugabimini, quæ neque ſunt neq; futura ſunt. Verum hæc quidem, neſcio quo pacto nugamini, ſomnijs credentes, & quæ optima ſunt, abominamini, malis autem delectamini, haud ſanè quicquam abominatione iſta promouentes. Quamobrem miſſas facite, alienas iſtas imaginationes, & praua conſilia, uaticiniaq;, necubi deus uos in malam rem hinc eiiciat, eo quòd patriæ mala imprecamini, & uerbis adulterinis ac perditis illam affamini. At iſti unum eundemq; omnes animum habentes, me multum increpabant. Ac ſi placet, iſta quoq; tibi addã, quæ me etiam perinde ut ſtatuam, elinguem ac mutum reddiderunt, donec me frugi iſta tua loquela, cum iã propè in lapidem conuerſus eſſem, reſoluit, & in hominem rurſus reſtituit.

TRI. Tace Critia, neq; nugas iſtas longius extenderis. Vides enim quomodo in tumuerit mihi uenter, & quaſi impræg natus eam. Morſus enim ſum uerbis à te modo dictis, perinde ut à cane rabioſa, ac niſi medicamentum aliquod obliuionem inducens, hauſero, atq; ita conquieſcam, memoria hæc mecum cohabitans & quaſi domi apud me reſidens, magnum aliquod malum procreabit. Quamobrem miſſos iſtos facito, precationem à patre incipiens, & celebre illud carmẽ ad finem apponens. Sed quid hoc? anhelans Cleolaris hic eſt, is qui pedibus longum adeo incedit. Seriò autem uenit & accedit. Num alloquemur ipſum? CRI. Atq; admodum. TRIE. Cleolaẽ, nequid curſu præteruehare, neque prætereas nos, ſed accede lætus, ſi quidem nuncium aliquod affers. CLE. Saluete ambo, ò præclarum par amicorum. TRIE. Quæ autem eſt feſtinatio iſta? permultum enim anhelas. Num nouum aliquid geſtum eſt? CLE.

Videtur uictoriã Traiani intelligere, qui Cteſiphontẽ et Babylonẽ, et alia multa Oriẽtis in potſtatẽ redegit

Cecidit ſupercilium illud olim Perſidis
Fama celebratum, atq; Suſa, urbs inclyta,
Cadet autem & omnis terra nobilis Arabum,
Valida imperantis dextera & ui roboris.

CRI. Hoc illud eſt, ut ſemper deus non negligit bonos. Sed auget, prouehens in melius. Nos autem ò Triephon, pulcherrima inuenimus. Sollicitus enim me cum ipſe eram, quidnam in morte liberis meis teſtamento relicturus eſſem. Noſti enim paupertatem meam, quemadmodum ego tuas res quoq;. Hoc igitur ſufficit liberis, Dies uidelicet imperatoris. Neq; enim diuitiæ nos deficient, neque nos populus perterrebit. TRI. Et ego, ò Critia, hæc relinquam liberis, ut uideant Babylonem perditam, Aegyptum in ſeruitutem redactam, Perſarum liberos ſeruilem ætatem agentes, excurſiones Scytharum ſedatas, utinam igitur & prorſus propulſatas. Nos autem illum Athenis ignotum inuentum, adorantes & manus in cœlum tendẽtes, gratias illi agemus, ut qui digni facti fuerimus, huiuſmodi poteſtati atque uirtuti ſubiecti eſſe. Reliquos autem iſtos, nugari ſinamus, contenti pro ipſis dicere notum illud, quod prouerbio dici ſolet: Non eſt curæ Hippoclidi.

Hic dialogus, inter nothos Luciani refertur.

CHARIDEMVS SIVE DE PVLCHRITVDINE.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

Neq; hic Dialogus Luciani uidetur esse id quod Aldus quoq; annotauit, & cum ex stilo, quanquam is multò simplicior hic, quàm in superiore est, tum ex reliquo totius corporis contextu apparet. Continet autem encomium pulchritudinis seu formæ, tribus orationibus diuisum, utpote à tribus personis in eo inuicem tractatum, quarum priores duæ præstantiam ac dignitatem pulchritudinis commendãt, multis ad hoc deorum pariter, & hominum adhibitis exemplis. Postrema autem etiam nim & effectum illius, ex mutua collatione reliquarum uirtutũ, et eorũ quæ uulgo inter bona recẽsentur. Cætera plana sunt.

HERMIPPVS.

Exordiũ dialogi à narratione.

HAMBVLABAM fortè heri, in suburbio, Charideme, simul ut ex agrorum aspectu mea liquãtulum reficerem, simul etiam quietis & ocij gratia, fortè enim tũ meditabar quippiam. Obuiam igitur mihi fit Proxenus Epicratis filius. Allocutus autem ipsum, quemadmodum cosueueram, interrogabam, unde ueniret scilicet, & quo iturus esset. Tũ ille, uenire se quidem etiam ipsum respondet, huc oblectationis gratia, quum ex agrorum aspectu percipere consueuisset, refici autem uelle etiam temperata ac leui aura, quæ illos afflaret. Cæterum redire se à conuiuio, quod pulcherrimum peractum fuisset in Pireo apud Androclem Epicharis filium, qui ob partam uictoriam, Mercurio sacrificasset. Vicisse autem ipsum in Diasijs, libro quodam recitato. Cõmemorabat autem cum alia multa, quæ ibi acta essent, urbana & festiua, tum uero & pulchritudinis encomia, à uiris dicta aiebat, quæ ipsum quidem non posse referre, oblitum eorum præ senectute uidelicet: deinde etiam alioqui non ita multum circa orationes dicendas uersatum. Te uero, facile commemoraturum, utpote qui & ipse encomium dixisses, & cæteris per totũm conuiuium, animum adhibuisse. CHAR. Facta sunt hæc Hermippe, ut dicis, Veruntamen neq; mihi facile fuerit, accuratè cuncta persequi. Neq; enim possibile erat omnia exaudire, multo adeo tumultu excitato, & ab ijs qui ministrabant, & ab ijs qui cõuiuabantur, & alioqui etiam ex difficiliorib⁹ hoc est, meminisse eorum uerborum, quæ in conuiuijs fiunt. Nosti enim quàm obliuiosos reddant, etiam eos qui alioqui plurimum memoria ualent. Sed tamen tui gratia, quoad potero, commemorare tibi illa conabor, nihil eorum prætermittens, quæcunq; memoria consequi potuero. HERM. Proinde ob hanc rem gratiam tibi habeo. Verum enim si mihi totam à principio narrationem repeti ueris, puta & quis liber fuerit, quem recitauerat Androcles, & quem, recitato eo superaueris, postremo & quosnam uos, ad conuiuium uocarit, ita demum plenam apud me gratiam inibis. CHAR. Ipse quidem liber, encomium Herculis erat, ex somnio quodam, ceu dicebat, ab ipso compositum. Vicit autem Diotimum Megarensem illum, pro spicis, imò uero pro gloria cum eo certans. HER. Quid autem libri erat, quod ille recitauit? CHAR. Encomium Castoris & Pollucis. Dicebat autem se quoq;, ex magnis periculis ab illis seruatum, hanc illis quasi quandam gratiam persoluisse: præsertim, cum ab illis etiam confirmatus fuisset, de summis nauium uelis in extremo discrimine ipsi apparentibus. Aderant autem in conuiuio & alij multi partim cognati ipsius, partim aliàs familiaritate iuncti, qui uero memoratu digni sunt, quicq; totum conuiuium cohonestarunt, laudes q; pulchritudinis uerbis persequti sunt. Philo erat, Diniæ filius, & Aristippus Agasthenis, tertiusq; ipse. Accumbebat autem nobiscum & Cleonymus, formosus ille, Androclis nepos, adolescentulus tener & delicatus, qui mentem tum habere utiq; uidebatur. Admodum enim attẽtè auscultabat, quæ dicebantur. Primus itaq; Philo de [illegible] incipiebat dicere, facto in hũc modum exordio. HER. Nequaquam, amice, ne mihi prius ipsa encomia exordiare

Festa Iouis fuere Athenis Diasia ἐνθα δὴ λέγειν αὐτοὺς τὰς ἔρως, ut Suidas ait, appellata.

Petitio tacita.

Extenuatio.

Materia certaminis, et cõuiuij caussa.

Personæ.

are, quàm cauſſam quoq; expoſueris, qua adducti, ad hoc argumentum tractandum proceſſeritis. CHAR. Præter rem moraris nos, ò optime, qui tibi iamdudū potuiſſemus, uniuerſa oratione expoſita, iterum hinc abire. Veruntamen quid agas, quando quiſpiā, amicus exiſtens, tantopere urgeat? Neceſſe enim eſt quid uis etiam amici cauſſa perpeti. Cauſſam igitur quam quæris, qua ad hoc argumē tum compulſi ſumus, ipſe Cleonymus, formoſus ille fuit. Cum enim medius interme & Androclum, cuius nepos erat, ſederet, multus ab Idiotis ſermo de eo fiebat, qui & reſpiciebant ad ipſum, & ad formam eius, plus quām obſtupeſcebant. Propemodum igitur cæteris omnibus poſtpoſitis, ſedebunt encomia adulescentis perſequentes. Nos autem admirati illorum erga pulchritudinem amorem ac ſtudium, & ſimul collaudatis ipſis, ſegnitiem quandam arbitrati ſumus eſſe, uerbis ab idiotis ſuperari, præcipue de pulcherrimis dicendo, quo ſolo nos illis præſtare putaremus. Atq; ita de pulchritudine uerba facere cœpimus. Viſum igitur nobis eſt, haud nominatim dicere laudes pueri, neq; enim honeſtum fore, nam hoc pacto præcipitaturos nos ipſum in maiorem inſolentiam eſſe, ſed tamen neq; ut illos, incompoſitè adeo, & ut cuiq; fortè ſuecurriſſet, ſed ſeorſim ſingulos, quacunq; de re propoſita commeminiſſet. Atq; ita Philo, primus exorſus, in hunc modum uerba fecit. *Occaſio encomij dicēdi.*

I. Encomium Philonis. Exordiū ab obiurgatione & loco communi.

Quàm indignum uero eſt, quòd, cum quæcunq; in ſingulos dies agimus, pro iſs tanquam pulchris, omnem operam ac diligentiam adhibeamus, de ipſo pulchro ſermonem nullum habemus, ſed perinde ſilētes ac taciti ſedemus, ac ſi metuamus, ne fortè uerbum aliquod, de iſs, pro quibus tantopere laboramus, uel imprudentibus nobis excidat. Atqui ubinam aliquis oratione meritò utatur, ſe, cum de illis, quæ nullius precij ſunt, tantopere contendat, de eo quod omnium pulcherrimum eſt, planè cōticeſcat? aut quo modo id quod in uerbis pulchrum eſt, rectius quàm omnia alia ſeruari poterit, ſi de ipſo fine eorum, quæ quotidie aguntur dicere prętermittamus. Verum ne uidear monere quidem ſcire, quo pacto oporteat nos circa pulchrum affectos eſſe, dicere autem ipſum, de eo nihil poſſe, quoad fieri poteſt, de eo breuiter commemorare conabor. Nam pulchritudine omnes quidem cupierunt potiri: pauci autem omnino fuerunt, qui illam aſſecuti fuiſſent. Qui uero donum hoc fortè adepti fuere, illi omnium beatiſſimi fuiſſe uiſi ſunt, & apud deos, & apud homines meritò honore affecti. Atq; huius rei argumentum tale fuerit. Nam eorum qui ex Heroibus in numerum deorum recepti ſunt, Hercules, & Dioſcuri, & Helene, Iouis filij ſunt: quorum ille quidem, fortitudinis cauſſa, honorem hunc conſecutus eſſe dicitur. Helena autem pulchritudinis gratia, cum ſe ipſam in deam mutaſſe, tum fratribus Dioſcuris, cauſa fuiſſe, ut ante ipſam, in cœlum aſcēderent, iſs quæ cæteri uita functi ſub terra obnoxij premuntur, exoluti. Quanquam etiam, quicunq; hominum dignus unquam iudicatus fuit, ut deorum conſuetudine frueretur, alium reperire non licet, quàm qui pulchritudinis particeps fuiſſet. Nam & Pelops eadem hac cauſſa cum diis Ambroſiæ particeps fuit, & Ganymedes ille Dardani, hoc pacto miſcuiſſe nectar dicitur, omnium ſummo deorum. Quare etiam ipſum neq; ullum deorum cæterorum alium uoluiſſe ſecum uenationis huius, amorum ſuorum uidelicet, participem fieri, ſed ſibi ſoli decorum arbitratur eſſe, in Gargarum Idæ deuolare, atque inde amaſium ſuum, in eum locum, ubi per omne tempus cum illo conſuetudinem haberet, ſubducere. Tantam autem curam ille ſemper habuit pulchrorum, ut non ſolum cœlo dignatus eos fuerit, illuc ipſos attollens: ſed & ipſe in terram quocunque foras tulit, deſcenderit, ut cum amatis ſingulis locis congrederetur. Ac eam quidem ob rem, in cygnum conuerſus, cum Leda rem habuit, ob eandem autem & Tauri facie Europam rapuit. Aſſimilatus autem Amphitryoni, procreauit Herculem. multaq; alia Iouis uaframenta enumerare quiſpiam poſſit, quibus ille eorum congreſſu, quorum deſiderio tenebatur, potitus fuit.

Propoſitio.

Confirmatio ab exemplis deorum & hominum.

Quod

Quod aũt maximum eſt, quodq; meritò aliquis admirari poſſet, cũ ille cum dijs uerſaretur (neq; enim hominum ulli cõuerſatus eſt, præterquam pulchris) quo-
Homerum intelligit, apud quẽ iſta Iliados 1. & 2. præcipue habentur.
ties inter illos concionem aliquam habuit, ita auſterus fingitur à communi Græ-
corum poëta, ut in priore quidem oratione, Iunonem, quanquam illa antea ubi-
que increpare ipſum conſueuiſſet, nihilominus, tamẽ ita perterruerit, ut ea ſatis
habuerit, quòd nihil grauius pateretur, & intra uerba duntaxat, illius ira conſi-
ſteret. In poſteriore autem, deos uniuerſos nõ minore terrore affecerit, terram
unã cum ipſis hominibus, & mare quoq;, in ſublime ſublaturum ſeſe minatus.
At uero quoties cum pulchris congreſſurus eſſet, ita manſuetus, & blandus, om-
nibusq; æquabilis redditur, ut apud omnes alios, etiam ipſo eo, quòd Iupiter eſt
depoſito, uidelicet ne moleſtus, aut ingratus cuiquam eorum, quos amat, uidea-
tur, alienam aliquam formam induat, eamq; pulcherrimam, & qua maximè pu-
tat, intuentem allici poſſe. Tantum reuerentiæ & honoris pulchritudini exhi-
bet. Ac non ſolum ipſe quidem Iuppiter ita pulchritudine captus eſt, cætero-
rum autem Deorum nullus, ut hæc magis accuſationem Iouis continere uide-
antur, quàm pro pulchritudine dicta eſſe, ſed ſi quis diligenter conſiderare uo-
let, omnibus etiam dijs eadem hæc accidiſſe uidelicet deprehẽdet. Vt, uerbi gra-
tia, Neptunum Pelopis forma captum fuiſſe. Hiacynthi autem Apollinem, &
Mercuriũ Cadmi. Præterea neq; deas pudet pulchritudine ſuperatas ac captas
uideri, ſed hanc quaſi ęmulationem quandem honoris inter ſe habent, puta eam
quæ cum pulchro aliquo rem habuit, narrare poſſe, hominibus ſeſe dediſſe. Iam
uero, cum ex cæteris omnibus, unaquæq; ſuæ ac certæ rei præſes ſit, dęijs, qui-
bus quæq; præeſt, nulla cum altera contendit, ſed Minerua quidem cum homi-
nibus ad bella gerenda pręit, haudquaquam cum Diana de uenatione pugnat,
eodemq; modo & illa Mineruæ de re militari concedit. De nuptijs autem Iuno
Veneri, neq; hæc illi moleſta eſt ob ea, quibus illa præſidet. At contrà ſingulæ
ob formam & pulchritudinem eouſq; animo efferuntur, omnesq; alias excelle-
re ſibi uidentur, ut cum Eris ipſas inter ſe mutuo diſcordes & inimicas reddere
uellet, nihil aliud obiecerit illis, quàm pulchritudinem, rata hoc pacto facillimè
ſeſe hoc quod uolebat, effecturam eſſe. Ac prudenter ſanè hoc excogitauit. Ani-
maduerterit q; uel inde aliquis pulchritudinis poteſtatem. Nam poſtq; pomum
illud accepiſſent, & inſcriptionem legiſſent, cum unaquæq; ſuum illud eſſe cen-
ſeret, neq; tamen ulla contra ſe ipſam ſuffragium ferre ſuſtineret, quòd uidelicet
altera turpior eſſet, ad Iouem, harum quidem patrem, illius autem etiam fratrẽ
& coniugem deueniunt, litem hanc illi diſceptandam committentes. Ille autem
cum & per ſe ipſe ſententiam, quænam earũ pulcherrima foret, proferre poſſet,
& multi fortes, & ſapientes, & prudentes cum in Græcia, tum inter Barbaros
eſſent, quibus eadem cauſſa delegari potuiſſet, Iudicium hoc Paridi, Priami filio
commiſit, manifeſtum adeo calculum ferens, quòd & prudentiam & ſapientiã,
& uires pulchritudo anteiret. Porrò tanto ſemper ſtudio tantaq; cura, formoſq;
audire expetiuere, ut & heroum pariter, & deorum exornatori poëtæ perſuaſe-
rint, non aliunde magis, quàm à pulchritudine ſeſe appellare. Proinde libenti-
us audierit λευκώλενον (hoc eſt, niueis lacertis) Iuno, quãm, πρέσβα θεὰ, & δυγα-
τὴρ μεγάλου κρόνου (hoc eſt, antiqua dea, & Saturni magni filia) Minerua autem ne-
que Tritogenia, quãm Glaucopis uocari maluerit. Et Venus, uniuerſo etiam
redemerit, nominari χρυσῆν, hoc eſt, Aurea. Quæ cuncta ad pulchritudinem per-
tinent. Atqui hæc non modo argumento atq; indicio ſunt, quo pacto illi, qui po-
tiores habentur, circa hanc ſe gerant: ſed & teſtimonium perhibent neutiquam
falſum, quòd cæteris omnibus, præſtantior eadem ſit. Proinde Minerua quidẽ
fortitudine pariter & prudentia præſtare illam ſuffragatur, utriq; enim harum
præſidet ipſa. Iuno autem uniuerſa dominatione, atque potentia, expetendam
magis eſſe, ſententia ſua declarat, in partem etiam Ioue tanquam patrono, aduo-
cato.

cato. Quòd ſi igitur diuina adeo res & uenerãda, pulchritudo eſt, deinde et dijs tantopere ambita & affectata, quomodo tandem honeſtum nobis fuerit, ſi non & ipſi deos imitantes, cum rebus tum uerbis, quibuſcunque modis poterimus, pulchritudini patrocinemur? Atq; hæc quidem Philo, de pulchritudine perorauit, hoc quoq; ad finem addens, quòd etiam plura hic dicturus fuiſſet, niſi ſciret uerboſitatem in conuiuijs longiorem improbari. Cæterũ poſt illum ſtatim Ariſtippus uerba facere cœpit, multis antea ab Androcle inuitatus. Neq; enim uolebat primo, ueritus proximo poſt Philonem loco dicere. Exorſus aũt inde eſt: Multi ſæpe homines (inquit) omittentes de rebus optimis & nobis conducentibus dicere, ad alia neſcio quæ argumenta abripi conſueuere, ex quibus ſibi quidem famam cõparaturos ſe putant, auditores autem uerbis nihil conferentibus obtundunt. Ac dicere ſolent, aliũ quidem de ijſdem rebus inter ſe uerbis contendentes: aliũ autem ea, quæ non exiſtunt, commemorantes, aliũ etiam de ijs de quibus minimè neceſſe eſt, uerba facientes. Quos ſanè decebat omnibus hiſce relictis, quo pacto conducibile aliquid dicere fortè poſſit, apud animum cogitare. Hos igitur, quando nũc ego de ijs, quæ exiſtunt, nihil ſani cognouiſſe exiſtimo, et alioqui autem, etiam aliorum ignorantiam de rebus optimis, reprehendentẽ in eadem uicia incurrere, omnino ſtulticiæ cuiuſdam eſſe puto: idem argumentum orationis utiliſſimum atq; pulcherrimum auditoribus proponam, quodq; omnis, quicunq; etiam fuerit, fatebitur, ſcio, digniſſimum eſſe, quod pulcherrimum quoq; uocetur. Quòd ſi igitur de alia aliqua re uerba faceremus, & non de pulchritudine, ſatis fuiſſet unum aliquem dicentem audiſſe, & exinde argumento relicto, ad alia tranſiſſe: nunc aũt præſens hoc, tantam dicendi copiam prębet ijs, qui de eo orationem inſtituunt, ut haudquaquam, ſi quis pro dignitate ipſum non tractarit, ob id infeliciter ſibi ſucceſſiſſe rem arbitrari debeat, ſed ſi poſt multos alios, nonnihil ad priores laudes etiam ipſe conferre potuerit, benignioren fortunam experiri putetur. Nam quòd manifeſtè adeo, à ſuperioribus, in honore habitum ſemper eſt, ab hominibus autem ita pro re diuina, & operę precio digna, exiſtimatum, omnibusq; quicunq; uiuunt, peculiare ornamentũ exiſtit, præterea & eos, quibus adeſt, ab omnibus amari & coli: illos autem quibus abeſt, odio haberi, neq; dignos adeo, quos aſpicias, uideri, facit, quisnam dicẽdi facultate præditus tanta fuerit, ut id pro eo ac dignum eſt, laudare ſufficiat? Verumtamen, quoniam ita multis ipſi opus eſt laudatoribus, ut uix unquam pro dignitate tractari queat, nihil alienum aut indecorum fuerit, etiam nos aliquid de eo dicere conari, quanquam uerentes nonnihil, uerba facere poſt Philonem. Adeo autem omnium quæ ſunt ueneratione digniſſima, maximeq; diuina res, pulchritudo eſt, ut etiam, ſi omittamus dicere, quibus honoribus dij pulchros affecerint, ſuperioribus certè tẽporibus illis, Helena ex Ioue nata, in tanta apud omnes homines admiratione fuerit, ut cum adhuc infra ætatem eſſet, Theſeus ob aliam quandam rem in Peloponeſum profectus, conſpecta illius forma in tãtam admirationem ipſius uenerit, ut cum & regnum haberet maximè tutum, & gloria excelleret nequaq; uulgari, nihilominus tamen putarit, ſibi uitã uitalem, ut ille ait, nõ eſſe, ſi illa carere deberet: rurſum aũt ſe omnes alios felicitate ſupergreſſurum eſſe, ſi ſecum illam cohabitare contingeret. Atq; hoc modo cum apud ſeſe animatus eſſet, à patre quidem ipſius accipere illam deſperauit, neq; enim eloçaturum ipſum illam, cum nondum ad iuſtam ætatem peruenijſſet, cæterum imperio illius contempto atq; deſpecto, ſpretisq; inſuper etiam omnibus, qui tum in Peloponneſo agebant, potẽtibus aſſumpto Pirithoo, qui ipſi in raptu adeſſet, à patre ui abreptam in Aphidnam, Atticę regionis oppidum aſportauit. Tantã aũt gratiam habuit Pirithoo pro hoc auxilio præſtito, ut ipſum pomne deinde tẽpus ita amarit, ut etiã poſteris in exemplũ abierit, Theſei et Pirithoi amicicia. Ar poſtq; etiã illũ oportebat ad Plutonis pficiſci regnũ ambiẽtem filiã Cereris

Pro-

Epilogus.

II. Encomiũ Ariſtippi. Exordiũ à reprehẽſione ſophiſtarũ, ſimile Iſocratis pœmio, in orõem de laudibus Helenæ unde etiã huius orõis plera; ſumpta uidentur.

Attẽtio ab ipſa rei præſtantia.

Propoſitio. Confirmatio ab exemplo Theſei et Helenes.

Amplificatio à conſequentibus.

Proſerpinam, poſtquam multis ipſum dehortatus à propoſito, ne quid tale tentaret, auertere non potuit, unà cum ipſo profectus eſt, arbitratus debere ſe hanc illi referre gratiam, ut pro eo etiam animam in periculum poneret. Cæterum ubi hoc profecto peregre, illa Argos mox redijſſet, poſtquam ætate nubilis facta eſt, quanquam principes Græciæ, & formoſas alias, & ex parentibus præclaris natas, ex tota ea terra ducere uxores ſibi poſſent, nihilo minus tamen conuenientes, huius proci facti ſunt, cæteris omnibus, perinde ut uiliſoribus contemptis. Scientes autem, quòd non abſq; certamine ab uno aliquo ducenda eſſet, metuentesq; ne pugnantibus inter ſe aliquibus, bellum inde toti Græciæ oriretur, de cõmuni ſententia in hæc uerba iurarunt, quòd omnes auxilium ferre uellẽt ei, quicunq; uxorem hanc ducere dignatus fuiſſet, neq; cuiquam concedere, qui iniuria aliqua afficere illum aggreſſus eſſet: exiſtimantes uidelicet, quiſq; ſibi auxilium & ſocietatem hanc parari. Propria quidem igitur ſententia fruſtrati omnes ſunt, præter Menelaum, communis autem pacti experimentum ſtatim adeo deſiderunt. Non enim multò poſt, cum contẽtio inter deas de pulchritudine orta eſſet, diſceptatio eius litis Paridi Priami filio delegata fuit. Qui cum iudicio inferior eſſet, quàm ut inter corpora dearum cognoſcere poſſet, donorum autem cogeretur iudex fieri. Ac Iuno quidem offerret illi totius Aſiæ imperium, Minerua robur & uires ad bella, Venus autem Helenæ huius nuptias: Ipſe uero contrà ſecum ita cogitaret, quòd imperia quidem etiam uilibus & contemptis hominibus obuenire poſſent, Helena autem, non ſtatim ullus poſterorum dignus futurus eſſet, nuptias huius cæteris rebus omnibus anteposuit. Poſtea uero exorta celebri illa expeditione contra Troianos, & Europa tunc primum contra Aſiam bello concitata, cum Troiani poſſent Helena reddita, ſine periculo ac metu terram ſuam retinere, Græci autem hanc illis habendam permittentes, omnibus illis difficultatibus, quæ ex bello & expeditionibus percipiuntur, liberari: neutri conſulere ſibi ipſi uoluerunt, rati non aliam pulchriorem belli cauſſam, ob quam morerentur, inuenire ſe poſſe. Iam uero & dij, cum certò ſcirẽt liberos ſuos in eodem bello perituros eſſe, haudquaquam illos ab eo abſterruerunt, ſed ad id ultrò proficiſci fecerunt, rati non minorem inde gloriam cõſecuturos eos eſſe, ſi pro Helena mortem obijſſent, quàm quòd deorum filij procreati eſſent. Et quid attinet de filijs deorum dicere? cum ipſi dij maiore grauioreq; certamine inter ſe eodem bello congreſſi fuerint, quàm tunc, cum contra gigantes bellum geſſere. Nam in illo contra Gigantes communibus ac mutuis auxilijs dimicarunt: hic autem ipſi contra ſe ipſos arma tulerũt. Quo ſanè argumento, quod nam aliud manifeſtius aut clarius eſſe poteſt, quanto etiam ipſis dijs iudicibus, cæteras mortalium res omnes antecellat pulchritudo? Nam cum pro aliarum quidem rerum nunquam illa ullo modo inter ſeſe diſcordes fuerint, pro pulchritudine autem, non ſolum filios ſuos in mortem obtulerint, ſed ipſi inter ſe dimicarint, nonnulli autem etiam uulnerati fuerint: an non omnibus adeo calculis cenſuerunt pulchritudinem cæteris rebus uniuerſis anteponendam eſſe? At enim ne penuria quadam de pulchritudine dicendi, circa hunc locum commorari diutius uideamur, ad alium hinc trãſire uolo, haudquaquã his quæ antè dicta ſunt, ad comprobandam pulchritudinis dignitatem, inferiorem, nempe ad Hippodamiam Arcadis illius Oenomai filiã. Quàm multos enim ille, pulchritudine huius captos, oſtendit, mortem ſubire uoluiſſe potius, quàm ab hac diſſociatos, lucem intueri. Nam poſtquam adultam ætatem attigit puella, illamq; pater nõ paruo interuallo cæteras omnes anteire conſpexit, ipſe quoq; forma illius captus eſt. Tanta enim hæc in illa excellebat, ut etiam eum, à quo nata fuerat, præter naturam illexerit. Proinde cum ipſe quidem illam apud ſeſe retinere cuperet, elocare autem uelle ei, qui dignus illa foret, ſimularet, ut hominum accuſationem puta, euitaret, technam quandam machinatur, cupiditate ſua multò iniuſtiorẽ,

Aliud exemplum Hippodamiæ & procorum.

per

per quam putabat, id quod animo intendebat, facillimè ſeſe conficere poſſe. Nam currui, quem quoad fieri maximè potuerat, ad celeritatem arte comparârat, equis, qui ea tum ætate in Arcadia omnium uelociſſimi erant, iunctis, cum procis puellæ, aurigatione certabat, ei uidelicet, qui certamine ſuperaſſet, ſponſam illam proponens: qui uero uictus eſſet, illum capite priuandum edicens. Iubebat autem etiam ipſam unâ conſcendere currum, quo uidelicet illi, dum uultu in illa defixi hærerent, interea aurigandi currum obliuiſcerentur. Cæterum cum qui primus certamen hoc inijſſet, ſucceſſu caruiſſet, & præterquam quòd à puella, etiam uita excidiſſet, reliqui cum ad certamen obeundum cunctari, & eorum quæ ſemel decreuiſſent, quicquam detrectare, futile ac iuuenile quiddã eſſe cenſerent: rurſum autem crudelitatem Oenomai deteſtarentur, alius alium præuertit moriendo, perinde ac ſi metuerent, ne non pro puella illa mori poſſent. Ac proceſſit cædes ea, donec tredecim eorum iuuenum interficerentur.

At dij, cum illum ob prauitatem hancodio haberent, pariter autem & eos qui mortui fuerant, & puellam miſerarentur, alteros uidelicet, quòd tantæ rei poſſeſſione priuati eſſent: puellam autem, quòd forma ſua per ætatem frui non poſſet, profuuene eo, quicunq; mox certaturus eſſet (erat autem is Pelops) curam aduertentes, & currum illi donant pulchriorem arte factum, & equos immortales, quorum ope puella potiturus, ac dominus illius futurus eſſet. Et ſanè factus quoque eſt, ſocero ad metam & terminos uictoriæ occiſo. Adeo pulchritudo ipſa, cum hominibus diuinum quiddam eſſe uidetur, & ab omnibus coli conſueuit, tum à dijs quoque ſæpenumero cum ſummo ſtudio obſeruata eſt. Quam obrem neque nos quiſpiam reprehendere meritò poterit, quòd quaſi quoddam operæ precium putamus, hæc de pulchritudine diſſeruiſſe. Atq; ad hunc modum & Ariſtippus orationem ſuam peregit. HER. At tu etiam reſtas Charide me: quare fac, ut quaſi quandam coronidem imponas oratione tua, pulchris hiſce de pulchritudine dictis. CHAR. Nequaquam, per deos quæſo, ulterius progredi me cogas. Satis enim ſit, indicaſſe tibi, & quo pacto conuerſati fuerimus, & hæc quæ modo dixi. præſertim cum ne illa quidem ſatis adhuc meminerim, quæ modo commemorauí. Multò enim facilius ea memoria repetiueris, quæ ab alijs dicta ſunt, quàm quæ ipſe dixiſti. HER. Hoc igitur illud eſt uidelicet, quod ab initio conſequi me cupiebam. Neque enim mihi tantopere orationes aliorum, ac tuam audire cura fuit. Quare ſi me hac priuaueris, etiam illa fruſtra laboraſſe te ſcias. Sed per Mercurium quæſo, totam adeo orationem, quemadmodum à principio exorſus fueris, mihi recita. CHA. Satius quidem fuerat, contentum his, quæ dixi, à difficilioribus abſtinere me: attamen quando ita cupis, & noſtram audire orationem, in hoc quoque morem tibi gerere neceſſe eſt. Proinde hoc pacto ipſe quoque uerba feci:

Epilogus.

III. Encomiũ Charidemi.

Si primus ipſe cœpiſſem de pulchritudine dicere, procemijs fortaſſe frequentibus & denſis opus haberem, nunc autem quando poſt multos alios, qui ante me uerba fecerunt, dicturus ſum, nihil alienum puto, fuerit, ſi illorum antè dictis, perinde ac procemijs quibuſdam uſus, ſequentem orationem ſubiungam. Præſertim cum non alio loco, ſed hoc in conuiuio, eodemq; die, orationes iſtæ habeantur, ita ut liceat & præſentes latere nos, perinde ac ſi non quiſque priuatim uerba faceret, ſed eandem ſinguli per uices proſequantur orationem. Proinde alteri quidem ſufficerent ad laudem utique comparandam, ea, quæ ueſtrũ unuſquiſque ſeorſim de pulchritudine dixit. At uero hic adhuc tantum ſupereſt, ut & ijs, qui poſt nos uenturi ſunt, extra ea quæ nunc dicta ſunt, ſatis laudum ad prædicandam illam ſuppetat. Plurima enim undiq; circumſtant, quæ & ipſa eam de ſe opinionem præbent, quaſi ſingula eorum primo loco dici debeant, non aliter atq; in prato aliquo floribus fœcundo, ubi ſemper ea quæ nouiſſime apparent, carpentes potiſſimum alliciunt. Ego uero ex omnibus illis de

Exordiũ ab occaſione aũ dictorũ, et loci quoq;.

Attentio ab argumẽti amplitudine.

lectis, quæ mihi uidebuntur minimè prætereunda fuisse, quàm breuissimè potero dicam, ut & pulchritudini debitum suum reddam, & uobis, omissa uerborum prolixitate morem geram. Proinde illi quidem, qui uel ob fortitudinem, uel ob aliam aliquam uirtutem præstare nobis uidentur, si non quotidie honestis actionibus beneuolentiam sibi conciliant, & nos quodammodo ad amandum se cogant, inuidemus illis magis, undecunq; etiam eis negocia, quæ geruntur, minus benè procedunt. Pulchris autem non modo non inuidemus formam suam, sed statim etiam ubi aspeximus tantum, capimur, & plus quàm amamus eos, neq; grauamur, tanquam superioribus, quantum nobis licitum fuerit, & seruire quoq; illis. Libentius igitur quispiam obedierit formoso alicui, quàm imperauerit ei, qui talis non est, maioremq; gratiam habuerit formoso, multa iubenti, quàm si nihil quicquam præcipiat. Ac cæterorum quidem bonorum, quibuscunq; caremus, ulteriorem assequendi curam nullam gerimus, at pulchritudinis nulla unquam nobis satietas oborítur, sed siue Aglaies filium illum, qui cum Achiuis ad Troiam profectus fuit: siue Hyacinthum formosum illum, siue etiam Lacedæmonium Narcissum, pulchritudine superemus, tamen nobis ipsi minimè satisfacimus, sed semper timemus, ne fortè uideamur apud posteros, ab aliis superati fuisse. Propemodum autē omnium eorum, quę inter homines geruntur, ut ita dicam, quasi quoddam commune exemplum, pulchritudo posita est. Nam neq; duces negligunt ad pulchritudinem exercitus suos instruere, neq; oratores ad eandem orationes suas componere, neq; etiam pictores, imagines ac tabulas suas secundum illam depingere. Et quid attinet ista recensere, quorum finis quoq; pulchritudo est? Quin illa quoq; quibus necessario utimur, haudquaquam prætermittimus, quin omnia, quā maximè fieri potest cum summo studio, quàm pulcherrimè apparemus. Nam Menelaus quidem, non tantum curauit usum & necessitatem ædium, quantum, ut pulchritudine earum ingredientes quasi attonitos redderet. Et ob hoc sumptuosissimas pariter & pulcherrimas eas ædificauit. Neq; etiam sententia falsus est. Nam Vlyssis filius ita admiratus eas fertur, cum ad percunctandū de patre, eò loci uenisset, ut ad Pisistratum Nestoridem in hunc modum dixerit:

Talis & ætherij forsan Iouis aula renidet.

Et ipse adolescentis pater non aliam ob caussam minio infectas duxit naues, cum unà cum Græcis ad Troiam proficisceretur, quàm ut aspicientes eorum aspectu obstupefacere posset. Et fermè si quis singulas artes perpendere uolet, reperiet omnes eas ad pulchritudinem tendere, eamq; consequi, pro summo ducere. Adeo autem pulchritudo cæteras res cunctas excellere uidetur, ut ijs, quæ uel cum iusticia, uel sapientia, uel fortitudine aliqua fiūt, multa alia inuenias maiori precio uel existimatione digna censeri: at uero, quæ cum hac specie commune aliquid habent, ijs nihil quicquam melius inuenire licet, ut rursum & illis, quibus hæc coniuncta non est, nihil quicquam inhonestius, atq; indignius. Quippe solos eos qui pulchri non sunt, turpes uocamus, perinde quasi pro nihilo habendum sit, quicquid tandem aliquis habuerit, in quo cæteros antecellat, si idem pulchritudine careat. Proinde & eos quidem, qui uel in repub. degentibus imperio præsunt, uel tyrannorum potestati subiecti uiuunt, alteros quidem populares * uocare solemus, alteros autem adulatores. Solos autem eos, qui huic potesta-

Confirmatio à collatione effectus reliquorum bonorum & pulchritudinis.

Nirum intelligit, quo pulchrior alter Non uenit ad Troiam, ut Homerus ait, Iliados 2.

Alia confirmatio à caussa.

Locus est Odyssęæ quarto

Iliados 2. τῶν δ' ἄμα πάντων ἔπλετ' ἀριζήλη χρὼς ἐρατεινὴ μάλα περ σπεύδουσι.

Alia, à collatione cæterarum uirtutum.

* δημαγωγὸς græcè, hoc est, qui in concionibus fauorem plebis ambiūt & cerōc in Lælio populares

captant, quales Romæ fortassis Tribuni, Athenis autem Rhetores fermè fuere. Et tales à Cicerone dicuntur.

ti subiecti sunt, & admiramur uidelicet & cum philoponos tum philocalos nominamus, adeoq; communes benefactores censemus esse, eos, qui pulchrorum quasi quidam procuratores sunt. Quando igitur ita uenerabilis res, pulchritudo est, ita autem ab omnibus etiam uotis expetitur, & quasi pro lucro putatur, huic ministrare saltem aliquid potuisse, quomodo non meritò reprehenderit nos quispiam, quòd cum tantum lucrum lucrifacere possimus, ultrò illud prodamus, ne hoc ipsum quidem uerentes, damnum uidelicet quod mox accipiemus? Ac tantam quidem ego quoq; orationem habui, multis, quæ mihi de pulchritudine amplius dicere licebat, omissis, postquam conuersationem hanc in longum adeo progressam, uidebam. HER. Felices sanè uos, quibus tali conuersatione frui licuit. Fermè autem iam etiam ego non minus uoluptatis, quàm uos, per te uidelicet, accepi.

Hoc est, sedulos, & laborem nullū detrectantes. Deinde et elegātiæ seu pulchritudinis studiosos. atq; his noibus amatores appellare solebant. Et Socrates quoq; ut waeolegoe sns, Φιλοκάλους & andijt.

Neq; hic uidetur Lucian esse.

NERO, SIVE DE FOSSIONE ISTHMI,

Si modo germanus est, Luciani.

[redacted] INTERP.

ARGVMENTVM.

TOtus hic dialogus, cuiuscunq; tandem est (Nam Lucian esse, neq; asseriputo posse, neque prorsus negari) quasi quædam in Neronem inuectiua est, qua potissimum dementia illius exagitatur, quam cum in Isthmo fodiendo, à quo et tituli ratio sumpta est, tum in obeūdis Scenicis certaminibus Imperator Romanus exercuit. Estq; ueluti perpetua facti commemoratio, paucis quibusdam & ceterorum ipsius scelerum exemplis, amplificandi caussa, adiectis, quæ tota Musonio philosopho tribuitur, qui Tuscus genere, ut Tacitus ait, cum studia iuuenum præceptis sapientiæ foueret, à Nerone postremò, cum in omnes bonos & claros æquè grassaretur, ob linguæ libertatem, ut Suidas addit, interfectus fuit. Huius & alij meminere, & Gellius lib. 19. cap. 1. Cæterum, fuerunt & in hoc dialogo, multa ex coniectura magis quàm ex fide, ob exēplaris, uelut apparebat, uicios itatem uertendæ quamobrē, ut in postremo operis, eam saltē à lectoribus ueniam postulo, quæ ceteris hactenus in claris & manifestis etiā impingentibus data fuit: præsertim cum in nullo hactenus, quod equidem sciam, legentium fidem fefellerim, ubiq; cum hoc loco, tum in superioribus, eo, circa quod uel ignorantia, quam et ipsam agnosco, uel alia aliqua de causa, hæsitassem, aut ásteriseo, aut annotatiuncula aliqua, signato. Quisi nihil aliud, illud certe tamen existimo, occasionem & quasi quandam ansam, ad ulteriora ac ueriora indaganda, alijs me tradidisse.

MENECRATES.

Exordiũ à præsentis rei occasione.

T Isthmi fossio, quæ in manu adeo, ut aiunt, Tyranno fuit, & tibi Musoni, mentem habere græcam uidebatur. MVSO. Scito Menecrates, etiam meliora cogitasse Neronem. Nam & circuitus Peloponnesi illos supra Maleam, tollere nauigantibus uolebat, Isthmo ad uiginti stadia interrupto. MENE. Hoc autem & emporijs profuturum erat uidelicet, & ciuitatibus cum maritimis, tum etiam illis, quæ in mediterraneis sitæ sunt. Nam si maritima loca benè habeant, etiam illis quæ interiora sunt, domesticus agrorum prouentus sufficiet. Sed hæc narra quæso Musoni, nobis, ut enim omnes audiendi cupidi sumus, nisi si quid aliud seriæ rei fortè est, cui tu nunc incumbere cogitas. MVSO. Narrabo, quando quidem uultis. Nam sat scio, quòd plus etiam gratificabor, ijs utiq; qui ad iniundam adeo curarum (ut ita dicam) officinam * hanc studendi caussa uenerũt. Neronem igitur in Achaiam uia ducebat, & illud item, quod sibi ipsi uehementer persuaserat, ne Musas quidem dulcius modulari. Volebat autem & Olympijs, quod certamen omnium maximè exercitijs frequentatur, cantando coronari. Nam quæ in Pythijs aguntur, eorum pleraq; ad se magis, quàm ad Apollinem pertinere putabat. Neq; enim neq; illũ aduersus se cytharam, aut carmen aliquod mouere audere. Cæterum Isthmus haudquaquam ex illis erat, de quibus hic diu, aut longè antè cogitasset, sed cũ fortè naturam loci conspexisset, magnificum opus hoc animo concepit, A[illegible]em, eorum, qui ad Troiam olim profecti fuere, animo proponens, qui ipse Euboiã quoq; à Bœotia resecuit, medio circa Chalcidem Euripo immisso. Deinde aũt & Darium, ut à quo & Bosporus ponte iunctus fuerit, cum is contra Scythas proficisceretur. Nam Xerxis factum, etiam ante ista fortassis animo cogitarat, quod magnificentissimum operũ magnificorũ omnium fuit. Supra omnia autem hæc, etiam illud putabat, Græciam per hoc quòd breui adeo omnes inter se miscerí possent, contra exteros splendidè adeo stabilitũ iri. * Nam tyrannorũ ingenia ebria quidẽ sunt, tanguntur aũt alicubi, ubi uocem hanc audiunt. Porro progressus in scenam, hymnum quidẽ Amphitrites et Neptuni cecinit, et canticũ quoddam nõ magnum Melicertæ aũt & Leucotheæ. Cum autem auream ipsi ligonem porrexissent, Græciamq; tanquam in tutelã commendassent, ad fodiendũ profectus est, plausu cantuq; prosequentibus illum tum omnibus. Atq; ubi terram, ter opinor, tetigisset, deinde & quibus præfecturæ atq; imperia credita erant, opus unã capesserе iussisset, Corinthũ redit. Herculis adeo res gestas omnes sibi usus superasse. Illi igitur qui in uinculis fuerant, petricosis atq; difficilibus conficiendis exercebantur: exercitus aũt, ea quę terrea ac plana erant, fodiebat. At ubi iam septimũ & quintum * diem quasi alligati Isthmo fuissemus, rumor quidã è Corintho uenit, non ita tamen manifestus aut planus, q; Neronem pœnituisset Isthmi incisi. Dicebant aũt Aegyptios geometras, altitudinẽ metientes, haudquaquam eandem atq; equalẽ utriusq; maris superficiem deprehendisse, sed cum eam partem quæ Lecheum aspicit, altiorem iudicarẽt, de Aegina in timorem uenisse. Nam si tantum pelagus contra Insulam effunderetur, periculum esse, ne illa aquis obruta in profundum demergeretur. At Neronem à fodiendo Isthmo, ne Thales quidem absterriturus fuerat, quãquam sapientissimus, & naturalium rerum peritissimus. Nam incidendi illius maiore studio tenebatur, quàm publicè canendi. Sed motus occidentalium gentium, & asperrimus, * qui illas nunc excitat & incendit (Vindex autem nomen ipsi est) reuocauit ex Græcia, & ab Isthmo Neronem frigidè adeo maria dimensum. Nam æquè altè à terra utrumque assurgere, eandemq; superficiem habere, scio. Aiunt autem ipsi & Romanas res paulatim iam labi & declinare. Id quod & ipsi ex Tribuno heri, qui impe-

* φοιτῆσαι ἐλθεῖν γραικὸς. Narratio.

* ἐσιαδῆς, quã à nomine ἑσία derivasse uidetur. Nã alterum ἐσιαζειν quã conuiuio accipere significat: ἐστιᾶν scribitur.

* Videtur mendosus nõ nihil locus esse. Ita portum uocatur, ad occidentẽ uergens, quẽ ex Italia nauigãtes petũt, ut contrà Cenchreæ, quem ex Asia nauigantes, De Vindice q; primus contra Neronẽ in Gallijs surrexit. Suetonius. & Tacitus quoq; meminit.

impegerat, *audiſtis. MEN. At uox Muſoni, propter quam in Muſas ita deperit, & Olympiadas pariter & Pythiadas amat, qualis nam tyranno eſt? Nam eorum qui ad Lemnum nauibus ueniebant, alij quidem admirabantur ipſum, alij autem etiam deridebant. MVSO. At ille, quod ad uocem attinet, neq; admiratione dignus, neque riſu eſt. Nam ipſum natura inculpabilem, atque adeo mediocrem formauit. Sonat autem concauum quiddam, non natura tamen, & graue, impendente atq; urgente hoc gutture, ac carmina quidem hoc pacto accurata quodammodo etiam perſonat. Voculationes autem ſonorum leuigant hunc poſtquam ſibi ipſi non confidit, Chromatum uero humanitate & modulatione facili quidem illa, & ad cytharæ cantum accommodata: & ubi tempus eſt, ire et ſtare, & de loco tranſire, deinde & nutum cum membris exequare, hæc accurate facere, eius eſt qui pudore ſolo eo afficitur, quòd rex uidetur. At rurſum ſi imitetur ſuperiores, hui quàm multis ſpectatoribus riſus excidit: quanquam infinito adeo metu impendente, ſi quis ipſius cauſſa rideat. Nutat enim plus æquo, Et cum ſpiritum attrahit, ſtat ſummis pedibus diſtentus et refractus, perinde ut ij, qui rotam circumagunt. Iam uero natura rubicundus exiſtens, multò magis etiam rubeſcit, cum ipſi facies incenditur, ſpiritus autem modicus, & ægrè alicubi ſufficiens. MEN. Qui uero certamine cum ipſo conferuntur Muſoni, quo pacto ſe gerunt? Nam arti gratificantur ſcilicet. MVSON. Arti quidem Muſoni, quemadmodum & qui luctando ſub ſeruiunt, ſed cogita, Menecrates, Tragicum hiſtrionem illum, quo pacto in Iſthmijs, perierit. Paria enim pericula et circa artes ſunt, ſi qui in ijs oſtentandis impendio elaborant. MENE. Quid hoc autem Muſoni, admodum enim ignarus eius ſum, quod dicis? MVSON. Audi igitur rem abſurdam quidem & inſolẽtem, attamen in conſpectu Græcorum actam. Nam cum in Iſthmijs lex eſſet, ut neq; Comœdia certaret quiſpiam, neque Tragœdia, Neroni placuit, Tragœdos ſuperare. Ac prodierunt ad hoc certamen plures quidem. Epirota autem ille, ut qui uoce optimè ualeret, & ob eam autem etiam celebraretur, & in admiratione eſſet, clarius ſolito fingebat, & coronam amare ſe, & nihil de ſtudio remittere uelle, priuſquam à Nerone decem talenta pro uictoria acciperet. At ille exaſperabatur, ſimul & inſani more feretur: nam & auditus iam ſub ſcena fuerat in ipſo uidelicet certamine. Acclamantibus autem Græcis, Epirotæ mittit ſcribã, qui iuberet hunc ſubmittere ſibi ſeſe: ſed pergente eo, & ſupra modũ attollẽte uocem, populariterq; ac liberè cum ipſo contendente, immittit Nero in pulpita ſuos hiſtriones, tãquam qui ad hoc negocium pertinerent. Nam & libellos elephantinos, & duplices habebãt, quibus præ ſe intentis, ueluti pugionibus utebantur. Atque hi Epirotam ad proximam columnam erigentes, guttur ipſius fregerunt, cędentes obuerſis in rectum libellis. MENE. Tragœdia autem uicit, Muſoni, ſceleratum adeo facinus in oculis Græcorum auſus? MVSO. Quid putas? ludus hic adoleſcenti fuit, qui matrem occidit quoque. MENE. Si uero inter Tragœdias, hiſtrionem occidit, execta illius uoce, quid adeo attinet demirari, quando & Pythicum os, unde uoces inſpirare ſolebant, obturare conatus fuerit, ut uidelicet neque Apollini uox aliqua eſſet? Quanquam ipſo Pythio, recenſente, eũ inter Oreſtas & Alcmæones, quibus id, quòd matres occidẽre, etiam laudis aliquam famam præbuit, poſtquam id in ultionem patrum fecerant. MVSO. Hic autem, cum nullo modo dicere poſſet, quemnam ultus eſſet, contumelia à deo affectum ſeſe putabat, cum tamen mitiora, quàm ueritas exigebat, audijſſet. Sed interea dum ſermones cedimus, quænam nauis iſta eſt, quæ huc propinquat, ut autem boni aliquid afferre uidetur. Nam coronati capitibus omnes ſunt, perinde ut chorus quiſpiam, qui fauſtum aliquid nunciaturus ingreditur. Et quidam ex prora manum protendit quoq;, iubens & confidere nos, & gaudere, clamatq; niſi non ſatis recte percipio, Neronem perijſſe. MENEC. Clamat enim Muſoni, & manifeſtius

* Et ſunt q̃ tradant Paridẽ hiſtrionẽ occiſum ab eo, quaſi graue aduerſariũ. Suetonius.

* Videtur hic pperam ipſo narũ uices inſertæ eſſe, unaq; et continua oratio Muſonij eſſe debere, quæ ſupiori facile nori ex ſequentibus fidem faciat.

utiq́, quo propius terram contingit. MVSO. Euge, ô dij. MEN. Sed ne glorie-
mur. Nam mortuis, ut aiunt, non decet conuiciari.

PALINVRVS.

ARGVMENTVM.

Duo hi Dialogi sequentes, Luciani non sunt, neq; græcè scripti etiam, sed quia à doctis Italiæ, cum Lucianicis eodem titulo, coniuncta, accepimus: ne harum quidem lectione fraudare quenquam uoluimus, præsertim cum ad exemplum Lucianicorum aliquo modo efficti & ipsi essent.

Interlocutores: PALINVRVS, CHARON. PAL.

BSECRO te ô Charon, sine me ut iam nauim conscendam. CHA. Quis me appellas? PAL. Ego nauita quondam illius, quem nuper uiuentem transuectasti, Aeneæ Troiani. CHA. Tú ne ille es, qui apud portus Velinos inhumatus iacebas? PAL. Ille ipse sum. Sed crede cœlestium nutu fieri, ut transuehar, quorum prodigijs longè lateq; actæ finitimæ gentes, & ossa mea iam expiauerunt, & tumulum mihi, tumuloq; insuper solemnia statuerunt. Quare te oro, ô iustissime Charon, patere tandem ut ingrediar, sic prospera semper sit nauigatio tua, sit solida nauis tua atq; inconcussa. CHA. Rem iustam petis, Palinure, ingredere, ut libet: uos uero tã confertæ umbræ, quid fatigatis me precibus, quid fatigatis: quæ nam hęc uis desideriȝ? Expectate tantisper, dũ trans flumen hunc porto, regrediar quamprimum. PAL. Habeo tibi Charon, immortales gratias, qui me his tandem eripuisti è malis, qui me dira hac tandẽ, qua detinebar transfretandi cupidine liberasti. CHA. Amo te equidem, Palinure, tum propter Aeneam regem, quem mihi nominasti, qui & super oẽs, quos unq; uiderim, mortales, uisus est mihi singulari quadam præditus pietate, tum propter meum etiam, quod olim commune fuit tibi, magisterium: par enim sibi quisq; parem affectat, delectatq; magis, quæ inter pares sit, uel confabulatio uel uitæ actio. Afficiebar porrò non modico dolore, quum uidebam iamdudũ te in citeriore hac ripa errantem, incertumq; sedis tuæ. Neque licebat tibi succurrere, propter legem mihi datam, ne quenquam, nisi humato prius corpore, transportem. Sum enim ego minimus inter infernos habitatores, subiectusq; alienæ potestati, cui parere non tam pulchrum mihi, quàm aliàs necesse sit. Gaudeo autẽ nunc & lætor, quòd ea aliquando se sors tibi obtulerit, quo & tuum implere desiderijȝ, & meum releuare dolorem (salua lege officij mei) possum. PA. Imò ego non minus propter te dolebam, ô Charon, quia perspiciebam tot te graues assiduosq; labores perferentem sine ulla relaxatione. Neq; enim me latet, quot quantisq; uexari malis solent nauium gubernatores, qui nihil aliud in uita, quàm nauigationem exercui: atq; ita exercui, ut nihil illa grauius, nihil periclitatius contingere mortalibus putem: propter quod credibile magis tibi uideri potest, si angebat me utiq; fatigatio tua, repetentem animo antiquas, quas iuuenis etiam sustinebam nauticas fatigationes meas: quarum experientia iam edoctus sciebam probè pari malo tuo condolere. CHA. Frustra propter me dolebas, Palinure, nam nihil molesta mihi est ars mea. PAL. Quid ais? CHA. Aio gratam me habere & iocundam artem meã. Vides ut cruda uiridisq; senectus est mihi? memini haud unquam ab ipsa, qua iam omnium annos supero, longæua ætate mea pertæsum me esse laboris mei, qui quotidie iusto alacrior atque ualentior: sed intelligo cur tu aliter tibi persuadeas. Est enim communis hic morbus mortalium, ut sortis

suæ

ſuæ quenq; diſtedeat ſemper, uiuatq; contentus nemo ſtudijs ſuis, laudent uero longè, ac beatiores exiſtiment omnes, qui diuerſas à ſe artes atque actiones ſequuntur, uerum falluntur maximè opinione ſua. Nam ſi rectè intueri uelint, cognoſcent perſpicuè nullum eſſe in uita eorum ſtatum qui nõ magnis ſcateat miſerijs, quem non magnæ graueſq; perturbent undiq; moleſtię & uexationes. Et ſi detur aliquando ut alter in alterius ſtudia tranſferatur, quàm uideas tunc ſua cuiq; leuia uideri, quæ prius præ grauitate accuſabat, contraq; ea grauiora quæ prius leuia uidebantur. Itaq; ſi benè cõſideres, Palinure, non eſt ita grauis mea cõditio, ut cenſes, neq; propterea quòd nauclerus ſim, ſum eo mirabilior. Sed tu (ut uideo) ſequeris uanos errores mortalium, ego uero integritatem tantum iudicijq; ueri lucem ſecutus dego contentus ac lætus ſorte mea, neq; adſcribo mihi calamitatem, quòd deſudem quotidie nauigando & defatiger. Neq; ob hoc arbitror quempiam horum, qui mecum ſimul ultimas ſedes colunt, me eſſe beatiorem, non ipſos iudices Minoën, Rhadamanthum & Aeacum, quanquam magna omnes emineant poteſtate, non ipſum Ditem, quanquam ſceptro potens ſit, atq; regna iſta moderetur. Sunt namq; & illi ſui labores ſuæq; moleſtiæ, & maiores fortè, quo & maiore regiminis farcina præmuntur. PAL. Potes de te tibi Charon perſuadere, ut libet, mihi enim de me nunquã perſuadere poteris, quin ars noſtra ſine ulla comparatione cæteras laboribus & periculis excedat. Quod liquidò tibi probarem, niſi quòd uereor tædio te afficeret fortaſſe longior narratio noſtra. CHA. Imò ſumma me afficeret recreatione. Nam & delectat me tecum ſermocinari, & nauigantibus etiam magnam animorum refocillationem afferre ſolent huiuſmodi confabulationes. PAL. Quando igitur non eſt tibi iucundum, proſequar ſuſcepti ſermonis noſtri rationem, ut intelligamus, non eſſe duriorem ullam, quàm nautarum ſortem: quod tibi facile perſuadebo, ſi animaduertas, quos æſtus & frigora tolerare eos, quos perhorreſcere tonitrus & fulgura, quibus perfundi imbribus, qua uẽtorum rabie agitari quotidie neceſſe ſit. Si cognoſcas quoties eos torqueri fame & ſiti, quoties ſqualore etiam teterrimo conſumi contingat: ſi attendas habitationem eorum inſtar carceris ſupellectilem, uel nullam uel ſordidiſſimam, ſtrata dura, cibaria aſpera, potum immundiſſimum, indumenta ſpurca, incommoditatem rerum omnium, noctes inſomnes, & ſub diuo ſemper, & inquietas. taceo perpetuum alioqui quoddam eorum exilium. Quos patriæ eorum exteros profugos, uagos, palantes, ignaros quietis, priuatos omni (quo nihil eſt in uita dulcius) cõiugis ſobolisq; fructu ac iocunditate: quis non abiectiſſimos, longeq; omnium mortalium miſerrimos eſſe iudicabit. Prætereo Scyllam, Charibdim, Syrtes, Symplegades, tot infeſta nauigantibus maris pericula. Omitto tempeſtates, quibus nec uiſu quicquam eſt triſtius, nec horribilius, quibus & ad ſummum uitæ uſque diſcrimen quotidie iactantur, quatiuntur, & (quod ſæpe accidit) ſubmerſi tandem obruantur. In qua re nemo eſt, qui idoneus magis, quàm ego, teſtis adhiberi queat: qui cum multis fuerim quaſſatus tempeſtatibus, tum ea maximè quæ me ex Sicilia in Italiam nauigantem inuaſit, tam ſæua atque horrens, ut horrori ſit adhuc mihi eius recordatio. Non poſſum certè (ut par eſſet) explicare tibi acerbitatem illius tempeſtatis, ſed quanta extiterit, ex hoc facile coniecturam facere potes, quòd Aenæam ducem, cuius ſumma conſtantia & animi fortitudo ubiq; decantatur, uidi ego contrementem grauiter atque ingemescentem, extentisque ad cœlum manibus beatos longè inclamãtem eos, quibus ad Troiam oppetere contigiſſet, lamentantemq; pari ab eorum morte ac fortiſſima, à Diomedis gladio ſe ereptum extitiſſe, crudelem equidem diem illuxiſſe omnibus ultimum, neque ex numero noſtro quenquam putaui tuaſurum, Non ipſum Aeneam, non Ilioneum, non Achatem, non Abantem, grandeuũm ue Aletem, quorum naues longè diſlectas, ad ſummumq; penè exitium adductas, neſcio quæ

uis illa, niſi diuina liberauit. CHA. Num incognita mihi narras: hæc ea ipſa die reſciui. PAL. Quo id modo? CHA. Quo id modo rogas? An acrem illum fidumq; Orontem ignoras, ductorem Liciæ nauis? is quidē tunc ſubmerſus conceſſit ad me, ilico exponens mihi ex ordine omnia, quę tu diſſeruiſti, implorans deinde opem, rogitansq; multum, ut ſe ulteriore in ripa ſiſterem, quod nunquā paſſus fui, quum inter fluctus adhuc corpus ſuum ſine ſepulchri honore iactare tur. Nunc agit ſeſe circum hæc ſtagna mœſtus, atq; errabundus: uidiſti illum? PAL. Et tum uidi, & unicum meorum ſolatiū habui, dum tantiſper in ripa moratus, pari cum eo detinebar infelicitate. Nec enim falſa de triſti eius interitu retuliſti, cuius adhuc imago ſubit mihi, dum excuſſum, & puppi contortūq; ter eum atq; circumactum horrendum, à fluctu rapidus tandem equore uortex abſorpſit. ſanè quod ad me pertinet, nihil ediſſeram: qui licet eam euaſerim tempeſtatem, amarum tandem aliquando etiam uitæ meæ finem inueni, excuſſus & ipſe, pariter atq; iactatus inter undas (quod deerat) inſuper ferro præterea obtruncatus. Exquo nec tantum mihi timui, quàm Aeneæ meo, ne tantis undis ſurgentibus, ſpoliata magiſtro nauis deficeret: hæccine eorum delitiæ, opes, tranquillitas, ſic illis uiuitur, ſic moritur. Tui nunc & aliorum defende ſtudia, & artes, contemneq;, ſi libet, maiorem eſſe etiam eorum miſeriam & calamitatem, qui patrias incolentes ſuas, uxorumq; ac filiorum ſocietate beati quieſcūt, gaudent, ludunt, hortantur, amicicias colunt, exercentur commodè, habitant magnificè, ueſtiuntur cultè, conuiuantur lætè, cubant molliter, iucundos ſuos ac geniales agunt dies, Adde qui in urbibus optimates & primarij magnam ſibi uendicant autoritatem, habenturq; ſummo in precio atq; honore, qui ius dicunt, qui cauſſas agunt aliorum, qui faſces gerunt, qui ducunt exercitus, qui uel aſſiſtunt principibus, uel principes ipſi magni illuſtresq; ſunt. Quibus nec optabilius quicquam in uita eſſe uideo, neq; beatius. CHA. Falleris longè Palinure, nam quos beatiores eſſe arbitraris, miſeriores illi ſunt *ulla ſine* dubitatione. Neque enim negauerim ſortem ſubiectam eſſe nautarum magnis malis: ſed ita ſubiectam, ne comparatione aliarum, quæ maioribus etiam grauantur incommodis, minus certè miſera iudicanda ſit. Quid enim triſtius (ut ad tuos ueniam) qui patrias ſuas colunt, quid miſerabilius, quàm domi ſuæ agere, & ita agere, ut iocundiorem aliquando quàm uitam mortem optes? Quæ ulla maior calamitas, quàm circundari urbem hoſtibus, ingruere bellum, uolitare tela, ſtringi enſes, perfodi muros, fremere tormentis, ſaxo dirui domos, tremefieri & concuti? quemque fame ſitiq; deficere, corrumpi aërem, occupari mœnia, ſpoliari templa, dirumpi patrimonia, publicari bona, incendia parari, malos exultare, bonos torqueri, affici conuicijs, expelli domibus, uulnerari, carcerari, relegari, deportari, trucidari filios ante parentum ora, uim pati uxores, ſtuprari gnatas. Videntur an hæc tibi mala, Palinure, & an his quæ tu meminiſti, ulla ex parte comparanda? PALIN. Quàm uera narras, ō Charon, quàm nunc uel audiens iſta perhorreſco. Venit enim mihi in mentem, grauis illa & deploranda patriæ meæ deſolatio, Troiæ inquam, tam præpotentis olim atque prædiuitis, cuius euerſione nihil credo referri poſſe crudelius, aut lachrymabilius, tantaq; fuit calamitatis eius magnitudo, ut longè plura etiam atque triſtiora quàm tu ſuprà memoraueris, ſibi contigerint: quæ ſi uelis, omnia tibi, ut rem certius agnoſcas, explicabo. CHAR. Haud opus eſt, Palinure, quoniam & tempus non patitur, & ego hæc omnia non ſecus ac tu nota atque comperta habeo. Nam & mihi renunciauerunt, ut quæque aduentabant animæ, ex illo bello profectæ. Nihil certè, ut nunc tu dixiſti, peruenit ad aures meas crudelius aut lachrymabilius. PALIN. Faxo ut iubeas, ſed aduertas Charon, grauiſſima licet hæc ſint, rariora tamen contigere, quàm ea nautarum, quæ ſuprà expoſui. CHAR. Referam ergo alia frequentiora, & ex ipſis quidem met ciuitatibus, quarum relatio

augebit

augebit etiam earum miseriam. Vade oro, & per ciuitatem, plateas porticusq; discurre, quid aliud offendes, quàm oblatrantium maledicta, insimulationes pestilentissimas, optimi cuiusq; dilacerationem, quid non exploratorum insidias, inuidentiumq; uenena. Diuerte modo gressum, & artificum, mercatorumq; tabernas ac conuentus pete: quid aliud deprehendes, quàm sermonum nebulas, fucos, mendacia, deceptionesq; manifestas. Transfer dehinc te in fora publica, sedesq; iudiciarias: quid aliud audis, quàm undiq; omnia magno strepitu ac clamore miscerí? Quid intelliges aliud, quàm cædes, hominum compilationes, furta, grassationes, conspirationes, proditiones? Quæ alia occurrent tibi, nisi litigatorum iurgia, & contentiones, testium periurationes, causidicorum præuaricationes, iudicum corruptiones, præsidum ambitiones ac rapinæ? Quos ibi alios obuiam tibi habebis, quàm exultantes improbos, lugentes bonos, oppressas uiduas, proculcatos pupillos, egentes prostratos? Attolle postea altius oculos, & atria principum perscrutare, quàm non uidebis ibi assentatorum exaltationem, speculatorum acceptionem, militum audaciam, fœneratorum uoracitatem, quæstorum improbitatem: quàm nõ potentum hominũ in tenuiores uim atq; insolentiam? Quas non concussiones? quas non populationes? quos non innocentes accusari, criminari, carcerari, proscribí? PAL. Grauia hæc nimis ac miserabilia. CHA. At restant alia, quæ non minus tibi grauiora & miserabiliora uidebuntur. PAL. Perge. CHA. Quæ fortassis etiam grauiora & miserabiliora iudicabis, quoniam domestica ac frequens magna est eorum pestis. PA. Fare. CHA. Nolo tibi Palinure afferre in medium graues longosq; artificum & negociatorum labores: non eos quibus afficiuntur agrorum cultores, non quibus milites, non quibus causidici, cæterarumq; disciplinarum sectatores æstus, algores, inediam, peregrinationes, anxietates uel pericula, uulnera, cædes, districtas habitationes, infinitaq; agendi, cubandi, uescendí incommoda uel fastidia, lassitudines, uigilias, sollicitudines, odia & infamationes. Nam si cõplecti cuncta sermone meo atq; exequi uoluerim, tot tantaq; dicẽda se offerent, ut præ longitudine malorũ ac mole, citius nauigatio nostra quàm oratio finem possit inuenire. Omittam itaq; & commemorabo tantum, quas inter domesticos parietes, tum seruorũ, tum uxorum ac filiorum molestias ac turbationes pessimas perferre solẽt, qui gubernationí prę sunt rei familiaris. Cuius si ita ut naualis expertus, facile quicquid dicturus sum, me etiam tacente, & intelligeres & approbares. Nã seruorũ primo in dominos semper prompta maledicta, furta, impositiones, fugas, arrogantiam, negligentiam rerum dominorũ, temulentiam, edacitatem, somnolentiam, tarditatem, ignauiam: nemo est quí non uideat magnam afferre his, quí patiutur, infelicitatẽ. Deinde filios quorum amore nihil dulcius esse fertur, quanta animi cum amaritudine aspiciant parentes, uel ęgrotare uel mortem obire, quod frequenter admodum fit, satis existimo etiã te intelligere. Quàm uero grauem & anxiam credis esse eorũ uel parturitionem, uel educationem, uel institutionẽ? Quoties pro eis bonos parentes gemere, suspirare, dolere, torqueri: Quanta etiã putas perturbatione affici, dũ quos progenuerunt, immensaq; adeo cura aluerunt, uel parũ sibi audientes, uel rebelles ac infestos, postea habere contingat, quæ dolenter eos ferre arbitraris, dum insani & uecordes sunt, dum hebetis & crassi ingenij, dum effœminati & molles, dum dilapidant & euertunt patrimonia, dum nullo bono operi & studio intendunt, dum per præcipitia uitiorum omnium uiam ducunt suam. Quid de uxoribus loquar, quas dos tumidas, genus insolentes, forma suspectas, deformitas reddit inuisas? Quarum lingua nihil pernicioſius, quarum audacia nihil prodigioſius, quarum improbitate nihil execrabilius. Quæ iurgijs semper & contentionibus obtundunt uiros, quæ semper conqueruntur, semper exprobrant, semper insidiantur. Quibus quum desint cætera, nunquam tamen lachrymæ, gemitus, & suspiria, quæ

cæca

cæca ſun,qua tantum ardent ornamentorum ambitione exhauriunt opes,labefactant domos, cogunt maritos in malos quęſtus, in dira ſcelera. Non refero turpiſſima adulteria,quibus nec punitur minus,nec peccatur magis quicquam: ea quanto dolore afficiant bonos coniuges,nemo ſatis unquam,meo iudicio, enarrare poſſet, ſed magnum doloris argumentum præſtant, & grauiſſimas cædes,& ingentia,quæ ſæpe propter corruptas uxores, bella exarſerunt. PALIN. Hoc plus,quàm uellem,ſcio; nam arduum illud, quod ego uidi, Græcorum & Troianorum bellum propter Helenæ raptum, in eam excreuit rabiem, quam nulla mundi regio ignorauit. CHA. Quæ toti mundo manifeſta ſunt,ea tãtum noſti Palinure, ac ſi ſingula,quorum nihil me latet,intelligeres, adducéris in tantum ſtuporem,ut ſtupeſcens etiam præ miſeratione coniugalem uitam lachrymares. PAL. Huiquid narras. CHA. Narro quæ quotidie uideo,& pertracto. PAL. Ergo connubia putas polluta & coinquinata? CHA. Minimè,id nunquã dixerim. PAL. Atqui multas memini me uidiſſe ea præditas honeſtate, ea religione ac uitæ integritate, ut diuinum quoddam magis quàm humanum redolere uiderentur. CHA. Et multas utiq; eiuſcemodi eſſe confiteor,ſed eas quidem, quæ optimis honeſtiſſimiſq; ortæ parentibus,ebiberunt à primis annis ſobrios & caſtos mores. Quæ ſanctis parentum ſuorum exemplis educatæ uitam inſtituerunt,peccare caſtigatę,ſapienter ad manſuetudinem edoctę,ad pietatem,ad fidem, ad diuinum cultum, ad rectum compoſitumq; regimen rei familiaris. Quæ ſe à thiaſis ſaltibus,iocis: quę ſe à ſpectaculis,ab immodeſtiore cultu,ab licentiore colloquio abdicarunt. Cæterum quæ contra ſanctitatem,quæ malis inſtitutis,peruerſisq; parentum exemplis imbutæ, molliter uixerint, aſſuefactæ delitijs, quia turpi ocio, quæ nihil niſi ſaltare, canere, fides pulſare didicerunt, quæ præterea oculis ſuis auxerunt matrum præſertim obſcœnitates & immundicias. Haſce qua fide & integritate eſſe putas erga maritos? Illabuntur ſiquidẽ tanquam uenena tenellis mentibus parentum exempla, inde rarior etiam, quã reris,eſt hymenalis honeſtas: quò quicas uel emendatis inſtituant moribus,uel ſancto inuitent exemplo,parentes ſimul rariores habeantur. Prodeũt poſtea in publicum quæq; etiam procatiores,aperta fronte,directo greſſu,quaſi pudicitiã am ipſæ conſecraſſe uideantur. Et quæ ſecretum intra cubile probra geſſerunt, cum ueſtem induerint,illa contexiſſe atq; occultaſſe exiſtimant. Vosq; ea, uanũ uulgus, ita ut cernitis,uera ducẽtes eſſe arbitramini. At ego nihil ac reſe habet de eis iudico,nuda enim hic oẽnia atq; aperta ſunt. Nõ ueſte hic teguntur maculæ,nõ pallio obnubuntur ſcelera,exertos omnes ac nudatos, rerumq; omniũ uacuos prorſus huc ingredi oportet. Quicquid in uita malè tentatum maleq; actũ eſt,hic fronte coràm ipſa demum geſtatur,diſpoliatur, oſtentatur. Quare non mirum tibi uideatur,ſi quorumcunq; nota habeo crimina. Qui quorumcunque eſſe nudas,ita ut prædixi, tranſueho umbras,quàm proinde ingentem uideo earum turbam, quæ cum impudicicia iam longè apertam oſtendant ſuam,pudiciſſimæ tamen in uita habeantur. Quantas ſecum in maritos fraudes gerunt, quot ſimulationes, quot proditiones, quantam hypocriſim, quot aliorum obſcœnos amores, quot pollutiones, quot ſuppoſititios partus, quot mentitas enutritiones, quot alieni ſeminis ſuſceptas meſſes. At, quod ridiculum magis eſt, lugent poſtea ignari mariti haſce ſibi extinctas uxores. Laudant inter cœtus & prædicant,quaſi pudicitiæ principes. Statuunt mauſolea, plurimi quoque epigrammata condi, orationes ſcribi, & pronunciari curant in laudem ac memoriam caſtitatis fideiq; earum ſempiternam. An hæc triſtia & amara eſſe cenſes, Palinure. Et an comparationem ullam habere putas, cum his nautarum, quæ ea ſeueritate & acrimonia recenſuiſti, ut cætera læta, fauſta, delitiarũmque plena (ſi tibi fides daretur) exiſtimanda eſſent. PALINVRVS. Haud equidem tanta in ciuitatibus priuatiſq; domibus, quanta modo enumeraſti mala,

regnare

regnare credidiſſem. CHA. Ita proficit inexpertos ſermonem aliquando inire cum his qui multarum rerum uſum atq; experientiam habent. PA. Ita fit. CH. Quid ſi animaduertas labores quos perferunt nautæ, corpori magis quàm animo infenſos ire? concedes amplius etiam ſententiam meam. Nã huiuſmodi res, duræ aſſiduo quodam uſu & aſſuefactione mitiores fiunt, & quodammodo domantur, quas uero ego memoraui, cum animum magis affligunt, non ita uſus et aſſuefactio mitigare atq; edomare poteſt. PAL. Conſentio tibi iam, gaudeoq; in eam lucem te illuſtrante peruenisſe, ut intelligam tam magnam aliorum & malorem etiam, quàm nautarum miſeriam. Sed illud non poſſum intelligere, quin principes ſaltem ac magni uiri, nõ dicam, nautis, ſed cæteris inſuper quibuſcunque mortalibus beatiores ſint. CHA. Cur? PA. Quoniam omnibus abundent atq; affluant bonis. CHA. Quibus? PAL. Honore, gloria, opibus, delicijs, amicis, potentatu, imperio. CHA. Hiſce? PAL. Hiſce & multò pluribus. CHAR. Erras. PAL. Errorem hunc optaſſem in uita mihi. CRA. Deliras. PAL. Malu iſſem ita delirare, quàm tua cum ſententia ſapere. CHA. Quid, ſi nihil illis miſerius? PAL. Quid, ſi nihil beatius. CHA. Haud unquam hoc mihi demonſtrabis. PAL. Non tibi ij beati uidentur, qui quicquid ad explendas uoluptates optari poteſt, aſſequuntur, quibus conuiuandi, cubandi, ungendi, lauandi, ludendi, uenandi, aucupandi, ad omnem nitorem atque ſatietatem ſemper facultas ſit. Quibus quotquot uelint concubitus fœminarum, quotquot uelint arua, equi, canes: quibus tot ſunt ſerui, tot exculta palatia, tot munitæ arces, oppida. Qui tantum poſſideant auri, gemmarum, ueſtium, ſupellectilis: Quibus audiant omnes, adſurgant, inclinent: Quos populi uerentur, timeant, laudẽt, decantent: Qui leges dicãt, mandent, exerceant, proſcribant, puniant, extollant amicos, uindicent inimicos, trucident rebelles. CHAR. Non eſt tam magna, ut exiſtimas Palinure, eorum beatitudo. Non parit certè faſtidium tanta bonorum continuatio, tantaq; affluentia: neq; ſapit tantum, quæ non aliquando intermittitur uoluptas. Præterea quomodo eos tu beatos iudicare potes, qui tantis opibus atq; delitijs ſuis nunquam fruuntur cum iocunditate, nũquam cum gaudio, quę in tanta rerum copia: nunquam exhilarent ſe, nunquam releuent animum, nunquam exultent. Qui tanta licet bonorum ubertate redundantes, triſticia tamen ſemper obducantur, ſollicitudine premantur, anxietate torqueantur. Non tibi multò optabilior uidetur priuatorum conditio, quorum & uita ſecurior, & uoluptates etiam, ſi mentem intendes, maiores ſunt: quos ſumma ſemper condit hilaritas, mulcet feſtiuitas, explet alacritas. Quantam putas afferre delectationem cõmunis, quæ cum uxoribus & filijs uita exigitur. Dum cubant tutè, ueſcuntur lætè, iocantur modeſtè. Quàm dulcem eſſe arbitraris amicorũ inter ſe & æqualium parem uitam, domeſticum uſum, frequentem conuentum? Quid eorum amore ſuauius, confabulatione gratius, curis melius atq; commodius? Quantũ credis lætitiæ & exultationis habeant eorum conuiuia, ludi, cantus, ſolationes: quantũ dilatent animos et permulceant: quantum emanet mellis, cuius nec ſtillam principum aliquis deguſtauit. PAL. Haud intelligo Charon, hanc quam refers, regũ triſticiam atq; anxietatem, qui inter riſus tantum, blanditias, ſocoſq; uerſentur: quibus ſemper pſallatur, canatur, plaudatur: & quicquid ad tranſigendũ hilarem uitam excogitari poteſt, exhibeatur. CHA. Etiam ut uideo iudicas Palinure, quæ oculis tantũ patent, quo errore decepti mortales, plurimũ ſeduct ſolent: ſed quod certũ afferre poſſunt iudiciũ, exteriora corporis, quæ uelamenta quędã magis ſunt ueritatis. Aut quid certi p̃mittere & oſtẽtare poteſt frons hominũ, quæ plures & Proteus ſpecies mentiri, atq; in plures mutari queat: Conſiderandæ ſunt ſecretæ animi fibrę: perſcrutãdę ſunt interiores mẽtis latebræ: quas ſi peruidere ita ut frontẽ, poſſes, proh dolor quantã ſibi malorũ turbam: quantam formidinũ atq; ſtrepitationũ aciem introſpiceres, quot angores,

ſollici-

ſollicitudines, ſuſpitiones, quot peſtilentes morbos & perturbationes, quanta aperirentur ulcera, quot plagæ & cædes, quot inſidiæ, quot enſes, & telorum infinita genera, quæ nec ſomnios eorum quietos, nec cibos placidos, nec opulentiam dulcem, nec imperium iocundum, nec delicias iocoſq; lætos eſſe permittant. PAL. Neſciebam adhuc hæc eorum qui dominantur mala, ſed cur illis cõtingant tanta, non capio. CHAR. Contingunt tanta propter graues inimicicias acerbaq; odia, quas continuè cum finitimis ciuitatibus, cum ſubditis ſibi populis, cum ſibimet ipſis etiam gerunt: quo fit ut ingraueſcentibus odijs, increſcentibuſq; iniurijs, quibus quotidie afficiunt quemq;, neceſſe ſit illos torqueri & affligi grauiter, confidere nemini, ſuſpicari omnia poſſunt, extimere muſcas etiã (ut aiunt) uolantes, gaudere & lætari nunquam, triſticia & mœrore detineri ſemper. PAL. Adducis me facile, ut credam, ſuſpectas eos habere finitimas ciuitates, cum quibus & infenſa odia confiteor, propter continua, quæ exercentur bella, & dominandi libidinem, qua plurimum incenduntur. Cum ſuis uero quibus imperant populis, nihil accipere poſſum, niſi amorem, & dulciſſimam pacem. Porro ſi cum finitimis ſint inimicitiæ: ſi oriãtur bella, ac demum etiam augentur imperia, ſubducuntur oppida, profligantur acies, ſpoliantur & captiuantur hoſtes, populationes magnæ fiunt, trophęis decoratur patria, uictoriis celebratur, triumphis extollitur. Ob quæ & principum gloria, & urbium ornatus, & inimicorum timor, & populorum inter ſe lætitia, atq; erga principes fides & amor creſcit. CHAR. At tantum narras quæ proſpera ſunt & læta, ac quæ frequentibus accidunt aduerſa & triſtia prætermittis, quaſi ſemper eos putes debellare hoſtes, potiri uictoria, triumphis exultare, nunquam uero uinci, proſterni, agros ſuos populari, bona ſua diripi, et è ſuis ſe oppidis deijci, ſed maiora hæc prætereamus, de minoribus tantum dicatur. Quippe ſi conferas quas ſtrages ſuorum & cædes ſuſtinent, comperies lõgè maiore damno quàm lucro partas eorum uictorias conſtare, diſcuſſaq; ratione deceſſiſſe plus illis quàm acceſſiſſe. His adijcias ut populorum etiam ſuorum odia, nedum finitimorum intelligas, quòd ad inferenda bella, & perſequendos hoſtes opus illis eſt ingenti & munito exercitu, multo nauigio, longa armorum & machinarum præparatione, quę quum magno & inæſtimabili conſtent ſumptu, nec proprij ſuppeditent redditus, neceſſe eſt nouis uectigalibus uexare populos, nouas inducere præſtationes, nouas angarias, augere tributa, multiplicare onera, exhaurire ęs omnium, eradi marſupia, imò uiſcera pauperum, paruos atque magnos diripere, ſpoliare, conculcare. Inde fit, ut quum inuiſos manifeſtè ſe cunctis intelligant, ſuſpectum tum ſibi incipiant habere quemq;: nullius fidei, nullius amiciciæ credere, coniectari omnia in malam partem. Habet enim hoc in ſe peſſimum malefactorum conſcientia, ut quos iniuria affecit, nunquam reuocari in amiciciam, nunquam mitigari & ad ueniam moueri poſſe putet: proinde magis inſurgitur, grauiores initur iniurias, hunc proſcribunt, illum carcere includunt, quorundam patrimonia publicant, alios iugulari aut ſtrangulari iubent, uoluntate pro ratione utuntur: eorum quoq; quos tantis læſerunt malis cognaros, affines, amicos, ſocios, ſeruos, quaſi fidei ſuæ diffidentes perſequuntur. Tum cæteri qui charíores etiam uidebantur, exempla aliorum præponunt ſibi, acuuntq; ipſi non minus odia. Nam non minus rebus ſuis ac ſaluti ſuæ timent. Ita pedetentim ciuitas omnis indignatur, obmurmurat, rapitur ira, odijs incenditur, coquit nouas cogitationes, noua concilia molitur. Mox eò deueniunt, ut hæc intelligentes uideant, quantæ ruinæ quantoq; præcipitio ſubiaceant, quàm tenuiſſimo quaſi quodam filo pendeant imperia ſua. Tunc cernas eos pallere, triſtari, conſumi, expauere omnia, torqueri ſcelerum ſuorum conſcientia, quæ prima eſt pœnarum omnium, timere hoſtium inſidias, ciuium conſpirationes, domeſticorum proditiones, oppreſſorum uindictas. Tunc ſecurum nihil exiſtimare

mare, niſi quòd uiae ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut ob ſideri eos putes, circumuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectae ſellae, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi praeguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam praeguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiae commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos praeſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deijciunt ſaepius ac exterminant, quo ſaluti ſuae (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid foedius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantae iſtae eorum deliciae, quanta gaudia: qui trãquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus conceſſerunt, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quaenam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neq; guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quae quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curae & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermè, quae ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his praeſertim, quos prae caeteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot ſacinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos poenis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque dilaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quae foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed caeteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatae naturae Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quae peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate praeſtantes, adeo illiciat eos, illiciens; deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq; ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuae gratia multis non magnas inferre iniurias, atq; ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pati anxietates contingat. PALIN. Miror

cur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, quæ se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris causse id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exterstio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium factum, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuples, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quo modo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset: quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernaudoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uariarum etatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Veratumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

mare, niſi quòd uinc ferro teneantur. Propterea non credunt ſe tutò cuiquam, non miniſtris, non neceſſarijs, non germanis, quorum maiorum etiam quàm aliorum autoritatem magis formidant, arcent ſe ab aſpectu & præſentia omnium, cingunt ſe foſſis & aggeribus, claudunt ſe arcibus, quaſi ad perpetuas damnati carceres, cuſtodibus etiam tanquam ad expeditionem belli paratis ut obſideri eos putes, circunuallantur. Nihil illis dulce, nihil apertum, nihil iocundum: dormiunt cum magna inquietudine, cum maiore etiam uigilant. Terret illos conuentus hominum, angit ſolitudo, timent colloquia, timent ſalutationes, timent dona, ſuſpecti illis aditus, ſuſpectæ ſellæ, ſuſpecti cibus & potus: qui nec etiam niſi præguſtati ſumuntur, ſuſpecti pellicum & item uxorum thori. Quibus mirum eſt, cur ſine cuiuſquam præguſtatione congrediantur: ipſos uero, quorum ſe cuſtodiæ commiſerunt, non minus extimeſcunt, quibus quum carere nequeant ob tutelam ſuam, eo magis augetur eorum timor & miſeria, quo armatos pro firmiore illos præſidio eſſe neceſſe ſit. Quare alienigenas & barbaros homines, atque abiectiſſimos quoſque ſibi deligunt, eoſq; frequentius comitantur, Deijciunt ſæpius ac exterminant, quo ſaluti ſuæ (& ſi nõ alia, at ſaltem hac uia) conſulere poſſint. Quid fœdius & ignauius dici queat, quàm hominibus immanibus, flagitioſis ſe committere: ſuos uero, prudentes, ſobrios, iuſtos ſpernere atque deuitare. Quanta iſta tyrannorum felicitas, quos continuus & ingens ſemper angore afficit metus, quo non modo animi grauiter excruciantur, ſed cuncta inſuper dulcia mundi dona fugantur & diſſipantur. Quantæ iſtæ eorum deliciæ, quanta gaudia: qui trãquillitatem nunquam & pacem ſibi, ne dicam populis ſuis, aut hoſtibus ~~concefferunt~~, expertes omni no tam ſanctiſſimi atque omnium dulciſſimi boni. Quænam ubertas iſta bonorum, qui diſtracti aliunde, neque ſciant, neque uiſant, neque pertractent, neq; guſtent unquam. Quanta iſta imperij bona? quæ quum ipſi uidere & attrectare non poſſunt, committant neceſſe eſt aliorum curæ & gubernationi, ignari rerum ſuarum, neſcij omnium fermẽ, quæ ſub ſe geruntur, fraudati quotidie & decepti, ab his præſertim, quos præ cæteris hauſerunt: quibus tamen quum ſe credant, quot innocentium criminationes, quot facinoroſorum falſas commendationes audiunt, quoties eorum fidem ſequuti, bonos pro malis, malos pro bonis ducunt, atque hos beneficijs, illos pœnis afficiunt. Quodq; grauius eſt, quoties ipſis etiam uidentibus, hi quos tantum extulerunt, pro ſententia ſua in foro quoſque ledunt, concutiunt, opprimunt, atque diſlaniant. Quid mirum, ſi exardeſcunt poſtea populorum odia, ſi labefactatur poſtea eorum ſtatus atque deſolatur: quanta iſta, quamq; optanda imperia, cum quibus & ſeruitutem peſſimam degant, ſubiecti tantis perturbationibus, tantis inſidijs, ſubiecti ipſis etiam, quos ſibi ſubiecerunt: conſtricti quaſi quibuſdam regni compedibus: clauſi intra arces, quaſi magni alicuius criminis rei: coartati inſtar ferarum, excluſi ab omni, quæ foris capitur, recreatione, priuati libertate, quod eſt tam dulce & omnibus optabile bonum, non hominibus modo, ſed cæteris inſuper quibuſcunque animantibus: cuius priuatione, quid eſt quod triſtius aut infelicius contingere poſſit? PALIN. Non credis Charon, bonos aliquos mitisq; & moderatæ naturæ Tyrannos eſſe? CHAR. Imò multos credo. ſed tanta eſt dominandi libido, tantus ardor, tanta neſcio quæ peſtis ingenita, ut quos ſemel inuaſerit, ſint ſumma quamuis bonitate præſtantes, adeo illiciat eos, illici ensq; deprauet, ut uita potius quàm imperio, quod iam occupauerunt, carere poſſint, uel ad conſeruandum, uel ad amplificandũ contendunt unguibus dentibusq;: ac propterea nemo eſt tam bonus tyrannus, cui conſeruationis, amplificationisq; ſuæ gratia multis non magnas inferre iniurias, atq; ob eas illatas non plurimum timere, plurimas ut pari anxietates contingat. PALIN. Miror

eur tantis in malis, quæ planè ita, ut narrasti, uera esse puto, appetant tantopere mortales imperium, nisi id fortasse faciunt cupidine honoris & gloriæ. Quid nimirum tam præstans atq; excellens bonum, tolerabiliores reddit tantas quas modo exposuisti miserias. Dulce quippe est mandare alijs, præferri omnibus, eminere, præcellere, uenerari, timeri, suppliciter exorari, assurgi sibi, uia decedi, inclinari ceruicem, flecti genua, audire laudes suas, & rerum benè gestarum decantationes. Quæ quum & diuina numina plurimum capiant, facilè intelligi potest, quantum & his quoque mortalium mentes capiantur. CHARON. Quæ tantum capere potest Tyrannos ullius honoris aut gloriæ exhibitio, qui se certò inuisos omnibus esse sciunt. A quibus si laudentur, si audiatur, si assurgatur atque incuruetur, intelligunt palàm uel assentationis, uel timoris caussa id fieri. Quare non est ita dulcis, ut putas, huiusmodi honoris & gloriæ exterio magis quàm exhibitio. At uero dulcior is est, qui in priuatos homines ab amicis & beneuolis honor exhibetur, propter aliquod eorum egregium factus, aut excellentem uirtutem. Vera ista gloria, uerus iste honor, ac dignus quidem, quo & diuina numina capiantur. PALIN. Nullam ergo uideo caussam, cur tantopere imperia desiderentur, desideratáq; conseruentur: nisi quòd habendi cupido, qua tantum trahitur humanum genus, in his maximè expletur. Quò enim quisque plus auri, agrorum, ædificiorum, oppidorum, acquirere possit, nullo parcit labori, quantumuis magno & intolerabili. Neque ullus tam amarus labor, quin propter quæstum & maiorem rerum cumulationem dulcescat. Ita quum tyranni super omnes plus possideant, super omnes & beatiores uidentur, licet cætera eis tristia sint atque peracerba. CHA. Neque istud quidem affert ullam beatitudinem, nam in primis non efficit diuitem maior abundantia, sed minor cupiditas. Qui enim paruo contentus est, id tantum cupit, quod necessitati uitæ sufficiat: Is abundè est locuplex, propter honestum, quod facilius implere potest desiderium, quod quum & impleuerit, liberatus est ab omni, qua alij rapiuntur, habendi anxietate. Qui uero, quantum libet, diues plura concupiscit, pluribus indiget, quia perseuerante acquirendi insatietate efficitur minus uoti compos. Quo enim magis crescit multarum rerum possessio, magis etiam cupiditas, neque finem unquam habet uorago illa cupiditatis. Deinde non est iudicandus quisque, uel locuplex multitudine, uel pauper paucitate diuitiarum: sed uel rerum magis implemento uel necessitate. Nam si multitudinem excedunt sumptus, quomodo potest is credi diues, qui minus habet, quàm necesse esset; quare quum necessitatem sæpius magnam patiantur, qui tantam imperij molem administrant, indigentiores etiam putandi sunt priuatis hominibus: quibus licet tenues sint opes, at necessitatibus saltem suis uel pares, uel superiores. Taceamus graues, quas quotidie expiationes uel rapinas perferunt à quæstoribus suis, & ab his maximè, quorum fidei magis credunt: qui, quo maiora etiam nacti sunt imperia, eo maiora utique furta, maioremq; proinde rerum suarum diminutionem patiuntur, à quibus priuatos saltem homines liberos esse constat. Qui & diligentius patrimonia sua ipsi per se curare, & attentius omnia intueri possunt. Dicamus uero curas & labores, quos in administrandis tantis opibus, gubernandoq; tanto potentatu tolerare eos oportet, quorum fortiores quàm Herculis humeros necesse est ad sustentandam tantam molem: plures etiam quàm Argi oculos ad tantam rerum uarietatem peruidendam atque distribuendam, plura quoque quàm Iani aut Vertumni capita, ad intelligenda examinandaq; tot ac tanta, quum hostium tum populorum suorum, quæ illis negocia deferuntur. Quæ tanti animi uis, quæ non debilitetur? quæ tanta soliditas, quæ non concutiatur? quæ tanta promptitudo, quæ non remittatur? Cuius est tanta ualetudo, tantum robur, qui se

tam

tam uasto curarum ponderi parum audeat pollicerí? Cuius est adeo æquabilis & moderatus animus, adeo perseuerans? quin tam multis tanque continuis laboribus non defatigari, non quassari, nunquam quoque infringi possit? Omittamus mortales: de nobis tantum, qui hæc ultima loca colimus, loquamur. Verum putas, Palinure, beatiorem esse uel me, qui pauperrimus sum omnium, qui nihil præter hanc, quam cernis, pusillam lintrem possideo: uel Plutonem tam lati, tamq; immensi regni tyrannum: intelligo, etsi taceas, quale de hoc sis iudicium prolaturus, crede mihi, minimè meum cum suo statu commutarem. PALIN. Quare? CHAR. Quia lætus ago, & summa cum quiete. Non ullius rei ullam gero, nisi transuehendi hasce huc descendentes animas, & conseruandi incolumem hūc fasellum meum, solicitudinem. In qua dicam tibi quicquid est, quod me grauet. Quum enim propter uetustatem fatiscat aliquando rimis, curare me oportet, ut restituatur integritati suæ. Quare eum consuo sæpius, & obstruo, si quid rimarum est: hæc omnis mea cura est, hic omnis labor. At Pluto, cum tantis diuitijs suis, ac regno tanto nunquam lętatur, nunquam quiescit, tot curis carpitur, quot repletur hic umbris locus, implicatum semper habet ubique animum: hinc fertur, illinc rapitur, omnibus intentus locis, omnibus occupatus ministris, huic mandat, illum terret, alios acciri iubet, metum illi omnia incutiunt: nunc terræ hiatus, nunc motus formidat. Sæpe illum trepidare cogit lampas Phœbi, ne ulla ex parte irradiet regno suo. Sæpe & fulmen magni fratris, ne penetret auerna atque labefactet: quoties uidi ego illum, dum rebus suis timet, iniectum summo curru peragrare omnem hanc regionem, lustrare fines, scrutari omnia diligenter, ascendere etiam in superum orbem, circuire terras, perueſtigare quodcunque periculum perferre posset, nihil omnino incauti & inexplorati relinquere: quæ quum multis in locis, at maximè ea solet efficere in terris Siciliæ, quæ magis etiam eum terrent, propter magnas reluctationes Typhœi gigantis, quibus totam conquassat illam patriam. Nam postquā ipse ausus fuit bella inferre cœlo, iniecere superi eius corpori Trinacriam, sub qua ab omnibus undique montibus pressus & grauatus, conatur sæpe se attollere, impositaq; sibi reijcere. Proindeq; magnos concitat motus, ac tantos quidem, ut hæc loca nostra concutiat grauiter, & tremefaciat. Cogita nunc quàm læta & optanda sit sors huius inferni tyranni, cuius tot diuiditur animus curis, tot propellitur tumultuationibus, quem tot oporteat præcauere pericula, tot dispensare ministeriua, omnia percensere, omnia corrigere, omnia uel ipse gubernare, uel alijs gubernanda committere. Attende rogo, & uel ex hoc unocolligę eius felicitatem. Nam si me deficere contingeret, huic nauicularío ministerío, quod ita necesse rium est, ut uides, necesse esset eum uices meas subire: ne alioquin deficiente portitore, regno suo malè succederet. PALIN. Hoc profectò non modo uerum esse uideo, sed manibus etiam ipsis (ut aiunt) tango. Nam ea nocte, qua aliàs somno grauatus è puppi in mare excussus fui, id continuò sensit Aeneas meus, qui errantem sine magistro nauem intelligēs, gubernauit eam tota ipsa nocte, non indignatus, quòd quæ sceptrum gestare solebant, remum etiam manus attrectarent. CHAR. De magno eius germano nihil loquor: non me latet, quantos & ille labores ac curas sustinet: sed id præcipue scio, quum temeritate Phaëtontis totus penè orbis conflagrasset: quantum tunc regno suo timuit, quantum tota cœli mœnia circuit, & ne quid labefactatum uiribus ignis corrueret, explorauit. Prætereo tertium fratrem, moderatorem undarum, cuius plurimæ etiam ac maximæ curæ non facilè explicari possent, sed præsertim quæ sub illa quoque Phaëtontea conflagratione ad summum penè usque exitium cum toto regno suo eum affecerunt. PALIN. De hoc possum, quod oculis meis uidi, afferre testimonium: uidi equidem tempore illius, quē suprà retuli,

horrendæ apud Siciliam tempestatis commotum grauiter Neptunum, & ex alto prospicientem uocasse ad se Eurum & Zephirum, increpatis acriter eis pro tanta suscitata tempestate, placasse ocius omnia atq; trãquilla reddidisse. Quod argumentum præstat mihi euidens, plurimarum, ut inquis, ac maximarum, quòd omnia in latissimo imperio suo paria sint, curarum suarum. CHAR. Dic, oro Palinure, putás ne iam beatam esse tyrannorum uitam? PALIN. Minimè. CHAR. Optarés ne uiuens eorum sortem? PALIN. Vt quid optarem, in quo nihil omnino optandum esse manifestè intelligo. CHAR. Ergo certò eos arbitraris miseros? PALI. Non miseros modo, sed omnium etiam miserrimos. CHA. Mirum quòd modo eos tanta frui beatitudine prædicabas. PALIN. Quid mirum, si cæcus laudet tenebras, quas postea luci restitutus damnet. CHAR. Vis ut & alia eorum mala tibi referam? PALIN. Restant item alia? CHAR. Et alia & grauiora. PALIN. Quid audio grauiora: haud unquam istud credam, posse his, quæ modo dixisti, grauius aliquid addi. CHAR. Credes, quum audieris. PALIN. Dic ergo. CHA. Vides ut appropinquamus iam ripæ, non possum longiora tecum iam facere uerba. PALIN. Rogo te mi Charon, ne fallas auidissimam expectationem meam. CHAR. An cæterarum umbrarum quas in litore reliqui auidissimam etiam expectationem uis ut fallam? PALIN. Non diu moraberis, perge õ mi Charon. CHAR. Imò diutius, quàm soleo, demoratus sum: sed lentus etiam nauigaui propter te, cuius fabulatione delectabar. PAL. Age ergo, ut facis, lentiorem protrahe nauigationem, ut quæ reliqua sunt dicenda, prosequi possis. CHA. Ea tandem tanta est tibi audiendi cupiditas? PAL. Tanta. CHA. Morem tibi geram: qua in re illud te scire uelim, quòd plurimum miseram reddit mortalium uitam, instabilitas scilicet, & ruina rerum. Nam certum nihil & permanens in uita quisque sibi polliceri queat. Quomodo is beatus censebitur, cuius summam quantumuis & plenam beatitudinem minima omnis disturbatio uiolare & auferre potest? Sanè quum omnia apud mortales infirmia atque mutabilia sint. Nulla tamen infirmior sors est, atque mutabilior quàm tyrannorum, quorum etiam quum maior sit exaltatio, & sublimata magis status altitudo, magis est proinde (quum mutari eos contingat) casus & ruina. In de tantæ tyrannorum proditiones, euersiones, trucidationes, ut nemo eorum fere unquam euaserit, qui non uel regno depulsus, uel ueneno necatus, uel cruenta aliqua & pessima morte cæsus uel peremptus sit. Qui talem eorum uitam optabit qui pro modici temporis felicitate (si tamen illa felicitas appellanda sit) tam tristi postea, tamq; amaro fine consumatur. Horret animus dicere, nam ne credas ijs tantum mortales subiectos malis esse, sensimus & horum magnam partem aliquando nos inferi, licet tam ualida nobis & munita sit ciuitas tam firma & præpotens, atque omnibus undique præsidijs circumsepta. Non possimus sine dolore meminisse illius diei, qua Hercules heros ille fortissimus hæc regna penetrauit, perfregit fores, inuasit regem, exterruit reginam, quam & ante socij eius rapere adorti erant, abstraxit cerberum, uinctumq; eum catena, cum magna ui in orbem duxit, concessit loca omnia, trepidare omnes umbras atq; ipsos iudices fecit: me quoque non modicum lesit, quem erepta cimba conto hoc meo percussit, impulsumq; grauiter in mediam paludem exturbauit: timui equidem tunc desolatum iri baratrum totum. Credidi tunc supremum Plutoni finem adueniisse regni sui: neque minus illum cum coniuge in prædam duci ad superos, quàm tartareum canem: sed paulò humanius cum eo actum est, quàm opinabar. Nam tandem sibi ac regno suo benè consultum est, neque tamen ita consultum est, quin tricipiti custode suo, qui tam perneccssarius erat, spoliaretur: Quòd si opinionem meam, quæ communis erat, fata coæquassent: tunc cernere se fuisset uerum, beatior uel meus uel Plutonis, tanti regis status esset. Ego quidem

dem nihil ambigo, priuatus fuissem hac nauicula: hoc enim habeo tantum, quòd adimi mihi possit, priuatus etiam fuissem rege meo: sed quotquot alios uoluissem reges, procul dubio inuenissem, qui ministerio meo indigentes, seruitium meum perlibenter sibi delegissent: & fortasse hoc lucri fecissem, quòd pro uetusta & attrita, qualem hanc intueris, nouam mihi & magis solidam lembum acquisissem. At Pluto quantas opes, quantos honores, quantum regnum amisisset, quantam in egestatem, quantam in calamitatem decidisset? Qui neque par aliud regnum, uti parem ego, uel meliorem nauim: neque parem alium famulum, uti parem ego, uel meliorem dominum inuenisset. Excedo iam modum dicendi: sed si tempus sineret, narrarem & quibus olim curis uexatus, quantóque timore percussus propter bella Gigantum fuit summus Olympi rector. Cuius narratio maiorem etiam augeret eorum, quæ suprà dixi, malorum confirmationem. PALIN. Haud opus est exemplis mihi. Nam nemo mortalium fuit, qui maiora quàm ego unquam uiderit eorum malorum exempla. Quid enim extitit his temporibus Troiano rege maius, quid opibus suis cumulatius? Quid operibus munitius & pulchrius, & quid demum exitu tantorum bonorum tristius, quid crudelius, quid flebilius? Vidit infelix pater tam arduum & longum bellum, tot cruentas mortes natorum suorum. Vidit euersam funditus & incensam urbem, Vidit latrantem coniugem, captiuatas nurus & filias, populationem tantarum diuitiarum: ipse quoque, quod ultimum restabat illi senectutis suæ solatium, Pyrrhi ense confossus, & crudelissima morte consumptus est. CHA. Quis melius me hæc nouit, qui cunctos hac scapha transuexi. A quibus & omnem calamitatem suam seriatim perdidici. Notus est abundè mihi Priamus, cuius cognito acerbo casu, non potui non dolere: Notus est Troilus, noti Hector & Deiphebus, nota est cætera tot filiorum ac nepotum turba: noti innumerabiles, qui illo bello perierunt, Troiani pariter & Graij duces. Nota est infinita, quæ tunc occidit, populorum manus. Nullo meminí tempore longiorem interfectorum multitudinem huc descendisse, quàm illo, quo ita lassatus fui, ut præ multitudine omnibus transuehendi minimè hæc cymba sufficeret planè. Quid opus est tibi monitore, ad aperiendas eorum miserias, quas tu subiectas oculis tuis habuisti. Quòd si pro angustia temporis liceret (iam enim uideo propius nos applicare ripæ) narrarem & millia aliorum tyrannorum, ex quibus cresceret etiam magis tibi opinio eorum calamitatis. Nam illud possum, quod certò scio, tibi uerum confirmare, nullum ferè me uidisse unquam tyrannorum huc descendentium (descendunt porrò omnes) qui non uel alicuius ueneni infectionem, uel magnas ulcerum cicatrices, & sanguinolentæ alicuius mortis horrida signa præ se ferret. Ita mirum est uidere tot ac tantos necatos, confossos, cruentatos, trucidatos. PALIN. Quis nunc se tantis in malis tyraunum unquam esse optabit? quis imperia assequi quæret, quæ iam certius certo cognosco, magis fugienda etiam, quàm Meduseum caput. CHA. Audisti quibus apud superos tyranni malis torquentur: sed si intelligeres quæ hic apud inferos grauiora etiam illis parantur, perhorresceres & longè magis eorum sortem. PALIN. Ergo & alia hic tyrannis parantur. CHAR. Credis Palinure, scelera quæ patrant mortales hic aliquando impunita esse? PALIN. Hoc modo animaduertebam. CHAR. Animaduertendum est igitur tibi quodcunque in uita peccatur, pari demum post mortem & respondente peccatis pœna puniri. Nam ut capias quod dico: si tu Palinure, artem tuam nauicularíam uiuens malè exercueris: si in dominum tuum mali quicquam uel cogitaueris uel commiseris: si inaudiens dicto suo extiteris, inuenies hic tibi præparatas his quæ deliqueris, similes pœnas. PAL. Nihil profectò Charon, scio, quod malè egerim uel in dominum meum peccauerim, nisi somnolentam illam dormitationem

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, qualiter iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, deijciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur.
PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta prælegit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia,

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nõ timet largas (qui bus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potẽtioribus eripi. Non timet à quo cunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alijsq; iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imò propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio uirtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cuiusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ò Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ò Palinure, & uale.

meam, qua negligentius certè, quàm debebam, me gessi. Nam magno in periculo nauim simul & dominum, quem uehebat, meum reliqui, nisi uigilantior ipse & cautior melius sibi consuluisset: sed pœnarum satis tum ob hoc crassum peccatum meum etiam in uita recepi. CHA. Recipies etiam in morte. Ibis enim quum è naui te dimisero, ad seueros iudices nostros, qui examinant & censent delicta omnium: Ducent quoque te in examinationem, scrutabunturq; crimina tua. Videor uero uidere, qualiter iudicabunt pœnæ subijciendum. PALIN. Quali? CHA. Parem peccato tuo tibi pœnam statuent. Nam quum somno peccaueris, æterno etiam te somno damnabunt. PALIN. Dormiam ergo in æternum? CHAR. Ita puto: nisi grauius sit aliud peccatum tibi. PALIN. Sic mites habeam iudices, ut non sit grauius aliud mihi. CHA. Nullam ergo nisi somni pœnam patieris. PAL. Non hæc grauis pœna mihi uidetur. CHAR. Neque asinis etiam & bobus, at magnis & excellenti aliqua uirtute præditis uiris grauissima existimatur. PAL. Quas uero, dic, pœnas perferent tyranni? CHA. Audis tot clamantes & lamentantes uoces: tot horrificos planctus, tãtum stridorem ferri, tot tractus catenarum. PALIN. Delectabat me adeo sermocinatio tua, ut his minimè animum intenderem: sed quid audio tam triste atq; horrendum, quòd præ horrore pœnæ aures meæ sustinere non possunt? CHA. Sunt hæc quæ audis, tormenta tyrannorum. Nam quum illi in uita carcere quenquam incluserint, spoliauerint, flagellauerint, trucidauerint, in summum luctum, in summam egestatem & calamitatem deduxerint, damnati sunt etiam ab incorruptis iudicibus, ad perferendas pares pœnas. Ideo teterrimis quoque carceribus inclusi, spoliati, flagellati, rotati, cæsi membratim, ac mille atrocissimis mortibus cruentati, tantos edunt, quantos audis, gemitus, tantum luctum, tot ac tantos reboatus, clamores atq; eiulatus. PALI. Dic etiam mihi Charon, an his pœnis plectuntur, qui magni atque primarij tyrannis assistunt? CHA. Prorsus ijsdem. Nam suasu & consilio eorum maximè committunt tyranni scelera sua. PALIN. An & in uita illi beati? CHA. Non secus ac tyranni, quibus assistunt, nam ijsdẽ quoq; malis subiecti sunt, eadem enim sunt in eos populorum odia maiora etiam inter se eædem curæ, eadem pericula: & quod miserabilius est, dejiciuntur sæpe à tyrannis suis, & uel carcere uel morte aliquando pessima afficiuntur. PAL. Tanta est ergo, tamq; generalis omnium calamitas. Vllam uero prorsus esse putas hominum sortem, quæ beata duci possit? CHAR. Imò beatos aliquos non nego fuisse mortales, sed perraros tamen. PALIN. Quos perraros? CHAR. Qui amore uirtutis & literarum contempserunt cætera mundi bona. Quin se innocuos, puros, castos, integros, incorruptos, conseruantes extulerunt animum altius ad gustandam diuinam excellentiam, humana quasi sordida & abiecta relinquentes. Nam uirtus per se tam dulcis, tamq; iocunda res est, ut incredibiles amatoribus suis afferat uoluptates. Tam nobilis & præstans est eius possessio, ut summa quadam ubertate ditet possessores suos. Quam qui uerè est assequutus, nihil præter literarum studia dulce, nihil præter dei cognitionem habet amabile. Quæ tantum prædulcia sibi bona stabilia perpetua, incorrupta pręeligit, custodit, amplectitur. Reliqua uero mundi supremo tandem gustu amara, infirma, momentanea, corruptibiliora fuco, mendaciora hilo, inaniora hilla, ieiuniora papis uolantibus, fugit, contemnit, abijcit, conculcat. Contentusq; seipso, ac honestissimis suauissimisq; studijs suis totum nihili mundum ducit, ruentem etiam non formidat. In his recreatur, refocillatur, lætam & iocundam agit uitam, ridet tantas hominũ, tamq; stultas, & ultrò sibi quæsitas anxietates, tot ineptias, tot cassos labores, tot inanes curas: nemini nocet, nemini molestus est. Laudant eum omnes, prædicant, admirantur, beneuolentia complectuntur, fauore prosequuntur: quàm uerè hic beatus est, qui conscientiæ suæ innocentia,

centia & integritate fruitur. Quod primum est & dulcius omnibus, bonus se curusq; sui, nullo timore angitur, nulla angustia torquetur, nõ timet largas (quibus caret, quasq; nihili facit) diuitias sibi à potẽtioribus eripi. Non timet à quocunque se lædi, qui nec quenquam se læsisse certò intelligat: quàm uerè hic felix est, qui tot tantisq; semotus curis & periculis, tantarum uacuus perturbationum, sibi semper alijsq; iocundus, lætetur semper, & omnibus quotquot sunt mundi honestis, & his etiam, quæ cœlibum communes sunt, perfruatur uoluptatibus: qui humanioribus sanctioribusq; deditus studijs, contemnat omnia, contemnensq; omnia possideat. Nam is possidere omnia uidetur, non qui omnibus abundet, sed cui nihil deficiat. Porrò illi nihil deficit, qui nihil concupiscit. Concupiscens autem nihil, contemnit omnia: contemnensq; ita id assequitur, quod desiderat. Desiderio uero suo ea demum uera & sola beatitudo, beatorumq; omnium plenitudo est. PALIN. Hi ergo quum nihil mali egerint, pœnarum et nihil patiuntur. CHARON. Nihil prorsus: imò propter transactam benè uitam, meritum magnum assequuntur. PALIN. Quod? CHAR. Vel cœli fiunt incolæ, communicantq; æternum illis cœlestibus bonis: Vel si huc descendunt, mittuntur in Elysium: qui locus est quietis ac deliciarum, ubi sedes fortunatæ, campi aperti, læti, omnium omnino pœnarum expertes. PALIN. O si mihi ad mortales redire aliquando contingeret, inclamarem quàm magna possem uoce, admonerem pro suo quenque officio & dignitate, accusarem tantam laborem frustrationem, tantam curarum uanitatem, tot corruptas opiniones peruersaq; iudicia, sed quàm maximè increparem, qui uel magistratu quopiam magno, uel imperio cæteros antecedunt, ostenderem tanta, quæ antea ignorabam: sed te docente nunc intelligo, mala eorum grauissima, dictu horribilia: reuocarem omnes à uicijs, ab inferendis iniurijs: ad meliorem uictum, à superflua agendarum rerum cura: intenderem desiderio utrtutis, laudarem innocentiam, prædicarem frugalitatem, exhortarer cunctos ad benè, grauiter, castigateq; uiuendum, ad se cognoscendum, ad contemnendum tot caduca, & somni cuiusdam uel umbræ magis similia mundi bona, inuitarem ad honestas artes, ad ingenuas exercitationes, ad studia literarum, ad spem ac contemplationem diuinæ bonitatis. CHAR. Et rectè sanè: sed uides & ripam attigisse, egredere iam. PALIN. Et iam egressus sum. Ad iudices eo, placidam opto tibi semper nauigationem: salue ò Charon, & uale.

CHA. Et ego ad reliquas umbras redeo. Placidos opto tibi semper iudices: salue ò Palinure, & uale.

VIRTVS DEA.

Interlocutores, VIRTVS. MERCVRIVS. MER.

IRTVS Dea per epistolas orauit modo, ut ad se irem. Eo perconter quidnam me uelit, ilico ad Iouem rediбo. VIR. Salue Mercuri: ago tibi gratias, quandoquidem tua in me pietas atque benignitas efficit, ut non penitus despecta ab omni cœtu deorum sim. MER. Expecto quid narres tu modo per breues narrationes facito: nam edixit ut confestim ad se redirem Iupiter. VIR. Etiam ne tecum nobis non licebit nostras ærumnas exponere. Quos igitur habebo ultores iniuriarum, si non modo apud ipsum maximum Iouem, uerum & apud te quem semper in fratris locum habui, colui, obseruaui, condolendi facultas negatur. O me miseram, ad quos confugiam. Vnde auxilium petam. Me quidem cum ita despiciar, malo esse truncum aliquem, quàm deam. MER. Tandem effare, dum præbeo operam. VIR. Viden' quàm sim nuda & fœda? Hoc ita ut sim, efficit fortunæ deæ impietas atq; iniuria. Aderam sanè ornata apud Elisios campos inter ueteres illos amicos: Platonem scilicet, Socratem, Demosthenem, Ciceronem, Archimenidam, Policratem, Praxitelem, & eiusmodi uiros doctos, qui me, dum uitam agebant, pijssimè atque religiosissimè coluere. Interea loci cum iam non pauci salutatum ad nos aduolassent, è uestigio fortuna dea insolens, audax, temulenta, procax, maxima armatorum turba consepta atque stipata properans, ad nos iactabunda, En, inquit, plebeia tu, ne maioribus dijs aduentantibus non ultrò cedis? doluí iniuriam nobis immeritis eo pacto fieri. Ac nonnihil ira concitata, inquam, neque tu maxima Dea his uerbis me plebeiam efficies, neque si maioribus cedendum est, tibi turpiter cedendum censeo. Illa uero ilico in conuitium sese effert aduersum me. Prætereo hic quas contumelias in me primum dum hæc inter nos geruntur, effuderit: idcirco Plato philosophus cœpit contra nonnulla de deorum officijs disputare: Illa excandescens, apagite hinc uerbose, inquit, Non enim decet seruos deorum causam suscipere: cœperat & Cicero orator plura uelle suadere, at ex turba armatorum erupit, Mercuri, Antonius præpotẽs latera illa sua digladiatoria ostendẽs, grauissimumq; pugnum in os Ciceronis iniecit: hinc cæteri mei amici perculsi metu, fuga sibi propere consuluere, neque enim Policletes poplites periculo, aut Phidias scalpro, aut Archimenides horoscopo, aut cæteri inermes aduersus audacissimos armatos eosq; prædis atque homicidijs suetos bello ad sese ruendos ualebant, ergo me infelicissimam ab ipsis dijs omnibus qui tum aderant atque hominibus desertam, pugnis ac calcibus totam confregere, uestes meas diripuere, in lutum prostratam reliquere, demum abire ouantes. Ego uero ita confecta, cum primum licuit conscendi huc, ut I. O. M. his de rebus facerem certiorem, iam quidem mihi ut intromittat expectanti mensis elapsus est, dumq; id ut impetrem, omnes deos exeuntes atque redeuntes precor, nouas semper aliquas excusationes audio. Aut enim deos aiunt uacare, ut in tempore cucurbitæ floreſcant. Aut curare ut papilionibus alæ perpulchræ pictæ adsint. Quid igitur? ne uero aliquid semper habebunt negocij, quo nos exclusas teneant ac floccipendant. Tum etiam & uillicus suscepit curam dudum, ne cucurbitæ siti pereant. Nos tamen neque dijs neque hominibus cordi sumus. Has ob res te iterum atque iterum precor, obtestorq; Mercuri, qui semper apud deos ipsos interpres extitisti, & ut causam hanc meam iustissimam atque pijssimam suscipias. Ad te confugio, te supplex oro, in te omnis mea sita est spes atq; expectatio.

Da

Da quæſo, operam, ne dum à uobis excludor, ipſis quoque mortalibus ſim ludibrio. Nam erit quidem dedecus deorum ordini, ubi homunculi me tametſi infirmam deam floccipendant. MER. Audiui: doleo: uerum pro uetere noſtra amicicia unum admoneo, duram nimis atque difficilem cauſſam te aduerſus fortunam ſuſcepiſſe. Nam & Iupiter ipſe, ut cæteros omittam Deos, cum e ob accepta beneficia nimium fortunæ debere ſentiat, illius uires atque potentiam ueretur. Ea enim ad cœlum diis aſcenſum præſtitit: atque ubi uelit, ualens ſua armatorum manu eiſciet. Qua de re, ſi ſapis, inter plebeios deos ignota, quoad fortunæ odium extinctum ſit, latebis. VIR. Aeternum latitandum eſt, ego & nuda & deſpecta abeo.

FRANCOFORTI, CHRISTIANVS AEGENOLPHVS excudebat, Menſe Martio, Anno M. D. XXXVIII.

BIBLIOTECA STATALE CREMONA 12256

BIBLIOTECA STATALE CREMONA